R.P. THOMAE MLODZIANOWSKI, ... PRAELECTIONUM...

Tomasz Mlodzianowski

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
3 R
11

48. 1. 25.

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

Digitized by Google

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ

DE

METAPHY-SICA

ET

LOGICA

R.P. THOMÆ MŁODZIANOWSKI, POLONI, SOCIETATIS JESU.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

R. P.

THOMÆ MŁODZIANOWSKI.
POLONI, SOCIETATIS JESU.

PRÆLECTIONES PHILOSOPHICÆ
SIVE OPERUM

TOMUS QUINTUS

DE

METAPHYSICA, LOGICA, OCTO LIBRIS PHYSICORUM, GENERATIONE, CORRUPTIONE ET ANIMA.

IHS · ROM · SOC · IESV · BIBL · SEC · COLL ·

EDITIO SECUNDA

AUCTIOR ET CORRECTIOR.

Cum Gratia & Privilegio S. R. M. Poloniæ ſpeciali ad quindecim annos.

MOGUNTIÆ ET DANTISCI
Apud SIMONES BECKENSTEINIOS.

Anno M DC LXXXII.

Digitized by Google

14-3-R-11

Digitized by Google

SCIENTIAE SCIENTIARUM

Bernard.

DE

METAPHYSICA.

CONCIPIENTI DUO EXTREMA

DEUM ET HOMINEM

DE PRIMA,

MATRI CUJUS PRÆDICATUM VIRGO,

DE SECUNDA,

FORMÆ DEI, *Auguſt.*

DE TERTIA OPERATIONE,

DEI LOGICÆ, VERBUM TRACTANTI,

DE

LOGICA,

SPIRITUS SANCTI ORGANO,
DEUM EDENTI,

IN

ORGANUM ARISTOTELIS
PRÆLECTIONES PHILOSOPHICAS

Dictavit, dicavit

Mancipium ſuum

T. M. S. J.

Digitized by Google

APPROBATIO.

EGo infra ſcriptus libros Prælectionum Metaphyſicæ & Logicæ Authore R. P. Thoma Młodzianovvski è Societ. JESU diligenti ſtudio elucubratos, & à viris doctis ejuſdem Societ. reviſos, dignos cenſeo ut Typis mandari poſſint, cum nihil in iisdem ſit quod Orthodoxæ fidei aut Legibus de impreſſione librorum adverſetur. Datum Gedani in loco Reſidentiæ Noſtræ Die 12. Menſis Aprilis, Anno 1668.

J.G.M. CIECHOLEWSKI
Abbas Pelplinenſis Officialis Gedanenſis & per Pomeraniam Generalis.

FACULTAS.

STANISLAUS WAPOWSKI SOCIET. JESU
V. Præpoſitus Provincialis per Poloniam.

CUm opus quod inſcribitur Prælectiones Metaphyſicæ & Logicæ à P. Thoma Młodzianovvski noſtræ Societatis Sacerdote compoſitum, aliquot ejuſdem Societatis homines recognoverint, & in lucem edi poſſe probaverint: poteſtate nobis facta ab Admodum Reverendo Patre Joanne Paulo Oliva præfatæ Societatis Generali Præpoſito, facultatem concedimus, ut typis mandetur, ſi iis, ad quos pertinebit, ita videbitur. In cujus rei teſtimonium has literas manu noſtra firmatas, ſigilloque munitas dedimus. Cracoviæ 25. Iunii 1667.

STANISLAUS WAPOWSKI.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS I. METAPHYSICUS.

DISPUTATIO I.

De Ente in Communi.

PRÆMITTO I. *Explicationem quorundam terminorum*, quos uſurpat Metaphyſica, & ab ea cæteræ ſcientiæ eoſdem mutuantur.

PRIMO explicandum eſt quid ſit Ratio? Non accipienda hæc eſt pro potentia intellectiva, ſecundùm quam homo dici ſolet ratione præditus. Nec accipienda pro modo faciendi aliquid, ut cùm quærimus: quâ ratione hoc iter conficiendum erit? Major eſt difficultas, an non accipienda hîc ſit Ratio, pro ſolo actu intellectûs, ut volunt Nominales, ſeu pro ſolo conceptu formali?

ASSERO I. *Rationem non debere accipi, prout hic de illa, pro ſolo actu intellectus aut denominatione ab illo orta.*

RATIO. Tum quia, Philoſophus clarè formam definit, *rationem ipſius quod quid erat eſſe:* Eſſentia autem, ſeu definitio objectivè accepta, non eſt denominatio extrinſeca, aut merus actus nonniſi intellectus; ſed eſt ipſummet rei eſſe, quod ipſum nemine cogitante eſt. Tum quia uſus communis ly Ratio, non ad ſolas denominationes extrinſecas, quæ ſint ſecundæ intentionis, ſed & ad denominationes primæ intentionis applicat: Unde benè dicimus albedinem eſſe rationem albi. Tum quia ad ipſam rationem pro actu intellectus acceptam, poſſum adhibere in definitione tanquam genus, ly Ratio.

ASSERO II. *Non ſatis exactè rationem deſcribi, quòd ſit formaliter omne illud quod ſolum vel principaliter, tanquam aliquid ſimplex poteſt concipi.*

RATIO. Quia etiam explicatio hæc, per ordinem ad noſtros conceptus explicat ly *Ratio:* Si autem nihil obſit deberet per alquid prius, & non ita reſpectivum explicari: nam explicationes debent eſſe per prima, prima autem (exceptis relationibus) non ſunt reſpectiva, ſed abſoluta: dixi exceptis relationibus, quia illis primò eſſentialis eſt, ratio referendi.

ASSERO III. *Quamvis exacta definitio dari non poſſit hujus termini Ratio, poſſe tamen dari hanc; illud quod entis, objectivè acceptum.*

RATIO. Primæ partis Aſſerti eſt, quia ly *Ratio*, eſt ratio ſuprema, & ſi non eſſet ratio ſuprema, ipſa ratio ſuprema, non eſſet ratio ſuprema, quia non eſſet ratio. Quod ſi ly Ratio eſt ratio ſuprema, exacta definitione definiri non poteſt: ſuprema enim non habent genus proprium; hoc enim ipſo ſuprema non eſſent, ſi haberent proprium genus; quia hoc ipſo haberent propriè ſuperius ſe: genus enim, ſemper eſt ſuperius. Rurſus ſuprema, in ordine ſaltem ad nos, non habent differentiam propriam; quia intra ſuas differentias cum toto ſuo eſſe imbibuntur: hinc non habemus fundamentum advertendi, quam habeant differentiam à reliquis. Etenim verò quia videmus totum eſſe hominis non imbibi in Leone, multaq; videmus ſimilia homini, ratione animalitatis, quæ tamen intellectu carent, facile nobis eſt advertere differentiam Leonis & Hominis. Jam autem ſupremarum rationum cùm non poſſumus deprehendere differentias proprias, & genera, nec invenire erit rigoroſam definitionem.

Quòd autem benè deſcribi poſſit per *illud quod entis objectivè acceptum*. Ratio eſt. Tum quia Ariſtoteles benè circumſcribit eſſentiam *quod quid rei*; Ergò & ly Ratio, benè deſcribitur per illud quod entis objectivè acceptum. Tum quia quando volumus explicare in particulari rationem aliquam, dicimus illam eſſe: *Illud quod.* Et ita ſi quæramus, quid eſt ratio formæ? Reſpondemus, eſt Illud quod ſe habet per modum actus: Si quæramus, quid eſt ratio cogniti? Reſpondemus, eſt Illud quod cognitio attingit; & ſic de reliquis rationibus particularibus;

Digitized by Google

tibus: Ergò & Ratio ut ſic, benè definietur per ly *Id quod*. Tum quia deſcriptio data convenit omni, ſoli, & ſemper. Quod ipſum ut probetur, explicandæ particulæ definitionis.

Dicitur Ratio eſſe *id quod objectivè acceptum*, quia ly *id quod* cùm verbaliter non ſumatur, item cùm non ſumatur pro noſtro conceptu, debet habere rationem ſuam objectivam quamvis ſupremam, & ob defectum vocabulorum propriè non nominabilem: per illam ergò rationem objectivam, illius *id quod*, definimus rationem ut ſic. Dicimus autem quod ſit *illud quod Entis*. Ly Ens abſtractiſſimè ſumendo, & prout eſt quid commune etiam ad negationes, & non entia, quia ly *Ratio* etiam negationibus convenit: Unde quærere ſolemus in quonam ratio negationis conſiſtat.

Secundo explicandum eſt; quid ſit FORMALITAS?

Assero I. *Formalitatem non rectè deſcribi, quòd ſit ratio identificata objecto, adeoque quodlibet intelligibile entitativè cum altero idem, quod ſolum vel principaliter, tanquam aliquid ſimplex concipi poteſt.*

Ratio. Quia datur formalitas etiam ejus, quod ſimpliciter concipi non poteſt, nempe illius ipſius, quod ſimpliciter non poteſt concipi. Deinde multis applicatur terminus Formalitas, quæ non ſunt identificata. Denique etiam ea quæ non principaliter concipi poſſunt, ſunt etiam formalitas, ergò formalitas non rectè definitur per hoc, quod principaliter concipi poteſt.

Assero II. *Quòd ly Ratio, ſit quid ſuperius, & habens ſe per modum generis, ad formalitatem.*

Probatur. Quia rationes irreſtrictæ ſemper ſunt priores: Ly autem *Ratio* eſt quid irreſtrictum, & ſicut ens comparatum ad formam, eſt quid irreſtrictum & ſuperius, ita & ly *Ratio* comparatum ad formalitatem. Unde benè dicitur *formalitas, eſt ratio ſeu illud quod.*

Assero III. *Quòd pro differentia formalitatis poſſit accipi, habere ſe per modum actus, ita ut completa illius definitio ſit. Illud quod, vel, Ratio habens ſe per modum actus, vel quod in idem recidit, eſt Actualitas ſecundum quod ipſa.*

Ratio. Tum quia Forma rectè definitur per hoc, quòd ſit actus, ergo & formalitas rectè definietur per hoc, quòd ſe habeat per modum actus. Tum quia ſi quæratur quæ ſit formalitas quantitatis? Senſus eſt, per quid conſtituatur in ſuo eſſe & actu quantitas: Et ſic de reliquis quæſtionibus. Ergò apparet quòd etiam Ratio ut ſic habeat ſe per modum actus. Tum quia ſi ita non explicetur formalitas, non explicabitur proportionatè ad notiorem nobis rationem formæ, ad cujus tamen proportionem dicitur formalitas.

Tertio. Explicandum eſt: quid ſit *Res & Realitas.*

Sed hæc explicantur in materia de diſtinctione reali, ubi dico Rem eſſe concretum quoddam ex Ente & Ratitudine. Ratitudinem autem ipſam explico per firmitudinem quandam; firmata enim dicimus eſſe rata. Ipſa autem firmitudo illa, ſtat in independentia ad exiſtendum ſine alio ſaltem miraculosè: Hinc quantitas eſt res, quia ſaltem miraculosè, poteſt exiſtere ſine ſubjecto; non autem modus modaliſticus.

Explicat. Duplici aliâ definitione Perez. Diſp. 1. de Deo num. 16 Ens reale, Nempe, ens reale eſt id, quod à parte rei eſt unum, verum, bonum. Item, ens reale eſt principium diſtinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis, & eſt id, à quo incipere poſſimus numerationem, eſtque primum fundamentum nominationis contradictoriæ; v. g. Petrus, non Petrus. Hæc explicatio impugnabitur infrà Q. 1.

Quarto. Explicandum eſt quid ſit *Modus*, quid *Modalitas?* De his etiam infrà in materia de modali diſtinctione: hoc tantùm notari poteſt, quòd quamvis ly *Modus & Modalitas* pro eodem ſumantur ex uſu Philoſophico, non ſunt tamen idem rigorosè loquendo: Quia ly *Modus* importat concretum ex ente & modalitate; *Modalitas* autem ipſam formam conſtituentem illud concretum: ad eum modum, quo ipſa albedo licèt ſit actus & forma, dicit concretum ex ente & albedineitate.

Quinto. Explicandum, quid eſt QUIDDITAS?

Assero I. Cum Ariſtotele 7. Metaphyſ. T. 11. Quòd *Quidditas ſit Unumquodque, quod ſecundùm ſe dicitur, tanquam id, in quo dicente ipſum, non eſt ipſum*: hoc eſt, *Quidditas, eſt formalitas illa, quæ competit objecto ſecundùm ſe ſpectato, non verò ſecundùm quod reſtrictè accipitur & affectè*: Hinc eſſe Muſicum Petro, non eſt quidditas ejus, non competit enim ei ſecundùm ſe. Cæterùm, quia quidditas ex modo noſtro concipiendi, eſt aliquid diſtinctum ab eſſentia: nam eſſentia nullum ordinem dicit ad noſtros conceptus, quidditas autem dicit, eſt enim id per quod reſpondetur ad interrogationem. *Quid eſt?* quæ interrogatio ſpectat ad opus intellectûs: Hinc Ariſtoteles quidditatem non dicit unumquodque, quod ſecundùm ſe eſt, ſed *unumquodque quòd, ſecundùm ſe dicitur*. Ne tamen coincideret quidditas cum denominationibus extrinſecis, v. g. cogniti, dicit illam quidditatem eſſe *ipſum eſſe* (ſupple quoad rem) quamvis ex vi dicentis, non ſit ipſum, ſed diſtinctum.

Assero

Assero II. *Quidditatem dupliciter ſpectari poſſe, abſtractè & concretè. Concretè* accepta eſt, *quod quid rei*, ut etiam aliàs ab Ariſtotele definitur. Accepta autem *abſtractè* eſt *formalitas quod rei conſtituens.* Ad quod reſpexit S. Thomas 7. Metaphyſ. Lectione 4. Ubi cenſet humanitatem poſſe dici quidditatem hominis, ſed non, quod quid erat eſſe. Debet autem potiùs poni quod quid erat eſſe, quàm quod quid eſt, ut ſic oſtendatur, eſſentias, cum quibus coincidit quidditas, eſſe æternas, adeoque abſolventes à tempore; ſicut etiam per Interpretes abſolvit à tempore illud: *In Principio erat Verbum.* Communiori autem phraſi *Quidditas* dicitur, *id, per quod reſpondetur ad interrogationem Quid eſt?*

Assero III. *Quamvis v. g. eſſe Muſicum non ſit quod quid Petri, eſt tamen quod quid quà Muſici.*

Ratio. Quia *Quod quid* coincidit cum eſſentia; de eſſentia autem Muſici ut Muſicus eſt, eſt eſſe Muſicum. Quod ulteriùs in hoc fundatur, quia etiam accidentia habent ſuam eſſentiam, nec accidit accidentibus eſſe accidens.

Sexto. Explicandum quid eſt POSITIVITAS?

Assero I. *Non ſatis exactè explicari poſitivitatem, quòd ſit affirmabilitas in ſuo eſſe non ex ſolo cognoſcendi modo.* Quæ definitio ita ſolet explicari: imprimis quòd non debeat eſſe affirmatio ex ſolo cognoſcendi modo, quia multa etiam de negationibus affirmantur, quæ tamen non ſunt quid poſitivum, ſed affirmantur ex ſolo cognoſcendi modo. Debet autem eſſe affirmabilitas in ſuo eſſe & non in certo eſſe, quia Deus eſt ens poſitivum, neque tamen reſtrictum ad certam conditionem entis: Infinitum item ſyncategorematicum omnium poſſibilium, eſt quid poſitivum, non tamen reſtringitur ad certum genus. Nihilominus etiam cum hac explicatione non rectè definitur Poſitivitas.

Ratio, quia affirmabilitas pendet ab affirmatione, affirmatio ab intellectu; Poſitivitas autem entium eſt independens à noſtro intellectu, illique præſuppoſita; non ideò enim aliquid eſt poſitivum, quia affirmatur: ſed ideò affirmatur, quia eſt poſitivum.

Assero II. *Poſitivitatem eſſe Formalitatem ſecundùm quod ipſum eſſe eſt.* Ly *formalitas* eſt genus: eſt enim quidpiam non ita univerſale, ac ratio adeoque vicinius genus. Ly autem *ipſum eſſe ſecundùm quod eſt* erit per modum differentiæ; debet autem hic ly *eſſe* accipi prout eſt quid ſuperius ad eſſe eſſentiæ & eſſe exiſtentiæ; nam utrique horum Poſitivitas convenit. Addidi autem formalitatem illam eſſe non quocunq; modo, ſed ſecundùm quod ipſum eſſe eſt, quia negationibus poteſt aliquale eſſe competere. Unde dicitur aliqua entia eſſe negativa, quibus tamen objectis non competit eſſe ſecundùm quod ipſum eſſe eſt, ſed competit eſſe negativum, imitativè ad verum eſſe.

Probatur aſſertum. Tum quia quotieſcunque in particulari volumus explicare aliquam poſitivitatem, toties recurrimus ad ipſum eſſe ſecundùm quod eſſe eſt. Et ita ſi quæratur: quid eſt in re negatio irrationalitatis in homine? dicimus eſt ipſa formalitas eſſe rationalis, en recurritur ad eſſe quod eſt. Et ſic de reliquis. Ergò & poſitivitas ut ſic rectè explicabitur, per ipſum eſſe, ſecundùm quod eſt. Et certè ſicut *Non* objectivum conſtituit negationem, ita Eſſe illi oppoſitam, conſtituit negationi oppoſitam poſitivitatem. Tum quia hæc deſcriptio convenit omni, ſoli, & ſemper poſitivitati, proceditque per prima: neq; enim in poſitivitate, eſt aliquid prius, ipſo eſſe. Tum quia eſſe tollit negationem, ſeu tollit non eſſe, ergò eſſe bis, bis tollet negationem, adeoque commodum quid erit ad ſignificandam poſitivitatem, quæ importat eſſe ipſius quandam radicationem; & quod evellit negatio, hoc ponit oppoſita illi poſitivitas.

Assero III. *Ens poſitivum concretè acceptum, eſt ipſum ens quatenus dicit eſſe ſecundùm quod ipſum eſſe eſt.*

Reſtaret explicandum quid ſit *Entitas* & *Ens.* Sed de hoc infrà.

Præmitto II. Explicationem aliquorum principiorum merè Metaphyſicorum; dixi merè Metaphyſicorum ad excludenda principia Logica; v. g. *Dici de omni, dici de nullo.*

Primum Principium eſt. *Quodlibet eſt vel non eſt.* Quod principium ut teneat.

Assero I. *Ly eſt vel non eſt non debere ſumi contrariè.*

Ratio. Tum quia omnes contradictoriæ reſpiciunt hoc principium, & tamen contradictoriæ non ſunt inter terminos contrarios. Tum quia falſificaretur hoc principium, nam de Angelo falſa eſt hæc propoſitio, *Eſt albus:* neque tamen verà eſt hæc contraria, *non eſt albus, h. e. niger.* Tum quia hîc exprimi debet maxima & latiſſima terminorum diſtantia, omnia ſuo ambitu complectens, & ad quam omnia revocentur; maximè autem diſtant eſſe & non eſſe negativè accepta.

Assero II. *Ly eſſe & non eſſe debere ſumi in eadem ſuppoſitione.*

Ratio. Quia ſi non ſumatur in eadem ſuppoſitione, poterit utrumque convenire vel neutrum, adeoque non inferretur ex eo quod ſit falſum, eſſe, non eſſe.

Assero III. *His tribus terminis clariùs vim dicti principii circumſcribi, quòd debeat eſſe contradictio negando & affirmando idem, & quidem de eodem, & inſuper ratione ejuſdem. Idem,* ad ſervan-

ſervandam conſtantiam ſuppoſitionis, *de eodem*, ad ſervandam conſtantiam ſubjecti, *ratione ejusdem*, ad ſervandam conſtantiam formalitatis.

Secundum Principium eſt, *impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe*: circa quod.

Assero I. *Illud eſſe condiſtinctum à priori Principio.*

Ratio. Tum quia ita Ariſtoteles 4. Metaphyſicorum à text. 9. ad 28. Tum quia diverſa ſunt iſta, dicere, impoſſibile eſt ut idem vivat & non vivat: Et: quodlibet debet vivere aut non vivere. Tum quia particula *Et*, & particula *Vel* non poſſunt eundem formaliter ſenſum facere; Sicut alia eſt hæc propoſitio, Petrus vel eſt albus vel non albus; & alia, impoſſibile eſt ut quod eſt album, ſit non album.

Assero II. *Hoc ſecundum principium eſſe univerſalius priori.*

Ratio. Quia ſi quis concedat Petrum v. g. vivere & concedat ſimul etiam non vivere, poteſt adhuc univerſaliùs probari. Impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe.

Dices I. Hoc principium eſt negativum; ergò non eſt primum: Omnis enim negatio in affirmatione fundatur: hoc autem principium erit primum. *Neceſſe eſt idem eſſe vel non eſſe.*

Respondetur. Quantumvis Neceſſe prius ſit præ impoſſibili tanquam affirmativum præ negativo; quia tamen dari hîc debuit principium probativum per deductionem ad impoſſibile, quæ deductio non fundatur ſupra illud principium *Neceſſe eſt*, ideò commodiùs ponitur ly illud *impoſſibile eſt.*

Dices II. cum Maſtrio Diſp. 3. n. 55. In præſenti quæritur principium omnium primum; non eſſet autem omnium primum, ſi tantùm valeret ad deductionem ad impoſſibile.

Respond. Sicut datur aliquod omnium primum in aliquo genere, & categoria, non excludendo quominùs aliud ſit omnium primum in alia Categoria; & ſicut ly *Eſt*, eſt omnium primum in linea *Eſt*, & affirmativo objectivo, ly *non eſt* eſt omnium primum in linea *non eſt* & negativo objectivo: ita fieri poteſt, ut ſit omnium primum illud principium in via deductionis ad impoſſibile, licèt relinquat locum alteri principio.

Dices III. cum eodem. Quia hic quæritur de principio non tantùm ad confirmandas concluſiones, ſed etiam ad demonſtrandas à priori.

Respondetur. Jam hoc haberi ab alio principio, de quo principio Aſſerto tertio, & in quo principio includitur illud affirmativum *Neceſſe eſt quod eſt eſſe, quod non eſt non eſſe.* Non ponitur tamen modalis quia omnis propoſitio modalis eſt reſolubilis in propoſitionem de *Ineſſe* tanquam priorem.

Assero III. *Hoc ipſo principio poſſe adhuc dari identicum quidem, ſed altius & notius; v. g. Omne ens eſt ens.* Quod hoc principium ſit altius.

Ratio eſt. Quia ſemper partes priores ſunt toto: hoc autem principium eſt pars prioris. Quod autem ſit notius. Ratio eſt, quia ſubjecto prædicatum, prædicato ſubjectum dat notitiam, creſcitque quaſi gradualiter, & de cætero per ſe notum eſt.

Dices I. Si hoc principium *omne Ens eſt Ens*, eſt primum; ergò etiam debet illi oppoſitum dari: *Omne non Ens, eſt non Ens.*

Respondetur. Concedendo dari: ſi tamen hæc inter ſe comparentur prius illud erit, quia affirmativum.

Dices II. Videtur hoc principium non eſſe diſtinctum ab hoc alio: *Quodlibet eſt vel non eſt*; ergò ſi illud non eſt primum, nec hoc eſt primum.

Respondetur. Non coincidere; quia illius principii, *quodlibet eſt*, pars eſt ipſum Ens, ergò quid prius illo: de qua ipſa parte jam quaſi rationem totius habente enuntiatur illud ipſum de ſe Dicendo *Ens eſt Ens.*

Dices III. cum Maſtrio cit. n. 53. Illud quod aſſumitur non poteſt habere rationem principii: quia principium completum dicitur tale in ordine ad aliquam veritatem inferendam, aut concluſionem probandam, ſed ex propoſitione identica non poteſt ſyllogiſticè inferri aliqua concluſio; nam ſyllogiſtica diſpoſitio requirit diverſos terminos.

Respondetur. Identica propoſitio non continens veritatem ſupremam cogitabilem, non eſt apta ad aliquid probandum; Si enim non ſit veritas ſuprema, non poteſt per ſe ipſam probari; debet enim eſſe probatio per notius; quia autem ſupremâ veritate cogitabili, nihil eſt notius, illa etiam identicè poſita, probare poterit, quia illud quod debet probare, eſt inferius; evadit ergò apta ad illud probandum, tanquam quid ſuperius inferiori: ſed cùm non detur proceſſus in infinitum in veritatibus, debebit deveniri ad principium ſe ipſum probans, adeoq; etiam identicum, eritq; adhuc tunc diverſitas terminorum, quia medius terminus erit ſuprema veritas, alius autem terminus erit ex ſubjecto & prædicato illius propoſitionis, quæ probatur. Negari etiam poteſt, illam propoſitionem eſſe ſimpliciter identicam.

Dices IV. cum eodem. Licèt prædicatio identica ſit certiſſima & veriſſima; eſt tamen prorſus ad ſcientiam inepta, quia per illam nihil notificatur ignotum.

Respond. Si aliquid ſit certiſſimum & veriſſimum, qui jam erit ad ſcientiam ineptum; cùm ſcientia quærat certitudinem, veritatem, evidentiam? Quando autem identica propoſitio non ſit apta ad ſcientiam immediatè dictum?

Dices

Digitized by Google

Dices V. cum eodem num. 52. Eſt valdè hallucinari, nullum ponendo diſcrimen inter primum principium, primamque propoſitionem: cùm enim principium complexum ſemper in aliqua propoſitione conſiſtat, poteſt duobus modis conſiderari, vel quatenùs propoſitio ſimpliciter, vel quatenùs principium; ſi conſideretur ut propoſitio, primitas ejus ex eo petenda, quia eſt affirmativa, quòd ſit ſimplex, non modalis, quòd terminos habeat irreſolubiles: in ratione autem principii primitas eſt attendenda, ut ita ſit certum, ut circa illud non contingat errare, quod ſit notiſſimum abſolutè, quòd ſit impoſſibile oppoſitum in mentem venire alicui.

Respondetur. Etiam his differentiis poſitis utrumque hoc ſalvatur in dicto principio; quod cæteroqui ſi utrumque ſalvat, & aliunde habeat ſe per modum ſuperioris ad illud *impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe* adhuc erit abſolutè primum: neque enim etiam circa illud principium contingit errare &c.

QUÆSTIO I.

De Ente ſecundùm ſe.

DIFFICULTAS I.

Quid definitivè Ens.

Præmitto I. *Rigoroſè loquendo aliud eſt Ens, & aliud Entitas.* *Entitas* enim poteſt concipi ut forma quædam hoc concretum quod eſt *Ens* conſtituens, & ipſum *Ens* erit concretum illud: ſed uſus invaluit hæc non diſtinguendi: puto ideò quia de entitate nihil ſpeciale dici poteſt, quod non dicatur de ipſo Ente tractando.

Præmitto II. *Varias eſſe acceptiones Entis.* I. Ens accipitur pro vero, ſicut non Ens pro falſo: qui enim dicit hominem eſſe animal, hoc dicit quod eſt Ens: qui autem dicit, hominem eſſe lapidem, dicit non ens: homo enim, eſt, non ens lapidis. Et hoc ſenſu ens dici poteſt etiam de non entibus & negationibus; quia etiam de his verum dici poteſt; vocaturque hoc ens complexum, ut videre eſt 4. Metaphyſ. textu 14. II. Accipi poteſt Ens incomplexum pro aliquo communi tam entibus poſitivis quàm negationibus. III. Poteſt accipi Ens reſtrictè jam ad eſſe poſitivi, accipiturque pro aliquo communi, tàm ad Ens nominaliter, quàm ad Ens participialiter acceptum. IV. Accipi poteſt Ens nominaliter & participialiter: participialiter acceptum idem eſt quod exiſtens, ita ut ly *Ens* ſit participium Verbi Sum, verbum autem Sum ſupponit pro exiſto. Ens autem nominaliter acceptum ſupponit pro ſummo prædicato entium poſitivorum: taliterque accepti entis in præſenti definitio requiritur.

Præmitto III. *Quomodo aliqui definiverint Ens nominaliter* acceptum?

Primo. Definiunt aliqui apud Oviedo *quòd ſit omne illud quod Chimæra non eſt.* Hæc explicatio

Non Satisfacit. Tum quia ignotior eſt Chimæra, ipſo Ente. Tum quia Chimæra eſt non Ens conceptum per modum Entis: Ergò Ens erit, quod non non eſt non ens conceptum per modum Entis: Triplico Non, ut faciam veram negativam, excludamque dubiam acceptionem: de hoc autem ipſo quæritur, quid eſt illud ens per modum cujus Chimæra concipitur. Tum quia negatio omnis poſterior eſt affirmatione, adeoque eſſe prius eſt non eſſe, quid enim negaret illud *Non?* Ergò Ens quod eſt affirmativum quid, debet eſſe prius aliqua negatione Chimæræ. Tum quia nihil poſitivum rectè definitur per negatam negationem ſui, ſed definiri debet per aliquid prius. Tum quia negatio Chimæræ vel fundatur in aliquo poſitivo, vel non fundatur? ſi fundatur in aliquo poſitivo, illud potiùs poſitivum erit definitio Entis: ſi autem illa negatio non fundatur in aliquo poſitivo, ergò illa negatio non eſt negatio; erit enim negatio negationis, & non negatio poſitivi; negatio autem negationis non eſt negatio, ſed poſitivum quid, ulteriuſque ex negatione poſitivi ſequetur & inferetur poſitivum.

Secundo. Aliqui definiunt, *Ens eſt id quod primò in ſe formaliter non eſt nihil.* Hæc etiam Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia contra illam ſunt rationes adlatæ contra primam definitionem. Tum quia rationes quæ pro bonitate hujus definitionis poſſunt adferri non convincunt: nam quamvis per remotionem oppoſiti, præſertim ſimpliciſſima, benè explicari poſſint; id tamen tunc ſolùm verificatur, quando oppoſitum habet aliquam ſpecialitatem per quam notificet ſeſe, ut non adferat ſolam negationem. Sic v.g. Calor explicari aliquomodo poteſt quòd ſit negatio frigoris; frigus enim aliquam habet ſpecialitatem, ratione cujus notificare ſe poteſt. Si quis tamen explicare vellet quid ſit Petrus, diceretq; quòd ſit non Joannes, quem aliàs non noſco, nihil omninò explicaret. Quia autem *nihil* ſeu negatio Entis nihil habet ſpecialitatis, per quam ſeſe ſcientificè magis notificet; nec negatio hujus negationis, ſeu negatio nihil de ente dicta poterit notificare ipſum Ens. Si tamen negatio nihili aliunde notificetur, cùm nō minus latè pateat ac ipſum Ens, utcunque illud notificaret. Unde etiam ſalvari poſſet illa phraſis Antonii Perez, qui volens ſignificare *ipſum rei eſſe*, appellavit illud *ipſum rei Non non.*

Tertio

Digitized by Google

Tertio definiunt Alii cum utroque Suar. Arriaga, Ovied. & aliis: quòd *Ens ſit id quod dicit aptitudinem ad exiſtendum.* Hæc Explicatio

Non Satisfacit. Tum quia exiſtentia eſt quid poſterius & accidens, quoddam Metaphyſicum: Ergò per illud tanquam per aliquid primum non rectè explicatur eſſentia entis; ſicut non rectè explicaretur rationalitas per aptitudinem admirativitatis. Tum quia illa aptitudo non ſolùm eſt ad aliquid, ſed alicujus, & hoc illud aliud quæritur: quid ſit? Tum quia hîc quæritur definitio Entis nominaliter accepti; Ergò recurri non debet ad id, quod eſt de linea entis participialiter accepti.

Quarto. Perez Ens reale ſic definit, dupliicemque ejus definitionem aſſignat. Primò. *Ens reale eſt id quod à parte rei eſt unum, verum, bonum.* Secundò. *Ens reale eſt principium diſtinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis.* Dicitur *eſt principium diſtinctionis*, quia eſt primum fundamentum nominationis contradictoriæ, & eſt id à quo poſſumus incipere numerationem. Et talis eſt v. g. Petrus in hac nominatione, Petrus, non Petrus. Eſt autem *motivum formale* cujus nomine intelligitur, id, propter quod aliquid aut cognoſcitur, aut amatur. Eſt autem, *motivum potentiæ intentionalis*, quæ eſt duplex noſcitiva & appetiva; utraque autem dividitur, prior in intellectum, & ſenſum; poſterior in appetitum rationalem & ſenſitivum. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit I. Quia ſupponit aliquid de quo ipſo quæritur, ſupponit enim quòd illud principium debeat eſſe reale, de quo ipſo quæritur quid ſit? Quod autem id ſupponat, probatur: Quia poteſt dari etiam Ens intentionale reale prout opponitur ficto, eſſeq; principium intentionale diſtinctionis, motivum potentiæ intentionalis; Ergò cùm ita non ſumatur in dictâ definitione, debet ſumi principium reale, de quo ipſo quæritur quid ſit?

Non Satisfacit II. Quia ſi eandem definitionem ad clariores terminos reducas, faciet hunc ſenſum, quòd Ens reale, ſit individuum, noſcibile, vel appetibile; nihil enim in re eſt illud à quo incipit numeratio, ut etiam patet ex ipſo exemplo allato, niſi individuum, quod ſolùm poteſt concipi à parte rei, & appeti: quo poſito jam illa definitio non rectè procedit; quia oſtendit potiùs ſubjecta quibus competant eſſe entia realia, quàm quid definitivè ſint entia realia.

Non Satisfacit. III. Quia prius eſt ratione eſſe ens reale, quàm movere potentiam intentionalem: nam poſteriores conceptus ſunt, ad aliud; hoc autem quod eſt eſſe Ens, reale eſt in ordine ad ſe: Ergò hæc definitio non procedit per prima, adeoque bona non eſt. Tum quia movere iſtud, ſpectat ad verum, quod movet intellectum, & ad bonum quod movet voluntatem; verum autem & bonum, utpote attributa, non ſunt primò definitivæ Entis realis. Tum quia hoc quod eſt eſſe principium diſtinctionis, eſt eſſe principium alietatis, vel eſſe principium negationis identitatis; neutrum horum per primò conſtituet Ens reale: Non primum, quia priùs eſt me eſſe, & poſteriùs, me aliud eſſe; quando autem quæritur quid ſit Ens reale, quæritur de illo quod facit me prius eſſe: Eſſe etiam principium negationis identitatis, non eſt quid primum; cùm poſitiva in poſitivis, priora ſint præ negationibus, adeoque principiis negationum, priora principia realitatum Tum quia eſſe id à quo incipere poſſumus numerationes, præſupponit ipſum illud à quo incipit numeratio, adeoque per prius conſtitutum. Ergò ſupponit Ens; quid enim aliud? de quo ipſo quæritur, licèt ab illo incipiat numeratio, quid ſit illud? Et ſicut in cumulo militum, priùs eſt eſſe militem, poſtea incipi ab illo computationem; ſic & in præſenti. Tum quia Unitas, definitivè eſt principium numeri, ſi ergò Ens reale definitur per id à quo incipit numeratio, definitur per unum, adeoque per aliquid poſterius, ſicut ſi definiatur homo, per riſibile. Tum quia præſens definitio aſſumit aliqua, quæ non ita ſunt dictu facilia: nam imprimis, cùm univerſaliora ſint priora, quî illis non tribuitur, quod ſint principium diſtinctionis, motivum formale potentiæ intentionalis? Rursùs ſupponatur impoſſibilitas potentiarum intentionalium, jamne per locum intrinſecum ſequetur lapidem non eſſe ens reale? Tum quia in ipſomet ente, debet eſſe id quod cognoſcitur, quod amatur, adeoque quod eſt objectum potentiarum intentionalium; neque in ipſo hoc, primò cognoſcitur quod ſit cognoſcibile, ſeu objicibile, ſed id cui competit illud, de illo ergò ipſo quæritur, quodnam ſit illius conſtitutivum? & ſicut definitivum hominis eſt animal rationale, quod ipſum, eſt quod primò cognoſcitur, ita & in Ente, debet dari aliquid prius, quod primò cognoſcatur. Certè illud ipſum quod cognoſcitur non eſt nihil, quæritur ergò, quod ſit illius conſtitutivum?

Dicendum eſt. *Ens nominaliter acceptum, eſt; Ens prout eſt radix, eſſe primò formaliter.*

Accipitur hîc pro genere *Ens* quia datur aliqua acceptio Entis, ſuperior ente nominaliter accepto; hoc eſt, ipſum ens commune Enti nominaliter, & commune Enti participialiter accepto. Et ſicut quamvis alicui Ly *animal* non eſſet notum; nihilominùs Ly *animal* benè poteſt accipi pro genere ad definitionem hominis; Ita quamvis alicui eſſet ignotum, Ens com-

Digitized by Google

commune ad ens nominaliter ac Ens participialiter, benè tamen ad ejus definitionem adhiberi poteſt. Et licèt in definitione hominis non poſſit pro genere accipi homo, quia ipſo homine non datur univerſalior terminus qui ſit homo; quia tamen talis univerſalitas reperitur in Ente, benè Ens ad definitionem Entis accipi poteſt. Accipitur item ad definitionem hic terminus *Radix*, quia caremus verbis ad ſignificandum id, cui in ente debetur, ut primò formaliter, habeat eſſe. Ly autem *eſſe* accipiendum hîc non pro exiſtere; nam Ens nominaliter non debet definiri per exiſtere, quod ſpectat ad Ens participiale: ſed accipitur eſſe prout eſt quid prius ipsâ eſſentiâ appropriatè dictâ; idque ideò quia eſſentia appropriatè dicta eſt quid inferiùs Ente, contrahensque Ens; Eſſentia enim eſt, tale in ſpecie Ens. Accipitur itaque illic eſſe non tam pro infinitivo, quàm potiùs pro quodā abſtracto formam quandam ſignificante, non abſimili modo, quo loco hujus *bona eſt dormitio*, dicimus *bonum eſt dormire*. Quod ſi abſtractè & pro formâ Entis illud eſſe accipiatur clarior erit ſuo definito; quia non rarò concreta definivit Ariſtoteles per ipſa abſtracta; unde etiam ad definitionem formandam tradidit Ariſtoteles methodum reſolutivam. Et ſicut notificatur ſimum per hoc, quod eſt naſus ſimus; album item quòd ſit habens albedinem, ita & Ens per eſſe notificari poterit. Dicimus autem Ens eſſe *radicem primò & formaliter*, quia Ens exigit eſſe non per identitatem cum alio. Nec exigit eſſe nonniſi materialiter acceptum, ſed exigit eſſe primò & formaliter, ut eſſe, nonniſi per identitatem cum illo, competat aliis.

Rejiciuntur hinc à definitione Entis Entia rationis, quia hæc non dicunt radicem ipſius eſſe primò formaliter, ſed eſſe objectivè. Rejiciuntur negationes, quia hæc non ſunt radix eſſe, ſed non eſſe. Rejiciuntur formaliter connotativæ, quia illis competit eſſe nonniſi propter identitatem. Non rejiciuntur tamen accidentia realia, quia & hæc dicunt radicem eſſe primò formaliter, licèt comparata ad ſubſtantiam ſint Entis potiùs, quàm Entia; dicunt tamen in ſe ſpectata radicem eſſe primò formaliter, quia non propter identitatem cum alio rationem Entis participant, quod proportionaliter ad modos entitativos applicari debet.

Quod ſi quæras? Quid ſit ens *participialiter* acceptum? Definiri poterit, quòd ſit *Ens prout habet primò formaliter exiſtentiam*. Ens autem commune ad hoc utrumque eſt *Ens, cui competit eſſe indefinitè, & non reſtrictè illud accipiendo*; Denique Ens commune ad poſitiva & negativa eſt *id cui competit quomodocunque eſſe*. Pro genere ponitur particula *id*, quia Ente communi ad poſitiva & negativa, non datur aliud Ens, priùs ponibile in definitione.

DIFFICULTAS II.

Cui competat eſſe Ens formaliter?

NOn eſt controverſia in præſenti, niſi de ſolis differentiis, an ſint formaliter Ens? Huc aliqua ſpectantia petantur ex dictis in Logica: An differentiæ ſuperiores includantur in inferioribus.

Punctum Difficultatis I.

Deciditur Quæſitum.

DICENDUM eſt I. *Differentias eſſe formaliter Ens, accipiendo illud contractè, determinatè &c.*

PROBARI ſolet I. Si Ens non tranſcenderet differentias, ſpecies Entis per hujuſmodi differentias conſtitutæ, non ex omni parte eſſent entia, ſed partim non Entia; Entia quidem ſecundùm unam partem nempe ſecundùm genus, non entia autem ſecundùm aliam partem, nempe ſecundùm differentiam: ſed hoc eſt abſurdum, quia ſicut repugnat non ens, non ex omni parte eſſe non ens, ita repugnat eſſe ens, & non ex omni parte ens.

RESPONDERI poteſt, quòd argumentum probet benè quòd differentiæ etiam ultimæ ſint Ens, ſed non eſt quæſtio de hoc, an ſint ens? ſed an ſint ens formaliter? benè autem conſtitui poteſt aliquid ex ente formaliter, & ente materialiter. Et ſicut negatio rugibilitatis in homine, dicit entitatem, propter identificationem cum homine; ſic & rationem Entis dicere poterunt differentiæ, propter identitatem cum eo, quod eſt formaliter ens. Diceret etiam aliquis ex Pontio diſp. 69. n. 15. differentiis convenire rationem Entis formaliter, ſed non convenire ex ratione formali differentiarum.

PROBARI ſolet II. Species entis v. g. homo, nō eſt alia Phyſica entitas à genere & differentia ſeſe componentibus: Ergo differentia illius, ſi non eſt formaliter ens, nec ipſa ſpecies, eſſet ex omni parte ens.

RESPONDETUR. Ex antecedenti inferri tantùm poſſe nec ipſam ſpeciem inadæquatè acceptam, eſſe ex omni parte ens formaliter, & ſicut homo ut ſit ex omni parte animal, id eſt, ut nihil ſit reale in illo quod entitativè non ſit animal, non eſt neceſſe ut etiam rationalitas illius ſit formaliter animal, ſed ſufficit ut materialiter & identicè ſit animal, ita etiam ſufficit ut per identitatem, ſint Ens differentiæ.

PROBARI ſolet III. Si ens non tranſcendit formaliter differentias, differentiæ eſſent formaliter non ens, adeoque nihil: hoc au-

Digitized by Google

tem eſt abſurdum, quia repugnat differentiam eſſentialiter conſtitutivam non entis, eſſe formaliter ens; ergò commutatâ propoſitione, repugnabit differentiam eſſentialiter conſtitutivam entis, eſſe formaliter non ens.

Responderi poteſt. Hæc propoſitio *differentia eſt formaliter Ens* falſa eſt, ſed etiam hæc altera, *differentia eſt formaliter non ens*, falſa itidem eſt. Nec enim ſunt contradictoriæ: quia modus *Formaliter* in una propoſitione affirmatus non negatur in altera. Sed potiùs hæc erit contradictoria. *Differentia non eſt formaliter Ens*, quæ eſt vera. Cùm hoc autem ſtat ut differentiâ materialiter & identicè ſit Ens. Si autem formaliter eſſet non ens, etiam identicam rationem Entis excluderet. Ad illam paritatem quod attinet dici poteſt. Entis quà entis non poſſe eſſe differentiam non ens formaliter: Entis tamen non quà entis, poſſe eſſe differentiam, id, quod non formaliter eſt ens. Diſparitas in hoc ſtat, quia Ens non quà tale, poteſt per aliud differre & non per id, quod ſit Ens formaliter, licèt ens quà tale, debeat differre per Ens formaliter: Si enim per hoc non differet, nullum aliud differentiæ ſuæ principium haberet; ens autem ſine illa reduplicatione acceptum poteſt differre non per Ens formaliter, ſed per Ens materialiter. *Hinc aliter*.

Probatur concluſio. Vel differentia condiſtincta ab aliis, quæ non ſunt ipſa eſt formaliter id quod eſt, vel non eſt formaliter id quod eſt. Si non eſt formaliter id quod eſt: ergò contra principium lumine naturæ notum non quodlibet eſt quod eſt: Si autem differentia eſt formaliter id quod eſt; ergò habet eſſe formaliter quod eſt, ergò ulteriùs habet formaliter entitatem eam, quæ eſt ipſa; eſſe enim & entitas nullo modo diſtinguuntur: ergò ulteriùs eſt formaliter Ens illud contractum, quia per illud ens contractum non aliud intelligitur, quàm ipſum eſſe differentiæ ly *eſſe* nominaliter accipiendo.

Quod autem differentiæ ſecundùm ultimam rationem acceptæ competat eſſe ens participialiter, ſic probatur. Differentia ultima exiſtit formaliter etiam ſecundùm ultimam rationem; quia etiam ſecundùm ultimam differentiam eſt extra cauſas formaliter: Ergo ſi exiſtit formaliter etiam ſecundùm ultimam rationem, ſecundùm illam erit formaliter ens participialiter.

Confirmatur I. Accipiamus ultimam differentiam prout condiſtinguitur à genere & quocunque alio, extrahamusque illam ab identitate cum aliis, ratione cujus identitatis dicitur participare rationem materialem Entis (quod ſuppono poſſe fieri ex materiâ de præciſionibus.) Quo poſito, quæro, differentia ultima ita depurata, & in ſe præciſè ſpectata vel eſt ens, vel non eſt ens? Si eſt ens, vel eſt ens materialiter vel ens formaliter? Si hoc ſecundùm habetur intentum: ſi autem eſt ens materialiter, vel eſt ens materialiter ob identitatem cum eo quod eſt ens formaliter, & hoc non, quia ſupponitur præciſa omnis identitas cum alio. Si autem ex ſe eſt ens materialiter & non ratione alius, inferam niſi velis de voce contendere, eſſe ens formaliter: quomodo enim eſt aliquid ens, & tamen ens materialiter, ſi non eſt Ens ratione alius? ſe ipſo enim includere entitatem, eſt per me, eſſe formaliter ens.

Confirmatur II. Vera eſt hæc propoſitio, *differentia ultima prout condiſtincta à reliquis apportat eſſe differentiale*: Ergò vera erit & hæc, *apportat eſſe*, adeoque infert ens, quia à propoſitione de tertio adjacente, tenet argumentatio, ad propoſitionem de ſecundo adjacente, proportionaliter accepto; Dixi proportionaliter accepto, quia non ſemper *eſt* ſupponit pro exiſtit ut nec ſupponit in propoſitionibus æternæ Veritatis. Quod etiam fundatur in hoc alio principio, quia ſcilicet, priùs eſt eſſe, quàm tale eſſe. Ergò præſupponi debet in differentia eſſe differentiæ, & quidem differentiale eſſe formaliter; nihil enim eſt materialiter id quod eſt. Et cùm per Scotiſtas nihil poſſit exiſtere exiſtentiâ alienâ: hinc concedunt nobiſcum propriam exiſtentiam materiæ, negant humanitatem Chriſti exiſtere exiſtentiâ verbi &c. conſequenter negare debent eſſe aliquod ens entitate alienâ.

Confirmatur. III. Differentia prout condiſtincta ab omnibus quibus identificatur, ſumpta in reliquis prout eſt à parte rei, non eſt formaliter Ens rationis, ſed potiùs formaliter non ens rationis. Quod ſi differentia formaliter non eſt ens rationis? ergò formaliter habet eſſe, & non tantùm objectivè, ergò debet eſſe ens formaliter.

Neque valet ſi dicas, differentiam ſic ſumptam, neque eſſe formaliter ens rationis, neque eſſe formaliter ens reale. Contra erit, quia hæc membra inevitabiliter, utpote conſequenter contradictoria, debent convenire.

Fundatur. Hæc omnia ulteriùs in hoc diſcurſu Quæro; an differentia prout condiſtincta ab iis cum quibus identificatur habeat ſuam eſſentiam formaliter, vel non? ſi non habet, ergò differentia formaliter, non eſt differentia formaliter: non habet enim ſuam eſſentiam formaliter: Si autem differentia, habet formaliter ſuam eſſentiam; formaliter eſt ens; nam quid eſt eſſentia formaliter, niſi ens eſſentiale formaliter. Deinde cùm eſſentia ſit conceptu noſtro aliquid poſteriùs ente; quod ſcilicet dividitur in eſſentiam & exiſtentiam, tanquam in ſui ſpecies; ſi differentia participat formaliter rationem eſſentiæ, illâ

illâ mediante formaliter participabit rationem Entis.

Dicendum II. *Differentias non eſſe ens formaliter, accipiendo ens pro ratione communi Entis.*

Probatur I. Falſa eſt hæc propoſitio, *Conceptus differentiæ eſt conceptus Entis in communi*: Ergò vera eſt hæc contradictoria, *Conceptus differentiæ non eſt conceptus Entis in communi*, Ergò neque differentia eſt formaliter Ens in communi: Nam conceptus conformatur objecto; Antecedens probatur. Si conceptus differentiæ eſt conceptus entis in communi; ergò definitio differentiæ, eſt definitio Entis in communi; nihil enim intelligitur aliud per conceptum Entis quàm definitio ejuſdem; definitio autem differentiæ in communi, non eſt definitio entis in communi.

Probatur II. Si differentia eſſet formaliter ens in communi & eſſet differentia, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur: Non eſſet autem. Tum quia ratio differendi in communi, non poteſt eſſe ratio conveniendi in communi; eſſet enim quod non eſt. Tum quia quod eſt formaliter ratio communis entis, participatur à differentiis. Ergò v. g. ſi rationalitas, quæ eſt differentia eſt ratio communis entis, participabitur à rugibilitate, quia illa eſt idem cum ratione communi entis. Tum quia ſi hoc dicatur quòd ſcilicet ratio communis entis, ſit formaliter ratio communis differentiæ, etiam ratio hominis, poterit eſſe ratio bruti, ſi enim ſemel miſceri poſſunt definitiones, ubique & ſemper miſceri poſſunt.

Probatur III. Quia ſi differentia eſſet formaliter ens in communi. eſſet Ens in communi, vel pro ſtatu reali, vel pro ſtatu intentionali. Non primùm, quia nihil commune à parte rei exiſtit, ſed omnia particularia. Non etiam pro ſtatu intentionali, quia pro ſtatu intentionali indiſſolubiliter illa tantùm ſunt unum, quæ ſe habent ſicut definitio & definitum; jam autem ita ſe non habent differentia & Ens in communi.

Quæres. *Quomodo Ens contrahatur à differentiis?*

Respondetur. Nullam eſſe veram contractionem, & quæ ſit nemine cogitante; quia illa ipſa membra, non ſunt diſtincta nemine cogitante: Quod ſi quæratur de contractione ex modo concipiendi, illa adhuc ſubdividi poteſt: Differentia enim ut ſic accepta, contrahit Ens per ipſummet Ens, prout eſt ratio differendi; per differentiam autem prout eſt à parte rei, contrahitur Ens per ipſummet Ens, hæcceiſatum in quantùm eſt ratio differentiæ.

* * *

Punctum Difficultatis 2.

Reſpondetur oppoſitis.

Objiciuntur I. Si differentiæ ultimæ eſſent ens formaliter, hoc ipſo non eſſent differentiæ ultimæ. Quod probatur, differentiæ ultimæ quà tales excludunt determinabilitatem ulteriorem, adeoque omnem rationem communem: Ratio autem entis eſt ratio communis.

Respondetur. Conformiter ad concluſiones adlatas, quòd ſi differentiæ ultimæ, eſſent formaliter ens illud commune & irreſtrictum, hoc ipſo non eſſent ultimæ; ſecus ſi ſint ens contractum, reſtrictum, hoc ipſo enim, quia reſtrictum eſt, commune non eſt.

Objicit II. Pontius. Differentia contrahens ens præter rationem entis, vel includit aliquid aliud formaliter, vel nihil? Si nihil, ergò non poteſt eſſe differentia entis nec ratio diſtinguendi unum ab alio: Si aliquid includit: de illo ipſo quæritur, utrum includat etiam rationem entis formaliter? Si includit, dabitur proceſſus in infinitum: Si non includit, ergò neque prior includebat.

Repsondetur. Hoc ipſo medio termino intentum noſtrum probari: differentia quà ultima & prout condiſtincta ab his quibus identificatur vel eſt nihil: vel non eſt nihil? Si eſt nihil, ergò non poteſt eſſe differentia entis: Si non eſt nihil, ergò eſt ens prout ita condiſtincta; quia negatio nihili, eſt ens; duæ enim negationes faciunt unam affirmativam. Conformiter ad dicta in forma Reſpondetur. Differentiam ultimam ultra rationem contractam entis, nihil plus includere, cumque illa ratio contracta non ſit ipſum nihil, poterit eſſe ratio diſtinguendi unum ab alio.

Instat I. Idem. Si differentiæ formalitas includeret ens & aliquid aliud formaliter, illud aliud potiùs eſſet differentia, quàm includens ipſummet ens.

Responsum. Jam, quòd differentia præter ens contractum nihil aliud habeat, quæ ipſa contractio eſt ex modo concipiendi.

Instat II. Idem. Si differentia includeret rationem entis non eſſet ultima, quia differentia ultima eſt illa, quæ facit ita differre, ut ipſa non differat per aliquid aliud; ſed ſi includeret formaliter ens, non eſſet talis, quia includeret præter rationem entis per quam conveniret, includeret inquam, aliquid aliud, per quod differret à reliquis.

Respondetur. Si differentia eſſet formaliter ens illud commune, non eſſet ratio ſeipſa differendi; ſed quia eſt formaliter ens nonniſi contractum, eſt ipſa ratio differendi.

Digitized by Google

Instat III. Si ultimæ differentiæ diverſo reſpectu ſunt ratio conveniendi, diverſo ratio differendi, nihilo different à ſpeciebus.

Respondetur. Convenient in hoc ſpecies & ultima differentia, quia utrumque eſt diverſo reſpectu ratio differendi, diverſo ratio conveniendi; ſed in hoc different, imprimis, quia in ſpecie, ratio differendi ab aliis ſpeciebus, non eſt ipſa ratio cunveniendi cum aliis ſpeciebus; Neque enim rationalitate homo convenit cum bruto, quæ formalitas rationalitatis, non eſt ipſa per ordinem ad noſtros conceprus in re fundatos, animalitas, ſed aliquod prædicatum ab ipſa animalitate, formaliter diſtinctum. Jam autem ratio conveniendi & differendi in individuatione non ſunt prædicata inter ſe diſtincta. Rurſùs quia ita eſt differentia ſpecifica ratio diſconveniendi, ut non ſit ratio ipſa generica per ſolam hæcceitatem reſtricta; neque enim ſpecies conſtituitur, per hanc animalitatem, animalitatem ut ſic contrahentem; ſed contractivum longè eſt aliud, nempè rationalitas: Jam autem quando rationalitas ſpecifica contrahitur, contrahitur non additione novi prædicati, extrahentis ultra eſſentiam rationalitatis; ſed additur nonniſi hæc rationalitas, ex quo ipſo modo contrahendi differt ultima differentia à ſpecie. Denique ſpecies ita eſt ratio differendi, ut ſit ulteriùs contrahibilis per ipſam individuationem; jam autem individuatio non habet ulteriùs quo contrahatur.

Instat. IV: Si differentia includit ens, etiam Perſeitas includit; eritque Perſeitas ens per ſe, adeoque Perſeitas erit ſubſtantia.

Respondetur. Perſeitatem eſſe ens per ſe non concretum ſed abſtractum, ſecùs ſubſtantiam, quæ eſt ens per ſe concretum. Quod ſi per perſeitatem intelligas ſubſiſtentiam, Perſeitas erit ens per ſe per modum termini & complementi, adeoque non per modum ſubſtantiæ, quæ eſt quid complebile & terminabile.

Objicit III. In compoſito phyſico devenire eſt ad talem reſolutionem partium, quarum neutra includat aliam: ergò & in compoſito metaphyſico, conſequenter in differentiæ reſolutione devenire erit ad aliquid, quod non ſit jam ens.

Respondetur. Pro accidenti non eſſe abſurdum; Si enim una pars phyſica non inferat aliam non incipiet eſſe nihil; ſi autem in reſolutione, differentia non includat ens, erit nihil; ne ergò ſit differentia nihil, deveniri non poterit ad hoc, ne involvat ens.

Objicit IV. Pontius. Si differentia includit formaliter rationem entis, vel includit aliam communem entis ab eâ, quam contrahit, vel illam ipſam, quam contrahit: neutrum dici poteſt. Non poteſt imprimis includere eandem rationem entis quam contrahit, aliàs non eſſet contractiva; nihil enim eſt contractivum illius, quod formaliter includit. Non etiam aliam rationem entis, quia ſuperfluè ponerentur formalitates plures entis in unaquaque re.

Respondetur. Etiam in homine animal eſt contractum, quæro, idemne quid eſt, an aliud à ſe contrahat? itemque dum à genere contrahitur ens. In forma autem dici poteſt contractionem hanc eſſe nonniſi ex modo concipiendi; poſſumus autem concipere ens ut ſic, & idem particulare contrahens illud commune, eſtque hæc contractio ex modo concipiendi. Quod ſi quæras, quæ illic ratio ex modo concipiendi contrahatur? dico ratio communis per rationem, ſed contrahendo illam non includit ſecum illam ſuperioritatem, ita ut includat ſuperiorem illam & illam inferiorem per quam fiebat contractio, ſed tantùm eſt illamet ipſa: Quamvis autem nihil ſit contractivum illius, quod formaliter includit contractione propriâ, reali & tranſitivâ; poteſt tamen eſſe contractivum contractione impropriâ ex modo concipiendi, & intranſitiva.

Objicit V. idem. Nulla differentia, eſt illud, ratione cujus formaliter convenit alicui exiſtere; ergò nulla differentia eſt formaliter ens. Conſequentia probatur quia eſt à definitione ad definitum. Antecedens probatur. Quia formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus omnibus exiſtere, eſt ejuſdem rationis in omnibus illis; ſed differentiæ rerum non ſunt ejuſdem rationis.

Repsondetur negando Antecedens Licèt autem formalitas ratione cujus convenit formaliter rebus exiſtere, accepta ſecundùm rationem communem ſit ejuſdem rationis, non tamen accepta, ſecundùm rationes particulares.

Objiciuntur VI. Paritates aliquæ.

I. Paritas eſt. Genera non includuntur in differentiis; ergò neque ens; & tamen ens mediantibus generibus, deſcendit ad inferiora.

Respondetur. Si agatur de incluſione reali, certè genera includuntur in differentiis, ſi agatur de incluſione rationum communium, paritas tenet, quia ſicut ratio communis generis, non eſt ratio communis differentiæ, ita nec ratio communis entis, eſt ratio communis differentiæ. Si autem agatur de hoc, quod differentiæ non ſint formaliter genus conſequenter nec formaliter erunt Ens. Diſparitas erit. Quia nihil vetat Genus non includi in differentiis; vetat autem non includi ens in differentiis; quia aliàs eſſent nihil.

Quod

Digitized by Google

Quod autem dicitur ens mediis generibus deſcendere ad inferiora, hunc tantùm ſenſum habet, quòd non poſſit eſſe à parte rei; v. g. rationale niſi ſit ſubſtantia; ſed non facit hunc ſenſum, quòd à quibus poteſt præſcindi & diſtingui ratio generica, ab illis etiam poſſit præſcindi & diſtingui ratio particularis entis.

II. Paritas eſt. Ens non includitur in proprietatibus, v. g. uno; ergò nec in differentiis.

Respondetur. Si proprietates ſumantur in recto, includunt incluſione ut dixi intranſitivâ ens; ſunt enim ipſum formaliter ens; ſed cum variis connotatis. Secundùm autem id quod dicunt in obliquo, dicunt nonniſi ordinem ad ens; Imò cùm proprietas quæ eſt unum, dicat aliquam negationem & nihil diviſionis, hoc ipſo ſub illa formalitate non debet dicere ens; differentia autem, non dicit pro formali nihil.

Objicitur VII. Si ens includeretur formaliter in differentiis, ideò includeretur ne differentiæ formaliter acceptæ ſint nihil formaliter: Sed hæc ratio nihil probat; quia poſſet dici differentiam prout præciſam ab omnibus quibus identificatur neque eſſe ens formaliter, neque non ens formaliter; quod ipſum probatur. Natura in ſtatu ſolitudinis, neque eſt diviſa formaliter, ſed ſolùm indiviſa formaliter, ſed ſolùm indiviſa identicè: Subſtantia item ſecundùm ſe ipſam, neque eſt diviſibilis, neque indiviſibilis: Relationes item divinæ, neque ſunt à ſe formaliter, neque ab alio, ſed identicè ſunt ens à ſe: Ergò idem dici poterit de differentia, ita præciſa, quod neque ſit ens formaliter, neque non ens formaliter.

Respondet I. Recentior Suarez diſparitatem dat, quia niſi intelligatur differentia pro illo ſtatu eſſe ens, intelligi deberet ſine ſuâ eſſentiâ reali: nam ens coincidit cum eſſentia reali. Si autem eo modo intelligantur, ea, quæ vult objectio, non intelligantur adhuc ſine ſua eſſentia reali.

Respondetur II. Quia ſi intelligeretur differentia pro ſtatu ſolitudinis indiviſa, nunquam diviſibilis eſſe poſſet, in illo enim ſtatu conſideratur ſecundùm eſſentialia ſua prædicata, quæ rei ubicunque conveniunt. Hinc ſi in illo ſtatu indiviſibilis eſſet, nunquam jam dividi poſſet. Et è converſo ſi in illo ſtatu diviſibilis eſſet, jam nunquam poſſet eſſe indiviſibilis; idemque dicendum de ſubſtantia; quod abſurdum non ſequeretur ſi ſit in illo ſtatu formaliter ens differentia, quia ubique, ex allatis rationibus, eſt ens, rationesque allatæ oſtendunt, debere differentiam eſſe ens. Quod attinet ad relationes divinas illæ non poſſunt dicere abalietatem, alioqui DEO convenire non poſſent: Non etiam dicunt formaliter aſeitatem; quia aſeitas ſequitur Deitatem, quam in ſua virtualitate non important relationes. Denique ſi ſumantur relationes formaliter, hoc eſt, ſecundùm ſuas rationes communes, ſic nec aſeitatem dicent, alioqui relatio non eſſet communis creaturis; nec dicent abalietatem, alioqui non convenirent DEO. Nullum autem abſurdum, ſi ens, ſit formaliter identificatum differentiis. Et rationes adlatæ probant identificationem.

Instabis. Duæ differentiæ vel conveniunt in ente vel non? Si non conveniunt, Ergò non ſunt formaliter ens; ſi conveniunt, ergò non ſunt ratio differendi.

Respond. Diverſo reſpectu convenire in quantùm participant ex ratione communi entis; diverſo autem non convenire, in quantùm ſcilicet reduplicativè accipiuntur, quâ ſcilicèt differentiæ, & quâ, hoc ens ſunt: de quo in Logica, ubi de communi conceptu differentiarum.

Punctum Difficultatis 3.

Alia argumenta contra Concluſionem.

P*Enſanda argumenta Maſtrii Diſp. 2. Metaph. num. 179.*

Objicit I. Maſtrius. Contractio & determinatio entis per modos (de quibus illum leges hîc Diſp. 2. qu. 6) cum fiat ad inſtar compoſitionis & additionis, ſequitur neceſſariò, quòd ratio contracta ſit extra rationem contrahentis. Conſequentia patet, quia etiam genus in tantùm cenſetur eſſe extra rationem differentiæ, quia contractio generis per differentias fit per modum compoſitionis & additionis, & ſi non eſſet ratio contrahens, extra rationem contractam nulla fieret compoſitio.

Respondetur. Contractio fit nonniſi rationis communis entis, quæ etiam ratio communis Entis, non includitur formaliter in differentiis, ſed ratio contracta entis, quam diximus includi in differentiis, non contrahit ſeipſam, ſi non contrahit, nec diſtinguitur à ſe; cùm hæc diſtinctio fuerit ex contractione deſumpta, nec differentia eſt ipſum genus contractum, ſed contrahit nonniſi aliam rationem, à qua etiam diſtinguitur; jam autem differentia eſt ipſum ens contractè ſumptum, & ſic ſumptum eſt formaliter ipſa differentia. Per quod etiam reſpondetur ad Inſtantiam quæ illic adfertur. Directè ergò negatur, quòd ratio Entis incluſa in differentia, ſit quæ contrahitur per differentiam, ſed eſt illamet ipſa, quæ ſeipſam non contrahit.

Objicit II. Præciſo conceptu relationis, res non ſunt formaliter relativæ, præciſo genere quantitatis, non ſunt extenſæ; ergò etiam

Digitized by Google

præciſa ratione Entis à differentiis, non erunt illæ formaliter Ens.

Respondetur. A differentiis præſcindi poſſe rationem communem entis, nec differentiæ ſunt formaliter ratio communis entis, hocque ſolùm probat ratio adlata; ſed à differentiis non poteſt præſcindi ratio contracta entis; cum ſit ipſum eſſe differentiarum, quod eſſe differentiarum, à differentiis, non præſcindit.

Objicit III. De modis dicitur quòd non ſint entitas, ſed entitatis modus, non eſſe propriè rem, ſed eſſe modum rei; Ergò & de differentiis ultimis dici poteſt, quòd non ſint ens formaliter, ſed entis.

Respondetur. Quando dicitur modum non eſſe ens, ſubintelligitur ratum, ſed entis rati modus, in quo nullum eſt abſurdum, nec ſequetur quod non ſit modus, hoc quod eſt: ſed ſi differentia non eſſet formaliter ens illud contractum, ſequeretur quòd non ſit hoc quod eſt; eſſe enim illam hoc quod eſt, eſt illa contracta ratio entis.

Objicit IV. Si differentia aliquo modo includeret rationem entis eſſentialiter, tunc ejus conceptus non foret ſimpliciter ſimplex.

Respondetur. Si includatur ens nonniſi contractum, adhuc erit conceptus differentiarum ſimpliciter ſimplex, quia non aliud illud erit, quàm ipſum eſſe differentiæ, quæ ſibi ipſi, eſt quid ſimpliciter ſimplex.

Instabis. Proportionatè applicando id quod ibibi adfert Maſtr. ſi licèt diſtinguere ens contractum & determinatum, à ratione communi entis, ponereque quòd illa prior ratio entis includatur formaliter in differentiis, non verò hæc poſterior, eodem jure dici poterit, genus ut ſic non includi in differentiis formaliter, includi tamen rationem generis contractam.

Respondetur. Neg. Sequel. Ratio animalis contracta reperitur quidem in homine, & hæc ratio contracta, ut dictum alibi non poteſt præſcindi ab homine, ſed non eſt neceſſe ipſam rationem contractam generis, includi in differentiis, quia ratio hæc contracta animalis eſt hoc animal, hoc autem animal non eſt neceſſe eſſe formaliter per ordinem ad noſtros conceptus rationale, quia licèt illud rationale per ordinem ad noſtros conceptus non eſſet animal, adhuc eſſet quod eſt, adeoque eſſet adhuc rationale: Si autem ratio contracta entis non includeretur formaliter in differentiis, differentia non eſſet hoc quod eſt, eſſe enim illam hoc quod eſt (ſupple in talibus poſitivè, dixi poſitivè, nam non ens eſſe quod eſt non Ens, non eſt eſſe ſed non eſſe) eſt eſſe illam ens formaliter.

Objicit V. Si differentiæ ultimæ includerent eas, cùm non ſint omninò idem, erunt propriè differentes; quod ſi ſunt differentes; aliis differentiis different; de quibus rurſùs quæritur an includant ens, & ita dabitur proceſſus in infinitum in differentiis, vel devenietur ad aliquas omninò non includentes ens quidditativè.

Respondetur. Cùm differentiæ ultimæ includant ens formaliter, reſtrictum & contractum, erunt adhuc non differentes aliis differentiis, ſed ſe ipſis; ſi ſe ipſis, different adhuc illo ente contractè & determinatè ſumpto; cùm illudens contractè ſumptum, ſit illud ſe ipſum differentiarum.

Instat. In compoſitione phyſica ita fit reſolutio in actum ultimum & potentiam ultimam, ut nihil potentiæ includatur in actu, & è contra; Ergò & in compoſitione Metaphyſica ita contingit, ut compoſitum hoc reſolvatur in conceptum determinabilem tantùm, qui eſt entis, & determinativum tantùm, qui eſt ultimæ differentiæ.

Respond. Ex ente ut ſic, & ex ratione differentiali fit compoſitio Metaphyſica: Unde & reſolutio Metaphyſica in hæc duo datur, ſed ex ente contractè ſumpto quod eſt ipſum eſſe differentiæ, & ex differentia non eſt compoſitio Metaphyſica; quia nihil componitur ex ſe ipſo, conſequenter non debet fieri reſolutio ut maneat differentia, ſine ratione entis contractè ſumpti. Diſparitas etiam ex dictis aſſignari poteſt quia nullum abſurdum eſt, ſi actus non ſit potentia, poteſtque eſſe actus in ſuo eſſe, non includens potentiam; non poteſt autem eſſe differentia, ſine eſſe differentiæ, adeoque ſine ratione entis, contractè ſumpti.

Objicit VI. Saltem ens non includitur in ſuis paſſionibus; quia ſubjectum quod eſt ens ex 7. Metaph. tex. 17. & 19. cadit in definitione paſſionis ut additum, jam autem quod definitur per aliud, tanquam per additamentum, non eſt de ipſius quidditate.

Respond. Ex eo quidem quia ens ponitur in definitione paſſionum ut additum, non colligitur, quòd ſit de eſſentiâ illius: ad eũ modũ, quo dicitur accidens eſſe ſubjecti, ſubjectumq; non eſt de eſſentia accidentis; ex alio tamen capite ſunt adhuc ens, quia etiam paſſiones ſunt quod ſunt; & hoc quidem procedit de veritate & bonitate, nam de unitate non ſumpta ſecundùm id quod dicit in recto non poteſt dici quod ſit ens, niſi illud latiori modo, prout ſe extendens etiam ad negationes explicando unitatem per negationes ſecundùm communiora principia.

Instat I. Propoſitiones non convertuntur ita, quòd ſi prædicatum dicatur de ſubjecto per ſe, non tamen è contra ſubjectum dicetur per ſe de prædicato; ergò iſta eſt per ſe, Ens eſt unum, hæc alia, unum eſt ens, non poterit eſſe per ſe primi modi, ſed quaſi per accidens.

Re-

RESPOND. Quod unum non ſit ens rigoroſum, ut dictum ſuprà. Sed promovendo argumentum de bonitate & de veritate dici poteſt, quòd non eodem quidem modo paſſiones dicuntur de ente, ac ens de paſſionibus, non ſequitur quòd paſſiones non ſint ens, ſed quòd alia ſit comparatio illarum ad ens, quàm entis ad illas. Quanquam dici poteſt quòd hæc doctrina procedat de ente ſecundùm rationem irreſtrictam ſumpto.

INSTABIS II. Ens adæquatè dividitur in increatum, & decem prædicamenta, tanquam in ea, de quibus quidditativè prædicatur; paſſiones autem ejus non ſunt ens increatum, nec aliquid ex decem generibus, & cùm æquè pateant ſicut ipſum ens, hoc ipſo ens, non poterit prædicari de ſuis paſſionibus velut de inferiori.

RESPOND. Id verum eſſe de ente contractè & determinatè ſumpto, quod non eſt ſuperius reſpectu paſſionum. An autem poſſit abſtrahi à paſſionibus ratio entis ut ſic, adeoque evadere illis univerſalior, alibi dicitur. Multi etiam negabunt, adæquatam eſſe hanc diviſionem.

INSTAT III. Si paſſiones Entis ens includunt, utique non includunt ens ſolùm. Sed etiam aliquid aliud; alioquin idem eſſe paſſio ſui ipſius, tunc quæritur de illo alio, an rursùs includat ens, & ſic in infinitum procedemus, vel ſiſtendum in aliquo non includente ens, & talis erit propriè paſſio entis.

RESPOND. Paſſiones non includunt ens contractè ſumptum, ſed ſunt illud ipſum, nec ſunt paſſiones entis contractè ſumpti, quia nec ſunt paſſiones ſui ipſius; ſed tantùm ſunt paſſiones entis, ſecundùm ſe ſumpti. Quam ipſam rationem communem cum contrahunt paſſiones non contrahunt contractione excluſivâ in ſe aliorum contrahentium, quaſi ſcilicet veritas non ſit bonitas, cùm tamen rationalitas non ſit irrationalitas, contrahunt tamen per additionem prædicatorum.

OBJICIT VII. Modi per nos ſunt ens entitate alterius; ergò idem dici poterit de differentiis ultimis, quòd ſint ens identicè non formaliter.

RESPOND. Secundùm principia aliàs præjacta Negatur Antecedens.

DIFFICULTAS III.

De Conceptu entis ſecundùm ſe.

QUærendum hîc imprimis erit: An poſſit dari conceptus entis perfectè unus? Deinde, an hic conceptus ſit univocus an analogus? Unitatem conceptus entis adſtruunt Suar. uterque, Arriaga, Ovied. cum Scotiſtis. Negat Vaſquez Fonſeca cum Thomiſtis. *Sit*

Punctum Difficultatis 1.

An poſſit dari conceptus Entis perfectè unus?

DICENDUM eſt. *Poſſe dari conceptum Entis perfectum unum, h. e. ita præciſum à differentiis, ut nulla in eo ex parte objecti intentionaliter accepti, reluceant differentiæ.*

PROBATUR I. Poteſt dari conceptus animalis perfectè unus, ut ſupponitur ex materia de Præciſionibus: Ergò poterit dari & entis conceptus perfectè unus ut circumſcribitur: Diſparitas quæ ſolet peti ex Analogia infrà attingetur.

PROBATUR II. Quando ego dico, *Deus eſt ens*; *Creatura eſt ens*, quæro, an ſub objecto prædicati quod eſt *Ens* dicti de DEO involvatur creatura vel non? ſi involvitur; ergò falſa eſt prædicatio, quia Deus non eſt ens involvens aliquid creatum, nec ſubjecto ineſt prædicatum, cum prædicatum involvat aliquid creatum, ſubjectum autem nihil involvit creatum. Si autem in ente dicto de Deo non involvitur creatura; Ergò jam ille conceptus præſcindit à creaturâ. Simile argumentum formetur ad probandum quòd ens dictum de creaturâ non involvat Deum, habebiturque intentum; nempe quòd ens præſcindat à creato & increato. Idem judicium & argumentum formetur de aliis differentiis.

RESPONDEBIS I. Ens dictum de Deo non importare niſi entitatem particulariter acceptam, ita ut ſenſus ſit, Deus eſt aliquod ens.

CONTRA. Tum quia animal dictum de inferioribus non ſingulariſatur in prædicando ut probatur in Logica; ergò neque ens ſingulariſabitur. Tum quia prædicatio hæc, *Deus eſt ens*; vel eſt prædicatio rationis ſuperioris de inferiori, vel non eſt? Si eſt. Ergò ut ſalvetur rationem ſuperiorem prædicari, dicta ppſitio hunc ſenſum facere non poterit, Deus eſt aliquod ens. Si autem non eſt prædicatio ſuperioris de inferiori; Cur non? Tum quia. Ens eſt ſuperius Deo & creaturis; non eſſet autem ſuperius, ſi non diceretur tanquam ſuperius, negatio enim dictionis tanquam alicujus ſuperioris, argueret negationem eſſe ſuperioris; nam dici, ſequens ad omnia eſſe, oſtendit conditionem eſſe. Quod autem ens ſit ſuperius Deo & creaturis, vel ipſa categoria entis oſtendit.

RESPONDEBIS II. Ex parte objecti reſpondere illic differentias, ſed illas non attingi ab actu formali, nec diſcerni.

CONTRA ſunt illa omnia quæ in ſimili dicuntur in univerſalibus & in materia de præciſionibus. Propoſitio etiam hæc, Deus eſt ens, non tantùm eſt vera ex parte actus formalis,

ſed etiam eſt vera ex parte objecti: falſa autem eſt ex parte objecti, ſi objectum ex parte ſua importaret differentias, ut vidimus immediatè.

PROBATUR III. CONCLUSIO. Si conceptus entis importaret differentias impoſſibile eſſet aliquid eſſe ens; hoc autem abſurdum eſt. Sequela probatur. Si animal quantùm eſt de ſe importaret rationale impoſſibile eſſet, Leonem eſſe animal. Quod probatur, impoſſibile eſt Leonem eſſe rationale, ergò & impoſſibile eſſet eſſe id quod importat ſecum, quod eſt rationale. Hæc autem tota ratio probat ſimul, quòd ſi conceptus entis objectivus importat differentias, non poſſet eſſe aliquod ens, quia non poſſet importare omnes illas differentias, adeoq; nec involvere id, quod importat omnes differentias.

RESPONDEBIS. Animal ita contrahi, itemq; Ens ad differentias, ut non tota illius ratio contrahatur, ſed tantùm in quantùm importat Rugibile.

CONTRA. Quia ſi poteſt ita contrahi ens, ut non contrahatur niſi in quantum eſt rugibile. Ergò multò magis præſcindere, poterit ab omnibus aliis differentiis; minùs enim poteſt contractio, quàm præciſio intentionalis. Deinde hoc ipſo concederes diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata phyſica in Creatis: quia diſtinctionem in ordine ad contrahi, & non contrahi.

CONFIRMATUR Concluſio. Poſito quòd ex parte objecti reſpondeant in ente differentiæ, quæro an definitio Entis ſit definitio rationalis v. g. vel non? Si non, ergò ex parte objecti præſcindunt; nihil enim aliud intelligitur per objecta quæ inter ſe præſcindere poſſunt, niſi objecta, quæ definitionibus differunt: Si autem definitio Entis eſt definitio rationalis? Ergò cui competet eſſe ens, eidem competet eſſe rationale, quod falſum eſt.

OBJICITUR I. Differentiæ non poſſunt ſeparari à ratione Entis. Ergo nec poteſt fieri præciſio ex vi cujus differentiæ maneant ſine ente; Ergò nec præciſio fieri poteſt ex vi cujus ens, non maneat in differentiis; Ergo ulterius ex vi cujus præciſionis, ens, ſit ſeparatum à differentiis: ſi enim eſſet ſeparatum à differentiis, differentiæ eſſent ſine ente, ſine ente autem eſſe non poſſunt propter dicta ſuprà.

RESPONDETUR. Conformiter ad jam dicta. Rationem entis in differentiis dupliciter ſpectari poſſe. 1. Rationem contractam. 2. Rationem communem fundamentaliter ut dicitur in Logicis. Prior illa ratio præſcindi non poteſt, ut dicitur in Logica, cujus inſuper hæc ratio reddi poteſt, quia ratio contracta quà talis, ſi capax eſſet præciſionis quà talis, fieret communis, quà talis; quà talis autem non poteſt fieri communis: ſicut enim rationale non poteſt fieri brutum; ita nec contractum quà tale, fieri poteſt commune. Quod autem fieret tunc illa ratio communis exinde colligitur, quia ſeparata ab aliâ comparte, non eſſet unde jam contraheretur. Quod ſi non poteſt ſeparari ratio contracta entis à differentiis, quantumvis ratio communis entis ſeparetur à differentiis, manebunt illæ ens, ratione entitatis contractæ, inſeparabilis ab iisdem.

INSTABIS. Definitio univerſalis, eſt definitio particularium; ergò & definitio entis ut ſic, erit definitio differentiarum? ſed nihil per nos poteſt præſcindere ſuâ definitione; ergò nec poteſt præſcindere ab ente & è converſo.

RESPOND. Certum eſſe quod ratio communis entis, non ſit ratio communis differentiarum; aliàs cui conveniret ratio communis entis, conveniret etiam ratio differentiæ, quod falſum eſt. Si autem ratio communis Entis, non eſt ratio communis differentiarum non poſſunt inter ſe comparari ſicut definitio & definitum. Directè autem ad Argumentum hoc dici poteſt; ſcilicet dupliciter particulari ſub aliqua ratione univerſali ſpectari poſſe. 1. Ut inferiora, ut ita dicam, ejuſdem rationis: Sic animal eſt univerſale & definitio illius eſt definitio Petri in quantum eſt animal. 2. Ut inferiora diverſæ rationis, tale inferius eſt Petrus, Bucephalus, quà talis contentus ſub animali. Quo poſito verum eſt definitionem univerſalis, eſſe definitionem particularium ejuſdem rationis, ſed non eſſe definitionem particularium diverſæ rationis: Ita etiam definitio entis eſt definitio differentiarum ut ens ſunt, ſed non quà differentiæ ſunt.

OBJICITUR II. Non poteſt dari ratio communis ſapientiæ creatæ & increatæ, ergò nec ratio communis enti creato & increato. Antecedens probatur. Ratio communis ſapientiæ creatæ & increatæ, vel eſſet diſtincta realiter, vel per rationem à ratione communi juſtitiæ. Si per rationem, ergò non eſt communis etiam creatæ, quia creata ſapientia diſtinguitur realiter à creata juſtitia: Si autem eſt diſtincta realiter, ergò non eſt communis etiam ſapientiæ, itemque juſtitiæ divinæ, quia hæ in increatis diſtinguuntur nonniſi per rationem.

RESPONDETUR. Rationes communes ſpectari poſſe dupliciter, primò accipiendo illas pro ipſa cognitione formali & actu intellectùs noſtri, & ſic acceptæ ſunt diſtinctæ realiter; quia & noſtræ cogitationes ſunt diſtinctæ realiter: & hæc acceptio conceptuum communium, illorumque diſtinctio, nihil confert ad præſens. 2. Poſſunt accipi rationes communes objectivè, prout, ſcilicet ſunt objectum illarum notitiarum. Et ſic neque ſunt diſtinctæ realiter, neque per rationem propriè: Non ſunt diſtinctæ realiter, quia diſtinctio realis vel eſt in ſtatu phyſico, vel nonniſi per ordinem ad

Digitized by Google

illum habetur: Jam autem rationes communes ad ſtatum Metaphyſicum ſpectant. Deinde diſtinctio realis eſt diſtinctio rerum; hinc pro priori debet aliquid prius præſupponi, quòd ſit res, & pro poſteriori, quòd ſit diſtinctum realiter. Quia ergò rationes communes, non ſuet res? nam eſſe rem, eſt prædicatum phyſicum, & ſtatûs Phyſici, pro quo ſtatu non ſumuntur tunc rationes communes: Unde etiam rationes communes ſunt eſſentiæ rerum, eſſentiæ autem rerum, ſunt æternæ & tamen nulla res eſt ab æterno præter Deum: Apparet ergò rationes communes non poſſe dici res, adeoque nec diſtinctas realiter. Non etiam pro illo ſtatu rationes communes ſunt diſtinctæ per rationem, quia nemine cogitante ratio communis hujus, non eſt ratio communis illius; licèt enim ipſe ſtatus communitatis, non habeatur niſi dependenter à noſtris intentionibus depurantibus differentias; illis tamen depuratis, & in illo ſtatu conſtitutâ ratione communi, ſive ego id cogitem, ſive non cogitem, diſtinguentur illæ inter ſe; in quo etiam ſenſu dicimus illas diſtingui ex natura rei, & quidem nomine cogitante, poſitâ tantùm cognitione, quæ illas res ſtatuat in ſtatu illo intentionali, in quo, ex naturâ rei res ſpectantur. Ulteriùs quòd illæ rationes communes neque realiter neque ratione propriè diſtinguantur in hoc principium referri debet; quia rationes illæ communes nihil aliud ſunt niſi ipſa prædicata eſſentialia, quia ergò prædicata eſſentialia ſapientiæ nec exigunt diſtinctionem ſolius rationis à juſtitia, nec etiam nonniſi realem propter rationem in objectione allatam, fit, ut pro illo ſtatu rationes communes, nec ſint diſtinctæ realiter, nec per ſolam rationem. Licèt autem non teneam diſtinctionem mediam inter realem & rationis ſenſu aliàs dato, teneo tamen diſtinctiones multas, quæ partim ſunt revocabiles ad realem, partim ad rationis diſtinctionem.

Instabis. Ex hoc adhuc non poſſe dari rationem communem ſapientiæ creatæ & increatæ, adeoque nec rationem communem entis communis Deo & creaturis, quia ens dividitur immediatè in creatum & increatum, ergò antequam intelligatur deſcendere ad ſapientiam, intelligetur jam contracta, ad ens creatum vel increatum: Ergò non poteſt intelligi indifferens ad ſapientiam creatam & increatam.

Respondetur. Diviſiones entis varias haberi poſſe, pro multiplici modo concipiendi ens, & ejus identificationem; ita ut in uno genere diviſionis, ſic, & in alio aliter concipiatur deſcendere. Hinc in alia diviſione poterit concipi ſapientia indifferens ad eſſe creatæ vel increatæ: Eamque ſic format Oviedo: Ens aliud eſt intellectivum aliud, non intellectivum: Rursùs intellectivum aliud eſt habituale aliud actuale: Rursùs actuale aliud eſt apprehenſio ſeu non ſapientia, aliud eſt ſapientia: Rursùs ſapientia alia creata, alia increata. En indifferentem ſapientiam in diviſione entis, indifferentem, inquam, ad eſſe creatæ vel increatæ. Dici etiam poſſet quòd pro ſtatu phyſico non ſit ſapientia indifferens ad eſſe creatæ vel increatæ, non tamen pro ſtatu metaphyſico.

Objicitur III. Analoga attributionis v. g ſanum non habent conceptum perfectè unum: ergò neque Ens.

Respondetur. De duobus in præſenti quæri poſſe, an Analoga attributionis poſſint habere conceptum perfectè unum ad particularia analoga attributionis, v. g. ad ſanum, & ad aliud, ſimile, v. g. calefactivum, dictum de hypocauſto, de pellibus, de cibis &c. & ſic poſſunt habere conceptum perfectè unum, hoc eſt, talem, in quo nec ſanum nec calefactivum reluceat. Si autem ſit quæſtio, an ipſum ſanum unà cum ſuis Analogatis ſumptum poſſit habere conceptum perfectè unum, hoc jam negabitur, importat enim plura. Applica id ad præſens, nempe Ens poſſe habere conceptum perfectè unum, ſi ſumatur tanquam ratio communis ad inferiora, licèt non habeat conceptum perfectè unum, ſi ſumatur unà cum ſuis differentiis. Addo ex Maſtrio idem ſentiente de analogia attributionis Diſp. 2. Log. n. 73. non habere quidem conceptum communem, in quo adunentur hæc analoga, habere tamen connexionem rationum particularium ſecundùm eſſe objectivum: habent enim inter ſe habitudinem qualem non dicunt æquivoca, prædicaturque analogum de pluribus non ſecundùm unam rationem, ſed ſecundùm diverſas, habitudinem tamen licèt diverſam, habentes. Addo ulteriùs ſicut definiuntur relativa quæ habent conceptum perfectè unum reſpectu particularium relativorum; ita tamen ut ipſe conceptus relativi dicat Aliud, eſt enim ad aliud: ita analoga attributionis ad particularia analoga habent conceptum perfectè unum; licèt ipſum in ſe non ſit unum, ſi ſecundùm diverſas habitudines ſpectetur.

Argumenta Reliqua in contra.

Perſtringo hic Objectiones, quas colligit Maſtrius Diſp. 2. Met. à num. 40.

Objicit IV. Paſqualius, Ens non eſt quid ſuperius ad Deum, & ad creaturam, ergò nec conceptus illius eſt unus. Antecedens probat. Tota ratio entis reperitur in Deo, ergò nequit eſſe quid ſuperius Deo, & creaturâ, quia ratio ſuperior, eſt univerſalior quocunque inferiori, quare non debet talis ratio reperiri in uno tantùm extremo, ſed debet excedere. Quod autem tota ratio entis reperiatur

tur

tur in Deo, probatur, quia Deus eſt ens per eſſentiam, nimirum tale ens ut nequeat eſſe aliquid ens niſi participando de hoc eſſe per eſſentiam; cùm ergò Deus ſit ens per eſſentiam, tota ratio entis reperitur in ipſo.

Respondetur. Negando Antecedens cum ſuâ probatione; quamvis autem Deus ſit ens per eſſentiam, tota ratio entis reperitur in ipſo cauſativè, tanquam in causâ primâ reliquorum entium; ſed non tota participativè; cur ergò à Deo & creaturis tanquam participativis entibus non poterit ejusdem entis, dari abſtractio?

Instat I. Ratio communis ita ſe habet reſpectu inferiorum, ut immediatè deſcendat ad ipſa, at ratio entis non deſcendit immediatè ad Deum, & creaturas; ſed priùs eſt in Deo, ut propria illius, deinde creatura participat eſſe ab ipſo ut Deus eſt; Ergò nequit eſſe quid commune Deo & creaturæ.

Respond. Majorem eſſe veram de ratione communi univoca, non autem analoga; nam in analogis, datur aliquid principale, participativum rationis communis.

Instat II. Ens ponitur contrahi ad Deum, & creaturam per infinitum & finitum, & priùs ad Deum, quam ad creaturam; ergò jam tota ratio entis totaliter à Deo abſorbebitur; quia infinitas eſt modus totalitatis, ita ut contrahat totum, & totaliter, aliàs finitum eſſet, aliquid enim remaneret, quod non contraheret.

Respond. Imprimis ex dictis quòd detur diviſio entis non immediatè in finitum & infinitum, ut dictum ſuprà; ſed caſu quo dividatur immediatè in finitum & infinitum, non ſequitur adhuc intentum argumenti; imprimis quia licèt contrahatur Ens per infinitum, verè tamen dividitur adhuc ens in infinitum & finitum, ſi dividitur, debet in illo contineri; nullum enim diviſum per hæc dividitur, in quibus non continetur. Rursùs quamvis Deus verè phyſicè ſit infinitus, nihil obeſt quominus adhuc creaturæ verè phyſicè ſint ens, nec per hoc deſtruitur infinitudo divina, etiamſi præter illud ſit aliquod ens finitum, idque realiter & phyſicè exiſtens, multò magis non deſtruitur infinitudo divina, pro ſtatu diviſionis Metaphyſico, quantumvis intelligatur etiam creatura ens. Directè ergò ad argumentum dici poteſt, per prius, hoc eſt, tanquam per dignius contrahi ens ab infinito, cauſalitate & excellentiâ quàm à finito & dependente; quâ contractione poſitâ excluditur quodcunque aliud ens à ratione cauſæ primæ omnium, ſed non excluditur contentivitas generis diviſi in inferioribus; nec eſſet Deus infinitum quid in genere cauſæ primæ; ſi quid præter Deum eſſet cauſa prima; erit tamen infinitum in genere entis, quamvis dentur creaturæ, quæ ſint entia.

Objicit V. Cùm ratio communis ad inferiora deſcendit, per oppoſitas differentias dividitur, quæ ſe invicem excludunt, & non eſt una cauſativa alterius; quia tunc non eſſent ſimul naturâ, ſed una ſupponeret rliam: at tota ratio creaturæ continetur in Deo eminenter, & ab ipſo cauſatur; ergo non poteſt eſſe ratio diviſiva entis, ita ut ſit differentia, oppoſita, cum Deitate, reſpectu entis ut ſic.

Respondetur. Quando ratio communis dividitur per oppoſitas differentias, debent ſe illæ excludere quoad modum participandi rationem diviſam, ſed non excludere quoad participationem rationis diviſæ; quæ hîc eſt ens, adeoque à dividentibus membris participabile. Rursùs ſi ſit diviſio in membra altisſima, & ſuprema, pro ſtatu quidem diviſionis, non erit unum membrum cauſativum alterius, quia hîc hæ omnes rationes præſcindi poſſunt; poteſt tamen eſſe cauſativum, pro ſtatu phyſico: deinde etiam cauſans & cauſatum quoad relationem poſſunt eſſe ſimul naturâ, cur ergò ſic in præſenti non ponentur? Addo poſſum benè dividere ignem in genitum & generantem, ex quo ſequitur poſſe unum membrum diviſionis, eſſe cauſam alterius.

Instat I. Ratio communis enuntiari poteſt indifferenter de quocunque inferiori, ſed non poteſt enuntiari de Deo & creatura ens, quia aliàs eſſe participatum prædicaretur de Deo, & eſſe imparticipatum de creatura.

Respond. Cum illud ens abſtrahat à participato & participante, non ſequitur, quòd ratio participata, prædicanda ſit de Deo.

Instat II. Ratio communis ſaltem explicitè non dicit differentiam inferiorum, at nihil poteſt concipi in Deo & creaturâ, quod ſit extra eſſe creatum & increatum; nam creatura, etiam ſecundùm primam rationem entis, quâ conſtituitur, eſt quid participatum à Deo, & non tantùm accipit tale eſſe, ſed etiam eſſe.

Respond. Creaturam etiam ſecundùm primam rationem entis phyſicè ſpectatam eſſe quid participatum, phyſicèque accipit non tantùm tale eſſe, ſed etiam eſſe. Cæterum creatura, ſecundùm primam rationem entis metaphyſicè ſpectatam, non eſt quid participatum, nec ad illud eſſe ut ſic, pro illo ſigno, terminatur actio divina.

Instat III. ex Scoto. Naturas quoque univerſales concomitanter produci, cumque ratio participati adæquet totum eſſe creaturæ, & ratio imparticipati, totum eſſe Dei, ſit ut omnis formalitas in eis reperta, ſit talis vel talis.

Respond. Naturas univerſales ut ſunt in ſingularibus concomitanter produci, ſed non ſpectatas in ſtatu Metaphyſico; & præciſas, ratioque participati adæquat totum eſſe creaturæ phyſicè ſpectatæ, ſed non ſpectatæ metaphyſicè, quia de illa dici poteſt, ratio, præſcindens ab eſſe participato.

Objicit

OBJICIT VI. Deus & creatura non conveniunt in ratione communiſſima Entis; quia quæ reperitur in creatura eſt intrinſecè participans; quia etiam eſſe & non tantùm tale eſſe, accipit creatura à Deo: ratio autem entis in Deo eſt participata.

RESPOND. Rationem communiſſimam, ſi phyſicè ſpectetur, eſſe participantem, ſecùs ſi ſpectetur Metaphyſicè, & pro ſtatu præciſionis.

INSTABIS. I. Ratio entis quæ præſcindere dicitur à Deo & creaturâ, vel eſt ab alio vel à ſe; ſi à ſe, eſt imparticipata; ſi ab alio participata.

RESPOND. Rationem illam præciſam, ſi phyſicè ſpectetur, eſſe vel à ſe vel ab alio, ſed ab his, metaphyſicè ſpectata, præſcindit.

INSTABIS II. Eſſe ens, eſt habere eſſe; implicat autem concipere habere eſſe, quod neq; ſit à ſe neque ab alio.

RESPOND. Licèt implicet concipere habere eſſe, quod phyſicè neque ſit à ſe, neque ab alio, ſed non repugnat concipere habere eſſe ſumptum pro ratione eſſendi, quæ metaphyſicè neque ſit à ſe, neque ab alio.

INSTABIS III. Deus ſecundùm totum ſuum eſſe adæquatè ſumptum, eſt ſimpliciſſimus; ergò & ipſa formalitas entis ut ſic in Deo, erit de ſe, hæc; & ſi poteſt ratio entis à ſingularibus præſcindi, ſequitur quod eſt in Deo, poſſe non eſſe Deum: Si enim ratio entis quæ reperitur in Deo non ſit hæc, ſed indifferens ad Deum & creaturam, in quantùm eſt de ſe, poterit eſſe in creatura, & ſic non eſſet Deus, niſi extrinſecè & per accidens.

RESPOND. Deum ſecundùm totum ſuum eſſe phyſicè ſpectatum eſſe ſimpliciſſimum, ſed non metaphyſicè & ſecundùm præciſas rationes ſpectatum, ſequeturque quòd aliquid quod eſt in Deo metaphyſicâ præciſione, poſſit non eſſe Deus, non tamen phyſicè, eritque illa ratio phyſicè, adeoq; non extrinſecè Deus, ſed metaphyſicè poteſt depurari ab eſſe Dei, quæ depuratio eſt extrinſeca rei phyſicè ſpectatæ, & per accidens: oppoſitum ergò potiùs ſequitur quod per ſe ſit Deus, per accidens non Deus.

OBJICIT VII. Sequuntur ex hac ſententia abſurda.

I. Sequitur aliquid eſſe prius & ſimplicius Deo; realitas enim conſtituens, eſt prior & ſimplicior re conſtitutâ.

RESPOND. Eſſe aliquid prius metaphyſicè & ſimplicius Deo, ſed non prius & ſimplicius realiter & phyſicè.

II. Abſurdum. Sequitur in Deo dari compoſitionem metaphyſicam.

RESPOND. Cùm illa compoſitionem non ſit futura actu nemine cogitante, ſed per opus intellectûs; hinc cum fundamento in re, concedimus in Deo talem compoſitionem.

III. Abſurdum; Sequitur non diſtare Deum & creatum in infinitum, & non eſſe primò diverſa.

RESPOND. Diſtabunt Deus, & creatura infinitè phyſicè & erunt primò diverſa phyſicè, licèt non primò diverſa metaphyſicè: hæc enim primò diverſa phyſicè & ſimul metaphyſicè ſunt ens & non ens. Jam autem creaturæ non competit ut ſit non Ens, ſed ut ſit Ens ab alio, ſi competit eſſe Ens creaturæ, non erit Non-Ens, ſi non erit Non-Ens, non erit primò diverſum quid, à Deo.

IV. Abſurdum. Sequitur dari medium inter contradictoria, nempe creatum & increatum; tale enim medium erit illa ratio.

RESPOND. Creatum & increatum ſi ſumatur Ly increatum negativè ſunt contradictoria, ſed tunc Ly increatum non ſupponet pro Deo ſolo, & ad hoc membrum nempe Ly increatum negativè ſumptum, revocabitur ratio communis Entis, conſequenter non erit quid medium inter contradictoria: ſed ſi Ly increatum ſumatur poſitivè, erit inter creatum & increatum, medium quid, Ratio communis Entis; non eſt autem abſurdum, dari quid medium inter duo membra poſitivà contraria. Advertit etiam Maſtrius, quòd illa ratio à creato & increato contingenter & neceſſariò præſcindat, & quod ſit neutrum formaliter, utrumq; permiſſivè; & addit: ut paſſim dicitur de aliis conceptibus communibus, reſpectu contrahentium.

V. Abſurdum. Dari aliquid independentius Deo, nam rationes ſuperiores non dependent ab inferioribus.

RESPOND. Dari aliquid Metaphyſicè independentius Deo; ſed non phyſicè: quanquam nec metaphyſicè dabitur aliquid magis independens Deo, nomine independentis intelligendo cauſam phyſicam primam, hoc enim ſoli Deo competit.

Punctum Difficultatis 2.

An Conceptus ille entis ſit Analogus?

PRæcipuum fundamentum negandi unitatem conceptus repræſentativi entis ut ſic, eſt iſtud, quòd ſcilicet Ens ſit analogum, adeoque, unum perfectè conceptum, habere non poſſit; eò quòd ille conceptus ſit ratio conveniendi & differendi, quod autem eſt ratio conveniendi & differendi, non eſt perfectè unum. Sed hoc fundamentum duplici ratione invalidari poteſt. I. Dicendo quòd quamvis ens analogum eſſet, poſſet tamen habere conceptum perfectè unum, quia nihil eſt magis analogum ipſâ analogiâ, & tamen hoc non obſtante, analogia habet conceptum perfectè unum. II. Negando ens, analogum eſſe cum Scotiſtis, contra quos ſentiunt Thomiſtæ non pauci. Tentando inſuper aliam viam.

DICEN-

Digitized by Google

Probatur I. Quia ſi ens pro ſtatu illo eſſet analogum, eſſet analogum, vel propter dependentiam, quia ſcilicet per prius participatur à Deo, per poſterius à creatura: vel eſſet analogum propter tranſcendentiam: neque enim ſunt alii ens analogandi modi: neutro modo pro illo ſtatu præciſionis eſt analogum. Ergò pro illo ſtatu non eſt analogum. Quod propter dependentiam non ſit analogum. Probatur. Tum quia hæc dependentia ſolùm eſt pro ſtatu phyſico, & reali; nam ens abſolutum in ſtatu præciſionis, ſola primò eſſentialia importat, dependentia autem illa, non importatur tanquam quid eſſentiale, ſaltem primò, ab Entibus abſolutis. Tum quia non eſt ratio cur genus aliquod diviſum, non poſſit concipi ſine membris, in quæ dividitur. Tum quia ut ait Oviedo dependentia ſecundùm ſe, non importat analogiam, quia à potentia vitali actus dependet, item forma materialis à materia, & hoc non obſtante, univocè de illis ratio materialis dicitur. Quod propter tranſcendentiam non ſit ille conceptus analogus, probat non paucis Arriaga. Quæ refutavit Oviedo Controv. 1. Metaph. L. 7. num. 7. Sed intentum ſic probatur. Ens in ſtatu, & pro ſtatu præciſionis, non dicit ullam tranſcendentiam: ergò in illo, & pro illo ſtatu per tranſcendentiam analogari non poteſt. Antecedens probatur. Pro ſtatu præciſionis abſtrahit à differentiis, ut probatum ſuprà, ergò & abſtrahit à tranſcendentia differentiarum: aliàs ſi non abſtraheret à tranſcendentia differentiarum, & abſtraheret à differentiis & non abſtraheret.

Probatur II Poſito quòd poſſit fieri conceptus unus entis, ut dictum ſuprà, conceptus ille non poteſt dicere pro illo ſtatu prioritatem & poſterioritatem, itemque tranſcendentiam; conſequenter nec dicet analogativum entis. Sequela probatur. Quia ſi pro illo ſtatu diceret Ens prioritates & tranſcendentias, eſſentialis illa eſſet Enti; nam pro illo ſtatu ſola eſſentialia dicit ens, ſed non eſt enti eſſentialis illa prioritas & tranſcendentia; quia quod eſt eſſentiale enti, ens ubique illud ſecum trahit; ſed rationem poſterioris v. g. non ubique ſecum defert; quod probatur: quia ratio illa poſterioris eſt ratio creati; hanc non ubique ſecum deferr, quia non defert illam ad, & in Deitatem, aliàs eſſet aliqua ratio in Deo, quæ ex eſſentia ſua, eſſet creata.

Probatur III. Antequam ens habeat rationem prioris & poſterioris &c. aut illam exigat, vel habet per quid conſtituitur illud ipſum exigitivum, vel non habet? ſi non habet quidquam, quomodo eſt exigitivum illarum rationum? ſi habet quidquam; quæro illud ipſum, vel dicit rationem prioris & poſterioris; vel non dicit? Si dicit, ergò antequam dicat rationem prioris & poſterioris, jam illam dicit: ſi autem pro illo priori antequam dicat exigentiam prioris & poſterioris, non dicit rationem prioris & poſterioris; ergò pro illo priori non eſt analogum; quia non habet principia analogativa. Jam autem in ſtatu præciſionis ſpectatum ens, eſt illud, quod antecedit differentias prioris & poſterioris.

Respondebis Quòd illud exigitivum habeat antecedenter, rationem exigitivi radicaliter, non formaliter.

Contra. Poteſt præſcindi ab ente ratio exigitivi formaliter, ergò & ratio exigitivi radicaliter, ſumpta reſpectivè.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis, qui ens appellat Analogum 4. Metaph. c. 7.

Respondetur. Problematicum fuiſſe in hac materià Ariſtotelem 7. enim Metaphyſicorum c. 4. tractans de Ente ait: *Sed hæc, inquit, quidem quomodocunque dicere quis velit nihil refert.* Quando verò per prius dicit ens participari à ſubſtantia, quàm ab accidenti, agnoſcit prioritatem dignitatis, ſed hæc non fundat analogiam; niſi illam quam appellavit Cajetanus inæqualis perfectionis, & ſicut inæqualiter quoad dignitatem & perfectionem participatur animal à rationali, quàm à grunnibili; nihilominùs animal univocum eſt; ita & in præſenti, quam etiam ſolam analogiam admiſit S. Thomas, niſi velis abſolutè concedere illum fuiſſe in oppoſitâ ſententiâ.

Objicitur II. Si ens non eſt Analogum, ſequitur reſpectu Dei & creaturarum dari Genus, nempè Ens vel ſubſtantiam

Respondetur. Expreſsè S. Damaſ. in Element. c. 8. docet. Subſtantiam, eſſe Genus reſpectu Dei & creaturarum. Poſſet etiam dici, ut vult Pontius, ens reſpectu Dei non eſſe genus in quantùm Genus dicit aliquam limitationem & imperfectionem: vel denique quando negatur dari genus commune Deo, & Creaturis, res eſt de genere quod ſit & Creaturis, & Deo proximum, non autem de generibus remotis.

Objicitur III. Ex noſtra ſententia ſequitur etiam æquivoca habere conceptum univocum: quia quando concipio *Ly riſus* nullæ apparent differentiæ.

Respond. De hoc alibi in materia de æquivocis actum, & in materia de conceptu uno individuorum; quamvis autem in conceptu Ly *riſus* nullæ apparent differentiæ; quia tamen ratio riſus prædicabilis de inferioribus, non eſt ratio preſsè unâ definitione definibilis, nec eſt ratio riſûs abſtracta à convenientibus à parte rei in aliquo reali prædicato; ideò riſus ſic ſumptus, eſt Analogus. Jam autem Ens pro ſtatu præciſionis ſumptum, eſt unâ definitione definibile.

Instabis. Sequi ſaltem ex hac doctrina nulla dari prædicata tranſcendentia.

Respondetur. Dari aliqua prædicata

tran

97 dus totalitatis, ità ut contrahat totum, & totaliter, aliàs finitum eſſet, aliqvid enim remaneret, qvod non contraheret.

RESPOND. inprimis ex dictis qvòd detur diviſio entis non immediatè in finitum & infinitum, ut dictum ſuprà; ſed caſu qvo dividatur immediatè in finitum & infinitum non ſequitur adhuc intentum argumenti; imprimis qvia licet contrahatur Ens per infinitum, verè tamen dividitur adhuc ens in infinitum & finitum, ſi dividitur, debet in illo contineri; nullum enim diviſum per hæc dividitur in qvibus non continetur. Rurſus qvamvis DEUS verè phyſicè ſit infinitus, nihil obeſt qvòminus adhuc creaturæ verè phyſicè ſint ens, nec per hoc deſtruitur infinitudo divina; etiamſi præter illud ſit aliqvod ens finitum, idq; realiter & phyſicè exiſtens, multò magis non deſtruitur infinitudo divina pro ſtatu diviſionis Meta-
98 phyſico, qvantumvis intelligatur etiam creatura ens. Directè ergò ad argumentum dici poteſt, per prius, hoc eſt, tanqvam per dignius contrahi ens ab infinito, cauſalitate & excellentiâ qvàm à finito & dependente; qvâ contractione poſitâ excluditur qvodcunqve aliud ens à ratione cauſæ primæ omnium, ſed non excluditur contentivitas generis diviſi in inferioribus; nec eſſet DEUS infinitum qvid in genere cauſæ primæ ſi qvid præter DEUM eſſet cauſa prima; erit tamen infinitum in genere entis, qvamvis dentur creaturæ qvæ ſint entia.

OBJICIT V. Cùm ratio communis ad inferiora deſcendit, per oppoſitas differentias dividitur, qvæ ſe invicem excludunt, & non eſt una cauſativa alterius; qvia tunc non eſſent ſimul naturâ, ſed una ſupponeret aliam: at tota ratio creaturæ contine-
99 tur in DEO eminenter, & ab ipſo cauſatur; ergo non poteſt eſſe ratio diviſiva entis, ita ut ſit differentia oppoſita cum Deitate reſpectu entis ut ſic.

RESPONDETUR. Quando ratio communis dividitur per oppoſitas differentias; debent ſe illæ excludere quoad modum participandi rationem diviſam; ſed non excludere quoad participationem rationis diviſæ; quæ hic eſt ens, adeoq; à dividentibus membris participabile. Rurſus ſi ſit diviſio in membra altisſima, & ſuprema, pro ſtatu qvidem diviſionis non erit unum membrum cauſativum alterius, qvia hic hæ omnes rationes præſcindi poſſunt; poteſt tamen eſſe cauſativum pro ſtatu phyſico: deinde etiam cauſans & cauſatum qvoad relationem poſſunt eſſe ſimul naturâ, cur ergò ſic in præſenti n[illegible]onentur? Addo poſſum benè dividere ignem in genitum & 100
generantem, ex quo ſeqvitur poſſe unum membrum diviſionis eſſe cauſam alterius.

INSTAT I. Ratio communis enuntiari poteſt indifferenter de quocunque inferiori, ſed non poteſt enuntiari de DEO & creatura ens, quia aliàs eſſe participatum prædicaretur de DEO, & eſſe imparticipatum de creatura.

RESPOND. Cum illud ens abſtrahat à participato & participante, non ſequitur, quòd ratio participata prædicanda ſit de DEO.

INSTAT II. Ratio communis ſaltem explicitè non dicit differentiam inferiorum, at nihil poteſt concipi in DEO & creaturâ, qvod ſit extra eſſe creatum & increatum; nam creatura etiam ſecundùm primam rationem entis, qvâ conſtituitur eſt qvid participatum à DEO, & non tantùm accipit tale eſſe ſed etiam eſſe. 101

RESPOND. Creaturam etiam ſecundùm primam rationem entis phyſicè ſpectatam eſſe quid participatum, phyſicèq; accipit non tantùm tale eſſe, ſed etiam eſſe. Cæterum creatura ſecundùm primam rationem entis metaphyſicè ſpectatam, non eſt quid participatum, nec ad illud eſſe ut ſic pro illo ſigno terminatur actio divina.

INSTAT III. ex Scoto Naturas qvoqve univerſales concomitanter produci, cumq; ratio participati adæqvet totum eſſe creaturæ, & ratio imparticipati totum eſſe DEI, fit ut omnis formalitas in eis reperta, ſit talis vel talis.

RESPOND. Naturas univerſales ut ſunt in ſingularibus concomitanter produci, ſed non ſpectatas in Statu Metaphyſico, & præciſas, ratioq; participati adæquat totum eſſe creaturæ phyſicè ſpectatæ, ſed non ſpectatæ metaphyſicè, qvia de illa dici poteſt ratio præſcindens ab eſſe perticipato. 102

OBJICIT VI. DEUS & creatura non conveniunt in ratione communiſſima Entis; qvia qvæ reperitur in creaturâ eſt intrinſecè participans; qvia etiam eſſe & non tantùm tale eſſe accipit creatura à DEO: ratio autem entis in DEO eſt participata.

RESPOND. Rationem communisſimam, ſi phyſicè ſpectetur, eſſe participantem, ſecùs ſi ſpectetur Metaphyſicè, & pro ſtatu præciſionis.

INSTABIS I. Ratio entis qvæ præſcindere dicitur à DEO & creaturâ, vel eſt ab alio vel à ſe; ſi à ſe eſt imparticipata; ſi ab alio, participata.

RESPOND. Rationem illam præciſam ſi phyſicè ſpectetur eſſe vel à ſe vel ab alio, ſed ab his metaphyſicè ſpectata præſcindit.

Digitized by Google

103 INSTABIS II. Eſſe ens, eſt habere eſſe; implicat autem concipere habere eſſe qvod neqve ſit à ſe neqve ab alio.

RESPOND. Licet implicet concipere habere eſſe qvod phyſicè neq; ſit à ſe, neq; ab alio, ſed non repugnat concipere habere eſſe ſumptum pro ratione eſſendi qvæ metaphyſicè neqve ſit à ſe neqve ab alio.

INSTABIS III. DEUS ſecundùm totum ſuum eſſe adæqvatè ſumptum eſt ſimpliciſſimus; ergò & ipſa formalitas entis ut ſic in DEO erit de ſe hæc, & ſi poteſt ratio entis à ſingularibus præſcindi, ſeqvitur qvod eſt in DEO poſſe non eſſe DEUM: Si enim ratio entis qvæ reperitur in DEO non ſit hæc, ſed indifferens ad DEUM & creaturam, in qvantum eſt de ſe poterit eſſe in creatura, & ſic non eſſet DEUS, niſi extrinſecè & per accidens.

RESPOND. DEUM ſecundùm totum ſuum eſſe phyſicè ſpectatum eſſe ſimpliciſſi-
104 mum, ſed non metaphyſicè & ſecundùm præciſas rationes ſpectatum; ſeqveturq; qvòd aliqvid qvod eſt in DEO metaphyſicâ præciſione, poſſit non eſſe DEUS, non tamen phyſicè, eritq; illa ratio phyſicè, adeoq; non extrinſecè DEUS, ſed metaphyſicè poteſt depurari ab eſſe DEI, qvæ depuratio eſt extrinſeca rei phyſicè ſpectatæ; & per accidens: oppoſitum ergò potius ſeqvitur qvod per ſe ſit DEUS, per accidens non DEUS.

OBJICIT VII. Seqvuntur ex hac ſententia abſurda.

I. Seqvitur aliqvid eſſe prius & ſimplicius DEO; realitas enim conſtituens eſt prior & ſimplicior re conſtitutâ.

RESPOND. eſſe aliqvid prius metaphyſicè & ſimplicius DEO, ſed non prius & ſimplicius realiter & phyſicè.

105 II. Abſurdum. Seqvitur in DEO dari compoſitionem metaphyſicam.

RESPOND. Cùm illa compoſitio non ſit futura actu nemine cogitante, ſed per opus intellectûs; hinc cum fundamento in re concedimus in DEO talem compoſitionem.

III. Abſurdum; Seqvitur non diſtare DEUM & creaturam in infinitum, & non eſſe primò diverſa.

RESPOND. Diſtabunt DEUS, & creatura infinitè phyſicè & erunt primò diverſa phyſicè, licet non primò diverſa metaphyſicè: hæc enim primò diverſa phyſicè & ſimul metaphyſicè ſunt ens & non ens. Jam autem creaturæ non competit ut ſit non Ens ſed ut ſit Ens ab alio, ſi competit eſſe Ens creaturæ non erit Non-Ens, ſi non erit Non-Ens non erit primò diverſum qvid à DEO.

IV. Abſurdum. Seqvitur dari medium inter contradictoria, nempe creatum & increatum; tale enim medium erit illa ratio. 106

RESPOND. Creatum & increatum ſi ſumatur Ly increatum negativè ſunt contradictoria, ſed tunc Ly increatum non ſupponet pro DEO ſolo; & ad hoc membrum nempe Ly increatum negativè ſumptum revocabitur ratio communis Entis, conſeqventer non erit qvid medium inter contradictoria: ſed ſi Ly increatum ſumatur poſitivè erit inter creatum & increatum medium qvid ratio communis Entis, non eſt autem abſurdum dari qvid medium inter duo membra poſitiva contraria: Advertit etiam Maſtrius qvod illa ratio à creato & increato contingenter & neceſſariò præſcindat, & quod ſit neutrum formaliter, utrumqve permiſſivè; & addit: ut paſſim dicitur de aliis conceptibus communibus reſpectu contrahentium.

V. Abſurdum. Dari aliqvid independentius DEO, nam rationes ſuperiores non dependent ab inferioribus. 107

RESPOND. Dari aliqvid Metaphyſicè independentius DEO, ſed non phyſicè: & qvanqvam nec metaphyſicè dabitur aliqvid magis independens DEO, nomine independentis intelligendo cauſam phyſicam primam, hoc enim ſoli DEO competit.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

An Conceptus ille entis ſit Analogus?

Præcipuum fundamentum negandi unitatem conceptus repræſentativi entis ut ſic, eſt iſtud, qvòd ſcilicet Ens ſit analogum, adeoq; unum perfectè conceptum habere non poſſit, eò qvòd ille conceptus ſit ratio conveniendi & differendi, qvod autem eſt 108
ratio conveniendi & differendi non eſt perfectè unum. Sed hoc fundamentum duplici ratione invalidari poteſt. I. dicendo qvòd qvamvis ens analogum eſſet, poſſet tamen habere conceptum perfectè unum, qvia nihil eſt magis analogum ipsâ analogiâ, & tamen hoc non obſtante analogia habet conceptum perfectè unum. II. Negando ens analogum eſſe cum Scotiſtis, contra qvos ſentiunt Thomiſtæ non pauci. Tentando inſuper aliam viam.

DICENDUM I. *Ens prout conſideratum in ſtatu præciſionis non eſſe analogum.*

PROBATUR I. Qvia ſi ens pro ſtatu illo eſſet analogum, eſſet analogum, vel propter dependentiam, qvia ſcilicet per prius participatur à DEO, per poſterius à creaturâ: vel eſſet analogum propter tranſcendentiam

dentiam: neqve enim ſunt alii ens analo-
gandi modi: neutro modo pro illo ſtatu
præciſionis eſt analogum. Ergò pro illo
ſtatu non eſt analogum. Qvod propter
dependentiam non ſit analogum. Probatur:
Tum qvia hæc dependentia ſolùm eſt pro
ſtatu phyſico, & reali; nam ens abſolutum
in ſtatu præciſionis ſola primò eſſentialia
importat, dependentia autem illa non im-
portatur tanqvam qvid eſſentiale ſaltem
primò ab Entibus abſolutis. Tum qvia
non eſt ratio cur genus aliqvod diviſum
non poſſit concipi ſine membris, in qvæ di-
viditur. Tum qvia ut ait Oviedo depen-
dentia ſecundùm ſe non importat analogi-
am, qvia à potentiâ vitali actus dependet;
item forma materialis à materiâ, & hoc
non obſtante univocè de illis ratio materi-
alis dicitur. Qvod propter tranſcenden-
tiam non ſit ille conceptus analogus, pro-
110 bat non paucis Arriaga. Qvæ refutavit
Oviedo Controv. 1. Metaph. L. 7. n. 7. Sed
intentum ſic probatur Ens in ſtatu, &
pro ſtatu præciſionis non dicit ullam tran-
ſcendentiam: ergò in illo, & pro illo ſtatu
per tranſcendentiam analogari non poteſt.
Antecedens probatur. Pro ſtatu præciſi-
onis abſtrahit à differentiis, ut probatum
ſuprà, ergò & abſtrahit à tranſcendentiâ
differentiarum: aliàs ſi non abſtraheret à
tranſcendentiâ differentiarum, & abſtrahe-
ret à differentiis & non abſtraheret.

PROBATUR II. Poſito qvòd poſſit fieri
conceptus unus entis, ut dictum ſuprà, con-
ceptus ille non poteſt dicere pro illo ſtatu
prioritatem & poſterioritatem, itemq;
tranſcendentiam; conſeqventer nec dicet
analogativum entis. Seqvela probatur.
Qvia ſi pro illo ſtatu diceret Ens priorita-
tes & tranſcendentias, eſſentialis illa eſſet
Enti; nam pro illo ſtatu ſola eſſentialia dicit
111 ens, ſed non eſt enti eſſentialis illa priori-
tas & tranſcendentia; qvia qvod eſt eſſen-
tiale enti, ens ubiqve illud ſecum trahit, ſed
rationem poſterioris v. g. non ubiqve ſe-
cum defert; qvod probatur: qvia ratio il-
la poſterioris eſt ratio creati, hanc non u-
biqve ſecum defert, qvia non defert illam
ad, & in Deitatem, aliàs eſſet aliqva ratio in
DEO, qvæ ex eſſentiâ ſuâ eſſet creata.

PROBATUR III. Anteqvam ens habeat
rationem prioris & poſterioris &c. vel il-
lam exigat, vel habet per qvid conſtituitur
illud ipſum exigitivum, vel non habet? ſi
non habet qvidqvam, qvomodo eſt exigi-
tivum illarum rationum? ſi habet qvid-
quam; qværo illud ipſum, vel dicit ratio-
nem prioris & poſterioris, vel non dicit?
Si dicit, ergò anteqvam dicat rationem pri-
oris & poſterioris, jam illam dicit; ſi autem
pro illo priori anteqvam dicat exigentiam 112
prioris & poſterioris, non dicit rationem
prioris & poſterioris; ergò pro illo priori
non eſt analogum; qvia non habet princi-
pia analogativa. Jam autem in ſtatu præ-
ciſionis ſpectatum ens eſt illud qvod ante-
cedit differentias prioris & poſterioris.

RESPONDEBIS. Qvod illud exigitivum
habeat antecedenter rationem exigitivi ra-
dicaliter non formaliter.

CONTRA. poteſt præſcindi ab ente ra-
tio exigitivi formaliter; ergò & ratio exigi-
tivi radicaliter ſumpta reſpectivè.

OBJICITUR I. Auctoritas Ariſtotelis;
qvi ens appellat Analogum 4. Metaph. c. 7.

RESPONDETUR. Problematicum fuiſſe
in hac materia Ariſtotelem. 7. enim Meta-
phyſicorum c. 4. tractans de Ente ait: *Sed
hæc*, inqvit, *quidem quomodocunque dicere quis
velit nihil refert*. Qvando verò per prius
dicit ens participari à ſubſtantiâ, qvàm ab 113
accidenti agnoſcit prioritatem dignitatis,
ſed hæc non fundat analogiam; niſi illam
qvam appellavit Cajetanus inæqvalis per-
fectionis; & ſicut inæqvaliter qvoad digni-
tatem & perfectionem participatur animal
à rationali, qvàm à grunnibili; nihilomi-
nùs animal univocum eſt. Ita & in præ-
ſenti, qvam etiam ſolam analogiam admiſit
S. Thomas, niſi velis abſolutè concedere
illum fuiſſe in oppoſitâ ſententiâ.

OBJICITUR II. Si ens non eſt Analo-
gum, ſeqvitur reſpectu DEI & creatura-
rum dari Genus, nempè Ens vel ſubſtantiam.

RESPONDETUR. Expreſsè S. Damaſ.
in Element. cap. 8. docet. Subſtantiam eſſe
Genus reſpectu DEI & creaturarum. Poſ-
ſet etiam dici, ut vult Pontius, ens reſpectu
DEI non eſſe genus, in qvantum Genus di-
cit aliqvam limitationem & imperfectio-
nem: vel deniqve qvando negatur dari ge- 114
nus commune DEO, & Creaturis, res eſt de
genere qvod ſit & Creaturis & DEO proxi-
mum, non autem de generibus remotis.

OBJICITUR III. Ex noſtrâ ſententiâ ſe-
qvitur etiam æqvivoca habere conceptum
univocum: qvia qvando concipio *Ly riſus*
nullæ apparent differentiæ.

RESPOND. De hoc alibi in materiâ de
æqvivocis actum, & in materiâ de conceptu
uno individuorum; qvamvis autem in con-
ceptu Ly *riſus* nullæ apparent differentiæ;
qvia tamen ratio riſus prædicabilis de infe-
rioribus non eſt ratio preſsè unâ definitio-
ne definibilis, nec eſt ratio riſùs abſtracta
à convenientibus à parte rei in aliqvo reali
prædicato. Ideò riſus ſic ſumptus eſt A-
nalogus. Jam autem Ens pro ſtatu præciſi-
onis ſumptum eſt unâ definitione definibile.

Digitized by Google

115 INSTABIS. Seqvi ſaltem ex hac doctrina nulla dari prædicata tranſcendentia.

RESPONDETUR. Dari aliqva prædicata tranſcendentia; qvia dantur, qvæ etiam de differentiis dici poſſunt in ſenſu formali, qvomodo animalitas in ſenſu formali non dicitur de rationalitate. Aliter eidem difficultati reſpondet Arriaga, dari prædicata tranſcendentia, qvia dantur prædicata univerſaliſſima qvæ continent ſub ſe alia genera; ita ut illud genus qvod non continet ſub ſe aliud genus, dicatur non tranſcendens.

OBJICITUR IV. Ratio entis ut contracta in differentiis eſt diverſa: Ergò ratio entis non eſt omnium eadem.

RESPONDET Oviedo diſtinguendo conſeqvens. Ergò ratio entis ſub nomine entis, non eſt eadem, Nego: ſub nomine differentiarum, concedo. Ex præjactis jam fundamentis dic poteſt rationem entis pro ſtatu præciſionis præciſè eſſe eandem, non
116 extrà, ſecundùm explicanda.

OBJICITUR V. Ens eo modo eſt participabile, qvo illud differentiæ participare poſſunt, ſed differentiæ illud non niſi inæqvaliter poſſunt participare; ergò & illud eſt non niſi inæqvaliter participabile, adeoq; analogicè.

RESPOND. Imprimis argumentum multum probare. Probat enim animal eſſe analogum, qvia illud non æqvaliter participatur à talpâ & homine. Deinde videtur procedere à non ſupponente, ſupponit enim qvòd pro ſtatu præciſionis importet participabilitatem actualem à qvâ præſcindit in illo ſtatu. Deniqve dici poteſt in æqvalitate entis, ſub ratione entis omnia convenire, ſed non convenire ſub ratione aliùs nominis, eſſeq; inæqvalitatem ſub nomine differentiarum.

117 DICENDUM EST II. *Analogiam entis non poſſe deſumi ex ſtatu reali entis.*

PROBATUR I. Differentiæ qvas importat animal pro ſtatu reali non deſtruunt ejus univocationem, ergò nec differentiæ pro ſtatu reali importatæ ab ente deſtruunt ejus univocationem: vel ſi mavis dicere, animal pro ſtatu reali identificatur differentiis, nec ejus univocatio deſumitur à ſtatu reali: ergò nec analogia entis deſumitur à ſtatu reali: ita enim in ſtatu reali identificatur differentiis, ſicut & ens.

RESPONDEBIS diſparitatem eſſe. Quia in ſtatu reali tota differentia deſumitur animalis ex differentiis.

CONTRA EST. Qvia etiam tota differentia entis non ex ente, ſed ex tali differentiâ deſumitur.

PROBATUR II. Nec univocatio nec analogia debet attendi penes ſtatum realem; ergò qvamvis pro ſtatu reali dicat ens differentias, non inde debet argui eſſe analogum. Antecedens probatur. Qvia penes illum ſtatum & univocatio & analogia eſt ſpectanda, penes qvem ſtatum importat rationem communis; qvia tàm analogum qvàm univocum definitur per Ly ratio communis, ratio autem communis non habetur in ſtatu reali. 118

PROBATUR III. Ex hoc ipſo qvia analogia, univocatio, æqvivocatio, dicitur importare commune nomen jam involvitur mentis noſtræ operatio, & non præciſè ſtatus realis; nam nomen commune importat impoſitionem humanam, qvæ actum intellectûs ſecum trahit. Qvia tamen ordinariè apprehenditur ens tanqvam qvid analogum, ut hoc explicetur, ſit.

PUNCTUM DIFFICULTATIS III. 119

Qvomodo ſalvari poſſit Analogia Entis?

DICENDUM EST. *Ratio illa quæ fuit abſtracta ſi comparatè ſumatur ad ea de quibus prædicatur, eſt ratio analoga.*

EXPLICATUR CONCLUSIO. Ens in triplici ſtatu conſiderari poteſt, I. in ſtatu reali, & pro hoc ſtatu nec rationem univoci, nec rationem Analogi dicit II. poteſt conſiderari in ſtatu puræ præciſionis, & in hoc ſtatu cùm nullæ lateant differentiæ, non poteſt illa ratio pro illo ſtatu eſſe ratio conveniendi & differendi. III poteſt conſiderari ens in qvantum poſt præciſionem entis ſit comparatio ejus tam ad differentias, qvàm ad convenientias. Et in hoc ſtatu jam non præſcindit à differentiis, ſed illas reſpicit; nam dicet aliqvid neceſſariò connexum cum differentiis,qvia dicet com- 120
parari ad differentias, comparari autem ad differentias importat differentias.His poſitis.

PROBATUR I. Concluſio. Ideò ens in ſtatu abſtractionis, qvâ tali ſpectatum non eſt analogum; qvia pro illo ſtatu qvâ tali præſcindit à differentiis, & eas non importat; ergò cùm comparativè ad differentias ſumitur, easq; importat jam erit analogum.

CONFIRMATUR. Tum qvia qvod ſub eodem nomine importat & aliqvid commune & differens,eſt ratio Analoga, ut notum noſcenti Naturam Analogiæ. Jam autem ens, ut deſcriptum eſt, acceptum, habet hæc omnia. Ergò. Tum qvia, actus comparativus univerſalis præciſi dejicit illud ad rationem importantis differentias; ergò & actus comparans ens ad differentias dejicit illud à ratione univoci. Antecedens videatur infra in Logica.

PROBA-

121 PROBATUR II. Qvòd *rationalitas ſit formaliter animalitas* falſa eſt propoſitio; vera autem hæc *rationalitas eſt formaliter entitas*, qvæ propoſitio vera non eſſet ſi ens comparativè ſumptum ad differentias non eſſet etiam ratio differendi, adeoq; ſi non eſſet qvid analogum, cùm aliàs ſupponatur ens eſſe ratio etiam conveniendi.

PROBATUR III. Per omnem Philoſophiam datur ratio analoga, ſi autem ens comparativè ſumptum ad differentias qvibus ineſſe poteſt, deq; illis prædicari, non eſſet analogum, nulla alia ratio poſſet eſſe analoga; qvâ enim ratione Tu ductus dices ens ſic ſumptum non eſſe analogum, eâdem ego dicam ſanum non eſſe qvid analogum.

UBI VIDES, ſub qvâ formalitate ens ſit analogum, eſt enim analogum comparativè ad convenientias & differentias ſumptum.

122 OBJICITUR I. Qvod non eſt analogum, non poteſt prædicari ut analogum, dici enim ſeqvitur ad eſſe; & ſicut qvod non eſt univocum non poteſt prædicari ut univocum, ſic nec qvod non eſt analogum &c. Sed ens non eſſe analogum, probatur. Qvia in ſtatu reali non eſt analogum, dicitur enim analogiam à ſtatu reali non ſumi. Non eſt etiam analogum in ſtatu intentionali, qvia pro ſtatu abſtractionis tribuitur illi univocatio, ergò in nullo ſtatu ens illud erit analogum.

RESPONDETUR eſſe ens analogum non qvomodocunqve ſpectatum in ſtatu intentionali, ſed comparativè ad differentias; ita ut proximè fuerit per abſtractionem communis, comparationeq; primùm ad differentias acqvirat rationem differendi.

INSTABIS I. Qvando prædicatur ens vel illud prædicatur ens qvod eſt abſtra-
123 ctum à differentiis vel non illud, ſi illud ergò prædicatur univocum; nam illud abſtractum eſt univocum: Si non idem prædicatur, ergò non prædicatur ratio entis, qvia ratio entis maximè in illo ſtatu apparet.

RESPOND. imprimis idem qvidem ens prædicari ſed non eodem modo ſumptum, ad eum planè modum, qvo prædicatur qvidem univerſale in eſſendo, ſed non eodem modo ſumptum, ſed in qvantum habet formalitatem univerſalis in prædicando. Deinde intentum Concluſionis eſt, hoc ſolùm dicere qvòd comparativè ad differentias ſumptum ens non ſit univocum, nec contra hoc ſtat iſta inſtantia. Directiùs tamen ad argumentum accedendo dici poteſt, dupliciter poſſe ens prædicari de differentiis, primò ſine ullâ comparatione ad inferiora, & ſic prædicatur ut univocum. II. Si ſumatur comparativè ad differentias, & ſic præ- 124
dicatur ut analogum; ad eum modum qvo ipſum animal ſi ſumatur præciſè, nulla importat inferiora; ſi autem ſumatur comparatè ad inferiora non abſtrahit ab iisdem; de qvo in Logicâ ubi agimus de aptitudine univerſalis & de ejusdem unitate.

INSTABIS II. Qvando dico differentia eſt ens; vel in Ly ens importantur differentiæ, vel non importantur? Si non importantur, ergò eſt univocum: Si importantur, ergò falſa eſt illa propoſitio, differentia eſt ens; qvia hoc prædicatum dicit aliqvid qvod non dicit ſubjectum; differentia enim una non includit alias differentias; qvas tamen per te ens dictum de differentiis includit.

RESPOND. Diſtinctas has eſſe propoſitiones, Ens qvod prædicatur eſſe analogum, & ens qvod comparatur ad ea de qvibus prædicatur eſt analogum. Secunda 125
propoſitio vera eſt: Prima autem falſa eſt: Ordinariè enim ens qvod prædicatur de differentiis univocum eſt: qvia ordinariè prædicatur ut aliqvid univerſaliſſimum & abſtractiſſimum, in ſua autem abſtractione non importat differentias.

INSTABIS III. Ergò aliter ſumitur ens dum prædicatur de differentiis, & aliter dum accipitur comparativè ad ea de qvibus prædicari poteſt.

RESPOND. Qvòd aliter, & dum prædicatur, ordinariè prædicatur univerſale; comparativè autem ſumptum ſi prædicetur particularem non niſi propoſitionem facit.

NOTANDUM inſuper hic eſt qvòd illud ens ut ſic acceptum & prædicabile de ſuis inferioribus importet comparabilitatem ſui ad differentias, ſicut & univerſale prædicabilitatem de inferioribus. Et ſicut prædicabilitas ita & comparabilitas dupli- 126
citer ſpectari poteſt. Primò tanqvam poſitiva aliqva ratio, ſic ſumpta dicit exigentiam ad comparari vel prædicari, ſicq; ſumpta prædicabilitas vel comparabilitas dicit inferiora, deſtruitq; univocationem, qvia dicit id qvod dicit ordinem cum inferioribus. Secundò ſpectari poteſt prædicabilitas & comparabilitas negativa, in qvantum illa ratio utpote communis patitur ſe comparari ad multa, deq; illis prædicari, ſic ſumpta non importat differentias, habetq; ſe potiùs per modum neceſſarii præreqviſiti ut prædicari vel comparari poſſit, qvia per illam abſtractionem extrahitur à ſtatu reali in qvo non datur ulla ratio communis, qvæ ſola comparari poteſt, nec tamen exigit poſitivè illam ſui comparationem; qvia nihil refert, ut ita dicam, illi enti abſtracto qvòd

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

Digitized by Google

127 accedat illi alter ille actus comparativus vel non accedat.

OBJICITUR II. Qvod ſemel eſt univocum, ſemper eſt univocum, ergò nec ens unqvam jam erit analogum.

RESPOND. Falſum eſſe Antecedens. Qvia Ly Canis ſi ſumatur per ordinem ad latrabile eſt univocum, & tamen non ſemper eſt qvid univocum caſu ſcilicet qvo comparetur etiam ad natativum, qvod eſt piſcis. Addo qvod ſemel eſt univocum, ſemper eſt univocum, ſervatâ ratione propter qvam eſt univocum, qvæ non ſervatur ſi comparetur Ens ad differentias, non ſervatur inqvam ex dictis rationibus; ad eum modum qvo & animal habet conceptum præciſum à differentiis, deſinit tamen eſſe tale & non involvens differentias, ſi comparetur ad differentias. Breviter ergò ens pro ſtatu abſtractionis eſt univocum, qvia in
128 hoc ſtatu nec ipſum dicit differentias, nec importat aliqvid connexum cum differentiis; ſi autem ſumatur comparativè ad differentias, ipſa comparatio cum differentiis, eſt connexa cum differentiis.

OBJICITUR III. Licet animal prout eſt à parte rei ſit ratio conveniendi; in qvantum autem identificatur rationali ſit ratio differendi, tamen animalitas eſt qvid univocum, ergò etiam ens in qvantum comparatur ad differentias erit univocum.

RESPOND. Diſparitatem eſſe. Qvia ratio analogiæ non ſpectatur penes ſtatum realem, ſtatus autem entis comparativè ad ea de qvibus prædicari poteſt eſt ſtatus intentionalis, qvid enim comparativum eſt niſi noſtra intentio? Qvod ſi analogia ex ſtatu reali non deſumitur cùm non niſi in ſtatu reali animal identificetur differentiis, non niſi in ſtatu reali erit ratio etiam differen-
129 di. Nec unqvam ſub nomine animalitatis dicitur de differentiis formaliter, ſecus ens. Unde ſub nomine animalis non eſt ratio differendi.

QVÆSTIO II.

De Ente prout poſſibile eſt.

PRÆMITTO I. Poſſibile dupliciter ſpectari poteſt. I. ut contraponitur actu exiſtenti; & ſic AntiChriſtus dicitur poſſibilis. II. Ut eſt qvid commune tam actu exiſtenti, qvàm ei qvod non exiſtit, qvamvis ei non repugnet exiſtentia, & in eo ſenſu qvod exiſtit dicitur eſſe poſſibile ut exiſtat. Prioris generis poſſibilitas non compétit DEO, cujus eſſe eſt 130
exiſtere; non competeret item creaturæ, qvæ ab æterno exiſteret, niſi pro priori rationis, in qvo concipitur potuiſſe non eſſe, cùm liberè producta ſit. Secundá autem poſſibilitas competit DEO & creaturæ etiam ab æterno exiſtenti & omni ei qvod chymæra non eſt. Prior illa poſſibilitas vocatur poſſibilitas phyſica, poſterior poſſibilitas Logica.

PRÆMITTO II. Qvòd poſſibilitas phyſica duo dicat. I. formalitatem poſſibilitatis ſibi communem cum poſſibili Logico, & per hanc diſtinguitur ab omni eo quod ens rationis eſt. II. importat convenientiam actualis exiſtentiæ. Sed circa hoc ſubeſt aliqva difficultas. Si enim poſſibilitas dicit carentiam ſuæ actualis exiſtentiæ, hoc ipſo dicet carentiam ſui, nam exiſtentia rei non diſtinguitur à re.

EXPLICARI poteſt I. Ex Oviedò hic Puncto 1. num. 15. qvòd ſcilicet aliud ſit dicere ens poſſibile poſſibilitate phyſica non eſſe, ſeu non exiſtere; & aliud qvòd ſit illud ens negatio ſeu carentia exiſtentiæ. 131
Qvod probat. Tùm qvia cùm prima ſit qvæſtio de re an ſit; II. qvid ſit? cùm poſſibile ens dicatur non eſſe, non eſt ulteriùs procedendum qvid ſit? adeoq; an ſit negatio exiſtentiæ, vel non, illa poſſibilitas. Tum qvia qvamvis vera ſit hæc propoſitio homo non eſt eqvus, falſa tamen hæc qvòd homo ſit negatio eqvi; ita etiam vera erit hæc propoſitio ens poſſibile non exiſtit, falſa tamen hæc, ens poſſibile eſt negatio exiſtentiæ; licet verum ſit tunc temporis cum non exiſtit poſſibile dari in rerum naturâ negationem talis exiſtentiæ, qvæ negatio diſtingvitur ab illo cujus eſt negatio, conſeqventer dici qvando poſſibile reducitur in actum
exiſtentiæ non convertitur negatio exiſten- 132
tiæ in ipſam exiſtentiam, ſed tantùm incipit eſſe qvod antea non erat, absqve ullâ converſione negationis in habitum, & absqve ullâ mutatione illius rei, qvæ producitur, qvæ ante ſui productionem nec in ſe nec in aliqvo ſui erat. Hæc explicatio.

NON SATISFACIT. Tum qvia demus qvòd homo non ſit negatio eqvi, tamen neceſſariò importat & dicit eſſe ipſius, negationem eqvi: Sic in præſenti, demus, qvòd poſſibile non ſit negatio exiſtentiæ, ad minimum dicit & importat negationem exiſtentiæ; ſi importat negationem exiſtentiæ ut volebat argumentum, importat negationem ſui ipſius, cùm exiſtentia ſit illummet ipſum. Tum qvia an debeat dici ens poſſibile negatio exiſtentiæ, an verò debeat dici non exiſtere, eſt qvæſtio de voce: in re enim qvod

Digitized by Google

133 qvod non exiſtit dicit negationem exiſtentiæ, reditq; argumentum qvod in re poſſibilitas dicat negationem ſui ipſius. Tum qvia cùm non exiſtit poſſibile verum eſt dari negationem talis exiſtentiæ; ad qvid dicit negationem talis exiſtentiæ? Nonne ipſum poſſibile? qvomodo ergò non dicit negationem ſui?

EXPLICARI poteſt II. Qvòd ſcilicet idem poſſit dicere negationem ſui ipſius, ſed aliter accepti. Sic v. g. Petrus venturus qvid eſt niſi ipſe Petrus prout pro nunc non venit? Venturus autem poſtea; ubi aliter acceptus Petrus dicit negationem ſui ipſius hic. Unde etiam poſſibile dicit negationem ſui aliter accepti, nam in recto dicit conditionatam ſuam exiſtentiam, qvod ſcilicet ſit id qvod ſi exiſteret non implicaret contradictionem; in obliqvo autem dicit negationem exiſtentiæ actualis pro nunc
134 Hæc explicatio cæteroqvi bona.

NON SATISFACIT plenè. Tum qvia infra videbimus qvod poſſibile non dicat conditionatam exiſtentiam primò. Tum qvia conditionata exiſtentia ab actuali ſolo ſtatu differt. Qværo ergò qvid hic negatur? non ſolus ſtatus; qvia negatio ſtatus eſt impertinens; Si autem negetur ipſa exiſtentia redit argumentum; qvod poſſibile dicat negationem ſui ipſius.

EXPLICARI poteſt III. Supponendo imprimis qvòd poſſibile de qvo in præſenti à parte rei nihil omninò ſit actuale, ſed totam difficultatem procedere de modo concipiendi; an ſcilicet debeat concipi poſſibile tanqvam negato ſui. Ut modus concipiendi rectè formetur oſtendaturq; debitè qvomodo ens poſſibile non dicat negationem ſui ipſius; ita diſcurrere poſſemus. Ut videlicet poſſibile dicat ens nominali-
135 ter acceptum in recto; ſeu acceptum pro radice eſſendi, ut autem dicat in obliqvo negationem entis particulariter ſeu pro exiſtentiâ accepti. Unde jam poſſibile non dicet negationem ſui in recto accepti, licet dicat negationem ſui h. e. alicujus identificabilis ſibi pro ſtatu reali, & dum extra cauſas ponetur. Qvod ſi non erit negatio ejusdem de eodem non erit vera contradictio, conſeqventer nec jam idem (ex modo concipiendi de qvo hic in dicta difficultate) negabitur de ſe ipſo. Addo ſignanter qvod ens poſſibile importet rationem entis, licet ſimul importet qvod nihil ſit phyſicè, ſeu importat negationem ſuæ exiſtentiæ in ſtatu phyſico; conſeqventer qvando poſſibile phyſicè ponitur extra cauſas non tranſit formaliter loqvendo negatio in habitum, ſed ens in recto importatum, dicit
formalitatem qvam antea negabat, qvæ di- 136
cta formalitas tollit negationem exiſtentiæ, qvam antea ens dicebat.

PRÆMITTO III. totam difficultatem in præſenti eſſe de poſſibili Logicè ſpectato, in qvo nimirum illud conſiſtat:

DIFFICULTAS I.

Quis ſit Poſſibilitatis Conceptus per alios?

DICENDUM I. *Poſſibilitatis Conceptum non eſſe, poſſe à DEO creari.* Eſt contra Hurtadum; qvi poſſibilitatem volebat eſſe meram denominationem extrinſecam ab omni potentiâ DEI potente creaturam ponere.

PROBATUR I. Si poſſibilitatis conceptus ſtat in poſſe produci à DEO vera eſſet hæc univerſalis. Omne qvod chymæra non eſt; poteſt à DEO creari. Qvod poſitâ illâ ſententiâ deberet eſſe vera dicta pro- 137
poſitio. Ratio eſt. Qvia non eſſe chymæram eſt neceſſariò connexum cum qvocunqve poſſibili; ſi eſt connexum; tunc ſi verum eſt omne poſſibile poſſe creari; verum erit omne qvod non eſt chymera poſſe creari. Sed vera eſt hæc particularis aliqvod qvod chymera non eſt non poteſt à DEO creari; ergò prior illa debet eſſe falſa, utpote contradictoria veræ. Qvod verò illa particularis ſit vera probatur. DEUS ipſe non eſt Chymera; & tamen creabilis non eſt, ergò aliqvid qvod Chymera non eſt creabile non eſt.

RESPONDEBIS. Conceptum poſſibilitatis creatæ eſſe; poſſe creari; non verò conceptum poſſibilitatis increatæ.

CONTRA. Tum qvia vel hic datur conceptus poſſibilitatis ut ſic vel non datur? ſi non datur non reſpondetur ad qvæſtionem, qvia hic de poſſibilitate ut ſic qværitur: ſi 138
datur; & eſt prædictus; etiam DEO convenire debet & ejus definitio. Tum qvia falſa eſt hæc propoſitio, DEUS eſt impoſſibilis: ergò vera hæc DEUS eſt poſſibilis, & tamen non eſt creabilis; ergò poſſibile abſolutè non eſt idem qvod creabile. Tum qvia idem ſic aliter proponitur. Hæc propoſitio DEUS eſt poſſibilis eſt vera; ergò & prædicatum illius eſt verum; ſi verum da illius ſenſum; & hic erit conceptus poſſibilitatis ut ſic, depurando eum à ratione creati & increati. Et licet qvidem poſſit dici de Chymera per aliqvorum ſententiam qvòd crearet illam DEUS ſi non implicaret, non poteſt tamen dici qvòd creabilis eſſet DEUS ſi creari poſſet; idq; ideò qvia ſicut ex illo Chymeræ conditionato creari non ſeqvitur abſoluta poſſibilitas ſed impoſſibili-

Digitized by Google

139 poſſibilitas Chymeræ; ita & ex conditionato creari DEI ſeqveretur abſoluta impoſſibilitas DEI.

PROBATUR II. Vel eſt Chymera ex ſe poſſibilis, & impoſſibilis tantùm ex parte DEI, vel certè eſt impoſſibilis tàm ex ſe, qvàm ex parte DEI. Si poſſibilis eſt ex ſe, ergò per te eſt ex ſe creabilis; nam per te poſſibilitas ſtat in poſſe creari, ergò etiam creabilis erit ex parte DEI, aliàs aliqvid creabile ex ſe non poſſet creari à DEO, poſſibiliſq; eſſet perfectior omnipotentia nempe creativa omnium qvæ ex ſe creari poſſunt. Qvod ſi dicis Chymeram ex parte DEI eſſe poſſibilem & tantum ex parte ſui eſſe impoſſibilem, ergò apparet poſſibilitatem non ſtare in eo qvod eſt poſſe DEUM creare, qvia etiam impoſſibilitas non ſtat in eo qvod eſt à parte ſua DEUM aliqvid creare non poſſe, cùm impoſſibiles Chymeras poſſit à parte ſua creare DEUS. Qvod ſi impoſſibilis eſt Chymera tam ex parte ſui,
140 qvàm ex parte DEI, ergò etiam poſſibilitas rerum creatarum ſtabit tam in poſſibilitate ex parte ſui, qvam in poſſibilitate ex parte DEI, vel denominatione ut orta ex parte DEI, & non tantùm in ſolo poſſe creari à DEO.

CONFIRMATUR I. Qvia in illo conſiſtit formaliter ratio poſſibilis, qvod pro ultima ratione reddi poteſt, eaq; à priori, cur aliqvid pertineat ad conditionem verè entium, ſed poſſe creari non eſt talis ratio: Qvod probatur; Qvia ſi qværam qvare ſit Petrus poſſibilis? Reſpondebis, qvia illum poteſt DEUS creare, ſed de hoc ipſo qværere reſtat cur à parte ſua Petrus ſit talis, ut poſſit creari terminareq; ut ita dicam, actionem illam DEI, & non poſſit v. g. Chymera?

CONFIRMATUR II. Qvia poſſibilia in
141 ſpecie non ſolùm ab extrinſeco ſunt talia, ſed etiam ab intrinſeco: & ſic riſibile, cognoſcibile, amabile, non ſolùm ſunt denominationes extrinſecæ, ſed important aliqvid etiam intrinſecum in ſuo genere; cur idem in præſenti dici non poterit?

CONFIRMATUR III. Qvia ratio entis, ratio eſſentiæ, non ſunt denominationes merè extrinſecæ; ergò etiam & poſſibilitas non eſt denominatio merè extrinſeca.

PROBATUR III. Poſſibile eſt ut poſſibilitas præter denominationem extrinſecam importet etiam aliqvid intrinſecum: Oſtende enim in hoc implicantiam? ergò dicet iſtud intrinſecum; nam qvod eſt poſſibile, illud poſſibile dicet; nam poſſibilitas poſſibilitatis hoc ipſo qvia poſſibilitas eſt, fundat ut illud verè ſit poſſibile.

Addo poſſibilitatem extrinſecam rectè deſumi ab omnipotentia: imò hæc poſſibilitas extrinſeca eſt actu ab æterno, qvia poſ- 142
ſibilitas extrinſeca eſt in aliqvo ſenſu ipſa Omnipotentia DEI: Dixi, in aliqvo ſenſu, qvia ſumendo poſſibilitatem pro formalitate affixa, ut ita dicam ipſi enti, de cujus poſſibilitate qværitur, & qvæ pullulat ex habitudine, qvam ad illud dicit omnipotentia, in iſto ſenſu non eſt actu ab æterno phyſicè, qvia cùm extra DEUM ab æterno nihil ſit, nec actu erit illa formalitas, qvæ concipitur pullulare eſſeq; forma intrinſeca ipſius poſſibilis.

OBJICITUR I. Nihil poteſt intelligi dicens eſſentialiter ordinem ad aliud ſine ordine ad aliud, poſſibile dicit ordinem ad DEI Omnipotentiam, ergò ſine illo ordine intelligi non poteſt.

RESPONDETUR ad hoc argumentum infra in Logicis, ubi de primo eſſentiali conceptu abſolutorum, ubi inter alia dicitur, qvòd cùm abſoluta adeoq; & poſſibi- 143
lia dicant non niſi ſecundò eſſentialem ordinem ad aliud, poſſint ſine hoc ordine, intellectu noſtro ſola primò eſſentialia penſante concipi.

INSTABIS. Poſſibilitas primò eſſentialiter dicit ordinem ad aliud, qvia primò eſſentialiter accepta non eſt ens à ſe, ergò ab alio.

RESPONDETUR primò eſſentialiter acceptum poſſibile, neqve eſſe ens à ſe, neqve ab alio, qvia poſſibile ut ſic eſt qvid ſuperius iſtis ſpeciebus & membris dividentibus: & qvamvis qvidqvid eſt à parte rei phyſicè ſit, vel ens à ſe, vel ens ab alio; ratio tamen metaphyſicè ſuperior poteſt ab utroqve hoc abſtrahere. Alia Methodo alii reſpondent, qvòd poſſibile adæqvatè cognitum dicat ordinem hunc, ſecùs poſſibile etiam creatum inadæqvatè tamen co-
gnitum. 144

OBJICITUR II. Creaturæ anteqvam DEUS illas poſſit creare non ſunt poſſibiles, ergò poſſibilitas illarum ſola eſt denominatio extrinſeca.

RESPONDETUR qvod poſſibilitas intrinſeca: à nobis conceſſa non debeat re eſſe prior potentiâ DEI potente illam producere: cùm enim poſſibilitas iſta competat rei ab æterno, Omnipotentiaq; DEI ſit ab æterno, non debet illa poſſibilitas intrinſeca eſſe prior Omnipotentia potente creare illam, qvia in æternitate non eſt unum prius alio, vel tempore vel inſtanti. Qvod ſi qvæſtio procedat an ſaltem conceptu ſit prior poſſibilitas intrinſeca præ poſſibilitate extrinſeca, in eo ſenſu reſpondendum affirmativè, adeoq; negando Antecedens.

OBJICI-

Digitized by Google

145 OBJICITUR III. Si poſſibilitas non petatur ex ipſa Omnipotentia divina, poſſibilitas non erit dependens & ſubdita DEO.

RESPONDETUR. Poſſibilitatem ut ſic non debere eſſe ſubditam DEO, qvia eſt ratio etiam DEO communis, qvi ſibi ipſi non eſt ſubditus. Et qvia ſubditio ſpectatur penes ſtatum realem & phyſicum in qvo eſſe poſſibile cum eo qvod eſt productum à DEO identificatur, fit ut adhuc poſſibilitas non qvidem pro ſtatu metaphyſico, & inadæqvatè ſpectata, ſed pro ſtatu phyſico ſit DEO ſubjecta, unde adæqvatè conſiderata poſſibilitas dicit in ſe imbibitam indigentiam DEI ut exiſtat.

DICENDUM II. *Poſſibilitatem non rectè explicari tanquam per aliquid primum per hoc, quòd ſit entitas non involvens contradictionem ſi exiſtat.* eſt contra Arriagam, Oviedo & alios.

PROBATUR I. Qvia propoſitiones æ-
146 ternæ veritatis non habent hunc ſenſum conditionatum, ut inferiùs explicabitur: ergò nec poſſibilitas benè explicabitur per dictum ſenſum conditionatum. Et cùm hîc qværatur de poſſibilitate tali, qvæ ex modo concipiendi ſit prior præſuppoſitione præ ipſa Omnipotentia DEI, hoc ipſo non poterit explicari per conditionatam exiſtentiam, qvia ſicut abſoluta exiſtentia abſolutè operantem Omnipotentiam, ita exiſtentia conditionata conditionatè operantem Omnipotentiam ſupponit; ab iisdem enim principiis effectus abſolutus & conditionatus pendere debet.

PROBATUR II. Ipſa exiſtentia conditionata eſt poſſibilis, eſtq; ad illam per modum generis poſſibilitas ut ſic, tam enim de exiſtentia abſoluta, qvàm de conditionata benè prædicare poſſum, eſt poſſibilis, ergò poſſibilitas ut ſic per conditionam exi-
147 ſtentiam utpote tanqvam per aliqvid inferius non rectè explicatur.

PROBATUR III. Poſſibilitatis vel eſt paſſio metaphyſica exiſtentia, vel eſt eſſentia poſſibilitatis: ſi eſt paſſio metaphyſica, ergò pro primo conceptu poſſibilitatis poni non poteſt: Qvia paſſio non eſt de primo eſſentiali conceptu radicis ſuæ. Qvod autem illa exiſtentia ſit exiſtentia conditionata; non extrahit illam à ratione paſſionis. Qvod ſi exiſtentia eſt eſſentia poſſibilitatis. Contra erit. Tum qvia infrà conſtabit illam eſſe non niſi accidens metaphyſicum. Tum qvia ſi exiſtentia eſt eſſentia poſſibilitatis, Ergò poſſibile non erit ſuperius eſſentiâ & exiſtentiâ, ſed poſſibile erit idem qvod ens participialiter, ergò ulteriùs creaturam reddi à DEO vel causâ ſecundâ exiſtentem erit reddi poſſibilem, hujusq; pro-
poſitionis exiſtentia eſt poſſibile qvid, erit 148
ſenſus hic, exiſtentia eſt exiſtens; & de qvo non poteſt prædicari exiſtentia, de illo etiam non poteſt prædicari poſſibile, qvod tamen falſum eſt, qvia poſſibile poteſt dici de ente nominaliter accepto, non autem poteſt de illo ente dici exiſtentia.

OBJICIES. Si poſſibile dicatur eſſe ens qvod ſi exiſtat non involvit contradictionem: diſtingvetur per hoc & à chimæra, & erit qvid commune tàm enti actuali, qvàm enti petenti eſſe actuale. Rurſus poteſt pro ratione reddi cur DEUS poſſit producere Petrum & non Chimæram, ergò hæc formalitas benè explicat poſſibilitatem.

RESPONDETUR qvòd per conditionatam exiſtentiam omnia qvidem ſalventur, qvæ aſſumit objectio, ſed non ſalvantur prima.

Ex hactenus autem dictis facilè aliæ explicationes impugnari poſſunt. 149

DIFFICULTAS II.

Quis ſit Conceptus Poſſibilitatis?

DICENDUM EST, *Quòd, Poſſibile ſit ens ipſum prout eſt radix nexus eſſentialium prædicatorum, ad quem nexum ſequitur non implicare contradictionem.* Qvod ipſum.

EXPLICATUR. Non dico ens *eſſe id, quod non implicat contradictionem*, qvia qvamvis iſta duo in re idem ſint, tamen diſtingvuntur in ordine ad noſtros conceptus: Prius enim eſt eſſe qvàm dici, adeoq; priùs erit eſſe connexionem eſſentialium prædicatorum, qvàm non implicare contradictionem. Ex ipsâ apprehenſione impoſſibile eſt qvid negativum, ergò oppoſitum illi poſſibile debet eſſe qvid poſitivum in eſſe, qvamvis poſſit eſſe negativum in ſignificari. Unde etiam in modalibus poſſibile 150
ſumptum pro communi ad contingere & neceſſarium, affirmativum modum importat; & qvia hoc qvod eſt non implicare contradictionem, eſt qvid negativum, ideò eſt tale, qvod entis poſitivi, qvale eſt poſſibile, primò eſſentialem conceptum formare non poteſt. Deniqve legitima hæc eſt conſeqventia tanqvam à poſteriori ad prius, non implicat contradictionem, ergò habet radicem nexûs eſſentialium prædicatorum, omne enim dici non eſt de ſe & ex ſe, ſed ratione alius, hoc eſt ratione ipſius eſſe.

Qvod ſi qværas: qvis ſit iſte nexus eſſendi ſeu eſſentialium prædicatorum? Hic nexus non aliter explicari poteſt, qvàm per inductionem, nam v. g. manifeſtè eſt qvid ſit poſſibile homo, dicitq; nexum rationalis cum animali, qvem nexum non dicit hircus

Digitized by Google

181 poſſibilia; Secunda determinatio eſt extrinſeca & tranſitiva, & hæc cur non poſſit haberi à poſſibilitate nulla eſt ratio; & ſi poteſt haberi, habetur; nam in neceſſariis & eſſentialibus poſſe haberi arguit habere: perfectiorq; per hoc ſtatuetur omnipotentia, qvia multa rejicientur in objecti conditionem.

RESPONDERI POTEST ex Mauro. Non poſſe hujus dari rationem diſtinctam à DEO, qvæ ſit diſtincta à DEO; qvia eſt ipſe ratio prima omnium rerum; licet poſſit dari ratio identificata cum DEO.

CONTRA. Etiam in ſtatu exiſtentiæ DEUS eſt ratio prima omnium rerum & tamen hoc non obſtante dantur rationes ex ipſis objectis à DEO diſtinctis petibiles. Imò non eſt philoſophicum dicere ideò ignem calefacere qvia DEUS noſcit illum vel vult calefacere: Ergò & in præſenti idem di-
182 cendum. Deinde redit argumentum factum, qvòd non repugnet pro cauſali adferre cur prima ratio omnium rerum qvæ eſt DEUS non poſſit producere hircocervum, qvia eſt impoſſibilis vel dicens diſconnexionem ſuorum prædicatorum, ſi non repugnat id pro cauſali adferre, hoc ipſo pro cauſali adferri debet, nam in neceſſariis à poſſe tenet argumentatio ad actum, eritq; adhuc DEUS ratio prima in genere efficientis Ideæ &c. ſed non prima & ultima in ratione reſolvendi interrogationes.

PUNCTUM DIFFICULTATIS I.
Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Maurus Qvæſt. 47. Logicâ. DEUS eſt adæqvata potentia producendi creaturas ex nihilo omninò creaturarum;
183 ſed ſi reqvireret ex parte creaturæ aliqvam poſſibilitatem paſſivam, DEUS non eſſet adæqvatiſſima potentia producendi creaturas ex nihilo omninò creaturarum, eo pacto, qvo qvia ignis ad incendendum ſtupam reqvirit aliqvam incendibilitatem ex parte ſtupæ non habet potentiam adæqvatisſimam producendi incenſionem ſtupæ omninò ex nihilo. Reſpondetur Negando Minorem. Negando item qvòd ignis non habeat adæqvatisſimam potentiam producendi incenſionem, licet reqvirat incendibilitatem. Ratio eſt qvia incendibilitas non tribuit vires ullas & cauſativitatem incendendi igni; nomine autem potentiæ veniunt vires illæ. Hinc diſtingvi poteſt Minor, ſi poſſibilitas paſſiva reqvireretur tanqvam [illegible] vires & cauſativitatem DEO, non eſſet [illegible] adæqvata cauſa concedo. Si poſſibilitas reqvireretur merè per modum termini, & capacitatis ad produci. Nego Mino- 184
rem. Addo potentiam divinam producere creaturas ex nihilo exiſtentiæ creaturarum; non autem ex nihilo nexus prædicatorum.

INSTAT. Ariſtoteles dum negavit DEO potentiam creandi ex nihilo ſolum reqviſivit ex parte creaturæ aliqvam potentiam intrinſecam pasſivam; ergò etiam adverſarii ſi reqvirunt ex parte creaturæ potentiam pasſivam negant DEO virtutem creandi ex nihilo.

RESPONDETUR id qvod reqviſivit Ariſtoteles erat potentia intrinſeca pasſiva ſumpta pro materia & ſubjecto: qvæ enim ex nihilo exiſtentiæ producuntur, ſed ex præſuppoſita materia non dicuntur creari: posſibilitas autem pasſiva, qvæ à nobis defenditur, non eſt materia, cùm per nos etiam Angeli dicant posſibilitatem pasſivam ad creari, & tamen Angeli materiam non ſup- 185
ponunt.

OBJICITUR II. ab Eodem. Vel hæc posſibilitas pasſiva dicit aliqvam perfectionem, vel non? ſi primum, eſt ens reale neceſſarium, æternum, diſtinctum à DEO, qvod eſt abſurdum, qvia ſolus DEUS eſt neceſſarius & æternus: ſi autem nullam dicit perfectionem abſurdum eſt qvod ſit neceſſarium.

RESPONDETUR. Qvòd hæc posſibilitas pasſiva dicat perfectionem Metaphyſicam & eſt ens reale prout opponitur ficto, ſed non ens reale, hoc eſt, exiſtens realiter, exiſtens neceſſarium; hoc enim ſoli DEO competit: cùm hoc tamen ſtat ut nexus prædicatorum v. g. hominis cum animali & rationali non ſit contingens, adeoq; neceſſarius: Stat item qvòd exigentia ut homo non ſit niſi animal rationale non ſit temporalis, adeoq; ſit æterna, qvod ipſum eſt illa posſibilitas pasſiva. 186

INSTAT. Vel posſibilitas habet hanc perfectionem à DEO, vel non? non poteſt dici qvòd habeat à DEO, qvia DEUS nulli communicat neceſſariò perfectionem finitam: neqve illam habet à ſe, qvia omnis perfectio eſt DEUS, vel eſt à DEO.

RESPONDETUR. Qvod habeat hanc perfectionem à DEO ſecundùm eſſe posſibile & cauſabile in ſtatu exiſtentiæ in ſe incluſum, licet non habeat à DEO ſecundùm influxum aliqvem actualem antecedentem ſtatum exiſtentiæ. Addo hoc qvod eſt eſſe à ſe duplex eſt, unum invehens actualitatem exiſtentiæ, & hoc importat eſſe DEUM, aliud eſſe à ſe, qvod eſt merus nexus indiſpenſabilis, & inviolabilis, & non ex placito DEI, prædicatorum rei, dicentium tamen indigentiam DEI ut extrahantur ex nihilo

Digitized by Google

187 nihilo exiſtentiæ; & tale eſſe à ſe, non arguit eſſe DEUM, convenitq; rei in qvantum poſſibilis eſt.

OBJICIT III. idem. Dicere qvòd neceſſariò ab æterno detur aliqvod eſſe reale diſtinctum à DEO, eſt parum conforme fidei principiis, qvæ docent omne ens reale aut eſſe DEUM, aut à DEO factum fuiſſe.

RESPONDETUR Neg. ſeqvel. Fides autem dicit omne ens reale exiſtens, eſſe DEUM aut à DEO factum, non autem de ente reali, qvod opponitur nonniſi ficto, & necdum habet exiſtentiam, ſed ſolùm nexum prædicatorum dicentium producibilitatem ſui à DEO.

OBJICIT IV. idem. Qvia fuit hæreſis Manichæorum qvòd ab æterno neceſſariò extiterint duo prima principia, alterum bonum qvod eſt DEUS, alterum malum, ſed ſententia ponens poſſibilitatem paſſivam actualem, diſtinctam à DEO ponit ab æterno
188 duo principia rerum, alterum infinitè bonum, alterum non bonum, ſed defectuoſum, nimirum poſſibilitatem paſſivam diſtinctam à DEO.

RESPONDETUR. Manichæi ponebant duo principia in genere efficientis, qvod à nobis non ponitur, ſed ponitur unum principium effectivum cui reſpondet effectibilitas, qvæ eſt ipſiſſima poſſibilitas paſſiva, qvæ ipſa poſſibilitas, non eſt qvid defectuoſum, qvia eſſentiali nexui nihil deeſt, ut ſit eſſentialis nexus, & animali rationali, nihil deeſt ut ſit homo.

INSTAT. Etiam poſſibilitas paſſiva præreqviritur ut principium paſſivum: Deinde illud qvod præreqviritur ut res poſſit eſſe, præreqviritur ut principium: potentia enim ut res ſit, manifeſtè eſt principium, ſed hæc poſſibilitas paſſiva præreqviritur ut res poſ-
189 ſit eſſe, ergò præreqviritur ut principium.

RESPONDETUR. Nego poſſibilitatem paſſivam præreqviri ut principium paſſivum; qvia nomine hujus venit ipſa materia, qvæ eſt principium paſſivum; jam autem poſſibilitas non eſt iſta materia. Rurſus qvod præreqviritur per modum activi, præreqviritur ut principium, ſed nego poſſibilitatem paſſivam reqviri ut principium activum.

OBJICIT V. idem. Qvia videtur hæc ſententia procedere ſecundùm principia Ethnicorum qvi ab æterno præter ſummum bonum, qvi eſt ens optimum poſuerunt alios Deos non optimos, nam præter DEUM, ponitur etiam poſſibilitas creaturarum, qvæ non eſt optima.

RESPONDETUR. Poſuerunt Ethnici Deos non optimos, exiſtentes tamen. Poſſibilitas hæc non ponitur exiſtere ab æter- 190
no; & in ſe ipſa ſecundò eſſentialiter, involvit indigentiam DEI ad ſui in ſtatum exiſtentiæ poſitionem; adeoq; nihil habet de lineâ Deitatis.

OBJICIT VI. idem. Qvæ magis diſtant à divinâ bonitate, magis diſtant à divinâ neceſſitate; DEUS enim eſt neceſſarius ratione ſuæ bonitatis infinitæ; ſed poſſibilitates iſtæ magis diſtant à divinâ bonitate, qvàm Dii ſecundarii Gentilium; Ergò magis diſtant à divinâ neceſſitate; Ergò ſi adhuc iſtæ poſſibilitates ſunt neceſſariò, à fortiori poterunt inferre non eſſe abſurdum ut dentur Dii ſecundarii, neceſſariò.

RESPONDETUR Neg. Minorem: Cùm enim poſſibilitates iſtæ ſint nexus eſſentialiûm prædicatorum, adeoq; nexus non implicantium contradictionem; è contrà cùm Dii ſecundarii implicent contradictionem, fit ut poſſibilitas paſſiva minùs diſtet à divinâ bonitate; conceſsâ autem hâc poſſibili- 191
tate qvæ eſt dictus nexus, non apparet qvi concedi deberet disconnexus qvalis eſt in pluribus Diis, cumq; hæc poſſibilitas non ſit exiſtens, Dii autem illi debeant eſſe exiſtentes; hinc conceſsâ illâ poſſibilitate non erit neceſſe concedere Deos ſecundarios; nihilq; eſt abſurdi concedere aliqvid neceſſarium qvoad connexionem prædicatorum, modò non concedatur neceſſarium qvoad exiſtentiam; qvia hoc ſoli DEO competit, qvi neceſſariò eſt unus.

INSTAT. In hâc materiâ valet argumentum qvo Manichæus relatus à S. Auguſt. ex eo qvòd Catholicus conceſſerit muſcam non eſſe conditam à DEO, intulit nec hominem: Si enim poſſibilitas aliqva diſtincta à DEO eſt æterna & neceſſaria, etiam mundus poterit eſſe æternus & neceſſarius juxta errorem Gentilium. 192

RESPONDETUR. Si poneretur poſſibilitas aliqva diſtincta à DEO eaq; exiſtens, & non nihil exiſtentiæ, poſſet inferri etiam mundum, exiſtere ab æterno; ſed ſi non ponatur illa poſſibilitas exiſtens, ſed capax exiſtere, indigereq; DEI, ut in ſtatum exiſtentiæ reducatur, ſolùm ſeqvitur poni etiam poſſibilitatem mundi ab æterno indigentem ut ex nihilo exiſtentiæ extrahatur à DEO.

OBJICIT VII. idem, in Reſponſione ad ſecundum. Oppoſita ſententia procedit ſecundùm principia qvorundam Ethnicorum, qvi poſuerunt ſupra DEUM, qvi eſt primus intellectus rationem formalem Rerum, qvæ non ſit intellectus; tales enim poſſibilitates diſtinctæ à DEO, non ſunt intellectivæ; Ergò ſi tales non implicantiæ ſunt ratio cur

DEUS

193 DEUS poſſit facere poſſibilia, aliqvid non intellectivum eſt ratio potentiæ divinæ intellectivæ, qvod eſt ſicut ſi diceretur qvòd prima ratio ſupremi intellectus, ſit lignum.

RESPONDETUR. Ponentes fatum volebant illud influere in eventus felices, & infelices, tribuebantq; illi vim rectivam, & adminiſtrativam mundi &c. nihil autem ſimile per nos tribuitur illi poſſibilitati, talesq; non implicantiæ non ſunt ratio omnipotentiæ divinæ, vel tribuentes illi vim agendi vel ſuperaddentes illi vim intelligendi, ſed ſunt ratio omnipotentiæ hoc eſt reſponſivum per ordinem ad noſtras intentiones in re fundatas, qvare hoc qvidem contineatur in omnipotentiâ, illud non contineatur.

INSTAT. Secundùm hæc principia ſeqvitur qvòd prima illa idea ſit ideatum ab aliqvâ priori idea, ratio enim cur DEUS cognoſcat hominem eſſe poſſibilem & animal
194 rationale, eſt veritas objectiva, neceſſaria & æterna, per qvam homo eſt animal rationale, & eſt poſſibilis, ſed cognitio divina eſt prima idea, ergò prima idea habet rationem cui conformetur, adeoq; habet aliam priorem ideam, & qvia poſſibilitas paſſiva non eſt intellectiva, neq; ſapiens, ſeqvitur qvod prima idea non eſt intellectiva, nec ſapiens, qvod eſt Ethniciſmus: Si enim aliqvid non intellectivum poteſt eſſe neceſſariò ratio primi intellectûs, à fortiori aliqvid non intellectuale poterit eſſe ratio mundi; ſufficitq; iſtam non implicantiam potentialem immiſtam homini ponere, tanqvam rationem à poſteriori, per qvam cognoſcamus, qvod DEUS poſſit facere hominem.

RESPONDETUR. Sicut diſtingvimus activam & paſſivam poſſibilitatem, ita diſtingvimus formalem & objectivam ideam, formalis debet eſſe intellectiva, ſecùs objecti-
195 va, qvæ eſt illud qvod exprimit divina in ſe idea, hoc eſt nexus ille prædicatorum, qvi interdum eſt nexus intellectivi, qvalis eſt nexus prædicatorum Angeli, animæ rationalis &c. ſed ipſe non debet eſſe intellectivus usqvam, DEUSq; eſt formalis idea prima, ſed non objectiva. Idea prima formalis debet eſſe intellectiva, qvia hæc debet eſſe DEUS, debet eſſe ipſe Artifex ſupremus, res ponibiles ideans, ut ſecundùm hanc ideam, omnipotentia operetur. Hancq; ideam operativam ponere non intelligentem abſurdum eſt; Idea autem ipſa objectiva, prior præ formali poteſt non eſſe intellectiva nec omnipotens. Deinde ſeqvitur qvidem qvòd ex modo noſtro concipiendi pro aliqva conceptuum ſerie, ſit prior illa poſſibilitas paſſiva, ſed non prior re, nec repugnat dari prius ratione aliqvid præ omnipoten-tia, qvare hoc omnipotentia contineat, ſi 196
autem eſt prior ſolùm ratione, non poteſt eſſe ratio mundi ponendi, qvia ratio ponendi mundi, ſeù effectivum illius, non debet eſſe aliqvid nonniſi Metaphyſicum, ſed verè exiſtens, verè omnipotens &c. præcipuè qvia illi priori per rationem, nulla etiam aſſignatur vis, ſe ipſam extrahendi ad ſtatum exiſtentiæ, ſed in illa poſſibilitate paſſiva imbibitur indigentia DEI. Erit autem hæc ratio prior, qvia ratio cur ipſa omnipotentia hoc producere poſſit, reddi debet, qvia eſt poſſibile.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

Reſpondetur Recentioribus Argumentis.

OBJICIT I. qvidam. Agens qvò perfectius eſt, eò minùs indiget ad operandum ullo extrinſeco, qvod habeat conditionem ſeu 197
rationem comprincipii, ſeù conditionis ad agendum determinantis. Unde perfectior artifex paucioribus indiget inſtrumentis ad efficiendum opus artis. Hinc etiam potentia creativa eſt perfectiſſima, qvia non præreqvirit qvidqvam ex parte objecti circa qvod operatur. Et ratio eſt, qvia ex S. Thoma agens in tantum agit in qvantum eſt in actu, eoq; plus poteſt agere, qvò plùs habet de actu, ſed qvò plùs habet de actu, eò plùs habet de virtute determinare, ideoq; minùs indiget determinari ab extrinſeco ad agendum: ergò agens ſummè activum, & plurimùm habens de actu, qvalis eſt DEUS, minimè indiget ullo extrinſeco determinativo ad operandum, ergò non debet dari ulla poſſibilitas ex parte creaturarum complens DEUM in ratione determinante potentis producere creaturas ſed potiùs talis determinatio debet eſſe intrinſecè & a- 198
dæqvatè identificata cum DEO.

RESPONDETUR inprimis. Concedendo totum, qvia etiam ii qvi admittunt cum Scotiſtis poſſibilitatem creaturarum eſſe ens qvoddam actuale diminutum, volunt qvidem illud eſſe objectum actuale omnipotentiæ, & ab illo actu diſtinctum, non tamen habere rationem comprincipii, nihil enim per illos ſaltem primò producere poteſt ſe ipſum. Deinde poſſet reſponderi cum diſtinctione, completivum agentis, completivum omnipotentiæ dupliciter cogitari poſſe; primò activum & completivum, & hoc nullum habetur. Secundò completivum per modum objecti, termini, & circa qvod, taleq; completivum non repugnat habere DEUM, ſicq; ſumptum completivum eſt poſſibilitas creaturarum. Addo Majorem

Digitized by Google

199 prout ponitur non concludere: Inſtantia enim qvòd perfectior artifex paucioribus indigeat inſtrumentis, ſaltem univerſaliter non tenet, qvia plura reqviruntur inſtrumenta, ad fabricandum minutulum horologium, qvàm ad ſoleam vel clavum. Potentia creativa ſi comparetur ad potentiam productivam unionis hypoſtaticæ, ſi non eſt inferior, ſaltem ſe habent, ſicut excedens & exceſſum; & tamen potentia productiva unionis hypoſtaticæ indiget naturâ creatâ, tanqvam comprincipio in genere cauſæ ſuo modò materialis.

INSTAT I. Eſſentialis perfectio & bonitas DEI eſt adæqvatè identificata DEO, nec conſtituitur partialiter per aliqvid extrinſecum: ſed eſſe communicativum ad extra, pertinet ad perfectionem & bonitatem eſſentialem DEI; ergò eſſe communicativum ad extra ſeu productivum creaturarum, eſt
200 denominatio adæqvatè intrinſeca DEO, nec conſtituitur etiam partialiter per ens diminutum poſſibilitatis creaturarum.

RESPONDETUR. Concedo totum; qvia nec Scotiſtæ docent eſſe productivum creaturarum conſtitui partialiter per ens diminutum poſſibilitatis, ſed ſolùm reſpicere tanqvam terminum. Deinde ſecundùm dicta eſſe communicativum adæqvatè eſt intrinſecum DEO ſpectatum ſecundùm eſſe activum, non autem ſpectatum ſecundùm terminum, objectum, & circa qvod. Qvod attinet ad Majorem dici poteſt: Qvòd eſſentialis perfectio & bonitas DEI qvædam abſoluta eſt, & hæc adæqvatè indentificatur DEO, hoc ipſo enim non eſſet abſoluta; & alia eſt bonitas reſpectiva, hæc ex ipſo titulo reſpectui indiget alio tanqvam termino & objecto, ſed non tanqvam parte, de qvo alibi.

201 INSTAT II. DEUS ità per ſe ipſum eſt principium liberum effectivum creaturarum, ſicut per ſe ipſum Pater æternus eſt principium neceſſarium Verbi divini: Atqvi ut Pater æternus generet verbum nihil præſupponitur extrinſecum, nec præreqviritur poſſibilitas tenens ſe ex parte Filii diſtincta à Patre.

RESPONDETUR. Etiam poſſibilitatem productionis Verbi præreqviri, præreqviſitione non phyſicâ, ſed metaphyſicâ, ſi enim eſſet impoſſibile VERBUM, non illud produceret Pater: ſicut qvia præſupponitur eſſe impoſſibilis ſecundus Filius non illum producit Pater.

INSTAT III. Illud additamentum poſſibilitatis vel eſt qvid poſterius objectivè DEO vel concomitans, vel prius objectivè. Si eſt poſteriùs objectivè, aut concomitans, non poterit dari ratio à priori cur poſſit DEUS producere muſcam, & non hyrcocervum: Si autem eſt priùs DEO, ergò eſt à ſe, nec dependet à DEO in ullo genere cauſæ, origoq; mundi reſolvetur in illam entitatulam cæcam, qvia non eſt ſapientia; & non volentem, profluetq; univerſum ex fatali neceſſitate, qvæ eſt poſitio Gentilium. 202

RESPONDETUR. In noſtris principiis nullam dari entitatulam hanc, qvæ ſit actu nemine cogitante ab æterno. Directè ad argumentum dicitur. Poſſibilitatem ſecundùm eſſe ſuum fundamentale ſpectatam eſſe ipſummet DEUM; adeoq; nec prius aliqvid nec poſterius DEO: Spectata autem ſecundùm ſuum eſſe actuale erutum ex illo fundamento, licet ſit qvid metaphyſicum prius eſt intentionaliter, & præſuppoſitivè ante omnipotentiam; non erit tamen phyſicè à ſe, licet pro illo ſtatu præſcindet, ab eſſe ab alio antecedenter, præſcindatq; in illo priori à dependentia per prius à DEO, origoq; mundi 203
reſolvetur in illam poſſibilitatem non tanqvam in cauſam, ſed tanqvam præſuppoſitum, ut cauſari poſſit; conſeqventer non pendebit mundus phyſicè à fatali neceſſitate, pendebit tamen à neceſſitate metaphyſica ut homo v. g. ſit nonniſi homo. Addo illam ipſam metaphyſicè ſpectatam posſibilitatem fundare in ſe, ut non ſit à ſe, ſed ab alio; h. e. ut ſit objectum producibile à DEO, conſeqventer fundare in ſe dependentiam à DEO: pro ſtatu autem ſuo phyſico & reali erit ſimpliciter ab alio. Et ad hoc eſſe Metaphyſicum puto alludit phraſis Ariſtotelis, qvi *eſſentias rerum* appellat *æternas, immutabiles*, & ita ut illud non eſſe à ſe, eſſe ab alio non ſit qvidem ratione antecedens posſibilitatem pasſivam, ſit tamen illi innexa formalitas; eamq; comitans pro illo etiam priori qvo posſibilitas pasſiva 204
præſupponitur omnipotentiæ, qvia imbibit in ſe, ut dictum ſuprà, indigentiam DEI ad exiſtendum actu. Addit idem, gratis poni hanc posſibilitatem pasſivam, imò tenentes illam, declinant per Maurum ad hæreſim Manichæorum ponentium duo rerum principia, unum ſummè bonum, alterum malum, cùm etiam nos ponamus unum principium ſummè bonum, nempè omnipotentiam, alterum non bonum, ſeu expers omnis bonitatis; & tamen tanqvam principium pasſivum, conſeqventer ut principium: nam potentia ut res ſit manifeſtè eſt principium rei. Sed hoc etiam additum non convincit; nam non gratis ponetur posſibilitas pasſiva ob argumenta ſupra allata & infra ponenda. Imò nec arguens inculcat in argumentis posſibilitatem pasſivam: hoc ipſo enim

205 enim ſolviſſet aliqva argumenta. Mauri cenſura non tenet. Qvia Manichæi ponebant duo principia phyſica, poſſibilitas autem paſſiva non eſt qvid phyſicum æternum. Ponebant illa principia duo activa; Poſſibilitas autem paſſiva non agit ſe ipſam, neqoq; qvòd objectivus nexus prædicatorum ſit expers omnis bonitatis, cùm ſit ipſâ rei eſſentiâ, qvæ neceſſariò eſt in ſe etiam bona. Ille terminus principium paſſivum non uſurpatur à nobis. Potentiaq; ſumpta pro termino, non poteſt ullo modo ſine addito appellari principium.

OBJICIT II. idem. Si daretur aliqvid in ſe intrinſecè æternum ac neceſſarium diſtinctum à DEO darentur plures æternitates à parte rei diſtinctæ, una ſcilicet competens muſcæ, altera DEO, hoc autem repugnat.

RESPONDETUR nullam à nobis Phyſicam actualem æternitatem concedi poſſi-
206 bilitati rerum, diſtinctam ab activa poſſibilitate, impoſſibilitas autem plurium æternitatum eſt impoſſibilitas phyſicarum æternitatum, licet qvòd homo eſſentietur animali rationali non pendeat id à tempore, ſed ab æterno ſit fundamentaliter verum.

INSTAT I. Omne ens æternum ac ſimpliciter neceſſarium eſt realiter ſummum bonum; ſummum autem bonum eſt eſſentialiter unicum: Ergò hæc æternitas & neceſſitas non competit poſſibilitati. Major probatur auctoritate Auguſtini. Et ex eo qvia omne æternum ac neceſſarium nullam dicit imperfectionem; ergò omnem includit perfectionem, conſeqventer eſt purum & ſummum bonum, ſicut qvod nullas includit tenebras, omnem includit lucem, excluſioq; unius contradictorii eſt incluſio alterius. Qvod argumentum pluribus dilatatur. Qvod nullum habet meritum & capacitatem
207 terminandi prudentem averſionem voluntatis illud nullam includit imperfectionem. Omnis enim imperfectio poteſt eſſe objectum prudentis diſplicentiæ. Sicut omnis perfectio, objectum eſt complacentiæ prudentis, & omnis veritas, objectum aſſensûs, falſitas diſſensûs. Atqvi nullum æternum ac neceſſarium eſt capax terminare prudentem fugam & diſplicentiam: Stultum enim eſt fugere qvod evitari non poteſt: qvia fugere qvod evitari non poteſt, eſt velle ut non ſit id qvod repugnat non eſſe, qvod eſt abſurdum.

RESPONDETUR. Omne ens æternum ac neceſſarium phyſicè eſt ſummum bonum; non autem ſi ſit neceſſarium nonniſi metaphyſicè & terminativè. Illa Propoſitio omne æternum ac neceſſarium nullam dicit imperfectionem, procedit de æterno ac neceſſario tàm Phyſicè qvàm Metaphyſicè; 208
ex ly tamen nullam dicit imperfectionem, non rectè pro omni eventu infertur omnem includit perfectionem; qvia ad ſalvandum Ly nullam dicit imperfectionem, ſufficit non carere ſibi debitis; poteſt autem aliqvid non carere ſibi debitis, & tamen omnem in qvocunqve genere non dicere perfectionem. Ut Aſinus in ratione Aſini nullam dicit carentiam perfectionis ſibi debitæ, neqve tamen includit omnem perfectionem. Meridianus item aër, nullas dicit tenebras; & tamen falſum eſt, qvòd Lux meridiana dicat omnem lucem. Excluſio qvidem unius contradictorii, eſt incluſio alterius, ſed negationis Lucis non eſt contradictorium omnis Lux. Ad reliqva qvæ adferuntur, dici poteſt, qvòd poſſibilitas paſſiva in aliqvo genere prudentem averſionem terminare non poſſit; neqve enim prudenter poteſt aliqvis velle, ne homo ſit 209
animal rationale; Poſſibilitasq; paſſiva nullam includit imperfectionem, hoc eſt carentiam ſibi debiti, adeoq; includit omnem debitam ſibi perfectionem, ſed non omnem ſimpliciter & abſolutè, qvia hoc eſt proprium ſoli bono ſummo; Rurſus poſſibilitas continet formaliter ſuam perfectionem, eminenter non continet alias; ſecùs ſummum bonum, ſtulteq; qvis vellet perire paſſivam poſſibilitatem, qvia implicat illam perire ob nexum cum omnipotentia, vellet enim Omnipotentiam perire qvod eſt abſurdum. Attendendo autem ad hoc, qvod poſſibilitas paſſiva creaturarum non dicat omnem ſimpliciter & abſolutè perfectionem; ex eoq; contemni poſſit ne in actum reducatur, dici poteſt qvod nullum æternum ac neceſſarium phyſicè ſit capax terminare prudentem fugam & diſplicentiam, qvod tamen eſt æternum ac neceſſarium me- 210
taphyſicè poteſt hanc diſplicentiam terminare in ordine, V. G. ad ſuum extra cauſas educi & poni in ſtatu phyſico, non poteſt tamen terminare diſplicentiam prudentem circa ipſum nexum eſſentialium prædicatorum, neqve enim DEO diſplicere poteſt qvod homo ſit animal rationale.

INSTAT II. DEUS ſibi ipſi ſe ſolo planè ſufficit ut exiſtat, & cùm ſit Dominus univerſorum, omnia à ſe diſtincta habet ſub dominio ſuo; ergò poteſt omnia à ſe diſtincta efficaciter contemnere, & dicere nolo ut ſit aliqvid à me diſtinctum, ſufficit mea eſſentia infinita; qvod eſt principium Theologicum pro unitate DEI; qvod apud nos vim non habet, ſi enim daretur aliqvod ens ſimpliciter neceſſarium extra DEUM, qvalis eſſet poſſibilitas creaturæ, non poſſet illud effica-

Digitized by Google

211 citer contemnere; neqve illud habere ſub
ſuo dominio, ut conceditur. Unde etiam
illud deberet neceſſariò amari eâdem neceſ-
ſitate, qvâ amat ſe, deberetq; huic enti con-
ferre ubiqvitatem, æternitatem &c. Et ta-
men DEUS ipſam pretioſam humanitatem
Filii ſui reſpuere abſolutè loqvendo poteſt.

RESPONDETUR: Hæc omnia eſſe vera
de Ente neceſſario & æterno phyſicè, &
qvoad exiſtentiam; non de ente neceſſario,
qvoad eſſentialium prædicatorum nexum
qvamvis abſolventem à tempore. Deinde
qværo an hominem poſſit DEUS facere aſi-
num vel non? ſi poteſt, ergò poteſt produ-
ci ens rationis: Si non poteſt, qvomodò
DEUS habet hominem ſub dominio,cùm de
illo diſponere non poſſit ut voluerit: Qvod
procedit etiam de ipſa poſſibilitate paſſiva.
Et ſi Oppoſiti recurrant qvòd ſufficiat ad
ſalvandum Dominium DEI ut poſſit de exi-
212 ſtentia, eſſeq; actuali diſponere, idem nos
dicemus. Poteſt conſeqventer dicere DE-
US; nolo ut exiſtat aliqvod à me diſtin-
ctum, ſed non poteſt dicere nolo ut aliqvid
à me diſtinctum habeat eſſentialem nexum
ſuorum prædicatorum. Ex hoc autem
principio poteſt DEUS dicere, nolo ut ſit
aliqvod à me diſtinctum, infertur benè, ergò
DEUS eſt liber in condendo mundum. Ne-
gatur etiam qvòd poſſibilitatem ſecundùm
eſſentialia ſpectatam poſſit contemnere aut
efficaciter reſpuere DEUS, cùm non poſſit
dicere, nolo ut homo ſit homo, & per Theo-
logos poſſibilia neceſſariò amat DEUS, ne-
ceſſariò ex illorum amore ſpirat Spiritum S.,
adeoq; eâdem neceſſitate licet non appre-
tiativè amat illa ac ſe.

INSTAT III. Certum eſt ex fide nihil
diſtinctum exiſtere ab æterno, ſed ſi eſſentia
creaturæ ab æterno fuit aliqvid in ſe intrin-
213 ſecè, eo ipſo exiſtebat eò qvòd exiſtere ali-
qvid nihil aliud eſt qvàm eſſe aliqvid in ſe
intrinſecè & non purè in Cauſâ.

RESPONDETUR: Hoc Argumentum
probare qvod eſſentiis & poſſibilitati paſſi-
væ non ſit danda actualitas, & realitas æter-
na, prout illa coincidit cum eſſe phyſico, ſed
non probat illis non convenire Metaphyſi-
cum eſſe reale, prout opponitur ficto, qvod
quidem independenter ab operatione ſit
non niſi fundamentaliter, poſſit tamen con-
ceptu noſtro actuari, adeoq; cum funda-
mento in re, & ita, ut veritas illius nunqvam
in tempore aliqvo inceperit. Qvando au-
tem S. Thomas nullam admittit veritatem
æternam niſi primam, loqvitur de veritate
exiſtente: admittit enim S. Thomas cum
Ariſtotele propoſitiones æternæ veritatis.

PUNCTUM DIFFICUL- 214
TATIS III.

Continuatur Solutio.

Ponit aliqva idem recentior contra eſſe
diſtinctum creaturarum, qvæ ne contra nos
judicent, hic ſunt expendenda.

OBJICIT III. idem. Eo ipſo qvòd intel-
ligatur cognitio mea exprimere prædicata
Lapidis, ſecluſo qvovis ente diminuto reſul-
tante ex meâ cognitione Lapis denomina-
tur formaliter cognoſci, ergò lapis in eſſe
cogniti formaliter conſtituitur per ſolam
cognitionem ipſi extrinſecam præcisè. Et
ſanè videtur omninò idem dicere, qvi dicit
dari cognitionem de Lapide, & qvi dicit la-
pidem cognoſci, & tamen primum non in-
cludit entitatem diminutam.

RESPONDETUR. Qvidqvid ſit de vo-
ce, an objectum notitiæ debeat appellari
ens diminutum; poſitio noſtra in hoc ſtat. 215
Cognitio eſt partus intellectûs & objecti,
nec poteſt eſſe ſine objecto, & qvia dantur
propoſitiones æternæ veritatis; debebant
dari & objecta æternæ veritatis; qvæ qvia
ab æterno non erant actu; ſed non niſi fun-
damentaliter dicimus ex illo fundamento
erui objectum illud, qvod non ſit idolum
qvoddam, qvale in univerſalibus rejectum
eſt, ſed ſit illa ipſa res cujus fundamentum
habebatur actuali cognitione attactâ. Huic
propoſitioni ne videatur argumentum ad-
latum nocere tenendum erit qvòd eo ipſo
qvòd intelligatur cognitio, intelligatur v. g.
Lapis formaliter cognoſci activè, adeoq;
haberi id, qvod ſe tenet à parte intellectûs,
non tamen intelligitur lapis formaliter co-
gnoſci paſſivè; nam objectum illius cogni-
tionis ſeu cognitum paſſivè non eſt ipſa co-
gnitio, ſed ipſe lapis, ſine qvo cognitio La-
pidis eſſe non poteſt. 216

INSTAT I. Antecedenter ad cognitio-
nem lapidis, lapis denominatur cognoſci-
bilis per ſolam virtutem cognoſcendi: Ergò
etiam lapis redditur actu cognitus per ſo-
lam cognitionem actu exiſtentem & lapidi
extrinſecam.

RESPONDETUR. Activè cognoſcibi-
lem denominari lapidem à ſolâ virtute co-
gnoſcendi, paſſivè tamen cognoſcibilis de-
nominatur à ſuorum prædicatorum talitate,
cujus in propoſitionibus æternæ veritatis
non niſi fundamentum actu habetur.

INSTAT II. Ens diminutum à qvo lapis
dicitur cognitus formaliter vel eſt extrinſe-
cum lapidi, vel intrinſecum? Si primum, er-
gò tam benè poteſt denominari lapis co-
gnitus à cognitione, qvàm ab ipſo ente di-
minuto; utrumqve enim eſt extrinſecum
habet

Digitized by Google

217 lapidi. Si ſecundùm; contra eſt, qvia ſæpè contingit objectum non exiſtere dum cognoſcitur: Unde tunc objectum ſicut nullum habet eſſe actuale, ita nec potentiam receptivam intrinſecè alicujus entitatis qvamvis diminutæ. Caſuq; qvo à diverſis duo contradictoria de eodem affirmentur, deberet objectum intrinſecè recipere duo eſſe objectiva utriusqve contradictorii.

RESPONDETUR. In nulla ſententia ens illud diminutum recipitur in objecto cognito, ſed ipſum objectum cognitum vocatur ens diminutum. Directè dici poteſt qvòd illud ens diminutum (rectiùs diceres objectum paſſivè cognitum) ſit ſibi ipſi intrinſecum, qvoad eſſe cognoſcibile paſſivum, licet qvoad eſſe cognoſcibile activum ſit qvid illi extrinſecum, & tenens ſe à parte intellectus, ſi autem eſſe cognoſcibile activum tenet ſe à parte intellectus non poterit objectum ab
218 illo (ut vocas) Ente diminuto appellari cognitum.

INSTABIS III. Etiam poſito qvòd reſultaret hujusmodi ens adhuc in illo non poſſet conſiſtere poſſibilitas creaturæ: nam ex Perez poſſibilitas rei eſt primus conceptus rei neceſſariò exiſtens à ſe: Si enim poſſibilitas hominis exiſteret ab alio antecedenter, jam pro illo priori homo haberet poſſe ante ſuam poſſibilitatem: Ergò cùm ens iſtud diminutum ſit poſterius realiter cognitione ex qvâ profluit, non poteſt eſſe poſſibilitas creaturæ.

RESPONDETUR. Non ſatis intelligi qvomodo poſſibilitas paſſiva ſit neceſſariò exiſtens à ſe, cùm id ſoli DEO competat, qvi non eſt primus conceptus poſſibilitatis paſſivæ.

INSTAT poſteà idem arguens, impu-
219 gnando phraſim hanc. Poſſibilitas eſt ens diminutum. Qvæ in qvantum oſtendunt qvòd poſſibilitas non ſit qvid actuale reale nemine cogitante ab æterno benè concludunt, in qvantum autem ens diminutum accipiunt grammaticaliter prò patiente defectum debitum perfectionis, non concludunt, qvia Auctores non hanc diminutionem exprimere volunt, ſed qvòd ſit illic neceſſitas, ſed diminuta, qvia neceſſitas non inferens exiſtentiam, eſt æternitas, ſed non actualis extra cauſas, adeoq; cum diminutione.

OBJICIT IV. Objectum propoſitionis affirmantis aliqvam actualitatem debet eſſe actuale, & non purè potentiale, qvia omnis propoſitio eſt vera per conformitatem ad ſuum objectum: ſed poſſibilitas eſt objectum verificativum iſtius propoſitionis affirmantis aliqvam actualitatem, qvâ DEUS ab æterno ſibi dicebat, homo eſt actu poſſibilis, ſeu actu non repugnat: Ergò poſſibili- 220
tas hominis non eſt qvid purè potentiale.

RESPONDETUR propoſitionis affirmantis aliqvam actualitatem metaphyſicam, ſufficit ut ſit objectum actuale intentionale, ſicut & univerſale fabricatum ab intellectu; eſt objectum actuale intentionale; non eſt tamen neceſſe ut propoſitionis affirmantis actualitatem metaphyſicam, ſit objectum actuale phyſicum; ut ita ſervetur proportio & conformitas reqviſita. Et qvia qvando DEUS affirmat Homo eſt actu poſſibilis, affirmat actualitatem metaphyſicam, neqve enim eſt ille homo actualiter phyſicè; ergò non debet illic qværi objectum actuale phyſicum; qvalis actualitas phyſica ab æterno ſoli DEO competit. Et certè illius propoſitionis homo eſt actu poſſibilis, non tantùm eſt ſenſus, datur actu poſſibilitas activa hominis, imò rigoroſè lo-
qvendo non debet eſſe hic ſenſus, qvia poſ- 221
ſibilitas activa hominis non eſt homo, de qvo tamen prædicatur Ly actu poſſibilis, ſed debet eſſe ſenſus datur actu paſſiva poſſibilitas ſcilicet reſpondens intellectui divino ratione fundamenti, qvod habet in ſuâ omnipotentiâ, qvæ poteſt illum producere animal rationale, & non niſi animal rationale.

INSTABIS. Eſſe qvid in potentiâ convenit actu eſſentiæ hominis qvamvis non exiſtentis: non enim hoc illi convenit in potentiâ, ne detur proceſſus in infinitum: Ergò dari debet actualitas aliqva objectiva ratione cujus verificetur hæc propoſitio convenit poſſibilitas actu eſſentiæ Antichriſti, & ſi poſſibilitas Antichriſti eſt qvid in ſe intrinſecè verum & æternum qvomodo non datur actu.

RESPONDETUR. Si dicam hoc ens actu non actuatur, velitq; aliqvis ex
illo actu inferre qvod hoc qvod non eſt 222
actu, actu exiſtat, falſificantem redderet argumentationem ſuam: ità ex eo, qvòd eſſentia hominis vel Antichriſti ſit qvid actu in potentiâ, ſeu qvod conveniat poſſibilitas actu eſſentiæ hominis inferre actualitatem, videtur eſſe falſificans argumentatio; idq; ideò qvia vi illius termini convenit poſſibilitas actu objectivè, ſignificatur Ly non actuatur, ſed actuari poteſt, hoc autem ipſam actualitatem pro futuro, non pro præſenti deſignat. Ex præhabitis, Addo: Hanc propoſitionem *homo eſt actu poſſibilis*, ſi procedere dicatur de poſſibilitate activa eſt nemine cogitante ab æterno vera, qvia nemine cogitante datur ab æterno omnipotentia qvæ eſt poſſibilitas activa hominis. Si autem procedat de poſſibilitate paſſiva, non eſt nemine cogitante

 actu

Digitized by Google

223 actu objectivè vera, ſed non niſi fundamentaliter vera ſecundùm explicata. Conſeqventer conceditur actualitas aliqva Metaphyſica, non tamen Phyſica verificativa dictæ propoſitionis.

OBJICITUR V. Per nos ſaltem conſecutivè & ſecundariò poſſibilitas rerum eſt non implicare contradictionem, hoc autem dici non poteſt ens purè negativum; qvia non identificaretur cum ente poſitivo: Sed poſſibilitas muſcæ identificatur cum ente poſitivo, ergò poſſibilitas ejus eſt ens poſitivum.

RESPONDETUR. Illas ſolas negationes poſitivè non identificari, qvæ ſunt negationes tollentes ipſum poſitivum, & contradictorium poſitivi, aliàs idem eſſet & non eſſet, idem foret affirmatio & negatio. Poſſunt tamen negationes identificari non tollentes illud poſitivum, ſicut identificatur homini negatio cervi, qvia non tollit poſiti-
224 vum hominis, non identificatur autem negatio hominis, qvia tollit hominem. Identificatio autem illa negationis, ut ſuppono ex aliis materiis eſt ſecundùm id qvod dicit illa negatio in Recto, in recto enim dicit aliqvid poſitivum. Reliqva argumenta oſtendunt potiùs poſſibilitatem concipi debere per aliqvid poſitivum qvod etiam à nobis dicitur.

PUNCTUM DIFFICULTATIS IV.

Expenduntur aliqvæ Propoſitiones.

PRIMA PROPOSITIO arguentis. *Eſſentia rei in ſtatu poſſibili nihil eſt in ſe intrinſecè, ſed eſt pura denominatio extrinſeca deſumpta ab omnipotentia.*

Prima pars propoſitionis hujus eſt vera
225 in noſtris principiis ſecundùm limitationes adlatas, qvòd ſcilicet nihil ſit in ſe intrinſecè phyſicè. Secunda pars limitari deberet, ſi enim ſit ſenſus nullum eſſe reale phyſicum convenire actu eſſentiis rerum, ſed ſolùm convenire illis continentiam in omnipotentia, & poſſe contineri, ſic propoſitio ſumpta eſt vera; ſed hoc non deberet appellari denominatio extrinſeca, contineri enim in aliqvo tanqvam in cauſa non eſt denominatio extrinſeca, & hoc qvod eſt contineri in omnipotentiâ habetur ex ipſo etiam prædicatorum nexu præſuppoſito.

II. PROPOSITIO. *Antichriſtus poſſibilis eſt quoddam concretum Logicum pro ſubjecto dicens eſſentiam, quæ tamen nihil ſit in ſe intrinſecè, pro formali verò in obliquo, idem Antichriſtus merè poſſibilis, dicit ipſam omnipotentiam* DEI *prout virtute continentem Antichriſtum.*

Qvod attinet ad hanc propoſitionem; ac- 226
cipiendo ſubjectum illius, qvod eſt eſſentia Antichriſti de qvâ dicitur qvòd nihil ſit in ſe intrinſecè, duo dici poſſunt: qvòd ſcilicet illa eſſentia nihil ſit in ſe intrinſecè phyſicè in genere exiſtentiæ, actualitatisq́; qvæ ſit nemine cogitante, falſum tamen eſt qvòd ſit nihil intrinſecè in ratione eſſentiæ, & Metaphyſicè, qvæ nihil qvidem eſt actu ab æterno, eſt tamen fundamentaliter. Rurſus ſi eſt eſſentia, ergò non eſt nihil ſeu non eſſe eſſentiæ, alioqvi non eſſet hoc qvod eſt, ſi autem illic non eſt non eſſe eſſentiæ, qvomodo dicitur nihil eſſe in ſe intrinſecè in ratione eſſentiæ. Et certè pro illo priori, in qvantum concipitur ante advenientem denominationem extrinſecam poſſibilitatis, eſt jam eſſentia, per qvid ergò conſtituitur? & illud conſtitutivum erit qvæſitus conceptus poſſibilitatis paſſivæ.

III. PROPOSITIO. *Poſſibilitas activa de-* 227
nominat Antichriſtum poſſibilem, & ſicut cognitum & amatum ſunt concreta Logica, & pro materiali dicunt objectum, quod quandoque non eſt in ſe intrinſecè, pro formali vero dicunt cognitionem, amorem, à quibus veluti à formis extrinſecu objectum illud extrinſecum dicitur cognitum aut amatum; ita & præſenti.

Qvod attinet ad cognitum & amatum. Putarem eſſe condiſtinguendas has propoſitiones eſt cognitum, eſt amatum à propoſitionibus eſt cognoſcibile, eſt amabile. In prioribus illis tota ratio habetur à formâ extrinſecâ, unde hæc denominata appellantur extrinſeca: In poſterioribus habetur qvidem ratio cognitionis & amoris; qvomodo enim eſſet aliqvid cognoſcibile ſi non dabilis eſſet ejus cognitio, dicit tamen etiam pro ſua parte rationem cognoſcibilis, rationem boni ſeu amabilis; qvæ ipſa Formalitas antecedit rationem cognitionis & ama- 228
bilitatis, non enim ideò aliqvid amabile eſt à priori, qvia amatur, ſed ideò amatur qvia amabile eſt; ita & poſſibilitas paſſiva ſe in præſenti habet; non autem ut merè cognitum: qvia poſſibilitas paſſiva non deſumitur merè ab omnipotentia, qvanqvam condiſtinguendo cognitum in cognitum activè & cognitum paſſivè, cognitum activè eſt à cognitione, cognitum autem paſſivè non eſt tantùm à cognitione, de qvo aliàs in materia de Sacramentis, qvod ipſum etiam ſic declaratur. Poſſibilitas paſſiva dupliciter ſpectari poteſt. Imprimis in qvantum eſt effectus, ut ita dicam, poſſibilitatis activæ, & ſic indubiè ſecundùm limitationes aliàs adlatas effectus eſt poſterior cauſâ. Secundò poſſumus cogitare poſſibilitatem paſſivam, in qvantum eſt ratio cur hoc contineri

Digitized by Google

229 tineri poteſt in ipſamet omnipotentia, & poſſibilitate activa, & in qvantum poſſibilitas paſſiva eſt terminus Relationis tranſcendentalis, qvam dicit omnipotentia. Et ſic ſumpta poſſibilitas activa, habet rationem prioris, illiusq; ſic ſumptus qværitur conceptus metaphyſicus.

DICES ex eo præciſè Antichriſtus denominatur poſſibilis ab æterno, qvia ab æterno datur omnipotentia productiva Antichriſti; ergò Antichriſtus in ratione poſſibilis denominatur adæqvatè à ſolâ omnipotentiâ. Antecedens probatur. Tum qvia nihil dabatur ab æterno in ſe intrinſecè præter omnipotentiam DEI à qva poſſit denominari Antichriſtus poſſibilis ab æterno. Tum qvia Cauſam poſſe facere effectum, & effectum poſſe fieri à cauſa ſunt idem realiter cum ſola diverſitate modi in apprehendendo.

RESPONDETUR. Antichriſtus denomi-
230 natur activè poſſibilis nonniſi ab omnipotentia, qvæ ſola eſt actu phyſicè in ſe intrinſecè; paſſivè tamen poſſibilis denominatur à nexu ſuorum prædicatorum, qvi nexus licet nihil ſit in ſe intrinſecè phyſicè; eſt tamen aliqvid in ſe intrinſecè metaphyſicè. Et licet cauſam poſſe facere effectum, & effectum poſſe fieri activè à cauſa ſint idem realiter; cauſam tamen poſſe facere effectum; & effectum fieri poſſe paſſivè non ſunt idem realiter, qvia inter effectum qvi fieri poteſt paſſivè, & inter cauſam qvæ illum poteſt facere activè eſt diſtinctio realis, ut ſupponitur ex materia de cauſis.

INSTABIS. In eſſentia DEI ſicut omnes eſſentiæ cognoſcuntur, ita etiam continentur; ergò divina eſſentia qvatenus contentiva prædicatorum convenientium creaturæ qvamlibet creaturam adæqvatè denominat poſſibilem.

231 RESPONDETUR. Sicut eſſentia creata præter cognitionem ſui in eſſentia DEI habet ſuam in ſe cognoſcibilitatem, ita poteſt habere poſſibilitatem paſſivam, negatur item creatas eſſentias ſolum cognoſci in eſſentia DEI, cùm noſcantur etiam in ſeipſis.

IV. PROPOSITIO. *Status quidditativus eſſentiarum eſt ipſa Deitas, qvæ ſola eſt in ſe actu & quidditativè, aliæ verò res non ſunt quidditativè in ſe ipſis.*

Hæc Propoſitio mollior fuiſſet ſi additum fuiſſet de ſtatu qvidditativo eſſentiarum ſed activè ſumptarum: arguens enim in oppoſitum admittit poſſibilitatem activam & paſſivam, & tamen in argumentis & propoſitionibus hos terminos non applicat. Deinde viderentur diſtingvendi ſtatus, qvidditativus, & ſtatus phyſicus realis actualis, ille enim ſtatus qvidditativus eſt ſtatus meta-
phyſicus, aut potiùs Logicus, cujus eſt ad 232
qvidditates attendere, reſpondereq; ad interrogationem. Qvid eſt? & qvia qværendo qvid eſt homo? non rectè reſpondetur eſt DEUS, ideò nec Deitas erit ſtatus qvidditativus hominis, licet phyſicè ſpectata poſſibilitas hominis ab æterno nulla ſit, niſi contineri in omnipotentia.

V. PROPOSITIO. *Deitas de quâ ſolâ verificatur ab æterno propoſitio de ſecundo adjacente, ſola etiam eſt prima neceſſitas, ac Veritas objectiva neceſſaria æternaq; verificans omnes hujuſmodi propoſitiones neceſſarias.*

RESPONDETUR. De ſolâ Deitate verificatur propoſitio de ſecundo adjacente, qvia illa non eſt verificabilis niſi de exiſtentiis phyſicè, ſolus autem DEUS exiſtit ab æterno phyſicè. Sed negatur qvod ſola eſſentia divina terminativè, verificet omnes propoſitiones æternæ veritatis; de qvo aliàs.

VI. PROPOSITIO. *Eſſentiæ rerum creata-* 233
rum dicuntur actu æternæ, neceſſariæ, ingenerabiles, incorruptibiles per denominationem, ſcilicet extrinſecam, id eſt actualitate, æternitate, neceſſitate, ingenerabilitate divinæ eſſentiæ.

Hæc Propoſitio ut intelligatur: Per nos non datur ulla actualitas eſſentiarum ab æterno; in principiis ergò noſtris activa æternitas eſſentiarum, eſt ipſa eſſentia divina; paſſiva tamen ingenerabilitas & incorruptibilitas habetur etiam in objecto per ordinem ad noſtros conceptus, eò qvòd non in tempore incipiat eſſe verum qvòd homo non poſſit eſſe niſi animal rationale, qvodq; hoc corrumpi non poſſit, ne conveniat homini. Et ſicut eſſentiarum creatarum pluralitas non deſumitur ab eſſentia DEI, qvæ una; ita nec æternitate DEI concipi debent æternæ.

VII. PROPOSITIO. *Sicut omnes bonitates eſſentiales creaturarum priùs ſunt in DEO, quàm
in creaturis, ita omnis veritas eſſentialis priùs eſt* 234
in DEO, quàm in creaturis.

Hæc Propoſitio ſervit intento noſtro: Sicut enim bonitas eſſentialis creaturarum non eſt eſſentialis bonitas divina, nec bonitas illarum eſt denominatio extrinſeca, qvia nec entitas illarum eſt denominatio extrinſeca; ita & poſſibilitas creaturarum dabitur per ordinem ad noſtros conceptus, qvæ non erit mera denominatio extrinſeca. Ea qvæ adfert de negationibus alibi expendentur.

PUNCTUM DIFFICULTATIS V.

Reſtaurantur Argumenta.

Oppoſuit ſibi prædictus recentior argumenta, qvibus probatur poſſibilitatem non eſſe omnipotentiam aut ſolam denominationem

Digitized by Google

235 onem extrinſecam; illisq; reſpondit, reſtauranda ſunt hæc argumenta:

PRIMUM ARGUMENTUM, qvod ſibi propoſuit prædictus recentior eſt tale. DEUS poteſt phyſicè producere rem poſſibilem, ſed non poteſt producere phyſicè nihilum, nec etiam ſuam omnipotentiam: Ergò res poſſibilis eſt aliqvid reale poſitivum diſtinctum ab omnipotentia DEI, ad qvod terminatur Omnipotentia DEI, præcipuè qvia unicuiqve potentiæ activæ debet correſpondere potentia paſſiva diſtincta.

RESPONDETUR. Antichriſtus purè poſſibilis non eſt ipſa omnipotentia DEI qvoad rectum & ſpecificativè ſumptus, ſed tantùm reduplicativè & qvoad ſuam poſſibilitatem, æternitatem, neceſſitatem. Unde potentia productiva Antichriſti non terminatur ad purum nihil vel ad ſe ipſam, ſed ſolùm ſeqvitur qvòd terminetur ad ens po-
236 ſitivum, qvod tamen dicitur tale ſolùm poſſibiliter, & denominativè à cauſâ; terminaturq; ad aliqvid ab illa diſtinctum poſſibiliter, & denominativè; nec verum eſt univerſaliter, qvòd unicuiqve potentiæ activæ debeat correſpondere potentia paſſiva, qvæ ſit aliqvid actu intrinſecè.

CONTRA. Tum qvia Antichriſtus poſſibilis in recto non eſt ipſa omnipotentia; detur ergò conceptus illius poſſibilitatis Antichriſti ſecundùm id qvod dicit illa in recto? & hoc potiùs erit qvæſita poſſibilitas, eaq; jam non omnipotentia, qvia hæc non eſt poſſibilis Antichriſtus in recto. non eſſentia æterna Antichriſti, qvia hæc eſt ipſa eſſentia DEI; qvid ergò erit illud qvod dicetur in Recto? Tum qvia poſſum qvidem ego reduplicare poſſibilitatem activam creaturæ, ſed poſſum etiam reduplicare poſſibilitatem terminativam, de qvâ qvæ-
237 roqvis ſit illius conceptus objectivus? Tum qvia potentia productiva Antichriſti non terminatur ad nihil, nec ad ſe ipſam, unde dum terminatur ad ens poſitivum, qvod eſt tale ſolùm poſſibiliter & denominativè à cauſâ: qværo an dum non terminatur ad nihil, ſit ille terminus in ſe præter omnipotentiam nihil, vel non? Si præter omnipotentiam eſt nihil, ergò cum omnipotentia non terminatur ad ſeipſam, & cùm illa poſſibilitas præter omnipotentiam ſit nihil, ad nihil terminabitur omniptentia: Si autem præter omnipotentiam non eſt nihil illa poſſibilitas, da illius conceptum? Concedo qvidem qvòd potentiæ activæ non ſit neceſſe reſpondere potentiam paſſivam qvæ ſit aliqvid actu, & in ſe: nam in noſtris principiis nihil datur actuale ab æterno; debet tamen reſpondere terminativum tale; cujus formabilis ſit verus conceptus condi- 238
ſtinctus ab ipſa omnipotentia; nam hoc ipſo vel potentia ſe ipſam produceret, vel nihil produceret? formetur hic conceptus v. g. hominis poſſibilis, illiusq; terminativi & hic erit qvæſita poſſibilitas paſſiva.

II. ARGUMENTUM. Si alter mundus poſſibilis, item Antichriſtus poſſibilis, nihil aliud eſt niſi denominatio extrinſeca ab omnipotentia DEI: Ergò dùm dico alter mundus eſt poſſibilis, & Antichriſtus eſt poſſibilis, idem utrobiqve affirmatur.

RESPONDETUR. In his propoſitionibus idem ſemper affirmatur in obliqvo, & ex parte formæ denominatis, ſemper tamen aliqvid diſtinctum in recto & ex parte ſubjecti denominati.

CONTRA. Qværo qvis ſit conceptus illius poſſibilitatis in recto importati? cur item forma denominans poſſibile non poteſt eſſe poſſibilitas illa terminativa. 239

III. ARGUMENTUM. Qvod per ſe ipſum intrinſecè non repugnat, eſt in ſe ipſo intrinſecè poſſibile, ſed Antichriſtus intrinſecè per ſe ipſum non repugnat, qvia in ſuis prædicatis nullam involvit contradictionem; ergò eſt intrinſecè in ſe ipſo poſſibilis.

RESPONDETUR. Antichriſtum in ſuis prædicatis eſſentialibus habentibus ſuum eſſe intrinſecum in ſe dicere contradictionem, licet in ſuis prædicatis habentibus eſſe purè denominativum, & extrinſecum ſeu in ſua cauſa non dicat contradictionem.

CONTRA. Tum qvia non aſſignatur hæc contradictio ut colligi poteſt ex dictis ſuprà. Tum qvia ſecundùm id qvod dicit poſſibilitas paſſiva in recto, involvitne contradictionem? Si involvit, nec per denominationem ab omnipotentia reddetur poſſibilis. Si non involvit? ergò eſt in ſe intrin- 240
ſecè poſſibilitate, inſeitate, & intrinſecitate Metaphyſicâ, & acceptâ per ordinem ad formandum conceptum poſſibilitatis cum fundamento in re; Ratio autem adlata vel exinde robur habet, qvia denominatio illa non denominat ſe ipſam; qvis ergò conceptus illius poſſibilis Petri, illius denominati &c? Tum qvia poſſibile prout in cauſâ ſpectatum non dicit contradictionem, dum ita ſpectatur, non eſt ſenſus qvòd conſtituatur omnipotentia in omnipotentiâ; ergò illius contenti alius debet formari conceptus, & hic erit qvæſitus poſſibilitatis paſſivæ conceptus; qvod poteſt appellari poſſibilitas paſſiva, commodè etiam diceretur poſſibilitas abſoluta intentionaliter ſumpta. &c.

IV. ARGUMENTUM. Antichriſto convenit ab æterno intrinſecè eſſe animal rati-

onale

Digitized by Google

241 onale, ergò debet dari aliqvid ab æterno intrinſecum Antichriſto diſtinctum à DEO, ut ſit verificativum hujus & ſimilium propoſitionum. Præcipuè autem, qvia hæc propoſitio Antichriſtus eſt animal rationale, non verificatur per aliquid extrinſecum, ſiquidem id verificat hanc propoſitionem quod identificat prædicatum ejus cum ſubjecto: nihil autem extrinſecum poteſt identificare ſubjectum cum prædicato, cúm identitas ſit maximè intrinſeca identificatis.

RESPONDETUR. Qvòd Antichriſtus non ſit in ſe intrinſecè animal rationale, ſed tantùm denominativè, qvatenus ſcilicet cauſa productiva Antichriſti ſimul eſt neceſſariò productiva animalis rationalis. Addit in propoſitionibus æternæ veritatis eſſentiam DEI extrinſecam identificare prædicatum cum ſubjecto; non qvidem actu ſed poſſibiliter, & conditionatè, id eſt, eſt cau-
242 ſa & neceſſitas identificationis actualis inter prædicatum & ſubjectum, ac proinde eſſentia DEI realiter phyſicè & ratione ſui verificat ejusmodi propoſitiones. Non negat tamen, qvòd ipſa identitas & connexio paſſiva prædicati cum ſubjecto in propoſitione neceſſaria ſicut eſt ab æterno ſolum denominativè & extrinſecè ab Omnipotentiâ DEI, ita ſolùm denominativè & extrinſecè ac ratione alterius, hoc eſt, Omnipotentiæ in qvâ continetur, verificet propoſitionem.

CONTRA. Tum qvia datur ab æterno Cauſa productiva Antichriſti, qværo cùm productivum non poſſit eſſe ſine producibili, cumq; hoc producibile ab æterno ſit id qvod eſt poſſibile, qværo de illo poſſibili ſic ſumpto, qvid ſit? Tum qvia qvid eſt hoc eſſentiam DEI identificare ſubjectum cum prædicato in propoſitionibus æternæ veritatis: non enim identificat efficienter actu,
243 qvia nihil efficitur actu ab æterno, non identificat poſſibiliter, qvia de hoc ipſo poſſibiliter qværitur qvid ſit? nec identificat formaliter ſubjectum & prædicatum, qvia id identificat formaliter qvod eſt idem realiter cum prædicato & ſubjecto, eſſentia autem DEI non eſt idem formaliter cum animali vel rationali, adeoq; cum ſubjecto & prædicato hujus propoſitionis aliqvod animal eſt rationale. Et licet concedatur eſſentiam DEI eſſe cauſam effectivam identificationis actualis, adeoq; eſſe activam poſſibilitatem, ſed qværere reſtat de poſſibilitate paſſivâ identificationeq; formali. Tum qvia qvod identificat hanc propoſitionem homo eſt animal rationale, eſt identitas objectiva hominis, & animalis rationalis, ſeu objectivum *Eſſ*. Objectivum autem *Eſſ* non eſt eſſentia DEI. Nam eſſentia DEI non eſt homo, nec animal rationale, adeoq; nec identitas horum. 244 Item poſito etiam qvòd ſolùm denominativè & extrinſecè habeatur connexio paſſiva prædicati cum ſubjecto, cur illud denominativum reſultans non poteſt eſſe verificativum propoſitionum æternæ veritatis, cùm inter verificativum illud & propoſitionem objectivè ſumptam debeat eſſe identitas non eſt autem identitas inter animal rationale qvod eſt homo & DEUM. ſed inſuper adſtruendo poſſibilitatem paſſivam ſint.

Rationes pro Poſſibilitate paſſiva.

In rationibus ſuprà formatis à Mauro videre fuit, qvòd neget poſſibilitatem paſſivam; ſed reſtringit propoſitionem, qvòd non detur paſſiva actu, ſed potentialis; qvæ ſit ratio à poſteriori, cur hoc DEUS producere poſſit. 245

I. RATIO pro poſſibilitate paſſivâ, eaq; actuali ſuprà explicata ut formetur ſuppono. In multorum principiis, qvòd omnipotentia dicat relationem tranſcendentalem ad creaturas poſſibiles: & deinde qvod relatio tranſcendentalis exigat qvidem terminum, non tamen actu in ſtatu exiſtentiæ poſitum, adeoq; exercentem actu rationem termini, licet non habeat rationem actu exiſtentis termini. Hoc ſuppoſito, formatur Ratio, Omnipotentiæ potenti producere, vel reſpondet producibilitas paſſiva, vel non reſpondet? Si reſpondet, ergò reſpondet & poſſibilitas paſſiva, qvia hæc non aliud eſt, qvàm producibilitas paſſiva. Si non reſpondet, ergò & eſt potens producere ut ſupponitur, & non eſt potens producere, qvia qvòd producat nihil eſt; cùm, ut dicis, non reſpondeat producibilitas paſſiva; hæc enim producibilitas paſſi- 246
va eſt illud ſalvativum ne dicatur produci nihil: Videantur dicta de Relatione tranſcendentali DEI ad creaturas. Hoc conceſſo ſic ulteriùs urgetur. Vel reſpondet actu illa producibilitas paſſiva, vel non reſpondet? ſi non reſpondet actu, (ſuppono actualitate terminativâ qvalem exigit terminus relationis tranſcendentalis, cetero qvi non indigens poſitione ſui termini extra cauſas) ergò nec eſt relatio illic tranſcendentalis actu: qvia hæc non eſt ſine ſuo actuali termino, ſed deberet dici poſſe eſſe, ſicut & terminus illius poteſt eſſe, & ſicut ſi non eſt terminus, non eſt relatio, & ſi ſit actu terminus, erit actu relatio; ergò ſi poſſit eſſe actu terminus, poterit etiam eſſe actu relatio, non verò erit: dicere autem qvòd DEUS non habeat actu relationem tranſcendenta-

Digitized by Google

247 ſcendentalem ad poſſibilitatem creaturarum, eſt dicere non habere illum relationem tranſcendentalem: qvia relatio tranſcendentalis eſt relatio eſſentialis, eſſentialia autem DEUS actu habet. Rurſus ſi non reſpondet actu producibilitas paſſiva non poſſet dici DEUS ab æterno actu omnipotens. Qvod argumentum ut formetur ſuppono aliqvas perfectiones divinas eſſe dependentes ab actuali exiſtentia, ſic v. g. eſſe Dominum, Creatorem ſumendo pro actuali Creatore &c. ſimilia dependent ab actuali exiſtentia: Qvomodo enim DEUS poteſt diſponere de aliqvo ut libuerit, qvod eſt dominari, ſi de qvo diſponatur non ſit: Et aliæ ſunt perfectiones qvas DEUS habet independentes à cujuscunqve creati actuali exiſtentiâ, & ſic qvamvis nihil creatum fuerit ab æterno eſt DEUS æternus, putarem etiam eſſe actu immenſum id ſalvando eo
248 modo, qvo ſalvabitur qvod ſit actu omnipotens: Sicut enim eſt actu omnipotens, qvamvis actu non produxerit omnia qvæ poteſt; ita eſt actu immenſus licet non ſint actu omnia loca qvæ impleret licet (qvòd dicitur aliàs) non ſit DEUS qvoad exercitium immenſus: putarem etiam eſſe illum actu omnipotentem qvia actu omnium habet vim producendi, concurrendi, conſervandi, &c. hoc autem eſt eſſe actu omnipotentem, hoc ſuppoſito formatur ratio. Si non reſpondet DEO actualis poſſibilitas paſſiva non erit actu omnipotens, ſed poterit eſſe actu omnipotens. Seqvela probatur. Qvia potentiæ activæ debet reſpondere paſſiva; ergò & vi activæ qvæ actu habetur actu poſſibilitas paſſiva actualitate jam ſuprà præexplicatâ.

RESPONDEBIS in ſimili ex Mauro. Potentiæ non creativæ debere reſpondere po-
249 tentiam paſſivam intrinſecam, ſed non potentiæ creativæ.

CONTRA. Tum qvia etiam potentiæ creativæ debet reſpondere creabile, qvod probant rationes ſuprà immediatè adlatæ. Tum qvia ſi potentiæ creativæ non deberet reſpondere poſſibilitas paſſiva, ut vocat intrinſeca, ex eo id eſſet, qvia eo ipſo res non crearetur ex nihilo, ſed id falſum eſt: qvia ut creetur aliqvid ex nihilo eſt creari ex ſubjecto non præſuppoſito qvod ſit materia, vel exerceat rationem cauſæ materialis, qvam rationem materiæ non exerceret per nos illa poſſibilitas paſſiva; ſed potentiæ creativæ animæ reſpondet nexus prædicatorum animæ qvi non eſt materia prima animæ, nec illam ſubjectat. Tum qvia potentiæ creativæ debet reſpondere aliqvid, qvid enim crearet? ſed non reſpondet ante actualem creationem non creabile, qvia re- 250
ſponderet contradictorium ipſi creare, ergò reſpondet creabile; ergò poſſibilitas paſſiva intrinſeca, creabile autem, & poſſibilitas paſſiva in præſenti verbis differunt.

II. RATIO. Reſtauratio aliqvorum qvæ ſibi oppoſuit Sylveſter. Qvia poteſt dari ratio qvare DEUS poſſit hominem producere, & non hircocervum, conceſſoq; qvòd hæc ratio non ſit diſtincta à DEO, ſed ponitur identificata cum DEO, qværo illa ratio identificata cum DEO vel eſt poſſibilitas activa, vel poſſibilitas potentialis? non activa, qvia hic de hac ratione identificata dicitur qvæ poſſit pro ratione reddi ipſius poſſibilitatis activæ, cur illa habeatur reſpectu hominis non hircocervi: non etiam poſſibilitas potentialis, qvia hæc eſt terminus omnipotentiæ, ipſum ad qvod terminatur creatio, tale autem non poteſt eſſe identificatum DEO. 251

III. RATIO. Tum qvia datur poſſibilitas paſſiva potentialis, vel actu, vel non actu; ſi non actu non eſt poſſibilitas paſſiva potentialis, ſed erit, ſi actu habetur intentum. Tum quia qvando nos dicimus poſſibilitatem paſſivam eſſe actualem, non volumus aliud ſignificare qvam qvod non ſit qvid fictum poſſibilitas paſſiva, qvid ergò oberit ne hoc ſenſu dicatur actualis? Rurſus homo idq; ab æterno non exigit hoc, ut animalitas illius poſſit eſſe rationalis, ſed exigit ut ſit rationalis, ergò non tantùm dabitur poſſibilitas paſſiva potentialis, ſed actualis, actualitate ſuprà explicata. Deniqve pro præſenti parùm intereſt, voca illam poſſibilitatem paſſivam potentialem, nega actualem, modò dicas condiſtinctam eſſe à DEO, qvæ ſit terminus relationis tranſcendentalis divinæ, nec DEO identificata, ſufficit pro præſenti. Tum qvia qvod dicit qvando redditur pro 252
ratione poſſibilitas paſſiva cur hominem poſſit DEUS producere, & non hircocervum, qvòd tunc reddatur ratio à poſteriori, id non convincit: Si enim nomine rationis à poſteriori, hoc intelligat, qvod prius ſit neceſſe penetrari v. g. omnipotentiam item penetrari continentiam, qvàm habent creaturæ in DEI eſſentiâ, repræſentationem in omniſcientiâ, & appetibilitatem in voluntate, & tum primùm reperiendo aliqva in his divinis inferre hæc eſſe poſſibilia, & non reperiendo alia inferre hæc eſſe impoſſibilia, hoc qvidem ſenſu poſſibilitas indubiè eſt qvid poſterius? ſed id non obeſt qvominùs reſponſio per poſſibilitatem paſſivam, ſit reſponſio per prius; qvia ex collatis inter ſe & conſideratis inferioribus, tum primùm formatur univerſale, & tamen hoc non obſtante

Digitized by Google

253 ſtante univerſaliora priora ſunt ſingularibus, & ſicut inexiſtentia univerſalium in ſingularibus, non facit ut ſingularia ſint priora, ita qvod fundamentum affirmandæ poſſibilitatis habeatur in DEO, non facit ne ipſum fundatum ſit prius. Deinde nullum eſt fundamentum, cur reſponſio per poſſibilitatem paſſivam, ſit reſponſio per poſterius in ordine ad noſtras intellectiones, nam qvod dicitur DEUM eſſe primam rationem, ſi intelligatur primam eſſe rationem in ordine producendi, concurrendi &c. vera eſt propoſitio; Si dicatur primam eſſe rationem reſponſivam, reſolutivamq; interrogationem, falſa eſt propoſitio. Deniqve qvodcunqve ſignum afferetur qvòd aliqvid ſit reſponſio per modum prioris & ſi ſit legitima oſtendit etiam reſponſionem per poſſibilitatem paſſivam, eſſe à priori. Et cùm reſponſio per terminum relationis eſt reſpon-
254 ſio per prius, qvia ante relationem præſupponitur terminus, poſſibilitas autem paſſiva eſt terminus relationis tranſcendentalis divinæ: Rurſus reſponſio per aliqvid qvaſi formale, eſt reſponſio per prius; jam autem qvòd non cognoſcat DEUS hominem niſi animal rationale pro formali affertur, qvia eſt animal rationale, ergò reſponſio per poſſibilitatem paſſivam eſt reſponſio per prius.

QVÆSTIO III.
De Ente prout eſt Eſſentia.

ESſentia definitivè eſt *ipſum ens prout radix primò & formaliter eſſendi. Rationem eſſendi* accipiendo appropriatè prout opponitur exiſtentiæ. Alii di-
255 cunt qvòd eſſentia ſit *radix exiſtendi*, qvæ deſcriptio tolerari poſſet, qvia qvamvis exiſtentia ſit qvid poſterius eſſentiâ, adeoq; non de primo eſſentiali conceptu illius, qvia tamen radix exiſtentiæ non eſt qvid poſterius eſſentiâ, fit ut illa non malè deſcribatur prædicto modo: prior tamen deſcriptio videtur eſſe communior, qvia radix eſſendi, qvà talis prior eſt ratione præ radice exiſtendi, non ratione radicis, ſed ratione ejus cujus eſt radix.

Accedendo autem ad magis diſputabilia penſandum erit, qvid ſibi velit illud principium, *Eſſentiæ rerum ſunt æternæ*, qvæ propoſitio non facit hunc ſenſum, qvaſi eſſentiæ rerum exiſtant ab æterno. Sed hunc qvod eſſentiæ rerum habeant eſſe eſſentiale ab æterno: qvod ipſum qvo ſenſu verum ſit examinandum venit.

DIFFICULTAS I. 256
Quale eſſe non habeant creaturæ ab æterno?

ESſe ab æterno qvoddam diminutum concedunt eſſentiis non pauci Scotiſtæ. Concedunt & alii aliud eſſe eſſentiis æternum cum Albertino, de qvo infrà.

PRÆMITTO I. Qvòd ex noſtris Suarez & Vaſquez. negent Scotum attribuiſſe eſſentiis eſſe aliqvod diminutum; & Oviedo auctores hujus ſententiæ Lichetum & Tartaretum nominat, expreſsè tamen Pontius hîc Diſp. 69. n. 52. concedit iſtud eſſe diminutum, ſed negat illud fieri ab intellectu divino: ut pleniùs intelligatur ſtatus qvæſtionis.

PRÆMITTO II. Cenſere Scotiſtas cum communi ſententiâ nullam creaturam habuiſſe eſſe exiſtentiale ab æterno, tribuunt tamen creatis eſſe qvoddam intelligibile qvod 257
aliqvi dicunt produci à divino intellectu, eò qvòd ante actum divini Intellectûs nullo modo creatura habeat rationem objecti intelligibilis, cùm non habeat independenter ab intellectu divino rationem qvidditatis productæ, qvæ eſt radix intelligibilitatis. Ceterum hoc eſſe intelligibile negat ut dixi Pontius à divino produci intellectu. De hoc eſſe intelligibili affirmant qvòd ſit medium inter eſſe reale & ens rationis, eò qvòd non ſit reale ſimpliciter; nam talis entis nomine venit Ens exiſtens, cùm tamen nihil ab æterno exiſtat. Non eſt etiam hoc eſſe ens rationis, qvia non eſt qvid impoſſibile, aut aliqvid fictum, & hoc eſſe intelligibile appellant Scotiſtæ ens diminutum.

PRÆMITTO III. In præſenti poſſe eſſe qvæſtionem de re, & qvæſtionem de voce. Qvæſtio erit de voce, ſi hoc eſſe intelligibile creaturarum non aliud ſit niſi ipſa- 258
met eſſentia DEI prout eſt repræſentatio rerum à ſe cognitarum, qvæ in ſe ipſis nihil omninò actualitatis habeat; & ſic qvæſtionem proponendo erit qvæſtio de voce an hoc ſit appellandum eſſe diminutum creaturarum, qvia indubiè omnium rerum conceptum habet DEUS. Qvæſtio autem erit de re ſi velis creaturas extra DEUM non habere ullum eſſe, in intellectu tamen divino habere eſſe qvoddam intrinſecum intelligibile diſtinctum ab ipſo DEI eſſe:

DICENDUM. Eſſe illud diminutum prout illud explicant Scotiſtæ eſſe impoſſibile.

PROBATUR I. Eſſe illud diminutum in mente DEI poſitum, vel eſt ipſemet DEUS, vel non eſt ipſe DEUS? ſi non eſt ipſe DEUS, ergò non eſt illud eſſe in mente divinâ productum, qvidqvid enim in DEO eſt, DEUS

Digitized by Google

259 eſt: Si eſt ipſe DEUS, ergò non eſt qvid productum. Tum qvia per productum intelligitur qvid creatum, id autem qvod DEUS eſt implicat creari. Tum qvia eſſe creaturarum non eſt eſſe DEI, eſſe autem illud diminutum eſt eſſe DEI. Tum qvia in Divinis nihil eſt productum niſi ipſæ Perſonæ, ergò cùm illud eſſe creaturarum non ſint ipſæ Perſonæ divinæ nec illud eſſe erit productum.

CONFIRMATUR. Impoſſibilis eſt productio rei ſine exiſtentiâ phyſicâ rei, eſſe illud intelligibile, ut fide conſtat, non habet exiſtentiam phyſicam, ergò neqve eſt qvid productum. Major ex eo probatur, qvia non haberet ad qvid terminaretur illa productio.

PROBATUR II. Qvia illud eſſe diminutum creaturarum, vel producit DEUS liberè, vel neceſſariò? ſi liberè, ergò illud eſſe anteqvam cognoviſſet præcognovit, qvia ſi
260 eſt liberè productum, eſt productum, poſtqvam eſt volitum, ſi eſt productum, poſtqvam eſt volitum, ergò productum ex præcognito, ergò ſi illud eſſe cognitum liberè produxit DEUS, prius illud præcognovit: non poterat autem præcognoviſſe, qvia præcognitum fuiſſet anteqvam eſſet intelligibile, cùm illud eſſe intelligibile acqviratur illâ productione divinâ. Rurſus ſi illud eſſe intelligibile liberè eſt à DEO productum, ergò poterat non produci, ergò creaturæ poterant non intelligi à DEO: qvod probatur, Poterant creaturæ in eſſe intelligibili non produci, ſine qvo tamen intelligi non poſſunt; Ergò ſicut poterant non produci in eſſe intelligibili, ita etiam poterant non intelligi. Qvod ſi in eſſe intelligibili neceſſariò producuntur à DEO, ergò aliqvid creatum eſt qvod DEUS liberè non
261 producit, cujus oppoſitum fides docet.

CONFIRMATUR. In priori rationis, in qvo intelligebatur DEUS, potens producere eſſe intelligibile creaturarum vel ſciebat qvid eſſet producturus in ſecundo ſigno rationis, vel non ſciebat? ſi hoc ſecundum, tribuis DEO modum agendi cæcum: Si primum, ergò cognoſcebat creaturas ante eſſe illarum intelligibile.

PROBATUR III. Ab æterno vel cognoſcit DEUS non eſſe creaturarum vel non cognoſcit. Si non cognoſcit, ergò vel ſunt ab æterno, qvod falſum eſt, vel certè non cognoſcit DEUS qvod cognoſcibile eſt. Qvod ſi cognoſcit non eſſe creaturarum ab æterno, qværo an producat illud eſſe illarum intelligibile ab æterno, vel non producat? Si non producit ergò nec producet illud eſſe diminutum, de qvo qværitur: Si

autem producit negationum eſſe intelligi- 262
bile, ergò illæ & ſunt negationes ut ſupponitur, & non ſunt, qvia negationes qvæ habent eſſe productum non ſunt negationes, ſicut & ipſum eſſe productum non eſt negatio.

OBJICITUR I. à pari. Cognoſcendo DEUS ſuam eſſentiam non ſiſtit in cognitione illius ſolâ, ſed producit intra ſe VERBUM qvod eſt DEUS intrinſecè, ergò etiam cognoſcendo creaturas in eâdem ſuâ eſſentiâ producit aliqvid qvod ſit intrinſecè creatura, nec ſiſtit in ſolâ cognitione puráq; illarum repræſentatione.

RESPONDETUR. Diſparitas eſt. Qvia in VERBO qvod eſt terminans naturam divinam eandem, & ratione Perſonæ eſt productum diſtinctumq; realiter ab aliis Perſonis, ſalvantur adhuc duo hæc principia, qvod omne qvod eſt in DEO, DEUS ſit, &
ſalvatur qvomodo inter producens & pro- 263
ductum ſit diſtinctio realis: jam autem hæc duo non ſalvarentur, ſi produceretur eſſe intelligibile creaturarum: nam ſi illud identificatur DEO, qvomodo eſt eſſe creaturarum: Si autem non identificatur DEO, & eſt productum, ergò & diſtinguitur realiter, tanqvam productum à DEO producente, conſeqventer erit aliqvid extra DEUM ab æterno productum, qvod fides negat. Deinde qvando DEUS non ſiſtit in ſolâ cognitione ſuæ eſſentiæ, ſed procedit ad productionem VERBI facilè eſt reſpondere qvid producat, nempe Verbum, productum qvidem, ſed increatum. Si autem ex cognitione creaturarum producit Verbum non poteſt reſponderi qvòd ſit creatum, qvia nemo fidelis admittet Verbum ætenum creatum. Qvod ſi ex illâ cognitione producit Verbum increatum, vel idem eſt illud cum
ſecundâ Perſonâ vel non idem? ſi non idem, 264
ergò admittis duo Verba increata. Si idem, ergò non eſt illud eſſe, eſſe intelligibile creaturarum, ſed eſſe DEI. Ceterum ſi hæc ſententia non plus velit qvàm dari expreſſionem creaturarum incluſam in ipſo intelligere actuali divino, qvòd ſit ipſe DEUS in re verum loqvitur hæc ſententia, ſed hoc eſſe non debet appellari productum, nec eſſe creaturarum, ſed eſſe DEI, niſi fortè creaturarum terminativè.

OBJICITUR II. Intelliguntur à DEO ab æterno creaturæ; ergò habent eſſe intelligibile ab æterno, qvod non poteſt haberi niſi conceſſo illo eſſe diminuto.

RESPONDETUR. Sine ullo eſſe diminuto qvòd imaginantur oppoſiti poteſt eſſe cognitio de creaturis, qvia poteſt illas DEUS noſcere in ſuâ eſſentia tanqvam eminenter

nenter

Digitized by Google

265 nenter continente perfectiones eſſentiarum creatarum, poteſt noſcere in ſuis ideis, & qvia ipſe eſt actualis notitia, erit ratio ut *Quo* noſcendi illas. Deniqve noſcere illas poterit in illiſmet ipſis.

OBJICITUR III. DEUS per ſuam eſſentiam tanqvam per ſpeciem potens eſt ad producendum qvodlibet in ſuo eſſe cognito, ergò producit in tali eſſe cognito etiam creaturas, intelligendo ſcilicet illas in ſua eſſentia tanqvam in exemplari.

RESPONDETUR. Hanc objectionem non eſſe contra nos, qvia non plùs vult qvàm dari notitiam creaturarum in mente DEI qvod & nos concedimus.

Accedendo autem ad impugnationem alius ſententiæ, aliud eſſe eſſentiarum æternum ponentis ſit.

PUNCTUM DIFFICULTATIS I.

266

Proponuntur ſuppoſita adſtruentium ſtatum realem eſſentiarum ab æterno.

SUPPONUNT I. In triplici ſtatu poſſe ſpectari naturam. I. In ſtatu eſſentiæ, in qvo illi nihil præter eſſentialia ejuſdem convenit. II. in ſtatu exiſtentiæ, in qvo conjungitur cum differentiis, accidentibus &c. III. in ſtatu exiſtentiæ objectivæ, in qvantum ſcilicet objiciuntur intellectui præcipuè divino ab æterno.

SUPPONUNT II. Naturam in ſtatu eſſentiæ priorem eſſe ſtatu poſſibilitatis, ſtatu etiam objectivo in mente DEI independentem item ab utroqve qvia qvantumvis per impoſſibile DEUS non cognoſceret ab æterno iſtam propoſitionem, *homo eſt animal rationale,* tamen illa propoſitio objectivè ac-
267 cepta eſſet, veraq; eſſet, neqve enim ideò aliqvid cognoſcibile, verumq; eſt, qvia illud DEUS cognoſcit, verumq; dicit, ſed ideò verùm dicit, cognoſcitq; qvia verum eſt, cognoſcibileq; eſt. Eſt etiam independens eſſentia in ſtatu eſſentiæ à poſſibilitate, qvia ſtatus poſſibilitatis completè & adæqvatè acceptus neceſſariò reſpicit Omnipotentiam divinam potentem ponere & producere, eaq; ſublata ſaltem qvoad ſuam adæqvationem & complementum tollitur ſtatus poſſibilitatis; jam autem impoſſibili etiam Omnipotentia divina verum eſt dicere, hominem conſtitui animalitate & rationalitate, adeoq; ſtatum illum eſſentiæ diſtinctum eſſe à ſtatu poſſibilitatis, completè accepto, qvamvis non poſſit extra cauſas exiſtentialiter poni eſſentia niſi ſuppoſitâ Omnipotentiâ.

SUPPONUNT III. Naturam in ſtatu eſſentiæ neqve eſſe actu, neqve potentia, qvia 268
natura in ſtatu eſſentiæ abſoluta eſt à prædicatis accidentalibus, ſed ſola eſſentialia involvit; eſſe autem actu accidit naturæ, poteſt enim non eſſe actu. Eſſe item in potentia accidit naturæ, qvia poteſt eſſe actu. Rurſus qvia eſſe creatum actu eſt accidens, nam hæc qvæ merè poſſibilia ſunt non ſunt creata, ideo in ſtatu eſſentiæ natura non eſt creata, licet dicat non repugnantiam ad creari: non eſt etiam pro ſtatu eſſentiæ annihilabilis, qvia ſtatus eſſentiæ non pendet à voluntate DEI: non enim pendet à voluntate DEI, qvòd homo ſit animal rationale; Qvod ſi non pendet à voluntate DEI eſſentia pro ſtatu eſſentiæ, hoc ipſo pro ſtatu eſſentiæ non erit annihilabilis; nam annihilatio eſt ſubtractio mera concurſus ad exiſtendum pendens à voluntate DEI. Et certè annihi-
latio pro ſtatu eſſentiæ non eſt alia cogita- 269
bilis, niſi ſecundùm qvam deſineret eſſe eſſentia hominis animal rationale, qvæ deſitio eſt impoſſibilis

SUPPONUNT IV. Naturam in illo ſtatu non abſtrahere à ſuis prædicatis eſſentialibus, & qvia qvod convenit eſſentiæ ex vi eſſentiæ in omni ſtatu illi convenit, hinc dicunt, qvod ea prædicata, qvæ rei in ſtatu eſſentiæ conveniunt in omni ſtatu illi convenire, adeoq; etiam in ſtatu exiſtentiæ.

SUPPONUNT V. Hæc tria eſſe condiſtincta. I. *Eſſentialiter eſt ens actu.* II. *Eſſentialiter eſt non ens actu.* III. *Non eſſentialiter eſt Ens actu.* I. Convenit DEO, eſſentialiter enim DEUS eſt ens actu. II. Convenit omnibus chymeris & impoſſibilibus qvæ eſſentialiter ſunt non ens actu. III. Convenit eſſentiis rerum ab æterno, accidit enim illis esſe actu.

SUPPONUNT VI. Aliam eſſe hanc pro-
poſitionem *Eſſentia neque eſt eſſentiale prædica-* 270
tum eſſe actu, neque eſt eſſentiale prædicatum eſſe in potentiâ. Et aliam hanc: *Eſſentiæ eſſentiale eſt non eſſe actu, & non eſſe in potentiâ.* Prior apud illos eſt vera, poſterior falſa, qvia ſeqveretur nunquam eſſentiam poni poſſe actu, qvia eſſentiale illi eſſet non poni.

SUPPONUNT VII. Abſtrahere naturam in ſtatu eſſentiæ à contradictoriis contingentibus, unde non licebit per illos à negatione unius contradictorii argumentari ad poſitionem alius contradictorii. Unde hæc propoſitio *eſſentia eſt actu ab æterno*, & *eſſentia non eſt actu ab æterno,* neutra afficit per illos ſtatum eſſentiæ, qvia in illo ſtatu abſtrahit à contradictoriis contingentibus. Et qvia ratio exiſtentiæ eſt ratio accidentalis, ab illa abſtrahit ille ſtatus, qvod etiam fecit Ariſtoteles. II, Poſter. Tex, 2. Ubi inqvit: *Quid*

271 *autem eſt homo & eſſe hominem aliud eſt.* Et III. de Anima C. 2. *Aliud eſt magnitudo aliud magnitudinis eſſe.*

Infundantur autem hæc omnia illi principio, qvòd præter æternum verum qvod eſt DEUS datur inſuper aliud verum æternum propter qvod appellantur propoſitiones æternæ veritatis neceſſariæ &c. Vide Ariſtotelem 9. Metaph. Tex. 21. Nomine cujus veri æterni non eſt accipienda veritas formalis; hæc enim non eſt ſine intellectione, cùm ſit conformitas cognitionis cum objecto. Sed eſt accipienda veritas objectiva, ſeu innexa ipſi rei eſſentiæ; qvam acceptionem veritatis docuit ipſe Ariſtoteles; qvando illam non condiſtinguit ab ipſo eſſe, dicens, *ex eo quod res eſt, vel non eſt propoſitio vera vel falſa eſt.* Ex hoc:

INFEREBANT I. Dari univerſale à parte rei, qvia qvod convenit eſſentiæ in ſtatu
272 eſſentiæ in omni ſtatu illi convenit, ſed humanæ naturæ v. g. in ſtatu eſſentiæ, convenit non eſſe idem cum hæcceitatibus, Ergò in omni ſtatu illi conveniet, adeoq; etiam in ſtatu exiſtentiæ. Qvod ſi non eſt idem cum hæcceitatibus retinet ſecum indiviſionem formalem, adeoq; unitatem.

II. Gradus Metaphyſicos eſſe nemine cogitante formaliter ex naturâ rei diſtinctos: animal enim ex vi eſſentiæ ſuæ non eſt rationale, ergò & à parte rei non erit rationale, ergò diſtinctum à rationali, ſed non diſtinctum realiter, ergò formaliter ex naturâ rei.

III. Etiam exiſtentiam & cætera ſimilia, eſſe formaliter ex naturâ rei diſtinctam ab eſſentiâ, qvia cum prædicato exiſtentiæ, pro ſtatu eſſentiæ non erat conjuncta eſſentia. Diſtingui item attributa, qvia ex vi eſſentiæ ſuæ Miſericordia non eſt Juſtitia, multaq; alia conſeqventer ad hoc principium
273 in Philoſophicis Theologicisq; materiis inferebant.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

Impugnatur hæc Sententia.

PROBARI SOLET I. Qvia Vicleffus hæreticus teſte Valdenſi Lib. 1. Doctr. Chriſt. C. 8. damnatus eſt ob hanc propoſitionem qvòd aſſeruerit creaturas habere ab æterno aliqvod eſſe reale actuale diſtinctum ab eſſe DEI.

RESPONDETUR. Damnatum fuiſſe qvia concedebat creaturis eſſe exiſtentiale ab æterno, qvod non aſſerit hæc ſententia.

PROBARI SOLET II. à Suarez utroqve, Oviedo & aliis communiter. Nihil eſt extra DEUM, qvod à DEO non ſit productum, creaturæ ab æterno non ſunt productæ, ergò neqve ſunt ab æterno extra 274
DEUM.

RESPONDETUR. Nihil eſſe extra DEUM in ſtatu exiſtentiæ qvod non ſit productum, poteſt tamen aliqvid eſſe extra DEUM in ſtatu eſſentiæ, qvod neqve ſit productum neqve improductum &c. &c. Hinc aliter.

PROBARI POTEST III. Eſſentia hominis v. g. pro ſtatu eſſentiæ ſpectata vel eſt DEUS, vel non eſt DEUS; falſum eſt qvod homo pro ſtatu eſſentiæ ſit DEUS, ergò pro ſtatu eſſentiæ non eſt DEUS: Si non eſt DEUS, ergò eſt aliqvid productum, ergò creatura, ſed creatura nulla actu realiter eſt ab æterno. Ergò nec eſſentia hominis eſt actu realiter ab æterno.

RESPONDEBIS I. Hominem pro ſtatu eſſentiæ neq; eſſe DEUM neq; non DEUM.

CONTRA. Tum qvia natura hominis pro illo ſtatu non abſtrahit à non eſſe Leo- 275
nis & eſſe Leonis, ſed pro illo ſtatu determinante natura humana non eſt Leo, nec ergò erit DEUS; Si autem non eſt DEUS pro illo ſtatu, redibit argumentum jam factum. Tum qvia natura hominis in ſtatu eſſentiæ non tantum dicit ſe, ſed & negationem eorum qvæ non ſunt, ergò etiam pro illo ſtatu erit connexa cum negatione DEI. Tum qvia nihil abſtrahit ab eo qvod eſt, ſed infert illud qvod eſt, ergò & negat hoc qvod non eſt, aliàs eſſet & non eſſet, ergò etiam creatura pro ſtatu eſſentiæ negabit hoc qvod non eſt, adeoq; negabit eſſe DEI.

RESPONDEBIS II. In illo ſtatu eſſentiæ verificari de homine qvòd non ſit DEUS, ſed non verificari qvòd ſit productum, qvia hominem non eſſe DEUM eſt prædicatum conveniens ſecundùm qvodcunqve eſſe illius actuale, eſſe autem productum non eſt prædicatum niſi ſecundùm eſſe exiſtentiale. 276

CONTRA. Tum qvia hæc reſponſio enervat dicta Patrum, Juſtini, Cyrilli, & Auguſtini Lib. 1. de Trinitate C. 6. dicentium, *quidquid à DEO factum non eſt vel non eſſe vel DEUM eſſe*, qvæ dicta, ſi nihil obſit, ſimpliciter ſunt accipienda; Si autem ſimpliciter accipienda clarè infertur ſi illæ eſſentiæ ſint actu, productas eſſe. Tum qvia in qvo ſtatu ens verè non eſt DEUS, & tamen eſt in illo ſtatu, eſt in illo ſtatu verè creatura, ſed in qvo ſtatu eſt aliqvid creatum, in illo ſtatu eſt verè productum, his enim verbis differunt, ergò in qvo ſtatu ens verè non eſt DEUS, & tamen eſt in illo ſtatu, eſt qvid productum. Major probatur. Qvia impoſſibile eſt nemine cogitante aliqvid eſſe & non eſſe DEUM, & tamen non eſſe creaturam; & ſicut non accidit rebus creatis non eſſe

Digitized by Google

277 eſſe DEUM, ita nec accidet illis eſſe creaturas; & ſicut non eſt reperire eſſentias in aliquo ſtatu reali in quo non dicant negationem DEI; ita nec erit reperire eſſentias in aliquo ſtatu reali in quo non dicant eſſe creaturæ.

RESPONDEBIS III. Eſſentias rerum duplices ſpectari poſſe, quaſdam in objectivis formalitatibus DEO & Creaturis communibus, hæ formalitates pro ſtatu eſſentiæ abſtrahunt ab eſſe creati & increati, ut dictum ſupra, & aliæ ſunt formalitates reſtrictæ jam, & tales ſunt eſſe hominis, eſſe Leonis, &c. Tales formalitates dicunt ab æterno in ſtatu eſſentiæ rationem creabilium ſed non creaturarum.

CONTRA. Eſſe poſſibile quoad eſſentiam, eſt eſſe creabile quoad eſſentiam, ergò & eſſe qvoad eſſentiam eſt eſſe actu creatum qvoad eſſentiam: Ergò & illæ eſſentiæ
278 ſi ſunt actu quoad eſſentiam, ſunt actu creatæ ab æterno, qvod falſum eſt. Et ſicut non convenit illis eſſentiis eſſe ut ita dicam eſſentiabile, ſeu eſſe eſſentiæ in potentia, ſed eſſe actuale quoad eſſentiam, ita & deberet illis convenire non eſſe creabile quoad eſſentiam, ſed eſſe creatum quoad actum eſſentiæ, eſſe autem creatum qvoad actum eſſentiæ eſt eſſe productum, qvod eſſe productum illi negant esſentiis convenire ab æterno.

PROBARI POTEST IV. Aſſumendo principium qvod ſupponunt Oppoſiti & ſæpè obtrudunt, nempè in ſtatu exiſtentiæ nihil eſſe, qvin ſit productum, qvo principio poſito, ſic formatur argumentum. Si esſentia hominis antecedenter ad exiſtentiam, daretur in ſtatu illo eſſentiæ à parte rei poſtea poſita, & eſſet producta, & non eſſet producta: Eſſet producta ut probo, qvia qvo-
279 tiescunque in creatis unum producitur, hoc ipſo producitur & aliud identificatum illi realiter, ſed pro ſtatu exiſtentiæ producitur exiſtentia, qvæ eſt idem realiter cum eſſentia; ergò & ipſa eſſentia producetur. Non etiam pro ſtatu exiſtentiæ producetur eſſentia, qvia nullam actualitatem acqvireret qvam non præhaberet, ſed tota actualitas acqvireretur ab exiſtentia. Sic ſi per impoſſibile antecedenter ante rationalitatem non eſſet in potentia animalitas, ſed haberet actualitatem productâ rationalitate ſecum identificatâ, non diceretur produci animalitas: non enim acqvireret deſitionem eſſendi in potentiâ, ergò etiam cum eſſentia non acqvirat deſitionem eſſendi in potentiâ, habet enim actum eſſentiæ ab æterno, hoc ipſo non dicetur eſſentia produci, adeoq; eſſentiæ creatæ erunt improductæ à parte rei.

CONFIRMATUR. Tum qvia actus ille 280
eſſentiæ, qvem pro ſtatu eſſentiæ habet eſſentia talis, ut excepto ſolo nomine exiſtentis, non videatur qvidqvam à parte rei acqvirere; nam res exiſtens non eſt in potentiâ cauſarum in ordine ad exiſtentiam; eſſentia etiam pro ſtatu eſſentiæ, non eſt in potentiâ cauſarum ad ponendum eſſe ſuum actuale eſſentiæ: jam enim pro ſtatu eſſentiæ habet actu ſtatum eſſentiæ. Rurſus res in ſtatu exiſtentiæ, eſt actu pro ſtatu exiſtentiæ, eſſentia etiam pro ſtatu eſſentiæ eſt in actu eſſentiæ, qvid ergò plus acqvireret, per qvod ſimul ſalves non ſolùm exiſtentiam, ſed etiam eſſentiam eſſe qvid productum. Tum qvia ſi eſſentia pro ſtatu eſſentiæ habet actum eſſentiæ, ſed non actum exiſtentiæ, licitèq; hi duo actus diſtingvi poſſunt, diſtinguam & ego duplicem productionem, dicamq; unam eſſe productionem qvoad eſſentiam, & hanc eſſe æternam, & aliam pro- 281
ductionem exiſtentiæ, qvam dicam fieri in tempore. Et ſicut qvando dicunt Patres nihil fuiſſe ab æterno actu præter DEUM id oppoſiti interpretantur de actu exiſtentiæ non de actu eſſentiæ, dicam & ego qvando Patres dicunt nihil eſſe actu productum qvòd id dicant de eſſe actu producti qvoad exiſtentiam, non de eſſe actu producti qvoad esſentiam. Qvod ſi dicas nihil acqvirere pro ſtatu exiſtentiæ eſſentiam qvà talem; jam illa qvà talis producta non erit. Tum qvia ſi creaturæ haberent aliqvod eſſe actuale ab æterno condiſtinctum ab exiſtentiâ, & exiſterent ab æterno, & non exiſterent; non exiſterent, ut eſt de fide; exiſterent autem ut probatur, Hoc eſſe actuale qvoad eſſentiam eſt exiſtere ab æterno, ſed eſſentiæ habent eſſe actuale ab æterno qvoad eſſentiam, ergò exiſtunt. Major probatur. Habere eſſe actuale eſſentiæ ſeu eſſe 282
& non in potentiâ cauſarum in tempore, eſt exiſtere esſentiam in tempore, ergò & habere eſſe actuale eſſentiæ ſeu habere eſſentiam & non in potentiâ cauſarum ab æterno eſt eſſentiam exiſtere ab æterno, imò qvia habebit actum eſſendi, & non à cauſâ habebit exiſtentiam ſimilem DEO cujus eſſentia eſt in actu, & non producta.

PROBATUR V. communi in hâc materiâ argumento. Si creaturæ haberent aliqvod eſſe actuale qvoad eſſentiam, creaturæ non producerentur ex nihilo eſſentiæ, ſed producuntur ex nihilo eſſentiæ, qvod probatur. Tum qvia ſi non omnia producta ſunt ex nihilo eſſentiæ ſeqvitur, qvòd DEUS non produxerit omnia ſimpliciter ex nihilo, ſed unumqvodqve produceret inqvit Svarez tanqvam ex potentiâ reali rece-

ptivâ

Digitized by Google

283 ptivâ improductâ ſcilicet exiſtentiam, ex eſſentiâ reali qvæ dicitur eſſe potentia receptiva, ipſius eſſe & improducta. Tum qvia ſi DEUS non produxit omne ex nihilo eſſentiæ, ſeqvitur creaturam pro ſtatu eſſentiæ gloriari poſſe qvaſi non omnia acceperit. Tum qvia eſſentia hominis ſecundùm totum ſuum conceptum pro ſtatu aliqvo; qvi non ſit abſtractio, eſt ens ab alio; derogaretq; Dominio DEI ſi homo ſecundùm ſuum principale, hoc eſt, eſſentiam non ſit à DEO.

CONFIRMATUR. Tum qvia Eſſentia exiſtentiæ non eſt ab æterno actu, qvia ſi eſſentia exiſtentiæ eſſet ab æterno actu, hoc ipſo exiſtentia eſſet ab æterno actu, & ſicut ubicunqve eſt actu eſſentia hominis, eſt homo; ita ubicunqve erit actu eſſentia exiſtentiæ illic erit exiſtentia; hoc autem dici non poteſt: Nulla enim exiſtentia, ſicut nec exiſtens eſt æternum excepto DEO. Tum
284 qvia hoc ipſum ſic proponi poteſt. Falſa eſt hæc univerſalis; omnis poſſibilis eſſentia eſt ab æterno actu, qvia non eſt eſſentia exiſtentiæ ab æterno actu: ergò vera erit hæc particularis, aliqva eſſentia non eſt ab æterno actu in ſtatu eſſentiæ: redibitq; argumentum à pari. Hæc eſſentia non eſt actu ab æterno in ſtatu eſſentiæ, ergò neqve aliæ. Tum qvia qvod in hac materia benè urgeri poteſt; urgeturq; in ſimili in materiâ de diſtinctione Scotiſticâ qvamvis poſſit ſubſtantia v. g. præſcindere à non eſſe creati & increati, imò & ipſa eſſentia hominis, nihilominus ut id ſit nemine cogitante videtur eſſe confuſio ſtatûs intentionalis cum ſtatu reali. Concedimus qvidem rationibus communibus non competere creari, negamus tamen rationes ipſas communes eſſe nemine cogitante.

RESPONDET nihilóminus Albertinus
285 argumento petito ab eſſentiâ exiſtentiæ, datq; diſparitatem qvia niſi ponatur eſſentia hominis eſſe ab æterno, non eſt ratio propter qvam non repugnet exiſtentia hominis; repugnat autem exiſtentia Chymeræ, non poſitâ autem exiſtentiæ eſſentiâ dabitur ſufficiens radix poſſibilitatis exiſtentiæ, nempe ipſa eſſentia, cui illa exiſtentia competit.

CONTRA. Tum qvia per oppoſitos eſſentia eſſentiæ non eſt eſſentia exiſtentiæ: Ergò & poſſibilitas eſſentiæ non eſt poſſibilitas exiſtentiæ, ergò non redderetur poſſibilis exiſtentia poſſibilitate eſſentiæ. Tum qvia licet ponatur per poſſibile vel impoſſibile eſſentia exiſtentiæ ab æterno, redderetur ex conſeqventi poſſibilis ipſa eſſentia, cujus illa eſſet exiſtentia; hoc tamen non obſtante ponitur ab æterno eſſe actuale eſſentiæ, ergò qvamvis vi eſſentiæ poſſibilis reddatur 286
exiſtentia ex conſeqventi adhuc debebit dari eſſentia exiſtentiæ ab æterno. Tum qvia & daretur eſſentia exiſtentiæ ab æterno, & non daretur; non daretur qvidem ut ſupponitur, daretur autem qvia etiam de eſſentia exiſtentiæ poſſunt formari propoſitiones æternæ veritatis, qvæ ſi fundant actualitatem eſſentiæ v. g. in homine, fundabunt & in exiſtentiæ eſſentia.

PUNCTUM DIFFICULTATIS III.

Solvuntur argumenta in Oppoſitum.

OBJICITUR I. Dantur propoſitiones æternæ veritatis, v. g. qvòd homo ſit animal rationale &c. in qvibus prædicatum neceſſariò connectitur cum ſubjecto; Ergò datur & veritas objectiva talium propoſitionum; atqvi talium propoſitionum veritas objecti- 287
va eſt ipſa eſſentia, de qvâ hæc propoſitio verificatur; ergò & eſſentia dabitur ab æterno.

RESPONDETUR. Qvis ſit ſenſus harum propoſitionum æternæ veritatis, de hoc infrà agetur. Directè ad objectionem dici poteſt dari propoſitiones æternæ veritatis pro ſtatu intentionali, non tamen dantur extra ſtatum intentionalem; qvod ipſum ſubdiſtingvitur, non dantur extra ſtatum intentionalem formaliter actu, dari tamen extra ſtatum intentionalem fundamentaliter. Et certè propoſitio æternæ veritatis, propoſitio eſt, ſi propoſitio eſt, extra ſtatum intentionalem non eſt: Si extra ſtatum intentionalem non eſt, extra ſtatum intentionalem vera non eſt: qvomodo autem ſit vera fundamentaliter infrà explicabitur. Addo propoſitiones æternæ veritatis, non hoc ſenſu eſſe æternæ veritatis, qvaſi ſint nemine cogitante actu, ſed qvia dicunt tale 288
prædicatum de ſubjecto, talemq; enuntiant connexionem, qvæ non dependet à tempore; eò qvòd enuntient prædicatum neceſſarium ſimpliciter, vel neceſſarium ex ſuppoſitione. Deniqve qvid rogo eſt æternitas, v. g. ante, præter ipſam exiſtentiam DEI principio carentem, nihilq; eſt reale, ſed concipitur à nobis conceptu in re fundato, tanqvam fluxus qvidam durationis extrinſecæ principio carens, qvòd ſi non eſt reale illa æternitas, qvam realitatem inferet æternitas propoſitionum æternæ veritatis?

OBJICITUR II. Qvòd homo ſit animal, id non pendet à cognitione divinâ, ideò enim cognoſcit divinus intellectus hominem eſſe animal qvia eſt animal; non autem ideò homo eſt animal, qvia DEUS cognoſcit eſſe

Digitized by Google

ritatis, propoſitio eſt, ſi propoſitio eſt, extra ſtatum intentionalem non eſt: ſi extra ſtatum intentionalem non eſt, extra ſtatum intentionalem vera non eſt: quomodo autem ſit vera fundamentaliter, infrà explicabitur. Addo propoſitiones æternæ veritatis, non hoc ſenſu eſſe æternæ veritatis, quaſi ſint nemine cogitante actu, ſed quia dicunt tale prædicatum de ſubjecto, talemque enuntiant connexionem, quæ non dependet à tempore, eò quòd enuntient prædicatum neceſſarium ſimpliciter, vel neceſſarium ex ſuppoſitione. Denique quid rogo eſt æternitas, v. g. ante, præter ipſam exiſtentiam DEI principio carentem, nihilq; eſt reale, ſed concipitur à nobis conceptu in re fundato, tanquam fluxus quidam durationis extrinſecæ principio carens, quòd ſi non eſt reale illa æternitas, quam realitatem inferet æternitas propoſitionum æternæ veritatis?

Objicitur II. Quòd homo ſit animal, id non pendet à cognitione divinâ, ideò enim cognoſcit divinus intellectus hominem eſſe animal quia eſt animal; non autem ideò homo eſt animal, quia Deus cognoſcit eſſe hominem animal &c. Ergò quòd homo ſit animal, habet hoc ex vi eſſentiæ ſuæ.

Respondetur. Concedo totum; non enim negamus proficiſci ex vi eſſentiæ hominis quòd ille ſit animal, ſed negamus vim illam eſſentiæ vel potius ipſam eſſentiam eſſe actu nemine cogitante ab æterno, ita ut per nos illa ipſa eſſentia non ſit nemine cogitante, actu, in ſtatu aliquo reali, ſed ut ſit nonniſi fundamentaliter.

Objicitur III. Eſſentiæ rerum diſtinguebantur à mero non ente ab æterno; Ergò habuerunt eſſe aliquod poſitivum & reale ab æterno: non enim poteſt aliquid diſtingui à nihilo, niſi per aliquid poſitivum, & reale:

Respondetur. Eſſentias rerum diſtinctas fuiſſe ab æterno, ſecundùm eſſe ſpectatum in omnipotentia & in omniſcientia, adeoque per eſſe ſuum fundamentale, fuiſſe item diſtinctas pro ſtatu intentionali, nulli tempori adſtricto.

Instabis. Per nos falſum erat dicere ab æterno, *eſſentiæ rerum ſecundùm ſe ſunt ab æterno aliquid*, ergò verum erat ab æterno dicere, *eſſentiæ rerum ſecundùm ſe ab æterno non ſunt aliquid*; Ergò ulteriùs verum erat dicere, *illas non diſtinctas fuiſſe à nihilo*, diſtingui enim à nihilo non poſſunt, ſi ſecundùm ſe ſunt nihil.

Respondetur. Quòd ſcilicet eſſentiæ rerum ſint diſtinctæ à nihilo, ſi ſpectentur in cauſâ, non tamẽ ſi ſpectentur in ſe ipſis, quod ipſum ſubdiſtinguitur, non diſtinguuntur à nihilo in ſe ipſis actu poſitis ſpectatæ, licèt diſtinguantur ſe ipſis fundamentaliter ſpectatis, de quo infrà.

Objicitur IV. Res in ſe poſſibili amantur à Deo neceſſariò, hinc ex amore illarum dicitur ſpirari Spiritus S. Ergò tales eſſentiæ ſunt aliquid poſitivum; amor enim non poteſt terminari ad nihil.

Respondetur. Diſtinguendo conſequens ex dictis: Ergò tales eſſentiæ ſunt aliquid poſitivum poſitivè in ſeipſis poſitum, negatur, ſunt aliquid poſitivum intentionaliter exiſtens, independenter autem ab exiſtentiâ intentionali, ſunt aliquid in omnipotentiâ poſitum. Conced. Conſequentiam.

Instabis. Non poteſt dici Petrus beatus per beatitudinem poſſibilem; Ergò neque poteſt dici animal propter poſſibilem conjunctionem.

Respondetur. Non poſſe dici Petrum actu beatum per poſſibilem beatitudinem, poſſe tamen dici poſſibiliter beatum: ita etiam neque poteſt dici homo actu animal per poſſibilem cum animali conjunctionem rationalis, licèt per ipſam poſſit dici poſſibiliter animal, ſed inde non ſequitur ulla actualitas eſſentiæ hominis ab æterno.

Objicitur V. Divina Omnipotentia habet neceſſariam connexionem cum poſſibilibus, & tamen non poteſt habere neceſſariam connexionem cum nihilo, ergò poſſibilia, ſunt aliquid poſitivum ab æterno.

Respondetur. Poſſibilia eſſe quidem aliquid poſitivum ab æterno, poſitivitate intra ipſam omnipotentiam contentâ, licèt non poſitivitate aliquâ actuali extra omnipotentiam; inde autem non ſequetur divinam Omnipotentiam non poſſe ad poſſibilia referri, quia ut dicitur in Logicis tranſcendentales relationes, non exigunt actualitatem termini exiſtentis.

Objicitur VI. Commune axioma *Eſſentiæ rerum ſunt æternæ & improducibiles*, quæ æternitas & improducibilitas non poteſt aliter explicari, niſi per ſtatum eſſentiarum actualis ab æterno.

Respondetur. Eſſentias rerum ſecundùm rationes ſuas communes ſpectatas, & ſecundùm ſola ſua eſſentialia prædicata produci non poſſe, & à certo tempore non pendere. Sed negatur id eſſe aliquid reale ab æterno. Et certè de æternitate eſſentiarum & improducibilitate cenſeo ita diſcurrendum eſſe, ſicut de univerſalibus, quæ etiam æterna & improducibilia dicuntur, non quòd habeant ſtatum ſuum aliquem realem, qualem ideis tribuebat Plato; ſed ratione ſtatûs alicujus intentionalis.

Objicitur VII. Si non datur ſtatus aliquis realis actualis eſſentiarum ab æterno, non poſſet reddi ratio, cur Chimæra ſit impoſſibilis, poſſibilis homo.

Respondetur. Quia homo habet connexionem ſuorum eſſentialium prædicatorum, non habet hircocervus. Quod ſi dicas de hoc ipſo quæri, cur hircocervus non habeat connexionem eſſentialium prædicatorum ſuorum? ad hoc reſponderi poteſt per eandẽ rationẽ quam

Digitized by Google

redderent oppoſiti, cur in ſtatu Eſsentiæ non ſit natura hircocervi; vel ſi eſt, cur non fundet poſſibilitatem hircocervi. Inter alia ſic etiam reſponderi poteſt, quare Chimæra ſit impoſſibilis? quia implicat contradictionem: ſi autem quæras cur implicat contradictionem? noliſque eſse contentus inductione manifeſtante, quid ſit implicare contradictionem, redibo ego ad priorem reſponſionem, quia ſcilicet eſt impoſſibilis: ad eum modum quo ſi quæras quare Petrus ſit homo; benè reſpondeo, quia eſt animal rationale; Si autem de hoc ipſo quæras, benè dicam quia eſt homo. Imò univerſaliter ſcientifica reſponſio ad quæſitum de definitione non poteſt haberi niſi per definitum, & ad quæſtionem de definito, niſi per definitionem; ſuppoſitâ, ut dixi, inductione, terminorumque explicatione vocabulari.

Objicitur VIII. Poſſibilitas rerum habebat ſuam actualitatem ab æterno ſiquidem quocunque inſtanti dixeris, *res nunc eſt poſſibilis*, dicere idem potuiſſes in Ante & dicendo in Ante, dicere potuiſſes priori adhuc in Ante.

Responsum. Supra poſſibilitatem rerum habere ſuam actualitatẽ in causâ non in ſeipsâ, hoc ipſum ſubdiſtinguendo quòd ſcilicet non habeat in ſe ipſa actualitatem actu, licet in ſe ipſa habeat actualitatem fundamentaliter. *Ex dictis*

Colliges. Quomodo ſit ſolvendum argumentum ex ſtatu eſſentiarum depromptum ad probandum dari unitatem univerſalium à parte rei.

Objiciunt illi. Indiviſio formalis convenit naturæ à parte rei, indiviſio formalis eſt unitas formalis, ergò unitas formalis convenit à parte rei. Major probatur. Indiviſio formalis convenit naturæ ex vi ſtatus eſſentiæ; quòd autem convenit ex vi ſtatûs eſſentiæ, in omni ſtatu convenit: Ergò & indiviſio formalis conveniet naturæ à parte rei. Quod autem indiviſio formalis competat naturæ ex vi ſtatûs eſſentiæ ſic probant. Cui convenit carere rationibus diviſivis formaliter ſeu eſſentialiter, ei cõvenit carere diviſione formali, ſed naturæ ex vi ſtatûs eſſentiæ convenit carere rationibus diviſivis formaliter, quod ipſum probant, quia rationes diviſivæ formaliter ſunt differentiæ eſſentiales, quibus natura pro ſtatu eſſentiæ caret: aliàs. Si v. g. animal pro ſtatu eſſentiæ non careret diviſione, v. g. per rationale, ubicunque eſſet animal, illic eſſet rationale.

Respondetur. Diſting. Illam propoſitionem. Indiviſio formalis convenit naturæ ex vi ſtatûs eſſentiæ tanquam ſtatus intentionalis, conced. tanquam ſtatûs in ſuâ actualitate independentis ab ullâ intentione, negatur. Solumque agnoſcimus dari nemine cogitante indiviſionem fundamentalem de qua in Logica.

Instant. Eſſentia hominis eſt diſtincta ab eſſentia Leonis, ergò eſt per aliquam unitatem diſtincta, in qua unitate non eſt idem quid, ſed aliud ab eſſentia Leonis; atqui hominis eſſentia non eſt diſtincta per unitatem numericam; quia hæc eſt accidentalis; ergò per formalem.

Respondetur. Ex dictis eſſentiam hominis in ſtatu eſſentiæ tanquam ſtatu intentionali eſſe diſtinctam ab eſſentiâ Leonis.

DIFFICULTAS II.

Qualenam eſſe habeant Eſſentiæ ab æterno?

Dixi jam ſuprà quòd eſſentiæ habeant eſſe actuale in cauſis, h. e. in omnipotentiâ potente illas producere in ſtatu actualitatis, habent item eſſe objectivum in mente Dei, eſſeque amatarum à Deo. Quod ipſum eſſe objectivum in mente Dei competit illis. Ex uſu etiam Philoſophi qui 7. Metaph. Tex. 33. *Speciem intentionalem domûs, domum* appellat *ſine materiâ.* Et 3. de animâ T. 14 & 15. *intellectum propter ſ[illegible] intelligibilem* vocat *intelligibilia*: Sed præ[illegible] nullum habent eſſe niſi fundamentale, de quo infrà. Sed priùs venit expendendum, quis ſit ſenſus propoſitionum æternæ veritatis, quæ indicant eſſe illud æternum eſſentiarum, quale hîc diſcutitur.

Punctum Difficultatis I.

De ſenſu propoſitionum æternæ veritatis.

Præmitto I. *Propoſitionem æternæ veritatis nemine cogitante neque eſſe veram nec falſam*; cùm nemine cogitante non ſit etiam ulla propoſitio, & quia ratio æternitatis quæ importatur in propoſitionibus æternæ veritatis nullam habeat realem actualitatem, ut ſuprà dictum.

Præmitto II. *Suppoſito quòd nulla ſit actualitas nemine cogitante propoſitionum æternæ veritatis, quomodo accipiendum ſit dictum illud commune ſcilicet, Propoſitiones æternæ veritatis abſolvere à tempore?*

Poteſt I. in hoc ſenſu accipi, quia ſcilicet nullum eſt tempus in quo non ſit verificabilis, unde non eſt alligata in ſuâ certitudine ad ullum tempus, ut ita ſoluta certitudo poſſit per omne tempus vagari; ſed non ita abſolvit à tempore, quaſi non ſit verificabilis de tempore, aliàs de præterito, præſenti, & futuro falſa eſſet, quod dici non poteſt. Porrò tempus reſpectu cujus verificabilis eſt illa propoſitio, eſt omne tempus poſſibile, & imaginarium; adeoq; etiam tempus ab æterno, ſi daretur; quod ſi alligata eſt hæc certitudo ad omne tẽpus, fit ut ſit alligata ad differentias præſentis, præteriti & futuri, adeoq; in omni hoc tem-

Digitized by Google

tempore verificari poſſit. Cum hoc tamen ſtat, ut cum ſua certitudine alligetur ad tempus poſſibile & imaginabile, quia ſi ad illud non alligaretur non eſſet propoſitio, quia omnis propoſitio ut ſit propoſitio, nec eſt ſola pluralitas terminorum, debet importare particulam *Eſt*, ſi importat particulam, debet *eſt* importare Verbum, ſi importat Verbum, debet importare ſignificans cum tempore, ergò ſi non importat tempus determinatum; debet importare omne tempus poſſibile & imaginabile, quale etiam eſt tempus ab æterno.

Secundus Sensus eſt, in quo poteſt dici propoſitiones æternæ veritatis abſolvere à tempore, quia ſcilicet ejus ſunt energiæ, ut quamvis illis tollas particulam *eſt*, quæ nota eſt præſentis temporis, æquè tamen benè natæ ſunt ingerere ſui notitiam, & veritatem. Quod ipſum ſic explicatur. Sunt aliquæ propoſitiones quæ ſi tempore importato in ſe careant, non ſolùm dejiciantur à ratione propoſitionis formalis, in rationem potiùs termini & propoſitionis materialiter, ſed ſimul etiam veritatem deperdant. Et quidem, in propoſitionibus de ſecundo adjacente clariſſimum hoc eſt: nam in iſta v.g. propoſitione *Petrus eſt*, ſi tollas particulam *Eſt* manebit ſolùm Petrus, qui terminus ſe ſolo nec eundem ſenſum, nec ſenſui inſundatã evidentiam, nec eandem energiam retinet. Rurſùs in hac propoſitione *Petrus eſt ſedens* ſenſus eſt, *Petrus exiſtit & exiſtit ſedens*, tolle particulam *eſt* nec eundem ſenſum, nec eandem energiam obtinet: nam poteſt trahi in oppoſitum dicendo *Petrus ſedens non exiſtit*, vel *Petrus ſedens olim erit*, &c. Econtrà propoſitiones æternæ veritatis, quamvis illis tollas particulam *Eſt* quæ notat tempus, & quamvis hac oblatione ſint dejiciendæ à conditione propoſitionis formalis, ad conditionem propoſitionis nonniſi materialiter, nihilominùs eandem evidentiam ſenſûs (modò nullam reſtrictionem mentalem adhibeas) obtinent. Sic v. g. hæc propoſitio. *Homo eſt animal rationale* eſt propoſitio æternæ veritatis, tolle illi particulam *Eſt* non decidet per hoc à ſua evidentia. Sed tranſibit tantùm in rationem termini definitivi: Si autem dicas *homo animal*, auferasque *eſt* tranſibit quidem propoſitio in rationem termini complexi, ſed non deficiet à ſua veritate & evidentia. Si autem ſit propoſitio diviſiva v. g. animal vel eſt rationale, vel irrationale, tolle particulam *Eſt*, deficiet quidem tunc formalitas propoſitionis, ſed evidentia non deficiet, eritque evidentia diviſionis. Quod ipſum cæteris paribus eſt accipiendum, quia ſi ipſum Ly *Eſt* non rationem copulæ, ſed rationem termini habebit, qui ſi vel ſubjectum vel prædicatum, ut in hac propoſitione *quodlibet eſt vel non eſt*, ablatio illius totam verificationem deſtruit, quia habet ſe per modum prædicati vel ſubjecti, adeoq; ut ita dicam, partium per ſe, hinc non eſt mirum ablatâ parte, per ſe, etiam ſenſum totius non eſſe.

Præmitto III. *Ad ſignificandum quòd propoſitiones æternæ veritatis non ſint alligatæ certæ differentiæ temporis non haberi ullum vocabulum quod vicem copulæ ſubeat*: nam rigorosè loquendo ſicut cum dico *Petrus fuit ſedens* propoſitio alligatur tempori præterito, ſic & cùm dico *Petrus eſt animal* Ly *Eſt* rigorosè loquendo alligatur præſenti tempori. Uſus tamen communis particulam *eſt* non ſecundùm quod ſonat, ſed ſecundùm quod ſupponitur accipiendo, extrahit illam extra rationem præſentis, eò quòd particula *eſt* vulgò ad omnia tempora ſignificanda adhibeatur. Unde dicitur eſt præteritum, eſt futurum, multoque ipſum quod præſens eſt, verè eſt, cujus ulterior hæc eſt Ratio, quia conditiones aliæ & differentiæ temporis, ſemper reſpiciunt ipſum præſens, & ſic ſi aliquid præſens non fuiſſet, non fuiſſet præteritum: Rurſùs futurum non eſſet ſi præſens habere non poſſet, cùm ergò conditiones omnes temporis reſpiciant præſens, illudque ſe variè ad has diverſitates extendit, fit ut particula eſt, hujus præſentis ſignificativa, uſu accedente, extendere ſe poſſit ad ſignificandum quodcunque imaginabile tempus, adeoque non alligando ſe certæ differentiæ temporis.

Addo propoſitiones æternæ veritatis habere ſe per modum generis, & ſub hoc genere ſunt imprimis propoſitiones æternæ veritatis de objecto exiſtentiæ neceſſariæ, hoc eſt, DEO, & de objecto contingentis exiſtentiæ, quales ſunt creaturæ. Sub hoc genere continentur aliæ, nam quædam ſunt propoſitiones contingentis exiſtentiæ, quæ nihilominùs important prædicata eſſentialia, & aliæ important prædicata accidentalia: priores illæ dividuntur in propoſitiones æternæ veritatis importantes prædicata primò eſſentialia, & in importantes prædicata ſecundò nonniſi eſſentialia. Quædam autem propoſitiones æternæ veritatis important prædicata accidentalia, ex ſuppoſitione tamen neceſſaria, ut *ſedentem ſedere*, eſt propoſitio æternæ veritatis; aliæ autem non attendunt ad ſuppoſitionem, ſed important prædicata, quæ huic quidem cui inſunt, ſunt eſſentialia, licet comparatè ad aliud ſint accidentalia, & ita eſſentiale eſt albo eſſe album, licèt ipſa albedo, accidat ſubjecto.

Dicendum I. *Senſum propoſitionum æternæ veritatis non eſſe hypotheticum*: eſt contra Suar. & alios: nam illi imaginantur hujus propoſitionis *homo eſt animal rationale* ſenſum hunc eſſe, *homo ſi ſit, erit animal rationale*.

Probatur I. Quia & eſſet ſenſus hujus propoſitionis conditionatus, & non eſſet: eſſet, ut ſupponitur: non eſſet autem, quia particulæ abſolutæ, ſi ut ſonat accipiatur, accipiq; poſſit, ut ſonat, non poteſt eſſe ſenſus cõditionatus:

† E 2 nul-

nullum enim abſolutum rectè explicatur per conditionatum, tanquam incluſum in abſoluto; aliàs unum contrariorum includeretur in altero contrario, hocque ipſo jam illa non eſſent contraria. Sed in propoſitione æternæ veritatis, ponitur particula abſoluta *Eſt*: Ergò per ipſum *eſſet* non rectè explicabitur.

Confirmatur. Tum quia nullum eſt fundamentum recedendi à ſenſu abſoluto particulæ *eſt*, nullaque neceſſitas; quia ſi eſſet aliqua neceſſitas ponendi ſenſum conditionatum illarum propoſitionum hæc maxima eſſet, ne ponantur objecta illarum propoſitionum habere actualitatem ab æterno; ſed ad hoc adſtruendum non eſt neceſſe ponere ſenſum conditionatum illarum propoſitionum, quia ſufficeret dicere quòd in illis propoſitionibus ly *eſt* non ſupponat pro *exiſtit*, neque pro aliquo actuali, de quo infrà dicetur, quid ſit. Tum quia ſicut *Eſt* non ſemper ſignificat exiſtere ità & particula *eſt* non eſt neceſſe ut explicetur vel per abſolutam, vel per conditionatam exiſtentiam. Tum quia poſſibilitas non rectè explicatur per conditionatam exiſtentiam; Ergò neque propoſitiones æternæ veritatis rectè per illam explicabuntur. Tum quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ in Deo, ſcientia conditionata non eſt; eſſet autem, ſi objectum haberet conditionatum; haberet autem, ſi propoſitiones æternæ veritatis eſſentiam, poſſibilitatem &c. indicantes, eſſent conditionati objecti.

Probatur II. Si iſtius propoſitionis *homo eſt animal rationale*, ſenſus iſte foret, *homo ſi exiſtat exiſtet rationalis*, tunc impoſſibili omni exiſtentia falſum eſt dicere *homo ſi exiſtat eſſet rationalis*, & tamen verum erit dicere *homo eſt animal rationale*. Ergò illa propoſitio non habet hunc ſenſum conditionatam exiſtentiam importantem. Quod autem illo caſu, verum ſit futurum dicere, *homo eſt animal rationale*. Probatur. Quia ſublato eo quod pendet à Dei voluntate, non eſt neceſſe auferri id, quod non pendet à Dei voluntate, conditionata autem exiſtentia pendet à Dei voluntate, cùm pendeat ab illa, etiam abſoluta exiſtentia; eadem autem ſunt principia effectus abſoluti & conditionati, non pendet autem à Dei voluntate, ut homo ſit animal rationale, ergò impoſſibili exiſtentia conditionata, utpote pendente à Dei voluntate, adhuc erit verum dicere: Homo eſt animal rationale.

Quam ipſam rationem ad robur prioris ſic accõmodare poſſumus, quòd ſcilicet independens à DEI decreto non debeat explicari per aliquid pendens à Dei decreto, objecta propoſitionum æternæ veritatis nõ dependẽt à Dei voluntate; pendet autem exiſtentia conditionata. Imò etiam poſito quòd Deus non poſſet unquã decernere exiſtentiam Petri, adhuc Petrus definiri non poſſet niſi per animal rationale, ex quo apparet ad veritatẽ hujus propoſitionis, impertinentem eſſe etiam poſſibilitatem decreti divini, decernentis exiſtentiam

Respondebis. I. Impoſſibili exiſtentia hominis, illius propoſitionis. *Homo eſt animal rationale* ſenſus iſte foret, *ſi per impoſſibile exiſteret homo, exiſteret rationale animal*, ad eum modum, quo hæc propoſitio *Hircocervus eſt ens rationis*, reddit hunc ſenſum, *hircocervus ſi exiſteret, exiſteret ens rationis.*

Contra. Tum quia nego illius propoſitionis de hircocervo eſſe ſenſum quem vult reſponſio. Tum quia ſub hac conditionata, ſi per impoſſibile exiſteret homo exiſteret animal rationale, poſito decreto de non exiſtentiâ hominis ſubſumi non poſſet niſi hæc minor, ſed impoſſibile eſt ut exiſtat homo; ergò impoſſibile eſt, ut exiſtat animal rationale; nihilominus poſito decreto de non exiſtentiâ hominis, ſub illâ conditionatâ non poſſet ſubſumi, ſed impoſſibili decreto de exiſtentia hominis, impoſſibilis eſt eſſentia hominis, cùm hæc duo eſſentia & exiſtentia ſint diſtincta, exiſtentiaque eſt accidens Metaphyſicum eſſentiæ, exiſtentia item pendet à DEI libero decreto, non pendet eſſentia, ergò apparet hæc duo non eſſe æquivalentia; ſi enim eſſent æquivalentia ſubſumi cum eadem veritate poſſent. Tum quia illud quod eſt poſſibile non debet explicari per ſuppoſitionem impoſſibilis, reducendi in ſtatum poſſibilem, ſi nihil obſtet; Ergò nec illà propoſitio *Homo eſt animal rationale* caſu quo impoſſibilis redderetur exiſtentia hominis, explicari debet per ſuppoſitionem impoſſibilis, reducendi in ſtatum poſſibilitatis.

Respondebis II. Caſu quo Deus faceret decretum de non ponendâ abſolutè exiſtentiâ Petri, eo caſu implicaret exiſtentia per principia extrinſeca, non intrinſeca; atque adeò propoſitio æternæ veritatis, adhuc per exiſtentiam conditionatam explicari poſſet.

Contra. Quia per principia intrinſeca non implicare exiſtentiam, eſt non implicare eſſentiam exiſtentiæ: quia cauſa intrinſeca exiſtentiæ, eſt ipſamet eſſentia, hinc dicere caſu quo Deus faceret decretum de non ponenda abſolutè exiſtentia Petri, adhuc exiſtentiam illam non implicaturam per principia intrinſeca, eſt dicere non implicaturam eſſentiam propter eſſentiam, ſub quibus terminis, nihil exprimitur quàm eſſentia conditionata.

Probatur III Tum quia etiam conditionata exiſtentia, eſt effectus, paſſio, & quid ſubſequens eſſentiam tanquam radicem; ergò id quod eſt prius, non rectè explicabitur per id, quod eſt poſterius. Tum quia de Deo poſſunt formari propoſitiones æternæ veritatis, quæ tamen explicabiles non ſunt per conditionatam exiſtentiam; quod ipſum probatur. Hæc propoſitio *Deus eſt ens à ſe*, eſt propoſitio æternæ veritatis, & tamen non poteſt explicari ſic. *Si Deus eſſet, eſſet ens à ſe.* Et licèt quidem à ſtatu abſoluto

poſſit

Digitized by Google

poſſit dari conſequentia ad conditionatum tanquam ad aliquid priùs etiam præ ſtatu abſoluto, non tamen abſolutum, poteſt habere ſenſum conditionatum. Tum quia propoſitio æternæ veritatis eſt radix, & ultimum reſolutorium veritatum de eſſentia, hæc autem radix non eſt exiſtentia conditionata: quia ſi dicas. Hujus propoſitionis *homo eſt animal rationale* ſenſum eſſe *ſi exiſtat erit rationalis*, quærendum reſtat, quare ſi exiſtat erit rationalis? tandemque deſini debet in aliquo abſoluto, hocque potiùs oſtendet ſenſum illius propoſitionis.

Dicendum II. Senſum hujus propoſitionis *Homo eſt animal rationale eſſe, homo identificat ſibi animalitatem & rationalitatem*: idemq; ſi dicas *homo eſt riſibilis*, ſenſus erit, *homo identificat ſibi riſibile*. Univerſaliterque loquendo, Ly *Eſt* in propoſitione æternæ veritatis accipitur pro Ly *identificatur* pro Ly *eſſentiat* &c. Unde etiam hujus propoſitionis *neceſſe eſt ſedentem ſedere*, ſenſus eſt, *ſedens eſſentiatur ſeſſione* &c.

Explicatur concluſio. Ly *Eſt* diverſas habet acceptiones, & ſic Ly *Eſt* interdum ſupponit pro *indicat*, ut ſi dicam *pulſus eſt ſanus*, ſenſus erit *indicat ſanitatem*. Item ſi dicam *Medicina eſt ſana*, Ly *Eſt* ſupponit pro *cauſa*, & ſic de reliquis: Si ergo tanta eſt varietas acceptionis particulæ *eſt*, poteſt etiam accipi pro Ly *identificat*, vel pro Ly *eſſentiat*, cum aliàs certum ſit quod Ly *eſt* poſſit ſupponere, pro *eſſe* prout condiſtincto ab exiſtentia: unde etiam dicitur *eſſe eſſentiarum* per hoc *eſſe* non intelligendo exiſtentiam ſed eſſentiam.

Probatur. Bonitàs hujus explicationis. Quia in adferendo ſenſu dictarum propoſitionum ſervanda ſunt hæc, ut ſcilicet detur ſenſus, qui aliàs eſt in ſimilibus uſitatus: Deinde ut non ſequatur exinde aliqua exiſtentia creaturarum æterna, eaque actualis: Deniq; ut non ſit explicatio propoſitionis per aliquid poſterius, ut reflectenti patebit, ex difficultatibus, ſuprà in ſimilibus allatis: Hoc autem totum in præſenti ſervatur: Nam imprimis non eſt uſitatum abſoluta per conditionata explicare. Nos etiam illius propoſitionis Homo eſt animal rationale, quæ habet Ly *Eſt* abſolutum, non Ly *Eſſet* conditionatum, ponimus ſenſum abſolutum. Poſito etiam quod eſſentietur homo animalitate & rationalitate, non ſequitur aliud, niſi eſſentiam hominis eſſe æternam, ſeu mox dicendo quin ſit exiſtentia æterna. Et cùm identificatio & eſſentiatio non ſit quid poſterius eſſentiâ, fit, ut illa particula *Eſt* non adſerat in explicatione eſſentiæ quidquam poſterius eſſentia.

Confirmatur. Quia dictæ propoſitiones debent habere aliquem ſenſum; ſed non habent ſenſum conditionatum; ergo debent habere ſenſum abſolutum; ſed non alium præter adlatum: Ergo.

Punctum Difficultatis 2.

Deciditur de Eſſe competente Eſſentiis ab æterno.

Præmitto I. *Eſſe reale dupliciter accipi poſſe*, I. prout opponitur ficto, ſic v. g. animal præciſum à ſuis differentiis eſt aliquid oppoſitum enti ficto, & Chimæræ, diciturq; quid reale. II. Ens reale poteſt accipi tam pro illo quod opponitur enti ficto, quàm pro eo quod opponitur enti intentionali.

Præmitto II. *Aliud eſſe: quærere: an aliquid ſit reale, & aliud, an ſtatus illius ſit realis, vel an ſit realiter.* Et ita finis eſt cauſa realis, non tamen cauſat realiter, ſed intentionaliter: animal etiam in ſtatu præciſionis eſt aliquid reale; eſt enim objectum quod eſt à parte rei, & tamen prout præciſum non eſt realiter.

Dicendum eſt. *Eſſentias ab æterno habere eſſe aliquod reale condiſtinctum ab eſſe objectivo in mente Dei, & eſſe contento in omni potentia, ſed non habere id eſſe realiter, ſed tantùm intentionaliter, & extra intentiones non habere eſſe niſi fundamentaliter.*

Hæc concluſio in quantum hoc eſſe dicit eſſe reale coincidit cum Albertino, in quantum hoc eſſe dicit non haberi realiter, coincidit cum ſententia communi. Videturque hanc ſententiam licèt non ita clarè docuiſſe Suar. Diſp. 31. Metaphyſ. S. 1. N. 10. Et Sect. 12 à N. 38.

Probatur I. Auctoritate S. Thomæ Quæſt. 5. de Potentia Art. 9. ad 16. qui tribuit eſſentiis *ſtatum eſſentiæ*, quæ ejus auctoritas commodè per concluſionem explicari poteſt.

Probatur II. Particulatim. Quoad I. nempe quòd illud eſſe ſit *reale*: Quod homo eſſentietur animalitate & rationalitate non eſt hoc quid fictum; ergo aliquid reale, prout reale opponitur ficto.

Quod autem illud eſſe ſit *ab eſſe objectivo in mente Dei, & ab eſſe in omnipotentia diſtinctum.* Probatur: Quia non ideò eſt homo animal rationale, quia illum Deus non poteſt facere niſi animal rationale, ſed ideò non poteſt facere hominem niſi animal rationale, quia exigit eſſe animal rationale, nec ideò non poteſt homo eſſe niſi animal rationale, quia noſcit illud Scientia divina rationale animal; Ergo datur exigentia alia, unde homo ſit animal rationale, vel cognoſcatur ut tale. Ergo illa exigentia eſt quid diſtinctum à continentia in omnipotentia & Scientia. Deinde ſunt propoſitiones æternæ veritatis, quæ nullo modo continentur in omnipotentia Divina, v. g. ſi dicas *Lapis per impoſſibile ſi eſſet Leo, ſentiret.* Ergo apparet objectum propoſitionis æternæ veritatis, eſſe aliud, quàm contineri in omnipotentia. Vel ſi nolis ſuppoſitiones impoſſibiles, certè de Deo formantur

Digitized by Google

Propoſitiones æternæ veritatis, & tamen objecta illarum non continenter in omnipotentiâ Divinâ, nam hæc ad ſola creata extenditur. Similia poſſunt dici de ſcientia Dei, quia ſi ſupponeretur per impoſſibile, vel errare Deus in notitia enuntiareq; *homo non eſt animal rationale*, vel non cognoſcere omnia,hæc propoſitio *homo eſt animal rationale*,vel erit falſa,vel vera? ſi falſa, cur? ſi vera, ergo & objectum illius ita ſe habens ut enuntiat. Ergo apparet dari illius eſſe, & non ſolùm in omnipotentia. Quæ omnia rursùs ſic enodantur. Antequam dicatur eſſentia contineri in omnipotentiâ Divinâ, prius eſt ratione noſtra poſſe illam velle Deum, quia omnipotentia eſt,ut ita dicam, executiva voluntatis Divinæ. Rursùs prius eſt ratione noſtra, creaturas eſſe in mente Dei, quàm eſſe objectum voluntatis Divinæ; prius enim eſt eſſe cognitum quàm eſſe volitum: Rursùs ante eſſe cognitum,cùm illa cognitio non ſit practica,ſed primum ſpeculativa, debet eſſe prius tanquam exigitivum, ut ſic, & non aliter noſcatur: Ergo apparet dari eſſe creaturarum condiſtinctum, ab eſſe contento in mente ſola Dei, & eſſe contento in omnipotentia.

Respondebis. Non poteſt Deus efficaciter & rationabiliter aliquid velle niſi præſupponat quod id Deus facere poſſit, poſſe autem Deum facere aliquid, eſt illius eſſentiam contineri in omnipotentia.

Contra eſt. Conſiderando omnipotentiam in quantum eſt vis executiva, prius eſt Deum velle, quàm applicare illam ſuam executivam. Rursùs cum intelligere & velle, ſint priores perfectiones, præ poſſe facere ad extra, tanquam perficientes in ordine ad ſe, cum poſſe facere perficiat in ordine ad aliud, etiam ſub hac formalitate, erit prius velle quàm omnipotentem eſſe. Ne autem dicatur imprudenter velle, ſufficit pro priori præintellectio, quòd id fieri poſſit ratione paſſivæ poſſibilitatis. An autem ſub aliqua alia formalitate prior ſit continentia in omnipotentia quam in voluntate, de hoc in præſenti non diſputo.

Quòd autem illud *eſſe* ſit *eſſe intentionale* probatur. Tum quia non eſt fictum, non enim hoc fictum eſt,quòd omnipotentia non poſſit hominem, v. g. facere niſi animal rationale. Non etiam hoc eſſe eſt reale prout opponitur intentionali, propter rationes ſuprà adlata difficultate. 1 p.2. Ergo illud eſſe debet eſſe intentionale. Tum quia objectum quod ſit vi abſtractionis nõ eſt niſi objectum intentionale, jam autem illa exigentia eſt objectum noſtrarum intentionũ.

Quod autem *ante omnem noſtram intentionem ſit illud eſſe nonniſi fundamentale* ſic explicatur. Videt Intellectus noſter omniſcientiam Dei non apprehendere hominem cum rugibilitate nec poſſe apprehendere; Videt item omnipotentiam non poſſe creare hominem cum rugibilitate videt non poſſe amari à Deo rugibilitatem conjungendam homini. Hinc habet fundamentum in ipſa omnipotentia,& omniſcientia, omnivolibilitateque, concipiendi exigentiam quandam in eſſentiâ, ad nonniſi, ita cognoſci, ad nonniſi, ita produci; quæ exigentia independenter à noſtro conceptu, cùm non ſit actualis, ut ſuprà probatum, & tamen ſit aliqua, debet eſſe nonniſi fundamentaliter.

Probatur III. Quia ſi nihil obſit, ita diſcurrere debemus de hoc eſſe eſſentiarum, ſicut de ipſis univerſalibus, rationibusque communibus; ſed univerſalia extra noſtras intentiones non dantur niſi fundamentaliter; ergo idem dicendum de eſſe eſſentiarum ab æterno.

Colliges I. Omnia creari ex nihilo eſſentiæ, quia eſſe à nobis conceſſum eſſentiis,eſt eſſe intentionale. II. Eſſe hoc creaturarum poſſe appellari eſſe diminutum, eſt enim minus reali, majus autem ficto eſſe, quòd benè dici poteſt eſſe intelligibile creaturarum, ut docebat Scotus. III. Eſſe hoc creaturarum, nullam ponere in illis exiſtentiam.

Punctum Difficultatis 3.

Quod verificativum propoſitionum æternæ veritatis?

Propoſitionum æternæ veritatis verificativum Perez, & Eſparza ponunt divinam Eſſentiam ſeu Omnipotentiam.

Dicendum eſt. *Verificativum propoſitionum æternæ veritatis non eſſe Deitatem.* Eſt Concluſio ad mentem Antiquitatis.

Probatur I. Verificativum hujus propoſitionis, *Ego exiſto actu*, non eſt exiſtentia Dei vel Deitas, Ergò neque verificativum hujus propoſitionis, quæ eſt æternæ veritatis v. g. *quod exiſtit eſt actu*, erit Deitas. Antecedens dant Oppoſiti, probarique poterit ex infrà dicendis. Conſequentia probatur. Inter poſſibilitatem paſſivam exiſtentiæ ab æterno ſumptam, de qua dicitur *quod exiſtit eſt actu*, & inter actualem exiſtentiam non eſt diſtinctio realis, ſed ſolùm in ſtatibus? Ergo ſi Ly *ego exiſto actu*, non habet verificativum ſui exiſtentiam Dei, nec Ly *quod exiſtit eſt actu*, habebit verificativum ſui Deitatem: quæ enim ſunt idem realiter, quod eſt unius verificativum, hoc erit & alterius verificativum; alietas enim verificationis in talibus induceret diſtinctionem realem; eſſe enim unius non eſſet eſſe alterius; ſiquidem nec verificativum ſequens eſſe, eſſet idem. Et ſicut quia paries niger non habet ſui verificativum idem, quod paries albus nempe non habet verificativum ſui diſgregativum viſus, ſequitur Ly *niger* & Ly *albus* eſſe diſtincta realiter, ita & in præſenti idem ſequeretur.

Probatur II. Si propoſitionum æternæ veritatis verificativum eſſet Deitas,ideò eſſet,quia eſſentiæ,

Digitized by Google

eſſentiæ, cùm nihil ſint ab æterno, nec poſſunt verificare, cùm verificatio ſequatur ens: Sed hæc ratio non convincit, quia quamvis eſſentiæ rerum ab æterno ſint nihil phyſicè, non tamen ſunt nihil metaphyſicè ſecundùm poſſibilitatem paſſivam; cumque de illis non enuntietur eſſe phyſicum, nec verificativum illarum debet eſſe phyſicum, immò phyſicum quid, eſſe non poteſt, quia nec phyſicum eſſe, de illis enuntiatur. Rursùs cum ipſæ propoſitiones æternæ veritatis per nos, non ſint actu veræ, nec verificativum illarum debet eſſe actu; & ſicut illæ propoſitiones pertinent ad ſtatum intentionalem, procedunt tamen ex ſuppoſito fundamento; ita & verificativum illarum ſufficit ut ſit intentionale, nempe pro ſtatu illo intentionali repræſentata connexio, & identitas prædicati cum ſubjecto.

PROBATUR III. Verificativum propoſitionis cujuscunq; ſi ſit affirmativa eſt identitas prædicati cum ſubjecto, ſi ſit negativa, eſt alietas ſubjecti & prædicati: Oſtenditque hoc inductio: nam cur vera hæc propoſitio? *Homo eſt animal rationale*, quia eſt identitas prædicati cum ſubjecto: Si enim dicas *animal rugibile eſt homo*, non erit jam propoſitio vera, quia non eſt jam identitas hominis & rugibilis. Oſtendit hoc antiquum proloquium regulativum: *Prædicatum debet eſſe idem aliquomodo cum ſubjecto*, aliquomodo inquam idem, ad ſalvandam identitatem prædicati cum ſubjecto, aliquomodo diverſum, ne ſit propoſitio identica. Item oſtendit hoc explicatio, quid ſit copula, quod ſit ſcilicet indicativum, inſitne, an non inſit prædicativum ſubjecto; quod dictum ſupponit attendi in veritate ad identitatem ſubjecti cum prædicato. Oſtendit hoc principium regulativum Sillogiſmorũ, *quæ ſunt eadem uni tertio* &c. quod principium ex identitate extremorũ cum medio infert identitatem, adeoque & veritatem propoſitionum. Quæ omnia ulteriùs in hoc fundantur, inprimis quia eſſe & veritas objectiva indiſtinguuntur; diſtincta autem eſſent ſi verificativum propoſitionis non eſſet identitas. Deinde *Eſt* propoſitionis formalis, verificatur per *Eſt* objectivum, ſicut Ly *formaliter animal* per animal objectivũ, *Eſt* autem objectivum non aliud eſt, quàm identitas, hæc enim coincidunt. Quæ omnia probant hanc Majorem verificativam propoſitionis affirmativæ, eſt identitas prædicati cum ſubjecto. Sed inter poſſibilitatem paſſivam indicatam per propoſitionem æternæ veritatis, & inter Deitatem, non eſt identitas, quia poſſibilitas paſſiva, trahit lineam creati: quod autem eſt de lineâ creati, non poteſt identificari increato, aliàs increatum hoc ipſo eſſet idem cum creato, adeoque nec increatum. Ergò illarum propoſitionum verificativum non eſt Deitas.

QUÆRES. Quod ergò erit verificativum propoſitionum æternæ veritatis?

RESPONDETUR. Erit *connexio ſeu identitas prædicati cum ſubjecto*; licet iſtius connexionis ut dixi habeatur fundamentum, in Omnipotentia, Voluntate, & Scientia divina.

De Motivo Notitiarum & Volitionum divinarum.

QUÆRES. *An poſito quod verificativum Propoſitionum æternæ veritatis, non ſit Eſſentia divina, ſaltem illa ſit unicum Motivum cognitionum & volitionum divinarum.* Conſequenter ad dicta.

INFERTUR. Non eſſe ſolam Eſſentiam divinam unicum motivum notitiarum & Volitionum Dei. Ratio. Tum quia Intellectus divinus eſt Infinitum noſcitivum. Ergò illi competere debet omnis poſſibilis & non involvens imperfectionem noſcitivitas, aliàs determinata nonniſi noſcitivitatis perfectio illi competeret, jam autem poſſibile eſt, ut Deus pro Motivo ſuæ notitiæ & volitionis, aſſumat aliquid creatum, nec poteſt oſtendi, quod id involvat aliquam imperfectionem. Tum quia indubiè creatus Intellectus aſſumit pro Motivo ſuæ notitiæ aliquid creatum. Quæro, vel noſcit illam notitiam Deus vel non noſcit? Si non noſcit omniſcius non eſt, ſi noſcit habet ſpeciem expreſſam illius notitiæ, quæ, inexplicabile eſt, ſi exprimit pro motivo notitiæ creatæ, aliquid creatum, quod etiam expreſſivum increatum notitiæ illius creatæ non habent motivum illud creatum, & hoc ipſo ſi aliud motivum haberet notitia increata, non eſſet expreſſio, ut ſupponitur notitiæ creatæ. quæ omnia prædicata notitiæ creatæ in ſe includit, exceptis iis, quæ ſunt de linea creati. Tum quia nomine motivi notitiæ ut ſic, venit reſponſivum ad Quare ponatur aſſenſus vel diſſenſus, & loquendo in materia volibilium eſt reſponſivum ad Quare appetitus, vel quare, fugæ, hoc eſt quod ſit reddibile pro ratione, ſive ab intelligente ſive ab appetente: quo poſito. Quæro, interrogatus Deus an ſit Sol pulcher? nonne reſponderet pulcher. Quærere reſtaret ex Deo, quare aſſentiatur illum eſſe pulchrum, nunquidne pro ratione reddere hoc ſolum debet, quia Eſſentia mea eſt pulchra, an non poterit pro ratione reddere etiam entitativum decorum ſideris, imò de facto docemur eſſe prædeſtinati ex meritis Chriſti, quæ non ſunt ipſamet Eſſentia divina. Format Deus Decretum contra Impœnitentes finaliter, nunquidne iſtius Decreti motivum non ſunt peccata, quæ non ſunt eſſentia divina, videturq; eſſe quædam incongrua reſtrictio omniſcitivitatis divinæ, quod Deus poſſit dicere, ego produxi creaturam, & non poſſit dicere creatura producta eſt à me.

DICES I. cum quodam. Omne objectum motivum Intellectionis importat rationem à quo eſt Intellectio. Atqui nihil eſt præter ipſam eſſentiam à quo ſit intellectio divina. Sicut enim Eſſentia divina eſt à ſe ipſo, & à nullo alio, ita & cognitio

cognitio divina. Unde hoc ipſum quando dicitur Eſſentiam divinam eſſe Motivum Intellectionis divinæ, intelligendum eſt negativè, ſimili modo ac intelligimus negativè id, quod Deitas ſit à ſe.

RESPONDETUR. Imprimis etiam poſita hac explicatione, quo ſenſu motivum Intellectionis divinæ ſit ipſa Eſſentia divina, adhuc Argumentum multum probat. Quia probat motivum intellectionis divinæ, non eſſe ipſam Eſſentiam divinam, ſed intellectionis divinæ motivum eſſe ipſammet intellectionem divinam, cujus tamen oppoſitum videtur hîc debere intendi. Directè ad Argumentum hoc dici poteſt. Ly à quo Intellectiones divinæ dupliciter ſumi poteſt. Primò Ly à quo ſumendo pro Principio, & tanquam Actu primo ex modo noſtro concipiendi, vi cujus proditur ad actum ſecundum intellectionis, ſeu quòd ſe habet per modum Principii elicientis, & hoc à quo, eſt indubiè ſola Eſſentia divina. Secundò Ly à Quo ſumi poteſt, pro reſponſivo, ad interrogationem, quare ſit aſſenſus exhibitus, & hoc à Quo, competit ex rationibus adlatis, etiam rebus creatis, & licèt cognitio divina non ſit in genere Principii elicientis ab alio quàm ab eſſentia divina, poterit eſſe ab alio, in genere reſponſivi. In idem fermè recidet ſi dicas Ly à Quo tanquam à ſpecificativo extrinſeco haberi poſſe in Intellectione divina etiam ab aliquo creato, licèt à quo ſpecificationis intrinſecæ, habeatur ab ipſamet Eſſentia divina.

INSTAT. Objectum motivum illud dico ex quo & ex Potentia pariter notitia à quo ſpecificatur, atque accipit ſuam perfectionem cognitio.

RESPONDETUR. Quî notitia ex objecto & Potentia gignatur alibi explicatum. Specificationem autem extrinſecam jam dixi haberi poſſe ab aliquo creato, licèt ſpecificatio intrinſeca, non poſſit eſſe aliud intellectionis divinæ, niſi Eſſentia divina. In idem recidit, ſi dicas ab eſſentia tanquam à Principio elicitivo habere ſpecificationem ſuam Intellectionem divinam, licèt habeat ſpecificationem ab aliquo extrinſeco, ſumptam pro eo, quod eſt reddibile pro ratione aſſenſus divini, ſeu quod eſt reſponſivum ad Quare aſſenſus.

DICES II. cum eodem. Per hoc ſolum prædicatum, differt objectum motivum à purè terminativo, quòd hoc poſterius ſolum modò repræſentetur per cognitionem, & non eſt id, à quo eſt cognitio.

RESPONDETUR. Non per hoc, hæc duo diſtingui, cum etiam in creatis motivum cognitionis, non ſit id à quo tanquam Principio elicitivo ſit notitia. Per hoc ergò potius hæc duo differunt: quòd objectum terminativum, habeat rationem ejus circa quod notitia, objectum autem motivum, eſt Reſponſivum, ad, Quare aſſensûs.

DICES III. Unius cognitionis nonniſi unum eſt objectum adæquatum. Si enim eſt multiplex, tunc ex illis coaleſceret unum adæquatum. Atqui in Deo nonniſi eſt una cognitio. Ergò.

RESPONDETUR. Hoc argumentum videtur probare multum, quia probaret, etiam Terminum cognitionis Divinæ, non eſſe, niſi ſolam Eſſentiam Divinam. Ille enim Terminus, eſt objectum indubiè notitiæ, unius autem notitiæ, debet eſſe unum objectum adæquatum, aliàs coaleſceret ex pluribus. Directè dici poteſt unius cognitionis, quæ etiam in modo noſcitivitatis, eſt infinita non eſſe unum objectum adæquatum, ſtans in aliquo increato, ſed debet eſſe objectum illius unum adæquatum ſtans in creato & increato. Quia ergò notitia Divina eſt ita una, ut ſimul ſit infinita, etiam in modo noſcitivitatis, ideò extendere ſe poterit ad aſſumendum pro motivo, etiam objecta creata.

NOTO. Dictum eſt in primâ parte ſecluſis imperfectionibus competere Eſſentiæ Divinæ etiam rationem Speciei impreſſæ, hinc omnia objecta motiva creata repræſentantur ab Eſſentia Divina tanquam habente vim Speciei impreſſæ reſpectu omnium Motivorum creatorum, hocque ſenſu dici poteſt ſolam Divinam Eſſentiam habere rationem Motivi, cum hoc tamen ſtat, ut non ſola Eſſentia, ſit pro ratione reddibilis, ad Interrogationem factam, quare Deus aſſentiatur objecto?

QUÆSTIO IV.

De Ente prout Exiſtentia eſt.

EX dictis ſuprà de ente participialiter accepto colligi poteſt ens prout eſt exiſtens eſſe ipſum ens prout eſt extra cauſas; jam autem exiſtentia abſtractè ſumpta, eſt ratio exiſtendi extra cauſas. Conformiter autem ad dicta de poſſibilitate poſſet diſtingui duplex exiſtentia, quædam extrinſeca, & hæc definitur per eſſe extra cauſas, nec competit Deo cujus nulla eſt cauſa. Deinde alia diſtingui poſſet exiſtentia intrinſeca, quæ ſtat in eſſe actu, & hæc Deo etiam competit.

DIFFICULTAS I.

An ſit diſtincta realiter eſſentia ab exiſtentia?

DICENDUM *Quòd non.* Eſt Concluſio Scotiſtarum & ex noſtris reliquorum contra Thomiſtas, quibus acceſſit noſter Maurus, & Fonſeca modaliter eam diſtinguens.

PROBATUR I. Si eſſentia diſtingueretur realiter ab exiſtentiâ Petri, etiam eſſentia exiſtentiæ diſtingueretur realiter ab ipsâ exiſtentiâ: ſed non diſtinguitur realiter; ut probatur; ſi eſſentia exiſtentiæ diſtingueretur realiter ab ipsâ exiſtentiâ, quæro exiſtentiæ illius diſtinctæ, ab

eſſentiâ

Digitized by Google

eſſentia exiſtentiæ, adhuc ne eſſentia diſtingueretur realiter vel non? Si diſtinguitur realiter, quæram de illa tertia, & ſic in infinitum. Quod ſi non diſtinguitur, nec illa eſſentia exiſtentiæ de qua primò procedebat quæſtio, erit diſtincta realiter. Sequela autem probatur principalis argumenti. Quia non eſt major ratio, cur eſſentia Petri ſit diſtincta realiter ab exiſtentia, & non ſit diſtincta realiter eſſentia exiſtentiæ, ab ipsa eſſentia.

Respondebis. Id quod eſt ratio formalis exiſtendi non requirit aliam exiſtentiam à ſe diſtinctam realiter; quia quo aliquid eſt tale & ipſum eſt tale, ſic unio non indiget uniri alia unione, nec actio indiget agi alia actione; ſunt enim formales rationes, quæ ſe ipſis & non per aliud ſunt tales: cùm ergò exiſtentia, ſit ratio formalis exiſtendi, ſe ipſâ, & non per aliam diſtinctam realiter exiſtentiam exiſtet: E contrà eſſentia Petri, cùm non ſit formalis ratio exiſtendi, exiſtere per diſtinctam realiter exiſtentiam poterit.

Contra. Tum quia quæcunque ratio probat eſſentiam à parte rei poſitam, non eſſe rationem formalem exiſtendi, eadem probat eſſentiam exiſtentiæ, non eſſe rationem formalem exiſtendi: Sicut enim eſſentia Petri poteſt exiſtere & non exiſtere, ita etiam eſſentia exiſtentiæ, poteſt exiſtere & non exiſtere, per quod probatur diſtinctam eſſe exiſtentiam eſſentiæ ab exiſtentiâ licèt exiſtentia ſit ratio formalis exiſtendi. Tum quia etiam de conceptu eſſentiæ quem dicit exiſtentia quà talis, non eſt eſſe rationem formalem exiſtendi, quia formalitas exiſtendi & formalitas eſſentiæ ſecundùm ſe non ſunt eædem, ergò neque eſſentiæ quam dicit exiſtentia, competet formalitas, eſſe rationem exiſtendi, eodemque fundamento utriusque eſſentiæ diſtinctio invehetur.

Probatur II. Quia nulla eſt neceſſitas diſtinguendi eſſentiam ab exiſtentiâ, ut patebit ſolutione argumentorum.

Confirmatur. Ex Arriaga hîc Sect. 3. à n. 58. Quia nullum eſt ſignum diſtinctionis realis eſſentiæ ab exiſtentiâ, ſi enim aliquod eſſet, eſſet ſeparabilitas, hæc non datur, ut ibidem probat. Deinde ut aſſumit Suar & Ovied. Nihil poteſt fieri ens per alienã entitatem, ergò nec exiſtens per alienam exiſtentiam. Antecedens probatur. Quidquid diſtinguitur ab alio diſtinguitur tanquam ens ab ente, ergò utrumq; extremum, ut condiſtinctum ab alio, eſt ens, ergò non conſtituitur per aliud, in ratione entis. Quod ipſum ſic ulteriùs proponi poſſet. Antecedenter antequam conſtituatur aliquid ens per alienam entitatem, jam eſt ens, ergò in ratione entis, non conſtituitur per alienam entitatem. Antecedens probatur. Jam enim antecedenter ad alienam entitatem eſt diſtinctum, quomodo enim unum conſtitueretur per aliud, ſi utrumq; indiſtinctum eſt, & unum idemq; diſtingueretur à ſeipſo, nempe conſtitutum, ut ſupponitur realiter, à conſtituente, ut ſupponitur realiter. Conſequentia autem principalis probatur, quia exiſtentia nihil aliud eſt, quàm ens in actu, ergò ſi nihil poteſt conſtitui ens per alienam entitatem, adeoque neque exiſtens per alienam exiſtentiam; non enim poſſet conſtitui ens per alienam exiſtentiam, niſi conſtituatur ens in actu, per alienam entitatem.

Probatur III. Eſſentia quæ eſt à parte rei prout condiſtincta exiſtentiæ, vel eſt nihil, ſeu non ens in actu, vel non eſt nihil, ſeu non eſt non ens in actu: Neutrum dici poteſt, quod probatur; Si eſſentia prout condiſtincta ab exiſtentia eſt nihil etiam in ratione entis, conſtitueretur per alienam entitatem, idq; conſtitutione reali, & tamen nihil poteſt conſtitui ens per alienam entitatem, ut probatum immediatè. Rursùs ſi eſſentia prout condiſtincta exiſtentiæ, eſſet nihil, ergò non ſunt illic duo condiſtincta, quorum utrumq; ſit res, ſed ſe habent ita, ſicut Petrus & Tenebræ. Deniq; ſi eſſentia prout condiſtincta exiſtentiæ eſſet nihil, & poſſet exiſtere aliquid per exiſtentiam alienam & non poſſet; poſſet exiſtere, ut ſupponitur; non poſſet exiſtere, quia quod eſt nihil; non poteſt exiſtere per exiſtentiam alienam; aliàs & exiſteret, & non exiſteret, exiſteret quidem, ut ſupponitur, non exiſteret autem, quia nihil nõ exiſtit. Et ſi eſſentia prout condiſtincta exiſtentiæ eſt nihil, quomodo eſt à parte rei? Si autem eſſentia prout condiſtincta exiſtentiæ non eſt nihil, ſed eſt à parte rei, ergò exiſtit: hæc enim duo verbis differunt, ad quid ergò illi ſuperaddita exiſtentia?

Respondebis I. Inter illos terminos ens actu & non ens actu dari poſſe medium ens non actu; ita ut eſſentia prout condiſtincta ab exiſtentia ſit ens non actu, & ita ut quaſi medium illud detur non per abnegationem utriusque extremi, ſed per participationem ex utroque.

Contra. Tum quia impoſſibile eſt eſſe ens à parte rei & non eſſe ens actu, ergò ſi eſſentia prout condiſtincta ab exiſtentia eſt à parte rei, prout condiſtincta, eſt ens actu. Antecedens probatur, quia quacunq; formalitate conſtituetur ens, à parte rei hoc ipſo conſtituetur actu, niſi facias de ſola voce quæſtionem. Tum quia de eo quod eſt ens non actu, vel eſt verum dicere; eſt nihil actu, vel non eſt verum dicere; ſi non eſt verum dicere, nihil actu, ergò verum erit dicere eſt ens actu, quod tu negas: quid enim medium inter ens, & nihil? Quod ſi de illo quod eſt ens non actu, verum eſt dicere, eſt nihil actu, ergò verum erit dicere, quòd ſit non ens: non ens enim, & nihil quo differunt?

Respondebis II. Condiſtinguenda eſſe illa duo, unum actuale eſſe eſſendi, & aliud eſſe actuale exiſtendi; eſſentia ergò prout condiſtincta exiſtentiæ habet actum illum eſſendi.

Contra.

Digitized by Google

Contra. De hoc ipſo quæritur cur non habeat actum exiſtendi, ſi eſt actu à parte rei; cùm actuale eſſe eſſendi, nulla in re differat, ab actuali eſſe exiſtendi. Deinde cui non competit actuale eſſe exiſtendi hominis ut bruto, illi non competit eſſe actuale eſſendi hominem; ergò & cui non competit eſſe actuale exiſtendi non competet etiam eſſe actuale eſſendi; Sicut ſe enim habet tale ad tale, ita ſimpliciter ad ſimpliciter.

Respondebis III. Retorquendo argumentum Eſſentia prout ratione condiſtincta ab exiſtentia, eſt ne actu vel non? redibitque argumentum contra Thomiſtas factum.

Contra. Quia in ſententia per rationem nonniſi ratiocinantem diſtinguente eſſentiam ab exiſtentia, dicetur illam, neque eſſe actu, neque eſſe non actu, ſed præſcindere jam ab utroque, non poteſt autem dici quod eſſentia à parte rei poſita præſcindat ab eſſe actu, vel eſſe non actu.

Confirmatur Concluſio. Quæ confirmatio ſimul oſtendit extrinſecam etiam exiſtentiam competere eſſentiæ à parte rei poſitæ. Eſſentia quæ eſt phyſicè, prout condiſtincta exiſtentiæ, vel eſt actu extra cauſas, vel non eſt? Si non eſt extra cauſas prout condiſtincta exiſtentiæ, contra erit, quia prout condiſtincta exiſtentiæ eſt quid productum, non enim eſt Deus, neque ens à ſe, neque nihil &c. Si autem eſſentia prout condiſtincta ab exiſtentia, eſt extra cauſas aliquid, ergò prout condiſtincta ab exiſtentia, exiſtit: hæc enim duo vix verbis differunt. Denique ſi diſtinguitur eſſentia ab exiſtentia à parte rei, vera eſt hæc propoſitio, *eſſentia eſt diſtincta ab exiſtentia*, ergò ulteriùs vera erit hæc *eſſentia eſt*, nam de quo à parte rei verificatur propoſitio de tertio adjacente, de eodem verificari poteſt de ſecundo adjacente, ut notum ex Dialecticis, & inductione, Ergò eſſentia prout condiſtincta ab exiſtentia, exiſtit, quia de illa verificatur particula *Eſt*, quæ ſupponit à parte rei, in communi ſententia, pro exiſtit.

DIFFICULTAS II.

Quomodo diſtinguatur exiſtentia ab eſſentiâ?

Præmitto I. *Non eſſe diſtinctam exiſtentiam ab eſſentiâ, diſtinctione Scotiſtica, ex natura rei,* de quo alibi: ubi univerſaliter hæc diſtinctio rejecta. Quod ſi eſſentia ab exiſtentia non eſt diſtincta realiter, nec ex natura rei, reſtat ut diſtinguatur, per rationem nonniſi.

Præmitto II. *Exiſtentiam poſſe comparari dupliciter ad eſſentiam.* I. Ad eſſentiam actualem. II. Ad eſſentiam quæ ſit in ſtatu poſſibilitatis: exiſtentia actualis comparata ad eſſentiam poſſibilem diſtinguitur, ſicut ens à ſe ipſo, dum eſt nihil, ſeu non ens. Et conformiter loquendo ad aliàs præjacta principia, diſtinguuntur hæc duo inter ſe, non ratione recti, & intrinſeci, ſed ratione obliqui, connotatorum, & ſtatus; nam idem ens, in quantùm dicit eſſe acceptum à cauſis, vocatur exiſtentia, & in quantum dicitur habere adhuc eſſe in cauſis, dicitur eſſe, nonniſi in ſtatu poſſibilitatis: tota autem eſt difficultas, de eſſentia actuali.

Præmitto III. *Exiſtentiam poſſe comparari tam ad eſſentiam actualem quà actualis eſt, ſeu reduplicativè acceptam, quàm ad eſſentiam actualem ſpecificativè acceptam*: ſi comparetur ad eſſentiam actualem reduplicativè acceptam, ſeu ad illam rationem formalem, quæ reduplicatur, eſſentia ſic ſpectata ab exiſtentia differt, ſicut definitum & definitio: reduplicativè enim ſpectata eſſentia erit eſſentia, prout eſt in actu; eſſe autem in actu, & exiſtentia, differunt ſicut definitio & definitum. Tota ergò difficultas devolvetur ad eſſentiam quidem actu ſpectatam, ſed tamen non reduplicativè acceptam. *Circa quod*

Dicendum eſt. *Exiſtentiam ab eſſentia actuali ſpecificativè accepta, diſtingui connotativè, ita ut in recto idem ſint, in obliquo autem diſtinguantur.*

Probatur. Quia exiſtentia quà talis, importat eſſe extra cauſas, ſeu eſſe actu, eſſentia etiam actualis, importat ſolùm connexionem exercitam prædicatorum actualium; ergò in recto non differunt: ubiq; enim idem reſpondet eſſe, ergò nonniſi connotativè, quomodo enim aliter? Sed hîc adhuc.

Quærendum reſtat. *An ita poſſit ſubſtare noſtris conceptibus exiſtentia, comparata ad eſſentiam, ut inter ſe præſcindere poſſint?*

Respondendum *Affirmativè*. Ratio. Tum quia conſiderando particulares eſſentias prout eſſentiæ ſunt, poſſum formare conceptum communem particularibus eſſentiis. Poſſum item conſiderando particulares exiſtentias formare conceptum communem exiſtentiæ; quæ tamen duæ rationes communes, præſcindunt inter ſe objectivè; conceptus enim communis accidentis, quantumvis Metaphyſici, non poteſt eſſe conceptus communis, ejus, cujus eſt accidens; hoc ipſo enim non eſſet ejus accidens: jam autem exiſtentia, eſt accidens Metaphyſicum eſſentiæ. Tum quia univerſaliter quæ definitionibus differunt, præſcindere inter ſe poſſunt; jam autem eſſentia & exiſtentia, differunt definitionibus. Tum quia ſi eſſentia non præſcindit objectivè ab exiſtentia, etiam in ſtatu eſſentiæ importaretur exiſtentia; ſed non importatur, quia de eſſentia eſſentiæ ut ſic, non eſt exiſtentia: ſi enim ab his differentiis creatum & increatum, benè poſſit præſcindi Ens, non apparet cur etiam ſic non poſſit præſcindi eſſentia ab exiſtentia.

Objici-

Digitized by Google

Objicitur I. Si dantur præciſiones objectivæ inter eſſentiam & exiſtentiam dabitur proceſſus in infinitum in iſtis formalitatibus objectivis. Quod ipſum probatur, quia illa objectiva formalitas exiſtentiæ, quæ correſpondet ut condiſtincta à formalitate eſſentiæ, eſt apta ad non exiſtendum, & poteſt habere duos ſtatus puræ poſſibilitatis, & actualitatis; ergò in illa rurſùs duæ formalitates diſtinguentur, una quæ ſit eſſentia, & alia quæ ſit exiſtentia; de quibus ipſis ulteriùs redibit argumentum.

Respondetur. Duplicem cogitari poſſe eſſentiam, nempe eſſentiam ipſius eſſentiæ, & eſſentiam ipſius exiſtentiæ inter quas duas hoc diſcrimen eſt, quia exiſtentia reſpectu eſſentiæ quà eſſentia eſt, habet ſe ut accidens metaphyſicum, exiſtentia autem, reſpectu eſſentiæ ipſius exiſtentiæ, non eſt exiſtentia accidens, poſita itaque abſtractione eſſentiæ ut ſic, ab exiſtentià, intelligitur manere ſola ratio differentialis exiſtentiæ, quæ in re quidem eſſentiam continet, tamen prout objicitur noſtris conceptibus, intelligitur quaſi ſpoliata ex eſſentia ſecundùm rationes communes ſpectata; licèt non ſpolietur eſſentiâ ſecundùm rationes particulares ſpectata, ut dictũ de Ente; à quâ exiſtentiâ prout ità conceptâ, prout jã dicente, quòd à ſe extracta jã ſit ratio cõmunis eſſentiæ, jam non poteſt ab illâ, quà tali, abſtrahi ratio communis, nec unquam abſtrahi poteſt exiſtentia ab eſſentia ipſiuſmet exiſtentiæ, nec è converſo accipiendo eſſentiam ſenſu explicato.

Objicitur II. Eſſentia actualis quantumcunque præciſa objectivè ab exiſtentiâ, eo ipſo, quòd actualis concipiatur, concipitur exiſtens: Ergò nec eſſentia ab exiſtentiâ nec è contra præſcindi poſſunt.

Respondetur. Eſſentiam actualem dum præſcinditur non concipi actualem, ſed depurari ab actualitate, hinc argumentum eſt, à non ſupponente. Neque valet ſi dicas, eſſentiam poſſibilem dicere exiſtentiam poſſibilem, & eſſentiam actualem, dicere exiſtentiam actualem; non inquam valet ſi dicas; quia poteſt concipi ipſa eſſentia ſecundùm ſe, adeoq; prior ex modo concipiendi, ipsâ exiſtentiâ poſſibili & actuali, cumq; illa ratio abſtractiſſima eſſentiæ, nullam dicat actualitatem, nullam etiam dicet exiſtentiam: Et ſicut animal quod eſt in homine depuratum à rationali, eſt à parte rei adhuc rationale; licèt ab illo prout depurato à rationali, non poſſit ulteriùs rationalitas abſtrahi; ſic in præſenti.

Ojicitur III. cum Oviedo. Nulla formalitas eſt actu exiſtens, quæ non ſit poſſibilis: ergò nulla formalitas eſt actu exiſtens, quæ non includatur in eadem, ut poſſibili. Rurſùs nulla formalitas accipitur in ente poſſibili, quæ non concipiatur exiſtens: Ergò neque ens poſſibile dicit aliquam formalitatẽ, quã non dicat exiſtẽs; Ergò ens ut exiſtens, & ut poſſibile, non diſtinguitur per formalitatem aliquam, quæ cognoſcatur in uno, & non cognoſcatur in alio?

Respondetur. Licèt in animali poſito in Leone, & animali poſito in Petro, quà animal eſt, nulla ſit formalitas in uno, quæ non ſit in alio; nihilominus hoc non obſtante, poteſt dari ratio communis utrique, ut docent qui tenent præciſiones objectivas: ita quamvis non detur formalitas in ente poſſibili, quæ non ſit in actuali, & è converſo; nihilominùs dari poterit ratio communis utrique, adeoque ex vi rationis communis, præſcindens à poſſibilitate & actualitate. Addo diſtinctas eſſe has propoſitiones: An dicat formalitatem aliquam exiſtentia poſſibilis, quam non dicat actualis, & an depurari poſſit conceptus eſſentiæ, à prædicato ſuo metaphyſico, quod eſt exiſtentia. De priori non eſt quæſtio; ſed de ſolo poſteriori præcipuè cum ex dictis ſuprà conſtet, poſſibilitatem non rectè explicari, per exiſtentiam conditionatam. Denique cùm importentur alia connotata ab ente poſſibili quà tali, alia ab exiſtente, poterit ratio communis deſumpta ex his potiùs connotatis fabricari, conſtituereque objectum præciſum unum ab alio.

Instabis. Quando Deus cognoſcit creaturam poſſibilem, indifferentem ut producatur, vel non producatur, cognoſcit omnes formalitates, quæ ſunt in illa jam producta, vel non cognoſcit? ſi cognoſcit omnes, ergò in ſtatu poſſibilitatis ex parte objecti, includit omnes formalitates, quas includit exiſtens; ergò exiſtens nullam addit formalitatem, ſupra poſſibilem: Quod ſi non omnes cognoſcit formalitates in creatura poſſibili, quæ reperiuntur in exiſtente, ſequitur aliquam formalitatem eſſe productam, quin cognitio illius formalitatis productionem ejus præceſſerit.

Respondetur. Poſſibile & exiſtens, ſi ratione recti ſumantur, non præſcindunt à ſe; idem enim eſt exiſtens, quod erat poſſibile; idem autem, à ſe ipſo ut tali, non præſcindit; ratione tamen connotatorum, ſunt diverſa objecta, poſſibile & exiſtens, connotataque unius, non conveniunt alteri: nam in ſtatu poſſibilitatis non importatur actualis ratio exiſtendi extra cauſas, ſed attenditur ad ſolum nexum prædicatorum, & tantùm pro ſtatu exiſtentiæ, ad rationem illam actualem, exiſtendi extra cauſas; cur ergò ratione diverſorum connotatorum, non poterit depurari, conceptus ut ſic eſſentiæ, à conceptu exiſtentiæ, fundamento habito in connotatis diverſis.

* * *

DIFFICULTAS III.

Solvuntur rationes pro diſtinctione reali eſſentiæ ab exiſtentiâ.

PLuribus argumentis quæ deducunt ex diverſis principiis probant ſuum intentũ Thomiſtæ. Antecedunt & argumenta recentiorum.

Punctum Difficultatis 1.

Rationes Thomiſtarum.

OBjicitur I. Auctoritas Ariſtotelis 2 Poſter. c. 2. *Hominem*, inquit *& eſſe hominem aliud eſt & inferius, eſſe verò nullius eſt ſubſtantia.* Et 3. de Animâ C. 4. ait: *aliud eſt magnitudo, aliud magnitudinis eſſe.*

Respondetur. Hæc omnia ſufficienter explicari per alietatem oriundam à diverſis connotatis: quia nec etiam eædem auctoritates probant, quòd eſſentia ipſius exiſtentiæ diſtinguatur realiter ab exiſtentiâ; aliàs idem non eſſet idem, utque eſſe nullius ſit ſubſtantia, ſufficit quòd exiſtentia ſit accidens Metaphyſicum.

Objiciuntur II. Quædam Principia Philoſophica.

I. Principium. Separabilia realiter ſunt diſtincta realiter. Exiſtentia & eſſentia ſunt ſeparabilia realiter. Ergò.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum per ſubſumptionem hujus Minoris, Eſſentia poſita extra cauſas, & eſſentia eadem, non poſita extra cauſas, ſunt ſeparabilia realiter, ergò eſſentia à ſe ipsâ erit diſtincta realiter: Imò idem ſubſumi poteſt de ipſamet exiſtentiâ in ſtatu phyſico dum eſt, & dum aliàs, non eſt. Directè autem ad argumentum dici poteſt. Separabilia, realiter ſeparabilitate ab ipſo ſtatu petibili, vel ratione diverſorum connotatorum ſunt diſtincta realiter in ſe. Nego Majorem: quidquid ſit quòd ſtatus ipſe & connotata diſtinguuntur realiter ſuo modo. Separabilia realiter, ratione entitatis & intrinſecorum, idq; pro eodem ſtatu phyſico, ſunt diſtincta realiter. Concedo Majorem: Eſſentia autem ab exiſtentiâ non pro ſtatu phyſico actuali, nec ratione entitatis, ſeparari poteſt. Addo ex Oviedo: Eſſentiam Petri, ab æterno nec fuiſſe eandem, cum ſepoſita in tempore, nec diſtinctam: non fuiſſe diſtinctam, quia idem quod erat poſſibile exiſtit; nec fuiſſe eandem, quia id quod eſt, & quod non eſt, non poſſunt eſſe idem. Unde ad illud argumentum, Eſſentia eadem fuit ab æterno Petri, quæ eſt in tẽpore, ſed exiſtentia Petri diſtinguitur realiter ab Eſſentia Petri ab æterno, ergò diſtinguitur realiter ab eſſentia Petri in tempore; ex vi hujus additi reſpondendo dicitur, quòd in hoc argumento & minor & & major falſa ſit. Sed hoc idem argumentum diſtingui aliter poteſt, quod ſcilicèt illæ eſſentiæ, ratione connotatorum & ſtatuum habeant diſtinctionem.

II. Principium. Potentia & actus, participans, & participatum, recipiens & receptum ſunt diſtincta realiter: Sed eſſentia eſt potentia participans actualitatem recipiendam, jam autem exiſtentia eſt actus, participatum, receptum &c. Ergò.

Respondetur. Potentiam Metaphyſicam & actum Metaphyſicum non eſſe diſtincta realiter, aliàs homo qui eſt per modum potentiæ receptivæ formæ, quæ eſt riſibilitas, diſtingueretur realiter à riſibili; licèt potentia phyſica & actus phyſicus, diſtinguantur inter ſe realiter. Unde idem ad ſe ipſum, poteſt diverſo reſpectu habere rationem potentiæ Metaphyſicæ. Conceſſo autem, quòd eſſentia non ſit potentia phyſica ad exiſtentiam tanquam ad actum, non ſequitur exiſtentiam non fore aliquid limitatũ; quia limitationem poteſt habere, & non ex prædicato potentiæ phyſicæ, ſed ex ſuâ naturâ, conditioneque prædicatorum. Dici etiam ex dictis poteſt, quòd ratione nonniſi diverſorum connotatorum, rationem potentiæ, habeat eſſentia, & exiſtentia, rationem actûs.

III. Principium. Mutabile & immutabile ſunt diſtincta realiter, eſſentia eſt immutabilis, exiſtentia autem mutabilis. Ergò.

Respondetur. Hanc diverſitatem prædicatorum, eſſe ortam ex alietate ſtatuum & connotatorum, ſed non ratione intrinſecorum. Hinc etiam ipſa exiſtentia hominis, ſecundùm id quod dicit in recto, eſt immutabilis, quia eſt ipſemet homo.

IV. Principium. Impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe, ergò non poteſt quidquam eſſe, & tamen concipi ſub negatione ejus, cui identificatur realiter; ſed eſſentia poteſt concipi ſub negatione exiſtentiæ; Ergò hæc non identificantur formaliter.

Respondetur. Exiſtentiam de eſſentia negari, non ratione recti, nec ratione ſtatûs phyſici ejuſdem, ſed ratione connotatorum, & diverſi ſtatûs, quia ſi concipiatur eſſentia non extra cauſas, adeoque non in ſtatu phyſico, benè de illa negari poteſt, exiſtentia.

Colliges, quid reſpondendum ſit ad illud, quòd nihil ſit indifferens ad ſeipſum: Id enim verum eſt, quòd nihil phyſicè ſit ad ſe ipſum indifferens; ſit tamen ex modo concipiendi, ratione diverſi ſtatûs, connotatorum &c. Et licèt quidem accidens phyſicum debeat eſſe diſtinctum realiter ab eo, cujus eſt accidens, ſecùs ſentiendum de accidenti Metaphyſico, qualis eſt exiſtentia; quæ etiam ratione recti, intrinſeci, & entitatis non eſt accidens, ſed ratione ſtatûs & connotatorum: hoc eſt cauſarum, extra quas, vel intra quas ſit eſſentia. Unde quamvis prædica

dica

Digitized by Google

dicatio exiſtentiæ de eſſentiâ, ſit prædicatio accidentis, eſt tamen accidentis Metaphyſici.

Colliges, quid ſit reſpondendum ad illam inſtantiam, quod convenit nonniſi dependẽter à cauſa efficiente, diſtinguitur ab eo, quod convenit neceſſariò; exiſtentia autem convenit cõtingenter & dependenter à cauſa efficiente; cõſequenter enim ad dicta negari debet, quòd exiſtentia ſecundùm id quod dicit in recto, non ſit æquè neceſſaria ac eſſentia. Et licèt id quod convenit pro ſtatu phyſico nonniſi dependenter à cauſis, diſtinguatur realiter, ab eo, quod cõvenit pro eodem ſtatu phyſico, independenter à cauſis, poteſt tamen idem pro ſtatu Metaphyſico eſſe independens à cauſis & pro ſtatu Phyſico dependens.

V. Principium. Relationes diverſæ, debent habere diverſos terminos. Et ita ratio ſimilis, non terminatur ad paſſum vel æquale; cùm ergò relatio tranſcendẽtalis & prædicamentalis, ſint relationes diverſæ, diverſos etiam debent habere terminos: ſed ſi non diſtinguãtur exiſtẽtia ab eſſẽtia, relatio tranſcendẽtalis & prædicamẽtalis non haberẽt diſtinctum terminum; quia relatio tranſcendentalis eſt ad ipſam eſſentiam, prædicamentalis eſt ad exiſtentiam; & tamen per nos non diſtinguũtur realiter eſſẽtia & exiſtentia.

Respond. Principium iſtud paribus cæteris accipiendum eſſe: Si enim eſſet verum univerſaliter, probaret quòd albedo, quæ eſt terminus relationis ſimilitudinis, non poſſit eſſe terminus relationis diſſimilitudinis ad nigrum: ſufficit itaque ſi diſtinctæ relationis terminus ſit vel diverſus realiter, vel diverſus formaliter; præcipuè cùm illa relatio tranſcendentalis Dei ad eſſentiam creaturæ, nihil aliud ſit, quàm ipſa omnipotentia petens producere, & ipſa creatura petens produci; quod totum ſalvari poteſt, quamvis eſſentia non diſtinguatur realiter ab exiſtentia.

Arguunt aliqui ex eo diſtingui realiter exiſtentiam ab eſſentia, quia operatio creata diſtinguitur realiter ab eſſentia, conſequenter & modus eſſendi, hoc eſt, exiſtentia debebit diſtingui: Sed illud proloquium non plùs vult, quàm quòd intrinſecam perfectionem entitativam actus, accipiat à modo eſſendi.

Objiciuntur III. Quædam Principia Theologica.

I. Principium. Solus Deus eſt ſuum eſſe, ſed ſi non diſtingueretur realiter exiſtentia creaturæ ab eſſentia, creatura eſſet ſuum eſſe.

Respondetur. Effatum illud ita eſſe intelligendum; quòd ſcilicet ſolus Deus ſit à ſe, ſibiq; principium eſſendi; reliqua autem omnia ſunt ab illo. Alius etiam ſenſus illius dicti dari poteſt: Solus Deus eſt ſuum eſſe, id eſt, quidquid eſt in Deo, Deus eſt; atq; ita eſt in Deo ſapientia, eſſe ſapientiæ in Deo, Deus eſt, &c. & ſic de reliquis: quod non convenit creaturis.

II. Principium. Solus Deus eſt actus purus, ſed ſi exiſtentia creata identificaretur etiam creatæ eſſentiæ, hoc non eſſet verum; quia ſola compoſitio, deſtruit rationem actus puri, quæ compoſitio non eſſet, ſi identificaretur eſſentiæ cum exiſtentia.

Respondetur. Majorem illam, ſola compoſitio deſtruit rationem actûs puri, poſſe duplicem habere ſenſum. Omne id quod compoſitionem non habet ex diſtinctis realiter, eſt actus purus, & hîc ſenſus falſus eſt, quia ab exiſtentia ſaltem eſſentia ipſius exiſtentiæ non diſtinguitur realiter, & tamen exiſtentia non eſt actus purus. Deinde poteſt facere hunc ſenſum, quòd compoſitio ſi detur, deſtruat rationem actûs puri, ſed ita ut illa etiam non poſita poſſit deſtrui ratio actûs puri, non quidem per compoſitionem ex eſſentia, ſed aliunde.

Explicari etiam dictum principium ſic poteſt. *Solus Deus eſt actus purus*. quia non tranſit à potentia ad actum, ſed ſemper eſt actus non miſtus antecedentia potentiæ: ſolus autem Deus eſt talis, nos autem & in eſſe & in operari, tranſimus à potentia ad actum. Rurſùs quod eſt actus purus nõ poteſt habere rationem ſubjecti; in omni autem creatura ſubjectantur illius accidentia.

III. Principium. Scientia ſimplicis intelligentiæ à ſcientia viſionis ſunt diſtinctæ; Ergò debent terminari ad diverſa objecta; ſed niſi daretur diſtinctio realis inter exiſtentiam & eſſentiam non poſſent diſtingui iſtæ ſcientiæ. Ergò.

Respondetur. Cùm circa idem realiter objectum, poſſint verſari etiam creatæ duæ ſcientiæ realiſſimè diſtinctæ, multò magis verſari poterunt ſcientiæ divinæ realiter indiſtinctæ; Sufficeret ergò diſtinctio objectorum, ratione diverſorum realiter ſtatutum.

Diſtingui rurſùs poterunt illæ ſcientiæ ratione objecti attributionis, ſeu rationis formalis ultimatæ, quia ſcilicet ratio intenta à ſcientia ſimplicis intelligentiæ, quà tali, eſt ratio poſſibilis; ratio autem intenta à ſcientia viſionis, quà tali, eſt ratio exiſtentis. Et ſicut non obeſt quominus dicatur diſtingui Logica à Phyſica, quia Logica rationem hujus quod eſt operatio intellectualis conſiderat, quam etiam conſiderat Phyſica; ita nec ſequetur confuſio ſcientiæ viſionis, quamvis utraque, idem objectum habeat, modò diſtinguatur ratione objecti attributionis.

Diſtingui item poterunt illæ ſcientiæ ratione medii in quo, & ratione cujus cognoſcũtur; quod ita explicatur. Poſſunt benè notitiæ circa idẽ in re objectum diſtingui præcisè ratione medii in quo; & ratione cujus cognoſcuntur: Et ſic notitia Dei in illomet ipſo & notitia Dei per attactã ſpeciẽ expreſſam, quam habet Gabriel de Deo, ſunt notitiæ diſtinctæ. Rurſùs eadem Concluſio diverſa erit ſi per diverſa motiva procedat,

Digitized by Google

revocabiturque ad diverſas ſcientias: Viſio item horti in ſe, & imagine vel ſpeculo, longè eſt alia, & ſic de reliquis: ex quibus ſtabilitur hæc Major, quòd notitiæ ratione medii in quo, & ratione cujus cognoſcuntur, ſint diverſæ. Quia verò medium in quo, & ratione cujus cognoſcuntur poſſibilia, eſt diverſum à medio in quo, & ratione cujus cognoſcuntur exiſtentia, fit ut ſcientiæ etiam ad illa objecta attendentes ſint adhuc diverſæ. Porrò medium in quo noſcuntur poſſibilia eſt, v. g. omnipotentia, ipſa Dei eſſentia: &c. Medium autem in quo noſcuntur exiſtentia, eſt illorum præſentialitas ad æternitatem, quæ ipſa ratione decreti alicujus divini liberi proportionati, attinguntur, cum tamen poſſibilia, independenter à quocunque decreto libero, noſcantur.

Rationes Recentiorum.

Objicit I. Sylveſt. Maurus q. 6. Phyſ. Univerſim actus diſtinguuntur ab iis quæ habent tales actus. Aliud enim eſt quod movetur, aliud moveri, aliud quod intelligit, & aliud intelligere: Sed aliud realiter eſt intelligere aliud quod intelligit, ergò & aliud quod exiſtit aliud exiſtentia.

Respondetur. Aliud eſse actum phyſicum formæ phyſicæ, & aliud quod habet talem actum, ſed actus formæ Metaphyſicæ, ab eo quod habet talem actum, diſtingui non debent; aliàs unitas quæ eſt actus unius entis, riſibilitas quæ eſt actus metaphyſicus unius Riſibilis, deberent eſſe diſtincti realiter; quod ſi hæc ipſa dicas diſtingui realiter, ſaltem entitas & ens, non diſtinguentur realiter, quamvis entitas ſit actus entis, jam autem exiſtentia eſt actus metaphyſicus eſſentiæ.

Instat I. Si quis ſincerè reflectat ſuper ſe ipſum, advertit quòd ſicut ipſe intelligit non per hoc, quòd ſit intelligere, ſeu actus intelligendi; ſed per hoc quod habeat actum intelligendi; ita etiam eſt non per hoc quod ſit eſse, ſed per hoc, quod habeat eſse; abſurdum autem eſt ut ens habeat id quod eſt; v. g. dicitur abſurdè quòd homo habeat animal rationale.

Respondetur. Imprimis reflexio noſtra qualis, non poteſt in præſenti pro argumento accipi: poteſt enim dici ex modo noſtro concipiendi imperfecto, totum illud oriri: planè ac cum ſub formis materialibus, concipimus Deum. Sed poſito etiam quòd nos reflectamus ſuper noſtras cogitationes, nemo niſi præoccupatus, experitur quid ſit eſsentia, ſupra quam ponens ſe exiſtentia, quod faciat illam eſſe, extra cauſas. Tranſeat item quòd abſurdè dicatur hominem habere animal rationale, quia hæc duo cōparantur ut definitū & definitio; quæ tamen ita non comparantur, etiamſi ſint idē realiter, modò unum cum fundamento in re concipiatur per modum accidentis Metaphyſici, advenientis, ſecundarii, aliud per modum eſſentis &c. benè horum unum haberi, aliud habere, dici poterit; & ita dicitur unumquodque ens, habere ſuam unitatem, quæ ab illo non diſtinguitur realiter.

Instat II. Quòd poteſt habere ac non habere aliquem actum, non eſt talis actus; & ita quod poteſt ſedere, & non ſedere, non eſt actus ſedendi: ſed omnis creatura poteſt habere & non habere actum eſſendi; Ergò nulla creatura eſt actus eſſendi.

Responsum ſuprà. Quòd poteſt habere & non habere pro ſtatu phyſico aliquem actum non eſt talis actus. Concedo. Si hoc illic contingat non pro ſtatu phyſico, ſed pro aliquo potentiali vel intentionali. Nego. Non eritque diſtinctio in recto in hoc, quod eſt actus; & in hoc quod eſt poſſe actûs, ſed erit diſtinctio ratione obliqui, connotatorum, & ſtatûs diverſi.

Instat III. Ex eodem fermè principio. Certum eſt inquit me poſſe eſſe ac non eſſe; quo poſito, quærit, vel poſſe eſſe ac non eſſe, eſt ipſum actu eſſe, vel non eſt ipſum actu eſſe; ſi primùm, contra erit, quia ipſum poſſe moveri, & non moveri, non eſt ipſum actu moveri; Ergò & in præſenti idem dicendum. Quod ipſum in hoc fundatur, quia ſicut eſſe, eſt ipſum eſſe; ita poſſe eſſe & non eſſe, non eſt ipſum eſſe actu; ſed eſt potentia eſſendi, ac non eſſendi: Si autem poſſe ac non eſſe, non eſt ipſum actu eſſe, habetur intentum: Neque enim poteſt dici, quòd ipſamet poſſibilitas, ſit quid mihi extrinſecum, identificatum cum Deo; hoc enim idem eſſet ac dicere, quòd poſſe meum moveri & non moveri, non ſit aliquid intrinſecum mihi, ſed merè extrinſecum.

Respondetur. Poſſe eſſe & non eſſe, cum ipſo actu eſſe, ſint idem quoad rectum, licèt non ſint idem in obliquo. Paritas adlata de motu, non convincit; quia argumentum à diſtinctione formarum phyſicarum, non valet ad formas Metaphyſicas, qualis forma Metaphyſica, eſt exiſtentia. Secunda etiam pars argumenti non convincit. Quia ſufficit ut eſſe actu, non ſit idem in obliquo, cum poſſe eſſe actu & non eſſe; licèt ſit idem in recto; Quando autem videtur admittere poſſibilitatem intrinſecam rerum, id ſecundùm dicta ſuperius prò nobis facit.

Objicitur II. Ex imperfectione creaturæ oritur, quòd non identificetur cum aliis actibus; ſed actus eſsendi, eſt primus & præſtantiſſimus actus; in quo omnes fundantur. Ergò.

Respond. Ex imperfectione creaturæ oritur quòd non identificetur cum actibus Phyſicis, ſed nego, quòd etiam debeat non identificari cum actibus Metaphyſicis, qualis eſt exiſtentia.

Objicitur III. Creaturæ undique debent differre à modo eſsendi Divino, in ratione cauſati & incauſati. ſed modus eſsendi divinus conſiſtit in hoc, ut ſit ens à ſe, in ſe, per ſe, & propter ſe, & hoc eſt eſse, undique incauſatam in quocū-

que

que genere. Eſt autem Deus à ſe, quia non accipit eſſe ab ulla causâ efficiente: eſt in ſe, quia eſſe Dei non recipitur in ullo ſubjecto vel potentiâ; eſt per ſe, quia non eſt per eſſe diſtinctum: eſt propter ſe, quia non eſt propter finem diverſum, ſed ipſe eſt ſupremus finis omnium: Ergò creaturæ debent habere eſſe undique cauſatum, per proportionatam oppoſitionem, defectum involventem.

Respondetur. Hæc nos omnia prædicata ſalvare, licèt non cum explicatione qualem ponit objectio. Et quidem quòd ſit à ſe, concordamus in explicatione. Quando autem eſſe in ſe explicat, quia eſſe Dei non recipitur in ullo ſubjecto & potentiâ, id imprimis in principio arguentis difficultatem habet; quomodo enim aliquid eſt in ſe, ſi non diſtinguitur id quod eſt, & id in quo eſt? ſicut nemo dicit in animali rationali eſſe hominem. Sed retinendo etiam explicationem quam ponit objectio, adhuc illa ſalvari poteſt in noſtris principiis, quia ſcilicet non recipitur eſſe Dei, in ulla potentia quæ phyſicè præceſſerit, vel præcedere potuerit, ſicut à poſſe eſſe hominis, anteceditur eſſe hominis. Senſus autem illius dicti Deus eſt in ſe duplex legitimus & receptus dari poteſt, quod Deus ſit ſibi locus, nulloque extrinſeco indigeat loco. Vnde communi Theologorum phraſi dicitur, fuiſse in ſe ipſo, ab æterno. Rurſùs Dei eſse eſt in ſe, quia ſcilicet in ſe ipſo, complectitur omnia, pro ſuo eſse, nec indiget principiis effectivus &c. ſimilia. Quod attinet ad explicationem illius: eſt per ſe, quia non eſt per eſse diſtinctum ſupple realiter. Hoc ex dictis immediatè refutari debet, videturque eſse omninò arbitraria, & petens principium. Commodiùs dicetur, hoc ſenſu Deus eſt per ſe, quia non ex accidenti habet exiſtentiã ſed neceſsariò & per ſe.

Instat I. idem. Adverti debet quo ſenſu Deus ſit ens per eſsentiam, creaturæ per participationem; Sicut enim ignis eſt ignis per eſsentiam, quia non participat ignem, nec habet ignem in ſe, ſed eſt ignis. Ferrum verò ignitum non eſt ignis per eſsentiam, ſed ſolùm per participationem, quia non eſt ignis, ſed habet ignem ſibi intimè unitum. Ergò cum Deus ita ſit ens per eſſentiam, quia non habet eſse ſed eſt ipſum eſse, ita creaturæ erunt entia per participationem, quia non ſunt eſse ſed habent eſse.

Respondetur. Non eſſe proportionem ſi comparetur ignis ad ferrum ignitum, & Deus ad creaturam exiſtentem, nam ignis habet formam ſubſtantialem ſuæ materiæ unitam, quæ eſt actus Phyſicus ignis, ideoque conſtituens cum materia eſſentiam ignis. Jam autem ferrum ignitum, non habet ſibi ſubſtantialiter unitam formam ignis, hinc non poteſt dici niſi ignis per participationem, Jam verò tam Deus quàm creatura, habent actum exiſtentiæ, unde ad ſalvandum quod Deus ſit ens per eſſentiam, ſuffecerit hoc, quòd ſit neceſſarium in exiſtendo; quamvis Deus & creatura, habeant æquè identificatam pro ſtatu reali exiſtentiam: ad eum modũ quo Deus eſt unus per eſſentiam, & tamẽ etiam unitas à nobis, non diſtinguitur realiter.

Instat II. Deus ita eſt ſapiens ut ſit ipſa ſapientia, ergò etiam ita eſt eſſe, ut ſit ipſum eſſe, ergò creaturæ quæ habent ſapientiam & non ſunt ſapientia, etiam habebunt exiſtere ita, ut non ſint ipſum exiſtere.

Respondetur. Concedo propoſitiones aſſumptas de Deo. Quod attinet ad creaturas, non eſt par ratio, quia poſſunt eſſe extra cauſas creaturæ & non eſſe ſapientes, non poteſt autem eſſe extra cauſas eſſentia & non eſſe ſapientes, non poteſt autem eſſe extra cauſas eſſentia & non habere exiſtentiam, nec videtur tenere argumentum à formis Phyſicis ad Metaphyſicam.

Instat III. Ex eodem fermè medio termino; hoc eſt comparatæ perfectionis increatæ, ad creatam, ſicq; urget. Eſſe quod non eſt receptũ in alio, ſed eſt in ſe ſubſiſtens, eſt infinitum, eſſe enim quod non eſt acceptum ab alio, ſed eſt à ſe, eſt infinitum, ita etiam non receptum in alio, debet eſſe infinitum. Videnturq; ſe mutuò iſta conſequi, non habet eſſe ab alio; ergò non habet eſſe in alio. Unde hæ etiam affirmativæ ſe conſequuntur, habet eſſe ab alio, ergò habet eſſe in alio. Sed ſi ſubſtantiæ creatæ eſſent ſuum eſſe, ipſarum eſſe non eſſet receptum in alio, neque enim quidquam recipitur in eo, quod eſt.

Respondetur. Eſſe quod non eſt receptum in alio per excluſionem actualis vel potentialis negationis exiſtendi, eſt ens infinitum, debebit enim hoc ipſo eſſe à ſe. Cæterum eſse non receptum in alio, ſi actu non exiſtit, vel ſi ſaltem poterat non exiſtere, nõ eſt neceſse, ut ſit à ſe, adeoq; infinitũ. Hoc enim ipſo quod ſit à ſe caret principio ſuarum perfectionum limitatio, non repugnat autem, eſse non receptum in alio ſubjecto eſse adhuc finitum, ex ſua natura, ut patet in unitate comparata ad ens. Imò & in animalitate & rationalitate comparata ad hominem. Et licèt non eſse ab alio: ſequatur non recipi in alio, quia ſi ex eſse à ſe, ſequitur infinitudo perfectionis, ſequitur etiam hæc perfectio, nõ recipi in alio, ſed ex eſse ab alio, non ſequitur carẽntia omnis perfectionis, adeoq; carentia hujus perfectionis, quæ eſt, non recipi in alio.

Quando autem in ſolutione argumentorum frequenter recurrit ad hoc quod ſit extra cauſas eſſentia quoad poſſe eſſe & non eſſe, quoad eſſe autem actu, eſt extra cauſas, ratione exiſtentiæ; id non convincit, quia ſequitur illud poſſe eſſe & non eſſe prout condiſtinctum ab exiſtentia & exiſtere & non exiſtere, non exiſtere ut ſupponitur, exiſtere autem, quia illud poſſe eſſe & non eſſe eſt extra cauſas, eſſe autem extra cauſas & exiſtere nullo differunt, & ſi inter hæc ponatur differentia, non jam de re manet ſtatus quæſtionis; quia hic procedit ex ſuppoſitione, quòd hæ duæ voces habeant ſe pro eodem, imò quod ſe habeant ſicut definitio & definitum.

Digitized by Google

DIFFICULTAS I.

De Vnitate.

PRÆMITTO I. *Vnitatem non eſſe quid diſtinctum ab ente realiter.* Ratio. Tum quia ita Ariſt. 4. Metaph. t. 3. Tum quia nullum eſt ſignum diſtinctionis realis, & nulla neceſſitas. Tum quia ens prout diſtinguitur ab uno vel eſt multa vel non eſt multa. Si eſt multa, ergò per additam ſibi unitatem non poteſt fieri unum, quia nihil, per ſuperadditum, fit id, cujus eſt oppoſitum, natura ſua; ſicut nigredo, per ſuperadditam albedinem non albeſcit, ergò ulterius ens, quod prout diſtinctum ab unitate eſt multa, prout condiſtinctum ab unitate, eſt unum, quia multa, nihil aliud ſunt, niſi unum & unum. Si autem ens prout condiſtinctum ab unitate, idque à parte rei non eſt multa, ergò eſt unum, hæc enim per nos, verbis differunt. Et ſi unum ſe ipſo unum eſt, ne detur proceſſus infinitus, ita & illudens, ſe ipſo eſt unum, ob paritatem rationis.

PRÆMITTO II. *Vnitatem non eſſe quid formaliter ex natura rei Scotiſtica diſtinctione diſtinctam.* Hæc enim diſtinctio aliàs rejecta.

PRÆMITTO III. *Ordinariè admitti quòd cùm unitas non ſuperaddat enti aliquid realiter diſtinctum, vel ex natura rei, quod ſuperaddat aliquid negativum* infrà explicabile; licèt ipſum illud negativum identificetur enti, ad eum modum, quo negatio equi, identificatur animali rationali, & eſſentiæ Divinæ, identificatur independentia, immortalitas, quæ ſunt prædicata negativa. Porrò negativum illud, quod ſuperaddit unitas enti, ordinariè dicitur eſſe negatio diviſionis. Ipſa autem negatio diviſionis in ente tripliciter concipi poteſt. I. Pro negatione diviſionis à ſe, ſecundùm quam concipitur ens, non poſſe dividi in plura talia, quale ipſum: v. g. Petrus, in alium à ſe Petrum. II. Diviſio concipi poteſt ab alio, ſecundùm quam habet ens ut ab omni eo, quod non eſt ipſum, dividatur; v.g. ſecundùm quam Petrus dividitur à Joanne, Andrea &c. III. Diviſio concipi poteſt in ſe, adeoque negatio diviſionis in primo accuſativè & ſic coincidit cum negatione diviſionis à ſe, quia ſcilicet non poteſt dividi in ſeipſum. Rurſus Ly in ſe accipi poteſt ablativè hoc eſt dividi non poteſt in ſua entitate. Et ſic Angelus dividi non poteſt in ſua entitate, quia partes non habet, homo autem phyſicè acceptus, dividi poteſt in ſua entitate, quia conſtat corpore & anima.

Punctum Difficultatis 2.

Qualem Diviſionem neget Vnitas?

DICENDUM eſt. *Negationem diviſionis in ſe accuſativè ſeu à ſe, eſſe negationem primò importatam ab unitate*; ita Suar. Hurt. & poſt illos Ovied. quamvis ille dicat æque importari etiam diviſionem ab alio. Quoad primam partem.

PROBATUR I. Auctoritate Ariſtotelis 5. Metaphyſ. t. 11. & S. Thomæ præſertim q. 3. de potentia Art. 16. ad 3.

PROBATUR II. Si ab Uno non importaretur negatio diviſionis à ſe, poſſet ſtare unitas cum diviſione à ſe, hîc enim quæritur de talis diviſionis negatione, quæ diviſio ſtare non poſſit cum unitate, ſed non poteſt ſtare unitas cum diviſione à ſe; quia aliàs illud unum, & eſſet unum & non eſſet, eſſet quidem ut ſupponitur, non eſſet autem, quia unum & unum ſeu pluries unum, non eſt unum ſed multa, quia multa non eſt aliquid aliud, niſi pluries unum, item diviſibile à ſe, eſt pluries unum, ſcilicet pluralitate in ſe ipſo incluſa, ergò illud unum, eſſet multa, adeoque non unum.

PROBATUR III. Ponamus aliquid eſſe unum, poſſe tamen dividi à ſe, poſita diviſione, poſſunt ne adhuc dividi partes à ſe vel in ſe accuſativè vel non poſſunt? Si poſſunt, quæro de illis diviſis an adhuc poſſunt dividi, ſi id concedis, concedis proceſſum infinitum in diviſionibus, quod repugnat. Quod ſi devenire eſt ad aliquid, quod ulterius non ſit diviſibile, quæram de illo indiviſibili, eſtne multa vel unum? Si multa, ergò multa illud erit, quod non eſt multa, quia nec multiplicabile. Si unum ergò aliquid unum non eſt diviſibile in multa ſe, nec poteſt ſtare cum illo dividi in ſe, ergò apparet etiam unitatem ut ſic, non ſtare cum diviſione in ſe. Sicut ſi unus homo non poteſt ſtare cum rugibilitate nec homo ut ſic ſtabit.

QUOAD II. PARTEM, nempe quòd negatio diviſionis à ſe, ſeu in ſe accuſativè, ſit negatio primò importata.

PROBATUR I. Rationes & formalitates reſpicientes illud ipſum cujus ſunt, ſunt rationes priores, rationibus & formalitatibus, reſpicientibus aliud ab eo, cujus ſunt. Quia prius eſt eſſe in ſe, quàm eſſe ad aliud; conſequenter & negatio diviſionis, ſequens eſſe in ſe, eſt prior negatione diviſionis, ſequente eſſe ad aliud, ſed indiviſio in ſe, reſpicit ſe ipſam, non poſſe autem dividi in aliud à ſe, eſt ratio reſpectiva; Ergò indiviſio in ſe ſeu à ſe, eſt prior, indiviſione in aliud.

PROBATUR II. Etiamſi per impoſſibile poſſet aliquid dividi in plura alia à ſe, ſi tamen non poſſet dividi in ſeipſum, adhuc eſſet unum; ſi autem non poſſet dividi in alia, poſſet autem dividi in ſe ipſum, jam hoc ipſo non eſſet unum, ergò intimior & prior eſt ratio indiviſi in ſe in uno, quam indiviſi in aliud. Antecedens probatur. Quia illa indiviſio in ſe, adhuc eſſet negatio multiplicitatis in ſe, adeoq; unitas & indiviſio in ſe, ſine multiplicitate in aliud, adhuc eſſet multiplicitas in ſe adeoque non unitas. Conſequentia principalis probatur. Quia illa eſt ratio

 prior,

Digitized by Google

prior, quæ ſi mutetur, manentibus iiſdem reliquis, jam non manet idem, & ſi non mutetur, mutato altero per poſſibile vel impoſſibile, tamen manet idem, hocque probat inductio, quia mutata extreitate in ordine ad locum, & non mutata extreitate in ordine ad ſe, manet eadem quantitas, mutata rationalitate & non mutata per impoſſibile riſibilitate, non manet homo & ſic de cæteris. Ergò etiam ſi mutata negatione diviſionis in aliâ, poſitâq; diviſione in alia, & relictâ negatione diviſionis in ſe, manet unitas, hoc ipſo unitas, per prius, dicet negationem diviſionis in ſe, quàm negationem diviſionis in alia.

Probatur III. Quia ſi de primo eſſentiali conceptu unius, eſſet, eſſe diviſum ab aliis, vel eſſet de primo eſſentiali conceptu, eſſe actu diviſum ab aliis, vel potentia; neutro ex his modo diviſio ab aliis, eſt primò eſſentialis. Non primò, quia Deus ab æterno erat unus, & tamen ab æterno non erat actu diviſus ab aliis, cum illa ipſa alia, actu non fuerint ab æterno. Quod etiam potentialis diviſio ab aliis, non ſit de primo eſſentiali conceptu, ſic probatur. Quia etiamſi impoſſibiles eſſent creaturæ, à quibus Deus dividi poſſet, ſicut ſunt impoſſibiles plures Dij, adhuc Deus eſſet unus, ergò apparet, quod ab iſta poſſibili & potentiali diviſione, non deſumatur unitas.

Confirmatur. Si ratio unius ſtat in ratione diviſi ab alio, ante illam rationem diviſi ab alio, non poſſet intelligi ratio unius, nam ante conſtitutiva, non intelligitur res conſtituta; jam autem pro priori ante diviſionem ab alio, res intelligitur jam una: quod ipſum probatur; prius eſt ratione intelligi unum, quàm multa, ergò & per prius eſt ratione unum, quàm id, quod, neceſſariò multa involvit. Sed diviſio ab aliis, neceſſariò multa involvit. Ergò prius eſt unum, quàm eſſe diviſum ab aliis. Quod autem prius ſit ratione unum, quàm multa, probatur. Quia prius ſunt partes, quàm totum, pars autem multorum, eſt unum.

Quod ipſum ſic proponitur. Si unum formaliſſimè eſſet, non diviſum in plura, per prius intelligeretur eſſe unum, quàm eſſet unum. Pone enim nondum eſſe conſtitutum in ratione ſua unum; nam primùm conſtitueretur unum quando adveniret illa ratio, non diviſi in plura. Quæro per quid conſtituerentur illa plura, in quæ plura, indiviſio facit unum. Certè inimaginabile eſt, eſſe plura & non per poſitionem unius & unius, Ergo poſito quod unum nondum eſſet conſtitutum in ratione unius ipſa plura, eſſent plura, ante unum, adeoq; unum eſſet, prius ante unum, quia plura ſunt hoc & hoc unum. Quod tamen unum nondum intelligitur eſſe conſtitutum in eſſe unius. Per hoc tamen non nego quod in re, diviſio ab alio, ſit de ratione unîus, non enim minus eſt in re de ratione Petri, ut non dividatur in Andream & Jacobum, ac ne dividatur in plures Petros.

Objicit I. Oviedo, probans quod diviſio ab alio, ſit primo eſſentialis conceptus unius, æquè ac indiviſio in ſe. Indiviſionem in ſe tranſcendit eſſe diviſum ab alio, quod ipſum probatur. Quod eſt diviſum, non eſt, & ſic poſt diviſionem materiæ & formæ non eſt homo, poſt diviſionem continui non manet idem continuum, ergò eſſe uniuſcujuſque rei, dicit diviſionem.

Respondetur. Concedendo totum. Non enim eſt de hoc quæſtio: an dicat unum diviſionem ab alio, ſed an dicat, diviſionem hanc, primò; nec obeſt quod indiviſionem in ſe, tranſcendat diviſio ab alio, quia tranſcenſionem, hoc eſt, identificationem riſibilis in homine, ſimilem habet rationale, & tamen hoc non obeſt, quominus rationalitas, ſit prior riſibilitate.

Instat Idem. Non diviſio entis compoſiti, dicit illius unionem, & non diviſio entis ſimpliciter, dicit illius ſimplicitatem, ſive identitatem prædicatorum, ſed unio eſt conſtitutivum cujuſq; entis compoſiti & identitas in ente ſimplici, ergò non diviſio, eſt de ratione conſtitutiva cujuſvis entis.

Respondetur. Concedendo totum. Nihil enim eſt contra nos, quia non probat negationem diviſionis ab alio, eſſe primò conſtitutivam unius. Quando autem addit Petrum, non eſſe non Petrum, formaliter idem eſſe cum Petro, negativè ſignificato, Petrum autem eſſe Petrum, eſt ratio formalis conſtitutiva & tranſcendens Petri, conſequenter non eſſe non ens, eſt conſtitutivum entis, negativè accepti; quando inquam hoc addit, non convincit; quia non probat intentum, nempe æquè primo enti convenire, diviſionem ab alio, quàm indiviſionem in ſe. Deinde dico Petrum eſſe prius negatione non Petri, quia poſitiva prædicata, priora ſunt negativis, non poteſt autem oſtendi, quare non ſit prior negatio indiviſionis in ſe, quæ eſt quid abſolutum, negatione diviſionis ab alio, quæ eſt quid reſpectivum.

Addo, licet in Petro negatio non Petri, eſſet ratio primò conſtitutiva Petri, non ſequitur negationem Joannis, eſſe æquè primò conſtitutivam, nam in Petro ad negationem non Petri, tum primum ſequitur in Petro, negatio Joannis. Habeturq; tanquam ſub generali illa negatione, *NON. Petri*, ſubſumpta negatio Joannis, quia ſub *negatione non Petri* continetur *negatio Joannis*, qui etiam eſt non Petrus, univerſaliora autem ſunt priora. Si ergò in Petro, prior eſt negatio non Petri, præ negatione Joannis, quæ negatio Joannis, eſt quaſi ad aliud; ita negatio diviſionis in ſe, erit prior, negatione diviſionis in aliud, quæ eſt ad aliud.

Objicit II. Exercitus, acervus tritici, & alia entia per accidens, non ſunt unum & tamen dicunt negationem diviſionis in ſe, exercitus enim non poteſt dividi in alium exercitum, ergò non eſt ratio primo & definitivè conſtitutiva unius

unius indiviſio in ſe, ſiquidem competit entibus, quæ non ſunt unum.

Respondetur. Sicut decas eſt verè una decas, licèt plura in ſe contineat; ita & unus exercitus eſt verè unus, hoc eſt una tantùm collectio, licèt in ſe plures milites contineat, eaq; ratione, qua unus eſt, dicit negationem diviſionis in ſe.

Objicitur III. Tale debet eſſe conſtitutivum unitatis, quod competat enti quà tali, ſed ſi adderet unitas enti negationem diviſionis, non competeret enti quà tali, quod ipſum probatur. Quod competit enti quà tali, non competit non enti, ſed negatio diviſionis competit non enti, quia etiam non ens, dicit indiviſionem in alia non entia.

Respondetur. Duplex formalitas poteſt ſpectari in Unitate. I. Secundùm id quod dicit in recto, quæ non aliud eſt, niſi ipſum ens, & ſecundùm hanc formalitatem, nullo modo convenit non enti; quia non ens, hoc ipſo, quia eſt non ens, importat negationem hujus recti, quod dicit unum, unum enim in recto, dicit ens, quod negat non ens. II. In unitate poſt ſpectari formalitas connotati, quæ eſt negatio diviſionis, & hæc negatio diviſionis, ſuo modo competit non enti, quia hoc etiam, dicit negationem diviſionis in ſe, nec repugnat ut ens & non ens idem reſpiciat connotatum; quia forma & privatio, habent ſe ſicut ens & non ens, & tamen utrumq; reſpicit ſubjectum, tenebræ etiam non ſunt non ens, radius ens, & tamen utrumque connotat, luminoſum. Addo rigoroſè loquendo negationi non tam competit negatio diviſionis in ſe, quam negatio diviſionis, in NON ſe.

Instabis. Entis diviſio in ſe eſt impoſſibilis, ergò hanc indiviſionem non dicit unitas, aliàs diceret negationem negationis, quia diceret negationem impoſſibilis.

Respondetur. Hoc argumentum ſolvendum eſt objicienti, quia ille tenet quod unitas unitas dicat negationem diviſionis in alia, & tamen æquè uni, negatio diviſionis in alia, eſt impoſſibilis, ac impoſſibilis & negatio diviſionis in ſe. Item tenebræ ſunt non ens, & tamen dicunt negationem aſeitatis, immutabilitatis, quæ omnia, ſunt prædicata negativa.

Addo hoc quod ſit impoſſibile Enti dividi in ſe, habet hoc ex ipſamet unitate, quam ſi per impoſſibile non haberet, per impoſſibile divideretur in ſe, ſi autem ratione unitatis, non poteſt dividi in ſe, cum ipſam negationem hanc diviſionis in ſe, dicat, non dicet negationem negationis, quia illa in terminis præciſis definitionis unius non importatur. Et ſicut Petrus dicit negationem Joannis, ex eo tamen non infertur quod dicat negationem negationis, cum illi ſit impoſſibile eſt Joannem, ita nec in præſenti unitas dicet negationem negationis.

Punctum Difficultatis 2.

Eſſe unum, eſtne quid poſitivum ad negativum?

VNum poſitivitatem quandam adferre adſtruit Vaſq. Hurt. Ovied. Negat. Suar. Arri. & alii.

Dicendum. *Vnum non eſt quid poſitivum ſimpliciter & abſolutè.* Procedit concluſio de uno non ſecundùm id quod dicit in recto, ita enim, eſt quid poſitivum cum ſit ipſum ens; ſed de uno, formaliter ſpectato. Hanc puto fuiſſe mentem Ariſtotelis 5. Metaph. t. 11.

Probatur I. Unum, primò formaliter, dicit indiviſionem in ſe, ut ſupra probatum; indiviſio in ſe, eſt quid primò formaliter negativum, quod probatur. Diviſio à ſe eſt quid poſitivum, eſt enim ens & ens, quod eſt quid poſitivum, ergò indiviſio à ſe, quæ eſt negatio diviſionis erit quid negativum.

Probatur II. Pluralitas per ſe vel eſt quid poſitivum vel negativum; ſi eſt quid poſitivum, ergò unum quod eſt negatio pluralitatis, erit quid negativum; ſi autem eſſe plura, eſt quid negativum, quodcunque fundamentum adfers probandi plura, eſſe negativum quid, idem afferemus de Unitate.

Probatur III. Iſtud poſitivum unitatis, vel eſt quid ratione noſtra ſuperadditum ipſi poſitivo entitatis vel non eſt, ſi non eſt, quare alia definitio convenit Uni & alia Enti? ſi autem eſt aliquid ratione noſtra ſuperadditum, quæcunq; ratio probat illud ipſum ſuperadditum, non indigere ullo alio ſuperaddito poſitivo ad eſſe unius, eadem ratio probabit, etiam ens, non indigere ullo tali ſuperaddito poſitivo, contentariq; negatione, ab aliquo connotato oriunda.

Confirmatur hoc totum. Quia nulla eſt eſt neceſſitas & fundamentum, illius ſuperadditi poſitivi, non ſunt autem multiplicanda entia, ſine neceſſitate.

Objicit I. Oviedo. Diviſio in ſe, dicit negationem; quia dividi ens compoſitum, nihil aliud uſt, quàm deſtrui unionem, quæ eſt inter extrema, ergò carentia hujus diviſionis, dicet habitum poſitivum, qui opponitur cum hac negatione; hoc autem oppoſitum, eſt unum.

Respondetur. Diviſio entis in ſe dicit negationem ſimpliciter nego, dicit negationem negationis concedo, dicit enim negationem unitatis, negoq; conſequentiam; vel ſi mavis dicere, diviſio ut quo, dicit negationem unionis ſed dividi ut quod, eſt quid poſitivum, quia hoc dividi ut quod, eſt ipſa entia, jam autem unitas, reſpicit ipſum diviſionis ut quod, negat enim entia, quæ reſultarent, ex diviſione entis in ſe, vel à ſe.

Instat I. Angelus indiviſibilis & punctum indiviſibile quantitativam per ſuammet entitatem, ſunt indiviſibilia, ergò per ſuammet entitatem

Digitized by Google

tatem habent carentiam diviſionis, ergò per ſuasmet entitates, habent proprias unitates.

Respondetur. Hanc inſtantiam potiùs eſſe pro nobis, quia dicimus nihil poſitivum ſuperaddi enti: cujus oppoſitum ſentit Oviedo, directè autem dici poteſt, quod Angelus & punctum, per ſuammet entitatem ſint indiviſibilia, ſecundùm id quod dicit indiviſibile in recto, non autem ſecundùm id, quod dicit indiviſibile, in obliquo. Ita & unum in recto, dicit aliquid poſitivum, in obliquo negativum.

Instat II. Diviſum & non unitum ſunt formaliter idem, ergò neceſſariò habent eandem formam, contradictoriè oppoſitam, ſed non unito, forma contradictoriè oppoſita eſt unitum, ergò forma contradictoriè oppoſita diviſo, eſt unitum, ſed unitum eſt quid poſitivum, ergò forma contradictoriè oppoſita non unito ſeu diviſo, eſt quid poſitivum.

Respondetur. Conceſſo quod idem in re ſit non unitum & diviſum, falſum erit, quod idem ſint, ex modo concipiendi; quæ autem non ſunt idem ex modo concipiendi, diverſa habent contradictoria, ab his, cum quibus ſunt idem realiter, & ita V. G. ſunt idem realiter in homine ſenſitivum & rationale & tamen diverſa habent contradictoria; ſic & in præſenti, diviſo formaliter opponetur non diviſum non unito unitum, quod unitum in recto, ſufficit, ut ſit quid poſitivum; licèt in obliquo, dicat quid negativum: nempe negationem pluralitatis, quæ pluralitas, non probatur eſſe quid negativum. Deniq; dici poſſet, quod unitum & non unitum prout hic de illis, ſint contradictoria, ſed non unitum eſt pars affirmativa, unitum eſt pars negativa, ad eum planè modum, quo non tenebræ eſt quid poſitivum, licèt ex modo ſignificandi, ſit quid negativum, & tenebræ eſt quid negativum, licèt ſit quid in modo ſignificandi poſitivum, hoc eſt particula Non carens.

Addo Objectionem hanc deſumptam ex unito, exindè non concludere, quia aliter eſt neceſſe diſcurrere de Unione, aliter de Unitate. Unio enim eſt quid poſitivum. Hinc eſſe diviſa Materiam & Formam, erit quid negativum, quia erit carentia illius poſitivi, quod eſt Unio. Et certè Unio definitivè eſt nexus & adſtrictio duorum Entium, quid autem hîc non poſitivum? Jam autem Unitas de quâ hîc, eſt excluſivum plurium, ſeu negatio ductionis in plura. Hinc quamvis unitum ſit quid poſitivum, non ſequitur unum, eſſe quid abſolutè poſitivum.

Objicitur II. Si unum eſt quid formaliter negativum, in explicatione illius committetur circulus vitioſus, quia unum eſt quid, quod non eſt multa, & multa, eſſent id, quod non eſt unum.

Respondetur. Non committi circulum vitioſum, quia non explicatur ignotum per ignotum, ſed notum per notum. Nam cui non eſſet notum, quid ſit multa, non deberet illi dici, quod non ſint unum. Sed dici deberet ut ait Arriaga hoc & hoc, & illud, ſunt plura.

Instabis. Si unum eſſet negatio pluralitatis, eſſent prius plura uno, quod falſum eſt, quia prius eſt eſſe ens, quàm entia Sequela probatur, quia forma negata, eſt prius negatione, ſed forma negata ab uno eſt pluralitas, ergò pluralitas eſt prior unitate.

Respondet Ariſtoteles 1. Metaphyſ. t. 9. Quoad nos, eſt prius multa, quàm unum. Deinde univerſaliter probatio ſequelæ non concludit quia immortalitas Dei negat materiam quæ tamen prior Deo non eſt. Vide Suar. Diſp. 4. Metaph. S. 7. n. 3. Deinde quamvis forma negata deſumibilis extra id, cui competit negare, eſſet prior negatione, non tamen eſſet prior negatione forma negata, deſumibilis ex eo ipſo, cui competit negare, idem enim ſe ipſo, non poteſt eſſe prius, jam autem rigoroſè loquendo ut ſupra probatum, unitas dicit negationem ſui in ſe, unde forma negata, eſt ipſum illud ſui eſſe, adeoque eſſe, non deſumibile extra negantem.

Objicitur III. Unum per nos, eſt ipſum ens, prout dicit negationem diviſionis, hoc non poteſt dici; quia aliàs unum, eſſet concretum ex ente, & negatione entis. Rurſùs multitudo oppoſita uni, eſſet concretum ex ſe & negatione ſui, quia multitudo conſtituitur ex unitatibus, ergò ſi negatio multitudinis pertinet ad rationem unius, multitudo conſtitueretur ex negatione ſui.

Respondetur. Unum eſſe concretum ex ente & negatione entis, non ejus ex quo concreſcit, ſed alius, in quo nullum eſt abſurdum. Sic homo conſtituitur poſitione ſuæ entitatis & negatione entitatis, Leonis, Bovis, &c. Nec ulterius ſequetur multa conſtitui ex negatione ſui, quamvis conſtituantur ex unitatibus, vel enim res de multitudine non ſecundùm quod multitudo eſt, ſed ſingillatim accepta, & ſic accepta non aliud eſt, quàm unum & unum, & ſic accepta multitudo, non dicit negationem ſui, quia non dicit multitudinem, ſi autem accipiatur multitudo ſecundùm quod multitudo eſt, ſic non dicet negationem ſui, quia non dicet unitatem, quæ eſt negatio multitudinis, vel ad ſummum dicet negationem ſui aliter ſumpti, quia negabit multitudinem aliam à ſe, in quam aliam à ſe multitudinem, diviſibilis non eſt.

Objicitur IV. Connotata quæ à formalitatibus extraeſſentialibus importantur, non cenſentur, ſe habere tanquam differentiæ earundem formalitatum, ſed differentiæ ſunt ipſa formaliſata, non ſine connotatis, & ſic Paternitas, non dicitur eſſe differentialiter filius, ſed entitas Patris, non ſine filio, ubicatio item non dicitur differentialiter locus extrinſecus, ſed ubicatum non ſine loco extrinſeco. Atqui unitas, eſt entis extraeſſentialis formalitas, & indiviſio à ſe, eſt

Digitized by Google

connotatum ab unitate, pro formali importatum, ergò pro differentia unitatis nō debet concipi indiviſio à ſe, ſed ipſum formaliſativum, puta ipſum ens, non ſine diviſione à ſe, ergò unitas erit aliquid poſitivum, non ſine negativo.

Respondetur Concedo interdum connotata ipſa, non adferri tanquam differentias formalitatum, unde paternitas non dicitur eſſe filius, licèt connotet filium Paternitas; tamen interdum ipſa connotata, adferuntur tanquam differentiæ formalitatum, & ita terminus dicitur eſſe negatio ulterioris extenſionis, quamvis negatio illa, ſit potiùs connotatum termini.

Rigoroſè tamen loquendo & accommodando ſe ad formalitates poſitivas, non deberet connotatum ipſum adferri in explicanda unitate, h. e. negatio diviſionis, ſed potius pullulans formalitas quæ appellatur indiviſio, ſed ut adferantur ipſa connotata loco formalitatum pullulantium in entibus negativis non rarò contingit, unde ut dixi, terminus non tantùm explicatur per ipſum ens, prout dicit negationē ulterioris extenſionis, ſed & dicitur eſſe terminus ipſum connotatum, h. e. negatio ulterioris extenſionis, ubi etiam explicatur per Corpus, prout dicit negationem indiſtantiæ, & tamen dicitur ipſa indiſtantia, quod puto ideò, & in his entibus fieri, in quibus pullulans formalitas, nihil ſpeciale & ſignificantius addit, ſuper ipſam connotatam negationem, quia ergò ipſa indiviſio, nihil ſpeciale adfert, præ connotata negatione diviſionis, ideò in explicanda unitate, adhibetur ipſum connotatum, & non tantum ipſa pullulans differentia, ſeu formalitas quæ eſt Indiviſio.

Instabis. Omnipotentia connotans omne poſſibile, pro ſuo differentiali, non dicit omne poſſibile, tempus connotans prius & poſterius, non dicit pro ſuo differentiali prius & poſterius; ſed omnipotentia, eſt ipſa Deitas, prout dicit omne poſſibile, & tempus, eſt ipſe motus cœlorum ſecundùm prius & poſterius. Ergò & unitas erit ipſum ens, prout connotat negationem diviſionis, non autem indiviſio.

Respondetur In his objectionibus benè recurri poſſe ad uſum vocum, ſtantem pro hac potius, quàm pro illa uſurpatione vocis. Inſuper hæc ratio aſſignari poteſt quia ſunt aliqua connotativa, quæ ſimul ſunt relativa in re, ſi ſunt relativa in re, neceſſariò debet involvi diſtinctio realis unius extremi ab alio, & ſi ſit relatio in actione, debet unum eſſe per modum cauſæ, & aliud per modum effectus; & tunc ipſum quod connotatur, non poteſt dici, quòd ſit differentiale connotantis, quia connotans ante ſuum effectum, debet totum ſuum eſſe habere. Et quia omnipotentia eſt ita connotativa ut ſimul ſit relativa, & quidem relatione actionis, fit ut pro differentiali connotatum ſuum quod ſunt poſſibilia, non dicat; quaſi illud differentiale, ſit conſtitutivum omnipotentiæ. Quia verò ens non dicit talem relationem ad negationem diviſionis, fit ut hæc negatio, poſſit conſtituere differentialiter ens, in ratione unius. Unde etiam differentialiter quantitas, in ratione termini conſtituitur per ſuum connotatum, nempe negationem ulterioris extenſionis, & ubi per negationem diſtantiæ.

Objicitur V. Definitiva formalitas unitatis, debet eſſe convertibilis cum ente, non eſt autem talis indiviſio à ſe, quia competit etiam non entibus.

Respondetur. Quod abuſivè, & per accommodationem, competat non entibus, & unitas & indiviſio.

Solvuntur aliæ Objectiones.

Promovet oppoſitam ſententiam Maſtrius Diſp. 5 Metaph. à num. 44. &c.

Objicit I. Illa negatio per quam ſolemus unitatem entis explicare, deberet habere cauſam poſitivam, per quam inſit Enti, nulla enim negatio ineſt per ſe & primò alicui, ſed ſemper ratione alicujus poſitivi, præſertim ſi talis negatio, convenit ſubjecto neceſſariò, cùm ergò negatio diviſionis neceſſariò inſit ſubjecto, planè immediatè ad ipſam, conſequi non poteſt.

Respondetur. Etiam per nos illa unitas habet cauſam ſui poſitivam, h. e. emanativam Metaphyſicè, exigitivamq; illius unitatis, ineſtque ratione alicujus poſitivi emanativi & exigitivi, licèt non ratione alicujus poſitivi ſuperadditi, quia hujus poſitivi ſuperadditi, nulla neceſſitas.

Instat I. Præciſa ratio entis, eſt tantùm ratio eſſendi abſolutè, non autem eſſendi unum vel plura, ergò talis negatio convenit enti, per aliam rationem proximiorem, quæ erit unitas, prius enim eſt eſſe aliquid in ſe non repugnans, quàm eſſe unum.

Respondetur. Præciſa ratio entis, prout eſt radix ſuarum paſſionum, eſt tantùm ratio abſolutè eſſendi, nego Antec. præciſa ratio entis, ſine hac radice, eſt tantùm ratio eſſendi abſolutè, concedo Antec. jam verò entis non quomodocunq; ſpectati, ſed prout eſt dicta radix, proprietas, eſt unitas; conſequenter convenit hæc unitas Enti, per aliquam rationem proximiorem ex modo concipiendi, quæ eſt ipſa radix dicta.

Instat II. Negatio illa diviſionis, oritur immediatè ex tali poſitivo, quod ſit formaliter excluſivū diviſionis, talis autem non eſt ratio entis; quia ratio eſſendi, reperitur tam in uno, quàm in multitudine, cum æquè multa exiſtant, ac unum: ergò ratio entis præcisè ſumpta, non poteſt eſſe proximum fundamentum diviſionis.

Respondetur imprimis ex dictis, Rationem entis præciſam utcunque ſpectatam, non poſſe eſſe proximum fundamentum indiviſionis, poſſe eſſe, prout eſt radix, exigitivum, & emanativum ſuarum paſſionum. Rurſùs major eſt falſa, ſufficit enim oriri illam negationem ex poſitivo,

poſitivo, licèt illud poſitivum, non ſit formaliter excluſivum diviſionis, ſed radicaliter, fundamentaliter & emanativè. Deniq; quamvis ratio eſſendi reperiatur tam in uno quàm in multis, aliter tamen in multis, & in uno; quia in multis per ſui multiplicationem, quanquam licèt ratio eſſendi conveniat multis, quia tamen ipſa multa ſunt & hoc & hoc unum, adhuc ubiq; retinendo ſe ens, retinet ſuam paſſionem, poteſtque ſecundùm ſe, exigere ubique unitatem.

Instat III. Illa ratio eſt poſitiva, ad quam proximè & immediatè, ſequitur negatio diviſionis, quæ immediatè opponitur multitudini, talis autem non eſt ratio præciſa entis, ſed alia ratio poſitiva, quia ens non habet immediatam oppoſitionem cum multitudine vel diviſione ſed cum non ente.

Respondetur. Ens non habere immediatam oppoſitionem cum multitudine ſi ſpectetur præciſè, ſecus ſi ſpectetur, prout eſt radix ſuarum proprietatum & emanativum.

Instat IV. Equinitas eſt tantùm equinitas & nec una nec plures, Ergò ſi quælibet natura, præciſè conſiderata ut natura, non eſt una, nec plures, idem quoque dicendum de ente.

Respondetur. Etiam equinitas, prout eſt radix & emanativum ſuarum paſſionum, eſt una.

Instat V. Quando dicitur ens ex vi ſuæ rationis formalis eſſe unum, vel eſt unum formaliter vel cauſaliter. Si formaliter, ergò unitas, non erit paſſio entis, non enim conſequitur ad ens, ſed in illo includitur; imò nec erit neceſſaria aliqua negatio conſequens, quia ex vi ſuæ entitatis, & rationis formalis, præciſè Ens, ponitur unum: ſi cauſaliter, cùm ratio entis nequeat immediatè cauſare negationem diviſionis, cauſabit aliquam formalitatem poſitivam, ad quam immediatè, talis negatio conſequatur.

Respondetur. Ens ex vi ſuæ rationis (concedamus interim) formalis, eſt unum cauſaliter, hoc eſt, exigitivè & emanativè, ratioque entis præciſè ſimpliciter ſumpta, non cauſat immediatè negationem diviſionis, cauſat ſumpta exigitivè & radicativè ſuarum paſſionum, ad quam exigentiam poſitivam, licèt non ſuperadditam conſequitur negatio.

Instat VI. Etiam in communi modo loquendi, proprietates ſubjectis tribuimus, ex vi rationis & quidditatis eorum, ſic albedinem dicimus ex ſua ratione, eſſe viſus diſgregativam, hominem ex ſua ratione diſcurſivum, per hunc autem loquendi modum, minimè ſignificare intendimus, hominem per rationalitatem formaliter eſſe diſcurſivum, quaſi rationalitas, ſit ipſa diſcurſitivitas, vel albedinis ratio, ſit ipſa diſgregativitas; ſed ſolùm intendimus, has proprietates, à ratione formali ac eſſentia ſubjectorum illorum, dimanare. Ergò etiam, dum dicitur ens ex vi ſuæ entitatis, & rationis formalis, eſſe unum, id cauſaliter tantùm debet intelligi, non formaliter.

Respondetur. Concedo totum, ita tamen ut dum redditur formaliter Unum, id ſit ratione negationis diviſionis, non autem alicujus poſitivi ſuperadditi, hocque ſolo ſenſu, ſupra permiſſum, quòd ens ex ratione ſua formali, ſit unum. Quanquam de antecedente eſt difficultas; indubiè enim albedo non per aliquid à ſe emanatum vel ſuperadditum eſt diſgregativa viſus formaliter, homoq; non per aliquid ſuperadditum, eſt diſcurſivus formaliter, licèt diſcurrens actu reddatur per actum ſuperadditum.

Instat VII. Ens ut ens, formaliter loquendo, non dicit ordinem niſi ad exiſtentiam poſſibilem, non autem ad negationem diviſionis; ergò ratio entis, non eſt illa ratio poſitiva, ad quam ſequitur negatio diviſionis: & ſicut quamvis corpus naturale, ex ſua ratione formali ſit mobile, tamen negatio immobilitatis, non ſequitur immediatè ad naturalitatem ſed ad mobilitatem, ergò & in præſentia idem dicendũ, utriusq; autem eſt hæc ratio: quia fundamentum ad quod immediatè ſequitur aliqua negatio, oppoſito ſe modo habere debet, reſpectu illius, quod per negationem tollitur; naturalitas autẽ, non ſe habet oppoſito modo formaliter, ad immobilitatẽ, ſed tantùm ipſamet mobilitas, jam autem etiam entitas, non ſe habet oppoſito modo, ad diviſionẽ.

Respondetur. Ens prout eſt radix & emanativum ſuarum paſſionum, non dicit ordinem tantùm ad exiſtentiam poſſibilem. Negatio autem immobilitatis, debita corpori naturali, fundatur in aliquo poſitivo, non quidem ſuperaddito poſitivè & entitativè: nam corpus naturale eſſe mobile, non eſt quid diſtinctum realiter ab ipſo corpore naturali, eſt tamen aliquid ſuperadditum ratione, poſitivum tamen, quia debet eſſe principium actûs poſitivi, qui eſt ipſe motus; poſitivi autem principium, non poteſt eſſe niſi poſitivum, quia autem nulla ſimilis actio, proficiſcitur ab unitate, ex præciſâ proportione ad mobile, in quo fundatur negatio immobilitatis, nihil colligi poteſt; & aliunde, obſunt rationes adlatæ. Denique entitas non quocunq; modo, ſed prout eſt radix ſuarum paſſionum, habet ſe oppoſito modo ad multitudinem, quam oppoſitionem formaliter exercet, per pullulantem ratione noſtra, negationem diviſionis.

Objicit II. Quòd ſecundùm ſuam rationem formalem importat perfectionem ſimpliciter, & ſuſcipit majus & minus, illud de formali, dicit aliquid poſitivum, ſed unitas eſt hujuſmodi. Major probatur, quia omnis perfectio ut ſic, in aliquo poſitivo fundatur, privatio namq; & negatio ut ſic, nullam dicit perfectionem, nec magis & minus ſuſcipit, niſi ratione formæ negatæ, datur autem major & minor unitas, major eſt enim per ſimplicitatem, quàm per compoſitionem.

Respondetur. Poſito quod aſeitas non ſit de primo eſſentiali conceptu Dei, erit certè hoc ipſo nonniſi perfectio Dei indubiè ſimpliciter ſimplex,

ſimplex, & tamen negativum quid formaliter, ut alibi dictum: idem dicendum de illimitatione & infinitudine divina, ſecundùm quod infinitudo eſt & illimitatio, videntur enim hæ perfectiones eſſe negativæ, & tamen ſunt perfectiones ſimpliciter ſimplices, licèt non negent ſuam poſitivitatem, competere etiam infinitudini, ſecundùm id, quod dicit illa in recto. Sed quidquid ſit de hoc: an perfectio ſimpliciter ſimplex, ſit quid poſitivum, ſufficit ut ſit quid poſitivum ſecundùm id quod dicit in recto; in recto autem dicit aliquid poſitivum unitas, nempe ipſum ens. Quòd attinet ad illud: ſuſcipere magis & minus; dici poſſet, quòd non in unitate prout unitas eſt detur magis & minùs, æquè enim Deus ac Petrus, dicit negationem diviſionis in ſe, nec poteſt eadem indiviſio remitti & intendi, ſicut eadem albedo poteſt remitti & intendi, ſed ſuſcipit magis & minus ratione ſuorum imitativorum & per proportionem ad ſe dicibilium, per qualem proportionem dicitur unum per compoſitionem, ad unum indiviſum; quòd ſi in ſe ſpectata unitas, non poteſt ſuſcipere magis & minus, non inferetur jam poſitivitas unitatis, quæ inferri debuit ex iſto ſuſceptivo. Poteſt etiam retineri Suarii reſponſio, quod unitas ſuſcipiat magis & minus præciſè non ratione ſui, ſed ratione ejus, quod in recto importat ens.

Instat I. Anton. And. Vel unum eſt paſſio entis ratione fundamenti vel ratione alicujus additi ſupra ens: non primum, quia idem foret paſſio ſui ipſius; non ſecundùm, quia illud additum, vel eſt poſitivum, & ſic habetur intentum, vel negativum, contraque erit; quia nulla negatio vel privatio, eſt idem realiter cum poſitivo.

Respondetur. Eſſe unitatem paſſionem entis ratione alicujus ſuperadditi, quod poteſt eſſe negativum, identificatum tamen alicui poſitivo, ſecundùm id, quod dicit in recto ens.

Instat II. Negatio eſt realiter & formaliter nihil, ergò nihil erit paſſio entis.

Respondetur. Negatio fundata in aliquo poſitivo, nego quod ſit realiter, nihil, fundatur autem unitas in ente, dicitque in recto ens.

Instat III. Maſtrius. Aliud eſt dicere: hoc eſſe magis ens illo; & hoc eſſe magis unum illo, & aliud eſt dicere: Deum eſſe ſummum ens, & aliud eſſe ſummè unum, nam prima prædicatio eſt eſſentialis primi modi, alia quaſi accidentalis ſecundi modi per ſe.

Respondetur. Concedo has eſſe diſtinctas propoſitiones, ſed nego quod ratione poſitivi, non ut utcunque, ſed reſtricti ipſum illud reſtrictivum, intendi non poſſit denominatione intenſionis cadente principaliter in reſtrictivum, v. g. unum, licèt rationem intenſionis fundante & ſalvante aliquo poſitivo, quod dicit in recto unitas, nempe Ens, cui convenit intendi vel remitti.

Instat IV. Alia eſt perfectio ſumma unitas, alia ſumma entitas: ergò ſuſcipere magis & minùs, nedum conveniunt unitati ratione fundamenti, ſed etiam ratione propriæ formalitatis.

Respondetur. Neg. Conſeq. Quia ad ſalvandum quod aliud ſit ſumma unitas, aliud ſumma entitas, non eſt neceſſe intenſionem ſalvari in formalitate, ſed in fundamento; licèt ratione fundamenti, etiam formalitati, competat illa denominatio, orianda ex intenſione.

Instat. V. Major aut minor unitas, non habetur ratione fundamenti, ſed ratione formalitatis ipſius unitatis.

Respondetur. Major aut minor unitas, ſecundùm id cui principalius competit illa majoritas vel minoritas, non habetur ratione fundamenti, illi enim ipſi formalitati, competit eſſe magis vel minus unum, ſed major & minor unitas, ſpectata ſecundùm id quod ſalvat intenſionem, non habetur niſi ratione fundamenti, ad eum modum, id quod ſalvat intenſionem albedinis, ſunt gradus albedinis, cui tamen competit eſſe magis album, non eſt ipſa albedo, vel illi gradus, ſed ipſum ſubjectum.

Instat VI. Unitas in Deo importat perfectionem ſimpliciter ſimplicem.

Respondetur. Concedo quòd unitas in Deo, ſit perfectio ſimpliciter ſimplex, ſed inde ut dixi ſupra, non ſequitur eſſe unitatem perfectionem poſitivam.

Instat VII. Negatio & privatio ex ſuo genere dicit imperfectionem. ergò nec unitas eſſet perfectio, ſi eſſet negatio.

Respondetur. Negatio & privatio boni & perfecti eſt imperfectio, non tamen negatio & privatio imperfecti, aliàs homini eſſet imperfectio, dicere negationem bovis.

Continuatur ſolutio.

Objicit III. Unitas eſt proxima ratio fundandi relationes reales, ergò aliquam poſitivam formalitatem importare debet, quia nequit relatio fundata, majus eſſe habere, quàm ſuum fundamentum, ſeu ratio fundandi.

Respondetur. Cum relationes reales non ſint per nos diſtinctæ à fundamento in circumſtantiâ termini, non erit neceſſe etiam ponere rationes fundandi diſtinctas entitativè & poſitivè ſuperadditas. Rurſùs ſufficiet, ut ponatur unitas, eſſe quid reale h. e. non fictum, ut fundet relationes reales, quæ ultra fundamentum non habeant propriam realitatem, niſi hanc, quòd eſt non eſſe fictas. Deinde quando unitas dicitur fundare relationes reales, ſub conceptu quidē unitatis eſt aliquid illic negativū, ſed quia illic eſt unitas cum multitudine, aut enim eſt unitas identitatis & ſic erunt duo ſubſtantialiter & in natura ſimilia, vel erit unitas ſimilitudinis & ſic erunt duo ſimilia ejuſdē rationis in qualitate, &c. ſi autē erit unitas cū multitud. erit unitas ſed

Digitized by Google

cum poſitivitate, multa enim per nos, ſunt quid poſitivum. Denique retineri poteſt communis reſponſio quòd ad hoc ut unitas fundet relationem realem, ſufficit illam eſſe poſitivum quid, ſecundùm id quod dicit in recto. Contra quam communem doctrinam.

INSTAT I. Unitas ponitur proxima ratio fundandi prædictas relationes, ſecundùm ſuam rationem formalem, non autem ſecundùm entitatem naturæ, quia ſi conſideretur præcisè ratio ipſa entis, hæc non eſt principium proximum relationum.

RESPONDETUR. Neg. Quòd unitas ſecundùm ſuam rationem formalem, non dicat etiam ipſum ens in recto; & licèt ratio ipſa proxima entis, ſub conſideratione præciſa entis, non ſit principium proximum relationum, eſt tamen tale principium ſub ratione entis, prout dicentis negationem diviſionis.

INSTAT II. Ergò adhuc relatio eſſet aliquid magis ratum, quàm ſuum proximum fundamentum.

RESPONDETUR. Cum ipſa relatio in ſuâ ratitudine quam habet, dicat ipſum fundamentum in recto, non erit magis rata quàm ſuum fundamentum.

INSTAT III. Ergò ens conſtituitur fundamentum illarum relationum, per nihil.

RESPONDETUR. Cum fundamentum relationis ingrediatur ipſam relationem eamq; conſtituat, etiam Ens non conſtituetur fundamentum relationum per nihil, ſed per ſeipſum. Rurſùs quando ipſum Ens conſtituitur fundamentum relationum ratione unitatis, nego quòd conſtituatur fundamentum relationis per nihil, ſed per negationem diviſionis, quæ non eſt nihil ſimpliciter, ſed nihil diviſionis, nego autem quod nihil diviſionis in plura, fundare relationem non poſſit.

OBJICIT IV. Ens prædicatur de unitate nedum in concreto, dicendo unum eſt ens, ſed etiam in abſtracto, unitas eſt ens, ergò unitas pro formali, nequit eſſe mera negatio.

RESPONDETUR. Negando conſequentiam, nego enim quòd de negatione identifica poſitivo, non poſſit dici Ens, ut dicitur, negatio Joannis in Petro, eſſe Petrus.

INSTAT I. Nec identicè vera eſſet illa propoſitio, quia nulla negatio, nec eſt idem realiter alicui poſitivo, & ens, de nihilo, nullo modo prædicari poteſt.

RESPONDETUR. Poteſt negatio eſſe idem realiter alicui poſitivo, ſecundùm id quod dicit illa negatio in recto, Ens de nihilo ſimpliciter dici non poteſt, ſed de nihilo diviſionis, dicente in recto aliquid poſitivum, cur dici non poterit?

INSTAT II. Si unitas diceret negationem, ex vi ſuæ formalitatis eſſet aliquid contradiſtinctum ab ente, atque ipſi contradictoriè oppoſitum, ergò nullo pacto eſſet idem cum illo.

RESPONDETUR. Cùm ex vi ſuæ formalitatis dicat rectum illa negatio, quod eſt ens, ex vi ſuæ formalitatis, ſecundùm rectum, non eſt quid contradiſtinctum ab ente; cumq; contradictio debeat eſſe ejuſdem, de eodem, & cum negatio diviſionis non neget ipſum illud ens quod dicit, ſed alia entia, in quæ hoc dividi deberet, hoc ipſo non erit contradictio inter ens, & illam negationem.

INSTAT III. Negatio ut ſic contradictoriè opponitur enti, ergò cùm includat negatio diviſionis negationem ut ſic, etiam opponetur enti.

RESPONDETUR. Negatio diviſionis includit negationem ut ſic, non quoad latitudinem negandi hæc omnia, quæ negat negatio ut ſic, ſed includit negationem ut ſic, quòd ſit ſpecies, determinatum aliquid negans, incluſum ſub negatione ut ſic; & ſicut animal includi in rationali, non eſt extendi rationale, ad omnia ad quæ ſe extendit animal, ſed tantùm eſſe certam ſpeciem animalis, contenti ſub animali ut ſic, ita & in præſenti; negatio diviſionis, non negat omne Ens, conſequenter non negat Ens quod dicit in recto. Si unitas non negat Ens quod dicit in recto, prædicari poterit de unitate Ens.

OBJICIT V. Dicit Ariſt. 10. Metaph. t. 9. *Unum & multa contrariè oppont*, contraria autem ſunt ambo extrema poſitiva.

RESPONDETUR. Illo loco poſſe intelligi, quòd per Ariſt. multa & unum privativè opponantur. Conformiter ad dicta ſuperiùs contrariè opponentur unum & multa, quia multa ſunt quid poſitivum. unum autem licèt dicat negationem, ſecundùm tamen id quod dicit in recto, eſt etiam aliquid poſitivum.

INSTAT I. Diviſio & multitudo formaliter conſiſtit in negatione: ergò oppoſita illi Unitas, non conſiſtet in negatione. Antecedens probatur auctoritate S. Th. & Scoti, & addit, aliquod compoſitum vel continuum dividi, aliud formaliter non eſt, quàm deſtrui unionem, quæ erat inter illa extrema.

RESPONDETUR. Quòd diviſio & multitudo ut ſic, conſiſtat in negatione non ſimpliciter, ſed in negatione negationis, adeoque in aliquo poſitivo. Quod attinet ad auctoritatem S. Th. illa procedit de unito, quod eſſe unitum, ſit quid poſitivum, ſed non de unione, ſeu uno, ut dictum etiam ſupra; unio enim, eſt nexus plurium, unitas, eſt indiviſio in plura.

INSTAT II. Alii modi unitatis in ſpecie ſunt quid poſitivum, ut unitas compoſitionis, unitas generica & ſpecifica, unitas item continuationis, continuitas enim non eſt negatio ſed poſitivum quid, cum in eo conſiſtat, quòd partes quantitatis, habeant terminum communem.

RESPOND. Quantùm ad præſens, triplex poteſt accipi unum I. unum per convenientiam, & tale eſt unum genere & ſpecie. II. Eſt unum

unum aliquid ratione nexus & adſtrictionis plurium; quale unum eſt in compoſito ſubſtantiali, perſonali, accidentali, & huc etiam revocari poteſt unio (ſi detur) continuationis. III. Cùm accipitur unum tranſcendentale pro paſſione neceſſaria Entis, Unum per convenientiam debet eſſe quid poſitivum: ratio; quia nihil aliud eſt, quàm v. g. animal & animal, homo & homo, & formaliter eſt dualitas, v. g. hominum, quæ omnia, ſunt quid, ſecundùm formalitatem objectivam, poſitivum; quia in quacunq; formalitate importabili, relucet entitas & entitas. Unum etiam ſumptum pro nexu, importat aliquid poſitivum, quia importat aliquid modale & entitativum. Continuatio etiam eſt aliquid poſitivum, quia eſt ad maximum negatio negationis, quia eſt negatio terminorum, termini autem ſunt negatio ulterioris extenſionis. Unum tamen tranſcendentale debet eſſe negativum quid, quia licèt ſecundùm rectum, poſitivum ſit, pro connotato tamen dicit indiviſionem in ſe, quæ indiviſio, ſecundùm objectivam in ſe ſpectatam formalitatem, quòd non debeat eſſe quid poſitivum, oſtendunt rationes adlatæ, & quòd ne quidquam poſitivum adeoque entitativum involvat, ut involvunt, aliæ ſpecies unius.

Instat III. Etiam ipſa plura dicunt entitates, ſed cum negatione unitatis, & tamen plura, ſunt quid poſitivum, ergò etiam & ens dicens negationem diviſionis in ſe, erit aliquid poſitivum.

Respondetuur. Si ſumantur plura, in quantùm negantia unitatem, ſumptam pro nexu illo, ſic ſunt quid negativum. Sed ſi ſumantur prout negant unitatem illam tranſcendentalem, ſic ſunt quid poſitivum, ſunt enim mera dualitas, v. g. entium, & negatio negationis, quia illius indiviſionis negatio.

Punctum Difficultatis 3.

An Unitas poſſit præſcindi ab Ente?

Assero I. *Unum ut ſic, poſſe præſcindi ab hoc & hoc in particulari uno.* Quia paritas eſt in uno comparato ad ſua inferiora, ut animali, comparato ad ſua.

Assero II. ***Ratio unius non poteſt præſcindi ab illis pluribus, in quæ diviſionem, negat unitas.***

Ratio. Tum quia reſpectivum ut ſic non poteſt à ſuo termino præſcindi. Ergò neq; negatio; diviſionis in plura, ab illis terminis, hoc eſt pluribus. Tum quia negatio diviſionis, & negatio pluralitatis, à ſe præſcindere non poſſunt, habent enim ſe ſicut Synonima, ſed negatio etiam pluralitatis, non poteſt præſcindere à pluribus, quomodo enim eſſet negatio pluralitatis ſine pluribus, ergò neq; etiam negatio diviſionis præſcindet à pluribus, cum ſynonimè differat à negatione pluralitatis. Tum quia quæcunque ratio oſtendet aliqua duo inter ſe præſcindere non poſſe, eadem oſtendet, neque unitatem, præſcindere ab illis pluribus, in quæ diviſionem negat.

Assero II. *Unitatem ſecundùm id quod ſubeſt noſtris conceptibus, poſſe præſcindere ab ente*, dixi ſecundùm quod ſubeſt noſtris conceptibus, quia ſecundùm id quod in re eſt, eſt ipſum ens, ens autem à ſeipſo non præſcindit.

Ratio Asserti. Tum quia ea omnia quæ non habent eaſdem definitiones præſcindunt objectivè, ut ex alibi dictis, conſtat. Jam autem entis definitio ut ſic, non eſt definitio unitatis, ut formaliter acceptæ. Tum quia poſitivum & negativum præſcindere à ſe poſſunt, ens autem & unitas prout ſubſunt noſtris conceptibus, habent ſe ſicut poſitivum & negativum. Tum quia conceptus ejus, ad quod aliquid attribuitur, non eſt conceptus attributi, aliàs utrumque ad invicem eſſet attributum, ſicut ad invicem idem ſunt, enſis & framea, framea & enſis, jam autem unitas, eſt attributum entis.

Dices I. Cum Oviedo. Ratio illa præciſa, eſſet formaliſſimè ens, ſecundùm conceptum objectivum, ergo ab ente non præſcinderet. Antecedens probatur. Illa ratio præciſa, haberet adhuc prædicata ſua eſſentialia propria ex vi quorum conſtitueretur, ergò ratione ſui haberet eſſentiam condiſtinctam ab eſſentia entis rationis, Ergò adhuc haberet aptitudinem ad exiſtendum, in qua conſiſtit ratio entis.

Respondetur. Poſito quòd conceptus unius, ſit formaliſſimè negativus, falſum eſt Antecedens: & licèt haberet prædicata ſui conſtitutiva, eſſent tamen non poſitiva, ſed negativa. Neque tamen inde ſequeretur, illam rationem futuram eſſe ens rationis, non enim illa prædicata rationis illius negativæ, importarent diſconnexionem, qualem important prædicata entis rationis. Supponit etiam hoc argumentum quòd ratio entis primò explicetur per aptitudines ad exiſtendum, quod falſum eſt. Sed poſito etiam quòd conceptus unitatis, ſtet in aliquo poſitivo, ſequetur hoc ſolùm, quòd à ratione particulari entis, unitas præſcindere non poſſit, ſed non ſequetur quòd præſcindere non poſſit, à ratione communi, entis ut ſic. Et licèt unitas prout comparata ad ſtatum realem, dicat aptitudinem ad exiſtendum, quia tamen ab hoc ordine præſcindere poteſt, ſicut & ab ipſa exiſtentia, ideò poſſet etiam præſcindere ab Ente unum, quamvis unitas eſſet aliquid poſitivum.

Dices II. Cum eodem. Conceptus cujusvis entis, v. g. conceptus eſſentialis hominis, ab omni alio præciſus, dicit entitatem hominis, qui per ſe eſt animal rationale, & per ſuam entitatem, habet non eſſe equum, ſicut per ſuam entitatem habet eſſe hominem, ergò non per aliud ab ipſo.

Respondetur. Unitas ſi comparetur ad ens, non ita ſe habet ac animal rationale ad hominem, quia unitas, non eſt definitio entis, ſicut

Digitized by Google

animal rationale, eſt definitio hominis. Quando autem concipio hominē, licèt in re ipſe dicat non eſſe equiquum, tamē poſſum præſcindere formalitatem hominis, non attingendo in illo pro illo ſtatu intentionali negationem equi, adeoque præſcindendo ab illa. Ergò etiam poſſum præſcindere, negationē diviſionis ab Ente.

Instat I. idem. Ratio formalis unius & ratio formalis entis, ſunt reales & formaliter diſtinctæ, ergò ſunt entia formaliter, ſeu per rationem diſtincta, in ratione talium entium, non verò in ratione entium, cum utrumque ſit ens; ergò neutrum illorum, eſt ens ut ſic.

Respondetur imprimis. Hoc argumentum non inferre intentum, quòd ſcilicet unum non præſcindat ab ente. Deinde immeritò ſupponit, quòd unitas talitatem entis importet, cum potiùs ſit quid negativum, ut ſupra probatum. Sed poſito etiam quòd unitas importet talitatem entis, hoc ipſo quòd neutrum illorum ut concedit arguens ſit ens ut ſic, utrumque illorum præſcindit ab ente ut ſic, quod ſufficit ad verificandum aſſertum.

Instat II. Quod eſt attributum entis, debet eſſe attributum cujuſcunque entis, ſed illa ratio præciſa unius, non eſt attributum ſui ipſius, ergò alicujus entis, ergò ab illo non præſcinder.

Respondetur. Multa ſupponit inſtantia quæ non convincunt. Supponit unitatem præciſam eſſe ens, cùm ſit formaliter quid negativum. Supponit quòd ipſa ratio attributi, non poſſit præſcindi ab uno, ſi autem præſcindatur ſic ſumpta ratio, non eſt neceſſe ut ſic ſumpta ſit attributum, vel alicujus, vel ſuiipſius. Rurſùs quod eſt attributum entis pro ſtatu phyſico & reali, debet eſſe attributum cujuſcunque entis, non autem debet eſſe attributum pro omni ſtatu intentionali & Metaphyſico. Denique alia eſt quæſtio: an ratio unius ut ſic, ſit attributum, deque hac loquitur objectio, & alia eſt quæſtio; an à ratione communi entis, poſſit præſcindi ratio communis unius, de quo ſolo procedit aſſertum, nec tangitur ab objectione.

Dices III. cum Arria. Quicquid eſt in Petro, diſtinguitur à Paulo & Deo, quod pluribus probat, ſed ſi ratio entis objectivè præciſa, non eſt per ſe una, & diſtincta à quolibet alio, quamtumvis identificetur cum unitate, non poſſet reddi diſtincta & una in Petro, quia unitas, ſubjecto non poteſt provenire, à forma, ergò ſe ipſa objectivè eſt una, nec poteſt præſcindi ab entitate.

Respondetur. Concedo totam primam propoſitionem, quia non agit de formalitatibus prout ſubſunt noſtris intentionibus. Ad ſecundam dico, quòd ratio præciſa entis objectivè ſpectata, pro illo ſtatu intentionali, neque importet negationem diviſionis, nec illam neget. Dico rurſus rationem præciſam entis, diſtinctam eſſe à quolibet alio, non per formaliter importatam negationem diviſionis, adeoque non per formalitatem unitatis, à qua tunc præſcindit, ſed ex non reſpondentia diverſarum à ſe formalitatum, diſtinguetur q; à Paulo & Deo, quia illæ formalitates non reſpondent, cum concipitur ratio præciſa entis ut ſic. Poſt hæc autem omnia, nego illam propoſitionem: non poſſe ſcilicet præſcindi rationem unius ab entitate, licèt autem unitas non poſſit provenire à forma realiter vel modaliter diſtinctâ, cur non poterit provenire à formâ, per rationem diſtinctâ.

Instat. Natura divina ex ſe eſt una quamvis per identitatem uniatur perſonalitatibus realiter diſtinctis, nec per hoc redditur natura multiplex, nec perſonæ redduntur una perſona. Ergò unitas non poteſt provenire à forma realiter identificata, objectivè tamen diſtincta. Ergò ſi ens habet unitatem, non habet illam per aliquid ſaltem objectivè à ſe diſtinctum. Ergò ens non poteſt objectivè ab unitate præſcindi.

Respondetur. Non inferri exinde, ſi poſſit præſcindi objectivè ens ab uno, hoc ipſo jam identificatam naturam perſonis tribus, fore trinam, vel perſonas tres identificatas naturæ, fore unam perſonam. Quod autem natura non fiat trina vel perſonæ tres, non ſequantur in unitate conditionem naturæ quæ eſt una, referri id debet in intercedentem illic diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata primò intentionalia, vi cujus nec plurificabitur natura, plurificatis perſonis, nec Perſonæ reddentur una Perſona, ab unitate naturæ. Conceſſo itaque Antecedente nego Conſequentiam.

Dices IV. cum eodem. Albedo licèt poſſit denominare ſubjectum album, non poteſt tamen ſubjectum facere albedinem, eſt enim album concretum, quod ſignificat duo, formam & ſubjectum. Jam autem ſubjectum, eſſe diſtinctum ab alio, ſeu non eſſe aliud, non eſt conceptus compoſitus, nec quid concretum. Ergò non poteſt reddi ſubjectum diſtinctum, per formam illi unitam; ergò unitas non poteſt competere ab aliquo diſtincto; ergò id ens habebit à ſe ipſo formaliter, ergò ens non diſtinguetur objectivè ab uno.

Respondetur. Album eſt concretum phyſicum, quod ſemper importat duo phyſica, licèt unita, ſi importat duo phyſica, unum non identificatur alteri, nec facit illud tale formaliter, quale eſt ipſum, & ita albedo non facit parietem albedinem; jam autem unum & diſtinctum, eſt concretum metaphyſicum, quod importare poteſt identitatem cum ſubjecto, eſſeq; diſtinctum ab illo, per rationem fundantem præciſionem objectivam. Quo poſito nego ultimam conſequentiam, quod ens objectivè non diſtinguatur ab uno.

Dices V. Animal etiam prout præciſum à differentiis non eſt lapis, ergò & ens prout præciſum

ciſum ab unitate, non eſt aliud à ſe nec eſt multiplex, ergò adhuc unum.

Respondetur. Si inquiratur Antecedentis ratio, cur animal prout præciſum à differentiis non ſit lapis, hæc erit, quia definitio animalis, non eſt definitio lapidis, cùm ergò etiam definitio entis ut ſic, non ſit definitio unitatis, ut ſic, ſit ut adhuc iſta præſcindi debeant; ens autem ipſum præciſum, præſcindit, prout ſubeſt noſtris conceptibus, ab hoc ipſo: non eſt aliud, licèt in re, non ſit aliud, præſcindit etiam ab hoc, quod eſt multiplex eſſe, conſequenter cùm præſcindat prout ſubeſt noſtris conceptibus, ab hoc: non eſt aliud, prout ſubeſt noſtris conceptibus, non eſt unum Formaliter.

Punctum Difficultatis 4.

Quotuplex ſit unitas, in particulari? quid hæcceitas?

De unitate univerſali, formali, convenientiæ, egi in Logicis, de tranſcendentali hic immediatè. De unitate per ſe, & unitate per accidens, innui aliquid in Phyſicis & nunc dico. Illud eſt unum per accidens, quod in re eſt multiplex, moralem autem vel artificialem habet unitatem. Moralem unitatem habet exercitus unus, artificialem domus. Unum autem per ſe, eſt unum ſimpliciter, vel ratione idẽtitatis, ut ſunt unum ſimpliciter ſubſtantiæ ſpirituales & entia ſimplicia, vel ratione ordinis eſſentialis proportionalis, qualis eſt unitas in compoſito ratione materiæ & formæ ſubſtantialis, inter quæ reperitur ordo eſſentialis; quia autem utrumque eſt ſubſtantia; eſt ordo ille proportionalis, vel ratione ordinis eſſentialis ſimpliciter; nam etiam inter materiam & albedinem eſt unũ per ſe, licèt accidentale, ordinariè tamen unum per ſe, ſupponit pro illis inter ſe ordinatis proportionalibus. Vel certè unum per ſe, eſt ratione continuationis, & ſic unum per ſe eſt ignis, aqua, aliaq; homogenea ſubſtantialia, dixi ſubſtantialia, quia non dicitur albedo eſſe unum per ſe, quamvis partes illius, ſint homogeneæ. De unitate individuali ſeu hæcceitate.

Assero I. *Non eſſe idem formaliter, unitatem hæcceitatis, & unitatem tranſcendentalem.* Tum quia Unitas hæcceitatis, eſt inferior unitate ſpecifica, illamq; ultimo contrahens, cùm tamen etiam abſtractiſſimæ rationes, dicant unitatem tranſcendentalem. Tum quia Unitas tranſcendentalis, eſt attributum entis ut ſic, unitas individualis, non eſt attributum ut ſic, cum multa participent de ente ut ſic, ſintq; ens formaliter & unũ formaliter, ſine eo quod ſint unũ individualiter, qualia ſunt genera & differentiæ genericæ ſpeciesq; quà tales. Tũ quia unitas illa hæcceitatis, coincidens cum unitate tranſcendentali, vel eſt quid poſterius ſpecie quàm ultimo contrahit, vel prius, ſi poſterius, ergò non eſt tranſcendentalis, quia hæc ſequitur conditionem entis, quod eſt prius ſpecie, ſi prius ſpecie, ergò non eſt unitas hæcceitatis, quia individua, adeoque rationes illorum conſtitutivæ, ſunt poſteriora ſpeciebus, cùm ſint inferiora ſpecierum.

Assero II. *Principium formale & rationem conſtitutivam hæcceitatis non eſſe collectionem accidentium.* Ratio. Quia ſecretis omnibus accidentibus, & annihilatis, poteſt manere ſubſtantia eadem de quâ quæro: an ſit hæc quæ fuit vel non? ſi eſt hæc quæ fuit, ergò ſecretis omnibus accidentibus, convenit illi hæcceitas. Si non eſt hæc, ergò non manet eadem quæ fuit, quia eſſe eandem & hanc, verbis differunt, & tamen manere eandem ponit ſuppoſitio. Deinde niſi des proceſſum in infinitum, ipſa accidentia in particulari non ſunt individua per collectionem accidentium, ergò & in præſenti idem dicendum.

Assero III. *Principium individuationis, non eſſe materiam ſignatam.* Nomine materiæ ſignatæ, intelligunt Thomiſtæ materiam primam quantitate affectam. Ratio. Tum quia vel cujuſcunque individuationis eſt principium materia ſignata, vel talis in particulari; ſi primum. Ergò cum Deo; Angelis, animæ rationali, non competat ratio materiæ quantitate affectæ, nec competet illis hæcceitas; ſi dicatur ſecundum. Ergò non reſpondetur ad ſtatũ quæſtionis; quia hîc quæritur de principio individuationis ut ſic. Tum quia collectio accidentium non eſt principium individuationis, ergò nec materia ſignata: nam pro utraque parte eædem rationes applicari poſſunt. Tum quia ſi materia ſignata eſt principium individuationis, vel eſt principium tunc cum eſt unita, vel cùm non eſt unita? ſi tunc nonniſi cum eſt unita ergò animæ ſeparatæ non ſunt individuæ; ſi autem etiam, cum eſt non unita, ergò formæ ordinatæ ad eandem materiam ſignatam, omnes eædem erunt numero, idemq; erit numero, calor, color, ſiccitas humiditas & quæ recipi poſſunt in eadem parte materiæ ſignatæ. Et certè de ipsâ materia, & de ipſo ſignante hoc eſt quantitate, quærere reſtat, unde nam individuentur?

Aristoteles & S. Thom. Qui in oppoſitum citantur loquuntur de materia ſignata, tanquam ſigno manifeſtiori individuationis, quoad nos, vel loquuntur de materiâ metaphyſicâ h. e. ipſo toto, quod recipit ex modo concipiendi individuationem, tot enim ſunt individua, quot tota, quæ ipſa tota exigunt individuationem, ſuntque radix hæcceitatis adeoque principium illius. Quamvis autem non individuentur accidentia à materia ſignata, nondum ſequitur duo accidentia ſolo numero diſtincta, poſſe eſſe in eodem ſubjecto, quia otioſitas alterius, depoſcit unitatem accidentis.

Assero IV. *Hæcceitatem & unitatem individualem*

dualem aliquo modo diſtingui poſſe ratione diverſarum conceptibilitatum: Nam hæcceitas quà talis, numerum non importat, importat cum unitas individualis. Hæcceitas de ſe ſignificat id, quod demonſtrabile eſt tanquam hoc aliquid: Unitas autem non importat aliud, præter negationem aliquam diviſionis. Hæc tamen duo ordinariè confundi ſolent, nam & ſine ſe reperibilia non ſunt, & in ordine ad ſcientias, parvam aut nullam habent differentiam.

Assero V. *Hacceitatem & unitatem individualem condiſtinguendo adhuc illæ ipſæ dupliciter ſpectari poſſunt.* Imprimis ſecundùm quod in re ſunt, deinde prout ſubſunt noſtris conceptibus. Hæcceitas prout in re eſt, eſt ipſum eſt, tanquam hoc aliquid demonſtrabile, vel ipſum ens, prout determinatum ad eſſe hujus. Jam autem eadem hæcceitas, prout ſubeſt noſtris conceptibus, eſt formalitas determinativa entis, ad eſſe hujus. Porrò ipſa unitas individualis in re ſpectata, eſt ipſa natura negans diviſionem in ſe, tanquam hoc aliquid demonſtrabile: prout autem ſubeſt noſtris conceptibus, erit formalitas; quæ eſt negatio diviſionis in ſe, tanquam hoc aliquid demonſtrabile. Addo Ly tanquam hoc aliquid &c. ad diſtinguendum melius unitatem individualem ab unitate ut ſic, quæ dicit negationem diviſionis in ſe, non reſtringendo qualiter.

Bonitas autem hujus explicationis probari debet, quia ſcilicet ſic explicari hæcceitatem nihil vetat: ex aliâ parte illa nec realiter, quia hoc eſſet multiplicare entia ſine neceſſitate, nec formaliter ex naturâ rei Scotiſtè diſtinguitur: quia hæc diſtinctio aliàs eſt impugnata, ergò diſtinguetur & explicabitur, nonniſi per rationem.

Quod autem hæc ipſa unitas non ſit aliquid eſſentiale. Ratio eſt. Tum quia concipitur per modum accidentis Metaphyſici. Tum quia eſſentialiter differre coincidit cum eo, quod eſt ſpecie differre. Tum quia diverſa eſt ratio, cur differentia ſpecifica adferat eſſentialem perfectionem; quia ſi illam non adferret non diſtinguerentur eſſentialiter & ſpecie Bos & Leo. Sed de hoc ubi de anima rationali, & ejus ab alterâ anima rationali, diſtinctione.

Punctum Difficultatis 5.

De reliquis individualem unitatem concernentibus.

Reſtat difficultas, quodnam ſit principium individuationis modalitatum. Et quidem non eſt difficultas de principio individuationis intrinſeco, quod non aliud eſt quàm ipſa entitas modalis tanquam hoc aliquod demonſtrabile &c. Sed eſt difficultas de individuatione quaſi extrinſeca: An ſcilicet per principium à quo procedunt, an per terminum, an per utrumque individuentur; in idem recidit ſi quæras:

Assero I. *Actionem ſecundùm quod importat modalitatem requirere eſſentialiter Principium hoc.* Ratio. Quia ille modus eſt eſſentialis determinatio, vi cujus, principium, à non eſſe agentis, ad eſſe agentis tranſit; ſi autem ab alio principio pendere poſſet, non eſſet eſſentialis determinatio, hujus agentis. Rurſùs ſi actio poſſet variare principium, poſſet in rerum natura eſſe actio, v. g. qua Adam generavit Abelem, & non eſſe poſita ab Adamo, hoc autem non poteſt dici; quia aliàs illa actio, adnexaque illi modalitas, non eſſet ſufficiens determinativum, per quod tranſeat Adam à non eſſe generantis ad eſſe generantis. Quare autem poteſt eſſe diverſorum principiorum idem effectus, & non poteſt eſſe actio qua agit unus, actio aliûs in quantum importat modalitatem, hoc oritur ex definitione modi, quod ſit entitativa determinatio.

Assero II. *Unum eundemque numero effectum, potuiſſe produci diverſis actionibus numero.* Ratio. Tum quia intra eandem ſpeciem continentur plures numero effectus, ergò & reſpectu ejuſdem termini, plures numero actiones. Tum quia cùm individuatio effectuum, illorumque quoad hoc eſſe determinatio, pendeat à Deo, ergò apparet pluribus actionibus & principiis eoſdem ſubeſſe. Tum quia id non implicat.

Assero III. *Unionem ſecundùm quod non eſt ſine modo, per alios autem modus, poſſe unam, per diverſas numero actiones produci.* Ratio. Tum quia unus idemque Abel, potuiſſet produci diverſis actionibus, non eſſet autem idem, ſi eadem unio per diverſas actiones non produceretur, quia unio eſſentialiter in ſententia modalium ingreditur compoſitum. Tum quia ſi quis aſſerat quòd unio à diverſis principiis producatur, nihil aſſeret, quod ſit contra naturam modorum, quia unio vel illi annexa modalitas, non eſt eſſentialis determinatio agentis, ſed materiæ & formæ. Tum quia id non repugnat. Cæterum unio eſt eſſentialis determinatio hujus materiæ & hujus formæ, ita ut hujus materiæ unio A. non poſſit eſſe unio materiæ. B. aliàs illa non eſſet ſufficiens ratio tranſitûs ad eſſe uniti.

Dices I. Principium non reſpicit eſſentialiter actionem; ergò neque actio principium.

Respondetur. Si ſenſus ſit antecedentis, poteſt eſſe principium & non eſſe actio, verum eſt antecedens, ſed falſa conſequentia. Ratio: quia ipſum principium, non eſt eſſentialiter determinatum ad eſſe agentis formaliter, ſecùs ipſa actio. Si autem antecedentis ſit iſte ſenſus: principium poteſt agere & non actione quæ ſit illius: nego antecedens.

Dices II. Actio in ſpecie poteſt variare principi-

cipi-

Digitized by Google

cipium in ſpecie, v. g. calefactio poteſt proficiſci ab igne, poteſt à ſpirituoſis ſumptis, ergò actio, poteſt etiam in individuo, variare principium.

Respondetur. Duplici ſenſu actio in ſpecie poteſt variare ſuum principium, imprimis hoc ſenſu: quòd eundem effectum præſtare poſſit actio profecta à diverſis ſpecie principiis; & hæc propoſitio eſt vera ſed conſequentia negatur, I. quia præſtare eundem effectum, eſt id, quod ſequitur rationem entis rati, v. g. calorem, qui ſua natura, non eſt eſſentialis determinatio ſeu modus. II. Senſus Antecedentis poteſt eſſe hic, quòd hæc actio in ſpecie, cum ſuis omnibus identificatis prædicatis, poſſit ab alio principio proficiſci; & hæc propoſitio eſt falſa; quia inter hæc prædicata, eſt etiam individuatio actionis, quæ ipſa hæc individua, non convenit alteri principio. Et quamvis per nos una eademque actione, aganr diverſa principia, eadem enim eſt actio creaturæ & Dei, ſpecierum (ſi agunt) & potentiæ, habitus item & potentiæ &c. Cum hoc tamen ſtat, quòd actiones reſpiciunt eſſentialiter principium; idque ideò, quia hæ ipſæ in individuo non erunt niſi ab utroque hoc principio; aliàs illæ actiones non eſſent ſufficiens determinativum, à non eſſe agentis v.g. duorum, ad eſſe agentis duorum.

Dices III. Quidquid Deus cum cauſa ſecunda poteſt, poteſt ſolus, concurrit autem Deus ad productionem modi illius cum creatura, ergò & ſolus illum producere poteſt.

Respondetur. Majorem indigere hac limitatione: ſi non implicet. Unde nec actionem vitalem quà talem, producere poteſt, implicat autem ut eſſentialis determinatio activi principii, ab alio, quàm ab hoc principio pendeat.

Dices IV. Non implicat contradictionem ut una actio producatur ab alia, licèt implicet produci per aliam. Sic implicat quidem ut actio reddatur agens per aliam actionem, ſed non implicat ut actio productiva ignis, ſit productiva gratiæ, ergò apparet non implicare ut una actio producat aliam, ergò ulterius actio, non reſpicit eſſentialiter principium.

Respondetur. Hanc ultimam conſequentiam nec probari nec inferri ex antecedentibus, quia adhuc non oſtenditur, quòd illa actio etiam elevata, mutet principium. Quod autem attinet ad veritatem Antecedentis & ſuæ probationis; ſi illius ſenſus ſit; quòd poſſit eſſe actio, productiva ignis & non producere ignem ſed gratiam, falſa eſt: quomodo enim eſſet jam productiva ignis; ſi autem ſenſus ſit; actionem productivam ignis, producentem ignem, ſimul elevari ad productionem gratiæ, propoſitio vera eſt, ſed ad præſens non facit.

Dices V. In oppoſitum eſſe paritates aliquas.

I. Paritas. Una relatio poteſt fundare aliam; ergò & actio agi per aliam actionem; ergò non eſt connexa cum principio.

Respondetur. Negando ſecundam conſequentiam. Quia quamvis ageretur actio per aliam actionem, poſſet adhuc ſtare nexus illius cum principio, agente ſcilicet eodem principio, eandem actionem, per aliam actionem. Negatur etiam prima conſequentia. Diſparitas eſt, quia ſi una relatio funder aliam, non ſequitur unam relationem per aliam referri, ſed unaquæque in ſuo genere, eſſentialiter determinaret, ad eſſe relatæ, ad quod faciendum eſt nata; ſi autem actio poſſet agi per aliam actionem, hoc ipſo actio non eſſet eſſentialis determinatio ad agendum, ſed indigens agi.

II. Paritas eſt. Uniones partiales poſſunt uniri per unionem totalem, cognitio item cocognoſci per aliam cognitionem, ergò & actio poteſt agi, per aliam actionem.

Respondetur. Negando conſequentiam. Quia unio totalis faciens uniri, uniones partiales inter ſe (ſi eſt poſſibilis talis unio totalis) non facit illas habere formalitatem unionem, ſed ſupponit, adeoq; unit illas, ſalvo hoc, quòd ſint eſſentialis determinatio ad uniri; ſi autem actio per aliam actionem ageretur, ſenſu in quo diſputamus, illi ipſi actioni tribueret vim, ut ſit eſſentialis determinatio ad agendum, unde non ſupponeret in illa hanc vim ut ex vi modi ſupponere deberet, ſed primùm conferret illam, quod abſurdum eſt, & contra naturam modorum. Addo quamvis illa actio ageretur ab alia actione, ſi tamen ageretur ab hoc principio, deberet actione illius agi, aliàs illa actio, non eſſet ſufficiens determinativum.

DIFFICULTAS II.

De Veritate.

Veritas duplex eſt. Formalis & Objectiva, de priori actum in Logicis, unde deſumenda ſunt aliqua pro præſenti loco, ut quòd veritas objectiva non ſit relatio, quòd non ſit ens rationis &c. ut autem reliqua de veritate Objectiva attingantur.

Assero I. *Veritatem objectivam non eſſe primò conſtitutivè negationem falſi*, quamvis negatio falſi profluat ex primo conſtitutivo, veritatis objectivæ. Defendi id debet & probari, conformiter ad ea, quibus probatum, ens primò formaliter, non eſſe negationem nihili.

Assero II. *Veritatem objectivam relativè ſpectatam, eſſe conformitatem ad intellectum cognoſcentem objectum, ſicuti eſt.* Tum quia ita expreſsè Ariſt. 5. Metaph. T. 34. S. Thomas 1. p. q. 16. n. 5. & Imo contra Gen. c. 66. Tum quia ſi intellectus ille cognoſcendo, non errat, hoc ipſo res, ita ſe habet, ac illam eſſe, dicit intellectus, ſi enim non ita ſe haberet, erraret ille intellectus in noſcendo. Tum quia ſi veritas formalis rectè explicatur per conformitatem & objectum prout eſt, ergò & veritas objectiva relativè ſpectata,

rectè explicabitur per conformitatem ad intellectum, objectum ſicuti eſt, cognoſcentem. Quia conditio eſt correlativorum, explicatio mutua; & ita nemo explicat Paternitatem niſi per Filiationem, neque Filiationem niſi per Paternitatem. Porrò hæc conformitas non tantùm eſt ad intellectum Divinum, ſed ad intellectum quemcunque verè cognoſcentem; quia enim veritas, eſt paſſio univerſaliſſimi entis, ſi nihil obſit, per aliquid univerſaliſſimum explicari debet. Et certè, pone per impoſſibile Deum eſſe, errare tamen in cognitione creaturæ, non errare autem intellectum aliquem creaturæ, circa noſcendam illam creaturam, diceret tunc veritas illa relativa conformitatem, non ad intellectumDivinum, ſed ad illum creatum. Idem ſimiliter propone de creatura falſo cognoſcente, cùm Deus verè cognoſcat inferq; ex utroque quòd conformitas quæ importatur à veritate objectiva, non ſit ad intellectũ Divinum quà talem, nec creatum quà talem. Licèt in re, ſolus intellectus divinus, per eſſentiã, verè cognoſcat.

ASSERO III. *Veritatem objectivam abſolutè ſpectatam nihil aliud eſſe, quàm radicem conformitatis relativæ ſeu ipſum eſſe ſicuti eſſe debet.* Quod ipſum explicatur ſic. Unumquodque quod eſt, habet eſſe, hoc ipſo enim non eſſet, ſi non haberet eſſe; quia tamen hoc quod habet eſſe, poteſt habere, & eſſe, quod debet habere; & poteſt non habere eſſe, quod deberet habere, fit ut ad iſtas duas differentias, attendi debeat. Sic v. g. ſtatua hominis hoc ipſo quia eſt, eſſe habet, ſed non habet eſſe debitum hominis, cum eſſe hominis ſit corpus humanum & anima rationalis, illisque careat illa ſtatua, ex quo fit ut illa ſtatua, non ſit verè homo. E contra ſtatua hominis, eſt ne vera ſtatua? ita planè; quia habet eſſe debitum ſtatuæ humanæ, cum habeat repræſentationem artificioſam corporis & ſtatuæ humanæ, qualis eſt debita ſtatuæ, hinc illa ſtatua evadit vera ſtatua, idque probant inſtantiæ in alia omni materia, ex quibus ulterius *hæc ponitur Major.*

Omne quod eſt, & habet eſſe, ſicuti eſſe debet, eſt verum objectivè. Ratio. Tum quia de omni quod eſt verum, verificatur; habet eſſe, ſicuti eſſe habere debet. Tum quia non habere ſe ita, ſicut ſe res deberet habere, pertinet ad falſum v.g. habere colorem auri, ſine perfectionibus auri, eſt eſſe falſum aurum, habere autem prædicata requiſita ad falſificandum aurum; eſt eſſe verè falſum aurum. Ergò è converſio habere ſe ita ſicut res debet habere, pertinet ad verum objective illudque conſtituit.

Quod autem hæc ratio ſit prior conformitate ad intellectum verè cognoſcentem. Ratio eſt. Tum quia eſſe, ſemper eſt priùs quàm intelligi, ex alia parte pro ratione afferri poteſt, quare hoc vel illud, verè intelligatur: quia intelligitur ſicuti eſt, ergò apparet priorem eſſe hanc rationem, præ ipſa conformitate ad intellectum, verè cognoſcentem. Tum quia extrinſeca ſemper ſunt poſteriora, jam autem cognoſci cognitione vera, eſt quid extrinſecum. Eſſe autem ſicuti eſſe debet, eſt aliquid intrinſecum. Imò hac explicatione poſita, vitatur circulus quem committunt oppoſiti, quia veritatem formalem per conformitatem ad veritatem objectivam, & veritatem objectivam explicant per veritatem & conformitatem formalem, nos autem veritatem formalem explicamus per veritatem objectivam, & veritatem objectivam per eſſe, quale debet eſſe. Tum quia impoſſibili omni intellectu, qui cognoſcat hominem, adhuc Petrus non erit brutum, ſed verè homo: ergò apparet veritatem non rectè explicari per conformitatem ad intellectum, tanquam per rationem primò eſſentialiter conſtitutivam veri.

Ex his autem inferes. Verum nihil aliud eſſe niſi ipſum ens prout dicit eſſe, quale eſſe debet, involvendo, quaſi rationem menſuræ, ut ita eſſe habitum ſit commenſuratum, eſſe, quale debet haberi ab illo ente, conſequenter ut ipſum ens, in quantùm habet prædicata debita ſub formalitate conſtituentium ſit eſſentia, in quantùm dicit excellentiam ortam ex excluſione radicali defectus, ſit perfectio, & in quantùm præciſè dicit eſſe, quale debet eſſe commenſuratumque eſſe quod habet ad id quale debet habere, ſit verum.

DIFFICULTAS III.

De Bonitate.

ASSERO I. *Bonitatem multipliciter accipi poſſe.* I. Aliud eſt bonum in ſe aliud bonum alteri. Bonum alteri, eſt conveniens & reſpiciens aliud à ſe, quod rurſùs ſi ſit conveniens ad appetitum rationalem erit honeſtum. Si conveniat ad appetitum ſenſibilem erit jucundum, quod ſi habeat convenientiam cum fine intento licèt latiùs ſumpto erit bonum utile. Bonum autem in ſe eſt idem, quod perfectum in ſe. Rurſùs aliud eſt bonum abſolutè & in omni genere & hoc eſt ſolus Deus, & aliud bonum reſtrictè, & hoc eſt creatum.

ASSERO II. *Bonum alteri ſeu eſſe conveniens, non eſſe rationem primò conſtitutivam boni*, quod eſt paſſio entis. Ratio. Quia ſicut ens eſt ratio abſoluta, ita & paſſiones ejus, ſi nihil obſit, debent eſſe abſolutæ, ut ita magis proportionentur inter ſe attributa, & id cui attribuitur, jam autem eſſe conveniens alteri, eſt ratio reſpectiva. Deinde ſi bonum debet explicari per convenientiam alteri; hæc convenientia vel eſſet poſſibilis vel actualis, non actualis, quia Deus ab æterno erat bonus, & tamen actu non conveniebat alteri, quia nullus erat alter præ Deo ab æterno; non etiam debet eſſe poſſibilis convenientia alteri, quia impoſſibili omni alio præter ipſum Deum, adhuc intelligetur Deus eſſe bonus. Bonum tamen reſpectivè acceptum, eſt ipſum ens prout eſt quantùm ex illo appetibile, hæc enim eſt formaliter ratio reſpectiva nullaque ratio reſpectiva ſub formalitate reſpectivæ poteſt dari prior, ex altera parte convenit omni, ſoli & ſemper.

ASSERO III. *Bonum abſolutè acceptum eſt ipſum ens prout eſt radix ex qua fluit appetibilitas*, amabilitas, convenientiaque quantum ex illo alteri. Ratio. Quia hic conceptus procedit per prima, convenitque omni ſoli & ſemper, ut verumtamen fatear, ipſa illa radix non habet nomen aliquod proprium.

Quomodo autem formandus ſit conceptus veritatis & bonitatis prout formalitates ſunt, colligatur ex dictis de veritate. *Formali in Logica.*

DISPU-

Digitized by Google

DISPUTATIO III.

De Diſtinctionibus.

MAgna pars Philoſophiæ lucem accipit ex hoc Tractatu, imò & multæ Quæſtiones Theologicæ, ponetur ergò ſub unâ facie totâ materiæ de Diſtinctionibus tractatio. Minoribus fermè ad alias materias relegatis. Hîc ſolæ Majores tractabuntur. Commodè autem poſt Diſputationem de Attributis, annectitur Diſputatio de Diſtinctionibus, nam attributa dicunt habitudinem Entis in ordine ad ſe, perficiuntque in ſe Ens. Diſtinctio autem dicit habitudinem ad aliud. Hinc poſt conſideratas perfectiones Entis in ordine ad ſe, conſiderandæ veniunt habitudines in ordine ad aliud, adeoque & diſtinctiones.

QUÆSTIO I.

De Diſtinctionibus in communi.

PRæmittemus in primis acceptionem terminorum, deciſionem item de, An, & quid ſit diſtinctio? &c.

DIFFICULTAS I.

Explicantur quidam Termini huc concernentes.

PRÆMITTO I. *Aliud eſſe diſtinctionem, aliud diviſionem, aliud diverſitatem, aliud differentiam.*

DIFFERENTIA eſt inter ea, quorum genus proximum idem eſt, formæ autem ſpecificæ diverſæ, Petrus & Bucephalus ſunt differentes, cum ex eodem genere, hoc eſt ex animali participent; ſed per formas ſpecie diſtinctas contracto, alia enim eſt ſpecies hominis, alia equi.

DIVERSITAS eſt inter ea, quæ & formas ſpecie differentes habent, & non participant in eodem genere proximo, ſic v. g. lapis & homo ſunt diverſi, genus enim proximum hominis, eſt animal, quod non eſt genus lapidis; non eſt tamen neceſſe, quòd diverſa non conveniant in aliquo genere communi remoto, hinc lapis & homo ſunt diverſi, & tamen conveniunt in ratione communi corporis, ſubſtantiæ, &c.

DIVISIO eſt ſeparatio unius ab alio, ut cum ſeparatur Paulus ab Andrea, vel una gutta, ab alia gutta. Diviſio latius patet uno reſpectu, quàm differentia ſingillatim, & diverſitas ſingillatim accepta, quia Diviſio & differentibus & diverſis convenit, cum tamen differentia, nonniſi differentibus competat, hinc non ſolum Petrus à Bucephalo dividitur loco, exiſtentiâ, duratione, à quo differt ſpecie, ſed etiam dividitur à lapide, ſtella &c. à quibus eſt diverſus. Alio reſpectu minus latè patet diviſio, quàm differentia, quia differentia eſt tam inter unita, quàm inter non unita, differrent enim anima hominis, & anima bovis, ſi eandem materiam informarent, & tamen non eſſent inter ſe diſunitæ. Diviſio è contra nunquam eſt inter unita, unioq; ipſa, eſt diviſionis excluſio, cùm diviſio, ſit deunio.

DISTINCTIO denique eſt alietas, carentia identitatis &c. competitque tam differentibus, quàm diverſis, quàm diviſis, quàm non diviſis, nam in Petro eſt indiviſio animalitatis & rationalitatis, & tamen eſt diſtinctio.

PRÆMITTO II. *Quæ ſit ratio iſtius totius partitionis terminorum.* Nulla ſunt entia quæ in aliquo non ſint indiſtincta, hoc ipſo enim non eſſent entia, ſi diſtinctionem in ratione entis, ut ſic dicerent, eſſent enim jam negatio potius entis, & non ens. Quia tamen hoc ipſo, quia ſunt entia, adeoque pluralitatem dicentia, debent habere diſtinctionem, ſi enim diſtinctionem non haberent, nec pluralitatem haberent, adeoq; nec eſſent entia, ſed ens; hinc cùm plures ſunt modi ſtatuendi res in ratione entium plurium, debebat dari ratio communis his omnibus, & hoc eſt diſtinctio, quia autem poterant res plurificari etiam excludendo ſe ab eodem loco, & excludendo ſecum unionem, hæc excluſio appellatur diviſio, quæ ipſa plura, ſi ſint plura in genere proximo appellabuntur diverſa, ſi plura in ratione ſpecifica appellabuntur differentia.

PRÆMITTO III. *De ipſamet diſtinctione*, imprimis quod diſtinctio non ſit idem quod alteritas, quia

Digitized by Google

quia inter multa eſt diſtinctio inter quæ non eſt alteritas, nam in divinis eſt diſtinctio inter Patrem & Filium, non eſt tamen alteritas, quia hæc ſupponit diſtinctionem in naturis. Rursùs dici poteſt, quod diſtinctio cum alietate, ſano modo ſumpta ſit idem.

Quod ſic Explicatur. Alietas dupliciter accipi poteſt. I. Pro eo quod eſt ratio formalis ejus, quod vocatur aliud, ſeu alietas derivata à neutro, & ſic alietas & diſtinctio non eſt idem, nam Pater in divinis eſt diſtinctus à Filio, non aliud à Filio; ly enim aliud, ſubſtantivum eſt, non eſt autem Pater à Filio, aliud ſubſtantivè. II. Accipi poteſt alietas derivando illam ab Alius, & prout eſt ratio formalis ipſius Aliûs, & ſic non eſt dubium, quòd diſtinctio & alietas, ſit idem, ubicunque enim eſt diſtinctio, illic eſt & prædicta alietas, imò & in divinis reperitur, dicit enim Athanaſius; Alia eſt Perſona Patris, alia Filii; ſi alia, ergò hujus concreti, alia ratio formalis debet haberi, hæc autem ratio formalis hujus concreti Alia, eſt ipſamet alietas.

Dices I. Alietas quocunque modo ſumatur denotat alium eſſe conceptum formalem unius, à conceptu formali alterius, ſed diſtinctio ut ſic, non requirit extrema diſtinctionis diſtingui conceptu formali. Ergò diſtinctio non eſt alietas.

Respondetur. Ad diſtinctionem requiri alium Conceptum formalem, non quidem petibilem à diverſis ſpecie differentiis phyſicis, licèt requirat alium conceptum formalem, petibilem ſaltem à diverſis formis Metaphyſicis, alietatibus, per rationes formabilibus; habito fundamento in re, ut vocant, vel circa rem: quæ alietas ubiq; reperitur, ubi reperitur diſtinctio; licèt non reperiatur alietas, petibilis, à diverſis formis phyſicis.

Dices II. Alietas tenet ſe formaliter & propriè penes extremum à quo fit diſtinctio, non penes extremum, cujus eſt diſtinctio, ſed diſtinctio tenet ſe penes extremum cujus eſt dinſtinctio. Ergò diſtinctio non eſt alietas.

Respondetur. Alietatem ſumptam pro eo quod dicit in recto & ſubjectivè, eſſe penes extremum illud, cujus eſt diſtinctio; licèt ſumpta pro eo, quod dicit alietas pro formali & connotato, non dicat extremum cujus eſt diſtinctio, quod illi commune eſt cum diſtinctione; unde diſtinctio & alietas in recto & pro ſubjecto, dicit extremum illud, cujus eſt diſtinctio, vel quod eſt aliud, pro obliquo autem dicit illud à quo diſtinguitur, à quo dicit alietatem.

Dices III. Hoc ipſum dubium eſſe, quandonam alietas derivari debeat ab aliud ſubſtantivè, quando ab alio adjectivè.

Respondetur. Ipſas Circumſtantias eſſe notificativas, an alietas ſit forma ſubſtantivi, an non.

DIFFICULTAS II.

An detur & quid ſit Diſtinctio?

Dicendum I. *Dari Diſtinctionem.*

Probatur I. Auctoritate Philoſophi qui 6. Metaphyſicorum c. 9. agnoſcit diſtinctionem, quamvis eam appellet nomine diverſitatis, ubi poſt medium inquit: *omninò diverſum, dicitur oppoſitè ad id, quod idem dicitur.* Similia habet 10. Metaphyſicorum c. 10.

Probatur II. Ratione. Datur ens & entia. Ergò datur unum, & præter hoc unum & unum, ita ut ly unum, correſpondeat Enti, entibus autem correſpondeat, unum & unum. Ergò dantur diſtincta, ſi enim non dantur diſtincta, quomodo ſunt unum & unum. Unde enim hæc duplicatio unitatis niſi ex diſtinctione, ſi autem dantur diſtincta, datur & diſtinctio tanquam forma diſtincti.

Probatur III. Vel omnia quæ ſunt in mundo, unum ſunt, vel non omnia: ſi omnia ſunt unum; ergò mille & unitas, eſt unum, quod eſt abſurdum; ſi non omnia ſunt unum. Ergò reperitur ratio aliûs & aliûs, alius enim & alius, ſunt negatio unius, & deſtructio; ſi reperitur alius & alius. Ergò reperitur & alietas tanquam ipſius aliûs ratio formalis. Ergò reperietur & diſtinctio, quam diximus idem eſſe, cum alietate.

Quoad Definitionem diſtinctionis.

Recentior quidam ita definit diſtinctionem, eſt excluſio entis vel modi ab eo eſſe vel eſſendi modo, non quo ens vel modus entis eſt. *De hac Definitione*

Docebat I. Quod plus ſignificet excluſio quàm non incluſio, hinc duo aurei non includunt alios duos aureos, & tamen illos non excludunt ab eodem marſupio; unde non incluſio, ſtat cum non repugnantiâ, excluſio autem dicit repugnantiam unius ad aliud.

Docebat II Se addidiſſe: ideò ly entis vel modi, quia omne quod eſt, aut eſt ens, aut modus, ſive ille modus ſit entitativus ſive modus rationis.

Docebat III. Ideò ſe addidiſſe quòd ſit ab eo eſſe vel eſſendi modo excluſio alius entis, ut oſtenderet duo extrema eſſe in diſtinctione, unum quod diſtinguitur, & aliud à quo ſit diſtinctio. *Hæc definitio*

Non Satisfacit. Tum quia eſt obſcura, facilius enim movet ſui ſenſum hic terminus diſtinctio, quàm adlati in definitione termini. Tum quia videtur ſuperfluere ly modus vel ly modo eſſendi; hæc enim omnia importantur à termino Ens, unde videtur definitio methodo diviſivâ procedere. Tum quia prior eſt excluſio entis, non quo ens eſt, præ diſtinctione. Quod ipſum probatur. Quia diſtinctio eſt

Digitized by Google

eſt in ordine ad aliud, excluſio prædicta non eſt ad aliud, quando enim primò intelligitur conſtitui res in ordine ad ſe, præcederetq; diſtinctionem, conſtitutio illa in ordine ad ſe non eſt intelligibilis, quin ſimul ſit excluſio negationis ſui, adeoque excluſio entis non quo ens eſt; ſiq; per impoſſibile non eſſent alia, etiam imaginariè, non eſſet diſtinctio, & tamen eſſet ens, adhuc illud deberet intelligi excludens, negationem ſui. Ergò cum ſit quid prius excluſio, & quid poſterius diſtinctio, alia erit formalitas excluſionis, alia diſtinctionis, conſequenter non poterit diſtinctio per excluſionem definiri, ſicut non definitur riſibile per admirativum, cum riſibile ſit quid poſterius, admirativum eſt quid prius.

Dicendum II. *Definitivè diſtinctionem per poſitivos terminos, eſſe alietatem unius ab alio, per terminos autem negativos, eſſe carentiam identitatis inter duo extrema.*

Probatur. Quia hæc definitio procedit ſecundùm regulas bonæ definitionis.

Dicendum eſt III. *Diſtinctionem in re nihil aliud eſſe, niſi ipſam entitatem extremi vel quaſi entitatem, ita ut pro ſubjecto ipſam entitatem extremi diſtinguibilis dicat: pro connotato autem dicit carentiam identitatis* ſeu alietatem ab alio, quod importet diſtinctio ipſam entitatem extremi diſtinguibilis.

Probatur. Quia diſtinctio non eſt quid ſuperadditum entitativè, illoque ablato nihil deeſſet quominus hoc ſit aliud & hoc aliud, adeoque diſtinctum, & ſicut unitas non eſt quid ſuperadditum, ita nec diſtinctio: quod verò importetur pro obliquo illa alietas vel carentia identitatis. Probatur. Quia per nihil aliud poteſt tranſiri à non eſſe diſtinctionis ad eſſe diſtinctionis, nam ipſa præcisè entitas, eſt quid commune etiam non diſtinctis, nam etiam identitas, eſt ipſamet entitas.

DIFFICULTAS III.

De Diviſione Diſtinctionis & Natura extremorum ejuſdem.

Dicendum I. *Diſtinctionem in communi rectè dividi in diſtinctionem realem & rationis.*

Probatur. Ens in communi rectè dividitur in ens reale & rationis. Ergo & diſtinctio, rectè dividetur, in diſtinctionem realem & rationis: quia diſtinctio ſequitur ipſum eſſe, ipſumq; ens, importat ſemper aut identitatem, aut carentiam identitatis.

Dicendum II. *Inter diſtinctionem realem & rationis, nullam dari mediam*, quæ neque ſit ad hoc, neque ad illud membrum revocabilis. Ita Suarez. Diſp. 7. Sect. 1.

Probatur I. Quia non poteſt oſtendi iſta diſtinctio, media inter realem & rationis, quæ non revocetur, ad aliquod ex his membris.

Probatur II. Non datur medium inter ens reale & rationis. Ergò neque datur medium inter diſtinctionem realem & rationis. Quod ipſum ſic proponitur: unum & multa ſequuntur ens, ſed ſi non eſſent tot genera diſtinctionum, quot ſunt entium, unum & multa non ſequerentur ens, jam enim per te non daretur medium inter ens reale & rationis, daretur autem medium inter diſtinctionem realem & rationis. Quod autem unum & multa conſequantur ens ſupponitur ex dictis ſupra, & ex intellectione terminorum.

Probatur III. Quia nomine diſtinctionis realis, venit diſtinctio, quæ eſt nemine cogitante, nomine diſtinctionis rationis, venit diſtinctio, quæ non eſt nemine cogitante, inter hoc autem: quod eſt & non eſt nemine cogitante, non poteſt dari medium; ſicut nec datur inter duo contradictoria.

Dices I. Datur diſtinctio ex natura rei Scotiſtica, & tamen iſta neque eſt realis, non enim eſt inter membra diſtincta realiter, nec eſt diſtinctio rationis, cum ſit nemine cogitante.

Respondetur. An detur hæc diſtinctio de hoc infra, ſi daretur, revocaretur ad diſtinctionem realem, prout illa ſumitur pro ea diſtinctione, quæ non eſt per ſolam rationem.

Dices II. Datur diſtinctio modalis, & tamen hæc neq; eſt diſtinctio realis, quia non eſt inter extrema ſeparabilia, nec eſt diſtinctio rationis, quia eſt nemine cogitante.

Respondetur. Revocari illam ad diſtinctionem realem, in quantùm illa ſupponit pro diſtinctione nemine cogitante.

Dices III. Non conſtare unde nam diſtinctio realis ſumatur pro diſtinctione nemine cogitante.

Respondetur. Id conſtare ex ſuppoſitione in qua hîc & nunc diſcurritur.

Dicendum eſt III. *Inter diſtinctionem realem & rationis, dari in hoc ſenſu diſtinctionem mediam*, quòd detur aliqua, quæ neque eſt rigoroſè diſtincta realiter, neque rigoroſè diſtincta, ſolâ ratione. Probatur, quia dantur modi, qui neque ſunt res rigoroſè, ſed rei, deficiuntque à ratione rei, neque tamen ſola ratione diſtinguuntur à modificatis.

Distinctio realis ſubdividi ſolet in virtualem, potentialem, formalem ex natura rei. Rurſus realis diſtinctio alia eſt inter terminos poſitivos ut inter Petrum & Paulum. alia inter terminos negativos, ut inter ens & non ens, lucem & tenebras, alia eſt actualis, quæ eſt inter exiſtentes actu terminos. alia potentialis, qualis eſt inter terminos potentiâ, ut inter partes continui, alia eſt adæquata, inter ea ſcilicet quorum unum non includit aliud, ut Petrus templum.

Alia

Digitized by Google

Alia inadæquata, quorum unum eſt includens aliud incluſum. Denique diſtinctio modalis de qua infra.

Distinctio rationis ſubdividi poteſt, in diſtinctionem rationis ratiocinantis, quæ non habet fundamentum in re, & diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quæ habet hoc fundamentum.

An hircocervus & Leomus ſint inter ſe realiter diſtincti nemine cogitate, quæſtio erit de voce: ſi enim intelligas nomine diſtinctionis realis diſtinctionem, quæ ſit inter res, quæ ſunt nemine cogitante, non erunt hæc entia rationis diſtincta realiter hoc ſenſu; quia non ſunt entia realiter, hoc autem ſenſu erunt diſtincta, quia prædicata v. g. hirci, reperibilia in hircocervo, & prædicata Leonis, reperibilia in Leomure, ſunt nemine cogitante diſtincta. Suppoſito quod accipiant illa entia eſſe jam ab intellectu.

Quod attinet ad naturam extremorum diſtinctionis.

Dicendum eſt. Si *per diſtinctionem actualem intelligas diſtinctionem nemine cogitante illa non requirit exiſtens utrumque extremum.*

Ratio. Quia antequam creaturæ exiſtebant, dicebat Deus alietatem ab illis; ſeu carentiam identitatis realis cum illis, adeoque dicebat & diſtinctionem, & tamen creaturæ, non exiſtebant. Indubiè tamen non erit diſtinctio actualis inter Deum & creaturas ab interno, ſi nomine actualis diſtinctionis, accipias diſtinctionem inter extrema actualia reperibilem.

QUÆSTIO II.

De Diſtinctione reali rigoroſa inter rem & rem.

Quæſtio hæc imprimis inquiret: quid ſit hæc diſtinctio, deinde, de ſignis ejuſdem diſcurret, *& ſit*

DIFFICULTAS I.

Quid ſit Diſtinctio realis rigoroſa.

Sciri non poterit quid ſit diſtinctio realis, ſi non pernoſcatur quid ſit res, hinc

Præmitto. *Quid nomine rei apud Alios veniat.*

I. Averroes rem pro opinabili ſumit, deducendo rem à reor, ipſum autem reor, ſignificat idem quod ſentio, opinor. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Quia non entia non ſunt res, & tamen etiam de non entibus opinari poſſumus. Deinde quando dicitur, opinor hanc rem, non eſt ſenſus opinor opinionem, ſed opinor de objecto opinionis, quod eſt res, de qua re, quæritur quid ſit?

II. Nomine rei venire ſolet prædicatum tranſcendentale etiam differentiis entis competens, primumque locum obtinet in voce illa Rçubau. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia quæro de hoc ipſo, quid eſt hoc prædicatum res, quod cæteroqui ſumitur pro prædicato tranſcendente.

III. Nomine rei venire ſolet id, quod habet eſſe independens ab intellectu. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia multa ſunt quæ eſſentialiter ſunt verum, nec vocantur res, & tamen ſunt independentes ab intellectu ut modi entitativi, relationes ſunt independentes ab intellectu, & tamen non ſunt res.

IV. Nomine rei venire ſolet ex Hurtado Diſp. 10. Metaphyſicâ Sect. 2. ipſa ſubſtantia rei, quæ ſit ejus naturæ, ut ſtante illa & mutatis reliquis, maneat idem ens, illâ verò mutatâ, ſtantibus aliis, non ſit idem ens, ſic v. g. ſubſtantia panis eſt res, nam ex vi formæ conſecrativæ ſublata illa, jam non eſt res panis, quamvis reliqua maneant accidentia. Dæmon autem aſſumens figuram & accidentia ſuis, non eſt ſus, quia non accipit ejus ſubſtantiam. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Quia multa ſunt res quæ non ſunt ſubſtantia, nam & ipſa accidentia ſunt res, & tamen non ſunt ſubſtantia.

V. Nomine rei venit apud Scotiſtas Formalitas, quæ conjuncta cum altera ratione, extrahit illam ad alterum entis gradum, ſic v. g. rationalitas apud ipſos eſt res, quia extrahit animalitatem, ad eſſe hominis, gradus autem caloris additus alteri gradui, non eſt res, quia ad aliam ſpeciem non extrahit calorem. *Hæc acceptio*

Non Satisfacit. Tum quia ex communi acceptione, etiã qualitas & gradus caloris, eſt res, tum quia ponamus ad unum caloris gradum apponi miraculosè alium ſpecie diſtinctum, tunc jam calidum ad aliam ſpeciem calidi extraheretur. Ergò poteſt qualitas nomen rei mereri quod univerſaliter negabat Scotus. Tum quia alicui ſubſtantiali rationi, addita alia ratio, quando extrahit illam ad aliam ſpeciem, eſt verè res. Ergò & ratio accidentis talis, addita alteri rationi, quando extrahit illam ad aliam ſpeciem accidentis, erit verè res. Et ſic quia qualitas extrahit rationem accidentis ad rationem qualitatis, item quantitas ad rationem quanti, verè & quantitas & qualitas erit res.

Præmitto II. *Quid nomine rei ſit accipiendum,* idque tali diſcurſu explicatur. Omnia inferiora, ſunt per modum concretorum quorundam rationem ſuperiorem contrahentium; & ita v. g. ratio entis completa, quæ eſt ratio inferior, contenta ſub ratione abſtractiſſima entis, eſt quoddam concretum ex ente abſtractiſſimo & completione, vivens item contentum ſub ratione ſuperiori, quæ eſt ſubſtantia, eſt concretum

Digitized by Google

tum ex ſubſtantia, & ratione vitæ, & ſic de reliquis. Et ratio eſt, quia ſi inferiora, non eſſent concreta quædam, rationem ſuperiorem contrahentia per aliquam formalitatem, & eſſent inferiora & non eſſent, eſſent eſt ſupponimus, non eſſent autem inferiora, quia non haberent quo limitarentur ad rationem inferioris, adſtringerenturq; ne ad generis ſui latitudinem extendantur, niſi illâ formalitate ſuperadditâ, ſaltem per rationem. Cùm autem res ſit quid inferius ente abſtractiſſimo, res erit concretum quoddã ex ente & realitate.

Porrò hæc realitas quæ eſt forma, à quâ denominatur ens ratum ſeu res, non aliud eſt niſi aptitudo exiſtendi ſine alio, ad quam aptitudinem, ſequitur negativa formalitas, independentia ad exiſtendum ſine alio vel miraculosè vel naturaliter, ita ut poſito in ente, hoc tali jure & capacitate, ad exiſtendum ſine alio, ſaltem miraculosè hoc ipſo illud ens res erit, & ita quantitas eſt res, quia poteſt ut ſuppono divinitus ſine ſubjecto manere, modus verò non eſt res, quia nec divinitus poteſt eſſe ſine modificato.

Dices I. Creatura eſt verè res, etiam comparata ad Deũ, & tamen independenter à Deo, exiſtere non poteſt, eſtq; ab illo inſeparabilis.

Respondetur. Inſeparabilitatem interdum oriri ex ratione identitatis in entitate, & ſic enſis & gladius, animal & rationale in homine, ſunt inſeparabilia: quia habent identitatem entitatis. Alia verò ſunt inſeparabilia ratione influxûs, dependentiæ, connotationis &c. Prior illa inſeparabilitas, & incapacitas, ſeparatim exiſtendi, arguit negationem diſtinctionis realis; nihil enim à ſe ipſo, diſtinguitur realiter. Poſterior inſeparabilitas, ſtat cum diſtinctione reali; nihil enim eſt, quod fundet identitatem realem, cum ergò Deus & creatura benè ſeparari poſſint ratione entitatis, entitas enim creata non eſt entitas increata, quantumvis ratione dependentiæ & ubiquitatis divinæ, à Deo creatura, ſeparari non poſſit; adhuc ſtabit illic diſtinctio realis, nã etiam Pater & Filius, ſtante ratione relationis, independenter à ſe exiſtere non poſſunt, & tamen habent inter ſe diſtinctionem realem, nihil enim generat ſe ipſum.

Instabis. Ergò etiam modi erunt res, nam & illi rationem entitatis non habent eandem cum modificatis, quantumvis ratione dependentiæ ab illis, ſeparari non poſſint.

Respondetur. Multos docere etiam modos eſſe res, negari tamen poteſt illos eſſe res ex duplici Principio; & quia non habent etiam in illa diſtincta entitate, capacitatem exiſtendi ſine modificatis, & quia nomen rei impoſitum eſt ab Auctoribus ad ſignificandas non aliquas entitates imperfectas, & quæ ſe habent per modum eſſentialis determinationis, actualitatis, quales ſunt modi.

Dices IV. Quamvis independenter à Filio & Spiritu ſancto Pater exiſtere non poſſit, eſt tamen verè res. Ergò & creatura licèt independenter ab alia exiſtere non poſſit, verè erit res.

Respondetur. Quòd Pater ſine Filio & Spiritu Sancto exiſtere non poſſit, habetur id totum ex identificatione in eadem natura, per ordinẽ ad quam naturam, non eſt Pater res diſtincta in natura, à Filio, & Spiritu ſancto, eſt autem verè res in Perſona, comparata ad aliam perſonam; quia non eſt identitas in perſona, ſimile autem nihil habetur in creatis, nec tenet argumentatio ab increatis ad creata, in iis præcipuè, quæ Trinitatis myſterium involvunt, quà tale. Unde res illæ quæ ſunt Perſonæ, cùm non ſint res diſtinctæ, in quantùm identificantur eidem naturæ, ex eo ipſo, quia non ſunt hoc ſenſu res diſtinctæ, non debent participare rationem allatam, imò potius debent non participare.

Dices V. Efficax Dei decretum de futuritione mundi, vel mea ſalute, item omnipotentia, aliaq; ſimilia, ſunt verè res, & tamen non decretum illud ſine mundo, nec omnipotentia, exiſtere poteſt ſine poſſibilitate creaturarum.

Respondetur. Decretum illud non poteſt exiſtere ſine mundo v.g. non ob identitatem entitatis, ſed quia reſpondet tanquam connotatum, quæ reſpondentia per modum connotati, ſtat cum diſtinctione reali ex dictis ſupra.

Præmitto III. *Realitatem accipiendo illam pro ratione abſtracta à concreto termino quod eſt res, prædicari poſſe de re tranſcendentaliter & abſtractè accepta, quantumvis de re ſubſtantivè & concretè accepta prædicari non poſſit.* Ratio primæ partis eſt, quia poteſt prædicari ratio entitatis de ente. Ergò & realitas de re. Quod verò realitas prædicari non poſſit de re ſumpta concretè & completè. Ratio eſt. Quia res ſumpta pro ente concreto, eſt quid completum poſitivè, realitas autem, eſt quid incompletum, de completo autem poſitivè, incompletum poſitivè, non prædicatur. His circa prænotionem ipſius ly res præmiſſis.

Dicendum eſt. *Diſtinctionem realem eſſe alietatem realem unius extremi ab alio*, ita ut ly alietas ſit genus, reliqua differentiæ loco: quod ipſum negativis terminis ſic concipitur, quod diſtinctio ſcilicet realis: ſit carentia identitatis realis duorum extremorum.

Probatur. Bonitas definitionis. Quia procedit per leges definitionis ut reflectens advertit.

DIFFICULTAS II.

De Signis Diſtinctionis realis per alios.

TRia communiter numerantur, Separatio mutua, oppoſitio producentis & producti, diverſitas ſuppoſitorum, & ſecundùm aliquos diverſæ exiſtentiæ, tractandum de illis.

Punctum Difficultatis 2.

De Signo Diſtinctionis, quod eſt Oppoſitio producentis & producti, ſuppoſitorumq́ diverſitas.

DOcet communis ſententia. *Oppoſitionem producentis & producti eſſe ſignum diſtinctionis realis.*

Probat. Tum quia ſancti Patres ex tali oppoſitione, arguunt in divinis diſtinctionem realem. Tum quia exiſtens ante exiſtentiam alterius, non habet idem eſſe cum non exiſtente, producens autem, eſt ante exiſtentiam producti. Nec refert quòd poſſit producens, nonniſi prius eſſe ratione; quia productum phyſicè, non poteſt eſſe prius ratione ſe ipſo; eſſet autem prius ratione ſe ipſo, in quantùm idem eſſet phyſicè ſeu indiſtinctum realiter, à producente. Tum quia ſi producens & productum poſſent non eſſe diſtincta realiter, poſſet idem producere ſe ipſum, ſi autem poſſet producere ſe ipſum, poſſet agere aliquid priusquam ſit, quia non eſſet productum antequam eſſet productum, & tamen ageret, quia ſe produceret, hoc autem concedi non debet, quia eſſet actio nihili.

Dices I. Non implicat contradictionem ut idem reproducat ſe ipſum ſecundò, hancq; virtutem productivam ſui concedit Suarez humanitati Chriſti, docetq; quod Chriſtus ſe in Euchariſtia reproducat. Ergò oppoſitio producentis & producti non arguit diſtinctionem realem.

Respondetur. Communis ſententia ex oppoſitione producentis & producti primò, arguit diſtinctionem realem, non autem ſi id fiat ſecundò.

Dices II. Actio reſpectu agentis habet oppoſitionem producentis & producti, & tamen actio ab agente, non diſtinguitur realiter.

Respondetur. Ut oppoſitio producentis & producti arguat diſtinctionem realem, attendendum eſt ad naturam producti, an excedat rationem modi, habeatq; conſtitutiva entis rati, quæ conſtitutiva non habet id, quod ſe habet per modum actualis cujuſdam determinationis: Actio autem ſe habet per modum talis determinationis. Deinde hæc ſententia ponit pro ſigno diſtinctionis realis oppoſitionem producentis & producti, non autem oppoſitionem productionis & producentis, jam autem actio, non eſt productum, niſi fortè ut Quo, hoc eſt productio.

Dices III. Emanatio proprietatum v. g. riſibilitatis à rationalitate, eſt quædam producentis & producti ratio, & tamen riſibilitas & rationabilitas, non ſunt quid diſtinctum realiter.

Respondetur. Agere communem ſententiam de productione verâ, non verò de productionibus ex modo concipiendi, ex modo autem concipiendi rationabilitas producit riſibilitatem.

Cæterùm *hæc communis doctrina*

Non Satisfacit. Quia deberet aſſignare, ſi fieri poſſit, ſignum diſtinctionis realis univerſale, ut dictum ſupra; prædicta autem oppoſitio, non eſt ſignum univerſale, quia lapis v.g. diſtinguitur à gemma idque realiter, & tamen non habent oppoſitionem producentis & producti.

Docet Rurſùs communis ſententia. *Diſtinctionis realis ſignum eſſe diverſitatem ſuppoſitorum*, ita ut illa cenſeantur eſſe diſtincta realiter, quæ ſunt ſuppoſita diſtincta realiter, & ita inter Petrum & Paulum diverſitas ſuppoſitorum, arguit diſtinctionem realem.

Hæc doctrina communis

Non Satisfacit. Tum quia diverſitas illa ſuppoſitorum vel in Naturis arguit diſtinctionem realem, vel in ipſis ſuppoſitis; non primum, quia aliàs darentur tres naturæ divinæ, cui tres perſonæ conveniunt; non ſecundum, aliàs nunquam diſtinguerentur realiter naturæ, ſed nonniſi ipſa ſuppoſita, v.g. tum quia in Chriſto jam non duæ eſſent naturæ, cum in illo ſit unum ſuppoſitum. Tum quia ſuppoſiti unitas, non arguit identitatem realem, quia poſſunt diſtinctæ realiter naturæ, uno ſuppoſito terminari, ſi enim poteſt una perſona verbi terminare naturam divinam, & unam numero naturam humanam, quam aſſumpſit, cur non & plures realiter humanitates: Tum quia non eſt hoc univerſale diſtinctionis ſignum etiam in creatis.

Punctum Difficultatis 3.

De ſigno diſtinctionis realis, quod eſt poſſe habere propriam exiſtentiam.

POnitur pro Signo diſtinctionis realis ab aliquibus, poſſe habere exiſtentiam propriam: hinc Petrus v. g. futurus, licèt non habeat exiſtentiam propriam, quia tamen poteſt illam habere, ideò Petrus futurus à Paulo exiſtente, diſtinguitur realiter.

Dicendum eſt. *Poſſe habere primam exiſtentiam non eſt Signum univerſale diſtinctionis realis rigoroſæ.* Ita Suar. Diſp. 7. Sect. 2. n. 13.

Probatur I. In divinis tres perſonæ ſunt diſtinctæ realiter, & tamen non habent exiſtentias proprias, nec habere poſſunt. Ergò poſſe habere exiſtentiam propriam non eſt ſignum diſtinctionis realis.

Respondetur I. Tres perſonæ habent tres exiſtentias relativas identificatas uni exiſtentiæ abſolutæ, ſicut dantur tres ſubſiſtentiæ identificatæ, uni abſolutæ.

Digitized by Google

Contra. Si darentur tres exiſtentiæ relativæ, darentur tres Dii relativi, ſed non dantur ut docet fides. Ergò neque dantur tres exiſtentiæ relativæ. Sequela probatur. Ubi dantur tres eſſentiæ divinæ relativæ, illic dantur tres Dii relativi, ſed ubi dantur tres exiſtentiæ relativæ, dantur tres eſſentiæ relativæ. Ergò ubi dantur tres exiſtentiæ relativæ, ibi dantur tres Dii relativi. Major probatur, quia ubi datur eſſentia hominis datur homo, ſic etiam ubi dabuntur tres eſſentiæ divinæ relativæ, dabuntur tres Dii relativi. Minor autem probatur ex indiſtinctione eſſentiæ & exiſtentiæ. Conceſſi quidem 1. Par. D. 9. N. 94. relationes divinas eſſe perfectiones, adeoque competere illis eſſentiam pro quidditate ſeu definibilitate ſumptam, ſed non eſſentiam prout illa ſupponit antonomaſticon; ut cum dicimus, una eſt in divinis eſſentia.

Respondetur. II. Quòd ab entitate & actualitate divina, non ſit argumentandum ad hæc creata, cum divina entitas ut inquit reſpondens, curas noſtrarum diſtinctionũ tranſcendat.

Contra. Ergò jam agnoſcit hoc ſignum non eſſe univerſale, cùm non competat divinis, quod inter alia vult oſtendere Concluſio, Deinde ab increatis ad creata non tenet ſequela, quando infertur aliquid excedens captum intellectûs & divinitatem arguens, quod in præſenti non ſit.

Probatur II. Hæc explicatio nihil explicat de diſtinctione reali. Ergò non eſt bona. Antecedens probatur. Quia dicere iſta diſtincta eſſe realiter, quæ habent diſtinctas exiſtentias proprias, eſt non oſtendere, quare aliqua ſint diſtincta realiter. Quod ipſum probatur, dicere eſſe diſtincta realiter, quæ habent diſtinctas entitates eſt non oſtendere quare aliqua ſint diſtincta realiter, quia de hoc ipſo quæritur, quid eſt habere illas diſtinctas entitates, ſed dicere ideò aliqua eſſe diſtincta realiter, quia habent exiſtentias proprias, eſt dicere quod habeant diſtinctas entitates proprias: exiſtentia enim & eſſe actuale entitatis, non diſtinguuntur apud oppoſitos, eſſe autem diſtinctum entitatis, indiſtinguitur etiam ab eſſe actuali entitatis propriæ. Ergò ſicut ille terminus rem non benè explicat ita & hic.

Probatur. III. Modi habent exiſtentiam propriam, condiſtinctam ab exiſtentiis modificatorum, eſto dependentem ab exiſtentiis modificatorum, & tamen modi non ſunt diſtincti realiter. Ergò habere exiſtentiam propriam & realem, non eſt eſſe diſtinctum realiter. Antecedens alibi oſtenditur, tenentq; oppoſiti exiſtentiam ab eſſe actuali non diſtingui, & tamen eſſe actuale habent modi.

Respondebis. Modum habere exiſtentiam ſuam propriam, non realem ſed modalem.

Contra. Ergò per te illa ſunt diſtincta realiter quæ habent exiſtentiam realem, illa verò diſtincta modaliter, quæ habent exiſtentiam modalem. Explica ergò hoc ipſum, quid eſt hoc habere exiſtentiam realem, & quodnam ſignum exiſtentiæ realis; non ipſa exiſtentia realis, quia hujus ipſius ſignum quæritur.

DIFFICULTAS III.

Adſertur Signum univerſale Diſtinctionis realis.

Dicendum I. *In creatis ſignum univerſale diſtinctionis eſſe ſolam ſeparabilitatem entitativam.*

Probatur I. Quæcunque ſunt ſeparabilia, ſunt diſtincta realiter, quod probant argumenta in puncto difficultatis primo adlata, quæcũq; item non ſunt ſeparabilia realiter, non ſunt diſtincta realiter. Ergò ſeparabilitas eſt Signum univerſale diſtinctionis realis. Secunda pars quam nõ tenet ut vidimus ſupra communis Sententia ita probatur, ſi e[illegible]ent aliqua inſeparabilia realiter, & tamen realiter diſtincta, maximè eſſent creaturæ reſpectu Dei, ſed etiam creaturæ à Deo ſunt ſeparabiles. Quod ipſum probatur, quia ad diſtinctionem realem ſufficit ſeparabilitas ratione entitatis, licèt non ſit ſeparabilitas ratione influxûs, dependentiæ, coexiſtentiæ &c. ſimilia.

Probatur II. Inductione quia inter entia connotativa, relativa &c. etiam ſtante relatione, connotatione eſt diſtinctio realis, & tamen non eſt ſeparabilitas, niſi ratione entitatis ut dictum ſupra. Ergò hæc ſeparabilitas ſufficit.

Probatur III. Quia ſi hæc ſeparabilitas ratione entitatis ad diſtinctionem realem non ſufficit, daretur eventus ut dixi ſupra, in quo aliqua diſtinguerentur realiter, ſine ſigno diſtinctionis realis, quod eſt abſurdum.

Quare autem modus quamvis ſine illo poſſit exiſtere modificatum non ſit res, dictum ſupra.

Dicendum II. *In divinis illa eſſe diſtincta realiter & ſola, quæ habent oppoſitionem producentis & producti.*

Probatur I. Teſtimoniis Patrum, qui ex iſta oppoſitione arguunt in divinis realem diſtinctionem.

Probatur II. Illa ſunt ſigna diſtinctionis realis in divinis, quæ ſunt ſigna & ſimul principia alietatis extremorum, ad diſtinctionem requiſitorum, ſed alietatis extremorum, ad diſtinctionem requiſitorum in divinis, ſigna & principia, ſunt ratio producentis & producti. Ergò eadem oppoſitio, erit & ſignum diſtinctionis realis.

Probatur III. In divinis reperitur ratio quæ eſt realiſſimè unum, reperitur & ratio, quæ eſt realiſſimè plura, prior illa eſt natura divina, poſterior eſt, ratio trium realium perſonarum. Quæro hæ tres reales perſonæ, vel ſunt per com-

Digitized by Google

communicationem vel per productionem. Non primum, quia illa communicatio fit per ejuſdem identitatis imbitionem. Ergò debet fieri per productionem. Ergò ipſa productio ſi eſt principium oppoſitionis illius realis, erit etiam ſignum, quia in præſenti pro eodem ſumuntur.

Dicendum III. *Si novitas phraſeos non eſſet vituperabilis, poſſet ſignum diſtinctionis in divinis poni, ſeparabilitas perſonalis.* Licèt hæc phraſis non ſit uſurpanda, quia ea non utuntur Patres, & quia videtur convellere prædicatum circuminſeſſionis, ſi tamen debito modo intelligatur ſeparabilitas illa perſonalis, non convellit circuminſeſſionem, nam non hoc vult, quaſi poſſit eſſe alicubi Pater, ubi non ſit Filius, hoc enim vetat perfectio circuminſeſſionis, ſed hoc ſenſu, quia eſt ſeparata, hoc eſt alia perſona Patris v.g. à Filio, ita ut ſicut in ſeparatis unum non eſt confuſum cum alio, nec eidem conveniunt, ita nec eſt confuſio in perſonis, ſed alietas actualis, & cui perſonæ convenit eſſe Patrem, eidem non convenit eſſe Filium.

Probatur Concluſio. Quia excepta novitate phraſeos, & ſi intelligatur ut explicata eſt, continet ſanam doctrinam, imò & articulum Fidei, nam in dicto ſenſu, ſeparata eſt Perſona Patris, ſeparata Filii, licèt non ſit ſeparatio in eſſentia. Nomine ſeparationis non intelligendo incoëxiſtentiam localem, ſed alietatem nemine cogitante, pluralitati conjunctam. Hocque videtur voluiſſe Nanz. Orat. 37. quæ eſt 5. de Theologia. Ubi perſonas dividuas appellans, videtur admittere ſeparabilitatem perſonarum, prout à nobis ſumitur.

Objicitur I. Etiam per nos non eſſe datum ſignum diſtinctionis realis univerſale, ſiquidem aliud eſt in divinis, aliud in creatis.

Respondetur. Si teneat Concluſio tertia, datum eſt à nobis ſignum univerſale, nempe ſeparabilitas accommodata, vel ratione entitatis ut in creatis, vel ratione perſonæ ut in divinis. Deinde intentum principale fuit defendere, quòd in creatis ſignum univerſale diſtinctionis realis, ſit ſeparabilitas.

Objicitur II. Saltem nullo diſtinguetur hæc doctrina à communi ſententiâ quæ tamen à nobis in hac materia videtur rejici.

Resondetur. In hoc nonniſi à nobis aliquorum ſententiam impugnari, in quantùm docent, quod dentur in creatis aliqua diſtincta realiter, non ſeparabilia realiter, cùm tamen defenſum ſit à nobis. Ubicunque reperitur diſtinctio realis, reperiri etiam ſeparabilitatem.

Objicitur III. Scotum docere quod eſſet Spiritus ſanctus diſtinctus realiter à Filio, quantumvis non procederet à Filio. Ergò oppoſitio producentis & producti, non arguit diſtinctionem realem.

Respondetur. Doctrinam Scoti nonniſi cum certis limitationibus veram eſſe, de quibus in prima Parte adeoque non eſſe contra nos, & etiam in caſu ab illo propoſito diſtinctio realis inter ſe Patris & Filii non oriretur quidem ex oppoſitione producentis & producti in ſe, oriretur tamen per multos ex productione alia, adeoque diſtincta licèt pendente ab eodem principio, quod ſolum ſufficit ut ſtet doctrina, quod oppoſitio producentis & producti ſeu petibilis à productione, fundet diſtinctionem realem. Denique ſignum hoc diſtinctionis ponitur idque univerſale ſecundùm ſuppoſitiones quæ ſint poſſibiles, non autem ſecundùm ſuppoſitiones impoſſibiles, impoſſibile autem eſt à Filio non procedere Spiritum ſanctum.

Ad alia in hac materia ſolvenda.

Suppono I. Ethnicam Philoſophiam nullibi agnoviſſe diſtinctionem realem, niſi inter ea, quæ ſeparari de facto videbat. Ratio, quia independenter à miraculo Euchariſtiæ, non habebatur fundamentum, ſciendi quid ferat natura alicujus entis, in ordine ad ſeparabilitatem.

Suppono II. Ex Suario in iſtis quæ ſunt miraculosè ſeparata ſicut ſupponimus, ſeparatam eſſe quantitatem vel albedinem panis, à ſubſtantia panis in Euchariſtia, in his inquam conſiderandum eſt, an illud, quod ſine alio conſervatur, ſit tale, ut ſit imperfectiùs, adhærens, rationem potius determinationis ſeu modi præferens, ſit tamen conſervatum; ſi enim hoc imperfectiùs, ſit converſatum, benè arguimus illud non eſſe modum, nam modus ſine modificato conſervari non poteſt; Sic v. g. quantitas habet rationem imperfectioris præ ſubſtantia, ſed dubitari poterat, an non haberet rationem modi, quia verò videmus illam conſervari ſine ſubſtantia, arguimus, illam eſſe diſtinctam realiter. Quod ſi in ſeparatione miraculoſa id potius maneat quod habet rationem perfectioris, nondum eſt intellectus certus an non, quod remanſit, ſit modus, vel res; ſicut quando manſit natura humana in Chriſto, & non manſit Perſona, non certificatur hoc miraculo intellectus, an ſit perſona, modus vel realitas.

Suppono III. ex eodem: In iſtis quæ nunquam ſunt miraculosè ſeparata, ita eſſe philoſophandum: an rationes, inter quas quæritur diſtinctio, excedant rationem modi, ſufficiatq; utraque, ad conſtituendam entitatem, ſupple ratam. Conſiderandum deinde: an inter illas rationes, inter quas diſtinctio quæritur, ſi tanta diverſitas, ut in re finita, requiratur pluralitas principiorum, quæ principient illam diverſitatem, & tunc ex iſtis arguendum erit de ſeparabilitate, adeoque diſtinctione reali.

Suppono IV. à negatione diſtinctionis realis, aut poſitivæ, non valere Conſequentiam ad illationem realis identitatis aut poſitivæ. Sic v.g.

non valet hæc Conſequentia: calvitium & cæcitas non ſunt diſtincta poſitivè. Ergò ſunt idem poſitivè. Ratio inconſequentiæ eſt, quia ad negationem diſtinctionis realis, non requiritur ut extrema ſint poſitiva & realia, requiritur autem ad identitatem poſitivam & realem cum alio, eſſe poſitivum & reale, prius enim eſt eſſe tale, poſtea eſſe tale cum alio.

Suppono V. Non valere etiam conſequentiam à negatione identitatis realis, v. g. non valet hæc Conſequentia, lux & tenebræ non ſunt idem poſitivè. Ergò ſunt diſtincta poſitivè. Ratio, quia ad negationem identitatis realis, non eſt requiſita entitas realis & poſitiva, ad diſtinctionem verò realem, requiruntur entia realia, poſitiva, ſaltem in communiori ſenſu.

Suppono VI. Malè inferri ex negatione identitatis realis actuali, exiſtentiam realem actualem, nam non valet hæc Conſequentia: Dies hodiernus cum craſtino non eſt idem realiter actu. Ergò dies heſternus eſt actu.

Suppono VII. Malè inferri quod ea quæ ſunt negativè diſtincta, habeant negationem diſtinctionis. Ratio, quia privatio eſt negativè à ſubjecto ſuo diſtincta; falſum tamen eſt, quod non ſit diſtincta.

QUÆSTIO III.

De diſtinctione per connotata.

Serviet hæc Tractatio ad multas materias quæ principaliter à recentioribus ſunt tractatæ in materia de relationibus, in materia de actu Dei libero, &c.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam de Connotatis.

Præmitto I. Alia hæc eſſe: *Connotans, connotatum, connotatio, connotativum. Connotans* eſt Subjectivum illud fundamentum cui tribuitur Connotatio, ſeu eſt id quod connotat. *Connotatum* eſt ille terminus, & illud objectum Connotationis, ſeu id quod connotatur. *Connotativum* autem eſt illud, quod hæc omnia complectitur, nec enim ſtare poteſt connotativum, ſine connotante, aut connotato, aut ratione connotandi; ſi tamen connotativum potentialiter ſumatur & remotè, poterit importare quaſi potentiam connotandi. Addo in communi ſermone accipitur interdum connotatum, non pro objecto connotationis adeoq; non accipitur participialiter, ſed accipi ſolet nominaliter tanquam ſubſtantivũ, ſignificatq; ipſam diſtinctionem: unde idem eſt dicere, tenet in Philoſophia connotata, ac tenet diſtinctionem connotativam.

Præmitto II. *Genus ad relativum & connotativum videtur eſſe ly reſpectivum.* Ratio quia & de connotativo & de relativo dicitur quod ſit reſpectivum. Relativum autem ipſum & connotativum rigoroſè loquendo ſunt etiam quid diſtinctum, hoc enim concretum quod dicitur relativum eſt ipſum fundamentum in circumſtantiâ termini ſubque denominatione termini: hoc autem concretum quod dicitur connotativum, dicit entitatem ſubjecti, ſortientis denominationem novam, propter poſitionem alterius, non ſub denominatione termini, ſed tanquam circumſtantiæ, effectus &c. ſeu propter poſitionem connotati, videturque ratio relativi, poſterior eſſe ipſomet connotativo; nam prior eſt explicatiò omnipotentiæ per bonnotata: dicendo, quod omnipotentia ſit ipſemet Deus, prout eſt principium rerum poſſibilium, tuncq; primum intelligitur reſultare relatio ad illas, explicante quodãmodo connotatione ipſum eſſe, relatione autem importante tunc primum reſpectum. Addit Maſtrius Diſput. 8. Logia. N. 33. hanc diſtinctionem. Connotatio pertinet ad modum ſignificandi, relatio ad rem ipſam Unde etiam connotatio reperitur in nominibus, quæ ex eorum impoſitione unum ſignificant, & ex modo ſignificandi principalis ſignificati, dant aliud intelligere ſecundariò, ut patet in nomine Cæna: relatio autem pertinet ad res ipſas, ut eſſe ſimile, eſſe hoc nigrum & terminũ nigredinis.

Præmitto III. *Quando eſt ſubjectum connotans, & quando eſt id quod connotatur, tunc ſolet oriri nova denominatio*, quæ antea non fuit ſeu novum connotatum ſubſtantivè acceptum, ſic v. g. quando eſt comeſtio cibi, & advenit tempus veſpertinum, oritur nova denominatio in illo cibo, & novum connotatum ut comeſtio illa, vocetur cæna. Hæc denominatio connotatum &c. duo dicit, unum in recto, & aliud in obliquo, de hoc recto & obliquo.

Assero I. *Rectum quod dicit Connotatio, eſt ſubjectum, quod denominationem ſortitur novam*, vocaturque ideò rectum ex eo, quòd quærenti quid ſit denominatio nova, ſeu quid novum illud connotatum, fiet tunc reſponſio per ſubjectum in recto caſu poſitum, ſi enim quæratur quid eſt Cæna, reſpondebitur, eſt ſumptio cibi ubi ſumptio cibi, eſt rectum, obliquum autem vocatur, quod in eadem reſponſione, ponitur in obliquis caſibus. Unde ubi quæſieris, quid ſit Cæna non ſiſtetur in hoc ſolo, quod ſit ſumptio cibi; ſed addi debebit obliquum: in tempore veſpertino. De eodem recto & obliquo.

Assero II. *Illud quod dicit connotatum in recto, tanquam ſubjectum, habet ſe per modum cujuſdam materialis, & illud quod dicit in obliquo, habet ſe per modum formalis.* Sicut enim materia in phyſicis, eſt potentia capax & hujus & illius formæ,

Digitized by Google

formæ, ita & illud ſubjectum quod dicit in recto Connotatio, eſt potentia, capax ad has & illas denominationes, connotationes &c. & ita ſumptio cibi, eſt capax denominationis cœnæ, merendæ, prandii, jentaculi. Illud autem quod dicit connotatum in obliquo, eſt per modum formalis; quia ſicut forma actuat, determinat, facitq; pulchrum ſubſtantiale, ita poſito obliquo, formatur ſubjectum, determinaturque, ad novam denominationem, & ita v.g. acceſſus temporis veſpertini, format rationem Cœnæ.

Assero III. *Iſtud obliquum quamvis ſe habeat per modum formalis, non eſſe quid principale & primarium in connotato.* Ratio, quia iſtud formale eſt tanquam quid extrinſecum, quantumvis neceſſariò requiſitum, illud verò quod dicitur in recto, non eſt quid extrinſecum, ſic v.g. intrinſecū eſt cœnæ ſumptio cibi, extrinſecum quid, tempus veſpertinum. Quod ſi iſtud obliquum eſt quid extrinſecum, non eſt quid primarium & principale. Unde illa formalia pro principalibus ſeu primariis ſe habent, quæ ſunt formalia intrinſeca, non verò quæ ſunt formalia extrinſeca, & ita v.g. albedo, quia eſt intrinſeca albo ſubjecto, principalius eſt albedo quam ſubjectum in denominatione albi, in denominatione autem Patris, quæ habetur ex eo quod eſt habere Filium, quia eſſe Filii, eſt quid extrinſecum Patri, ideò fit ut in denominatione Patris, rationē principalis obtineat ipſis entitas Patris.

Præmitto IV. *Illud quod eſt obliquum in connotatione, interdum eſt quid poſitivum reale*, & ita v.g. Pater connotat entitatem Filii quæ eſt quid poſitivum reale, *interdum eſt aliquid modale*, ut ſi ponatur in Unione pro connotato nonniſi modalitas, *interdum hoc obliquum, eſt negativum*, ut ſi quærenti quid ſit me eſſe hic, reſpondeatur: quòd ſim ipſe ego, cum negatione diſtantiæ ab hoc ſpatio, quæ negatio diſtantiæ, eſt quid negativum.

Unde etiam in connotatis variatio erit ex variatione recti in obliquum, obliqui in rectum, & ita ſi dicatur Paternitas, eſt entitas Patris in circumſtantia Filii, Filiatio, eſt entitas Filii in circumſtantia Patris; ſignificabuntur diverſæ connotationes, ſecundùm diverſitatem ex recto in obliquum, & obliquo in rectum tranſeuntes.

Præmitto V. *Quid ſit ſtatus quæſtionis inter affirmantes & negantes connotata.* Affirmantes connotata dicant reſpectu connotationis & relationis tàm rectum quàm obliquum eſſe tale, ut ſine illis nec eſſe nec concipi poſſit, tam connotatio quàm relatio, in hocque conſentiunt cum negantibus connotata, ſed in hoc diſſentiunt, quia affirmantes connotata, dicunt obliquum illud requiſitum ad connotationem & relationem non eſſe partem componentem connotationem vel relationem. Unde dicunt, quod ratio Paternitatis, non componatur tanquam aliquo intrinſeco, & tanquam parte entitate Filii. Oppoſitum autem docent negantes connotata.

Præmitto VI. *In quo ab aliorum ſenſu aut phraſi diſſentiendum ſit, quantumvis & illi teneant connotata.*

Assero I. *Quod obliquum illud quod importat relatio, connotatio &c. non ſolum ſit extrinſecum fundamento connotanti, ſubjecto &c. ſed etiam eſſe intrinſecum ipſi relationi, connotationi &c.* Ratio, tum quia ipſa relatio definitur, quod ſit id, cujus totum eſſe, eſt ad aliud ſe habere. Ergò illi terminus, eſt aliud. Ergò extrinſecum, hæc enim verbis differunt. Tum quia ii qui hoc docent, docent ſimul, relationem, adæquatè quoad rationem formalem relationis, identificari intrinſecè fundamento ipſi, in circumſtantia termini: quod ſi intrinſecè relatio identificatur ſoli fundamento, Ergò terminus non eſt de intrinſeca ratione relationis. Tum quia quæ ſunt idem realiter, ſi uni illorum eſt aliquid intrinſecum, etiam alteri illorum erit intrinſecum, & quia relatio, cum fundamento in circumſtantia termini, ſunt idem realiter, ſi fundamento in circumſtantia termini poſito, non eſt intrinſecus terminus, etiam relationi non erit intrinſecus.

Assero II. *Quòd illud obliquum quod importat Connotatio, relatio &c. ſit quid extrinſecum connotationi, relationi &c. ſed tamen ſit intrinſecè requiſitum*, quod ita explicatur.

Sunt aliqua intrinſecè requiſita, & ſimul intrinſeca ſic v.g. compoſitum requirit intrinſecè partes, & ſimul petit illas eſſe quid intrinſecum, nec enim intelligibile eſt compoſitum ſine partibus intrinſecis v.g. materia & forma, album etiam requirit intrinſecè albedinem, quid enim dealbatur extrinſeca & in alio ſubjecto poſita albedine? Sunt item aliqua intrinſecè requiſita, & ſunt extrinſeca, intrinſecè quidem requiſita, quia ingrediuntur definitivum rei conceptum, nihil autem eſt magis intrinſecum rei, quàm definitio rei, extrinſecum tamen eſt, quia, vel eſt aliud formaliter, vel eſt ſpecies ejuſdem aliud. Illuſtratur hoc inſtantiis, quas ordinariè etiam oppoſiti admittunt, nam per illos terminus relationis tranſcendentalis, eſt quid extrinſecum relationi, & tamen debet eſſe quid intrinſecè requiſitum, hoc ſenſu, quia terminus tranſcendentalis relationis ingreditur definitionem ejuſdem, & ſine illo termino, nec eſſe nec concipi poſſet relatio tranſcendentalis; Et ita effectus eſt quid extrinſecum cauſæ, cauſa tamen quà cauſa formaliter eſt, nec eſſe nec concipi poteſt ſine effectu: Omnipotentia item nec eſſe nec concipi poteſt ſine poſſibilitate creaturarum, & tamen creaturæ ſunt quid extrinſecum omnipotentiæ. In idem videtur recidere doctrina Martinon de Sacra: D. 1. N. 162. ubi ponit eſſe aliquid terminum extrinſecum, eſſentialiter

 tialiter

tialiter requiſitum. Quod ſi putes non cohærentes eſſe hos terminos, eſſe aliquid extrinſecum, intrinſecè tamen requiri, dic ergò neceſſario requiri.

Assero III. *Sublato obliquo non dico manere Connotationem quoad entitatem.* Sublato item termino non dico manere entitatem relationis, ſed tantùm dico ſublato termino manere fundamentum relationis, ſublato obliquo manere ſubjectum connotationis, denominationis, formalitatis. Quod autem non dicamus, tunc manere relationem aut connotationem quoad entitatem, dicta variatione poſita. Ratio eſt, quia quando dicitur manere relatio quoad entitatem, vel connotatio, notatur hac phraſi, manere totum id, quod requiritur ut habeatur completa ratio connotationis, relationis, &c. cùm autem compleatur ratio relationis termino, & ratio connotationis obliquo ut dictum, ideò quando tollitur terminus, vel obliquum, non rectè dicetur, manere relatio aut connotatio quoad entitatem. Deinde tenent aliqui ex Connotatiſtis, perſonam humanam, eſſe ipſam naturam humanam, prout non unitam perfectiori. Caſu verò quo uniatur perfectiori v g. Verbo, deſtructoque hoc obliquo *ly prout non unitam perfectiori*, deberet dici, manere adhuc quoad entitatem perſonam humanam, quia manet natura humana, quæ phraſis videtur eſſe dura, nec conformis locutionibus Patrum in hac materiâ, non erit autem durum dicere, manere in Chriſto ſubjectum, quod poteſt ſortiri & habere aliàs, rationem perſonæ humanæ.

Præmitto VII. *Ad præſentem etiam quæſtionem revocari; quid ſit habere rationem partis*, ſed id translatum hinc eſt ad materiam de Relatione, de Pœnitentia; ubi actum an peccatum ſit pars intrinſeca Pœnitentiæ, & ad Materiam de Sacramentis, videantur dicta ibidem.

Hoc tantùm addo ſi nomine partis non intelligatur quidquam aliud, quam id, ſine quo res nec eſſe nec concipi poteſt, indubiè ſine obliquo connotatio & ſine termino relatio, nec eſſe nec concipi poterit. Sed cum ille terminus expreſsè dicatur ab Ariſtotele eſſe aliud, obliquumque illud, etiam reſpectu connotationis, eſt obliquum, adeoque non connotatio, ſed aliud quid, quomodo jam & terminus & obliquum pars erunt, ſi tamen concedas revera illum terminum eſſe aliud; adeoque quid extrinſecum, itemque obliquum eſſe ſpeciem ipſius aliud, hoc tamen non obſtare, quominus ſit pars, vera erit in re doctrina, ſed videtur phraſis non eſſe bona, nam pars intrinſecitatem vult, non alietatem.

DIFFICULTAS II.

An dentur & quid ſint connotata.

Dicendum eſt I. *Dari Connotata.* Ita Schola nominalium, quorum pars Connotatiſtæ & ex antiquis Occam, Gregorius. Heruæus, Suarez Diſput. 47. Metaphyſica Sect. 2. n. 20. & omnes ii qui per connotata actus Dei liberos explicant. Eſt autem contra Arriaga Diſp. 12. Logica, & contra Oviedo.

Probatur I. Concluſio auctoritate.

I. Auctoritas eſt ex Cap. ad aliquid. Ubi dicit: *Omnia autem quæ ſunt ad aliquid, ad convertentiam dicuntur ut Servus Domini Servus, & Dominus Servi Dominus*, 1. etiam Politicorum cap. 3. *quapropter Dominus Servi eſt Dominus ſolum, ſed illius non eſt, Servus autem non ſolùm Domini Servus, ſed omninò illius.* Ex quo ita formatur Argumentum, ſi non darentur Connotata, non darentur tales entitates, quæ dicerent in recto fundamentum vel ſubjectum, in obliquo aliquid aliud, non tanquam partem componentem, ſed dantur tales entitates per Ariſtotelem. Ergò dantur connotata. Major eſt ex ſtatu quæſtionis petita. Minor probatur, quia Ariſtoteles Servum dicit Domini Servum, & Dominum dicit eſſe Servi Dominum, & ſi utrumque hoc eſſet tanquam pars componens, dixiſſet Servum, eſſe Servum & Dominum, Dominum autem, dixiſſet Dominum & Servum. Neque valet ſi dicas phraſes Ariſtotelicas non eſſe exactas, debuiſſeque dicere Ariſtotelem quod eſſe Servum ſit eſſe Dominum & Servum, non inquam valet; quia nulla eſt ratio, quòd hic Ariſtoteles impropriè loquatur, improprietatemque probare deberent oppoſiti, præcipuè autem cum aliàs Ariſtoteles explicans v.g. compoſitum, quod partibus ſtat intrinſecè, æqualiter & materiæ & formæ meminit, appellans illud eſſe materiam & formam, Unum appellans illud eſſe ex actu & potentia, æquali ſignificatione utrumque ponendo. In denominatione autem ſervi, non æqualiter ponitur Dominus & Servus.

II. Auctoritas eſt ex Cap. IV. Metaphyſ. text. 11. Ex quo ſic arguitur ſi non darentur connotata, non de uno diceretur Muſicus & homo, ſed de uno dicitur inquit ille. Ergò dantur connotata. Sequela probatur. Si non darentur connotata, Muſicum, v. g. de Petro dictum, eſſet Petrus & Muſica, Homo autem dictum de eodem Petro, non eſſet Petrus & Muſica, ſed Petrus & animal rationale. Ergò Muſicum non de eodem diceretur, de quo diceretur animal rationale. In connotantium autem ſententia dicitur Muſicum & homo de eodem, quia ſcilicet Muſicum eſt ipſe Petrus prout eſt principium ſoni artificioſi, homo autem dictum de Petro eſt ipſe Petrus, prout eſt animal rationale.

Digitized by Google

nale. Quamvis autem cùm dico Petrus & Muſica: Petrus & animal rationale: utrobique etiam apud oppoſitos recurrat Petrus, in ſecunda tamen illa conſiderabilitate nihil occurrit de Muſico, non enim recurrit Muſica: in noſtris autem principiis recurrit de Muſico, cùm ipſum Muſicum per nos dicat in recto ipſummet Petrum. Hi modi loquendi Ariſtotelis, ſaltem ſignificant mentem illius.

III. Auctoritas. Divi Thomæ ex Opuſculo 48 cap. 2. Ubi ille tractans quid ſit ſimilitudo Sortis cum Platone *ſolum inquit eſt ipſa albedo, ut ſe habet ad albedinem Platonis, ut ad terminum*, citat pro eadem ſententia Suarez, Anſelmum in Monologio cap. 24. Auguſtinum lib. 5. de Civitate cap. 16. Damaſcenum in ſua Dialectica cap. 50.

Respondebis. Cum Arriaga per hæc S. Thomæ verba non reduplicari ſolam albedinem Sortis, ſed & albedinem Platonis idq; tanquam partem intrinſecam ſimilis, ad eum modum, quo cum dico paries albus eſt disgregativus viſus, ſuper albedinem fit reduplicatio, tanquam ſuper partem intrinſecam.

Contra. Quia cum in ſimilitudine Sortis, in recto, ponatur nonniſi albedo Sortis & non ponitur in recto albedo Platonis, ponitur ipſiſſima phraſis & mens Connotantium. Deinde quod reduplicetur albedo in ratione disgregativi viſus, hoc inde eſt, quia non poteſt ſalvari aliter ratio disgregativi. S. autem Thomas expreſsè ſalvat ſimilitudinem Sortis cum Platone per albedinem nonniſi ſolius Sortis in recto poſitam.

Probatur II. Concluſio rationibus Suarii.

I. Ratio eſt. Secundùm quod eam ſibi opponit Arriaga Diſp. 12. Sect 8. n. 30. terminus connotationis, relationis &c. debet eſſe extra ipſam relationem, connotationem, &c. connotatio enim, relatio &c. non reſpicit ſe ipſam ſed obliquum illius connotationis, terminum relationis &c. Ergò eſt extra ipſam connotationem, relationem &c.

Respondet Arriaga. Quod terminus relationis prædicamentalis non debeat eſſe extra ipſam relationem, licèt extra relationem tranſcendentalem debeat eſſe terminus relationis tranſcendentalis, & ne paritate urgeatur docet relationem prædicamentalem non eſſe veram relationem.

Contra. Quia hujus ipſius nulla adfertur ratio, & ſicut non eſt major ratio cur terminus relationis tranſcendentalis debeat extra relationem tranſcendentalem, non verò terminus relationis prædicamentalis, ita nec eſt ratio, cur tranſcendentalis relatio ſit vera relatio, non autem prædicamentalis. Deinde ex eo debet terminus relationis tranſcendentalis eſſe extra relationem tranſcendentalem, quia ex definitione relationis debet eſſe ad aliud. Ergò ubicunque non eſt aliud, nec erit relatio, conſequenter fugis à ſtatu quæſtionis, ſi dicas in relatione terminum eſſe partem intrinſecam, & tamen hoc ipſum dicis non eſſe veram relationem, per quod etiam obviari debet aliis ejus in ſimili dictis.

Quod autem recurrit ad hoc Arriaga ex eo ſimile nullum dicere reſpectum ſeu relationem, quia nec numerus binarius dum conſtituit par, ullam dicit relationem. Id etiam non convincit, nego enim quod etiam binarius non involvat partes dicentes ad ſe ordinem compartium, reſpectum diverſitatis &c. vide alia in ſimili ſupra dicta de internoſcentia intrinſeci, & ſi ſimile, non eſt relatum, convellitur tota doctrina de fundamentis relationum realium, de quibus aliàs.

II. Ratio. Suarii eſt, verè dicitur Petrus Joanni ſimilis, quod dici non poſſet, ſi ſimilitudo Petri includeret Joannem, aliàs eſſet ſimilis ſibi ipſi.

Respondet Arriaga. Petrus eſt ſimilis Joanni ſecundùm ſe concedo, eſt ſimilis ſecundùm quid nego, nam ſecundùm quod ſimilis eſt Joanni includit Joannem. Cum autem Petrus ſecundùm ſe non includat Joannem, verè dicitur non eſſe ſimilis ſibi ipſi.

Contra. Quia ſi ſecundùm ſe eſt: ſimilis Joanni Petrus debet in illo ſecundùm ſe ſimili, includere ipſummet Joannem, quia debet includere ſimilitudinem, quæ ſimilitudo includit Joannem & Petrum, cum definitivè ſit, utrumque hoc extremum. Ergò adhuc ut voluit Suarez Petrus ſimilis Joanni, erit ſimilis ſibi ipſi.

Hoc ipſum ſic aliter proponitur; Si Petrus eſt ſimilis in albedine Joanni ſecundùm ſe, vel eſt ſimilis ſecundùm quod commune illi eſt cum Joanne habere albedinem, Ergò ſecundùm quod eſt ſimilis cum Joanne, & tamen hæc ſimilitudo utrumque claudit; Quod ſi dicas ſecundùm aliquam aliam rationem Petrum ſimilem eſſe Joanni, inferam non eſſe ſimilem, ſimilitudo enim non poteſt eſſe, niſi ex eo, quòd ſua albedo, non ſit ſolitaria. Tota vis hujus medii termini in hoc ſtat, quia ſimile eſſe, debet eſſe ratione ſimilitudinis; ſimilitudo autem utrumque claudit, tanquam partem. Ergò eſſe ſimile alteri, eſt eſſe ſimile ſibi ipſi.

III. Ratio ejuſdem eſt, relatio Filii in divinis nec inadæquatè conſtituit Paternitatem, ſed tantum eſt terminus illius. Ergò & in Creatis.

Respondet Arriaga. Si relatio Filii in divinis eſt tranſcendentalis, non conſtituit etiam inadæquatè Paternitatem Filius. Cæterum ſi hæc relatio ſit prædicamentalis (quod ego, inquit, probabiliter judico) conflabitur ex ipſa Paternitate & Filiatione.

Contra. Tum quia docet Arriaga relationem prædicamentalem, ut vidimus ſupra non eſſe

eſſe veram relationem. Ergò nec inter Patrem æternum & Filium, erit vera relatio. Ergò nec vera diſtinctio, cum hæc ex ſenſu Patrum, petatur à relatione, unde illud eſt effatum, ſola relatio multiplicat Trinitatem. Quod argumentum etiam contra aliam ejuſdem phraſin urgeri poteſt, in quantùm relationem prædicamentalem, docet, eſſe, ſecundùm dici. Tum quia ut urgebatur ſupra, non eſt major ratio de relatione tranſcendentali quàm prædicamentali: tum quia illa relatio, non eſt quid diſtinctum à producente & producto, ſi ergò relatio v. g. Paternitatis, conflatur ex Paternitate & Filiatione, etiam in ſenſu reali, eſſe producentis in Patre, conflabitur ex eſſe producti. Conſequenter productum, producet ſe ipſum ſaltem inadæquatè.

Probatur III. Tum quia relatio non eſt fundamentum & terminus. Ergò neque reliqua Connotativa, erunt utrumque quod importatur extremum. Tenet enim Paritas. Antecedens probatur. Relatio eſt, cujus totum eſſe eſt ad aliud ſe habere, hæc enim eſt ejus definitio. Fundamentum & terminus ſimul ſumpti non ſunt id cujus totum eſſe, eſt ad aliud ſe habere, illud enim aliud eſt ipſemet terminus, qui incluſus in fundamento & termino, non eſt ſibi aliud. Ergò fundamentum & terminus ſimul ſumpta non ſunt relatio. Modum defendendi hoc argumentum & reſtaurandi contra hactenus datas reſponſiones vide citato loco in materia de Pœnitentiâ.

Idem ſic proponitur: terminus in relatione vel eſt aliud relationi, vel non eſt aliud relationi; ſi eſt aliud relationi, Ergò illam non componit intrinſecè, quia nullum aliud, eſt intrinſecum ei, cui eſt intrinſecum, aliàs ipſum eſſe, ipſimet eſſe, aliud eſſet; ſi autem terminus relationi non eſt aliud, ergò ille terminus non eſt aliud, quia in præſenti ly aliud & terminus coincidunt, idem enim eſt dicere; relatio eſt, cujus totum eſſe, eſt ad aliud ſe quodammodo habere, ac dicere: relationis eſt totum, eſt ad terminum quodammodo ſe habere, & probat hoc ipſe ſtatus quæſtionis in quo diſputamus. Tum quia ſi relationem prædicamentalem conſtitueret terminus intrinſecè, non verò tranſcendentalem, non poſſet dari conceptus communis utrique, qui tamen exprimat lineam referendi, quis enim ille? Paritasque ſic urgetur. Poſito toto eſſe intrinſeco Relationis tranſcendentalis in ipſomet fundamento, ſumpto cum ratione fundandi, tamen non poteſt haberi relatio, non poſito termino tanquam aliquo intrinſeco extrinſecè requiſito. Ergò idem dicendum de Relatione prædicamentali. In idem recidit ſi dicas: Terminus non eſt pars Relationis tranſcendentalis. Ergò neque prædicamentalis. Hoc ipſum ſic proponitur: Major eſt intrinſecitas relationis tranſcendentalis quàm prædicamentalis. Illa enim prior eſt eſſentialis, ſi major intrinſecitas, debet eſſe minor involventia extrinſeci, major enim intrinſecitas, magis eſt excluſiva extrinſecitatis, & tamen hoc non obſtante poſitaq; intrinſecitate relationis tranſcendentalis, impoſſibile eſt illam eſſe ſine aliquo extrinſeco, quod eſt terminus.

Respondetur I. Fundamentum Relationis tranſcendentalis, nunquam poteſt amittere relationem tranſcendentalem: & ſi per impoſſibile periret terminus, maneret adhuc relatio. Unde ſi viſo albi, per impoſſibile maneret pereunte albo, adhuc viſio albi, dominaret album.

Contra. Tum quia fundamentum relationis prædicamentalis, ſumptæ, unà cum relatione fundandi v. g. cum actione, cum unitate &c. nunquam poteſt amittere relationem, & ſi per impoſſibile periret terminus, & maneret fundamentum in circumſtantia termini adhuc referret, quia referret per reſpondentem, etiam relatio tranſcendentalis. Tum quia ſi per impoſſibile maneret relatio ſine termino, poneretur ſuppoſitio tollens ſeipſam, quia & eſſet ad aliud, per locum intrinſecum ut ſupponitur, quia eſſet relatio, & per locum intrinſeum non eſſet ad aliud, quia tolleretur terminus. Si eſt ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſeipſam, nihil ex illa ſequitur, inferreturque etiam ſublatâ poſſibilitate creaturarum, poſſe eſſe omnipotentiam creaturarum. Exemplum de viſione albi non eſt valdè aptum, quia ex probabili ſententia poteſt eſſe divinitus perceptio viſiva albi, non poſito albo. Tum quia redit argumentum factum: quantumvis fundamentum relationis tranſcendentalis nunquam poſſit amittere relationem ſuam, hoc non obſtante non eſt poſſibilis relatio hæc, ſine termino, pendetque in ſuo eſſe ab illo extrinſeco quod eſt terminus, & præter habita ſua intrinſeca, eſſentialiter depoſcit terminum. Ergo idem poteſt contingere in relatione prædicamentali; ſi enim hoc, quod nunquam poteſt amitti, pendet eſſentialiter ab aliquo extrinſeco tanquam termino, multò magis pendere poteſt id, quod poteſt amitti.

Respondetur II. Aliud eſt de Relatione prædicamentali, quia hæc eſt ad terminum exiſtentem adeoque potentem componere.

Contra. Cur ſua poſſibilitate non componet illam? ſi ſuâ poſſibilitate poteſt illam terminare; ratioque oppoſitorum probat, quòd illa poſſibilitas quantumvis non exiſtens, deberet componere relationem tranſcendentalem, nam non poſita poſſibilitate illius termini non ponetur relatio, poſita illa cum reliquis, ponetur.

Dicendum eſt II. *Triplicem nos poſſe formare conceptum de connotatis.*

I. Conceptus eſt. *Secundùm quod illa in re ſunt*, & ſic non aliud in re ſunt, niſi duo abſoluta, vel extrema, & ita in re cæna, eſt ſumptio cibi & veſpe-

& veſpera. Ratio. Quia ſi hac in re non eſſent connotata, deberent in re eſſe unum in recto & aliud v. g. in obliquo. Jam autem in re rectum & obliquum nullum eſt, ipſumque illud obliquum v. g. in re ſpectatum, nihil aliud eſt, niſi ipſum illud extremum, ipſum illud abſolutum &c.

II. Conceptus eſt. *Secundùm quod connotatum indiget concipi*, & ſic non aliud eſt niſi ipſum ſubjectum, aliàs & aliàs denominationes ſortiens, ortas ab aliquo extrinſeco intrinſecè tamen requiſito, ſic v. g. denominatio Domini in Petro dicit pro ſubjecto ipſum Petrum prout de hac re liberè diſponere poſſit. Ratio hujus modi concipiendi connotata deſumitur ex dictis, quia ſcilicet cum aliud extremum non poſſit eſſe intrinſecum, debet eſſe quid extrinſecum, quia tamen ingreditur conceptum definitivum debet eſſe quid intrinſecè requiſitum.

III. Conceptus de connotatis formari poteſt. *Secundùm quod per modum formalitatum concipiuntur*, & ſic v. g. dum conſideratur Petrus prout eſt principium actuū ratiocinandi intelligitur tunc pullulare formalitas rationalitatis, & in quantùm Petrus eſt principium actuum ſenſandi, intelligitur pullulare formalitas animalitatis. Ratio hujus concipiendi modi eſt, quia ex una parte nihil vetat concipi connotata per modum formalitatum; ex alia parte, niſi ita ut dictum eſt concipiantur, non concipientur per modum formalitatum ſeu formarum Metaphyſicarum, hocque ipſo quia Metaphyſicarum ex modo concipiendi pullulantium.

Dicendum III. *Si connotatio accipiatur ſecundùm id quod dicit in obliquo, poterit interdum eſſe diſtinctio realis actualis.*

Probatur. Quia ſi accipiatur animalitas Petri ſecundùm id quod dicit in recto eſt ipſemet Petrus, ſecundùm autem quod dicit in obliquo, dicit principiatos actus ſenſandi. Rurſus ſi accipiatur, rationalitas Petri, eſt ipſemet Petrus prout dicit principiatos actus ratiocinandi: ubi in recto nulla erit diſtinctio, erit autem & quidem realis in ipſiſmet connotatis, nempe actibus ſenſandi, & actibus ratiocinandi.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Arriaga. Ablato termino non perit aliquid intrinſecum nec quod pertineat formaliter etiam inadæquatè ad rationem & eſſentiam ſimilitudinis. Ergò etiam ablato v. g. termino manet denominatio ſimilitudinis. Conſequentia probatur. Quia paries habet in ſe formaliter & intrinſecè totum illud propter quod dicitur ſimilis. Ergò etiam modò debet dici ſimilis.

Respondetur. Retorquendo argumentum de relatione tranſcendentali. Retorquendo item ſi quis terminos quantitatis explicet per ipſam quantitatem & circumſtantiam negationis ulterioris extenſionis, deſtructâ enim illa negatione per extenſionem ulteriorem, manebit etiam entitas quanti, quæ ante erat, & tamen non manebit ipſe terminus.

Directè autem dici poteſt, parietem habere in ſe formaliter & intrinſecè illud totum quod requiritur tanquam intrinſecum ut habeat rationem ſimilis, ſed non haberet totum id quod requiritur tanquam extrinſecum, intrinſecè requiſitum. Alii dicunt manere tunc relationem ſecundùm rectum, quia etiam ſolùm rectum remanet, licèt non remaneat aliquid in obliquo.

Instat I. Quando perit denominatio ſimilis, vel perit ſola vox, vel perit aliquid diſtinctū à voce; ſi perit ſola vox, verè erit denominatio illa in re, quamvis ita vocari non poſſit; ſi non perit ſola vox, ergò non manet tota entitas, ſignificata per vocem ſimilis. Ergò neque manet tota entitas, conſtituens formaliter ſimile.

Respondetur. Non perire ſolam vocem. Illam verò Propoſitionem. Ergò non manet tota entitas ſignificata per vocem ſimilis diſtinguo, non manet tota entitas intrinſecè requiſita per modum ſubjecti Nego; non manet tota entitas ſignificata tanquam quid extrinſecum, licèt intrinſecè requiſitum. Concedo Majorem.

Instat II. Illa entitas eſt conſtituens ſimile quæ ſignificatur per vocem ſimile. Atqui non ſolum ſubjectum ſignificatur per vocem ſimile. Ergò non ſolum eſt ſubjectum entitas, conſtituens ſimile. Ergò & terminus conſtituet ſimile.

Respondetur. Negando Majorem, quia alterutrum eorum quæ ſignificantur per vocem ſimile; poteſt imò debet eſſe per modum extrinſeci, quamvis intrinſecè requiſiti; ſi autem eſt per modum extrinſeci, non eſt per modum componentis. Secundùm autem uſitatam phraſim illa eſt entitas conſtituens ſimile, quæ ſignificatur in recto per vocem ſimile, concedo Majorem, quæ ſignificatur nonniſi in obliquo, nego Majorem.

Instari poteſt III. Quare non deberet dici perire tunc aliud extremum, in quo ſtat ſimile, cum in re per nos ſimile ſint duo illa extrema.

Respondetur. Revera tunc perire aliud extremum, ſed in hoc eſt diſſidium cum oppoſitis. Quia illud extremum non eſt pars, nec concipi debet per modum intrinſeci ſecundùm limitationes aliàs datas.

Objicit II. Idem. Nova denominatio realis, non poteſt advenire ſine novâ entitate reali. Ergò & nova denominatio intrinſeca ſine novâ entitate intrinſeca. Ergò etiam repugnabit deperdi

deperdi denominationem ſimilis, ſine deperdita entitate intrinſeca ſimilis. Ergò cum deperdatur denominatio ſimilis, propter deperditionem termini, apparet terminum eſſe entitatem intrinſecam in ſimilitudine.

Respondetur negando Antecedens, de quo infra. Conſequentia etiam teneret nonniſi de denominationibus intrinſecis, quæ non ſunt ad extrinſecum. Si enim ſunt ad extrinſecum, ſufficiet mutatio proportionata, adeoque in extrinſeco.

Instat I. Denominatio ut eſt quoddam totum in eſſe denominationis intrinſecè completum, vel dicit aliquid præter entitatem ſubjecti, vel non: ſi non. Ergò manente entitate, & omnibus aliis ablatis, manebit denominatio; ſi dicis includi aliquid præter entitatem, ergò cum nihil ſit præter connotatum, ſequitur ipſum connotatum eſſe aliquid intrinſecum.

Respondetur. Supponi aliquid ab argumento, quod non deberet ſupponi, nempè quod denominationis totum eſſe ſtet in ſolis intrinſecè complentibus, cum debeat compleri per aliqua extrinſeca, licèt intrinſecè requiſita. Falſum ergò eſt Antecedens, quia eſt de ſubjecto non ſupponente.

Instat II. Si poteſt ſalvari denominatio ſimilis Petri cum Joanne per ipſam Petri albedinem in circumſtantia albedinis Joannis. Ergò etiam poteſt ſalvari denominatio hominis per ipſam animam rationalem, in circumſtantia unionis cum materia.

Respondetur. Retorquendo argumentum ſecundùm dicta. Deinde diſparitas eſt, tum quia, quæ dicunt inter ſe unionem realem & compoſitionem phyſicam, non poſſunt non omnia eſſe intrinſeca, hoc enim ipſo, quia uniuntur intrinſecè, intrinſecantur ſibi: in connotatione autem non eſt iſta unio realis, & compoſitio phyſica, adeoq; alterutrum, poteſt benè ſe habere per modum extrinſeci, quia deeſt ratio intrinſecandi, ipſa unio phyſica: Tum quia nullum eſt abſurdum ſi dicatur v.g. Paternitas non importare entitatem Filii, tanquam quid intrinſecum ut dictum ſupra, eſt autem abſurdum dicere, quod id quod eſt compoſitivum alicujus, ſit compoſito ut ſupponitur reali & vero, extrinſecum: Tum quia ipſa definitio quod v.g. terminus ſit aliud, oſtendit extrinſecitatem termini, quæ extrinſecitas, ex nullo definitivo termino colligitur, in partibus, verum compoſitum conſtituentibus. An autem partes intrinſecæ, ſemper debeant dici in recto, conſule Lugo de Sacramentis diſp. 2. a. n. 55. Dici tamen poſſet omnes illas partes dici in recto quæ faciunt totum per ſe ſubſtantiale ejuſdem ordinis. Dixi ſubſtantiale, quia album eſt totum, & componitur ſubjecto & albedine intrinſecè, non tamen dicitur in recto albedo, dixi item totum ſubſtantiale ejuſdem ordinis quia in prædicatione hac, Deus eſt homo, partes compoſitivæ ly ipſius homo, non dicuntur in recto, aliàs dictæ Propoſitionis hic foret ſenſus; Deus eſt humanitas & ſubſiſtentia Verbi, quæ Propoſitio eſt falſa. Horum autem omnium principium reſolutivum, eſt uſus & placitum hominum. Illa autem regula quam tradit Amicus diſp. 2. de Sacramentis n. 15. ea in recto dici quæ dicuntur per modum per ſe ſtantis, fallit, nam rationale dicitur per modum adjacentis, & in quale quid, adeoq; non per modum per ſe ſtantis, & tamen dici poteſt in recto &c. Sed de iſto Recto & obliquo, plura in Materia de Sacramentis diſp. 1.

Instat III. Binarium hominum dicit formaliter utrumque hominem & æquè primò. Ergò & Paternitas, dicet æquè primò tàm Patrem quàm Filium.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia in caſu Antecedentis, ex nulla parte particula definitiva deduci poteſt, quòd illic ſit aliud adeoq; ratio extrinſeci, quod in caſu conſequentis deducitur, ex ipſa formalitate termini qui per ly aliud ſignificatur apud Ariſtotelem. Unde etiam Ariſtoteles, in explicatione quid ſit Dominus, nunquam in Recto ponis, quòd ſit, Servus, adeoque in re & in modo loquendi concordat nobiſcum, cùm tamen Ariaga in explicatione quid ſit: Paternitas, velit æquè primo dici Patrem & Filium.

Objicit III. Partes non diſtinguuntur à toto. Ergò manente toto manent partes, ſed partes omnes hujus totius quod eſt ſimile, per nos ſalvantur in albedine ſeu in fundamento. Ergò hoc manente, manet tota entitas ſimilis.

Responsum, ſimile ſalvari in fundamento, ſecundùm quod ſimile dicit ſubjectum in recto, ita circumſtantionatum, quod ablato termino non manet ita circumſtantionatum.

DIFFICULTAS IV.

Solvuntur aliæ Objectiones.

Objicit IV. Oviedo. Subjectum non conſtituitur relatum per terminum, ſed per relationem formaliter ut afficientem ſubjectum. Ergò deficiente termino manebit relatio.

Responsum. Deficiente termino non manere relationem, quia perit aliquid extrinſecum intrinſecè requiſitum, deficitque fundamentum, ita circumſtantionatum.

Instat I. Ratio formalis referendi eſt relatio, relatio identificatur cum fundamento. Ergò ratio formalis referendi, identificabitur cum fundamento, ſed fundamentum manet deficiente termino. Ergò & ratio formalis referendi, manebit, hoc eſt relatio.

Respondetur. Relationem identificari cum fundamento, ſecundùm id quod aliquid dicit pro ſubjecto, in recto & tanquam aliquid intrinſecum intrinſecè requiſitum, non autem ſecun-

Digitized by Google

ſecundùm quod dicit aliquid in obliquo, & tanquam extrinſecum intrinſecè requiſitum, ſine quo extrinſeco intrinſecè requiſito manet ſolùm relatio quoad ſubjectum, ratioque referendi identificatur cum fundamento, ita circumſtantionato, quod non manet, ita circumſtantionatum, ablato termino.

Instat II. Illud obliquum vel formaliter denominat ſubjectum relatum ſaltem inadæquatè & in obliquo, vel non denominat, ſi denominat, ergò ratio formalis relationis, non eſt identificata adæquatè ſubjecto, ſed includit terminum, & ſi in obliquo importatum, conſequenter relatio ut relatio, dicet fundamentum & terminum quod negant connotantes: ſi verò terminus nec inadæquatè denominat relatum. Ergò pereunte termino, remanet tota forma denominationis.

Respondetur. Quod à termino non denominetur relatum tanquam ab aliqua intrinſeca parte, licèt ab eodem denominetur tanquam ab extrinſeco intrinſecè requiſito, dicetque relatio fundamentum & terminum, fundamentum quidem tanquam intrinſecum intrinſecè requiſitum, terminum autem dicet tanquam aliquid extrinſecum, nec hoc negatur à connotantibus.

Instat III. Relatio quoad formalitatem vel eſt identificata cum fundamento, vel non eſt. ſi non eſt identificata cum fundamento, ergò eſt ab illo diſtincta nemine cogitante, quod negatur; ſi eſt identificata cum fundamento. Ergò permanente fundamento, permanet relatio quoad formalitatem, implicat enim ex duobus identificatis unum deficere & aliud permanere.

Responsum jam. Quòd relatio ſumpta quoad formalitatem completam non tantùm dicat identificationem cum fundamento, ſed cum eo identificationem importat in quantum relatio dicit ſubjectum, licèt inſuper quoad formalitatem completam depoſcat aliquid non identificatum fundamento, nec identificatum ſibi in quantum ſupponit pro fundamento, eſtque idẽtificata cum fundamento ita circumſtantionato, quod fundamentum ita circumſtantionatum non eſt ablato termino.

Ut hic medius terminus de identificatione relationis cum fundamento commodiùs diſcutiatur, ponendum eſt, quòd relatio dicat unum in recto & aliud in obliquo. Neque concipi poteſt quoad formalitatem completam, niſi utrũque concipiatur. Porrò ſecundùm id quod dicit in recto relatio, dicit identificationem cum fundamento, ſed hoc ſolo contenta non eſt, nec habet ſuam completam formalitatem, quia indiget obliquo, quod ipſum etiam in obliquo idẽtificatur ipſi termino, ipſi aliud, ipſi extrinſeco, tota autem imaginatio medii termini per has inſtantias repetiti, ſolùm attendit ad identificationem recti cum fundamento, & non ad identificationem obliqui cum termino, arguitq; ex eo, quia remanet rectum identificatum fundamento, manere totum, cum relatio requirat etiam obliquum, identificatum extrinſeco, quod ſupponitur deeſſe, hinc videtur hîc committi fallacia accidentis, arguendo ab uno ad aliud, in quo non unum, ſed aliud ſunt. Quando autem idem urget relationem, quoad formalitatem & quoad entitatem non diſtingui phyſicè, id verum eſt ſi accipiatur relatio ſecundùm formalitatem cõpletam, ſecundùm quam importat etiã obliquũ.

Objicit V. idem. Implicat eſſe albedinem in ſubjecto apto, ad componendum hoc concretum, & illud de facto non componere, non facereq. album. Ergò implicat in ſubjecto eſſe relationem, cum omni informatione requiſita, & non facere relatum.

Respondetur. Concedendo totum. Sed nego deficiente termino, eſſe in ſubjecto relationem, cum omni informatione requiſita, cum id illi competat nonniſi in circumſtantia termini ſeu connotati.

Instat I. idem. In concretis reſpectivis, effectus formalis, non diſtinguitur à toto compoſito, toto videlicet relato, quod tantùm dicit ſubjectum, relationem, informationem Ergò hiſce præcisè poſitis, ſive ponatur terminus, ſive non ponenda, erit relatio.

Respondetur. Negando Antecedens; quia relatio requirit ad ſuum formale etiam aliquid extrinſecum, quamvis intrinſecè requiſitum.

Instat II. idem. Si connotatio prout identificatur fundamento, non præſtat effectum ſuum formalem, niſi in circumſtantia termini. Ergò etiam dicam intellectionem poſſe identificari cum anima, ſed non præſtare ſuum effectum, quoad veniat connotatum.

Respondetur. Ex dicendis de actione colligetur, quod nullum tale poſſit oſtendi connotatum. Deinde ſequeretur creaturam in intelligendo eſſe actum purum & immutabilem, qui titulus non convenit creaturæ.

Instabis III. Vi hujus doctrinæ ſequi formalem effectum diſtingui à forma in ſubjecto capaci poſita, nam ponetur fundamento identificata relatio, non tribuens effectum formalem relati.

Respondetur. In relatione eſſe duos effectus formales, unus petibilis à fundamento, habeturque effectus tunc formalis, quia ex identificatione recti relationis cum fundamento, habetur effectus formalis, ſcilicet fundamenti relationis, ſed non habetur alius effectus formalis, petibilis ab identificatione obliqui cum termino, cùm tamen ex utroque hoc, conſurgat ratio completa, formalitatis relationis.

Quod autem vitio vertitur tenentibus Conotata recurſus ad actus Dei liberos, id iiſdem non officit, quia non officit quod in difficillimis & facillimis communem rationem habentibus, eâdem methodo utantur.

DIFFICULTAS V.

Notantur alia de Connotatis

NOTO I. Quòd videatur ſequi datis entibus connotativis non danda entia abſoluta,quia ipſa abſoluta reſpiciunt ipſamet connotativa ; adeoque non ſunt abſoluta, ſed id non ſequetur, quod ſic illuſtratur. Sunt aliqua prædicata, in quibus prædicatum deſtruit ſubjectum, & alia prædicata, quæ non deſtruunt ſubjectum : poſteriorum exemplum eſt, homo eſt animal, Petrus eſt indivinum, priorum autem exemplum, ſi de termino non ſignificativo dicas, ſignificat hoc, quod nihil ſignificet, ubi ly ſignificat eſt ſubjectum, quod deſtruitur prædicato,cum dico quod nihil ſignificet, item ſi dicas,concordes ſunt in hoc quod ſint diſcordes, ly diſcordes deſtruit ſubjectum concordes, unde etiam ſi dicas, connotant hoc abſoluta, quòd nihil connotent, vel connotant quod opponantur connotatis, prædicatum hoc quod nihil connotent, item quod opponantur connotatis deſtruit illud ſubjectum, quod ſcilicet abſoluta connotent, adeoque præter connotativa entia, dabuntur & entia abſoluta.

NOTO II. Aliud eſt dicere Petrus & Paulus ſunt ſimiles, & aliud rigoroſè loquendo Petrus eſt ſimilis Paulo, ſi dicas Petrum & Paulum eſſe ſimiles, hoc ipſo utriuſque relationem, adeoque utrumque fundamentum colliges, ſi utrumque fundamentum colliges & Petrus & Paulus in recto importabuntur. Si autem dicas,Petrus eſt ſimilis Paulo, non ſignificant niſi unum fundamētum, propAtereaque nonniſi illud unum in recto ponetur, cum hoc tamen ſtat, ut nunquam ſimilitudo dicat utrumque extremum hoc ſenſu, quaſi ſimilitudo duobus illis, tanquam parte componantur.

NOTO III. Dari aliqua talia connotata, quibus mutatis, mutatur & ipſa entitas connotantis, tunc autem temporis extrinſecis mutatis, non manet entitas connotantis,quando id quod connotabatur, fundat relationem tranſcendentalem, mutato autem connotato ſeu termino, mutatur relatio tranſcendentalis, mutatâ autem relatione tranſcendentali, mutatur aliquid eſſentiale,tranſcendentalis enim relatio,eſt eſſentialis. Unde quando ſublato Filio, manet ut alii loquuntur entitas Paternitatis, per nos autem ſubjectum illud,quod vocatur Pater,etiamſi non maneat formaliter Pater, tamen ſublatâ poſſibilitate v.g. creaturarum, non poteſt dici manere omnipotentia. Quod ipſum exinde eſt, quia duplicis generis ſunt denominationes formales connotativæ, aliæ enim ſunt tales, ut etiamſi ratio formalis denominativa deeſſet ſubjecto,non cenſeretur defectus aliqvis eſſentialis in ſubjecto intervenire, v.g. etiamſi non ſit homo formaliter Pater, nō cenſetur defectus aliquis eſſentialis intervenire. Aliæ autem relationes, Connotationes, denominationes, ſunt tales, eæque tranſcendentales, quæ ſi ceſſent, ceſſabit in fundamento denominatio talis formaliter ſi ceſſet, cenſetur defectus aliquis eſſentialis intervenire; & ſic v. g cenſetur intervenire defectus eſſentialis, ſi homo non ſit formaliter rationalis, cenſetur item defectus eſſentialis intervenire, ſi Deus non ſit formaliter omnipotens. In iſtis ergò poſterioris generis connotatis & ipſa entitas tollitur, ſi formalis ratio connotationis tollatur.

NOTO IV. Cum dicamus ad connotata & relationem,intrinſecè requiri ipſum terminum, adhuc nos diſtingui à negantibus connotata, quia illud ipſum intrinſecè requiſitum, dicimus eſſe quid extrinſecum. Rurſus per nos clarè illud extrinſecum non eſt pars, per illos eſt pars. Denique diſtinguimur ab illis, ſicut illi condiſtinguuntur à ſe ipſis, dum dicunt relationem prædicamentalem componi termino, tranſcendentalem autem, connotare nonniſi terminum.

NOTO V. Probabilem ſatis debere eſſe ſententiam connotata tenentium vel exinde, quia recentiores ad illa impugnanda aſſumere debuerunt Propoſitiones paulò duriores, nempe: relationem prædicamentalem non eſſe veram relationem, Paternitatem item divinam in quantùm dicit relationem prædicamentalem componi Filio, ut videre eſt apud Arriagā n. 42. Item formari debuit hæc Propoſitio; idem eſſe in re,Petrum ſimilem Joanni,quod Joannem eſſe ſimilem Petro, quodq; hæc modis ſolis concipiendi diſtinguantur. Quod ſi verum eſt,dicam in re idem eſſe quod Petrus ſit Pater Joannis, & quod Joannes ſit Filius Petri, ſolumq; hoc diſtingui modo concipiendi, dicam ulterius producens & productum eſſe idem in re, & ſolis modis concipiendi diſtingui.

QUÆSTIO IV.

De Diſtinctione modali.

PRÆMITTO I. *Quid nomine modi intelligatur?* Nomine modi I. intelligitur Moderatio & Menſura v g. habet modum in ira, id eſt temperatè iraſcitur. II. Intelligitur modus quidam operandi, v. g. hic Concionator, habet modum ſpecialem concionandi, exemplum utriuſque modi accipe ex Auguſtino. *Modus diligendi DEUM* (en prima acceptio) *eſt ſine modo* (en ſecunda acceptio modi pro menſura) *diligere*. III. Grammatici modum ſumunt, aut pro adverbio quo reſpondetur ad interrogationem quomodo, v. g. quomodo vales, benè, mediocriter &c. quæ adverbia oſtendunt modum ſanitatis, aut iidem ſumunt modū pro illis conjugationes partientibus v. g. pro modo Indicativo, Infini-

Infinitivo &c. IV. S. Thomas ſumit modum pro ipſa eſſentia rei. Unde crevit illud, modus eſſendi hominis, eſt rationalitas, cujus propoſitionis eſt ſenſus de eſſentia hominis eſt rationalitas, quanquam S. Thomas I. II. p. 49. art. 2. etiam accidentia realia modos appellat, quorum etiam meminit Fonſeca lib. 5. Metaphyſicæ cap. 6. q. 5. ſect. 2. V. Nomine modi intelligunt Philoſophi determinationes, affectiones, actualitates entium, *de quibus*

Præmitto II. *Quod recentiores in Polonia Profeſſores condiſtinguant modos, in modos eſſendi & modos entitativos*, nomine modi eſſendi intelligunt formalitates ex natura rei nemine cogitante diſtinctas, quamvis nullam entitatem à ſubjecto condiſtinctam importantes: nomine modi entitativi, intelligunt modos qui ſuam entitatem adferunt, quamvis non ſeparabilem ad exiſtentiam extra modificatum.

Præmitto III. *Poſſibiles eſſe modos entitativos*, Ratio, quia nulla in illis oſtendi poteſt implicantia, videturque Ariſtoteles agnoviſſe naturam modorum, quia cenſuit accidentia ejus eſſe naturæ, ut non poſſint eſſe ſine ſubjecto, licèt ſubjectum poſſit eſſe ſine illis, imò videtur hoc docuiſſe etiam de formis ſubſtantialibus, materialibus II. Phyſicorum tex. 19.

Dices I. Non datur prædeterminatio phyſica. Ergò nec modi. Conſequentia probatur, ideò prædeterminatio illa non datur, quia tollit libertatem, ſed eam etiam modus tollit, jam autem ideò prædeterminatio tollit libertatem, quia eâ poſitâ non poteſt non eſſe actio, ſed etiam poſito modo non poteſt non eſſe actio, cum ipſe modus ſit actio. Ergò & modus tollit libertatem.

Respondetur. Prædeterminatio quia ſe habet per modum ſuppoſitionis antecedentis tollit libertatem, modus autem ſe habet per modum ſuppoſitionis conſequentis, quia ſcilicet iſte qui agit, non poteſt non agere, ſuppoſitio autem Conſequens non tollit libertatem.

Dices II. Si modus eſſet poſſibilis, tunc non poſſet Deus creare modum quin crearet & aliud ens ſeu ejus ſubjectum, ſed hoc eſt abſurdum, quia hoc læderet libertatem Dei, ad quam ſpectat ut unum independenter ab alio, producere vel conſervare poſſit.

Respondetur. Libertas Dei per hoc ſolùm tollitur, ſi non poſſit facere id, quod poſſet fieri, non poteſt autem modus ſine modificato eſſe, neq; enim hujus das implicantiam, conſequenter non tollet libertatem Dei; ſicut nec tollit ejus libertatem, quòd non poſſit facere ut homo, ſit cervus.

Dices III. Non eſt poſſibilis talis duratio Creaturæ, quæ petat ut illam Deus neceſſariò conſervet. Ergò nec eſt poſſibilis talis entitas, quæ petat, neceſſariò aliud produci ſimul vel ante. Ergò nec eſt poſſibilis modus.

Respondetur. Diſparitatem eſſe quia otioſa eſſet illa conſervatio Creaturæ ſi ex intrinſecis ſuis principiis peteret ſemper durare, conſequēter in illa conſervatione ſui, eſſet independens à Deo quod abſurdum eſt, eſſet autem dependens à Deo & ille modus & illud ſubjectum, ſed de antecedenti vide materiam de Angelis, circa incorruptibilitatem Angelorum.

DIFFICULTAS I.

Proponitur primum Fundamentum Modorum.

Primum Modorū fundamentum eſt tale; Impoſſibile eſt dari tranſitū à contradictorio ad cōtradictoriū ſine ſufficienti mutatione, hoc eſt facta in entibus vel non entibus, facta in ipſo tranſeunte, vel quopiam altero nexo, facta ante, vel poſtea, vel nunc, modo ſit talis mutatio, ut eâ poſitâ, neceſſario tranſeatur à contradictorio ad contradictorium, & quâ non poſitâ, vel aliâ, quæ illi æquivaleat, non tranſeatur. Sed niſi dentur modi non tranſibitur ſæpè à contradictorio ad contradictorium, nec habebitur ſufficiens mutatio. Ergò dantur modi. Minor probabitur in materiâ de Unione, actione &c. *Major per partes probatur*.

Non debet eſſe mutatio in ipſis entibus, ſed ſufficit ut ſit mutatio in non entibus, ut oſtendunt tranſitus à non eſſe hîc ad eſſe hîc, tranſitus à non eſſe termini ad eſſe termini, &c.

Respondebis. In enumeratis negationibus factam eſſe mutationem in entibus, quia factus eſt motus aliquis localis.

Contra. Quia motus localis, non eſt ad hoc neceſſaria mutatio, cùm potuerim habere negationem diſtantiæ, ab hoc loco, non per motum localem, ſed per mei v. g. in hoc loco, productionem.

Sufficit item mutatio in aliquo extrinſeco. Quia Paulus à non eſſe patris ad eſſe Patris, tranſit extrinſeco, hoc eſt, poſitione Filii, à non eſſe dextri ad eſſe dextri tranſitur per ſolam mutationem, factam in Petro, aliter ſe ſituante, & eadem ſumptio cibi, ad eſſe cœnæ, tranſit per tempus extrinſecum veſpertinum.

Sufficit item mutatio, ut fiat poſtea. Idque in aliquibus caſibus. Ratio, quia Rex Ezechias, cui Propheta dixit, morieris tu & non vives, cùm ſupplicâſſet Deo, & revelatum eſſet illi, quod victurus eſſet ſexdecem annis, tunc inquam iſte Rex à contradictorio, ſeu à non eſſe victuri ſexdecem annis, tranſiit per ſexdecem annos poſtea ponendos. Deinde quia docetur per effectum conditionatè futurum, gratiam tranſire ab uno contradictorio ad aliud. Deus item ipſe, à non eſſe decernentis mundum, ad

DIFFICULTAS II.

Probatur Bonitas allati Principii & reliqua Principia referuntur.

PRobatur I. Si ſine ulla mutatione poſſet aliquid tranſire à contradictorio ad contradictorium, & eſſet idem & non eſſet idem, eſſet idem; quia ſupponitur nulla mutatio facta, & non eſſet idem; quia mutatum cum non mutato, non eſt idem. Illud autem quod tranſit ad contradictorium cenſetur mutatum ex non tranſeunte ad tranſiens. Hæc ratio accipit robur ex probatione tertia.

Probatur II. Ordinario argumento Theologico: Deus cùm in priori ſigno rationis fuerit indifferens ad volendum vel nolendum mundum, tranſiit ad contradictorium volentis, mutatione factâ in exterioribus, hoc eſt ex poſita mundi futuritione, ſi enim non per poſitam mũdi futuritionem tranſit Deus ad eſſe volentis mundum, poſſet aliquid Deus velle fore, quod tamen poſteaquam volitum eſt ut foret, non foret. Ergò multò magis creatura, non poteſt ad alteram partem contradictionis tranſire, ſine illa mutatione ſufficienti.

Probatur III. Ex illo principio; idem manens idem facit ſemper idem, ſi ſine ulla mutatione poſſet aliquid tranſire à contradictorio ad contradictorium, & tranſiret ad contradictorium ut ſupponitur & non tranſiret, quia idem manens idem ſemper facit idem. Deinde ſi quod tu dicis tranſiſſe ad contradictorium, ita ſe habet in intrinſecis & extrinſecis, ſicut ſe habuit antequam tranſiiſſet. Ergò cum antequam tranſiiſſet non tranſierat, etiam cum tranſit ut dicis, non tranſit. Rurſùs tranſitus hic eſt quaſi effectus vel effectus. Ergò ſui cauſam habere debet, nullam autem haberet ſui cauſam vel quaſi cauſam, ſi adhoc ſufficiens mutatio, nulla requireretur. Deniq; etiam v.g. ſex à non ſex non tranſit ſine ſufficienti mutatione, nèc poteſt oſtendi quod tranſeat ad contradictorium ſine ſufficienti mutatione. Ergò apparet illam ſemper requiri.

II. Fundamentum modorum eſt. Quando aliqua duo ſunt, quorum unum poteſt ſeparari ab alio, evidens eſt non eſſe illa idem, quia nihil poteſt à ſe ipſo ſeparari, ſed poſſunt eſſe aliqua v.g. materia & forma in rerum natura, & non eſſe inter ſe unita Ergò eſſe unitas, eſt aliquid à materia & forma diſtinctum.

Hoc Argumentum Rem non convincit, niſi aliter ponatur, nam multa ſunt, quæ poſſunt eſſe in rerum natura, & non ſortiuntur denominationem certam, quæ tamen non ſit modalitas, ſic poteſt eſſe Petrus & turris, non tamen eſſe Petrus, in turri, & tamen Petrum eſſe in turri, non eſt aliquid modale ut alibi dicitur. Probaret item hoc argumentum etiam negationes eſſe diſtinctas entitativè, quia interdum ſunt, interdum non ſunt.

Proponitur Itaque aliter hoc argumentum; Poteſt eſſe entitas aliquorum duorum, nec ſortiri denominationem certam, niſi ponatur modus, & hoc probabunt argumenta aliarum materiarum. Ergò dantur Modi. Eſt autem hic modus diſtinctus à priori, quia in priori videtur ad omnem hanc mutationem requiri modalitatem, quod non fit in hoc ſecundo modo. Ut autem hoc argumentum promoveatur advertendum erit, quod v.g. in unione ſi non ponatur entitas modalis vel non aſſignabitur ſufficiens mutatio vel petetur principium.

III. Fundamentum eſt. quod poſuit Suarez Diſp. 7. Metaphyſicâ Sect. 1. 11. 18. Creaturæ ſunt imperfectæ, compoſitæ, mutabiles; Ergò & indigebant per quod in iſtis complentur; cõplementum autem hoc, ſæpè non poteſt eſſe, niſi ſolus modus. Idem aliter proponi poteſt. Dantur potentialitates & indifferentiæ Phyſicæ, quæ non aliter niſi per modos tolli poſſunt, ut aliàs probabitur, ergò dantur modi.

Circa hæc fundamenta in praxi hoc eſt habendum, ut ſemper negativâ viâ proponantur, ſcilicet quod interdum non poſſit poni ſufficiens mutatio ſine modo quod primùm fundamentum eſt, item quod denominatio non poſſit haberi interdum ſine modo, ut voluit ſecundùm fundamentum. Denique quod ſine modo non poſſit interdum tolli indifferentia, ut voluit tertium fundamentum.

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Argumenta Philoſophica contra Principia Modorum.

OBjicitur I. Probando mutationem debere eſſe ſemper in entibus; Non poteſt aliquis tranſitus explicari niſi per novas entitates & modos Ergò & omnes. Antecedens probatur, in tranſitu à non exiſtentia ad exiſtentiam in unione item & actione.

Respondetur Negando Conſequentiam. Quia ſi non poſſit inveniri ullum negativum, quo poſito poſſit eſſe ſufficiens mutatio ad tranſitum, jam debebit quæri illa mutatio in entibus ſive realibus ſive modalibus, quia autem in tranſitu à non eſſe exiſtentis ad eſſe exiſtentis, non poteſt inveniri ullum tale negativum, quia debet ſalvari exiſtentia, quæ eſt non aliquod non eſſe, ſed eſſe extra cauſas, ideò in tranſitu ad exiſtere requiretur entitas, poteſt autem verè inveniri in multis denominationibus aliquid negativum, quod ſufficiat ad tranſitum pro hac parte contradictionis.

Addo ſicut poteſt ſalvari tranſitus à contradictorio ad contradictoriũ non ſemper per poſi-

tionem novæ entitatis ratæ, ſed interdum ſufficit modalis, ita poterit interdum ſufficere, aliqua negatio.

Instabis. Verè eſſe, & verè non eſſe, non poteſt explicari ſine eſſe & non eſſe. Ergò etiam noviter eſſe, aut noviter non eſſe, non poteſt explicari, ſine aliquo novo eſſe, aut novo non eſſe.

Respondetur. Noviter eſſe non poteſt explicari ſine novo eſſe aut entitativè diſtincto aut formaliter, ſed non eſt neceſſe iſtud ſemper eſſe entitativum, & ita negatio diſtantiæ, eſt novum eſſe, ſed formaliter tantum diſtinctum, eſſe autem exiſtentis, uniti, requirit entitatem novam &c. & ita potuit Joannes habere denominationem Poloni, quam non habet, ſine ulla entitate nova ſibi addita. Item ſi Petrum Deus annihilet, & poſtea retrò producat, eſſet idem Petrus, & tamen novam entitatem non haberet, hoc ipſo enim ſi novam entitatem haberet, non eſſet Petrus, ſed alius à Petro, licèt habeat novam denominationem. Item ſi replicetur entitas Petri manebit eadem entitas, hoc ipſo enim replicatum, non eſſet Petrus & tamen novam denominationem pluries replicati habebit. Loquor autem hic, ex ſuppoſitione quod actiones reproductivæ & replicativæ ſint indiſtinctæ, utpote creativæ, ſed ſi ſunt diſtinctæ, loquor de reproducto, &c. non ſub formalitate reproducti, ſed ſub formalitate habentis idem eſſe: Item à non eſſe ſimilis ſpecificè ad eſſe ſimilis ſpecificè, item à non eſſe coexiſtentis ad eſſe coexiſtentis, ſi ſumatur ſecundùm intrinſecam durationem, tranſitur ſine ullo eſſe ſuperaddito.

Respondebis. Actus Dei liber, qui Petrum reproduceret, replicaret, faceret alibi naſci &c. cauſaret iſtam novam denominationem, actus autem Dei liber eſt ens.

Contra. Quia quando à non eſſe actus Dei liberi, de replicatione, tranſitur ad eſſe actus Dei liberi de replicatione, nulla variatio facta eſt in Deo, nulla item variatio in entitate. Ergò ſaltem actus ipſe Dei liber, tranſit ab uno contradictorio ad aliud, ſine nova entitate.

Cæterùm non nego etiam actus Dei liberos requirere interdum mutationem in entibus, atque ita Deus, à non eſſe volentis mundum efficaciter pro nunc, ad eſſe volentis efficaciter pro nunc, tranſit ipsâ exiſtentiâ & entitate mundi.

Objicitur II. Poteſt aliquid tranſire à contradictorio ad contradictorium ſolâ mutatione factâ in tempore, ut voluit Vadingus, tract. de Incarnatione Diſp. Proëmiali de Modis.

Respond. Ad aliquas denominationes ſufficit mutatio in tempore, ſed nego quod ad omnes, tunc autem ſufficit mutatio in tempore, quando ipſa denominatio deſumitur vel pendet à tempore vel eſt ſpecies illius, & ſic denominatio craſtini, heſterni, præſentis, habetur noniſi mutatione factâ in tempore: item à non eſſe obligati reddere hîc & nunc debitum, ad eſſe obligati, tranſitur ſolâ mutatione, factâ in tempore. Cæterum ſunt aliæ denominationes, ad quas non eſt ſufficiens mutatio in ipſo tempore, quia ex indocto doctus nemo fit ſolo tempore, aliàs vel omnes eſſent indocti, vel omnes docti. Deinde tempus ſemper mutatur, ſemper incipit ratione ejus partis quæ nunc eſt, & deſinit ratione ejus partis quæ immediatè ante fuit, conſequenter omnia & inciperent & deſinerent. Denique ut urgeri ſolet per oppoſitos, tempus eſt motus cœlorum entitativè, motus autem cœlorum eſt ipſum cœlum per illos, cœli autem non mutantur. Ergò à primo ad ultimum nulla hîc mutatio, cùm tempus per oppoſitos non mutetur. Ergò nec erit tranſitus à contradictorio ad contradictorium, nam hic requirit per oppoſitos, mutationem in tempore.

Instat Valentia. Cur non benè poteſt tribui tranſitus à contradictorio ad contradictorium, mutationi temporis, non quomodocunq; ſumpti, ſed prout ei Deus voluntariè ſuum alligavit concurſum, ita v g. ut ideò materia ex non unita ad eſſe unitæ tranſeat, quia venit tempus, in quo Deus decrevit concurrere cum materia v. g. ut uniatur.

Respond. In concurſum Dei alligatum certæ differentiæ temporis non poſſe referri mutationem illam, quia de ipſo concurſu quærere reſtat: per quid tranſeat à non eſſe concurrentis, ad eſſe concurrentis, item cùm ille concurſus ſit efficax, nec ſit quid nonniſi imaginarium, quidnam ille ipſe efficiat, & ſi in aliis tranſitibus non ſufficit mutatio in tempore ut dictum ſupra, detur regula univerſalis, quandonam ſufficiat mutatio in tempore, ex quo poſtea inferretur, etiam in præſenti hanc mutationem non eſſe ſufficientem.

Objicitur III. Benè ſalvari poteſt tranſitus à contradictorio ad contradictorium ſolâ novæ formalitatis acquiſitione aut novi connotati.

Respond. Poſſe quidem ſalvari tranſitum à contradictorio ad contradictorium ſolâ novæ formalitatis vel connotati acquiſitione, ſed nego novam formalitatem poſſe haberi, ſine nova mutatione in entibus vel non entibus ut ſupra probatum. Deinde ſi poteſt fieri tranſitus à contradictorio ad contradictorium ſolâ novâ formalitate poſitâ & nullâ aliâ mutatione, tunc & fieret ille tranſitus & non fieret, fieret ut ſupponitur, non fieret autem, quia ante illum tranſitum erat hæc entitas, quæ & modo, & nihil circa illam mutatum. Ergò ſi ante tranſitum non erat tranſitus, nec modo eſt, quia idem manens idem, ſemper facit idem. Sed hæc quæ dicta ſunt de mutatione in tempore, vel de acceſſu vel ex acceſſu novæ formalitatis, alibi plenius refutantur.

DIFFI-

Digitized by Google

DIFFICULTAS IV.

Solvuntur Inſtantiæ Theologicæ.

PRIMA INSTANTIA eſt. Creatura à non eſſe cauſæ obedientialis, ad eſſe cauſæ obedientialis, tranſit ſine ulla mutatione. Ergò poteſt haberi nova denominatio ſine nova mutatione.

RESPONDETUR. Nomine cauſæ obedientialis venit ipſa entitas creaturæ, quam poteſt Deus aſſumere pro ſua libertate ad aliquos effectus præſtandos ſupra vires naturæ, ut cum aſſumitur aqua, ad producendam gratiam baptiſmalem, hæc cauſa obedientialis aliquando tranſit à non eſſe obedientialis in actu primo, ad eſſe obedientialis in actu primo, & ſic tranſitus fit per ipſam entitatem creaturæ, ſuppoſito quod hæc potentia obedientialis non requirat indiſpenſabiliter compleri per aliquid permanens elevativum. Interdum hæc cauſa obedientialis tranſit à non eſſe cauſæ obedientialis in actu ſecundo, ad eſſe cauſæ obedientialis in actu ſecundo, & tunc fit mutatio ratione actionis, quâ producitur effectus, ſive hæc actio ſit modus, ſive non ſine modo.

Difficilius eſt ſalvare tranſitum à non eſſe cauſæ obedientialis proximè cauſaturæ ad eſſe cauſæ obedientialis proximè cauſaturæ.

EXPLICANT I. Aliqui quod tranſeatur per qualitatem ſuperadditam.

CONTRA. Quia imprimis non implicat potentiam elevari, non per aliquid ſuperadditum, redibit ergò difficultas, per quid eo caſu tranſiretur. Deinde illud elevativum permanens, conſtituit quidem completum principium, ſed hîc quæritur de completo principio, prout induit rationem proximè operaturi, per quid inquam ad hanc rationem veniatur.

EXPLICARI ſolet II. Quod tunc tranſeatur ad eſſe cauſæ obedientialis proximè cauſaturæ, ipſo effectu futuro.

CONTRA. Quia effectus cum ſit poſterior naturâ, prior autem ſit cauſa in actu primo, & cauſa in actu primo ſupponatur completa ante effectum, ideò ab effectu, non poteſt deſumi hic tranſitus. Quod autem alii dicunt effectum non debere ſumi quatenus exiſtens eſt, & actu dependens à tali cauſa, ſed debere ſumi prout futurus eſt, eò quòd ſic acceptus, non ſit quid poſterius ipſâ causâ, id non ſatisfacit; quia etiam effectus futurus, eſt adhuc verè effectus, adeoque poſterior natura præ cauſa, anteq; futuritionem illius, debet præſupponi completio cauſæ, proximè operaturæ, per quid ergò complebitur in eſſe cauſæ, proximè operaturæ. Poſſet quidem dici, quòd à non eſſe cauſæ proximè operaturæ, tranſeatur ad eſſe cauſæ proximæ idq; obedientialiter operaturæ, ipſamet operatione effectus excedentis, quæ operatio eſt prior ipſomet effectu, hinc ſi effectus quocunque modo ſumptus poſſet id ſalvare, per prius id ſalvabit ipſamet actio. Quia tamen adhuc inquiri poteſt per quid tranſeatur à non eſſe proximè obedientialiter ipſam hanc actionem poſituri ad eſſe proximè obedientialiter illam actionem poſituri, hinc

EXPLICATUR III. Sicut proximitas poteſt eſſe in corporalibus Major & Minor, ita & in ratione proximè operaturæ cauſæ obedientialis poteſt eſſe proximitas Major & Minor, & quidem imprimis proximè completur cauſa obedientialis ipſo concurſu Dei indebito, proximè parato, ſecundo ipſamet actione agente, quæ eſt ipſemet concurſus in actu ſecundo, quæ eſt quidem poſterior ipſo principio proximè illam ipſam operaturo, habet tamen rationem prioris & proximioris ad cauſam, præ ipſo effectu.

II. INSTANTIA eſt. Poteſt aliquis tranſire ab eſſe peccatoris ad non eſſe peccatoris ſine ulla ſua mutatione.

RESPONDETUR. Quod tunc poſſit ille peccator dici non peccator hoc ſenſu, quia quantumvis nullum ille actum elicuerit, nec ſit in illo poſita ulla mutatio, dicetur tamen converſus hoc ſenſu, quia ſe ad illum Deus convertit, hoc ipſum quia ſe Deus ad illum convertit, explicando ex communi ſententia, ratione mutationis in aliquibus extrinſecis. Cæterum ſi ille peccator evadat non peccator denomineturq; converſus converſione qua dicatur, etiam ille converti ad Deum, nō poterit id fieri, ſine mutatione, ſed erit mutatio ob novum actum retractationis vel doloris poſitum, de quo in materia de Pœnitentia.

III. INSTANTIA eſt. Si non in omnibus, ſaltem in aliquibus, poteſt explicari actus Dei liber per aliquam æquivalentiam ad actum novum, præſtando id ſine novitate, quod præſtaret novitas actus, quo caſu, erit nova denominatio ratione illius actûs, & tamen non oſtendetur ulla nova mutatio.

RESPONDETUR. Sicut illic eſt novus nonniſi æquivalenter actus, faciens id ſine novitate actûs, quod faceret novitas actûs, ita etiam eſt illic proportionata illi actui per æquivalentiam explicabilis mutatio, ſcilicet æquivalenter præſtans id, quod præſtaret in creatis mutatio, ſed hoc fuſius tractatur tum in materia de Pœnitentia an ſine infuſione gratiæ remitti poſſit peccatum, tum in materia de actu Dei libero in prima Parte.

IV. INSTANTIA eſt. Angeli habent concreatas futurorum ſpecies, quæ à non eſſe completarum, ad eſſe completarum, tranſeunt ſine ulla mutatione.

RESPONDETUR. Eſſe illic mutationem, quam adfert ipſa exiſtentia objecti, ipſaque oblatio concurſus divini ad noſcendum, erit ſufficiens mutatio, de quo in materia de Angelis.

V. INSTANTIA eſt. Angelus à non eſſe

† I 4 loquen-

loquentis ad eſſe loquentis tranſit ſine ulla mutatione.

Respondetur. Eſſe illic mutationem ratione novi actus voluntatis quo dirigit mentem ſuam ad alium, vel ratione ſignorum aliquorum ſpiritualium, vel ratione verbi mentis, ex ſua ſpeciali ratione, vergentis ad alium, de quo in materia de Angelis.

DIFFICULTAS V.

De Definitione & Eſſentia Modorum apud Alios.

PRimo definit modum Hurtadus diſput. 2. Metaphyſica Sect. 5.

Modus eſt qui per ſuammet eſſentiam eſt actualis determinatio rei indifferentis.

Impugnatur I. ab Arriaga. Ubicatio & Duratio ſunt modi, & tamen non ſunt actualis determinatio ſubjecti ad aliquid, ſi enim ad aliquid determinarent, maximè determinarent ad locum, & hoc tempus, ſed ad hæc non determinant; nam locus & tempus prout ſunt ab iſta Ubicatione & Duratione cōdiſtincta, nihil ſunt. Ergò ad hæc modus non determinat, nec poteſt modus determinare ad ſe ipſum, aliàs ita definiri deberet; Modus eſt, qui eſt actualis determinatio ad ſe ipſum; ſi autem ita definiretur malè definiretur, explicaret enim definitum in ordine ad ſe ipſum, æquivaleretq; huic definitioni; Modus eſt qui reddit ſubjectum actualiter habens modum, quod videtur ridiculum. Addit deniq; omnem formam phyſicam determinare ad ſe ipſam, Anima enim rationalis non determinat ad formam leonis &c. & tamen forma phyſica determinans ad ſe ipſam, nō eſt modus.

Hac ratione formata ab Arriaga non eſt contentus Oviedo controv. 4. Metaphyſica pars 5. Penſanda mens illius.

I. Argumentum. Oviedo eſt, ſufficit ut modus ad ſe ipſum determinet, quia poſſibilis eſt calor, qui non media actione, ſed per ſe ipſum dependeat à principio activo & uniatur, non per diſtinctam unionem ſubjecto, iſte calor erit modus, & tamen ad nihil diſtinctum à ſe ipſo determinabit. Quod verò poſſit non media actione calor, ſed per ſe ipſum dependere à principio activo, probat inſtantia deſumpta ex iis quæ creantur, ſuppoſito quod creatio non ſit modus.

Responderi poteſt. Non probari, quòd ille calor ſit modus, quia non repugnat etiam rem ſe ipſa pendere, & ad nihil diſtinctum à ſe ipſa determinare.

II. Argumentum. Oviedo eſt, benè fieri poſſunt definitiones per definitum materialiter ſumptum, quia ſubſtantia definitur, quod ſit ens per ſe, cauſa quod ſit principium per ſe influens &c. Ergò & modus definiri poterit per ordinem ad ſe ipſum.

Responderi poteſt. Quod cæteris paribus præſtet acceptare iſtam definitionem, in qua definitum nec materialiter ponitur in definitione, hoc ipſo enim clarior erit definitio, ſuo definito.

Addo. Aliud eſt quærere an ſe ipſis uniantur formæ, & aliud an ſe ipſis determinent ſubjectum: fieri enim poteſt ut aliquid ſe ipſo non uniatur, & tamen ſe ipſo ubi unitum fuerit, ad aliquid determinet, ſicut per multos verbum mentis per ſe ipſum non unitur potentiæ, & tamen ſe ipſo determinat cognoſcitivam, ad hoc cognoſcendum, non aliud. Arriaga autem dicit ſolum determinare omnem formam ad ſe ipſam, non verò uniri ſe ipſa. Deniq; determinare ad ſe ipſum ſaltem ſecundùm conceptum negativum, eſt, auferre negationem ſui, omnis autem forma aufert negationem ſui. Cæterum aliter.

Contra I. eſt. Quod immeritò velit Arriaga, omne determinativum ſubjecti, debere eſſe determinativum ad aliquid à ſe diſtinctum. Certè enim ſubſiſtentia ſeu Perſona, eſt terminus, & in multorum ſententia modus, & tamen ad nihil diſtinctum, à ſe ipſa determinat, termini item quantitatis, ſunt per aliquos modi, & tamen ad nihil diſtinctum à ſe ipſis determinant. Non nego tamen aliquos modos, ad aliquid à ſe diſtinctum determinare. Deinde cùm modi interdum determinent ad aliquid à ſe diſtinctum, interdum non determinent ad aliquid diſtinctum, hinc fit, ut modi ut ſic, definitio, non ſupponat pro determinatione ad ſeipſum.

Contra II. Quia definitio ab Hurtado data poteſt extendi etiam ad formalitates Scotiſticas ſi dentur, & ad formalitates connotativas, verè enim etiam illæ formalitates determinant indifferentias.

Contra III. Quia videtur ſuperfluere particula actualis, ſi enim determinatio eſt, actualis eſt, hoc ipſoque non eſſet determinatio, ſi actualis non eſſet.

II. Definit modum Arriaga Diſp. 1. Metaphyſica Sect. 1. *Modus eſt informatio actualis ſubjecti.* Porrò hanc informationem duplicem eſſe, dicit unam intrinſecam quomodo unio per illum ſubjecto in quo recipitur, eſt intrinſeca. Aliam informationem dicit eſſe intrinſecam, quo pacto Actio, informat extrinſecè agentem, neque enim poteſt eſſe divinitus actio, ut non denominet cauſam cauſantem.

Non Satisfacit I. hæc definitio. Quia informatio iſta extrinſeca, non poteſt ullo modo dici informatio, aliàs poſſet dici, quòd ſi materia ſit in uno loco ultimo diſpoſita, & forma in alio loco, quòd tunc extrinſecè informetur materia, etſi non poteſt formis phyſicis realibus tribui informatio extrinſeca. Ergò nec tribuetur modis.

Non Satisfacit II. In principiis admittentium

tium denominationes, formalitates &c. nam etiam illis competit eſſe informationes actuales ſubjecti.

Non Satisfacit III. Quia anima dum eſt actu unita Corpori, illudque informat, non eſt modus, & tamen poſſit dici, quòd ſit actus informativus ſubjecti, adeoq; & actualis informatio ſubjecti, formis enim competere poteſt, non tantùm eſſe informativum ut Quod, ſed etiam informativum ut Quo. Quidquid ſit an tunc intercedat vel non intercedat intermedia Unio. Cæterum ſi diſtinguuntur informativum, & informatio non tenebit argumentum adſtringendo ſcilicet informativum, ad prædicatum ratitudinis.

III. Definit modum quidam recentior *quod ſit actualis actuatio ſubjecti*, hæc explicatio

Non Satisfacit I. Quia ly actualis ſuperfluit, ſi enim actuatio eſt, actualis eſt.

Non Satisfacit II. Quia non repugnant modi non tantum actuantes, ſed etiam actuabiles, ut ſi ponatur modalitas intermedia, receptiva, cum aliqua ſubſtantia alicujus formæ ſupernaturalis receptiva.

Non Satisfacit III. Poſſibilis eſt talis materia, quæ ſit eſſentialiter ordinata ad unam formam, & forma quæ ſit ordinata eſſentialiter ad unam materiam, & quam materiam impoſſibile ſit ſine illa forma exiſtere, & illam formam ſine hac materia, quæ enim in hoc implicantia quo Caſu materia huic formæ uniretur non per ſuperadditum modum.

Ratio, quia illic nulla eſſet indifferentia ad quam tollendam neceſſarii ſunt modi. Et tamen illa forma, non eſſet modus, ita enim ſuppoſitio eſt argumenti, & non repugnat duobus entibus ita ordinatis, ratio realitatis, & tamen illi formæ competeret eſſe actualem actuationem ſubjecti. Quod ipſum probatur, quia eſſet actualis informatio ipſiuſmet materiæ, impleretq; illius capacitatem, ergò eſſet actualis actuatio ſubjecti, utpote reddens illud ſubjectum non actuabile ſed actuatum. Quod ſi illi formæ quæ cenſetur non eſſe modus, convenit definitio modi de qua diſceptatur, rectè inferretur, illam definitionem non eſſe legitimam.

DIFFICULTAS VI.

Proponitur Definitio Modorum & Mens Suarii.

Dicendum eſt. *Modum ita benè definiri; Eſt determinatio phyſica indifferentis rei, vel ſi vis dicere, Entis.* Dictum debere eſſe determinationem non verò informationem aut actuationem, quia modalitates non rarò ſunt quid extrinſecum rebus quas determinant, non vetat autem quidquam determinari ab extrinſeco, eſt autem ſaltem quoad phraſin durum dicere, quod informetur vel actuetur aliquid, ab extrinſeco. Dictum modum eſſe phyſicam determinationem ſeu entitativam, ut excludantur formalitates & denominationes. Dictum debere eſſe determinationem rei indifferentis, ut oſtendatur illam formam quæ eſſentialiter nonniſi ad unam meteriam eſſet ordinata, ſe ipſa uniendam. Addidi ſi vis dicere Entis, nam ſi quis teneret intellectionem eſſe modum, & ſe ipſa non uniri intellectui, modus ille unitivus, non rem ſed Ens indifferens determinaret.

Quæres. *An modos de quibus hic, tenuerit Suarez?* Tenuit.

Ratio I. Ille qui ſuis modalitatibus condiſtinctam exiſtentiam, eſſe actuale extra ſuas cauſas, ab alio ente etiam actuali condiſtinctum, tribuit, tenet modos de quibus in præſenti; ſi enim habent eſſe actuale & exiſtentiam diſtinctam, ſunt revera quid entitativum. Suarez autem iis quos agnovit modis id conceſſit diſp. 31. Metaphyſica Sect. 1. n. 30. *Dum*, inquit, *ſubſiſtentia, ſuum proprium eſſe exiſtentiæ habet, condiſtinctum etiam modaliter, ab exiſtentia naturæ ſubſtantialis.* Et rationem adfert, quia ille modus, Verba ſunt Suarii, *qui eſt ſubſiſtentia, diſtinguitur in re ipſa à natura, tanquam aliquid actuale, extra ſuas cauſas poſitum, ab alio ente, etiam actuali.*

Respondebis. Quod etiam formalitates Scotiſticæ habeant exiſtentiam non entitativè ſed formaliter ex natura rei diſtinctam & quod hanc tribuerit nonniſi Suarez ſuis modis.

Contra. Oſtendatur hoc ipſum eſſe mentem Suarii, oſtendatur ex mente Suarii hæc duplex exiſtentia, præcipuè cum ipſe Suarez ipſam exiſtentiam non condiſtinxerit ab ipſa entitate rei extra cauſas poſita, hinc ſi cui tribuit exiſtentiam, tribuit entitatem, oſtendatur tenuiſſe Suarium Formalitates Scotiſticas.

Ratio II. Ille qui de ſuis modis aſſerit quod ſit ſpiritualis, non materialis, tenet modum de quo in præſenti non formalitatem, Suarez autem dicit unionem eſſe modum ſpiritualem.

Ratio III. eſt. Ille qui de ſuis modis aſſerit, quòd ſint aliquid poſitivum & afficiant ipſas entitates, per ſe ipſos, dando illis aliquid, quod eſt extra eſſentiam totam ut individuam, & exiſtentem in rerum natura, ille tenet non eſſe purum nihil modos, hoc autem aſſerit Suarez Diſp. 7. Sect. 1. n. 17. Deinde Suarez dicit modum quem tenet non eſſe rem, non eſſe puram formalitatem, dicit non eſſe omninò nihil, ſed modum quendam realem ut habetur n. 18. & n. 28. de Diſtinctionibus, *Atque ita*, inquit, *concedendum eſt quatenus modus eſt ens, eatenus ipſum, & rem quam modificat, eſſe duo entia & diſtingui in re ipſa, & realiter latè loquendo.*

Dices I. Suarez Diſp. 7. Sect. 1. n. 17. dicit novam entitatem non adferre modum.

Respondetur. Quod ibidem ſe explicat Suarez, quòd modus non adferat entitatem ratam,

ratam, quantumvis poſitivum eſſe adſerat. Et certè illam entitatem modis negavit Suarez quam ſi haberet v. g. unio quantitatis, tunc deberet per aliam unionem uniri ſubjecto & quantitati, ut expreſsè loquitur n.17. ſed nonniſi tunc cum illa unio eſſet entitas rata, tunc primum per aliam unionem uniri deberet. Ergò ſolam entitatem ratam negavit Modis Suarez.

Dices II. Suarez tribuit Modis n. 19. Modum identitatis cum modificato.

Respondetur. Quod tribuerit modum identitatis, id eſt inſeparationis ad permanentiam utriusque, quod ſolis entibus ratis convenit, ſed nego quod tribuerit ſuis modis identitatem, quæ importet negationem entitatis poſitivæ, in modis.

Dices III. Hoc ipſum eſſe ſuſpectum quod Suarez ita locutus fuerit de modis præcipuè in priori tomo Metaphyſicæ ut indigeat explicari.

Respondetur. Videbat Suarez promptum eſſe ut ab Auctoribus noviter ex vetuſtate eruta de modis ſententia, impugnaretur per hoc; quod ſi modus, non eſſet, formalitas eſſet res, ut ergò eos dejiceret ab hac opinione, negat modum eſſe rem, negat modum eſſe entitatem qualem illi imaginari poſſent, hoc eſt, ratam. Unde etiam Suarez non expreſsè dicit modum habere identitatis cum modificato, ſed reſtrictè quendam modum. Et quando negat modum eſſe rem aut entitatem, hoc ipſum reſtrictè facit, addendo propriè, propriè autem entitas ſecundùm uſurpationem, quæ tunc invaluerant, ſupponebat pro re.

DIFFICULTAS VII.

De Proprietatibus Modorum Signo Diviſione.

Quod attinet ad proprietates Modorum.

I. Proprietas. Modorum eſt indeterminabilitas, per alias determinationes in eodem genere; ſic v. g. unio, non poteſt alia unione uniri, motus alio motu moveri &c. ſive hæc ſint modus, ſive non ſine modo. Ratio. Quia ſi poſſet modus determinari in eo genere per alias modalitates, & eſſet modus ut ſupponitur, & non eſſet, quia definitio modi illi non conveniret, non enim jam eſſet determinatio, ſed determinatum phyſicè, hocque ipſum etiam ratio à poſteriori ſuadet, quia ſi v. g. unio, alia unione unitur, illa ſecunda vel ſe ipſa unitur vel per aliam, ſi ſe ipſa, redibit paritas de priori unione, ſi per aliam, dabis proceſſum in infinitum.

II. Proprietas. Modorum eſt, habitudo eſſentialis ad hoc modificatum. Ratio. Quia ſi hanc habitudinem non haberet, ſed eſſet indifferens ad hoc vel illud ſubjectum, hoc ipſo indigeret alio novo modo modificari, in eodem genere, cujus oppoſitum vidimus.

III. Proprietas. Repugnantia ad exiſtendum extra ſuum ſubjectum. Ratio. Quia modus eſt determinatio, ſi autem exiſteret extra ſuum ſubjectum, non eſſet determinatio, quid enim determinaret.

Quod attinet ad ſignum diſtinctionis modalis.

Signum Distinctionis modalis eſt ſeparabilitas unius extremi, quantumvis aliud extremum ab illo ſeparari non poſſit ad permanentiam. Habito autem reſpectu ad illam fomam, quæ eſſentialiter nonniſi in ſubjecto exigeret eſſe, correctius ſignum hoc explicaretur ut dicantur illa eſſe diſtincta modaliter, quorum unum habet ſe per modum indifferentis phyſicè, & aliud per modum determinationis phyſicæ, non dico determinantis phyſicè ſed determinationis phyſicæ, nomine determinationis phyſicæ, intelligendo viam, determinantem formã; nam etiam albedo determinat phyſicè ſubjectum & non eſt modus, cumque poſſit exiſtere tanquam Ens ratum ſine ſubjecto, habet rationem determinativi non determinationis.

Quod attinet ad diviſionem modorum.

Dividuntur imprimis ut dictum ſupra in modos entitativos & modos eſſendi, modi entitativi alii ſunt ſubſtantiales alii accidentales. ſubſtantiales ſunt per Suarium unio & ſubſiſtentia eò quòd tribuant denominationes ſubſtantiales, modi autem accidentales ſunt, qui tribuunt denominationem accidentalem, qualis eſt apud Suarium inhærentia qualitatis & quantitatis. Alii ſunt modi tenentes ſe ex parte potentiæ activæ, hoc eſt, qui denominant agentem. Alii ſunt modi potentiæ paſſivæ, qualis cenſetur modus eſſe materialiſatio reſpectu materiæ. Alii ſunt modi purè terminativi, quales aliqui putant eſſe terminos quantitatis.

Quæritur I. *Quare non poſſit eſſe talis habitudo modi ad modificatum, ut dicat eſſentialem ordinem ad ſubjectum, ſed non determinatè ad hoc,* ſed vel ad hoc, vel ad hoc.

Respondetur. Ideò, quia hoc ipſo illi modo accideret eſſe in hoc ſubjecto, cum poſſet eſſe in alio. Quod ſi accidit illi eſſe in hoc ſubjecto, per aliud debebit determinari, de quo ipſo determinativo quæretur: an ſit indifferens? ſi indifferens, dabis proceſſum in infinitum, ſi non indifferens, non erit major ratio unius, quàm alius modi.

Quæres II. *An modus qui eſt eſſentialiter determinatus ad hoc ſubjectum poſſit habere rationem rei*, reſpectu alterius ſubjecti v. g. utrum fieri poſſit ut modus qui unit materiam Petri cum anima Petri, poſſit uniri materiæ & formæ Pauli. Poteſt. Ratio. Quia nulla in hoc implicantia, ſed debebunt ſimul uniri materia & forma Petri, quia aliàs ad ſui permanentiam exiſteret modus ſine proprio ſuo ſubjecto. Cæterum illa

v. g.

Digitized by Google

v. g. unio Petri, quæ per ordinem ad Paulum habet rationem rei, non poteſt eidem Paulo tribuere effectum ſuum formalem. Ratio. Tum quia nulla forma poteſt tribuere effectum ſuum formalem ſubjecto, non ſibi proprio ſeu incapaci ſui. Jam autem Paulus, reſpectu unionis Petri, non eſt ſubjectum capax, cùm illa unio, ſit nonniſi determinata ad Petrum. Tum quia, ſi Paulus uniretur cum Petro, actus vitales Petri, non facerent v. g. intelligentem Paulum. Ergò nec unio Petri, denominaret Paulum unitum. Conſequentia probatur, quia non eſt major nexus actus vitalis cum potentia ab intrinſeco ſe movente, quàm ſit nexus modi, cum ſuo ſubjecto. Tum quia illi poteſt tribuere rationem formalem uniti v. g. unio, reſpectu cujus eſt unio, cum forma & effectus formalis primarius, tam intimè conjunguntur, ſed reſpectu alterius ſubjecti non habet unio rationem unionis ut clarè dicit Arriaga diſp. 1. Metaphyſica Sect. 1. n. 10. licet cenſeat illum modum, qui uniretur ſubjecto, per accidens tribuere effectum ſuum formalem. Et ſicut actio qua producitur Petrus, non poteſt eſſe productiva Pauli, ita nec unio Petri, erit unio reſpectu Pauli. Major autem principalis probatur. Quia illa unio tribuens rationem formalem uniti, ſi illam tribueret reſpectu ejus, cujus non eſt unio & eſſet unio & non eſſet unio, non eſſet unio ut ſupponitur, eſſet unio, quia illi ſubjecto tribueret effectum ſuum formalem.

Dices. Subſiſtentia divina poteſt tribuere humanitati rationem ſubſiſtentis. Ergò & unio illa Petri, poterit tribuere Paulo rationem uniti.

Respondetur. Diſparitatem imprimis eſſe, quia Perſonalitas Verbi eſt res, adeoq; non adſtricta ad terminandum nonniſi unum ſubjectum. Deinde quia illa ſubſiſtentia ſecundùm vim ſuam intrinſecam, eſt terminativa non tantùm increatæ, ſed etiam creatæ naturæ, quòd à poſteriori ex myſterio incarnationis colligitur. Hinc ſi eandem terminet non extrahetur extra ſuam ſphæram, ſed faciet quod facere nata eſt. Jam autem ex dictis, modus, eſt eſſentialiter determinatus, nonniſi ad hoc ſubjectum.

Instabis. Magis eſt alligatum Verbum ad naturam divinam utpote identificatum, quàm modus cum ſubjecto, cui non identificatur, & tamen Verbum tribuit rationem ſubſiſtentis, naturæ humanæ. Ergò & modus poterit, tribuere alteri ſubjecto, rationem ſuam formalem.

Respondetur. Magis eſſe alligatum Verbum naturæ divinæ, quoad identitatem phyſicam, ſed non magis quoad ordinem terminativi, perfectivi, tribuitivi ſui effectus formalis, cùm habeat vim terminandi, etiam creatam naturam.

Quæritur III. *An modi debeant dici inſeparabiles à ſubjecto, an verò quod illis repugnet exiſtere extra ſubjectum.* Poſterior iſte modus videtur eſſe caſtigatoris phraſeos, quia non habet tantam ambiguitatem atque terminus inſeparabilitas, quia inſeparabilitas poteſt ſupponere pro identitate reali, quæ tamen non competit modis.

Quæritur IV. *Quare creaturæ reſpectu Dei non ſint modi, quare item perſonæ divinæ reſpectu naturæ divinæ.*

Quoad I. Vide reſponſionem Oviedo contr. 4. Metaphyſ. punct. 5. quæ illius reſponſio non eſt univerſalis, multi enim negant creationem eſſe modum, ſi non eſt creatio modus, benè jam dicetur, conſtitui Deum in actu ſecundo formaliter efficientis, à creaturâ, adeoq; modum eſſe reſpectu Dei. Commodius dicetur creaturam comparatam ad Deum non eſſe modum, quia non competunt illi ita comparatæ proprietates modi, nam creatura comparata ad Deum habet ſuam ratitudinem, nec eſſentialiter indiget actuali poſitione, in alio à ſe ſubjecto, quo indiget modus.

Quod attinet ad II. Perſonæ comparatæ ad naturam divinam non habent ratione modi, quia habent identitatem entitativam cum natura divina, quæ non eſt modus, nec comparatæ inter ſe habent rationem modi, quia una reſpectu alterius, non habet ſe per modum dedeterminativi, & cujus ſit indifferentia ſublata, ab alia perſona.

Quæritur V. *Quomodo modi inter ſe diſtinguantur.*

Respondetur. Non diſtingui inter ſe modos realiter, quia utrumque extremum non ſe habet per modum entis rati &c. nec diſtinguuntur, modaliter, quia utrumque extremum poteſt ſine alio exiſtere, poſſet dici quod diſtinguantur impropriè realiter, quia comparati inter ſe ſunt res impropriè, cum ſine ſe exiſtere poſſint, diſtinguuntur etiam impropriè modaliter, quia licèt ſine ſe exiſtere poſſint, adhuc tamen habent entitatem modorum.

An autem major ſit diſtinctio inter rem & rem, quàm inter rem & modum, vide Comptonum.

QUÆSTIO V.

De Diſtinctione virtuali.

ACtum de hac Diſtinctione in prima parte, ſed & hîc de illa tractandum, ut de illa informetur Lector uberius.

DIFFI-

Digitized by Google

DIFFICULTAS I.

Quid Diſtinctio virtualis.

PRÆMITTO I. *Quis fuerit ortus & occaſio adſtruendæ Diſtinctionis virtualis.*

Docet fides naturam divinam communicari, paternitatem identificatam realiter naturæ divinæ non communicari. Reflexit ſeſe intellectus humanus, quòd hæc contradictoria communicatur non communicatur non poſſint de uno verificari, aliàs Myſterium Trinitatis implicaret, utpote involvens verificationem duorum contradictoriorum, & quia hoc de quo verificatur communicatur, non communicatur, non poteſt eſſe diſtinctum realiter, nam Natura Divina & Paternitas ſunt idem realiter, nec id de quo hæc verificantur poteſt eſſe diſtinctũ formaliter ex natura rei diſtinctione Scotiſtica, ob rationem mox adferendam, nec deniq; id de quo hæc contradictoria verificantur; poteſt eſſe quidquam diſtinctum actuale, hoc ipſo enim Deus non eſſet infinitè ſimplex; hinc ſaltem debet verificari de alio virtualiter, conſequenter admiſſa eſt in divinis diſtinctio virtualis.

PRÆMITTO II. *Quid Nomine Diſtinctionis virtualis non debeat venire.*

Non debet venire diſtinctio aliqua in potentia, quæ exeat in actum, per aliquam intellectus operationem; Ratio, quia iſta diſtinctio potentialis, non eſt actu, ſed erit accedente v. g. opere intellectus, & tamen ante omne opus intellectus, datur illic objectivum *communicatur & non communicatur*, quod tamen de uno verificari non poteſt. Nec item hoc nomine venire debet diſtinctio vi cujus contradictoria prædicata conveniant, Ratio. Tum quia convenientia prædicatorum contradictoriorum non facit diſtinctionem ſed ſupponit, priuſque eſt eſſe, quàm dici. Tum quia hæc Explicatio videtur committere circulum, ſi enim quæratur quare contradictoria prædicata convenire poſſunt huic vel illi; Reſpondebis, quia ſunt diſtincta virtualiter, ſi quæratur, quare ſunt diſtincta virtualiter, Reſpondebis, quia illis competunt prædicata contradictoria, cui tamen quæſtioni aliter ſatisfieri poteſt. Tum quia multa ſunt quibus conveniunt prædicata contradictoria, quæ non diſtinguuntur virtualiter: nam definitio eſt clarior definito, quod non competit definito. Neque tamen diſtinguuntur virtualiter.

PRÆMITTO III. *Quid veniat nomine diſtinctionis virtualis.*

Nomine diſtinctionis virtualis intelligi æquivalentiam unius ejuſdemq; indiviſæ Entitatis, ad plura ſeorſim reperibilia, quod ipſum ſic explicatur: Contineri vel eſſe virtualiter aliquid, dupliciter contingit, I. Quando continetur aliquid in alio tanquam in Cauſa, ſic continetur effectus in ſuo principio, arbor in glande, Concluſio in præmiſſis, Scientiæ in principiis, II. Continentur aliqua virtualiter in alio, eo ſenſu, quod aliquid æquivaleat pluribus ſeorſim reperibilibus ſic v. g. aureus eſt virtualiter duo imperiales, æquivalet enim duobus, ſeorſim extra aureum, reperibilibus, Item, quod terreſtres nuntii in Comitiis publicis acceptant, cenſetur virtualiter acceptare Nobilitas, quia concordia totius nobilitatis, & aſſenſus per plures diſperſus, adunatur in legatis uniuſcujuſque Palatinatus. Porrò diſtinctio virtualis non eſt deſumenda per potentialitatem aliquam, ita ut contineatur in aliquo tanquam in Cauſa, ſitque ipſa in potentia, jam enim id ſupra rejectum. Deſumenda ergò erit per æquivalentiam ad plura, ita ut una eademque Entitas accepta cum perſonalitate v. g. Patris æquivaleat ſeorſim reperibilibus, nempe communicabili & non communicabili, quæ alibi ſeorſim reperibilia, in eandem Entitatem Divinam coëunt.

PRÆMITTO IV. *Duplicem poſſe virtualem Diſtinctionem cogitari.*

Unam in ordine ad ſecundas intentiones & prædicata Logica, qualia ſunt cognoſci & non cognoſci, præſcindi & non præſcindi. Et alia eſt Diſtinctio virtualis in ordine ad primas intentiones & ad prædicata phyſica qualia ſunt produci & non produci, communicari & non communicari, hæcque ſecunda vocatur antonomaſticè, diſtinctio virtualis.

PRÆMITTO V. *Quæ fuerit neceſſitas adſtruendi iſtam poſterioris ordinis diſtinctionem virtualem in Divinis.*

Debebant imprimis Theologi ſalvare in Deo ſummam identitatem, quæ nullam in Deo compoſitionem actualem admitteret, ſentiebant enim Divinam eſſentiam, eſſe in omni genere perfectionis illimitatam ſimpliciter, quod ſi eſt illimitata ſimpliciter, non debet adſtringi, ut ſit formaliter hæc perfectio & non ſit formaliter hæc perfectio.

Deinde volebant ſalvare prædicata hæc; communicatur non communicatur, producitur non producitur. quæ tamen de uno eodemque non verificantur, niſi invehendo in objectum implicantiam, ut ergò ſalvent ſimplicitatem Dei non ponunt ullam diſtinctionem actualem, ut ſalvent prædicata contradictoria, ponunt iſtam diſtinctionem virtualem ſeu æquivalentiam ad plura, quæ aliàs ſolet appellari eminentialis continentia diſtinctionis, vi cujus habetur, ut cum ſumma identitate, poſſit idem communicari & non communicari, non qua idem eſt, ſed qua æquivalet pluribus.

PRÆMITTO VI. *Quod ſit Signum diſtinctionis virtualis ut ſic.*

Signum ejus eſt reperibilitas unius perfectionis ſine alia in aliis Entibus, quæ tamen in hoc v. g. Ente adunantur.

SUPPONO

Suppono. *Unde dignoſci poſſit quòd aliquid habeat diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata phyſica & primò Intentionalia, vel in ordine ad prædicata Logica, ſeu ſecundò Intentionalia.* Imprimis quia diſtinctio virtualis in creatis nullo modo reperiri poteſt in ordine ad prædicata phyſica, qualia ſunt produci non produci, communicari non communicari, quia magnum abſurdũ ſequeretur per locum Theologicum, nempe poſſe dari in creatis myſterium Trinitatis, quod abſurdum non ſequetur, ſi ponatur diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata, ſecundò Intentionalia, myſterium enim Trinitatis, eſt de linea primò Intentionalium. Ex hoc ergò ipſo dignoſcetur ſi aliquid increatum non ſit, illi non poſſe competere diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata primò Intentionalia.

Deinde de ipſis divinis diſcurrendo Ea quæ æquivalent in divinis iis, quæ aliàs ſeorſim ſunt reperibilia, ita ut quod uni formalitati convenit, ne in ſenſu quidem reali competat alteri, ſignum erit haberi illic diſtinctionem virtualem ad prædicata primò intentionalia: & ita ne in ſenſu quidem reali & identicè communicatur Paternitas Filio, aliàs Filius eſſet in ſenſu reali, & identicè Pater, licèt non eſſet formaliter Pater, ſicut eſt realiter & formaliter Deus, eo quòd illi communicetur realiter & formaliter natura divina. Poſt hæc Scripta reperitur eadem Sententia apud Arriaga de Trinitate diſp. 47. num. 20. Et apud recentiorem Suarez tract. 2. Metaphyſic. diſp. 2. ubi num. 156. expreſsè docet. Paternitatem identicè Filio non communicari. Si autem quod uni competit formaliter competat alteri in ſenſu reali, erit tunc diſtinctio virtualis, non niſi in ordine ad prædicata Logica, & ita in divinis, quia in ſenſu reali miſericordia punit, ideò non diſtinguitur virtualiter, virtualitate in ordine ad prædicata Phyſica & primò intentionalia.

Item quia animalitas in ſenſu reali ratiocinatur, licèt non ratiocinetur formaliter, ideò non diſtinguitur virtualitate illa prima. Tunc autem quod competit uni formalitati, competit in ſenſu reali alteri, quæ cum illa identificatur quando nulla eſt, ejus adſtruendæ neceſſitas, ſicut enim non ſunt multiplicanda Entia ſine neceſſitate, ita nec virtualitates. Porrò ab Auctoribus agnoſcitur vel maximè neceſſitas ponendæ diſtinctionis virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia, quando ipſe articulus fidei id expoſcit, ut expoſcit v. g. in natura comparata ad Paternitatem, non expoſcit in juſtitia comparata ad Miſericordiam.

***

Punctum Difficultatis 1.

An Diſtinctio virtualis, ſit Diſtinctio realis in tertio, & de aliis diſtinctionem virtualem in divinis concernentibus.

Aliqui videntur nolle penetrare, quid ſit diſtinctionem virtualem tenere in divinis explicando eam, per diſtinctionem realem in tertio, nam hoc ſolùm ponunt, quod ſit duorum identificatorum v. g. Filiationis & naturæ alietas in tertio, hoc eſt in Paternitate, quæ eſt diſtincta realiter à Filiatione, quod nos concedimus, dicimuſq; poſſe fieri conjugationem naturæ & filiationis comparatæ ad tertium, quod eſt Paternitas, eritque tunc diſtinctio realis in tertio. At poteſt etiam fieri conjugatio duarum perſonarum, comparatę ad naturam, & tunc erit duorum diſtinctorum realiter, identitas in tertio. Sed remanet tota difficultas, an verificatio prædicatorum contradictoriorum v. g. producti, non producti habeatur formaliſſime ratione verificativi, quod ſit præciſè diſtinctio realis in tertio, & hoc intendunt recentiores aliqui, ut Perez & Eſparza.

Dixi I. Parte D. 2. n. 131 Quòd non rectè explicetur diſtinctio virtualis per diſtinctionem in tertio. Argumenta aliqua inibi propoſita oppoſuit ſibi quidam, dignatuſq; eſt illis reſpondere, ſubjiciam argumenta prout illa ſibi idem oppoſuit.

I. Ratio, quam ſibi oppoſuit eſt. Natura divina ut eſt prior ratione noſtra, ut diſtincta à Paternitate eſt improducta: nec enim ideò Deitas produci non poteſt, quia non poteſt produci Paternitas, cum improducibilitatem Deitatis demonſtret Metaphyſica non demonſtrans Paternitatem. Ergò Deitas non à Paternitate dicit rationem improducibilis.

Respondet idem. Naturam divinam pro illo ſtatu præciſionis à Paternitate, eſſe improductam radicaliter, quatenus adhuc eſt id quod exigit identificari cum perſona improducta. Hanc porrò perſonam divinam improductam ſub hoc conceptu certè demonſtrat Metaphyſica, quia demonſtrat dari naturæ intellectualis individuam ſubſtantiam quæ ſit à ſe, licèt eam non demonſtret ſub conceptu expreſſo Patris generantis Filium.

Contra I. Poſito quod natura divina de ſe, adeoque pro illo priori ſit improducta nonniſi radicaliter, improductio tamen illa non habetur à perſona improducta, quæ in re, imò formaliſſimè eſt Paternitas, ſeu verificativum hujus propoſitionis natura non eſt producta, non habetur à Perſona illa improducta, quæ in re & ratione noſtra eſt ipſa Paternitas. Ergò Deitas non à

Digitized by Google

Paternitate, dicit rationem improducibilis radicaliter. Antec. prob. Tum quia ſi quæratur ex omni retro antiquitate Catholica, quare divina natura communis omnibus tribus perſonis ſit improducta, nemo reſpondebit, quia Paternitas eſt improducta, & tamen omnis retro Theologica Antiquitas agnovit in DEO radicalem illam ut explicata eſt improducibilitatem, hoc eſt, exigentiam ut identificetur natura, improductæ perſonæ. Quod autem retroantiquitas non dederit pro cauſali, natura divina eſt improducta, quia Paternitas eſt improducta, probat Auctoritas S. Anſelmi de Incarnatione Cap. 3. *Quæcunque enim illis ſunt communia, ut omnipotens, æternus, in hoc ſolo intelliguntur.* Ergò cum eſſe improductum quoad eſſentiam, ſit commune omnibus tribus perſonis, iſtud eſſe improductum, intelligetur in aliquo communi, adeoque non in Paternitate. Ergò recurrere ad perſonalitatem erit novitas circa tantum Myſterium. Tum quia ex hac reſponſione inferent Ariani. Si competit improducibilitas Deitatis, nonniſi ratione Paternitatis ſeu perſonæ improductæ, cum reliquis perſonis, non competat perſonalitas improducta ſeu Paternitas, nec competet improducibilitas in natura: cui enim non competit dicere in ſe verificativum naturæ improductæ, nec competet habere in ſe naturam improductam: Verificativum enim cum objecto propoſitionis ſunt idem; cùm ipſa veritas ſit conformitas cum objecto. Tum quia rationem improducti in Myſterio Trinitatis, duplicem eſt neceſſe contra Arianos ponere, unam in ratione naturæ, vi cujus competat aſeitas & Filio & Spiritui S. & aliam in ratione perſonæ quæ competit ſoli Patri; & tamen præſens reſponſio unam nonniſi ponit, cùm verificativum aſeitatis competentis naturæ Divinæ non ſit ipſa Natura Divina ſed Paternitas, & ſi unum eſt verificativum utriuſque improducibilitatis, una erit improducibilitas. Tum quia tenet hic Syllogiſmus. Ratio improducti in natura eſt communis omnibus tribus perſonis, Paternitas non eſt communis omnibus tribus perſonis. Ergò Paternitas non eſt ratio improducti in natura.

Tum quia cum ſit de fide improducibilitatem in natura eſſe communem tribus perſonis, non eſſe autem communem tribus perſonis illam perſonam improductam, quæ in re eſt Paternitas, quomodo ratio improductæ naturæ, dic ſi vis improductæ radicaliter, habebitur ab eo, quod non eſt commune omnibus tribus perſonis: ſicut prædicata reliqua Innaſcibilis, Fontalis Originis in perſonalitate incluſa in Paternitate, non ſunt quid commune omnibus tribus perſonis. Cumq; ratio improducibilis in Paternitate non ſit condiſtincta à ratione fontalis originis proceſſionum Divinarum, ſicut reliquis perſonis hæc fontalis ratio nō competit, ita nec cōpetet indiſtincta virtualiter ratio improducibilis: ſi non cōpetet, nec cōpetet natura improducta: Ergò apparet improducibilitatē naturæ non ratione Paternitatis haberi. Tum quia ponatur hæc demonſtratio. Cui competit eſſe improductum, ſed cui competit eſſe naturam Divinam, illi competit eſſe ens à ſe. Ergò cui competit eſſe naturam Divinam, competit eſſe improductum. Numquidné ſub ly Ens à ſe ſubintelligitur præcisè Paternitas? Si ſubintelligitur, non erit hoc argumentum demonſtrativum, ſed error; habebit enim Minorem contra fidem: erit enim ejus hic ſenſus. Cui competit eſſe Deum, competit eſſe Patrem: Si autem ſub ly Ens à ſe non ſubintelligitur Paternitas: Ergò aſeitatis verificativum non eſt Paternitas: nam verificativum propoſitionis ſubintelligitur in propoſitione. Qui ipſe medius terminus ſic proponitur aliter. Doctrina quæ falſificat formam non eſt admittenda, ſed ſi ponatur, quòd verificativum naturæ divinæ improductæ, voca ſi vis radicaliter, ſit Paternitas improducta, falſificaretur forma. Ergò. Minor prob. quia dictus Syllogiſmus eſt revera in Barbara, prædicta autem aſſumptio reſpondentis ponit illud argumentū non eſſe in Barbara. Quod ipſum prob. Nam illius Majoris veræ, ſenſus univerſalis eſt. Omne & ſolum quod eſt ens à ſe eſt improductum; per oppoſitos autem eſſet iſte ſenſus. Aliquod & ſolum quod eſt Paternitas, eſt improductum, quæ propoſitio & particularis eſt, adeoque deſtructiva Modi Barbara, & falſa: nam non ſolùm quod eſt Paternitas, eſt quid improductum: nam Filio nō competit Paternitas, & tamen competit eſſe improductam naturam. Hinc ulterius ſi quæritur. Sub termino omne & ſolum quod eſt Ens à ſe eſt improductum, vel reſpondet verificativum omne & ſolum quod eſt Paternitas, vel non reſpondet; ſi non reſpondet. Ergò Paternitas non eſt illud verificativum: nam verificativum reſondet ſub propoſitione vera: Si reſpondet Paternitas, ergò & eſt illa Paternitas verificativum dicti termini ut ſupponitur, & non eſt verificativum, quia facit propoſitionem falſam: nam non ſola Paternitas, quæ non reſpondet in Filio Dei, ſed & ejus natura, eſt improducta. Quod autem vel falſificat formam, vel verum, hoc ipſo non eſt verum: nam verum non falſificat verū, ſed nonniſi falſum falſificat, ſicut lucem lux non aufert, ſed tenebræ. Tum quia mala eſt hæc interpolatio, quam aliquando diſputans mecum fecit Arianus olim, nunc Catholicus per Dei gratiam Magnificus ac Generoſus D. Elias à Bukovviec Schlitnig, Burgravius in Palatinatu Poſnanienſi, cujus argumenta mihi propoſita habes I. Parte diſp. ult. à n. 291. ad n. 361. mala inquam eſt hæc interpolatio, credo in unum Deum Patrem omnipotentem, ſed debet eſſe talis, credo in unum Deum. Patrem omnipotentem, ut ſcil. ly unum Deum, non conjungatur cum ſolo Patre omnipotente. Ergò & improducibilitas non

tas non debet conjungi cum ſola Paternitate, nec ſola Paternitas eſſe ejus verificativum, & ſi Deus non dicitur unus unitate deſumibili à Patre. Ergò nec debet dici improductus improducibilitate deſumibili à ſolo Patre.

Tum quia tentet ſi placet Reſpondens ex improducto perſonali, probare improductum commune omnibus tribus perſonis: ſi autem ex improducto perſonali non poteſt legitimè inferri improductum commune, apparet quòd Paternitas, quæ eſt improductum perſonale, non ſit verificativum hujus termini natura divina eſt improducta, nec apparet, quî id probari poſſet niſi aſſumendo hanc Majorem: Identificatum improducto perſonali, & ipſum eſt improductum; quæ propoſitio eſt falſa; quia ſi cauſalis hæc. Ideò natura divina eſt producta, quia identificatur productæ perſonalitati, eſt falſa; etiam hæc erit falſa, ideò eſt improducta natura, quia eſt identificata improductæ Paternitati. Si autem non poteſt probari, ex improducto perſonali, improductum commune omnibus tribus perſonis, apparet quòd hujus termini natura divina eſt improducta, quæ per fidem eſt communis omnibus tribus perſonis, non ſit verificativum Perſonalitas improducta. Tum quia vera eſt cauſalis. Ideò natura divina eſt improducta quia eſt à ſe, falſa autem hæc cauſalis, in ſenſu ut ſuppono formali. Ideò natura divina eſt improducta quia eſt Pater: nam ſicut nullum datur prædicatum verificabile de Paternitate verificabilitate orta ex Filiatione: quia de Filiatione, quâ tali non participat Pater, adeoq; nec de prædicatis incluſis in filiatione quâ tali, conſequenter nec participat de verificativis incluſis in filiatione quâ tali, ſimili jure nec filiatio participabit de verificativis incluſis in Paternitate, & tamen participat de prædicatis improducti: Ergò verificativum hujus prædicati improductum non habetur à Paternitate; ſeu non eſt vera hæc cauſalis: Ideò natura eſt improducta, quia Paternitas improducta. Et certè cui nihil ſit de participatione paternitatis quâ talis, illi nihil erit participationis, de verificativis incluſis in Paternitate quâ tali: nam hæc duo idem ſunt formaliter. Ergò cùm Filiationi, nihil ſit de participatione Paternitatis quâ talis, nihil erit de participatione verificativi incluſi in Paternitate, adeoque nihil erit de participatione improducti: nam cui non competit verificativum improducti participare, nec competet improductum participare: inter prædicatum enim, & verificativum prædicati quâ tale debet eſſe idẽtitas: aliàs poſſet eſſe aliquid verè album non participando de albedine, quæ albedo cum aliis, eſt verificativum prædicati album.

Tum quia poſito prædicto principio videtur tenere Syllogiſmus cujus concluſio eſt falſa, nempe hic. Aſeitas eſt eſſentia divina ſed ſola Paternitas eſt aſeitas. Ergò ſola Paternitas eſt eſſentia divina. Major prob nam definitivè & de primò eſſentiali conceptu eſſentiæ divinæ per oppoſitos eſt Aſeitas. Minor prob. quia ſola Paternitas, eſt improducta: reliquæ enim perſonæ divinæ, ſunt productæ: & ſi non ſola Paternitas eſt improducta, nec ſola erit verificativa prædicati improductum competentis divinis: quod ſi ſola Paternitas eſt improducta ſola erit aſeitas: nam hæc duo idem ſunt realiter & virtualiter; & tamen poſt hanc conceſſam Majorem & Minorem ſequitur concluſio falſa. Ergò ſola Paternitas, eſt eſſentia divina. Tum quia datur identificatum, (vel ſi vis expreſſius dicere concretum) ex improducto & producto, nempe Filius cujus natura improducta, Filiatio producta. Ergò datur & verificativum improducti, & verificativum producti identificata inter ſe: ipſum enim eſſe improductum verificat prædicatũ improducti, & ipſũ productũ verificat prædicatum producti, Ergò ſi productum & improductum identificantur inter ſe, etiam verificativum improducti & producti identificabuntur inter ſe; & tamen Paternitas quæ eſt verificativum prædicati improductum, non identificatur Filiationi, ſed diſtinguitur realiter ab eodem. Loquendo item de identificato ex naturâ & Paternitate quæro virtualitati illi quæ eſt natura, vel competit ratio improducti indiſtincta virtualiter à naturâ, diſtincta autem virtualiter ab improductione incluſa in Paternitate, vel non; ſi competit. Ergò non ratione Paternitatis eſt improducta; ſi non competit, contra erit, quia æquè natura non terminat productionem ac Paternitas. Ergò etiam illa virtualitas, erit improducta Et ſi ſoli Paternitati competit ratio improducti, ſola Paternitas erit Deitas, quæ eſt à ſe & improductum quid, jam enim aliis perſonis non competet improductio, cùm eis non competat Paternitas; adeoque nec competet eis Deitas. *His allatis*

Reaſſumitur prædicta Ratio. Natura divina ut eſt prior ratione noſtra & diſtincta à Paternitate, eſt improducta radicaliter ut ratio demonſtrat, & hæc improducibilitas radicalis & antecedens non verificatur ratione improductæ Paternitatis ut probatur. Ergò Deitas non à Paternitate dicet rationem improductæ.

Dices. Non ratione Paternitatis ſub expreſſo conceptu Patris generantis filium verificari prædicatum improducti; ſed à perſona improducta, quam ſub hoc conceptu demonſtrat Metaphyſica.

Respondetur. An ſub hoc conceptu demonſtret id Metaphyſica, de hoc infra. Quantùm ad præſens dici poteſt, quòd ſicut nemine cogitãte eſt verũ dicere natura divina eſt improducta, ita & verificativũ illius propoſitionis debet eſſe nemine cogitate; hoc autem non eſt aliqua perſonalitas abſtracta, ſed nonniſi ipſa Pater-

nitas: Ergò ſi Paternitas ut probatum eſt non verificat hoc prædicatum, nec verificabit dicta Perſonalitas. Et certè illam propoſitionem Natura eſt improducta, verificat perſonalitas non producta, ſed hæc non eſt alia niſi Paternitas. Ergò id verificat Paternitas; ſed non verificat Paternitas ut probatum eſt. Ergò nec verificabit illa perſonalitas.

Contra II. Tum quia illud quod aſſumit in ſuâ reſponſione, non eſt certum, nempe demonſtrari à Metaphyſicâ naturam divinam ſub formalitate perſonæ improductæ: Quæro enim, vel demonſtrat naturam divinam ſub formalitate perſonæ improductæ, diſtinctæ à naturâ vel indiſtinctæ: ſi diſtinctæ, ubinam habetur hæc demonſtratio quæ demonſtrat ipſam perſonam diſtinctam à naturâ ſive divina ſive creata? ſi demonſtrat ſub formalitate indiſtinctæ, aut abſtrahendo ab illâ ſit diſtincta vel indiſtincta, quî jam prædicatum hoc natura divina eſt improducta, verificabitur non ratione naturæ quod intendit Reſpondens? Tum quia ſi quæratur ex illo Metaphyſico demonſtrante improducibilitatem naturæ divinæ, tantumné agnoſcit Perſonam in Deitate improductam, an etiam naturam? Reſponderet tanquam ſcientificus, naturam: nam non demonſtratur Perſonalitas: ſi autem Metaphyſicus ſcientificè, agnoſcit naturam improductam divinam, cur recurritur ad Perſonam improductam? Tum quia hæc quæ dicitur demonſtrari perſona improductâ, non eſt ſubſiſtentia abſoluta, quia non datur; nec illa ſubſiſtētia eſt perſona apud illos, qui illam concedunt: non Perſona Patris ſub expreſſo conceptu Patris ut conceditur, quid ergò eſt? & quidem de quo habeatur ſcientia, ſeu notitia certa & evidens. Tum quia videtur hæc Reſponſio recedere à propria ſententia: ante enim argumentum propoſitum dicebatur, quod verificativum hujus propoſitionis natura eſt improducta, ſit Paternitas improducta; modo autem jam non reſpondetur per Paternitatem, ſed per neſcio quam perſonam improductam. Tum quia etiam poſito quòd demonſtret Metaphyſica Perſonam Divinam improductam, licèt non ſub conceptu expreſſo Paternitatis, redit Argumentum: an natura divina, prout prior ratione, præ illâ perſona improducta, ab illa habeat rationem improductæ formaliter. Quod argumentum vide loco citato in 1. Parte num. 138.

Contra III. Tum quia Nego naturam divinam pro illo priori tantùm eſſe radicaliter improductam, nam pro illo priori natura divina eſt formaliter natura divina: eſt enim formaliter quod eſt & ſupponitur: Ergò & formaliter eſt à ſe, adeoque formaliter improducta. Tum quia natura divina rationem naturæ divinæ formaliter, non accipit à Paternitate, vel ſi vis à formalitate perſonæ improductæ, ſed hæc ratio Naturæ divinæ, ante illam perſonalitatem præſupponitur. Ergò nec accipit rationem formaliter improductæ. Ergò antecedenter eſt jam formaliter improducta, & non tantùm radicaliter. Tum quia in quonam ſtet hæc radicalis improducibilitas explicari non poteſt: non enim poteſt dici ideò eſſe radicaliter improductam, quia exigit identificari cum perſona improducta: Dicam enim etiam eſſe radicaliter productam; quia exigit identificari cū perſona producta Verbi & Spiritus S. Tum quia nihil deeſt illi improducibilitati radicali, quominus ſit improducibilitas formalis: certè enim antecedenter ad Paternitatem non intelligitur terminaſſe ullam productionem ſui. Tum quia redit tota difficultas. Competit naturæ improducibilitas radicalis, Perſonalitati Verbi non competit: Ergò non recurrendo ad diſtinctum quid realiter, poteſt illa improducibilitas verificari de natura ipſa, conſequenter etiam addito hoc termino, manet in integro argumentum. Proinde iteratò ſic proponitur in terminis reſpondentis. Natura divina ut eſt prior ratione noſtrâ, & diſtincta à Paternitate eſt improducta radicaliter: Ergò Deitas non à Paternitate dicit rationem improducibilitatis radicaliter.

Addo, Reſpondentem attendiſſe quidem ad hoc, an divina natura ſit improducibilis antecedenter ad Paternitatem, ſed non attendiſſe, quomodo poſſit à Paternitate ſumere rationem improducibilis; quod tamen tanquam primarium illa ratio involvebat. Quod ſi Reſpondens nomine improducibilitatis formalis intelligat improducibilitatem perſonalem, hæc autē ſoli Paternitati competit; ſed non deberet ſola appellari improducibilitas formalis: cùm tam perſona Patris, quàm natura nullam formaliter terminet productionem ſui.

Confirm. Hæc omnia. Improductio radicalis competit naturæ divinæ, non competit filiationi realiter identificatæ, oſtende quid tertium diſtinctum realiter, ratione cujus competat improductio radicalis. Nam à Paternitate habetur ſola improductio formalis.

Punctum Difficultatis 2.

Reſtituuntur duæ Rationes pro eadem Concluſione.

II. RATIO eſt. Si Natura divina ratione identitatis cum Patre eſt improducibilis. Ergò pariter ratione identitatis cum Filio erit producibilis.

Respondet Idem. Diſparitatem eſſe, quia cùm denominatio Producti neceſſariò dicat oppoſitionem relativam, ideoq; diſtinctionem realem immediatā producti à producente, à quâ oppoſitione præſcindit denominatio improducti, ut patet; hinc eſt, quòd natura divina, cùm ſit

ſit quid idem immediatè cum producente & producto, capax eſt, ut à Paternitate denominetur improducta, non autem à Filiatione denominetur producta; ſicut nec denominatur producens: ut enim denominetur aliquid tale vel tale, requiritur capacitas ſubjecti.

Contra eſt. Tum quia reſpondetur per hoc quod ipſum ſequitur vi doctrinæ reſpondentis: Redit enim Argumentum: ideò natura divina eſt improducta quia identificatur realiter cum improducto. Ergò etiam ideò eſt relata, quia identificatur cum relato. Tum quia ſi aliunde non oſtenditur impediri, natura, ne denominetur producta, ex eo non oſtendetur, quia non eſt relata; nam facilè aſſumi poteſt etiam eſſe relatam cùm ſit producta; eſt autem producta, quia identificatur producto diſtincto realiter in tertio, ſicut eſt improducta, quia identificatur realiter improducto, diſtincto realiter in tertio. Et ſicut ſi quis probaret ſimium eſſe rationalem; Reſpondens per hoc ſolùm, quia non eſt riſibilis, non commodè reſponderet: facilè enim eſſet urgere hoc ipſo quia eſt rationalis eſt riſibilis, nec tu reſpondes cur non ſit rationalis: ita & in præſenti, cùm probetur ſequi etiam naturam divinam eſſe producibilem cùm identificetur producto, idque ideò quia ex eo eſt improducta quod identificetur improducto, recurſus ad hoc quòd non ſit relata natura divina non tenebit. Hinc ſi non ſolves aliunde cur non ſit ex paritate rationis producta, per hoc non ſolves, quia eſt non relata: nam relatum ſequitur neceſſariò ad productum. Tum quia quamvis improductum ſecundùm rationes communes ſpectatum; non dicat relationem, improductum tamen quod eſt Paternitas, eſt quid relatum, utpote identificatum virtualiter Paternitati, quæ eſt quid relatum: ſi autem illud improductum eſt relatum & ratione illius verificatur natura divina eſt improducta, non autem ratione alicujus communis rationis improducti, immeritò recurritur ad illam rationem improducti, de ſe non relatam: imò ſequitur ex hoc principio etiam naturam divinam eſſe improductam relatè, quod eſt abſurdum. Nego ergò patere, quòd ratio improducti à quâ denominatur per reſpondentem natura, non ſit relativa. Tum quia non videtur eſſe recta hæc cauſalis, quam ponit Reſpondens. Cùm natura inquit divina, ſit idem immediatè cum producente & producto, capax eſt, ut à Paternitate denominetur improducta: quid enim ad hoc facit identitas immediata cum producente & producto ut denominetur improducta? cùm potiùs ad id faciat identitas immediata cum improducto. Tum quia concedo ut aliquid denominetur tale requiri capacitatem ſubjecti, ſed dico vi principiorum reſpondentis ſequi; quòd natura divina ſit capax relationis: nam identificari capaci relationis eſt eſſe capax relationis, & ſi per reſpondentem rectè colligitur capacem eſſe naturam divinam, ut ſit improducta, quia eſt idem realiter cum improducta Paternitate, dicam etiam naturam divinam ex vi principiorum reſpondentis eſſe capacem ad referri cùm identificetur relato, eſſe capacem ad produci cùm identificetur producto.

Reſpicit hæc ratio id principium, quòd ſcil. cauſales tales ſint adferendæ, quæ non inducant in errorem, inducunt autem in errorem, quando mutata materia, & retenta cauſali, falſum ſequitur. Sic ſi quis interrogatus, quare calor diſſolvat? Reſponderet, quia eſt qualitas unita: cauſalis illius in errorem induceret, quia mutatâ materiâ hoc eſt ſi procedat non de calore, ſed de frigore, ſequitur quod frigus diſſolvat; idque ideò, quia etiam frigus poſitum in ſubjecto, eſt qualitas unita. Applica ad præſens, quæro quare natura divina eſt improducta, cauſalis eſt ab identificatione, quia identificatur improducto. Muto materiam improducti, in materiam producti, aſſumoque eandem cauſalem: Ergò etiam natura divina eſt producta: quia identificatur producto. En falſum, ex quo falſo colligo priorem etiam cauſalem legitimam non eſſe.

III. Ratio eſt. Si diſtinctio virtualis reperitur inter ea, quæ in tertio realiter diſtinguuntur, cur non etiam inter ea, quæ realiter diſtincta inter ſe identificantur realiter in tertio, ut identificantur realiter Paternitas & Filiatio in natura.

Respondet Idem. Hoc ideò eſſe, quia diſtinctio virtualis intrinſeca, eſt unius indiviſibilis entitatis æquivalentia pluribus diſtinctis realiter: quæ autem in tertio diſtinguuntur ſunt adhuc indiviſibilis entitas: Paternitas autem & Filiatio quæ identificantur realiter in tertio, ſunt plures relativæ entitates.

Contra. Tum quia illo loco ſolùm hoc intendimus. Sicut reperitur diſtinctio illa inter diſtincta realiter in tertio, ita reperiri etiam inter identificata in tertio. Et ſicut dicunt oppoſiti fide ſancitum eſſe dari ibi duas formalitates v. g. Paternitatem & eſſentiam realiter inter ſe identificatas, & dari tertiam formalitatem v. g Filiationem identificatam realiter cum eſſentia, diſtinctam realiter à Paternitate, quæ eſt tertia formalitas; ita Fide ſancitum eſt dari ibi duas formalitates diſtinctas realiter Paternitatem & Filiationem, identificatas cum tertio, quod eſt eſſentia Divina: nec hoc negari poteſt, illudq; ſolùm inibi intenditur. Videturque ſive aſſumatur quod tuetur Reſpondens, ſive aſſumatur quod importat ratio adlata, ſolùm oſtēdi ſubjectum, cui competit dicere diſtinctionem virtualem; non autem oſtenditur univerſaliter, quare illa prædicata ſine contradictione verificari poſſint. Tum quia redit argumentum etiam poſita identificatione in tertio, ſalvabitur, quòd diſtinctio virtualis intrinſeca, ſi unius indiviſibilis entitatis æquivalentia pluribus diſtinctis reali-

Digitized by Google

realiter: nam unumquodque eorum tertio identificatum, eſt indiviſibilis entitatis, & tamen pluribus æquivalens. Tum quia virtualis diſtinctio, non tam eſt alietas quàm æquivalentia ad alietatem: Ergò ad excluſionem illius actualis alietatis, poteſt illa in Divinis peti ex identificatione in tertio.

IV. Ratio. Si per impoſſibile animal hominis ne quidem in ſenſu reali ratiocinaretur, ſed tantùm rationale, tunc daretur inter iſtas formalitates diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata phyſica, ſine ullâ diſtinctione reali in tertio.

Respondet Idem. In tali caſu ficto, non futuram diſtinctionem virtualem inter animal hominis & rationale, perinde ac non datur diſtinctio eadem inter Hircum & Cercum in HircoCervo, alioquin caſus qui ab arguente ſupponitur eſſe chimariricus, ſiquidem non eſſet chimæra de eodem verificari contradictoria phyſica.

Contra. Tum quia ſi quis ponat, ſi Leo per impoſſibile eſſet homo, ratiocinaretur, non rectè quis ei reſponderet, non ratiocinaretur, quia aliàs caſus hic non eſſet chimærius, ratiocinari enim non eſt chimæra: Ergò nec præſens reſponſio rectè procedit. Tum quia caſu objectionis poſito, non daretur tunc quidem actu & abſolutè diſtinctio virtualis, daretur tamen in ſuppoſitione illa impoſſibili, & conditionatè, nec dandam eo ſenſu, probatur ulla ratione. Tum quia etiam in Hirco & Cervo, ſi per impoſſibile daretur, & ſi per impoſſibile, ne in ſenſu quidem reali operatio hirci penderet ab eſſe Cervi, nego quòd tunc in ſuppoſitione hac, non ſequeretur dandam conditionatè in illo hirco cervo diſtinctionem virtualem; licèt ſi tantùm ſupponatur hircocervus, nihil tunc ſequatur de conditionatè ponenda in illo diſtinctione virtuali, quia ſuppoſitio impoſſibilis de hoc non formatur?

V. Ratio. Procedit quærendo ratione cujus tertii natura divina diſtinguatur virtualiter intrinſecè, à tribus perſonis ſimul ſumptis, & ratione cujus tertii natura ſit communis & non Paternitas.

Respondet Idem. Naturam à tribus perſonis ſimul ſumptis diſtingui realiter in tertio prædicato, nempe tùm in una Perſona ſeorſim ſumpta, tum in duabus. Addit tertium ratione cujus natura eſt communis non debet eſſe commune: Nam profectò etiam in Creatis Natura humana eſt communis ratione Petreitatis, Pauleitatis, quæ non ſunt quid commune.

Contra. Tum quia Argumentum procedit de natura comparata non ad unam perſonam, à qua diſtinguantur realiter duæ, nec procedit de natura comparata ad duas perſonas, à quibus diſtinguatur realiter una perſona; ſed procedit de natura, comparata ad omnes ſimul tres perſonas: non ergò ſit ſatis intento argumenti: Redit enim ſic. Dātur contradictoria quæ verificantur in divinis, & nō ratione alicujus tertii diſtincti realiter. quod ipſum prob. Nā natura eſt cōmune ſeu participabile quid per identitatem, perſonæ ſimul ſumptæ, non ſunt quid commune ſeu participabile per identitatem: Rogo ratione cujus tertii diſtincti realiter, verificatur illud prædicatum Natura eſt communis. Tum quia. Quod dicitur: Ideo eſſe naturam communem, quia identificatur non ſoli Patri ſed etiam & Filio & Spiritui S. redit argumentum ratione cujus diſtincti realiter, verificatur hoc prædicatum: Natura poteſt identificari non tantùm ſibi ſed & Patri & Filio & Spiritui S. perſonalitates non poſſunt identificari, niſi unaquæque ſibi: Addo ſi non eſt neceſſe hoc prædicatum producti quod eſt Filius, comparatum ad naturam improductam verificari ratione alicujus tertii, ſed verificatur ratione identificati realiter, cur non & prædicatum improducti, verificari poterit ratione naturæ, non recurrendo ad quidquam diſtinctum? Tum quia immeritò dicitur naturam humanam eſſe communem ratione Petreitatis, Pauleitatis, quæ nō ſunt quid commune: Nam ſicut ſi quis dicat album non eſſe album imperceptibile dicit; ita ſi quod eſt cōmune, eſſe dicatur non commune imperceptibile eſt. Deinde nego naturam humanam eſſe communem ratione Petreitatis, Pauleitatis: eſt enim id cui eſt cōmune, id autem cui aliquid eſt commune non debet eſſe cōmune, ſed id quod eſt commune, cum ſit id quod eſt, debet eſſe commune: Hinc natura humana ratione ſui eſt communis per multiplicationem. Imò concedamus, quod tertium ratione cujus natura eſt communis non debeat eſſe commune, oſtendatur tamen diſtinctum realiter in tribus perſonis, quod verificet hoc contradictorium Natura eſt communis, ut teneat doctrina aſſumpta de contradictoriis non verificabilibus niſi ratione diſtinctionis realis ſaltem in tertio.

Redit ergò argumentum natura eſt communis, Perſonalitates ſimul etiam ſumptæ non ſunt communes. Natura eſt non relata, perſonalitates omnes ſunt relatæ. Eſſentia divina non diſtinguitur virtualiter à natura, eſſentia divina diſtinguitur virtualiter à perſonis. Oſtendatur ratione cujus diſtincti realiter in tertio, eſſentia habet, ne diſtinguatur virtualiter à natura.

Rurſùs natura divina eſt improducta radicaliter, Perſonalitas Verbi non eſt improducta radicaliter, oſtendatur quid ſit diſtinctum realiter, ratione cujus competat illud prædicatum naturæ. Nec eſt hîc recurrere ad Paternitatem, quia loquimur de improductione radicali, quam non accipit à Paternitate, ſed quæ præſupponitur Paternitati. Concedo quidem quòd commune per identitatem non debeat haberi ratione diſtincti realiter ſed in Tuis principiis deberet haberi, quia in Tuis principiis commune & non

non commune non poſſunt verificari niſi ratione diſtincti realiter, vel jam non erit Univerſale, contradictoria non verificari niſi de diſtinctis realiter ſaltem in tertio.

Confirmatur. Quærendo ratione cujus tertii Natura identificetur cum Filio & Spiritu S. non autem Paternitas.

Respondet idem. Hæc contradictoria eſſe formaliſſimè ipſam in tertio diſtinctionem realem Naturæ à Paternitate, ac proinde fruſtra requiri tertium ratione cujus hæc contradictoria verificentur de Natura & Paternitate, nequit enim diſtinctio realis in tertio dari ſine tertio.

Contra. T. q. Accipio hoc ipſum. Nequit dari diſtinctio realis in tertio ſine tertio; oſtende ergo iſtud tertium diſtinctum realiter, quod dicitur identificari, etſi identificatur, hoc ipſo non eſt diſtinctum realiter. Unde nego hæc contradictoria eſſe formaliſſimè ipſam in tertio diſtinctionem realem, cùm non oſtendas iſtud tertium realiter diſtinctum. Tum quia magis adhuc urgebit Argumentum, quærendo ratione cujus tertii diſtincti realiter Natura identificetur, tres perſonæ, (tres pono non ſolùm Paternitatem) non identificentur. Tum quia ſalvo, ſalvo meliori, non debet unquam, & ullo modo dici, quod detur diſtinctio realis Naturæ à Paternitate; vel enim ſequeretur multiplicitas Deitatis, quod eſt Politheiſmus, vel negatio Deitatis de Paternitate: Diſtincta enim realiter negantur de ſe. Et certè illa Deitas diſtincta realiter à Paternitate in tertio vel eſt eadem cum illa quæ identificatur cum Paternitate, vel non eadem: ſi eadem, quî identificatum realiter, idem alicubi diſtinguitur realiter: ſi non eadem, Ergo dantur plures Deitates, una non identificata, altera identificata, altera identificata Paternitati.

VI. Ratio. In oppoſita ſententia ſequitur, quod nullum prædicatum conveniat Naturæ Divinæ ratione ſui, ſed tantùm ratione Perſonarum.

Respondet idem. Eſſe omnipotentem, Sapientem &c. ſimilia prædicata, quæ tam de Natura Divina dicuntur, quàm de omnibus Perſonis conveniunt Naturæ formaliter ratione ſui, ſolumq; illa deſumuntur ab aliqua Perſona, vel Perſonis, quæ contradictoriè dicuntur de Natura, & de Perſona vel de Perſonis, ut eſſe improductum, eſſe commune &c.

Contra. Tum quia. Si prædicata quæ tam de Natura quàm de omnibus Perſonis dicuntur conveniunt Naturæ ratione ſui, Ergo & verificatio prædicatorum in illa materia contradictoriarum. conveniet Naturæ ratione ſui, adeoque non ratione diſtincti realiter in tertio: cujus oppoſitum intendit reſpondens, adeoque ſi dicatur omnipotentia non eſt identificata virtualiter Perſonis (abſoluta enim à relativis in Deo diſtinguuntur virtualiter) hæc contradictoria verificabitur ratione ſui, ſeu Naturæ à qua eſt indiſtincta virtualiter Omnipotentia, adeoque non ratione alicujus diſtincti realiter. Et ſi eſſe omnipotentem non deſumitur à Perſona, etiam eſſe improductum in Natura non deſumetur à Perſona. Tum quia, illa ſolum prædicata deſumuntur ab aliqua Perſona, vel Perſonis, quæ contradictoriè dicuntur de Natura & de Perſona vel Perſonis. Ergò improducibilitas in Natura. cùm tam competat Naturæ, quàm Perſonis ratione Naturæ, non deſumetur ab improducta perſonalitate Patris. Tum quia, Redit ſic Argumentum factum. Et imprimis ſuppono, etiam de abſolutis prædicatis poſſe formari contradictorias propoſitiones, reſpectivè ad formalitates relativas, idque ex eo, quia ipſi ly *Eſt* poteſt contradictoriè opponi *Non*: Ergò & quibuscunque particularibus *Eſt* incluſis ſub *Eſt* univerſali, poteſt opponi *Non*. Rursùs quia de facto duæ propoſitiones tales formari poſſunt, v.g. omnipotentia ſequitur virtualitatem Naturæ, Omnipotentia non ſequitur Virtualitatem Perſonæ, ſeu quod idem eſt indiſtinguitur Virtualiter Omnipotentia à Natura, diſtinguitur à Perſonalitatibus. Suppono deinde contradictoria non poſſe verificari in Divinis, niſi ratione diſtinctionis reales in tertio. Suppono 3. Hoc tertium diſtinctum eſſe Perſonalitates. His ſuppoſitis: Reaſſumitur Argumentum, nullum contradictorium prædicatum convenit Naturæ Divinæ ſalvabile ratione ſui, cum illa non ſit quid diſtinctum realiter in Divinis. Ergo ſalvabitur contradictio ratione perſonarum, quæ in Divinis ſunt & quidem ſolæ, diſtinctè realiter. Rursùs ipſa ratio Naturæ Divinæ quæ eſt aſeitas ſeu improducibilitas non ſalvatur ratione ſui ſed ratione Perſonæ Patris improductæ: Ergo & incluſa in Natura cum identificatione Virtuali non ſalvabuntur ratione ſui, ſed ratione perſonæ vel perſonarum.

Antequam hæc & alia argumenta propoſuiſſem in prima parte conſului viros doctos, erat enim hæc ſententia primùm à me impugnanda, inter quos, Patrem Danielem Pavvlovvski, Collegam meum olim, & nunc Theologiæ Cracoviæ Profeſſorem, Virum in humanioribus ingenioſiſſimum, & in ſpeculativis acutiſſimum, & quia cenſuit ille; cum aliis, argumenta à me propoſita, benè urgere, hinc etiam in præſenti fidenter ea reſtauravi.

Punctum Difficultatis 3.

Adduntur aliqua & notantur.

Addenda hîc ſunt aliqua penſando mentem Cujusdam.

Ponit I. Quòd diſtinctio Virtualis intrinſeca conſiſtat in eo, ut Ens aliquod in ſe unum realiter

realiter ſit nihilominus potens verificare prædicata contradictoria. *Hoc poſitum*

Non Satisfacit. Quia ſupponit ille dari in Divinis diſtinctionem iſtam Virtualem intrinſecam, & tamen & illic non datur verificatio, formaliter contradictoriorum, quæ appellatur in I. Parte proportionata affirmatio & negatio: Hinc etiam in Divinis non poteſt verificari hæc formalis contradictoria, Natura communicatur, natura non communicatur, Paternitas non communicatur Paternitas communicatur. Et Ratio eſt, quia ſi vel ſemel verificaretur contradictoria formalis, falſificaretur principium lumine naturæ notum: Quodlibet eſt aut non eſt: Imò ulterius ſi verificarentur duo contradictoria formaliter non quodlibet eſſet aut non eſſet, ſed eſſet & non eſſet, eſſet quia affirmaretur, non eſſet quia negaretur. Unde quando dicitur, Natura communicatur, Paternitas non communicatur, ly quidem communicatur & non communicatur ſunt contradictoria formaliter, ſed Natura communicatur, Paternitas non communicatur, non ſunt contradictoria formaliter, quia non procedunt ratione ejusdem, idque ſuppoſita aliunde diſtinctione virtuali. Si tamen hæc duo natura communicatur, Paternitas non communicatur dicerentur de objecto creato, eſſent formaliter contradictoria? quia ſuppoſito quod illic non ſit diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata phyſica, & primò intentionalia, ratione ejusdem diceretur communicatur, & non communicatur, adeoq; jam foret formalis contradictio. Quod ſi etiam in Divinis non datur verificatio contradictoriorum formaliter, immeritò ſine ullo addito explicatur diſtinctio virtualis per iſtam convenientiam prædicatorum contradictoriorum.

Ponit II. Quòd aſſeratur hæc diſtinctio virtualis intrinſeca in Divinis à plerisque: idq; eo, quia Perſonalitas Patris æterni identificatur realiter cum Naturâ Divinâ, nihilominus de hac Natura affirmabilis eſt à parte rei Perſonalitas Verbi, quæ eadem perſonalitas Verbi, negatur de Perſonalitate Patris. *Hoc poſitum*

Non Satisfacit. Quia quamvis in hoc Myſterio difficultates ſint connexæ, ut dum conſiderando Patrem enuncio Natura communicatur, Paternitas identificata naturæ non communicatur. Item Perſonalitas Filii eſt idem cum Natura Patris, Perſonalitas Filii non eſt eadem cum Perſonalitate Patris, id tamen ad quod inventa eſt diſtinctio virtualis (voca illam nunc intrinſecam) non eſt, ad ſalvandum, cur negari de ſe poſſint ipſæ Perſonæ: hoc enim oritur ex diſtinctione non virtuali, ſed reali earundem inter ſe: ſed quod diſtinctione virtuali ſalvari debet, eſt circa formalitates inter ſe non diſtinctas realiter, qualis eſt Natura & Perſonalitates. Unde ſi quæratur cur Paternitas & Filiatio diſtinguantur in Natura; non eſt neceſſe recurrere ad diſtinctionem virtualem: ſed ſatisfit dicendo quia Paternitas & Filiatio diſtinguantur inter ſe realiter, non diſtinguuntur autem realiter à natura. Si autem quæratur, quare Natura eſt communis Paternitas non eſt communis, fiatque quæſtio inter terminos non diſtinctos realiter, tum primum recurri debet ad diſtinctionem virtualem. Fundaturque ulteriùs in hoc iſtud aſſumptum: Quia de diſtinctione virtuali diſcurrendum eſt inter terminos, ſecundùm quod identificatos realiter: Jam autem Natura quidem & Perſonalitas ſunt termini identificati realiter, in illisque recurritur ad diſtinctionem virtualem; non autem inter terminos non identificatos realiter qualis eſt Paternitas & Filiatio. Si tamen de perſonis diſtinctis realiter inſtituatur quæſtio reducta ad terminos identificationis, tum primùm recurretur ad diſtinctionem virtualem: quia illa procedit, ſemper inter terminos identificatos realiter. Unde ſi quæratur, quare Paternitas identificatur cum Natura, non identificatur autem cum Filiatione? Reſponderi poteſt; quia ſunt unum in natura, ideoque identificantur in Natura, perſonis autem diſtinguuntur realiter, adeoque in illis non identificantur realiter. Ubi ut vides, quia quæſtio inſtituta de terminis non identificatis inter ſe, ideò nec reſponſio datur per recurſum ad diſtinctionem virtualem: Si autem redigas quæſtionem ad terminos identitatem realem importantes v.g. cur poteſt natura eſſe communis, & non Paternitas, cùm ſint inter ſe idem, redigitur jam quæſtio ad terminos identitatem importantes, ideò & reſponſio fiet per diſtinctionem virtualem; quia ſcilicet inter ſe diſtinguuntur virtualiter Natura & Paternitas. Jam autem præſens Poſitum, non videtur clarè hæc duo diſtinguere.

Ponit III. Ex mente Oviedi, quod ſint ſeverè reprehendendi, qui hanc diſtinctionem divina humanis confundentes tranſtulêre ad creata, tandemque addit. Diſtinctionem virtualem extrinſecam dari in in Creatis. *Hoc Poſitum*

Non Satisfacit. Quia non recitantur Auctores, qui ſimilem diſtinctionem in Creatis poſuerint, ut datur inter Naturam & Perſonalitatem divinam, adeoque qui agnoverint Myſterium Trinitatis in Creatis. Quod autem admittit indiſcriminatim diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata extrinſeca, indiget limitatione. Certè enim dextrum & ſiniſtrum ſunt prædicata extrinſeca, numquidne idem ratione ejusdem poteſt eſſe dextrum & non dextrum. Relatio Paternitatis creatæ v. g. agnoſcitur à Scotiſtis extrinſecùs adveniens, numquidne idem poteſt eſſe Pater & non Pater?

Notantur Quædam.

Noto I. Circa reſponſionem ad ſecundum: (eo enim loco poſitum eſt hoc argumentum

tum à reſpondente) Agnoſci à reſpondente præter improductum perſonale, improductum commune omnibus tribus; quæ tamen diviſio, cùm pernecesſaria fuerit, nullibi attacta eſt. Cum autem nunc agnoſcatur, & agnoſci debeat tanquam articulus fidei, quærere reſtat, id quod erat hujus argumenti intentum: Ratione cujus diſtincti realiter in tertio, verificetur hoc de natura? ſic enim formo propoſitionem: Improductio Naturæ eſt improductum commune omnibus tribus perſonis. Improductio Paternitatis, non eſt improductum commune omnibus tribus perſonis. Quærereque reſtat, hoc, quod tot argumentis quæſitum: Ratione cujus diſtincti realiter in tertio, verificetur hoc prædicatum, Natura Divina eſt improductum commune omnibus tribus perſonis?

Rursus. Si datur improductum commune omnibus tribus perſonis, quod appellat reſpondens Improductum Radicale, qualis erit illa cauſalis (nam abſtineo à cenſura) ideo naturam eſſe improductam, quia perſona Patris eſt improducta. Nam ſi illa vera eſſet, ſolus Pater eſſet Deus, quia ille ſolus verificaret rationem improducti, rationem Entis à ſe, adeoque rationem Naturæ Divinæ.

Addo. Licèt anteceſſio illa, quâ Natura, ratione quædam cogitatur antecedere Paternitatem, ſit quid ſecundo-intentionale; cæterum quòd Natura ſit improductum commune omnibus tribus perſonis, & quòd ſit improductum Radicale, non eſt prædicatum ſecundo-intentionale, ſed primo-intentionale, & independenter à noſtris conceptibus verum: & de hoc iterato quæritur: Ratione cujus tertii diſtincti realiter verificetur? Quanquam dum noſtrum argumentum evincebat: Dari anteceſſionem Naturæ ante Paternitatem, hoc ſolùm intendebat: Si antecedit Natura per rationem Paternitatem, proque illo priori convenit illi formalitas improductæ, ergò non à Paternitate habet rationem improducta. Falſa ergo eſt illa cauſalis: ideo natura Divina eſt improducta, quia Paternitas eſt improducta. Deinde non ſatis intelligitur, nec Catholicè intelligi poteſt illa propoſitio: Oppoſitum contradictoriè prædicatum dicit de Filio, nempe non eſſe improductum radicaliter; ſi enim de Filio dicitur, quòd ſit Natura Divina, dici debet, quod ſit improductum radicaliter Explicari ergo debet hæc propoſitio. Quodſi intelligat reſpondens ſub dicta phraſi Virtualitatem improducti radicalis, non eſſe virtualiter Virtualitatem productæ Filiationis, vera erit doctrina; ſed reſtat oſtendendum: Ratione cujus diſtincti realiter, verificetur de natura ly improductum radicaliter; cum hoc ipſum non verificetur, de Filiationis virtualitate. Denique quod dicit reſpondens improductum quod datur in Filio per identitatem eſſe commune, de quo improducto non agitur, quod inquam dicit, hoc ipſum planè eſt in quæſtione, de hocq; ipſo agitur; nempe ratione cujus diſtincti realiter in tertio conveniat hoc prædicatum Naturæ, eſſe improductum commune omnibus tribus.

Sed quid de illa phraſi ſentiendum, Natura ut exiſtens in Filio, habet exiſtentiam in Patre; ideo adhuc in Filio conſtituitur in ratione improducti, quaſi ex obliquo per Paternitatem, quamvis hæc non ſit per identitatem in Filio? certè cum jam agnoverit reſpondens improductum commune omnibus tribus, condiſtinctum ab improducto perſonali; poterat, & debebat, in hac ratione improducti communis ſalvando, recurrere, non ad obliquum Paternitatis, quæ eſt improductum perſonale, ſed ad improductum commune, quod improductum commune, eſt per identitatem in Filio. Videtur ergo quoad vocem concedi improductum commune, non quoad rem, cum in illo ſalvando, recurratur iteratò ad Paternitatem.

Manet ergo inſolutum argumentum: nempe dari improductum commune omnibus tribus perſonis, cujus verificativum non poteſt eſſe aliquid diſtinctum realiter in tertio, quod ſit commune omnibus tribus perſonis; adeoq; falſam eſſe celebrem illam cauſalem: Ideò natura Divina eſt improducta, & quidem nemine cogitante, quia Paternitas eſt improducta. Conſequenter poterat reſpondens non dicere, quod argumenta non premant.

Noto II. Circa reſponſionem ad tertium argumentum, Concedo, quod productum ex ſuo conceptu ſit relativum; ſed quærere reſtat; Cur conceptus hic relativus, non competet Naturæ Divinæ ratione Filiationis productæ? Concedo, quod eſſe improductum non ſit relativum, ſed quære reſtat: Cur ſicut ex identificatione Naturæ cum Paternitate, habeatur in Natura ratio improducti, quæ non eſt Relativa, cur inquam, non habeatur etiam ratio producti in Filio, quæ eſt producta. Quærere item reſtat eſt ideo capax Deitas, per te, improductionis, quia identificatur cum Paternitate, etſi aliunde habet hanc capacitatem improductionis. Falſa erit prædicta Cauſalis. Ergò, quod non concedes, debebit etiam eſſe capax diſtinctionis realis à producente, ratione productæ Filiationis: ideo enim, per te, eſt capax Natura Divina improductionis formalis, quia identificatur Paternitati. Ergò etiam erit capax productionis formalis, quia eſt identificata productæ Filiationi.

Quod autem dicitur hoc totum negari; Omnes Catholici debemus fateri, Deitatem identificari alicui prædicato, v. g. Generat, non tamen eſſe capacem, ut ab illo prædicato formaliter denominetur Generans. Concedo enim, quod omnes Catholici negemus Naturam denominari Generantem, quia identificatur Generanti, eò quod ſupponamus hanc majorem:

Prædicata

Digitized by Google

Prædicata competentia perſonalitatibus, non competere Naturæ, ſalvâ identitate reali. Sed hanc majorem deſtruxit reſpondens, dum docuit, Prædicatum improducti competere Naturæ, ratione nempè Paternitatis. Concedo, quòd poſtulet Conditio Deitatis, ut identificetur tribus omnibus perſonis. Sed ex reſponſione ſequitur: poſſe illam, idque in iſtis principiis, denominari productam: redit enim paritas: poteſt denominari improducta, eſſeque improductionis capax, quia identificatur Paternitati. Ergo etiam erit capax, ut denominetur producta, jam enim reſpondens deſtruxit illam majorem: Prædicata à Relativis oriunda, non competunt Naturæ, cæteroqui identificatæ.

Rursus. Concedo, quòd v. g. Gratia habitualis denominet Chriſtum Sanctum, non denominet Filium Dei Adoptivum, cum utroque hoc modo denominet hominem: quia nulla aſſumpta eſt major, vi cujus ſequatur, hanc denominationem debere competere etiam Chriſto, etſi aſſumeretur, etiam de Chriſto verum foret, quòd eſſet etiam filius adoptivus; hinc ſi aliquis hanc cauſalem poneret: ideo aliquis eſt filius adoptivus, quia habet gratiam creatam, ſequeretur, ſed falſo, quòd ſit etiam Chriſtus Filius Adoptivus. Ergo cùm aſſumpſerit reſpondens hanc cauſalem: ideo Naturam Divinam eſſe improductam, quia identificatur Paternitati improductæ, ſequetur Naturam Divinam eſſe productam, cum identificetur Filiationi productæ; cauſales enim mutato ſubjecto ſemper tenent. Deinde concedo, quod improductum ex principiis fidei, poſſit identificari immediatè tàm producenti quàm producto; ſed quærere reſtat: cur ſicut habetur improductum, identificatum cum producente ratione identificationis cum improducto, ita non habetur ratio producti, ob identificationem cum producto? Denique quòd dicit reſpondens, immeritò ſibi objici, quòd data ſit ab illo cauſalis quæ inducat in errorem: non enim inquit, ideo præcisè diximus Deitatem eſſe improductam, quia identificatur Patri improducto, ſed quia etiam eſt capax hujus denominationis; ex hac autem cauſali non ſequitur hic error. Sed certè revolvantur ſcripta auctoris primitus edita, an non hæc ſola cauſalis ſit ab illo data: ideo Naturam Divinam eſſe improductam, quia Paternitas eſt improducta, ex qua cauſali ſine illo addito, cùm ſequatur error, meritò dictum eſt, quod illa cauſalis inducat in errorem: de illa etiam ſubjecti capacitate, dicetur infra.

Manet ergo inſolutum argumentum, quòd ſcilicet ex prædicta cauſali ſequatur: etiam Naturam Divinam eſſe improductam.

Continuantur Notata.

Noto III. Circa reſponſionem ad quartum quærit ſcilicet, argumentum noſtrum: Ratione cujus tertii Natura in ſenſu reali (ſupponit indubiè reſpondens, etiam in ſenſu formaliſſimo) ſit communis? quod enim dicit ratione cujuslibet perſonæ ſeorſim eſſe communem, certè id maxima moderatione indiget; nam eſt de fide, quamlibet perſonam ſeorſim nec una duas, nec una tres, eſſe quid commune; quomodo ergo ratio communis, habebitur ab illis? Deinde quod dicit reſpondens, tertium illud, non eſſe quid commune; quia poteſt ſumi denominatio ab aliquo non participante ſimilem denominationem; ſic enim homo dicitur mortalis ab unione, quæ ipſa non eſt mortalis, & filius Dei à gratia, quæ ipſa non eſt filia Dei; id etiam non convincit. Quia quæcunq; regula detur, quod interdum poſſit ſumi denominatio ab aliquo non participante ſimilem denominationem, interdum etiam debeat ſumi à participante, ut v. g. non poteſt aliquid denominari album, niſi ab albedine, & non à nigredine, nec rationale, niſi à rationali; eadem probabit rationem communis in Natura, debere deſumi ab aliquo, quod ipſum ſit commune. Eſt autem de fide, non dari commune ullum in Trinitate, quod ſit realiter diſtinctum. Deinde quæro directè: Daturne in Divinis aliquid commune de ſe vel non datur? ſi non datur; ut quid tota retro antiquitas docuit ſine addito: Naturam Divinam eſſe communem? ſi datur, ut quid recurritur in ſalvando hoc prædicato, ad id quod non eſt in ſe commune, videtur ergo quoad vocem concedi iſtam communitatem, in re negari, cùm in illa ſalvanda, recurratur ad aliquid non commune. Et ſi non datur aliquid commune, ratione cujus ſalvetur hæc contradictoria: Natura eſt communis, Perſona non eſt communis, Ergo falſa poſitio reſpondentis eſt; Contradictoria primo intentionalia, ſalvari in divinis, ratione alicujus diſtincti realiter in tertio. Illud autem additum: denominatio communis in creatis phyſicè loquendo ſumitur non ab aliquo communi, ſed à ſingularibus, nullo pacto hic ſalva fide applicari poteſt. Quia communitas phyſica, eſt per plurificationem realem, communitas autem Naturæ Divinæ, eſt communitas per identitatem. Quærere ergo reſtabit: Natura Divina eſt communis per identitatem, nulla perſona Divina eſt communis per identitatem, ratione ergo cujus diſtincti realiter in tertio, habetur illa communitas: & ſicut ratio improducti competens Naturæ, habetur ratione alicujus diſtincti realiter in tertio improducti, ita ratio communis debebit etiam dari ex aliquo communi diſtincto realiter in tertio, quod de fide eſt, non dari. Deinde mortalitas in re eſt ſeparabilitas formæ & materiæ unitarum. Detur ergo aliquid, quod in re ſit commune omnibus.

Rursus. Quòd dicit ſi accipiatur Deitas ſeorſim, & ſeorſim tres ſimul perſonæ, Deitatem ſic ſumptam, à tribus perſonis diſtingui in tertio, non

Digitized by Google

non formaliter ſed exigitivè, quatenus adhuc in illo ſtatu præciſionis exigit identificari realiter cum qualibet ſeorſim perſona, atq; in hac tanquam in tertio diſtingui realiter à Trinitate perſonarum, quod inquam dicit, explicare ulterius deberet reſpondens. Quia cum in Trinitate nihil ſit niſi Deitas, & tres perſonæ; quomodo aſſumptis ſimul tribus perſonis diſtinguetur in tertio etiam exigitivè cum de fide ſit, præter Deitatem exigitivam, & tres perſonas ſimul ſumptas, nihil ultra eſſe, de fideque ſit, iſtam Deitatem, non eſſe diſtinctam realiter à perſonis. Concedo, quod natura exigat identificari realiter cum qualibet perſona ſeorſim ſumpta; ſed de fide eſt, præter naturam ita exigitivam, & præter perſonas ſimul ſumptas nihil ultra haberi, nec iſtam Deitatem eſſe diſtinctam realiter. Non ergo habetur diſtinctum quid realiter tertium verificativum; cumque argumentum aſſumat unà omnes tres perſonas, non licebit ad unam vel duas perſonas recurrere, cùm de illis ipſis jam incluſis, procedat argumentum.

Addo. Quid ſentiendum eſt de illa propoſitione reſpondentis. Quamvis, inquit, oppoſitum competat tribus perſonis ſimul ſumptis à natura prævisis, quæ ſcilicet non exigunt non diſtingui in tertio à Trinitate, hæc tamen oppoſita prædicata ſalvari poſſunt per diſtinctionem rationis, ita, ſicut ſalvantur hæc prædicata oppoſita: Animal hominis ſecundùm ſe non exigit eſſe in homine, rationale exigit, quid inquam, ſentiendum ſit? & dico deſiderari, ut explicitè nominentur contradictoria, quæ admittit reſpondens, non exigere, ut diſtinguantur in tertio à Trinitate. Si enim ſint prædicata, quæ non oppoſuit argumentum, ſuperfluet dicta reſponſio; ſed ſi ſint prædicata de quibus hic agitur, v. g. Natura eſt communis, Perſonæ ſimul ſumptæ non ſunt quid commune, ſi inquam dicitur habebitur intentum: Nam & Natura, & ſimultas trium perſonarum eſt nemine cogitante: hinc, ſi non oſtenditur, in quo tertio Natura ſit communis, & cæteroqui prædicta prædicata conveniunt nemine cogitante Deitati, hoc ipſo evincitur non ratione alicujus tertii, illa verificari. Ut autem jam ſupra dixi, anteceſſio Naturæ ad perſonalitates, hæc eſt per præciſionem, ſed quòd Natura ſit communis, perſonæ omnes non ſunt communes, id non habetur ex ſtatu præciſionis. Exemplum allatum non habet verificationem contradictoriorum, niſi contineat falſificantes propoſitiones: Certè enim animal hominis, ſecundùm quod eſt animal hominis, æque exigit eſſe hominis, ac exigit rationale; falſa ergo eſt negativa. Dixi: niſi contineat terminos ſe falſificantes; nam ſi animal hominis in una propoſitione accipiatur ſecundum ſe, ſeu in ſuppoſitione ſimplici, & in alia propoſitione ſumatur in ſuppoſitione perſonali. Sic quidem verificabuntur dictæ propoſitiones ſed per terminos falſificantes. Sine ulla autem falſificatione verum eſt: Natura Divina eſt communis, perſonalitates non ſunt communes.

Manet ergo ſolvendum hoc argumentum: Tres perſonæ ſimul ſumptæ non ſunt quid commune; Natura eſt quid commune, ratione cujus tertii diſtincti realiter verificetur, quòd natura ſit quid commune?

Noto IV. Circa reſponſionem ad inſtantias. Quod ſcilicet, ſi ſumatur Natura ex una parte, & tres perſonæ ſimul ſumptæ ex altera, tertium prædicatum non ſit una perſona vel duæ, nam hæc una perſona vel duæ, ſunt aliud iſtud extremum, poſitum in altera parte contradictionis; & ſicut, quando verificatur quod filiatio ſit producta, Natura non ſit producta, recurritur ad tertium non incluſum in comparatione; ita & quando dicitur: quòd tres perſonæ non ſint quid commune, Natura verò communis, recurri debet ad tertium non incluſum in perſonis; & ſi ſalvâ fide illud tertium oſtendi non poteſt, hoc ipſo falſum eſt, prædicta verificari à ratione diſtincti in tertio: recurſusq; ad unam vel duas perſonas non ſatisfacit intento argumenti. Et certè, quando competit Naturæ compoſitæ ex corpore & anima rationali eſſe corruptibile, habetur id ratione corruptibilis Unionis; ita deberet oſtendi aliquid commune tertium diſtinctum realiter, cui competat eſſe quid commune.

Quod inibi diſcurrit reſpondens de communitate Naturæ, de hoc nolo diſcurrere; hìc enim ea tantùm examino, in quibus agitur de articulo fidei; eſt autem Articulus Fidei: non eſſe ita communem Naturam tribus perſonis, ut eſt commune v. g. Animal homini & bovi.

Rursus Quæſivit argumentum Ratione cujus tertii Natura identificetur filio, non autem Paternitas? reſponſum eſt: Ratione Filii & Spiritûs Sancti, in quibus videlicet, tanquam in tertio natura diſcrepat tum à Paternitate tum à Trinitate. Sed hìc ego quæro, de identificatione, quomodo ſcilicet jus identificandi habeatur ratione Filii & Spiritûs Sancti, cum hæc non identificentur cum Paternitate; non autem de Diſcrepantia Perſonarum. De diſtinctione Naturæ Divinæ ratione Paternitatis à Filiatione, eaque reali mediata. Infra videbit ſermo, quam diſtinctionem, hìc admittit reſpondens.

Manet ergo inſolutum argumentum. Natura poteſt identificari; nec poteſt oſtendi ratione cujus tertii diſtincti realiter, verificetur illa identificabilitas.

Reſtaurantur alia argumenta.

Noto V. Circa reſponſionem ad quintum: Ly omnipotentem, inquit, non dici contradictoriè de Natura & perſonis; ſecus autem ly eſſe diſtin-

Digitized by Google

Prædicata competentia perſonalitatibus, non competere Naturæ, ſalvâ identitate reali. Sed hanc majorem deſtruxit reſpondens, dum docuit, Prædicatum improducti competere Naturæ, ratione nempè Paternitatis. Concedo, quòd poſtulet Conditio Deitatis, ut identificetur tribus omnibus perſonis. Sed ex reſponſione ſequitur: poſſe illam, idque in iſtis principiis, denominari productam: redit enim paritas: poteſt denominari improducta, eſſeque improductionis capax, quia identificatur Paternitati. Ergo etiam erit capax, ut denominetur producta, jam enim reſpondens deſtruxit illam majorem: Prædicata à Relativis oriunda, non competunt Naturæ, cæteroqui identificatæ.

Rursus. Concedo, quòd v. g. Gratia habitualis denominet Chriſtum Sanctum, non denominet Filium Dei Adoptivum, cum utroque hoc modo denominet hominem: quia nulla aſſumpta eſt major, vi cujus ſequatur, hanc denominationem debere competere etiam Chriſto, etſi aſſumeretur, etiam de Chriſto verum foret, quòd eſſet etiam filius adoptivus; hinc ſi aliquis hanc cauſalem poneret: ideo aliquis eſt filius adoptivus, quia habet gratiam creatam, ſequeretur, ſed falsò, quòd ſit etiam Chriſtus Filius Adoptivus. Ergo cùm aſſumpſerit reſpondens hanc cauſalem: ideo Naturam Divinam eſſe improductam, quia identificatur Paternitati improductæ, ſequetur Naturam Divinam eſſe productam, cum identificetur Filiationi productæ; cauſales enim mutato ſubjecto ſemper tenent. Deinde concedo, quod improductum ex principiis fidei, poſſit identificari immediatè tàm producenti quàm producto; ſed quærere reſtat: cur ſicut habetur improductum, identificatum cum producente ratione identificationis cum improducto, ita non habetur ratio producti, ob identificationem cum producto? Denique quòd dicit reſpondens, immeritò ſibi objici, quòd data ſit ab illo cauſalis quæ inducat in errorem: non enim inquit, ideo præcisè diximus Deitatem eſſe improductam, quia identificatur Patri improducto, ſed quia etiam eſt capax hujus denominationis; ex hac autem cauſali non ſequitur hic error. Sed certè revolvantur ſcripta auctoris primitus edita, an non hæc ſola cauſalis ſit ab illo data: ideo Naturam Divinam eſſe improductam, quia Paternitas eſt improducta, ex qua cauſali ſine illo addito, cùm ſequatur error, meritò dictum eſt, quod illa cauſalis inducat in errorem: de illa etiam ſubjecti capacitate, dicetur infra.

Manet ergo inſolutum argumentum, quòd ſcilicet ex prædicta cauſali ſequatur: etiam Naturam Divinam eſſe improductam.

Continuantur Notata.

Noto III. Circa reſponſionem ad quartum quærit ſcilicet, argumentum noſtrum: Ratione cujus tertii Natura in ſenſu reali (ſupponit indubiè reſpondens, etiam in ſenſu formaliſſimo) ſit communis? quod enim dicit ratione cujuslibet perſonæ ſeorſim eſſe communem, certè id maxima moderatione indiget; nam eſt de fide, quamlibet perſonam ſeorſim nec una duas, nec una tres, eſſe quid commune; quomodo ergo ratio communis, habebitur ab illis? Deinde quòd dicit reſpondens, tertium illud, non eſſe quid commune; quia poteſt ſumi denominatio ab aliquo non participante ſimilem denominationem; ſic enim homo dicitur mortalis ab unione, quæ ipſa non eſt mortalis, & filius Dei à gratia, quæ ipſa non eſt filia Dei; id etiam non convincit. Quia quæcunq; regula detur, quod interdum poſſit ſumi denominatio ab aliquo non participante ſimilem denominationem, interdum etiam debeat ſumi à participante, ut v. g. non poteſt aliquid denominari album, niſi ab albedine, & non à nigredine, nec rationale, niſi à rationali; eadem probabit rationem communis in Natura, debere deſumi ab aliquo, quod ipſum ſit commune. Eſt autem de fide, non dari commune ullum in Trinitate, quod ſit realiter diſtinctum. Deinde quæro directè: Daturne in Divinis aliquid commune de ſe vel non datur? ſi non datur; ut quid tota retro antiquitas docuit ſine addito: Naturam Divinam eſſe communem? ſi datur, ut quid recurritur in ſalvando hoc prædicato, ad id quod non eſt in ſe commune, videtur ergo quoad vocem concedi illam communitatem, in re negari, cùm in illa ſalvanda, recurratur ad aliquid non commune. Et ſi non datur aliquid commune, ratione cujus ſalvetur hæc contradictoria: Natura eſt communis, Perſona non eſt communis, Ergo falſa poſitio reſpondentis eſt; Contradictoria primo intentionalia, ſalvari in divinis, ratione alicujus diſtincti realiter in tertio. Illud autem additum: denominatio communis in creatis phyſicè loquendo ſumitur non ab aliquo communi, ſed à ſingularibus, nullo pacto hic ſalva fide applicari poteſt. Quia communitas phyſica, eſt per plurificationem realem, communitas autem Naturæ Divinæ, eſt communitas per identitatem. Quærere ergo reſtabit: Natura Divina eſt communis per identitatem, nulla perſona Divina eſt communis per identitatem, ratione ergo cujus diſtincti realiter in tertio, habetur illa communitas: & ſicut ratio improducti competens Naturæ, habetur ratione alicujus diſtincti realiter in tertio improducti, ita ratio communis debebit etiam dari ex aliquo communi diſtincto realiter in tertio, quod de fide eſt, non dari. Deinde mortalitas in re eſt ſeparabilitas formæ & materiæ unitarum. Detur ergo aliquid, quod in re ſit commune omnibus.

Rursus. Quòd dicit ſi accipiatur Deitas ſeorſim, & ſeorſim tres ſimul perſonæ, Deitatem ſic ſumptam, à tribus perſonis diſtingui in tertio, non

non formaliter ſed exigitivè, quatenus adhuc in illo ſtatu præciſionis exigit identificari realiter cum qualibet ſeorſim perſona, atq; in hac tanquam in tertio diſtingui realiter à Trinitate perſonarum, quod inquam dicit, explicare ulterius deberet reſpondens. Quia cum in Trinitate nihil ſit niſi Deitas, & tres perſonæ; quomodo aſſumptis ſimul tribus perſonis diſtinguetur in tertio etiam exigitivè cum de fide ſit, præter Deitatem exigitivam, & tres perſonas ſimul ſumptas, nihil ultra eſſe, de fideque ſit, iſtam Deitatem, non eſſe diſtinctam realiter à perſonis. Concedo, quod natura exigat identificari realiter cum qualibet perſona ſeorſim ſumpta; ſed de fide eſt, præter naturam ita exigitivam, & præter perſonas ſimul ſumptas nihil ultra haberi, nec iſtam Deitatem eſſe diſtinctam realiter. Non ergo habetur diſtinctum quid realiter tertium verificativum; cumque argumentum aſſumat unà omnes tres perſonas, non licebit ad unam vel duas perſonas recurrere, cùm de illis ipſis jam incluſis, procedat argumentum.

Addo. Quid ſentiendum eſt de illa propoſitione reſpondentis. Quamvis, inquit, oppoſitum competat tribus perſonis ſimul ſumptis à natura prævi ſis, quæ ſcilicet non exigunt non diſtingui in tertio à Trinitate, hæc tamen oppoſita prædicata ſalvari poſſunt per diſtinctionem rationis, ita, ſicut ſalvantur hæc prædicata oppoſita: Animal hominis ſecundùm ſe non exigit eſſe in homine, rationale exigit, quid inquam, ſentiendum ſit? & dico deſiderari, ut explicitè nominentur contradictoria, quæ admittit reſpondens, non exigere, ut diſtinguantur in tertio à Trinitate. Si enim ſint prædicata, quæ non oppoſuit argumentum, ſuperfluet dicta reſponſio; ſed ſi ſint prædicata de quibus hic agitur, v. g. Natura eſt communis, Perſonæ ſimul ſumptæ non ſunt quid commune, ſi inquam dicitur habebitur intentum: Nam & Natura, & ſimultas trium perſonarum eſt nemine cogitante: hinc, ſi non oſtenditur, in quo tertio Natura ſit communis, & cæteroqui prædicta prædicata conveniunt nemine cogitante Deitati, hoc ipſo evincitur non ratione alicujus tertii, illa verificari. Ut autem jam ſupra dixi, anteceſſio Naturæ ad perſonalitates, hæc eſt per præciſionem, ſed quòd Natura ſit communis, perſonæ omnes non ſunt communes, id non habetur ex ſtatu præciſionis. Exemplum allatum non habet verificationem contradictoriorum, niſi contineat falſificantes propoſitiones: Certè enim animal hominis, ſecundùm quod eſt animal hominis, æque exigit eſſe hominis, ac exigit rationale; falſa ergo eſt negativa. Dixi: niſi contineat terminos ſe falſificantes; nam ſi animal hominis in una propoſitione accipiatur ſecundum ſe, ſeu in ſuppoſitione ſimplici, & in alia propoſitione ſumatur in ſuppoſitione perſonali. Sic quidem verificabuntur dictæ propoſitiones ſed per terminos falſificantes. Sine ulla autem falſificatione verum eſt: Natura Divina eſt communis, perſonalitates non ſunt communes.

Manet ergo ſolvendum hoc argumentum: Tres perſonæ ſimul ſumptæ non ſunt quid commune; Natura eſt quid commune, ratione cujus tertii diſtincti realiter verificetur, quòd natura ſit quid commune?

Noto IV. Circa reſponſionem ad inſtantias. Quod ſcilicet, ſi ſumatur Natura ex una parte, & tres perſonæ ſimul ſumptæ ex altera, tertium prædicatum non ſit una perſona vel duæ, nam hæc una perſona vel duæ, ſunt aliud iſtud extremum, poſitum in altera parte contradictionis; & ſicut, quando verificatur quod filiatio ſit producta, Natura non ſit producta, recurritur ad tertium non incluſum in comparatione; ita & quando dicitur: quòd tres perſonæ non ſint quid commune, Natura verò communis, recurri debet ad tertium non incluſum in perſonis; & ſi ſalvâ fide illud tertium oſtendi non poteſt, hoc ipſo falſum eſt, prædicta verificari à ratione diſtincti in tertio: recurſusq; ad unam vel duas perſonas non ſatisfacit intento argumenti. Et certè, quando competit Naturæ compoſitæ ex corpore & anima rationali eſſe corruptibile, habetur id ratione corruptibilis Unionis; ita deberet oſtendi aliquid commune tertium diſtinctum realiter, cui competat eſſe quid commune.

Quod inibi diſcurrit reſpondens de communitate Naturæ, de hoc nolo diſcurrere; hîc enim ea tantùm examino, in quibus agitur de articulo fidei; eſt autem Articulus Fidei: non eſſe ita communem Naturam tribus perſonis, ut eſt commune v. g. Animal homini & bovi.

Rursus Quæſivit argumentum Ratione cujus tertii Natura identificetur filio, non autem Paternitas? reſponſum eſt: Ratione Filii & Spiritûs Sancti, in quibus videlicet, tanquam in tertio natura diſcrepat tum à Paternitate tum à Trinitate. Sed hîc ego quæro, de identificatione, quomodo ſcilicet jus identificandi habeatur ratione Filii & Spiritûs Sancti, cum hæc non identificentur cum Paternitate; non autem de Diſcrepantia Perſonarum. De diſtinctione Naturæ Divinæ ratione Paternitatis à Filiatione, eaque reali mediata. Infra videbit ſermo, quam diſtinctionem, hîc admittit reſpondens.

Manet ergo inſolutum argumentum. Natura poteſt identificari: nec poteſt oſtendi ratione cujus tertii diſtincti realiter, verificetur illa identificabilitas.

Reſtaurantur alia argumenta.

Noto V. Circa reſponſionem ad quintum: ly omnipotentem, inquit, non dici contradictoriè de Natura & perſonis; ſecus autem ly eſſe

diſtin-

Digitized by Google

diſtinctum virtualiter à perſonis, quod dicitur de Natura & negatur de Perſonis, hæc ſunt verba reſpondentis. Redit enim argumentum: Ratione ſui competit Naturæ eſſe omnipotentem, ergo & eſſe improducibilem: quod ſi conceditur totum, ergo non erit recurrere neceſſe ad improductam perſonalitatem, quæ ſit diſtinctum realiter tertium, adeoque falſa erit reſpondentis aſſumptio: Ideo verum eſt, Naturam eſſe improductam, quia perſonalitas eſt improducta. Nec video cur ita irreſtrictè negetur: Omnipotentiam non dici contradictorie de Natura & perſonis, revera enim dicitur contradictorie, ſic: Omnipotentia eſt communis Paternitas non eſt quid commune, ergo per reſpondentem debet eſſe falſum quod omnipotentia non dicitur contradictorie de perſonis. Immò cum omnipotentia indiſtinguatur virtualiter à Natura, ſicut Natura dicitur contradictorie de Paternitate, ita identificata illi etiam virtualiter omnipotentia contradictorie dicitur.

Noto VI. Circa reſponſionem ad ſextum. Ad illud, quod dicitur: quod in iſtis propoſitionibus: Eſſentia non generat filius non generat, ſi alietas ſignificans diſtinctionem mediatam inter eſſentiam & filium, ad illud, inquam, quod dicitur opponere reſtabit; quod argumentum non quærat de diſtinctione mediata, ſed de hoc; quòd ſcilicet, aliud ſit: Filium non generare, & aliud, eſſentiam non generare: quærereque reſtabit, à quo diſtincto realiter habeatur eſſentia non generat; quod enim filius non generet ſequitur illius perſonam; ſicut quod Spiritus Sanctus non generet, ſequitur ipſius perſonam, quod autem eſſentia non generet ſequitur Naturam; adeoque, eſt non generare quoddam, ſequens duas perſonas, aliud non generare ſequens Naturam, & de hoc quæritur, à quonam diſtincto realiter tertio habeatur?

Rursus. Si verum eſt, Naturam prout eſt in filio non diſtingui realiter à Natura prout eſt in Patre. Ergo falſum eſt diſtingui eam realiter in tertio, hoc eſt in Patre, quod contra reſponſionem & intentum arguentis directe procedit.

Noto VII. Circa reſponſionem ad ſeptimum: Aſſumere nos ex una parte, quamvis foret per impoſſibile, una perſona, poſſe illam uniri non unita Natura immediatè; hoc enim non implicat: ex alia parte petitur à reſpondente principium, ex eo immediatè uniendam etiam Naturam, quia tunc non includeretur ulla diſtinctio realis, nego enim includi illam debere.

Rursus. Caſu quo tres perſonæ unirentur immediatè, non autem Natura, non poſſet dici Natura non unita ratione cujuslibet ſeoi a perſonæ, defacto enim omnes eſſent unitæ quod ergo eſſet tertium, ratione cujus diceretur non unita? ſicut ſi omnes eſſent Albi, ratione cujus diceretur illa Collectio non Alborum?

Noto VIII. Non explicuiſſe reſpondentem: Cur, ſi aliter diſtinguitur Natura à Filio, & Pater à Filio, & cum hæc diſtinctio Naturæ à Filio habeatur ratione Paternitatis, cur inquam, non habeatur, quod non æqualiter diſtinguantur virtualiter Deitas & Paternitas. An autem æqualiter diſtinguantur Res & Modus, de hoc in Philoſophia; hìc autem premuntur principia fidei. Eſt quidem verum, quod eadem ſit via Thebas Athenis, & Athenas Thebis; quia hæc diſtinctio in nullo oſtendi poteſt in ipſamet via; hìc autem oſtenditur alietas modi diſtinctionis cur non inferet, quod non æqualiter diſtinguantur virtualiter Deitas & Paternitas.

Noto IX. Circa reſponſionem ad nonum. Argumentum quæſiviſſe non de phraſi, ſed quæſiviſſe de ipſa re.

Rursus. Si reſpondens dicit ſe non abjicere phraſes à Theologis receptas; commodiùs feciſſet, ſi illam non formaſſet propoſitionem ſine ulla reſtrictione: ideo Natura Divina non producitur, quia Paternitas non producitur; item ſi illam propoſitionem non formaſſet: Natura divina ratione Paternitatis diſtinguitur realiter à Filiatione. In Materia de diſtinctione Diſtinctionis Virtualis negatum eſt definitive illam eſſe æquivalentiam ſalvativam prædicatorum contradictoriorum. Aſſumpſerat etiam argumentum, quod ſi per impoſſibile, ne in ſenſu quidem reali, diſcurreret Animal in homine, eſſet tunc Diſtinctio Virtualis, qualis in Divinis, & tamen ſine ulla diſtinctione reali in tertio. Ad quod reſpondetur: fore tunc diſtinctionem intrinſecam ob verificationem contradictoriorum; ex alia parte non fore; quia alioqui tale animal eſſet poſſibile; ſiquidem poſſibile eſt verificari contradictoria phyſica de diſtincto virtualiter intrinſecè. Hanc reſponſionem cenſerem enucleandam eſſe; ſi enim Diſtinctio Virtualis poteſt haberi, ob verificationem contradictoriorum, non oſtenſo ullo diſtinctio realiter in tertio, quamvis in ſuppoſitione impoſſibili, ſed non tollente ſe ipſam. Ergo falſa eſt illa major: ideo verificari duo contradictoria, quia eſt diſtinctio realis in tertio. Sed quid ſibi vult illa poſitio: fore jam tale Animal poſſibile, ſiquidem, inquit, poſſibile eſt, verificari contradictoria phyſica de diſtinctis virtualiter intrinſecè; quæro enim quomodo ex ſuppoſitione impoſſibili poteſt inferri rei poſſibilitas.

Deniqueſi diſtinctio virtualis eſt æquivalentia pluribus in ordine ad verificanda contradictoria primo-intentionalia, concedo hoc ipſum eſſe, ſuo modo in re diſtingui realiter in tertio, ſed ita, ut in re ſit identitas in tertio diſtinctorũ realiter, & ita ut non ſit ſalvativa prædicatorum contradictoriorum illa alietas in tertio.

Argu-

Digitized by Google

Argumenta ex Articulis Fidei colliguntur.

IUvat in compendium redigere argumenta, quorum, tanquam ex articulis fidei deſumptorum, quærebatur ſolutio, quæ non eſt allata, immò nec intento argumenti reſponſum.

Primum ARGUMENTUM ex hoc principio fidei deducitur: Præter improductum perſonale, de fide eſt, dari improductum commune omnibus tribus perſonis. Ergò non ideo natura divina eſt improducta, quia Paternitas divina eſt improducta. Recurſus ad hoc quod natura divina ſit exigitivè improducta, non ſolvit argumentum; redit enim ſic: Præter improductum perſonale, datur improductum commune omnibus tribus perſonis exigitivè improductum. Ergò non ideo natura divina eſt improducta exigitiva, quia Paternitas eſt improducta; nec poteſt oſtendi, quid ſit iſtud diſtinctum realiter tertium, ratione cujus competat naturæ eſſe improductum commune & exigitivum. Recolantur dicta, & penſiculate ad ſingula reſpondeatur. Ille etiam recurſus, quod natura ſit capax ſubjectum ut ſit improducta, nullo modo hîc tenet.

Secundum ARGUMENTUM ex alio principio fidei. Natura non eſt diſtincta realiter, ſed commune quid per identitatem Tribus Perſonis. Ergò non ratione alicujus diſtincti realiter natura eſt communis omnibus tribus Perſonis. Perſonæ non ſunt commune quid, ſeu quod idem eſt. Natura eſt quid commune per identitatem Perſonæ ſimul ſumptæ, non ſunt quid commune per identitatem, nec poteſt oſtendi aliquid tertium diſtinctum realiter, ratione cujus competat illi eſſe commune omnibus tribus Perſonis? quod enim? Ergò falſum eſt, hoc prædicatum: Natura eſt communis, contradictoriè oppoſitum per Reſpondentem, huic prædicato perſonalitates non ſunt quid commune, ſalvari ratione alicujus diſtincti realiter in tertio. Item eſt de fide: quòd ſola Relatio multiplicet Trinitatem, & quòd ſolæ Perſonæ diſtinctionem realem in Trinitate imbibant in ſe, ergò cum non detur aut relativum, aut perſona communis omnibus tribus Perſonis diſtincta realiter, falſum erit naturam divinam eſſe communem omnibus tribus Perſonis, ratione alicujus diſtincti realiter. Ergò falſum eſt: Omnem contradictoriam veram, nemine cogitante (ut eſt prædicta vera) ſalvari in divinis, ratione diſtinctionis realis in tertio. Recurſus ad duas Perſonas vel unam non tenet; quia illæ ipſæ ſunt alterum extremum, de quo prædicatum contradictorium formatum; non ergò licebit ex altero illo extremo, tertium commune connumerare; cùm illud tertium contineatur in altero extremo: & ſicut quis male ex duobus numeraret tria, iterato repetendo numerum aliàs poſitum; ita & male aſſignabitur una vel duæ perſonæ, cum una vel duæ perſonæ, ſint incluſæ in altero extremo.

Eò revoca & illud argumentum, quod inquirit, ratione cujus diſtincti realiter in tertio habeatur hoc, quod natura ſit identificabilis, perſonæ non identificabiles.

Tertium ARGUMENTUM ex hoc principio fidei: Natura non eſt producta, filiatio eſt producta, & tamen deberet eſſe producta, quia ſi Paternitas habet jus, ut transfundat in naturam rationem improducti, cur filiatio non habebit jus transfundendi rationem productæ. Concedo, quod inter producens & productum debeat eſſe diſtinctio realis, non autem inter improductum & aliud improductum; ſed quærere reſtat, ſi ex identificatione cum improducto, imbibit natura divina rationem formaliter improducti; cur non imbibet etiam rationem producti; ita ut in filiatione jam non maneat improducta, cùm filiatio ipſa ſit producta: Cur item ſi ex identificatione cum improducto ſalvatur ejus improductio, capacitasque hujus prædicati. Ergò & capacitas hujus prædicati productum, ſalvabitur per filiationem productam. Præcipuè cum natura cauſalium ſit, ut mutato ſubjecto, ſeu materia de quocunque teneant; ſic v. g. Hæc duo ligna ſunt æqualia, quià huic ſunt commenſurabilia. Ergò & duo ſericea vela ſunt æqualia, quia huic ſunt commenſurabilia. Applica ad præſens. Ergò etiam ſi verum eſt: Ideo natura eſt improducta, quia identificatur Paternitati improductæ, verum etiam erit commutatis terminis: Ideo naturam eſſe productam, quia identificatur productæ filiationi.

Quartùm ARGUMENTUM eſt de fide, Deum eſſe Unum in eſſentia, Trinum in Perſonis. Ergò non datur diſtinctio realis mediata naturæ ratione Perſonarum. Eſt de fide, non eſſe tres Deos, ſed Unum; ex quo principio fidei ſic reſtauratur argumentum: Si natura divina diſtingueretur realiter immediatè, darentur tres Dii immediatè. Ergò & cùm detur mediata diſtinctio, ejuſdem naturæ realis in tertio, dabuntur tres Dii mediatè, ratione tertii. Sed de hoc infrà.

Quintum ARGUMENTUM Eſt de fide. Naturam divinam non generare. Ergò non poteſt dici, quod mediatè ratione filiationis generet.

Quid ſentiendum de illa propoſitione?

N*On ſolùm ideo natura divina eſt improducta, quia identificatur Paternitati, quæ eſt improducta, ſed quia etiam de ſe eſt capax iſtius prædicati: Improducta.*

† L Con-

Contra I. Ex argumentis, quæ & in prima parte, & hîc poſita ſunt, & ex confeſſione ipſius reſpondentis habitum eſt, falſam eſſe ſub his terminis & erroneam illam cauſalem: Ideo naturam Divinam eſſe improductam, quia Paternitas eſt improducta; Cum ergò reſpondens in his terminis talem cauſalem in ſuis principiis primò poſuerit, falſa illa & erronea erit.

Secundò. Si natura de ſe eſt capax prædicati *Improductum*, ita ut id non habeat præciſe ratione Paternitatis. Ergò etiam de ſe erit verificativa iſtius prædicati: Improductum, & non habebit hoc præciſè ratione Paternitatis, ſeu diſtinctionis realis in tertio.

Tertiò. Cùm per reſpondentem, nulla ſit immediata alietas inter naturam & filiationem productam, inferet bene Ethnicus immediatè illam eſſe productam, quidquid ſit, an mediatè dicatur improducta.

Quartò. Vel admittit Reſpondens hanc Majorem: Identificata realiter in divinis, quorum unum eſt abſolutum, aliud relativum, poſſunt ſibi non communicare prædicata ad invicem, vel non admittit? Si admittit? Ad quid erit recurſus faciendus ad diſtinctionem realem in tertio. Si non admittit? Ergò poterit non ſolum identificata Paternitas communicare naturæ prædicatum improductæ, ſed etiam poterit & filiatio communicare naturæ prædicatum productæ.

Quintò. Formentur hæ contradictoriæ: Natura eſt capax de ſe identificari producto & improducto. Perſonalitas non eſt capax identificari producto & improducto. Prior illa pars vel verificabitur ratione diſtinctionis realis in tertio? Si ratione diſtinctionis realis in tertio, Ergò & eſt capax de ſe, ut ſupponitur, & non eſt de ſe capax, quia illud non eſt de ſe capax; quod de ſe non verificat, quòd de ſe ſit capax. Quærereque reſtabit, quòd ſit iſtud diſtinctum realiter tertium, ratione cujus habet natura, ut de ſe ſit capax identificationis producto & improducto? Si autem id habetur non ratione diſtinctionis realis in tertio, etiam aliæ verificationes in ſimili non habebuntur à diſtinctione reali in tertio.

Sextò. Rurſùs poſſet dicere Filiatio; quare ego ſum infelix ita identificor naturæ, ſicut & Paternitas; Omnia mihi dedit Pater exceptâ Paternitate; & tamen Paternitas communicat ſibi proprium prædicatum improducibilitatis, ego non communico, nec vim hanc habeo producibilitatis communicandæ, etſi natura, in tertio prædicato, quod eſt filiatio, diſtinguitur ratione illius realiter à Paternitate, cur ratione tertii prædicati, quod eſt Filiatio, non participabit natura rationem productæ.

Septimò. Accipio iſtum terminum: Natura de ſe eſt capax prædicati: Improductum; quæro, quis dicti termini ſenſus eſt? certè non iſte: Natura eſt de ſe capax identificari Improducto; verè enim, ſecundùm fidem, eſt capax identificari etiam producto, verbi gratia Filiationi; debet ergò dicti termini iſte eſſe ſenſus: Natura Divina ex ſe, independenter ab identificatione alteri virtualitati, involvit in ſe, prædicatum: Improducti. Ergò involvit ex ſe, independenter ab identificatione, etiam verificativum; nam eſſe, ſeu ens, & verum ſeu verificativum (addo etiam terminum reſpondentis) verificativum terminativum, non diſtinguentur inter ſe, niſi fortè nobis cogitantibus. Ergò ulterius hujus propoſitionis: Natura Divina eſt improducta, filiatio non eſt producta, non erit verificativum, quia paternitas eſt improducta: Et ſicut natura divina ex eo non eſt producta in filiatione producta, quia de ſe non eſt capax ut ſit producta, ita non ex eo erit improducta, quia Paternitas eſt improducta, ſed quia de ſe eſt capax, ut ſit improducta.

Addo. Poſitio eſt Reſpondentis: Nulla prædicata contradictoria intrinſeca verificari in divinis, niſi ratione diſtinctionis realis ſaltem in tertio, format noſtra ſententia has propoſitiones contradictorias per reſpondentem: Natura divina de ſe, exigitivè, non producitur, & eſt quid commune per identitatem omnibus tribus perſonis, Filiatio divina de ſe, exigitivè producitur, & non eſt quid commune per identitatem omnibus tribus perſonis; adſtipulatur nobis fides, nihil dari in Trinitate commune per identitatem omnibus tribus perſonis diſtinctum realiter ab iisdem; adſtipulatur & Metaphyſica demonſtrans: Nullum commune per identitatem, diſtingui realiter, identitas enim eſt negatio diſtinctionis realis: quomodo ergò tenebit illa propoſitio reſpondentis? Nulla prædicata contradictoria intrinſeca verificari in divinis, niſi ratione diſtinctionis realis ſaltem in tertio.

In has omnes tam difficiles ſequelas induxit Reſpondentem hoc principium: quòd putet has duas propoſitiones: Natura v. g. non producitur, Filiatio producitur, natura non generat, paternitas generat, eſſe contradictorias. Nonne faciliùs eſt, cum priſtina antiquitate negare, quòd ſint hæ propoſitiones contradictoriæ; eò quòd non ratione ejuſdem virtualitatis procedant, quàm tot difficiles ſequelas amplecti.

Quid

Digitized by Google

Quid ſentiendum de hac Propoſitione?

NATURA *divina ratione Paternitatis diſtinguitur realiter à Filiatione mediatè.*

CONTRA erit. Tum quia inſeruimus in hoc tanquam articulo fidei, idque cum catechiſmis didicimus: Nullam eſſe diſtinctionem perſonarum in natura, modificandus erit hic articulus: Nullam ſcilicet diſtinctionem perſonarum eſſe in natura immediatè, eſſe mediatè, modificationes autem articulorum fidei, malè in Theologia audiunt. Tum quia pro eo quali quali uſu; quem habui ſcripto & voce diſputandi cum Arianis (viderique poteſt in illorum libris) ſatis percepi, illos arguere diſtinctionem in natura, quia eſt diſtinctio in perſonis; en jam recens hæc Theologia, dabit hoc illis, quod à tota retrò antiquitate Theologica extorquere non potuerunt, oſtendaturque, quid minus evicturi ſint Ariani, ſi illis concedatur ratione perſonarum eſſe mediatam diſtinctionem realem in natura.

Tum quia inter fontes impugnandi Hæreticos, habet Eccleſia Catholica: Non eſt hoc doctum à Patribus, non eſt auditum in Eccleſia: & ubi unquam auditum, non eſſe ſummam identitatem perſonarum in natura divina? quomodo autem erit ſumma, ſi eſt mediata diſtinctio realis in natura; ubi unquam auditum, diſtingui perſonas in natura, diſtinguuntur autem mediatè. Ubi auditum, diſtingui realiter naturam divinam à Filiatione ratione Paternitatis:

Tum quia Aſſumebant Ethnici & Ariani hanc Majorem: Quando aliqua ſunt idem realiter, quod competit uni competit & alteri; dicebantque: Cum natura divina ſit idem cum perſonis, ſi eſt diſtinctio realis in perſonis, erit diſtinctio realis in natura, & è converſo; jam autem Catholici aſſumebant hunc articulum fidei: Poteſt eſſe in divinis diſtinctio in perſonis, cum identitate in natura; porrò hæc poſitio: Ratione verbi gratia Paternitatis diſtinguitur natura divina realiter à Filiatione, ſeu medietate, innititur illi Majori, cui tanquam in errorem inducenti, ſi accipiatur ut ſonat, oppoſuerunt prædictum articulum Patres: Reſpondens autem ſic de novo diſtingueret: Poteſt eſſe in divinis diſtinctio, in Perſonis, ſed ita, ut ſit mediata diſtinctio, etiam in natura.

Tum quia, ſi quis teneret hoc principium: quod poteſt diſtingui poteſt negari; ſtante fide, poſſet negari hæc propoſitio: Perſonæ diſtinguuntur inter ſe, non in natura, diſtinguuntur enim mediatè realiter, etiam in natura.

Tum quia hæc propoſitio: Natura divina diſtinguitur verbi gratia ratione paternitatis à Filiatione realiter mediate, ſi faciat hunc ſenſum: Paternitas, cui identificatur realiter natura divina, diſtinguitur realiter à Filiatione, certè propoſitio continebit ſanam doctrinam; phraſis tamen erit dura. Si autem dicta propoſitio faciat hunc ſenſum: Ratione Paternitatis, etiam in naturam divinam refunditur diſtinctio realis, erunt jam contra hanc doctrinam adferenda argumenta immediatè poſita, & infra ponenda. Porrò hunc ſecundùm ſenſum debere eſſe in principiis reſpondentis dictæ propoſitionis, evincit illa Major: Quando aliqua ſunt identificata realiter, quod competit uni, ſaltem mediatè, debet competere & alteri; unde & ad verificationem prædicatorum contradictoriorum in divinis, quæritur à Reſpondente diſtinctio realis in tertio.

Tum quia, quæcunque ratio probat non diſtingui realiter immediatè naturam divinam à Filiatione, ea proportionaliter probabit, nec diſtingui mediatè.

Tum quia, ſi verbi gratia ratione Paternitatis diſtingueretur realiter natura divina à Filiatione, ſequeretur mediatè eſſe tres Deos in Trinitate; idque ex eo, primò quia cum tres ſint diſtinctæ realiter perſonæ, ſi ex identificatione verbi gratia cum Paternitate ſequitur diſtinctio realis naturæ divinæ à Filiatione, ergò ex identificatione cum tribus perſonis, ſequetur diſtinctio realis triplex, in ipſa natura divina, licèt mediata.

Secundò. Si eſſet diſtinctio realis in natura immediata, connumerata perſonis, eſſent tres Dii realiter diſtincti immediatè. Ergò cum detur diſtinctio realis in natura mediata, connumerata perſonis, dabuntur tres dii mediatè diſtincti.

Tertiò. Natura divina ratione Paternitatis, diſtinguitur mediatè realiter à filiatione, en unum Deum, diſtinctum realiter mediatè. Natura divina ratione filiationis, diſtinguitur realiter à Paternitate, en unum Deum diſtinctum realiter mediatè. Natura divina ratione Spiritus ſancti perſonæ, diſtinguitur realiter mediatè à Paternitate & Filiatione, en unum Deum diſtinctum realiter mediatè. Ex uno autem ter repetito, & quidem ſemper diſtincto realiter mediatè, non poſſunt conſurgere, niſi tria realiter mediatè diſtincta, adeoque tres Dii diſtincti realiter mediatè.

Eſt quidem verum, quamvis dicam: Pater eſt DEUS, Filius eſt DEUS, Spiritus ſanctus eſt DEUS, non ſequi tres Deos dari, quia ly DEUS ter poſitum, ſupponit pro indiſtincta realiter Deitate; ſed in diſtinctis realiter mediatè tribus Deitatibus, non poteſt conſurgere, niſi diſtinctio realis mediata in Deitatibus.

Quartò. Cur verbi gratia à Filiatione, diſtinguatur realiter mediatè, natura divina, eſt ejus identificatio cum Paternitate; quando autem aliqua ſunt idem realiter, quod competit uni identificatorum competit & alteri ſaltem mediatè. Ergò cum tribus diſtinctis realiter identificatur natura, quod competit tribus illis diſtinctis realiter competet & naturæ; competit autem illis tribus diſtinctis realiter, eſſe tres perſonas diſtinctas realiter. Ergò etiam competet naturæ divinæ, eſſe tres diſtinctas realiter mediatè naturas.

Quintò. Cùm identificatio Paternitati non ſit identificatio Filiationi, utpote diſtinctæ realiter immediatè, & è converſo; Cumque inſuper identificatio ſpirationi paſſivæ, non ſit idem realiter cum identificatione illis duabus Perſonis, à quibus ſpiratio paſſiva ex diſtincta realiter immediatè. Ergò ſicut ex identificatione cum Paternitate, ſequitur una diſtinctio realis mediata naturæ divinæ à Filiatione, ita ex identificatione cum tribus perſonis diſtinctis realiter, erit mediatè triplex natura divina diſtincta realiter mediata.

Sextò. Tenebit illatio Ariana: cum dico: Pater eſt perſona, Filius eſt perſona, Spiritus ſanctus eſt perſona, ſequitur eſſe tres perſonas diſtinctas realiter immediatè. Ergò etiam cum dico: Pater eſt DEUS Deitate diſtincta ratione ſui mediatè realiter à Filiatione, Filius eſt DEUS Deitate diſtincta ratione ſui, mediatè realiter à Paternitate, idem dic de ſpiratione paſſiva, erunt tres naturæ divinæ, diſtinctæ realiter mediatè.

Eſt quidem verum tenuiſſe Arriaga poſſe admitti in Trinitate tres Deos relativos; ſed nego ex dictis alibi, admitti id poſſe; tolerabiliorque eſt hæc poſitio Arriaga; quia conceditur in ſuppoſitione quod ly Deus ſupponat non pro natura ſed pro perſona; ſed diſtinctionem in divina natura realem mediatam non admiſit.

Septimò. Accipiamus hos duos terminos: Natura divina ratione identificationis cum Paternitate, diſtinguitur realiter à Filiatione; & natura divina ratione identificationis cum filiatione diſtinguitur realiter à Paternitate; quæro: an illæ naturæ ſic ſumptæ, identificentur inter ſe, vel non identificentur. Si identificantur:

Contra erit Primò. Ergò non ſunt diſtinctæ realiter mediatè; diſtinctio enim realis, importat inidentificabilitatem adeoq; immediata inidentificabilitatem mediatam.

Secundò. Quòd hæc ſententia non tantùm (ut intendebat) non facilitabit myſterium Trinitatis, ſed obſcurabit, ponendo aliquid, non tantùm præter lumen rationis, ſed & contra lumen rationis; nempe quòd diſtincta, mediatè quidem, ſed tamen realiter, identificari inter ſe poſſint, in eo, in quo ſunt diſtincta realiter, nempe in ratione naturæ.

Tertiò. Hæc diſtinctio mediata & ſtabit in hoc, ut identificari poſſint illi termini, ut ſupponitur, & non ſtabit, quia diſtincta realiter, in eo, in quo ſunt diſtincta realiter, ſunt identificabilia; cum diſtinctio realis & identificabilitas realis, verbis differant.

Quartò. Si identificantur illi termini, non poterit oſtendi, quomodo in ipſam naturam divinam ratione perſonalitatum refundatur diſtinctio realis, quam debere refundi, ex principiis oppoſitorum ſupra illatum eſt.

Quintò. Ratione diſtinctionis immediatæ realis perſonarum inter ſe, ſequitur, immediatè illas eſſe inidentificabiles inter ſe. Ergò cum ratione identificationis quod competit uni immediatè, debet & alteri competere mediatè, competit & ratio mediatè diſtinctæ realiter naturæ triplicis; cum ipſa diſtincta realiter, immediatè ſunt tria, nempe tres perſonæ; adeoque competet & prædicatum inidentificabilitatis mediatæ, aliàs non quidquid competit immediatè diſtinctis realiter, competeret mediatè, ei quod identificatur ſic diſtinctis realiter, mirabiturque orbis Catholicus ſe factum eſſe politheiſtam.

Si autem illi termini: Natura Divina ratione Paternitatis diſtinguitur realiter à filiatione, &c. Natura divina ratione filiationis diſtinguitur realiter à Paternitate, non identificatur inter ſe, ſequitur, ex perſonis refundi in ipſam naturam diſtinctionem realem mediatam, evincitque hoc major ab oppoſitis aſſumpta; quod competit perſonis, competit naturæ, mediatè, ob identificationem realem cum perſonis, quibus competit eſſe plures.

Tum

Tum quia natura Divina vel diſtinguitur ſecundùm ſe ſpectata, realiter in Patre à Paternitate, vel non diſtinguitur? Si diſtinguitur, contradicetur articulo fidei de identificatione perſonarum cum natura; Si non diſtinguitur realiter natura Divina ſecundùm ſe ſpectata in Patre à paternitate. Ergò non eſt eadem cum natura filii; quia hæc ratione filiationis diſtinguitur realiter à Paternitate, eruntque illæ naturæ diſtinctæ realiter, quia impoſſibile eſt, unam eandemque entitatem, diverſo reſpectu, hoc eſt, ſecundùm ſe ſumptam, eſſe identificatam, & eandem realiſſimè ſub alia formalitate non eſſe identificatam, ſed diſtinctam realiter.

In communi & recepta Theologia hoc argumentum non habet difficultatem; quia dicere: Ratione filiationis diſtingui realiter naturam divinam à Paternitate, eſt dictio de termino non ſupponendo: Nam licèt perſonæ diſtinguantur inter ſe realiter; non tamen illo modo transfundunt ſua prædicata in naturam, adeoque nec transfundent pluralitatem aut diſtinctionem realem, quam transfuſionem prædicatorum mediatam aſſumit Reſpondens. In noſtris principiis, beneficio diſtinctionis virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia Phyſica, vi cujus ſine ulla pluralitate & diſtinctione reali præſtatur hoc, quod præſtaret diſtinctio realis; quæ, ſi intercederet, non eſſet neceſſe prædicata paternitatis, transfundi in naturam.

Tum quia præter naturam, quæ, verbi gratia, ratione paternitatis diſtinguitur à filiatione, & ſic de aliis combinationibus perſonarum, vel datur natura nemine cogitante, verè abſolvens, ab iſta mediata diſtinctione reali à perſonis, vel non datur? Si datur; ergò datur natura divina nemine cogitante, verè non identificata perſonis; ſi enim identificaretur, traheret à perſonis diſtinctis realiter, diſtinctionem mediatam realem; eritque alia, divina natura, nemine cogitante abſolvens à diſtinctione reali mediata, & alia, non abſolvens; ſi autem non datur natura divina, nemine cogitante abſolvens à diſtinctione reali mediata, modificandus erit articulus hic fidei: Deus eſt Trinus in perſonis, unus in eſſentia; quomodo enim erit unus in eſſentia, ſi hæc eſſentia imbibit diſtinctionem realem mediatam à Perſonis?

Concedo quidem poſuiſſe Reſpondentem aliquas phraſes conformes communi Theologiæ, ſed non concordaſſe eaſdem cum ſuis poſitionibus. Talis eſt illa phraſis, Notato ſexto. Natura prout eſt in filio, non diſtinguitur realiter à natura prout eſt in Patre; ſed concordari hoc debet cum hac alia ejus propoſitione: Natura divina ratione filiationis, diſtinguitur realiter à Paternitate. Talis item eſt phraſis Notato octavo. Aliter diſtinguitur natura à Filio, & Pater à Filio; quæ propoſitio eſt vera, ſed concordari debuit cum hac alia: Natura ratione, verbi gratia, Paternitatis diſtinguitur realiter mediatè à Filiatione, ſalvando ſine modificatione articulum fidei: In divinis eſt diſtinctio in perſonis realis, non in natura.

Reſponſionibus ſatisfit.

RESPONDETUR Primò. In divinis eſſe ſummam identitatem in natura præcisè ſecundùm ſe ſpectata, licèt natura ſumpta cum Paternitate, diſtinguatur realiter inadæquatè à Filiatione mediatè, extenſivè.

CONTRA eſt. Tum quia tota retrò Theologia agnovit ſummam eſſe Perſonarum Divinarum in natura Divina Identitatem, en jam articulus fidei diſtinguetur: ſummam ſcilicet eſſe identitatem in natura præcisè ſpectata, non autem ſummam Perſonarum Divinarum in natura identitatem ſi ſumatur natura prout conjuncta Perſonalitati & comparata ad aliam perſonalitatem.

Tum quia eſt articulus fidei, quòd ſit Filius conſubſtantialis Patri, nec tunc ſumitur natura præcisè ſecundùm ſe, ſed natura prout conjuncta filiationi, Filius enim dicitur eſſe conſubſtantialis Patri. Ergò hic articulus, agnoſcit, non eſſe identitatem in Divinis in natura, tantùm ſecundùm ſe præcisè ſpectata, ſed etiam in natura prout conjuncta Filio, & comparata ad Patrem. Item eſt articulus Fidei quòd in Trinitate ſit ſumma identitas in natura ſalvis ſuis prædicatis, ſi eſt ſumma identitas Trinitatis in natura, ergò non tantùm eſt identitas in natura præcisè ſpectata, ſed etiam in natura prout conjuncta perſonalitatibus, ſeu in Trinitate, ergò non dabitur locus diſtin-

ſtioni naturæ divinæ conjunſtæ Paternitati, à Filiatione.

Tum quia. Si nefas eſt dicere, quòd prædicata notionaria ſua virtualitates, denominationes, formalitates communicent; vel derivent in naturam mediatè, extenſivè, inadæquatè, cum diſtingui realiter, ſit prædicatum rationale, illud nec mediatè nec extenſivè derivabitur in naturam. Tum quia Priſtina Societatis ſchola putabat eliminandam eſſe è ſcholis diſtinctionem formalem ex natura rei, quæ ponebatur à Scotiſtis in divinis, & tanquam pro abſurdo inferebat: quòd hæc diſtinctio ſit diſtinctio realis: modò autem hoc abſurdum conceditur, & pro veritate defenditur, & ne quidem ſchola Scotiſtica concedebat uſquam hanc ſequelam, dicebatque ibi non eſſe diſtinctionem realem à Re, qualem iſti concedunt mediatè & extenſivè; ſed realem à realiter, hoc eſt prout opponitur diſtinctioni fictæ vel intentionali merè.

Tum quia Natura illa divina præcisè ſecundùm ſe ſpectata, & ſecluſis Perſonalitatibus, cum quibus eſt idem realiter nemine cogitante, non eſt aliud, quàm natura ita ſumpta ac ſumitur natura, verbi gratia, humana præciſis ſuis Perſonalitatibus & hæcceitatibus, & tamen majorem perſonarum in natura identitatem agnoſcit fides quàm ſit identitas Pauli & Petri in natura humana præcisè ſumpta, illa enim identitas debet eſſe Phyſica, hæc autem eſt identitas intentionalis.

Tum quia Hæc natura præcisè ſumpta, ſi detur nemine cogitante vel eſt eadem realiter cum natura conjuncta, verbi gratia, Paternitati vel non eadem; ſi non eſt eadem realiter & nemine cogitante, hoc ipſo multiplicabuntur naturæ divinæ; ſi autem eſt eadem realiter & nemine cogitante, ſicut in illa præcisè ſumpta non datur diſtinctio, ita nec in illa comparata ad Filiationem, conjuncta autem Paternitati, dabitur ulla diſtinctio ſupple realis inadæquata, extenſiva, mediata.

Respondetur. II. Poſſe hanc diſtinctionem admitti ratione perſonarum, cùm etiam admittatur in Hymnis Eccleſiaſticis Trina Deitas.

Contra eſt. Tum quia imprimis ex Sedulii Hymno de communi Martyr. ubi habebatur: Te Trina Deitas unàque poſcimus, expunxerunt id Correctores Hymnorum, ſubſtituerùntque vocem: Te ſumma Deitas, quod etiam antefecerat Hincmarus, ut videre eſt libro de non trina Deitate conſequenter ille terminus Trina Deitas ſecundùm hanc correctionem etiam alibi ſumi debet, poſitusque eſt ratione nonniſi metri, & non tam ſignificando quam ex aliis aliàs notis præſupponendo quòd Trina pro Perſonis nonniſi ſupponat, non autem pro natura.

Tum quia ſi ratione iſtius diſtinctionis realis inadæquatæ naturæ conjuncta uni Perſonalitati, ab alia Perſonalitate concedi poteſt Trina Deitas, concedi etiam poterunt tres Deitates, imò & tres Dii, nam inter Deitatem & Deum diſtinguere error eſt Gilberti.

Tum quia dicatur clarè, an Ly Trina extendatur etiam ad naturam? ſi non extenditur cui bono reſponſio hæc ponetur? ſi extendetur etiam ad naturam hoc erit contra articulum de una eademque in Divinis natura Divina.

Respondetur III. Quòd priſtina ſit diſtinctio dari in Divinis diſtinctionem realem inadæquatam.

Contra eſt. Sicut quando dicitur pars diſtingui realiter inadæquatè à toto datur illic diſtinctio realis adæquata inter partes, ita tamen ut pars à ſe ipſa in toto, ne quidem realiter mediatè diſtinguatur: ita in Divinis datur diſtinctio realis adæquata inter Paternitatem & Filiationem, licèt in natura, nulla ſit omnino diſtinctio realis etiam inadæquata, & mediata.

Et ſicut hoc totum quod eſt homo, eſt ratione diſſolubilis unionis mortale, quantumvis anima & materia, nequidem mediatè & inadæquatè, ſit mortalis: Ita hoc concretum quod eſt Pater, diſtinguetur realiter à Filiatione, ita, ut tamen natura Panis, ne quidem inadæquatè & mediatè, diſtinguatur realiter, à Filiatione.

Respondetur. IV. Non eſſe tantam identitatem naturæ Divinæ cum Paternitate, quanta eſt identitas illiuſmet ipſius ad ſe ipſam.

Contra. Concedo non eſſe tantam identitatem, nam in principiis noſtris, ita identificatur realiter natura Divina Perſonalitati Patris, ut ab illa diſtinguatur virtualiter, cùm tamen à ſe ipſa, ſit indiſtincta virtualiter; ſed nego exinde ſequi, quòd quantumvis natura Divina magis ſibi identificetur intenſivè quàm Paternitati, quòd in illam realiter inadæquatè, extenſivè mediate derivetur realis diſtinctio.

Respondetur V. Quod concretum hoc Pater plus dicat quàm ſolam naturam Divinam, ſed dicit etiam Paternitatem adeoque aliquid diſtinctum realiter.

Contra eſt. Tum quia concretum hoc Pater dicit quidem & naturam & Paternitatem, ſed quia hoc

quia hoc concretum, eſt concretum ex indiſtinguibili realiter ſecundùm articulum Fidei, & ex diſtincto realiter, hoc ipſo in illo concreto, non diſtinguetur realiter Natura, à Filiatione.

T. Q. Diſtingui realiter eſt Prædicatum vel notionale adeoque nec in concreto illo, in Naturam derivabile.

T. Q. Concretum hoc homo, ut dixi, dicit aliquid plus præter animam & materiam nempe unionem diſſolubilem & tamen ex eo non derivatur in animam mediatè mortalitas, ergo nec ex paternitate derivabitur in Naturam Divinam diſtinctio realis mediata.

Punctum Difficultatis 4.

Demonſtraturné, non poſſe dari Diſtinctionem virtualem in Creatis.

Conſentimus non poſſe dari Diſtinctionem virtualem in creatis talem, qualis datur in Divinis inter Naturam & paternitatem v. g. quia etiam conſentimus, non poſſe dari Myſterium Trinitatis in creatis. Tota Difficultas in eo verſatur, an id poſſit demonſtrari. Cumque virtualis diſtinctio ſine addito ſupponat pro ea, quam alii appellant intrinſecam, Nos appellamus diſtinctionem in ordine ad prædicata, primò intentionalia, de illa ſic ſumpta, tanquam de principali, veniente ſub nomine diſtinctionis virtualis, procedet Difficultas.

Ad ſolutionem rationum infra ponendarum hoc aſſumitur: Nempe has rationes non debere peti ex impoſſibilitate diſtinctionis virtualis, ſed ex impoſſibilitate hujuſmodi diſtinctionis in creatis. Ratio eſt imprimis à ſimili. Quia ſi quis velit demonſtrare eſſe impoſſibilem ſubſtantiam creatam infinitam, non debet id probare argumentis inferentibus impoſſibilitatem ut ſic ſubſtantiæ infinitæ; qui item vellet probare creaturam, non poſſe eſſe immenſam, non deberet id probare ex rationibus, impoſſibilitatem ut ſic immenſitatis inferentibus: & ſic de reliquis. Ergò etiam in præſenti impoſſibilitas diſtinctionis virtualis in creatis non debet deſumi ex impoſſibilitate ut ſic diſtinctionis virtualis. Quod ipſum ulteriùs in hoc fundatur: quia quæ prædicata ſemel innexibilia ſunt, ſemper innexibilia ſunt, impoſſibileq; additione ſubjecti, cui illa prædicata competunt, poſſibiliſari non poteſt: jam enim non eſſet quod eſſet; ſiquidem ex impoſſibili redderetur poſſibile, jungerenturque ſecum eſſe & non eſſe idem: conſequenter, ſi quis aliquorum prædicatorum impoſſibilitatem oſtendet, illa nec in Deo poſſibilia erunt; ſicut ſi quis oſtendat impoſſibilitatem ſubſtantiæ infinitæ, illa nec in Deo ſalvabitur; & in præſenti ſi quis oſtendat impoſſibilitatem diſtinctionis virtualis, hoc ipſo illa nec in Deo reperiri poterit.

Hoc præjacto, delabamur ad examinandas rationes.

I. Ratio P. Pauli Modzelovvski. Si aliquæ formalitates diſtinguerentur virtualiter, eo ipſo non identificarentur realiter. Quod ipſum probat: quibus formalitatibus competunt prædicata contradictoria, illæ non identificantur realiter; ſed formalitatibus virtualiter diſtinctis competunt prædicata contradictoria, ut conceditur: Ergò non identificantur realiter. Major probatur. Tum quia omnia prædicata contradictoria ſibi realiter actualiter repugnant, lumenque rationis oſtendit falſas eſſe has propoſitiones. Lux, eſt realiter actualiter non lux. Tum quia quando unus de rationalitate affirmat illam eſſe à parte rei, principium ſenſationum, & alter ſub iiſdem terminis negat, quæro an hi duo, dicant idem realiter: ſi idem, ergò ſibi non contradicunt: ſi non dicunt idem realiter, ergò eſſe à parte rei principium ſenſationum, & non eſſe à parte rei principium ſenſationum non eſt idem realiter: ergò & alia omnia prædicata diſtinguuntur realiter. Tum quia oppoſitio relationis realis diſtinguit inter ſe realiter extrema inter quæ intercedit: ergò etiam oppoſitio contradictionis, ſua extrema diſtinguet realiter.

Respondetur. Imprimis tranſeat hoc totum: quia non probatur intentum: nam argumenta procedere debebant de diſtinctione virtuali intrinſeca in creatis. Hinc rurſus dici poteſt, Argumentum probare multum: nam probat diſtinctionem virtualem non dari in Divinis: nam etiam in Divinis impoſſibile eſt ut eſſe & non eſſe ſint idem. Quod ſi dicas aliud eſſe in Divinis, quia illic intercedit diſtinctio virtualis: nam etiã dicent oppoſiti, etiã in creatis intercedere illam, & quòd non intercedat probari debuiſſet. Unde jam directè quæri poteſt, vel in Divinis ſuppoſita diſtinctione virtuali identificantur inter ſe, eſt & non eſt, vel non identificantur: ſi identificantur, quid probabunt rationes adlatæ? reſtabitque probandum, cur in creatis identificari non poſſint; ſi non identificantur in Divinis nec in creatis identificabuntur.

In noſtris Principiis dici poteſt. Cum contradictio non tantùm debeat eſſe ejuſdem & de eodem, ſed ratione ejuſdem, ſive, ut alibi dicitur, proportionata: cumq; ſuppoſita diſtinctione virtuali communicatur & non communicatur, cæteroqui prædicata ſecundùm hos terminos contradictoria, cùm inquam non ſint verificanda ratione ejuſdem, ſupple virtualitatis, evadent hoc ipſo non contradictoria; adeoque etiam in creatis evaderent, ſi alioqui daretur in illis diſtinctio virtualis, quam non demonſtras, dari non poſſe.

Digitized by Google

Ratio II. ejuſdem eſt. Poſita diſtinctione virtuali intrinſeca inter aliqua duo prædicata, ſequitur, poſſe affirmari contradictoria non ſolùm de illis inter quæ eſt iſta diſtinctio, ſed etiam de illis quæ à ſe virtualiter non diſtinguuntur. Sequela probatur; ſupponamus inter animal & rationale eſſe diſtinctionem virtualem intrinſecam, atq; vi iſtius diſtinctionis animalitatem verificare hoc prædicatum, eſt repræſentata realiter ex parte objecti cognitione A. rationalitatem autem verificare contradictorium ejuſdem prædicati, nempe non eſt repræſentata realiter ex parte objecti cognitione A. per cognitionem A. illam ſignificando, quæ objectivè præſcindit rationale ab animali: Hoc ſuppoſito. Sic argumentor, inter animalitatem & inter hoc prædicatum eſſe repræſentatum ex parte objecti cognitione A. non intercedit diſtinctio virtualis intrinſeca; ſed de his formalitatibus poſſunt verificari contradictoria. Ergò. Major probatur, quia repræſentatum ex parte objecti cognitione A. eſt formaliſſimè animalitas ac proinde prædicatum & ſubjectum iſtius propoſitionis nòn diſtinguuntur virtualiter intrinſecè. Min. principalis probatur; Animalitas eſt verè affirmabilis de rationalitate: cum enim inter ſe identificentur realiter, vera eſt iſta propoſitio, animalitas eſt realiter rationalitas. Jam verò ly repræſentata ex parte objecti cognitione A. non eſt verè affirmabilis de rationalitate: Falſa enim eſt iſta propoſitio, rationalitas eſt realiter repræſentata ex parte objecti cognitione A. ſcil. illa quæ præſcindit objectivè animal à rationali. Ergò animalitati, & formalitati repræſentatæ ex parte objecti, cognitione A. competunt contradictoria.

Respondetur Imprimis, quod Argumentum multum probet: probaret enim competere in divinis prædicata contradictoria iis formalitatibus, quæ inter ſe non diſtinguuntur virtualiter, nempe eſſentiæ, & illi prout repræſentatæ cognitione A. reflectenſque videbit multùm hoc argumento probari: quia probatio non petitur ex conditione præciſa objecti quà creati.

Deinde negari poteſt Sequela. Negatur item quòd de rationalitate non poſſit dici rationalitas eſt realiter repræſentata ex parte objecti prout eſt à parte rei phyſicè, licèt non ſit repræſentata ex parte objecti prout conſiderata in ſtatu intentionali. Si autem realiter repræſentatur rationalitas prout eſt à parte rei phyſicè, non conveniunt tunc prædicata contradictoria intrinſeca ſeu phyſica, ſed tantùm prædicata contradictoria (ſecundùm explicationem jam datam) intentionalia: Si autem conveniunt tantùm prædicata contradictoria intentionalia, non erit verum dicere quod ſint futura diſtincta virtualiter, ea quæ non ſunt diſtincta virtualiter.

Quod autem attinet ad iſtud objectum, an animalitas & eſſe repræſentatum præſcindant inter ſe objectivè, dici poteſt in noſtris principiis, omne illud præſcindere objectivè, cujus ratio communis, non eſt aliûs ratio communis, ſeu definitivè; & quia nec animal definitur per eſſe præciſum, nec è converſo: ideò hæc inter ſe præſcindunt beneficio diſtinctionis virtualis in ordine ad prædicata ſecundo intentionalia; licèt realiter ſumptum repræſentatum, hoc eſt ipſum animal, non ſit præſcindibile à ſeipſo animali, ſed etiam ſic ſumptum repræſentatum animal, eſt idem realiter cum rationalitate.

In ſuppoſitione autem præſenti loquendo, ſi animalitas & rationalitas diſtinguerenrur virtualiter intrinſecè, ſicut dum repræſentatur eſſentia Divina, non repræſentatur realiter virtualitas v. g. Paternitatis, ita nec repræſentaretur realiter virtualitas rationalitatis repræſentata animalitate. Quod autem cognitio A. repræſentat Eſſentiam (in præſenti animalitatem) & non repræſentat Paternitatem (in præſenti rationalitatem) parum refert: quia cùm cognitio ſit diſtincta realiter ab ipſamet eſſentia, poteſt illa referre ſeu repræſentare Eſſentiam, non repræſentata Paternitate. Jam autem diſtincta virtualiter intrinſecè debent quidem habere identitatem realem in iſtis, quæ aliunde non ſupponuntur diſtincta realiter, ut cognitio A. repræſentans eſſentiam, diſtinguitur realiter ab eſſentia. Hinc jam in hoc quod eſt comparari eſſentiam ad ſe ipſam repræſentatam duo conſiderari poſſunt, ratio ſcilicet eſſentiæ, quæ repræſentatur, & hæc indubiè identificatur ſibi, ſed & identificatur Perſonalitati ſalva ſua virtualitate; Deinde ſpectari poteſt ratio repræſentationis, quæ importatur in hoc, denominato repræſentata eſſentia, & hæc repræſentatio, diſtinguitur realiter ab eſſentia, mirumque non erit, illam non convenire ipſi v.g. perſonalitati, cùm convenire debeant in prædicatis identificationis realis. Quæ autem dicta ſunt de divinis aut dicentur legitimè ab arguente de natura cognita, v.g. & comparata ad Paternitatem idem applica in præſenti.

Ratio III. ejuſdem eſt. Ens creatum cui competit diſtinctio virtualis intrinſeca eſt ens chimæricum: omne enim illud eſt ens chimæricum, quod has duas formalitates in ſe includit verificabilitatem duorum contradictoriorum & identitatem realem: hæ enim ſolæ duæ formalitates ita ſunt conſtitutivæ entis chimærici in eſſe talis, ut nihil tertium requiratur: ponamus enim aliquod ens de quo verum ſit dicere: eſt, & non eſt, & in quo hæc duo, ſcilicet eſſe & non eſſe realiter identificantur, eo ipſo habebit totam eſſentiam entis chimærici.

Respond. Antecedens primum, planè intendit hoc probare quod hìc quæritur, ſed ejus probatio

Digitized by Google

probatio multum probat: quia procedit ut ſic, adeoq; probat etiam in Divinis non dari diſtinctionem virtualem: quia illic eſſet chimæra: eſſet enim convenientia prædicatorum contradictoriorum cum identitate. Directè autem dici poteſt, quòd ſicut in Divinis non eſt convenientia prædicatorum contradictoriorum formalis, quia ratione alius virtualitatis affirmatur Eſt, ratione alius Non eſt: ita & in præſenti fieret, ſolumque ſtaret hæc diſtinctio virtualis in hoc, quia quod convenit uni virtualitati, non competeret alteri, etiam in ſenſu reali; ſalvo Phyſico eodem eſſe, ſicut in ſenſu reali non communicatur Paternitas, quamvis ſit idem Phyſicè cum natura, quæ communicatur.

Alia quæ adfert de forma ſyllogiſtica infringenda, alibi ſoluta. Quod item dicit ponendum fore tunc in creatis Myſterium Trinitatis id verum eſt: ſed quæritur demonſtratio, quòd Myſterium Trinitatis implicet in creatis.

Punctum Difficultatis 5.

Continuatur hoc Examen.

RATIO I. eſt Perez Diſp. 1 ſub initium Tract. de Deo, num. 77. Impoſſibile eſt duas formalitates creatas carere identitate virtuali intrinſeca inter ſe, & habere inter ſe identitatem realem perfectam: ſint enim entitates creatæ A. B. quia utraque eſt creata, utraque dicit in ſua ratione defectum, conſequenter B erit idem virtualiter cum ſua entitate, dicente imperfectionem. Hæc identitas virtualis eſt defectus evidenter & hunc defectum habet A (ſupple ſcilicet quod ſit A) hanc identitatem non habet B cum A ut ſupponitur, ſed potiùs habet perfectionem ſimpliciter ſimplicem oppoſitam ſcil. entitatem propriam, identificatam ſecum virtualiter intrinſecè, non involventem in ſua ratione defectum A hanc perfectionem non poteſt B communicare ipſi A ut eſt manifeſtum: fieri enim nulla ratione poteſt ut A non involvat in ſua ratione id, quod eſt de ratione ipſius A. Quia ergo ad identitatem realem perfectam requiritur communicare perfectionibus ſimpliciter ſimplicibus quæ identificantur ex natura rei, patet impoſſibile eſſe, ut A ſit idem perfectè cum B ſit ut ſupponitur non ſit idem virtualiter intrinſecè. Ne verò prædicta Ratio probaret etiam in Divinis implicare Myſterium Trinitatis dicit n. 79. aſſumi à ſe hanc propoſitionem pro Majori. Nullæ formalitates dicentes in ſua ratione imperfectionem propriam, & non identificatæ virtualiter intrinſecè, poſſunt inter ſe communicare in omni gradu perfectionis ſimpliciter ſimplicis, ac proinde neque poſſunt eſſe idem inter ſe identitate reali perfecta: omnes creatæ formalitates non identificatæ virtualiter intrinſecè inter ſe ſunt tales, quales Major proponit. Ergo. Quodſi idem velles applicare ad Divina, deberes Negativam Minorem adferre, eſſetque Argumentum conſtans omnibus Negativis.

RESPONDETUR. Negando. Antec. Primum. Quod attinet ad hanc propoſitionem, ſint entitates creatæ A. B. quia utraq; eſſet creata, utraq; diceret in ſua ratione defectum conceditur hæc propoſitio modò per entitates intelligantur virtualitates diverſæ, non autem diſtincta ſimpliciter entia: diſtincta enim ſimpliciter entia identificari non poſſunt: ſicut non poſſunt identificari lignum & aqua: diverſæ tamen entitates pro virtualitatibus acceptæ, identificari poſſunt. Concedo quòd entitas B ſit idem virtualiter cum ſua entitate dicente imperfectionem. Concedo quòd major ſit identitas virtualitatis B. cum ſua defectuoſitate quàm virtualitatis B. cum virtualitate A idq; ideo quia B à ſua defectuoſitate non eſt diſtinctum virtualiter, eſt autem ut ſupponitur diſtinctum ab A. Et licet caſu quo daretur diſtinctio virtualis in creatis, non haberet A & B identitatem virtualem nec defectuoſitas virtualitatis hujus eſſet defectuoſitas virtualitatis illius: Nego tamen quod ſecum realiter, ſicut & virtualitates, ita & defectuoſitates, identificari non poſſent. Et licèt identitas illarum phyſica, & quoad realitatem eſſet perfectio ſimpliciter ſimplex, eſſet tamen perfectio creata, adeoque comparicns identificationem illarum defectuoſitatum, in virtualitatibus incluſarum. Unde ulteriùs dici poteſt quod Nullæ formalitates dicentes in ſua ratione imperfectionem propriam poſſint inter ſe communicare in omni gradu perfectionis ſimpliciter ſimplicis: Si enim in omni gradu eſt perfectio, quomodo erit imperfectio? ſed quærere reſtat, cur creatæ virtualitates, dicentes ſuas defectuoſitates, identificari non poſſint in aliquo gradu perfectionis ſimpliciter ſimplicis; competentis enti creato, adeoq; cur repugnet in creatis diſtinctio virtualis intrinſeca. Unde ulterius negatur illa Major Aſſumpta in ultimo argumento, nempe illa, nullæ Virtualitates dicentes imperfectionem &c. identificari poſſunt.

RATIO II. ejuſdem I. P. Diſp. 1. de Scientia Dei num. 131. Eſſentia Divina ob infinitam ſuam perfectionem, vim habet ſe communicandi infinitè, alteri formalitati virtualiter diſtinctæ, illamq; reddendi Deum, ac proinde infinitè in omni genere perfectam, eſt ergò ea communicatio ſumma in omni genere. At hæc eſt identitas ſumma; quæ ratio non poteſt in creatis formari: eſt enim quævis formalitas creata finita in perfectione, adeoq; non poteſt reddere aliam formalitatem, ſibi virtualiter intrinſecè non identificatam, perfectam infinitè, ſed finitè. Præterea quamvis illam alteram redderet in proprio genere perfectam, ſequitur reddere minus perfectam quàm ſeipſam: licèt enim cætera

ſint

ſint paria, ſibi ipſi ita communicatur ut ſit ſecum virtualiter intrinſecè idem, nec ponantur prædicata contradictoria inter ſe & ſeipſa: at omne finitum ſi ei addas aliquid perfectionis creſcit, ut ajunt, intenſivè: creſcit ergò illa communicatio, qua ſibi ſe communicat illa formalitas, & eſt major quàm altera communicatio, quâ alteri formalitati communicatur. Quæ ratio nullo modo valet in infinita communicatione in omni genere: infinitum enim in omni genere nulla additione intenſivè creſcit. Quare quamvis eſſentia Divina ſibi ſe communicet virtualiter, non verò Paternitati, hic acceſſus erit quaſi extenſivus, nec intenſivè communicatio erit major.

Respondetur. Infinitatem materialiter non niſi habere ſe ad diſtinctionem virtualem: Pone enim Divinam eſſentiam infinitam, & pone implicare in Divinis diſtinctionem virtualem: jam non poterit communicari Natura, & non communicari Paternitas: Ergò apparet quod id non ex infinitate præcisè oriatur. Deinde ex reſponſione & ſequitur non tolli identitatem realem vi diſtinctionis virtualis in divinis & tolli: non tolli quidem, quia eſt communicatio infinita, & non excreſcit intenſivè, tolleretur autem identitas realis, quia ita natura identificatur ſibi, ut ne virtualiter quidem à ſe diſtinguatur, ſecus identificatur Paternitati. Deniq; quare implicat contradictionem perfectionem creatam eſſe identificatam alteri realiter, & reddere aliam finito modo, ut ipſa eſt, talem; & cur cum ſumma identitate reali, formalitatum, virtualis alietatis, non poſſit fieri, ut magis ſibi ſe communicet aliquid creatum, quàm ſe communicet identificato ſibi, ut in ſimili fit in divinis.

Addo, quòd infinitum additione finiti non creſcat in ratione formali, creſcit tamen in ratione materiali: quo ſuppoſito, non video quid proficiat illa infinitas ad præſentem difficultatem. Et certè vera eſt hæc propoſitio in Divinis: Natura non dicit negationem alietatis virtualis à Paternitate, Paternitas dicit negationem alietatis virtualis à ſeipſa. Rurſùs magis eſt idem quod dicit omnem negationem alietatis, quam illud quod non dicit omnem negationem alietatis, nec iſtud videtur extingui poſſe per titulum infinitatis. Quod ſi dicas majorem eſſe non intenſivè identitatem ſed extenſivè; dicam & ego majorem eſſe identitatem in ordine virtuali, ſed non in reali.

In quantum autem hæc Ratio reſpicit, quòd illa ſolum inter ſe identificari poſſint realiter & non virtualiter, quæ ſunt perfectio ſimpliciter ſimplex, nomine ipſius perfectionis ſimpliciter ſimplicis accipiendo perfectionem includentem in ſe omnem aliam perfectionem, etiam hæc Ratio non convincet. Nam imprimis negamus hunc conceptum eſſe perfectionis ſimpliciter ſimplicis. Rurſùs quamvis hic foret conceptus illius, ſequeretur quidem perfectionem ſimpliciter ſimplicem nulli competere niſi ſoli Deo, quærere tamen reſtaret, cur ea quæ non dicunt iſtam perfectionem ſimpliciter ſimplicem ita acceptam, identificari inter ſe non poſſint reáliter, ſtante alietate virtuali.

Ratio III. Ejuſdem de Trinit. d. 1. c. 2. quia ſcilicet ſi daretur in creatis Myſterium Trinitatis tum ſi duæ formalitates creatæ reciperent prædicata contradictoria, perfecta identitate carerent. Quod ipſum probatur, quia fieri non poterit ut ſit perfecta unitas & communicatio inter ejuſmodi formalitates, quas v. g A. B. appellemus: nam formalitas A non poteſt magis communicari formalitati B majoremque cum illa unionem habere, quam eſt una ſibi, & ſuæ definitioni: hoc enim eſt lumine naturæ perſpicuum. Sed formalitas A præter unitatem quam habet cum formalitate B habet aliam peculiarem ſuam, ratione cujus non poteſt in ſe ſuſcipere prædicata contradictoria: præterea formalitas A, ita ſibi ſe habet conjunctam, ut nihil de ipſa dici poſſit, quod de ipſa negare poſſimus; quam conjunctionem ex hypotheſi, non habet cum formalitate B. Ergò ſuam habet quaſi duplicatam unitatem, & cum formalitate B quaſi ſimplicem: habet enim cum formalitate B unitatem communicationis, & non aliam; ſecum verò habet & unitatem communicationis non minorem, & præterea unitatem repugnantiæ ad prædicata contradictoria. Major igitur eſt unitas & perfectio qua ſecum eſt una, quàm unitas quâ cum alia eſt una. Quæ conſequentia probatur, nam unitas quã habet cum altera eſt finita: impoſſibile enim eſt formalitatem finitam infinitè communicari, & unitas & communicatio finita qualibet additione unitatis & indiviſionis fit major: cum igitur unitas quâ formalitas A ſecum eſt una addat aliquem gradum unitatis unitati finitæ, quâ eſt cum formalitate B major erit & perfectior.

Respondetur. Huic Argumento quod dato Myſterio Trinitatis in creatis formalitates creatæ, non carerent perfecta identitate Phyſica & reali, carerent tamen perfecta identitate, excluſiva etiam virtualis alietatis, dicique poſſet quòd non implicet contradictionem in creatis aliqua habere perfectam identitatem Phyſicam & realem, quamvis non haberent identitatem perfectam excluſivam virtualis alietatis: quod ipſum fuiſſet probandum. Deinde dici poteſt, majorem eſſe unitatem virtualitatis A ſecum, quàm cum B. ſed quærere reſtat tali virtualitatum majori vel minori unitate poſitâ, cur implicet illarum identificatio realis: ſicut major eſt identitas Paternitatis ſecum, quàm cum Natura: nam à ſe non diſtinguitur virtualiter, diſtinguitur à natura, & tamen hoc non obſtante identificantur ſecum realiter: ita & in præſenti.

Ratio

Ratio IV. poteſt eſſe. Virtualitas A. habet ſuam perfectionem, quam non habet virtualitas B. & caſu quo ſecum identificentur, tunc unaquæq; eſſet ſeipſa perfectior: quia ex identificatione haberet etiam perfectionem virtualitatis alius, quam non habet ſecundùm ſe ſpectata: Ergo unaquæq; eſſet perfectior ſeipsâ; quod implicat.

Respondetur. Si quis non ponat perſonalitates dicere perfectiones, diceret etiam quòd in Creatis, eo ipſo, illæ virtualitates creatæ, non dicant perfectionem, & quia Nos etiam in perſonalitatibus Divinis ponimus perfectiones, debemus conſequenter dicere, quòd etiam illæ virtualitates eſſent perfectiones, neque tamen ratione identificationis cū altera redderetur unaquæq; virtualitas perfectior ſeipsâ: quia identificatio illa non auferret virtualitates, vi cujus virtualitas hujus, non eſt virtualitas alius: ita nec perfectio hujus, eſſet perfectio aliûs, adeoque titulo identificationis non perficeretur virtualiter ab alia virtualitate, adeoque nec evaderet perfectior ſeipsâ. Deinde retorquendum eſt argumentum in materia de divinis identificationibus, nam etiam in divinis, Natura Divina formaliter ſeipſa, non continet perfectionem trium perſonarum ex identificatione cum illis, redditurné formaliter perfectior ſeipſa.

Instabis I. Si ponantur virtualitates hæ diſtinctæ inter ſe realiter, ut perſonalitates Divinæ, & identificatæ in aliquo tertio, benè concipi poteſt, quomodo una perfectionē ſuam non tribuat alteri, adeoque nec evadat perfectior ſeipsâ. Sed qui non erit perfectior ſeipsâ, ſi identificentur illæ virtualitates, nec tamen inter ſe eſſent diſtinctæ realiter.

Respondetur. Eo caſu videri implicari contradictionem illarum virtualitatum identificationem: hoc enim ipſo evaderet unaquæq; perfectior ſeipsâ, & non evaderet: non evaderet quidem ut ſupponitur; evaderet autem, quia acceſſu illius virtualitatis ſecum identificatæ, perficeretur, & tamen illa, ut tu dicis, in ſe ipſa ſpectata non diceret illam perfectionem aliùs virtualitatis. Abſolutè tamen loquendo ex proportione ad Myſterium Trinitatis quod etiamſi non poneretur identificatio in aliquo tertio adhuc illæ virtualitates poſſent inter ſe identificari, nec evadere perfectior ſeipſa: nam non comparando Paternitatem divinam ad Filiationem; ſed ad Naturam, ſunt duæ virtualitates, unaquæque habet ſuam perfectionem, identificantur ſecum, nunquid ne vel Perſona, vel Natura ex eo evadet perfectior ſeipſa.

Instabis II. Quòd non evadat perfectior Perſonalitas & Natura, ex eo eſt, quia illic eſt infinita perfectio: unum autem infinitum non eſt majus altero adeoque nec ab altero infinito perficitur.

Respondetur. Verum quidem eſt, quòd unum infinitum non ſit majus altero in eo quod eſt carere terminis; quod tamen non perficiatur unum infinitum ab altero hoc non demonſtratur: cur enim infinitum novem, non perficietur acceſſu infinitarum unitatum, adeoque evadendo decem. Deinde quamvis ex eo ſupponatur Natura Divina ex identificatione cum Paternitate non perfici, ſed cur non perficietur ipſa Paternitas, quæ ſecundùm ſe, non dicit perfectionem infinitam: & tamen non poteſt dici, quòd perficiatur: quia evaderet dignior ſeipsâ, & perfectior.

Instabis III. Licet Paternitas ex titulo Perſonalitatis, non dicat perfectionem infinitam, dicit tamen titulo Paternitatis Divinæ condiſtinctæ ab ipſa virtualitate Naturæ, adeoque dicit rationem non perfectibilis ulterius: talem autem infinitatem non ſalvat virtualitas illa creata. Ergo ex identificatione cum altera virtualitate evadet ſeipſa perfectior.

Respondetur. Poſito quòd Paternitas Divina ſecundùm quod Divina, dicat infinitatem, non eximetur per hoc præcisè à ratione perfectibilis: nam ut dictum, infinitum, licèt non ſit majus altero, nunquid tamen non perficitur acceſſu aliûs infiniti. Quod ſi dicas perfici materialiter; redibit difficultas, cur etiam materialiter non perficiatur Paternitas, adeoq; nec evadat materialiter dignior ſeipsâ. Recurri ergo potius ad hoc debet, quia ſtante identificatione ut dictum retinentur adhuc virtualitates diſtinctæ, adeoque retinet unaquæq; perfectionem diſtinctam, conſequenter ſtante identificatione reali, non communicatâ alteri ſuâ virtualitate, adeoque nec perficiente illam: Si autem una virtualitas non perficit alteram, non ſequetur illas evadere perfectiores ſeipſis. Eſt quidem verum, quòd hoc ſuperet captum humanum ſicut ſuperat captum humanum etiam Myſterium Trinitatis; ſed jam ſi illud concedatur in creatis etiam hæc ſuperantia captum concederentur in creatis. Quærere tamen reſtat, An hæc ſuperantia captum forent contradictoria, ſicut prædicta ſuperant captum in Divinis, nec tamen ſunt contradictoria.

Eſt & alius Modus toti huic difficultati ſatisfaciendi. Quod ſcil. una virtualitas alteri identificata non eſſet perfectior ſeipſa & virtualiter & realiter ſimpliciter ſpectata; eſſet tamen perfectior ſeipſa virtualiter v. g. nonniſi ſpectata, & non ſpectata ſimul Phyſicè.

Ratio V. eſt. Si daretur diſtinctio virtualis in creatis daretur infinita eſſentia creata, hæc implicat. Sequela probatur, quia quòd detur diſtinctio virtualis in Divinis, id ex eo arguitur, quia Deus cùm ſit infinitus in eſſentia, debet illi competere omnis poſſibilis perfectio; poſſibilis autem eſt perfectio diſtinctionis virtualis in Divinis: quia nulla eſt in illa contradictio in Divinis.

Respon-

Digitized by Google

Respondetur. Diſtinctæ ſunt hæ propoſitiones. Ex eo quòd Deus ſit infinitus in eſſentia, ſequitur debere etiam dari in illo diſtinctionem virtualem. Alia autem eſt hæc propoſitio, ex aſſerta diſtinctione virtuali ſequitur infinitudo eſſentiæ, & hoc ipſum eſt, cujus demonſtratio, hîc petitur. Unde primo conceſſo, quod ſolùm vult argumentum, negatur hoc poſterius.

Putarem ergò potiùs nullam hujus adferri poſſe demonſtrativam rationem: quia ſi hoc demonſtraretur cur in creatis, idq; titulo creati, non poſſit dari Trinitas, demonſtraretur titulo increati non repugnare eandem: adeoque & dari; quia in Divinis quoad intrinſeca à poſſe ad eſſe, valet argumentatio, & tamen ſupponitur non poſſe demonſtrari Myſterium Trinitatis. Quod ipſum ulterius ſic declaratur. Sit enim perfectio A. ex cujus defectu in creatis, oritur ne ſit Myſterium Trinitatis, demonſtrat Metaphyſica omnem poſſibilem perfectionem haberi in Deo, inferes ergò tu, hanc perfectionē eſſe in Deo, adeoq; inferes idq; demonſtrativè, dari Myſterium Trinitatis, & tamen vel tu ipſe negas, quòd hoc Myſterium in Divinis demonſtrari poſſit. Et ſicut ſi quis demonſtraret, qualitatem aliquam non competere huic ſubſtantiæ quia corporea eſt, hoc ipſo demonſtraret, competere illam ſpirituali ſubſtantiæ, nam demonſtrabile eſt, omnem qualitatem competere aut ſubſtantiæ corporeæ aut ſpirituali, ita ſi quis demonſtrat non competere Myſterium Trinitatis. Creatis quia creata ſunt, demonſtrat illud competere Divinis, quia omnis perfectio, aut creato aut increato enti competit, & tamen ſupponimus quòd Myſterium Trinitatis demonſtrari non poſſit.

DIFFICULTAS II.

De Præciſionibus objectivis in Divinis.

Præciſio ſecundùm Auctores Alia eſt ex parte actus ſeu formalis, alia ex parte objecti ſeu objectiva: *Objectiva præciſio dicitur*, ex vi cujus intellectus attingit formalitatem aliquam, quin eadem cognitione, attingat aliam formalitatem, illi identificatam realiter. Verbi gratia, quando intellectus attingit formalitatem animalis, & non attingit ullo modo formalitatem rationalis identificatam realiter in homine, tunc cenſebitur eſſe præciſio objectiva, ubi ut vides, non in hoc ſtat præciſio, quòd unum cognoſcatur ſine alio, poteſt enim cognoſci Petrus & non cognoſci lutum neq; tamen dicetur fieri præciſio Petri, à luto. *Formalis perciſio ex parte actus eſt*, vi cujus attinguntur immediatè & per ſe omnes formalitates, quæ identificantur ſibi, dicitur tamen cognoſci verbi gratia animal in homine & non rationale, quia illic rationale, nonniſi confusè attingitur. Confusè autem tunc cognoſcitur objectum, quando ex vi illius cognitionis, non poteſt unum ſecerni ab alio, quod per eandem cognitionem attingitur. Verbi gratia. Cognoſco hominem & equum per connotata communia, hoc eſt ſenſationes, tunc cognoſco animal confundoq; equum & hominem: quæ confuſio in hoc ſtat, quia ex vi illius cognitionis non valeo hominem ab equo, equum ab homine diſcernere, ita explicat Oviedo Controverſia Logica Tertia punct. 5. Illuſtratq; tali inſtantia. Præciſio ex parte actus circa formalitates identificatas realiter, ita ſe habet, ac ſe haberet ſenſus circa alia objecta omnino ſimilia, omnino æqualia, & quidem penetrata, in quibus non diſcerneret ſenſus unum ab alio, & eodèm modo ſe haberet ad objecta diſtinguenda ac ſi unum tantum videret objectū, licèt in re duo diſtincta realiter attingantur.

Poſſet & alia acceptio haberi præciſionis formalis & objectivæ, ita ut nomine præciſionis formalis, veniat ipſe actus præſcindendi, nomine autem præciſionis objectivæ, veniat ipſa, ut ita dicam paſſio, vi cujus objectum ſe præſcindi patitur, eſtque in re ipſum objectum, ita jam præciſum.

Cæterum in priori illo ſenſu agitabitur quæſtio; an dentur præciſiones objectivæ conſulanturque dicta in Logicis de actu confuſo fabricativo univerſalis.

Punctum Difficultatis 1.

Deciditur de Difficultate.

Dicendum eſt *Dari.* Ita illi etiam, qui negant eas dari in creatis, ut Arriaga Diſp. Quarta Logica Sectione Quarta. Ita Schola Thomiſtica, & Scotiſtica, & Noſtri, contra aliquos ex Nominalibus, & contra aliquos recentiores, inter quos Oviedo Controverſia Quarta Metaphyſ. punct. 8. Sed S. Thomas Opuſc. 49. Et II. contra Gentes cap. 52. & Opuſculo 43. cap. 6. noſtram etiam ſententiam innuit.

Probari ſolet I. Argumento ducto ab uno Attributo ad aliud. V. G. Deus per miſericordiam parcit, per juſtitiam punit. Ergo iſta attributa præſcindunt inter ſe.

Responderi poſſet. Eundem hîc Deum in recto utrobique concipi, quia quando concipitur miſericordia, concipitur Deitas prout eſt principium actuum miſericordiæ; quando concipitur Juſtitia, concipitur Deitas prout eſt principium actuum puniendi. Si autem utrobique reſpondet Deitas, hoc ipſo non eſt jam præciſio objectiva.

Probari

Digitized by Google

Probari ſolet II. Propoſitionibus dictis ab uno principio proceſſionis in Divinis, ad aliud idem principium. v. g. Intellectus generat, voluntas non generat.

Responderi poſſet etiam ad idem argumentum ea via qua ad illud reſpondetur prima parte in eadem materia.

Probatur III. Propoſitionibus quæ inſtituuntur de Natura Divina comparata ad perſonas. Ut formetur argumentum. Supponitur veram eſſe hanc Propoſitionem. Eſſentia Divina communicatur, Paternitas non communicatur. Supponitur item Naturam & perſonam Patris eſſe unam eandemque indiviſibilem Entitatem. Hinc formatur argumentũ. Quando dico communicari naturam, & non communicari Paternitatem, vel dico de uno eodemq; objecto, quod communicetur & non communicetur vel non de uno; ſi non de uno. Ergò intra unam eandemq; entitatem indiviſibilem, eſt præciſio objectiva, quia intra unam eandemq; Entitatem, verificatur, de uno communicatur, de alio non communicatur. Si de uno verificantur duo contradictoria. Ergo non verificatur, cõmunicatur & non communicatur; quia nec duo contradictoria verificãtur. Et ulterius tam verè dici poteſt ex parte objecti de eo quod communicatur non communicari, quàm de eo quod non communicatur, cõmunicari, non præſcindunt enim hæc ex parte objecti, & ſunt una eademq; ut dicis indiviſa ratio. Sed non poteſt dici de eo quod non communicatur, illud communicari; quod probatur, quia non poteſt dici de natura Divina quod non communicetur, hoc enim eſt contra fidem, poſſetq; dici Filium non eſſe verè Deum, cùm ſit Deus, ratione naturæ Divinæ communicatæ, de quo tamen per te poteſt dici, quod non communicetur. Item non poteſt dici de Paternitate, quæ nõ communicatur illam communicari, aliàs verum eſſet dicere Filium eſſe Patrem, idq; ideo quia ſicut dicitur Deus ob communicatam ſibi naturã Divinam, ita verè dicitur Pater ob communicatam ſibi Paternitatem, de quã tu dicis, poſſe affirmari, quòd communicetur.

Idem medius Terminus ſic proponitur: Et ſuppono veras has eſſe Propoſitiones: Pater non eſt filius. Spiritus S. non eſt Filius. Suppono item Patrẽ & reliquas perſonas eſſe identificatas Naturæ Divinæ. His poſitis ita formatur argumentum. Quando dico Pater non eſt Filius vel reſpondet mihi ex parte objecti natura Divina, vel non reſpondet, ſi non reſpondet, Ergo intra unũ eandemq; Entitatem indiviſibilem dantur præciſiones; objectivæ, ſi correſpondet, quæro in Conceptu illo Patris, in quo ſimul correſpondet natura Divina, vel non correſpondent perſonæ quæ ſunt identificatæ naturæ Divinæ, vel correſpondent, ſi non correſpondent, Ergo intra unã eandemq; indiviſibilem entitatem dantur præciſiones objectivæ, ſic correſpondent in conceptu Patris natura & Filius. Ergo cum dico Pater non eſt Filius, etiam dico natura Divina non eſt Filius, ſub termino enim Pater reſpondet natura Divina. Et ulterius dico Filius non eſt filius, quia filius per te reſpondet ſub Ly Pater, cum ſcilicet dico. Pater non eſt Filius.

Idem medius Terminus ſic proponitur ex Arriaga. Si correſpondent in conceptu Patris tam natura Divina quàm reliquæ perſonæ. Ergò ſicut falſa eſt iſta propoſitio, tota Trinitas non eſt Trinitas. Ita falſa erit hæc, Pater non eſt Filius & Spiritus S. non plus enim in conceptu Trinitatis per te reſpondet ex parte objecti, quàm in conceptu Patris.

Confirmatur. Datur in Divinis Diſtinctio virtualis. Ergò & dantur Præciſiones objectivæ. Antecedens colligi poteſt ex dictis de hac Diſtinctione, & certè de Fide eſt Naturam divinam communicari, Paternitatem non communicari, tunc quæro vel de eodem hæ verificantur vel non de eodem; ſi de eodem, Ergò non verificantur, quia impoſſibile eſt contradictoria verificari. Si non de eodem, Ergò de diſtincto, non de diſtincto realiter, quia id negat fides, nõ de diſtincto Scotiſticè ut infra dicetur, non de diſtincto per Rationem, quia id non ſufficere colligetur infra, Ergò de diſtincto virtualiter. Conſequentia principalis probatur. Tum quia non eſt major Ratio unius, quàm alterius. Tum quia conceſſo majori in eodẽ genere, debet dari & minus, major autem eſt virtualis Antonomaſticon diſtinctio. Tum quia difformiter objecto noſceretur res, ſi datâ diſtinctione virtuali, non darentur Præciſiones objectivæ; nam vi diſtinctionis illius communicaretur natura, non communicaretur Paternitas, & tamen ſi nõ dantur Præciſiones objectivæ, una attingeretur, & communicari & non communicari.

Reſponſiones variæ in Oppoſitum.

Respondetur I. Ut aliquid de aliquo verificetur, ſubjectum illud debet eſſe formaliter cognitum tam ex parte actùs quàm ex parte objecti. Porrò cum dico natura Divina communicatur, quamvis ex parte objecti correſpondeat etiam Paternitas, nec tamen verificatur de illa quod communicetur, quia ex parte actus non eſt cognita.

Contra. Tum quia quæro de ipſamet verificatione objectiva, ad quam non requiritur eſſe cognitum ex parte actus, cùm præcedat ipſummet actum. Si autem ſecundùm verificationem objectivam intra eandem entitatem Natura communicatur, Paternitas non communicatur, poterit etiam ex parte actus attingi; jamq; tunc nihil deerit, ad præciſionem objectivam. Tum quia ſi ex parte actus, non reſpondet in natura divina Paternitas, ex parte actus falſum erit communicari Paternitatem. Ergò quia ex parte objecti, reſpondet Paternitas, verum erit ex parte objecti, cõmunicari Paternitatem. Tum quia quod eſt fundamentum, quòd ſi deſit cognitio

Paternitatis ex parte actus, tunc cùm concipio naturam, dicoque de illa quod communicetur, quod inquam ſi deſit Cognitio Paternitatis ex parte actus, hoc ipſo jam Paternitas non communicabitur, præcipue cum cognitio & hoc Ly ex parte actus, ipſi objecto non tribuat rationem communicabilis vel nō communicabilis; Si autem independenter à cognitione noſtra habet vim natura divina ut communicetur, & vim Paternitas, ne communicetur, quare hæc prædicata verificari non poterunt, quamvis illud Objectum nō ſit formaliter ex parte actûs cognitū.

Respondetur II. Inadæquatè naturam Divinam communicari, non quod non tota communicetur, tota enim communicatur, ſed non communicatur adæquatè, hoc eſt non ſecundùm omnia quæ ipſi identificantur, adeoq; non ſecundùm Paternitatem.

Contra. Ergò ex parte objecti inadæquatè ſpectati eſt, ut Paternitas non communicetur. Ergò una eademque indiviſibilis Entitas inadæquatè ſumpta, ex parte objecti non communicabitur. Ergò cum dico natura communicatur, ex parte objecti non reſpondebit Paternitas. Conſequenter dabuntur Præciſiones objectivæ. Totus ſuccus medii termini in hoc eſt; cur inadæquata idq; ex parte objecti communicatio, non poſſit fundare præciſionem objectivam.

Responderi poſſet III. In conceptu Patris correſpondere ex parte objecti & naturam divinam & totam Trinitatem, ex parte tamen actus non correſpondere. Paternitas enim concipitur per modum Paternitatis creatæ, Trinitas autem non concipitur per modum Paternitatis creatæ. Hinc fit ut verè affirmari poſſit Patrem, non eſſe Trinitatem.

Contra. Quando dicis ex parte objecti in conceptu Patris reſpondere naturam divinam, vel ex parte objecti non communicatur natura divina vel communicatur, ſi non communicatur ex parte objecti. Ergò dicis contra fidem; ſi communicatur ex parte objecti, quomodo ex parte objecti reſpondet, in eo quod non communicatur, ſi non dantur præciſiones objectivæ, jam enim per te contradictorium reſponderet in eodem objecto. Rursùs ſi ex parte objecti in conceptu Patris reſpondet natura divina, ergò ex parte objecti, dicis eſſe verum, quòd Filius ſit Pater, quòd Pater ſit Trinitas, dicis enim ex parte objecti in conceptu Patris reſpondere & naturam divinam & totam Trinitatem, tantùmq; dicis, quòd ex parte actus hoc non ſit verum. Deniq; ſaltem Pater æternus, ſuam Paternitatē non concipit per ſpeciem Patris creati, & tamen nec ille dicit: Paternitas mea communicatur.

Respondet IV. Oviedo. Controverſia 4. Metaph. punct. 8. ſub hoc conceptu natura divina communicatur, reſpondere Paternitatem ex parte objecti, nihilominus de Paternitate non poteſt dici quòd communicetur: quia per diverſa media cognoſcitur Paternitas & natura, & ſicut poſitâ præciſione objectiva, inter naturā divinam & Paternitatem, ita de illis loquimur, ac ſi eſſent à parte rei diſtincta, ita poſito diverſo modo noſcendi Paternitatem & Naturam, poterimus de illis loqui, ac de diſtinctis realiter.

Contra. Diverſus iſte modus concipiendi vel facit, ut ſu conceptu naturæ, non correſpondeat objectivè Paternitas vel non facit. Si non facit, Ergò ex parte objecti communicabitur Paternitas, cujus oppoſitum docet fides; ſi facit. Ergò admittis præciſiones objectivas: parum enim refert, an hoc velis appellare præciſionem objectivam, modò dicas ſub affirmatione prædicati: Communicatur, non reſpondere objectum identificatum, quod eſt Paternitas. Deinde diverſus modus concipiendi præcisè ſpectatus, non poteſt facere, ut id quod eſt identificatum alteri realiter, non afficiatur eo prædicato, quo afficitur, aliud illi identificatum realiter. Sic v. g. licèt in homine diverſo modo, concipiamus animal, diverſo rationale, tamen quidquid affirmatur realiter de animali, affirmatur realiter de rationali. Cumq; diverſus modus cognoſcendi, teneat ſe ex parte cognitionis, quid conferret objecto, ut ſecundùm unam formalitatem communicetur, ſecundùm aliam non communicetur. Longè autem eſt alia ratio, quare poſitis præciſionibus, objectivis, non poſſit dici de Paternitate quòd communicetur, quantumvis id dicatur de natura; idq; ideò, quia poſitis præciſionibus objectivis ex parte objecti, non reſpondet in conceptu Naturæ, Paternitas, adeoque prædicatum: Communicari, non dicetur de Paternitate, cùm illa non ſit ſubjectum ex parte objecti hujus propoſitionis, quando dico: Natura communicatur.

Responderi poſſet V. ex eodem. Aliud eſſe ſubjectum Prædicationis, aliud verificationis, cùm enim dico Petro currente, aliquis homo currit, curſus verificatur de Petro, indifferenter tamen prædicatur de Petro, Joanne &c. adeoq; jam aliud eſt ſubjectum prædicationis; ita etiam inquit in Divinis cum dico Natura commumunicatur, ſubjectum prædicationis eſt Paternitas, & Natura, ſed ſubjectum verificationis non eſt niſi ſola natura.

Contra. Si ſubjectum verificationis quando dico Natura communicatur, non eſt Paternitas quamvis unam eandemq; indiviſibilem Entitatem conſtituant natura & Paternitas, non apparet cur jam non poſſint dari, præciſiones objectivæ attingendo ex parte Objecti Subjectum verificationis, & non attingendo Subjectum non verificationis, licèt Subjectum verificationis & non verificationis, eandem Entitatem indiviſibilem conſtituant. Deinde paritas adlata non tenet, quia quando dico: aliquis homo currit, Subjectum illud aliquis homo non ſumitur determinatè, ſi non ſumitur, de illo determinatum

tum quid, hoc eſt curſus, verificari non poterit; jam autem cum dico: Natura communicatur eſt Subjectum determinatum, conſequenter illud ſolum debebit eſſe Subjectum prædicationis & verificationis.

Principale fundamentum Oppoſitorum.

Dices. Iſtæ in Deo præciſiones objectivæ ſunt inutiles & non ſalvant Difficultates Theologicas. Ergò nõ dantur. Probatur Antecedens. In iſta propoſitione Natura Divina communicatur, licèt ſub conceptu naturæ Divinæ non reſpondeat formaliter Paternitas, falſum tamẽ eſt non reſpondere Paternitatem identicè, & realiter ad eum modum, quo concipiendo animalitatem hominis, quamvis non concipiã rationalitatem formaliter, falſum tamen eſt in re illam animalitatem non eſſe hominem, quia illa animalitas realiter ab homine non diſtinguitur, ita & in præſenti. Hoc poſito ita ulterius urgetur. Quando dico Natura communicatur, reſpondet ſub conceptu naturæ realiter Paternitas quamvis non reſpondeat formaliter. Ergò etiam realiter communicabitur Paternitas Filio, quamvis non formaliter, adeoq; Filius erit realiter Pater, quamvis non ſit formaliter Pater, erit autem Filius realiter & formaliter Deus, quia illi & realiter & formaliter communicatur Natura.

Respondetur ad objectionem. Quando dico Natura Divina communicatur, reſpondet quidẽ hoc ſenſu Paternitas identicè & realiter, quia non diſtinguitur phyſicè à natura, quia tamen habet diſtinctionem realem virtualẽ, ideò tunc nec realiter nec identicè reſpondet hoc ſenſu. Quaſi realiter & identicè communicetur Paternitas, idq; beneficio diſtinctionis virtualis, quæ diſtinctio hoc facit, quia ſicut ſi diſtinguerentur realiter Natura & Paternitas, quando reſponderet Natura, non eſſet neceſſe reſpondere Paternitatem, ità cum diſtinguatur realiter virtualiter, non erit neceſſe reſpondere Paternitatem, faciente hoc diſtinctione reali virtuali, ſine ulla alietate reali, quod faceret alietas realis: In hoc enim ſtat iſta diſtinctio realis virtualis. Non nego tamen in re æquè difficile manere hoc myſterium poſitâ etiam diſtinctione virtuali & præciſione objectiva, quamvis non maneat æquè difficile in ordine ad noſtros conceptus, jam enim oſtendetur, quomodo non de uno prædicentur prædicata Contradictoria.

Instabis. Ergò etiam & Deus & beati in Patria præſcindere debebunt Objectivè, nam etiam Deus & beati cum dicunt: Natura communicatur, non dicunt Paternitatem communicari.

Respondetur. Non præſcindere Deum & beatos objectivè formaliter, præſcindere tamen illos objectivè æquivalenter, quia uno actu hoc attingunt, quod nos pluribus. Plura de hoc vide primâ Parte.

Punctum Difficultatis 2.

Veranè hæc Propoſitio? Nulla eſt perfectio realis, & prædicatum in Paternitate, quod negetur in ſenſu reali de Deitate.

Pöſt hactenus dicta de Diſtinctione virtuali, accipio excerpta quædam ex manuſcriptis alicujus Recentioris, qui negavit diſtinctionem virtualem in Divinis, formavitque prædictam propoſitionem, quam expedit hic examinare.

Præmitto I. *Idem eſſe negari aliquid, vel affirmari in ſenſu reali, quod affirmari vel negari realiter* ſuppoſita alioqui eorundem Identitate reali. Probat id Inductio. Quia quando dicimus Animalitatem Petri in ſenſu reali ratiocinari, hoc ipſo dicimus, Animalitatem identificatam Rationalitati eſſe realiter principium Actuum ratiocinandi. Item quando dicimus Rationalitatem in ſenſu reali ſentire, dicimus quòd realiter Rationalitas, ſit Principium Actuum ſenſandi. Idem Præmiſſum negativo principio ſtabilitur, quia ſcilicet non differunt ſecundùm objectivam formalitatem dictum de aliquo Ly: in ſenſu reali, & dictum Ly: realiter, nec poteſt harum duarum phraſium oſtendi objectiva diverſitas, ſicut nec oſtendetur in hac dictione, cantat voce ſuavi, & cantat ſuaviter.

Applica Præmiſſum, ſi in ſenſu reali convenit naturæ Divinæ generare, realiter conveniet generare.

Præmitto II. *Interceſſiſſe inter Petrum Lombardum, & Ioachimum Abbatem quæſtionem*, an verum eſſet, Naturam non generare cùm generet Paternitas. Affirmabat Lombardus negabat Abbas, dicebatque ſi à primâ Perſona, procedunt aliæ duæ Perſonæ, ſi Filio convenit generari, Spiritui Sancto ſpirari, & tamen nec à Natura producuntur illæ duæ Perſonæ, nec Natura generatur, nec ſpiratur inquiebat Abbas, non fore jam Trinitatem, ſed Quaternitatem, cùm præter illa prædicata relativa, reperiatur Natura, de qua prædicta prædicata negantur. Res devoluta ad Concilium Lateranenſe, quod decrevit has propoſitiones Eſſentia non generat. Paternitas generat.

Præmitto III. *Errorem Ioachimi, duplicem fuiſſe*, imprimis, quòd voluerit Eſſentiam generare, ut ita ſalvaret, in Divinis Trinitatem eſſe, non Quaternitatem, deinde quia voluit Trinitatem Perſonarum ſalvare per Unionem quandam in voluntate & conſenſione. Rem ita habere oſtendit cap. Firmiter de ſumma Trinitate. Legatur & gloſſa capitis.

Dicendum eſt. *Eſſentiam v. g. non generare in ſenſu reali, adeoque convenire aliquod prædicatum Paternitati, quod negetur in ſenſu reali de Natura.*

Probatur I. Auctoritate. Tum quia

Propoſitiones quæ ſunt de fide, debent accipi ut ſonant. Ergò cum abſolutè definierit Lateranenſe: Eſſentiam non generare, non debet dici quòd in ſenſu reali, adeoq; realiter generet, hæc enim diſtinctio, quod in ſenſu reali, ſeu realiter generet Natura, non accipit Verba dogmatica ut ſonant. Tum quia quando affirmabat Joachim Eſſentiam generare, quia generat Paternitas videtur voluiſſe indicare, quòd Eſſentia realiter generet, & hoc ex duobus colligi poteſt. Imprimis quia aſſerebat debere ex Identitate reali Paternitatis & Naturæ ſequi, ut ſicut Paternitas generat, etiam Natura generet, adeoque quod in ſenſu reali, ſeu realiter generet, idq; ob Identitatem realem. Deinde, quia non erat ita depoſiti ingenii Joachim, ut non admitteret formaliter, ſeu per rationem, diſtingui Naturam & Paternitatem. Si ergò diſtinguuntur formaliter, ſequitur ut quod convenit uni in ſenſu formali, non conveniat alteri itidem in ſenſu formali. Ergò debuit ſolùm velle, quòd in ſenſu reali, Natura generet; & Concilium univerſaliter enuntiavit; Eſſentia non generat. Hinc oppoſita ſententia deberet clariùs refellere mentem Joachimi. Tum quia dicendo quod in ſenſu reali communicetur v. g. Paternitas ſicut communicatur Natura, non tantùm non facilitatur Myſterium Trinitatis, quod intendebat prædictus Recentior, ſed magis obſcuratur; ſi enim communicatur Filio Paternitas in ſenſu reali, quomodo Filius in ſenſu reali & realiter non eſt Pater, cùm tamen fide conſtet, non eſſe eum idem realiter cum Patre, in ratione Patris.

Probatur II. Ratione. Tum quia ſi in ſenſu reali communicatur v. g. Paternitas. Ergò ante omnem operationem Intellectûs, nullum datur verificativum hujus Propoſitionis, Pater non eſt Filius; ſi enim eſſet ante omnem operationem Intellectûs, aliquod verificativum hujus Propoſitionis, quòd Pater non ſit Filius, deberet convenire, prædicatum aliquod ante omnem operationem intellectûs, Paternitati, quod nō conveniat Filio, ſolùm enim tale prædicatum poſſet eſſe verificativum prædictæ Propoſitionis. Ergò cùm nullū ſit prædicatum conveniens Paternitati, quod in ſenſu reali nō conveniat Filiationi, ratione naturæ, cum qua Paternitas in ſenſu reali communicatur, nullum etiam erit nemine cogitante verificativum hujus Propoſitionis; Pater non eſt Filius & tamen verificativum hoc debet oſtendi, cum ſit de fide Patrem & Filium, diſtingui realiter. Tum quia diſtinctum realiter, non communicatur in ſenſu reali. Sed Paternitas eſt diſtincta à Filiatione, ut fides docet. Ergò Paternitas non communicatur in ſenſu reali Filiationi. Major probatur. Non idem realiter, non poteſt eſſe idem realiter, ratione ejuſdem, ut lumen rationis docet. Sed ſi diſtinctum realiter communicaretur in ſenſu reali, non idem realiter, eſſet idem realiter ratione ejuſdem, in quantùm enim Paternitas in ſenſu reali communicaretur Filio, eſſet idem, hoc enim communicari idem eſt, ac identificari, & tamen in quantùm diſtingueretur à Filio, non eſſet idem, idque ratione ejuſdem Paternitatis. Ergò idem realiter non eſſet idem realiter, ratione ejuſdem. Tum quia falſa eſt hæc Propoſitio: Alia eſt realiter Natura Patris, alia Filii, idque ideò, quia ante omnem operationem Intellectûs realiter ſeu in ſenſu reali, communicatur Natura. Ergò etiam falſa erit hæc Propoſitio: Alia eſt realiter Perſona Patris, alia Filii, quia realiter ante omnem operationem Intellectûs, communicatur Paternitas Filio. Tum quia ſi in ſenſu reali ſumpta Paternitas communicatur, quia communicatur Natura, cum qua eſt idem realiter Paternitas, dicam etiam Naturam in ſenſu reali ſumptam, ſeu realiter non communicari, quia ipſa Paternitas ſumpta pro termino naturæ, ſeu pro diſtinctivo reali, ipſa inquam Paternitas non communicatur, cum qua tamen eſt idem realiter Natura Divina, dicam item eſſe tres Deos diſtinctos realiter, ſeu in ſenſu reali, quia ſunt diſtinctæ realiter tres Perſonæ, cum quibus eſt idem realiter Deitas: quod erit omnes phraſes ſacras in hoc Myſterio ſubnervare. Tum quia oſtendi poſſunt prædicata, quæ negantur in ſenſu reali de Natura, affirmantur de Paternitate, v. g. Paternitas eſt diſtincta realiter, falſum autem eſt, Deitatem eſſe diſtinctam realiter, falſa item: Paternitas eſt realiter communis omnibus Perſonis, vera autem hæc: Natura eſt communis realiter omnibus perſonis.

Probatur III. Quia poſito quòd non detur diſtinctio virtualis, nec formalis ex natura rei. Item quod ad ſalvandum Myſterium Trinitatis non ſufficiat diſtinctio Rationis, poſitoq; quod in ſenſu reali generet v. g. Natura Divina, non aderit modus ſalvandi hæc contradictoria: Natura non generat, Paternitas generat, & tamen eſt Theologici Inſtituti hæc ſalvare. Hæc ratio pondus accipit ab impugnatione reſponſionū.

Reſponſiones ad Argumenta.

Ad ſecundum Argumentum.

Respondetur I. Duplicem eſſe communicationem Paternitatis, alia eſt communicatio Paternitatis propter Identitatem realem Paternitatis, cum Deitate, vi cujus, ſit unus idemque Deus Pater & Filius, & hæc communicatio datur. Nam Pater in ſenſu reali loquendo, communicat Filio ſuam Paternitatem, communicatione faciente utrumque, unum Deum. Alia eſt communicatio Paternitatis in ſenſu proprio & formali, vi cujus, fieri debeat Patris & Filii una Perſona indiviſibilis in plures perſonas, & hoc ſenſu non communicat Pater ſuam Paternitatē Filio, adeoq; ſolùm communicat Paternitatem ſuā accipiendo Paternitatē pro realitate Patris.

Contra. Tum quia quando Pater in ſenſu reali, communicat Filio Paternitatem, vi cujus uterq;

Digitized by Google

uterque eſt unus Deus, quæro: an ita in ſenſu reali communicat Paternitatem, ne in ſenſu reali communicat naturam, vel non ita? Si ita, ergò ſicut titulo communicatæ in ſenſu reali naturæ, Filius & Pater ſunt unum in natura, ita titulo communicatæ in ſenſu reali Paternitatis, erit in ſenſu reali una perſona; quodſi non ita communicatur in ſenſu reali Paternitas, ſicut communicatur natura, falſa erit propoſitio: Nullum prædicatur ut perfectio realis dicitur de Paternitate, quæ negetur in ſenſu reali, de Deitate.

Tum quia, tota hac doctrinâ preſſius accepta, quando ponitur communicari realitatem Patris, & non communicari illam in ſenſu proprio, nihil plus exprimitur quàm communicari naturam, quæ eſt idem realiter cum Paternitate, cum quo tamen ſtet Paternitatem non communicari, in quocunque tandem ſenſu, qui tamen ſit nemine cogitante, quem ſenſum ille appellat proprium. Quorſum ergò ad has phraſes recurritur: Paternitas in ſenſu reali communicatur, natura generat in ſenſu reali, quæ phraſes, non accipiunt Lateranenſis verba, ut ſonant. Sed hac doctrinâ poſitâ, quomodo ſalvabitur nullum eſſe prædicatum, quod nemine cogitante conveniat naturæ, & nemine cogitante non conveniat Paternitati, nam nemine cogitante convenit naturæ in ſenſu proprio communicari, & non convenit Paternitati, nemine cogitante in ſenſu proprio communicari. Hoc ipſum ſic aliter proponitur, quæro: an in ſenſu reali communicetur Paternitas communicatione, vi cujus ſi eſſet in ſenſu formali, fieret verè & propriè perſona Patris & Filii una Perſona, vel non communicatur in ſenſu reali, ſi communicatur, ergò realiter licèt non formaliter, hoc eſt, non in ordine ad noſtros conceptus, eadem eſt perſona Filii & Patris, ſicut enim eſſet formaliter perſona Filii perſona Patris, ſi in ſenſu formali communicaret Filio Pater Paternitatem, ita realiter perſona Filii, erit perſona Patris, ſi in ſenſu reali communicat Pater ſuam Paternitatem, ſi autem circumſcripta ſuperiùs Paternitas non communicatur, ergò aliquod prædicatum convenit Deitati, quod non convenit Paternitati, nempe communicatio formalis. Itemque communicatio vi cujus fiat unus Deus, Pater & Filius, & non communicatio, vi cujus fiat una perſona. Cùm tamen Deitas & perſona ſint idem. Tum quia cùm ſint idẽ realiter Paternitas & natura, conveniatq; communicatio naturæ, vi cujus fiat Filius unus Deus cum Patre, & non conveniat Paternitati communicatio vi cujus fiat perſona Filii, una & eadẽ cum perſona Patris, hoc ipſo natura & Paternitas, cum illis prædicata contradictoria conveniant, debent diſtingui, non realiter, ut docet fides, non formaliter ex natura rei, quia hanc diſtinctionem negat hic Recentior, non per rationem, quia id non ſufficit. Ergò virtualiter. Si enim nec virtualiter diſtinguuntur non ſalvabũtur contradictoria ſed de eodem, & ratione ejuſdem verificabuntur, quia ratione extremorum indiſtinctorum, quod certè non eſſet defendere myſterium Trinitatis.

Hic ipſe medius terminus expeditus adhuc urgetur ſic. Non communicari in ſenſu proprio ſunt duo contradictoria, ergo inverificabilia de eodem, ratione ejuſdem, ut docet lumen rationis, per te eſſent verificabilia de eodem & ratione ejuſdem, quia nullam ponis diſtinctionem, quæ ſit nemine cogitante inter naturam & Paternitatem, hinc quod de Paternitate verificabitur, verificabitur & de natura, utpote indiſtinctis nemine cogitante. Tum quia cum per te in ſenſu proprio non communicetur Paternitas, nec communicabitur in ſenſu proprio natura, utpote indiſtincta à Paternitate, & tamen aliud contradictionis membrum, verificari de natura docet Fides. Recurrere autem ad diſtinctionem eminentialem, ſeu diſtinctionem non puram realem, eſt recurrere aliis verbis, ad diſtinctionem virtualem, quæ tamen negatur, aut ſi ad illam non recurritur, non oſtendetur verificativum allatorum contradictoriorum, quòd ſit nemine cogitante, debet autem verificativum horum prædicatorum communicatur, nõ communicatur in ſenſu proprio eſſe nemine cogitante, cum & illa prædicata ſint nemine cogitante, prædicata inquam objectivè ſumpta. Tum quia communicatio in ſenſu reali Paternitatis Filii, eſt cõmunicatio, qua ſit Filius, eadem perſona cum Patre. Nam etiam communicatio Paternitatis, quæ fit per identitatem ipſi Perſonæ primæ, facit primã perſonam Patrem. Ergò faciet & ſecundã, quod autem dicitur, non cõmunicari in ſenſu proprio & formali Paternitatem Filio, quærere reſtabit, iſte ſenſus formalis & proprius, vel eſt nemine cogitante, vel non; ſi nõ eſt nemine cogitante, non ſalvat myſteriũ Trinitatis, quod eſt in ſuo eſſe independẽs à noſtris cogitationibus; ſi autem iſte ſenſus proprius & formalis eſt nemine cogitante, qui non invehet diſtinctionem inter hos terminos, quorum unus in ſenſu proprio & formali cõmunicatur, alter nõ, quæ diſtinctio ſi non eſt actualis, erit certè virtualis. Tum quia quæro. An præter communicationem naturæ divinæ, ſit etiam communicatio in ſenſu reali ipſius Paternitatis, hoc eſt primi termini ſubſtantialis naturæ divinæ & non tantùm realitatis illius termini, quæ realitas ſit ipſa natura, ſi non eſt, quomodo verum erit in ſenſu reali illã communicari, quomodo item non cõpetet unũ prædicatum naturæ, quod nec in ſenſu reali competit Perſonæ; ſi autem ipſe terminus naturæ communicatur, quomodo illa communicatione, non ſit una Perſona utriuſque ſicut communicatione naturæ ſit una natura, & ſicut communicatio albedinis facit album, cur communicatio termini naturæ, non faciet, ut ſit eadem Perſona, cum illa, quæ communicatur.

RESPONDET II. Licèt ſe totum Pater communicaverit Filio, non ideò communicavit ſe totaliter, hoc eſt, non communicavit ſe per Identitatem, puram, ſed per identitatem, qua ſit uterque unus Deus, & non per identitatem, qua ſint uterque una Perſona.

CONTRA. Tum quia communicatur totaliter natura, in ratione naturæ & non communicatur totaliter Paternitas in ratione Perſonæ, quæ duo ſunt contradictoria, quomodo illa ſalvari poſſunt, niſi admittatur, ſi non realis actualis, ſaltem realis virtualis diſtinctio, quomodo itē non conveniet unum prædicatum naturæ, quod non conveniat etiam in ſenſu reali Paternitati, cùm illi non conveniat ut conceditur totaliter, & quidē nemine cogitante cōmunicari. Quod affertur de illa identitate non pura, redit quæſtio cùm inter Perſonam, & inter Deitatem nulla ſit diſtinctio, cur fieri poteſt, ut evadat utraq; Perſona unus DEUS, & non una Perſona, cum & natura & Perſona communicentur. Tum quia videtur quod Pater, non ſe communicârit totum Filio, quia habet prædicatum Pater, vi cujus eſt unus DEUS cum Filio, habet & prædicatum vi cujus eſt una Perſona. & tamē eſt de fide, hoc ſecundùm prædicatum non communicaſſe Patrem Filio. Ergò falſum eſt, quod ſe totum communicarit; hocq; innuunt locutiones Patrum, qui docent, Patrem omnia dediſſe Filio, exceptaPaternitate. Tum quia ſi Pater communicavit ſe totum Filio, ſed non totaliter, debet dari objectum ratione cujus verificetur illud ly non totaliter. Porrò hoc objectum ratione cujus verificabitur illud ly non totaliter, vel communicatur in ſenſu reali, vel non communicatur. Si communicatur. Ergò falſum eſt realiter loquendo, non totaliter illam communicari Si non communicatur; Ergò aliquod prædicatum convenit naturæ, quod non convenit Paternitati, nam natura totaliter communicatur in ratione naturæ, non communicatur totaliter Perſona in ratione Perſonæ.

RESPONDET III. Quando dicitur naturam in ratione naturæ. Ut natura eſt &c. communicari, tunc ſumitur natura in ſenſu præciſivo, præciſio autem eſt poſt operationem intellectus, unde concedi hoc ſenſu poteſt, quod natura, ut natura eſt non generet, licèt alio ſenſu debeat dici illam generare.

CONTRA. Concedo ſumi poſſe naturam divinam præciſivè, & prout ſubeſt noſtris intentionibus, tamen verum eſt nemine cogitante naturam non generare, Paternitatem generare, quî ergò hic non verificatur unum prædicatum nemine cogitante de natura, quod non verificetur de Perſona, & cùm dicis in ſenſu reali naturam generare, hoc ſolùm ſignificas, quod Paternitas generet, nos autem diſceptamus non de natura, prout ſignificat & ſupponit Perſonam, ſed de natura, prout illam ſumpſit Lateranenſe, dum dixit naturam non generare; cui ſic ſumptæ jam competet prædicatum non generare, quod non competit Paternitati.

Ad tertium Argumentum.

RESPONDERI I. poteſt. Non eſſe neceſſe, ſalvare iſtud contradictorium v. g. non communicatur Paternitas cum in ſenſu reali communicetur.

CONTRA. Concedis in ſenſu reali communicari Paternitatem ſumptam ſcilicet pro natura, da obſecro ſecundum modum, quo modo ſumpta non communicetur, debet autem aliquo modo ſumpta non communicari ut ſalvetur decretum Lateranenſis, & diſtinctio realis Perſonarum. Si autem aliquo modo ſumpta Paternitas nemine cogitante non communicatur, quî id explicabis, ſi inter naturam, de qua verificatur ly communicatur, & inter Paternitatem, de qua verificatur ly non communicatur, non intercedit diſtinctio ſaltem virtualis, & ſi diſtinctionem hanc aut aliam non oſtendis, concedis abſurdum verificari duo contradictoria de eodem, & ratione ejuſdem, quia ratione naturæ & Paternitatis, quæ per te indiſtinctæ ſunt. Salva item hoc: Si in ſenſu reali etiam Paternitas communicatur Filio, cur in ſenſu reali Filius non erit Pater.

RESPONDEBIS II. Reperiri illic eminentialem identitatem diſtinctarum & oppoſitarum Perſonarum.

CONTRA. Concedo reperiri hanc eminentialem identitatem, ſed quærere reſtat cur detur identitas eminentialis Patris & Filii in natura, & detur diſtinctio realis in Perſonis, cùm tamen per te, illa natura communis, & Perſona, non diſtinguantur etiam virtualiter.

RESPONDEBIS III. Etiamſi diſtincto realis, ſit negatio realis identitatis, non tamen contradictoriè opponitur huic negationi realis identificatio.

CONTRA. Concedo quod negatio identitatis, & realis identificatio non opponantur contradictoriè, ſi de alio extremo, formalitate, virtualitate, &c. verificetur negatio identitatis, de alio identitas, ſed ſi non detur diſtinctio ulla inter hæc etiam virtualis, quî non verificabuntur duo contradictoria de eodem, & ratione ejuſdem, quod tamen Lumini naturæ repugnat. Concedo, quòd quando aliqua forma, in ratione ſua formali, abſtracta non conſiſtit in diviſibili, ſed eſt diviſibilis in plures gradus, ſine ulla contradictione, eadem res indiviſibilis, per ſe ipſam habet v.g. unum gradum, & excludit alios. Ea propter autem id concedo, quia ratione aliûs verificabitur habere gradum, ratione alius, non habere gradū. Sed ſi non detur diſtinctio ſaltem virtualis inter naturam & Paternitatem, quî oſtendes ratione unius Extremi verificari identitatem Patris cum Filio, ratione aliûs, negationem identitatis.

Concedo, quòd eadem cognitio poſſit eſſe obſcu-

Digitized by Google

obſcura & clara. Concedo unam differentiam poſſe eſſe & rationem differendi, & rationem conveniendi, ſed id habetur ratione diverſorum connotatorum, ſufficitque id ſalvare per connotata diverſa, ſed ſi non datur diſtinctio ſaltem virtualis, qui non ratione unius verificabuntur hæc duo contradictoria, Negatio Identitatis, & Identitas Naturæ v. g. & Paternitatis, quarum diſtinctionem non ſufficit per ſola connotata explicare, ut colligi poteſt ex dictis, de hac diſtinctione.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

QUædam Objectiones iſtius Recentioris probant non dari diſtinctionem virtualem in divinis, quædam probant Paternitatem ſuo modo communicari.

Quoad Primum.

Objicit I. idem. Per ſententiam admittentium diſtinctionem virtualem, ideò Pater communicando Eſſentiam Filio, non communicat Paternitatem, realiter identificatam cum Eſſentia, quia Eſſentia Divina, habet capacitatem realem ut illa communicata, non communicetur Paternitas, quantumvis ſit Naturæ identificata realiter, quod eſt idem dicere, quia ſcilicet poteſt communicari Eſſentia, non communicata Paternitate, quod eſt reſpondere per idem ad idem.

Respondetur. Per nos diſtinctionem virtualem non eſſe definitivè capacitatem ad verificanda contradictoria, ſeu ad diſtincta realiter, conſequenter per nos, non ideò poteſt communicari Natura, non communicata Paternitate, quia habet capacitatem Natura ut communicetur non communicata Paternitate, ſed quia habet æquivalentiam ad plura, ſeorſim reperibilia, conſequenter ad idem non per idem formaliter reſpondebitur: ſed quantumvis diſtinctio virtualis foret definitivè capacitas verificandorum prædicatorum contradictoriorum, nec dum ſequeretur ad idem, per idem formaliter reſponderi, quamvis reſponderetur ad idem per idem realiter, ſicut non eſt reſpondere ad idem per idem, ſi quærenti, quare homo ratiocinetur reſpondeatur quia habet Potentiam intellectivam, quam ſuppono aliunde notam, ſicut ſuppono aliunde hoc eſt ex fide notum, quod communicetur Natura, non communicetur Paternitas, & univerſaliter reſpondere ad quæſtionem de actu per Potentiam ſeu capacitatem, non eſt reſpondere ad idem per idem. Hinc nec ad quæſtionem, quare communicetur v. g. Natura reſpondere per Potentiam, capacitatem, virtualitatem communicationis, non erit reſpondere per idem formaliter, licèt reſpondeatur per idem realiter, eò quòd illa capacitas ad communicari non ſit diſtincta realiter ab eo, cui communicatur; & ſicut ſi reſpondeatur ideò Petrum eſſe hominem, quia eſt animal rationale, reſpondebitur ad idem per idem realiter, reſpondebitur tamen benè, ita & in præſenti.

Objicit II. Lumine Naturæ, ſecluſa Revelatione notum eſt, quod non poſſit eadem indiviſibilis entitas, ſimul produci realiter, ſecundùm unam formalitatem, & non produci ſecundùm aliam formalitatem, quin ſimpliciter eadem res realiter producatur, & realiter non producatur, quia lumine Naturæ certum eſt impoſſibile eſſe aliquid ſimul eſſe & non eſſe. Atqui per tenentes diſtinctionem virtualem non componitur hoc Myſterium cum hoc Principio, quia negare Principium lumine Naturæ notum, non eſt componere illud cum Myſterio; hoc autem faciunt tenentes diſtinctionem virtualem, admittunt enim capacitatem ad verificanda contradictoria, de una indiviſibili Entitate. Ergò admittunt idem poſſe eſſe, & non eſſe, conſequenter negant illud Principium Lumine Naturæ notum.

Respondetur. Major videtur ſupponere, quòd aliquid poſſit eſſe lumine Naturæ notum, & tamen oppoſitum revelatio oſtendere, indubiè autem quod ſemel Lumine Naturæ notum eſt, illi oppoſitum non poteſt revelari. Conſequenter nego, Lumine Naturæ eſſe notum, quòd ſi ſit aliquid diſtinctum virtualiter in ordine ad prædicata primò intentionalia & phyſica, non poſſit illud, ſecundùm unam Virtualitatem produci, ſecundùm aliam non produci, licèt ad iſtam doctrinam de Virtualite non pertingatur independenter à Revelatione, conſequenter per nos non negatur ullum principium Lumine Naturæ notum, ut ſalvetur Myſterium Trinitatis.

Instat. Vel benficio diſtinctionis virtualis datur ſimul res & negatio ejuſdem rei, vel non; ſi primum tollitur principium Lumine naturæ notum; ſi ſecundùm, Ergò nulla datur capacitas, in re ſimplici ad verificanda duo contradictoria.

Respondetur. Beneficio diſtinctionis virtualis datur eadem res, ſub una virtualitate, & negatio ejuſdem rei, ſub alia Virtualitate, ſi non ſecundùm eandem Virtualitatem, datur res & negatur, non jam tolletur principium Lumine naturæ notum. Nam contradictoria ut ſint, debent verificari de eodem; ratione ejuſdem, & licèt non detur in re ſimplici nec diſtincta virtualiter, capacitas ad verificanda contradictoria, datur tamen in re phyſicè ſimplici, multiplici virtualiter.

Objicit III. Admiſſa diſtinctione virtuali, ſequitur nugatorias eſſe omnes veritates revelatas. Concedis verificari: Naturam communicari,

Digitized by Google

nicari, Paternitatem non communicari: quæro cur verificari non poterit hæc Propoſitio. Deitas communicatur, Deitas non communicatur: Si enim habet Deus capacitatem verificandi duo contradictoria, de ſe contradictoria ſine contradictione. Ergò etiam habebit capacitatem ut verificetur de illo; Deitas communicatur, & Deitas non communicatur.

Respondetur. Quod poſſit verificari, Deitas communicatur, Paternitas non communicatur, id exinde ſalvatur, quia iſta non ſint contradictoria vera, ſeu ut in prima parte dictum, proportionata, quia ſcilicet non affirmatur & negatur idem, ratione ejuſdem, cùm illic reperiatur alietas virtualis; quia autem hæc duo: Deitas communicatur, Deitas non communicatur, ſunt contradictoria proportionata, ſeu ratione ejuſdem, ideò dicta prædicata, verificari non poſſunt. Ob quam rationem nec verificari poſſunt hæc prædicata, eſt immenſus, non eſt immenſus. Nego item in Deo dari capacitatem verificandi duo de ſe contradictoria, ſed tantùm datur capacitas verificandi ea, quæ eſſent contradictoria, niſi interveniret æquivalentia ad duo diſtincta, ſeu virtualitas extremorum.

Instat. Etiam poſita diſtinctione virtuali, non poteſt oſtendi quonam pacto, per veram Identitatem, communicetur Eſſentiæ Paternitas realiter, & non communicetur generare, ut ſicut vera eſt hæc: Eſſentia eſt Pater: ita ſit vera hæc: Eſſentia generat. Nam inter eſſe Patrem & generare nulla eſt diſtinctio.

Respondetur. Quòd ſit vera hæc Eſſentia eſt Pater, fides docet quod autem non ſit vera hæc, Eſſentia generat, fides item docet per Lateranenſe explicata. Hinc objectio utriq; parti eſt ſolvenda. Directè dici poteſt: Communicatur Eſſentiæ generare, hoc ſenſu, quia generare non diſtinguitur realiter ab Eſſentia, ſed non hoc ſenſu, quaſi realiter generet Eſſentia, idq; ideò, quia ita communicatur Naturæ realiter Paternitas, itemque ita communicatur Naturæ realiter generare, ut ſimul ſit & Paternitas & generare, diſtincta virtualiter, ratione cujus diſtinctionis virtualis competat Paternitati generare, non Eſſentiæ, & licèt ſi generare realiter negetur de Eſſentia, hoc ſenſu, quod generare non ſit idem cum Eſſentia, certè tunc aliquod prædicatum relativum, diſtingueretur realiter ab Eſſentia, ſed ſi generare realiter, negetur de Eſſentia, quòd ſcilicet Virtualitas generare, non ſit Virtualitas Eſſentiæ, eo caſu, non erit neceſſe, prædicatum relativum diſtingui realiter ab Eſſentia.

Quoad ſecundum.

Ojicit I. Nulla eſt perfectio realis, & prædicatum in Paternitate, quòd negetur in ſenſu reali de Deitate, aliàs diſtinguerentur realiter. Et certè vel communicat Paternitas omnia ſua prædicata realiter Eſſentiæ, cum qua eſt idem realiter, vel non; ſi non communicat, ergò non eſt idem cum Eſſentia; ſi communicat. Ergò ſicut Paternitas in ſenſu reali generat, ita Eſſentia generabit.

Respondetur. Nullum dari prædicatum in Paternitate, quod negetur in ſenſu reali de Deitate, hoc eſt, quòd inferat Alietatem illorum realem abſolutè, dari tamen prædicatum Paternitati conveniens, quod negetur in ſenſu reali de Deitate, inferendo alietatem realem virtualem, & quæ ſit nemine cogitante, & eo modo Paternitas communicat omnia ſua prædicata realia Eſſentiæ, ut tamen Virtualitas Paternitatis non ſit Virtualitas Eſſentiæ, adeoque communicat ſe, ſalva ſua Virtualitate, ratione cujus Virtualitatis conveniet Paternitati generare, & non conveniet Naturæ.

Objicit II. idem. Joannis 10. dicitur. Ego & Pater unum ſumus. Ergò Filius & Pater abſolutè & ſimpliciter ſunt unum & idem.

Respondetur. Concedendo totum, ſecundùm acceptionem conſequentis, quam fides docet, nempe Patrem & Filium eſſe unum & idem ſimpliciter in Natura, ſed non eſſe unum in Perſona, conſequenter non erit neceſſe Filio communicari Perſonam Patris, etiam in ſenſu reali.

Objicit III. Quælibet Perſona eſt in altera. Ergò quælibet communicatur alteri, non per Unionem, ergò per Identitatem.

Respondetur. Videri phraſim hanc modificandam, nam ſi una Perſona, cum altera Perſona eſt idem per Identitatem, ſequitur eandem eſſe Perſonam Patris & Filii. Directè ad Argumentum dici poteſt, quòd una Perſona ſit in alia per circuminſeſſionem, aliàs explicatam, non autem per Unionem, nec per Identitatem perſonarum. Retineri etiam poteſt diſtinctio procedens per Articulum fidei, nempe unam Perſonam identificari cum aliâ, ſed in Deitate.

Instat. Identificari in Deitate, nihil eſt diſtinctum realiter ab extremis identificatis Patre & Filio. Ergò identificari in Deitate, eſt identificari Patrem cum Filio, & quidem abſolutè, ac ſine ulla reſtrictione, quia in ſenſu reali, ſine omni reſtrictione, Deitas eſt idem realiter cum Patre & Filio. Ergò datur in Deo realis Identitas diſtinctorum & oppoſitorum realiter.

Responsum. Abſolutè ac ſine ulla reſtrictione identificari Patrem cum Filio in Natura, hocque ſolùm ſecundùm Principia fidei, debet intendere objectio, non autem quòd ſit abſolutè ac ſine ulla reſtrictione Identitas, etiam in Perſona; non enim tantùm eſt neceſſe attendere, ut attendit arguens ad Identitatem in Naturâ, ſed etiam ad alietatem in Perſonâ, conſequenter non erit neceſſe unam Perſonam communicari alteri, in ſenſu reali. Unde directè ad Argu-

Digitized by Google

Argumentum dici poteſt, diſtinguo Conſequens. Ergo identificari in Deitate, eſt identificari abſolutè, ac ſine ulla reſtrictione in Deitate. Concedo, ſine ulla reſtrictione, ita ut detur identificatio, ſeu communicatio in Perſona. Nego Conſequentiam, & tamen Vi argumenti quod poſuit, quamlibet Perſonam eſſe in alia per Identitatem, videtur adſtrui Identitas in Perſona, dabiturq; in Deo realis Identitas, diſtinctorum & oppoſitorum realiter, hoc eſt, Identitas in Naturâ, ita tamen, ut ſtet oppoſitio in Perſonis, cùm tamen Argumentum velit invehere Identitatem in Perſona, dicit enim utramq; Perſonam, eſſe in alia per Identitatem. Identificari item in Deitate à parte rei, nihil eſt realiter diſtinctum ab ipſis extremis, eſt tamen aliquid virtualiter diſtinctum, conſequenter non erit identificatio ſine ulla reſtrictione aut vi cujus identificatio invehatur alia, præter identificationem in Virtualitate Naturæ.

Objicit IV. Pater quà Deus, realiter identificatur Filio, ſed Pater ſe toto realiter eſt Deus. Ergò Pater ſe toto realiter identificatur Filio, ut enim quod ſe toto Deus eſt, abſolutè & ſine reſtrictione Deus eſt ita, cui abſolutè identificatur Deus, etiam id ei identificatur abſolutè, quod Deus eſt.

Respondetur. Si Ly ſe toto, identificatur, ſumatur etiam pro Perſona Concluſionem negat fides, realiter enim diſtincta Perſona Patris, non identificatur realiter Perſonæ, Filii, ſi autem Ly ſe toto non involvat Perſonam, propoſitio erit vera, ſed non infert intentum arguentis, non infert enim Perſonam in ſenſu reali communicari, non infert nullum eſſe prædicatum conveniens Naturæ, quod in ſenſu reali non conveniat Perſonæ. Dici etiam poteſt argumentum hoc non eſſe Categoricum, nam imprimis in minori, non ponitur hoc quod ſubjiciebatur in Majori, debuiſſet enim ſic formari Propoſitio. Sed Pater ſe toto, eſt Pater quà Deus, ſicq; formato Argumento, falſa eſſet Minor, quia Pater præter formalitatem quam habet, quâ Deus, quæ importat Virtualitatem Naturæ, habet etiam Virtualitatem Perſonæ. Deinde, videtur in hoc Syllogiſmo non diſtribui medius Terminus. Neque enim Majoris ſenſus eſt. Omne quod dicit Pater realiter identificatur Filio, & ſi hunc ſenſum faciat, falſa erit Major. Denique ſtando in Principiis de Diſtinctione virtuali. Diſtinguitur Major. Pater quà Deus realiter identificatur Filio, etiam ſecundùm Virtualitatem Paternitatis nego Majorem, ſine identificatione hujus Virtualitatis. Concedo Majorem. Et licèt quod ſe toto Deus eſt, abſolutè & ſine reſtrictione Deus eſt, quia in ratione Deitatis, ſeu in Virtualitate Eſſentiæ, non datur Diſtinctio virtualis, tamen cui abſolutè identificatur Deus, hoc eſt, Deitas, non erit neceſſe identificari abſolutè ei, quod Deus eſt, quia illud quod identificatur, poteſt virtualiter diſtingui à natura, adeoque v.g. habere titulum, ne communicetur, quantumvis illi identificatam, communicetur.

Instat. Pater quà Pater diſtinguitur à Filio, & ideò abſolutè diſtinguitur. Ergò etiam quia Pater quà Deus identificatur Filio abſolutè identificatur. Conſequentia probatur, quia cùm denominatio, quæ competit Patri quà Deus eſt, ſit eſſentialis, & ſubſtantialis ut dicunt Patres, & illa quæ convenit Patri, quà Pater eſt, ſaltem aliquomodo non ſit eſſentialis, quia relativa, debet prævalere Denominatio eſſentialis, non eſſentiali, & conſequenter, potius abſolutè dicendus eſt Pater, eſſe idem, quàm diſtinctus à Filio & hoc Argumentum procedit in ſenſu reali non formali, poſt operationem intellectûs.

Respondetur. Sy Ly abſolutè diſtinguitur, ſupponat pro Ly diſtinguitur ſecundùm omnia quæ dicit Pater, diſtinguitur inquam à Filio, negabit antecedens Fides. Conſequenter negabitur Patrem quà Deum, ſecundùm omnia quæ dicit, abſolutè identificari, cum non identificetur ſecundùm Paternitatem. Si autem Ly abſolutè identificatur, & abſolutè diſtinguitur ſupponat illud pro identificari in Natura, hoc autem pro diſtingui in Perſona veræ ſunt propoſitiones, ſed contra nos non faciunt. Poſito quod Relationes in Divinis ſint tranſcendentales, falſum erit Relationes aliquomodo non eſſe eſſentiales. Quod attinet ad Regulam illam, de denominationibus traditam illa non tenet, etiam poſito, quòd denominatio Patris non ſit eſſentialis; idque ideò, quia eſſe idem, eſt denominatio, quæ debet eſſe ex integra cauſa, non eſſet autem ex integra cauſa, ſi abſolutè dicatur Patrem eſſe idem cum Filio, licèt diſtinguantur realiter in ratione Perſonæ. Hoc autem, quod eſt eſſe diſtinctum, eſt prædicatum negativum quod verificatur, etiamſi nonniſi ſub aliquo conceptu, aliqua non ſint idem. Rurſùs magis eſt quid principale in homine Anima quàm Corpus, & tamen ab hoc principali non denominatur homo ſpiritualis. Ergò etiam quamvis ſit denominatio à Deitate, tanquam à principali & eſſentiali, non ſequetur ob identificationem Filii & Patris in Deitate, debere dici abſolutè illos identificari. Deniq; in Principiis tenentium diſtinctionem virtualem dici poteſt, quòd Filius à Patre diſtinguatur ſecundùm Virtualitatem Perſonalitatis identificatam Naturæ, ſecundùm autem Virtualitatem Deitatis identificari; adeoq; nec abſolutè diſtingui, nec abſolutè identificari, ſed abſolutè identificari, ſecundùm Virtualitatem Deitatis, & abſolutè diſtingui ſecundùm Virtualitatem Paternitatis. Deinde quando ſumitur Pater quà Pater, ſumitur ſecundùm id quod diſtinguitur realiter à Filio, ſi ſumitur ſecundùm id quod diſtinguitur realiter, ſumitur ſecundùm id, quod abſolutè

Digitized by Google

ſolutè diſtinguitur,ſed quãdo ſumitur Pater quà Deus, ſumitur & ſecundum id quod diſtinguitur per ly Pater & ſecundum id quod non diſtinguitur hoc eſt per ly Deus, Ergo non debet dici abſolutè identificari, nam abſoluta identificatio, aufert diſtinctionem perſonarum.

Auctoritates in Oppoſitum.

Objicit V. idem. Varias Auctoritates.

I. Auctoritas eſt Auguſt. lib. 15. de Trinitate, cap. 14. ubi ait *Filium eſſe Eſſentiam, de Eſſentia, hoc omninò quòd Pater, non tamen Pater,* & libro de Fide & Symbolo cap. 3. ait: *Deus cum Verbum genuit, id quod eſt ipſe genuit*; & in fine capitis, *Hoc,* inquit, *genuit, quod eſt ipſe qui genuit.*

Respondetur. Has & ſimiles Auctoritates debere ab ipſomet objiciente ſolvi ob decretoriam auctoritatem Lateranenſis, dicitq; Ruiz de Trinitate Diſp. 80. Sect. 7. n. 9. quod Patres, qui hoc dicunt congruentes & ſanas expoſitiones exigant & admittant. In particulari, id dici poteſt Filium eſſe Eſſentiam de Eſſentia, hoc eſt genitum ex fœcunditate naturæ, eſtque Pater, id quod ipſe genuit ſecundùm Deitatem, licèt non ſit idem ſecundùm Perſonam, quod ſignificat illud Ly nõ tamen Pater. Si autem non eſt idem ſecundùm Perſonam, non erit neceſſe Paternitatem etiam in ſenſu reali communicari Filio. Poſſet etiam citari Auguſt. ex lib. 7. de Trinitate cap. 1. ubi dicitur quòd Pater genuerit Eſſentiam ſuam, ſed illo loco, id ſibi proponit Auguſtinus nonniſi per modum Objectionis de quo vide dicta 1. parte Diſp. ult. n. 344. aliis autem quæ recitari poſſent locis ſolùm innuit, quòd Filius habeat Eſſentiam, ſed viâ generationis ſibi communicatam, hoc eſt, quia generatur Perſona, quæ eſt idem cum Eſſentia. Auctoritates autem Auguſtini in Oppoſitum infra adferentur.

II. Auctoritas ex Richardi lib. 5. de Trinitate cap. 22. ubi damnat tanquam parùm tutam, & aberrantem à ſententiis antiquorum Patrum doctrinam eorum Theologorũ, qui nullo modo concedunt, quod ſubſtantia gignat ſubſtantiam, vel ſapientia ſapientiam, &c. *Adferant ſi poſſunt auctoritatem, non dico,* inquit, *plures, ſed ſaltem unam, quæ neget ſubſtantiam generare ſubſtantiam.*

Respondetur. Imprimis ex Ruiz quod corrigenda ſit hæc doctrina Richardi, qui etiam dicit ſupra Sect. 4. num. 6. ex obliquo ſequi aliquid contra ejuſdem ſententiam, poſt damnatam doctrinam Joachimi. Quod attinet ad teſtimonia ſacra pro noſtra ſententia.

Primum Teſtimonium eſt Lateranenſis Concilii & Innocentii tertii cap. Damnamus.

Secundum Teſtimonium eſt Joannis Theologi in Concilio Florentino Seſſ. 19. col. 3. §. ut exemplum. *Communi,* inquit, *Doctorum ſententia, divina ſubſtantia nequaquam generat. Vbi loquitur* Joannes ex communi ſenſu, quem tamen pro ſe dixerat eſſe Richardus.

Tertium Teſtimonium eſt Juſtini in Confutatione dogmatum Ariſtotelis de naturali auſcultatione. *De Deo,* inquit, *cum dicitur ingenitus, negatur ſecundùm Eſſentiam Generatio.* Euthymius in part. 1. Panop. tit. 7. *Cigni non eſt Natura, ſed Hypoſtaſis, nam ſi eſſet Natura, neutiquam in eadem Natura genitum conſideraretur & ingenitum.*

Quartum Teſtimonium Athanaſii lib. 2. de Trin. contra Anomæum. Pater, Filius & Spiritus Sanctus ingenita ſunt Eſſentiâ, ſimilia habet & Ephrem Sermone de Pœnitentia, ubi inquit, *unam conſubſtantialis Trinitatis Naturam ingenitam.* Vide eundem de reprehenſione ſuiipſius.

Quintum eſt, Auguſt. lib. 7. de Trinit. cap. 2. *Nata Sapientia, in uno eorum, quod nata eſt, & Verbum, & Imaginem, & Filium intelligi, & in his omnibus nominibus non oſtendi Eſſentiam, quia relativè dicuntur.* Infer natum intelligi Verbum, Imaginem, Filium, non intelligi Eſſentiam natam, ob textum Auguſtini. *Et in his omnibus, nominibus,* inquit, *non oſtendi Eſſentiam.* Favet & ſermone 64. de Verbis Domini, ſecundùm Joan. c. 6. *Sicut enim Pater habet vitam in ſemetipſo, ſic dedit & Filio habere vitam in ſemetipſo, non participando, ſed in ſemetipſo.* Infer quomodo non participando habet Eſſentiam & vitam, ſi illius Eſſentia & Vita eſt genita. Lib. etiam de Fide & Symbolo c. 4. ait *de ipſa Patris Subſtantia natus eſt, idem exiſtens, quod Pater.* Infer non exiſteret idem quod Pater, ſi Eſſentiam haberet genitam, cum Patris Eſſentia ſit ingenita, nec tenebit illud, quod voluit prædictus Recentior, abſolutè diſtingui Patrem à Filio, quomodo enim abſolutè diſtinguitur, ſi idem exiſtit quod Pater.

Poſſent & alia plura teſtimonia adferri. Explicando autem Auctoritates in oppoſitum, tenendum eſt quòd via generationis habeat Subſtantiam ſibi communicatam, ſecundùm explicationem ſupra allatam, tenendum & hoc erit, quod frequenter ſub nomine ſubſtantiæ acceperint Hypoſtaſim Patres. Vera autem eſt Propoſitio, quod divina Hypoſtaſis Hypoſtaſim generet.

III. Auctoritas eſt Baſilii apud S. Thomam de erroribus Græcorum. *Ipſe Filius,* inquit, *quem dat nobis Pater, eſt Deus, de Deo eſſentialiter genitus, habens in ſe totam eſſentiam Patris genitam.*

Respondetur. Filium habere totam Eſſentiam Patris genitam, hoc eſt viâ generationis communicatam. In oppoſitum eſt idem lib. 5. contra Eunomium Ingeniti appellatio ſignificat, quomodo ſe habeat ſubſtantia Dei, & quod nata non ſit.

IV. Auctoritas eſt Hilarii lib. 4. de Trinitate, *Nihil niſi natum habet Filius.*

Respondetur. Ideò id dici, quia Eſſe habet viâ generationis communicatum.

V. Auctoritas eſt Florentini ubi fusè defenditur idem eſſe dicere Filium eſſe natum, ex Patre vel à Perſona Patris, atq; dicere ex ſubſtantia Patris.

Digitized by Google

Patris. Ergò ſi ante omnem præciſionem eſt verum quòd Filius ſit ex Perſona Patris, verũ etiam erit quod ſit ex Eſſentia, vel ab Eſſentia Patris.

Respondetur. Hoc ſolo ſenſu id verum eſſe, quem etiam inibi intendit Concilium, quod Filius ſit natus, ex fœcunditate Naturæ divinæ. hoc autem ſenſu Filius eſt ab Eſſentia Patris.

Instat. Veræ ſunt hæ Propoſitiones in ſenſu reali, ſumendo Eſſentiam pro Perſona. Eſſentia generat. Eſſentia generatur. Eſſentia procedit, ſicut etiam hæ. Eſſentia non generat, Eſſentia non generatur. Eſſentia non procedit, ſine ulla contradictione, nam licèt Eſſentia ſit ſingularis, quatenus eſt realiter indiviſibilis, in plures Eſſentias, quia tamen habet multiplicitatem realem Perſonalem, poteſt ſupponi indefinitè & particulariter, imò hæ Propoſitiones Eſſentia generat, Eſſentia non generat, non ſunt contradictoriæ, ſed ſubcontrariæ, ſicut non ſint contradictoriæ. Perſona generat, Perſona non generat.

Respondetur. Sumendo Eſſentiam pro Perſona, vera eſt Propoſitio Eſſentia generat. Sed nego ita illam ſumi debere, ob phraſim Lateranenſis, quod definit. Eſſentia non generat. Concedo has, Perſona non producit, Perſona producit non eſſe contradictorias, ſed ſubcontrarias, quia pro alia Perſona ſupponit affirmatio, pro alia Negatio. Non eſt autem alia Eſſentia generans ſeu genita, alia non generans ſeu non genita, conſequenter hæ non ſunt ſubcontrariæ ſed contradictoriæ.

Colliguntur quædam.

Colliges I. Quis ſit Proceſſus totius hujus difficultatis, aſſerit communis ſententia, ſi non detur diſtinctio formalis ex natura rei in Divinis, dari ſaltem Diſtinctionem virtualem, negavit utrumque hic recentior. Inſtat communis ſententia per fidem, Eſſentia non generat, Paternitas generat ſi Ly Natura & Ly Paternitas non diſtinguuntur. Ergò implicabit Myſterium Trinitatis, quia de indiſtinctis, hæc duo verificari non poſſunt.

Respondet. Recentior, etiam Eſſentiam generare.

Instat. Communis ſententia. Lateranenſe Concilium definivit, quod Eſſentia nõ generet.

Contra hoc inculcabatur. Debere aliquo ſenſu ſumptam Eſſentiam non generare, & quidem nemine cogitante, ut ita ſalvetur & Myſterium Trinitatis, quod eſt nemine cogitante, & Decretum Lateranenſis, caſu autem quo oſtendatur, in quo ſenſu ſumpta Natura non generet, cùm Paternitas generet, ſequenter duo. Imprimis inter Naturam ſic ſumptam & Paternitatem debere poni diſtinctionem, ne de eodem indiſtincto verificetur; generat, non generat, deinde ſequitur unum prædicatum convenire Naturæ nemine cogitante, quod non conveniat Paternitati, nemine, inquam, cogitante, quia nemine cogitante, datur Myſterium Trinitatis, in quo eſt Natura Divina, de qua enunciavit Lateranenſe non generat, & Paternitas, de quâ enunciatur quòd generet.

Colliges II. Si quis cum Joachimo diceret, non eſſe in Trinitate unitatem veram, ſed per conſenſionem &c. manifeſtè eſſet Hæreticus. Cæterùm ita enuntiat Ruiz, loco citato Sect. 4. n. 3. Si quis expreſsè profiteretur Eſſentiam divinam eſſe realiter unam, propriè ac verè &c. Si tamen aſſereret propriè loquendo, ac de rigore ſermonis eſſe, veras hujuſmodi Propoſitiones Eſſentia generat, Eſſentia non generat, &c. foret ejus ſententia non modò temeraria, ſed etiam periculoſa, & errori proxima, caſu autem, quo affirmaret eum modum loquendi non eſſe proprium, ac de rigore ſermonis, in hoc eventu, Propoſitiones illæ, licet meritò cenſerentur inconſideratæ, impropriæ, ac temerariæ, non tamen eſſent erroneæ, nec periculoſæ. Hæc ille.

Colliges III. S. Thomam in Joachimo, reprehendere in prima parte q 39. art. 5. in (.). quòd dixerit Eſſentiam generare. Verba Textûs ſunt: *Reſpondeo dicendum, quod circa hoc erravit Abbas Ioachim, aſſerens, quòd ſicut dicitur, Deus genuit Deum, ita poteſt dici, quod Eſſentia genuit Eſſentiã, conſiderans, quòd propter divinam ſimplicitatem, non eſt aliud Deus quàm divina Eſſentia.* Inferriq; clarè poteſt mens hæc Joachimi ex illo quòd ajebat Joachim. Si eſſentia non generat quaternitatem fore, non Trinitatem, alii autem Auctores reprehendunt potius in illo, quòd poſuerit eſſentias tres diſtinctas, inter quas ſola ſit conſenſio. Unde etiam dicunt per directum hoc ſolum eſſe damnatum in Joachimo, cùm etiam non ſit damnatus Richardus, qui docuit ante Joachimum Eſſentiã generare. Videntur tamen poſſe complanari hi Auctores ſi attendatur ad duplicem in hac Materia errorem Joachimi Primum errorem magis impugnandum accipit S. Thomas, poſteriorem errorem alii Auctores.

DIFFICULTAS III.

Utrum dentur in Creatis Præciſiones Objectivæ.

Dicendum eſt. *Dari Præciſiones objectivas in Creatis.* Videtur hæc ſententia eſſe etiam Ariſtotelis, qui primo poſteriorem text. 39. ait: Dari naturam talem quæ præter particulares & ſingulares naturas, & trianguli naturam, præter quoſdam particulares triangulos, & tamen per oppoſitos trianguli natura, ſunt ipſi trianguli particulares.

Probatur I. Quia nihil vetat illas dari. Si autem nihil vetat illas dari hoc ipſo dabuntur, quia ea quæ ſunt neceſſaria, ſi nihil vetat ut ſint, hoc ipſo erunt. Ut autem aliquid poſſit præſcindi objectivè, eſt quid neceſſarium. Quod autẽ nihil vetet dari præciſiones objectivas exinde colligetur, quod ad ſolvendas objectiones adhibebitur, reſpiciendo autem ordinarium fundamentum Adverſariorum illud non convincit. Si enim non darentur præciſiones objectivæ in Creatis,

Digitized by Google

Creatis, ideò non darentur, quia deberet dari diſtinctio virtualis in Creatis, quam aſſerunt illi non poſſe dari. Sed hoc non vetat ne adhuc dentur Præciſiones objectivæ, quia adhuc nil vetat dari ipſam diſtinctionem virtualem in Creatis in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia illaq; data non ſequetur adhuc myſterium Trinitatis in Creatis ut ſupra dictum. Nec ſequetur ulla infinitudo in Creatura, nec enim eſt fundamentum id aſſerendi, & ſicut ex præciſione formali non ſequetur ulla infinitudo, ita nec ſequetur ex præciſione objectiva, imò potius ſequetur limitatio deſumibilis ex ipsâ alietate virtuali, faciente & limitante hanc Virtualitatem, ut non ſit alia Virtualitas.

Probatur II. A pari, Datur in Divinis præciſio objectiva. Ergò & in Creatis.

Respondet Arriaga. Plura poſſe Deo convenire propter ejus infinitatem, quàm Creaturæ, nec licitum eſſe, ab eo quod Deo competit, ut pari argumentari quod etiam Creaturæ competat: ita v. g. non eſt licitum dicere Deus intelligit per ſuam ſubſtantiam. Ergò & Creatura. Poteſt communicari Natura divina non communicata Perſonalitate, Ergo & Creata poterit. Si ergò hæ Conſequentiæ non valent, nec valebit ex eo inferre, quia dantur præciſiones in Divinis dari etiam illas in Creatis.

Contra I. eſt. Dantur præciſiones objectivæ in Divinis nec hoc arguit infinitatem. Ergò & dabuntur in Creatis, non repugnat enim prædicatum hoc præciſionis objectivæ conjungi finitudini, non poteſt quidem Natura Creata communicari non communicatâ perſonalitate creata, ſi ſit illi identificata realiter, quia hoc argueret Myſterium Trinitatis, ſed hoc non contingeret ut dictum ſupra, poſitis præciſionibus objectivis. Deinde putatur communiter ab utraque parte implicare Creaturam per ſuam ſubſtantiam intelligentem actu, quia hoc ipſo eſſet actus purus in intelligendo, ratio autem actus puri intelligendi arguit apud utramque partem Deitatem, datis autem Præciſionibus objectivis in Creatis, nō apparet quod ſequatur fore Creaturam actum purum, vel participantem prædicatum nonniſi Deitati innexum.

Contra II. Infinitas Dei eſt impertinens ad has præciſiones, quod probatur. Infinitas Dei vel tribuit vires intellectui præſcindendi unum ab alio, vel non? ſi tribuit, Ergò ex perfectione objecti creſcit perfectio intellectus intrinſeca, & vis cognoſcitiva, quod falſum eſt, aliàs etiam altiſſimum Objectum, quale eſt Deus, redderetur etiam quidditativè noſcibile, idq; naturaliter ab intellectu Creato, ſiquidem perfectio objecti, auget vim intrinſecam cognoſcitivæ potentiæ, ſi autem infinitas illa Dei, non tribuit Vires intellectui ipſi, Ergò hoc, quòd intellectus cognoſcat naturam divinam, non cognitis perſonalitatibus, non proficiſcitur id ex infinitate Dei eſſentiæ, ſed ex ipſius intellectûs efficacia, poſiti in circumſtantia objecti virtualiter multiplicis, quod virtualiter multiplex objectum non poſſe in creatis reperiri, tu non oſtendis aliunde.

Contra III. eſt. Circà objectum infinitum, ex eo, quia multiplex eſt virtualiter pro ſua parte, & pro ſua parte intellectus, qui habet vim unam eandemq; Entitatem partiendi per plures Conceptus inadæquatos, ſequitur dari præciſiones objectivas. Ergò etiam circa objectum finitum, ſi ſit multiplex virtualiter in ordine ad noſtras intentiones, accedens intellectus, cum ſua vi præciſiva, poterit unam formalitatem cognoſcere, non cognita alia ex parte objecti. Et certè, pone per impoſſibile Deum eſſe infinitum, & non habere diſtinctionem virtualem, non dabitur jam in Deo præciſio objectiva. Ergò apparet id ex infinitate non oriri. Et ſi per impoſſibile in Creatis ſecluſa infinitudine, daretur Myſterium Trinitatis, hoc ipſo darentur & præciſiones objectivæ, cur non enim enuntiari poſſet, producitur perſonalitas creata ex parte objecti, non producitur ex parte Objecti natura, & tamen tunc ut ponit ſuppoſitio non foret ulla infinitudo. Ergò apparet præciſiones non arguere formaliter infinitudinem, & ſicut non rectè quis reſponderet ex eo non dari præciſiones objectivas in Creatis, licèt dentur in Divinis, quia Creatura non eſt Omnipotens, eo quod immenſitatis Formalitas non ſpectet ad præciſiones objectivas, ita nec per infinitudinem rectè reſpondetur, cùm etiam illa non habeat nexum formalem cum præciſionibus objectivis.

Probatur III. ex principiis Oppoſitorum. Poteſt in Principiis Oppoſitorum unum idemq; realiter cognoſci clarè, & non cognoſci clarè. Poteſt item reſpondere intra eandem Entitatem denominatum ab intellectu, quod eſt animal, & non reſpondere denominatum ab intellectu, quod eſt animal, ſed reſpondere rationale. Poteſt concipi una eademque Entitas in ordine ad hæc Connotata, & non concipi in ordine ad alia connotata. Ergò poterit idem cognoſci ex parte objecti & non cognoſci, adeoque haberi præciſio objectiva, & ſi per Oppoſitos in Caſu Antecedentis qui continet doctrinam Oppoſitorum, non ſequitur de una eademq; re verificari duo contradictoria, ita nec ſequetur in noſtris principiis, qui etiam oſtendimus non ratione ejuſdem hoc eſſe v. g. formaliter animal & hoc formaliter rationale.

Addo, ſi quis attendat quo in ſenſu admittantur præciſiones objectivæ à nobis, vix ſupereſſe niſi quæſtionem de voce, non enim hoc ſenſu admittuntur, quaſi dum attingo animal, illud comparatè ad ſtatum realem non ſit rationale, ſed quia animal in ſtatu intentionali, & prout repræſentatur, eſt objectum tale, ut in illo prout repræſentato non reſpondeat rationale; ita ut tantùm illa cognitio animalis non repræſentet nobis rationale, ſed ut & ipſum objectum prout repræ-

repræſentatum, quod eſt animal, non repræſentet rationale, & per hoc quia concedimus non tantùm cognitionem v.g. repræſentantem Animalitatem, non repræſentare rationalitatem, ſed etiam quod in ipſo objecto prout reſpondente repræſentationi, non reſpondere Rationalitatē, differimus à Negantibus Præciſiones objectivas. Hinc per nos nec Cognitio ipſa animalis repræſentat rationale, nec ipſum animal, quod eſt repræſentatum, ſeu objectum repræſentationis repræſentat illud. Quod autem illud objectum, quod eſt animal, ſi ſumatur prout repræſentatur, non repræſentet in ſe rationale, vel exinde habetur, quia experitur anima, ita ſibi tunc non præſentari objectum, quod eſt rationale, ſicut experitur ſub eodem objecto quod eſt animal, non ſibi repræſentari lapidem. Ergò apparet ex parte objecti, non eſſe illud repræſentatum.

Confirmatur Concluſio. Contra particulares aliquorum in hac materia modos loquendi, præcipuè eorum qui dicunt, ex parte objecti, quando cognoſcitur animalitas, cognoſci rationalitatem, licèt tunc non cognoſcatur rationalitas ex parte actus, certè enim intelligibile eſt, aliquid eſſe denominatum à cognitione, & non eſſe actum cognitionis circa illud, ſicut non poteſt dici album aliquid, ſi illud albedo non dealbet, nec eſt quidquam viſum ex parte objecti oculariter, quod non ſit viſum ex parte actus. Quæ omnia in hoc reſolvuntur, quia illud cognitum, illud dealbatum, illud viſum eſſet denominatum ſine ratione ſua formali, quod eſt Cognitio, Albedo, Viſio. Unde jam ulterius urgetur hæc ratio. Id quod eſt cognitum ex parte objecti, debet habere rationem formalem conſtitutivam ſui in eſſe cognito ex parte objecti, hæc autem conſtitutiva formalis ratio, non eſt niſi ipſa cognitio ex parte objecti, quæ enim alia eſſet & tamen tunc habetur negatio cognitionis ex parte Objecti ſecundùm dicta ſupra quomodo ergò habetur cognitum ex parte Objecti.

Punctum Difficultatis I.

Reſpondetur oppoſitis Fundamentis.

Objicitur I. Implicat idem produci & non produci. Ergò etiam implicabit idem cognoſci & non cognoſci.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ex priori ſequitur diſtinctio virtualis, in ordine ad prædicata phyſica, idq; in Creatis quod abſurdum eſt. Non ſequitur autem id ex Conſequenti.

Objicitur. II. Per Cognitionem intuitivam non poteſt fieri præciſio objectiva. Ergò nec per abſtractivam.

Respondetur Negando Antecedens in prima parte. Diſparitas etiam eſt, quia quando intellectus concipit res intuitivè, concipit eas prout ſpectantur à parte rei & in eſſe phyſico, in quo nulla præciſio & inadæquatio, quæ inadæquatio poteſt eſſe in ſtatu Logico & repræſentationis.

Objicitur III. Non datur diſtinctio virtualis in Creatis, alioqui res creatæ per myſterium Incarnationis eſſent explicandæ. Ergo nec præciſio.

Respondetur. Si daretur in Creatis Virtualis diſtinctio in ordine ad prædicata Phyſica verum tum non niſi fore Antecedens.

Instabis. Si detur quæcunq; virtualis diſtinctio in Creatis, ſequitur nunquam nos poſſe procedere tutò in forma Syllogiſtica, antequam nobis cognitum ſit, quæ membra ſint diſtincta virtualiter & ita poſito hoc Syllogiſmo: Omne riſibile eſt animal, omne rationale eſt riſibile. Ergo omne rationale eſt animal, poterit huic Syllogiſmo negari Conſequentia, eo quod fieri poſſit, ut aliqua à medio termino non diſtinguantur virtualiter diſtinguantur autem inter ſe: ſicut v. g. hic Syllogiſmus: hæc Eſſentia Divina eſt Paternitas. Filiatio eſt eſſentia Divina, Ergò filiatio eſt paternitas, hic inquam Syllogiſmus non tenet in ſententia diſtinctionem virtualem in Divinis tenente. Ergo nec in Creatis tenebit.

Respondetur. Syllogiſmum illum in Creatis non æquè ſe habere ac in Divinis, quia Conſequentia illa in Divinis non tenet ob diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata Phyſica, quæ non habetur in Creatis, Rurſus vi hujus argumenti, ſequitur etiam diſtinctionem rationis ratiocinatæ, deſtruere formam Syllogiſticam; quia fieri poteſt ut aliqua à medio termino non diſtinguantur ratione ratiocinata diſtinguantur inter ſe. Denique concedi poſſet quòd inter præcognita de ſubjecto & prædicato debeat eſſe, an ſint diſtincta virtualiter, & ſicut alia præcognita non officiunt formæ Syllogiſticæ ita nec hoc. Addo num. 6. dicit Oviedo hoc argumento utens, diſtinctione virtuali non deſtrui formam Syllogiſticam, & tamen numero 15. dicit: Negari poſſe Conſequentiam ob diſtinctionem virtualem.

Objicitur IV. Cognitio ſenſuum non præſcindit. Ergo nec Cognitio intellectiva.

Respondetur. Diſparitatem eſſe quia ſenſus non attingit niſi ſenſibile. Rationes autem illæ ad quas attendit præciſio objectiva, non ſunt ſenſibiles. Deinde quia ſub intellectione ut ſic, continetur præciſiva cognitio. Si ergo ſenſus non participat rationem communem præciſionis objectivæ, quæ eſt intellectio, nec poterit ſenſatio eſſe præciſio.

Objicitur V. Ita ſe habet cognitio animalis ad rationale, ſicut ſe habet iſtius termini homo cognitio comparati ad rationale, & tamen rationale & homo non præſcindunt objectivè.

Respondetur Communiter, diſparitatem eſſe, quia inter hominem & animal rationale, non datur diſtinctio virtualis, quæ datur inter animal & rationale. Hinc quamvis rudis aliquis putaret Petrum eſſe hominem, ſed non eſſe animal rationale, non præſcinderet objectivè defectu ejuſdem diſtinctionis. In noſtris principiis diſparitas eſt quia ratio communis animalis, non eſt ratio communis rationalis, jam autem ratio communis hominis eſt ratio communis animalis rationalis, præciſiones

Digitized by Google

autem objectivæ ſupple in creatis, dantur nonniſi inter rationes communes.

Instabis I. Illa cognitio animalis ejusdem præciſiva à rationali, vel eſt præciſio realiter hominis, vel non eſt præciſio realiter hominis; non primum, quia hoc ipſum non eſſet præciſum objective à rationali quod importat homo; non ſecundum, quia illud animal eſt realiter homo.

Respondetur. Cognitionem illam animalis, eſſe cognitionem realiter hominis ſed inadæquatè ſpectati, homo autem inadæquatè ſpectatus non dicit rationale. Deinde illa cognitio eſt cognitio realiter hominis pro ſtatu phyſico, illa enim animalitas pro ſtatu phyſico, eſt realiter homo; ſed non eſt realiter hominis, quaſi pro ſtatu Metaphyſico, totum hominem importet.

Instabis II. Ex Oviedo. Implicat ex duabus formalitatibus creatis unam identificari cum alia tertia, & non identificari alteram cum eadem. Ergo implicat animal identificari cum termino formali hujus cognitionis, quæ cognoſcit animal & rationale identificatum cum animali, non identificari cum eodem termino. Ergo implicat animal eſſe terminum cognitionis & rationale non eſſe terminum cognitionis.

Respondetur. Negando ſecundam illationem. Ratio, quia Concedo ipſum animal quod eſt terminus cognitionis identificari rationali pro ſtatu phyſico, ſicut identificatur homini, ſed ſi non cognoſcatur objectum adæquatè, nego quod omnia realiter identificata inibi cognoſci debeant, identificariq; ſibi realiter pro ſtatu Metaphyſico.

Instabis III. Si cognito animali hominis, non cognoſceretur rationale, hoc ipſo non cognoſceretur hæc animalitas, quia verus eſt iſte Expoſitorius: hæc Entitas eſt rationalis, at rationale eſt non cognitum. Ergo hæc Entitas eſt non cognita. Ergo ulterius hæc Entitas non eſt cognita; nam à ſenſu infinitante licitum eſt arguere ad Negativum in ſimili: Homo eſt non lapis, Ergo non eſt lapis.

Respondetur. Diſtinguendo Majorem hæc Entitas eſt rationalis ſumpta adæquatè, Concedo Majorem. Sumpta Inadæquatè, Nego Majorem. Diſtinctoque Conſequenti, Nego Conſequentiam. Inadæquatè enim accepta hæc Entitas, dicit animalitatem cujus eſſentia non eſt eſſe rationale.

Objicitur VI. Impoſſibile eſt objectum unum & Indiviſibile ſecundùm aliquid ſui attingi & ſecundùm aliquid ſui non attingi. Si autem darentur præciſiones Objectivæ fieret hoc, nam Indiviſibilis Entitas hominis, poſſet in duos inadæquatos Conceptus hominis dividi.

Respondetur. Invertendo argumentum in quantum Oppoſiti dicunt ex parte actus idem indiviſibile objectum attingi clare, non attingi clare. Rurſus vera eſt Major, ſi objectum ita ſit indiviſibile ut excludat virtualem multiplicitatem & diverſa connotata.

Instabis. Non poteſt punctum indiviſibile ſecundùm aliquid tangi, & ſecundùm aliud non tangi. Ergò & in præſenti idem dicendum.

Respondetur. Diſparitas eſt, quia in Caſu Antecedentis ſequeretur dari partem tactam & non tactam realiter, adeoque non eſſet jam illud indiviſibile realiter, utpote involvens partes: cognitio autem noſtra non poneret in objecto indiviſibili partes aliquas diſtinctas realiter, adeoque præciſio ſtaret cum reali indiviſibilitate objecti, non ſtaret contactus ille. Deinde quia in Caſu Antecedentis ſaltem deberet admitti in creatis diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata phyſica quod repugnat; non autem ſequetur illam admitti, poſitis præciſionibus objectivis.

Punctum Difficultatis 2.

Reſpondetur reliquis objectionibus.

Objicitur VII. Si animal ſine differentiis conciperetur, eſſet Ens rationis, ſed hoc eſt falſum. Ergo:

Respondetur. Quod non fieret tunc Ens rationis proprium, neque enim animal erit quid impoſſibile, per modum poſſibilis apprehenſum. Conjunctio item horum prædicatorum vivens ſenſitivum non eſt conjunctio impoſſibilium, fieret tamen Ens rationis quoad modum illud faciendi, quia ſicut Ens rationis, non fit niſi ab intellectu, ita nec fit præciſio objectiva.

Objicitur VIII. Diſtinctio debet eſſe in intellectu. Ergo nullæ dabuntur præciſiones objectivæ.

Respondetur. Diſtinctionem debere eſſe ſubjective in intellectu, terminativè in objecto, ex eo autem non ſequetur, nullas dari præciſiones objectivas.

Instat Quidam. Eſſe cognitum, eſſe viſum, eſſe amatum, ſunt denominationes extrinſecæ objectis, nec ſe tenent ex parte objecti, ſed tantum ex parte actus. Ergo ſimiliter hæc denominatio, eſſe præciſum ſeu eſſe diſtinctum per rationem animal à rationali, non ſe tenet ex parte objecti ſed ex parte actus; ſicut enim cognitio non eſt in objecto, ſed in intellectu, ita & præciſio cum ſit actus intellectûs, non eſt in objecto ſed in intellectu.

Respondetur. Indubie ſicut eſſe cognitum eſt quid extrinſecum objecto, ita & eſſe præciſum, eſt quid extrinſecum rei, à parte rei & Phyſicè ſpectatæ, ſed illud quod additur nec ſe tenet ex parte objecti explicari debuit; ſi enim facit hunc ſenſum: quòd non ex objecto cognitio oriatur quæ denominat cognitum, vera eſt propoſitio, ſed ſi ſit ſenſus nullum dari cognitum objectivum, amatum objectivum, falſa eſt propoſitio nec probatur, conſequenter dabitur etiam præciſum objectivum, adeoque & præciſiones objectivæ.

Ob-

Objicitur IX. Si darentur præciſiones objectivæ deberent eſſe veræ ſeu non difformes objectis; ſed eſſent difformes objectis, ut probatur. Quia conciperetur animal,ſine differentia rationalis V.G. in homine,quod in homine eſt cum differentia rationalis. Ergo conciperetur falſo & difformiter objecto.

Respondetur. Præciſiones objectivas, hoc ipſo quia ſunt notiæ inadæquatæ, debere eſſe conformes, non objectis adæquatè ſumptis, ſed objectis inadæquatè ſumptis, jam autem animal inadæquatè acceptum, dicit nonniſi vivens ſenſitivum, cui objecto eſt conformis notitia præſcindens objectivè animal. Addi poteſt ex menteS. Thomę,quòd falſo conciperetur animalitas hominis ſine rationalitate,ſi de illa negaretur rationale, ſed non falſò, ſi ſolũ tunc nõ attingatur.

Instabis I. Quando ratio communis abſtracta conformatur objecto Metaphyſicè ſeu inadæquatè ſpectato,conformaturne cum Petro V.G. vel homine, ſecundo intentionaliter ſpectato, vel cum eodem primo intentionaliter ſpectato, ſi conformatur cum illo, ſecundo intentionaliter ſpectato,ergo ſecũda intẽtio ſeu præciſio objectiva cõformatur non objecto prout eſt;ideoq; non erit jam vera, quia veritas dicit conformitatẽ cum objecto prout eſt; eritq; conformatio alteri ſecũdæ intentioni,de qua ipſa quærendũ reſtabit: cui cõformetur,dabiturq; proceſſus in infinitũ; ſi autẽ præciſio objectiva cõformatur Petro primo intentionaliter ſpectato, ergò aliqua inadæquatio, erit nemine cogitante, aut aliqua diſtinctio inter animalitatẽ v.g. & rationalitatẽ.

Respond. Rationem communẽ v.g. animalis conformari Petro v.g. primo intentionaliter ſpectato,ſed inadæquatè, quæ ipſa inadæquatio non eſt quidem nemine cogitante formalis, eſt tamen fundamentaliter & in potentia, ſicut & univerſale, quæ ipſa fundamentalitas, ſalvat ne illic ſit diſtinctio,nemine cogitante.

Dici etiam poſſet rationẽ cõmunem animalis conformari v.g. Petro ſecũdo intẽtionaliter ſpectato, in quantùm jam importat, ex vi intellect9 diſtinctionẽ,inter animalitatem,& rationalitatẽ. Ipſa verò diſtinctio non importabit ſecundã intentionem,ſed importabit conformitatem cum fundamẽto, ut ſcil. illud dicatur eſſe actu diſtinctũ per opus intellectus, quod fundamentaliter, & potentialiter,& in radice erat diſtinguibile.

Instabis II. Non ineſt Petro communis ratio præciſa. Ergò illi conformis non eſt præciſio objectiva, ergò nec vera erit.

Respondetur. Non ineſt quidem Petro, ratio communis præciſa actu,tamen ineſt fundamentum præſcindendi rationem communem, cui infundatur præciſio.

Instat quidam III. In Cameſtres. Animal Petri actu nemine cogitante eſt capax cognoſci in ſenſu Virtuali per præciſivam cognitionem expreſſivam ſolius animalis: Rationale Petri actu nemine cogitante non eſt capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionem expreſſivam ſolius Animalis. Ergo Animal Petri actu nemine cogitante non eſt Rationale Petri.

Respondetur. Imprimis hoc Argumentum ſolvi debet ab ipſomet Arguente nè probet aliquid contra Myſterium Trinitatis adeoq; multum,ſic enim retorquetur Argumentum: Paternitas actu nemine cogitante eſt capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionẽ expreſſivã ſolius Paternitatis. Natura Divina actu nemine cogitante, non ex capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionem expreſſivam ſolius Paternitatis. Ergò Paternitas actu nemine cogitante non eſt Natura Divina, aut potius directè inferendo, ponatur ſubjectum Majoris,pro prædicato Concluſionis: Ergo Natura Divina actu nemine cogitante non eſt Paternitas. Ubi ut vides infertur Concluſio falſa etiam in Principiis arguentis,falsùm enim eſt in illius principiis, imò & fidei,Naturam Divinam actu nemine cogitante (intellige realiter) non eſſe Paternitatem. Et ſi ſine diſtinctione ulla admittendæ eſſent illæ præmiſſæ, negaret ſibi ipſi Arguens conſequentiam, quam nè neget diſtinguendæ eſſent præmiſſæ,& per proportionem conſimili diſtinctione utentur illi, qui admittunt præciſiones objectivas. Concedo quidem non debere tribui Creatis, quod conceditur in creatis, ſed nec nos ſimilem admittimus diſtinctionem virtualem in Creatis; at tamen, etiam ab Arguente non debent aſſumi propoſitiones tales tanquam veræ,ex quibus ſervata forma & mutata ſola materia, infertur falſum. Directè poſſet ſic diſtingui Major. Animal Petri actu nemine cogitante eſt capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionem expreſſivam ſolius Animalis, ita ut non competat in ſenſu reali hæc capacitas etiam alteri virtualitati. Nego Majorem ita ut hæc capacitas competat in ſenſu reali alteri virtualitati concedo Majorem. Sed Rationale Petri nemine cogitante non eſt capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionem expreſſivam ſolius animalis, ita ut tamen in ſenſu reali,ſit capax ita cognoſci Concedo Minorem. Ita ut nè in ſenſu quidẽ reali ſit capax nego Minorem. Ergo animal Petri actu nemine cogitante non eſt Rationale Petri,nego conſequentiam.

Utraque hæc præmiſſa,vel ſi mavis dicere Enthymena bipartitum in ſua partitione imitans Cameſtres, ſnpponit hanc Majorem: Quando virtualitas eſt capax cognoſci in ſenſu virtuali per præciſivam cognitionemex preſſivam ſui, hoc ipſo,altera virtualitas non eſt capax cognoſci in ſenſu reali, vel non dicit identitatem phyſicam cum altera virtualitate, ſed hæc Major negatur,ut videre fuit in aliàs dictis.

OBJICITUR X. Si darentur præciſiones objectivæ, tunc in conceptu animalitatis Petri & in conceptu rationalitatis Petri aliud ex parte objecti conciperetur. Sed non concipitur aliud,

Ergo. Minor probatur, quando concipio animalitatem Petri, cum non detur per connotantes diſtinctio ex Natura rei nemine cogitante, fit ut debeam tunc concipere ipſum Petrum, prout eſt prinipium actuum ſenſandi. Et quando concipio rationale concipio ipſum Petrum prout eſt principium actuum ratiotinandi. ergo non aliud concipio ex parte objecti in animalitate, aliud in rationalitate cū utrobiq; ex parte objecti, etiā prout repræſentati, reſpondeat Petrus.

Respondetur. Animalitas Petri dupliciter ſpectari poteſt, inprimis ſpectari poteſt animalitas Petri, quæ eſt à parte rei, prout eſt à parte rei. Secundò ſpectari poteſt animalitas Petri, quæ eſt à parte rei (nam etiam à parte rei eſt Petrus vivens ſenſitivum, hoc autem eſt à parte rei eſſe animalitatem) non prout eſt à parte rei, ſed prout ſubeſt noſtris conceptibus. Animalitas ergò Petri, quæ eſt à parte rei, prout eſt à parte rei, non poteſt præſcindere à rationalitate, quia utrobique ut probat objectio, reſpondet illi, idem Petrus ex parte objecti. Cæterum animalitas Petri, quæ eſt à parte rei, ſi ſpectetur non prout eſt à parte rei, ſed prout ſubſtat noſtris ſecundis Intentionibus fundamentum in re habentibus, jam tunc animalitas Petri præſcindet objectivè à rationalitate, ſpectabiturque animalitas ſecundùm rationes communes & Metaphyſicas, quo caſu non reſpondebit ſub conceptu animalitatis rationalitas, quia nec reſpondebit ipſe Petrus, à quo ipſo tunc jam præſcindetur.

Objicitur XI. Si darentur præciſiones objectivæ, non eſſet ratio cur inter aliquas potius rationes dentur & non inter omnes.

Respondet cōmunis ſententia, illic dari præciſiones objectivas, ubi datur illarum fundamentum, illic autem datur fundamentum, ubi datur diſtinctio virtualis, illic autem eſt diſtinctio virtualis, ubi æquivalentia ad plura, ubi reperibilitas unius formalitatis ſine alia.

Univerſalius adhuc dici poteſt illic eſſe præciſionem unius formalitatis ab alia, eamque objectivam, ubi ratio communis unius, non eſt ratio communis alterius.

Probatur, quia ex dictis præciſio objectiva datur inter rationes communes, & ubi eſt diverſitas rationum communium, erit etiam & præciſio objectiva.

Instabis. Vel riſibile præſcindit à rationali vel non præſcindit, ſi non præſcindit, non erit hujus ratio, ſi præſcindit. Ergò & reliqua omnia præſcindent objectivè.

Respondet communis ſententia non dari illic præciſionem objectivam, quia non datur reperibilitas riſibilitatis ſine rationalitate. In noſtris principiis dici poteſt, etiam riſibilitatem præſcindere objectivè à rationabilitate. Ratio quia definitio reſibilitatis, non eſt definitio rationalitatis, conſequenter ratio cōmunis unius, non eſt ratio communis alterius. Admittimus autem præciſiones objectivas in rationibus cōmunibus. Et certè ratio effectus Metaphyſici, non eſt ratio communis cauſæ Metaphyſicæ, riſibilitas autem eſt effectus, imò & accidens Metaphyſicum: rationalitas autem eſt cauſa & eſſentialis differentia. Univerſaliter ergò hæc præſcindunt objectivè, quæ non comparantur ad ſe ſicut definitio & definitum, quomodo comparantur inter ſe, v.g. ratio communis hominis, & ratio communis animalis rationalis.

Noto. Fieri poſſe ut quædam rationes ſub unâ formalitate non præſcindant, & ſub alia præſcindant, & ita fundamentū in circumſtātia termini poſitū à relatione non præſcindit objectivè, quia eſſe ad aliud eſt ratio communis & definitiva utriuſque illius objecti, licèt fundamentū ſub formalitate abſoluti ſpectatum, à relatione quæ importat eſſe reſpectivum, præſcindi poſſit.

Punctum Difficultatis 3.

Argumenta Recentiorum.

Objicit I. P. Modzelevvski, vir boni & applicati ingenii. Non eſt poſſibilis in rebus creatis diſtinctio virtualis intrinſeca in ordine ad prædicata intentionalia. Ergò neque dantur præciſiones objectivæ.

Resp. Hos terminos ſecundùm quod hic ſumūtur non ſtare ſecū, quia non junguntur ſecum ly intrinſecum & ly intentionale: ſicut non jungūtur ſecum ly intrinſecum & ly extrinſecū: ſicut enim ſi quid ſit intrinſecum, extrinſecum nō eſt ita ſi intrinſecum ſit, intentionale non eſt. Poteſt quidē dari aliquid extrinſecū intrinſecè requiſi- quia ly intrinſecè non excludit niſi modum extrinſecè, non autem ipſum extrinſecum, nec ratione ejuſdem verificabitur extrinſecū & intrinſecum: hic autem ratione ejuſdē verificaretur. Immò ex hac ipſa inſtantia roboratur intentū, tum quia non datur aliquid intrinſecè & extrinſecè ſimul ratione ejuſd. requiſitū; ita & in præſenti non poteſt dari virtualis intrinſeca ſeu ad prædicata intrinſeca diſtinctio; & tamen ad prædicata ſola intentionalia adeoq; extrinſeca ordinata. Unde jā conc. Ant. & nego Conſeq. Quod ſi intēdat objiciens. Si non daretur talis diſtinctio in creatis, qualis habetur inter naturā divinā & Paternitatē, hoc ipſo nec dandas in creatis præciſiones objectivas. Negabitur hæc ſequela.

Instat I. Idem contradictoria intentionalia nequeunt identificari realiter. Ergò etiam formalitates, in quibus includuntur hæc contradictoria intentionalia, nequeunt identificari realiter: aliàs eo ipſo & prædicata in illis incluſa, deberent identificari realiter: Atqui in formalitatibus diſtinctis virtualiter intrinſecè in ordine ad prædicata intentionalia includuntur prædicata contradictoria intentionalia: quia in una includitur cognitum in alia non cognitum per eandē cognitionem. Atqui propter hujuſmodi contradictoria verificāda ſtatuitur inter illas diſtinctio virtualis intrinſeca: Ergò formalitates diſtinctæ virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia nequeunt identificari realiter: aliunde verò

debent

debent eſſe realiter identificatæ ut conceditur: Ergò & ſunt realiter identificatæ, & non ſunt.

Respondetur. Non admitti per Nos diſtinctionem virtualem intrinſecam, & tamen ad prædicata intentionalia: Si enim eſſet Virtualitas ut hîc accipitur intrinſeca, eſſet ad prædicata intrinſeca non extrinſeca, ordoque non ad intentionalia tantùm. Rursùs ſecundùm dicta ſuperius in ſimili, immeritò imaginatur arguens, quod prædicata cogniti adæquatè identificentur, v. g. eſſentiæ, cùm prædicatum cogniti, importet cognitionem quæ diſtinguitur realiter ab eſſentia, quæ cognoſcitur, ſicut ergò illa cognitio non identificatur eſſentiæ; ita nec identificari debet iis quæ ſunt idem phyſicè cum eſſentia, tantumq; eſſentia cognita ſecundùm eſſentiæ rationem, identificabitur ſibi, ſecundùm quam rationem identificabitur etiam aliis, cum quibus eſt idem phyſicè.

Directè ad Argumentum dici poteſt Conc. Ant. ſed nego formalitates quibus illa prædicata intentionalia competunt identificari ſecum non poſſe: Dico quibus illa prædicata intentionalia competunt, non autem in quibus includuntur; Nego enim in eſſentia, quæ cognoſcitur includi ſeu identificari cognitionem. Nego ulteriùs caſu, quo formalitates identificantur: quibus competunt prædicata contradictoria intentionalia, hoc ipſo contradictoria intentionalia inter ſe identificanda. Concedo quòd uni formalitati competat eſſe cognitam, alteri competat non eſſe cognitam, ſed non probatur quod hæ formalitates, quarum uni competit eſſe cognitam alteri non cognitam identificari non poſſint, quod debebat probare. Unde concedo hanc primam Propoſitionem, uni formalitati competit eſſe cognitam, alteri non cognitam. Concedo & hanc ſecundam, quod propter prædicata contradictoria verificanda concedatur hæc diſtinctio. Sed nego Conſeq. hanc, Ergò formalitates diſtinctæ virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia nequeunt identificari: Nego inquam Conſeq. quia in antecedentibus his duabus propoſitionibus nihil actum de identificatione. Alia paulò methodo ex dictis ſatisfit huic objectioni, quod intentionalia contradictoria, ſi ſint ratione ejuſdem Formalitatis intra eandem entitatem realem identificari non poſſint, ſecus ſi non ſint ratione ejuſdem formalitatis, nec enim jam tunc contradictoria erunt, conſequenter & formalitates quibus competent, poterunt identificari præciſivè, quia dum competit uni Formalitati eſſe cognitum, competet & alteri in ſenſu reali, & identico loquendo de creatis. Si autem quod competet uni Formalitati competet & alteri in ſenſu reali quomodo & illæ non identificabuntur inter ſe. Addo, argumentum probare quod nec in Divinis dentur Præciſiones objectivæ.

Sed quidquid ſit de modo prædictam difficultatem proponendi, attendi adhuc poteſt ad objectum difficultatis in hoc ſtantis. Cognitum & non cognitum non poſſunt identificari. Ergò nec formalitates ſeu Virtualitates, quibus competunt illa contradictoria identificari poſſunt. Sed retorqueo imprimis Argumentum. Album & non album identificari ſecum non poſſunt, numquidné paries nunc albus, poſtea non albus non poteſt eſſe idem realiter. Sicut autem albedo accidit ei quod denominatur album, & eſt diſtincta realiter à ſubjecto; ita & cognitio accidit ei quod noſcitur, eſtq; diſtincta realiter ab eſſentia. Directè autem ex dictis in ſimili dici poteſt, quod cognitum, & non-cognitum ſecundùm rationem materialem acceptum & ſecundùm id, ſupra quod cadit cognitio & non cognitio identificari poſſint: quia tam cognitum, quàm id quod non cognoſcitur poſſunt eſſe quid poſitivum, adeoq; non comparari inter ſe ſicut ens & non ens, quæ inidentificabilia: Et ſi poteſt unum idemq; excluſivum etiam virtualitatis nunc eſſe cognitum, nunc non cognitum, eſſeq; hoc non obſtante, illa duo, ſibi identificatur: cur ergò etiam identificari non poterit cognitum, quod eſt una Virtualitas, cum non cognito, quod eſt alia Virtualitas. Si autem accipiatur cognitum & nõ cognitum formaliter, ratione ſcil. cognitionis & non cognitionis, cùm hæc inter ſe comparentur, ſicut eſſe & non eſſe, & unum ſit poſitivum alterum negativum, nec unquam competet ut idem ſit cognitio & non cognitio, etiã ſucceſſivè; ideo hæc duo identificari ſecum non poterunt: licèt cognitum materialiter ſumptũ ſeu pro eo quod cognoſcitur, poſſit identificari cum eo quod non eſt formaliter cognitum. Et ſicut ratione diverſorum connotatorũ, poteſt attingi una eademq; entitas, nunc clarè nunc non clarè, poteſtque ipſum illud, cujus illa ſunt connotata, unũ idemque eſſe, licèt ipſa connotata inter ſe, identificari non poſſint; ita & in præſenti. Quæ omnia ulteriùs in hoc reſolvuntur, quia implicat cognitionem & non cognitionẽ identificari inter ſe, non repugnat autem, idem ratione unius Virtualitatis habentis diverſa connotata noſci, non noſci aliam Virtualitatem, idq; ob diſparitatem aliam.

Ne autem arguenti præſcindatur filium, & redeundo ad principium aliàs uſurpatum dici poteſt, quod cognitum & non cognitum non ſint vera contradictoria, quia nec eſt illorum Verificatio ratione ejuſdem Virtualitatis. *Hinc jam urgens*:

Instat II. Saltem animalitas quatenus eſt virtualiter condiſtincta rationalitati, eſt ſecum omninò idem etiam virtualiter. Ergò erunt verè hæc contradictoria, eſt idem virtualiter in ordine ad prædicata intentionalia, non eſt virtualiter idem in ordine ad prædicata primò intentionalia. Ergò hæc prædicata nequeunt inter ſe identificari. Ergò illæ formalitates in quibus includuntur, nequeunt identificari realiter.

Reſpondetur. Jam ſupra hæc phraſis de incluſione rejecta. Si autem ponatur ly formalitates, quibus illa prædicata competunt, ſic correcto argumento conceditur totum. Neque enim per nos verificari hæc duo poſſunt, virtualitas animalitatis eſt cognita, virtualitas animalitatis non eſt cognita. Verificari autem poteſt hæc virtualitas rationalitatis non eſt cognita.

Instat II. Non poſſunt inter ſe identificari virtualitas animalitatis cognita, & virtualitas animalitatis non cognita. Ergò neque identificari poſſunt inter ſe animalitas cognita, rationalitas non cognita.

Reſpondetur. Imprimis retorquendo argum. in Divinis, ubi Paternitas quoad ſuam virtualitatem cognita, Paternitas quoad ſuam virtualitatem non cognita identificari non poſſunt, & tamen hoc non obſtante Paternitas & natura identificantur, quarum uni poteſt competere eſſe cognitum, alteri non eſſe cognitum. Unde argumentum ſi quid probat, multum probat, quia urget etiam contra divina. Rurſus repugnat animalitatem cognoſci quoad hæc connotata, nec hæc duo identificari poſſunt, & tamen poteſt cognoſci animalitas quoad hæc connotata, non cognoſci rationalitas, quoad hæc connotata, poſſuntque hæc duo inter ſe identificari. Ita & in præſenti idem dicendum. Nam etiam præciſiones objectivæ attendunt ad diverſa connotata. Directè autem dici poteſt, quia cum virtualitas animalitatis cognita, & eadem non cognita, comparentur inter ſe ſicut eſſe & non eſſe, idque ratione ejuſdem, adeoque contradictoriè, identificari ſecum non poſſunt. Jam autem rationalitas non cognita, animalitas cognita, non comparantur inter ſe ſicut eſſe & non eſſe, ſed ſicut eſſe & eſſe, ſunt enim hæ propoſitiones nonniſi contrariæ, ideò adhuc inter ſe identificari poſſunt.

Objicit II. idem. Supponitur dari præciſiones objectivas, inter formalitates pro ſtatu intentionali & objectivo: hoc autem non poteſt dici. Quia animalitas Petri pro ſtatu intentionali eſt concretum ex entitate Petri, quæ eſt à parte rei, & cognitione præciſiva reſpondente huic voci, animal: ſimiliter rationalitas pro ſtatu intentionali eſt alterum concretum ex eadē omninò entitate Petri, quæ eſt à parte rei, & cognitione præciſiva, reſpondente huic voci rationale: quæ duo concreta, ſunt à ſe realiter diſtincta inadæquatè, ratione ſcilicet cognitionum præciſivarum. Ergo dum dicis dari præciſiones objectivas inter animalitatem & rationalitatem pro ſtatu intentionali, non verò reali, ſenſus eſt, quòd inter concreta diſtincta realiter inadæquatè dentur, præciſiones objectivæ; non verò inter aliquas formalitates realiter adæquatè identificatas. Ergò conceditur quod intendunt objicientes, non inter formalitates adæquatè identificatas, adſtruendo has præciſiones: nemo enim negat de concretis realiter inadæquatè identificatis, poſſe verificari contradictoria non tantùm intentionalia, ſed etiam phyſica.

Reſpondetur. Quando conceditur pro ſtatu intentionali dari præciſiones objectivas, negatur quod per ſtatum intentionalem intelligatur animalitas & cognitio, ſed intelligitur objectum, quod eſt à parte rei non ita reſpondens adæquatè, ut eſt à parte rei, ſed inadæquatè, aut ſecundùm unam formalitatem, quæ ſi comparetur ad ſe prout eſt à parte rei, eſt idem realiter cum illa altera formalitate. Unde per animal in ſtatu intentionali ſpectatum non intelligitur per nos concretum ex vivente ſenſitivo & cognitione: ſed intelligitur potius objectum reſpondens & relucens illi notitiæ, illi præciſioni, licèt non ita prout eſt à parte rei. Deinde alia eſt hæc quæſtio, quid eſt ſtatus intentionalis, & alia de eo quod reſpondet pro ſtatu intentionali, indubiè ſtatus intentionalis realiter loquendi, eſt objectum & cognitio, hoc autem quod reſpondet pro illo ſtatu, eſt ſolùm objectum, quod quia à ſe non diſtinguitur realiter etiam inadæquatè, fit ut conceſſis præciſionibus objectivis pro ſtatu intentionali, non concedantur illæ inter formalitates inadæquatè realiter diſtinctas.

Continuatur Solutio.

Instat I. Animalitas & rationalitas pro ſtatu intentionali, nihil aliud ſunt, quàm animalitas & rationalitas in ſtatu reali ſumptæ: hoc eſt, ipſa entitas Petri quæ eſt à parte rei: Ergò præciſiones objectivæ, & verificatio prædicatorum contradictoriorum intentionalium, competunt juxta te animalitati & rationalitati ſumptis in ſtatu reali; quod ipſum negatur ab oppoſitis.

Reſpondetur. Animalitas & rationalitas, ſi comparentur ad ſe prout ſunt à parte rei, & adæquatè ſpectentur, ſunt ipſa entitas Petri, ſed ſecundùm ſe, prout ſunt in ſtatu intentionali, non ſunt entitas Petri adæquatè, ſed inadæquatè: & quia res in ſtatu reali, eſt nonniſi adæquatè, prout eſt; ſi dantur præciſiones objectivæ rei inadæquatè ſpectatæ, hoc ipſo non dantur pro ſtatu reali. Unde alia eſt hæc propoſitio. Objectum quod eſt pro ſtatu intentionali ſi comparetur ad ſe prout eſt à parte rei eſt, v. g. rationalitas & hæc propoſitio eſt vera; alia hæc, objectum quod eſt pro ſtatu intentionali, ſi ſumatur prout eſt pro ſtatu intentionali, prout relucet cognitioni, propoſitioni &c. eſt rationalitas, & hæc propoſitio eſt falſa; ſi falſa, hoc ipſo ſequetur præciſiones objectivas pro ſtatu intentionali, non pro reali dari.

Instat II. Animalitas præſcindens objectivè pro ſtatu intentionali, eſt quidem illa animalitas quæ eſt in ſtatu reali, attamen non prout eſt in ſtatu reali, ſed prout eſt objectivè in intellectu.

Atqui

Atqui animalitas prout eſt objectivè in intellectu, eſt concretum ex animalitate, quæ eſt à parte rei & cognitione: quia animalitas prout eſt objectivè in intellectu, nihil aliud eſt, quàm animalitas prout cognita. Ergò ulterius Verificatio contradictoriorum intentionalium, & præciſiones objectivæ non competunt formalitatibus realiter adæquatè identificatis, ſed ſolùm concretis diſtinctis realiter.

Respondetur. Cùm verbis utamur ſicut nummis, ly animalitas prout eſt objectivè in intellectu dupliciter ſumi poteſt. Imprimis pro animalitate cognita, adeoque ſumendo ut volunt oppoſiti cognitionem pro parte illius concreti. Secundò ſumi poteſt animalitas, prout eſt terminus, & objectum cognitionum, quod objectum & terminus, non eſt pars cognitionis; ſi ſumatur animalitas primo modo, non dabuntur niſi præciſiones formales, tota diverſitate oriunda, à parte cognitionis; ſi ſumatur ſecundo modo, dabitur locus præciſionibus objectivis; erit enim objectum notitiæ una formalitas, & non erit objectum alia formalitas illi identificata; licèt una, ſi comparetur ad ſe prout eſt à parte rei, ſit idem realiter cum illo alio objecto.

Instat III. Etiam objecta illarum notitiarum non diſtinguuntur à parte rei niſi per rationem. Ergò in illis nequeunt includi (ob dicta ſuperius, pone non poſſent illis competere) prædicata intentionalia, ſcil. cognoſci non conoſci: quia hæc contradictoria diſtinguuntur magis quàm per rationem: non enim ſibi per rationem opponuntur cognoſci cognitione A, non cognoſci cognitione A.

Respondetur. Quando dicitur quòd creatis aliquibus formalitatibus, competat diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata intentionalia, non hoc ipſo ſignificatur, quod illa prædicata inter ſe nonniſi ratione debeant differre: indubiè enim cognoſci & non cognoſci, differunt nemine cogitante, ſed quod ſint prædicata de linea intentionalium: hinc licèt cognoſci & non cognoſci nemine cogitante differunt; ipſum tamen cognoſci, eſt prædicatum de linea intentionali. Addo quamvis illa objecta diſtinguantur à parte rei nonniſi per rationem, Nego tamen, quòd pro ſtatu intentionali diſtinguantur per ſolam rationem, ſcilicet ratio communis, v.g. Animalitatis, à ratione communis Rationalitatis, & tamen pro ſtatu intentionali, conceduntur à nobis in creatis Præciſiones objectivæ.

Instat IV. Animalitas & rationalitas diſtinctæ per rationem, ſunt animalitas & rationalitas prout præciſæ. Ergò prout ſic diſtinctæ & præciſæ, includunt intrinſecè præciſiones tanquam formas, eritque præciſio ratione formarum realiter diſtinctarum, adeoque non præciſio objectiva, ſed formalis.

Respondetur imprimis. Diſtinctionam rationis ut vocant, ratiocinatæ non eſſe ipſem præciſionem, ſed ſupponi ante præciſionem, illaque ad alietatem attendit, hæc ad depurationem ab iis, quibus identificatur, & non ſunt de ratione ejus definitivâ. Et ſicut in divinis diſtinctio virtualis non eſt ipſa præciſio objectiva, ſed ſupponitur ante illam: ita & in præſenti. Sed quidquid ſit de hoc principio adhuc Argumentum non concludit: nam animalitas & rationalitas prout præciſæ, in noſtris principiis, ſumuntur prout ſunt objectum præciſionum, prout autem ſunt objectum præciſionum, non componuntur tanquam partibus præciſione; Conſequenter non ratione alicujus diſtincti realiter, competet unum attingi non attacto altero, ſed ratione ipſiusmet objecti, & formalitatis, identificatæ realiter alteri objecto, & formalitati.

Instat V. In noſtris principiis dici poteſt, quòd licet præciſio activa non ſit pars & forma denominans animalitatem præciſam, erit tamen forma & pars præciſio paſſiva: Contra autem eſt, quia præciſiones activæ diſtinguuntur realiter ab animalitate præciſa: Ergò & præciſiones paſſivæ: Præciſio enim paſſiva eſt identificata realiter, præciſioni activæ: actio enim & paſſio ſunt identificata realiter, conſequenter & contradictoria intentionalia, quæ verificantur de formalitatibus quatenus præciſis paſſivè, ſolummodo verificarentur de formalitatibus realiter inadæquatè diſtinctis.

Respondetur. Præciſio paſſiva dupliciter ſumitur. Imprimis prout eſt ipſa actio, quæ prout recipitur, vocatur paſſio, adeoque paſſiva præciſio, & hæc indubiè non diſtinguitur realiter ab actione, eſtque in intellectu; & ſi intuitu hujus darentur præciſiones objectivæ, non eſſent objectivæ, ſed eſſent formales. Deinde ſumi poteſt præciſio paſſiva, pro objecto & termino præciſo, reſpondente, & hic, non eſt actio ipſa, ſed objectum illius; quod objectum v.g. animalitas, quia non eſt diſtinctum realiter, ab altero objecto, quod eſt rationalitas, ideò illud cognoſci & non cognoſci, competet ratione prædicatorum identificatorum realiter; adeoque adhuc ſalvabitur ratio præciſionis objectivæ, quæ eſt inter formalitates identificatas realiter.

Objicit III. idem. Etiamſi prædicata extrinſecè denominantia, ſecundùm id quod important in obliquo, ſint extrinſeca ſubjecto, tamen ſecundùm id quod important in recto, ſunt intrinſeca eidem: Ly enim cognitum in obliquo, importat cognitionem, in recto verò importat ſubjectum, quod ſubjectum eſt ipſum v. g. rationale, ac proindè maximè ſibi intrinſecum. Ergò neque hæc duo, cognoſci & non cognoſci, competent formalitati identificatæ realiter, cum alia formalitate.

Respondetur. Quod in Ly cognitum, ſubjectum ſcilicet ipſum, ſit ſibi intrinſecum & quia in creatis non datur diſtinctio virtualis ut tu vocas intrinſeca, ideò nunquam cognoſcetur animalitas, quin in ſenſu reali, & comparatè ad ſe prout eſt phyſicè à parte rei, dicatur cognoſci rationalitas, licèt non cognoſcatur prout ſubeſt noſtris intentionibus, ſumiturque inadæquatè. Si autem dum cognoſcitur formaliter animalitas, in ſenſu reali cognoſcitur rationalitas, hoc ipſo non datur adhuc in creatis Diſtinctio intrinſeca, & tamen poterunt dari præciſiones objectivæ.

Instat I. idem. Axioma eſt Dialecticorum quod in omni prædicatione vera. Rectum ſubjecti cum recto prædicati debeat identificari. Atqui rectum hujus ſubjecti v. g. rationale, eſt idem realiter cum animali. Ergò etiam rectum hujus prædicati cognitum, eſt idem realiter cum animali. Ergò ly cognitum poterit verificari de animali ſumpto ex parte objecti: cum rectum animalis & rectum illius, ſint idem realiter.

Respondetur. Concedo Axioma, ſi adhuc ſit axioma. Concedo Subſumptum. Nego illam illationem quod ly cognitum dictum de rationali inadæquatè ſumpto, verificetur de animali quod eſt idem realiter; quia negatur non poſſe verificari cognitum de uno identificato realiter, & non verificari de altero: nec id probat Axioma, ſed tunc probaret, ſi ita ſe haberet; rectum ſubjecti ita eſt idem cum recto prædicati & ita identificantur, ut nihil competat etiam intentionale huic ſubjecto, quod non competat illius identificatis. Quanquam concedi poteſt quòd ly cognitum verificetur etiam de animali ſumpto prout eſt à parte rei, licèt non verificetur de eo ſumpto pro ſtatu intentionali, pro quo dantur præciſiones objectivæ.

Instat II. Æquè ſibi repugnant contradictoria extrinſeca atque intrinſeca: tam enim uniri excludit id, quod eſt non uniri quàm cognoſci, excludit id, quod eſt non cognoſci. Ergò æquè hæc, atque illa, nequeunt verificari de eodem à parte rei ſubjecto.

Respondetur. Æquè contradictoria extrinſeca, ſi ſint contradictoria formaliter, & reſpectu ejuſdem formalitatis, ſibi repugnant, ac contradictoria intrinſeca, ſed non æquè hoc ſenſu, quaſi ſicut non ſunt reperibiles formalitates in creatis, capaces unius prædicati primo intentionalis, quin & alteri formalitati idem in re competat; ita nec ſunt reperibiles formalitates, quarum uni competat prædicatum aliquod ſecundò intentionale, quod non competat alteri: hoc enim negatur. Quare autem poſſit dari diſtinctio virtualis in ordine ad cognoſci, & non ad uniri, jam alibi dictum.

Instat III. Etiam cognoſci & non cognoſci nequit eidem rationalitati convenire. Ergò quod aliqua denominatio deſumatur à Forma extrinſeca, hoc nihil impedit quominus opponatur æquè negationi ſibi contradictoriæ, atque denominatio extrinſeca opponitur ſuæ negationi.

Respondetur. Non impediri quidem ut æquè ſibi opponantur cognoſci & non cognoſci ſuppoſito quod dicantur de eadem formalitate, tamen licèt ſit impedimentum, ne in creatis detur formalitas unita, non unitâ altera identificatâ illi realiter, ſed non eſt impedimentum ut una noſcatur, non noſcatur altera: quia priori conceſſa diſtinctione, ſequeretur Myſterium Trinitatis in creatis, non ſequitur conceſſa poſteriori, ut alibi dictum.

Instat IV. idem. Vi præciſionis objectivæ immutantur intrinſeca objecti. Ergò non dantur præciſiones objectivæ. Antecedens probatur, quia cognitio præſcindens prædicata intrinſeca objecti, quæ realiter & intrinſecè ſunt unum aliquid, diſtinguit in plura intrinſecè adeoque immutat intrinſeca objecti.

Respondetur. Ex eo prædicata intrinſeca, quæ intrinſecè ſunt unum aliquid non diſtinguet præciſio objectiva in plura intrinſecè, quia ſi formalitas cognita, comparetur ad ſeipſam, prout eſt à parte rei, non illa ſola, ſed & alia formalitas, dicetur cognoſci, licèt non cognoſcatur pro ſtatu intentionali. Ex alio etiam capite non mutat intrinſeca objecti, quia non facit rem in ſe phyſicè aliter ſe habere, numquidne quia inadæquatè cognoſcitur Petrus v. g. ſecundùm animalitatem exiſtit jam inadæquatè vel Petrus, vel animalitas; mutatio autem intrinſeca prout hìc de illa, eſt mutatio quoad eſſe phyſicum & reale.

Instat V. Quantumvis intellectus ſubtiliſſimè operetur, tamen non poteſt ſuâ ſubtilitate præſtare id, ut contradictoria intentionalia identificentur realiter.

Respondetur. Concedo Totum. Sed modus præſcindendi, non facit identificari contradictoria, ſed facit ut una contradictionis pars de uno verificetur, altera pars de altera formalitate, conſequenter ne ſit vera contradictio.

Instat VI. idem. In objecto realiter ſimplici, nullæ ſunt partes ipſi intrinſecæ. Ergò nec poteſt per partes objectum præſentari, ſeu inadæquatè.

Respondetur. In objecto realiter ſimplici, nullæ ſunt partes reales & phyſicæ ipſi intrinſecæ Conciliæ nullæ ſunt partes Metaphyſicæ. Neg. Ant.

Instat VII. Quando dicitur objectum aliquod ſimplex, repræſentari inadæquatè, non eſt ſenſus: quod inadæquatio, ſeu partialitas ſit in ipſo objecto, ſed quod cognitio non habeat omnem illam claritatem, cum qua poſtulat objectum repræſentari.

Respon-

Respondetur. Non eſſe quidem in objecto partialitatem prout ſpectato à parte rei, eſſe tamen in objecto metaphyſicè, & prout ſubeſt noſtris intentionibus ſpectato, hæcque partialitas objectiva pro ſtatu intentionali, non probatur quod repugnet.

Noto I. Quæ ſit diſtinctio inter præciſiones objectivas, quas conceſſimus in Divinis à Præciſionibus, quas conceſſimus in creatis. *Prima* eſt ratione fundamenti quia Fundamentum Præciſionum objectivarum in Divinis eſt Diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata primò intentionalia (ſupple inter extrema quorum unum eſt abſolutum v. g. natura, aliud Relativum v. g. Paternitas.) In creatis autem Fundamentum Præciſionum objectivarum, eſt Diſtinctio virtualis nonniſi ad Prædicata ſecundò intentionalia. Unde etiam fabricat potius intellectus Objectum quod præſcindit, in Divinis autem, reperit Virtualitatem abſolutam, non eſſe Virtualitatem Relativam. *Secunda* Diſtinctio eſt, quia quando noſcitur v. g. Natura communicari, tunc ne in ſenſu quidem reali, noſcitur Paternitas communicari, quando autem noſcitur v. g. Animalitas Petri eſſe vivens ſenſitivum, tum in ſenſu reali noſcitur etiam Rationalitas eſſe vivens ſenſitivum. Conveniunt autem in hoc tam Præciſio objectiva Formalitatis abſolutæ & Relativæ in Divinis quam Præciſio objectiva in creatis, quod in objecto prout attacto, & pro ſtatu intentionali, prout reſpondente præciſioni formali &c. non reſpondeat Formalitas altera, illi identificata realiter. Cæterum inter Præciſiones objectivas in creatis & inter Præciſiones objectivas in Divinis inter Prædicata abſoluta, inter ſe comparata, vel inter Prædicata & Relativa itidẽ inter ſe comparata, nulla eſt diverſitas.

Noto II Quæ ſit diſtinctio noſtræ ſententiæ, à ſententia præſcindentium nonniſi ex parte actûs. Convenit utraq; ſententia in hoc, quòd ex parte cognitionis, & verbi mentis, ſit inibi diverſitas: item, quòd ſtatus intentionalis, ſit ſtatus oriundus à parte actûs: item, quòd actus, & ſtatus intentionalis infundetur entitati, habenti ſua diverſa connotata. Differunt in hoc, quia noſtra ſententia, in ipſo objecto prout repræſentato, prout reſpondente, prout terminante cognitionẽ, admittit alietatem unius formalitatis ab alia, ſtantem in hoc; quia v.g. Animalitas, ita tunc repræſentatur, reſpondet, terminat cognitionem ac ſi in verum natura non eſſet Rationalitas: licèt ſi compararetur Animalitas ad ſeipſam prout eſt à parte rei, re vera in ſenſu reali cognoſcatur tunc etiam Rationalitas.

Noto III. Quomodo diſtinguantur inter ſe Virtualitates, quæ admittuntur in Naturam & Perſonalitates, & Virtualitates quæ admittuntur in creatis. Diſtinguuntur imprimis: quia Virtualitates in Divinis ſunt ad prædicata primo intentionalia: in creatis, ad prædicata ſecundo intentionalia. Deinde, quia alia eſt virtualiter nemine cogitante Virtualitas naturæ, alia Virtualitas Paternitatis, virtualiter nemine cogitante; idque ex eo, quia prædicatum *communicari* nemine cogitante competit naturæ, prædicatum autem *non communicari* nemine cogitante convenit Paternitati. Jam autem in creatis virtualiter quidem diſtinguuntur Animalitas & Rationalitas, in Petro; Virtualitas tamen unius in ſenſu reali eſt virtualitas alterius, idq; ex eo; quia quod competit in ſenſu reali & formali animalitati, in ſenſu etiam reali competit Rationalitati; ad eum plane modum, quo datur à parte rei Animal, ſed non diſtinctum nemine cogitante.

QUÆSTIO IV.

De Diſtinctione Formali ex Natura rei.

Præmitto I. *Non quæri hìc: an Formaliter ex Natura rei diſtinguantur Individua vel Species*, non eſt enim dubium, quod Bucephalus & Alexander, non ſolum realiter, ſed etiam eſſentialiter ſeu ex natura rei ſint diſtincti, aliàs non differrent ſpecie, ſed ſe haberent ſicut Petrus & Joannes.

Quæritur ergò hìc, An ea diſtinctio ex Natura rei reperiatur inter formalitates, intra unam eandemq; indiviſam Entitatem reperibiles, v. g. An formalitas rationalitatis, non ſit nemine cogitante actu formalitas animalitatis in eodem v.g. Petro.

Præmitto II. *Quando quæritur: an ſint in uno eodemq; Petro plures formalitates, non quæritur an ſint formæ diſtinctæ*, inter formas enim eſt diſtinctio realis, qualis eſt inter albedinem & nigredinem; ſed quæritur: an ſint plures formalitates, quæ ſtent cum identitate reali, habeant tamen quidditatem, eſſentiam, conceptibilitatem objectivam nemine cogitante diſtinctam.

Præmitto III. *In hoc eſſe Statum quæſtiones*: Aliqui Auctores Scotum ut putant ſecuti, tenent diſtinctionem quandam, quæ non ſit realis propriè, qualis eſt inter albedinem & dulcedinem; quæ item non ſit diſtinctio rationis, qualis eſt inter definitivum & definitionẽ; quæ deniq; non ſit modalis, eò quòd illæ formalitates non adferant ullam propriam Entitatem. Volunt tamen iſti Auctores dictam diſtinctionem eſſe plus quam Rationis; quia eſt nemine cogitante, volunt eſſe minorem reali; quia non eſt inter Res & res; ſed intra unam eandemq; rem non realiter ſed formaliter diverſam. Volunt eſſe Minorem diſtinctione modali, quia modus condiſtinctam Entitatem phyſicam importat, formalitates autem ſunt intra eandem phyſicam Entitatem. De tali ergò diſtinctione quæritur an detur?

Præmitto IV. *Quæ ſit iſtius Diſtinctionis definitio.*

Digitized by Google

definitio. Eſt enim alietas duarum rationum & formalitatum objectivarum, intra unam eandem realitatem v. g. quia alius eſt Conceptus objectivus animalis in Petro, alius Conceptus rationalis objectivus in eodem, ideò inter ſe iſta diſtinguuntur formaliter ex natura rei.

Præmitto V. *Signum hujus diſtinctionis ex natura rei communiter ſtatui, aliam & aliam definibilitatem*, ita ut illa ſint diſtincta formaliter ex natura rei, quorum unum, alia, & aliud alia definitione, definibile eſt. Maſtrius id hac phraſi exprimit: quod ſignum Diſtinctionis formalis ſit Separabilitas duorum ſecundùm conceptibilitatem ex natura rei exigitam, in ordine ad intellectum propriè & adæquatè concipientem.

Præmitto VI. *Senſum Doctorum de Mente Scoti.* Aliqui cum Hurtado diſp. 6. Metaph. Sec. 3. n. 27. docent Scotum admiſiſſe nonniſi diſtinctionem virtualem qualis à nobis ſupra tradita. Colligitur id ex Verbis Scoti in primum diſtinct. 2. quæſt. 7. ſub finem numeri 43. Sed nunquid inquit hæc diſtinctio dicetur realis. *Reſpondeo,* inquit, *non eſt propriè realis, actualis &c. quia in una perſona non eſt aliqua differentia rerum, propter Simplicitatem divinam, & ſicut non eſt realis actualis, ita non eſt realis potentialis, quia nihil eſt ibi in potentia, quod non eſt in actu. Poteſt autem vocari differentia rationis, ſicut dicit Doctor quidam, non quod ratio accipiatur pro differentia formata ab intellectu, ſed ut ratio accipitur pro quidditate rei, ſecundùm quod quidditas eſt objectum intellectus, vel alio modo poteſt vocari differentia virtualis: quia illud quod habet talem diſtinctionem in ſe non habet rem & rem, ſed eſt una res, habens virtualiter ſive eminenter, quaſi duas realitates:* Rurſus quia ibidem num. 44. ponit hæc Verba Scotus. *Nunquid igitur debet concedi aliqua diſtinctio? Reſpondeo,* inquit, *Melius eſt uti iſta negativa: hoc non eſt formaliter idem, quàm quod eſt ſic & ſic diſtinctum*, quæ verba cur poſuiſſet, ſi requiſiviſſet diſtinctionem actualem? Et inferius: *Breviter igitur dico omittendo illa Verba de Diſtinctione Rationis, & de Diſtinctione virtuali, non quia ſint malè dicta, ſed quia non oportet eis uti.* Si autem voluiſſet ipſe invehere diſtinctionem actualem, debuiſſet dicere quod illa de diſtinctione rationis ſint dicta malè, quia contradictoriè ad ſuam doctrinam. Non actualis enim diſtinctio actuali diſtinctioni contradictoriè opponitur. Denique per ipſum ſufficit ibide,mquod v. g. intellectus paternus conſiderans A. v. g. Paternitatem ſuam, & conſiderans B. ſupple eſſentiam ſuam habet ex natura rei, unde iſta Compoſitio ſit vera, A. non eſt formaliter B. non autem præciſè ex aliquo actu intellectus circa A. & B. quæ Verba & doctrina Scoti, ſalvabitur etiamſi illa diſtinctio non ſit actualis, ſed cum fundamento in re, nam etiam verificabitur tunc propoſitio, quod non præciſè ex aliquo actu intellectus circa A. & B. ſit diſtinctio, ſed ratione fundamenti in re.

Vide Raynaudum in Theolog. naturali diſtinct. 6. quæſtione 2. art. 1. num. 66. qui recitat multos Scotiſtas idem ſentientes. Nempe Rubionium in 1. D. 8. in fine Tartaretum Quod 1. A. 2. circa Concl. 3. & in 1. D. 2. p. 2. Q. 7. Oyta apud Gabr in 1. D. 2. Q. 11. Phil. Fabrum cap. 8. Formalit. Picum Concl. 7. ex propriis Valeſ. Phyſic. cap. 3 Javellum 12 Metaph. Q. 19 licet Maſtr. D. 6. Metaph. num. 2 6. ſoli id Herreræ tribuat.

Sed quod poſuerit diſtinctionem hanc actualem, docet Vaſquez, fatenturque paſſim alii Scotiſtæ. Fundamentum inter alia ex Vaſquez eſt, quia ſi nonniſi diſtinctionem virtualem admiſiſſet, quorſum diceret tam formidanter loco citato num. 41. quia ſcilicet id ſine aſſertione, & præjudicio ſententiæ melioris dicit. Ad quod ipſum reſpondet Hurtado illum cum formidine ideò locutum, quia ſe oppoſuit Thomiſtis & admiſit præciſiones objectivas, ſeu formalitates correſpondentes ex parte objecti ut colligitur ex Greg in primum quæſt. 8. art. 2. quæ acceptio formalitatis erat tunc nova adeoque examini poſterorum ſubjicienda.

Citat Maſtrius textum Scoti deſumptum in 1. Diſt. 8. q. 4. §. ad quæſtionem reſpondeo. *Dico quod inter perfectiones eſſentiales non eſt tantum differentia rationis h e. diverſorum modorum concipiendi idem objectum formale, ſic nec eſt ibi tantùm diſtinctio objectorum formalium in intellectu, quia ut argutum eſt prius, illa nunquam eſt in cognitione intuitiva, niſi ſit in objecto intuitivè cognito, eſt ergò ibi Diſtinctio tertia* præcedens intellectum omni modo.

Sed etiam huic textui reſponderi poſſit, quòd præcedat actu ac quoad ſuū eſſe fundamentale, quo etiam modo intelligi debent illa Verba Scoti. *Intelligo inquit ſic quod intellectus componens iſta: Sapientia non eſt bonitas: formaliter non cauſat actu ſuo collativo Veritatem iſtius compoſitionis, ſed in objecto invenit extrema, ex quorum compoſitione fit actus verus.* Circa quem textum ut dixi, poteſt reſponderi, quod inveniatur Veritas iſtius compoſitionis, quoad ſuum fundamentum, adeoq; ut ipſum fundamentum, ſit ex natura rei, non autem, quòd in Objecto inveniantur extrema actu diſtincta, importantiaq; actualium formalitatum multiplicitatem: Vel retinendo phraſim Scoti reperit illic actu diſtinctionem virtualem. Cæterum de mente Scoti, puto deferendum eſſe auctoritati Scholæ, conſtanter hanc ſententiam ſtatim à temporibus Scoti defendit, ipſaque traditione mentem Magiſtri didicit.

Præmitto VII. *Diviſionem formalitatum.* Dividuntur formalitates in formales ſeu Eſſentiales proprias & Accidentales. Formales, ſunt Gradus Metaphyſici, ita dicti quia ſicut per gradus

gradus aſcenditur & deſcenditur, ita ab inferioribus prædicatis v. g. à rationabilitate ad ſenſitivitatem tanquam ad ſuperius prædicatum. Et è Converſo à ſuperioribus ad inferiora tranſitur. Formalitates autem propriæ, ſunt proprietates Entis Metaphyſici, ut Riſibilitas. Relationes tranſcendentales & ſecundarii conceptus. Accidentales autem formalitates, ſunt accidentia Metaphyſica, ad quintum prædicabile pertinentia.

Rurſùs dividuntur Formalitates in negativas ut Aſſeitas, & Poſitivas ut Abalietas. Dividuntur item in Formalitates ad intrinſecum ut ſimitas, & ad extrinſecum ut cœna. Dividuntur item formalitates Scotiſticæ in quidditativas & modales. Formalitates quidditativæ, ſunt rationes tales, quæ extrahunt naturam, cui adveniunt, extra ſuum gradum: ita rationalitas extrahit gradum animalis ad eſſe hominis. Formalitates autem modales non extrahunt, & ita Exiſtentia addita Eſſentiæ non extrahit eſſentiam ultra gradum eſſentiæ.

Dividuntur ulterius Formalitates Scotiſticæ in Formalitates extrinſecus advenientes, & intrinſecus advenientes. Extrinſecùs advenientes ſunt per Scotum 6. poſteriora prædicamenta: *His præmiſſis*

Dicendum eſt. *Diſtinctionem Formalem ex natura rei præcisè & ſecundum ſe ſpectatam, quæ tamen ſit actu nemine cogitante, non dari.* Eſt Concluſio Thomiſtarum & Noſtrorum excepto in oppoſitum ex antiquioribus inclinante Fonſeca & ex recentioribus Mauro. Eſt autem contra non paucos Scotiſtas, & illorum ſequaces.

Punctum Difficultatis I.

Examinantur Rationes.

Quod non detur Diſtinctio ex natura rei.

Probat I. Hurtado Diſp. 5. Metaph. Sec. 3. Si à parte rei ante actum intellectus animalitas Petri diſtingueretur à rationalitate Petri, eſſet quid reale independenter à rationalitate, quia definitio Entis realis eſt, quod poſſit exiſtere ante intellectum à parte rei. Sed hoc eſt abſurdum. Ergo.

Responderi poteſt huic argumento, Animalitatem eſſe quid reale nemine cogitante, id eſt independens à noſtris Conceptibus, ſed non eſſe reale, hoc eſt ſeparabile, & ratum. Conſequenter nec prædicta definitio illi conveniet. Idem alii ita ſolvunt. Animalitatem non eſſe quid realiter à re denominatum reale, ſed eſſe quid reale denominatum à Ly realiter, hoc eſt nemine cogitante.

Instat I. Oviedo, ſi animalitas & rationalitas nemine cogitante diſtinguuntur actu in homine. Ergo erunt duæ formalitates. Ergo & duæ entitates. Ergo ita diſtinguentur ſicut Materia & forma. Ergo realiter.

Responderi poteſt. Eſſe illic duas entitates hoc eſt aliqua duo independentia à noſtris conceptibus. Sed non eſſe duas entitates, hoc eſt duo habentia jus exiſtendi ſine ſe, quocunque modo à parte rei; conſequenter non erunt ſicut Materia & Forma. Ex phraſi etiam quam attigit Oviedo, non erunt illic duæ entitates, hoc eſt duo entia realia & ſeparabilia, ſed tantùm illic fore duas entitates, hoc eſt quidditates, objicibilitates, definibilitatesque diverſas.

Instat II. Animalitas & rationalitas ſi diſtinguuntur nemine cogitante actu in homine, nihil deerit quominus dicantur eſſe diſtincta realiter rigoroſè.

Responderi poteſt. Deeſſe ipſam ſeparabilitatem realem.

Instat III. Idem. Separatio unius entitatis non conſtituit diſtinctionem ſed ſolum ſupponit. Ideò enim hæc Entitas poteſt ab alia ſeparari, quia ab illa diſtinguitur. Ergo dicendum non eſt, entitatem animalitatis non diſtingui realiter ab entitate rationalitatis, quia non poſſunt ſeparari à ſe.

Responderi poteſt. Quod prior ſit diſtinctio quam ſeparabilitas in ordine ad objectum, non verò in ordine ad nos. Separabilitas enim eſt ſignum diſtinctionis neceſſarium, unde ſi ſignum neceſſarium diſtinctionis realis, animal & rationale non habent in homine, neque diſtinctionem habebunt per ordinem ad nos.

Reſtitui tamen hoc argumentum poſſet via negativa, ſcilicet nihil illis formalitatibus deeſſe, ut denominentur reales à re, nihil deeſſe, ut ſint ſeparabiles ſi nemine cogitante una, non eſt formaliter alia.

Probari ſolet II. Ex Suarez, ſi daretur hæc diſtinctio actualis inter animal & rationale in homine, daretur etiam, inter eſſentiam exiſtentem & ejus ſingularitatem. Hoc dici non poteſt, quia eſſentia exiſtens, etiam ut diſtincta à ſingularitate, adhuc eſt ſingularis, omne enim quod eſt à parte rei, ſingulare eſt.

Responderi poſſet. In iſtis principiis quod eſſentia exiſtens prout ſcilicet condiſtincta à ſingularitate non ſit ſingularis formaliter, ſicut nec animal prout condiſtinctum à rationali, eſt homo. Et licèt omne quod exiſtit, debeat eſſe ſingulare realiter, hoc eſt ſingularitate ſibi identificata realiter, non eſt tamen neceſſe, ut ſit ſingulare formaliter ſeu ex natura rei, definibilitas enim unius & quidditas, non eſt ex natura rei quidditas alterius. Breviter ergo eſſentia exiſtens etiam prout diſtincta formaliter ex natura rei, eſt realitas ſingularis, ſed non eſt ſingularis ex natura rei.

Probari poſſet III. Ex Arriaga. Quia ſi una ratio diſtingueretur nemine cogitante actu ab alia,

Digitized by Google

Respondebis III. Naturam ſecundùm ſe ſpectatam non arguere rationem abſtractam, nam eſſentia Divina in ſententia Scoti poteſt cognoſci cognitione intuitiva, præciſa à perſonis.

Contra eſt, quia hæc reſponſio ſolùm oſtendit, quod etiam ratio abſtracta aliqua, ſuppoſita abſtractione, poſſit notitia intuitiva etiam attingi, de quo hîc non quæritur. Deinde Virtualitas ipſa, conveniens Naturæ Divinæ, comparatæ ad Perſonas, facit ut una virtualitas non ſit alia, idque cum identitate reali, quæ ipſa etiam ſpecialiter facit, ut intuitivè videri poſſit, etiam non interveniente abſtractione; ſimilis autem virtualitas non habetur in creatis ſecundùm dicta ſupra. Quod autem per præciſionem maneat Natura depurata à differentiis dicit eſſe communem Scotiſtarum Maſtrius D.4. Logica num. 18. & num. 20. agens de univerſali Logico.

Probatur II. Ab Inconvenienti. Imprimis vi hujus diſtinctionis poſitæ in creatis, ſequitur poſſe atiam in creatis, eſſe Myſterium Trinitatis. Quod ipſum

Probatur. Pone non eſſe in Deo diſtinctionem formalem ex Naturâ rei, tunc non poſſet ſalvari, quod communicetur Natura Divina non communicata Paternitate, per hanc enim Diſtinctionem prædictam difficultatem ſalvant. Ergò cum per illos detur diſtinctio hæc in creatis, poterit etiam in creatis ſalvare ut communicetur Natura creata, & non communicetur identificata illi realiter v. g. ſubſiſtentia.

Responderi Poſſet I. Non dari Naturam creatam, quæ ſit Capax communicari alteri non communicata perſonalitate.

Contra. Ideò non daretur cum tali capacitate Natura creata, quia & communicaretur & non communicaretur; ſi autem id formalis ex natura rei diſtinctio ſalvat in Divinis, cur non ſalvabit in creatis.

Respondetur. II. Non erit adhuc Trinitas in creatis, quia non erit à ſe.

Contra. Data diſtinctione hac in creatis, ſicut datur in Divinis, quæro quare implicabit Trinitas creata ſeu ab alio.

Respondetur. III. Ideò in Divinis communicari Naturam non communicata perſonalitate, quia Natura Divina eſt infinita quæcunque autem Natura & Subſtantia creata debet eſſe finita.

Contra. Non ex infinitate habet hoc Natura Divina, quod ſine contradictione poſſit communicari non communicata perſonalitate, ſed beneficio diſtinctionis formalis ex Natura rei. Tum quia ipſi Scotiſtæ non per infinitudinem ſalvant iſta contradictoria, ſed per Diſtinctionem ex Natura rei. Tum quia concedimus nos in Deo infinitatem, & negamus Diſtinctionem actualem ex Natura rei nemine cogitante, & tamen Scotiſtæ objiciunt nobis quod non ſalvemus, quomodo Natura communicetur non communicata perſonalitate. Apparet ergò infinitudinem, non eſſe ſalvativam horum contradictoriorum. Tum quia ſi infinitudo eſt medium ſalvandi iſta contradictoria prædicata, fruſtra jam poneretur Diſtinctio ex Natura rei in Divinis. Ex quibus ulterius infertur. Ergo cum contineat Natura finita diſtinctionem iſtam ex Natura rei, ſalvativam contradictoriorum poterit beneficio ejuſdem communicari natura creata, non communicata perſonalitate, quæ illi identificatur.

Hoc in præſenti inculcatur; cur implicat Natura finita, potens communicari, non communicata perſonalitate identificata, modo ſit, cæteroqui capax ejus diſtinctionis, quæ id ſalvat infinita.

Respondebis IV. Non poſſe communicari Naturam creatam, non communicata perſonalitate, quia in Deo eſt diſtinctio ex Natura rei conjuncta diſtinctioni virtuali, in creatis autem illi non conjungitur.

Contra. Quia poſita ſola diſtinctione virtuali in Divinis, & non poſita diſtinctione ſcotiſtica, vel ſalvantur illa duo communicari & non communicari, vel non ſalvantur. Si ſalvantur, ſuperfluet diſtinctio Scotiſtica; ſi non ſalvantur, hoc ipſo non erit diſtinctio illa virtualis, aut ſi illa datur, ſuperfluet diſtinctio ex Natura rei.

Respondebis V. Sunt aliqua prædicata quæ conveniunt eſſentiæ ex vi eſſentiæ, qualia ſunt quod ex vi eſſentiæ ſuæ, animalitas ſit principium ſentiendi & non rationalitas: alia autem ſunt prædicata, quæ conveniunt ex vi exiſtentiæ, qualia ſunt produci & non produci, communicari & non communicari. Datur ergo diſtinctio ex Natura rei in creatis, ſalvans prædicata contradictoria reſpectu eorum, quæ conveniunt eſſentiæ ex vi eſſentiæ, non verò quæ conveniunt naturæ creatæ, ex vi Exiſtentiæ.

Contra. Quia ex vi eſſentiæ convenit Naturæ Divinæ communicari, quia ex vi Naturæ, quæ eſt communicabilis. Ergo cum detur in creatis diſtinctio ex Natura rei, ad prædicata convenientia ex vi eſſentiæ, quantumvis contradictoria, etiam ad communicari dabitur. Rursùs. Exiſtentia vel diſtinguitur ex natura rei, vel non diſtinguitur; ſi non diſtinguitur, Ergo ſi convenit creaturæ habere diſtinctionem ex natura rei ad prædicata contradictoria ex vi eſſentiæ, habebit etiam ad convenientia ex vi exiſtentiæ; ſi autem diſtinguitur Eſſentia ab Exiſtentia ex Natura rei, ſtabit quærere. Cur in ordine ad hæc habeatur diſtinctio ex Natura rei, non in ordine ad illa? Denique quærere reſtat. Cur nonniſi ex vi Exiſtentiæ conveniant in creatis communicari & non communicari, jam verò in Divinis, ex vi eſſentiæ? Cur item ſi

† O datur

Digitized by Google

datur hæc diſtinctio formalis ex Natura rei in creatis ſalvans contradictoria ex vi eſſentiæ, non dabitur ſalvans contradictoria ex vi exiſtentiæ.

II. INCONVENIENS eſt, quia ſi daretur nemine cogitante iſta diſtinctio, daretur aliquid quod actu & nemine cogitante à parte rei neq; eſſet Creatum neque Increatum, cujus oppoſitum docent Patres; dum ajunt univerſaliter: quidquid eſt à parte rei, vel eſt Creatum vel Increatum. Neque damnandi ſunt Patres quaſi non attenderint ad Eſſentias rerum, quæ certè tunc non erant illis incognitæ, tanquam iis qui diſputabant etiam cum Philoſophis Ethnicis.

III. INCONVENIENS eſt, quia per aliquos datur hæc Diſtinctio in creatis non datur in Divinis, quod videtur inconſequenter dici; poſſet enim adferri DEUM eſſe ſimplicem Phyſicè ſed non Metaphyſicè adhucque etiam ipſius eſſentiam ex vi eſſentiæ ſecundùm ſe ſpectatæ non eſſe exiſtentiam. probarique poterit implicare in illo ſimplicitatem etiam Metaphyſicam, rationum communium.

CONFIRMATUR. Quia videtur doceri aliquid ab hac Sententia impoſſibile. Erat v. g. ubi identificatum realiter locato, ita ut verum eſſet dicere: ubi eſt nemine cogitante hoc locatum, manet idem entitativè mutat locum, veraque evadet Propoſitio: Illud ubi, non eſt nemine cogitante hoc locatum, & ſic de reliquis Formalitatibus. Docet ergò hæc Sententia: Quod poſſit aliquid identificari alteri adæquatè, manente tamen illo nemine cogitante, non manere. Et tamen hoc nimium ferit imaginationem. Durum item videtur dicere, quod dum perit formalitas maneat in re, & tamen de illa manente in re verum eſt dicere: Non eſt nemine cogitante. Videtur enim per hoc auferri tota doctrina de rerum identificatione & prædicatione identificationem ſequenti.

PROBATUR III. *Principiis Negativis.*

I. PRINCIPIUM eſt, quia eſſet actu nemine cogitante iſta diſtinctio ut ſupponitur & non eſſet, quia non ſunt multiplicanda Entia ſine neceſſitate. Ergo nec unitates, quæ ſequuntur Ens, diſcerpendæ. Totum autem hoc quod illi volunt ſalvare, benè ſalvari poteſt, quòd non ſit à parte rei actu, ſed nonniſi fundamentaliter, & quòd totum id habeatur in ſolo ſtatu intentionali, vel nobis cum fundamento in re, cogitantibus. Idem ſic aliter proponitur. Non implicat Contradictionem talis identitas inter animal & rationale Petri, ut nulla ſit eorum actualis alietas, ſed tantũ fundamẽtalis & alietas actualis pro ſtatu nonniſi intentionali, nec eſt ullum fundamẽtum, quo probetur talem identitatem de facto non dari. Ergo nulla eſt neceſſitas iſtius diſtinctionis ex Natura rei tanquam multiplicantis formalitates ſine neceſſitate.

II. PRINCIPIUM eſt, quia nullum fundamentum eſt hujus diſtinctionis, quod ipſum ſic proponitur. Quia & eſſet fundamentum hujus diſtinctionis actualis, & ipſum actuale, aliàs ſine fundamento adeoque fictitia eſſet, & non eſſet fundamentum illius actuale, quia oſtendi non poſſet.

RESPONDEBIS I. Diverſam definibilitatem eſſe ſignum diſtinctionis dictæ.

CONTRA. Tum quia nego, quod animalitas Petri, habeat à parte rei, diverſam actu definibilitatem à rationalitate Petri, ſed nonniſi fundamentaliter, & prout ſubeſt noſtris Intentionibus ſecundis. Tum quia, aliter Acclive, aliter Declivè definiuntur, & tamẽ non diſtinguuntur ex Natura rei. Tum quia diſtinctio Rationis Ratiocinantis, non eſt nemine cogitante & tamen eſt inter extrema diverſimodè definibilia. Nam definitio eſt clarior ſuo definito, aliter autem eſt definibilis definitio, aliter definitum, aut ad minimum, claritas competens definitioni, aliter definitur, à non claritate definiti, neq; tamen definitio & definitum diſtinguuntur ex Natura rei.

RESPONDEBIS II. Signum diſtinctionis ex Natura rei eſſe convenientiam prædicatorum Contradictoriorum.

CONTRA. Quia inter Acclive & Declive datur hæc convenientia contradictoriorũ nempe ſurſum & non ſurſum, & tamen hæc non diſtinguuntur ex Natura rei, imò id urgeri poteſt de quocunq;, quod tu ipſe ſentis non diſtingui ex Natura rei. Convenit item definitioni Ly: Eſt clarior ſuo definito, quod prædicatum non convenit definito, neque tamen in hoc duo diſtinguuntur ex Natura rei.

RESPONDEBIS III. Signum diſtinctionis hujus, eſſe ſeparabilitatem unius ab alio ſecundùm conceptibilitatem ex Natura rei exigitam.

CONTRA. Quia de hoc ipſo quæritur, quid ſit actu illa ſeparabilitas conceptibilitatis ex Natura rei exigitæ. Præcipuè autem, quia per multos ex Scotiſtis, riſibilitas diſtinguitur ex Natura rei à rationalitate, nec tamen ſeparabilia ſunt. Idemque in aliis reperire eſt. Rursùs, Cur hæc ſeparabilitas unius ab alio, ſecundùm conceptibilitatem, ex Natura rei exigitam, non poteſt fundare ſolam diſtinctionem rationis ratiocinatæ, quæ tamen non eſt actualis. Denique ipſa hæc ſeparabilitas animalitatis in Petro v. g. non eſt actualis, ſed fundamentalis, in quantùm ſcilicet reperitur animalitas in alio individuo, ſed alia, ſine rationalitate. Sed de hac ſeparatione vide infra.

III. PRINCIPIUM eſt: Quia non habetur Principium per quod aliquid diſtingui ex Natura rei

Digitized by Google

ra rei actu poſſit. Quod ipſum ſic proponitur.

Si daretur Diſtinctio formalis ex Natura rei nemine cogitante actu, tunc diſtinctum nemine cogitante actu, non eſſet diſtinctum nemine cogitante actu, quia non haberet principium diſtinctionis ex Natura rei actu, quia ipſum illud diſtinguendum ex Natura rei actu, diſtinguitur ab ipſamet diſtinctione ex Natura rei actu, cum alia ſit ejus definibilitas, alia conceptibilitas &c. alia convenientia contradictoriorum, ipſimet diſtinctioni ex Natura rei, & alia conveniant ipſiſmet extremis. Ergo jam diſtinguentur illa extrema, ab ipſomet principio diſtinguendi, nempe diſtinctione ex Natura rei. Ergo cum illud Principium non habeant in ſe, eò quod illa extrema diſtinguantur, ab illo, non poterunt diſtingui: Sicut quia rationale non eſt principium per illos nemine cogitante ſenſandi, ideò non eſt nemine cogitante ſenſitivum: nec ſenſitivum formaliter ex Natura rei: Ita quia Diſtinctio ex Natura rei, eſt diſtincta ab eo, quod diſtinguitur, ideò illud quod diſtinguitur, non erit diſtinctum ex Natura rei nemine cogitante.

Vide Logica, ubi probatur non dari nemine cogitante actu univerſale à parte rei.

Punctum Difficultatis 3.

Reſpondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. Animalitas in Petro & Rationalitas diſtinguuntur ante omnem operationem. Sed non realiter aut modaliter. Ergo formaliter ex Natura rei. Antecedens probatur, quia conveniunt illis prædicata contradictoria, animalitas enim v. g. Petri, habet convenientiam cum bruto, non habet rationalitas &c. Jam autem uni eidemque indiviſibili entitati, nullam habenti in ſe diſtinctionem, convenire non poſſunt, aliàs idem eſſet & non eſſet.

RESPONDET I. Communis Sententia. Uni eidemque indiviſibili realiter entitati multiplici tamen virtualiter, poſſe convenire duo contradictoria etiam prædicata.

RESPONDETUR II. Uni eidemque indiviſibili Entitati, habenti diverſa connotata non poſſe ratione eorundem connotatorum diverſa prædicata contradictoria convenire, poſſe ratione diverſorum connotatorum. Et ſic Petrus in quantum connotat operationes ſentiendi convenit cum bruto, ratione cujus connotati non dicit diſconvenientiam cum bruto, ſed ratione alius connotati, nempe in quantùm eſt principium actuum ratiocinandi, unde etiam, non erit tunc contradictio ratione ejuſdem.

RESPONDETUR III. Animalitas Petri, habet convenientiam cum bruto, ſecundùm quod illa convenientia importat aliquod in recto. Negatur propoſitio; quia in recto illa animalitas eſt ipſe Petrus, qui certè non eſt ratio conveniendi cum Bucephalo, unde eſt illic convenientia ratione connotatorum; Finge Petrum non exercere actus ſenſandi, imò impoſſibiles illi eſſe, non convenient Petrus & Bucephalus, ſed ſe habebunt ſicut Angelus & Bucephalus. Ergo apparet totam convenientiam eſſe ratione connotatorum actuum, & connotati principii, actuum ſenſandi. Accipiendo illud præciſè ſub nomine principii actuum ſenſandi, non ſub formalitat, e quæ eſt à parte rei, talis ſcilicet principii.

OBJICITUR II. Quod ex natura ſua ante omnem Operationem intellectus ſeparari poteſt à differentiis ſpecificis, diſtinguitur ab eis ex Natura rei, ſed gradus ſuperiores ab inferioribus v. g. animal ſecundùm ſe ſpectatum, ex Natura rei ante omnem Operationem intellectus ſeparari poteſt à rationali, contingens enim illi eſt identificari rationali, aliàs ubicunque eſſet animal illic eſſet rationale. Ergo ſic ſumpta animalitas diſtinguetur ex Natura rei à rationali in Petro.

RESPONDETUR I. Hanc totam probationem eſſe de ſubjecto non ſupponente, continereque terminos deſtruentes ſeipſos, hi enim termini, animalitas ut ſic, animalitas ex Natura rei, & tamen ante omnem operationem intellectus, tollunt ſe.

RESPONDETUR II. Negando, quod animal quod eſt in homine, ſecundùm id quod dicit in recto poſſit eſſe ſine rationali.

RESPONDETUR III. Contingens eſſe animali prout ſubeſt noſtris conceptibus, prout ſumitur in ſuppoſitione ſimplici, prout ſumitur Metaphyſicè, ut ſit rationale, ſed id non habetur nemine cogitante. Conſequenter nec diſtinctio erit nemine cogitante, prætterquam fundamentalis. Sed nego id eſſe contingens animali, prout independet à noſtris Intentionibus, prout accipitur in ſuppoſitione perſonali, & prout eſt in ſtatu Phyſico, quæ tamen nonniſi ſunt nemine cogitante, nam nemine cogitante non eſt niſi Petrus, Paulus, Bucephalus &c. Petro autem non eſt contingens eſſe Petrum, nec Bucephalo Bucephalum, ſi ſumantur prout exiſtunt.

INSTAT I. Maſtr. Log. D. 1. §. 73. proponendo eundem medium terminum, non jam de ſeparatione, ſed de continentia harum perfectionum. Multoties plures perfectiones in inferioribus diſperſæ, reperiuntur in aliqua re ſuperiori ob ejus eminentiam, unitæ realiter, ubi in inferioribus erant realiter diſtinctæ; & quia ſecundùm ſe ſunt perfectiones ſimpliciter, adhuc in ea re manent ſecundùm ſuas pro-

prias Formalitates, unde continentur in eis formaliter & non virtualiter. Hæ perfectiones ſic contentę non diſtinguuntur realiter, non virtualiter, quia non exiſtunt ibi virtute tantùm. Ergò formaliter ex Natura rei actu.

Respondetur. Alia eſt hæc Propoſitio eademque entitas, eſt formaliter plura (ſubintellige ratione diverſorum connotatorum) & alia una eademque entitas, continet plures formalitates; prior propoſitio eſt vera, nam indiviſibilis entitas v. gr. Divina eſt formaliter juſtitia, & formaliter miſericordia, quæ alias à ſe diſtinguuntur realiter. Poſterior eſt falſa, quia invehens multiplicitatem actualem adeoque & diſtinctionem actualem, unde nec continentur formaliter illæ perfectiones ſed indiviſibilis entitas, eſt formaliter illæ perfectiones. Hinc formatur Diſtinctio, remanent ſecundùm ſuas proprietates, hoc eſt una entitas eſt formaliter illud, quod aliàs ſolet importare plures formalitates, concedo Prop. remanent ſecundùm ſuas proprias formalitates retenta aliqua pluralitate actuali. Negatur. Rursùs nego quod illæ formalitates non contineantur virtute tantùm, ne autem dicatur v.g. virtute tantum Deus, & non formaliter juſtus, hoc exinde eſt: quia virtus illa æquivalet formali illi multiplicitati formalitatum adeoq; idem formaliter præſtat virtute, quod formaliter faceret in ſe diſtincta actu formalitas. Conformiter ad materiam de Connotatis remanent illæ perfectiones, ita ut idem dicant omnes in Recto, & diverſa tantùm in Obliquo conceditur. Non dicentes idem in Recto. Negatur. Si autem dicunt idem in Recto, cùm *Idem* à ſe diſtinctionem ſui non habeat, nec habebunt illæ perfectiones, erunt ergò ratione connotatorum diſtinctum quid. Unde in iſtis Principiis. Quid eſt formaliter Juſtitia divina idq; nemine cogitante? Eſt Deitas, quæ eſt principium activum puniendi, quid miſericordia formaliter? Eſt Deitas, quæ eſt principium actuum miſerendi. Si ergò utrobique reſpondet Deitas, non reſpondet alietas, ſi non reſpondet alietas, nec diſtinctio. Addo in noſtris Principiis formaliter nemine cogitante eſſe tale, eſt realiter eſſe tale.

Instat II. Diſtinctio formalitatum, fundatur in modo, quo ibi ſunt. Ergò ſi ibi ſunt ex Natura rei actualiter, eodem modo diſtinctæ erunt actualiter.

Respondetur. Nego eſſe illas ex Natura rei actualiter plures. Rurſus cum diſtinctio formalitatum fundetur in modo quo ibi eſt res, cum ſecundùm rectum, modus eſſendi illarum formalitatum ſit idem, ſecundùm rectum non diſtinguentur, ſed nonniſi ſecundùm obliquum.

Instat III. Formalitates Juſtitiæ & miſericordiæ in Deo, vel ſunt formaliſſimè una perfectio, & ſic non exiſtunt ibi, ſecundùm rationem formalem propriam vel ſunt plures, & tunc neceſſariò infertur actualis diſtinctio inter illas.

Respondetur. Secundùm id quod dicunt formalitates illæ in recto & nemine cogitante, ſunt una perfectio in eodem recto, nec exiſtunt in Deo, ſecundùm rationem formalem, actu condiſtinctam. Licèt exiſtant ſecundùm virtutem faciendi id formaliter, quod faceret diſtincta formalitas.

Objicitur III. Quæ habent diverſos conceptus eſſentiales à differentiis, idque ante omnem operationem intellectus, ea diſtinguuntur à differentiis, idq; ante omnem operationem intellectûs, ex Natura rei formaliter. Sed in creatis, gradus non tranſcendentes, ſeu animalitas ut ſic, habent diverſos ante omnem operationem intellectus eſſentiales conceptus, à differentiis ſpecificis. Ergò in creatis gradus non tranſcendentes, diſtinguuntur à parte rei formaliter à differentiis ſpecificis. Major inquiunt, eſt definitio diſtinctionis ex Natura rei. Minor probatur. In creatis gradus non tranſcendentes, non includunt in ſuo eſſentiali differentias ſpecificas, animal v. g. in ſuo conceptu non includit rationale.

Respondetur. Negando Minorem. Negando item ut ſic dari animal, & tamen nemine cogitante, negando animal prout eſt à parte rei, prout eſt in ſuppoſitione perſonali non includere in ſuo conceptu rationale, & tamen hæc ſolùm dicunt non dependentiam ab opere intellectus. Concedendo tamen id convenire animali prout ſubeſt noſtris intentionibus &c. de quibus jam dictum.

Instabis I. Si animal à parte rei includeret rationale, non poſſet ab illo abſtrahi, ſed poteſt abſtrahi. Ergò. Sequela probatur. Nihil poteſt abſtrahi ab aliquo ſibi eſſentiali.

Respondetur. Negando ſequelam cum ſua probatione, quæ ulterius non probatur. Unde hæc propoſitio. Nihil poteſt abſtrahi à ſibi eſſentiali, nonniſi ſano ſenſu permitti poteſt, quia nil poteſt abſtrahi à ſibi eſſentiali eſſentialitate accepta, prout ſubeſt noſtris conceptibus, licèt poſſit abſtrahi ab eo, quod eſt ſibi eſſentiale, nonniſi pro ſtatu Phyſico, & in ſuppoſitione perſonali.

Instabis II. Deus vel videt Petrum & Leonem convenire & differre, vel non videt, ſi non videt, Ergo videt alterutrum non eſſe animal, ex eo, quia non videt eos convenire in animalitate; Si videt. Ergò concipit gradus ex Natura rei diſtinctos, quorum unus eſt ratio conveniendi, alter differendi.

Re-

Digitized by Google

Respondetur. Non videre DEUM convenientiam in Petro & Leone, quòd dicit uterque in recto, ſed videt convenientiam importatam ratione obliquorum & ſimilium connotatorum. Deinde poteſt ſalvari hæc convenientia ſine ulla diſtinctione actuali, ex dictis.

Instabis III. Si animal à parte rei non eſſet diſtinctum ex Natura rei à ſuis inferioribus, tunc animal identificatum homini & equo, non convenirent univocè, ſed conveniunt, animal enim eſt terminus univocus. Ergo. Sequela probatur. Animal quod eſt in homine, per ſuam eſſentiam, eſſet determinatum, ad eſſe cum rationali; & animal identificatum hinnibili, per ſuam propriam eſſentiam, determinaretur ad eſſe cum hinnibili. Ergo.

Respondetur. Si animal non eſſet diſtinctum ex natura rei, &c. tunc animal identificatum homini & equo non conveniret univocè quoad id quod dicit in recto iſtud animal, & præcisè ratione ſuæ entitatis. Conveniret tamen univocè, quoad id quod dicit animal utriusque in obliquo & ratione importatæ denominationis propter ſimilia connotata, hoc eſt actus ſentiendi. Quanquam rationes etiam univocæ non dantur actu à parte rei, ſed nonniſi fundamentaliter, idque ideò quia univocum debet eſſe ratio communis, rationes autem communes per nos, non dantur nemine cogitante.

Objicitur IV. Ex Amico. Inter quæ eſt ordo ex natura rei, inter illa eſt diſtinctio ex natura rei, ordo enim requirit diſtinctionem, cum nihil ad ſeipſum ordinetur. Sed in Creatis inter gradus tranſcendentes & differentias ſpecificata, eſt ordo ex natura rei, idque ex eo, quia inter eos eſt eſſentialis ſubordinatio, rationem enim viventis, ſupponit ſenſitivum, & rationem ſenſitivi, hinnibile.

Respondetur. Inter vivens & ſenſitivum nullam eſſe ſubordinationem ſi ſpectentur, prout ſunt à parte rei; licèt ſit ſubordinatio, prout ſubſunt noſtris conceptibus, ſeu Metaphyſicè, ſed ſic ſumptos gradus, nego dari nemine cogitante, ſed datur illic ordo, nonniſi fundamentalis.

Instabis I. Inter Gradus Metaphyſicos ſubſiſtendi conſequentia ab inferiori ad ſuperiorem gradum, non valet autem à ſuperiori, ad inferiorem. Ergo apparet inter hos gradus dari dictum ordinem. Antecedens probatur, quia rectè dico: eſt hinnibile. Ergo ſenſivitum, non rectè autem dico: eſt ſenſitivum. Ergo hinnibile.

Respondetur. Illam ſubſiſtendi Conſequentiam non dari actu nemine cogitante, ſed nonniſi fundamentaliter. Conſequenter ex illa non arguetur rectè diſtinctio actualis.

Instabis II. Inter Gradus ſuperiores & inferiores, non ſunt eædem definibilitates, ſed diverſæ, nam animal quod eſt in homine, non eſt definibile per rationale. Ergo & ordo, & diſtinctio, dabitur inter hos gradus.

Responsum eſt ſupra, quòd animal, quod eſt in homine, prout eſt à parte rei, ſit definibile per rationale, licèt animal quòd eſt in homine, prout ſubeſt noſtris conceptibus non ſit definibile per rationale; ſed nego ſic ſumptum animal, eſſe nemine cogitante.

Instabis III. Gradus ſuperior comparatus ad inferiorem, itemque rationale comparatum ad riſibile, habet ſe ſicut cauſa ad effectum. Ergò dabitur ordo inter dicta, & diſtinctio ex Natura rei.

Respondetur. Rationalitatem v. gr. eſſe cauſam ex modo concipiendi riſibilitatis, adeoque arguere diſtinctionem non niſi ex modo concipiendi.

Objicitur V. Non poteſt eſſe idem æquale & inæquale alteri. Ergo nec poteſt eſſe idem ſimile & diſſimile alteri. Ergo iſtud quòd eſt ſimile, ab eo quod eſt diſſimile diſtinguentur ſaltem ex Natura rei, jam autem homo eſt ſimilis leoni ſacundùm animalitatem, diſſimilis ſecundùm rationalitatem.

Responsum ſupra pluribus viis, oſtenſumque hoc ſalvari poſſe ratione diverſorum coñotatorum. Addit Arriaga, quòd æqualitas conſiſtat in indiviſibili, ſignificat enim habere tantùm, quantum alterum & non plus; ſimilitudo autem hoc non dicit, ſed tantùm dicit, eſſe inſtar aliûs, quod eſſe inſtar aliûs, poteſt ſuſcipere majus & minus.

Punctum Difficultatis 4.

Continuatur Solutio Objectionum.

Objicit VI. Pater Chacrel. Ratione ante omnem operationem intellectus non eſt intra eſſentiam animalis. Ergo à parte rei eſt diſtinctum ex Natura rei. Probatur, quia hoc enim ipſo, quia unum non eſt intra eſſentiam alterius, eſt extra eſſentiam alterius, aliàs & eſſet intra eſſentiam & non eſſet, quod autem eſt extra eſſentiam alterius, hoc ipſo habet formalem negationem unitatis cum alio, quod autem habet negationem formalis unitatis, hoc ipſo habet diſtinctionem formalem. Ergo à primo ad ultimum, quorum unum non eſt intra eſſentiam aliûs, eſt diſtinctum ab illo formaliter. Antecedens probatur. Illud eſt intra eſſentiam animalitatis quod in ſtatu eſſentiæ tanquam prædica-

Digitized by Google

dicatum eſſentiale convenit animalitati. Sed rationalitas ante omnem operationem intellectus, tanquam prædicatum eſſentiale non convenit animalitati. Ergo rationalitas ante omnem operationem intellectus, non eſt intra eſſentiam animalis.

Respondetur. Negando Antecedens. Probationi ejus minorem, quæ ſupponit ipſum ſtatum eſſentiæ, dari nemine cogitante, cùm tamen non detur niſi illius fundamentum, nemine cogitante ut dictum ſupra. Deinde animal ſpectatum in ſtatu eſſentiæ, non tamen ſecundùm rationes communes, ſed ſecundùm rationes determinatas, dicit rationalitatem. Si autem ſpectetur animalitas in ſtatu eſſentiæ, ſed ſecundùm rationes communes, ſic ſumpta, non includit quidem rationale; ſed id non eſt actu nemine cogitante, idque duplici titulo. Imprimis quia ſpectatur in ſtatu eſſentiæ: Deinde quia ſecundùm rationes communes, utrumque autem hoc, eſt Intentionale. Dici etiam poſſet ex dictis, quod rationalitas ante omnem operationem intellectus, fundamentaliter & ratione diverſorum connotatorum non ſit intra eſſentiam animalis, licèt ſi ſpectetur ſecundùm id quod dicit in recto & ſecundùm quod eſt à parte rei, ſit intra eſſentiam animalis.

Instat I. Maſtr. cit. n. 75. Multa realiter identificantur, quæ tamen variis definitionibus exprimuntur. Definitio autem cum traditur per conceptus adæquatos, explicat eſſe formale, quod habet definitum à parte rei; licet non explicet eſſe reale, quod veluti materialiter ſe habet.

Respondetur. Realiter identificata variis definitionibus exprimuntur, non in quantùm res eſt à parte rei & nemine cogitante, ſed prout res ſubeſt noſtris conceptibus & intentionibus, qualis intentio, eſt & ipſa definitio. Addo rem quæ eſt à parte rei, ſemper definiri, hujus enim inveſtigatur definitio, ſed hoc quod eſt à parte rei poteſt dupliciter definiri. I. Prout eſt à parte rei & ſic omnium identificatorum definitio, erit eadem ratione recti, ratione ſubjecti &c. ſed non eadem ratione differentiæ, & connotatorum. II. Poteſt definiri res, quæ eſt à parte rei, non prout eſt à parte rei, ſed prout ſubeſt noſtris conceptibus; & ſic diverſa erit definitio diverſarum Formalitatum, ſed inde non ſequetur diſtinctio actualis illarum Formalitatum.

Instat II. Res diverſimodè definiuntur quia diverſas habent Naturas in ſe ipſis, & non quia diverſimodè ab intellectu concipiuntur; & per definitionem, exprimitur eſſe rei quidditativum, non autem eſſe, quod accipit per apprehenſionem intellectûs.

Respondetur. Interdum definiri res non prout ab intellectu concipiuntur, & tunc in definitione identificatorum, non erit diverſitas, niſi ratione connotatorum, ſed nego interdum non definiri res, prout ſubſunt noſtris conceptibus, adeòque prout apprehenduntur cum fundamento in re. Unde ad diverſas definitiones, ſufficit ut definibilia diverſas naturas non actu, ſed fundamentaliter, non ratione Recti, ſed ratione obliqui habeant, & per definitionem exprimitur quidditativum eſſe rei, quod eſt à parte rei, ſed vel ita, prout eſt à parte rei, vel ita, prout ſubeſt noſtris conceptibus cum fundamento in re.

Instat III. Licèt definitio fiat per actum intellectus, non propterea ſequitur, quod explicet formaliter aliquid intentionale, ſed verè explicet aliquid à parte rei. Sicut hæc propoſitio: Sol eſt lucidus, licèt fiat per intellectum enuntiantem, tamen exprimit rem, ſicut ſe habet à parte rei actualiter.

Respondetur. Interdum quidem explicat definitio id quod eſt à parte rei, & prout eſt à parte rei, ſed interdum explicat quidem id quod eſt à parte rei, ſed non prout eſt à parte rei, ſed prout ſubeſt noſtris conceptibus. Inſtantia de Sole probat dari definitionem rei, quæ eſt à parte rei, etiam prout eſt à parte rei.

Objicit VII. P. Chacrel. Alietas actualis unius rationis ab alia independens omninò ab intellectu eſt diſtinctio formalis, ut patet ex earum definitione; ſed datur à parte rei alietas actualis unius rationis ab alia independens ab omni intellectu. Ergo datur & formalis diſtinctio. Minor probatur. Unam rationem actu non eſſe de eſſentia ſeu quidditate alterius independenter ab intellectu, eſt eſſe actualem alietatem, unius rationis ab alia independenter ab intellectu. Ergo datur à parte rei alietas actualis unius rationis ab alia independenter omninò ab intellectu. Minor probatur. Quod exiſtentia vel Singularitas Petri actu non ſit de Eſſentia naturæ Petri, hoc ab intellectu nullo modo dependet, cùm non intellectus, ſed ipſa rerum natura faciat, quòd Deo ſit eſſentialis Singularitas, & Exiſtentia; Creaturis accidentalis.

Respondetur. Exiſtentiam in creatis eſſe accidens Metaphyſicum ſeu ex modo concipiendi, non eſſe tamen accidens actu, ſed tantùm fundamentaliter ex eo, quia poteſt concipere eſſentiam intellectus, ſine actuali exiſtentia. Deo autem non eſt accidentalis exiſtentia, cùm enim DEUS ſit perfectionis illimitatæ, æquè formaliter debet illi convenire Eſſentia atque Exiſtentia. Conformiter ad ſuperius dicta reſponderi poteſt, Exiſtentiam Petri ſecundùm id quod dicit in recto eſſe eſſentialem Petro, eſt enim

enim ipſa eſſentia Petri, licèt non ſit eſſentialis ſecundùm id quod dicit in obliquo, quia exiſtentia creata Petri connotat cauſas ſe liberè producentes, in quibus, tanquam effectus liber, continetur; Exiſtentia autem Dei non dicit conſimiles, pro obliquo cauſas.

Objicit VIII. idem. Si animal non eſſet diſtinctum formaliter ex natura rei à rationali, non poſſet explicari ſufficiens diſtinctio in Analoga & Univoca. Sed hoc eſt abſurdum. Sequela probatur. Quia non majorem haberent Univoca unitatem quam Analoga: Quod ipſum probatur, quia ſi haberent perfectiorem unitatem univoca præ Analogis, illa unitas vel eſſet ex vi conceptus noſtri vel ex ipſa unitate à parte rei majori. Non ex vi conceptus noſtri, quia tam perfectè eſt unus conceptus animalis, quàm perfectè eſt unus conceptus entis. Non item ex vi unitatis, quæ major in univocis à parte rei reperiatur, quia animal quod eſt in Petro ſupponiturque eſſe univocum, eſt ratio ſimul & conveniendi ut clarum eſt, & ratio differendi, ratione omnimodæ identitatis actualis, cum rationali, quod eſt ratio differendi. Ergo non eſt major unitas in univocis, quàm in Analogis, propter ſimilem enim rationem, quia ens importat omnimodam identitatem cum differentiis dicitur eſſe Analogum, hoc eſt, ratio conveniendi & differendi.

Respondebis I. Analoga includi in differentiis formaliter, nam ens quod eſt Analogum includitur in differentia, certè enim differentia non eſt non ens, animal autem quod eſt univocum non includitur in differentiis. *Hæc Ratio*

Non Satisfacit. Tum quia ſi animal non includitur in differentiis à parte rei, hoc ipſo admittes diſtinctionem Scotiſticam, per quid enim ab illâ recedes. Tum quia ſi animal non includitur in differentiis vel non includitur, nonniſi in ſtatu intentionali, & hoc non tenebit, quia per nos etiam in ente, in ſtatu intentionali non includuntur differentiæ; ſi autem animal non includitur in differentiis à parte rei, ergo hoc ipſo dicet ab illis diſtinctionem à parte rei. Tum quia ſi nemine cogitante animal non eſt rationale. Ergo nemine cogitante animal non dicet rationem identitatis cum rationali. Ergo diſtinctionem & non merè ratione connotatorum extrinſecorum.

Respondebis II. Non dari rationem communem à parte rei univocam nec rationem communem Analogam, adeòque cùm non dentur iſtæ rationes à parte rei, nec oſtendenda erit à parte rei major unitas univocorum præ Analogis. *Hæc Reſponſio*

Non Satisfacit. Quia debet dari major convenientia univocorum præ Analogis, hanc autem non ſalvas, ut habet reſponſio, pro ſtatu phyſico & à parte rei. Non ſalvas etiam in ſtatu intentionali, caſu quo dicas dari conceptum Analogorum perfectè unum, nihil enim plus habebit univocum præ Analogis.

Respondetur. III. In hoc ſtare majorem unitatem univocorum præ Analogis, quia ea quæ univocè conveniunt, nullo modo ſunt ratio differendi à parte rei ſub eodem nomine, ea verò quæ ſunt Analoga, ſunt ratio conveniendi & differendi ſub eodem nomine; & ita animal, ſub nomine animalis non eſt ratio diſconveniendi viventibus ſenſitivis, Ly autem ſanum, quod eſt Analogum etiam ſub nomine ſani, eſt ratio conveniendi & differendi; nam Ly ſanum dictum de medicina, pulſu &c. erit ratio conveniendi & differendi ſub eodem nomine, univerſaliterque Analogia non debet penſari, an una eademque indiviſibilis entitas ſit ratio conveniendi & differendi ſaltem ratione connotatorum, ſed an ſit ratio conveniendi & differendi ſub eodem nomine quod exigit ipſa definitiva phraſis Analogorum.

Objicitur IX. Non deſunt formalitates quarum una negetur de alia, non deſunt formalitates, quarum una poſtulet aliter definiri quàm alia. Ergo datur diſtinctio formalis ex Natura rei.

Responsum. Ad hoc argumentum.

In cumulum colliguntur omnes diſtinctiones, in hac materia applicabiles. Non deſunt formalitates, quarum una prout eſt à parte rei poteſt negari de alia. Nego Antecedens. Non deſunt formalitates, quarum una prout ſubeſt noſtris conceptibus, & ſecundis intentionibus negari poteſt de alia. Concedo Antecedens. Item non deſunt formalitates quarum una negetur actu de alia. Negatur Antecedens; ut negetur fundamentaliter. Concedo Antecedens. Non deſunt formalitates quarum una negetur de alia ratione extrinſecorum connotatorum. Concedo Antecedens. Non deſunt formalitates quarum una negetur de alia, ratione ejus quod dicit in recto & pro intrinſeco. Nego Antecedens. Non deſunt formalitates quarum una ſumpta in ſuppoſitione ſimplici negetur de alia. Concedo Antecedens. Non deſunt formalitates quarum una ſumpta in ſuppoſitione perſonali negetur nemine cogitante de alia. Nego Antecedens. Ergo datur diſtinctio ex Natura rei. Nego Conſequentiam; nam hæc deberet eſſe independenter à noſtris ſecundis intentionibus, deberet non eſſe tantùm fundamentalis, aut ratione ſolùm extrinſecorum connotatorum: cumque debeat eſſe nemine cogitante, deberet eſſe non in ſuppoſitione ſimplici, quæ ſuppoſitio ſimplex non eſt nemine cogitante.

Instabis. Quidquid negatur formaliter de altero ſemper negatur. Ergo nunquam eſt in potentia ad negari. Ergo non fundamentaliter diſtinguuntur animal & rationale ſed actu. Sed non actu realiter aut modaliter. Ergo actu ex Natura rei.

Responsum jam, quidquid negatur de altero formaliter, idque de eo ſumpto in ſuppoſitione ſimplici, illud ſemper negatur de eodem in ſuppoſitione ſimplici, ſed non erit neceſſe negari in ſuppoſitione perſonali. Item, quidquid negatur de alio prout ſubeſt noſtris ſecundis intentionibus, debet negari de eodem prout ſubeſt noſtris ſecundis intentionibus, ſed non debet negari de eo prout eſt à parte rei. Et ita negatur animal quod eſt in homine de rationali, prout animal ſubeſt noſtris ſecundis intentionibus, ſed non prout eſt à parte rei; quod ipſum à parte rei apud me non aliud eſt, quàm rem independenter à noſtris conceptibus ſeu phyſicè ſumere.

Colliges ex dictis. Gradus Metaphyſicos non diſtingui actu intrinſecè ratione ejus quod dicunt in recto, diſtingui tamen actu à parte rei ratione ejus quod dicunt in obliquo & extrinſecè, quod eſt idem ac dicere diſtingui ipſa connotata & extrinſeca, ad eum modum quando dicitur. Paries prout albus disgregat viſum, ſenſus eſt: quòd albedo diſgreget viſum.

Punctum Difficultatis 5.

Argumenta Recentiorum.

Objicit I. Sylveſter Maurus q. 31. Rationes quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, diſtinguuntur ex Natura rei, ſed dantur multæ rationes genericæ ac differentiales, quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, & ita animalitas non includitur in definitione rationalitatis adæquata.

Respondetur. Cùm in argumento non ponatur, quòd hæc diſtinguantur ex Natura rei, & quidem actu idque nemine cogitante, videtur argumentum principia noſtra non petere. Ex dictis reſponderi aliter poteſt quod rationes, quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, prout illæ ſubſunt noſtris conceptibus diſtinguantur ex Natura rei. Neg. Major: Sic enim diſtincta debent diſtingui independenter à noſtris conceptibus & intentionibus. Rationes quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, independenter à noſtris conceptibus diſtinguuntur ex Natura rei. Concedo Majorem. Diſtinctaque minori neg. Conſeq.

Instat idem. Rationes cognitæ conceptu quidditativo & adæquato, quarum neutra includitur in definitione adæquata alterius, diſtinguuntur ex Natura rei, ſed tales ſunt rationes genericæ & individuales alioquin nulla quidditas ſenſibilis & materialis eſſet, à nobis cognoſcibilis quidditativè. Ergo.

Respondetur. Rationem hanc poſitam, poſt duo ſuppoſita, eſſe eandem cum priori, & ei fit ſatis eadem reſponſione. Ut autem ſalvetur quidditatem ſenſibilem eſſe cognoſcibilem quidditativè, ſufficit quod ſi detur definitio animalitatis & rationalitatis, prout eſt à parte rei, debebit definitio utrique competere, ſicut & definitum homo utrique in re competit.

Objicit II. Comparando rationes genericas & differentiales quidditativè cognitas v. g. animalitatem & rationalitatem, non innoteſcit quod animalitas ſit rationalitas, ſed potius innoteſcit oppoſitum, eo pacto, quo comparando colorem & ſonum, innoteſcit quod color non eſt ſonus. Ergo.

Respondetur. Non innoteſcit animalitas ex rationalitate, prout ſubſunt noſtris conceptibus, innoteſcit autem animalitas ex rationalitate, prout hæc eſt à parte rei, nihil enim eſt quidditas hæc à parte rei niſi in re, homo; hic autem homo, eſt hoc corpus ita organiſatum, & anima hæc, ita ſe prodens, quod utrumque dicit animal, neque enim animal eſt ſolum corpus; utrumque etiam horum dicit rationale, neque enim rationale eſt ſola anima, unde fit ut eadem quidditas in re ſit animalis, & eadem rationalis, adeoque ex quidditate animalis, prout eſt à parte rei, innoteſcit quidditas rationalis, prout eſt à parte rei, nec ſe iſta habent ſicut ſonus & color à parte rei, quia horum utrumque diſtinctam entitatem dicit, non alia autem eſt entitas animalis à parte rei, ab entitate rationalis; conſequenter quidditas animalis, à quidditate rationalis differunt, prout hæc ſubſunt noſtris conceptibus, ſi prout ſubſunt noſtris conceptibus; ergo non ex Natura rei, nemine cogitante actu differunt.

Instat I. Intellectus non magis penetrat rationem entis & cæteras rationes tranſcendentes, quàm rationem animalis, ſed de ratione entis certificatur, quòd includatur à parte rei in differentiis; ergo etiam de ratione animalis certificaretur, quòd includatur à parte rei in quidditate ſuarum differentiarum, ſi verò includeretur non certificaretur, ergo ideò quia non includitur.

Respondetur. Rationem animalis includi in differentiis, certificatur intellectus cùm conſiderat animal prout eſt à parte rei, & ſicut certificatur includi ens in diverſis differentiis ita certificatur includi animal, & in rationali & in irrationali, ſi ſumatur animal prout eſt à parte rei; licèt non includatur, ſi ſumatur prout ſubeſt noſtris conceptibus.

Instat

Instat II. Noſter intellectus minus penetrat differentiam Dei quàm differentiam creaturarum, ſed de differentia Divina certificatur, quòd includat in ſua quidditate omnes rationes abſolutè prædicabiles. Ergo ſi differentiæ includerent rationes genericas in ſua quidditate, certificaretur de tali incluſione.

Respondetur. Cum non detur animal ut ſic nemine cogitante, ſed nonniſi hoc & hoc animal, & tamen hoc & hoc habent ſuam quidditatem, certificatur intellectus quod hoc animal à parte rei, ſit hoc rationale, & quidditas animalis hujus à parte rei, ſit ut dixi quidditas rationalis à parte rei.

Instat III. Conceptus quidditativus adæquatus rationum, eſt perfectè repræſentativus ipſarum; Ergo cùm conceptus quidditativus non exprimat incluſionem; nec rationes ſe includunt à parte rei.

Respondetur. Neg. quòd conceptus quidditativus animalis, prout eſt à parte non exprimat incluſionem rationalis prout eſt à parte rei, hic enim conceptus eſt hoc corpus & hæc anima, hic autem conceptus idem eſt cum conceptu rationalitatis, prout illa eſt à parte rei revolvensque ſe intellectus dicit, aliud eſt animal prout ſubeſt noſtris conceptibus à rationali, non autem à parte rei nemine cogitante.

Objicit III. Principia in quæ reſolvitur, & ex quibus oritur cognitio quidditativa, debent cognoſci quidditativè, eo pacto quo principia cognitionis evidentis, debent eſſe evidentia. Hæc autem cognitio, nonniſi in hac ſententia ſalvatur: dum quæritur quid eſt homo? quæritur cognitio quidditativa hominis? & reſpondetur, animal rationale; quæritur quid quidditativè animal? & reſpondetur, vivens ſenſitivum: quæritur quid vivens? reſpondetur, corpus vegetabile, hoc in ſententia oppoſita non poteſt ſalvari, nam rationes genericæ & differentiales minus quidditativè cognoſcuntur, quàm res definitæ.

Respondetur. Si quæratur, quid eſt homo, ut ſic; interrogationes & reſponſiones adlatæ ſunt bonæ, & à nobis etiam adhibentur; ſed negamus dari hominem ut ſic nemine cogitante; ſed nemine cogitante datur Petrus, Paulus &c. quorum quidditativa cognitio, reſolvitur in principia evidentia & ſub ſenſum cadentia, & ea quæ ſunt & prout ſunt à parte rei, & ex iis quæ ſub ſenſum cadunt præſternitur via ad ea, quæ in ſenſum non cadunt, in ſe, ut rationalitas, anima &c. Quod ſi cognitio illa reſolvitur in principia evidentia ſenſuum; magis adhuc eſt quidditativa, quia pauciores gradus habebit ad evidens per ſe, minus autem diſtans à noto per ſe, evidentius eſt: unde ſi quæras quid eſt hic homo? eſt hoc corpus ita organiſatum, & anima prodens ſe per illud; ſi quæras quid eſt illud eſſe organiſatum & quid prodere ſe animam, jam tantùm per iſta quæ ſub ſenſum cadunt, reſpondebitur.

Objicit IV. Intellectus debet eſſe diſpoſitus ad cognoſcendum ſuum proprium & proportionatum objectum, ſed proprium & proportionatum objectum intellectûs noſtri eſt quidditas materialis, Ergo intellectus debet eſſe diſpoſitus ad cognoſcendum quidditatem rei materialis prout eſt, ſed intellectus cognoſcit quidditatem rei materialis ut compoſitam ex rationibus genericis & differentialibus, Ergo verè quidditas materialis, componitur ex rationibus genericis & differentialibus, diſtinctis ex Natura rei.

Respondetur. Quidquid ſit, an objectum intellectus noſtri ſit quidditas materialis, quod negari poſſet, quia ſequeretur quod ad id, quod materiale non eſt vitaliter videndum, elevari non poſſet, ſicut quia objectum adæquatum oculi eſt viſibile, non poteſt, elevari, ad audiendum vitaliter. Directè dici poteſt quòd objectum intellectus noſtri ſit quidditas materialis non utcunque, ſed quidditas, vel prout eſt à parte rei, vel prout ſubeſt noſtris conceptibus: & prout ſubeſt noſtris conceptibus accipiendo ſcilicet hominem ut ſic, cognoſcit illum compoſitum ex rationibus genericis & differentialibus, diſtinctis actu ex Natura rei, ſed hæ rationes actu nemine cogitante, ſecundùm ſe ſpectatæ, non dantur.

Objicit V. Quia ſecundùm hanc ſententiam, traditur ratio univerſalis de diſtinctione vel identitate rerum ac rationum, hæc ratio eſt finitas & infinitas: Infinitas eſt ratio, cur DEO identificentur omnes perfectiones, è converſo limitatio eſſendi in creaturis, eſt ratio diſtinctionis.

Respondetur. Etiam hæc ſententia non tradit regulam univerſalem, idque in duplici materia: Imprimis quia etiam ſapientia quà talis, & juſtitia quà talis in Deo, diverſa definitione definiuntur & tamen negat hæc in Deo diſtingui ex Natura rei objiciens, de quo aliàs actum, Deinde quia etiam in creatis finitudo non eſt ratio plurificandi omnia in creatis, ſunt enim etiam in creatis rationes indiſtinctæ ex Natura rei. Addo quod hæc ratio videatur probare, ita in nobis diſtingui animalitatem à rationalitate, ſicut diſtinguuntur in nobis juſtitia à miſericordia.

Objicit VI. Maſtrius Diſp. 6. Metaph. a. num. 21. In homine ultra res phyſicas, quæ ſunt ejus phyſicæ partes, reperiuntur etiam realitates Metaphyſicæ, v. g. realitas animalis rationalis &c. quæ quidem rationes, non plurificantur per ſolas præciſiones formales, quia intellectus non producit per animam ſuam has

has rationes in homine, ſed illas jam formatas & plurificatas reperit, alioqui homo non eſſet animal rationale à parte rei, ſed tantùm per opus intellectus, neque hujusmodi rationes plurificantur vel diſtinguuntur in homine per ſolas præciſiones objectivas, id eſt, per conceptus objectivos inadæquatos, quia aliàs ſi actu inadæquato intelligeretur, unica tantum ratio conceptibilis in ipſo apprehenderetur; hoc autem falſum eſt, quia nulla creatura eſt ſimplex aliqua entitas à parte rei, eſt enim etiam ex variis gradibus eſſendi Metaphyſicis compoſita, ideò quantumcunque inadæquatè concipiatur, concipi nequit niſi variis & diſtinctis rationibus.

Respondetur. Concedo in homine reperiri realitates Metaphyſicas, ſed non diſtinctas, diſtinctione illarum actuali, pendente à præciſionibus imprimis formalibus, ſed cum fundamento in re præcedentibus, cumque harum formalitatum diſtinguendarum, detur fundamentum nemine cogitante, hoc ipſo ſequitur, quòd has rationes non producat per actionem ſuam intellectus, ſed præſcindit; quæ præciſæ jam ſe ipſis diſtinguuntur actu, ut alibi dicitur, rationeque ejus fundamenti quod actu habetur, eſt à parte rei animal rationale, ſed non diſtinctum v. g. à ſuis hæcceitatibus actu, nec diſtinctum actu animal, à rationali.

In ſententia noſtra tenente præciſiones objectivas, referri etiam id debet in præciſiones objectivas, caſuque quo actu adæquato intelligeretur homo unica quidem re, & nemine cogitante, intelligeretur ratio, multiplex tamen fundamentaliter, æquivalenter &c. eſtque ſimplex entitas actu v. g. homo, multiplex æquivalenter, & eſt ex variis gradibus eſſendi Metaphyſicis, non actu, ſed fundamentaliter diſtinctis.

Objicit VII. idem. Multa realiter identificantur, quæ tamen variis definitionibus explicantur ut docet Ariſtotelis cum igitur definitio explicet eſſe formale & quidditativum, quod habent res à parte rei, antecedenter ad quodcunque opus intellectus, concedenda eſt inter plura illa, aliqua diſtinctio actualis.

Respondetur. Hoc quod eſt definiri, quod eſt, vel eſt definiri prout eſt, vel definiri quidem quod eſt, ſed prout illud ſubeſt noſtris conceptibus, non utcunque, ſed fundamentum in re habentibus; unde quando variis definitionibus realiter idenficata explicantur, explicantur prout ſubſunt noſtris conceptibus, explicaturque definitum eſſe quidditativum, quod habetur à parte rei, ſed non prout habetur, ſed fundamentaliter acceptum, & prout ſubeſt noſtris conceptibus; talis autem definitio rei prout habetur fundamentaliter, & ſubeſt noſtris conceptibus non arguit alietatem actualem & nemine cogitante, ſi autem definiretur id quod eſt & prout eſt, deberet una quidditate definiri.

Instat I. Separabilitas realis arguit diſtinctionem realem; ergo & ſeparabilitas ſecundùm conceptibilitatem, exigita actu ex natura rei, arguit actualem diſtinctionem ex natura rei, majorem diſtinctione rationis, minorem reali.

Respondetur. Negando dari actu ex natura rei, nemine cogitante, illam ſeparabilitatem ſecundùm conceptibilitatem; ſi enim eſt ſecundùm conceptibilitatem, non eſt independenter à noſtris intentionibus. Deinde datur etiam per nos ſuppoſita diſtinctione virtuali & fundamento in re, aliùs & aliùs conceptibilitatis major diſtinctio, quàm ſit in iſtis, quæ ſola ratione differunt, indubiè enim etiam per nos magis diſtinguuntur animal præciſum & rationale, quàm definitio & definitum, ſed negamus hanc diſtinctionem eſſe nemine cogitante. Denique ex conditione ſeparabilitatis arguenda eſt conditio diſtinctionis, & ita ex ratione ſeparabilitatis tam ratorum, quam modorum, major arguitur eſſe diſtinctio realis quàm modalis, quia autem hæc ſeparabilitas eſt intentionalis, arguit etiam majorem diſtinctionem intentionalem, ſed ſi illa ſeparabilitas non eſſet intentionalis, argueret diſtinctionem non intentionalem, hinc non habetur in noſtris principiis rigoroſè actualis illa ſeparabilitas, ſed ſolum fundamentum ſeparabilitatis.

Quæ arguit ex verificatione contradictoriorum tam in divinis quàm in creatis alibi ſolvuntur.

Instat II. Deus non cognoſcit res niſi adæquatè & diſtinctè, ſed Deus cognoſcit differentiam & convenientiam inter hominem & brutum. Ergo concipere debet gradus adæquatè, ex natura rei diſtinctos.

Respondetur. Si Deus res nonniſi adæquatè cognoſcit, non cognoſcit gradus ipſos diſtinctos, quia res ſecundùm gradum accepta, ſemper eſt inadæquatè accepta, adæquatioque illius, ſtat in omnibus ſimul, unà cum individuatione. Admiſimus item aliàs etiam in DEO præciſiones objectivas æquivalenter, quibus mediis, poteſt Deus illas convenientias & differentias ſalvare. Denique dici poteſt, quòd Deus cognoſcat differentiam & convenientiam entium ratione extrinſecorum connotatorum, & quæ poſtea ducunt ad formandum conceptum in rectis ipſis conveniendi & differendi.

Instat III. Saltem diſtinguuntur paſſiones à ſubjecto diſtinctione hac ex Natura rei, quia ſcientia realis eſt cognitio rei per cauſam propter quam res eſt, & quoniam illius cauſa eſt, ergo neceſſe eſt quod affectiones ex Natura rei à ſubjecto pullulent, adeoq; & diſtinguantur,

& ſi

Digitized by Google

& ſi homo & riſibile per ſolam habitudinem extrinſecam diſtinguuntur, cùm demonſtramus riſibilitatem de homine, per animal rationale, demonſtramus hominem, potiùs ſic concipi, puta, ſub riſibilitate, quia concipitur hoc alio modo, puta ſub Conceptu rationalitatis.

Respondetur. Scientia adde ut vis realis, eſt cognitio vel per cauſam phyſicam, vel per cauſam Metaphyſicam, adeoque intentionalem, cum fundamento in re procedentem, hoc autem non arguit ullam diſtinctionem actualem, diſtinguuntur autem homo & riſibile actu nemine cogitante, per ſola connotata extrinſeca, ſed hæc connotata fundant diſtinctionem principii Mataphyſici, & paſſionis Metaphyſicæ, cumque dandi huic quidem rationem principii, huic rationem paſſionis, detur fundamentum nemine cogitante, non demonſtramus concipi tantummodo arbitrariè, hoc eſſe paſſionem, illud principium, ſed ratione fundamenti habiti; licèt non ſit principium actu diſtinctum nemine cogitante, à ſuâ paſſione.

Penſenda hic veniunt auctoritates Ariſt. quas adducit Maſtrius.

I. Locus. 4. Top. c. 1. dicit Ariſtoteles. Ens & unum diſtingui ratione quidditativa.

Respondetur. Concedo, quia diſtinguuntur ratione diverſæ definibilitatis, ſed nego id eſſe nemine cogitante, quo etiam modo explicari debet locus ex 5. Rhet.

II. Locus. 3. Metaph. t. 10. dicit genus eſſe extra rationem differentiarum.

Respondetur. Etiam hic locus intelligendus, quòd definitio entis, non ſit propria definitio differentiarum.

III. Locus ex 3. Phyſic. t. 21. ubi ait paſſionem & actionem ratione diſtingui.

Respondetur. Illa duo definitionibus diſtingui.

IV. Locus eſt ex 3. Ani. t. 3. quòd aliud eſt magnitudo, aliud magnitudinis eſſe.

Respondetur. Illic loqui Ariſt. de diſtinctione eſſentiæ & exiſtentiæ, quòd illa ſit æterna, hæc temporalis, ex quo non arguitur diſtinctio actu ex natûra rei, ſecundùm aliàs præexplicata.

V. Locus eſt ex 7. Metaph. t. 20. 21. & 41. ubi docet, quod in abſtractis à Materia, id eſt, quod quid eſt, cum eo cujus eſt, in conceptu autem cum materia, non eſſe idem.

Respondetur. Per quod quid, intelligitur forma, quæ in abſtractis à materiâ non diſtinguitur realiter, ſecus in materialibus.

* * *

QUÆSTIO VII.

De Diſtinctione rationis ratiocinatæ & ratiocinantis.

Assero I. *Nomine diſtinctionis Ratiocinatæ non eſſe intelligendam diſtinctionem*, ut ait Suarez diſp. 7. Sectione 1. num. 4. *quæ præexiſtat antequam intellectus ratiocinetur*, & quæ ſit quaſi ex ſe ratiocinata, utque ſolum requiratur ad illam cognoſcendam intellectus, non verò faciendam, hæc enim jam eſſet diſtinctio Scotiſtica, ſed diſtinctio Rationis Ratiocinatæ, eſt diſtinctio cum fundamento in re, ſeu quæ ſit ab intellectu præſcindente objectivè.

Assero II. *Diſtinctionem rationis ratiocinantis eſſe diſtinctionem, quæ ſit ſine ullo fundamento in re, ſed ex ſolo noſtro concipiendi modo*, aliter & aliter rem concipiente. Explicat hoc idem Suarez. Illa cenſentur eſſe diſtincta ratione ratiocinante, quando in duobus conceptibus ſemper adæquatè idem concipitur, eſtque tantum quædam repetitio & comparatio apprehenſionis de objecto, ad aliam apprehenſionem. Et ita diſtinguuntur Petrus pro prædicato poſitus, à ſeipſo poſito pro ſubjecto: Quod ſi in duobus conceptibus eadem Entitas; ſed per inadæquatos conceptus objectivos attingetur, iſta diſtinguentur diſtinctione rationis ratiocinatæ. Et ita quando concipio animal quod eſt in Petro, non concepto rationali, conceptus iſte eſt inadæquatus, nec ſecundùm totum eſſe Petri, qui præter animal, importat etiam rationale, hincque fiet, ut animal & rationale, diſtinguantur ratione ratiocinata.

Quod ſi quæras, quæ ſit regula cognoſcendi, quæ non diſtinguantur diſtinctione rationis ratiocinatæ? quæ diſtinctione rationis ratiocinantis? idem dicendum erit quod dictum de iis, quænam objectivè præſcindere poſſint quæ non.

Assero III. *Diſtinctionem Rationis ratiocinatæ & rationis ratiocinantis bene poſſe ſalvari per ſola Connotata*; ita ut res ipſa prout connotat fundamentum in re, ſuæ alietatis, cenſeatur eſſe diſtincta ratione ratiocinata, & res prout connotat alietatem ortam ex alio & alio modo concipiendi, cenſeatur eſſe diſtincta Ratione ratiocinante.

Colliges. Admitti poſſe, diſtinctionem ex Natura rei actualem inter rationes communes, jam in ſtatu præciſionis & abſtractionis ſpectatas. Rurſùs admitti poſſe diſtinctionem ex Natura rei, eamque nemine cogitante, ſed non actu inter animalitatem & rationalitatem Petri, idque

Digitized by Google

idque ideò, quia datur nemine cogitante fundamentum hæc diſtinguendi ex Natura rei, hoc eſt, ipſa re, fundamentum hujus diſtinctionis dante. Sed quia fundamentum quidem eſt actu, ſed fundata diſtinctio non eſt actualis, ideò non eſt illic diſtinctio eſt Natura rei nemine cogitante actu, adeòque nec diſtinctio qualem adſtruunt Scotiſtæ.

DISPUTATIO IV.

De Speciebus Entis.

IN hanc Diſputationem inſeri deberent ea, quæ ſparſim in aliis materiis dicta de Prædicamentis. Reſtat nihilominus ut aliqua dicantur de Subſtantia & accidente.

QUÆSTIO I.

De Subſtantia.

AGetur de Subſtantia, prout illa condiſtinguitur accidentibus; nam ſub aliis formalitatibus jam eſt alibi expenſa.

QUÆRES I. *Quis ſit Conceptus Subſtantiæ?* Non moror explicationem ſecundùm quam dicetur illud eſſe ſubſtantia, quod ſubſtare natum eſt accidentibus; cujus conceptûs illegitimitas oſtenditur per ſubſtantiam, quæ eſt Deus, qui eſt ſubſtantia, nullis tamen ſubeſt accidentibus; quamvis enim per aliquos dicatur Deus non reponi in prædicamento ſubſtantiæ, eò quod in prædicamentis nonniſi entia finita ponantur, ſine tamen incluſione in prædicamento ſubſtantiæ dicitur Deus verè ſubſtantia prout illa opponitur Accidentibus. Deinde in probabili ſententia quantitas eſt ſubjectum accidentium, neque tamen per hos eſt ſubſtantia, hicque conceptus qui eſt receptio accidentium cùm ſit reſpectivus, hoc ipſo non erit enti abſoluto, qualis eſt ſubſtantia primò eſſentialis. *Hinc aliter*

EXPLICAT I. Arriaga. Quòd ſcilicet ſubſtantia ſit illud, quod primò conſtituit primam rem, prima autem res eſt, quod primò & per ſe exiſtit, vel quod per ſe intenditur à natura, & quod eſt radix cæterorùm. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia ſi quæras, quare Deus ſit ſubſtantia, non poteſt reddi ratio, quod ſit radix cæterorum, quia per explicantem radix cæterorum intelligitur id, quod eſt cauſa phyſica efficiens vel emanans ſuas proprietates & accidentia, quod Deo reſpectu ſuarum proprietatum non competit. Non etiam Deus ideò eſt ſubſtantia, quia primò intenditur à natura, quia hic terminus ex communi acceptione accommodatur vel ad ſolum compoſitum phyſicum, vel ad maximum, ad formam, neutrum autem horum Deus. Et ſi primò intenditur à natura Deus, quid ergò ſecundò per ordinem ad Deum? Si creaturæ, hoc ipſo illæ omnes erunt accidentia. Non etiam Deus ideò eſt ſubſtantia quia per ſe exiſtit, quia de hoc, ipſo quæritur, quid eſt hoc per ſe exiſtere; quod ſi per ſe exiſtere deſcribas per non exiſtere in alio, explicabis ſubſtantiam per negationem accidentis. Tum quia vi hujus explicationis non poſſet inferri, quòd unio entitativa ſi detur, ſit ſubſtantialis? item ſubſiſtentia quæ etiam eſt aliquid ſubſtantiale in ſententia modalium. Tũ quia aliqua etiam accidentia ſunt radix cæterorum ut in extreitate partium in ordine ad ſe, radicatur extreitas in ordine ad locum &c. & tamen quantitas non eſt ſubſtantia; nec apparet ratio, cur non poſſit accidens eſſe radix & exigitivum aliûs, ſine hoc, quòd ſit ſubſtantia.

EXPLICAT II. Oviedo, & cum eo recentior Suar Quòd ſubſtantia ſit id quod primò & propter ſe intenditur à natura, vel id quod non intenditur propter aliud adæquatè ab ipſo diſtinctum: Si enim intendatur, cum quo ſaltem inadæquatè identificatur, propter ſe intendi dicitur, ut cùm materia & forma intenduntur, propter compoſitum, à quo inadæquatè diſtinguuntur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia non apparet, quô hic terminus ad auctorem naturæ accommodari poſſit, quòd primò intendatur à natura. Tum quia creaturæ ſunt propter Deum intendique poſſunt à Deo, propter ſemetipſum adæquatè ab illis diſtinctum, & tamen ſunt ſubſtantiæ, ergo ſubſtantia per illud non intendi, non rectè explicatur. Ex probabili phraſi materia intenditur etiam propter formam, ad quam ſubſtantialiter ordinatur, & tamen materia eſt ſubſtantia. Quod ſi dicas creaturas eſſe propter Deum tanquam propter finem, ſed non intendi eo modo quo intenduntur accidentia, redibit quæſtio de illo ipſo intendi, quid ſit? Tum quia nutritio non per ſe intenditur à natura,

ra, ſed

Digitized by Google

ra, ſed ex accidenti reſtaurandi corruptionem, eſtque quid adæquatè diſtinctum, à præcedenti compoſiti integritate. & tamen eſt quid ſubſtantiale. Tum quia in generatione calidi, quà calidum eſt, primò & per ſe intenditur calidum, & tamen calidum, non eſt quid ſubſtantiale, nec refert quod ipſum calidum ordinetur ad ignem: nam formæ etiam partiales ſubſtantiales ordinantur ad totalem, & tamen ſubſtantiales ſunt. Gratia etiam aut viſio beata neſcio propter quid aliud intendatur, & tamen non eſt quid ſubſtantiale. Quod autem dicit Oviedo calorem non intendi propter calidum, ſed propter ſubjectum, dicam etiam formam ſubſtantialem rugibilitatis, non intendi propter ſe, ſed propter ſubjectum ſeu materiam, vel ad maximum materiam propter formam, vel dicam etiam calidum ut calidum, intendi propter ſe, licèt ſub alia formalitate intendatur propter ſubjectum, ad eum modum, quo prima operatio diverſo reſpectu eſt primò propter ſe appetibilis, licèt ſub formalitate partis, appetibilis ſit propter Syllogiſmum, & ſi intendi propter ſubjectum, dejicit formam à ratione ſubſtantialis, cur intendi propter compoſitum, quod illa forma ingreditur, ſed cum compoſitum, quod illa forma ingreditur, ſed cum comparte diſtincta realiter, non dejiciet à conditione formæ ſubſtantialis.

EXPLICAT II. Perez. de Incarnatione, ponitque duplicem definitionem: *Prima definitio Subſtantiæ eſt Logica* deſumpta ex Poſt. t.9. Ens ſubſtantiale ſeu per ſe dicitur quod non de ſubjecto alio dicitur ullo, quod ut explicet.

PONIT. I. Quod videatur definitio hæc eſſe falſa, nam anima equi eſt ſubſtantia, & tamen dicitur de ſubjecto, quod eſt materia equi, benè enim dico: id quod animat materiam equi, eſt anima equi. Quod ut ſolvat.

PONIT. II. Nullam eſſe intelligibilitatem, quam non poſſimus pro arbitrio in recto vel in obliquo nominibus exprimere, eſſe tamen quaſdam res, quæ in prima naturali & optima intelligendi ratione, intelliguntur ab omnibus, recto aſpectu, alia obliquo: hæc ita ſe habere clarum eſt, nemo enim primò ſentiens & intelligens dulcedinem primò dicit dulcedo, ſed dulce, id eſt, habens dulcedinem. Poſtea verò poſſumus pro noſtro arbitrio illud concretum diſſolvere, & formare nomen dulcedo, quam definientes dicemus, dulcedo, eſt qua aliquid eſt dulce. Hæc eſt notiſſima definitio dulcedinis, ſi autem non conciperemus prius dulce quam dulcedinem, ineptò definiretur dulcedo per dulce, res enim definire ſolemus per ea quæ notiora ſunt, & priùs concipiuntur. Si quis autem velit formare concretum, in quo velit dulcedinem in recto collocare, & in obliquo ſubjectum, ut ſi dicatur dulcedo pomata, violentiâ quadam id fit, & quaſi ordinem naturalem invertendo, multoq; melius oppoſitum ſit, tanquam magis imitans naturam rerum, unde etiam demonſtratio à priori præfertur demonſtrationi à poſteriori, quia illa magis imitatur naturam rei, & modus cognoſcendi ipſius, ſequitur modum eſſendi, cùm progrediatur à cauſis ad effectus concludendos, & incipiat à cauſis cognitionem; ut eſſe, natura incipit à cauſis.

PONIT. III. Quando Ariſtoteles dicit, eſt per ſe, vel ſubſtantiam, eſſe id, quod de nullo alio dicitur ſubjecto, intelligendum eſſe de ſubjecto prædicationum & denominationum intrinſecarum, quod eſt tale ſecundùm primam naturalem & optimam intelligendi rationem, tale autem eſt id, quod naturaliter & primò eſt rectum. Itaque accidens, eſt id, quod ne partialiter quidem, eſt rectum, ſecundùm naturalem intelligendi rationem, ſed obliquum vel modus obliqui. Hinc accidens reſpectu noſtri intellectûs, eſt Ens interminatum, in quo non poteſt firmari noſter intellectus, & eſt ſimile diaphano ſeu perſpicuo interminato; in quo nunquam figitur viſio oculorum, ſed ulterius progreditur, uſque ad ſuperficiem opaci, lucentem & coloratam. *Hæc illius explicatio.*

NON SATISFACIT I. Attendendo ad ea quæ habentur poſito II. Tum quia hujus ipſius primi & naturalis modi cognoſcendi danda eſſet ratio, cur in illo ſemper prius attingatur ſubſtantia & non accidens. Tum quia id quod eſt de linea dulcis, primò in nobis movet ſui intellectionem, quod primò movet ſui ſenſationem, prius enim eſt eſſe in ſenſu poſtea in intellectu; caſu autem quo primo eſſet in intellectu ſubſtantia, quàm accidens, quod primò movet ſui ſenſationem falſum hoc redderetur principium. Quod autem primò moveat ſui ſenſationem dulcedo, & non ſubſtantia dulcis, hoc exinde probatur, quia mediis accidentibus in ipſas notitias & differentias ſubſtantiarum devenimus, & in particulari per ſenſationem guſtûs, quæ appellatur dulcefactio, vel dulcis perceptio, devenitur in notitiam dulcis, hoc autem quod illic ſenſu percipitur, non eſt ſubſtantia ſed dulcedo. Unde primò guſtans dulcedinem, nego quod dicat dulce, ſed dicit dulcefactivum, hoc autem non eſt ſubſtantia ſed dulcedo proximè, conſequenter primò guſtans, dicit: dulcedo æquivalenter. Tum quia ſicut poſſumus dicere dulcedo, eſt qua aliquid eſt dulce, ita poſſumus dicere eſt dulcedo ſubjectum & Unio. Ergò non prius erit rectum ipſa ſubſtantia quàm accidens. Deinde cum res definiatur per ea quæ notiora ſunt & prima, cum ipſum dulce definiamus per habens dulcedinem, ſubſtantia & erit primum rectum & non erit, erit quidem ut ſupponitur, non erit autem, quia definitur per dulcedinem, quæ hoc ipſo erit prior & notior utpote definitiva dulcis, cum tamen definitiones fiant per priora & notiora. Denique cum prima operatio ſit ſimplex qualitas, illaque repræſentet ly dulce, hoc eſt dulce fa-

ut ſalvetur, quod perſonalitas Angeli, ſit ſubſtantialis, ipſam naturam Angeli non eſſe ſubſtantiam, quia vi hujus quòd uniri poſſit Perſonæ divinæ, evadit ne ſit ens primum intimè.

II. Ratio est. Præviæ diſpoſitiones ad formam cadavericam, ſunt quid intimè primum, ut quo; quia ſunt cauſæ formæ cadavericæ & ſuppoſitalitatis conſequentis.

Respondetur. Diſpoſitiones illas habere præcedentiam momentaneam, quæ ſubitò præit, ac proindè non ſufficit ad præcedentiam ſubſtantialem.

Contra. Præter jam dicta quia immeritò ſupponit diſpoſitiones illas eſſe momentaneas, re vera enim ſaltem illæ remotiores & quæ non ſunt ultimæ, non habent præcedentiam momentaneam. Rurſus cùm contingere poſſit; quòd aliquæ diſpoſitiones tam diu durent ac formæ materiales, cur ergò non erunt ſubſtantiales, cùm ex eo dicantur dejici à conditione ſubſtantialium, quia habent momentaneam præcedentiam. Rurſus hæc præcedentia momentanea eſt de linea durationis, quid conferet ad rationem ſubſtantialis, nec videtur poſſe inferri diſtinctionem genericam ſubſtantialis & accidentalis, quòd diu vel non diu duret.

III. Ratio Est. Creatio activa materiæ v. g. primæ eſt accidens, & tamen eſt ens primum, cum præcedat ſuum terminum vel certè non ſubſequatur.

Respondet Perez. Miſſis aliorum principiis, concedendo creationem eſſe modum accidentalem, & non eſſe primum intime, quia eadem primitas, id eſt, ſuppoſitalitas manere poteſt, etiam variata creatione materiæ.

Contra. Poſito quod eadem ſuppoſitalitas materiæ manere poſſit, etiam variata creatione materiæ, nego adhuc creationem non habere rationem prioris, adeoque adhuc habebit rationem ſubſtantialis.

Explicatur IV. Subſtantia, fundamento habito in Hurtado. Subſtantia vel ſubſtantiale, eſt id, quod exiſtit per ſe, per ſe autem illud exiſtit, quo relicto & circumſcriptis aliis, rejectiſq; ab illo diſtinctis, non cenſetur ens quidquam eſſentiale, ſibi amiſiſſe. Et ita in DEO Miſericordia eſt ſubſtantia, quia ſi eam auferas à DEO, non eſt DEUS, cenſeturq; aliquid eſſentiale ſibi amiſiſſe. Materia prima eſt ſubſtantia, forma item, quia ſi ad invicem à ſe circumſcribantur & ſeparentur, nihil eſſentiale materia, formaque amittit. Si autem circumſcribas à compoſito formam, aliquid eſſentiale amittet compoſitum. Rurſus accipe aliquod artificiale opus, cujus forma eſt non aliud, niſi quantitas, aliaq; accidentia ſic vel ita terminata, circumſcribe hæc accidentia à ſubjecto, nihil eſſentiale perdet ſubjectum. Per Ly autem eſſentiale, ſimpliciter excluduntur accidentia, quæ nonniſi cum certis reduplicationibus ſunt eſſentialia, & ita calido quà calidum eſt, eſſentialis eſt calor, ſed hæc eſſentialitas non eſt eſſentialitas ſimpliciter, ſed cum addito reduplicationis vel intentionis noſtræ.

Quæres II. *Quotuplex eſt Subſtantia?* Dividitur ſubſtantia in completam quæ eſt totum per ſe non ordinatum ad aliud, qualis eſt DEUS, Angelus, compoſitum ſubſtantiale. Et in ſubſtantiam incompletam, quæ eſt aliquid per ſe, ſed eſſentialiter ordinatum ad aliud, quales ſunt formæ ſubſtantiales. Subſtantia rurſus completa dividitur in creatam & increatam, &c. Inter alias autem diviſiones, eſt etiam diviſio ſubſtantiæ in ſubſtantiam primam & ſecundam, nomine ſubſtantiæ primæ venit ſubſtantia individua, de hac ſentit Ariſtoteles, quòd de ſubjecto non dicatur, intellige tanquam aliquid ſuperius. Dicit rurſus, quòd in ſubjecto non ſit, quia individuum non recipitur in alio individuo. Subſtantia autem ſecunda eſt ſubſtantia univerſalis, de hac dicit Ariſtoteles, quòd non inſit ſubjecto, hoc ſenſu quia quidquid exiſtit, ſingulare eſt. Secundò quòd dicitur de aliquo ſubjecto, quia illi convenit habere inferiora & prædicari de illis. Sed circa ſubſtantiam nulla principalius agitari poteſt quæſtio, quàm de termino ſubſtantiæ, qui eſt ſubſiſtentia, à cujus intellectione, multæ etiam fidei quæſtiones pendent.

DIFFICULTAS I.

De Subſiſtentia ſecundùm ſe.

Præmitto I. *Explicationem terminorum in hac materia uſitatorum.*

Substantia Est Ens Per Se Existens, & in præſenti non condiſtinguitur à natura & eſſentia, quorum terminorum differentia ex aliis locis ſupponitur, eadem enim entitas prout eſt ratio per ſe eſſendi vocatur ſubſtantia, prout eſt principium omnium perfectionum, vocatur natura. Unde etiam materia & forma dicuntur naturæ, quia illis competit ratio principii, & eadem entitas quatenus per eam reſponderi poteſt ad interrogationem quid eſt; vocatur quidditas, neque enim quando quæritur quid eſt hoc? licitum eſt reſpondere, per prædicamentum quantitatis; quod ſit longum, vel qualitatis quod ſit dulce, ſed reſpondemus per ipſum rei eſſe, quòd ſit homo, Leo &c. Nomen etiam græcum οὐσία appropriavit uſus, ad ſecundam ſubſtantiam.

Subsistentia Variam Acceptionem Habet; I. enim ſumitur pro quocunq; verò & non deceptorio, & quia veritas alia eſt in rebus ſeu objectiva; alia in conceptu ſeu formalis, ita & ſubſiſtentia alia eſt rerum, alia conceptuum. De ſubſiſtentia rerum loquitur Ariſtoteles lib. de mundo ad Alexandrum, *quædam dicuntur in aëre habere hypoſtaſin ſeu ſubſiſtentiam ut nubes, quædam verò non habere, ut Irides.* Subſiſtentiam con-

Digitized by Google

conceptuum exprimit illa uſitata phraſis : hæc concluſio, probatio &c. non ſubſiſtit, ſeu non eſt vera. II. ſumitur ſubſiſtentia pro carentia motus. III. pro eo quod fundamenti loco eſt, cui reliqua ſupponuntur. Et ita baſis, eſt id, ſupra quod columna ſubſiſtit. IV. pro eo quod exiſtit & excludit actualem inhærentiam. Et ſic accidentia Euchariſtica, dicuntur ſubſiſtere ſine ſubjecto. V. ſumitur etiam ſubſiſtentia pro quocunque in rerum natura exiſtente. Cæterum ſubſiſtentia (prout hic de illa) accipitur potiſſimum pro complemento ultimo ſubſtantiæ mox explicando ! ſic ſubſiſtentiam ſumptam, appellat uſus hypoſtaſim.

Addo tamen in rigore Philoſophico loquendo malam eſſe hanc locutionem : Subſiſtentia Petri, ſubſiſtentia Pauli, ſed dici deberet: ſubſiſtentia Petrus, ſubſiſtentia Paulus, Ly enim v.g. ſubſiſtentia Petri ex modo loquendi, ſignificat ſubſiſtentiam, eſſe quaſi partem aliquam Petri, eſſeq; illam in Petro haberiq; ab illo, cujus oppoſitum ſentiendum eſt de ſubſiſtentia ut infra dicetur. Colligere id eſt ex S. Thoma 3. par. q. 2. ar. 3. in Th. Et in quodlibeticis quæſt. q. 9. ar. 2.

Persona. Interdum Sumitur Pro Concreto, Interdum Pro Abstracto. Sumpta pro concreto dicit naturam & ſubſiſtentiam. Sumpta autem pro abſtracto, dicit idem quod ſubſiſtentia, cum hoc tamen diſcrimine, quia ratio ſubſiſtentiæ eſt quid commune ad ſuppoſitum rationale & irrationale, nomen autem Perſonæ, denotat nonniſi ſubſtantiam rationalē. Hinc Perſonam definit Boëtius, rationalis naturæ individuam ſubſtantiam.

Suppositum. Multiplicem Habet Sui Acceptionem. Interdum enim ſuppoſitum ſumitur phyſicè, quomodo ſe habet materia ad formam, interdum ſumitur Logicè, quomodo particulare dicitur eſſe ſub univerſali, ſeu ſuppoſitum univerſali, concretum ſub abſtracto &c. Sumitur deniq; metaphyſicè & prout hic de illo h. e. pro concreto ex natura & ſubſiſtentia. Interdum etiam ſumitur pro ipſa ſubſiſtentia. Cæterum qui admittunt ſubſiſtentiam abſolutam in Divinis, non concedent idem eſſe ſubſiſtentiam & perſonam. Suppoſitum ſic ſumptum plures habet ſui denominationes, vocatur enim res naturæ, quia cum hypoſtaſis non conveniat niſi primis ſubſtantiis ſeu individuis, quæ ſola realiter & non per intentionem exiſtunt, hinc benè ſuppoſitum vocatur res naturæ, quia ſcilicet non convenit niſi realiter exiſtentibus. Rurſus idem ſuppoſitum vocatur hoc aliquid, ad ſignificandum triplicem determinationem entis ſubſiſtentis. I. quæ excludat univerſalitatem ſubſtantiarum ſecundarum. II. quæ excludat rationem individui vagi. III. quæ excludat rationem partis, adeoq; indicet vel conſtituat hoc vel illud totum.

Præmitto II. *Ariſtoteles ſi non agnoſcit dari alietatem inter ſubſtantiam & ſubſiſtentiam, ſaltem fundamentum dedit in ſua purè naturali Philoſophia, diſceptandi: annon eſſet diſtincta*, nam in Logicis 1. Poſt. t. 9. inter 4. modos, quibus aliquid de alio per ſe dicitur, numerat hunc tertium: cùm aliquid non dicitur de ſubjecto aliquo, eſtque ſubſtantia, & hoc aliquid ſignificat quod propriiſſime in ſubſiſtentiam cadit de quo infra. In Phyſicis 1. de anima t. 64. *Humanitas inquit non ſtat nec ambulat ſed homo.* In Metaphyſicis 5. Metaph. t. 16. duobus modis aſſerit ſubſtantiam dici in quantum eſt *Quod quid*, qualis eſt forma & ſpecies, & in quantum eſt ipſum ultimum ſubjectum, quod de alio non dicitur. Jam verò per nos eſſe ultimum ſubjectum, eſt ens per ſe, eſſe autem ens per ſe, eſt ſolum ac ſeparatum ab omni alio exiſtere, ita autem exiſtere, eſt eſſe ſubſtantiam individuam per quam definitur ſubſiſtentia à Boëtio.

Præmitto III. *Quænam fuerunt controverſiæ in Eccleſia de iſta materia, I. Controverſia fuit excitata ab Arianis*, quæ impugnabat naturam potius ipſam & Deitatem, quàm Perſonam, dum aliqui ſecundam Perſonam creaturam ab æterno conditam, alii nonniſi ex generatione materna productam, alii minorem DEUM dicebant. *Oppoſita illi controverſia* fuit Sabellianorum quæ magis circa ſubſiſtentias & perſonas verſabatur, tollebat enim diſtinctionem Perſonarum, quibus acceſſerunt Patropaſſiani, qui dicebant Patrem pro nobis paſſum eſſe. &c. *II. Controverſia fuit excitata à Neſtorio*, qui non ſolùm duas naturas ſed & duas Perſonas in Chriſto ponebat, quanquam non tam id docebat quam id potius ſequebatur ex doctrina Neſtoris, pernegabat enim ſe admittere duas Perſonas in Chriſto, quod expreſſit Cyrillus Epiſt. 8. ad Clerum Conſtantin. &c. *Quandoquidem inquit ſcopum habent duos prædicare Chriſtos ac duos Filios ac hominem ſeorſim & DEUM, ſeorſim conſtituere, eoq; ſtabilito ſolarum perſonarum unitionem aſſerunt, ideò verſutè agunt & excuſationes in peccatis fingunt.* Vide Petavium de Incarn. lib. 5. c. 9. Cui oppoſitus fuit error Eutichetis, duas perſonas cum Eccleſia negabat, ſed contra Eccleſiam & contra Neſtorium, etiam duas naturas Chriſto auferebat, quæ ſecta diviſa fuit, alii enim dicebant ex duabus naturis factam eſſe unam, utebanturque ſimilitudine Athanaſii, qui adfert ſimilitudinem unionis corporis & animæ ad explicandam unionem hypoſtaticam, alii dicebant non mutatas eſſe duas naturas, in tertiam, ſed humanam integram, non manſiſſe. de ſenſu Eutichetis prolixè diſcurrit Lugo de Incarn. tota Diſp. 9. *III. Controverſia erat intra terminos Catholicæ fidei*, eratq; non de re, ſed de ſola voce quid ſcilicet hæc vox quid hypoſtaſis ſignificaret. Hieron. Epiſt. ad Damaſ. 57. renuebat admittere tres hypoſtaſes in DEO, ne videretur tres naturas admittere.

Gregor.

Digitized by Google

Gregor. Nazianz. Orat. 12. & Damaſc. lib. 1. a. 8. etiam nomen οὐσία à DEO ſecernebat, eo quod nomen ſubſtantiæ importet rationem ſubjectantem accidentia; DEUS autem accidentium capax non eſt. Vide Auguſt. l. 7. de Tr. c. 5. Rurſus Athanaſ. Epiſt. ad Afric. *Hypoſtaſis ait eſt una.* Similia habet Orat. 5. contra Arrian. Cyrillus Hieroſ. Cat. 6. ait *DEUM eſſe multinominem & omnipotentem & unius modi hypoſtaſis.* Concilia tamen Conſtantinopol. I. Chalcedon. II. diſtinxerunt illas voces & ante illa Dionis: Areopag. c. 2. de Eccleſiaſt. hyerarchia, ubi de baptiſmo loquens, *ter inquit ipſum mergit Antiſtes, ad tres ejus qui initiatur demerſiones, & emerſiones trinam Divinæ felicitatis invocans hypoſtaſim.* Gregor. Nazianz. Orat. 72. dicit de Deo, unum eſſe Uſia, trinum hypoſtaſibus. Quia ipſa in re duplex fuit controverſia, prima merè græca, an idem ſit Uſia & hypoſtaſis, alia autem controverſia fuit de latina traductione an idem eſſet Uſia & latinum ſubſtantia, an idem hypoſtaſis & perſona ſeu ſubſiſtentia. De hac ſecunda citatus Hieronymus diſcurrebat. *Interrogamus, inquit, quid tres hypoſtaſes, eſſe arbitrentur, intellige tres Perſonas ſubſiſtentes, ajunt, reſpondemus nos ita credere.* Et ſubdit, nihilominus taceantur tres hypoſtaſes ſi placet, & una teneatur.

Punctum Difficultatis I.

Quid definitivè Subſiſtentia?

PRÆMITTO I. *Quid ſit eſſe individuum ſeu ſubſtantiam primam?* revocoq; breviter aliud eſſe individuum primò intentionaliter de quo egi de Unitate, aliud individuum, ſecundò intentionaliter de quo in Logicis, utroq; modo ſumptum concipi poteſt & tanquam aliquid poſitivum, & tanquam aliquid negativum. Individuum primò intentionaliter poſitivè tamen acceptum, eſt ipſa entitas, radix indiviſionis in aliud ſe, negativè autem acceptum, eſt ipſa negatio diviſionis in aliud ſe. Individuum ſecundò intentionaliter poſitivè acceptum, eſt id quod ſubeſt ſpeciei & prædicatur de uno. Negativè autem acceptum, eſt id quod non prædicatur de multis. Ex hoc autem collige individuum involvere incommunicabilitatem: nam nec plura eſſe, nec de pluribus prædicari poteſt. Et quia incommunicabilitas opponitur communicabilitati quot modis dicitur communicabile, tot modis dicetur incommunicabile individuum: jam autem communicabile aut communicatum, aliud eſt communicabile alteri, ut ſubjecto inhæſionis, & ſic eſt accidens. Individuum autem quod eſt Petrus, non poteſt eſſe accidens, aut eſt communicabile alteri ut inferiori, & ſic individuum incommunicabile eſt, quia nil habet ſe inferius, aut denique eſt communicabile ut toti, & hoc repugnat individuo, ſi per ſe ſtet. Porrò individuum ſpectare ad rationem Perſonæ, colligitur ex proportione & habitudinibus utriuſque, ſicut individuum, non poteſt prædicari de pluribus, ſic nec Perſona, individuum dicit incommunicabilitatem, dicit & Perſona. Hinc S. Thom. 3. q. 3. art. 1. ad 2. Perſonam dicit appellari incommunicabile, quia non poteſt prædicari de pluribus. Rurſus individuum coincidit cum particulari, rationem autem Perſonæ coincidere cum particulari infra videbimus. Deniq; individuum infert incommunicabilitatem, infert & ſubſiſtentia, quæ neque poteſt communicari alteri ut ſubjecto per modum accidentis, neque ut inferiori, cum non ſit univerſalium, neque communicari poteſt toti ut pars, quia eſt rei totalitas ut dicetur.

PRÆMITTO II. *Quid ſit habere rationem totius;* Explicatur hoc inprimis in ſententia Ariſtotelis, qui 5. Metaph. ait: *Totum eſt à quo nulla pars abeſt, eorum ex quibus totum natura dicitur.* Rurſus quid ſit habere rationem totius benè explicatur per negationem partis, ſeu per non habere imperfectiones partis, quæ omnia explicat Philoſophus ibid. t. 30. *Partes eſſe ex quibus totum componitur aut in quas aliquid dividi poteſt, ſive hoc ſit quantum ut duo reſpectu trium, ſive non quantum, quomodo genus, eſt pars ſpeciei,* unde ulterius inferebat infinitum quod appellabat, accipere extra; habere potius rationem partis, ſicut enim pars, eſt id propter quod in toto eſt aliquid accipere extra. Numerat Ariſtot. imperfectiones partis has; I. perfectione & entitate minorem eſſe toto. II. habere ſe ad totum ut materiam ad formam ex 2 Phyſ. t. 31. III. quod ſe habet ad totum ſicut habitum ad habens ex 5. Metaph. tex. 29. & quod inde ſequitur pars non eſt ſua ſed totius, habeturq; non habet. Unde etiam dicit 1. Polit. c. 3. *Pars, inquit, non ſolum eſt alterius, ſed etiam omninò alterius, ut ſervus non ſolùm eſt ad dominum, ſed omninò Domini.* IV. quod eſſe potius toti competat quàm parti ex 2. Metaph. t. 46. & quia partes ſunt potius inchoatio entis quàm ens, totumq; reſpectu illarum, habet rationem completi & integri. V. Quòd illam eſſe unitam melius ſit ipſi, hinc etiam communicabilis eſt, perficiturq; in toto. Denique partis non eſt agere ſed totius ex 1. de Anima t. 64. Porrò rationem ſubſtantiæ non habere rationem partis, ex antiquioribus docet Theodorus Abucara Opuſc. 29. Hinc inter notas hypoſtaſeos cenſet, quòd hypoſtaſis inquit, non ſit pars, & ſubdit, *non ſufficit naturam componi ex propriis notis ad conſtituendam hypoſtaſim, ſed ad hoc concurrere inſuper oportet ut non ſit pars.* S. Thom. Opus 2. contra Græcos c. 6. rationem reddit cur manus in homine non habeat rationem ſubſiſtentis, quia habetur à toto. Sed de hoc loco infra. Similia habet in 3. d. 5. q. 1. ar. 3. ad 3. & q. 2. a. 2. ad 2. ubi rationem reddens cur anima ſeparata non ſit Perſona, quia potentia eſt pars. Et Leonti Bizantius lib. adverſus Neſtorium & Eutich. ſimilia habet.

Digitized by Google

ea quæ per connotata explicantur multiplicatis ſuis connotatis, non eſt neceſſe multiplicari ſecundùm id quod dicunt in recto. Sic v. g. multiplicatis Paternitatibus non eſt neceſſe multiplicari ſecundùm id quod dicunt in recto. Sic v. g. multiplicatis Paternitatibus non eſt neceſſe multiplicari entitates Patris, in relatione item tranſcendentali multiplicatis connotatis terminorum, v. g. effectuum & cauſabilium, non eſt neceſſe multiplicari ipſam entitatem cauſæ, & ſic de reliquis connotatis, cum ergò à ſubſiſtentia, ratio ſubſtantiæ primæ, importetur nonniſi in recto, ratio autem totius pro obliquo, multiplicatis habentibus tribus rationem totius, non erit neceſſe multiplicari ipſas ſubſtantias, verè autem in Divinis dici poteſt, quod habeant tres rationem totius, neque enim ad ſe comparantur ut partes, quòd ſi non ſunt tres ſubſtantiæ individuæ, non erunt tres Dii individui.

Instabis. Natura divina prout condiſtincta à ſubſiſtentia non eſt univerſalis, ergò eſt individua & tamen non Perſona. Ergò ratio Perſonæ non conſiſtit in ratione ſubſtantiæ individuæ.

Respondetur. Nomine naturæ individuæ duo venire. Primò ratio incommunicabilis alteri ullo modo, & hæc non competit naturæ Divinæ quæ communicatur tribus Divinis ſuppoſitis, & tamen ratio incommunicabilis, eſt ratio conſtitutiva ſubſiſtentiæ. II. Ratio individui ſupponit pro non diviſibili in aliam entitatem; hæc ratio competit naturæ Divinæ, ſed non conſtituit differentialiter Perſonam.

Objicitur II. Hæc definitio coincidit cum definitione Boëtii quæ admitti non debet. Nam humanitas Chriſti eſt ſubſtantia individua naturæ rationalis, & tamen non habet Chriſtus Perſonam humanam.

Respondetur. Prædictam definitionem ſi rectè intelligatur admitti poſſe, nempe ſi nomine individui intelligatur natura, non illa quæ eſt indiviſibilis in aliam entitatem, ſed quæ nullo modo eſt communicata alteri.

Instabis. Formalitas illa quæ conſtituit ſubſiſtentiam, vel eſt totalitas prædicatorum eſſentialium, vel eſt aliqua alia totalitas, ſi eſt totalitas prædicatorum eſſentialium, Ergò natura humana Chriſti erat inaſſumibilis, quia implicat ut ſubſtantia prædicatis ſuis eſſentialibus careat. Quod ſi ſubſiſtentia importet aliquid aliud & non totalitatem prædicatorum eſſentialium, quæ illa totalitas eſt?

Respondetur. Totalitatem hîc accipi prout eſt radix negationis eſſe partem, eſſe in alio &c. ſimilia.

Objicitur III. Patres ordinariè explicant ſubſiſtentiam per naturam, una cum accidentibus ſumptam.

Respondetur ad explicandam ſubſiſtentiam, aſſumi accidentia, tanquam aliquid notius, non tanquam quidditativum quid, ad eum modum quoad explicandam individuationem accipit S. Thom. materiam ſignatam, nonniſi tanquam aliquid notius.

Objicitur IV. Si perſona eſſet ſubſtantia individua prout habet rationem totius. Ergò quoties mutatur ratio totius ut mutatur in omni nutritione, toties mutabitur Perſona.

Respondetur. Probaturum hoc argumentum quod toties mutetur relatio paternitatis, quoties mutatur entitas Patris qui eſt Pater. Directè autem dici poteſt quod quoties mutatur ratio ſubſtantiæ individuæ, ſecundùm quod individua eſt h. e. quoties ex incommunicata, communicata, ex tota in rationem partis tranſit, toties mutatur Perſona, licèt non mutetur mutatione alia poſita.

Addo Hic ad non pauca ſolvenda, quod aliud ſit habere naturam totam & aliud habere ſe illam per modum totius. Nam humanitas Chriſti eſt tota, non tamen habet rationem totius, hoc autem quod habet rationem totius, illud eſt ſubſiſtens. Et ſicut quando gutta A & gutta B. uniuntur utraque eſt tota, nec habet rationem totius, ita & in præſenti.

Punctum Difficultatis 2.

De Diſtinctione Subſiſtentiæ à Naturâ.

Durandus & Henricus *diſtinguunt ſubſiſtentiam à natura, ſola ratione*, ita ſicut diſtinguitur ens & entitas. *Scotiſtæ diſtinguunt illam ex natura rei*, & per certas quaſdam negationes quas duas ponunt. Primam negationem aptitudinis ad dependendum ab alio, tanquam à ſuppoſito, quam negationem quia non dicit anima ſeparata, non eſt Perſona. Secundò negatio quam dicit ſubſtantia, eſt negatio actualis dependentiæ, ab alio ſuppoſito, quam negationem, quia non dicit humanitas Chriſti, ſit, ut non habeat propriam Perſonam. *Modaliter ſubſiſtentiam diſtinguunt* ex noſtris Suar. uterq; Vaſq. Lugo. Realiter ſimpliciter diſtinguunt Hurtadus & Arriaga.

I. Sententia in hoc habet difficultatem, quia ſi ſubſiſtentia & natura ante actum noſtri intellectus non diſtinguantur. Ergò nemine cogitante, quidquid competit uni, competit & alteri, aliàs ſi non competeret, ergò ratione illius non competentis, idq; nemine cogitante, alietatem habent adeoq; diſtinctionem. Porrò nemine cogitante competit naturæ aſſumi à verbo, ergò & perſonæ competit aſſumi, cujus oppoſitum fides docet.

II. Sententia in quantùm recurrit ad diſtinctionem ex natura rei, alias jam refutata manet, in quantum autem recurrit ad negationes non ſatisfacit. Tum quia hujus negationis talis, debet oſtendi aliquod poſitivum fundamentum, & hoc potius ſalvabit rationem Perſonæ. Si enim illi negationem diviſionis in plura, dicunt fundari in aliquo poſitivo, conſequenter etiam hic

idem

Digitized by Google

idem dicere debent. Procedit ergò ratio a pari in illorum principiis. Tum quia ſi negationes illæ, faciendo ſubſiſtentiam differre tantùm ex natura rei, à naturâ, nihilominus hoc præſtant ut communicetur natura humana non communicata ſubſiſtentia humana, ſalvat hæc ſententia in creatis contradictoria communicari & non communicari, quod eſt invehere myſterium Trinitatis in creata, de quo argumento aliàs. Tum quia hæ negationes ſupponunt id de quo quæritur: ſupponunt enim negationem aptitudinis uniri alteri tanquã ſuppoſito, de quo ipſo formaliſſimè quæritur, quid tandem & quomodo diſtinctũ ſit?

III. Sententia impugnari ordinariè ſolet quod non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas modalis vel realis diſtinctionis inter naturam & ſubſiſtentiam. Inter has ſententias mediam viam ineundo.

Dicendum I. *Subſiſtentiam ſecundùm id quod dicit in recto non diſtingui nemine cogitante à naturâ.*

Probatur I. Variis auctoritatibus quas lege apud Tiphanum opuſc. de ſubſiſt. & apud Petav. tom. II. dogm. Theolog. lib. 2. &c.

I. Auctoritas eſt negativa, quia Patres diſputantes cum Neſtorianis & Eutychianis, nunquam leguntur meminiſſe ſuperadditæ entitative Perſonæ. Et licèt ordinariè auctoritates negativæ, parùm convincunt, tunc tamen convincunt, quando aliquid non eſt dictum à Patribus, & tamen locus erat proprius dicendi, & quando procedunt dogmatiſando in illo genere. In his enim defuiſſet illis ſpecialis illuminatio, ſi hoc non tetigiſſent: quod præſumi de DEO non debet. Hæc autem concurrunt in præſenti.

II. Auctoritas. Quia nunquam fuit negata à PP. hæc propoſitio. Perſona eſt individua & completæ naturæ rationalis ſubſtantia cum proprietatibus, falſa autem eſt hæc propoſitio apud oppoſitos, cum ſubſiſtentia non ſit ipſa ſubſtantia, ſed ſuperadditum ſubſtantiæ. Quod autem propoſitionem illam non negarint PP. inde colligitur, quia Acephalus quærebat ex Ruſtico Diacono ut habetur Tom. 6. Bibl. novæ PP. quid haberet minus natura Chriſti præ Perſonis humanis? non reſpondit Ruſticus non habēt entitatem ſuperadditam, ſed reſpondit nihil habet minus, ſed tantùm ex hoc quod ſit unita, ex hoc quod habeat rationem partis in Chriſto, non eſſe perfectam.

III. Auctoritas. Hypoſtaſis præ Hypoſtatico dic t aliquam entitatem, nomine autem hypoſtatici, venit natura, & tamen per PP. hypoſtaſis præ hypoſtatico non dicit aliquam entitatem. Ita B. Theodor. Tom. novæ Bibl. 9. *Eſt aliquid, inquit, quod dicitur hypoſtaticum, & aliquid quod dicitur hypoſtaſis, & eſt commune utriq; componi ex natura & proprietatibus, differunt tamen, quia hypoſtaticum eſt pars alicujus, hypoſtaſis autem, non eſt pars.* Similia habet S. Maximus in Epiſt. ad Georgium.

IV. Auctoritas. Falſa eſt per oppoſitos hæc propoſitio, quòd nemine cogitante non ſit diſtincta Perſona à ſubſtantia, vera autem per PP. Unde Maxim. Martyr. in Dial. X. contra Anomæos ut ſcribit Demetrius Cydonis in libro de proceſſione Spiritus S. conceſſit dictam propoſitionem. Cum enim Anomæus dixiſſet inquit Demetrius aliud eſt ſubſtantia, aliud hypoſtaſis, S. Maximus reſpondit, aliud & aliud, ſed non ut res, illo verò objiciente, igitur fiet compoſitio. Sanctus occurrit, aliud & aliud dixi non ut rem, ſed ita ut aliud ſignificet ſubſtantia aliud hypoſtaſis, ſicut granum frumenti dicitur & eſt ſemen & fructus.

V. Auctoritas Est. Hypoſtaſis ad naturam per oppoſitos non habet ſe per modum particularis ad commune & per modum ſpeciei ad Genus, hæc enim non diſtinguuntur, realiter nemine cogitante, ſed per Patres ita ſe habet hypoſtaſis ad naturam quod probatur. Baſil. Ep. ad Greg. Niſſ. & Epiſt. 149. *quæ eſt, inquit, ratio communis ad proprium, eandem habet Uſia ad hypoſtaſim.* Et infra Epiſt. 191. idem repetit. Idem habet Cyrill. Alexand. dial. 1. de Trinit. Theodor. dial. 1. contra hæreticos. *Secundum, inquit, doctrinam Patrum quam habet differentiam à proprio commune, vel genus à ſpecie & individuo, eam habet Uſia ab hypoſtaſi.* Author libri de definitionibus qui adſcribi ſolet Athanaſio eadem repetit: *Uſia, inquit, genus, natura, forma, una res eſt, perſona verò, character, hypoſtaſis, individuum, proprium, etiam ipſa ſunt unum.* S. Damaſc. lib. 3. c. 6. *Commune eſt ſubſtantia, ut ſpecies, particulare verò hypoſtaſis: particulare verò dicitur, non quod aliquam partem habeat natura, aliam non habeat, ſed particulare numero, tanquam individuum.*

Quod attinet auctoritates S. Thomæ.

I. Est. Falſa eſt hæc propoſitio apud oppoſitos, quod deeſſe Perſonam Chriſto, non ſit deeſſe perfectionem aliquam naturæ, unde enim excogitabiliter argui poteſt, quòd aliquid ſit perfectio, inde inferetur, etiam ſubſiſtere, eſſe perfectionem. Per S. autem Thomam vera eſt hæc propoſitio, ergò apparet S. Thom. non eſſe pro illis. Minor probatur ex 3. parte q. 4. Artic. 2. ad 2. *Dicendum, inquit, quod naturæ aſſumptæ non deſit propria perſonalitas, ob defectum alicujus quod ad perfectionem naturæ humanæ pertineat, ſed per additionem alicujus, quod eſt ſuper naturam humanã, quod eſt unio, ad Divinam Perſonam.*

Respondebis non deeſſe quidquam perfectionis naturæ qua natura eſt, deeſſe tamen perfectionem, qua ſubſiſtens eſt.

Contra. Quia ſi ſenſiſſet aliquid reale abeſſe, dum abeſt Perſona, non dixiſſet quod hoc fiat per additionem alicujus, ſed dixiſſet, quod fiat deperditione alicujus, quia non habere perſonam per oppoſitos formaliter, fit per negationem alicujus entitatis.

II. Auctoritas Est. Falſa eſt per oppoſitos

poſitos hæc propoſitio ; quod ſi dimitteretur humanitas à Verbo, hoc ipſo fore perſonatum, vera autem eſt per S. Thomam, ergò apparet oppoſitos non idem cum S. Thoma ſentire. Minor probatur ex quæſtion. de Unione VERBI, & in compend. Theolog. c. 211.

PROBATUR II. Ratione Theologica. Quia ſi concederetur ſubſiſtentia diſtincta à natura, non poſſet commodè & ad mentem Patrum explicari myſterium Incarnationis. Quod ipſum probatur. Quia carentia Perſonæ humanæ in Chriſto vel poterat non eſſe, vel non poterat non eſſe, ſi primum. Ergò contra Neſtorium non procedent efficaciter argumenta Patrum, quæ ſupponunt ordinariè, non poſſe aſſumi Perſonam humanam cum natura, ſi ſecundum contra erit, quia ſequeretur repugnare DEO aliquid creatum contra Auguſt. lib. 12. de Civit. c. 2. lib. de fide & Symb. c. 4. Contra Maximum opuſc. ad Marinum diſcip. *Nihil enim naturalium, inquit, ſicut & ipſa prorſus natura, auctori naturæ unquam repugnat*, etſi aliquid creatum dicit poſitivam contrarietatem ad aſſumi, dicent Monotelitæ, non potuiſſe aſſumi voluntatem humanam, locosq; Scripturæ, dicent non poſſe ſimpliciter accipi, quia repugnat voluntatem aſſumi.

PROBATUR III. Argumento negativo, quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas ponendæ ſubſiſtentiæ, quæ ſecundùm id quod dicit in recto diſtinguatur à ſubſtantia. Si enim eſſet aliqua neceſſitas hæc eſſet, quia Chriſtus aſſumpſit naturam humanam & non aſſumpſit ſubſiſtentiam, ſed hoc totum ſalvari poteſt, ſine diſtinctione entitativa ſubſiſtentiæ à naturâ, ſecundùm id quod dicit in recto, ſalvandoq; ſubſiſtentiam per hoc, quòd ſit natura, habens ſe per modum totius. Quod ipſum probatur. Una gutta ſola, additione ad aliam guttam, & ſine productione ullius entitatis poſitivæ, amittit rationem totius, triangulus definit eſſe triangulus ſola additione novi anguli, litera deſinit eſſe litera & incipit eſſe Syllaba ſola additione literæ ſine deperditione ullius poſitivi. Formæ totales, oſſis, nervi, &c. deſinunt eſſe totales, ſola additione formæ viventis in ſententia, tenentium formas partiales, ratio uniûs, excluſiva alterius, amittitur additione alterius, ſine ulla deperditione. Quod ipſum in hoc univerſaliter reſolvitur. Quia poteſt abeſſe ratio totius ſine ulla deperditione alicujus entitativi.

CONFIRMATUR. Contra eos qui eam diſtinguunt modaliter, effectumq; illius formalem, ponunt exſtere per ſe, non in alio. Non producat DEUS entitatem ſuperadditam Perſonæ v.g. humanæ, & non uniat illam cum ullo alio, hoc enim non repugnat, quæro vel erit in alio vel non erit, ſi erit in alio, ergò ſupponetur unita, cum ſupponatur non unita, ſi non erit in alio. Ergò habebit effectum formalem non eſſendi in alio, qui eſt effectus formalis ſubſiſtentiæ ſine ſubſiſtentia.

DICENDUM II. *Ratione connotati nemine cogitante diſtinctam eſſe ſubſiſtentiam à natura non ſubſiſtente.*

PROBATUR. Quia ſubſiſtens nemine cogitante, importat connotatum: habentis ſe per modum totius, & natura non ſubſiſtens, dicit negationem hujus connotati, ergò ratione hujus connotati, nemine cogitante diſtinguuntur. Conſequenter & ipſa ſubſiſtentia diſtinguetur nemine cogitante ratione connotati à natura, quia ſubſiſtentia ut probatur, importat rationem totius, non importat præcisè natura, ſubſiſtentia fundat eſſe nonniſi in ſe & non in alio, quod non fundat ſe ſola natura.

DICENDUM III. *Quoniam vis ex phraſibus PP. non colligatur diſtinctio entitativa ſubſiſtentiæ ut videre erit in ſolutione objectionum, planior tamen eſt modus defendendi illam eſſe diſtinctam entitative.*

PROBATUR I. Quia planius cognoſcitur ſeparatio entis ab ente quàm ſeparatio nonniſi connotativa.

PROBATUR II. Quia poſita diſtinctione entitativa ſubſiſtentiæ à natura, planius ſalvatur hoc principium, quomodo ſint actiones ſuppoſitorum.

PROBATUR III. Quia planius ſalvatur, quomodo à Perſona VERBI infinitantur & dignificantur, actiones, conſtituanturq; unum per ſe fundativum communicationis Idiomatum. Quia tamen maxima eſt difficultas de prima & ſecunda concluſione, illa præmunienda erit ſolutione objectorum.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Lugo. Chriſtus aſſumpſit naturam humanam, & non aſſumpſit Perſonam. Ergò perſona addit aliquid poſitivum ſupra naturam humanam.

RESPONDETUR. diſt. conſeq. Ergò Perſona addit aliquid poſitivum ratione connotati Conced. ratione ejus quod dicit pro ſubjecto & in recto. Nego Conſeq.

INSTAT I. Hujus propoſitionis definitæ à Conciliis; Verbum non aſſumpſit Perſonam humanam ſed naturam, hujus inquam propoſitionis ſenſus eſſet, natura humana aſſumpta à Verbo, non manſit per ſe exiſtens ſine unione ad Verbum, quòd adeò clarum eſt, ut eſſet ridiculum & indignum omninò, quod ab Eccleſia univerſali ut fidei dogma definiretur.

RESPONDETUR. Retorquendo argumentum quòd per Lugo reddantur ridiculæ definitiones Patrum, quia per illum dictæ propoſitionis hic foret ſenſus. Verbum aſſumpſit ſolam naturam humanã, & non aſſumpſit entitatem ſuperadditam naturæ ſeu quæ non eſt natura humana, quod ſi ridiculum non eſt, nec prius ridiculum

Digitized by Google

lum erit. Rurſus dictæ propoſitionis hic foret ſenſus. Verbum aſſumpſit naturam, quæ non manſit per ſe exiſtens. Quis autem dubitat quod ſi aſſumpta unitaq; eſt, non manſerit per ſe in ſe independenter ab exiſtendo in alio.

CATEGORICE AD ARGUMENTUM. Duplex poteſt cogitari unio inter naturam humanam& Verbum, una merè accidentaria, quæ ſita ſit in excellentia quadam gratiæ, cum quadam communicatione dignitatis,poteſtatis,retenta tamen tota ratione eſſendi in ſe ut explicat S. Th. 3. p. q. 2. ar. 6. Et talem admittebat Neſtorius ut habetur in Concil. 5. Anthematiſmo 4. Ubi dicit Concilium : Unitionem naturarum duarum in ſententiâ Neſtoris, fuiſſe ſecundùm gratiam vel ſecundùm operationem, vel ſecundùm dignitatem, vel ſecundùm æqualitatem honoris, vel ſecundùm auctoritatem vel relationem , aut affectum,aut virtutem, vel ſecundùm bonam voluntatem. Quando autem volebat Neſtor, ſecundùm relationem factam eſſe unitionem in Chriſto, per relationem non intelligit dialecticam relationem, ſed intelligit rejectionem in alium ut ad auctorem vel participem , ad eum modum, quo Moyſes populo murmuranti dixit : non contra nos eſt murmur veſtrum ſed contra Dominum. Hunc fuiſſe ſenſum Neſtorii teſtatur, Cyrill. dial. de uno Chriſto. Quando item dicit factam eſſe unitionem ſecundùm operationem, hoc ſolùm vult, quòd Chriſtus fuerit inſtrumentum Divinitatis, quæ conjunctio, nullam ſubſtantialem unionem importat. Colligitur hic ſenſus Neſtorii ex Gregor. Nazianz. Orat. 1. ad Cledonium. Immò docuit factam eſſe unitionem in Chriſto etiam ſecundùm Perſonam ut habetur apud Cyrill. lib. de recta fide, ubi ex ſententia Neſtorii dicit Chriſtum hominem fuiſſe comunem, ex muliere natum, qui per incrementum perq; propriam & humanam entitatem, honore ſe dignum præſtitit perſonali cum divino Verbo conſociatione. Idem docet de Neſtorianis Cyrillus Epiſt. 2. ad Neſtor. Joan. Damaſcen. 3. de fide quæ illius doctrina ita intelligenda eſt, quod voluerit unitionem factam duarum perſonarum, vel quod dixerit Perſonam Chriſti ſubſtituerit pro ſe DEUS, ut in Dialogo, ſuſtinet aliquis perſonam Regis, ita Chriſtus habebat perſonam DEI vide Petav. de Incarn. l. 3. c. 7. n. 15. Ex quibus dictis in illa propoſitione Verbum aſſumpſit non Perſonam humanam ſed naturam nihil erit ſuperabundans, nec facit ſenſum ridiculum. Sed hunc quod ita aſſumpſerit naturam humanam, ut nulla interceſſerit Perſonarum unio , qualem adſtruebat Neſtorius. Item, ita aſſumpſit naturam humanam, ut non fuerit aſſumptio illa accidentalis, ſed per excluſionem Perſonæ, cujus retentio facit ſemper unionem accidentalem. Et hæc de prima unione. Ad ſecundam quod attinet alia eſt unio ſubſtantialis, quam ſequitur, ut per ſe non exiſtat natura humana. Et hanc unionem ut declararet Concilium, præter aſſumptionem naturæ, exprimit etiam non aſſumptionem Perſonæ. Quia verò dicta objectio , non tam noſtram ſententiam tangit, quam explicantium ſubſiſtentiam per negationem unionis, requirenti ſenſum dicti axiomatis ex noſtris principiis hoc reſponderi poteſt. Natura humana aſſumpta non habet rationem totius in Verbo, quia illi ſubſtantialiter unitur.

INSTAT II. IDEM. Quia ſi præcisè ex eo natura humana amittit propriam Perſonalitatem, quia unitur Verbo, ergò etiam Verbum eo ipſo quod uniatur humanitati amittet propriam Perſonalitatem.

RESPONDETUR. I. à Pontio. Sicut ſi uniretur Perſona humana, hoc ipſo deberet manere Perſona humana , ſic quia humanitati unitur Perſona divina, hoc ipſo debet manere Perſona divina. *Hæc Reſponſio.*

NON SATISFACIT, quia reducit ad impoſſibile argumentum , nempe & manſuram Perſonam divinam utpote quæ uniretur, & non manſuram quia modus perdendæ ſubſiſtentiæ, eſt unio, qua etiam gaudet Verbum. *Hinc aliter.*

RESPONDETUR. II. Hanc ipſam objectionem oppoſuiſſe ſibi Maxentium Dial. 2. contra Neſtorianos tom. 4. Bibl. PP. Col. 4. 7. 8. ut eſt apud Petavium lib. 3. de Incarn. c. 15. n. 7. *Omne compoſitum, inquiunt Neſtoriani, partibus conſtare, partem autem minus eſſe, quàm totum. Ac proinde ſi DEVS Verbum pars eſt Chriſti, quem ex humanitate & divinitate compoſitum, aſſerebant Catholici, DEVM Verbum partem eſſe Chriſti & minorem Chriſto, quodſi pars Chriſti DEVS eſt, quomodo DEVS, ſi imperfectus eſt?* Reſpondet Maxentius & cum eo nos, *non eſſe imperfectum DEVM quia non ut perficeretur aſſumptione actus indiguit, ſed ut caro perficeretur:* quaſi diceret, non ex eo præcisè quia res unitur, amittit perſonalitatem, aliàs ſequeretur intentum, ſcilicet etiam Verbum unitum humanitati, amiſiſſe propriam perſonam, ſed amittitur perſona ex vi unionis in certis prærequiſitis poſitæ, inter quæ requiſita eſt, perfici per unionem, quod ipſum ſupponit, non eſſe infinitum in perfectione. Hinc quia DEUS illimitatus in perfectione eſt, habetq; ſe ſicut circulus, cui nihil addi, nihil demi poteſt, fit ut unione cum natura humana , ſuam totalitatem non amittat & æquè immutatus perſiſtat. Creatura autem quia finitæ perfectionis eſt, habetq; ſe ſicut linea, quæ augmentum vel decrementum admittit, hinc fit ut perfici poſſit, & non habere rationem totius. Imò hæc objectio probat ſententiam noſtram eſſe ſententiam PP. Siquidem contra eam id objicitur quod etiam contra ſententiam PP. objiciebatur, & aliud reſponderi non debet quam quod reſponderunt PP. Duo hic addo. Inprimis imaginare circulum cuicunq; ille uniatur ſemper eſt totus & habet rationem totius, hoc ipſo enim, ſi illi aliquid addas ſive demas circulus non erit , ſed aliquid circuli , quia figura rotunda perfectiſſima eſt, nec aliquid illi demi vel addi poteſt,

Digitized by Google

poteſt, cum ergò DEUS ſit ens perfectiſſimum, cui nihil demi nihil addi poſſit, ſit ut unione illa, nec mutari nec perfici poſſit. Si autem imagineris lineam alicui lineæ addi, quia non eſt perfecta figura, demi ei & addi poteſt. Ita & creaturæ ſi uniatur alteri. Deinde id quod eſt immutabile & ſimul habet rationem totius, ſemper habet rationem totius. DEUS autem eſt immutabilis, unde ex quo principio colliges DEUM unione hypoſtatica non mutari, ex eodem colliges, illum habere rationem totius.

Addunt, Alii. Ideò natura humana per unionem cum Verbo, amittit potius rationem totius & Perſonæ, quia Perſona eſt ſui juris & ut loquitur Hugo de S. Victore, Richardus Bonav. dicit eminentiam dignitatis, quam quia habet potius Verbum præ natura humana, ideò potius natura humana amittit Perſonam. Idem habet Gregor. Naz. Orat. 22. Cyrill. Alexand. dial. de Incarn. Illuſtrat hoc. S. Thom. in Comp. Theol. *Subjectum, inquit, & accidens non ſic uniuntur, ut ex his aliquod tertium conſtituatur. Unde ſubjectum in unione, non ſe habet ut pars, ſed eſt integrũ quoddam.* Rurſus S. Thom. Opuſc. contra Græcos & Armen. c. 6. *Principalius, inquit, id ſemper habere dicitur, quod autem minus principale, haberi*, ut innuit Ariſtot. 4. Metaph. c. 23. Ex quibus omnibus colligitur verbum in unione non amittit propriam perſonalitatem, quia non habet rationem partis, non habet autem rationem partis, quia pars ſemper unione perficitur, Verbum autem unione illa non perficitur. Rurſus ſemper pars haberi dicitur, Verbum autem non habetur ſed habet: eſt enim principalius. Rurſus quia etiam in Divinis non eſſentia habet Patrem, ſed eſſentiam Pater, quia Pater habet ſe per modum termini, cùm ergò Perſona Divina habeat ſe per modum termini in unione hypoſtatica, non dicetur haberi, conſequenter nec erit pars. Vide Petav. de Incarn. Lib. 3. C. 14. Et quanquam Maximus Martyr apud Euth. Partes, inquit, Chriſti, ſunt Deitas, ipſius, & humanitas ut citat Petav. citatus c. 15. disertè tamen id negat Auguſt. lib. 3. contra Maximum Arrian.

Instat III. Idem. Inter duo entia omninò in actu completa, quoad totam ſuam entitatem poſitivam, non poteſt intercedere aliqua unio poſitiva præſertim ſubſtantialis. Ergò ut inter Verbũ & Naturam humanam intercedat unio ſubſtantialis, debet fieri incompletio in natura humana, ergò debuit naturæ deeſſe aliquid ſubſtantiale.

Respondetur. Diſt. ſecundùm conſequens. Ergò debuit deeſſe aliquid ſubſtantiale entitativè diſtinctum nego. Saltem ratione connotati diſtinctum concedo, & ita naturæ humanæ unitæ cum Perſonâ Verbi deeſt ratio totius. Hanc inſtantiam aliter proponit Arriag. & dicit quòd nulla entitas poſitiva, relicta ſit non aſſumpta à Verbo, ergò aſſumpta eſt natura omninò completa. Ad quod ex dictis reſponderi poteſt eſſe aſſumptam naturam omninò completam completione totam naturam importante, quoad prædicata eſſentialia, licèt non ſit aſſumpta natura completa prout dicit rationem totius.

Objicit II. Ariag. In natura humana Chriſti vel manſit verè & realiter ejus ſubſiſtentia vel non manſit. Si manſit, ergò abſolutè in Chriſto ſunt duæ Perſonæ ſi non manſit, ergò ſubſiſtentia realiter ſeparatur à natura.

Respondetur. Communiter ſeparari ſubſiſtentiam à natura non ſeparatione propria ſed impropria, qualis eſt ſeparatio exiſtentis hodiè, à ſe exiſtente cras. Conformiter autem ad dicta de connotatis aliter formatur reſponſio, quod ſeparetur ſubſiſtentia à natura non ratione recti, & ejus quod dicit pro ſubjecto, ſed ratione obliqui, & ratione connotati, quod ipſum connotatum, non eſt, merum nomen, ſed modus habendi ſeſe, ſeu ipſa totalitas quam dixiſſet illa natura, ſi unita non fuiſſet, & ſicut non eſt perditio ſolius nominis cum gutta amittit unione ad aliam guttam, rationem totius, ſic & in præſenti.

Instat Idem. Vox illa totalitas ſignificat ne ex parte objecti aliquid diſtinctum à materiâ & forma unitis an non? Si non, ergò habuit Chriſtus totalitatem humanam, adeoq; per nos Perſonam hoc autem eſt Neſtorianum. Si verò totalitas ſignificat aliud ex parte objecti, diſtinctum à materia formaq; unitis; illud dicas eſſe ſubſiſtentiam.

Responsum Jam vocem illam: totalitas, ſecundùm id quod dicit in recto & pro ſubjecto, nihil diſtinctum importare à materiâ & formâ, ſed importare aliquid diſtinctum ratione obliqui de quo actum Concluſione ſecunda.

Instat Oviedo. Hoc quod ſuperaddit ſubſiſtentia naturæ, non poteſt ſola ratione diſtingui, non etiam conſiſtit in ſola negatione, ergò debet diſtingui poſitivè.

Respondi, intercedere illic diſtinctionem poſitivam, ratione connotatorum.

Objicit III. recentior Suar. Hæretici idcircò errarunt in myſterio Incarnationis, quia inter naturam & Perſonam non diſtinxerunt ut teſtatur Vigilius Papa & alii.

Respondetur. Nos admittere diſtinctionem & quidem nemine cogitante ratione connotatorum, per terminos autem PP. diſtinguendo. Errarunt hæretici quia non diſtinxerunt inter naturam & Perſonam tanquam inter cõmune & particulare, totum & partem concedo, quia non diſtinxerunt diſtinctione entitativa. Nego.

Instat I. Idem. Hæc propoſitio. DEUS eſt Deitas in ſenſu identico vera eſt. Hæc verò altera: humanitas eſt homo, falſa eſt in ſenſu identico, ergò diſtinguuntur à parte rei.

Respondetur. Quia nunquam Deitas poteſt habere rationem partis, hinc fit ut ſemper ſit hæc propoſitio vera. DEUS eſt Deitas, quia verò humanitas poteſt habere rationem partis, fit,

Digitized by Google

ſit, ut non ſit identicè vera hæc propoſitio ; humanitas eſt homo. Quanquam etiam in Divinis non ubique pro eodem DEUS & Deitas ſumitur. Hinc verè dicetur DEUS generat, & tamen falſum eſt Deitatem generare.

INSTAT II. IDEM. Quod non poſſit intelligi quomodo natura humana dependeat à Verbo, per ſolam additionem unionis hypoſtaticæ.

RESPONDETUR. Sicur in quacunque ſententia explicabitur hæc dependentia, ita & in præſenti idem dicetur, illa enim unio trahet ſecum perſonalitatem Verbi, virtualiter diſtinctam à natura Divina. Addi in hac materia ſolet, quòd totalitas & integritas dupliciter & amitti & acquiri poſſit: poteſt amitti totalitas additione, ut fit dum una gutta additur alteri, poteſt etiam amitti deperditione, ut totalitas decadis deperditione v. g. unitatis, priori modo amittitur perſona humana.

OBJICITUR IV. Quando aliqua ſunt idem realiter, ſi unum illorum aſſumatur neceſſariò debet aſſumi & aliud; ſed ſubſiſtentia & natura ſunt idem realiter. Ergò ſi natura aſſumatur, & Perſona aſſumetur.

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta de relatione: diſtinguo minorem. Sed ſubſiſtentia & natura ſunt idem realiter in circumſtantiis in quibus natura habet rationem totius, completi, perfecti &c. conced. extra has circumſtantias neg. In idem recidit ſi dicas, ſubſiſtentiam ſecundùm id quod dicit pro ſubjecto & in recto eſſe idem cum natura, indubièq; ſubjectum ſubſiſtentiæ humanæ aſſumptum eſt, ſed ſecundùm id quod dicit in obliquo, non eſt idē cum natura, connotat enim & imbibit in ſe rationem totius, quam non imbibit natura.

INSTARI POTEST I. Hoc quod pro obliquo dicit ratio totius, connotata à Perſona, illamq; in eſſe formali conſtituens, eſt ne diſtinctum realiter à natura, vel per rationem? ſi realiter, habetur intentum, quia hoc erit entitas illa ſuperaddita Perſonæ, ſi formaliter, ergò receditur à principiis aliàs datis, ſi per rationem, ergò nemine cogitante etiam illud obliquum, & illud formale Perſonæ, erit aſſumptum.

RESPONDETUR. Illud obliquum cum ſit connotativum ex duobus coaleſcit nempe ex ſubjecto & illo quod connotat: Prius illud non eſt diſtinctum realiter à natura, poſterius autē non eſt quidē diſtinctum realiter ſimpliciter ratione entitatis, ſed diſtinctum realiter ratione connotati. Neq; enim ex opere intellectus, vel importatur à natura ratio totius, vel non importatur.

INSTABIS II. Hoc quod eſt dicere aliquid in recto & hoc quod eſt dicere in obliquo non eſt niſi opus intellectus, quid enim rectum, quid obliquum nemine cogitante? ergò oſtendere diſtinctionem naturæ à Perſona ratione recti & obliqui non eſt oſtendere diſtinctionem nemine cogitante.

RESPONDETUR. In hoc quod eſt rectum & obliquum duo reperiuntur. Ipſum dicere in recto & in obliquo, hocq; non eſt nemine cogitante. Deinde eſt objectum illius recti & obliqui, & hoc eſt nemine cogitante, & ita ratio totius, quæ in obliquo importatur, habetur nemine cogitante eſtque ſufficienter diſtinctiva nemine cogitante.

Punctum Difficultatis 4.

Continuatur Solutio

OBJICITUR V. Ex doctrina hac ſequitur duas eſſe in Chriſto Perſonas quoad entitatem, licèt non ſint duæ, quoad eſſe formale Perſonæ, erit quidem Perſona Divina & quoad entitatem, & quoad eſſe formale. Perſona autem humana, non eſt quidem in Chriſto quoad eſſe formale, quia natura humana in Chriſto non habet rationem totius, erit tamen in Chriſto perſona humana quoad entitatem. Quod ipſum probatur. Entitativè Perſona humana, eſt ipſa natura humana. Tum quia actus DEI liber eſt idem quoad entitatem ab æterno cum cum actu neceſſario v. g. actus condonationis cum amore poſſibilium licèt non ſit formaliter ab æterno, ſed nonniſi poſito requiſito dolore v. g Tum quia etiam relatio pereunte termino dicitur manere quoad entitatem, quod ſi dicas eſſe in Chriſto Perſonam humanam quoad entitatem videberis concedere Neſtorio, quod intendebat, qui certè ad iſtas formalitates Scholaſticas non attendebat.

RESPONDETUR. Hanc objectionem pendere ab explicatione connotatorum & relationis, dixi autem aliàs, falſam eſſe hanc propoſitionem, ablato termino manere relationem quoad entitatem, ſed manere ſecundùm id quod dicebat pro ſubjecto, quod etiam in præſenti repeti debet, quod ſcilicet in Chriſto ſit ſubjectum Perſonæ hnmanæ, ſicut duabus guttis unitis, manet ſubjectum, quod habebat rationem totius, ſublatis item terminis lineæ, additione quantitatis manet ſubjectum terminorum, ſic etiam in præſenti. Videantur dicta de connotatis & relatione. Quorum omnium hæc ulterius ratio eſt, quia ea quæ duo ad ſui eſſe requirunt, ſi unum abſit, hoc ipſo illa non ſunt duo, nec habetur id, quod natum eſt pullulare ex illis duobus. Quia autem ratio Perſonæ pullulat ex duobus, ex natura, & ex habere rationem totius, cum hoc ſecundum deſit naturæ humanæ in Chriſto, fit ut in illo non habeatur ratio Perſonæ humanæ.

INSTABIS. Formale Perſonæ humanæ & prout condiſtinguitur à natura, & quod ſupplet Perſona Divina, vel eſt aliquid in ſe ſubſtantiale vel non? ſi prout condiſtinctum à natura eſt aliquid ſubſtantiale, ergò prout condiſtinctum à natura, eſt aliquid entitativum adeoque entitas. Quod ſi illud quod formaliter ſupplet Perſona Divina non eſt aliquid ſubſtantiale. Ergò unio inter

inter Naturam & Perſonam Verbi non eſt ſubſtantialis, in tantùm n. unio illa eſt ſubſtantialis, in quantùm id quod ſupplet, eſt ſubſtantiale.

Respondetur. Falli imaginationem inſtantiæ, ſpeculatur enim ſuppletionem quandam propriè dictam, qua ratione unus Magiſter ſupplet locum alius, quæ ſuppletio rigoroſa, non habet in præſenti locum, quia ſuppletio rigoroſa requirit præcedentiam actualem illius, cujus vices ſupplentur, & requirit entitatem, in cujus locum ſuccedat, ſic primogenitus non dicitur, ſupplere locum alius filii, qui potuiſſet naſci, ſicut è converſo moraliter loquendo ſecundo genitus dicitur ſupplere locum primogeniti, ſi fortè ille moriatur, cum ergò Perſona creata non præceſſerit increatam, ſupplere locum illius rigoroſè non debet dici. Alia eſt ſuppletio non rigoroſa, ſed latius ſumpta, ſic v.g. negationem ulterioris extenſionis quam dicere potuiſſet ſemiulna, ſi cum ulna continuata non fuiſſet, ſupplet negatio ulterioris extenſionis, quam dicit ulna, ſuppletio item totalitatis illius, quam una gutta habuiſſet ſi cum altera gutta conjuncta non fuiſſet, ſuppletur per totalitatem, ex unione duarum guttarum reſultantem, prior illa requirit diſtinctionem inter ſe entitatum; Poſterior ſuppletio, non requirit. Cum ergò poſterioris generis ſuppletio, reperiatur in unione hypoſtatica, non erit neceſſe ipſam Perſonam quæ ſuppletur, ipſamque illam rationem totalitatis naturæ humanæ, quæ deeſt, eſt in ſe entitatem condiſtinctam. Ex quo etiam colliges, eſſe quidem conſumptam Perſonam humanam à Perſona Verbi, ſed non conſumptione propria, qualis reperitur, dum lignum ab igne conſumitur, & quæ conſumptio requirit diſtinctionem entitativam, ſed conſumpta eſt conſumptione impropria, qualiter cõſumitur ratio totius unius guttæ ab alia gutta, cui unitur. Ulteriusq; inferes, quid ſit ad hoc dicendum, dum quæritur; habetne aliquid minus natura humana unita verbo, quàm habuiſſet, ſi non fuiſſet unita? Dico enim non habere aliquid minùs propriè, quàm iſtud proprium minus habere requirit diſtinctionem entitativam, habere tamen aliquid minus impropriè, ut deeſt uni guttæ ratio totius, poſita unione ad aliam guttam. Eſſe autem hanc reſponſionem ad mentem PP. colligitur ex Hugone de S. Victore in Apolog. de Verbi Incarnat. *Sicut in nocte lucerna eſt lumen Eccleſia; accedente autem Sole lumen Eccleſiæ eſt Sol, ſic acceſſu Perſonæ Divinæ ratio totius à Perſona confertur.* Et tamen indubiè, nec ſuppletur, nec minoratur Lumen candelæ acceſſu luminis ſolaris.

Objicitur VI. Variæ inſtantiæ & paritates ex Suar. & aliis.

Prima Paritas eſt. Non poteſt aliquid eſſe in loco, per ubi indiſtinctum entitativè, ergò nec ſubſiſtens per ſubſiſtentiam indiſtinctam entitativè.

Respondetur. Antecedens eſſe falſum in noſtris principiis. Diſparitas etiam eſt, quia ſcilicet ſupponitur à non eſſe in loco, ad eſſe in loco, ſufficienter tranſiri non poſſe, ſine aliquo ſuperaddito, poteſt autem per rationem habendi ſe per modum totius, ſufficienter tranſiri, à non eſſe ſubſiſtentis ad eſſe ſubſiſtentis.

II. Paritas. Impoſſibile eſt corpus, quòd ſit ſua figura. Ergò.

Respondetur. Impoſſibile eſſe corpus ſubſtantiale, quod ſit ſua figura, retenta ratione accidentis, eſſet enim ſubſtantia ut ſupponitur & non eſſet, quia idem eſſet cum accidenti. Sed non implicat corpus ſeipſo extenſum ſicut tenuit Arriaga. Diſparitas etiam eſt in noſtris principiis. Quia corpus ſubſtantiale eſſe ſibi figurã, eſt ſubſtantię identificari accidens, quod non ſequitur, ſi ſubſiſtentia non diſtinguatur entitativè à Natura.

III Paritas. Implicat effectum per actionem indiſtinctam produci.

Respondetur. Falſum eſſe antecedens univerſaliter: Verbum enim mentis non producitur per actionem diſtinctam. Cur autem alii effectus non poſſint produci niſi diſtincta ſaltem ſecundùm connotatum actione, petatur ex alibi dictis. Diſparitas autem eadem redditur, quæ primæ paritati, mutatis terminis.

IV. Paritas. Implicat qualitas gradus intenſionis identificans ſibi. Ergò.

Respondetur. Intenſio ejusdem ſpeciei cum noſtrate, implicat niſi per gradus diſtinctos, quia definitur per additionem gradûs ad gradum, non definitur autem per eſſe condiſtinctum ſubſiſtentia, alia tamen ſpecie intenſio, poteſt eſſe ſine graduum diſtinctione.

V. Paritas. Implicat ſubſtantia, operans, actione à ſe indiſtincta. Ergò.

Respondetur. Anima producit Verbum actione à ſe indiſtincta. Quod ſi procedat de operationibus quibuscunq; indiſtinctis, recurri debet vel ad tranſitũ à non eſſe operantis ad eſſe operantis, qui nõ poteſt ſalvari ſine actione diſtincta; tranſitus autem à non eſſe ſubſiſtentis ad eſſe ſubſiſtentis, ſine ſuperaddita Entitate, ob rationes allatas haberi poteſt, vel recurri debet ad hoc quod ſi daretur ſubſtantia operans actione à ſe indiſtincta, tunc ſubſtantia illa in genere agendi eſſet actus purus, cum tamen hoc prædicatum ſit convertibile cum Deitate, hoc autem non ſequitur, ſi habeat ſubſiſtentiam indiſtinctam entitativè humana Natura.

VI. Paritas. Amici Diſp. I. de Incarn. Sect. 2. ubi dicit, inhærentia quæ eſt poſitivum complementum accidentis, diſtingitur modaliter. Ergò & ſubſiſtentia.

Respond. Si nomine inhærentiæ unio actualis accidentis, cum ſubjecto intelligatur, verum eſt Antecedens, ſed nõ tenet conſequentia, quia à nõ eſſe uniti ad eſſe uniti non poteſt tranſiri ſine mutatione, quæ ſit aliquid ſuperad-

Digitized by Google

conceptuum exprimit illa uſitata phraſis : hæc concluſio, probatio &c. non ſubſiſtit, ſeu non eſt vera. II. ſumitur ſubſiſtentia pro carentia motus. III. pro eo quod fundamenti loco eſt, cui reliqua ſupponuntur. Et ita baſis, eſt id, ſupra quod columna ſubſiſtit. IV. pro eo quod exiſtit & excludit actualem inhærentiam. Et ſic accidentia Euchariſtica, dicuntur ſubſiſtere ſine ſubjecto. V. ſumitur etiam ſubſiſtentia pro quocunque in rerum natura exiſtente. Cæterum ſubſiſtentia (prout hic de illa) accipitur potiſſimum pro complemento ultimo ſubſtantiæ mox explicando ! ſic ſubſiſtentiam ſumptam, appellat uſus hypoſtaſim.

Addo tamen in rigore Philoſophico loquendo malam eſſe hanc locutionem : Subſiſtentia Petri, ſubſiſtentia Pauli, ſed dici deberet: ſubſiſtentia Petrus, ſubſiſtentia Paulus, Ly enim v.g. ſubſiſtentia Petri ex modo loquendi, ſignificat ſubſiſtentiam, eſſe quaſi partem aliquam Petri, eſſeq; illam in Petro haberiq; ab illo, cujus oppoſitum ſentiendum eſt de ſubſiſtentia ut infra dicetur. Colligere id eſt ex S. Thoma 3. par. q. 2. ar. 3. in Th. Et in quodlibeticis quæſt. q. 9. ar. 2.

Persona, Interdum Sumitur Pro Concreto, Interdum Pro Abstracto. Sumpta pro concreto dicit naturam & ſubſiſtentiam. Sumpta autem pro abſtracto, dicit idem quod ſubſiſtentia, cum hoc tamen diſcrimine, quia ratio ſubſiſtentiæ eſt quid commune ad ſuppoſitum rationale & irrationale, nomen autem Perſonæ, denotat nonniſi ſubſtantiam rationalē. Hinc Perſonam definit Boëtius, rationalis naturæ individuam ſubſtantiam.

Suppositum. Multiplicem Habet Sui Acceptionem. Interdum enim ſuppoſitum ſumitur phyſicè, quomodo ſe habet materia ad formam, interdum ſumitur Logicè, quomodo particulare dicitur eſſe ſub univerſali, ſeu ſuppoſitum univerſali, concretum ſub abſtracto &c. Sumitur deniq; metaphyſicè & prout hic de illo h. e. pro concreto ex natura & ſubſiſtentia. Interdum etiam ſumitur pro ipſa ſubſiſtentia. Cæterum qui admittunt ſubſiſtentiam abſolutam in Divinis, non concedent idem eſſe ſubſiſtentiam & perſonam. Suppoſitum ſic ſumptum plures habet ſui denominationes, vocatur enim res naturæ, quia cum hypoſtaſis non conveniat niſi primis ſubſtantiis ſeu individuis, quæ ſola realiter & non per intentionem exiſtunt, hinc benè ſuppoſitum vocatur res naturæ, quia ſcilicet non convenit niſi realiter exiſtentibus. Rurſus idem ſuppoſitum vocatur hoc aliquid, ad ſignificandum triplicem determinationem entis ſubſiſtentis. I. quæ excludat univerſalitatem ſubſtantiarum ſecundarum. II. quæ excludat rationem individui vagi. III. quæ excludat rationem partis, adeoq; indicet vel conſtituat hoc vel illud totum.

Præmitto II. *Ariſtoteles ſi non agnoſcit dari alietatem inter ſubſtantiam & ſubſiſtentiam, ſaltem fundamentum dedit in ſua purè naturali Philoſophia, diſceptandi: annon eſſet diſtincta,* nam in Logicis 1. Poſt. t. 9. inter 4. modos, quibus aliquid de alio per ſe dicitur, numerat hunc tertium: cùm aliquid non dicitur de ſubjecto aliquo, eſtque ſubſtantia, & hoc aliquid ſignificat quod propriiſſime in ſubſiſtentiam cadit de quo infra. In Phyſicis 1. de anima t. 64. *Humanitas inquit non ſtat nec ambulat ſed homo.* In Metaphyſicis 5. Metaph. t. 16. duobus modis aſſerit ſubſtantiam dici in quantum eſt *Quod quid*, qualis eſt forma & ſpecies, & in quantum eſt ipſum ultimum ſubjectum, quod de alio non dicitur. Jam verò per nos eſſe ultimum ſubjectum, eſt ens per ſe, eſſe autem ens per ſe, eſt ſolum ac ſeparatum ab omni alio exiſtere, ita autem exiſtere, eſt eſſe ſubſtantiam individuam per quam definitur ſubſiſtentia à Boëtio.

Præmitto III. *Quænam fuerunt controverſiæ in Eccleſia de iſta materia, I. Controverſia fuit excitata ab Arianis,* quæ impugnabat naturam potius ipſam & Deitatem, quàm Perſonam, dum aliqui ſecundam Perſonam creaturam ab æterno conditam, alii nonniſi ex generatione materna productam, alii minorem DEUM dicebant. *Oppoſita illi controverſia* fuit Sabellianorum quæ magis circa ſubſiſtentias & perſonas verſabatur, tollebat enim diſtinctionem Perſonarum, quibus acceſſerunt Patropaſſiani, qui dicebant Patrem pro nobis paſſum eſſe. &c. *II. Controverſia fuit excitata à Neſtorio,* qui non ſolùm duas naturas ſed & duas Perſonas in Chriſto ponebat, quanquam non tam id docebat quam id potius ſequebatur ex doctrina Neſtoris, pernegabat enim ſe admittere duas Perſonas in Chriſto, quod expreſſit Cyrillus Epiſt. 8. ad Clerum Conſtantin. &c. *Quandoquidem inquit ſcopum habent duos prædicare Chriſtos ac duos Filios ac hominem ſeorſim & DEUM, ſeorſim conſtituere, eoq; ſtabilito ſolarum perſonarum unitionem aſſerunt, ideò verſutè agunt & excuſationes in peccatis fingunt.* Vide Petavium de Incarn. lib. 5. c. 9. Cui oppoſitus fuit error Eutichetis, duas perſonas cum Eccleſia negabat, ſed contra Eccleſiam & contra Neſtorium, etiam duas naturas Chriſto auferebat, quæ ſecta diviſa fuit, alii enim dicebant ex duabus naturis factam eſſe unam, utebanturque ſimilitudine Athanaſii, qui adfert ſimilitudinem unionis corporis & animæ ad explicandam unionem hypoſtaticam, alii dicebant non mutatas eſſe duas naturas, in tertiam, ſed humanam integram, non manſiſſe. de ſenſu Eutichetis prolixè diſcurrit Lugo de Incarn. tota Diſp. 9. *III. Controverſia erat intra terminos Catholicæ fidei,* eratq; non de re, ſed de ſola voce quid ſcilicet hæc vox [illegible] quid hypoſtaſis ſignificaret. Hieron. Epiſt. ad Damaſ. 57. renuebat admittere tres hypoſtaſes in DEO, ne videretur tres naturas admittere.

Gregor.

Digitized by Google

Gregor. Nazianz. Orat. 12. & Damaſc. lib. 1. 2. 8. etiam nomen οὐσία à DEO ſecernebat, eo quod nomen ſubſtantiæ importet rationem ſubjectantem accidentia; DEUS autem accidentium capax non eſt. Vide Auguſt. l. 7. de Tr. c. 5. Rurſus Athanaſ. Epiſt. ad Afric. *Hypoſtaſis ait eſt una.* Similia habet Orat. 5. contra Arrian. Cyrillus Hieroſ. Cat. 6. ait *DEUM eſſe multinominem & omnipotentem & unius modi hypoſtaſis.* Concilia tamen Conſtantinopol. I. Chalcedon. II. diſtinxerunt illas voces & ante illa Dionis: Areopag. c. 2. de Eccleſiaſt. hyerarchia, ubi de baptiſmo loquens, *ter inquit ipſum mergit Antiſtes, ad tres ejus qui initiatur demerſiones, & emerſiones trinam Divinæ felicitatis invocans hypoſtaſim.* Gregor. Nazianz. Orat. 72. dicit de Deo, unum eſſe Uſia, trinum hypoſtaſibus. Quia ipſa in re duplex fuit controverſia, prima merè græca, an idem ſit Uſia & hypoſtaſis, alia autem controverſia fuit de latina traductione an idem eſſet Uſia & latinum ſubſtantia, an idem hypoſtaſis & perſona ſeu ſubſiſtentia. De hac ſecunda citatus Hieronymus diſcurrebat. *Interrogamus, inquit, quid tres hypoſtaſes, eſſe arbitrentur, intellige tres Perſonas ſubſiſtentes, ajunt, reſpondemus nos ita credere.* Et ſubdit, nihilominus taceantur tres hypoſtaſes ſi placet, & una teneatur.

Punctum Difficultatis I.

Quid definitivè Subſiſtentia?

PRÆMITTO I. *Quid ſit eſſe individuum ſeu ſubſtantiam primam?* revocoq; breviter aliud eſſe individuum primò intentionaliter de quo egi de Unitate, aliud individuum, ſecundò intentionaliter de quo in Logicis, utroq; modo ſumptum concipi poteſt & tanquam aliquid poſitivum, & tanquam aliquid negativum. Individuum primò intentionaliter poſitivè tamen acceptum, eſt ipſa entitas, radix indiviſionis in aliud ſe, negativè autem acceptum, eſt ipſa negatio diviſionis in aliud ſe. Individuum ſecundò intentionaliter poſitivè acceptum, eſt id quod ſubeſt ſpeciei & prædicatur de uno. Negativè autem acceptum, eſt id quod non prædicatur de multis. Ex hoc autem collige individuum involvere incommunicabilitatem: nam nec plura eſſe, nec de pluribus prædicari poteſt. Et quia incommunicabilitas opponitur communicabilitati quot modis dicitur communicabile, tot modis dicetur incommunicabile individuum: jam autem communicabile aut communicatum, aliud eſt communicabile alteri, ut ſubjecto inhæſionis, & ſic eſt accidens. Individuum autem quod eſt Petrus, non poteſt eſſe accidens, aut eſt communicabile alteri ut inferiori, & ſic individuum incommunicabile eſt, quia nil habet ſe inferius, aut denique eſt communicabile ut toti, & hoc repugnat individuo, ſi per ſe ſtet. Porrò individuum ſpectare ad rationem Perſonæ, colligitur ex proportione & habitudinibus utriusque, ſicut individuum, non poteſt prædicari de pluribus, ſic nec Perſona, individuum dicit incommunicabilitatem, dicit & Perſona. Hinc S. Thom. 3. q. 3. art. 1. ad 2. Perſonam dicit appellari incommunicabile, quia non poteſt prædicari de pluribus. Rurſus individuum coincidit cum particulari, rationem autem Perſonæ coincidere cum particulari infra videbimus. Deniq; individuum infert incommunicabilitatem, infert & ſubſiſtentia, quæ neque poteſt communicari alteri ut ſubjecto per modum accidentis, neque ut inferiori, cum non ſit univerſalium, neque communicari poteſt toti ut pars, quia eſt rei totalitas ut dicetur.

PRÆMITTO II. *Quid ſit habere rationem totius;* Explicatur hoc inprimis in ſententia Ariſtotelis, qui 5. Metaph. ait: *Totum eſt à quo nulla pars abeſt, eorum ex quibus totum naturâ dicitur.* Rurſus quid ſit habere rationem totius benè explicatur per negationem partis, ſeu per non habere imperfectiones partis, quæ omnia explicat Philoſophus ibid. t. 30. *Partes eſſe ex quibus totum componitur aut in quas aliquid dividi poteſt, ſive hoc ſit quantum ut duo reſpectu trium, ſive non quantum, quomodo genus, eſt pars ſpeciei,* unde ulterius inferebat infinitum quod appellabat, accipere extra; habere potius rationem partis, ſicut enim pars, eſt id propter quod in toto eſt aliquid accipere extra. Numerat Ariſtot. imperfectiones partis has; I. perfectione & entitate minorem eſſe toto. II. habere ſe ad totum ut materiam ad formam ex 2 Phyſ. t. 31. III. quod ſe habet ad totum ſicut habitum ad habens ex 5. Metaph. tex. 29. & quod inde ſequitur pars non eſt ſua ſed totius, habeturq; non habet. Unde etiam dicit 1. Polit. c. 3. *Pars, inquit, non ſolum eſt alterius, ſed etiam omninò alterius, ut ſervus non ſolùm eſt ad dominum, ſed omninò Domini.* IV. quod eſſe potius toti competat quàm parti ex 2. Metaph. t. 46. & quia partes ſunt potius inchoatio entis quàm ens, totumq; reſpectu illarum, habet rationem completi & integri. V. Quòd illam eſſe unitam melius ſit ipſi, hinc etiam communicabilis eſt, perficiturq; in toto. Denique partis non eſt agere ſed totius ex 1. de Anima t. 64. Porrò rationem ſubſtantiæ non habere rationem partis, ex antiquioribus docet Theodorus Abucara Opuſc. 29. Hinc inter notas hypoſtaſeos cenſet, quòd hypoſtaſis inquit, non ſit pars, & ſubdit, *non ſufficit naturam componi ex propriis notis ad conſtituendam hypoſtaſim, ſed ad hoc concurrere inſuper oportet ut non ſit pars.* S. Thom. Opus 2. contra Græcos c. 6. rationem reddit cur manus in homine non habeat rationem ſubſiſtentis, quia habetur à toto. Sed de hoc loco infra. Similia habet in 3. d. 5. q. 1. ar. 3. ad 3. & q. 2. a. 2. ad 2. ubi rationem reddens cur anima ſeparata non ſit Perſona, quia potentia eſt pars. Et Leonti Bizantius lib. adverſus Neſtorium & Eutich. ſimilia habet.

ea quæ per connotata explicantur multiplicatis ſuis connotatis, non eſt neceſſe multiplicari ſecundùm id quod dicunt in recto. Sic v. g. multiplicatis Paternitatibus non eſt neceſſe multiplicari ſecundùm id quod dicunt in recto. Sic v. g. multiplicatis Paternitatibus non eſt neceſſe multiplicari entitates Patris, in relatione item tranſcendentali multiplicatis connotatis terminorum, v. g. effectuum & cauſabilium, non eſt neceſſe multiplicari ipſam entitatem cauſæ, & ſic de reliquis connotatis, cum ergò à ſubſiſtentia, ratio ſubſtantiæ primæ, importetur nonniſi in recto, ratio autem totius pro obliquo, multiplicatis habentibus tribus rationem totius, non erit neceſſe multiplicari ipſas ſubſtantias, verè autem in Divinis dici poteſt, quod habeant tres rationem totius, neque enim ad ſe comparantur ut partes, quòd ſi non ſunt tres ſubſtantiæ individuæ, non erunt tres Dii individui.

INSTABIS. Natura divina prout condiſtincta à ſubſiſtentia non eſt univerſalis, ergò eſt individua & tamen non Perſona. Ergò ratio Perſonæ non conſiſtit in ratione ſubſtantiæ individuæ.

RESPONDETUR. Nomine naturæ individuæ duo venire. Primò ratio incommunicabilis alteri ullo modo, & hæc non competit naturæ Divinæ quæ communicatur tribus Divinis ſuppoſitis, & tamen ratio incommunicabilis, eſt ratio conſtitutiva ſubſiſtentiæ. II. Ratio individui ſupponit pro non diviſibili in aliam entitatem; hæc ratio competit naturæ Divinæ, ſed non conſtituit differentialiter Perſonam.

OBJICITUR II. Hæc definitio coincidit cum definitione Boëtii quæ admitti non debet. Nam humanitas Chriſti eſt ſubſtantia individua naturæ rationalis, & tamen non habet Chriſtus Perſonam humanam.

RESPONDETUR. Prædictam definitionem ſi rectè intelligatur admitti poſſe, nempe ſi nomine individui intelligatur natura, non illa quæ eſt indiviſibilis in aliam entitatem, ſed quæ nullo modo eſt communicata alteri.

INSTABIS. Formalitas illa quæ conſtituit ſubſiſtentiam, vel eſt totalitas prædicatorum eſſentialium, vel eſt aliqua alia totalitas, ſi eſt totalitas prædicatorum eſſentialium, Ergò natura humana Chriſti erat inaſſumibilis, quia implicat ut ſubſtantia prædicatis ſuis eſſentialibus careat. Quod ſi ſubſiſtentia importet aliquid aliud & non totalitatem prædicatorum eſſentialium, quæ illa totalitas eſt?

RESPONDETUR. Totalitatem hîc accipi prout eſt radix negationis eſſe partem, eſſe in alio &c. ſimilia.

OBJICITUR III. Patres ordinariè explicant ſubſiſtentiam per naturam, una cum accidentibus ſumptam.

RESPONDETUR ad explicandam ſubſiſtentiam, aſſumi accidentia, tanquam aliquid notius, non tanquam quidditativum quid, ad eum modum quoad explicandam individuationem accipit S. Thom. materiam ſignatam, nonniſi tanquam aliquid notius.

OBJICITUR IV. Si perſona eſſet ſubſtantia individua prout habet rationem totius. Ergò quoties mutatur ratio totius ut mutatur in omni nutritione, toties mutabitur Perſona.

RESPONDETUR. Probaturum hoc argumentum quod toties mutetur relatio paternitatis, quoties mutatur entitas Patris qui eſt Pater. Directè autem dici poteſt quod quoties mutatur ratio ſubſtantiæ individuæ, ſecundùm quod individua eſt h. e. quoties ex incommunicata, communicata, ex tota in rationem partis tranſit, toties mutatur Perſona, licèt non mutetur mutatione alia poſita.

ADDO HIC ad non pauca ſolvenda, quod aliud ſit habere naturam totam & aliud habere ſe illam per modum totius. Nam humanitas Chriſti eſt tota, non tamen habet rationem totius, hoc autem quod habet rationem totius, illud eſt ſubſiſtens. Et ſicut quando gutta A & gutta B. uniuntur utraque eſt tota, nec habet rationem totius, ita & in præſenti.

Punctum Difficultatis 2.

De Diſtinctione Subſiſtentiæ à Naturâ.

DUrandus & Henricus *diſtinguunt ſubſiſtentiam à natura, ſola ratione*, ita ſicut diſtinguitur ens & entitas. *Scotiſtæ diſtinguunt illam ex natura rei*, & per certas quaſdam negationes quas duas ponunt. Primam negationem aptitudinis ad dependendum ab alio, tanquam à ſuppoſito, quam negationem quia non dicit anima ſeparata, non eſt Perſona. Secundò negatio quam dicit ſubſtantia, eſt negatio actualis dependentiæ, ab alio ſuppoſito, quam negationem, quia non dicit humanitas Chriſti, fit, ut non habeat propriam Perſonam. *Modaliter ſubſiſtentiam diſtinguunt* ex noſtris Suar. uterq; Vaſq. Lugo. Realiter ſimpliciter diſtinguunt Hurtadus & Arriaga.

I. SENTENTIA in hoc habet difficultatem, quia ſi ſubſiſtentia & natura ante actum noſtri intellectus non diſtinguantur. Ergò nemine cogitante, quidquid competit uni, competit & alteri, aliàs ſi non competeret, ergò ratione illius non competentis, idq; nemine cogitante, alietatem habent adeoq; diſtinctionem. Porrò nemine cogitante competit naturæ aſſumi à verbo, ergò & perſonæ competit aſſumi, cujus oppoſitum fides docet.

II. SENTENTIA in quantùm recurrit ad diſtinctionem ex natura rei, alias jam refutata manet, in quantum autem recurrit ad negationes non ſatisfacit. Tum quia hujus negationis talis, debet oſtendi aliquod poſitivum fundamentum, & hoc potius ſalvabit rationem Perſonæ. Si enim illi negationem diviſionis in plura, dicunt fundari in aliquo poſitivo, conſequenter etiam hic

idem

Digitized by Google

idem dicere debent. Procedit ergò ratio a pari in illorum principiis. Tum quia ſi negationes illæ, faciendo ſubſiſtentiam differre tantùm ex natura rei, à naturâ, nihilominus hoc præſtant ut communicetur natura humana non communicata ſubſiſtentia humana, ſalvat hæc ſententia in creatis contradictoria communicari & non communicari, quod eſt invehere myſterium Trinitatis in creata, de quo argumento aliàs. Tum quia hæ negationes ſupponunt id de quo quæritur: ſupponunt enim negationem aptitudinis uniri alteri tanquã ſuppoſito, de quo ipſo formaliſſimè quæritur, quid tandem & quomodo diſtinctũ ſit?

III. Sententia impugnari ordinariè ſolet quod non ſint multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas modalis vel realis diſtinctionis inter naturam & ſubſiſtentiam. Inter has ſententias mediam viam ineundo.

Dicendum I. *Subſiſtentiam ſecundùm id quod dicit in recto non diſtingui nemine cogitante à natura.*

Probatur I. Variis auctoritatibus quas lege apud Tiphanum opuſc. de ſubſiſt. & apud Petav. tom. II. dogm. Theolog. lib. 2. &c.

I. Auctoritas eſt negativa, quia Patres diſputantes cum Neſtorianis & Eutychianis, nunquam leguntur meminiſſe ſuperadditæ entitative Perſonæ. Et licèt ordinariè auctoritates negativæ, parùm convincunt, tunc tamen convincunt, quando aliquid non eſt dictum à Patribus, & tamen locus erat proprius dicendi, & quando procedunt dogmatiſando in illo genere. In his enim defuiſſet illis ſpecialis illuminatio, ſi hoc non tetigiſſent: quod præſumi de DEO non debet. Hæc autem concurrunt in præſenti.

II. Auctoritas. Quia nunquam fuit negata à PP. hæc propoſitio. Perſona eſt individua & completæ naturæ rationalis ſubſtantia cum proprietatibus, falſa autem eſt hæc propoſitio apud oppoſitos, cum ſubſiſtentia non ſit ipſa ſubſtantia, ſed ſuperadditum ſubſtantiæ. Quod autem propoſitionem illam non negarint PP. inde colligitur, quia Acephalus quærebat ex Ruſtico Diacono ut habetur Tom. 6. Bibl. novæ PP. quid haberet minus natura Chriſti præ Perſonis humanis? non reſpondit Ruſticus non habet entitatem ſuperadditam, ſed reſpondit nihil habet minus, ſed tantùm ex hoc quod ſit unita, ex hoc quod habeat rationem partis in Chriſto, non eſſe perfectam.

III. Auctoritas. Hypoſtaſis præ Hypoſtatico dicit aliquam entitatem, nomine autem hypoſtatici, venit natura, & tamen per PP. hypoſtaſis præ hypoſtatico non dicit aliquam entitatem. Ita B. Theodor. Tom. novæ Bibl. 9. *Eſt aliquid, inquit, quod dicitur hypoſtaticum, & aliquid quod dicitur hypoſtaſis, & eſt commune utriq; componi ex natura & proprietatibus, differunt tamen, quia hypoſtatičum eſt pars alicujus, hypoſtaſis autem, non eſt pars.* Similia habet S. Maximus in Epiſt. ad Georgium.

IV. Auctoritas. Falſa eſt per oppoſitos hæc propoſitio, quòd nemine cogitante non ſit diſtincta Perſona à ſubſtantia, vera autem per PP. Unde Maxim. Martyr. in Dial. X. contra Anomæos ut ſcribit Demetrius Cydonis in libro de proceſſione Spiritus S. conceſſit dictam propoſitionem. Cum enim Anomæus dixiſſet inquit Demetrius aliud eſt ſubſtantia, aliud hypoſtaſis, S. Maximus reſpondit, aliud & aliud, ſed non ut res, illo verò objiciente, igitur fiet compoſitio. Sanctus occurrit, aliud & aliud dixi non ut rem, ſed ita ut aliud ſignificet ſubſtantia aliud hypoſtaſis, ſicut granum frumenti dicitur & eſt ſemen & fructus.

V. Auctoritas Est. Hypoſtaſis ad naturam per oppoſitos non habet ſe per modum particularis ad commune & per modum ſpeciei ad Genus, hæc enim non diſtinguuntur, realiter nemine cogitante, ſed per Patres ita ſe habet hypoſtaſis ad naturam quod probatur. Baſil. Ep. ad Greg. Niſſ. & Epiſt. 149. *quæ eſt, inquit, ratio communis ad proprium, eandem habet Uſia ad hypoſtaſim.* Et infra Epiſt. 191. idem repetit. Idem habet Cyrill. Alexand. dial. 1. de Trinit. Theodor. dial. 1. contra hæreticos. *Secundum, inquit, doctrinam Patrum quam habet differentiam à proprio commune, vel genus à ſpecie & individuo, eam habet Uſia ab hypoſtaſi.* Author libri de definitionibus qui adſcribi ſolet Athanaſio eadem repetit: *Uſia, inquit, genus, natura, forma, una res eſt, perſona verò, character, hypoſtaſis, individuum, proprium, etiam ipſa ſunt unum.* S. Damaſc. lib. 3. c. 6. *Commune eſt ſubſtantia, ut ſpecies, particulare verò hypoſtaſis: particulare verò dicitur, non quod aliquam partem habeat natura, aliam non habeat, ſed particulare numero, tanquam individuum.*

Quod attinet auctoritates S. Thomæ.

I. Est. Falſa eſt hæc propoſitio apud oppoſitos, quod deeſſe Perſonam Chriſto, non ſit deeſſe perfectionem aliquam naturæ, unde enim excogitabiliter argui poteſt, quòd aliquid ſit perfectio, inde inferetur, etiam ſubſiſtere, eſſe perfectionem. Per S. autem Thomam vera eſt hæc propoſitio, ergò apparet S. Thom. non eſſe pro illis. Minor probatur ex 3. parte q. 4. Artic. 2. ad 2. *Dicendum, inquit, quod naturæ aſſumptæ non deſit propria perſonalitas, ob defectum alicujus quod ad perfectionem naturæ humanæ pertineat, ſed per additionem alicujus, quod eſt ſuper naturam humanã, quod eſt unio, ad Divinam Perſonam.*

Respondebis non deeſſe quidquam perfectionis naturæ qua natura eſt, deeſſe tamen perfectionem, qua ſubſiſtens eſt.

Contra. Quia ſi ſenſiſſet aliquid reale abeſſe, dum abeſt Perſona, non dixiſſet quod hoc fiat per additionem alicujus, ſed dixiſſet, quod fiat deperditione alicujus, quia non habere perſonam per oppoſitos formaliter, ſit per negationem alicujus entitatis.

II. Auctoritas Est. Falſa eſt per oppoſitos

Digitized by Google

poſitos hæc propoſitio; quod ſi dimitteretur humanitas à Verbo, hoc ipſo fore perſonatum, vera autem eſt per S. Thomam, ergò apparet oppoſitos non idem cum S. Thoma ſentire. Minor probatur ex quæſtion. de Unione VERBI, & in compend. Theolog. c. 211.

Probatur II. Ratione Theologica. Quia ſi concederetur ſubſiſtentia diſtincta à natura, non poſſet commode & ad mentem Patrum explicari myſterium Incarnationis. Quod ipſum probatur. Quia carentia Perſonæ humanæ in Chriſto vel poterat non eſſe, vel non poterat non eſſe, ſi primum. Ergò contra Neſtorium non procedent efficaciter argumenta Patrum, quæ ſupponunt ordinariè, non poſſe aſſumi Perſonam humanam cum natura, ſi ſecundum contra erit, quia ſequeretur repugnare DEO aliquid creatum contra Auguſt. lib. 12. de Civit. c. 2. lib. de fide & Symb. c. 4. Contra Maximum opuſc. ad Marinum diſcip *Nihil enim naturalium, inquit, ſicut & ipſa prorſus natura, auctori naturæ unquam repugnat*, etſi aliquid creatum dicit poſitivam contrarietatem ad aſſumi, dicent Monotelitæ, non potuiſſe aſſumi voluntatem humanam, locosq; Scripturæ, dicent non poſſe ſimpliciter accipi, quia repugnat voluntatem aſſumi.

Probatur III. Argumento negativo, quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas ponendæ ſubſiſtentiæ, quæ ſecundùm id quod dicit in recto diſtinguatur à ſubſtantia. Si enim eſſet aliqua neceſſitas hæc eſſet, quia Chriſtus aſſumpſit naturam humanam & non aſſumpſit ſubſiſtentiam, ſed hoc totum ſalvari poteſt, ſine diſtinctione entitativa ſubſiſtentiæ à naturâ, ſecundùm id quod dicit in recto, ſalvandoq; ſubſiſtentiam per hoc, quòd ſit natura, habens ſe per modum totius. Quod ipſum probatur. Una gutta ſola, additione ad aliam guttam, & ſine productione ullius entitatis poſitivæ, amittit rationem totius, triangulus deſinit eſſe triangulus ſola additione novi anguli, litera deſinit eſſe litera & incipit eſſe Syllaba ſola additione literæ ſine deperditione ullius poſitivi. Formæ totales, oſſis, nervi, &c. deſinunt eſſe totales, ſola additione formæ viventis in ſententia, tenentium formas partiales, ratio uniùs, excluſiva alterius, amittitur additione alterius, ſine ulla deperditione. Quod ipſum in hoc univerſaliter reſolvitur. Quia poteſt abeſſe ratio totius ſine ulla deperditione alicujus entitativi.

Confirmatur. Contra eos qui eam diſtinguunt modaliter, effectumq; illius formalem, ponunt exſtere per ſe, non in alio. Non producat DEUS entitatem ſuperadditam Perſonæ v.g. humanæ, & non uniat illam cum ullo alio, hoc enim non repugnat, quæro vel erit in alio vel non erit, ſi erit in alio, ergò ſupponetur unita, cum ſupponatur non unita, ſi non erit in alio. Ergò habebit effectum formalem non eſſendi in alio, qui eſt effectus formalis ſubſiſtentiæ ſine ſubſiſtentia.

Dicendum II. *Ratione connotati nemine cogitante diſtinctam eſſe ſubſiſtentiam à natura non ſubſiſtente.*

Probatur. Quia ſubſiſtens nemine cogitante, importat connotatum: habentis ſe per modum totius, & natura non ſubſiſtens, dicit negationem hujus connotati, ergò ratione hujus connotati, nemine cogitante diſtinguuntur. Conſequenter & ipſa ſubſiſtentia diſtinguetur nemine cogitante ratione connotati à natura, quia ſubſiſtentia ut probatur, importat rationem totius, non importat præcisè natura, ſubſiſtentia fundat eſſe nonniſi in ſe & non in alio, quod non fundat ſe ſola natura.

Dicendum III. *Quoniam vis ex phraſibus PP. non colligatur diſtinctio entitativa ſubſiſtentiæ ut videre erit in ſolutione objectionum, planior tamen eſt modus defendendi illam eſſe diſtinctam entitativè.*

Probatur I. Quia planius cognoſcitur ſeparatio entis ab ente quàm ſeparatio nonniſi connotativa.

Probatur II. Quia poſita diſtinctione entitativa ſubſiſtentiæ à natura, planius ſalvatur hoc principium, quomodo ſint actiones ſuppoſitorum.

Probatur III. Quia planius ſalvatur, quomodo à Perſona VERBI infinitantur & dignificantur, actiones, conſtituanturq; unum per ſe fundativum communicationis Idiomatum. Quia tamen maxima eſt difficultas de prima & ſecunda concluſione, illa præmunienda erit ſolutione objectorum.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicit I. Lugo. Chriſtus aſſumpſit naturam humanam, & non aſſumpſit Perſonam. Ergò perſona addit aliquid poſitivum ſupra naturam humanam.

Respondetur. diſt. conſeq. Ergò Perſona addit aliquid poſitivum ratione connotati Conced. ratione ejus quod dicit pro ſubjecto & in recto. Nego Conſeq.

Instat I. Hujus propoſitionis definitæ à Conciliis: Verbum non aſſumpſit Perſonam humanam ſed naturam, hujus inquam propoſitionis ſenſus eſſet, natura humana aſſumpta à Verbo, non manſit per ſe exiſtens ſine unione ad Verbum, quòd adeò clarum eſt, ut eſſet ridiculum & indignum omninò, quod ab Eccleſia univerſali ut fidei dogma definiretur.

Respondetur. Retorquendo argumentum quòd per Lugo reddantur ridiculæ definitiones Patrum, quia per illum dictæ propoſitionis hic foret ſenſus. Verbum aſſumpſit ſolam naturam humanã, & non aſſumpſit entitatem ſuperadditam naturæ ſeu quæ non eſt natura humana, quod ſi ridiculum non eſt, nec prius ridiculum

Digitized by Google

lum erit. Rurſus dictæ propoſitionis hic foret ſenſus. Verbum aſſumpſit naturam, quæ non manſit per ſe exiſtens. Quis autem dubitat quod ſi aſſumpta unitaq; eſt, non manſerit per ſe in ſe independenter ab exiſtendo in alio.

Categorice Ad Argumentum. Duplex poteſt cogitari unio inter naturam humanam& Verbum, una merè accidentaria, quæ ſita ſit in excellentia quadam gratiæ, cum quadam communicatione dignitatis,poteſtatis,retenta tamen tota ratione eſſendi in ſe ut explicat S. Th.3.p.q. 2.ar.6. Et talem admittebat Neſtorius ut habetur in Concil.5. Anthematiſmo 4. Ubi dicit Concilium: Unitionem naturarum duarum in ſententiâ Neſtoris, fuiſſe ſecundùm gratiam vel ſecundùm operationem, vel ſecundùm dignitatem, vel ſecundùm æqualitatem honoris,vel ſecundùm auctoritatem vel relationem, aut affectum,aut virtutem, vel ſecundùm bonam voluntatem. Quando autem volebat Neſtor, ſecundùm relationem factam eſſe unitionem inChriſto, per relationem non intelligit dialecticam relationem, ſed intelligit rejectionem in alium ut ad auctorem vel participem, ad eum modum, quo Moyſes populo murmuranti dixit: non contra nos eſt murmur veſtrum ſed contra Dominum. Hunc fuiſſe ſenſum Neſtorii teſtatur, Cyrill. dial. de uno Chriſto. Quando item dicit factam eſſe unitionem ſecundùm operationem, hoc ſolùm vult, quòd Chriſtus fuerit inſtrumentum Divinitatis,quæ conjunctio,nullam ſubſtantialem unionem importat. Colligitur hic ſenſus Neſtorii ex Gregor. Nazianz. Orat.1. ad Cledonium. Immò docuit factam eſſe unitionem in Chriſto etiam ſecundùm Perſonam ut habetur apud Cyrill. lib. de recta fide, ubi ex ſententia Neſtorii dicit Chriſtum hominem fuiſſe communem,ex muliere natum, qui per incrementum perq; propriam & humanam entitatem, honore ſe dignum præſtitit perſonali cum divino Verbo conſociatione. Idem docet de Neſtorianis Cyrillus Epiſt. 2. ad Neſtor. Joan. Damaſcen.3. de fide quæ illius doctrina ita intelligenda eſt,quod voluerit unitionem factam duarum perſonarum, vel quod dixerit Perſonam Chriſti ſubſtituerit pro ſe DEUS, ut in Dialogo, ſuſtinet aliquis perſonamRegis,itaChriſtus habebat perſonam DEI vide Petav. de Incarn. l.3. c.7. n.15. Ex quibus dictis in illa propoſitione Verbum aſſumpſit non Perſonam humanam ſed naturam nihil erit ſuperabundans, nec facit ſenſum ridiculum. Sed hunc quod ita aſſumpſerit naturam humanam, ut nulla interceſſerit Perſonarum unio, qualem adſtruebat Neſtorius. Item, ita aſſumpſit naturam humanam, ut non fuerit aſſumptio illa accidentalis, ſed per excluſionem Perſonæ, cujus retentio facit ſemper unionem accidentalem. Et hæc de prima unione. Ad ſecundam quod attinet alia eſt unio ſubſtantialis,quam ſequitur, ut per ſe non exiſtat natura humana. Et hanc unionem ut declararet Concilium, præter aſſumptionem naturæ, exprimit etiam non aſſumptionem Perſonæ. Quia verò dicta objectio, non tam noſtram ſententiam tangit,quam explicantium ſubſiſtentiam per negationem unionis,requirenti ſenſum dicti axiomatis ex noſtris principiis hoc reſponderi poteſt. Natura humana aſſumpta non habet rationem totius in Verbo, quia illi ſubſtantialiter unitur.

Instat II. Idem. Quia ſi præcisè ex eo natura humana amittit propriam Perſonalitatem, quia unitur Verbo, ergò etiam Verbum eo ipſo quod uniatur humanitati amittet propriam Perſonalitatem.

Respondetur. I. à Pontio. Sicut ſi uniretur Perſona humana, hoc ipſo deberet manere Perſona humana, ſic quia humanitati unitur Perſona divina, hoc ipſo debet manere Perſona divina. *Hæc Reſponſio.*

Non Satisfacit, quia reducit ad impoſſibile argumentum, nempe & manſuram Perſonam divinam utpote quæ uniretur, & non manſuram quia modus perdendæ ſubſiſtentiæ, eſt unio,quâ etiam gaudet Verbum. *Hinc aliter.*

Respondetur. II. Hanc ipſam objectionem oppoſuiſſe ſibi Maxentium Dial.2. contra Neſtorianos tom.4. Bibl. PP. Col.4.7.8. ut eſt apud Petavium lib.3. de Incarn. c.15. n.7. *Omne compoſitum, inquiunt Neſtoriani, partibus conſtare, partem autem minus eſſe, quàm totum. Ac proinde ſi DEVS Verbum pars eſt Chriſti, quem ex humanitate & divinitate compoſitum, aſſerebant Catholici, DEVM Verbum partem eſſe Chriſti & minorem Chriſto, quodſi pars Chriſti DEVS eſt, quomodo DEVS, ſi imperfectus eſt?* Reſpondet Maxentius & cum eo nos, *non eſſe imperfectum DEVM quia non ut perficeretur aſſumptione actus indiguit, ſed ut caro perficeretur:* quaſi diceret,non ex eo præcisè quia res unitur, amittit perſonalitatem, aliàs ſequeretur intentum, ſcilicet etiam Verbum unitum humanitati, amiſiſſe propriam perſonam, ſed amittitur perſona ex vi unionis in certis prærequiſitis poſitæ, inter quæ requiſita eſt, perfici per unionem,quod ipſum ſupponit, non eſſe infinitum in perfectione. Hinc quia DEUS illimitatus in perfectione eſt, habetq; ſe ſicut circulus, cui nihil addi, nihil demi poteſt, fit ut unione cum natura humana, ſuam totalitatem non amittat & æquè immutatus perſiſtat. Creatura autem quia finitæ perfectionis eſt, habetq; ſe ſicut linea, quæ augmentum vel decrementum admittit,hinc fit ut perfici poſſit, & non habere rationem totius. Imò hæc objectio probat ſententiam noſtram eſſe ſententiam PP. Siquidem contra eam id objicitur quod etiam contra ſententiam PP. objiciebatur, & aliud reſponderi non debet quam quod reſponderunt PP. Duo hic addo. Inprimis imaginare circulum cuicunq; ille uniatur ſemper eſt totus & habet rationem totius, hoc ipſo enim, ſi illi aliquid addas ſive demas circulus non erit, ſed aliquid circuli, quia figura rotunda perfectiſſima eſt, nec aliquid illi demi vel addi poteſt,

poteſt, cum ergò DEUS ſit ens perfectiſſimum, cui nihil demi nihil addi poſſit, fit ut unione illa, nec mutari nec perfici poſſit. Si autem imagineris lineam alicui lineæ addi, quia non eſt perfecta figura, demi ei & addi poteſt. Ita & creaturæ ſi uniatur alteri. Deinde id quod eſt immutabile & ſimul habet rationem totius, ſemper habet rationem totius. DEUS autem eſt immutabilis, unde ex quo principio colliges DEUM unione hypoſtatica non mutari, ex eodem colliges, illum habere rationem totius.

Addunt, Alii. Ideò natura humana per unionem cum Verbo, amittit potius rationem totius & Perſonæ, quia Perſona eſt ſui juris & ut loquitur Hugo de S. Victore, Richardus Bonav. dicit eminentiam dignitatis, quam quia habet potius Verbum præ natura humana, ideò potius natura humana amittit Perſonam. Idem habet Gregor. Naz. Orat. 22. Cyrill. Alexand. dial. de Incarn. Illuſtrat hoc. S. Thom. in Comp. Theol. *Subjectum, inquit, & accidens non ſic uniuntur, ut ex his aliquod tertium conſtituatur. Unde ſubjectum in unione, non ſe habet ut pars, ſed eſt integrũ quoddam.* Rurſus S. Thom. Opuſc. contra Græcos & Armen. c. 6. *Principalius, inquit, id ſemper habere dicitur, quod autem minus principale, haberi*, ut innuit Ariſtot. 4. Metaph. c. 23. Ex quibus omnibus colligitur verbum in unione non amittit propriam perſonalitatem, quia non habet rationem partis, non habet autem rationem partis, quia pars ſemper unione perficitur, Verbum autem unione illa non perficitur. Rurſus ſemper pars haberi dicitur, Verbum autem non habetur ſed habet: eſt enim principalius. Rurſus quia etiam in Divinis non eſſentia habet Patrem, ſed eſſentiam Pater, quia Pater habet ſe per modum termini, cùm ergò Perſona Divina habeat ſe per modum termini in unione hypoſtatica, non dicetur haberi, conſequenter nec erit pars. Vide Petav. de Incarn. Lib. 3. C. 14. Et quanquam Maximus Martyr apud Euth. Partes, inquit, Chriſti, ſunt Deitas, ipſius, & humanitas ut citat Petav. citatus c. 15. diſertè tamen id negat Auguſt. lib. 3. contra Maximum Arrian.

Instat III. Idem. Inter duo entia omninò in actu completa, quoad totam ſuam entitatem poſitivam, non poteſt intercedere aliqua unio poſitiva præſertim ſubſtantialis. Ergò ut inter Verbũ & Naturam humanam intercedat unio ſubſtantialis, debet fieri incompletio in natura humana, ergò debuit naturæ deeſſe aliquid ſubſtantiale.

Respondetur. Diſt. ſecundùm conſequens. Ergò debuit deeſſe aliquid ſubſtantiale entitativè diſtinctum nego. Saltem ratione connotati diſtinctum concedo, & ita naturæ humanæ unitæ cum Perſonâ Verbi deeſt ratio totius. Hanc inſtantiam aliter proponit Arriag. & dicit quòd nulla entitas poſitiva, relicta ſit non aſſumpta à Verbo, ergò aſſumpta eſt natura omninò completa. Ad quod ex dictis reſponderi poteſt eſſe aſſumptam naturam omninò completam completione totam naturam importante, quoad prædicata eſſentialia, licèt non ſit aſſumpta natura completa prout dicit rationem totius.

Objicit II. Ariag. In natura humana Chriſti vel manſit verè & realiter ejus ſubſiſtentia vel non manſit. Si manſit, ergò abſolutè in Chriſto ſunt duæ Perſonæ ſi non manſit, ergò ſubſiſtentia realiter ſeparatur à natura.

Respondetur. Communiter ſeparari ſubſiſtentiam à natura non ſeparatione propria ſed impropria, qualis eſt ſeparatio exiſtentis hodiè, à ſe exiſtente cras. Conformiter autem ad dicta de connotatis aliter formatur reſponſio, quod ſeparetur ſubſiſtentia à natura non ratione recti, & ejus quod dicit pro ſubjecto, ſed ratione obliqui, & ratione connotati, quod ipſum connotatum, non eſt, merum nomen, ſed modus habendi ſeſe, ſeu ipſa totalitas quam dixiſſet illa natura, ſi unita non fuiſſet, & ſicut non eſt perditio ſolius nominis cum gutta amittit unione ad aliam guttam, rationem totius, ſic & in præſenti.

Instat Idem. Vox illa totalitas ſignificatne ex parte objecti aliquid diſtinctum à materiâ & forma unitis an non? Si non, ergò habuit Chriſtus totalitatem humanam, adeoq; per nos Perſonam hoc autem eſt Neſtorianum. Si verò totalitas ſignificat aliud ex parte objecti, diſtinctum à materia formaq; unitis; illud dicas eſſe ſubſiſtentiam.

Responsum Jam vocem illam: totalitas, ſecundùm id quod dicit in recto & pro ſubjecto, nihil diſtinctum importare à materiâ & formâ, ſed importare aliquid diſtinctum ratione obliqui de quo actum Concluſione ſecunda.

Instat Oviedo. Hoc quod ſuperaddit ſubſiſtentia naturæ, non poteſt ſola ratione diſtingui, non etiam conſiſtit in ſola negatione, ergò debet diſtingui poſitivè.

Respondi, intercedere illic diſtinctionem poſitivam, ratione connotatorum.

Objicit III. recentior Suar. Hæretici idcircò errarunt in myſterio Incarnationis, quia inter naturam & Perſonam non diſtinxerunt ut teſtatur Vigilius Papa & alii.

Respondetur. Nos admittere diſtinctionem & quidem nemine cogitante ratione connotatorum, per terminos autem PP. diſtinguendo. Errarunt hæretici quia non diſtinxerunt inter naturam & Perſonam tanquam inter cõmune & particulare, totum & partem concedo, quia non diſtinxerunt diſtinctione entitativa. Nego.

Instat I. Idem. Hæc propoſitio. DEUS eſt Deitas in ſenſu identico vera eſt. Hæc verò altera: humanitas eſt homo, falſa eſt in ſenſu identico, ergò diſtinguuntur à parte rei.

Respondetur. Quia nunquam Deitas poteſt habere rationem partis, hinc fit ut ſemper ſit hæc propoſitio vera. DEUS eſt Deitas, quia verò humanitas poteſt habere rationem partis,

fit,

Digitized by Google

inter Naturam & Perſonam Verbi non eſt ſubſtantialis, in tantùm n. unio illa eſt ſubſtantialis, in quantùm id quod ſupplet, eſt ſubſtantiale.

RESPONDETUR. Falli imaginationem inſtantiæ, ſpeculatur enim ſuppletionem quandam propriè dictam, qua ratione unus Magiſter ſupplet locum alius, quæ ſuppletio rigoroſa, non habet in præſenti locum, quia ſuppletio rigoroſa requirit præcedentiam actualem illius, cujus vices ſupplentur, & requirit entitatem, in cujus locum ſuccedat, ſic primogenitus non dicitur, ſupplere locum alius filii, qui potuiſſet naſci, ſicut è converſo moraliter loquendo ſecundo genitus dicitur ſupplere locum primogeniti, ſi fortè ille moriatur, cum ergò Perſona creata non præceſſerit increatam, ſupplere locum illius rigoroſè non debet dici. Alia eſt ſuppletio non rigoroſa, ſed latius ſumpta, ſic v.g. negationem ulterioris extenſionis quam dicere potuiſſet ſemiulna, ſi cum ulna continuata non fuiſſet, ſupplet negatio ulterioris extenſionis, quam dicit ulna, ſuppletio item totalitatis illius, quam una gutta habuiſſet ſi cum altera gutta conjuncta non fuiſſet, ſuppletur per totalitatem, ex unione duarum guttarum reſultantem, prior illa requirit diſtinctionem inter ſe entitatum; Poſterior ſuppletio, non requirit. Cum ergò poſterioris generis ſuppletio, reperiatur in unione hypoſtatica, non erit neceſſe ipſam Perſonam quæ ſuppletur, ipſamque illam rationem totalitatis naturæ humanæ, quæ deeſt, eſt in ſe entitatem condiſtinctam. Ex quo etiam colliges, eſſe quidem conſumptam Perſonam humanam à Perſona Verbi, ſed non conſumptione propria, qualis reperitur, dum lignum ab igne conſumitur, & quæ conſumptio requirit diſtinctionem entitativam, ſed conſumpta eſt conſumptione impropria, qualiter cõſumitur ratio totius unius guttæ ab alia gutta, cui unitur. Ulteriusq; infeｒes, quid ſit ad hoc dicendum, dum quæritur; habetne aliquid minus natura humana unita verbo, quàm habuiſſet, ſi non fuiſſet unita? Dico enim non habere aliquid minùs propriè, quàm iſtud proprium minus habere requirit diſtinctionem entitativam, habere tamen aliquid minus impropriè, ut deeſt uni guttæ ratio totius, poſita unione ad aliam guttam. Eſſe autem hanc reſponſionem ad mentem PP. colligitur ex Hugone de S. Victore in Apolog. de Verbi Incarnat. *Sicut in nocte lucerna eſt lumen Eccleſiæ; accedente autem Sole lumen Eccleſiæ eſt Sol, ſic acceſſu Perſonæ Divinæ ratio totius à Perſona confertur.* Et tamen indubiè, nec ſuppletur, nec minoratur Lumen candelæ acceſſu luminis ſolaris.

OBJICITUR VI. Variæ inſtantiæ & paritates ex Suar. & aliis.

PRIMA PARITAS eſt. Non poteſt aliquid eſſe in loco, per ubi indiſtinctum entitativè, ergò nec ſubſiſtens per ſubſiſtentiam indiſtinctam entitativè.

RESPONDETUR. Antecedens eſſe falſum in noſtris principiis. Diſparitas etiam eſt, quia ſcilicet ſupponitur à non eſſe in loco, ad eſſe in loco, ſufficienter tranſiri non poſſe, ſine aliquo ſuperaddito, poteſt autem per rationem habendi ſe per modum totius, ſufficienter tranſiri, à non eſſe ſubſiſtentis ad eſſe ſubſiſtentis.

II. PARITAS. Impoſſibile eſt corpus, quòd ſit ſua figura. Ergò.

RESPONDETUR. Impoſſibile eſſe corpus ſubſtantiale, quod ſit ſua figura, retenta ratione accidentis, eſſet enim ſubſtantia ut ſupponitur & non eſſet, quia idem eſſet cum accidenti. Sed non implicat corpus ſeipſo extenſum ſicut tenuit Arriaga. Diſparitas etiam eſt in noſtris principiis. Quia corpus ſubſtantiale eſſe ſibi figurã, eſt ſubſtantię identificari accidens, quod non ſequitur, ſi ſubſiſtentia non diſtinguatur entitativè à Natura.

III PARITAS. Implicat effectum per actionem indiſtinctam produci.

RESPONDETUR. Falſum eſſe antecedens univerſaliter: Verbum enim mentis non producitur per actionem diſtinctam. Cur autem alii effectus non poſſint produci niſi diſtincta ſaltem ſecundùm connotatum actione, petatur ex alibi dictis. Diſparitas autem eadem redditur, quæ primæ paritati, mutatis terminis.

IV. PARITAS. Implicat qualitas gradus intenſionis identificans ſibi. Ergò.

RESPONDETUR. Intenſio ejusdem ſpeciei cum noſtrate, implicat niſi per gradus diſtinctos, quia definitur per additionem gradûs ad gradum, non definitur autem per eſſe condiſtinctum ſubſiſtentia, alia tamen ſpecie intenſio, poteſt eſſe, ſine graduum diſtinctione.

V. PARITAS. Implicat ſubſtantia, operans, actione à ſe indiſtincta. Ergò.

RESPONDETUR. Anima producit Verbum actione à ſe indiſtincta. Quod ſi procedat de operationibus quibuscunq; indiſtinctis, recurri debet vel ad tranſitũ à non eſſe operantis ad eſſe operantis, qui nõ poteſt ſalvari ſine actione diſtincta; tranſitus autem à non eſſe ſubſiſtentis ad eſſe ſubſiſtentis, ſine ſuperaddita Entitate, ob rationes allatas haberi poteſt, vel recurri debet ad hoc quod ſi daretur ſubſtantia operans actione à ſe indiſtincta, tunc ſubſtantia illa in genere agendi eſſet actus purus, cum tamen hoc prædicatum ſit convertibile cum Deitate, hoc autem non ſequitur, ſi habeat ſubſiſtentiam indiſtinctam entitativè humana Natura.

VI. PARITAS. Amici Diſp. I. de Incarn. Sect. 2. ubi dicit, inhærentia quæ eſt poſitivum complementum accidentis, diſtingitur modaliter. Ergò & ſubſiſtentia.

RESPOND. Si nomine inhærentiæ unio actualis accidentis, cum ſubjecto intelligatur, verum eſt Antecedens, ſed nõ tenet conſequentia, quia à nõ eſſe uniti ad eſſe uniti non poteſt tranſiri ſine mutatione, quæ ſit aliquid ſuperad-

ditum entitativè, à non eſſe autem ſubſiſtentis ad eſſe ſubſiſtentis, ſufficienter tranſitur, ſolâ importatione totius. Si autem nomine inhærentiæ intelligatur inhærentia aptitudinalis & conſtitutiva accidentis, quæ reperitur etiam in quantitate Euchariſtica, hæc non eſt ſuperaddita, unde per nos argumentatio exinde ſumitur ad non ſuperaddendam ſubſiſtentiam. Si enim inhærentia innexa Accidenti, non eſt quid ſuperadditum, entitativè, nec ſubſiſtentia erit ſuperaddita entitativè.

VII. Paritas. Perſona increata conſiſtit in aliquo poſitivo ſuperaddito naturæ; ergò & creata, cum perſonalitates creatæ, ſint imitationes increatarum.

Respondetur. Hoc argumentum eſt pro nobis, quia ſicut perſonalitates increatæ, ſunt quidem quid poſitivum, non tamen entitativè ſuperadditum; ſic nec noſtræ erunt. Quod autem non ſint noſtræ ſubſiſtentiæ virtualiter intrinſecè condiſtinctæ, peti debet ex eo: quia non datur virtualis diſtinctio in creatis. Aliàs etiam idem argumentum non concludit, quia ex præciſo titulo imitationis entis increati, nihil determinatè concludi poteſt. Ratio, quia illa imitatio ſtabit in ſolâ participatione perfectionum divinarum, ſuo modo, quæ participatio cum non ſit determinata, & aliter aliterque haberi poſſit, nihil ex ea infertur. Et certè non implicabit contradictionem perſonalitas creata participans de increata, ſed ſecluſo prædicato ratitudinis, ſic enim imitabitur Divinam in formalitate inſeparabilitatis ſaltem ad permanentiam; cum ſubſiſtentia Divina gaudeat inſeparabilitate omnimoda, & ſicut res ipſæ ſunt imitationes Deitatis, itemque modalitates & ſimilia; ita ſalva imitatione, poteſt eſſe etiam ſubſiſtentia modalitas. Poſſet etiam dari ſubſiſtentia creata, imitans divinam in Ratitudine; Subſiſtentiæ enim divinæ diſtinguuntur inter ſe realiter: En jam ſecundam imitationem ſubſiſtentiæ divinæ. Erit autem tertia imitatio, ſi ponamus indiſtinctam entitativè à naturâ, cum etiam perſonæ divinæ ſint eadem, cum natura divina realitas. Idem alia inſtantia illuſtrari poteſt. Noſcitivitas creata eſt participatio noſcitivitatis increatæ, neque tamen indè determinatè inferri poteſt, quod ſit noſcitivitas non niſi ſpiritualis & intellectualis; cùm noſcitivitas etiam ſenſitiva, ſuo modo ſit imitatio noſcitivitatis Divinæ. Ergò nec ex imitatione ſubſiſtentiæ divinæ, inferri determinatè poteſt, quod illam nonniſi rata ſubſiſtentia imitetur, cum adhuc etiam modalis illam imitaretur, imitaturq; indiſtincta entitativè.

Objicit VII. Amicus. Implicat formam quæ eſt eadem cum ſubjecto, non conferre illi ſuum effectum formalem, ſed in noſtra ſententia creata perſonalitas eſt idem cum natura. Ergò.

Respondetur. Inprimis retorquendo argumentum de continuatione duarum guttarum. In forma itidem jam ſupra reſpondi, Perſonam & Naturam in circumſtantiis, in quibus dicit rationem totius, eſſe idem cum Perſona, tribuereque hunc ſuum effectum formalem; non eſſe tamen idem extra has circumſtantias, conſequenter nec extra illas, tribuere hunc effectum formalem.

Instat Idem. In noſtra ſententia non poteſt ſalvari, quomodo B. Virgo genuerit Deum, quod ipſum probat, quia in noſtra ſententia prius natura genuit humanitatem, quàm fuerit unita Verbo; Ergò non potuit in illo priori gignere Deum, quod ipſum probat. Quia in eo ſigno, humanitas fuit unita Verbo; in quo apta erat perſonari propriâ perſonalitate; ſed non fuit in noſtra ſententia apta perſonari propriâ perſonalitate, niſi poſt naturalem unionem partium inter ſe, atque adeò poſt cauſalitatem, qua humanitas fuit à beatâ Virgine genita, cum tamen in ſententiis aliis prius natura fuerit unio cum Verbo, quam partium inter ſe.

Respondetur. Generationem non ſecundùm prioritatem naturæ & rationis ſpectandam eſſe, ſed ſecundùm phyſicum eſſe, ſicut & ipſa eſt quid phyſicum, independens à noſtris conceptibus. Unde ſufficiet, quod pro eodem inſtanti reali, pro quo partes humanitatis uniebantur, terminaretur jam illa humanitas Verbo, pro illo inſtanti phyſico, ratione cujus, pro illo inſtanti phyſico, verum erat dicere: terminari humanitatem, Verbo, adeoque hoc quod generatur, terminatum eſt à Verbo, adeoque Deum generari. Imò in noſtra ſententiâ melius ſalvatur, quomodo Deum genuerit; ſiquidem in ipſo inſtanti unionis, quo generabat, illud genitum fiebat Deus, non verò ſupponebatur Deus. Addo dubitare Arriag. an prius unita fuerit perſona Verbi animæ & corpori quàm fuerint unita inter ſe, quod ſi id factum eſt, dicit Deum invertiſſe in hoc naturæ ordinem, præcipuè cùm ad Perſonam Verbi tam non habuerint proportionem illæ unitæ partes quàm non unitæ, quamvis quia verbum voluit utramque partem etiam in triduo mortis terminare, ideò immediatè utramque terminavit. Sed de hoc recenſe dicta in Materia de Incarn.

Objicitur VIII. Supponamus, Poſitam eſſe unionem Verbi v. g. cum ſola anima, & non cum corpore, informato ab illa anima, eo caſu ſubſiſteret anima duplici ſubſiſtentia, nempe verbi cui unitur, & ſubſiſtentia totius compoſiti creata. Si enim non ſubſiſteret ſubſiſtentia totius quod componit, ergò neque corpus habebit tunc ullam ſubſiſtentiam.

Respondetur. Cum per nos ſubſiſtentia ſit ipſa natura habens rationem totius, eo caſu anima non terminabitur perſona creata, quia totum illud quod conſtituit anima cum corpore

pore non habebit rationem totius, quia ad hoc ut habeat rationem totius, nulla ſui parte debet uniri alteri, quod ipſum probatur, quia cùm totum non aliud ſit niſi ipſæ partes, ſi aliqua ſui pars non ſit in ſe, ſed in alio, hoc ipſo totum illud ratione partis alteri unitæ, non habebit rationem totius; conſequenter nec rationem perſonæ.

Punctum Difficultatis 5.

Reſpondetur ad rationes Recentiorum.

OBjicitur I. à Martinon auctoritas S. Th. quia S. Th. 1. parte q. 75. ar. 2. docet, animam rationalem dum eſt in corpore, ſubſiſtere, & tamen eſt tunc pars.

Respondetur. Per auctoritatem ipſius S. Th. ead. quæſt. & 4. ad 2. ubi dicit, non quælibet ſubſtantia particularis eſt hypoſtaſis vel perſona, ſed quæ habet completam naturam ſpeciei. Unde manus vel pes non poteſt dici hypoſtaſis vel Perſona & ſimiliter nec anima, cùm ſit pars ſpeciei humanæ. Loco autem quem Martinon citat, non aliud vult, quàm quod ſubſiſtat ſubſiſtentia totius, quod nos admittimus, ſeu ſit pars ſubſiſtentis.

Objicitur II. Quia hæc ſententia non plus dicit quam Scotiſtica, quia deperditio totalitatis, non eſt deperditio alicujus poſitivi, ſed tantum negativi, quia eſſe totum dicit habere omnia, & nihil amplius habere quorum primum, remanet in humanitate.

Respondetur. Diſtingui noſtram ſententiam à Scotiſtica, quia non recurrimus ad duplicem negationem, quia negationem unionis dicimus eſſe, quid poſterius ipſa ratione totius, adeoque hanc negationem infundari illi poſitivo, & licèt deperditio totalitatis, non ſit deperditio alicujus poſitivi, h. e. poſitivè, entitativè diſtincti, eſt tamen deperditio alicujus poſitivi, h. e. ejus connotati, quod non primo per ſe dicit negationem, dicitque illud Nihil amplius habere, tanquam rationem ſubſequentem & infundatam negationem ſubſequentem & infundatam negationem illi poſitivo, quod eſt habere rationem totius, quæ ſecundùm objectivum eſſe, eſt aliquid poſitivum, & ſequentium negationum fundamentum, licèt tanquam per aliquod notius, per illas negationes explicetur.

Objicitur III. Quia in noſtris principii ſequitur in Chriſto, non eſſe Perſonam Divinam. Quia in Chriſto Verbum non eſt totum id, quod eſt Chriſtus, item manifeſtum eſt, quidquid componit aliquid cum altero per modum entitatis realiter ab illo diſtinctæ, eſſe partem compoſiti. Jam autem à PP. dicitur componere Verbum cum humanitate Chriſtum.

Respondetur, Verum quidem eſt Verbum non eſſe totum id quod eſt Chriſtus, ſed nego ratione Verbi non haberi rationem totius in Chriſto, adeoque perſonæ; quas duas propoſitiones eſſe diſtinguendas alibi diximus. Et quamvis intercedat unio ſeu compoſitio, inter humanitatem & Verbum; non ſequitur eſſe Verbum partem, ut dictum ſupra, ſed ad ſalvandam formalitatem compoſitionis, ſequitur non niſi unum eſſe partem & aliud terminum, quod ſi non habet rationem partis, hoc ipſo non amittit rationem perſonæ. Quando autem PP. dicunt, quod Verbum cum humanitate componat Chriſtum; non volunt ſignificare ut ſupra dictum, quod Verbum habeat rationem partis; ſed ſolum ſentiunt intervenire illic unionem, quæ non eſt neceſſe, ut ſit inter partes & partes formaliter; ſed poteſt eſſe inter partem & terminum.

Objicitur IV. Ex vi hujus explicationis, ſequitur in Deo non eſſe tres Perſonas, ſed unam, nam eſſentia Divina eſt infinita ſimpliciter, nec ſit perfectior additione proprietatum perſonalium; nam infinitum in perfectione acceſſu cujusque perfectionis, non creſcit. Et ſicut Filius & Spiritus S. non ſunt quid perfectius quàm Pater, ita nec illorum proprietates ut docet Th. 1 par. q. 42. ar. 4. ad 3. ergò illæ perfectiones nihil addunt perfectionis eſſentiæ, ergò eſſentia eſt tota, & retinet ſuam totalitatem, non obſtante adventu proprietatum; præcipuè verò, quia nos ſupponimus, Perſonam Verbi non eſſe partem, quia non acquiſivit perfectionem in Chriſto.

Respondetur. Negando Sequelam. Et licet eſſentia Divina ſit infinita ſimpliciter in perfectionibus abſolutis; ſe ipſa tamen, non habet perfectiones relativas, illarumque acceſſu non perficitur in ratione abſoluta, perficitur in relativis. Per hoc tamen non creſcit propriè; quia incrementum fit ratione ejus additæ perfectionis, quæ eminenter non continetur, Continentur autem eminenter, perfectiones relativæ in eſſentia, quæ ex ſui fœcunditate, communicabilis eſt interventu proceſſionum. Et licèt Divina eſſentia ſit ſe ipſa tota, retinetque ſuam totalitatem ſe ipſa, tamen non habet rationem totius, cum dicat adhuc rationem terminabilis ab originibus, adeoque nec dicit ſe ipſa rationem ſubſiſtentis, cumque ſit terminabilis à tribus ſubſiſtentiis, iisque de facto terminetur; fit ut non ſit una, ſed tres perſonæ, quia ſunt tres, habentes rationem totius. Et licèt natura Divina, comparata ad ſubſiſtentiam Patris v. g. non habeat rationem partis; hoc enim imperfectionem importat, nihilominus licèt ſit tota, non habet rationem totius, quia habet rationem ulterius communicabilis tribus perſonis.

Objicitur V. In Divinis nomina concreta ſubſtantiva non multiplicantur, nec efferuntur in numero plurali, niſi multiplicetur

forma per illa directè ſignificata; ergò, ſi perſona directè ſignificat totalitatem, & totalitas illa, re & ratione eſt ipſa prima ſubſtantia tota, adhuc, ut nomen Perſonæ multiplicetur in Divinis, neceſſe erit in Deo plures eſſe ſubſtantias totas & primas. Et cum nomine ſubſtantiæ intelligatur ipſa eſſentia; neceſſe erit eſſe in Deo tres eſſentias.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum & inquirendo cur multiplicatis relationibus Paternitatis, quæ ſunt ipſamet entitas v. g. Petri, non multiplicetur entitas Petri. Quod ſi hic recurras ad connotata, idem & nos faciemus. Deinde Perſona directè ſignificat totalitatem, h. e. rationem totius, & quia hæc in tribus multiplicatur, omnes enim tres pro ſua parte habent rationem totius, fit ut ſint tres Perſonæ, ſed Perſona non ſignificat totalitatem ſimpliciter. Nego ulterius, quod ratio totius, ſecundùm connotata ſpectata, ſit ipſa prima ſubſtantia tota, ut explicatum ſupra reperies, conſequenter nec erit neceſſe multiplicari iſtam totam eſſentiam Divinam, ſed ſolum multiplicabuntur rationes habendi ſe per modum totius, & perfecti.

Objicitur VI. In hac ſententia, explicari non poteſt, quomodo faciunt unum per ſe, natura Divina & humana, magis quàm duo liquores permixti, & quomodo poſſint natura Divina & humana prædicari de ſe invicem in concreto ſubſtantivo, imò quod Perſona Divina retineat ſuam totalitatem, impedit potiùs, ne prædicari poſſit de natura humana in concreto ſubſtantivo, cum totum de parte prædicari nequeat.

Respondetur. Unum per ſe tripliciter contingit, primùm cum unum ſe habet per modum materiæ, & aliud per modum formæ ſubſtantialis; item cum duo ſunt ejuſdem rationis, continuanturque inter ſe quod contingit in homogeneis. Denique cum unum ſe habet per modum terminabilis ſubſtantialiter, & aliud per modum terminantis, quo tertio modo, facit unum per ſe, natura humana & Perſona Verbi; nec ſe habent ſicut duo liquores diverſæ rationis, quia inter illos non fit unio per ſe, quia nec continuatio, ſed ſola permixtio, imò nec ſe habent ſicut duo liquores ejuſdem rationis, quia non habet ordinem perfectivi & perfectibilis. Prædicatio ad invicem fundatur in comunicatione idiomatum, quæ etiam in præſenti materia tota ſubſiſtit; & licèt phyſicum totum, de parte phyſica prædicari nequeat, ſecus totum Metaphyſicum, vel habens rationem totius ſubſtantialis. Addo, quando de concreto Naturæ humanæ, quod eſt Homo, prædicatur Deus, Ly Homo non ſupponit pro Natura humana, utcunque, ſed pro terminata. Cum autem perſona terminans, & Deus, habeant identitatem, ideò dici poterit, Homo eſt Deus.

Objicitur VII. Ex vi noſtrorum principiorum ſequitur, non implicare, ut naturæ Divinæ im̃ediatè uniatur natura humana, & non alicui perſonalitati. Sequel. videtur inconveniens.

Respondetur. Si res ſit de unione per quam non conſtituatur unum per ſe, vera eſt ſequela. Si autem res ſit de unione per quam conſtituatur unum per ſe, falſa eſt propter hanc rationem, quia & conſtitueretur tunc unum per ſe ut ſupponitur, & non conſtitueretur, quia unum per ſe, ad hæc tria revocatur, ad unum per ſe compoſiti phyſici ex actu ſubſtantiali & materia, talique perfectione unitum illud non gauderet, nam nec natura humana, eſt materia, nec forma, Deitas. Aliud eſt unum per ſe continuabilium, quæ unitas ſtat in hoc, ut extrema duorum ſint idem. Natura autem Divina non habet extrema, & ſi haberet, non eſſent idem cum creatura. Tertium eſt unum per ſe terminabilis & terminativi, ſuppoſitabilis & ſuppoſiti, quia ergò natura Divina ſecluſis perſonalitatibus, non habet rationem ſuppoſiti, nec uniri per ſe poteſt. Fundatur hoc ulterius in hoc principio, quia ſine incompletione ſubſtantiali, non poteſt ſalvari unitas per ſe ſubſtantialis, quia ergò natura humana, & natura divina in ratione naturæ ſunt completæ, fit ut ex illis non poſſit reſultare unum per ſe.

DIFFICULTAS II.

De Subjecto, Cauſativitate, & Effectu formali Subſiſtentiæ.

Quæres I. *Quid ſit ſentiendum de Subjecto Subſiſtentiæ?*

Assero I. *Non dari partiales Subſiſtentias.* De hoc latè Lugo de Incarn. Diſp. 12. S. 4. Arriag. hîc Diſp. 4. S. 9. Ovied. Cont. 8. p. 4. Ratio. Tum quia S. Thom. in 3. Diſt. 5. q 34. ad 3. & alibi dicit, rationem partis contrariari Perſonæ, idemque clarè docet in prima parte loco citato. Tum quia cum parti quà tali, non competat habere rationem totius, hoc ipſo quà tali non competet eſſe Perſonam. Tum quia præter has partiales ſubſiſtentias, eſſet neceſſe comminiſci aliquam tertiam totalem, per modum unius ſe habentem, quod eſt multiplicare entia ſine neceſſitate.

Dices I. Verbum unitum fuit animæ in ſtatu ſeparationis, itemque corpori, nam quod ſemel verbum aſſumpſit, nunquam dimiſit, ergò apparet utrumque ſeparatum, eſſe capax ſubſiſtentiæ: nam ei tantùm uniri potuit Verbum, quod erat capax ſubſiſtentiæ propriæ.

Respondetur. Certum eſſe in omni ſententia, Verbum unitum corpori non tribuiſſe illi rationem Perſonæ; quia ex communi phraſi, ratio perſonæ, non niſi ſubſtantiæ rationali convenit,

Digitized by Google

venit, hoc tamen non impedit quominus Verbum fuerit unitum corpori poſt ſeparationem. Unde etiam Amic. Diſp. 2. de Incarn. Sect. 3. n. 33. quamvis teneat partiales ſubſiſtentias, negat ſanguinem dici potuiſſe DEUM in triduo mortis nec animam rationalem. Hoc poſito in variis ſententiis ſolvitur hoc argumentum, Admiſſo enim quod detur forma cadaverea, aut formæ partiales ſubſtantiales, quæ tunc habeant rationem totalium, poterit tunc habere corpus rationem totius, adeoque rationem ſubſiſtentis. De anima etiam rationali dici poſſit, quod in ſtatu ſeparationis, ſicut acquirit novum ſtatum, novum operandi modum, ita etiam acquirat, quod ita ſit totum quoddam hîc & nunc capax ſubſiſtentiæ. Caſu autem quo materia omni forma careret, adhuc in illo ſtatu depurationis, poſſet habere ſubſiſtentiam, quia adhuc tunc acquireret novum modum eſſendi, adeoque rationem integri. Eſſet & alius modus occurrendi huic difficultati, diſting. Conſequens. Ergo apparet utrumque ſeparatum eſſe capax ſubſiſtentiæ, hoc eſt, unionis ad ſubſiſtentiam. Conced. capax denominationis ſubſiſtentiæ, & extractionis ab eſſe incompleti. Nego. Quod ut intelligatur; dico aliud eſſe formam uniri, & aliud formam, extrahere id, cui unitur, ad ſuum modum eſſendi; ſic v. g. uniri poteſt divinitus albedo, vel anima ſenſitiva Angelo, non poteſt tamen extrahere Angelum ad rationem ſenſitivi, eodemque planè modo, partes illæ ſeparatæ, ſunt capaces ſupernaturaliter unionis ad ſubſiſtentiam, non ſunt tamen capaces, ut per Perſonam Divinam, ſtante ſeparatione extrahantur ad eſſe completi, ſtantis per ſe &c. cùm eſſentialiter dicant rationem incompleti ſubſtantialiter, ordinati ad illud, tanquam compartem, potentisque ſtare in alio h. e. in compoſito. Quod ſi per unionem illam cum perſona, non poteſt v. g. anima extrahi ad rationem, completi, totiùs, integri, nec poterit dici eſſe Perſona, eò quòd hæc denominatio fundetur ſupra eſſe totale & non ſupra partem, hinc parti, unitur quidem Perſona Divina, ſed non tribuit rationem totius; & licet uniatur Perſona & ſubſiſtentia Divina ad ſupplendum ſpecialem & propriam ſubſiſtentiam creatam, non eſt tamen neceſſe, ut ſubſtituatur ſpeciali ſubſiſtentiæ, pro ſemper habendæ, ſed ſufficit ut ſubſtituatur ſubſiſtentiæ, tunc cùm ens eſt ſubſtantialiter completum in ratione ſubſtantiæ, præcipuè cùm in ipſo ſtatu ſeparationis animæ Petri, nulla ſit, in ſententia probabili S. Thomæ ſupra citati, ſubſiſtentia partialis naturalis.

Instabis. Saltem erunt partes ſeparatæ capaces ſubſiſtentiæ, quæ illis non tribuat rationem totius & completi.

Respondetur. Attendendo ad ſecundam reſponſionem, partes ſeparatæ, non erunt naturaliter capaces partialium ſubſiſtentiarum, quia earum naturaliter ens capax eſt formarum, quæ ſubjectum cui uniuntur, extrahere poſſunt ad modum ſuum eſſendi, & ſicut naturaliter Angelus, non eſt capax albedinis, quia non extrahitur ad eſſe Albi, ita & præſenti, quia partes etiam ſeparatæ, non poſſunt extrahi ad rationem totiùs, nec erunt capaces naturaliter ſubſiſtentiæ. Quòd ſi hæc illis capacitas tribuatur, erit capacitas non ad denominare, ſed ad uniri.

Dices 2. Partes creantur, quæ creantur ſubſiſtunt. Ergo.

Respondetur. Hoc argumentum in omni ſententia ſolvendum eſſe, ſi enim ſubſiſtentia ſit modalitas, vel realitas diſtincta, poteſt aliquid DEUS creare, quin ſubſiſtat, ſi autem ſubſiſtentia ſit indiſtincta entitativè, ſecunda propoſitio hunc nonniſi ſenſum faciet, quòd quæ creantur ſubſiſtunt, latius loquendo, h. e. ponantur pro ſtatu exiſtendi.

Dices 3. Materia & forma etiam in ſtatu ſeperationis ſunt ſubſtantiæ, ergò per ſe ſtantes.

Respondetur. Sunt per ſe ſtantes per ſe ſtantiâ excluſiva inhærentiæ, ſed non perſeſtantes perſeſtantiâ ultimi complementi, quod accipe cum limitatione ſupra allata.

Assero 2. *Non eſſe poſſibilem ſubſtantiam completam, non tamen ſubſiſtentem.*

Ratio. Quia & ſubſiſteret & non ſubſiſteret, non ſubſiſteret quidem ut ſupponitur, ſubſiſteret autem, quia non haberet rationem partis, utpote completa, ergò haberet rationem totius, adeoque ſubſiſtentis.

Assero 3. *Accidens non poteſt eſſe ſubjectum ſubſiſtentiæ.*

Ratio. Quia per nos ſubſiſtentia eſt in recto ipſamet natura ſubſtantialis, accidens autem non eſt natura ſubſtantialis, cumque per locum intrinſecum, ſubſtantia ſit complementum ſubſtantiale, adeoque ſubſtantiæ, quomodo competet accidenti. Poteſt nihilominus hîc eſſe quæſtio de voce, ſi comminiſcaris aliquam ſubſiſtentiam accidentalem.

Dices. Poteſt compleri natura creata per ſubſiſtentiam increatam, ergò compleri poteſt & accidens, quia magis diſtat natura creata à Perſona increata, quàm accidens à ſubſiſtentia.

Respondetur. Majorem hanc diſtantiam eſſe in ratione entis, non in ratione terminabilis. Quando autem dicuntur accidentia in Euchariſtia per ſe exiſtere, Ly per ſe, ſignificat, quòd dicant rationem non ſubſiſtentis in ſubjecto, quod ad ſubſiſtentiam impertinens eſt, nam materialis forma exiſtit in ſubjecto, nihilominus ſubſiſtit ſubſiſtentia totius, ſed non exiſtunt per ſe, quia non exiſtunt tanquam quid completum ſubſtantialiter, hoc enim ex dictis repugnat accidenti.

Quæres 2. *Quid ſentiendum de Cauſativitate Subſiſtentiæ?*

Assero 1 *Non eſſe principium effectivum operationum, Subſiſtentiam.* Ita recentior Suar. Lugo & alii.

Ratio. Tum quia ex probabili prætacta reſponſione, anima ſeparata, non habet propriam ſubſtantiam, & tamen non operativa. Tum quia in Verbo incarnato, natura humana eſt operativa, & tamen non habet propriam ſubſiſtentiam, nec debet dici, quòd ſubſiſtentiæ creatæ in ordine ad agendum, ſuppleat vices ſubſiſtentia increata, quia operationes ad extra ſunt communes toti Trinitati, non ergò hoc ſuppleret ſola ut ſupponitur ſubſiſtentia Verbi, quando autem infinitus valor tribuitur operibus Chriſti, non inde hoc ſequitur, quaſi ſuppleat Verbum, concurſum effectivum ſubſiſtentiæ creatæ, ſed inde quia proficiſcebantur à natura, quæ terminabatur Perſona Divina. Tum quia ſi ſubſiſtentia ſit diſtincta, ſpolieturque natura omni ſubſiſtentia, numquid hoc ipſo deberet cogitari, v. g. Angelus nihil operans, nihil intelligens, nihilque volens, adeoque mortuus quodammodo ſpiritualiter, quia ſine ullo motu exiſtens. Quando autem dixi, actiones ad extra, eſſe communes toti Trinitati, nõ eſt ita ſupponendum, quòd ab ipſis formaliter Perſonis egrediantur, egrediuntur enim formaliter ab Omnipotentia communi; ſed hoc, eo ſenſu dicitur; quia nulla eſt actio, quæ ſit ad extra, quæ tribuatur alteri. De actionibus Divinis ad intra, poſſet eſſe aliqua difficultas, quia cùm detur in Divinis ratio producentis & producti, adeoq; diſtinctio realis, quæ in Divinis eſt ratione Perſonarum, etiam Perſonis ratio producentis & producti tribui debebit, quæ ratio non urget pro naturis creatis, quæ in ſe ipſis produci poſſunt & producere. quanquam reflectendo ad ea quæ dicuntur in Materia de Trinitate, ubi docetur, Perſonas non relationibus ſed originibus conſtitui, originibus etiam tribui poterit ratio producentis & producti ab intra. Perſonis autem tribuetur productio in ſenſu nonniſi reali & identico tanquam non diſtinctis à Virtualitate originis activæ.

Reſtat diſcutiendum; an ſubſtantia requiratur ad operandum ſaltem per modum conditionis? Porrò conditiones ad operandum requiſitæ, aliæ ſunt per ſe, ut approximatio ad utendum, aliæ per accidens, quæ ſcilicet quamvis non eſſent, adhuc agens operaretur. Subſiſtentiam eſſe conditionem per ſe requiſitam, tenet Suar. & Lugo. Eſſe verò requiſitam nonniſi per accidens, tenet Vaſq. & rec. Suar. Hoc ut expediatur.

Assero 2. *Reſpectu principii operativi, tanquam conditionem per ſe, requiri ſubſiſtentiam.*

Ratio, quia prius eſt eſſe in ſe completum, quàm agere, cùm ergò ſubſiſtentia compleat principium, fit ut ex parte principii, per ſe requiratur. Ex quo ulterius colligendum eſt, quis ſit ſenſus illius axiomatis; Actiones ſunt ſuppoſitorum. Si enim faciat hunc nonniſi ſenſum, actiones ſunt naturarum ſingularium, quomodo in actiones Chriſti, derivabitur infinitudo à Perſona Verbi? ſi autem faciat hunc ſenſum, actiones denominant ſuppoſitum, reſtat quærere, quod ſit fundamentum hujus denominationis, quod ſit tractivum, in operationes ejus dignitatis, quam dignitatem dicit ipſum ſuppoſitum, ita ut illa dignitas, non ſit mera imputatio. Eſt ergò tertius ſenſus isque legitimus, Actiones ſunt ſuppoſitorum, quia ſubſiſtentiæ adferunt naturis complementum ſubſtantiale, quo non niſi poſito, procedetur ad agendum, ita ut illa ſubſiſtentia, requiratur tanquam ſubſtantiale complementum, complens principium activum in ordine ad ſe, ut poſtea exire poſſit, ad operandum.

Assero 3. *Reſpectu ipſius operationis præcisè non eſſe conditionem per ſe requiſitam, ſubſtantiam.*

Ratio. Quia entia ſicut non ſunt multiplicanda ſine neceſſitate, ita nec conditiones per ſe requiſitæ. Erit autem ſubſiſtentia ad operationem conditio per accidens requiſita, quia requirit principium prius perfici in ſe, quàm agere.

Quæres 3. *Quis ſit effectus formalis ſubſiſtentiæ?*

Assero 1 *Effectus formalis primarius ſubſiſtentiæ, eſt reddere naturam ſtantem per modum totius.*

Ratio. Quia effectus formalis primarius, eſt ipſa forma ſive Metaphyſica ſive Phyſica. unio ejuſdem, ſubjectum capax. Cùm ergò ipſa forma metaphyſica, quæ eſt ſubſiſtentia, ſit forma, quæ eſt perſeſtantia per modum totius, ſit ut effectus illius formalis primarius, ſit reddere per ſe ſtans, per modum totius. *Sed quis effectus formalis ſecundarius ſubſiſtentiæ.* Sunt proponendæ aliorum explicationes.

Explicat 1. Suar. Diſp. 34. Metaph. T. 5. n. 40. quod effectus ſecundarius ſubſiſtentiæ ut ſic, ſit naturam reddere independentem ab alio ſuſtentante, ſeu conſtituere ipſam in ea incommunicabilitate, quæ opponitur inhærentiæ. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Tum quia independenter ab omni ſubſiſtentia, ſubſtantia eſt ſubſtantia, neque enim eſſe accipit à ſubſiſtentia, ergò independenter à ſubſiſtentia, non eſt ſubſtantia accidens, adeoque opponitur inhærentiæ, quæ propria eſt accidentis. Tum quia ut benè advertit Oviedo, Materia & ipſa eſt ſubjectum primum, adeoque independens ab alio ſubjecto ſuſtentante, Anima item rationalis, eò ipſo quia creatur, independens eſt à ſubjecto ſuſtentante.

Idem

Idem dic de Angelo. Ergo apparet excluſionem inhærentiæ, non haberi à ſubſiſtentia, & ſicut prædicta non negativè, ſed poſitivè ſunt ſubſtantia, ita poſitivè excludunt inhærentiam. Tum quia nulla eſt neceſſitas, nullumque fundamentum ab alio, quàm ab ipſa ſubſtantia, præcisè, deſumendi independentiam ab alio ſuſtentante.

EXPLICANT 2. Aliqui per incommunicabilitatem, quòd ſcil. effectus formalis ſecundarius ſubſiſtentiæ, ſit reddere naturam incomunicabilem alteri ut ſuppoſito. Eſt explicatio Suar. utriusque. *Sed*

NON SATISFACIT 1. Quia perſona Patris in Divinis, eſt vera perſona, & tamen non reddit naturam ulterius incommunicabilem. Neque valet ſi dicas cum recent. Suar. quod ſubſiſtentia ſolùm impediat, ne ipſa ab alia ſubſiſtentia terminetur, & mediante illa non terminetur natura, non inquam valet, quia immeritò diceretur naturam incommunicabilem reddi, ſed potius debuiſſet dici, ipſam Perſonam reddi, vel potius eſſe incommunicabilem. Sic v.g. albedo denigrari non poteſt, immeritò tamen dicitur, ab illa reddi in denigrabilem parietem. Impenetrabilitas item, eſt effectus quantitatis, ſi tamen ſtante quantitate, aliunde æquè bene penetrari poſſet, immeritò diceretur, impenetrabile, à quantitate, reddi corpus, quamvis ipſa impenetrabilitas non poſſit penetrari; ſic & in præſenti, ſi ſubſtantia ſtante conjunctione cum ſubſiſtentia, eſt communicabilis, licèt ipſa ſubſiſtentia non communicetur, non debebit dici, quòd ab illa ſubſiſtentia, reddatur incommunicabilis natura divina. Et certè id, quod dicitur mediante ſubſiſtentia non poſſe communicari naturam, vel habet hunc ſenſum, quod dum eſt conjuncta cum una ſubſiſtentia, non poſſit conjungi cum alia, & hoc falſum eſt, quia de facto natura divina pluribus ſubſiſtentiis terminatur, vel dicta propoſitio habet hunc ſenſum, quia ipſa ſubſiſtentia terminari non poteſt, & hoc non valet ad intentum, quia quærimus de effectu ſecundario, communicato ipſi naturæ.

NON SATISFACIT 2. In principiis Suar. quia ipſe admittit ſubſiſtentiam abſolutam in DIVINIS, quæ non reddit naturam divinam ulterius incommunicabilem, ergo apparet, non eſſe hunc effectum ſubſiſtentiæ ut ſic.

NON SATISFACIT 3. Quia incommunicabilitate datur prior conceptus, qui tamen non importat effectum formalem primarium, ergo apparet illam incommunicabilitatem eſſe non ſecundarium, ſed alium formalem effectum.

EXPLICATUR itaque aliter effectus formalis ſubſiſtentiæ, dicoque eſſe habere negationem partis, ſeu dicere negationem eſſendi in alio tanquam in toto, quod illuſtratur tali diſcurſu. Nomine effectùs ſecundarii non intelligitur quidquam aliud in formis metaphyſicis, niſi id quod cum fundamento in re intelligi poteſt, tanquam emanans, & conſequens rem, jam in ſuo eſſe conſtitutam; qui effectus ſecundarii interdum nomine attributorum, interdum nomine effectuum veniunt, vocanturque attributa, quia ad ipſum principale, tanquam fontem, radicem, & originem attribuuntur. Vocantur paſſiones, quia illas ſubjectat adeoq; patitur in ſe illud eſſe. Vocantur denique effectus, quia ab ipſo eſſe, tanquam à cauſa Metaphyſica profluunt. Porrò inter ipſos effectus ſecundarios, alii ſunt, ut ita dicam primò ſecundarii, alii ſecundò ſecundarii, primò ſecundarii effectus ſunt, qui cenſentur profluere ab aliquo eſſe, illique advenire, quamvis reſpectu aliarum formalitatum advenientium præſupponantur, adeoque habent rationem priorum. Sic v. g. admirativitas, eſt ſecundarius effectus rationalitatis, prior tamen & præſuppoſitus ante riſibilitatem, prius enim eſt mirari poſtea ridere, & inter attributa entis ſecundariosque ejus conceptus, prior eſt ratio veri, quàm ratio boni. Jam vero inter effectus ſecundarios, illa formalitas eſt primò ſecundaria, quæ eſt negatio oppoſiti eſſe, ei, quod ipſum illud eſſe, importat effectus primarius. Sic v.g. primò importatur rationalitas ab homine, negatio autem irrationalitatis, eſt quid ſecundarium, tanquam negatio oppoſiti rationalitati, primò importatæ, quæ negatio, eſt negatio irrationalitatis. Rurſùs illud eſt effectus primò ſecundarius, qui non eſt quidem primus, non tamen ex reliquis, habet aliquem priorem ſe. Ex quibus regulis concluditur effectum primò ſecundarium ſubſiſtentiæ eſſe negationem partis: nam imprimis, non eſt quidem hic effectus formalis primarius, quia negagativis ſemper ſunt priora poſitiva in entibus poſitivis, qualis eſt ſubſiſtentia, eſt tamen effectus primò ſecundarius, quia nullus alius, illo prior eſt. Deinde nihil eſt aliud negatio partis, quàm negatio non totius, quæ tamen negatio non totius, ſeu negatio partis, eſt negatio oppoſiti illi eſſe, quod importat ſubſiſtentia, & cum eſſe, quod importat ſubſiſtentia, ſit eſſe totius, negatio non totius, ſeu negatio partis, erit negatio oppoſita illi eſſe, quod dicit ſubſiſtentia. Si autem eſt negatio partis, eſt negatio oppoſita illi eſſe, quod importat ſubſiſtentia, hoc ipſo eſt primo ſecundarius conceptus illius. Nec tantum habet ſubſiſtentia ipſa in ſe, ut non habeat rationem partis, ſed etiam, ut ipſa natura unita illi ſubſiſtentiæ, non habeat rationem partis, hinc natura divina nec in Patre, nec in Filio, nec in Spiritu S. habet rationem partis. Ad quod poſtea conſequitur, ut non communicetur alteri, ſupple ſimul cum ſubſiſtentia, tam in creatis, in quibus non datur diſtinctio virtualis inter communicabile & non communicabile intra eandem entitatem phyſicam, quàm in increatis.

Digitized by Google

DIFFICULTAS III.

De variis ſubſiſtendi modis.

Duplex ſubſiſtendi modus, alius per ſubſiſtentias creatas, alius per increatas, de utroque hic agendum.

Punctum Difficultatis 1.

De modis ſubſiſtendi ſubſiſtentia creata.

Assero 1. *Quod in ſententia noſtra, non poſſit ſubſiſtentia creata, terminare naturam increatam.*

Ratio. Quia ſi ſubſiſtentia creata poſſet terminare naturam increatam, natura increata & non haberet rationem partis, & haberet, haberet quidem, quia ſe haberet ita, ſicut natura humana in Chriſto non terminans, ſed terminata, terminatum autem non habet rationem totius. Rurſus ſuppoſita illa unione, natura divina non diceret rationem totius ſe ſola, idque ob interventum unionis cum natura creata, ergo habet rationem partis: non haberet etiam natura divina unita naturæ humanæ, & terminata per perſonalitatem humanam rationem partis, quia illi non competerent imperfectiones partis ut perfectibilitas, ratio imperfectioris &c. ſimilia; hocq; ipſo videretur natura divina perfici à creato, ſi ab aliquo creato, acquireret rationem totius.

Assero 2. *Quod in ſententia diſtinguente entitativè ſubſiſtentiam à natura, non ſit poſſibile à ſubſiſtentia creata, terminari naturam increatam.* Examinandæ hîc ſunt communes implicantiæ.

1. Implicantia. Quia natura dependet à ſubſiſtentia; à nullo autem creato poteſt dependere natura increata.

Responderi poteſt. Hoc argumentum multùm probare, probaret enim etiam à ſubſiſtentia increata, non poſſe terminari naturam divinam, quia illa, à nullo increato etiam, dependere poteſt. Deinde dici poteſt, dependentiam quandam eſſe rigoroſam, qualis eſt dependentia creaturarum à Deo, alia autem eſt dependentia largiori modo ſeu dependentia termini, quia ergo dependentia à ſubſiſtentia, eſt dependentia à termino, bene Deo tribui poteſt.

2. Implicantia eſt, ex recentiori Suar. &c. quia id repugnat; & ex parte perſonæ creatæ, quia nulla ſubſiſtentia creata poteſt terminare naturam alienam. Repugnat etiam ex parte naturæ divinæ, quia illam repugnat mutari, mutaretur autem, quia deberet in ſe recipere unionem cum illa perſona. Quod ipſum probat. Quia unio hypoſtatica recipitur in natura aſſumpta non in termino, omniſque unio recipitur in extremo, non in termino.

Responderi poteſt. Hoc ipſum erat probandum, quòd implicet ſubſiſtentiam creatam, terminare naturam alienam, & ſicut unũ idemque lumen gloriæ, & reſpicit intellectum tanquam ſubjectum in quo recipitur & reſpicit Deum, ad cujus ſolius repræſentationem concurrere primariò poteſt, ita cur non erit poſſibilis perſona creata ſupernaturalis, quæ tanquam ſubjectum reſpiciat naturam creatam, & tanquam terminabile intrinſecum, naturam increatam?

Non etiam repugnat talis terminatio ex parte naturæ increatæ, quia in ſententia plurium, unio materialis recipitur in materia, terminatur autem ad ipſam animam rationalem, cur ergo idem dici non poteſt de ſubſiſtentia creata terminante naturam increatam, quod ſcilicet reciperetur in natura vel perſona creata, terminaretur ad increatam, & ad eum modum quò unio hypoſtatica recipitur in natura humana terminatur ad perſonam Verbi, & ſicut non mutatur per hoc perſona Verbi, ita nec mutaretur natura divina.

3. Implicantia eſt. Quia ſi natura divina terminaretur ſubſiſtentia creata, deſtrueretur ſimplicitas Dei, idcircò enim non admittuntur ſubſiſtentiæ divinæ diſtinctæ realiter, quia deſtrueretur Dei ſimplicitas.

Responderi poteſt. Ideò non admittitur ſubſiſtentia divina diſtincta realiter, quia ipſa etiam deberet eſſe Deus, & tamen diſtingueretur realiter à natura divina, ſed hoc non eveniret, ſi ſubſiſtentia creata terminaret naturam increatam. Deinde quia illæ ſubſiſtentiæ divinæ diſtinctæ realiter à Deitate, deberent eſſe quid intrinſecum Deo, pertinenſque per ſe ad Deum, adeoque ratione ſuæ intrinſecitatis, deſtruerent ſimplicitatem Dei, non deſtruitur autem ſimplicitas Dei per hoc, quod eſt extrinſecum Deo, & quod ita ſe haberet poſita hac terminatione, ut nunc natura humana, in unione hypoſtatica Verbi, cujus ſimplicitatem non deſtruit.

4. Implicantia. Natura divina eſt infinita, ergo non poteſt terminari per terminum finitum.

Respondetur. Quod non ſit materialiter imaginanda ratio termini in perſona, quaſi ſit per aliquam coëxtenſionem, in qua facilè convincitur, quod res infinita à finito non poſſit terminari; ſed terminatio quæ habetur à ſubſiſtentia, non aliud vult quàm quòd faciat naturam per ſe ſtare communicata à ſe per ſe ſtantia, quàm quid implicat communicari ab aliquo creato?

In idem recidit illa implicantia, quia ad perſonalitatem ſpectat ſuſtentare, natura autem divina non poteſt ſuſtentari, quia nullo fulcimento indiget, ſed nunquid re ipſa ſubſiſten-

Digitized by Google

ſiſtentia increata, eſt fulcimentum naturæ Divinæ, præcipuè cum hoc ſuſtentare, nihil aliud faciat, quàm quod reddat naturam per ſe ſtantem. *Sit itaque*

V. Implicantia. Quia & poſſet perſonare naturam Divinam ſubſiſtentia creata, & non poſſet: poſſet quidem ut ſupponitur, non poſſet autem, quia omne Perſonativum, debet adferre ultimam perfectionem & completionem ſubſtantialem, nihil autem creatum poteſt eſſe ultimo completivum Divinæ naturæ, de ſe completiſſimæ.

Assero III. *Non poſſe ſubſiſtentiam creatam terminare aliam à ſe naturam creatam.*

Ratio. Quia & eſſet tunc una utriusque ſubſiſtentia, & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, non eſſet autem, quia altera Natura non acquireret rationem totius, ratione alius, quod ipſum probatur. Utraque tunc amitteret rationem totius, quod probatur. Quia ex eo ſolùm in unione hypoſtatica Verbum non amittit rationem totius, quia non perficitur, nec acquirit tunc ullam perfectionem, jam autem habens duas naturas creatas, perficitur per hoc.

Dices. Si non poteſt una ſubſiſtentia terminare aliam naturam, dæmones videntes naturam humanam Chriſti, bene intellexiſſent terminari illam ſubſiſtentia Divina.

Respondetur. In Principiis noſtris ponentibus ſubſiſtentiam eſſe in Recto Naturam, non poterant videre Dæmones, Chriſtum caruiſſe propriâ ſubſiſtentiâ.

Assero IV. *Per nos non poſſe naturam unam creatam terminari pluribus ſubſiſtentiis propriis.*

Ratio. Quia & terminaretur pluribus ſubſiſtentiis propriis, & non terminaretur, terminaretur ut ſupponitur, nō terminaretur autem, quia non eſt intelligibile, quomodo haberet pluries rationem totius, nihil enim plus haberet, quam ſi uniter haberet rationem totius. Aliud eſt de natura Divina, quæ tribus propriis ſubſiſtentiis terminatur, quæ diſtinguuntur realiter virtualiter adeoque *ſunt non mera formalitas*, ratione ſuarum virtualitatum adferunt plus, quam foret, ſi uniter ſubſiſteret natura Divina. Et ſicut ſive plures, ſive duæ guttæ uniantur interſe, non eſt illis niſi ſemel ratio totius, ita & in præſenti, non niſi ſemel ſubſiſteretur.

Assero V. *In ſententia condiſtinguente modaliter ſubſiſtentias poſſet una natura pluribus ſubſiſtentiis ſubſiſtere*, quia nulla videtur eſſe in hoc implicantia, arbitrarium tamen eſt, non niſi tribus illam ſubſiſtere, ſicut ſubſiſtit natura Divina, ad eum modum quo paries albus, ſi iuſuper alia albedine poteſt dealbare, non eſt ratio, cur non etiam tertia poſſit dealbari, nec tunc una ſubſiſtentia terminaret aliam, ſicut nec in Divinis terminat.

Punctum Difficultatis 2.

De variis Modis ſubſiſtendi Subſiſtentiâ increatâ.

Non eſt hujus loci agere de ſubſiſtentiis increatis, in quantum terminant naturam increatam, hoc enim ſpectat ad materiam de Trinitate. Quanquam multa de illis prænoſci poſſunt ex iſtis, quæ dicta de diſtinctione virtuali. Sed agendum hic de illis in quantum terminare poſſunt naturam creatam. Diſcutiendum imprimis eſt, an eandem naturam creatam, plures Perſonæ Divinæ terminare poſſint? Affirmat Suar. uterque & alii ex noſtris, contra Lugo loco citato n. 80. & contra Amicum, qui dicit, ſi adæquatè terminaretur natura creata à ſubſiſtentia increata, jam non poterit terminari ab alterâ, ſecus ſi inadæquatè terminaretur.

Dicendum I. *Inadæquatam terminationem à Perſona Divina impoſſibilem eſſe.*

Probatur I. Quia & eſſet inadæquata illa terminatio ut ſupponitur & non eſſet, quia adæquatè terminare, nihil aliud eſt, quàm adæquatè dare eſſe per ſe, adæquatè autem dare eſſe per ſe, nihil aliud eſt, quàm ita dare eſſe per ſe, ut nihil ſit naturæ, cui non ſit data ratio eſſendi per ſe. Hoc autem in omni unione hypoſtatica contingit, quod probatur. Vel enim hæc unio erit cum ſubſtantia ſpirituali completa, & hæc cum ſit indiviſibilis, non apparet quomodo inadæquatè terminari poſſit, ſicut non apparet, qui punctum inadæquatè terminetur. Si autem hæc unio erit, cùm ſubſtantia completa, ſed compoſita habenteque partes etiam hæc diviſibiliter quidem in indiviſibili tamen conſiſtet, ita ut ſi dicatur terminari anima & non terminari corpus non debeat dici aſſumptus homo, ergò in talibus non habet locum inadæquata aſſumptio.

Probatur II. Quia inadæquata terminatio vel hoc ſenſu eſt inadæquata, quia non totum terminat, v. g. unam partem & non aliam, & de hoc in præſenti non eſt difficultas, quia illæ partes habent ſe in hoc genere ſicut diſparata unibilia, indubiè autem unito Petro, non repugnat uniri Paulum, eritque adhuc reſponſio non ſecundùm ſtatum quæſtioniis; non enim idem terminabitur pluribus ſubſiſtentiis, ſed plures ſubſiſtentiæ, plures partes vel tota; vel in iſto ſenſu erit inadæquata illa terminatio, quia ſubſiſtentiæ illæ attemperabunt ſuum concurſum, ſuamque terminationem, ut locus detur alteri terminationi: & hoc dici non poteſt, quia terminatio illa nihil aliud eſt, niſi unio Perſonarum, quæ utpote indiviſibiles inadæquatè ſe dare non poſſunt, ſicut anima rationalis indiviſibilis,

Digitized by Google

viſibilis ; pro ſua parte inadæquatè informare non poteſt.

Probatur III. Perſona Verbi unita naturæ humanæ, non poteſt ejuſdem actiones inadæquatè inæqualiterque dignificare, ſed ſe totâ tenetur, dignificare. Ergò nec poteſt eadem inadæquatè terminare.

Objicitur I. cum Amico. Concurſus ſuſtentativus attemperari poteſt, adeoque facere inadæquatè ſuſtentari naturam, quod ipſum probat, quia ille concurſus conſiſtit in quodam niſu, quo natura humana in hypoſtaſi Divina, media unione innititur & ſuſtentatur.

Respondetur. Neg. Antecedens cum ſua probatione, & iſte niſus perſonæ in ſuſtentando, non eſt rationabiliter imaginabilis.

Objicitur II. Accidens, licèt non poſſit unitum pluribus ſubjectis, totum ſuum effectum formalem tribuere; poteſt tamen ab unoquoque non totaliter ſuſtentari, ergò idem in præſenti dicendum. Antecedens probatur. Quia unio ab una tantùm parte ſuſtentatur, & tamen utrique extremo confert ſuum effectum formalem, ergò etiam licèt non poſſit Divina Perſona non totum effectum ſuum formalem communicare naturæ creatæ, poteſt tamen natura aſſumpta non totaliter, ſed tantum partialiter ab una ſuſtentari.

Respondetur. Imprimis indiſtincta hæc duo eſſe, totum ſuum effectum communicare ſubſiſtentiam, & eandem non partialiter, ſed totaliter & adæquatè ſuſtentare naturam, proindeque ſi concedatur primum, concedi debet & aliud. Deinde Antecedens cum ſua probatione hoc tantùm ſenſu verum eſſet: quòd ſcilicet accidens, vel unio, nonniſi ab una parte poſſit recipi, & non recipi ab alia, quod etiam verum eſt de Perſona Divina. Hinc diſtingui poteſt conſequens. Ergò poteſt natura creata partialiter ſuſtentari h. e. cùm una tantùm naturæ (ſi ſit compoſitum) parte uniri. Conceditur, poteſt partialiter ſuſtentari, h. e. non habere totum id, quod ad eſſe per ſe ſtantis ſpectat. Negatur, hoc enim eſt quid indiviſibile. *Hinc*

Addo. Diſtinguendæ ſunt hæ duæ propoſitiones. Poteſt Perſona Divina uniri non adæquatè, ſed uni non niſi parti. Et alia hæc eſt, poteſt ei cui unitur, nonniſi inadæquatam perſeſtantiam tribuere, & hæc Propoſitio eſt falſa, prior vera.

Dicendum II. *Poſſe terminari adæquatè unam creatam naturam, à pluribus Perſonis Divinis.* Antequam probetur Concluſio.

Suppono I. Quod Ly adæquatum interdum ſumatur pro Ly ſolum, & ita adæquatum fidei objectum eſt v. g. ſuprema veritas, quia ſola ipſa, eſt motivum fidei. Interdum Ly adæquatum, non importat Ly ſolum, ſed importat excluſionem partialitatis, & ſic v. g. duæ cauſæ totales ejuſdem generis, dum miraculosè eundem effectum cauſant, utraque cauſa eſt adæquata, non importando ſolitudinem, ſed importando excluſionem partialitatis, totus enim effectus & non pars illius, pendet à ſingulis. Secundoque ſenſu accipitur in præſenti Ly adæquatum.

Suppono II. Quamvis ratio formalis ſubſiſtentiæ, ſit per ſe ſubſiſtere, hoc tamen poteſt dare æquivocationis cauſam, nam ſi ſubſiſtere per ſe pro eodem ſumatur, ac non ſubſiſtere in alio à ſe, hoc ſenſu non jam ſubſiſteret natura humana Chriſti, quia illius ſubſiſtentia, eſt in alio, h. e. in Verbo. Hinc ita intelligendum eſt illud per ſe ſtare, ut & illis quæ ſubſiſtunt in alio, ſeu per ſubſiſtentiam alienam, quadrare poſſit, & iis quæ ſubſiſtunt per ſubſiſtentiam propriam, quos modos ſubſiſtendi Lugo dicit univocè non convenire, ut autem ſalvetur iſtud per ſe ſubſiſtere, eſt neceſſe intervenire unionem ſubſtantialem ad Perſonam cæteroqui non propriam, *his poſitis*

Probatur I. Concluſio. Quia id non implicat contradictionem, ut probabit ſolutio objectionum.

Probatur. II. Una eademque natura increata, poteſt terminari pluribus ſubſiſtentiis increatis, ergò & creata poterit eiſdem terminari.

Respondet I. Lugo. Quia natura Divina ſubſiſtit per tres ſubſiſtentias proprias, ſubſiſtere autem per propriam ſubſiſtentiam, non eſt naturam ſiſtere in tali ſuppoſito, ſed ſiſtere in ſe ipſa, quare cùm non repugnet, ut natura ſiſtat in ſe ipſa per triplicem ſubſiſtentiam, nec repugnat etiam, tres ſubſiſtentias proprias, eandem habere. At verò quando natura ſubſiſtit per ſubſiſtentiam alienam, non ſiſtit in ſe, ſed in ultimo ſuppoſito, quare cùm repugnet naturam ſiſtere in tali ſuppoſito ultimo, & adhuc progredi ulterius ad ſiſtendum in alieno ſuppoſito, conſequens eſt ut repugnet, quòd natura humana, quæ ſemel ſubſiſtit in ſuppoſito Verbi, ſubſiſtat ulterius in ſuppoſito Patris & Spiritus Sancti.

Contra eſt. Tum quia poteſt natura ſiſtens in ſuppoſito uno ſibi identificato, ſiſtere poſtea in alio ſuppoſito, diſtincto realiter à priore, licèt ſibi identificato, nec repugnat, ut ſiſtat in hoc ſuppoſito ſibi identificato, & progrediatur ulterius ad ſiſtendum ſecundò in alio ſuppoſito, quantumvis ſibi identificato, diſtincto tamen realiter ab altero ſuppoſito. Ergò etiam ſemel non ſiſtens in proprio ſuppoſito, poterit & ſecundò non [illegible]re tantùm in ſe, ſed in alio ſuppoſito, adeoque pluribus Perſonis terminari. Tum quia inter ſubſiſtentias divinas inter ſe comparatas diſtinctio & alietas realis non impedit, quo minus natura pluribus ſubſiſtentiis terminetur, veraque hæc eſt propoſitio; Quod natura Divina in alio ſuppoſito ſubſiſtat ſubſiſtens

Digitized by Google

ſtens ſubſiſtentia Verbi, & in alio dum ſubſiſtit, ſubſiſtentia Patris, & tamen hoc non impedit, ut pluribus ſubſiſtentiis terminetur natura Divina, ergò non impediet ut terminetur natura creata, iisdem. Tum quia adhuc tunc verum eſſet dicere : natura creata per ſe ſubſiſtit. Ergò pluribus illis terminari poterit, ex hoc enim ſolo, non poſſet terminari natura creata pluribiis ſubſiſtentiis Divinis, quia non per ſe ſubſiſteret. Antecedens probatur de natura Divina ſiſtente per plures ſubſiſtentias increatas ſemper verum eſt dicere, ſiſtit in ſe & per ſe quamvis ſiſtat in ſubſiſtentiis, quarum una non eſt alia, ergò etiam ſi ſubſiſtat natura creata, ſubſiſtentiis increatis, ſemper verum erit dicere : ſiſtit in ſe & per ſe, quæretq; reſtabit, quare natura ſiſtens in ſeipſa, poſſit tamen ſubſiſtere per triplicem ſubſiſtentiam & id non poſſit habere ſiſtens in alio.

Respondet II. Amicus Diſp.14. de Incarn. Sect. 6. Quòd natura Divina non exigat ſuas perſonalitates ad ſiſtendum purè, ſed per modum principii fœcundi ad intra, utque ſit fœcunditas ad intra per principium intellectivum & volitivum requiritur perſonalitas Patris qua fiat fœcunda ut principium intellectivum Filii, utque Perſona Filii una cùm Patre fiat completa in ratione principii volitivi, & ſimul terminetur intrinſecè Verbo ſubſtantiali producto, & Spiritu S. tanquàm amore notionali ſpirato, ea propter requirit, & perſonam Filii & perſonam Spiritus Sancti: Natura verò creata, non indiget perſonalitate niſi ad purè ſubſiſtendum, cùm alias ex ſe, tota ad intra quàm ad extra, ſupponatur fœcunda.

Contra eſt. Tum quia quamvis natura creata non exigat ſubſiſtentiam increatam, tanquam principium fœcunditativum, tamen hoc non obſtante, poteſt terminari ſubſiſtentia increata una. Ergò poterit terminari & pluribus, idque non ex indigentia fœcunditatis. Tum quia ſi ſubſiſtentiæ increatæ non poſſent ſecum conſiſtere abſolutè, non poſſent exigi à natura Divina tanquam principia fœcunditativa. Ergo prius eſt illas poſſe ſecum conſiſtere, quàm exigi ad fœcunditatem ; cur ergo non conveniet illis hæc ſecum conſiſtentia & compatibilitas, in una etiam natura creata. Tum quia quamvis natura creata indigeat non niſi una ſubſiſtentia, cur non titulo indigentiæ, ſed divinitus & ex placito aſſumentium naturam creatam perſonarum pluribus etiam Divinis ſubſiſtentiis terminari non poterit?

Respondet III. Idem. Perſonalitas v.g. Patris, quamvis ſit ſufficiens ad terminandam naturam Divinam in ratione exiſtentiæ relativæ Paternitatis, non eſt tamen ſufficiens, ad terminandam illam in ratione exiſtentiæ relativæ Filiationis.

Contra eſt. Terminans Perſona Verbi, naturam humanam, ſufficit non niſi ad terminandam illam, ut natura illa dicatur Verbum Caro factum, & non eſt ſufficiens ut natura illa dicatur Pater. Caro factus ergo adhuc dabit locum ſubſiſtentiæ Patris ſicut dat in Divinis.

Respondet IV. Idem. Rem ſemel ſubſtantialiter completam, non poſſe ulterius ſubſtantialiter compleri ; jam enim illud aliud complementum ſubſtantiale, adveniret poſt ultimum complementum ſubſtantiale ; ſicut materia non manet incompleta ſubſtantialiter, ſi ſit adæquatè completa per formam, & è converſo forma unita materiæ non manet incompleta, aliàs anima rationalis completa, per materiam hominis, poſſet compleri per materiam equi, & materia hominis completa per formam hominis, compleri poſſet per formam equi, ſicque natura integra hominis, poterit compleri ſubſtantialiter per naturam integram equi, & è converſo.

Contra eſt. Tum quia poteſt uni eidemq; materiæ, uniri divinitùs duplex forma ſubſtantialis, ut probatum in Phyſicis, cujus oppoſitum videtur ſupponere præſens reſponſio, ergo & duplex poterit uniri ſubſiſtentia Divina. Tum quia una forma ſubſtantialis adveniens ſubjecto, altera forma præinformato, ut ibidem dicitur, conſtituet unum per ſe cum eadem, ergo & in præſenti idem dici poterit. Tum quia Natura divina ſemel completa ſubſtantialiter per perſonam Patris, eſt adhuc complebilis per perſonam Verbi, & Spiritus Sancti. Ergo erit ita complebilis etiam Natura creata.

Respondebis V. Quod hoc ſit proprium ſolius naturæ Divinæ, ſubſiſtere pluribus ſubſiſtentiis.

Contra eſt. Tum quia concedo ſolius eſſe naturæ Divinæ connaturaliter & indiſpenſabiliter, non niſi tribus ſubſiſtentiis ſubſiſtere, ſed nego divinitus id non poſſe etiam naturæ creatæ competere. Tum quia proprium eſt ſolius naturæ increatæ ſubſiſtentia Verbi ſubſiſtere, & tamen divinitùs, humanitas Chriſti, ſubſiſtit per eandem, ergo idem dicendum de aliis, ſimul naturam creatam terminantibus. Tum quia recentiores negabunt, proprium eſſe ſoli naturæ Divinæ pluribus ſubſiſtentiis ſubſiſtere, licèt ſit proprium ſoli naturæ Divinæ ſubſiſtere ſubſiſtentiis identificatis naturæ realiter, inter ſe autem diſtinctis realiter.

Probatur III. Conclusio. Paritatibus quas etiam proponit ſibi Amicus.

I. Paritas eſt. Materia adæquatè informata una forma, eſt adhuc adæquatè informabilis alia forma. Ergo & natura adæquatè terminata una Perſona Divina, eſt terminabilis ab alia.

Respondet Amicus. Diſparitatem eſſe quia

quia materia eſt ſubſtantialiter perfectibilis. Contra eſt. Ergo & natura creata, perfecta perfectione terminationis acceptibilis à Verbo, manet adhuc perfectibilis perfectione terminationis, acceptibilis ab alia Perſona.

II. Paritas eſt. Poteſt idem effectus bis accipere eſſe, à duplici totali cauſa & adæquata; ergo & terminari bis ſubſtantialiter à pluribus Perſonis Divinis.

Respondet. Negando Antecedens, ſed hoc eſt impugnatum in Phyſicis materiis.

III. Paritas. Poteſt Perſona Divina faciens unum ſubſtantiale cum hac natura creata, componere aliud unum ſubſtantiale cum alia natura creata, ergo & è converſo natura componens unum ſubſtantiale cum perſona Verbi, poterit componere unum ſubſtantiale cum Perſona v. g. Patris.

Respondetur. Diſp. eſſe quia Perſona Divina faciens unum cum illis naturis ſemper illas inveniet incompletas, adeoque ſubſtantialiter perfectibiles, ſi autem accedat Perſona Patris terminatæ naturæ à Verbo, nihil inveniet complebile & perfectibile ſubſtantialiter.

Contra eſt. Quia quamvis inveniat Paternitas naturam completam, non tamen completam à ſe, cur ergo implicabit ut illam compleat ſua perſonabilitate, & certè quæ eſt capacitas materiæ ad plures formas ſubſtantiales, quamvis altera inveniat materiam ab alia forma completam, ea eſt ad plures ſubſiſtentias, ſed priorem illam reduci in actum non implicabit, ergo nec implicabit poſterius: & ſicut terminans Naturam divinam Perſona Verbi, invenit illam ut ita dicam completam prius origine à Perſona Patris, & tamen Perſona Verbi terminat Naturam divinam, ergo & terminabit, quamvis invenerit præterminatam à Perſona Patris.

Objicit I. Lugo. Subſiſtentia v g. Verbi, ita terminat naturam humanam, ut non faciat illam quidem per ſe ſubſiſtentem, faciat tamen illam in ſuppoſito ſubſiſtentem h. e. in verbo, ergo illa natura, non poteſt jam terminari alio ſuppoſito. Conſequentia probatur quia ſicut repugnat terminari in ſe & terminari in alio ſic etiam repugnat terminari in ſuppoſito Verbi, & terminari in ſuppoſito Spiritus S. quia terminari in ſuppoſito verbi adfert virtualem contradictionem, ad non terminari in ſuppoſito Spiritus Sancti.

Respondetur. I. Retorquendo argumentum: cur ſcilicet terminatio per Verbum non adferat virtualem contradictionem ad non terminari (idque in natura Divina) à Perſona Spiritus S. Directè autem nego conſequentiam; nego item quod terminari in ſuppoſito Verbi, dicat virtualem negationem negantem poſſe terminari, à Perſona Spiritus Sancti.

Objicit II. Amicus. Non poteſt ex duobus entibus ultimò completis ſubſtantialiter, fieri unum ſubſtantiale per ſe: quia in compoſitione ſubſtantiali, ſaltem unum extremum debet eſſe incompletum.

Responsum. Huic argumento in Phyſicis, ubi actum: an una materia poſſit pluribus formis ſubſtantialibus informari, agendo etiam de cauſis, hinc dici poteſt, quòd non ex indigentia ulterioris perfectionis, terminanda ſit illa natura, altera ſubſiſtentia Divina; ſed ut ita dicam per exceſſum, & ut idem habeatur, pluribus titulis. Deinde poteſt dici quod natura creata ſubſiſtentia Verbi non indigeat eâdem, cum ſupponatur jam illam habere, indigeat tamen altera (indigentiam largius accipiendo) cum ſupponatur illa altera ſubſiſtentia carere, eritque reſpectu illius ſecundæ ſubſiſtentiæ incompleta, cum nec dum habeat illam.

Instat Idem. Ideo natura adæquatè completa in ratione naturæ, nequit componere unum ſubſtantiale cum alia pariter completa natura, quia nullam habet exigentiam, nec indigentiam, ulterioris perfectionis ſubſtantialis, ſpectantis ad complementum naturæ. Ergo nec una ſubſtantia completa per unam ſubſiſtentiam, habebit indigentiam alius ſubſiſtentiæ.

Responsum. Supra, non ex indigentia hoc futurum, quanquam & indigentia ſit oſtenſa. Probat etiam argumentum multum, quia probat etiam Naturam divinam, non poſſe à pluribus ſubſiſtentiis terminari. Negari etiam poteſt argumento Paritas, qui cum natura non habeat obedientialem capacitatem, ut cum altera natura uniatur ſubſtantialiter, non eſt mirum, quod non poſſit cum altera natura componere unum totum ſubſtantiale. Jam verò quia habet natura capacitatem obedientialem, ut poſſit cum Perſona divina uniri ſubſtantialiter, non erit ratio, ut ſi uniatur cum una perſona divina, non jam ſimul uniri poſſit, cum altera.

Objicitur III. Si naturam aſſumptam à verbo poſſet terminare perſona Patris, una perſona poſſet per communicationem idiomatum prædicari de alia, adeoque habere identitatem cum alia, quod ipſum probatur. Verum eſſet hoc argumentum: Hic homo eſt Pater. Hic homo eſt Filius. Ergo Pater eſt Filius.

Respondetur. Hoc argumentum non habet difficultatem contra nos ſpecialem, ſed idem ſolvi deberet ab omnibus in materia de Trinitate, ſimile enim faciam argumentum; Hic Deus eſt Pater. Hic Deus eſt Filius. Ergo Filius eſt Pater, & quidem magis in materia de Trinitate valeret, ſi valeret quia in Trinitate, Perſona dicit identitatem realem cum Natura, quam non dicit Perſona in creata, reſpectu naturæ creatæ, vi unionis cum eadem. Directè

tum

Digitized by Google

tum dico, omnem communicationem idiomatum fundari in unione ſubſtantiali; unionem autem ſubſtantialem dico fundari in incompletione perfectibilitateque ſubſtantiali, completivitateque ac perfectivitate ſubſtantiali: Quia autem natura creata eſt complebilis in ratione perſonæ & perſona Divina completiva ejuſdem, fit, ut cōmunicatio idiomatum, inter hæc duo, poſitâ unione, ſequi poſſit: Quia verò una perſona reſpectu aliûs non eſt complebilis & alia completiva, fit ut inter illas nec unio ſubſtantialis, nec communicatio idiomatum intervenire poſſit. Ex iſtis etiam quæ dicta ſunt in materia controverſa Trinitatis, negatur illi expoſitorio, conſequentia.

Punctum Difficultatis 3.

Poteſtné Perſona Divina, ſolam Perſonam creatam aſſumere?

DICENDUM I. *Non eſt id poſſibile in noſtris principiis.*

PROBATUR. Quia & aſſumeret ſolam perſonam creatam & non aſſumeret, aſſumeret, & quidem ſolam ut ſupponitur, non aſſumeret autem, quia illa Perſona in recto eſt ipſamet natura, hinc ſi aſſumitur Perſona, deberet aſſumi natura; aliàs intra eandem entitatem phyſicam, eſſet unum idemque quod aſſumeretur, & idem phyſicè quod non aſſumeretur, hoc autem eſt diſtinctionem virtualem phyſicam invehere in creata.

DICENDUM II. *Etiam in principiis diſtinguentium entitativè ſubſiſtentiam, implicat aſſumi à Perſona Divina, ſolam Perſonam creatam.*

PROBATUR I. Quia Perſona eſt ultimus terminus, ergo ulterius terminari non poteſt.

PROBATUR II. à pari. Anima non poteſt animari ab alia animâ, nec albedo dealbari ab alia albedine, nec quantitas quantiſari ab alia quantitate, ergo nec ſubſiſtentia terminari ab alia ſubſiſtentia, ergo nec à Divina, non eſt enim major ratio unius quàm alterius. Quod ſi comminiſceretur aliquis ſubſiſtentiam abſolutam creatam, conſimilem ei, qualem Suar. attribuit Deitati, illa ulterius poſſet dici terminabilis.

PROBATUR III. ex Amico, quia aliqua incommunicabilitas eſt de eſſentia Perſonæ, ſed nulla altera, niſi incommunicabilitas alteri ut ſuppoſito, quæ enim alia? & tamen hæc incommunicabilitas tolleretur ſi aſſumeretur Perſona à Perſona, quia aſſumi nihil aliud eſt, quàm aſſumi, ad communicandum cum alio ſuppoſito, &c. ſimilia.

OBJICITUR I. Unio quæ eſt inter corpus & animam Chriſti, unitur unioni hypoſtaticæ ad Verbum aliâ unione. Ergo & ſubſiſtentia poteſt ſubſiſtere alia ſubſiſtentia.

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe in noſtris principiis, quia tunc in caſu antecedentis non ſequeretur idem uniri & non uniri, quod tamen ſequeretur caſu quo ſola Perſona aſſumeretur. In Principiis aliorum dat diſparitatem recentior Suar. quia unio compoſiti non ſe ipſa eſt unio ad Verbum, poteſt ergo uniri per alteram unionem; ſed ultimus terminus ſe ipſo eſt ultimus terminus. Deinde quando unio unitur alia unione in caſu Antecedentis benè adhuc ſalvari poteſt, quomodo retineat conditionem unionis, non enim facit illam per ſe unitam, unire extrema, ſed ſi ſubſiſtentia creata, terminetur aliâ ſubſiſtentiâ v. g. Divinâ, non retinebit conditionem ultimi termini ſubſtantialis, cum ulterius terminetur, & ſicut non manent termini prioris quantitatis appoſitis novis, ita nec prior ſubſiſtentia erit terminus, ſi ab alia ſubſiſtentia terminetur: Supponit autem hæc diſparitas, quod ſit de ratione ſubſiſtentiæ, eſſe ultimum Terminum.

OBJICITUR II. Una relatio refertur per aliam relationem, & ita relatio tranſcendentalis fundat prædicamentalem. Ergo & ſubſiſtentia, poteſt ſubſiſtere per aliam ſubſiſtentiam.

RESPONDETUR. Poſito quod una relatio fundet aliam (de quo in Logica) adhuc una relatio ſeipſa refertur; ſed hîc una ſubſiſtentia, non per ſe ipſam ſubſiſteret, ſed per aliam ſubſiſtentiam.

OBJICITUR III. Poſſibile eſt ut Perſona increata, aſſumat naturam creatam cum ſua perſonalitate. Ergo & ipſam Perſonam ſolitariè aſſumere poteſt.

RESPONDETUR. Quod attinet ad Antecedens. Duplex unio inter naturam creatam ſubſiſtentem cogitari poſſet. I. Unio merè accidentalis, ita ut ex illa unione, nulla communicatio idiomatum, nulla in naturam creatam derivatio complementi, perfectionis, excellentiæ perſonalis derivetur, & quæ unio ita ſe habeat, ſicut ſe habuit unio corporis Chriſti, & januæ clauſæ in inſtanti penetrationis, quam etiam finge poni permanentem, ita ut nec janua ſine corpore Chriſti, nec corpus Chriſti ſine janua movere ſe poſſit, ita tamen ut hæc conjunctio naturæ creatæ ſubſiſtentis cum Perſona Divina ſit condiſtincta ab intima præſentia, quam creaturæ habent ad Trinitatem, ſed proveniat ab unione aliqua accidentali, ratione cujus fiat ſpecialis determinatio & alligatio. Talis unio naturæ creatæ ſubſiſtentis ad Perſonam Divinam, videtur eſſe poſſibilis. Tum quia ſic deſcripta alligatio non implicat. Tum quia difficilior eſt conjunctio naturæ creatæ, quæ fundat communicationem idiomatum, præ non fundante illâ, Ergo ſi illa prior eſt poſſibilis, poſſibilis erit & hæc ſecunda: quæ non apparet quî perfici poſſit, niſi ſola alligativa illa unione. Tum quia quamvis talem unionē admiſerit Neſtorius, non ideò eſt

damnatus, quia illam admiſit poſſibilem, ſed quia eam de facto admiſit, cùm tamen unionem cum communicatione idiomatum, proponit credendam, fides.

Ex quo ulterius colliges, etiam naturam creatam, habituram tunc rationem totius, ſicut & corpus Chriſti & januæ clauſæ in inſtanti penetrationis; vel ſi invicem localiter alligarentur rationem totius haberent, unaquæque ſingillatim. Secunda unio inter naturam creatam ſubſiſtentem, & inter Perſonam cogitari poteſt, quæ ſit ſubſtantialis, fundans communicationem idiomatum, perficiensque naturam creatam in ratione totius, talis unio implicat retenta propria ſubſiſtentia. Ratio quia illa natura creata ſubſiſtens propriâ ſubſiſtentiâ, & haberet rationem totius & non haberet, haberet quidem, quia per nos ſubſiſtentia coincidit cum formalitate, habentis ſe per modum totius, non haberet autem rationem totius. Tum quia perfectibilitas, completio &c. quæ convenit parti, conveniret tunc ei naturæ. Tum quia ſi haberet rationem totius in ſe ſpectata, quomodo ſubſiſteret ſubſiſtentia Divina. Tum quia ſi haberet una natura propriam ſubſiſtentiam, quomodò non foret tunc nonniſi illa prior, h. e. merè accidentalis unio, & tamen ſupponitur, debere eſſe ſubſtantialem. Et hæc diſtinctio applicanda Antecedenti, ſed ſine ulla diſtinctione negant univerſaliter Suar. Vaſq. Lug. Amic. licèt oppoſitum ſentiat Hurtad. Arriag. Ovied. recentior Suar.

I. Ratio. Lugonis & Valent. probantium non poſſe Naturam creatam ſubſiſtentem aſſumi à Perſona divina, eſt hæc. Concilia ex eo ſolùm colligunt non eſſe in Chriſto propriam perſonalitatem, quia ejus humanitas fuit aſſumpta à Verbo, ergo ſentiunt non poſſe illam aſſumi, retenta propria perſonalitate.

Responderi poteſt. Quod Concil. definiverit id, quod de facto eſt, non quod poſſibile eſt. Sicut definivit transſubſtantiationem Tridentinum, licèt poſſibilis fuerit impanatio. Quod autem de facto non fuerit talis unio, collegit Eccleſia ex Doctoribus, traditione, Scriptura, quæ meminit etiam communicationis idiomatum, quæ ſi intervenire debeat, non erit jam connaturale, imò erit impoſſibile manere; in Chriſto perſonam humanam.

II. Ratio. Suar. Vaſq. Lug. Effectus formalis primarius ſubſiſtentiæ, non eſt alius, quàm reddere naturam per ſe exiſtentem, & in ipſa terminatam, ergo implicat naturam tunc habere propriam ſubſiſtentiam & non eſſe actu per ſe; quod ſi haberet alienam ſubſiſtentiam & ſuam, tunc & eſſet per ſe & eſſet in alio, qui ſunt virtualiter contradictorii termini.

Respondetur. Sicut ratio formalis albedinis, eſt ſubjectum capax, cui unitur dealbate, adeoque tollere negationem albedinis conſequenter nigredinem, cum hoc tamen ſtat, ut in eodem ſubjecto concurrere poſſint divinitus, nigredo & albedo, diverſoque reſpectu illud ſubjectum erit album, diverſo nigrum, ſic & in præſenti diverſo reſpectu natura eſſet in ſe, diverſo eſſet in alio.

III. Ratio eſt. Quia ſubſiſtentia eſt ultimum complementum ſubſtantiale, idque modale, concurſus autem modalis, ne divinitus quidem modificari poteſt.

Responderi poteſt. Quòd ſubſiſtentia ſit ultimum complementum, ſit ut alia ſubſiſtentia ipſamet, ſubſiſtere non poſſit; ſed non facit ne ſimul uniatur cùm natura, idemque ſolùm exigit Ratio modi, & ſicut non dicitur modus modificari quando natura humana unita, unitur ulterius ſubſiſtentiæ Verbi, ſic nec modificaretur modus, ſi natura cum ſubſiſtentia uniretur. Addo non eſſe certum quòd ſubſiſtentia ſit modus.

QUÆSTIO II.

De Accidenti.

Quæres I. *Quis ſit primò eſſentialis conceptus accidentis.*

Assero I. *Actualem inhærentiam non eſſe de primo eſſentiali conceptu accidentis, imò nec de eſſentia.* Ratio, quia quod eſt de eſſentia accidentis, ubicunque accidens eſt, convenit accidenti; jam autem in Euchariſtia ſunt accidentia panis, ſine actuali inhærentia. Quod ſi dicas inhærere illa in quantitate, redibit difficultas de ipſa quantitate, quæ non inhæret actu in Euchariſtia & tamen eſt accidens.

Assero II. *Aptitudinalem inhærentiam ſi ſumatur ſimpliciter pro quacunque inalietate non eſſe de eſſentia accidentis quà accidens eſt.* Ratio, quia quod convenit accidenti qua accidens eſt, idque tanquam aliquid ejuſdem eſſentiale, non poteſt convenire ei, quod non eſt accidens, inalietas autem aptitudinalis, poteſt convenire ei quod non eſt accidens, nam formæ materiali, convenit eſſe in alio, nempe in materia, & utrique convenit ſuo modo, eſſe in toto. Natura item humana dicitur eſſe in alio h. e. in Verbo &c.

Assero III. *Aptitudinalem inhærentiam mox explicandam per inalietatem rigoroſam eſſe de eſſentia accidentis.* Quia convenit omni, ſoli, & ſemper ut inductione patebit. Quando autem dicimus eſſe de ratione accidentis, eſſe in alio, ſufficit ut reſpectu cujuscunque ſit in alio, & ſic actio, quamvis non ſit nec poſſit eſſe in agente, ſalvatur tamen ejus inalietas, quia eſt in paſſo, actio enim eſt actio agẽtis denominativè, non ſubjectivè. Sufficit rurſùs ut quale eſt accidens, talis

lis ſit & ejus inalietas, & ſic ſi ſit accidens impropriè ſeu per ſolam denominationem extrinſecam, ſufficit ut in ſubjecto denominationis ſit extrinſecè. Et ita veſtis eſt accidens veſtiti, eſtque accidens nonniſi denominationis, quia veſtis in re, ſubſtantia eſt, hinc & in veſtito, eſt tanquam in ſubjecto denominationis.

Addo. Hanc ipſam aptitudinalem inhærentiam, debere ſumi radicaliter, nam formaliter ſumpta, non eſſet de primo eſſentiali conceptu accidentis. Ratio. Tum quia prior eſt aptitudinali inhærentia, ſumpta ipſa radix illius aptitudinis. Hinc valet argumentatio: accidens, eſt aptum inhærere, ergo habet radicem, ex quâ fluit hæc aptitudo. Tum quia in ſubſtantia, aptitudine ſubſiſtendi formaliter ſumpta, datur prior conceptus, nempe ipſum illud eſſe, cui debetur ipſa illa aptitudo, ergo & aptitudinalis inhærentia formaliter ſumpta, non eſt primo eſſentialis conceptus. Tum quia conceptus abſolutus prior eſt reſpectivo, ſed radix illa eſt quid abſolutum, aptitudo autem inhærentiæ, eſt quid reſpectivum, ergo radix illa, ex qua fluit formalis illa aptitudinalis inhærentia prior erit.

Hinc bene ſic conciperetur primo eſſentialis conceptus accidentis quod ſit radix, ex qua fluit aptitudinalis inhærentia.

Quæres II. *Quomodo formandus ſit conceptus inhærentiæ debitæ accidenti?*

Explicat I. Pontius Diſp. 13. n. 5. Quod eſt in alio tanquam in ſubjecto informationis, eſt tale, ut cum eo in quo eſt, faciat unum per ſe, quod autem eſt in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis, quod propriiſſimum accidenti eſt, eſt in alio, cum quo non facit unum per ſe, ſed unum per accidens, tunc autem facit unum per ſe, quando ratione ejus, toti conflato ex illa forma & ſubjecto, conveniunt, aut ſaltem naturaliter convenirent (niſi ponatur impedimentum extrinſecum) qualitates deſervientes, ad conſtitutionem iſtius formæ, in ſubjecto illo. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia idem per idem explicat. Si enim quæram quid eſt, forma accidentalis? Dicitur quæ componit eſſe accidentale; ſi quæram quid eſt componere totum accidentale? Reſpondetur, quòd ſit componere totum ratione formæ non exigentis determinatas qualitates; quòd ſi ulterius quæram, ſintne iſtæ qualitates accidentia? Reſpondebitur affirmativè, conſequenter à primo ad ultimum forma accidentalis eſt quæ, non exigit alia accidentia, de quo ipſo quæritur, quid ejus accidentia? Tum quia per Pontium Diſp. 12. n. 9. Non eſt primò eſſentialis conceptus ſubſtantiæ ſubſtare accidentibus, quia ſi per impoſſibile daretur aliquod ens finitum, quod non poſſet ſubſtare accidentibus, nec tamen inhæreret, adhuc eſſet ſubſtantia. Sic & in præſenti dici poſſet, ſi daretur ſubſtantia nulla accidentia requirens, adhuc eſſet ſubſtantia, ergo ratio ſubſtantiæ, non rectè explicatur per exigentiam determinatarum qualitatum, quod tamen ipſe in hac explicatione ſupponit. Ergo ulterius, ſi poteſt eſſe ſubſtantia non requirens determinata accidentia, etiam accidens, non per hoc conſtituetur, in ratione accidentis, quia non requirit determinata accidentia, cum illa poſſit non requirere, etiam ſubſtantia. Tum quia non repugnat ut accidens requirat alia accidentia ut dictum ſupra. Tum quia Corpus ſimplex eſt totum per ſe, & tamen non exigit ad ſui conſervationem certa accidentia; ex alia parte calor, eſt forma accidentalis, nihilominus ad ſui conſervationem, exigit ſiccitatem, ergo apparet, quod exigere qualitates, non ſit quid condiſtinctivum formæ ſubſtantialis ab accidentali.

Explicat II. Lugo. Diſp. 12. de Incarn. Sect. 3. Accidens eſt idem, quod ens in alio, eſt autem ens in alio, quod advenit alicui conſtituto in ſuo eſſe completo. Nam licèt forma materialis adveniat materiæ, & unio, utrique, non tamen Forma materialis eſt in alio, quia materia abſque forma, nondum eſt aliud, nec hoc aliquid, ſed entitas partialis & incompleta, at verò albedo v. g. advenit homini, qui eſt aliud, & ens totale completum. Subjungit, omnis inquit forma, ſive ſubſtantialis, ſive accidentalis videtur indigere aliquo ſuſtentaculo, hoc tamen diſcrimine, quòd forma accidentalis exigat ſuſtentari & fulciri ab alio, natura verò ſubſtantialis propter ſuam perfectionem non indiget hoc, ſed ſuſtentat ſe ipſam, quia à ſe ipſa habet per emanationem, ſuſtentaculum illud. *Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia etiam forma ſubſtantialis divinitus poteſt advenire enti completo, nec tamen deſinere per hoc eſſe ſubſtantialis, Ergo ratio conſtitutiva accidentis, non eſt advenire enti completo. præcipuè quia hîc quæritur de tali conſtitutivo, quod etiam per potentiam obedientialem, non poſſit convenire alteri, ſicut nec per obedientialem potentiam convenit homini, ut ſit rugibile; & ſicut non eſſet conſtitutivum hominis animal rationale, licèt hoc ſaltem divinitus competeret alteri. Ita & in præſenti, cùm divinitus poſſit advenire Enti completo Forma ſubſtantialis, hoc quod eſt advenire Enti completo, non conſtituet accidens, in ratione accidentis. Tum quia ſunt accidentia, quæ exigunt advenire enti ante completionem, hocque verificatur in omnibus diſpoſitionibus ad formas ſubſtantiales; imò ſi materia fuiſſet creata, & tamen ſpoliata omni forma ſubſtantiali, prius illi advenire debuiſſent accidentia. Ergo non convenit unicè accidenti advenire Enti completo,

cum advenire poſſint enti incompleto, imò nata ſint advenire. Tum quia redit totum argumentum, quia in fulciri & ſuſtentari æquè ſe habent forma materialis & accidentia, illarumque priorum prius oſtendi debet ſubſtantialitas, quàm quòd poſſunt emanare ſubſiſtentiam. Ergo & in præſenti prius debet oſtendi quid ſit Accidens quam quòd natum ſit advenire.

Explicatur aliter forma accidentalis ejusque inalietas, proportionatè ad ea quæ dicta de ſubſtantia, quòd ſcilicet ita ſit in alio, ut licèt abſit nihil eſſentiale ſubjecto cenſeatur abeſſe, hocque reſpicit tota illa definitio accidentis, quòd poſſit adeſſe & abeſſe ſine ſubjecti corruptione.

Addo. Poſita entitate accidentis cum ſola radicali inalietate, ſine ulla actuali inhærentia, non eſt neceſſe ſuperaddi modalitatem vel entitatem aliquam quæ ſit inhærentia. Ratio, quia nulla hujus neceſſitas. Hinc nos nec ſubſiſtentiam dicimus eſſe quid ſuperadditum entitativè ipſi ſubſtantiæ, licèt unio non poſſit eſſe ſine aliquo ſuperaddito, propter rationes alibi adlatas.

DISPUTATIO V.

De Oppoſitis Enti reali.

Enti reali oppoſitum I. eſt nihil, ſeu non eſſe entis. II. Opponitur enti quæcunque negatio, quæ ſi ſit cum capacitate ſubjecti ad oppoſitum erit privatio, ſine autem capacitate ſubjecti, mera negatio. III. Quod opponitur enti, eſt ens rationis.

Nihil autem & negatio hîc pro eodem ſumuntur, condiſtinguuntur tamen eo, quod imprimis nihil ſpectat ad non eſſe, negatio autem ſpectat ad non dici, vel dici cum negatione; hinc nihil, opponitur eſſe, negatio autem opponitur affirmationi. Unde nihil eſt quaſi quid prius, conſiderationiſque metaphyſicæ, negari autem & negatio, eſt poſterius quid, ſpectanſque ad dici. Rurſùs rigoroſè loquendo, nihil non requirit fundari in poſitivo ſicut nihil creatum erat ab æterno, in nullo autem poſitivo fundatum. Negatio autem fundatur in aliquo poſitivo, ne detur negatio negationis.

Quod attinet ad ens rationis, illud etiam duplex eſt. Quoddam ens rationis Logicum & de hoc egimus in proœmialibus Logicis. II. Ens rationis antonomaſticè dictum, ſeu ens rationis Metaphyſicum, & de hoc in præſenti tractandum erit.

* * *

QUÆSTIO I.

De Natura Entis rationis.

Sicut de aliis entibus ordinariè quæritur, ita & de entibus rationis quæretur, quid ſint? & an ſint?

DIFFICULTAS I.

Explicatur: quid ſit ens Rationis.

Multas explicationes entis rationis refutatas vide apud alios, hîc ſpecialiores perſtringentur.

Punctum Difficultatis 1.

Quid per alios ens Rationis?

Explicat I. Pontius. *Ens rationis eſt id, quod nequit aliquid efficere, nec inexiſtere alicui potenti efficere, niſi per conſiderationem potentiæ potentis aliquid conſiderare. Hæc explicatio*

Non Satisfacit. Tum quia datur in ente rationis aliquid prius, ex quo fluit, quòd non poſſit quidquam efficere, neque inexiſtere potenti efficere, hæc enim prædicata, ſunt quaſi relativa, quæ fundari debent in abſoluto. Tum quia per Pontium duo entia rationis, quando à duobus

Digitized by Google

duobus diſtinctis cogitantur, habent ſimilitudinem inter ſe, non minùs quàm quæcunque entia realia, quantumvis ut ille loquitur, nemo cogitet de illa ſimilitudine. Et quia in principiis Scotiſtarum relatio ſimilitudinis, eſt quid diſtinctũ realiter à ſimilibus, non erit ratio cur illã ſimilitudinem, entia rationis non efficiant, ita ut non tantùm ipſæ fabricationes entium rationis, ſint ſimiles, productivæque illius ſimilitudinis, ſed & ipſa fabricata, quæ relatio, ut ipſe dicit, debet eſſe nemine cogitante, ergo jam entia rationis, contra quam voluit Pontius, aliquid efficient. Tum quia negatio potentiæ ad efficere, nequit aliquid efficere, nec inexiſtere potenti efficere, & tamen illa negatio non eſt ens rationis. Tum quia ut urget Maſtrius ab eodem adductus, Ens reale, non rectè per hoc deſcribitur, quia poteſt aliquid facere aut inexiſtere potenti efficere, ergo nec ens rationis eſt id, quod nihil poteſt efficere, nec poteſt inexiſtere, potenti efficere. Neque valet quod dicit Pontius. Potuiſſe aliter adeoque dicto modo explicari ens reale: nam definitiones explicationesque rerum debitæ, ſunt tales, ut aliter fieri non poſſint, ſicut & ipſæ naturæ rerum, aliter fieri non poſſunt.

EXPLICAT II. Alarcon apud rec. Suar. Tr. 2. Log. Diſp. 1. Ens rationis eſſe ens fictum, repræſentans entitatem rerum, ad eum modum, quo Tragædus repræſentat Hectorem, qui non eſt fictus, ſed verus. Et ita format aliquis conceptum veli, quo vult ſignificare tenebras, Ens rationis conſiſtit in hoc velo, repræſentante tenebras. Et ſicut pictor pingens noctem, delineat nubes nigras, quæ delineatio repræſentat noctem; ſic fictio rationis, conſiſtit in hoc, quòd velum nigrum tenebras exprimat. Et ſicut nubes in imagine depictæ, ſunt ſignum ex inſtituto rei. Et ſicut omne ſignum ad placitum fit per actum judicii, ſic & omne ens rationis. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia quamvis certum ſit, interdum per entia rationis, repræſentari res veras, falſum tamen eſt, quod nullum ens rationis ſit, niſi quod verũ repræſentat cum fictione, nam qui dicit Deus, non eſt, vel non eſt Trinus, per multos, facit ens rationis, & tamen non repræſentat ſibi verum. Tum quia ut infra videbitur, falſum eſt ens rationis nonniſi per ſecundam operationem fieri. Tum quia aliàs etiam ars fabricare poſſet entia rationis. Tum quia ex generico ſuo prædicato ens rationis, debet eſſe aliquid impoſſibile. Porrò fictio illic, non eſt aliquid impoſſibile, verum enim illud repræſentatum erit aliquid poſſibile, in quo ergo ſtabit impoſſibilitas entis rationis? & quodcunque aſſignaveris impoſſibile, repræſentatum ut verum, in illo potius ſtabit natura entis rationis.

EXPLICAT III. Suar. Illud eſſe ens rationis, quòd cùm nullam entitatem habeat, cogitatur tamen ut ens. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non explicatur cur ens rationis fieri non poſſit cogitando illud ut non ens, cùm tamen habeat entitatem, quod ſi ens rationis ſic etiam formari poſſit, dari debet ſuperior ratio entis rationis, cujus hæc ſunt membra: Cogitari ut ens, cogitari ut non ens.

EXPLICANT IV. alii, quod ad rationem entis rationis ſufficiat v. g. negationem realem apprehendere per ſpecies entis poſitivi, v. g. tenebras, per ſpeciem nigri coloris, ſparſi per aërem. *Hæc explicatio* ſic ut ſonat accipiatur.

NON SATISFACIT. Tum quia non apparet, cur uſus præciſè ſpecierum indebitarum, faciat ens rationis, imò quando fingitur hircocervus, fingitur ens rationis, & tamen utimur ſpecie hirci debitè, quia ad repræſentandum hircum, & ſpecie cervi ad repræſentandum cervum, quod ſi dicas, uti nos adhuc indebitè illis ſpeciebus, ſcilicet tanquam repræſentativis identitatis, hoc ipſum eſt dubitabile, illæné ſolæ ſpecies ad hoc concurrant, & non ſpecies identitate, quæ certè non negationem realem, ſed identitatem realem, licèt impoſſibilem repræſentabit. Tum quia cùm poſſit formari ens rationis per ſpeciem entis negativi, apprehendendo poſitivitatem realem, debebit dari alius communis conceptus entis rationis, ſuperior utraque hac ſpecie. Tum quia licet enti rationis innectatur ſemper cognitio eſſentialiter falſa, tamen aliud eſt, ens Rationis, aliud cognitio eſſentialiter falſa, quæ duo, non apparet quî diſtinguenda ſint, ſi ens Rationis nihil aliud ſit, quam negatio realis apprehenſa, per ſpecies entis poſitivi.

ADDO. Explicari debere quid ſit iſta negatio realis, ſi enim intelligitur nomine negationis realis, vera negatio; certè veram negationem apprehendere per ſpecies entis poſitivi, non eſt facere ens Rationis, quando enim concipio tenebras eſſe, eſt tunc negatio realis, hoc eſt vera, & tamen concipio eam per ſpeciem lucis, nam tenebræ ſunt negatio lucis. Quod ſi per negationem realem intelligas debere ſcilicet fabricando ens Rationis concipi id quod non eſt, eſſe, hoc habet difficultatem, de qua infra, & inſuper non rectè dicto termino prædictum objectum explicatur. Cæterum hæc explicatio habet aliquid veri; dupliciter enim negationem illam poſſumus concipere. I. non utendo tantùm illis ſpeciebus tanquam medio cognoſcendi, ſed inſuper affirmando vel apprehendendo tenebras, eſſe colorem nigrum, & tunc revera fieret ens rationis; nam erit ſimile objectum, quo compono & identifico albedinem DEO, dicendo: DEUS eſt albedo. II. Poſſum concipere tenebras, utendo ſpeciebus coloris nigri, tanquam medio ſeu inſtrumento cognoſcen-

Digitized by Google

gnoſcendi: nam cum nihil ſit in intellectu niſi prius ſit aliquo modo in ſenſu, cùm tenebræ ſenſum ſeipſis non moveant, utimur colore nigro & ſpeciebus ipſius, ad percipiendam notitiam tenebrarum. Et tunc ſubdividi debet formalitas objecti cogniti; & formalitas modi noſcendi, objectumque cognitum non erit ens rationis, ſed privatio, modus tamen cognoſcendi involvet ens rationis.

Difficilius eſt decernere: an quando ſedente Petro dico Petrus currit, faciamné tunc ens rationis? In quo caſu cogitans multipliciter ſe habere poteſt. Imprimis ſi curſum identificet ſeſſioni, facitque indubiè ens rationis. Deinde ſi per errorem de ſedente prædicet curſum, ſed tunc falſum quidem dicit, ſed non facit ens rationis, aliàs omnis falſitas eſſet Ens rationis, & hæc in particulari, non habet per quod extrahatur ad conditionem entis rationis. Denique poteſt intellectus conſiderare curſum Petri cum ſeſſione, tantùm ſibi objiciendo curſum, cùm non eſt exiſtens, & tunc docet Oviedo cum recent. Suar. contra Hurtad. & Arriag. non fieri ens rationis, Ratio, quia meræ conſiderationes prædicatorum non ſunt ens rationis.

Dubitari hîc etiam poſſet an cum dico: Chimæra non exiſtit faciam ens rationis, diciqúe poteſt illic ſecundùm rationem inadæquatam fieri ens rationis, in quantum ſcilicet concipio Chimæram, quam niſi conciperem, non poſſem de illa dicere: Non exiſtit, ita ut illa propoſitio, ſecundùm inadæquatam rationem reſpondentem, ſubjecto, det eſſe, enti rationis, licèt auferat illi eſſe, ſecundùm aliam rationem inadæquatam, reſpondentem prædicato: Non exiſtit. Et licèt Chimæræ negatio, detur à parte rei, quam negationem illa propoſitio importat, quia tamen ſecundùm rationem inadæquatam, dat eſſe objectivum Chimæræ, illa propoſitio; fit ut ſecundùm inadæquatam rationem, fiat tunc ens rationis; & ſicut eadem propoſitio vel terminus, ſecundùm inadæquatam rationem non eſſe; ita poteſt ſecundùm inadæquatam rationem repræſentare Chimæram, & ejusdem negationem, ſeu non exiſtentiam.

Explicant V. Alii communiter, quod ens rationis ſit id quod habet eſſe tantùm objectivè in intellectu. Hæc explicatio cæteris eſt præferenda, imprimis enim convenit, omni, ſoli, & ſemper, deinde quia prædicata, per quæ ab aliis explicatur ens rationis, huc, commodè revocari poſſunt. Si enim non habet eſſe niſi objectivè in intellectu, ergo non poteſt aliquid efficere, nec inexiſtere potenti efficere, ergo debet habere rationem ejus, quod habet eſſe tantùm objectivè in intellectu &c.

Cæterum etiam hæc explicatio non ſatisfacit. Tum quia hoc quod habere eſſe nonniſi objectivè in intellectu, eſt quid reſpectivum ad intellectum adeòque non primum, ſi poſſit aſſignari fundamentum illius talis reſpectus ad intellectum. Tum quia in ente reali, ratio cognoſcibilis non eſt primò eſſentialis, daturque prior radix illius cognoſcibilitatis, ergo idem inquirendum in explicanda natura entis rationis. Ut ergo tandem explicetur natura entis rationis, *ſit*

Punctum Difficultatis 2.

Præmittuntur quædam ad explicandam Naturam Entis rationis.

Præmitto I. *Non eſſe idem formaliter & abſolutè, ens impoſſibile & ens rationis.* Quamvis poſſint ſub aliqua formalitate in idem recidere. Sicut non eſt idem formaliter animal & rationale, licèt in idem recidant in homine.

Ratio eſt. Tum quia diverſis formaliter opponuntur. Impoſſibile enim opponitur poſſibili, ens autem rationis enti reali, ſicut ergo ea quibus opponuntur, ita & illa inter ſe diſtinguentur, oppoſitorum enim eadem eſt ratio. Tum quia Ly impoſſibile poteſt accipi pro genere ad ens rationis, & tanquam ratio ſuperior. Impoſſibile item ſi non ſumatur pro modo Logico, eſt oppoſitum ly *Poſſe* ſive Poſſe ſpectetur in cauſis ſive in ſeipſo, in ſe ipſo enim etiam, dicit impoſſibile, quòd non poſſit eſſe. Jam autem ens rationis, dicit referibile ad ly: noſci. Tum quia retineri debet communis apprehenſio, licèt ſit illi aliquid addendum, quod ens rationis ſit, quod habet eſſe nonniſi objectivè in intellectu, rati[o] autem impoſſibilis non eſt objectivè tantùm in intellectu, ratio autem impoſſibilis non eſt objectivè tantùm in intellectu. Cum hoc tamen ſtat, ut impoſſibile in partem venire poſſit deſcriptionis, Entis rationis.

Præmitto II. *Non eſſe formaliter idem ens rationis & negationem.*

Ratio. Tum quia nemine cogitante dantur negationes, v. g. tenebræ, non extendi ulterius &c. Entia autem rationis non dantur nemine cogitante, unde exiſtentiâ negationum licèt abuſiva, eſt, non eſſe; ex ſtentia autem entis rationis, licèt abuſiva, non eſt non eſſe, ſed fingi. Tum quia negatio bis dicta de ſubjecto, extrahetur à ratione negationis fietque affirmatio, imò id habet etiam impoſſibile, quod eſt ſpecies negationis: ſi enim dicam, impoſſibile eſt quod hoc ſit impoſſibile, reſultat hæc veritas; eſt hoc poſſibile. Item ſi dicam: Petrus non eſt non homo, reſultat conceptus: Petrus eſt homo. Dixi autem illas repetitiones debere

debere fieri circa aliquod ſubjectum, quia ſi negatio vel impoſſibile prædicetur de ſe ipſo, ſine extractione ad aliam veritatem, fiet nonniſi prædicatio identica. Jam autem bis dictum ens rationis, non extrahit unquam à formalitate entis rationis. Tum quia ex communi proloquio, omne ens poſitivum fundat in ſe negationes, includitq; quodammodo; & ita v. g. eſſe hominis, includit negationem in ſe Leonis, cum tamen nullum poſitivum includat ens rationis in ſe.

Præmitto III. *Omne ens rationis eſt, quid compoſitum per rationem, compoſitione non quidem formali ſemper, ſemper tamen ſaltem æquivalenti.*

Ratio. Quia nullum eſt ens rationis, quod non ſit impoſſibile, ſi impoſſibile involvit duo membra, nempe eſſe & non eſſe, ſi enim impoſſibile involveret ſolum eſſe, impoſſibile non eſſet, ſi item involveret ſolùm non eſſe, impoſſibile non eſſet, quia reincideret in negationes, quæ ſe ipſis non ſunt impoſſibiles, aut ſaltem non ſunt formaliter quid impoſſibile. Probat hoc inductio in omni ente rationis, ut in hircocervo & aliis. Ly autem Chimæra eſt nomen univerſale impoſitum ad ſignificandum ut ſic, Ens rationis, quod ut ſic, non debet importare compoſitionem, ſicut animal non importat compoſitionem, licèt quæcunque ſpecies animalis importet compoſitionem. Quanquam Chimæra ex primæva inſtitutione ſupponebat pro Lemuribus, hoc eſt Diis compoſitis cum corpore marino, ut quidam dicunt. Sed Calepinus dicit ſignificaſſe fabuloſè beſtiam, caput Leonis, ventrem Lupæ & caudam Draconis habentem. Ex quo inferes quod ſalvari hoc ſenſu poſſit dictum illud Alarcon, quod ens rationis ſit quid fictum, exprimens aliquid verum.

Noto. Ens Rationis, ſecundùm quamcunque partem ſingillatim acceptum, non eſſe impoſſibile, ſed ſimpliciter poſſibile, componiq; ex poſſibilibus, & ita in Hircocervo partes componentes Hircus & Cervus ſunt poſſibiles, ſed identitas illorum impoſſibilis. Caſu autem quo fiat ens Rationis, impoſſibilitatem poſſibilitati identificans adhuc partes Entis rationis compoſitivæ, ſaltem mediatè ſunt poſſibiles; quia ipſum impoſſibile, componitur ex Eſſe & non eſſe. Singillatim autem hæ partes ſumptæ, ſunt poſſibiles. Nam non tantùm verificativum ſui habet Ly Deus, ſed etiam ly non Deus, omnes enim Creaturæ ſunt non Deus. Et tamen impoſſibile quoddam eſt, Deus non Deus. Item, Caſu, quo duo entia rationis componātur ut Hircocervus & Leocornix. partium ipſarum partes ſingillatim acceptæ poſſibilitatem importabunt.

Cæterum. De illo ente rationis, quod poteſt fabricari in hac propoſitione: Non eſt Deus, notandum id venit. Dupliciter ſe-poſſe intellectum habere circa dictam propoſitionem. I. Non faciendo ens rationis ullum, ut ſi dicat; creatura non eſt Deus, quæ propoſitio non poteſt eſſe ens rationis, cum ſit propoſitio de ente reali, cum prædicato æternæ veritatis, poſſibilitatem & veritatem illius negationis importante. II. Poſſum pronunciare, non eſt Deus faciendo ens rationis, ſtans in ſimplici apprehenſione, virtualiter compoſita non exiſtentiæ cum Deitate, hæc enim ſola formaliſabit rationem entis rationis.

Præmitto IV. *Quod in fabricatione entis rationis duo ſpectari poſſint.* I. Conceptus formalis entis rationis, qui eſt ipſa mentis actio, & hæc eſt quid reale. II. Ipſum objectum hujus conceptus, quod ipſum turſus dupliciter ſpectari poteſt. I. pro ipſa expreſſione pro ipſo verbo mentis, quod verbum mentis, ab actione mentis in noſtris principiis re non differt, & hoc verbum mentis adhuc eſt reale, in ente rationis. II. poteſt ſpectari illud ipſum expreſſum illo verbo mentis, adeoque ut alibi dico, objectum objectivi conceptus, de hocque ſolo verificatur, quòd habeat eſſe nonniſi objectivè in intellectu, conceptus enim formalis & Verbum mentis, etiam ſubjectivè habent eſſe, cum vera & phyſica efficientia, ab intellectu.

Præmitto V. *Sicut in entibus realibus condiſtinximus ſupra triplicem ſtatum, ſtatum poſſibilitatis, ſtatum eſſentiæ, & ſtatum exiſtentiæ, ita in præſenti cum quadam proportione improportionatiſſima facere poſſumus* de quo toto ut diſcurratur diſtinctius.

Aſſero I. *Poſſibilitatem entis rationis extrinſecam ſtantem in poſſe fingi, omnino eſſe realem.*

Ratio. Quia poſſe fingi accipitur hîc pro potentia fingendi, quæ eſt quid reale cùm ſit ipſemet intellectus, potens fingere, inde tamen non ſequitur quod aliqua realitas conveniat enti rationis, æquivocus enim effectus, non eſt neceſſe ut participet eandem rationem cum cauſa, & ſicut poſſe intelligi ſpiritualiter, non tribuit objecto eſſe ſpirituale, ſic nec poſſe fingi, tribuit objecto aliquod eſſe reale, præcipuè verò, quia cauſa cauſat effectum, eo modo, quo ipſe eſt cauſabilis; nam taxa conditionis exiſtentiæ effectus, non eſt cauſa, ſed ipſa conditio effectus, non enim ideo effectus eſt talis, quia cauſa non poteſt illum producere niſi talem, ſed potius ideo cauſa non poteſt effectum producere niſi talem, quia ipſe effectus, non eſt niſi talis producibilis; cùm ergo conditio entis rationis ſit talis, ut non niſi objectivum eſſe poſſit habere, fit ut nec potentia intellectiva, poſſit illi dare aliud eſſe. Et licèt omnis cauſa realis, tam

quoad entitatem, quàm quoad modum cauſandi, producat nonniſi effectum realem, cauſa tamen realis quoad entitatem, intentionalis & fictiva quoad modum, non debet ſemper producere effectum realem, poteritq; fingere ens rationis, ſolumq; cauſa realis in nominativo & genitivo debet producere effectum realem, non autem cauſa realis, nonniſi in nominativo.

ASSERO II. *Neceſſariò dari proportionatam intrinſecam poſſibilitatem, licet æquivocè dictam entis rationis.*

RATIO. Tum quia pone quòd nihil poſſit concipi tale, quod nonniſi in conceptu objectivo poteſt habere eſſe, non erit poſſibile ens rationis, ergo poſſe habere eſſe nonniſi objectivum in intellectu, erit illa poſſibilitas intrinſeca, æquivocè accipiendo poſſibilitatem. Tum quia poſſibilitas rei intrinſeca, eſt connexio prædicatorum eſſentialium, quod competit etiam enti rationis; eſt enim illi eſſentiale, ut habeat diſconnexa prædicata, habentia nonniſi eſſe objectivum. Tum quia datur poſſibilitas extrinſeca entis rationis. Ergò reſpondere illi debet poſſibilitas proportionata intrinſeca, quomodo enim intellectus dare poteſt eſſe nonniſi objectivum in intellectu, ſi nihil poteſt habere eſſe nonniſi objectivum intellectu, hocq; ſolùm appellatur nomine poſſibilitas intrinſecæ entis rationis. Hæc tamen poſſibilitas non confert ullum eſſe reale enti rationis, quia eſt poſſibilitas æquivoca ad eum modum, quo dicimus de diſſidentibus, concordes ſunt in hoc ut diſſideant. Item impoſſibilitas in hoc conſiſtit non eſſe poſſibile, univerſaliterq; affirmari poteſt; poſſibile eſt, aliquid eſſe impoſſibile, alioqui nullum eſſet impoſſibile.

ASSERO III. *Etiam eſſentiam ſuo modo competere enti rationis.*

RATIO. Tum quia habet ſuam definitionem. Tum quia quærimus de hoc vel illo, an illud ſit ens rationis, quæ quæſtio inſtitui non poſſet, ſi nullam haberet eſſentiam ens rationis. Tum quia dantur etiam de ente rationis propoſitiones æternæ veritatis, habentesq; veritatem non fictam, benè enim dico & ſine fictione, quod habet eſſe nonniſi fictum, eſt ens rationis. In idem recedit doctrina illorum qui docent in hac propoſitione: Chimæra eſt impoſſibilis duo contineri Chimæram & ejus impoſſibilitatem, ejus impoſſibilitas non eſt quid fictum, eſſe autem Chimæram eſt quid fictum. Vide Arriag. Sect. 4. de ente Rat. n. 47.

ASSERO IV. *Exiſtentiam entis rationis dupliciter ſpectari poſſe* proportionaliter ad dicta ſuperius de exiſtentiâ. I. Intrinſecè ſecundùm quod dicit in eſſe actu. II. Extrinſecè, ſecundùm quod dicit eſſe extra cauſas, ſecundùm quod dicit eſſe actu. Ens rationis ſic ſumptum, nihil aliud erit, niſi ipſum illud eſſe, tantùm objectivum actu habitum, ſecundùm quod autem dicet ipſum illud eſſe extra cauſas, ſic ſumptum Ens rationis, eſt, quod habet eſſe tantùm objectivum, h. e. in quantùm jam eſt extra potentiam fingentem, objicientem &c.

ASSERO V. *Ante actuale eſſe exiſtentiale ut ita dicam entis rationis, præcedit eſſe exiſtentiale, potentiale*, ut ita dicam.

RATIO. Supponamus Petrum primò fingere ens rationis, quo poſito ſic urgetur. Vel erat id ens rationis antequam primò fingeretur vel non erat, ſi erat, ergò primò fictum non eſt, debereterque eſſe æternum, quia non eſſet ratio, cur non eſſet prius ſemper, ſe primò ut ſupponitur ficto; ſi autem non erat, quæro vel ſupponebatur poſſe fingi vel non, ſi non ſupponebatur ante fictionem poſſe fingi, ergò fingi actu non potuit, quia quod non poteſt fingi actu, non fingitur actu, ſi ſupponebatur poſſe fingi, habetur intentum, hoc enim ſolum hic intelligitur.

DICES. Cum Ovied. Quamvis unio poſſit intelligi ut potens eſſe ſeu ut poſſibilis, ex eo tamen nemo dicit, non eſſe de eſſentia unionis actu unire. Ergo nec ex eo quòd poſſit intelligi ens rationis potens cognoſci, ſequitur eſſentiam illius non eſſe, actu cognoſci.

RESPONDETUR. Eſſe eſſentiam unionis actu unire ſi exiſtat, ſed non eſſe eſſentiam illius actu unire, quaſi non ſit in ſtatu poſſibilitatis aduniri, & quaſi ſemper exercere debeat actum uniendi, ergo idem in præſenti etiam dicendum. His præmiſſis ſit.

Punctum Difficultatis 3.

Deciditur de Difficultate.

DICENDUM eſt. *Quod ens rationis ſit ens dicens diſconnexionem prædicatorum in quantum illa eſt radix eſſendi tantum objectivè in intellectu. Dicitur ens rationis, ens*, quia aliàs diximus poſſe ens, in tam lata ſignificatione accipi, ut extendatur etiam ad entia rationis. *Eſt autem ens dicens diſconnexionem prædicatorum* ut oſtendatur, quòd pro generica ratione dicat rationem impoſſibilis, ipſum autem Ly Impoſſibile non ponitur pro Genere Entis Rationis, quia erat neceſſe, potius Ly ens pro Genere ponere, ob expreſſe, rationem Entis, in his ipſis terminis Ens Rationis poſitam, & ſicut rectè definitur Ly Homo aliquis per Hominem individuum quia ipſum Ly: Homo aliquis importat Hominem, ita & Ens rationis debuit definiri per Ens, quia Ens rationis, in ipſo ſuo nomine importat Ens. *Eſt autem illa diſconnexio radix*, ut ponatur, pro illius differen-

Digitized by Google

differentiali aliquid abſolutum, nam præciſa, ut dixi ſupra, ratio habentis nonniſi eſſe objectivum, eſt ratio reſpectiva. *Eſt autem radix eſſendi* & non exiſtendi, quia eſſentia prior eſt exiſtentia, conceptus autem definitivus debet procedere per prima. *Eſt autem radix eſſendi tantum objectivè in intellectu*, ut condiſtinguatur ab impoſſibilibus, quæ dantur etiam extra intellectum. *Ut id melius explanetur*

NOTO hîc aliquas diſtinctiones propoſitionum v. g. I. Ens habet eſſe in intellectu tantùm objectivum, hæc propoſitio non explicat naturam entis rationis, quia de facto lapis cognitus, non habet aliud eſſe in intellectu, quàm objectivum, neque tamen lapis cognitus, eſt ens rationis. II. Ens habet eſſe objectivum tantùm in intellectu, hæc etiam propoſitio non explicat naturam entis rationis, quia convenit etiam entibus realibus, nam res ſpirituales, non habent eſſe objectivum niſi in intellectu, hic enim ſolus res ſpirituales agnoſcit, & tamen res ſpirituales qua tales, non ſunt Ens rationis. III. Ens rationis eſt id, quod habet eſſe tantùm objectivum in intellectu: Ly tantùm potiùs cum eſſe conſtruendo, quod ſcilicet ſit talis natura, ut nullum illi eſſe competat, niſi quod eſt objectivum in intellectu.

Quæres, an ſaltem ſimilitudo duorum entium rationis ſit realis, hoc ex alibi dictis ſolvi debet, phyſicè enim ſpectata illa ratio non eſt realis, cùm ſic ſpectata, ſit ipſa extrema, quæ non ſunt realia, ſed entia rationis. Metaphyſicè autem ſpectata illa relatio, eſt formalitas, ſed ex illa nihil ad realitatem, argui poteſt.

DIFFICULTAS II.

An detur Ens Rationis?

NOn eſt quæſtio de hoc an dari poſſit à parte rei ens rationis, ſed an poſſit fabricare intellectus noſter ens rationis, quale jam deſcriptum eſt. Negat Durand. Valeſius, Mirandulanus. Communis ſententia affirmat.

DICENDUM eſt. *Fabricari poſſe Ens rationis.*

PROBATUR I. Qui negat ens rationis vel cognoſcit id quod negat, poſſe ab intellectu fabricari, vel non cognoſcit, ſi cognoſcit ergò illud fabricat, quia illi dat tantùm eſſe objectivum in intellectu, ſi autem illud non cognoſcit, quid negat?

RESPONDEBIS. In probabili ſententia Deus cognoſcit entia rationis, nec tamen facit, ergò probabile eſt cognoſcentes entia rationis, non hoc ipſo ipſa facere. Deinde cum dico ne quidem concipi poteſt, quod uno eodemq; actu idem affirmetur, & ſimul ſit negatio affirmationis, numquidne ſequetur cognoſci jam id, quod eſt affirmatio, eſſe negationem affirmationis, ita etiam negare quod poſſit formari ens rationis, non eſt formare ens rationis.

CONTRA eſt. Tum quia nego, hoc ipſo, non facere Deum ens rationis. Tum quia quando nego poſſe concipi ut affirmatio ſit negatio, nego id poſſe concipi, conceptibilitate debita entibus realibus, ſed non nego, poſſe id concipi conceptibilitate indebita.

RESPONDEBIS II. Quando dico incognoſcibile non poteſt cognoſci, vel cognoſcitur, quod negatur vel non? ſi cognoſcitur inconceptibile non eſt. Si non cognoſcitur, quomodo de illo negatur, quod noſci non poſſit.

CONTRA. Incognoſcibile etiam nunc cognoſco, ſed quod illic non cognoſco, eſt ipſum materiale, & quod latet ſub illo incognoſcibili, cognoſcibile autẽ, nonniſi in ipſo incognoſcibili.

RESPONDETUR III. Quando dicitur: Nego impoſſibile cognoſci, ly nego impoſſibile cognoſci duplicem habet ſenſum: I. ut propoſitio hæc mea, negãs impoſſibile cognoſci, ſit reflexa ſupra aliquod judicium falſum de rebus poſſibilibus, & hæc propoſitio hoc ſenſu eſt vera. Deinde poteſt habere ſenſum, quòd propoſitio negans, ſit actus directus, habens pro objecto aliquid implicatorum, & hæc propoſitio hoc ſenſu eſt falſa, adeoq; falſum erit, quòd poſſit concipi impoſſibile per modum poſſibilis. Quod ipſum alia diſtinctione exprimitur. Nego impoſſibile cognoſci, ita ut mea hæc propoſitio negans, faciat ſenſum *primò* intentionalem, licet faciat ſenſum *ſecundò* intentionalem, hoc eſt, quod tunc habeatur pro objecto, ipſum illud judicium.

CONTRA. Tum quia quando nego impoſſibile cognoſci, licet poſſim pro objecto habere ipſum meum judicium, cur non poſſum habere pro objecto objectum ipſum implicatorium? cur item illa propoſitio non habebit ſenſum primò intentionalem? Tum quia non tantùm experior me dicere habeo judicium falſum, ſed etiam experior me apprehendere ipſum impoſſibile ſeu involvens contradictoria. Tum quia illius judicii (de quo infra) eſſentialiter falſi debet haberi objectum, quod jam non erit reale quia eſſet verum, ergò illius judicii objectum debet eſſe non reale, ſeu impoſſibile quod intenditur.

PROBATUR II. Ens rationis eſt illud quod habet eſſe tantùm objectivè in intellectu. Sed multa ſunt talia ut hircocervus, Leomus &c. ſimilia.

RESPONDEBIS. Hoc argumentum procedere à definitione ad definitum, ſed qui negat definitum, negabit & definitionem, ad eum modum quo dum aliquis negat Angelum corporeum, negabit & definitionem Angeli corporei.

CONTRA. Falſum eſt quod qui negaret Angelum corporeum, negaturus ſit definitionem Angeli corporei hypotheticam, ſub conditione impoſ-

Digitized by Google

impoſſibili, ad eum modum quo qui negat infinitum, non negat definitionem hypotheticam infiniti, imò ex ea arguitur impoſſibilitas infiniti. Et certè is qui negat Angelum corporeum debet ſcire quid negea, prius ſaltem natura noſcendo quid ſit negaturus priusquam neget, quod ſi ſcit quid ſit negaturus, debet illius conceptum legitimum ſibi formare. Quod ſi formet ſibi conceptum legitimum entis rationis, hoc ipſo illud formabit.

Probatur III. argumento negativo. Non implicat contradictionem poſſe formari ens rationis. Quod ſi non implicat illud formari, poterit ab intellectu formari.

Respondebis. Non implicare quidem contradictionem ut formetur ens rationis ſed neſciri modum ejus formandi, conſequenter neſciri, quòd de facto concipiatur, ad eum planè modum quo aſſerit aliquis poſſe Angelum tranſire ab extremo ad extremum ſine medio, licèt non intelligatur modus hujus tranſitus, idemq; contingit in aliis materiis, præcipuè verò in myſterio Trinitatis & Incarnationis.

Contra. Tum quia qui novit definitionem entis rationis, hoc ipſo novit modum ejus formandi, nempe ut ſibi objiciat objectum, quod habet eſſe, tantùm objectivum in intellectu. Tum quia ſimili jure dicerem præciſiones formales vel objectivas eſſe poſſibiles, neſciri tamen modum earundum formandarum. Tum quia quando modus faciendi non innectitur ipſi deliberationi de modo faciendi, tunc neſcitur faciendi modus, hic autem deliberationi de modo faciendi, id quod eſſe habet tantùm objectivum in intellectu innectitur hic modus, nempe præſentatio objecti, quod habet eſſe, tantùm objectivum in intellectu.

Objicitur I. Hircocervus ut ſit ens rationis debet apprehendi per modum unius, vel ſimplici apprehenſione, vel via enunciativa, quod neutrum fieri poteſt, quia vel ſciet impoſſibile hoc eſſe vel non ſciet, ſi neſciet, non plus faciet quàm is, qui enuntiat aliquid, quod non eſt verum, ſi ſciet hoc eſſe impoſſibile, extrinſecus quidem dicet hircum eſſe cervum, ſed interius nunquam id dicere poterit, intellectus enim qui eſt potentia neceſſaria, nunquam poteſt aſſentiri falſo.

Respondetur ad hoc, ut fiat ens rationis ex objecto, ſufficit concipi id, quod habet eſſe tantùm objectivum in intellectu, ut autem etiam ex parte ſubjecti fiat ens rationis, debet judicare, eſſe illud objectum Impoſſibile, ſed non impoſſibile, ut habeat eſſe tantùm, objectivum in intellectu, licèt impoſſibile judicet, ut illud objectum habeat eſſe aliud; hinc identitati illi hirci & cervi aſſentietur tanquam habeat eſſe tantùm objectivum in intellectu. Sed non aſſentietur tanquam alicui objecto reali.

Objicitur II. Quando dico homo eſt lapis, vel dico tantùm homo, identitas lapis, vel affirmo hominem eſſe identificatum lapidi, Si primum, ergò ſenſus illius dicti erit, homo homo, identitas identitas, lapis lapis conſequenter nihil erit in illa propoſitione quod chimæricum ſit, nec erit affirmatio ulla, ſed mera terminorum congeries. Quod ſi dictæ propoſitionis ſenſus ſit: homo dicit identitatem cum lapide. Contra eſt. Quia nihil hîc erit impoſſibile non homo, non lapis, non etiam identitas, quia hæc identitas eſt conjunctio facta per intellectum, quæ non eſt impoſſibilis, ſed de facto datur.

Respondetur. Identitatem prædictam duplicem eſſe, I. acceptam pro actu intellectûs conjungente illa duo & hæc eſt poſſibilis, eamq; ſolam evincit objectio. II. Identitas eſt objectiva, & hæc eſt chimærica.

Instabis. Si huic propoſitioni homo eſt lapis, reſpondet objectiva identitas ficta, illa affirmatio eſſet vera, conſequenter nec faceret ens rationis. Sequel. probatur. Quia affirmaretur dari unio & identitas ficta inter hominem & lapidem, verum autem eſt eſſe illic identitatem fictam.

Respondetur. Negand. Sequel. cum ſua probatione, quia illius propoſitionis homo eſt lapis, non eſt ſenſus, homo dicit identitatem fictam cum lapide, ſed ſenſus eſt quod dicat identitatem ſimpliciter, quæ tamen non eſt, niſi ficta per intellectum in hocq; ſtat formalitas, entis rationis.

Objicitur III. Impoſſibile eſt intellectum determinari ad duo contradictoria. Sed ſi intellectus concipiat homo eſt lapis determinabitur ad duo contradictoria.

Respondetur. Non poſſe intellectum determinari ad duo contradictoria per aſſenſum utrique, ſed poſſe per apprehenſionem utriusque. Hunc qui ſcit hominem non eſſe lapidem, non poteſt affirmare hominem eſſe lapidem, per ſecundam operationem, poteſt tamen apprehendere per primam. Quanquam dici etiam poteſt quòd ſicut datur locus duobus fictis contradictoriis quaſi vera eſſent, ſic poteſt dari etiam locus fictæ determinationis ad duo contradictoria, licèt non detur locus determinationi veræ.

Objicitur IV. Nihil eſt intelligibile niſi ſit reale, ens rationis non eſt reale aliquid, ergò nec eſt intelligibile, nec dari poterit. Major probatur. Quia omne intelligibile prius eſt quàm intelligatur.

Respondetur. Id quod aſſumitur, verum eſt de intelligibili ſpeculativo, non de practico, vel ad maximum verum eſt de intelligibili reali, non autem ficto, ſeu de intelligibili quod ipſum fit per rationem. Quanquam radix ipſa eſſe tantùm objectivi in intellectu, ex dictis, reperibilis in ente rationis, poteſt dici prior præeſſe ipſius actuali.

Objici-

Digitized by Google

Objicitur V. Aſſumendo hoc principium, quia concurrentia ad ens rationis non ſunt ens rationis. *Ex quibus*

Primum eſt Principium, quod fit à cauſa reali; Ens rationis fit à cauſa reali. Ergò.

Respondetur. Miſſis aliorum variis reſponſionibus, quòd ens rationis ſecundùm id quod importat cognitionem ſe repræſentantem ſit quid reale, non autem ſecundùm id quod repræſentatur. Ne autem id quod ſit reale, quamvis illam repræſentationem faciat cauſa realis, hoc obeſt, quia tunc cauſa realis, ponit effectum realem, quando operatur modo ſuæ realitati proportionato, ſecus ſi non tali modo operetur. Et ſicut dum aliquid facit cauſa ſpiritualis non eſt neceſſe, ut ſit ſemper ſpirituale, ita nec erit neceſſe reale eſſe ſemper, quod faciet cauſa realis, præcipuè cauſa quæ eſt principium intentionum, quæ ſe poſſunt extendere etiam ad non realia. Hoc quod facit reale illa cauſa realis, eſt ipſa repræſentatio, ſeu verbum mentis, hæcq; ſola repræſentatio, propriè fit.

II. Principium. Ordo realis arguit extrema realia, eſt autem ordo realis inter cognitionem & ens rationis.

Respondetur. Eſt ordo realis, & habitudo, privationis ad ſubjectum capax, nec tamen privatio, eſt quid reale. Quod ſi dicas importationem alicujus realis, per modum connotati, non arguere utriusque extremi realitatem, idem in præſenti dicam. Item, eſt ordo realis cognitionis noſcentis nihil ad nihil, & tamen nihil, non eſt quid reale. Quod ſi dicas hunc ordinem eſſe de linea intentionali, qui poteſt haberi realis etiam ad non Eſt; idem in præſenti dici poterit. Dici etiam poteſt ordinem ad maximum realem prædicamentalem, exigere extrema realia, non autem ordinem tranſcendentalem, qualis eſt Notitiæ entis rationis, ad ens rationis.

III. Principium. Nihil eſt in intellectu, quod non fuerit in ſenſu, ens autem rationis non fuit in ſenſu.

Respondetur. Nihil eſt in intellectu, quod non fuerit in ſenſu vel in ſe vel in aliquo ſui, hoc eſt, ſpecie deſervitura ad ejuſdem repræſentationem, deſerviunt autem ſub ſenſum cadentia ad entis rationis repræſentationem, fabricationem &c. Concedo tantùm eſſe in ente rationis, quantum in eo cognoſcitur, vel quantum directè vel reflexè cognoſci poteſt; ratio autem ficti ſaltem reflexè poteſt illic noſci, & quando componitur ens rationis, partes quidem illius ſecundùm ſe ſpectatæ ſunt reales, ſed non ſunt reales, prout componentes, importantesq; unionem ſeu identitatem.

Objicitur VI. Non poteſt concipi ex parte objecti tam impoſſibile poſitivum v. g. identitas hominis & cervi, quàm impoſſibile negativum v. g. negatio Dei. Ergò nec poteſt formari ens rationis Antecedens probatur, quia cum tu concipis identitatem inter equum & hominem, vel concipis aliquid diſtinctum ab equo & homine, & ſic non concipis identitatem, quia hæc nihil addit ſuprà id cujus eſt identitas, vel concipis ut nihil diſtinctum, & ſic non concipis identitatem, ſed potius diſtinctionem, ſiquidem diſtinctio nihil aliud eſt, quàm ipſæ duæ entitates diſtinctæ.

Respondetur. Neg. Antecedens, concipiendoq; illam identitatem non concipio quid diſtinctum ab equo & homine ſimul ſumptis, licèt concipiam quid diſtinctum ab homine ſingillatim. & equo ſingillatim ſumpto.

Objicitur VII. Omne intelligibile objectum eſt ens reale, ens rationis non eſt ens reale. Ergò. Major probatur. Illud eſt ens reale, quod habet aliquod eſſe independenter à cognitione. Sed omne intelligibile, habet aliquod eſſe independenter à cognitione. Ergò. Major probatur, quia id quod eſt independenter, à cognitione jam non habet, eſſe tantùm objectivè. Minor autem probatur, quia omne intelligibile antecedit cognitionem ſuam, ſicut omne producibile antecedit productionem. Et ratio eſt, quia prius eſt poſſe cognoſci, quod ſignificat intelligibile, quàm actu cognoſci.

Respondetur. Omne intelligibile antecedit cognitionem ſuam, non quoad eſſe ſuum actuale, ſed antecedit vel quoad eſſe actuale, vel quod ſuum originativum & quod aliud imitatur; Ens autem rationis imitatur Entia realia. Unde ſi non eſſet intelligibile hircus & non eſſet intelligibile cervus, non eſſet hircocervus, quæ duo ſimul imitatur hircocervus, importando realem identitatem ipſius hirci & cervi. Commoda eſt & illa reſponſio quòd ſcilicet intelligibile cognitione ſpeculativâ antecedat cognitionem, non autem intelligibile cognitione practica.

Instat I. Quod eſt intelligibile cognitione practica, eſt tale ab æterno, & tamen non eſt ab æterno ejus cognitio practica, ergò etiam intelligibile cognitione practica, præcedit ſuam cognitionem practicam.

Respondetur. Sicut illud intelligibile practicum ab æterno eſt, ita & cognitio practica poſſibilis ab æterno eſt, habetq; talem ſuam eſſentiam, ut dicat ſe non antecedere ſui cognitionem, adeoq; in ſua eſſentia involvendo fieri ab illa; ita etiam & ens rationis, in ſua eſſentia, ab æterno, involvit habere non niſi eſſe objectivum in intellectu, adeoq; involvit fictionem ſui.

Instat II. Debet per nos concedi quod ens rationis, habeat eſſentiam & quidem neceſſariam, immutabilem, æternam, ergò ens rationis habet eſſentiam realem, quandoquidem eſſe æternum, & neceſſarium eſt reale, utpote habens ſuum eſſe independenter à cognitione fingente, quæ eſt in tempore, habebitq; exiſtentiam ſuam realem,

Digitized by Google

realem, ſiquidem eſſentia & exiſtentia, non diſtinguntur realiter.

Respondetur. Ens rationis habere ſuam eſſentiam, ſed tantùm in diſconnexione prædicatorum, quibus connexio, non poſſit, niſi ab intellectu, dari, convenitq; hoc illi, non ex libertate ſed neceſſariò, non contingenter ſed immutabiliter; immutabile eſt enim, quòd non poſſit habere eſſe niſi objectivè, incipitq; hæc exiſtentia non in tempore ſuo ab æterno, ſed quia dicit diſconnexionem prædicatorum, non erit hæc illius eſſentia realis, cum in ſuo eſſe involvat cognitionem poſſibilem fingentem; nec habebit exiſtentiam ſuam realem, quia nec habet eſſentiam realem; ſed ſicut in ſua eſſentia exigit fingi, ita & in ſua exiſtentia, pendebit à fictione.

Instat III. Omnis notitia cauſatur realiter ab objecto tanquam à cauſa, nulla autem Chimæra poteſt eſſe cauſa vera.

Respondetur. In communibus principiis: Objectum cauſat realiter notitiam, ratione ſpecierum impreſſarum, ſi objectum in notitiam per ſe ipſum non influat. Species autem inveniuntur etiam in fabricatione entis rationis, terminativus autem concurſus, cum non involvat efficientiam realem, poteſt competere etiam iis, quæ non ſunt ens reale. Quanquam ſi non admittatur concurſus effectivus ſpecierum in notitias, ipſum Antecedens indigeret explicari.

QUÆSTIO II.

De Cauſis entis rationis.

Univerſaliſſima diviſione duplex cauſa entis rationis cogitari poteſt creata & increata. De utraque inquirendum eſt.

DIFFICULTAS I.

De Cauſa Creata Entis Rationis.

Assero I. *Senſus externos non facere ens rationis.* Eſt concluſio plurium contra Arriag.

Ratio. Tum quia ſenſus non attingunt niſi ſenſibile, ſicut intellectus intelligibile. Ens rationis autem, non eſt quid ſenſibile, ſenſibile enim debet eſſe aliquid reale, puta color, ſonus &c. Tum quia quomodo faciant ſenſus Ens rationis explicari non poteſt, nullaq; neceſſitas & fundamentum tribuendi illis hanc virtutem. Tum quia quæcunque ratio probat, quòd univerſale non fiat per ſenſus, eadem probabit quòd nec ens rationis fiat per ſenſus.

Dices I. Cum Arriag. Caſu quo uni loco alligatum unum colorem, per ſpecies alias, alibi intueretur, ut fit in ſpeculo & tamen impoſſibilis eſſet viſio illius objecti in illo loco, verè tunc faceret ſenſus ens rationis. Quia videret objectum non reale, & quod nullum habet eſſe, præter objectivum in potentia viſiva.

Respondet Oviedo. Colorem qui ſit ejuſdem ſpeciei, & tamen alligatum certo loco, non poſſe à Deo creari, ex ſe enim eſt indifferens, ad eſſe in hoc vel illo ſpatio. Quod ſi tamen decreto Dei alligaretur uni loco, non eſſet ſimpliciter impoſſibilis, hinc oculus illum videns, non haberet objectum ſimpliciter impoſſibile. Quod ſi Deus crearet colorem diſtinctum ſpecie & non ejuſdem rationis cum coloribus, qui nunc dantur, non ſpectaret ad potentiam hujus ordinis, adeoq; ab illa videri non poſſet. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Cur enim colorem etiam diſtinctum ſpecie, à præſentibus, non poſſet præſens videre oculus. Deinde ſicut ponibilis eſt color diſtinctus ſpecie, alligaturq; uni loco, ita ponibilis eſt potentia perceptiva illius coloris, & de hoc quæro, cum poſſit videre illum colorem per alias ſpecies ut fit in ſpeculo, cur tunc non videat ens rationis.

Respondet aliter recent. Suar. quòd colorem eſſentialiter alligatum uni loco, non poſſit videre in alio loco oculus. Rationem dat, quia illum nec per proprias, nec per alienas ſpecies videre poteſt. Non per alienas, quia oculus abſtractivè non cognoſcit, non etiam per ſpecies proprias, quia illæ cum objecto, ſunt alligatæ nonniſi uni loco. *Hæc reſponſio*

Non Satisfacit. Quia non implicat ſpecies transferri in alium locum.

Respondetur aliter. Oculum non facturum tunc ens rationis; ſed quæ eſt ratio cur apparens nonniſi objectum videri poſſit, eadem tunc reddi poterit, & ſicut, dum nonniſi apparens aliquid videtur, referri id debet in ſpecies, medium, potentiæ affectionem, ita in eadem principia referri debet, quare color alligatus uni loco, videri poſſit alibi. Addo hoc argumentum non eſſe evolutum, ſi enim impoſſibile eſt objectum in alio loco videri, qui ſupponi poteſt quod videatur, ad eum modum, quo ſi impoſſibile eſt concipere Intellectum, id quod habet eſſe, tantùm objectivum in intellectu, qui ſupponi poſſet, noſci illud.

Dices II. Impoſſibile poteſt intelligi per ſpecies alienas, ergò & videri v. g. tenebræ per ſpecies nigredinis.

Respondetur. Caſu quo intellectus intelligat per ſpecies alienas, non extrahẽdum illum extra ſuam ſpeciem, ſecùs ſi oculus videret tenebras. Et certè intellectus habet vim naturalem noſcendi per ſpecies alienas, oculus autem non habet vim noſcendi non coloratum, verè autem illæ tenebræ non eſſent coloratæ, quod ſi non eſſent coloratæ, non illæ viderentur, ſi non illæ viderentur,

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

QUÆSTIO III. De Diſtinctione per Connotata. 84
Diffic. I. Præmittuntur quædam de Connotatis. ibid.
Dif. II. An dentur & quid ſint connotata. 86
Diff. III. Solvuntur objectiones. 89
Difficultas IV. Solvuntur aliæ objectiones. 90
Difficultas V. Notantur alia de Connotatis. 92
QUÆSTIO IV. De Diſtinctione Modali. ibid.
Difficultas I. Proponitur primum fundamentum Modorum. 93
Difficultas II. Probatur bonitas allati Principii & reliqua principia referuntur. 95
Difficultas III. Solvuntur argumenta Philoſophica contra principia Modorum. ibid.
Difficultas IV. Solvuntur inſtantiæ Theologicæ. 97
Diff. V. De Definitione & Eſſentia Modorum apud alios. 98
Difficultas VI. Proponitur definitio Modorum & mens Suarii. 99
Diffic. VII. De proprietatibus Modorum, ſigno, Diviſione. 100
QUÆSTIO V. De Diſtinctione Virtuali. 101
Difficultas I. Quid diſtinctio Virtualis. 102
Punctum Difficultatis 1. An Diſtinctio Virtualis ſit Diſtinctio realis in tertio, & aliis diſtinctionem Virtualem concernentibus. 103
Punctum Difficultatis 2. Reſtituuntur duæ rationes pro eadem Concluſione. 106
Punctum Difficultatis 3. Adduntur aliqua. 109
Punctum Difficultatis 4. Demonſtraturnè non poſſe dari diſtinctionem virtualem in creatis. 121
Punctum Difficultatis 5. Continuatur hoc Examen. 123
Difficultas II. De Præciſionibus objectivis in Divinis. 126
Punctum Difficultatis 1. Deciditur de Difficultate. ibid.
Punctum Difficultatis 2. Veranè hæc propoſitio? Nulla eſt perfectio realis & prædicatum in Paternitate, quod negetur in ſenſu reali de Deitate. 129
Reſponſiones ad Argumenta. 130
Punctum Difficultatis 3. Solvuntur objectiones. 133
Difficultas III. Utrum dentur in Creatis Præciſiones objectivæ. 137
Punctum Difficult. 1. Reſpondetur oppoſitis fundamentis. 139
Punct. Difficultatis 2. Reſpondetur reliquis objectionibus. 140
Punct. Difficultas. 3. Argumenta Recentiorum. 142
Continuatur ſolutio. 144
QUÆSTIO VI. De Diſtinctione Formali ex Natura rei. 147
Punct. Difficultatis 1. Examinantur rationes. 149
Punct. Difficult. 2. Probatur concluſio. 150
Punct. Difficult. 3. Reſpondetur objectionibus. 153
Punct. Difficult. 4. Continuatur ſolutio objectionum. 155
Punct. Difficult. 5. Argumenta Recentiorum. 158
QUÆSTIO VII. De Diſtinctione Rationis ratiocinatæ & ratiocinantis. 161

DISPUTATIO IV.

De Speciebus Entis. 162
QUÆSTIO I. De Subſtantia. ibid.
Difficultas I. De Subſtantia ſecundùm ſe. 165
Punctum Difficultatis 1. Quid definitivè ſubſtantia? 167
Punct. Difficult. 2. De diſtinctione Subſiſtentiæ à Natura. 169
Punctum Diffic. 3 Solvuntur objectiones. 171
Punct. Dif. 4. Continuatur ſolutio. 174
Punct. Diff. 5. Reſpondetur ad rationes Recentiorum. 177
Difficultas II. De Subjecto, Cauſativitate, & effectu formali ſubſiſtentiæ. 178
Difficultas III. De variis ſubſiſtendi modis. 182
Punct. Diff. 1. De modis ſubſiſtendi ſubſiſtentia creata. ibid.
Punct. Dif. 2. De variis modis ſubſiſtendi ſubſiſtentia Increata. 183
Punctum Difficultatis 3. Poteſtnè Perſona divina Perſonam creatam aſſumere. 187
QUÆSTIO II. De Accidenti. 188

DISPUTATIO V.

De oppoſitis Enti Reali. 190
QUÆSTIO I. De Natura Entis rationis. ibid.
Difficultas I. Explicatur quid ſit Ens Rationis. ibid.
Punctum Difficultatis I. Quid per alios Ens Rationis. ibid.
Punctum Difficultatis II. Præmittuntur quædam ad explicandam Naturam Entis Rationis. 192
Punctum Difficultatis III. Deciditur de Difficultate. 194
Difficultas II. An detur Ens Rationis. 195
QUÆSTIO II. De Cauſis Entis Rationis. 198
Difficultas I. De cauſa creata Entis Rationis. ibid.
Difficultas II. De cauſa increata Entis Rationis. 199
Difficultas III. Poteſtnè cognoſci Objectum diſtinctum ab omni Ente reali. 201
Punctum Difficultatis I. Quid tenendum. ibid.
Punctum Difficultatis II. Impugnantur Reſponſiones. 202
Punctum Difficultatis III. Solvuntur Objectiones. 204
QUÆSTIO III. De oppoſito Enti non Ente. 207
Difficultas I. Quid tenendum. ibid.
Difficultas II. Argumenta in oppoſitum. 209
Difficultas III. Argumenta Recentiorum. 210

Digitized by Google

INDEX II.

CONCLUSIONUM IN META-PHYSICA.

DISPVTATIONE I.

De Ente in Communi.

P*Ræmittuntur notiones Terminorum.* Ly Ratio non debet accipi prout hîc de illa, pro ſolo actu Intellectûs, aut denominatione ab illo orta. Nec eſt formaliter, omne illud quod ſolum vel principaliter tanquam aliquid ſimplex poteſt concipi. Et quamvis exacta definitione definiri non poſſit, poteſt ſic circumſcribi quod ſit illud, quod Entis, objectivè acceptum. Formalitas non rectè deſcribitur per hoc, quod ſit ratio identificata objecto, adeoque quodlibet intelligibile entitativè cum altero idem, quod ſolum vel principaliter tanquam aliquid ſimplex concipi poteſt. Sed eſt ratio habens ſe per modum actûs.

Res eſt concretum quoddam ex ente & ratitudine. Sicut & modus eſt concretum ex ente & modalitate.

Nomine Quidditatis venit formalitas quæ competit objecto ſecundùm ſe ſpectato. Spectaturque abſtractè & concretè. Eſſe Muſicum v.g. non eſt quidditas Petri, eſt tamen quidditas quà Muſici.

Poſitivitas non rectè explicatur per hoc quòd ſit affirmabilitas in ſuo Eſſe, non ex ſolo cognoſcendi modo, ſed eſt formalitas ſecundùm Quod ipſum eſſe eſt.

Præmittitur explicatio Principiorum merè Metaphyſicorum.

Primum Principium eſt quodlibet eſt vel non eſt. Sed Ly eſt vel non eſt, non debet ſumi contrariè nec in diverſa ſuppoſitione. Unde vis dicti. Principii ſtat in hoc, quod debeat eſſe contradictio ngando & affirmando idem de eodem, ratione ejuſdem.

Secundum Principium eſt Impoſſibile. eſt idem eſſe & non eſſe, & hoc ſecundum principium, eſt univerſalius priori. Et utroque eſt univerſalius licèt identicum Principium omne Ens eſt Ens.

Diſcurrendo de Ente ſecundum ſe, diſtinguenda ſunt Ens & Entitas. Quod ipſum Ens variè accipitur. Cæterum Ens nominaliter acceptum non rectè definitur, quòd ſit omne illud quod chimæra non eſt Ibid. Nec eſt id, quod primo in ſe formaliter non eſt nihil. Nec eſt id quod dicit aptitudinem ad exiſtendum. Nec eſt id, quod à parte rei eſt Unum, verum, Bonum; Nec eſt Principium diſtinctionis motivum formale Potentiæ intentionalis, vel unde incipit numeratio contradictoria. Sed nominaliter acceptum Ens, eſt Ens prout eſt radix Eſſe primo formaliter. Ens autem participialiter eſt Ens prout habet, primò formaliter exiſtentiam. Ens autem commune ad utrumque eſt Ens, cui competit eſſe indefinitè & non reſtrictè illud accipiendo.

Differentiæ ſunt formaliter Ens, accipiendo illud contractè determinatè &c. Non ſunt tamen formaliter Ens accipiendo illud pro ratione communi Entis. Ens tamen contrahitur à differentiis, ſed non vera contractione.

Poteſt dari conceptus Entis perfectè unus.

Hoc

Digitized by Google

Hoc ipſum Ens prout conſideratum in ſtatu Præciſionis non eſt Analogum. Nec item Analogia ejuſdem deſumi poteſt ex ſtatu reali Entis, Salvabitur tamen illius Analogia, ſi ratio illa quæ fuit abſtracta, comparatè ſumatur ad Differentias.

De Ente prout poſſibile eſt.

Poſſibilitas ſumi dupliciter poteſt, primò prout contra ponitur exiſtenti, & hæc appellatur poſſibilitas Phyſica. Secundò prout eſt quid commune tum actu exiſtenti, quàm ei quod non exiſtit, eſt tamen aptum exiſtere, & hæc appellatur poſſibilitas Logica. Hæc poſſibilitas Phyſica præter formalitatem poſſibilitatis ſibi communem cum poſſibili Logico, etiam dicit carentiam actualis exiſtentiæ. Non tamen dicit carentiam ſui.

Poſſibilitatis Conceptus non eſt definitivè poſſe à Deo creari.

Nec item rectè explicatur poſſibilitas tanquam per aliquid primum quòd ſit entitas non involvens contradictionem ſi exiſtat. Sed potius poſſibile, eſt Ens ipſum prout eſt radix nexus eſſentialium prædicatorum, ad quem nexum ſequitur non implicare contradictionem.

Inferes poſſibilitatem rerum ab æterno nihil in ſe actuale eſſe, quod ſit actu, nemine cogitante. Sed tantum eſt actu ab æterno quoad ſuum fundamentum. Quod fundamentum poteſt reduci intentionaliter.

De fide eſt poſſibilitatem activam creaturarum eſſe omnipotentiam. De fide item eſt poſſibilitatem paſſivam non eſſe omnipotentiam. Hinc non eſt cautum dicere indiſcriminatim poſſibilitas eſt Omnipotentia.

Poſſibilitas non eſt mera denominatio extrinſeca. Sed eſt in aliquid ſe intrinſecè, ſed Metaphyſicè. Expenduntur propoſitiones Recentiorum de hac materia. Præter poſſibilitatem activam dari etiam debet poſſibilitas paſſiva.

De Ente prout Eſſentia eſt.

Eſſentia definitivè eſt ipſum Ens, prout eſt radix primò & formaliter eſſendi.

Eſſentiæ non habent ab æterno eſſe diminutum, prout illud explicant Scotiſtæ. Nec datur ſtatus eſſentiæ ab æterno.

Propoſitiones æternæ Veritatis, quo ſenſu abſolvunt à tempore. Senſus illarum non eſt Hypotheticus. Senſus earundem oſtenditur. Habent Eſſentiæ ab æterno, eſſe aliquod reale, condiſtinctum ab Eſſe objectivo in mente Dei, & Eſſe contento in omnipotentia, licet illud eſſe, non habeant realiter.

Verificativum Propoſitionum æternæ veritatis non eſt ſola Deitas. Conſequenter nec illa eſt unicum Divinarum, cognitionum & volitionum motivum.

De Ente prout Exiſtentia eſt.

Ens prout exiſtens, eſt ipſum Ens, prout eſt extra cauſas. Non eſt exiſtentia diſtincta realiter ab eſſentia. Sed connotativè. Poteſt præſcindi ab eſſentia.

DISPUTATIONE SECUNDA.

de Attributis Entis.

Quid ſint Attributa. Dantur, ſunt tria. Nullus datur inter illa ordo realis, datur rationis.

Unitas non eſt quid diſtinctum ab Ente realiter, neque formaliter ex natura rei actu. Negatio diviſionis in ſe accuſativè, ſeu à ſe, eſt negatio importata ab Unitate. Hinc unum non eſt quid poſitivum ſimpliciter, & abſolutè.

Unum ut ſic poteſt præſcindi ab hoc & illo uno; licèt non poſſit præſcindere, ab illis pluribus in quæ diviſionem negat unitas, poteſt autem præſcindere ab Ente.

Explicantur varii modi unitatis. Non eſt idem formaliter unitas Hæcceitatis, & unitas transſcendentalis. Principium conſtitutivum Hæcceitatis non eſt collectio accidentium. Nec materia ſignata. Diſtinguuntur aliquo-

Digitized by Google

modo Hæcceitas & unitas individualis, & accipiendo illas ut ita diſtinctas, adhuc dupliciter ſpectari poſſunt.

Actio ſecundùm quod importat modalitatem, requirit eſſentialiter principium hoc. Licèt idem effectus poſſit produci, à diverſis numero actionibus, ſicut & Unio ſecundum quod non eſt ſine modo, poteſt unà per diverſas numero actiones produci.

Veritas eſt duplex objectiva & formalis, objectivè ſumpta non conſtituitur primò negatione falſi, relativè ſpectata, eſt conformitas ad intellectum cognoſcentem objectum ſicuti eſt. Abſolutè autem ſpectata eſt ipſum eſſe, ſicut eſſe debet.

Bonitas multipliciter accipi poteſt. Per rationem convenientis non conſtituitur primò Bonitas. Sed potius per radicem, ex qua fluit appetibilitas.

DISPVTATIONE III.

De Diſtinctionibus.

Quid Differentia, Diverſitas, Diviſio, Diſtinctio. Quæ ratio hujus partitionis. Diſtinctio & alteritas, non ſunt idem, & ab alietate, differt ſuo modo & cum eadem conve-nit.

Datur diſtinctio. Ea definitivè, non eſt excluſio Entis, vel modi, ab eo eſſe, vel eſſendi modo, non quo Ens, vel modus entis eſt. Sed definitivè eſt Alietas unius ab alio, vel carentia identitatis. In re autem diſtinctio, eſt ipſum ſubjectum diſtinguibile.

Dividitur diſtinctio in Realem & Rationis. Non datur inter illas media, niſi hoc ſenſu quòd ſit aliqua diſtinctio, quæ neque eſt rigoroſè realis, neque rigoroſè rationis. Variè dividitur diſtinctio realis ibid. Sicut & diſtinctio rationis. Duo Entia rationis diſtinguunturne nemine cogitante realiter? Univerſaliter ſi nomine diſtinctionis actualis, intelligas diſtinctionem nemine cogitante, illa non requirit exiſtens utrumq; extremum.

Species nobiliſſima diſtinctionis, eſt diſtinctio realis, ejus natura pernoſci non poteſt, niſi ſciatur quid ſit res. Quæ non rectè explicatur per opinabile, aut per rationem prædicati tranſcendentalis, aut ejus, quod habet eſſe independens ab intellectu. Nec eſt id formaliter, quo ſtante, mutatis reliquis manet idem Ens. Nec eſt formaliter id, quod conjunctum cum altera ratione, extrahit illam, ad aliam Entis ſpeciem. Res eſt quid concretum ex Ente & realitate, realitas autem, eſt aptitudo exiſtendi ſine alio. Quæ realitas poteſt prædicari de Re abſtractè accepta, non autem concretè.

Diſtinctio Realis, eſt Alietas realis unius extremi ab alio. Signum hujus diſtinctionis in communi ſententia, eſt ſeparabilitas, ad utriusque extremi permanentiam. Oppoſitio producentis & producti. Diverſitas item ſuppoſitorum. Sed hæc ſigna non ſunt univerſalia, nec item eſt univerſale ſignum ejusdem diſtinctionis, poſſe habere propriam exiſtentiam. Sed in creatis ſignum univerſale ejusdem eſt, ſeparabilitas entitativa. In Divinis oppoſitio producentis & producti, vel ſi novitas phraſeos non eſt vituperabilis, poſſet ſignum diſtinctionis in Divinis poni ſeparabilitas perſonalis. Ex ſeparatione quomodo arguitur diſtinctio realis. Tenetné conſequentia à negatione diſtinctionis realis, ad identitatem realem, vel à negatione identitatis realis, ad realem diſtinctionem.

Loquendo de diſtinctione per connotata, quid connotans, connotatum, connotatis, connotativum? Relativum & connotativum diſtinguuntur, & Genus ad illa, eſt ly reſpectivum. Quando eſt ſubjectum connotans, & id quod connotatur, ſolet oriri nova denominatio. Rectum quod dicit connotatio eſt ſubjectum ſortiens denominationem. Habetque ſe per modum materialis. Id autem quod dicit in obliquo, habet ſe per modum formalis. Licèt non ſit quid principale & primarium in connotato. Obliquum quod connotatur, interdum eſt quid reale, interdum modale, interdum negativum. Quis ſtatus quæſtionis, inter affirmantes, & negantes connotata. Obliquum importatum à connotatione, vel relatione, non ſolum ſubjecto Relato, aut connotanti, ſed & ipſi relationi, & connotationi, eſt extrinſecum. Eſt tamen intrinſecè requiſitum. Non dico tamen, ſublato

to

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TRACTATUS II. LOGICUS.

De Proœmialibus & de prima Operatione Intellectûs.

Præſens Diſceptatio erit bipartita. Primùm diſceptabimus de Proëmialibus Logicæ. Deinde de prima Operatione Intellectus tanquam Objecto partiali Logicæ; Et quidem tractatio de Proëmialibus extendet ſe ad omnes alias ſcientias & ad habitum etiam Theologiæ. Et quia opuſcula mea ita vellem edita, ut ex illis unusquisque diſcere poſſit ea, quæ paſſim ea tempeſtate tractantur in Scholis, cumque diſcenda ſpeculativè incipiant à Logica, ita difficultates temperandæ erunt, ne ſub initium obruant ingenia, huic labori ſe accingentium. Sit

DISPUTATIO I.

De Natura Scientiæ & Objecti in Communi.

LIcèt quidem in Speculativis præſupponatur Objectum Scientiæ, quia tamen Objectum habet rationem differentiæ: Ipſa autem Scientia, ponitur pro genere in definitione habituum ſcientificorum, hinc prius de Scientiâ tanquam univerſaliori, quàm de Objecto tractabitur.

QUÆSTIO I.

De Natura Scientiæ.

NAtura rei definitione innoteſcit. Definitio conſtat Genere & Differentia, ut ergò innoteſcat, quid ſit Scientia, quærendum hîc erit de Genere in Definitione ejus ponendo, accedemus poſtea ad differentiam. Ne tamen ſit quæſtio de ſubjecto non ſupponente. *Sit*

DIFFICULTAS I.

An ſit Scientia?

PRÆMITTO I. *Aliquos veteres Academicos non agnoviſſe ullas novas Scientias.* Sed dicebant, eſſe aliquem intellectum omnium unum, qui quando unitur alicui, facit illum intelligentem, quando recedit ab illo, facit illum ignorantem.

CONTRA eſt I. Quia vel habebant unitum hunc ſibi intellectum hi Auctores, quando aſſerebant, per conjunctionem illiús intellectus nos fieri Scientes, & per ſeparationem ab eodem fieri ignorantes, vel non habebant tunc ſibi unitum hunc intellectum; ſi non habebant unitum ſibi tunc, hunc intellectum. Ergò non ſciebant, ſe ſcientes fieri, unione illius intellectus, ſi verò habebant unitum, quæro: cur non potius habebant ſibi hunc intellectum unitum, illi, qui negabant nos fieri ſcientes per unionem cum iſto intellectu: Quod ſi huic potius parti erat unitus, ſequetur ab hac parte veritatem ſtare, nosq; non reddi ſcientes per unionem cum iſto intellectu.

RESPONDEBIS. Illi parti uniri hunc intellectum, quæ habet phantaſmata melius diſpoſita.

CONTRA. Rediret quæſtio; an hæc ipſa reſponſio ſupponat in reſpondentibus potius, & non in oppoſitum ſentientibus, meliora phantaſmata, adeoq; & ſcientiam.

CONTRA eſt II. Iſte intellectus vel eſt unus, vel multiplex, ſi multiplex? non erit ratio cur non erunt tot intellectus, quot intelligentes; non etiam poteſt dici unus intellectus; quia ſequeretur duos diſſitos, non poſſe unum idemque intelligere & ſcire, quomodo enim unus intellectus, in pluribus foret locis, imò ſequeretur uno ſciente omnes debere eſſe ignorantes, quia cum uno tantùm, unus intellectus, poteſt conjungi.

Digitized by Google

Ex quo ulterius ſequitur, duos diſſitos non poſſe ſcire, quòd ſcientes reddantur per unionem iſtius intellectus, duobus enim diſſitis non poteſt unum idemq; uniri.

RESPONDEBIS. Hunc Intellectum eſſe toto orbe fuſum.

CONTRA. Tum quia, hujus aſſerendi nullum eſt fundamentum. Tum quia ſi intellectus eſt toto orbe fuſus. Ergò & ignorantia eſt toto orbe fuſa, præſertim cum longè plures ſint ignorantes, reddiq; debebit ratio, cur non ductu ignorantiæ aſſeruerint, hoc ſentientes dum dixerunt: nos fieri ſcientes per unionem cum iſto intellectu. Tum quia ſi intellectus eſt toto orbe fuſus qui reddit per illos ſcientes, jam erunt omnes ſcientes, & ſi toto orbe eſt fuſus, quomodo ſeparari à nobis poterit, vi cujus ſeparationis, dicis homines reddi ignorantes.

CONTRA III. Quia cognoſcere eſt aliquid intrinſecum & vitale. Ergò principium cognoſcendi, quod eſt intellectus, non poteſt eſſe aliquod extrinſecum.

PRÆMITTO II. *Pyrrhum & Heraclitum Philoſophos docuiſſe: non dari ullas Scientias, ex eo quod omnia in univerſo fluxa ſunt* & labilia, hinc iidem nutu ſolo reſpondebant, ne antequam rem verbis exprimerent, res illa difflueret ac mutaretur.

CONTRA hoc eſt I. Dantur multa immutabilia, quales ſunt eſſentiæ rerum, nec enim mutatur, quòd homo, ſit animal rationale.

CONTRA II. Vel dantur aliqua principia ſeu propoſitiones neceſſariæ, vel non dantur, ſi non dantur, Ergò iſta propoſitio: Totum eſt majus ſua parte, non eſt neceſſaria, poteritq; pars, major eſſe toto. Item hæc propoſitio: Quodlibet eſt aut non eſt, ſi non eſt neceſſaria, poterit aliquid eſſe & non eſſe, quod ſi dantur aliqua principia neceſſaria, Ergò poterunt ſub illis ſubſumi Minores, v. g. ſed Petrus eſt. Ergò falſum eſt quod non ſit. Quod ſi ſub illis principiis neceſſariis, poſſunt ſubſumi certæ minores. Ergò & dari Scientia, ſciretur enim jam, Petrum dum eſt, falſum eſſe, quod non ſit.

CONTRA III. Quia ſi nihil certò ſciri poteſt. Ergò nec hoc ſcitur, quod nihil certò ſciri poſſit. Ergò nec ſcitur nihil nos ſcire poſſe.

PRÆMITTO III. *Platonem negaſſe dari Scientias ullas de Novo*, ſed dicebat, ante unionem animæ cum corpore, dari in anima Scientias rerum omnium, ſed quando jam uniuntur corpori obfuſcari hanc Scientiam. Unde per illum aliquid ſcire, non plus erat, quàm habere reminiſcentiam eorum, quæ in ante cognoverat.

CONTRA eſt I. Quia animæ illæ, ſi præexiſtunt ante unionem in corpore, deberent eſſe ab æterno productæ, ut etiam ſupponit hæc ſententia, non ſunt autem ab æterno productæ, quia oppoſitum docet fides & ratio, quia animæ ſunt eſſentialiter ordinatæ ad corpus; corpus etiam ſeu Materia eſſentialiter ordinatur ad formam, quamvis ſub disjunctione; debebat ergò dari exigitivum aliquod, per quod illi ordines complerentur: hoc autem exigitivum non aliud eſt, quàm ipſæ diſpoſitiones, quæ quia non erant ab æterno, nec productio animarum connaturaliter poterat eſſe ab æterno, quia ſi non erat ab æterno corpus diſpoſitum ut de facto non erat, (ſolæ enim animæ dicuntur præfuiſſe ab æterno.) hoc ipſo fuiſſent illæ animæ productæ, non ad exigentiam Cauſarum ſecundarum, innaturaliſq; fuiſſet iſta animarum productio. Idem medius Terminus negativa via proponi poſſet. Licet non repugnaret animas præexiſtere corpori, nullum tamen eſt fundamentum illas præextitiſſe.

CONTRA eſt II. Iſta Scientia animabus præexiſtentibus, vel eſt naturalis vel acquiſita, ſi naturalis. Ergò ſicut natura etiam poſt unionem animarum non mutatur, alias non præexiſtentes animæ, ſed aliæ hoc eſt mutatæ unirentur, ita & naturalia earum mutari non debent, ſi autem illa ſcientia erat acquiſita. Ergò in ante illam anima non habuit. Ergò ex ignorante facta eſt in illo ſtatu ſciens: cur ergò etiam non poterit Scientiam acquirere de novo, poſitâ unione ad corpus.

CONTRA III. Si Scientiæ de novo non darentur, ſed ſola reminiſcentia, poſſet cæcus judicare, de coloribus, quod falſum. Sequela probatur: quia ſi ante unionem ad corpus præcognovit v. g. lac eſſe dulce & album, percipiendo dulcedinem lactis occurrentem hîc & nunc, per reminiſcentiam, poſſet judicare de albedine, utpotè jam in ante præcognita.

His præmiſſis

DICENDUM eſt I. *Dari Scientias de novo.*

PROBATUR I. Auctoritate Ariſtotelis 1. enim Metaph. cap. 1. *Omnes inquit homines naturaliter ſcire deſiderant*, hic verò appetitus fruſtra eſſet, ſi non darentur de novo Scientiæ, expleri enim non poſſet, aut jam remaneret expletus, ſolumq; homo deſideraret eſſe reminiſcens, non verò ſciens; ſimilia habet 4. Metaph. tex. 22. & S. Thomas 1. parte 9. 84. art. 4. & Auguſt. lib. 3. contra Academicos cap. 4.

PROBATUR II. Dantur principia lumine naturæ nota, ex quibus poſſunt deduci infallibiles Concluſiones ut dictum ſupra. Ergò poterunt dari & Scientiæ de novo, ipſaq; experientia oſtendit de novo dari Scientiam.

PROBATUR III. Nullum eſt fundamentum negandi, quod ſcientiæ de novo dentur, ut viſum eſt in præmiſſis. Ex alia parte ſicut quia videmus nunc accendi ignem, qui antea non erat incenſus, inferimusq; illum de novo incendi, ita inferetur ex allata experientia, de novo dari Scientiam.

DIFFI-

Digitized by Google

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT I. Plato. Illud quod de novo ſcire volumus, vel ſcivimus, vel non ſcivimus: ſi ſcivimus. Ergò de novo nihil ſcitur; ſi non ſcivimus. Ergò fruſtra illud ſcire volumus, & nunquam agnoſceremus, etiamſi fortè occurreret, quia neſciretur illud, quod ſcire deſideratur: ſicut qui nunquam vidit Regem, etiamſi illi occurrat Rex, non ſcit eſſe illum Regem.

RESPONDETUR. Hoc argumentum probare, quòd etiam ſenſus noſtri nihil de novo percipiant, directè autem dici poteſt ipſum Objectum determinare ad ſui notitiam. Deinde dici poteſt, illud quod de novo ſcire volumus, ſi ſcivimus clarè, nihil nos de novo cognoſcere, ſecus ſi ſcivimus confusè & in principiis; & ſic qui non vidit Regem, habet tamen in ante ejus deſcriptionem, & occurrat illi Rex, noſcet eundem, quod multo magis procedit circa Scientias, quæ infundantur principiis lumine naturæ notis, ipſa autem principia, ſe manifeſtant ſi occurrant, ſicut lux, manifeſtat ſe videnti.

OBJICIT II. Idem. Si darentur de novo Scientiæ; vel acquirentur per ſenſus, vel ope Magiſtri, non per ſenſus, quia hi ad multa ſe non extendunt, & in multis errant. Non ope Magiſtri, quia Magiſter infundere ſpecies ſcibilium non poteſt, quæ tamen ad Scientiam ſunt neceſſariæ.

RESPONDETUR. Utroque modo acquiri Scientias, ſenſu quidem, quia ad quæ ſe ille objecta non extendit, tamen illa vel ratione effectuum procedentium ab illis objectis, quos attingit ſenſus, vel in aliquo ſimili noſcit; nec erat in ſentiendo, ſi auferantur impedimenta, quorum ablationem dictabit intellectus, præ informatus aliis ſenſationibus, rectè procedentibus. Addo quamvis cognitio intellectiva dependeat à cognitione ſenſuum, nihil enim eſt in intellectu, quod non præfuerit in ſenſu; non eſt tamen neceſſarium, ut cognitio intellectiva ſit conformis cognitioni ſenſuum, quod ſi poteſt eſſe illi difformis, poterit illo errante, non errare intellectus. Ope etiam Magiſtri poſſunt Scientiæ acquiri, quia licèt ille per ſe ipſum non fabricet Species; exhibitione tamen doctrinæ, determinat extrinſecè phantaſiam & intellectum agentem, ad fabricandas debitas Species.

OBJICITUR III. Intellectus noſter frequenter errat. Ergò non poteſt eſſe principium actuum ſcientificorum.

RESPONDETUR. Frequenter etiam non errare intellectum, & ut non erret, poſſe informari propoſitionibus ſcientificis, ſibi innoteſcentibus.

OBJICITUR IV. Saltem nulla dabitur habitualis nova Scientia, quæ ſit facilitas nova ad eliciendos actus ſcientificos conſimiles antea factis; quod

PROBATUR à pari. Viſus qui eſt potentia naturalis non indiget habitu ad videndum. Ergò non indigebit etiam intellectus habitu ad ſciendum.

RESPONDERI poteſt I. Quia poteſt intellectus eidem propoſitioni nunc aſſentiri, nunc diſſentiri, indigebit habitu, viſus autem, objectum, ſemper videt, nec poteſt non videre. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Quia poteſt eadem ſtatua apparere, nunc rotunda ſi à longè aſpiciatur, nunc non rotunda, ſi de propinquo, nihilominus ad hoc tollendum, non datur ullus habitus viſivæ. Ergò nec dabitur ullus habitus intellectivæ. Immeritò etiam ſupponitur, quòd intellectus poſſit eidem propoſitioni nunc aſſentiri nunc diſſentiri: id enim fallit in principiis lumine naturæ notis, ſi penetrentur.

RESPONDET II. Quidam. Non dari habitum ullum ad aſſentiendum Concluſioni demonſtrativè deductæ: ſed tantùm ad ſcientificam propoſitionem objecti, nam in hac ſola propoſitione, ſentimus difficultatem, poſita verò jam iſta propoſitione objecti, neceſſariò intellectus objecto aſſentitur & ſine difficultate. *Hæc Reſponſio*

NON SATISFACIT. Tum quia ut viſus attingat ſuum objectum, non datur ullus habitus in viſiva. Ergò nec dabitur ad ſcientificam propoſitionem objecti. Tum quia hæc reſponſio tollit habitum concluſionum, & ponit ſolos habitus præmiſſarum: quia ſcientifica propoſitio objecti, fit v. g. per præmiſſas; Et tamen reſpondens, ad ſolam ſcientificam propoſitionem objecti, adeoq; ad ſolas præmiſſas, & non ad concluſiones admittit habitum, cujus oppoſitum doceri ſolet. Tum quia ſi non admittitur habitus concluſionum, nec admitti debet aſſenſus principiorum & præmiſſarum, quia horum aſſenſus, à longè evidentiori objecto cauſatur. *Hinc aliter*

RESPONDETUR III. Diſparitatem eſſe quia viſus non tantum eſt potentia neceſſaria, ſed etiam determinata ad eundem operandi modum. Conſequenter nulla ſupererit difficultas, tollenda ab habitu, nam determinatio ipſa facilitatem infert, cumq; nihil aliud ſit in actu niſi ſubſtantia actus, & modus actûs, ſi ad hæc ſit determinatio, adeoq; facilitas, nulla erit, quæ ſuperetur ab habitu, difficultas; & ita quia determinatus eſt ignis ad eundem operandi modum, non indiget habitu ut urat, nec indigebit aqua habitu, ut humectet. Intellectus autem, licèt ſit potentia neceſſaria, quia tamen non eſt determinata ad eundem operandi modum, ideò relinquit adhuc difficultatem ſuperabilem ab habitu, eiq; locum facit. Quod verò eadem ſtatua nunc rotunda nunc non rotunda appareat, id non arguit in viſu diverſitatem operandi; ſed id referri poteſt in malam diſpoſitionem vel organi, vel medii, vel in applicationem indebitam. Quando autem intellectus non neceſſariò aſſentitur objecto con-

Digitized by Google

concluſionis ex probabili medio deductæ, vel quia aſſentitur tali objecto cum difficultate, hoc non poteſt referri in diſpoſitionem malam potentiæ, quia Deus qui ut ita dicam diſpoſitiſſimus eſt ad veritates penetrandas, judicat tamen ex medio probabili, non noſci certò objectum. Et ad has difficultates ex diverſitate modi operandi ortas, quas difficultates dari etiam experientia docet, concedendi erant habitus.

OBJICITUR V. Ariſtoteles 2. Metaph. tex. 1. Ubi ille vult intellectum noſtrum ita ſe habere ad ea, quæ ſunt manifeſtiſſima ſicut veſpertilionum oculi ad lumen diei. Ergò ſicut hi nil poſſunt videre, ita & intellectus nil poteſt ſcire.

RESPONDETUR explicando Ariſtotelem. Comparat illic Ariſtoteles noſtrum intellectum cum triplici differentia objectorum. I. Si objecta ſint *maximæ intelligibilitatis*, ut v. g. Deus, Angeli &c. ad talia objecta hebeſcit intellectus, ſicut oculus nimia luce perſtrictus. II. Si objecta ſint *minimæ intelligibilitatis*, uti ſunt influentiæ occultæ. Circa hæc etiam objecta fatiſcit intellectus, ſicut & oculus in videndis pulmonibus formicæ. III. Si objecta ſint *mediæ intelligibilitatis*, quale eſt objectum ſi æqualibus æqualia demas, quæ remanent ſunt æqualia &c. reſpectu horum non dicit quod ſe habeat intellectus ſicut oculus veſpertilionum, imò ſicut oculus objectum debitè approximatum & illuminatum optimè aſpicit; ita & intellectus objecta mediæ intelligibilitatis optimè agnoſcit.

DIFFICULTAS III.

Quid ſit Scientia & cujus Objecti.

IN quæſtione quid ſit aliquid, ſemper veniunt duo explicanda: 1. quid nominis? 2. quid rei?

QUOAD quid nominis. Triplex potiſſimum eſt acceptio Scientiæ I. pro Cognitione quacunque intellectuali, præſertim certa, ſive illa evidens ſit, ſive inevidens; quo ſenſu dicit Auguſt. lib. 1. de libero arbitrio, *id nos ſcire quod certò cognoſcimus*; & in hoc ſenſu fides & humana & divina, poteſt dici Scientia. Unde etiam Auguſt. lib. 5. de Doctrina Chriſtiana. *Non eſt inquit verendum dicere, quod idoneis teſtibus novimus nos ſcire.* II. Accipitur Nomen Scientiæ pro cognitione certa & evidenti ſive illa per diſcurſum habeatur, ſive non. III. Pro cognitione certa & evidenti per diſcurſum habita.

QUOAD quid rei definit tertio hoc modo ſumptam ſcientiam Ariſtoteles primi poſteriorum tex. 5. *Scire arbitramur unumquodque ſimpliciter, ſed non ſophiſtico modo, qui eſt ſecundùm accidens, cum cauſam exiſtimamus cognoſcere propter quam res eſt, quod illius cauſa eſt, & non contingit hoc aliter ſe habere.*

EXPLICATUR DEFINITIO. Loco generis ponitur Ly *Cognitio*, quia hæc eſt genus, & competit illis etiam acceptionibus Scientiæ, quæ numeratæ ſuperius. Dicitur *Cognitio rei per Cauſam*, ut denotetur progreſſus à cognitione cauſæ ad effectum, per hocque condiſtinguetur à ſcientia Dei & Angelorum qui formaliter non diſcurrunt. Item dicitur eſſe cognitio rei per cauſam ut denotetur, in ſcientia, de qua hîc, reperiri cauſam, propter quam connectitur prædicatum cum ſubjecto, connexione quadam oſtendente evidentiam, per hocque diſtinguitur à fide, quæ non oſtendit cauſam connexionis prædicati cum ſubjecto; cùm enim revelatur quòd Deus ſit Trinus, non aliud relucet nobis, niſi nexus cum hoc extrinſeco, quia eſt revelatum. Dicitur, quòd debeat eſſe per cauſam, *ut cujus non contingit rem aliter ſe habere*, ut excludatur error, qui contingeret, ſi aliquis cognoſceret rem per cauſam, quæ revera non eſſet cauſa; & ita erraret aliquis qui pro cauſa pluviæ diceret baculum, ſtantem in angulo. Denique dicitur quod non contingat hoc aliter ſe habere, quia objectum ſcientiæ debet eſſe neceſſarium & immutabile.

Si tamen cui videretur quòd non definierit hic Scientiam Ariſtoteles niſi particulariter, eo quod definierit illam procedere per cauſam, cum poſſit etiam procedere per effectum, poſſet ſic clarius dicere, *Scientia eſt Cognitio certa & evidens per diſcurſum habita.* Definiendo autem Scientiam, in quantùm ad Deum & Angelos extendi poteſt, imò & ad prima principia eſt *Cognitio certa & evidens.*

QUÆRES I. *An cauſa quæ ſi ſumatur cum ſuis requiſitis, eſt adæquata ad aliquid operandum eſtque de ſe determinata ad producendum illum effectum, ſit cauſa ſufficiens ad ſcientiam habendam, quamvis hæc cauſa à Deo impediri poſſit ne producat effectum*, v. g. ſint duo equi, qui ſunt cauſa determinata & adæquata tractionis alicujus ſtipulæ, cum tamen Deus poſſit facere, ne illi duo equi, ſummo etiam conniſu adhibito, moveant illam ſtipulam, eritne ſufficiens cauſa ad ſcientiam de motu ſtipulæ, robur illud equorum, quod cauſare poteſt tractionem ſtipulæ. Indubiè *erit ſufficiens talis cauſa ad ſcientiam.*

RATIO. Quia nulla eſſet ſcientia phyſica, quæ procedit per cauſas à Deo impedibiles. Deinde quia quod illas poſſit impedire Deus; non impeditur per hoc, naturalis connexio cauſæ cum effectu & tamen hæc connexio eſt fundativa ſcientiæ. Eſt enim ipſa connexio non mutabilis, utpote fundata in tranſcendentali reſpectu cauſæ ad effectum. Denique quia dantur ſcientiæ etiam ſub conditione, adeoque dabuntur & per illam cauſam, ſub hypotheſi, niſi Deus impedierit, unde erit illa notitia abſoluta, ſi aliunde conſtet, non eſſe facta impeditio.

QUÆRES II. *An Scientia poſſit eſſe de contingentibus?* De cōtingenti ſpecificativè ſeu materialiter hoc eſt pro ipſa Entitate contingentis ſumpto,

Digitized by Google

pro, non poteſt dari Scientia. Ratio, quia Scientia, ut dictum, exigit rem non aliter ſe habere, contingens autem entitativè, poteſt aliter ſe habere. Si autem ſumatur reduplicativè, reduplicationem ſic accipiendo, ut vi illius contingens tranſeat in eſſentiale, de ſic ſumpto contingenti ſub reduplicatione, ita explicata, poteſt dari Scientia. Ratio, quia contingens, quà contingens habet neceſſitatem, invariabilitatem, immutabilitatem ſuæ contingentiæ. Ergò de iſta invariabilitate contingentis, in ſua contingentia poteſt benè dari Scientia. Tum quia omnis reduplicatio ex hoc ipſo qua reduplicatio eſt, fundat titulum immutabilitatis, ſuaq; reduplicatione, extrahit rem ad alium modum. Ergò ſi contingens ſimpliciter non eſt ſcibile, extractio illius ad alium modum, reddit illud ſcibile; & ita ſi formæ accidentales ſpectentur ſpecificativè, accidentales ſunt ſubjecto, v.g. albedo albo parieti; ſi autem ſumatur paries albus quà albus, eſt illi eſſentialis albedo. Conſequenter & contingenti, quà contingens erit eſſentialis contingentia, habebitq; jam illud objectum immutabilitatem, requiſitam ad ſcientiam. Tum quia vel ſcitur de contingenti poſſe dari Scientiam vel non ſcitur, ſi ſcitur. Ergò de contingenti datur ſcientia; Si non ſcitur. Ergò fruſtra negatur de illo non poſſe dari ſcientiam.

Dices I. Eſſe communem Sententiam, quòd contingentium nulla ſit Scientia.

Respondetur. Communem ſenſum procedere, in quantùm per aliquem modum contingentia non extrahitur ad rationem immutabilis & eſſentialis.

Dices II. Vi allatæ reſponſionis ſequi quòd etiam de ſpecificativè ſumpto contingenti poſſit dari Scientia.

Respondetur. Eo caſu dabitur Scientia de contingenti ſpecificativè ſumpto, in quantùm jam in illo ipſa ſpecificatio reduplicabitur, vel ſumendo rationem ſpecificativi ut ſic.

Dices III. Si poteſt dari de contingentibus ſcientia, deberet potius dari de illis ſpecificativè acceptis & materialiter.

Respondetur. Poſſe dari explicationem termini Ly ſpecificativè ſumptum contingens, quæ oſtendat tranſire contingentiam in eſſentiale, & hoc caſu, de ſic explicato ſpecificativè accepto contingenti dabitur potius ſcientia, ſed non ita ſumitur in præſenti. Et ſicut non ſpecificativè ſumpto albo eſſentialis eſt albedo; ita & in præſenti non ſpecificativè ſumpto contingenti, eſt eſſentialis contingentia, ſed ſumpto reduplicativè, ſi autem contingenti ſumpto reduplicativè eſt eſſentialis contingentia, hoc ipſo tantùm reduplicativè ſumpta, erit ſcibilis. Conſequenter hæc propoſitio: contingens eſt contingens, ſi faciat hunc ſenſum, impoſſibile eſt, ut id quod contingens eſt, ſit neceſſarium, erit objectum ſcientiæ nonniſi negativæ. Ratio, quia & ipſa modalis, eſt negativa, faciendo autem hunc ſenſum: neceſſe eſt ut contingens ſit contingens, erit illa propoſitio Objectum ſcientiæ affirmativæ. Ratio, quia & ipſa illa modalis eſt affirmativa.

Quæres III. *An de ſingularibus poſſit dari Scientia?* De ſingularibus ſecundùm rationem communem ſingularitatis ſpectatis dari poteſt ſcientia. Ratio, quia de univerſali dari poteſt ſcientia, ergò & de ratione communi ſingularium. Rurſus ſi ſpectentur ſingularia ſecundùm rationem ſingularitatis, vel ſpectari poſſunt ſecundùm rationem ſpecificativè acceptam vel reduplicativè, & ſic idem tenendum ac de contingentibus. Cæterum etiam de ſpecificativè ſumpto ſingulari, ſi ſit illi eſſentialis ſingularitas, ut Deo, & Angelis in multorum ſententia, poteſt dari ſcientia. Ratio, quia ita eſſentialis ſingularitas, habet ſufficientem immutabilitatem & neceſſitatem.

Addo. Per hoc non negari, quòd de ſingulari etiam mutabili, poſſit dari ſcientia experimentalis. Ratio, quia poteſt quis ſcire & experiri, ſe dum actum habet, habere actum, qui tamen actus contingens eſt. Bonus item eſt iſte Syllogiſmus in Darii, & ſcientificus, ſed fundatus in ſcientia experimentali, quoad minorem: Quidquid exiſtit à parte rei eſt ſingulare & individuum. iſtum Syllogiſmum formans exiſtit à parte rei. Ergò iſtum Syllogiſmum formans, eſt ſingulare & individuum.

Dices I. Artis nonniſi eſt, & non ſcientiæ, attendere ad ſingulatia.

Respondetur. Artem quà ars eſt, non procedere de ſingularibus ſecundùm rationem communem vel reduplicativè ſpectatis, ſic autem procedit ſcientia.

Dices II. Objectum ad ſcientiam requiſitum debet eſſe tale ſecundùm naturam, ſed ſingularia & contingentia non ſunt tale quid ſecundùm naturam, accidit enim illis contingentia. Ergò non poſſunt eſſe objectum ſcientiæ.

Respondetur. Non accidere ſingularibus ſecundùm rationem communem vel reduplicativè ſpectatis contingentiam, contingens enim ſic ſumptum, ſemper contingens eſt. Conſequenter de talibus, dari poterit ſcientia.

Dices III. De Ente per accidens non poteſt dari ſcientia. Ergò nec de prædictis.

Respondetur. Etiam de Ente per accidens, ſecundùm rationem communem ſpectato, vel reduplicativè, poſſe dari ſcientiam, hoc enim probant rationes ſupra adlatæ. Deinde nomine Entis per accidens poteſt intelligi Ens fortuitum & ſine ullo ordine de tali Ente ex 6. Metaph. 4 non poteſt dari ſcientia, quia non habet Cauſam ſui neceſſariam; ſi autem nomine Entis per accidens intelligas ea, quæ habent Cauſam ſuam certam, licèt ex pluribus coaleſcant, de talibus poteſt dari ſcientia. Unde etiam

Digitized by Google

multa Medici demonſtrant de Pharmacis, de temperamento humorum &c.

DIFFICULTAS IV.

Quid ſit Evidentia quid Certitudo Scientiæ.

Difficiliora de hac Materia, videnda erunt & inferius, ubi de præmiſſis Demonſtrationis, & in Materia de fide. Tractabimusq; hîc de Evidentia & certitudine tenente ſe à parte actus, quia à parte ſcientiæ, quæ ipſa ſcientia, actus eſt.

Nomine Evidentiæ venit Claritas & Perſpicuitas, qua cognoſcitur objectum, quæ definitio convenit ſoli, omni, & ſemper: Et ſicut Evidentia corporalis, eſt claritas & perſpicuitas viſionis, ita eandem claritatem dicet, Evidentia intellectualis.

Quæres I. *Quod ſit entitativè Evidentia actus?*

Respondetur. Eſſe ipſummet actum intellectûs, prout clarè & perſpicuè repræſentat objectum, cognoſcenti. Ratio, tum quia ſecluſo omni ſuperaddito, & poſitâ ſola prædicta connotatione, ſalvatur ſufficienter tota Evidentia. Nec poteſt oſtendi quid plus requirat. Tum quia etiam viſio corporalis, per ſuam entitatem eſt evidens. Ergò & Evidentia intellectualis; nulla enim eſt neceſſitas cujuscunque ſuperadditi. Tum quia ſi Evidentia non eſt ipſa entitas actûs, Ergò per aliud redditur evidens, quod ipſum illud aliud, debet eſſe per ſe evidens, ne detur proceſſus in infinitum. Jam autem quæcunque ratio fundabit in illa Evidentia Evidentiam indiſtinctam, fundabit etiam in actu prædicto, indiſtinctam evidentiam.

Explicari poſſet. Formalis ratio Evidentiæ tali diſcurſu. Hoc quod in Corpore oculus, eſt in rationali ſubſtantia intellectus. Unde etiam vocatur oculus mentis. Porrò corporalis oculus indiget perſpicuò, quod fit à lumine; unde & viſio ab Ariſtotele vocatur: actus perſpicui. Intellectus etiam ex propoſitione indiget ſuo lumine, hinc & ad viſionem beatificam requiritur lumen gloriæ, ad fidem lumen fidei, ad aſſenſum concluſionis requiruntur præmiſſæ, quæ dicuntur lumine naturæ notæ. Hoc autem lumen non ſolum vocatur Claritas illuminativa objecti, potentiæ viſivæ, & medii, ſed etiam vocari ſolet lumen & ipſa potentia. Unde dicitur: habet lumina clauſa, id eſt oculos clauſos, ita etiam & lumen intellectûs non ſolum denotat claritatem, hoc eſt propoſitionem evidentem objecti, & ejus ad intellectum applicationem; ſed notat & ipſam potentiam intellectivam; ideoq; dicimus; dictat hoc illi lumen naturale, lumen rationis. Hoc autem ipſum perſpicuè, clarè, evidenter propoſitum, optimè inter alia intelligitur ex Analogia clari, perſpicui, evidentis, oculari viſioni debiti, v.g. per expulſionem oppoſiti, hoc eſt, tenebrarum & obſcuri, ita ut ea, quæ videntur ſine obſcuritate & tenebris, clarè dicantur videri. Proportionaliter ergò dicentur clarè intelligi quæ intelliguntur ſine nube & tenebris, obſcurum autem nubes & tenebræ intellectûs ſunt, cum objectum nec in ſe videtur, nec in principiis lumine naturæ notis, ſed vel in nube atteſtationis ut contingit in fide, vel ſimpliciter non videtur, ut contingit in errore. Evidentia ergò objecti erit Cognitio objecti in ſe, aut in principiis ſuis intrinſecis.

Quæres II. *Quotuplex ſit Evidentia.*

Respondetur. triplicem eſſe. *I. eſt Moralis,* quæ eſt Claritas objecti juxta regulas prudentiæ, expellens omnem formidinem in genere moris, talis eſt evidentia ex tot teſtimoniis, quod ſit Roma. *II. Evidentia eſt* Phyſica, quæ eſt Claritas objecti, juxta exigentiam naturæ, fundatur hæc claritas in connexione naturali unius cum alio, quantumvis impedibilî à Deo. Talis eſt evidentia, quòd ignis applicatus urat. Caſu autem quo non urat, in tali ſuppoſitione non jungetur falſum cum evidentia, ſed tantùm inferetur, quòd evidentia cauſet proportionatam ſibi certitudinem, non majorem ſe, proportionata autem certitudo phyſicæ evidentiæ, eſt certitudo naturalis, certum eſt autem naturaliter, quòd ignis applicatus urat. *III. Evidentia eſt* Metaphyſica, quæ eſt claritas omnem formidinem expellens, fundaturq; in connexione extremorum adeò neceſſaria, ut nec divinitus impediri poſſit, & ſic non poteſt impediri à Deo, ne bis duo, ſint quatuor.

Quæres III. *An Evidentia Certitudinem, an Certitudo Evidentiam præſupponat.*

Si ſenſus quæſiti ſit: an poſſit aliquid eſſe certum & tamen inevidens in hoc ſenſu certum eſt, poſſe aliquid eſſe certum, & non eſſe illud ipſum in ſe evidens, qualis eſt actus fidei. Si autem ſenſus quæſiti ſit, quod habeat rationem prioris Evidentianè an Certitudo?

Assero. *Quod Evidentia habeat rationem prioris.* Ratio, tum quia ſcientia, de qua hîc, eſt in ipſamet concluſione demonſtrativa, & tamen concluſio præſupponit ante ſe, ſicut præmiſſas, ita & Evidentiam illarum. Tum quia non ideò aliquid eſt evidens, quia eſt certum, ſed ideò aliquid eſt certum, quia eſt evidens; Supple vel in ſe vel in aliquo antecedente. Tum quia, ſi certitudo non ſupponeret evidentiam, maximè actus fidei non ſupponeret eam, & tamen etiam is, præſupponit evidentiam motivorum credibilitatis ut alibi docetur, quæ Evidentia, in hoc diſcrepabit ab Evidentia Phyſica, quia evidentia motivorum credibilitatis, eſt nonniſi moralis, Evidentia autem ſcientiæ, eſt Phyſica aut Metaphyſica. Item Evidentia, quam ſupponit fides, eſt in alio aſſenſu, nec refunditur in actum fidei. Evidentia autem in actu ſcientifico, ingreditur ipſummet actum. Regula autem univerſalis, per quam dignoſci debeat; an in ipſo actu certo includatur evidentia, hæc eſt, ſi res certò in ſe, vel per ſua principia intrinſeca cognoſcatur.

Dices.

Digitized by Google

Dices. Poteſt Objectum fidei eſſe certum, quantumvis nulla ſit evidentia motivorum credibilitatis. Ergò non omnis certitudo ſupponit evidentiam. Antecedens probatur, quia infallibilitas illius, quæ eſt plus quàm Metaphyſica, non debet ab ullo fallibili ex ſuo genere pendere; Jam autem evidentia motivorum credibilitatis, eſt fallibilis ex ſuo genere.

Respondetur. Poſſe eſſe objectum fidei certum in ſe, ſine evidentia motivorum credibilitatis, ſed non per ordinem ad nos, ad quod tamen reſpicit præſens doctrina. Rurſùs præter evidentiam Motivorum credibilitatis datur illic, vel neceſſaria, vel ex ſuppoſitione antecedens certitudinem, evidentia objectiva, & per ordinem ad objectum, quæ evidentia ſtat in ipſo nexu prædicatorum intrinſecorum objecti fidei, qui nexus adeoq; & evidentia præ certitudine prior eſt, licèt nobis ſit ignota. Quod autem dicitur actum fidei utpotè infallibilem non poſſe pendere ab aliquo fallibili, qualis fallibilitas eſt in motivis credibilitatis, ad hoc dici poteſt. Licèt actus fidei non poſſit pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ratione formali aſſentiendi, à qua ſola habet infallibilitatem, poteſt tamen pendere ab aliquo fallibili, tanquam à ſuppoſito prærequiſito, id enim non repugnat, & de facto actus fidei pendet ab intellectu, qui de ſe eſt fallibilis.

Quoad Certitudinem.

Certitudo cogitari poteſt duplex, quædam objectiva, & de hac agitur in materia de certitudine fidei. Alia eſt certitudo formalis, quæ definitivè eſt adhæſio firma intellectûs ad objectum, ejusq; Veritatem attingens. Dixi debere eſſe adhæſionem firmam, quia quantumvis ſit objectum certum, ſi illud non firmè ſed cum formidine apprehenderetur, erit probabilitas, non ſcientia. Dixi item iſtam adhæſionem, rem ut eſt debere attingere, quia interdum error trahit firmam adhæſionem (ut patet in aliquibus Hæreticis) adhæſio tamen hæc, eſt error; quia eſt difformitas cum objecto revelato.

Non rectè hæc certitudo explicatur per Cognitionem reflexam, qua quis judicet ſe non potuiſſe decipi, in primo actu directo, quia etiam actus iſte reflexus, poteſt eſſe falſus ut patet in Hæreticis, reflectentibus ſe, & putantibus, quod non fallantur. Unde conſequenter dico reflexionem eſſe neceſſariam, per quam formaliter reflectat hanc non ſe intellectus, ad iſtud ſuum ſcire.

Addo firmam iſtam adhæſionem, vel oriri ex principiis intrinſecis, hoc eſt ex Evidentia & neceſſitate objecti, vel ex principiis extrinſecis, hoc eſt, ex teſtimonio alterius, ita ut ſi teſtis ſit ſummè infallibilis, qualis eſt ipſe Deus, hoc ipſo & illud quod dicit Deus, eſt ſummè certum; quod ſi ſit teſtis cui valdè competat, ut non fallatur, erit etiam illud objectum, quod teſtatur, certum moraliter.

Quæritur I. *Quod ſit in re Certitudo actus?* Certitudo actus eſt ipſemet actus intellectus firmus, rem ut eſt attingens. Ratio ex dictis in ſimili, quia nulla eſt neceſſitas ſuperaddendæ, certitudinis, diſtinctæ realiter.

Quæres II. *Quotuplex ſit Certitudo?* Multiplex eſt Certitudo. Moralis, Phyſica, Metaphyſica. Fidei Divinæ & viſionis beatæ, ſed has poſtremas ex parte objecti eſſe æquales, dicetur in Materia de fide.

Quæres III. *An unus actus poſſit eſſe certior alio?*

Indubiè certitudo formalis datur una major præ alia, quia illam etiam experimur in nobis; ſi res ſit de certitudine ex parte objecti, poteſt etiam eſſe major una præ alia, nam certo morali, certius eſt certum phyſicum, & præ hoc, certum Metaphyſicum. An autem & quomodo fides ſit certior certitudine Metaphyſica, tractatur in Materia de fide.

Addo. Certitudinem latius patere quàm Evidentiam Antonomaſticon dictam quia certitudo conjungitur & Evidentiæ in ſcientia, & inevidentiæ in fide.

DIFFICULTAS V.

De ſpecificativo Scientiæ.

NOn quæremus hîc de Specificatione Actuum ut ſic, ſed maximè attendemus ad id, per quidnam differt una ſcientia ab alia. *ſit*

Punctum Difficultatis I.

Rejiciuntur modi quidam explicandi ſpecificativum Scientiarum.

Explicari ſolet I. Specificatio ſcientiarum per objectum formale, ita ut illæ ſcientiæ ſint ſpecie diſtinctæ, quæ habent aliud objectum formale. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Quia ratio formalis unius ſcientiæ, v.g. ratio formalis, *quæ* poteſt eſſe ratio materialis alius ſcientiæ. Ergò non ſufficienter ſcientia per ſolam rationem formalem diſtinguetur. Conſequentia probatur. Quia quod poteſt tranſire à ſcibilitate unius ſcientiæ, ad ſcibilitatem aliûs ſcientiæ, non poteſt eſſe ſufficienter unius ſcientiæ ab alia diſtinctivum, aliàs per aliquod utrique ſcientiæ commune, diſtinguerentur illæ ſcientiæ, quod repugnat. Antecedens principale probatur. Quia ſuppoſito, quòd rectificabilitas Operationum intellectus, ſit objectum formale Logicæ, adhuc hæc poterit conſiderari à Phyſica ſub formalitate motus animæ; à Metaphyſica ſub ratione Entis. Ergò ratio formalis, Quæ, unius ſcientiæ, poteſt eſſe ratio materialis alius ſcientiæ.

Non satisfacit II. Quia hæc explicatio, non oſtendit cur multitudo actuum ſcientificorum, quos conſtat eſſe phyſicos, & multitudo

Digitized by Google

actuum ſcientificorum quos conſtat eſſe Metaphyſicos, non referatur ad aliquod aliud formale commune utrique,ita ut ex utraque quaſi partiali ſcientia,conſletur una totalis.

NON SATISFACIT III. Quia Ratio formalis Objecti triplex ordinariè numerari ſolet. Prima Ratio formalis, *Qua*, & hæc rationem materialis ſuo modo reſtringit, & per hoc formaliſat. Alia Ratio formalis *propter quam* & eſt ratio motiva aſſenſuum ſcientificorum. Alia Ratio formalis *ſub qua*, & hæc eſt Ratio, ſub qua, ſcientia objectum ſuum attingit, nulla harum rationum eſt ſufficienter ſpecificativa ſcientiarum. Non *Ratio quæ*, quia ratio formalis Quæ; ſub ratione formalis Quæ; non habet rationem ultimi, ſed ſe habet ſicut riſibile, quod non eſt ratio formalis Quæ hominis,ſed eſt aliquid ejusdem,cum revocetur ad rationale, radicaliter ſumptum. Non etiam hoc ſpecificativum eſt ratio formalis *propter quam*, quia in unaquaque ſcientia, dantur plura motiva diſtincta ſpecie, aliud enim motivum eſt in phyſica, quod detur materia prima, & aliud quod non detur vacuum. Neque valet ſi recurras quod reliqua omnia motiva revocentur ad unum, quod enim iſtud unum eſt motivum in phyſica. Imò ſequetur omnes ſcientias eſſe ejusdem ſpeciei,omnes itidem actus, quia omnium horum aſſenſus, reſolvitur in principium: Impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe, aut aliud ſimile. Non etiam hoc ſpecificativum eſt *Ratio ſub Qua*,quia ratio *ſub qua* ordinariè dicitur eſſe diverſa abſtractio, quæ non eſt ſpecificativa ut dicetur infra. Deinde Ratio *ſub Qua* eſt ratio ſub qua ipſa jam, ſcientia, tendit in objectum. Ergò debet dari aliud ſpecificativum ejus, quod ipſum ſub illa ratione tendit,cum præſupponatur ipſum tendens,eſſe,ipſi rationi *ſub qua* tenditur.

DICES I. Conſtituitur per rationem formalem Quæ objectum.Ergò & differt per rationem quæ.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, quia probaret ſpecificari ſcientiam per objectum pluribus conveniens materiale, cum objectum totale ingrediatur & conſtituat,ipſa etiam ratio materialis. Directè autem dici poteſt per rationem formalem Quæ, ultimatè, non conſtitui objectum.

DICES II. Non conſiderari v.g. rectitudinem Logicam à Metaphyſica & ſic de reliquis. Ergò ipſum formale illius Scientiæ ſeu Ratio formalis Quæ, non poteſt eſſe ratio, ab alia Scientia attingibilis.

RESPONDETUR. Negando Antecedens, quia rectitudo v.g. illa adhuc eſt Ens adeoq; conſiderabilis à Metaphyſica.

DICES III. Specificari Scientias per Rationem formalem propter quam conſiderationis, hoc eſt per rationem ad quam, cætera in cognoſcendo, attribuuntur: quamvis non ſpecificentur per rationem propter quam illationis, hoc eſt, non per principia motiva aſſenſuum.

RESPONDETUR. In re rationem illam propter quam conſiderationis eſſe rationem propter quam Illationis, utraque ergò ſpecificativa erit ſaltem in re. Deinde quænam talis eſt v.g. in Phyſica ratio. Denique ut dixi,ſequetur omnes actus, eſſe eosdem Specie, ponendo quod principium: Quodlibet eſt vel non eſt, ſit principium conſiderationis.

EXPLICANT II. THOMISTÆ. Specificationem Scientiarum per diverſas abſtractiones. Triplex autem per illos fieri poteſt Abſtractio *I. à Materia ſingulari non tamen ſenſibili*, hoc eſt,ab hæcceitatibus, non tamen à ratione materialis,ſenſibilis, & hæc abſtractio convenit Phyſicæ, nam illa non ſpeculatur hoc Corpus, conſequenter non ſpeculatur hæcceitates, ſpeculatur tamen Corpus materiale, ſenſibile, hoc eſt capax, ſenſibilium, capax v.g. frigoris, caloris, albedinis, quæ omnia ſunt ſenſibilia. *II. Abſtractio eſt quæ abſtrahit à ſingulari & ſenſibili*, non tamen ab imaginabili ſeu intelligibili materia, & talis abſtractio per illos convenit Mathematicæ, quæ non conſiderat hunc circulum, nec conſiderat, an ſit niger vel calidus; conſiderat tamen aliquid materiale,certè enim circulus non eſt ſpiritus. *III. Abſtractio eſt à Materia ſingulari, ſenſibili & imaginabili*, & hæc convenit per illos Metaphyſicæ, quæ res à materia depuratas conſiderat.

IMPUGNAT I. hanc Explicationem Arriaga & Oviedo,quando abſtractio fit à materia ſingulari, hoc ipſo fit à Materia ſenſibili, nihil enim ſentiri poteſt, niſi ſit ſingulare. Ergò nulla eſt abſtractio à Materia ſingulari, quæ non ſit à Materia ſenſibili, cujus oppoſitum docent Thomiſtæ.

RESPONDETUR. Negando Antecedens. Ratio, quia hæc abſtractio, ſit per actus intellectus,nec eſt neganda intellectui vis,per quam abſtrahat & depuret rationem ſingularis à Materia, non depurando eandem à Materia ſenſibili. Deinde nomine ſenſibilis,venit,non ſolum id, quod actu afficitur qualitatibus ſenſibilibus; ſed etiam id,cui natura ſua convenit affici iſtis qualitatibus, quantumvis actu non afficiatur, actuq; non ſentiatur: hinc habetur fundamentum, ut poſitâ abſtractione à ratione ſingularis, poſſit adhuc non fieri abſtractio à ratione ſenſibilis.

IMPUGNAT II. Oviedo. Si per abſtractiones eſſent Scientiæ adæquatè ſpecificandæ,tunc Metaphyſica tres adæquatas Species haberet, haberet enim tres adæquatas abſtractiones. I. Eſt abſtractio rerum communium,quæ licèt à materiâ abſtrahant præciſivè, non tamen abſtrahunt negativè, hoc eſt non repugnat illis componi cum materia, hinc ratio entis, licèt præſcindat à materiali, non enim ubicunq; eſt ens illic eſt eſſe materiale. Sed tamen non negat ens materiam; aliàs nunquam poſſet eſſe, materia, ens. II. Abſtractio eſt intelligentiarum quæ & præſcindunt à materia, & negant materiam. Angeli enim

enim non poſſunt eſſe corpora, quamvis non abſtrahant à compoſitione Metaphyſica ex ſubſtantia & accidentibus. III. Abſtractio eſt, quæ & præſcindit à materia, & negat materiam, inſuper non admittit ullam compoſitionem & talis, eſt Deus. Has omnes abſtractiones & illarum objecta, conſiderat Metaphyſica, nec tamen triplex eſt.

Respondetur. Negando Sequelam & ejus probationem. Ratio, quia abſtractio adæquata ſpecificativa Scientiarum, non eſt quæcunque reperibilis in objecto abſtractio, ſed talis, quam & conſideret illa Scientia per ſe & ad quam reliqua omnia referat. Porrò abſtractionem, quæ circa Deum eſt, refert Metaphyſica ad univerſalem ab omni materia abſtractionem, ad abſtractionem verò, quæ circa Deum fit, alios actus circa alia objecta non refert Metaphyſica. Unde iſtæ diverſæ abſtrahibilitates, quas argumentum attulit, ſunt abſtrahibilitates exigitæ à ratione entitativa objecti, non verò à ratione ſcibilis Metaphyſici; aliàs ubicunque ſcibilitatem ſuam inveniret Metaphyſica, illic deberet v. g. abſtrahibilitatem ab omni materia, & incomponibilitatem etiam cum accidentibus, invenire, quod tamen ſoli Deo competere, & fides & ratio docet.

Impugnat III. idem. Sed hæ impugnationes ſolvi poſſunt ſi hæc teneantur. I. quod abſtractio à materia corruptibili non poſſit dare ſpeciem condiſtinctam ſcientiæ ex eo: quia in corruptibilitas revocari poteſt ad Phyſicam, quæ, cùm conſideret Corruptionem, oppoſitam etiam incorruptionem poteſt conſiderare, vel incorruptibilitas revocabitur ad Metaphyſicam, quæ hoc ipſo, quia à quacunque materialitate abſtrahit, cenſebitur etiam incorruptibilitatem conſiderare. II. Teneri hoc poteſt quod fieri poſſit, ut aliqua, ratione ſuæ entitatis eodem modo à materia abſtrahant, & tamen non eandem in ratione ſcibilis abſtractionem habeant, & ita operatio noſtri intellectûs, æquè eſt ſpiritualis cum conſideratur à Logica, quam cùm conſideratur à Metaphyſica vel Phyſica, ſecundùm tamen diverſas abſtractiones in ratione ſcibilis ad diverſas pertinet Scientias. *Cæterum hæc Explicatio*

Non Satisfacit I. Dantur Specie diſtinctæ Scientiæ, quæ non diverſificantur abſtractionibus. Ergò in abſtractiones à Materia ſpecificativum Scientiarum reduci non poteſt. Antecedens probatur. Logica eſt ſpecie diſtincta à Metaphyſica, & tamen non habet diſtinctam Specie abſtractionem ab abſtractione Metaphyſica, quod ipſum probatur. Non habet Logica ſpeciem ab abſtractione, quæ fit à Materia ſingulari non tamen ſenſibili, quia aliàs Logica eſſet Phyſica, utpotè eandem cum illa habens abſtractionem. Item non ſpecificatur Logica ab abſtractione à materia ſingulari & ſenſibili, non tamen imaginabili aliàs idem eſſet quod Mathematica. Ergò ſpecificari debet ab abſtractione à Materia tam ſingulari quàm ſenſibili, quàm imaginabili, quæ tamen abſtractio ſeu ſpecificativum convenit Metaphyſicæ.

Non Satisfacit II. Quia quæcunque aſſignata fuerit abſtractio debita Logicæ, ea vel non diſtinguet Logicam ab Ethica, vel certè intra eundem v. g. phyſicæ habitum diverſificabit ſpecie adæquata, etiam ea objecta, quæ non debent diverſificari.

Respondebis. Logicam abſtrahere à materia etiam intelligibili, non tamen à Materia operabili.

Contra. Sequetur jam Ethicam quæ non abſtrahit ab operabili eſſe Logicam. Sequiturque contra ſenſum Thomiſtarum, plures jam eſſe ſpecies abſtractionum præ illis tribus.

Non satisfacit III. Quia etiam res materiales ſunt ſcibiles. Ergò abſtractio à materia non eſt neceſſaria ad ſcienda objecta. Ergò abſtractio à materia non ſpecificat ſcientias. Antecedens probatur, quia de facto demonſtrantur aliqua de materialibus, & ſi res materiales non eſſent ſcibiles, vel ideò non eſſent ſcibiles, quia ſunt ſingulares, & hoc non concludit; quia etiam res ſpirituales ſunt ſingulares, & tamen ſunt ſcibiles; præſertim cum ratio communis, etiam materialium, ab intellectu, cum fundamento in re formari poſſit, vel ideò non eſſent ſcibiles res materiales, quia de re materiali enuntiari poſſunt propoſitiones contingentes, & hoc non convincit; quia etiam de ſpiritualibus formari poſſunt propoſitiones contingentes, v.g. Angelus cogitat, & tamen ſpiritualia ſciri poſſunt: præcipuè autem cum enunciatio unius propoſitionis contingentis, facere non poſſit ne enuntientur propoſitiones de eodem objecto neceſſariæ; vel ideò res materiales non eſſent ſcibiles, quia intellectus materialia non per modum materialium, hoc eſt non per ſpecies materiales, ſed immateriales apprehendere debet: & per hoc Scientiæ ſpecificari non poſſunt, quia in unaquaque ſcientia, ſpecies objectorum, ab intellectu, per modum æquè immaterialium formantur, & ſic æquè eſt ſpiritualis ſpecies, quæ repræſentat mihi Angelum tanquam juvenem alatum, atque eſt ſpecies immaterialis, quæ repræſentat lapidem. Ergò à ſic ſumpta materialitate, non poſſunt ſpecificari ſcientiæ.

Dices I. Ariſtoteles 6. Metaph. Tex. 2. & 3. ex iſta diverſa abſtractione diſtinguit Phyſicam, Mathematicam, Metaphyſicam.

Respondetur. Ariſtotelem ſolùm hoc velle, quod dictæ abſtractiones in dictis ſcientiis reperiantur, non autem quòd ſpecificent.

Dices. II. Actus ſpecificantur non ab objecto materiali. Ergò à formali, ſed objectum formale dicit abſtractionem. Ergò ab abſtractione ſpecificantur.

Re-

Digitized by Google

Respondetur, quòd formale objectum, dicat abſtractionem tanquam conditionem ſub qua, non autem tanquam aliquod prædicatum ſpecificativum: conditio autem ſub qua, non ſpecificat; ſicut nec uſtio ſpecificatur ab approximatione ignis.

Dices III. Materialitas objecti officit ſcientiæ. Ergò ut cognoſcatur objectum debet abſtrahi.

Respondetur. Etiam poſito quòd debeat abſtrahi objectum, non ſequitur abſtractionem illam ſpecificaturam. Arriaga etiam advertit materialitatem non officere ſcientiæ, nam nihil nos cognoſcimus niſi dependenter à ſenſibus. Imò ſi materialitas obeſt ſcientiæ, ſequitur, quòd Phyſica & Mathematica non ſint ſcientiæ; verè enim dicunt aliquam materiam, jam autem aliqua materia, eſt verè materia.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

Explicat IV. Arriaga hic diſp. 1. ſec. 11. num. 17. quòd Scientiæ ſpecificentur ab objecto, tam Attributionis quam Attributo. Ratio, ſcientia non ſolum reſpicit objectum Attributionis, ſed etiam objecta Attributa. Ergò etiam per illa ſpecificatur. Additq; etiam ab objecto materiali proximo, ſpecificari ſcientias: quia actus reſpiciunt etiam objectum proximum materiale, ita, ut ſaltem numero mutetur actus, pro mutatione objecti materialis proximi. Sed tamen ait ab objecto materiali remoto non ſpecificari ſcientias, quia in ſe, nullo modo attingitur, perinde ac viſio albedinis, non ſpecificatur à pariete, eritq; eadem numero, ſive albedo ſit in papyro ſive in homine, paries enim eſt objectum remotum ad viſionem. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Quia nomine ſpecificativi, venit hîc formalitas, quæ ulterius non revocetur in illo genere: jam autem objectum Attributionis ſolum, non revocatur ulterius in ſcientia: ſi ergò ſpecificabit, ſolum ſpecificabit, adeoq; non ſpecificabit ſcientias objectum Attributum. Præcipuè cum cognitio objecti Attributi, referatur ad objectum Attributionis, nec ſiſtitur in Attributo.

Deinde hic quæritur de ſpecificativo, quod ſit ſolum, ratio differendi, jam autem materiale objectum, niſi ulterius quid addatur, eſt ratio etiam conveniendi.

Explicat V. Oviedo. Specificationem ſcientiarum per ſubjectum formale, ita ut illæ ſint diſtinctæ ſcientiæ, quæ diſtincta habent ſubjecta formalia, de quibus ſub tali ratione demonſtrat ſcientia paſſiones, cauſas, proprietates &c. Si autem quæras, per quid hoc ipſum ſubjectum, ſit diſtinctum, ab alio ſubjecto ſcibili, dicit deſumendum id eſſe ex ipſa rei natura, juxta quam inſtituitur ſcientia adæquata, hinc incongruum eſt Concluſiones Logicas & Mathematicas in unum confundere, quæ ex natura ſua adeò ſunt diverſæ, non tamen hæc Unitas ſcientiarum ita eſt conſtituta, ut aliter inquit ille, non potuerit à Scientiarum Principibus taxari, attenta etiam ipſa rerum convenientia & disconvenientia. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit I. Quia ipſum ſubjectum formale ut dictum ſupra poteſt habere rationem materialis, adeoq; non diſtinctivi à reliquis ſcientiis.

Non satisfacit II. Quia ex una parte dicit quòd debeat deſumi ſpecies ſcientiæ ex ipſa rei natura, ex altera parte, dicit, potuiſſe aliter ſpeciem ſuam habere ſcientias, ſi alia taxa Doctorum acceſſiſſet; cum tamen quæ ex rei natura ſunt talia, placitis humanis mutari non poſſint.

Non satisfacit III. Logica v. g. non poteſt habere actus Metaphyſicos aut Ethicos, ſi enim definitio non poteſt eſſe Syllogiſmus, nec Syllogiſmus definitio. Ergò actus Logici v. g. non poſſunt eſſe actus Metaphyſici & è converſo. Ergò non ſtat jam in placito Philoſophorum, ut hæc ſcientia, habeat hanc ſpeciem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur ſpecificativum Scientiæ.

Dicendum eſt. *Specificari Scientias per naturam objecti attributionis*, ita ut illæ ſcientiæ dicantur ſpecie diſtingui, quæ habent objecta attributionis diſtincta. Videtur hanc ſententiam docuiſſe Suarez. diſp. 44. Sec. 11. num. 63. & 68. Ut explicetur Concluſio.

Præmitto I. *Quod objectum formale attributionis non deſumatur à placito Philoſophorum*, idq; tali diſcurſu proponitur. Objectum non ideò eſt tale, quia cognoſcitur, ſed ideò tale cognoſcitur, quia tale eſt, cùm enim objecti cognoſcibilitas ſit ipſa rei entitas, prout objicibilis actibus intellectus, ſi noſtra cognitio, rei entitatem non facit nec faciet ſcibilitatem objecti. Conſequenter nec faciet objectum eſſe tale, quia cognoſcitur ab intellectu, cum potius ideò tale cognoſcatur, quia tale eſt.

Quod ſi talitatem ſuam objectum in communi, non ſumit à cognitione, certè neque hoc ab intellectu deſumet objectum aliquod, quia exigit has ſpecies, has proprietates, hæc principia, non eſt enim major ratio unius, quàm aliûs, ſemperq; cognoſcibilitas objecti, antecedit notitiam ſcientiæ. Conſequenter non pendebit hoc à noſtris conceptibus, quòd corpus habeat partes compoſiti-

poſitivas materiam & formam, nec pendebit hoc à noſtro placito, quòd Elementa, Cœli &c. ſint ſpecies corporis, quod item Quantitas ſit ejuſdem proprietas. Porrò ſi non pendet à noſtris conceptibus, quod hoc objectum has cauſas, has proprietates, hæc oppoſita habeat &c. Conſequenter non pendebit ab arbitrario placito, quod hoc & non aliud, ſit objectum attributionis, eſſe enim objectum attributionis, eſt eſſe tale, ad quod omnia, dictis ut numeravi modis in ſcientia revocantur.

Præmitto II. *Pendere id à Natura ipſa Objecti.*

Ratio. Si enim non pendet ab arbitrario noſtro placito, quod hoc ſit objectum attributionis. Ergò hoc debet proficiſci ab ipſa rei natura, quidquid enim eſt, eſt aut per rationem noſtram, aut realiter, hoc eſt, non per rationem noſtram. Si ergò rationem objecti attributionis, res non habeat beneficio conceptuum noſtrorum, habebit id neceſſariò, adeoque ex natura, realitate, eſſentia ſua. Jam verò ſi pendet hoc ab ipſa rei natura, quòd hoc ſit objectum attributionis, pendebit etiam ab ipſa rei natura, quod hoc objectum ſit in hac vel illa ſpecie: cùm enim res non per aliud à ſe, ſint res, nec per aliud à ſe, ſint in hac ſpecie, eſſe enim illam, & eſſe in hac ſpecie, eſt idem entitativè & realiter; hinc ſi ſe ipſa, & non beneficio conceptuum noſtrorum, eſt hæc res, objectum attributionis, ſe ipſa & non beneficio conceptuum noſtrorum, hoc objectum, habebit ſpeciem ſuam condiſtinctam, à ſpecie, quam habet objectum aliùs ſcientiæ, & ſicut homo habet hoc ex exigentia ſuæ naturæ, quòd homo ſit, quodq; ſit in hac ſpecie animalis rationalis, habet hoc itidem ex eſſentia & natura hominis; ita & in præſenti, ſi objectum attributionis, quòd ſit objectum Attributionis habet hoc ex eſſentia & natura ſua, conſequenter & quòd ſpecies illius ſit differens ſpecie, ab objecto aliùs ſcientiæ, habebit hoc ex eſſentia & natura ſua.

Præmitto III. *Quòd eſſe hoc objectum Attributionis, non ſit quid diſtinctum re, ab ipſomet objecto materiali & formali, ſimul ſumptis.* Hujus enim nulla neceſſitas, imò nec oſtendi poteſt quid ſit illud; tamen hæc ratio diſtinguitur ratione ab objecto materiali & formali; nam formale revocatur adhuc ad objectum Attributionis, habetq; formalitatem contenti, habet formalitatem inadæquati &c. hæc autem præſtant fundamentum, hæc duo inter ſe diſtinguendi. Formalitasq; conſtituens objectum in eſſe objecti Attributionis, eſt referibilitas ad illud omnium, in illa ſcientia contentorum. Quam referibilitatem ad ſe, non dicunt objectum materiale & formale ſub ratione materialis & formalis, quamvis illa ipſa referibilitas nihil ſit in re, præter ipſum materiale & formale ſimul ſumpta. *His præmiſſis*

Probatur I. Concluſio argumento negativo, quia ſcientiæ debent per aliquid ſpecificari, non ſpecificantur autem per aliquid commodius, quàm per objectum Attributionis, per quid enim?

Probatur II. Quia ſecundùm perſuaſionem Doctorum, quæ attendit ad nexum, quem habent ſcientiæ cum objectis tanquam cum terminis ſuarum relationum, debent ſcientiæ diſtingui per objecta, ſed non per aliud, quàm per objectum attributionis ut colligi poteſt ex impugnationibus allatis. Ergò.

Probatur III. Ex proportione ad alia ſpecificativa, quia in aliis ea ſpecificant, quæ ſunt radix reliquorum, ad quæ, omnia reliqua, tanquam ad ultimum revocantur, & quæ faciunt alteri illud non convenire. Sed ſolum objectum Attributionis eſt tale, hoc enim depoſcit ipſa natura & formalitas attributionis.

Objicitur I. Si ſcientiæ ſumerent ſuam ſpeciem ab objecto attributionis natura ſua tali, ſequeretur ſcientiarum inventores nihil inveniſſe, cum ſcientiis objecta non invenerint, ſed hoc eſt falſum. Ergò.

Respondetur. Nihil quidem inventores ſcientiarum objectis contuliſſe à priori, non enim fecerunt, quòd hoc objectum tales cauſas, talia principia, tales ſpecies, exigat: contulerunt tamen aliquid à poſteriori, quia ſua ſpeculatione adverterunt ad hoc objectum &c. ad eum modum quo venatici canes feram in ſylvis non ponunt, ſed inveſtigant.

Objicitur II. Si objectum attributionis daret ſpeciem ſcientiæ, non eſſent plures objectorum ſpecies intra eandem ſcientiam, ſicut non ſunt plura objecta attributionis, ſed ſunt plures ſpecies.

Respondetur. Eſſe plures ſpecies inadæquatas objectorum in ſcientia; unam tamen adæquatam & ultimam, deſumibilem ab objecto attributionis; multoq; magis erunt plures ſpecies objecti, ſecundùm rationem entitativam.

Instabis I. Si poſſent eſſe plures ſpecies objecti etiam in ratione Entis, hoc ipſo non revocarentur ad unum ſpecie objectum attributionis, quia ſpecies non revocantur ad ſpecies, ſed ad genera.

Respondetur. Veram eſſe propoſitionem de ſpeciebus adæquatis adeoque non ſubordinatis; non autem de ſpeciebus inadæquatis ſeu ſubordinatis ad eum modum quo ex pluribus ſpeciebus medicis, conficitur una ſpecie medicina.

Instabis II. Si poſſent revocari plures ſpecies objectorum ad objectum attributionis, etiam objectum attributionis, poſſet alio revocari & ſic in infinitum.

Respondetur. Diſparitatem eſſe: quia & eſſet illud objectum attributionis ut ſupponitur, & non eſſet attributionis, quia de eſſentia objecti attributionis eſt, aliò non revocari.

Instabis III. Saltem non adeſſe cauſam: cur objecta ſcientiarum non poſſint revocari ad unam ſcientiam, & unum objectum, quod ſit Ens ſpecu-

ſpeculabile ut ſpeculabile, & hoc docuit Mirandulanus. Probabileque putat Oviedo.

Respondetur. Negando Sequelam, quia non debet eſſe idem objectum ſcientiarum, quod & ipſius intellectus: quia intellectus latiùs ſe extendit, quàm ſcientiæ; hinc extendit ſe intellectus, & ad opiniones & ad ſophiſmata, ad quæ ſe per ſe, non extendit ſcientia. Jam verò ſi ſcientia, ad quam tu vis revocari alias ſcientias, haberet objectum Ens ſpeculabile, illa ſcientia ſe tam latè per ſe extenderet, atque ipſe intellectus. Deinde hoc ipſo, ſequeretur jam in ſcientiis particularibus, non dari rigoroſum objectum attributionis, ſed nonniſi in illa ſcientia, ad quam reliquæ omnes revocarentur, quæ ſaltem ipſa, adhuc per objectum attributionis ſpecificaretur ex dictis, quod ſufficeret ad verificandam Concluſionem de ſpecificatione ſcientiæ. Deniq; cum dentur ſcientiæ etiam practicæ, ſaltem illæ, non referent ſuum objectum, ad Ens ſpeculabile.

Objicitur III. Objectum attributionis eſt ſcientiæ extrinſecum. Ergò illam ſpecificare non poteſt.

Respondetur. Si quid ipſum ſit ad extrinſecum, ab extrinſeco tanquam ſibi proportionato, ſpecificari poterit. Cùm ergò ſcientia ſit ad aliud, nempe ad objectum, ultimatò autem ad objectum attributionis, bene ab illo ſpecificari poterit. Deinde etiam ſpecificatio i i ſcientia alia eſt extrinſeca, & hæc habetur ab objecto, alia intrinſeca, & hæc habetur ab ipſa entitate ſcientiæ, fundante talem habitudinem ad objectum.

Objicitur IV. Si ſcientia haberet unum objectum attributionis natura ſua tale in ſpecie, ſequitur ſcientiam eſſe ſimplicem qualitatem, ſed non eſt ſimplex. Ergò.

Respondetur. Ipſum objectum attributionis, non eſſe ſimplicem qualitatem, nam dicit cognitionem cauſarum, effectuum, ſpecierum &c. quæ nec in ratione entis, nec in ratione ſcibilis ſunt idem. Cæterum ſi objectum attributionis præciſivè ſumatur, nondum ſcientia erit ſimplex qualitas, quia ratio ſimplicis qualitatis, non eſt penſanda ex præciſionibus & intentionibus noſtris, ſed ex eo quod eſt à parte rei, cum & ipſa ratio qualitatis ſimplicis, ſit quid phyſicum. Jam autem à parte rei objectum attributionis ſpectatum, importat plura.

Objicitur V. Hanc ſententiam non condiſtingui à ſententia per rationem formalem *Qua* diſtinguente ſcientias.

Respondetur. In re quidem rationem objecti attributionis, non diſtingui realiter ab objecto formali; diſtingui tamen ratione; quia competunt aliqua prædicata rationi attributionis, quæ non competunt rationi formali quæ, & hæc ipſa prædicata ſunt proportionata iis, quæ competunt manifeſtè ſpecificativis rationibus. Nam v. g. ratio ſpecificativa ultimo, non refertur ad aliud, in eo, quod ſpecificatur, ut videre eſt in rationalitate, quæ in homine ad nihil aliud refertur, cùm tamen ad illam viſibilitas v. g. referatur. Jam autem ratio formalis quæ, præciſè ſpectata, id non importat, imò depoſcit ut referatur ad objectum attributionis quà tale. Ratio item ſpecificativa ultimo petit ut ad ſe alia referantur, hoc autem non dicit ratio formalis Quæ, quà talis, cum id tamen dicat ratio attributionis. Non nego tamen etiam in objecto attributionis poſſe aliquod commune aliis ſcientiis reperiri: neq; hoc obſtabit quominus per objectum attributionis ſpecificentur ſcientiæ; ſicut non obeſt ut rationalitas ſpecificet hominem quantumvis in ea aliquid commune involvatur; nempe ratio Entis.

Objicitur VI. Unus intellectus ſufficit ad omnia cognoſcibilia, unus ſenſus communis ad omnia ſenſibilia. Ergò & una ſcientia ſufficiet ad omnia ſcibilia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia abſurdum eſt idem eſſe objectum ſcientiarum & intellectus, ut dictum ſupra, quod abſurdum non ſequitur, ſi intellectus ſufficiat ad omnia cognoſcibilia, & ſenſus unus communis, ad omnia ſenſibilia. Deinde, quia potentia hoc ipſo, quia potentia eſt, cenſetur communiter ad omnia illius lineæ objecta, ſe extendere, eſſetq; illa multiplicatio potentiarum ſine neceſſitate, hinc unus v. g. intellectus, extendit ſe ad omnia intelligibilia. Jam autem eſt neceſſitas multiplicandi ſcientias, nec ſcientia, ex eo, quia ſcientia eſt, extendere ſe debet ad quodvis ſcibile.

Objicitur VII. Si ſpecificarentur ſcientiæ ab objecto, deberent illa objecta quocunq; modo ſumpta, habere unitatem phyſicam.

Respondetur. Negando Sequelam. Ratio, quia hujus unionis phyſicæ nulla neceſſitas, præcipuè quia hæc pertinentia objectorum ad unam ſcibilitatem, nihil aliud eſt, quàm revocabilitas eorundem ad unum attributionis objectum; & ex parte objecti exigentia, ut ſi cognoſci perfectè debeat, debeant etiam cognoſci illius ſpecies, cauſæ, proprietates, &c.

Instabis. Arbitraria eſt diviſio mundi in 4. plagas, ergò & arbitraria Diviſio ſcientiarum.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia iſtius quaternarii, nullum fundamentnm eſt in natura, quod autem materia & forma ſint principia corporis naturalis, quod Quantitas ſit illius paſſio &c. fundatum eſt hoc in natura, & quia objectum attributionis in hoc ſtat, quòd ad illud revocetur, hoc quidem tanquam principium, illud tanquam paſſio &c. ideò objectum Attributionis, non erit ex placito.

DIFFICULTAS VI.

De Unitate Scientiæ.

Maximè hic attendemus ad hoc; an Scientia ſit ſimplex qualitas, *de quo ſit*

PUN-

Digitized by Google

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur quædam de eo: an Scientia ſit ſimplex qualitas.

PRÆMITTO 1. *Quod hic procedat quæſtio non de uno actu ſcientifico*, qui habetur per unam numero operationẽ intellectûs, hæc enim, quia eſt unus adeoq; indiviſibilis actus, hoc ipſo ſimplex qualitas eſt. Sed procedit quæſtio de facilitate, quæ oritur ex frequentatis actibus, proceditq; circa plura objecta, & vocari ſolet ſcientia habitualis, eſt item quæſtio de ſcientia totali, abſtrahendo ab hoc, quòd habitualis ſit vel non, an ſcilicet illa ſit impartibilis, indiviſibilis &c.

PRÆMITTO 2. *Quando quæritur: an ſcientia ſit ſimplex qualitas non quæritur: An habeat ſcientia partes entitativas materiales:* ſcientia enim eſt ſpiritualis & intellectualis perfectio, ſed quęritur, an ſit coaleſcens ex pluribus entitatibus ſpiritualibus.

PRÆMITTO 3. *Aliud eſt quærere:* an ſcientia ſit ſimplex qualitas quoad intenſionem, ſcilicet an excludat gradus, majorem & majorem facilitatem adferentes, & de hoc in præſenti non eſt lis. *Et aliud eſt quærere:* an ſcientia ſit ſimplex qualitas, hoc eſt, an una eademque indiviſibilis, extendat ſe ad plura ſpecie objecta, ad eum modum, quo unus & indiviſibilis intellectus, extendit ſe ad quodcunque noſcibile.

DICENDUM eſt 1. *Nullam eſſe unitatem ſcientiæ, quæ oriatur ex compoſitione phyſica illius ſcientiæ.*

PROBATUR. Quia compoſitio phyſica, eſt ex actu & potentia, hoc eſt ex forma & materia, aut conſimilis, ei, quæ eſt inter partes continui. Tantùm enim hi ſunt modi compoſitionis phyſicæ, neutra compoſitio eſt in ſcientia totali. Ergo nec ulla. Minor probatur quoad primam partem. Quia actus ſcientiæ, non comparantur inter ſe ſicut materia & forma phyſica: quia nullus actus recipitur in alio ut in ſubjecto, neq; actuat illum, ſed uterque actus, eſt perfectio ſcientis. Tum quia, non eſt ratio: cur hic potius actus habeat rationem materiæ & alter formæ phyſicæ; hocque ipſo alteruter actus non eſſet phyſicè actus, ſi alteruter eſſet materia. Tum quia, ſi unus actus comparatur, reſpectu alterius ut materia, quæro: an iſte actus ſit unus, an multiplex? ſi multiplex quæro; cur non ſit unus? ſicut materia in phyſicis eſt una; quòd ſi ille actus habens ſe per modum materiæ, eſt unus. Ergo plures actus ſcientiæ in una totali ſcientia, non ſunt poſſibiles naturaliter, ſicut non eſſent plures homines, ſi non eſſet poſſibilis, niſi unius hominis materia. Secunda Minoris Pars probatur. Si haberent inter ſe actus ſcientifici continuationem, talem, qualem partes continui, continuatio illorum eſſet, aut deſtructio tantùm terminorum, ſicut continuatio unius guttæ cum alia, per multos, eſt ſola deſtructio terminorum utriusq; guttæ, aut eſſet modus aliquis entitativus ſuperadditus qui uniat guttas; neutro modo eſt continuatio in ſcientia totali. Non per deſtructionem terminorum, quia res ſpirituales, quales ſunt actus ſciendi, nullos habent terminos, non item per Entitatem modalem unitivam, quia hujus ponendæ inter actus ſcientificos, nulla eſt neceſſitas.

DICENDUM 2. *Neceſſe eſt in anima dari aliquos habitus & ſcientias, qui ſint ſimplices qualitates.* Ita Suarez diſp. 44. ſec. 11. n. 23.

PROBATUR. Quia ſcientia totalis, vel eſt ſimplex qualitas, vel aggregata ex pluribus, ſi eſt ſimplex qualitas, Ergo vera concluſio; ſi eſt aggregata ex pluribus, quæro: illa ipſa plura vel ſunt aggregata ex pluribus, vel ſimplex qualitas, ſi ſimplex qualitas. Ergo dantur habitus, qui ſunt ſimplices qualitates; ſi verò ſunt aggregatæ ex pluribus, de illis ipſis redibit quæſtio, deveniriq; debebit ad aliquid ſimplex: quia omne compoſitum, in aliquid ſimplex, & omnis numerus, in unitatem reſolvitur.

RESPONDEBIS. Dantur qualitates conſtantes ex multis, quę tamen non reſolvuntur in ſimplices qualitates. Sic v. g. ſanitas conſtat ex recto habere ventriculi, cordis, capitis &c. & tamen hæc ſanitas, non reſolvitur in unam qualitatem ſimplicem, in quam enim?

CONTRA. Etiam ſanitas reſolvitur in unum aliquod ſimplex non quidem tale quod ſeipſo & ſua entitate, ſit totum id, quod dicit illud aggregatum ex pluribus, ſed reſolvitur in aliquid ſimplex, quod tamen eſt ſanitas inadæquata, & ſic calor naturalis non eſt ſanitas completa & adæquata, eſt tamen ſanitas inadæquata & ſimplex quid, in ratione ſanitatis oriundæ ex calore naturali.

DICENDUM eſt 3. *Scientia totalis quæ haberet unum idemque objectum formale immediatum, eſſet ſimplex qualitas.*

PROBATUR 1. Auctoritate Ariſtotelis 1. poſteriorum tex. 7. ubi ait ſcientias eſſe diverſas, quarum principia non ex eisdem ſunt. Ergo ſcientiæ illæ, quarum principia ex eisdem ſunt, ſeu quarum unum motivum formale eſt, ſunt eædem, habetq; id etiam S. Th. 1. 2. 2. q. 54. art. 4.

PROBATUR 2. Tum quia ſcientiæ quæ habent unum idemq; formale motivum, neq; multiplicantur ratione formalium objectorum, eſt enim idem formale ut ſupponitur, nec ratione materialium objectorum, quia hæc ut ſuppono non multiplicant ſcientias, ergo abſolutè non multiplicantur. Tum quia fides, eſt ſimplex qualitas, idque non ex eo, quòd habitus fidei ſit per modum potentię, nam etiam intellectus noſter eſt potentia, & tamen indiget pluribus habitibus ſcientificis, ex eo quia procedit ex diverſis motivis ſpecie, hinc & fides ſi haberet motiva ſpecie diſtincta, indigeret pluribus habitibus fidei. Ergo quòd ſit fides ſimplex qualitas, peti id debet ex eo, quòd unum idemque formale motivum immediatum habeat. Ergo idem dicen-

dum de ſcientia, quæ idem formale motivum haberet. Tum quià unica demonſtratio ſecundùm concluſionem eſt ſimplex qualitas. Ergo & ſcientia habens unum formale erit ſimplex qualitas.

Probatur 3. Quia ſi ponatur ſcientia habens nonniſi unum motivum formale, nullum erit principium illam pluri ficandi, quod enim? & certè ſi ſe habeat cognitio hujus, ita, ſicut alterius v. g. ſi cognitio effectus aut paſſionis, ita ſe habet ſicut cauſæ, ſicut ſcientia eſt ſimplex qualitas reſpectu hujus cauſæ, ita erit ſimplex qualitas etiam reſpectu v. g. effectus & paſſionis, cum ita ſe habeat reſpectu aliorum objectorum, ſicut reſpectu unius cauſæ.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Si ſcientia totalis habens unum motivum formale, eſſet ſimplex qualitas, tunc aucto habitu, reſpectu unius objecti materialiter diverſi, augeretur etiam reſpectu alterius; ſicut habitus fidei, æquè intenditur reſpectu unius objecti, atq; aliùs, hoc autem ſcientiæ, ſine fundamento tribueretur.

Respondetur. Poſito quòd illa ſcientia uni motivo inniteretur, ſi ſemel ponatur intenſio reſpectu illius motivi, non poterit non eſſe intenſio, cuicunq; tandem materiali applicetur illud motivum, fundamentumq; eſſet id aſſerendi, ipſa unitas motivi.

Instabis 1. Intellectus quamvis ſit indiviſibilis potentia, tamen uno habitu non perficitur reſpectu omnium objectorum. Ergo etiam & habitus, licèt ſit ſimplex qualitas poteſt intendi reſpectu unius objecti, & non intendi reſpectu alius.

Respondetur. Diſparitatem eſſe quia in caſu antecedentis habetur, unde deſumatur pluralitas, nempe ex diverſis formalibus motivis, quæ in præſenti non haberetur.

Instabis 2. Habitus charitatis eſt ſimplex qualitas, & tamen inclinat ad magis amandum Deum quàm proximum. Ergo ſimplex qualitas, poteſt intendi magis reſpectu unius, quàm alius objecti.

Respondetur. Habitum charitatis reſpectu Dei inclinare ad amandum Deum magis appretiativè, quàm proximum, ſed non inclinat quaſi totam ſuam intenſionem etiam ad amandum propter Deum proximum, impendere non poſſit.

Instabis 3. Experimur magis pueros faciles eſſe ex habitu temperantiæ ut non comedant carnes feria ſexta, quàm ut ex eadem virtute temperent ſibi à dulciariis &c. quamvis habitus temperantiæ, ſit ſimplex qualitas. Ergo ſimplex qualitas, poteſt eſſe reſpectu unius objecti, magis intenſa, quàm reſpectu aliùs.

Respondetur. Fieri poteſt ut qualitas ſimplex, reſpectu aliquorum objectorum magis faciliter ex accidenti v. g. quia præſentatur aliquid minus difficile, & minus moleſtum; licèt facilitas quantum eſt ex illa, æqualiter ſe ad utrumq; extendat. Sic calor facilius calefacit lignum ſiccum, quàm humidum, quantumvis æquali intenſione, in utrumq; agat. Defectus ergo ille facilitatis quæ non ſentitur tunc, oritur ratione materiæ, non autem ex eo, quòd alia qualitas ad hoc, alia ad illud inclinet, ut communius in hac materia dici ſolet.

Objicitur 2. Si habitus ille qui habet unum formale motivum, eſſet ſimplex qualitas, habitus principiorum & ſcientiæ, eſſet unus idemque habitus.

Respondetur. Negando Sequelam. Diſtinguentur autem habitus principiorum & ſcientiæ, quia principia in ſeipſis habent rationem aſſentiendi, ſcientiæ autem ob principia non ergo habetur idem motivum formale in utroque habitu.

Objicitur 3. Quæ referuntur ad idem objectum attributionis, non eſt neceſſe eſſe ſimplicem qualitatem. Ergo nec ea, quæ eidem immediatè motivo innituntur.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ea quæ ad idem objectum attributionis referuntur, non habent connexionem eandem, nec habent eadem motiva immediata, huic enim objecto fit aſſenſus; quia eſt cauſa, huic: quia eſt effectus. Jam autem in iſtis quæ habent idem formale, hæc diverſitas non reperitur.

Instabis. Ergo ſaltem non univerſaliter ſcientiæ per objectum attributionis diſtinguentur, ſed etiam aliquæ diſtinguentur per objectum formale, in omnibus actibus idem.

Respondetur. Cum illud formale qua tale, ad nullam aliam ſcientiam ſit revocandum, conveniet ei jam una formalitas objecti attributionis. Ex alia parte erit illic attributio omniū ad idem ſed intranſitivi, nihil enim melius attribuitur, quam idem ad ſeipſum. Attributio enim eſt de linea unius, cùm etiam ad ſalvandam unitatem adhibeatur, nihil autem eſt magis unum, quàm idem ſibi. Quodſi illi motivo ſic deſcripto, conveniet ratio objecti attributionis, non erit mirum, quòd illud motivum, ſit ſpecificaturum ſcientiam illam.

Objicitur 4. Si ſimplicitas ſcientiæ arguitur ex identitate motivi formalis, ſequitur omnes ſcientias eſſe ſimplices qualitates, quia omnium idem tantum motivum eſt, quodlibet eſt aut non eſt.

Respondetur. Concluſionem procedere de eodem immediato motivo, omnium actuum, dictum autem principium, non eſt niſi motivum mediatum, res autem non ſpecificantur à mediatis & communibus, ſicut nec ab ente communi, ſpecificatur homo.

Obji-

Digitized by Google

Objicitur 5. Si ſcientia quæcunque poſſet eſſe ſimplex qualitas, intendi non poſſet, ſed poteſt intendi. Ergo. Sequela probatur. Quia ſi ſimplex qualitas intenderetur, hoc ipſo non eſſet ſimplex, ſicut ſi unitati additur alia unitas, hoc ipſo non eſt unitas.

Respondetur. Negando Sequelam. Non enim dicimus illam ſcientiam fore ſimplicem qualitatem per excluſionem graduum, ſed per excluſionem impotentiæ, ad extendendum ſe, ad quæcunque illâ ſcientiâ attingibilia.

Addo. Quod non aſſeramus dari talem ſcientiam, ſed quod ſi eſſet, ſimplex qualitas eſſet, idq; titulo unitatis motivi formalis. Porrò eſſet adhuc illa ſcientia ſimplex qualitas quantumvis reſpiceret diverſam materialiter connexionem. Sic v. g. eadem ſimplex qualitas, inclinare poteſt ad aſſentiendũ quod cauda gliris non ſit major glire, & quod digitus non ſit tantus, quantũ totum corpus, nam utrobiq; idem eſt immediatum. Formale; nempe: Totum eſt majus ſua parte. Sufficiet item ſimplex qualitas ut acquiſito habitu hujus Concluſionis: homo eſt riſibilis, expoſitoriè inferas: Petrus eſt riſibilis, Paulus eſt riſibilis, quia ad has ſingulares idem erit motivum, nempe quia eſt rationalis. Identitas autem motivi formalis præter alia ſpectanda eſt penes immediatam formalem connexionem, hinc v. g. alius habitus debet inclinare ad aſſenſum huic concluſioni: quòd rationale ſit homo & alia, quòd riſibile ſit homo. Quia ly homo, immediatè connectitur cum rationali, cum riſibili, mediante rationalitate. Ideò enim homo eſt riſibilis, quia eſt mirativus, ideò mirativus, quia eſt rationalis. Sed ſi & unum ſit motivum & connexio formalis eadem, tunc certè habitus utens illo motivo, ſimplex erit qualitas.

Punctum Difficultatis 3.

Decernitur de Scientiæ Simplicitate.

Dicendum eſt. *Nullam Scientiam totalem, ex iis quæ dantur, eſſe ſimplicem qualitatem,* ita Scotiſtæ Suar. Hurtad. Arriaga. Citari enim ſolet S. Thom. 1. 2. q. 52. art. 1. & art. 2.

Probat 1. Hurtadus, ſi poſſet eſſe habitus ſimplex qualitas, tunc poſſent eſſe duo habitus contrarii æquè intenſi ſed hoc falſum eſt. Ergò. Sequela probatur poſſet eſſe in aliquo habitus, quod materia ſit incorruptibilis, poteſt item eſſe habitus circa hanc concluſionẽ quod Cœli ſint corruptibiles, qui habitus erunt contrarii, motiva enim illorum formalia, hoc eſt corruptibilitas & Incorruptibilitas ſunt contraria. Ergo poſſent dari duo habitus contrarii & quidem ſimul, nam ſimplex qualitas tota ſimul acquiritur, poteruntque hi habitus eſſe æquè intenſi, quia ſimplex qualitas non recipit majorem reſpectu unius, & minorem reſpectu alterius objecti intenſionem.

Responderi poſſet, quòd ille habitus eſſet adhuc ſimplex qualitas, virtute tamen ſua potens extendi ad cognitionem tam hujus quàm illius objecti, ſicut unus idemque intellectus, qui eſt ſimplex qualitas, id facit.

Probatur 2. Quia nulla de facto ſcientia utitur motivo nonniſi uno, non ergo ſumet ab unitate motivi, rationem ſimplicis qualitatis. Nulla item ſcientia quæ de facto datur, habet ſe per modum potentiæ, ut ſe habet habitus fidei, qui ſupponitur eſſe ſimplex qualitas. Ergo non eſt fundamentum dicendi, quòd de facto detur ſcientia, quæ ſit ſimplex qualitas.

Probatur 3. Experientia. Experimur nos difficultatem ſubire in eliciendis aliquibus actibus intra ſcientiam, quantumvis jam ad alios eliciendos ſimus faciles. Ergo apparet habitum non contrahi, frequentatione unius actus, neq; illum eſſe ſimplicem qualitatem.

Responderi poſſet. Hanc difficultatem eſſe ex difficultate materiæ, ſpecierum diverſitate, ſed hæc aliàs refutabuntur.

Confirmatur. Si ſcientia totalis eſſet ſimplex qualitas, daretur effectus ante ſuam cauſam, ſed non poteſt dari effectus ante ſuam cauſam. Ergo. Sequela probatur. Eſſe habitum ante actus elicitos, eſt eſſe effectũ ante cauſam, quia ab actibus ſuo modo, de quo aliàs, cauſantur habitus. Sed ſi ſcientia eſſet ſimplex qualitas, daretur habitus ante actus elicitos. Quod ipſum probatur. Ponamus elici unum actum Logicum, hoc ipſo acquireretur habitus Logicę totus, quia ſimplex qualitas, per partes acquiri non poteſt, & tamen quando elicitur unus actus ut ſupponitur, nondum ſunt alii actus Logici. Ergo dabitur habitus, ante actus elicitos.

Respondetur 1. Habitum qui producitur uno actu, non inclinare ad diverſos actus, ab eo, à quo eſt productus, niſi ei addatur novus quidam modus, quo poſito tum primum diverſos actus à primo elicier. Quod ſi novus tantum modus producitur, non producitur jam novus habitus, ſed tantùm perficitur.

Contra. Ergo ſaltem ex illa qualitate, & illo novo modo, non conſtituetur ſimplex qualitas, erit enim diviſibilitas, etiam exiſtentiarum. Quod ſi admittis non eſſe ſimplicem qualitatem, conjunctum illud ex habitu, & modo illo de novo acquiſito, conſequenter admittere debes etiam illam ſcientiam non fore ſimplicem qualitatem; quia ille novus modus, nullo diſtinguetur ab ipſomet habitu, quo enim? Hinc ſi conflatum ex habitu & illo modo, non eſt ſimplex qualitas, nec erit ſimplex qualitas habitus ille.

Respondebis 2. Poſita acquiſitione habitus per unum actum, non reddimur faciles ad alios actus diverſos: quia deſunt habitus in aliis potentiis, qui facilitent ad apprehenſionem Terminorum.

Digitized by Google

Contra. Tum quia primam difficultatem, quam experimur in noſcendis ſcientificè objectis, non rejici merè in defectum v.g. apprehenſionum. Ergo & poſteriores difficultates, non debes rejicere. Tum quia poteſt haberi facilitas in apprehenſionibus terminorum, & eſſe difficultas in ipſis aſſenſibus. Tum quia dicam elicito uno actu ſcientifico, omnes ſcientias acquiri,& ſolum eſſe difficultatem, in apprehenſione terminorum.

Respondebis 3. Poſſe referri facilitatem novam,idque ad diverſos actus, in intenſionem ejusdem habitus.

Contra. Quia intelligibile quidem eſt,elicito uno actu,alium ſimilem, fieri poſtea intenſioré,idque ratione intenſionis in habitu reperibilis,non eſt tamen intelligibile, quòd conferat intenſio,ad eliciendum actum ſpecie diſtinctū.

Objicitur 1. Logica eſt una ſcientia. Ergo unus habitus,eſt una qualitas. una qualitas, eſt ſimplex qualitas. Ergo à primo ad ultimum, Logica, eſt ſimplex qualitas. Conſequenter & aliæ ſcientiæ.

Respondetur. Logicam eſſe unam ſcientiam per attributionem ad unum objectum,non per indiviſionem ejusdem qualitatis.

Objicitur 2. Una potentia ſufficit ad actus plures ſpecie. Ergo & unus habitus, cum debeat proportionari potentiæ.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia potentia non naſcitur ex ſuppoſitione actuum, ſicut ſcientia habitualis, ex quarum jam ſuppoſitione non naſceretur,ſi poſito uno actu,acquireretur tota. Ut autem proportionentur inter ſe ſcientiæ,& intellectus: ſufficit proportio in ratione Entis ſpiritualis, proportio in ratione attingentiæ talis objecti, proportio in modo attingendi &c.

Instabis. Una eſt juſtitia, & tamen eſt complexio omnium virtutum. Ergo & una ſimplex qualitas ſcientiæ,poterit idem facere.

Respondetur. Negando Antecedens. Nam juſtitia ſumpta pro complexione virtutum,ſunt plures diſtinctæ omnino virtutes.

Objicitur 3. Scientia totalis ſi eſſet quid aggregatum ex pluribus partialibus habitibus ſpecie diſtinctis, vel fieret hoc augmentum extenſivum per actus ſolo numero diſtinctos,& ſic habitus nunquã poſſet inclinare ad actus ſpecie diſtinctos,non etiam per actus ſpecie diſtinctos, quia actus ſpecie diſtinctus, nõ poteſt intendere habitum,inclinanté ad actum,ſpecie diſtinctũ.

Respondetur. Quod partes extenſivæ habitûs, producantur ab actibus ſpecie diſtinctis. Gradus verò intenſionis ab actibus numero diſtinctis.

Instabis. Aqua extenditur nonniſi additione alius guttæ numero diſtinctæ, quantitas item extenditur, mole ſolo numero diſtincta. Ergo & habitus extendi poteſt, ab actibus, ſolo numero diſtinctis.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia ſunt aliqua augmenta, quæ nata ſunt idem in ſpecie facere, quod faciunt ea, quæ præceſſerunt, aut ſaltẽ nata ſunt intendere vires ad producendum ſimile omninò. Sic v.g. ſecundus gradus caloris,additus primo, natus eſt ad id faciendum, quod facit primus hoc eſt ad calefaciendum, cum hoc ſolo diſcrimine, quòd junctus gradus primus ſecundo, habeat jam vires majores ad calefaciendum; & talia augmenta dico fieri per gradus eosdem ſpecie, & ſolo numero diſtinctos; alia augmenta ſunt talia,quæ non ſunt nata ad id producendum,quod producunt præcedentia, ut v.g. piper additum croco non eſt natum ad id faciendum quod faceret ſolus crocus,& tale augmentum dico fieri per ſpecie diſtincta,quia autem in ſcientiis,una pars habitûs, non poteſt facere id, quod facit alia pars habitus, ideò augmentum ſcientiarum debet fieri per habitus partiales,diſtinctos ſpecie.

Objicitur 4. Si ſcientia totalis non eſſet ſimplex qualitas,poſſent dari duæ formæ oppoſitæ, ſimul in eodem ſubjecto, æquè intenſæ. Hoc non poteſt dici,aliàs poſſet eſſe etiam idem ferrum calidum in ſummo, & frigidum in ſummo. Ergo. Probatur Major. Poſſet dari habitus de objecto, & poſſet dari habitus de ejus oppoſito,idque æquè intenſus. Ergo poſſent dari duæ formæ oppoſitæ &c.

Respondetur. Negando. Majorem & Probationis ejus Conſequentiam. Ratio negandi eſt,quia habitus de objecto, & habitus de oppoſito objecti,non ſunt formæ oppoſitæ,cum ad idem objectum attributionis revocentur, adeoq; ad idem ſuo modo ſpecificativum, quantumvis ipſa objecta materialiter accepta,ſint revera oppoſita, ſed forma oppoſita v.g. ſcientiæ de objecto,eſt error de objecto. Si ergo daretur æquè intenſus habitus ſcientiæ de objecto, & æquè intenſus habitus erroris de eodem, tunc primum darentur duæ formæ oppoſitæ, quod nos non aſſerimus.

Objicitur 5. Scientia eſt qualitas, qualitas eſt ſimplex. Ergo & ſcientia eſt ſimplex.

Respondetur. Quod ſcientia partialiter accepta ſit qualitas, jam autem totaliter accepta,eſt aggregatum ex qualitatibus.

Noto. Si Deus infunderet habitum ſcientiæ,conſimilem ſpeciebus univerſalibus, quales in perfectiorum Angelorum intellectibus admittuntur,in tali caſu illa ſcientia, quantumvis ex diverſis motivis formalibus procederet, poſſet eſſe ſimplex qualitas. Ratio quia nec in ſuo produci, præſupponeret diverſos ſpecie actus, nec repugnat ſimplicem qualitatem, vel ſi mavis potentiam, procedere ex diverſis motivis.

DIFFI-

Digitized by Google

DIFFICULTAS VII.

Notantur quædam de Scientia in Communi.

NOTO 1. *Quomodo comparari poſſit Scientia cum aliis habitibus intellectualibus.* Indubiè ſi comparetur cum errore oppoſito, comparabitur tanquam perfectio, cum defectu, malũ cum bono, ſi comparetur cum opinione, comparabitur tanquam perfectũ cum imperfectiori, cum imperfectiori inquam, quia melior eſt ſcientia quàm opinio magiſque perfectiva intellectûs, quia eſt conſecutio finis, ad quem ordinatur intellectus, nempe perceptionem veri, quã perceptionem formalem veri, non habet opinio, quia tamen melius eſt opinari quàm errare, quia errare, eſt ſimpliciter recedere à vero, ſecus opinari. Hinc comparatio ſcientiæ ad opinionem, eſt comparatio perfectioris ad imperfectius. Comparatio autem ſcientiæ ad errorem erit comparatio ad oppoſitum. Non nego tamen imperfectionem in opinione ita imbibitam eſſe. Ut ab ea ſeparari non poſſit; hinc in Deo nunquam à Theologis ponitur opinio, utpote aliquid eſſentialiter imperfectum.

NOTO 2. *Quæ ſit comparatio inter intellectum & ſcientiam.* Si comparetur ſcientia ad intellectum, comparabitur tanquam aliquid perfectũ ad perfectius, perfectior enim eſt intellectus. Nam objectum illius eſt intelligibile, vel verum ut ſic, jam autem objectum ſcientiæ, eſt tale intelligibile, tale verum, adeoq; reliquæ ſcientiæ, habent participatum bonum, bonum autem quod ſpectat ad intellectum, eſt bonum quod participatur. Meliùs autem quia univerſalius eſt bonum participatum quàm bonũ participans, (ſupple inadæquatè.) Deinde potentia melior eſt ſuis actibus, jam autẽ ſcientiæ actuales, comparantur ad intellectum, ſicut actus ad potentiã. Scientiæ autem habituales, comparantur ad intellectum, ſicut perfectiones exigitæ & principiatæ à ſua radice, quas ſibi comparat ipſa radix, radix autem in talibus eſt melior, quemadmodum melior eſt ignis, quàm calor. Non nego tamen, quòd præcisè in prædicato actûs melior ſit actus, præ potentia.

NOTO 3. *Quæ ſit comparatio ſcientiæ ad fidem divinam.* Si comparetur ſcientia cum fide divina, comparabitur tanquam imperfectius ad perfectius, licèt enim careat fides evidentia, quę eſt quædam perfectio lineæ intelligendi, carentia tamen hujus perfectionis, non dejicit fidem à gradu excedendi ſcientiam, tam ex eo, quia id ſupplet alio prædicato, nempe tanto exceſſu certitudinis, quàm ex eo, quia evidentia ordinatur ad certitudinem, ut ſuppoſuimus in ante, ſi ergo habeatur aliunde hæc certitudo, non erit jam neceſſaria illa evidentia, defectusque illius, non arguet imperfectionem.

NOTO 4. *Quæ ſit comparatio ſcientiæ ad fidem humanam.* Si comparetur ſcientia cum fide humana, comparabitur tanquam perfectius ad longè imperfectius, quia evidentia & certitudo, ſunt perfectiones lineæ noſcendi, & quidem nullam dicentes imperfectionem, hinc & in Deo reperiuntur, ſit ut defectus harum perfectionum, in fide humana, isque nulla perfectione alia ſuppletus, arguit imperfectionem.

NOTO 5. *Quæ ſit comparatio ſcientiæ ad ſapientiam.* Si comparetur ſcientia ad ſapientiam, comparabitur tanquã particulare ad univerſalius, nam ſcientia non debet procedere, per cauſas altiſſimas & univerſaliſſimas: ſecus ſapientia.

NOTO 6. *Quæ ſit comparatio ſcientiæ ad viſionem beatam.* Si comparetur ſcientia cum viſione beata, comparabitur tanquam perfectum ad perfectiſſimum, nam evidentia & certitudo viſionis beatæ, ſunt longè majores, quàm certitudo & evidentia Demonſtrationis, quòd Deus ſit. Univerſaliter autem, quando aliqua perfecta ſunt, ex convenientia talium prædicatorum, ſi aliud, dicta prædicata perfectius habeat, hoc ipſo perfectius erit, idque oſtendit inductio, & ita, quia homo ex eo habet perfectionem, quod intellectivus ſit, cùm Deus ſit ſupremum & perfectiſſimum intellectivum, perfectiſſimè excedet hominem, hocq; ipſo non ex illis prædicatis ſumeretur perfectio, ſi dato exceſſu in illis prædicatis, non daretur exceſſus perfectionis. Et quia ex eo eſt perfecta ſcientia, quia eſt notitia certa & evidens, cum certitudinem & evidentiam longè perfectius participet, viſio Dei, hoc ipſo perfectior erit.

NOTO 7. *Quæ ſit comparatio ſcientiæ creatæ ad increatam.* Sed hanc adumbratam habebis, ubi in Animaſticis tractatur de diſtinctione Verbi mentis creati à Verbo mentis increato.

QUÆSTIO II.

De Diviſione Scientiæ.

ATtingemus imprimis diviſiones communes.

DIFFICULTAS I.

Diviſio in communi Scientiarum.

MItto diviſionem ſcientiarum quas ſolemus Deo attribuere, quia hæ explicantur in prima parte, attingemus diviſiones alias.

DIVIDITUR imprimis ſcientia in Actualem & Habitualem. Actualis eſt ipſe actus ſcientificus. Habitualis eſt facilitas & inclinatio ad ſimiles actus ſcientificos, iis à quibus hæc facilitas producta.

DIVIDITUR utraque in Mediatam & Immediatam. Immediata eſt, quæ ſine diſcurſu habetur, ſaltem formali. Mediata cum diſcurſu.

Digitized by Google

Dividitur ruſus utraque in Intuitivam, quæ ita noſcit objectum ſicuti eſt, & abſtractivam, vi cujus attingitur unum, non attacto alio.

Dividitur item in Totalem & Partialem. Totalis eſt quæ attingit omnem ſcibilitatem talis objecti, cùm Partialis attingat nonniſi partiale objectum.

Dividitur item ſcientia. In ſcientiam Comprehenſivam, qua cognoſcitur res quantũ cognoſcibilis eſt. Et quidditativam, quæ proprium conceptum de Deo v. g. format, coinciditque cum ſcientia, Intuitiva, per multos.

Dividuntur ſcientiæ diviſione celebri in ſcientiam Practicam & Speculativam. Subalternantem & ſubalternatam. Hæ diviſiones penſiculatius hîc examinandæ.

DIFFICULTAS II.

De Diviſione Scientiæ in Practicam & Speculativam.

IN harum ſcientiarum explicatione diviſi ſunt Authores. Ut Status quæſtionis penetretur, tenendum eſt, quòd nomine Practici veniat actus vel habitus opus reſpiciens, objectum verò iſtius actûs vel habitûs vocatur Praxis, quod objectum debet eſſe operatio aliqua. Praxis enim ſignificat actionem. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Rejiciuntur modi quidam explicandi Praxim & Practicum.

EXplicant I. Scotiſtæ Praxim: quod ſit actus alterius potentiæ ab intellectu naturaliter poſterior intellectione, natus elici conformiter rectæ rationi ad hoc ut ſit rectus. Conſequenter negant Scotiſtæ quod operationes intellectus poſſint eſſe praxes, licet id affirment de actibus voluntatis. Eandem doctrinam modificat Maſtrius diſp. 12. Log. part. 5. art. 5. & docet nullum actum intellectus, imò nec ullum alium eſſe praxim, ſi præcedat voluntatis imperium, quantumvis poſito imperio poſſit eſſe praxis. *Hæc Explicatio*

Non satisfacit I. ex Suarez diſp. 44. Metaph. ſec. 13. Actus intellectus dirigens actus voluntatis, ut rectè fiant in ſuo ordine, eſt practicus. Ergo & actus intellectus dirigens alium actum intellectus eſt practicus. Quod ipſum in hoc reſolvitur, quia actus intellectus dirigens alium actum intellectus, non comparatur ad illum tanquã ad aliquod ſpeculativum, non enim ſiſtit in ſola veritatis ſpeculatione. Ergo comparabitur ad illum, ut actus practicus ad praxim.

Non satisfacit 2. Operatio quatenus dirigibilis moraliter, hoc eſt, quatenus dirigibilis per regulas prudentiæ, poteſt eſſe praxis, prudentia enim eſt virtus practica, eſtque virtus intellectus. Ergo & operatio intellectus, quatenus dirigibilis artificioſè, poteſt eſſe praxis, poteſt autem dirigi artificioſè v. g. à Logica.

Non satisfacit 3. Actus intellectus, poſt imperium voluntatis poteſt eſſe practicus, ſed non quocunque modo poſt actum voluntatis poſiti, neque enim omnis ſequela actus intellectus poſt actum voluntatis arguit rationem practici, cum poſſit voluntas imperare etiam ſpeculationem, ſed tunc intellectus induit cum illa ſequela rationem practici, quando præſcribit certum ordinem & methodum operandi. Hæc autem methodus præſcribi poteſt, ante actum voluntatis. Et certè detur quæcunque forma conſtitutiva Praxeos & Practici, illa quadrabit actibus intellectus aliquibus, etiamſi non ſequantur imperium voluntatis.

Dices I. In oppoſitum eſſe auctoritatem.

I. Auctoritas eſt Ariſtotelis. Tertio de Anima cap. 10. tex. 50. Intellectus extenſione fit Practicus.

Respondetur. Tot Capita illo libro non reperiri, ſed retinendo auctoritatem hujus dicti quod uſurpatur tanquam axioma. Explicari ſic poſſet. Intellectus extenſione fit practicus, non quidem extenſione ad actum alius à ſe potentiæ, ſed extenſione ejusmodi. Quia ſcilicet actus ille qui dirigit non eſt praxis, ſed extendi debet ad alium, à ſe entitativè actum, quem dirigit. Deinde tunc res aliqua extendi dicitur, quando limites ſuos & terminos quos poteſt, attingit, arctatur enim, ſi illos non attingat. Limites autem intellectus ſunt veritas, ſeu intelligibilitas objectorum, & quidem proximior, ſi ſolum ſpeculetur veritatem, remotior ſi etiam ſe ipſum dirigat, ſi ergo intellectus non coarctet ſe ad hoc, ut ſolum ſpeculetur veritatem, ſed procedat usque ad directionem ſuæ vel aliûs operationis, hoc ipſo extendet ſeſe.

2. Auctoritas S. Thomæ I. 2. q. 57. art. I. ad I. Practicum dicit ſumi ab operatione exteriori, cum tamen actus intellectus nunquã poſſit eſſe niſi immanens, adeoq; non poteſt eſſe quid exterius, adeoq; nec poteſt eſſe practicus.

Respondetur. Si verba S. Thom. ſumantur ut ſonant, probabunt etiam actum voluntatis non poſſe eſſe praxim, nam neque hîc eſt quid exterius. Solum ergo S. Doctor intellexit Practicum, debere eſſe quid externum, hoc eſt condiſtinctum ab actu, à quo dirigitur.

Dices 2. Cum Capreolo. Operatio quævis in tantùm eſt praxis, in quantùm ſubeſt electioni voluntatis ut innuit Ariſtotel. 6. Metaph. cap. I. At nihil ſubeſt electioni voluntatis, niſi in quantùm eſt moraliter dirigibile. Ergo omnis praxis, debet eſſe moraliter dirigibilis unde etiam ipſe Ariſtoteles 6. Eth. cap. 3. & 6. Scientiam practicam nonniſi in ordine ad voluntatem explicat.

Respon-

RESPONDETUR. Praxim ita ex Ariſtotele & aliis explicari tanquam per aliquid notius, non autem quaſi in hoc ſolo ſtet.

DICES 3. Si actus intellectus poteſt eſſe praxis, ſequitur quamcunque ſpeculationem, eſſe praxim.

RESPONDETUR. Negando ſequelam, ſi enim ſiſtatur in ſola veritatis attactione, non poteſt eſſe talis Actus practicus, ſi tamen aliquis actus intellectus fiat ex regulatione aliûs actus, ille actus poterit eſſe praxis.

DICES 4. cum Maſtrio. Cognitio quæ potiùs vera vel falſa eſt, non bona vel mala dicitur, non poteſt eſſe praxis. Sed omnis operatio intellectus ante imperium voluntatis elicita, dicitur potius vera vel falſa, & non bona vel mala. Ergo talis Operatio nō poteſt eſſe praxis. Major probatur. Quod potius verum vel falſum eſt, & non bonum vel malum, illud potiùs eſt ſpeculabile: ad ſpeculationem enim veritas vel falſitas pertinet. Sed nullum ſpeculabile eſt praxis. Ergo & nullum eſt praxis, quod potius verum vel falſum dicitur, & non bonum vel malum. Minor principalis probatur. Ad voluntatem ſpectat bonum vel malum. Ergo ante voluntatis imperium, nihil eſt bonum vel malum.

RESPONDETUR imprimis negando Majorem. Ad ſpeculationem enim veritas vel falſitas pertinent, in quantùm hæc ipſa non ordinantur nec regulantur ab alio actu, ſecus ſi regulentur. Minor etiam non concludit, quia rectitudo orta ex regulis ad agendum præſcriptis, quæ eſt aliqua bonitas, ſpectat etiam ad intellectum, licèt bonitas moralis, imputabilis ad laudem vel vituperium, potiùs ſpectet ad voluntatem.

DICES 5. cum eodem. Cognitio directa prout cognitio eſt, ſpectat ad genus ſpeculationis, intendit enim attingere veritatem objecti. Ergo etiam ut directa, non ſpectat ad praxim.

RESPONDETUR. Quòd attingentia veritatis ut ſic, non dicat ſiſtentiam in illa veritate, adeoq; ſpeculationem, ſed dicit aliquid commune ad ſpeculationem & praxim. Et licet cognitio quæ ſimpliciter attingit veritatem objecti, ad praxim non ſpectet, ſpectat tamen ad praxim notitia, quæ attingit veritatem objecti, præſcribendo regulas illam attingendi, & modum verſandi circa objectum. Deinde videtur hic committi fallacia accidentis, quia quamvis dicatur non convenire id cognitioni, quà cognitio eſt, non ſequitur, quod ei non conveniat quà directæ, & tamen arguens ab eo quod non convenit cognitioni, quà cognitio eſt, arguit non convenire ei quà directæ.

EXPLICANT 2. Alii praxim per hoc, quod debeat eſſe opus liberum. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT ex iis quæ immediatè ſunt allata, contra priorem

CONFIRMATUR ex Arriaga, quia hæc ſententia ſupponit, quòd praxis involvat ut circa illud objectum errare poſſit voluntas, hoc autem non convincit: nam Angelus non poteſt errare in motu cœlorum, & tamen ille motus, eſt paxis, habetq; de illo Angelus cognitionem practicam, cognitio boni in communi poteſt eſſe practica, itemque viſio beatifica; & tamen & cognitionem boni in communi, & Viſionem beatam, ſequitur actus amoris neceſſarius &c. ſed de hoc etiam infra.

DICES. Si ad rationem praxis non requiritur eſſe liberam. Ergo & Operationes brutorum poterunt eſſe praxes.

RESPONDETUR. Negando ſequelam, quia id quod eſt propriè praxis, debet eſſe factum ex directione intellectus, & cum præſcriptione regularum agendi, hoc autem non convenit brutis.

Punctum Difficultatis 2.

Rejiciuntur alii modi idem explicandi.

EXPLICANT 3. Thomiſtæ. Quòd praxis importet compoſitionem cum materia & forma. Speculatio verò reſolvit concluſiones in principia. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia nomine hujus compoſitionis cum materia & forma, vel intelligitur materia & forma phyſica vel intentionalis, ſi intelligitur materia & forma phyſica: Ergo nulla jam dabitur ſcientia practica, quia nulla componit materiam & formam phyſicam, ſed ſolum eſt cognitio compoſitionis materiæ & formæ phyſicæ, quæ ipſa cognitio compoſitionis, non eſt compoſitio. Et ſi importare compoſitionem cum materia & forma phyſica: per te, ſit cognoſcere hanc compoſitionem, per te etiam Metaphyſica erit practica, quia hanc compoſitionem, modo ſuæ ſcibilitati debito, attingit. Quod ſi ad rationem praxis ſufficit compoſitio cum materia & forma intentionali, omnes ſcientiæ erunt practicæ, quia omnes habent pro objecto, compoſitionem cum materia intentionali, hoc eſt, cum objecto materiali, ordinato ad formale, tanquam ad formam.

NON SATISFACIT 2. Quia ſcientia ſimplicis intelligentiæ de poſſibilitate Angelica, eſt practica, & tamen pro objecto non habet compoſitionem materiæ cum forma, hanc enim excludit ſpiritualitas Angeli. E contra etiam practica ſcientia reſolvitur in ſua principia, & tamen adhuc eſt practica. Imò & omnis cognitio mechanica reſolvitur in principia artis, quæ reſolutio facta ab ipſamet arte, non arguit in illa ipſa ſpeculationem.

NON SATISFACIT 3. Quia non repugnat importari à notitia ſpeculativa compoſitionem cum materia & forma, & aliquid practicum reſolvere concluſionem practicam, in principia

Digitized by Google

practica. Ergo nec praxis per compoſitionem, nec ſpeculatio per reſolutionem rectè definitur, & certè reſolutio illa deberet eſſe concluſionis non practicæ ſed ſpeculativæ, de quo ipſo quæritur per quid conſtituatur illa concluſio in ratione ſpeculativæ.

EXPLICAT 4. Arriaga Cognitio practica eſt, quæ natura ſua ordinatur ad ſui objecti effectionem, ordinari autem ad ſui objecti effectionem, eſt, habere objectum factibile à cognoſcente, ut tali, idque nondum exiſtens. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Sumo hæc omnia, & quæro: quid ſit habere objectum factibile à cognoſcente ut tali.

NON SATISFACIT 2. Accipio hanc demonſtrationem metaphyſicam, qua advertitur quod amoris ſit nexus cum bono & ſic habet. Omne bonum eſt amabile. Deus eſt bonus. Ergo Deus eſt amabilis. Et quæro, quare hæc demonſtratio in Metaphyſica ſit ſpeculativa, & eadem materialiter demonſtratio, in quantum eſt ab Ethico ſit practica, & movens ad amandum Deum.

NON SATISFACIT 3. Quia tota hæc explicatio aut non explicat in quo eſt difficultas, ut non explicat; quid ſit iſte cognoſcens ut talis? aut diminutam tradit doctrinam; nam quærere reſtat quid implicet ut verſetur cognitio cæteroqui practica, circa objectum jam exiſtens: nam licèt circa jam exiſtens non detur deliberatio, tamen poteſt exiſtens eſſe objectum, ex quo procedatur de deliberatione circa futurum; ita, licèt jam exiſtens, non poſſit eſſe objectum cognitionis practicæ, ut illud faciat exiſtere, poteſt tamen eſſe objectum cognitionis practicæ hoc ſenſu; quia ſcilicet non ſiſtetur in ſola illius objecti veritate: ſed ordinabitur illa cognitio, ad ſimilis objecti v. g. argumenti effectionem.

EXPLICAT 5. Oviedo. Cognitio practica eſt, quæ ex ſe ordinatur ad praxim, ordinari autem ad praxim eſt eſſe cognitionem, quæ proponit objectum non quomodocunque, ſed ita, ut ex vi illius, poſſit voluntas imperare ipſius objecti executionem, potentiæ huic, cui incumbit talis objecti productio. Et ita cognitio quâ noſcit artifex ligna vel lapides, ſic vel ſic eſſe collocandos; proponit operationi, eo modo objectum, ut ex vi ipſius cognitionis, poſſit artifex elicere actum voluntatis, qui imperet potentiæ executrici, talem vel talem lignorum conſtructionem. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT 1. Quia ſumptis his omnibus, quærere reſtat, quod ſignum ſit iſtius; quando ſcil. ex vi cognitionis poteſt imperari vel non, executio.

NON SATISFACIT 2. Quia quærere reſtat: cur demonſtratio de Dei amabilitate ſupra relata, Metaphyſico non proponat objectum, ita, ut ex vi illius cognitionis, poſſit voluntas imperare ipſius objecti executionem, poſſit autem Ethnico.

NON SATISFACIT 3. Quia non implicat aliquid eſſe praxim, quamvis ad illud voluntas non ſe extendat, nam ratio praxis in voluntate non ſtat, ut dictum, poteſtque unus actus intellectûs regulare alium, & independenter à voluntate ponere illum, qui tamen verè adhuc poſſit eſſe practicus; Et ex altera parte poteſt eſſe aliquid ſpeculatio, quamvis ita proponatur objectum, ut ex vi illius poſſit voluntas imperare ipſius objecti executionem, & tamen ille actus non eſſe praxis. Certè enim præmiſſæ concluſionis, reſpectu inferendæ conſequentiæ, ita proponunt objectum, ut ex vi illarum, potentia intellectiva progrediatur ad concluſionem inferendam, voluntasque illam imperare poſſit, & tamen præmiſſæ reſpectu concluſionis, non ſunt practicæ, aliàs etiam Metaphyſica eſſet practica, habet enim præmiſſas reſpicientes concluſionem.

Punctum Difficultatis 3.

Explicatur ratio Practici & Praxis.

ARiſtoteles 1. Metaph. cap. 1. docet ſpeculationem eſſe quæ ſiſtit in gratia ſui ſeu gratia objecti. *Ex quo jam*

EXPLICATUR ſpeculativum, idque etiam attendendo ad 2. Metaph. tex. 3. ubi dicit: *Speculativæ etenim finis veritas. Practicæ autem opus.* Speculativum illud eſt: quod ſiſtit in ſola contemplatione objecti, conſiderando ejus cauſas, effectus, proprietates, ſolùm in veritate contemplanda ſiſtendo. Practicum autem illud eſt, quod reſpicit opus, quà operabile, adeoque non ſiſtit in ſola contemplatione objecti. Et ſic demonſtratio illa de Dei amabilitate ſi conſideretur à Metaphyſico erit ſpeculativa, quia ſiſtet in ſola contemplatione objecti. Practica autem in Ethico; quia non ſiſtit in ſola veritatis illius contemplatione, ſed ulterius imperat opus ſeu operationem, hoc eſt amorem. Quòd autem aliqua in particulari ſcientia ſiſtat in ipſa ſpeculatione objecti, hoc inde colligendum eſt, ſi enim reliquis in objecto circumſcriptis & impoſſibilibus redditis, ſolaque ſpeculatione veritatis in illo objecto contentæ relicta, tamen maneat invariata ratio, primo & per ſe intenta, in verſando circa illud objectum, ab illo habitu ſeu ſcientia, jam hoc ipſo illa ſcientia, cenſebitur eſſe ſpeculativa; illa verò in particulari ſcientia cenſebitur eſſe practica, quæ relicta tota ſpeculatione objecti, variabitur ex hoc ſolo, ſi illi non ſit integrum procedere ad opus, jam illa ſcientia, & erit & dicetur practica. Atque ita cognitio illa Metaphyſica de Dei amabilitate eſt ſpe-

eſt ſpeculativa, quia impoſſibili amore adhuc in illa demonſtratione habebit à ſe intentum finem Metaphyſica hoc eſt veritatem. Impoſſibili verò amore non haberet Ethica finem intentum in illa demonſtratione; quia intendit regulationem amoris. Porrò finis intentus à ſcientia ex duobus penſari debet: ſcilicet ex neceſſitate talis habitûs ad perficiendum intellectum: ſi enim illo habitu indigeat intellectus, ut poſſit præſcribere modum rectè attingendi objecta, cenſebitur ille habitus, non ſiſtere in ſpeculatione ſui objecti. Penſari item debet, an aliquis habitus ſit practicus ex principio negativo, ſi enim poteſt aliquid ſiſtere non in ſpeculatione, ſed ordinari ad opus, tenendum erit illud ordinari, quia aliàs dignificarentur Entia ſine neceſſitate, ponerenturque omnes habitus in digniori ſerie, nempe ſpeculatione, ſine neceſſitate.

Noto hîc, quænam ſint Conditiones practici habitus, ſunt enim hæ 1. ut reſpiciat objectum agibile. Ratio, quia practicum debet aliquid ponere in actu, quod autem agibile non eſt, non poteſt poni in actu. 2. Debet eſſe operabile ex vi notitiæ, non verò tantum ex vi principiorum naturalium. Ratio quia aliàs: Cognitio nutritionis, eſſet cognitio practica, quantumvis nutritio non ex vi illius notitiæ ponatur. 3. Debet verſari circa illud objectum notitia practica, operabili modo: operabili autem modo verſari ex Suarez diſp. 54. ſec. 13. eſt, vel elicere ipſum actum, qui eſt praxis, ſicut temperantia elicit abſtinentiam, vel certè actum dirigendo & regulando, quod ipſum dirigere vel regulare opus, fit dupliciter vel formaliter, ut cum dictat Architectonica: tale vel tale fundamentum ponito, ut ſit bonum ædificium, vel dirigere ęquivalenter, ut cum dicit Architectonica: Omne firmum ædificium tali vel tali debet niti fundamento, quod dictum æquivalet huic: Pone tale fundamentum.

Cæterùm notitia practica, quamvis verſetur circa Agibile, eſt contenta, quòd conſtet prædicato practicabili ſeu agibili quamvis non ſubjecto. Ratio, quia ſicut propoſitio eſt contingens, quæ prædicatū habet contingens, quamvis ſubjectum non ſit contingens, qualis hæc eſt propoſitio: homo eſt albus, homo enim non eſt quid contingens licèt albedo ſit contingens. Ergo & notitia erit practica, quæ habebit prædicatum practicum, qualis eſt v.g. hæc Deus eſt amandus; ubi Ly amandus eſt quid agibile. Deus verò ipſe, non eſt agibilis. Quanquam quantumvis practicæ cognitionis debeat eſſe objectum operabile ſeu praxis, ipſius tamen praxeos non eſt neceſſe objectum eſſe operabile ſic v. g. objectum practicæ cognitionis imperantis amorem Dei, eſt objectum operabile, hoc eſt amor Dei, ſed objectum ipſius amoris, hoc eſt Deus, non eſt quid operabile. *Ex dictu*

Inferes 1. *Quare cognitio Dei de peccatò commiſſo non ſit practica.* Licèt enim quodam modo Deus dirigatur illâ, ad infligendam pœnam, quia tamen ex accidenti eſt, quòd dirigatur Deus ad infligendam pœnam, nam etiamſi Deus non decreviſſet punire peccata (cum illa Deo liberum ſit punire) manſiſſet tamen in Deo cognitio de peccatis, quia æquè eſſet Omniſcius. Quod ſi manſiſſet eadem cognitio Dei etiam ſi non direxiſſet Deum ad puniendum peccatum, apparet per accidens eſſe illi cognitioni, dictam directionem; ſi autem per accidens eſt huic cognitioni iſta directio, certè jam per ſe non erit practica, ea enim quæ ſunt per accidens, non immutant naturam Actus, quæ importat eſſe per ſe.

Inferes 2. *Præmiſſas reſpectu Concluſionis non eſſe quid practicum.*

Ratio. Quia concluſio reſpectu præmiſſarum, neque eſt objectum agibile phyſicè, unus enim actus non producit alium phyſicè, nec etiam concluſio reſpectu præmiſſarum eſt objectum agibile moraliter, nam imprimis moralitatis ea cenſentur capacia, quæ ſunt libera, quod non competit concluſioni. Deinde quia potiùs intendunt præmiſſæ determinare ipſum intellectum ut formet concluſionem, non autē immediatè reſpiciunt ipſum opus; quod eſt concluſio. Addo ex principio hoc, quia practicum debet habere pro objecto aliquod agibile; ſequi, quod præmiſſæ per ordinem ad concluſionem non ſint practicæ, quia concluſio non eſt objectum præmiſſarum, ſed illud, de quo illæ præmiſſæ procedunt.

Inferes 4. *Quod Cognitio præcedens actum amoris neceſſarium, non ſit practica,* quia nihil refert illi cognitioni, quod ſequatur ex illa amor, totaque illius eſſentia & finis intentus, ſalvari poteſt, quantumvis non ſequatur amor; econtra cognitio Dei de creaturis effectibilibus, eſt practica, non enim ex accidenti illi eſt dirigere Deum in effectione creaturarum, hinc ſi impoſſibiles eſſent creaturæ, neq; Deus ſcientiam de producibilitate illarum habuiſſet.

Inferes 5. *Quod Cognitio quam habet Petrus v.g. de Angelo producendo, quantumvis Deus illi communicaret vim producendi Angelum adhuc per ſe eſſe, ſpeculativa*, & nonniſi per accidens practica.

Ratio. Quia quamvis Petrus hac cognitione dirigeretur in illa productione; adhuc tamen illa cognitio poſſet eſſe in illo ſalva, quamvis non haberet vim producendi Angelum. Ergo apparet hanc directionem, per accidens eſſe illi cognitioni. E contra cognitio in Medico, quà Medicus eſt, licèt intentio illius non referat cognitionem aliquam ad praxim, adhuc eſt practica; quia ex accidenti eſt, quòd non referat ad opus illam cognitionem: cum cognitio in Medico, quà Medicus eſt, natura ſua petat

Digitized by Google

tat referri ad opus, hocq; inde eſt ex dictis, quia relictis omnibus ſpeculationibus de objecto medicinæ, & ſublata illius ad opus, hoc eſt ad ſanativitatem, intentione, hoc ipſo non erit hęc, ſed alia ſpecie medicina. Dixi hanc cognitionem in Medico qua Medicus eſt eſſe practicam, quia fieri poteſt, ut habeat cognitionem de ſanitate, non ex habitu medicinæ, ſed ex habitu Phyſicæ, quæ eſt ſpeculativa.

Punctum Difficultatis 4.

Satis fit quæſitis aliquibus.

QUÆRITUR I. *An Diviſio in Practicum & Speculativum ſit in membra contradictoriè oppoſita, ſaltem illativè.*

CONFIRMATUR. Quia ſiſtere in ſola ſpeculatione objecti, quod eſt ſpeculativi; & non ſiſtere in ſola ſpeculatione objecti, quod ſaltem illativè competit, practico, ſunt membra contradictoriè oppoſita.

QUÆRES 2. *An poſſit idem habitus eſſe practicus & ſpeculativus?*

POTEST. Ratio, quia ſi idem indiviſibilis intellectus poteſt eſſe principium actuum ſpeculativorum & practicorum: cur non idem poterit eſſe in ſcientia totali, quæ ſupponitur eſſe aggregatum ex pluribus partialibus habitibus.

QUÆRES 3. *An poſſit eſſe idem actus practicus & ſpeculativus?*

POTEST. Ratio, quia una eademque cognitio, qua Deus ſe & creaturas cognoſcit reſpectu Dei eſt ſpeculativa, reſpectu creaturarum practica, nec ulla in hoc eſt implicantia habent ſe enim ſpeculativum & practicum, ſicut ſenſitivum & intellectuale. Porrò ſicut ſenſitivum tantùm, non poteſt ſimul reperiri cum intellectuali tantùm, cùm unum dicat vel inferat negationem alius; licèt ſenſitivum & intellectuale ſimpliciter, poſſint ſecum conjungi, ut conjunguntur in homine, ſic & ſpeculativum tantùm, nunquam poteſt eſſe practicum tantùm, ſecus ſine hac reſtrictione.

QUÆRITUR 4. *Unde deſumenda ſit differentia inter Practicum & ſpeculativum.*

EXPLICANT I. Aliqui. Quòd practicum habeat pro objecto opus. Speculativum autem procedit de re non operabili à nobis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quia poteſt rei operabilis, ſolum veritas inveſtigari, ita ut in illa ſola ſiſtatur. Ergo falſum eſt quod operabile, non poſſit eſſe objectum ſpeculativi. Et ſicut de probabili poteſt dari ſcientia, quia demonſtrabile eſt ex medio probabili, non poſſe ſequi ſcientificum aſſenſum, ita & de operabili, poteſt eſſe ſpeculatio.

EXPLICAT 2. Soncinas Javellus Vaſq. I. parte diſp. 8. cap. 5. Practicum deſumi non ſolùm ab operabili objecto, ſed etiam ab intentione diſcentis. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Quia intentio, quæ ordinat phyſicam ad diſcendam medicinam, & poſtea practicandam, non facit phyſicam practicam. Ergo neque etiam intentio non practicandi habitum, qui eſt practicus, faciet illum ſpeculativum.

NON SATISFACIT 2. Quia ſequeretur nullam ſcientiam eſſe determinatè de ſe practicam, nullam determinatè ſpeculativam. Siquidem determinatio practici vel ſpeculativi, pendet ab intentione diſcentis.

NON SATISFACIT 3. Quia hæc intentio videtur jam accedere & præſupponere objectum, modum item verſandi circa objectum, nexumque cum objecto. Ergo ſupponit jam & non adfert rationem practici vel ſpeculativi. Et ſicut Sacramenta non ſunt practica ex intentione ſuſcipientis vel conficientis illa, nam non eſt neceſſe ut Sacerdos dum v. g. abſolvit, intendat producere gratiam ſanctificantem, ſed hęc ratio practici ſigni, ſupponitur in Sacramentis; ita ſupponetur ſpeculatio vel praxis intentioni diſcentis, illamq; præcedet. Unde quando Philoſophi communiter docent, quod ratio practici vel ſpeculativi deſumatur ex fine, accipiendum eſt dictum illorum, de fine intrinſeco non extrinſeco, hoc eſt intentione diſcentis.

EXPLICAT 3. Arriaga, quòd hæc differant ex ſubjecto ſpecie diſtincto, ita ut ſi unum ſubjectum poſſit ex ſpecie & natura ſua facere aliquid, & aliud non poſſit, hoc ipſo cognitiones illæ diſtinguantur. Sic v. g. cognitio, quam habet Deus de Angelo, quem poteſt facere, eſt practica, ſpeculativa verò, quam ego habeo, de eodem objecto. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT I. Scientia in communi. Ergo nec ſcientiæ tales, ſument ſpeciem ex tali ſpecie ſubjecto.

NON SATISFACIT 2. Quia eadem ſpecie qualitas poteſt eſſe in diverſis ſpecie ſubjectis, nec diverſificatur ex ſubjecto. Ergo idem dicendum de ſcientiis.

NON SATISFACIT 3. Quia nomine hujus ſubjecti, vel intelligitur id, quod recipit illam ſcientiam, & hoc non videtur, unde habeat vim diverſificandi, cum in ſcientiis reſpectus eſſentialis & ſpecificativus, ſit penes objectum; vel nomine ſubjecti venit, quòd ſi res non ſit operabilis, nec ſub modo operabili attingatur, hoc ipſo illud ſubjectum ſit futurum ſpeculabile, ſi autem res ſit operabilis & modo operabili attingatur, jam illa res erit ſubjectum practicum: certè hæc differentia eſt bona, ſed eſt potius appellanda ex objecto. *Hinc*

EXPLICATUR cum Suarez, quòd practicum & ſpeculativum fine intrinſeco diſcernantur

Digitized by Google

tur & diſtinguantur, ita ut finis ſpeculativæ, ſit veritas ſeu eſſe gratia ſui, finis autem practicæ, opus. In idem recidit ſi conformiter ad dicta ſupra, differentiam practici & ſpeculativi ſumas, ex ipſa natura illorum, contenta in ipſiſmet prędicatis definitivis. Quod ipſum ſic proponitur. Omne quod differt, differentiâ differt, cum differentia, ſit ratio formalis & unica differendi, ſicut convenientia, eſt ratio unica, & formalis, conveniendi, & ſi aliquid differret non differentiâ, illud faciens differre, & non eſſet differentia, per te enim differentia non facit differre, & eſſet differentia, quia faceret differre. Hæ tamen differentiæ aliquæ ſunt ultimæ, aliquæ non ultimæ, nam differentia hominis eſt etiam ſenſitivum, licèt non ſit differentia ultima, ſed determinabilis ulteriùs & ultimò à rationali. Hinc ut aliquid dicatur ſimpliciter differre, accipienda erit ultima differentia, quæ ipſa ultima differentia, tanquam à poſteriori colligitur, ſi ponatur in definitione alicujus, quæ enim eſt recta definitio, conſtat ex genere proximo & differentia ultima. Porrò cum in definitione ſcientiæ ſpeculativæ, ponatur, quòd ſiſtat in ſpeculatione ſui objecti: Item, cum in definitione practici ponatur, quod procedat ulterius ad opus, bene per procedere ad opus practicum, & perſiſtere in veritate, differet ſpeculativum. Quod ſi differentiis in definitione poſitis differunt, ſeipſis differunt, nam definitio objectivè accepta, hoc eſt prædicata definitiva & definitum, hoc eſt natura, ſunt idem. Bonitas hujus explicationis pendet ab ipſa defenſione datæ definitionis.

Dices. Si differentia practici & ſpeculativi deſumeretur ex ipſa natura, ſequeretur non poſſe eundem actum eſſe practicum & ſpeculativum, quomodo enim tam diverſa eidem Entitati convenirent.

Respondetur. Sicut una Entitas poteſt habere diverſas habitudines, ita & idem actus, poterit ſimiliter habere diverſas habitudines, cumque ratio ſpeculativi ſit habitudo ad objectum, ſiſtendo in ſola illius veritate, & ratio practici ſit habitudo ad opus qua operabile, ideò ratio practici & ſpeculativi, poterunt in eandem entitatem coire, quæ entitas erit idem realiter, ſed cum iſta habitudine diverſa.

Quæres 5. *An Practicum debeat definiri per opus quod reſpicit; An per id, quòd non ſiſtat in ſpeculatione ſui objecti.* Definiri debet priori modo. Ratio, quia cum eſſe practicum, ſit quid poſitivum, per prædicata poſitiva definiri debet, non autem per prædicata negativa. Hinc jam praxis definitivè erit objectum notitiæ practicæ, ab ipſa natum dirigi aut operari, juxta dictamen rectæ rationis. Scientia autem practica, erit notitia certa & evidens nata reſpicere opus, qua operabile. E contra ſpeculativa ſcientia, eſt notitia certa & evidens, ſiſtens in ſola ſpeculatione ſui objecti, vel procedens gratia ſui.

Punctum Difficultatis 5.

An detur aliqua Scientia Practica.

Dicendum eſt: *Dari aliquam Scientiam practicam.* Eſt contra Joan. Sanchez. & contra P. Adrianum Pikarski, Regium Eccleſiaſtem, Virum in omni literatura incomparabilem.

Probatur 1. Auctoritate Ariſtotelis 6. Metaph. tex. 2. *Speculativa*, inquit, *aliis ſcientiis præferendæ ſunt, hæc verò* (intellige Metaphyſica) *ſpeculativis.* Ergo datur aliqua ſcientia practica, ſcilicet cui practicæ ſpeculativa præponenda. Et ibidem textu 1. probat, Phyſicam eſſe ſcientiam nec activam nec factivam. Ergo ſupponit aliquam eſſe activam ſcientiam, præcipuè cum ulterius dicat intellectum eſſe activorum. Idem 2. Metaph. tex. 3. *Rectè autem ſe habet*, inquit, *Philoſophiam veritatis ſcientiam contemplatricem appellaſſe. Speculativæ enim finis Veritas, Practicæ autem* (ſubaudi commune ſubſtantivum ſcilicet ſcientiæ) *opus, etenim ſi* (intellige practici) *quomodo ſe habeant conſiderent, non cauſam per ſe* (id eſt, non ſiſtant in ſola ſpeculatione) *ſed ad aliud* (hoc eſt propter opus conſiderant) *& eo in tempore practici ſpeculantur*; (intellige noſcunt ſcientificè, noſcere enim ſcientificè, eſt cognoſcere rem per cauſam, ſpeculari autem apud illum hîc, eſt noſcere per cauſam, unde & addit) *non ſcimus enim verum abſque cauſa.* Quæ auctoritas hoc habet argumentum. Cognoſcere verum per Cauſam, eſt ſcire. Sed practici cognoſcunt verum per Cauſam. Ergo Practici ſciunt. Idem habet 7. Metaph. tex. 23. & ibidem indicat tex. 1. & 2. Tertio item de Anima tex. 49. 6. Ethicorum cap. 6. cum negâſſet primorum principiorum dari ſcientiam, negat etiam: prudentiam eſſe primorum principiorum, ideò autem negat primorum principiorum eſſe ſcientiam, eo quod ſcientia ſit demonſtrativa, principia autem non demonſtrantur. Supponit ergo, quòd etiam Prudentia, quæ eſt quid practicum, poſſit habere ſuas demonſtrationes.

Quod ſi alicubi videatur negare practicos habitus, eſſe ſcientias, intelligendus eſt quòd negaverit illas eſſe perfectiſſimas ſeu univerſaliſſimas ſcientias, non eſt enim dubium ſpeculativas ſcientias univerſalius de ſuo objecto procedere.

Probatur 2. ex S. Th. quem vide 1. parte q. 1. art. 1. & ibidem art. 50. & prima parte q. 10. art. 160. Supponit hoc Thomiſtica Schola, quæ Theo-

Digitized by Google

Theologiam ita appellat ſpeculativam ſcientiam, ut dicat etiam eſſe practicam ſaltem eminenter. Supponunt & noſtri, quia per nos ſcientia ſimplicis intelligentiæ eſt ſcientia practica. Sed datur ſcientia ſimplicis intelligentiæ. Ergo datur aliqua ſcientia practica, & ſi id quod eſt, eminenter ſcientia, poteſt eſſe practicum, cur & non aliqua alia formalis ſcientia, erit pract.ca.

Probatur 3. Argumento negativo, quia nulla eſt implicantia, quominus poſſit dari ſcientia practica. Ergo poſſibilis eſt, & quæcunque dabitur nota ſcientiæ practicæ, ea jam reperietur in aliquibus, qui de facto dantur habitibus.

Confirmatur. Si daretur habitus non ſiſtens in ſola demonſtrationum ſpeculatione, ſed ulterius ordinaret illas ad praxim ille habitus eſſet ſcientia practica, hoc enim nomine ſcientiæ practicæ hìc intelligitur. Sed datur habitur aliquis non ſiſtens in ſola ſpeculatione ſuarum demonſtrationum, ſed ulterius ordinans illas ad praxim quod probatur. Formetur hæc demonſtratio. Honeſta actio eſt uſurpanda refrænatio paſſionum irrationabilium eſt honeſta actio. Ergo refrænatio paſſionum irrationabilium eſt uſurpanda. Ethica v.g. formata hac demonſtratione, non ſiſtit in ſola ſpeculatione illius, ſed illam ordinat ad praxim. Ergo datur habitus non ſiſtens in ſola ſpeculatione ſuarum demonſtrationum. Antecedens probatur. Habitus qui procedit vel per modum imperii formalis ſcilicet jubendo ut fiat illud quod eſt illatum in concluſione vel procedens per modum imperii virtualis, æquivalenter id dicendo; ſi deberes refrænare paſſiones, faceres actionem honeſtam taliter inquam procedens habitus, non ſiſtit in ſola ſpeculatione objecti, nam etiam artes mechanicæ, ratione talis imperii formalis vel virtualis, exercent rationem practici. Sed Ethica procedit per modum imperii formalis vel virtualis ex dicta demonſtratione. Ergo non ſiſtit in ſola ſpeculatione. Minor probatur. Si ex dicta demonſtratione non procederet Ethica ad imperium formale vel virtuale, non conſequeretur finem ſuum, quod eſt rectificare operationes, quomodo enim eas rectificaret ſine directione, ſine imperio formali vel virtuali &c.

Objicitur 1. Omnis demonſtratio qua demonſtratio ordinatur ſolum & præciſè ad ſcire. Ergo nulla eſt practica demonſtratio. Antecedens probatur. Præmiſſæ demonſtrationis nihil aliud intendunt, quam aſſenſum præbendum concluſioni imperturbabiliter. Ergo omnis demonſtratio ordinatur ad ſcire tantùm.

Reſpondetur. Id verum eſſe de præmiſſis demonſtrationis ſpeculativæ, non de præmiſſis demonſtrationis practicæ, quas nihil vetat dari. Deinde fieri poteſt ut præmiſſæ ſint ſpeculativæ, quæ poſſunt eſſe concluſiones Metaphyſicæ, ad quam ſpectat probare principia reliquarum ſcientiarum, & tamen adhuc poterit eſſe concluſio practica.

Objicitur 2. Per demonſtrationem, quæ dicitur practica, vel poſſunt inveſtigari prædicata intrinſeca rei, vel non poſſunt, ſi poſſunt. Ergo per accidens eſt illam eſſe practicam; ſi non poſſunt per illam inveſtigari prædicata intrinſeca, quomodo erit demonſtratio.

Reſpondetur. Per demonſtrationem practicam, inveſtigari etiam prædicata intrinſeca rei, ſed ita, ut illa inveſtigatio per ſe ordinetur ad opus: ſi autem per ſe ordinabitur ad opus, hoc ipſo non per accidens erit practica.

Objicitur 3. Prius eſt verum, quam ſit operabile, illud enim eſt paſſio intrinſeca; operabilitas autem eſt quid extrinſecum. Ergo & quælibet cognitio rei, ut res eſt, primariò tendit ad ſpeculationem, quàm ad praxim. Ergo ſimiliter omnis demonſtratio.

Reſpondetur. Conceſſo, quod per ordinem ad noſtros conceptus prior ſit veritas quam operabilitas, non ſequetur, quòd per accidens ſit alicui habitui circa operabile verſari, quia poteſt per ſe ordinari notitia veri ad operabile. Et ſicut datur prioritas inter paſſiones & prædicata, neque tamen ex eo ſequitur illas paſſiones & prædicata per accidens convenire, ita nec per accidens erit alicui habitui, eſſe practicum, licèt ex modo concipiedni, ab operabili præſupponatur verum.

Objicitur 4. Nulla demonſtratio ex natura ſua eſt iſta directiva, ut niſi eſſet directiva alicujus operis, eo ipſo non eſſet demonſtratio. Ergo nulla ſcientia per ſe primo & formaliter eſt practica. Si enim non habet formaliter practicas demonſtrationes, quo ex principio erit formaliter practica ſcientia? Antecedens probatur. Demonſtratio, quæ haberi poteſt per principia ædificandæ domus, non exigitur à domo facienda ut domus ab eadem demonſtratione dirigatur, aliàs omnis ædificator, deberet eſſe Logicus.

Reſpondetur. Demonſtratio ſecundùm ſuam naturam dupliciter ſpectari poteſt: vel ſecundùm quod abſtrahit ab hac vel illa ſpecie, ab eſſe v.g. practici & ſpeculativi, & ſic accepta demonſtratio, quamvis non ſit practica, poteſt eſſe demonſtratio ſpeculativa. Deinde poteſt demonſtratio accipi ſecundùm naturam, ſed contractè ad certum genus ſciendi ſpectatam, & tunc ſi Demonſtratio contracta ad eſſe practici, non eſſet Demonſtratio intendens opus, hoc ipſo non eſſet Demonſtratio practica, non enim per illam finem ſuum intrinſecum hoc eſt operari ſcientia illa conſequeretur. Addo quamvis domus non exigat, ut à

Demon-

Digitized by Google

Demonſtratione dirigatur, poteſt tamen ipſa demonſtratio exigere,ut mediante imperio formali vel virtuali, dirigat opus, nulla enim in hoc repugnantia. Domus autem quæ eſt indifferens ut arte vel ſcientia ædificetur, non exigit à ſcientia dirigi, niſi fortè domus ſcientificè ædificabilis.

Objicitur V. De ratione ſcientiæ eſt ex 6. Ethic. cap. 3. ut ſit de iis quæ ſunt talia ſecundùm naturam non ex nobis, ſeu quæ non in nobis, ſed in ſua natura principium habent. Scientiæ autem practicæ habent talia objecta, quæ habent in nobis principium, hoc eſt, à nobis fieri poſſunt.

Respondetur. Loqui Ariſtotelem de ſcientia perfectiſſima & abſtractiſſimè ſpeculativa. Deinde etiam in objecto ſcientificè operabili, quod ſic non niſi rectè fiat, habetur id ex natura ipſius operabilis, de quo, ubi: an Logica ſit ſcientia. Denique qui tenent Logicam eſſe ſpeculativam quamvis ſit circa Syllogiſmum, qui habet principium in nobis, non poſſunt contra nos, hac auctoritate uti.

Instabis. Scientia abſtrahit ab exiſtentia objecti, quod non poteſt convenire practico.

Respondetur. Etiam practica ſuo modo abſtrahit ab exiſtentia objecti, ſufficit enim quod ſit cauſativa, ut exiſtat objectum.

Cæterum in ſcientia practica cum Suarez diſp. 8. ſec. 5. partiendæ ſunt duæ formalitates: Formalitas Notitiæ & Formalitas Cauſæ: Formalitas Notitiæ importat repræſentationem intentionalem objecti. Formalitas Cauſæ dicit vim producendi efficiendo Ideam, exhibendo rem &c.

DIFFICULTAS III.

De Diviſione Scientiæ in ſubalternantem & ſubalternatam.

Scientia Subalternans eſt *Scientia quæ alteram ſub ſe ponit.*

Subalternata autem *dicitur quæ eſt ſub altera poſita.* Et hæc explicatio eſt quoad quid Nominis.

Scientia Subalternans Et Subalternata. Tripliciter conſiderari poteſt. *I.* Poteſt una ſcientia eſſe ſubalternata alteri quoad finem extrinſecum, & ſic poteſt Logica & Metaphyſica ſubordinari Medicinæ, ut ſcilicet Medicus, benè de rebus Medicinæ diſcurrat. *II.* Poteſt una ſcientia eſſe ſubalternata alteri, ratione principiorum quia videlicet ua, ſuas concluſiones probat, rationibus ab altera deſumptis, ut dum probat, Chyrurgica, circulare vulnus difficile curari, ex illo Geometrico principio; quia latera circuli, difficile coeunt, & hæc ſubalternatio, dicitur ratione principiorum. *III.* Poteſt una ſcientia eſſe ſubordinata alteri, quia utraque habet idem objectum formale, niſi quod ſubalternata conditionem aliquam accidentalem ſuperaddat, & ſic Phyſicæ ſubalternata dicitur eſſe Medicina, quia utraque corpus conſiderat, qua corpus, ſuperaddita conditione accidentali ſanabilitatis.

Dicendum Est. *Ad ſubalternationem rigoroſam requiri, ut ſubalternata habeat idem objectum formale cum ſubalternante, & nonniſi conditionem accidentalem addat.*

Probatur. I. Auctoritate Ariſtotelis 1. Poſteriorum tex. 23. & 30.

Probatur II. Inductione in omnibus manifeſtè Subalternatis v.g. Perſpectiva & Geometria. Perſpectiva enim addit conditionem accidentalem, quia ſcilicet conſiderat lineam viſualem. Muſica numeris ſuperaddit conditionem accidentalem, hoc eſt ſonum, & habet idem formale cum Arithmetica, quæ etiam numerum conſiderat.

Probatur III. Ex una parte ſi ſubalternata non haberet idem formale cum ſubalternante, non eſſet unde ſubalternatio deſumeretur, non enim ex eodem materiali, cum multæ ſcientiæ idem materiale habeant, nec ſint ſibi ſubalternæ. Ergò ex eodem formali: Ex altera parte, debent habere aliquod ſui diſtinctivum, quod quia non eſt in formali & eſſentialibus, aliàs ſimpliciter eſſent diſparatæ ſcientiæ. Ergò debet id haberi ratione accidentalis ſuperadditæ conditionis.

Objicitur I. Ex vi allatorum ſequi, quòd ſubalternans & ſubalternata ſcientia non ſint ſpecie diſtinctæ. Hoc autem dici non poteſt, quia alias habitus adæquatè practicus qualis eſt Medicina, & adæquatè ſpeculativus qualis eſt Phyſica differrent ſpecie.

Respondetur. Scientiam ſubalternatam & ſubalternantem non diſtingui quidem ſpecie ſubſtantiali, petibili ex vi objecti ſubſtantialiter ejuſdem, ſeu ejuſdem in ſpecie objecti Attributionis, diſtingui tamen ratione practici & ſpeculativi, quæ rationes non ſunt petibiles ab objecto Attributionis, ſed ex ſiſtentia in ſola veritate illius vel non. Nec oberit quod aliqua ſint in eadem ſpecie ſub certo reſpectu, & ſub alio reſpectu ſint diſtincta ſpecie, nam forma oſſis & forma carnis ex probabili ſcientia diſtinguuntur ſpecie, in ratione partialium formarum, & tamen habent communem ſpeciem, quæ eſt conſtituere corpus humanum, quod vel maximè procedit de ſpecificatione oriunda ex diverſis habitudinibus, quæ indubiè plures eſſe poſſunt, qualis eſt habitudo fundativa ſpeculationis & fundativa praxeos.

Objicitur II. Si ſcientiæ ſubalternatæ objectum à ſubalternante ſola tantum aliqua accidentali conditione differret, ſequeretur ſcientiam de colore, & ſcientiam de colore albo, de colore nigro, eſſe ſcientias ſubalternatas, ſed hoc falſum eſt, quia eadem Phyſica & de colore ut ſic, & de colore albo, ſcire poteſt.

Respondetur. Cum commune non aliud ſit, quàm ipſamet particularia, in re loquendo, quæ ſcientia conſiderat commune hoc ipſo nata eſt ſe extendere etiam ad particulare, quod ex illo communi participat. Sicut viſiva, quia attingit coloratum, attingit & hoc coloratum, quod eſt album, conſequenter quæ ſcientia conſiderat colorem, eadem etiam conſiderat talem colorem. Quia autem objectum ſcientiæ ſubalternantis & ſubalternatæ, non comparantur inter ſe, ſicut commune & particulare, ſed ſicut non involvens accidentales rationes, ad involvens, rationes accidentales, ideò objectum ſubalternantis dat locum objecto ſubalternatæ, quod involvit rationes aliquas accidentales, ad quas, non ſe extendit ſubalternans.

Objicitur III. Ex dictis ſequi quod habitus Fidei & habitus Theologiæ non ſint ſpecie diſtincti.

Respondetur. Negando Sequelam, nam objecto fidei non additur aliqua accidentalis conditio, ad quam attendat Theologia, ſed aliquod eſſentialiter ſpecificativum, nempe ſcientifica notificatio veri, ad quam ſcientificam notificationem veri attendit Theologia.

Objicitur IV. Poſito quòd ſubalternata addat rationem aliquam accidentalem, formali ſubalternantis, inexplicabile erit, quod ſit iſtud accidentale, ſi enim ſufficit quod accidens conſideretur, ſequitur quod Mathematica ſit ſubalternata Phyſicę, nam conſiderat quantitatem quę eſt accidens; ſi autem aliter ſumatur illa ratio accidentis, hoc ipſo reddet illam ſcientiam conſiderantem objectum ſimpliciter diſtinctum ſpecie, non enim minus ſpecie differt album à nigro, quàm homo & brutum.

Respondetur. Illud accidens non debere deſumi à ratione entis, nec etiam debet concipi, quaſi ingrediens rationem formalem objecti, ſic enim faceret verè differre ſpecie, ſed debere concipi per modum conditionis tantùm. Conditiones autem ſub formalitate conditionum non ſpecificant. Et quamvis de illo accidenti dentur demonſtrationes aliquæ, dantur tamen de illo non ut de objecto formali, ſed ut de conditione.

Objicitur V. Cum & ſubalternatæ & ſubalternantis ſint eadem principia non erit ratio, cur dicatur accipere principia ſubalternata à ſubalternante eſſeque illi ſubalternata, quàm è converſo.

Respondetur. Ideò potiùs dicitur accipere ſubalternata principia à ſubalternante, quia potius univerſalia dicuntur ſub ſe habere ſingularia, non dicuntur autem ſingularia, habere ſub ſe univerſalia, quia verò ſubalternans ſcientia, eſt ſcientia univerſalior, plura enim ſcit Phyſica quam Medicina, ideò à ſubalternantibus potius dicuntur accipi principia quam è converſo à ſubalternatis.

QVÆSTIO III.

De objecto & ejus Diviſionibus.

Sola hic adferetur fermè Explicatio Terminorum.

DIFFICULTAS I.

Explicatur quid ſit Objectum.

Objectum interdum ſignificat idem quod Oppoſitum. Unde dicere communiter ſolemus, Objectum eſt hoc contra Concluſionem, ſenſusque eſt, oppoſita eſt Concluſioni hæc Difficultas. Preſſius tamen objecti nomine venit, illud, quod alicui potentiæ, vel principio, habitui, vel actui, reſpondet tanquam Scopus & Terminus, habetque rationem ut ita dicam, ſiſtendi actum vel potentiam, ut ultra ſe non exeat, ſed circa ſe occupetur. *Vt ſic autem objectum definiri poſſet: quod ſit ratio ejus circa quod.* De quo in Materia de fide ſub initium.

Noto Hic I. Ex Arriaga *rigoroſè loquendo ſubjectum & objectum aliud ſignificat.* Subjectum enim eſt id, de quo cognoſcitur. Objectum verò eſt illud, quod de illo cognoſcitur, dicique ſolet alias Prædicatum; quia tamen debet ſubjecto ineſſe, illud quod prædicatur affirmativè, ideò ratione iſtius connexionis, confundi ſolet nomen ſubjecti & objecti.

Noto II. *Quæ ſit ratio quod idem ſit objectum actuum & potentiæ.* Quia ſcilicet potentia non aliter verſatur circa objectum niſi actibus. Ergò idem debet eſſe objectum actuum & potentiæ. E converſo idem etiam debet eſſe objectum actuum ſcientificorum, quia ſi aliud eſſet objectum actuum & habitus, non haberet jam, quo circa objectum verſaretur potentia.

Noto III. *Nullum in ſpecie objectum determinatè acceptum eſſe æquale potentiæ intellectivæ.* Æquale enim illud eſt, cujus Termini nec excedunt terminos aliûs, nec ab aliûs terminis exceduntur, nullum autem in ſpecie objectum tam diductos habet terminos, atque eſt potentia intellectiva. Termini enim intellectus ſunt quodcunque cognoſcibile: unaquæque autem ſpecies determinatè accepta, non eſt quodcunque cognoſcibile. Conſequenter nec eſt quid æquale & commenſurabile potentiæ intellectivæ ad eum modum quo viridis v. g. color non eſt objectum adæquatum viſivæ.

DIFFICULTAS II.

Explicantur aliquæ Diviſiones Objecti.

Dividitur objectum in Complexum & Incomplexum. Incomplexum Objectum eſt illud, de

de quo aliquid ſcitur ponit urque pro ſubjecto concluſionis ſcientificæ, deque tali objecto inquiritur præcipuè in ſcientiis, quando de objecto inquiritur. Vocatur autem hoc objectum incomplexum, quia non intelligitur eſſe conjunctum, per unionem ſeu copulationem cum prædicato. Complexum autem objectum, eſt totum complectens in ſe & adunans prædicatum cum ſubjecto

Dividitur tam Incomplexum quam Complexum Objectum. In Materiale & Formale. Materiale objectum eſt objectum conſiderabile à pluribus ſcientiis. Formale autem eſt ratio circumſcribens illam rationem materialem, ad certam ſcibilitatis ſpeciem.

Explicatur. *Ratio Materialis & formalis objecti.* Nomina etiam in Philoſophia alia ſunt Derivativa, alia Primitiva. Primitiva nomina in Philoſophia uſurpabilia, conveniunt primò rebus, ad quas ſignificandas ſunt impoſita; vocarique poſſunt hæc Nomina Grammaticæ acceptionis, & ſic in Philoſophia æquè ac Grammatica, nomen Homo non bovem, ſed animal rationale ſignificat totaque hujus nominis impoſiti ratio, eſt placitum imponentium. Cæterum nomina Derivativa Philoſophica, uſurpantur ex proportione ad res, ad quas ſignificandas ſunt impoſita. Et ita v. g. Ly Concluſio, eſt nomen derivatum ex proportione ejus, quod ſignificatur Grammaticè per Ly Concluſio, ſicut enim Concluſio Grammaticè ſumpta includit aliquid, ita Concluſio ſcientifica includit & complectitur aſſenſum ſcientificum ex præmiſſis, & ſicut Concluſio terminat res, ita ultima illa propoſitio, terminat diſcurſum. Nomen etiam v. g. Subjecti eſt nomen derivatum ex proportione ad res, ad quas ſignificandas primitus eſt impoſitum nomen ſubjecti, ſicut enim ſubjectum eſt illud, quod alteri ſubjicitur, ita Subjectum vocatur ille terminus, cui ſuperponitur Prædicatum. Dico ergò nomen hoc objecti materialis & formalis eſſe etiam nomen Derivatum ex proportione ad eam rem, quæ vocatur Materia, & ex proportione ad eam rem, quæ primitus vocatur Forma.

Porrò proportio inter Objectum Materiale & Materiam eſt talis, quia ſicut Materia nunc his nunc illis ſubjicitur formis v. g. nunc eſt ſub una forma ligni, poſtea ſub forma ignis, poſtea ſub forma cineris, &c. ita Objectum Materiale nunc hujus nunc illius poteſt eſſe ſcientiæ Objectum, & ſicut Materia (excepta forma rationali) dicitur in ſe præcontinere formas materiales, ita objectum materiale, præcontinet in ſe varias ſcibilitates, quas educunt ſcientes, quaſi formas è potentia Materiæ, & ſuis actibus, circa illam ſcibilitatem verſantur. Jam verò propoſitio quæ eſt inter formam & formale poteſt eſſe talis, quia ſicut determinat forma Materiam, ita determinat Formale Objectum rationem materialem. Sicut forma ſuæ Materiæ, ut ita dicam ſuperimponitur, ita & Formale Objectum ſubſtratam ſub ſe habet rationem Objecti materialis, & denique ſicut forma facit materiam pulchram, ita & Objectum Formale facit & tribuit ſcibilitatem objecto, talem vel talem.

Explicat paulò aliter Arriaga rationem Objecti Materialis & Formalis, & dicit Objectum materiale, eſt illud in cujus amorem vel cognitionem ducimur ab objecto formali, ſic v. g. præmiſſæ, quæ ſunt objectum formale, ducunt nos in amorem ſeu illationem concluſionis. Eſt quidem hæc Explicatio bona, ſed quia rem Metaphoricam, quale eſt Objectum materiale & formale per alias Metaphoras, hoc eſt per amorem & tractionem explicat, ideò illa non utor.

Noto Hic I. *De objecto materiali, quod aliud ſit Proximum & Immediatum*, illud ſcilicet, quod immediatè attingitur actibus ſcientiæ. *Et aliud Mediatum* ſeu Remotum, quod cum non attingatur immediatè, quia tamen eſt connexum cum eo, quod immediatè attingitur, ideò dicitur mediatè attingi & ita in Logica Operationes intellectus res attingentes, ſunt objectum immediatum, res verò ipſæ ſunt quid mediatum.

Noto II *Materiale complexum Objectum eſt ipſa Concluſio quæ cognoſcitur*, & cui aſſentimur, Formale verò Objectum complexum, eſt medium ſeu Ratio propter quam aſſentimur.

Noto III. *In Objecto formali tres communiter rationes ſtatui*, unam quæ vocatur Ratio formalis *Quæ*, aliam quæ vocatur Ratio formalis *Propter Quam*, & tertiam quæ vocatur Ratio formalis *Sub Qua. Nomine rationis formalis Quæ, venit illa ratio quæ aliquod Materiale ad certam ſcibilitatem determinat.* Sic v. g. Entitas, Naturalitas, Sanitas &c. ſunt rationes formales Quæ, determinativæ Objecti materialis quod eſt Corpus, & ſic Corpus ſub ratione Entis, eſt conſiderationis Metaphyſicæ, ſub ratione naturalis, eſt conſiderationis Phyſicæ, ſub ratione ſanabilis eſt conſiderationis Medicinæ. S. Thomas hanc rationem Quæ, reſpectu aliarum dicit eſſe quaſi materialem 2. 2. q. 1. articulo 1. *Ratio formalis Propter Quam dicitur Medium ſeu Motivum aſſenſus*, & hoc motivum ſecundùm diverſitatem aſſenſuum diverſum eſt, hinc fieri poteſt, ut uni eidemque propoſitioni ex diverſis motivis quis aſſentiatur, v. g. huic propoſitioni: Deus eſt, poſſum aſſentiri ex eo quia id dicit Deus, & erit aſſenſus fidei, poſſum aſſentiri eidem propoſitioni, & ex eo, quia hoc eſt demonſtrabile, & erit aſſenſus ſcientificus, poſſum aſſentiri ex eo, quia id mihi dixit puero adhuc, vir probus Parens meus, & erit aſſenſus fidei humanæ.

Ratio Formalis ſub Qua variè à variis explicatur. Thomiſtæ eam explicant, quod ſit diverſa objecti ſcibilis abſtractio, de quo egi ſuperius, poteſtque hæc explicatio admitti, modo, non tanquam ſpecificativa ſcientiarum. Rurſus ratio

formalis ſub Qua deſcribi poteſt,quòd ſit conditio ſine qua non, ſub qua ſcilicet à potentia objectum eſt cognoſcibile, & ſub qua notitia cognoſcit objectum tali vel tali modo. Illuſtrari hoc poteſt Inſtantia deſumpta ab igne. Sicut e. g. approximatio ignis non eſt ratio formalis ignitionis, hæc enim procedit ab ipſa ratione formali ignis, hoc eſt vi igniendi, tanquam à ratione Quæ. Non eſt item approximatio, ratio formalis Propter Quam, quia ratio formalis Propter Quam ignitionis eſt actio igniendi, cum tamen approximatio non ſit actio, ſed eſt tantum ratio formalis ſub qua & conditio ſine qua non agendi.

In Logica Ratio formalis Quæ, erit rectitudo Operationum. Ratio propter Quam, erunt principia, ratio ſub Qua, erit ut communiter dicitur abſtractio ab omni materia, non tamen à ratione operabilis. Signanter dico quod non abſtrahat à ratione operabilis, & non dico quod non abſtahat à materia operabili, cum nullam materiam operabilem Logica habeat, ſed Entitates ſpirituales, hoc eſt operationes intellectus. Aliquis dicit rationem formalem ſub qua Logicæ eſſe abſtractionem ab omni materia & omni Ente reali prout contradiſtinguitur intentionali, conſiderat enim Intentiones Logica, ſeu actus intellectus noſtri.

Dividitur item Objectum in Adæquatum & Inadæquatum. Nomine adæquati objecti venit illud objectum, quod includit in ſe totalitatem omnium ſcibilium, & eſt æquè primò de omnibus in illa ſcientia contentis prædicabile. Et tale objectum poteſt eſſe in Logica Ens denominabile Logicè, nam & tres Operationes ſunt Entia denominabilia Logicè, & æquipollentia aut converſio &c. ſunt Ens denominabile Logicè. Hinc per tale ſuum prædicari diſtinguitur inter alia objectum adæquatum ab objecto attributionis. Nam corpus naturale v. g. in Phyſica ſuppoſito, quod ſit objectum attributionis, nunquam prædicatur de paſſionibus, proprietatibus, & aliis ſcibilibus in Phyſica. Hoc objectum ſolet etiam appellari objectum adæquatum ſimpliciter. Item objectum Conſiderationis.

Cæterum ſi detur habitus, in quo ſingula conſiderabilia poſſunt tranſire in ſpeciem per ſe objecti, in tali habitu objectum adæquatum ſeu conſiderationis non erit diſtinctum ab objecto Attributionis. Objectum autem inadæquatum eſt objectum partiale non adæquans latitudinem ſcientiæ.

Hanc Diviſionem ultimam advertit Arriaga non eſſe rigoroſam, quia una pars diviſionis nempe objectum inadæquatum continetur in altera parte diviſionis, hoc eſt in objecto adæquato.

Inadæquati Objecti ſpecies eſt objectum primarium ſeu Principale, nomine cujus prout illud condiſtinguitur ab objecto Attributionis, venit nobiliſſima ſpecies Entis, conſiderabilis in illa ſcientia, quale objectum in Phyſica eſt homo, in Metaphyſica DEUS.

DIFFICULTAS III.

Explicatur Ratio Objecti, Attributionis & Attributi.

Objectum Attributionis eſt illud, ad quod omnia, quæ tractantur in aliqua ſcientia referuntur. Objectum autem Attributum eſt illud quod refertur ad Objectum aliud. Porrò ea quæ referuntur ad objectum Attributionis. *I.* Sunt Principia eaque duplicia aut complexa, hoc eſt propoſitiones lumine naturæ notæ, aut incomplexa, hoc eſt cauſæ conſtitutivæ objecti, ſive illæ conſtituant Phyſicè, ut corpus conſtituitur ex materia & forma, ſive conſtituant Metaphyſicè, quo modo animal & rationale conſtituunt hominem. *II.* Revocantur ſpecies, ſuntque id, de quibus ſolis objectum Attributionis dicitur in recto. *III.* Revocantur proprietates. *IV.* Effectus. *V.* Oppoſita objecto, nam oppoſitorum eadem eſt ſcientia. Hoc objectum appellatur ab Ocham objectum continentiæ, quia ſcibilia in ſe continent. A S. Bonavent. appellatur objectum integrale, quia omnes ſcientiæ partes integrè complectitur. A D. Thoma appellatur objectum commune. Ab aliis univerſale.

Explicatur I. *Tali diſcurſu Natura Objecti Attributionis*, quam fundo in Ariſtotele 1. Eth. c. 1. *Omnis*, inquit, *ars & doctrina bonum quoddam appetit*, ſi ſcientia appetit bonum, certè habitus ſcientificus, erit quoddam appetitivum, approprians ſibi certa objecta, ad quæ habeat innatum appetitum ad eum modum, quo v. g. levitas eſt appetitus innatus loci ſurſum. Quod ſi habitus quicunque eſt quoddam appetitivum, neceſſariò reſpondere illi debet, appetibile, appetibile enim & appetitivum ſunt correlativa: adeoque poſito uno correlativo, poni debet & aliud. Porrò hoc appetibile habitûs vocatur communiter Objectum, quia verò in appetibilibus alia appetuntur per ſe, alia appetuntur propter aliud, & ita per ſe appetitur ſanitas, propter illam verò pharmacum, eodem modo in habitibus ſcientificis, quædam appetuntur & conſiderantur propter ſe, quædam appetuntur & conſiderantur propter aliud. Dico ergò illud quod conſideratur propter ſe, ita, ut reliqua ad conſiderationem illius ordinentur, illud inquam taliter appetibile, eſt, & vocatur objectum Attributionis, reliqua verò quæ non appetuntur propter ſe conſiderari, ſed referuntur ad illud, primò & per ſe appetibile, vocantur & ſunt objecta Attributa.

Explicatur II. Tali diſcurſu ratio objecti attributionis. Sunt aliquæ perfectiones divinæ ſecundariæ, quæ meliores ſunt ipſæ, quàm earum oppoſitæ. Sic v. g. melius eſt eſſe immen-

Digitized by Google

menſum DEO quàm eſſe loco adſtrictum, melius eſt eſſe omniſcium, quàm aliquiſcium, talesq; perfectiones vocantur ſimpliciter ſimplices. Hæ perfectiones ſimpliciter ſimplices quantumvis intelligantur ex modo concipiendi advenire naturæ divinæ in ſuo eſſe conſtitutæ, correſponderéque paſſionibus & proprietatibus, ex natura creata profluentibus, nihilominus non appellantur paſſiones Dei, quia paſſio notat imperfectionem, dependentiam &c. Quæ nomina non uſurpat fides circa Divina, ſortiuntur tamen hæ perfectiones, ex modo noſtro concipiendi, advenientes eſſentiæ divinæ in ſuo eſſe conſtitutæ, ſortiuntur inquam nomen Attributi, eo quod exigantur ab eſſentia divina eique attribuantur. Eſſentia verò, eſt ipſum illud, cui hæc attributa attribuuntur. Sic & in præſenti materia, eſt objectum quoddam, quod eſt quaſi eſſentia ſcientiæ. natura illius, ſpecificativum illius, eſtque hoc tale objectum, objectum attributionis, ſcibilitasque illius exigit & depoſcit tanquam aliquid ſibi debitum, tanquam conveniens attributum, cognitionem reliquorum objectorum, quæ vocantur ſecundaria, partialia, attributa.

Explicatur III. Natura Objecti Attributionis per proportionem, & Analogiam, quam habet objectum Attributionis, cum Analogia attributionis. Porrò ſicut in Analogia attributionis eſt aliquod principale, ad quod aliqua referantur, & alia ſunt minus principalia ſeu relata. Sic v. g. ſanitas eſt Analogum attributionis, ad quam attribuitur pharmacum tanquam cauſa, pulſus arteriarum tanquam index, econtra verò ad pulſum arteriarum non refertur ſanitas animalis, nec attribuitur, ad pharmacum. Sic & in præſenti objectum attributionis eſt, ad quod omnia referuntur objecta minus principalia, & ipſum non refertur ad minus principalia, idque in ratione ſcibilis, quia fieri poteſt ut in ratione Entis, referatur ad aliud ita Rectitudo in ratione Entis refertur ad Metaphyſicam, ſed non in ratione ſcibilis Logicè.

Noto I. *Quæ ſint conditiones objecti attributionis. I.* Ut ſit aliquomodo unum ſaltem Analogicè vel per rationem ordinis, ſumitur id ex Ariſtotele 1. poſteriorum c. 21. Et ratio eſt, quia ſcientia ſumit unitatem ab objecto attributionis, quomodo autem una erit, ſi objectum unum non erit. *II. Conditio eſt, ut cætera in ſcientia conſiderentur per ordinem ad aliud. III. Vt per illud ſcientia diſtinguatur à reliquis ſcientiis*, quod neſcio quam conſequenter docere poſſint, qui ſcientias non per Objectum attributionis ſpecificant.

Noto II. *Objectum attributionis non debere eſſe primarium in ratione Entis*, quantumvis ſit primarium, in ratione ſcibilis. Sic communiter Deus non cenſetur eſſe objectum Metaphyſicæ, quantumvis ſit primarium in ratione ſcibilis Entis. Neque dicas res eo modo ſcibiles ſunt quo ſunt, proinde ſi primario ſunt, primario eſſe ſcibiles, hinc enim tantummodo ſequitur, Rem, quæ primariò eſt, ſcibilem eſſe, quod primariò ſit, non autem ſcibilem eſſe, quod primariò ſcibilis ſit.

Noto III. *Non rectè explicari à quibusdam rationem objecti attributionis, quod objectum attributionis ſit tale, quo ſublato tollatur ſcientia.* Multa enim ſunt in ſcientiis, quibus ſublatis tollitur ſcientia, quæ tamen non ſunt objectum attributionis, ſic v. g. ſublata Materia tollitur Phyſica, & tamen Materia, non eſt objectum attributionis Phyſicæ. Certum tamen eſt, quòd de ratione objecti attributionis ſit, quod eo manente impoſſibile ſit, non manere alia objecta partialia, quæ revocantur ad ipſum objectum attributionis, manere enim objectum Attributionis, eſt manere Cauſas, Species &c. Scientia autem nihil præter hæc complectitur.

Noto IV. *Rationem objecti Attributionis cadere immediatè ſupra rationem formalem*, non ſupra rationem materialem. Ratio eſt, quia Attributio ratione ſcibilitatis, non convenit objecto materiali, ſed ratio attributionis in ſcientia, eſt attributio ratione ſcibilitatis. Ergò attributio in ſcientia non convenit objecto materiali. Major probatur, quia abſolutè & ipſa ſcibilitas determinata non convenit objecto materiali, ſed habet hoc à formali. Minor probatur Conſenſu Doctorum, & Nomenclatura nominis attributionis, quod eſt impoſitum ad ſignificandam referibilitatem reliquorum ad unum, in ſcientiis.

Noto V. *Objectum attributionis ſupra materiale & formale non addere quidquam realiter diſtinctum*, ſed tantùm connotare exigentiam, ut ad ſe reliqua referantur, eſtque hæc exigentia non realiter ſed formaliter condiſtincta, de quo actum ſupra.

Noto VI. *Dari de facto aliquod objectum attributionis, quod ſit individuum*, Quia Theologia eſt ſcientia, & tamen habet pro Objecto DEUM, qui eſt quid individuum, nec implicat contradictionem, quominus & alia ſit poſſibilis ſcientia, circa objectum individuum attributionis.

Noto VII. *Dari aliqua objecta partialia & attributa, ad quæ alia attribuantur*, ſic v. g. ad miſtum attribuitur conſideratio elementorum. Cenſerem tamen hæc non eſſe appellanda objecta attributionis. Ratio eſt, quia nomen attributionis eſt impoſitũ ad ſignificandum non quamcunque referibilitatem, unius ad aliud in eſſe ſcibilis, ſed ad referibilitatem omnium in illa ſcientia ſcibilium, reſtringereq; hoc nomen attributio per ly partialis, eſt idem facere ac terminum univerſale, reſtringere per terminum ſingulare.

Dices. Eſſe iſtos terminos implicatorios: Objectum adæquatum attributionis.

Respondetur. Prædictos terminos non eſſe implicatorios. Tum quia nulla implicantia oſtendi poteſt, modo id teneatur quod aliud ſit ob-

objectum adæquatum ſimpliciter, illud ſcilicet, quod nec excedit ſcientiam, nec exceditur ab eadem ſcientia, & inſuper eſt prædicabile de omnibus in illa ſcientia contentis objectis, in recto; & aliud objectum adæquatum attributionis, quod nihil aliud ſit, niſi id, ad quod omnia referuntur, ita, ut & nihil ſit quod non referatur ad illud, & ipſum illud objectum non ſit majus, quàm ipſa illa objecta, quæ ad illud referuntur. Tum quia rogo, quomodo appellatur miſtum, in quantùm eſt id, ad quod elementa tanquam partes & cauſæ referuntur; quæro eſtne iſtud miſtum objectum attributionis, ad quod referuntur hæc elementa? Negari non poteſt, quod referantur elementa ad miſtum. Ergò nec negari poteſt, quod attribuantur ad miſtum, ſi attribuuntur ad miſtum. Ergò Objectum attributionis eſt miſtum. De hoc ipſo miſto quæro rurſus, eſtne iſtud Objectum adæquatum an non? dices eſt inadæquatum, quæro Cur? certè propterea quod non omnia ad illud referantur, quæ ſciuntur in Phyſica. Hoc ergò, ad quod omnia referuntur, cur non poteſt benè appellari adæquatum attributionis objectum. Ego quidem non uſurpo hunc terminum: Objectum attributionis inadæquatum vel partiale, quia Phraſis id communis non fert, dico tamen debere uſurpari hunc terminum, Objectum adæquatum Attributionis, quia eſt conſuetus in Scholis loquendi modus.

DISPUTATIO II.

De Natura Logicæ & ejus Objecto

PRæexplicatis Majoribus de Scientia & objecto ut ſic, ſubſumenda erit Minor de Logica.

QVÆSTIO I.

De Genere in Definitione Logicæ ponendo.

GEnus hoc à quibuſdam ponitur ſcientia tantum, à quibuſdam ſcientia & ars & facultas, ſit.

DIFFICULTAS I.

An Logica ſit Scientia.

DIcendum Est. *Logicam eſſe ſcientiam*, ita S. Thomas in 4. Metaph. cap. 4. Suarez, Hurtadus, Oviedo, Arriaga contra Vallium & Smiglecium qui videntur ſeſe opponere Ariſtoteli 1. priorum cap. 1.

Probatur I. Logica habet prædicata requiſita ad rationem ſcientiæ quæ ex 6. Eth. cap. 3. & 4. ſunt neceſſitas objecti & demonſtrationes veræ. Quod habeat objectum neceſſarium Logica. Probari ſolet. Objectum quod non eſt agibile ſimpliciter, & cujus principium non eſt in nobis, ſed in natura, eſt objectum neceſſarium, ſed objectum Logicæ eſt tale. Minor probatur. Objectum univerſale ſeu ratio communis abſtracta à ſingularibus, non eſt agibile ſimpliciter, neque ejus principium eſt in nobis, actiones enim ſunt ſingularium, nihilque omninò fieri poteſt, niſi quod poteſt non eſſe, corrumpi &c. ſingularia autem ſola corrumpi poſſunt, ſed objectū Logicæ eſt univerſale, ſeu ratio communis abſtracta à ſingularibus. Ergò Logicæ objectum non eſt agibile ſimpliciter neque illius principium eſt in nobis. Quod autem Logica habeat veras demonſtrationes, probatur ipſa illarum exhibitione v. g. Syllogiſmus qui nititur dicto de omni eſt bonus; Syllogiſmus in Barbara nititur dicto de omni. Ergò eſt bonus. Item: medius terminus poſitus pro ſubjecto in Majori univerſali affirmativa, & poſitus in Minori univerſali affirmativa pro prædicato, exigit concluſionem affirmativam. Syllogiſmus in Barbara eſt talis. Ergò &c. Quod autem hæ demonſtrationes ſint Logicæ, vel exinde deducitur, quia procedunt, de ſubjecto Logico, attendunt ad præcepta Logica, nihilque habent quod non ſit de linea Logicæ.

Respondebis I. Logicæ Objectum eſt inventum noſtrum, ſi eſt inventum noſtrum, non habet tantam neceſſitatem, quantam habent objecta aliarum ſcientiarum. Nam objecta aliarum ſcientiarū, non ſunt inventum noſtrum. Quod ſi non habet tantam neceſſitatem, quantam alia objecta. Ergò neque poteſt habere rationem ſcientiæ.

Contra Est. Tum quia conceſſo, quòd non habeat tantam neceſſitatem objectum Logicæ, quantam objectum aliarum ſcientiarum, nego adhuc illud objectum, modo habeat ſuam neceſſitatem, non poſſe eſſe objectum ſcientiæ. Certè enim major eſt neceſſitas in objecto Theologiæ, vel in objecto Metaphyſicæ, quam in objecto Phyſicæ, & tamen hoc non obſtante, Phyſica eſt ſcientia. Unde etiam dicitur, certitudines Phyſicas non eſſe tantas, atque ſunt Theologicæ vel Metaphyſicæ, & tamen certitudines Phyſicæ, ſunt certitudines. Ergò etiam quamvis objectum Logicæ, non ſit ita neceſſarium, ac aliarum ſcientiarum, poterit eſſe objectum

Digitized by Google

ctum ſufficiens, ad ſcientiam ſalvandam, modo ſit neceſſarium. Eſſe autem neceſſarium. Eſſe autem neceſſarium ſupra oſtenſum. Tum quia nego inventum noſtrum eſſe objectum Logicæ, ex ipſa enim natura rei, Syllogiſmus conſtat tribus terminis, & Concluſio v. g. ſequitur debiliorem partem. Tum quia quamvis actus intellectus habeant principium in nobis, poſſunt eſſe objectū Phyſicæ, cur non ergò etiam poſſunt eſſe objectum Logicæ. Quando verò Ariſtoteles id quod habet principium in nobis, negat poſſe eſſe objectum ſcientiæ, intellexit hoc de artificiatis rigoroſè, quæ circa ſingularia verſantur, & per nullas veras demonſtrationes ab ipſis probantur.

Respondebis II. Etiam artes ex Ariſtotele 2. poſteriorum c. 1. & 1. Metaph. c. 1. circa univerſalia verſantur, & tamen non ſunt ſcientiæ.

Contra. Quia dictum illud Ariſtotelis procedit de arte, in quantùm conjunctam habet rationem ſcientiæ practicæ.

Respondebis III. Objectum Logicæ habere neceſſitatem complexam, non verò incomplexam, quod ſi habet complexam non habet requiſitam ad objectum ſcientiæ.

Contra. Tum quia nihil vetat ut quod habet neceſſitatem complexam, poſſit eſſe objectum ſcientiæ, nec apparet cur non competat objecto Logicæ, etiam neceſſitas incomplexa, ſpectata penes prædicata eſſentialia & neceſſaria. Tum quia vel poteſt DEUS facere, ut Syllogiſmus conſtans tribus negativis benè concludat, vel non poteſt facere, ſi non poteſt facere? Ergò Syllogiſmus habet neceſſitatem immutabilitatemque ſufficientem ad ſcientiam, quia talem, cui oppoſitum nec DEUS facere poſſit; ſi autem hoc poteſt facere DEUS. Ergò Deus poteſt facere, ut hoc quod eſt demonſtratum, verè non ſit demonſtratum, ſed falſum. Demonſtratio enim eſt, Syllogiſmum tribus negativis conſtantem, non concludere. Tum quia vel poterant inveniſſe hoc Philoſophi, ut Syllogiſmus conſtans omnibus negativis eſſet bonus, vel non poterant, ſi non poterant. Ergò non ab inventione illorum pendet hoc; ſi poterant; Ergò Demonſtratio, quòd ex negativis nihil ſequatur, non eſt demonſtratio, ſed quod nihil ſequatur, eſt ſola, eaque deſtruibilis conventio. Oſtendat ergò oppoſitum ſentiens, poſſe probari, quòd Syllogiſmus conſtans tribus negativis, bene concludat. Unde ulterius negabitur quod objectum Logicæ, licèt haberet neceſſitatem ex ſuppoſitione finis, non habeat neceſſitatem ſufficientem ad conditionem ſcientiæ. Materia enim in Phyſica habet neceſſitatem ex ſuppoſitione finis, quod debeat conſtituere compoſitum, & tamen habet neceſſitatem ſufficientem ad rationem ſcientiæ.

Probatur. II. Concluſio. Si Logica non eſſet ſcientia, non ſcirent homines ſe ſcire bonitatem conſequentiæ, quam ſi non ſcirent, nihil omninò diſcurſivè ſcirent, immò nec hoc ſcirent, quod neſciant bonitatem conſequentiæ, quia id ſcire deberent ex diſcurſu, qui requirit ſi ſit ſcientificus, ſcientiam bonitatis conſequentiæ. Sequela probatur, quia ſi ſcirent homines, ſcirent vel per Logicam naturalem, vel per acquiſitam, nam bonitas conſequentiæ ad Logicam ſpectat: Si ſciunt hoc per acquiſitam; Ergò contra te concedis Logicam, de qua eſt quæſtio eſſe ſcientiam; ſi dicis hoc ſciri per naturalem Logicam. Ergò Logica naturalis eſt ſcientia, nonniſi enim ſcientiâ, aliquid ſcitur. Si Logica naturalis eſt ſcientia. Ergò & acquiſita, ad eum modum, quò Phyſica naturalis eſt ſcientia, ita & acquiſita.

Probatur III. Objectum Logicæ non habet eſſentiam ſuam dependenter à noſtra fictione & operatione. Ergò habet neceſſitatem ſufficientem ad ſcientiam, in qua tamen neganda fundant ſe oppoſiti. Antecedens probatur, quod habet eſſentiam ſuam, debet habere independenter ab intellectu & noſtra fictione, quia eo ipſo non haberet eſſentiam, nec de illo verificarentur propoſitiones æternæ veritatis, quæ enuntiant aliquod independens à noſtris fictionibus. Sed Objectum Logicæ habet eſſentiam ſuam, nam & definiri poteſt & non implicat contradictionem, adeoque non habet eſſentiam ex eſſentiis diſconnexis, qualis habetur in Ente rationis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis.

I. Locus Est ex 6. Metaph. cap. 1. & 2. ubi enumerans ſcientias nullam facit mentionem Logicæ.

Respondet. Arriaga, authoritatem hanc eſſe negativam, proinde non convincere, præcipuè cum de mente Ariſtotelis aliunde conſtet. Deinde dici poteſt Ariſtotelem ibi dividere ſcientias, quæ ſunt circa res, non verò circa noſtros Conceptus. Quod verò ſcientiam Logicam dixerit, quamvis verſetur circa noſtros Conceptus, Colligere eſt ex 1. Topicorum c. 2. & 2. de genere animalium c. 6. ubi dividit quæſtionem in naturalem Moralem & Logicam, & tamen tot ſunt ſcientiæ, quot quæſtiones, imò 2. de Demonſtratione c. 1. docet, & de Topico Syllogiſmo ſciri poſſe, quia eſt Topicus.

II. Locus Est ex 5. Metaph. cap. 1. Ubi problemata inſtrumentalia dicit pertinere ad Logicam, eſſeque eam inſtrumentum. Ergò non eſt ſcientia.

Respondetur. Hoc quod eſt inſtrumentum, & quidem adhuc ſecundariò, poſſe eſſe diverſo reſpectu ſcientiam.

Digitized by Google

objectum adæquatum ſimpliciter, illud ſcilicet, quod nec excedit ſcientiam, nec exceditur ab eadem ſcientia, & inſuper eſt prædicabile de omnibus in illa ſcientia contentis objectis, in recto; & aliud objectum adæquatum attributionis, quod nihil aliud ſit, niſi id, ad quod omnia referuntur, ita, ut & nihil ſit quod non referatur ad illud, & ipſum illud objectum non ſit majus, quàm ipſa illa objecta, quæ ad illud referuntur. Tum quia rogo, quomodo appellatur miſtum, in quantùm eſt id, ad quod elementa tanquam partes & cauſæ referuntur; quæro eſtne iſtud miſtum objectum attributionis, ad quod referuntur hæc elementa? Negari non poteſt, quod referantur elementa ad miſtum. Ergò nec negari poteſt, quod attribuantur ad miſtum, ſi attribuuntur ad miſtum. Ergò Objectum attributionis eſt miſtum. De hoc ipſo miſto quæro rurſus, eſtne iſtud Objectum adæquatum an non? dices eſt inadæquatum, quæro Cur? certè propterea quod non omnia ad illud referantur, quæ ſciuntur in Phyſica. Hoc ergò, ad quod omnia referuntur, cur non poteſt benè appellari adæquatum attributionis objectum. Ego quidem non uſurpo hunc terminum: Objectum attributionis inadæquatum vel partiale, quia Phraſis id communis non fert, dico tamen debere uſurpari hunc terminum, Objectum adæquatum Attributionis, quia eſt conſuetus in Scholis loquendi modus.

DISPUTATIO II.

De Natura Logicæ & ejus Objecto

PRæexplicatis Majoribus de Scientia & objecto ut ſic, ſubſumenda erit Minor de Logica.

QVÆSTIO I.

De Genere in Definitione Logicæ ponendo.

GEnus hoc à quibusdam ponitur ſcientia tantum, à quibusdam ſcientia & ars & facultas, ſit.

DIFFICULTAS I.

An Logica ſit Scientia.

DICENDUM EST. *Logicam eſſe ſcientiam,* ita S. Thomas in 4. Metaph. cap. 4. Suarez, Hurtadus, Oviedo, Arriaga contra Vallium & Smiglecium qui videntur ſeſe opponere Ariſtoteli 1. priorum cap. 1.

PROBATUR I. Logica habet prædicata requiſita ad rationem ſcientiæ quæ ex 6. Eth. cap. 3. & 4. ſunt neceſſitas objecti & demonſtrationes veræ. Quod habeat objectum neceſſarium Logica. Probari ſolet. Objectum quod non eſt agibile ſimpliciter, & cujus principium non eſt in nobis, ſed in natura, eſt objectum neceſſarium, ſed objectum Logicæ eſt tale. Minor probatur. Objectum univerſale ſeu ratio communis abſtracta à ſingularibus, non eſt agibile ſimpliciter, neque ejus principium eſt in nobis, actiones enim ſunt ſingularium, nihilque omninò fieri poteſt, niſi quod poteſt non eſſe, corrumpi &c. ſingularia autem ſola corrumpi poſſunt, ſed objectũ Logicæ eſt univerſale, ſeu ratio communis abſtracta à ſingularibus. Ergò Logicæ objectum non eſt agibile ſimpliciter neque illius principium eſt in nobis. Quod autem Logica habeat veras demonſtrationes, probatur ipſa illarum exhibitione v. g. Syllogiſmus qui nititur dicto de omni eſt bonus; Syllogiſmus in Barbara nititur dicto de omni. Ergò eſt bonus. Item: medius terminus poſitus pro ſubjecto in Majori univerſali affirmativa, & poſitus in Minori univerſali affirmativa pro prædicato, exigit concluſionem affirmativam. Syllogiſmus in Barbara eſt talis. Ergò &c. Quod autem hæ demonſtrationes ſint Logicæ, vel exinde deducitur, quia procedunt, de ſubjecto Logico, attendunt ad præcepta Logica, nihilque habent quod non ſit de linea Logicæ.

RESPONDEBIS I. Logicæ Objectum eſt inventum noſtrum, ſi eſt inventum noſtrum, non habet tantam neceſſitatem, quantam habent objecta aliarum ſcientiarum. Nam objecta aliarum ſcientiarũ, non ſunt inventum noſtrum. Quod ſi non habet tantam neceſſitatem, quantam alia objecta. Ergò neque poteſt habere rationem ſcientiæ.

CONTRA EST. Tum quia conceſſo, quòd non habeat tantam neceſſitatem objectum Logicæ, quantam objectum aliarum ſcientiarum, nego adhuc illud objectum, modo habeat ſuam neceſſitatem, non poſſe eſſe objectum ſcientiæ. Certè enim major eſt neceſſitas in objecto Theologiæ, vel in objecto Metaphyſicæ, quam in objecto Phyſicæ, & tamen hoc non obſtante, Phyſica eſt ſcientia. Unde etiam dicitur, certitudines Phyſicas non eſſe tantas, atque ſunt Theologicæ vel Metaphyſicæ, & tamen certitudines Phyſicæ, ſunt certitudines. Ergò etiam quamvis objectum Logicæ, non ſit ita neceſſarium, ac aliarum ſcientiarum, poterit eſſe objectum

Digitized by Google

ctum ſufficiens, ad ſcientiam ſalvandam, modo ſit neceſſarium. Eſſe autem neceſſarium. Eſſe autem neceſſarium ſupra oſtenſum. Tum quia nego inventum noſtrum eſſe objectum Logicæ, ex ipſa enim natura rei, Syllogiſmus conſtat tribus terminis, & Concluſio v. g. ſequitur debiliorem partem. Tum quia quamvis actus intellectus habeant principium in nobis, poſſunt eſſe objectū Phyſicæ, cur non ergò etiam poſſunt eſſe objectum Logicæ. Quando verò Ariſtoteles id quod habet principium in nobis, negat poſſe eſſe objectum ſcientiæ, intellexit hoc de artificiatis rigoroſè, quæ circa ſingularia verſantur, & per nullas veras demonſtrationes ab ipſis probantur.

Respondebis II. Etiam artes ex Ariſtotele 2. poſteriorum c. 1. & 1. Metaph. c. 1. circa univerſalia verſantur, & tamen non ſunt ſcientiæ.

Contra. Quia dictum illud Ariſtotelis procedit de arte, in quantùm conjunctam habet rationem ſcientiæ practicæ.

Respondebis III. Objectum Logicæ habere neceſſitatem complexam, non verò incomplexam, quod ſi habet complexam non habet requiſitam ad objectum ſcientiæ.

Contra. Tum quia nihil vetat ut quod habet neceſſitatem complexam, poſſit eſſe objectum ſcientiæ, nec apparet cur non competat objecto Logicæ, etiam neceſſitas incomplexa, ſpectata penes prædicata eſſentialia & neceſſaria. Tum quia vel poteſt DEUS facere, ut Syllogiſmus conſtans tribus negativis benè concludat, vel non poteſt facere, ſi non poteſt facere? Ergò Syllogiſmus habet neceſſitatem immutabilitatemque ſufficientem ad ſcientiam, quia talem, cui oppoſitum nec DEUS facere poſſit; ſi autem hoc poteſt facere DEUS. Ergò Deus poteſt facere, ut hoc quod eſt demonſtratum, verè non ſit demonſtratum, ſed falſum. Demonſtratio enim eſt, Syllogiſmum tribus negativis conſtantem, non concludere. Tum quia vel poterant inveniſſe hoc Philoſophi, ut Syllogiſmus conſtans omnibus negativis eſſet bonus, vel non poterant, ſi non poterant. Ergò non ab inventione illorum pendet hoc; ſi poterant; Ergò Demonſtratio, quòd ex negativis nihil ſequatur, non eſt demonſtratio, ſed quod nihil ſequatur, eſt ſola, eaque deſtruibilis conventio. Oſtendat ergò oppoſitum ſentiens, poſſe probari, quòd Syllogiſmus conſtans tribus negativis, bene concludat. Unde ulterius negabitur quod objectum Logicæ, licèt haberet neceſſitatem ex ſuppoſitione finis, non habeat neceſſitatem ſufficientem ad conditionem ſcientiæ. Materia enim in Phyſica habet neceſſitatem ex ſuppoſitione finis, quod debeat conſtituere compoſitum, & tamen habet neceſſitatem ſufficientem ad rationem ſcientiæ.

Probatur. II. Concluſio. Si Logica non eſſet ſcientia, non ſcirent homines ſe ſcire bonitatem conſequentiæ, quam ſi non ſcirent, nihil omninò diſcurſivè ſcirent, immò nec hoc ſcirent, quod neſciant bonitatem conſequentiæ, quia id ſcire deberent ex diſcurſu, qui requirit ſi ſit ſcientificus, ſcientiam bonitatis conſequentiæ. Sequela probatur, quia ſi ſcirent homines, ſcirent vel per Logicam naturalem, vel per acquiſitam, nam bonitas conſequentiæ ad Logicam ſpectat: Si ſciunt hoc per acquiſitam; Ergò contra te concedis Logicam, de qua eſt quæſtio eſſe ſcientiam; ſi dicis hoc ſciri per naturalem Logicam. Ergò Logica naturalis eſt ſcientia, nonniſi enim ſcientiâ, aliquid ſcitur. Si Logica naturalis eſt ſcientia. Ergò & acquiſita, ad eum modum, quò Phyſica naturalis eſt ſcientia, ita & acquiſita.

Probatur III. Objectum Logicæ non habet eſſentiam ſuam dependenter à noſtra fictione & operatione. Ergò habet neceſſitatem ſufficientem ad ſcientiam, in qua tamen neganda fundant ſe oppoſiti. Antecedens probatur, quod habet eſſentiam ſuam, debet habere independenter ab intellectu & noſtra fictione, quia eo ipſo non haberet eſſentiam, nec de illo verificarentur propoſitiones æternæ veritatis, quæ enuntiant aliquod independens à noſtris fictionibus. Sed Objectum Logicæ habet eſſentiam ſuam, nam & definiri poteſt & non implicat contradictionem, adeoque non habet eſſentiam ex eſſentiis diſconnexis, qualis habetur in Ente rationis.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis.

I. Locus Est ex 6. Metaph. cap. 1. & 2. ubi enumerans ſcientias nullam facit mentionem Logicæ.

Respondet. Arriaga, authoritatem hanc eſſe negativam, proinde non convincere, præcipuè cum de mente Ariſtotelis aliunde conſtet. Deinde dici poteſt Ariſtotelem ibi dividere ſcientias, quæ ſunt circa res, non verò circa noſtros Conceptus. Quod verò ſcientiam Logicam dixerit, quamvis verſetur circa noſtros Conceptus, Colligere eſt ex 1. Topicorum c. 2. & 2. de genere animalium c. 6. ubi dividit quæſtionem in naturalem Moralem & Logicam, & tamen tot ſunt ſcientiæ, quot quæſtiones, imò 2. de Demonſtratione c. 1. docet, & de Topico Syllogiſmo ſciri poſſe, quia eſt Topicus.

II. Locus Est ex 5. Metaph. cap. 1. Ubi problemata inſtrumentalia dicit pertinere ad Logicam, eſſeque eam inſtrumentum. Ergò non eſt ſcientia.

Respondetur. Hoc quod eſt inſtrumentum, & quidem adhuc ſecundariò, poſſe eſſe diverſo reſpectu ſcientiam.

Respondetur. Negando Antecedens certè enim ſicut ex placito verba ſignificant res, ita etiam ex placito habent iſtam concordiam, æquè enim benè exprimi poſſent Conceptus: ſi diceremus & conveniremus in hoc quod templum ſit firmus, non poſſumus autem convenire ſine errore, ut Syllogiſmus conſtans quatuor terminis, benè concludat.

Respondetur. II. Tranſito Antecedente nego conſequentiam, deficit enim Grammatica à ratione ſcientiæ, quia non habet demonſtrationes.

Instabis II. Logicæ objectum vel eſſet neceſſarium neceſſitate complexa, hoc eſt quoad connexionem prædicati cum ſubjecto, vel haberet neceſſitatem incomplexam, hoc eſt quod habeat cauſam neceſſariam, & non poſſit aliter ſe habere. Neutrum fundat in Logica rationem ſcientiæ. Ergò &c. Minor probatur. Si neceſſitas complexa fundaret neceſſitatem ſcientiæ, fundaret etiam in artibus, certè enim lateres vel lapides, ſunt quid neceſſarium ad faciendam domum, ſi ergò neceſſitas hæc complexa, non fundat rationem ſcientiæ in artibus, nec fundabit in Logica. Non habet item objectum Logicæ neceſſitatem incomplexam, hæc enim oſtendi non poteſt.

Respondetur. Dicendo utramque haberi neceſſitatem à Logica, ſed in artibus neceſſitatem complexam, non fundare rationem ſcientiæ, quia artes qua tales, non procedunt demonſtrativè, habet item objectum Logicæ neceſſitatem incomplexam, quia eſt quid univerſale, immutabile &c.

Instabis III. Syllogiſmus qui eſt objectum Logicæ, eſt Oratio, Propoſitio item eſt Oratio, hæc habent principium in nobis. Ergò & Logicæ objectum.

Respondi ſupra, Syllogiſmus ſi ſumatur ſecundùm rationes communes non habet principium in nobis, item quod habeat principium in nobis, quoad elici tantum.

Objicitur V. In Logica ex modo operandi Logico, nihil eſt ſimpliciter neceſſarium. Ergò Logica non eſt ſcientia. Antecedens probatur. Si quid eſſet ſimpliciter & ſcientificè neceſſarium, vel maximè eſſet neceſſaria forma ſyllogiſtica. Hæc non eſt neceſſaria ut probo: Datur Syllogiſmus probabilis, qui non eſt neceſſarius etiamſi habeat formam. Ergò forma in Syllogiſmo, non eſt neceſſaria.

Respondetur. Negando Antecedens. Probationem ejus diſtinguo. Datur Syllogiſmus probabilis ratione materiæ & cauſæ concluſionis in præmiſſis expreſſæ. Concedo Majorem. Datur Syllogiſmus probabilis ratione formæ. Nego Majorem. Explico. In Syllogiſmo probabili duo ſunt, Materia & Forma. Materia ejus dico quòd non ſit neceſſaria, formam tamen ſyllogiſticam dico eſſe neceſſariam, æquè enim reſpectu demonſtrationis habet ſe forma ſyllogiſtica, ac reſpectu probabilis Syllogiſmi, nam in utraque innititur illi principio infallibili. Quæ ſunt eadem uni tertio &c. It. Dici de omni &c. nec eſt novum Syllogiſmum ratione materiæ eſſe probabilem, neceſſarium autem ratione formæ, nam Syllogiſmos format Ariſtoteles etiam in Materia erronea.

Objicitur VI. Nullus diſcurſus Logicæ, qua talis, eſt certus & evidens. Ergò Logica non eſt ſcientia. Antecedens probatur. Si eſſet aliquis diſcurſus Logicus, qua talis certus & evidens, maximè eſſet certus & evidens factus in prima figura. Sed etiam in hac figura contingit error, unde erroneus eſt iſte Syllogiſmus. Omne quod movetur currit, cadaver cum effertur movetur. Ergò cadaver currit.

Respondetur. In prima figura poſſe contingere errores ratione materiæ, vel ob non benè ponderatam vim præmiſſarum. Concedo Majorem. In prima figura poſſunt contingere errores formæ & ſervatis regulis. Nego Majorem. Nec obeſt ut aliquid ſit vera ſcientia, quantumvis ratione non benè ponderatatum præmiſſarum poſſit contingere error, eſt enim hoc evidens principium. Omne totum eſt majus ſua parte & tamen ſi non rectè intelligatur, poteſt quis induci in errorem, quod cauda gliris ſit totum, eſt enim major reliquis partibus.

Objicitur VII. Si Logica eſſet ſcientia, etiam artes eſſent ſcientiæ. Hoc falſum eſt. Ergò. Sequela probatur. Etiam artifices habent aliqua univerſalia principia v.g. in ſutoria principium hoc: craſſiora non ita citò poſſunt deteri. Ergo pro inferiori parte calceorum, ponendum craſſius corium.

Respondetur. Negando Sequelam aſſeroque ad artifices, qua tales, non pertinere univerſalia principia, ſed ſolum modum operandi præſcribere: hinc & pueris ut inquit Arriaga dum diſcunt ſutoriam, non dicitur ideò corio utaris pro ſolea, quia fortius eſt, ſed præcisè oſtenſo corio, dicitur, hoc utaris pro ſolea, hoo pro ſuperiori parte.

Objicitur VIII. Si Logica eſſet ſcientia, vel eſſet ſcientia, quà docens, & hoc non, quia multi, ſunt habitus doctivi, qui non ſunt ſcientiæ, vel quà utens, & hoc non, quia quà utens, dicit tantùm reſpectum ad dirigibile non tamen ad ſcibile, cum tamen ſcientia, dicat reſpectum ad ſcibile. Non item Logica eſt ſcientia, quà ſpeculativa, quia abſolutè non eſt ſpeculativa, & multa ſunt ſpeculativa, v. g. error, quæ non ſunt ſcientia. Non item Logica eſt ſcientia quà practica, quia quà practica dicit nonniſi operis effectionem, multa item ſunt practica, quæ non ſunt ſcientia. Ergò Logica qua practica non eſt ſcientia. Ergò abſolutè non eſt ſcientia.

Respondetur. Neutro ex his modo Logicam eſſe ſcientiam, ſed eſt ſcientia, quà eſt

no-

notitia certa & evidens, cui connectitur, quod in hac notitia non ſiſtat, ſed eam referat ad objecti productionem.

Instabis cum Maſtrio quæſt. Proœmi. n. 42. Logica utens propriè loquendo eſt habitus, quo inſtructi facilè agnoſcimus definitiones, enunciationes &c. juxta præcepta docentis Logicæ, cum ergò circa ſingularia verſetur, & res à nobis operabiles, non erit ſcientia ſed ars.

Respondetur. Sicut dum habet Logica pro objecto tres operationes, hoc non obſtante, conſiderat illas per modum unius objecti, ad quod cætera revocantur, ita & utens Logica dirigit ſingulares operationes, prout habent rationem unius in hoc genere objecti, adeoque adhuc erit ſcientia.

Objicitur IX. Objectum Logicæ poteſt benè vel malè fieri. Ergò non habet ex ſe determinata prædicata, de indeterminatis autem non datur ſcientia.

Respondetur. Objectum Logicæ ſeu operationes intellectus, antecedenter antequam ſint objectum, poſſe benè vel malè fieri, prout tamen jam fiunt ſecundùm regulas Logicæ non niſi benè fieri, acquiruntque jam tum prædicata determinata.

Instabis Cognitiones ſcientificæ habent objectum æternæ veritatis, hoc autem, quod in tempore fit, qualiter fiunt operationes intellectûs, quomodo eſt objectum æternæ veritatis.

Respondetur. Quando dicitur objectum ſcientiarum, eſſe veritatis æternæ non ſignificatur, quòd tale objectum debeat eſſe exiſtens ab æterno; ſed tantùm ſignificatur, quòd habeant objectum ſcientiæ ſive illud ſit contingens ſive neceſſarium quoad exiſtentiam, tale nihilominus, quod ſit neceſſarium, quoad eſſentialia ſua prædicata; ita ut in æternitate, nullum ſit inſtans, in quo de illo, eſſentialia illius prædicata non verificentur, ex eoque ſint æternæ veritatis. Jam autem & Logica, habet de objecto ſuo propoſitiones æternæ veritatis, nam æternaliter eſt verum Syllogiſmum conſtare tribus terminis, definitionem eſſe Orationem conſtantem genere & differentiâ.

DIFFICULTAS III.

An Logica ſit Scientia Practica an Speculativa.

Tres ſunt hac in re ſententiæ. *I.* Dicit Logicam eſſe ſpeculativam, ita Scotus, Durand. & alii. *II.* Sententia dicit Logicam eſſe practicam & eſt S. Th. Opuſc 10. in Boet. Fonſ. Molina, Arriaga. *III.* Sententia dicit Logicam eſſe partim practicam, partim ſpeculativam ita Suar. diſp. 44. ſec. 58. num. 54. Vaſq. Rubio & alii.

Dicendum Est. *Logicam eſſe practicam Scientiam.*

Probatur I. Si Logica non eſſet ſcientia practica, nulla ſcientia eſſet practica, ſed eſt aliqua ſcientia practica, nam ex una parte nihil vetat ut ſcientia ſit practica, ex altera, quodcunq; ſignum practicæ ſcientiæ inveniri poſſet, hoc oſtendet de facto Logica eſſe talem. Major probatur, quia quæcunque ratio probaret Logicam non eſſe ſcientiam practicam, probaret etiam quamcunq; aliam ſcientiam non eſſe practicam.

Probatur II ex Arriaga. Logica deſervit ad omnia ſua objecta efficienda. Ergò eſt practica. Antecedens probatur, quia omne objectum Logicæ aut eſt Terminus aut propoſitio aut argumentatio, & tamen hæc omnia fiunt ex directione Logicæ.

Probatur III. Habitus qui verſatur ſcientificè circa opus operabile & modo operabili eſt ſcientia practica, hoc enim definitivè intelligitur nomine ſcientiæ practicæ. Sed Logica eſt talis, quod enim verſetur ſcientificè probatum ſupra. Quod verſetur circa operabile modo operabili. Probatur. Quia ad tale verſari duo requiruntur. *I.* Efficiendo rem ipſam & ſic facit v. g. ſcriptor, dum manum pueri characteres formantis ducit. *II.* Præſcribendo regulas faciendi, ut cum Magiſter dicit, ſi hoc vel illud feceris erit bona conſtructio. Utrumque horum competit Logicæ. Ergò Logica verſatur circa operabile modo operabili.

Objicitur I. Illa ſcientia cujus finis eſt veritas ad nullum opus relata, non eſt practica. Sed Logicæ finis eſt talis, quia idem finis eſt inſtrumenti & principalis agentis. Sed Logica eſt inſtrumentum ſcientiarum ſpeculativarum, quarum finis veritas ad nullum opus relata. Ergò & Logicæ idem erit finis.

Respondetur. Habitum, qui nonniſi eſt inſtrumentum ſcientiarum ſpeculativarum, eſtque natus eſſe non niſi ſubordinatus per ſe ſpeculativus, & ipſe debet eſſe ſpeculativus. Logica autem eſt nonniſi permiſſivè inſtrumentum, nec per ſe ſubordinatur, quia impoſſibilibus aliis ſcientiis benè ſtare poſſet Logica.

Objicitur II. Habitus ſiſtens in cognitione, eſt habitus ſiſtens in vero ut verum eſt. Sed Logica eſt habitus ſiſtens in cognitione. Ergò.

Respondetur. Quod habitus ſiſtens in cognitione, ſed directiva operis, non ſit ſiſtens in vero ut verum eſt. Talis autem Logica.

Objicitur III. Poteſt ſolius veritatis gratia inquiri de Syllogiſmo quare ita rectè concludat, quæ inquiſitio eſt ſpeculativa, & tamen ſpectat nonniſi ad Logicam.

Respondetur. Hoc argumento multum probari, quia probatur nullam ſcientiam eſſe practicam. Directè autem dici poteſt, quod in quantùm hoc faceret. Logica, inveniretur illic æquivalenter ratio non ſiſtendi in objecto, veritatis gratia, licèt à Metaphyſico fieret id, veritatis nonniſi gratia.

Obji-

Objicitur IV. Si Logica eſſet practica reſpiceret operabile, operabile reſpicere non poteſt, quia reſpiceret ſingulare, ſingulare autem reſpicere non poteſt, reſpicit enim rationem communem & univerſalem.

Respondetur. Quod Logica non reſpiciat ſingulare quoad præceptionem, licèt reſpiciat ſingulare, quoad executionem, hocque eſt operabile. Deinde dici poſſet quod Logica, qua ſcientia, reſpiciat rationem communem, & per hoc ſalvatur ex ſenſu communi ratio ſcientiæ, ſed non reſpicit, qua practica, quia qua practica, reſpicit ſingulare, ſed etiam qua practica non importat formalitatem ſcientiæ.

Objicitur V. Logica in Angelo non eſt practica. Ergò nec in homine eſt practica.

Respondetur. Etiam in Angelo Logicam, in quantùm illa utitur in directione ſuarum operationum, præcipuè circa objecta, quæ intuitivè non videt, eſſe etiam practicam. Cæterum in quantùm Angelus noſcit Logicam noſtratem, nonniſi ſic ſumpta in illo notitia Logicæ, non eſt practica, quamvis in nobis ſit Logica practica. Ratio, quia objecto cognito non debet ſe accommodare cognitio nec ſequi conditionem illius, ſed tantum illam repræſentare; & ita de objecto materiali poteſt eſſe cognitio immaterialis & circa ſtupiditatem alicujus, poteſt ingenioſiſſima Angeli verſari cognitio. Quod ipſum in hoc reſolvitur, quia hoc ipſū eſſet extra ſphæram cognitionis, cum ejus ſphæra ſit repræſentare objectum, quale ſit: non autem æquare ſuæ entitatis conditione conditionem entis ſeu objecti circa quod verſatur. Quia verò in Angelo Logica, quam ille cognoſcit nobis ineſſe, & ejus regulæ, habent ſe per modum objecti cogniti, quantumvis illæ ſint practicæ, non erit neceſſe, ut cognitio Angeli circa illas ſit practica. Logica verò in homine non ſe habet præcisè per modum objecti cogniti, ſed quando modo Logico procedit, procedit per modum dirigentis, regulantis, præcipientis, adeoque per modum practici.

DIFFICULTAS IV.

An Logica ſit purè Practica.

Dicendum Est. *Logicam eſſe purè practicam.*

Probatur. I. Quia ut patebit ſolutione objectionum, nulli actus ſpeculativi in Logica oſtendi poſſunt.

Probatur II. Quia ſi Logica eſſet ſcientia aliquo modo ſpeculativa, ſequeretur abſurdum, quod etiam artes mechanicæ ſint ex parte, ſcientiæ ſpeculativæ, ut videre erit retorquendo argumenta oppoſitorum.

Probatur III. Quia ex una parte nihil repugnat dari aliquam ſcientiam purè practicam, repugnantiaque quæ id oſtenderet, potiùs probaret nullam ſcientiam poſſe eſſe practicam, ex altera parte quidquid pro nota purè ſcientiæ practicæ adferri poteſt, illa ſerviet pro Logica.

Objicitur I. Actus qui non verſantur circa objectum operabile, non ſunt practici. Sed dantur aliqui actus Logici qui non verſantur circa objectum operabile. Ergò illi non ſunt practici. Ergò ſpeculativi. Minor probatur. Actus, qui verſantur circa objectum jam factum, non verſantur circa objectum operabile, ſed dantur actus, qui verſantur circa objectum jam factum Ergò &c.

Respondetur. I. Retorquendo argumentum de calceo jam facto quem conſiderat ſutor, quæ conſideratio in ſutore per objicientem eſſet ſpeculativa.

Respondetur II. Negando minorem. Probationis ejus diſtinguitur Major. Actus qui verſantur circa objectum jam factum, non dirigendo hanc cognitionem ulterius ad alius objecti effectionem, non verſatur circa operabile. Concedo Majorem. Dirigendo hanc cognitionem ad alius objecti effectionem. Nego Majorem, diſtinctaque Minori. Nego conſequentiam.

Responderi Potest Aliter ad imaginationem Arriaga hic diſp. 3. ſec. 3. num. 25. diſtinguendo Majorem. Sed dantur aliqui actus Logicæ, qua Logica eſt, qui verſantur circa jam factum objectum. Nego Minorem; ſed dantur aliqui actus Logicæ prout illa eſt conjuncta cuidam experimentali ſcientiæ, qui verſentur circa jam factum objectum. Concedo Minorem, Diſtinctoq; conſequenti, Nego conſequentiam.

Explico Distinctionem. Interdum pro ſe ſola accipitur Logica, interdum prout conjungitur ſcientiæ experimentali, quę noſcit, rem jam exiſtentem, quà exiſtens eſt. Logica ergò quà Logica eſt, nego quòd cognoſcat jam factum; ſed prout experimentali ſcientiæ jungitur Logica, dico quod ex accidenti & ratione alterius cognoſcat jam factum. Res ut clarior fiat accipiamus ſub exemplum definitionem bonam, quæ prout jam facta eſt cognoſcatur, & exprimamus hanc cognitionem his verbis: *Hæc definitio eſt bona*, intercedet hic talis diſcurſus: Definitio quæ explicat rei naturam eſt bona, & hæc cognitio eſt Logica. Sed hæc definitio explicat rei naturam, hæcque cognitio non eſt Logica, ſed eſt ſcientiæ experimentalis inferturque concluſio. Ergò hæc definitio eſt bona. Porrò hanc Minorem non eſſe Logicam, ita probo: Similis eſt hæc Minor, Minori hujus Syllogiſmi. Fundamenta ſupra petram ſunt fundamenta ſolida, quæ cognitio eſt architectonica Sed hæc fundamenta ſunt ſupra lapidem, & hæc Minor ad viſum pertinet, qui nihil ſcit de architectonica. Ergò hæc fundamenta ſunt bona. Quod ſi hæc Minor, ut videre eſt, non eſt architectonica. Ergò neque illa Logica.

Instabis I. Illa objecta jam facta ex motivo Logico conſiderantur. Ergò conſiderantur à Logica, quà Logica eſt.

Digitized by Google

Respondetur. Negando Antecedens, ſicut enim ex motivo architectonico non conſideratur fundamentum ſupra petram poſitum, ita nec ex motivo Logicæ, conſiderabitur objectum, jam factum.

Instabis II. Fieri poteſt ut conſideratio v. g. definitionis jam factæ, nullo modo ordinetur ad ſimilis definitionis effectionem. Ergò cognitio illa verè erit ſpeculativa.

Respondeo I. Invertendo argumentum de calceo jam jacto, de quo jam ſpeculatio per ſe poterit eſſe in ſutore.

Respondetur II. Fieri poteſt ut conſideratio definitionis jam factæ non ordinetur formaliter ad alius objecti effectionem. Concedo Antecedens. Fieri poteſt, ut non ordinetur vel formaliter vel æquivalenter & virtualiter. Nego Antecedens & conſequentiam. Dicoque dupliciter poſſe ordinari cognitionem objecti jam facti ad effectionem ſimilis. Primò formaliter hoc eſt per modum imperii, dicendo ſi volueris facere definitionem, fac talem qualem factam vides. *II.* Poteſt ordinari ad opus cognitio definitionis factæ æquivalenter & virtualiter; quia ſcilicet illa cognitio objecti jam facti eſt talis, vi cujus & virtute, moveri poteſt cognoſcens, ad imperium illud formale imperans effectionem ſimilis operis.

Quod ſi quæras quid repugnet dicere ſutoriam eſſe ſpeculativam in re. Reſpondeo repugnare, dici ſutoriam eſſe ſpeculativam, quia quicunque illius actus, eſt aut formalis aut virtualis aut æquivalens directio operis, & ſi quæ illis intercedit ſpeculatio, illa non ſpectat ad ſutoriam, ſed ad Phyſicam naturalem aut alium aliquem habitum.

Instabis III. Si cognitio illa de objecto jam facto, eſt æquivalenter practica, dicam omnem cognitionem eſſe practicam quod eſt abſurdum.

Respondeo. Negando fore omnes actus practicos, quantumvis æquivalenter ſit practicus actus Logicæ definitionem jam factam conſiderantis, quia multi actus ſunt, qui nullo modo poſſunt eſſe practici, ut quod DEUS ſit DEUS, quod album ſit album. Tradidi ſupra, ubi explicui rationem practici regulam univerſalem dignoſcendi, qui actus eſſentialiter ſit practicus, quòd hoc ſit internoſcendum ex eo; an circumſcripta omni ſpeculatione, & retenta ſola ratione practici habeat adhuc ſcientia finem per ſe intentum in verſando circa illud objectum. Conſulantur dicta ſuperius, ubi de ratione communi practici & ſpeculativi agebamus.

Objicitur II. Actus qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes, non ſunt circa objectum operabile, ſed dantur actus Logici, qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes. Ergò dantur actus, qui non ſunt circa operabile. Ergò ſunt ſpeculativi. Major probatur. Illud, quod neceſſariò eſt, non eſt objectum operabile. Ergò actus, qui verſantur circa proprietates neceſſariò ex ſubjecto dimanantes, non ſunt circa operabile. Minor probatur. Actus Logici, qui demonſtrant definitionem clariorem eſſe definito; Item, quòd ſcientiam generet demonſtratio, ſunt actus circa proprietates neceſſariò fluentes. Ergò &c.

Respondetur diſtinguendo Majorem. Actus, qui verſantur circa paſſiones neceſſariò dimanantes non ordinando hanc cognitionem ad ſimilis objecti, ex quo ſimiles fluant paſſiones effectionem, illi actus non verſantur circa operabile. Concedo Majorem. Si ordinetur hæc cognitio ad ſimilis objecti effectionem, ex quo fluant ſimiles paſſiones. Nego Majorem, Diſtinctaque minori nego conſequentiam. Vel ſecundò diſtinguo Minorem: Dantur actus Logici quà Logici, circa paſſiones neceſſariò dimanantes, Nego Minorem. Dantur actus Logici, prout conjuncti ſcientiæ experimentali. Concedo Minorem, Diſtinctoque conſequenti, Nego conſequentiam.

Objicitur III. Actus, qui appellantur æquivalenter practici, vel ſunt ita æquivalenter practici, ut ſint formaliter practici, vel tantum ut ſint virtualiter practici, ſi actus illi Logici æquivalenter practici, ſunt formaliter practici. Ergò & principium hoc Phyſicum: Ignis approximatus calefacit, utpote æquivalens huic: Si vis calefieri aliquid, approxima igni, erit inquam hoc principium formaliter practicum; Si autem actus ille Logicæ æquivalenter practicus, eſt virtualiter practicus. Ergò eſt formaliter ſpeculativus, nam quod non eſt formaliter practicum, eſt formaliter ſpeculativum.

Respondeo. Illos actus æquivalenter practicos, non eſſe formaliter practicos, ſed virtualiter, non ſequitur tamen eſſe illos formaliter ſpeculativos, Ratio eſt, quia ex Termino negativo (excepto infinitante) non poteſt inferri terminus poſitivus, & ita v. g. quia de aliquo dicitur non eſt album, non rectè infertur eſſe illud nigrum, hinc dicitur viride non eſſe album & tamen rectè non infertur. Ergò eſt nigrum. Cum ergò de virtualiter practico dicitur, tanquam terminus negativus, quòd non ſit formaliter practicum, non rectè infertur: eſſe formaliter ſpeculativum. Ad illum actum quod attinet: ignis approximatus urit, dico hunc actum in Phyſica eſſe ſpeculativum, ille enim non attendit effectionem operum, quantumvis in aliquo alio habitu ſubordinato, poſſit hoc eſſe Principium practicum.

Quæres. *An domus v.g. quæ eſt objectum demonſtrationis architectonicæ, exigat pro ſua parte dirigi à demonſtratione*, ita, ſicut demonſtratio architectonica de domo, exigit eſſe directiva architecti.

Re-

Respondeo. Domum ſcientificè ædificabilem, exigere ſcientificè ædificari, & dirigi ab illa vel ſimili demonſtratione, quantumvis domus, ſimpliciter non exigat fieri, & dirigi in ſui poſitione, aliqua demonſtratione; neque enim implicat ut fiat domus à fabro, non ſcientificè operante. Addo poſſe plura exigere demonſtrationem de domo facienda, quàm exigat ipſa domus, hinc demonſtratio exigit eſſe ſpiritualis, non verò domus, Syllogiſmus item non exigit fieri à Logica artificiali, cum poſſit fieri ab ipſo intellectu, licèt ægre & cum difficultate, & tamen Logica artificialis, de Syllogiſmo, neceſſario & eſſentialiter reſpicit Syllogiſmum.

Cæterum quando nego Logicam eſſe ſpeculativam, non ago hic de Logica, prout à Profeſſoribus traditur, nam ita accepta habet multas materias metaphyſicas, adeoq; ſpeculativas, ſed ago de Logica, in quantùm agit de terminis, propoſitionibus, argumentatione &c.

DIFFICULTAS V.

An Logica ſit ars, an facultas.

Suppono I. Ariſtotelem 6. Metaph. cap. 4. Artem ita definiviſſe. *Eſt habitus cum recta ratione effectivus, circa ea, quæ eſſe poſſunt & non eſſe, quorum principium eſt in eo, qui facit non in eo quod efficitur.*

Suppono II. *Quid ſit actio quid factio*, & dico inprimis has duas voculas condiſtinctas eſſe ab Ariſtotele 9. Metaph. ut eum citat Suarez. diſp. 44. Sec. 13. num. 28. *I.* Per actionem ſignificatur actus moraliter dirigibilis, per factionem verò ſignificatur actus artificioſè dirigibilis. Hunc ſenſum Ariſtoteles innuit 6. Metaph. cap. 1. ubi dicit: *Idem eſſe agibile & eligibile. II.* Per actionem ſumit Ariſtoteles, actus immanentes, per factionem autem actus transeuntes, ſumitur hæc acceptio ex 9. Metaph. cap. 9. *III.* Per actionem ſignificatur actio quæ non relinquit poſt ſe opus. Factio autem ſignificat actionem quæ relinquit poſt ſe opus externum, ita innuit Ariſtoteles lib. 1. Magnorum Moralium cap. ultimo.

Suppono III. Ariſtotelem diviſiſſe artes in ſerviles ſeu Mechanicas, qualis eſt ſutoria, ſartoria &c. & in liberales qualis Rethorica, Poetica &c. & in medias qualis architectonica, militaris, nautica &c. His ſuppoſitis.

Dicendum Est I. Logicam prout dirigit operationes ſine demonſtratione eſſe propriè artem. Ita Suarez initio diſp. 36. Vaſquez. Rubio contra Vallium.

Probatur I. Ratione fundata in diviſione habituum facta ab Ariſtotele. Logica prout dirigit operationes ſine demonſtratione neque eſt prudentia, cum non dirigat actus prout ſunt moraliter honeſti, neque eſt ſcientia practica, cum ſupponatur procedere non demonſtrativè. Neque eſt habitus principiorum, cum attendat etiam ad Concluſiones neque eſt tunc cum dirigit ſcientia ſpeculativa, cum directio ſit Praxis. Ergò eſt Ars.

Respondebis. Sufficit quod revocetur ad ſcientiam, ſed

Contra Est. Non poteſt revocari ad ſcientiam, quod nullo modo eſt ſcientia, ſed quod demonſtrativè non procedit ut hic ſupponitur Logica non procedere demonſtrativè. Ergò non poteſt revocari ad ſcientiam. Per hoc tamen non nego diverſo reſpectu, prout ſcilicet demonſtrativè procedit Logica, illam eſſe ſcientiam.

Probatur II. Habitus cum recta ratione factivus, eſt Ars. Sed Logica eſt habitus cum recta ratione factivus. Ergò eſt Ars. Major eſt Ariſtotelis. Minor probatur. Habitus qui habet pro objecto actiones artificioſè dirigibiles, eſt habitus factivus. Sed Logica habet pro Objecto operationes artificioſè dirigibiles. Ergò &c. Minor inferius probabitur. Major autem probatur authoritate Ariſtotelis, qui 6. Metaph. cap. 1. factionem appellat artificioſam directionem.

Probatur III. Omne practicum eſt aut factivum aut activum. Ergò & Logica aut eſt factiva aut activa, Sed non eſt activa, non enim eſt circa voluntatis actus. Ergò eſt factiva. Omne factivum eſt ars. Ergò & Logica eſt ars. Confirmatur. Ob quamcunque rationem habitus verſans circa materiam externam eſt Ars, ob eandem benè poteſt dici eſſe Ars etiam habitus, quia habet pro materia operationes immanentes, circa quas non demonſtrativè verſatur.

Objicitur I. Ars eſt circa factibilia quæ relinquunt poſt ſe opus. Logica non eſt circa factibilia, quæ relinquunt poſt ſe opus. Ergò Logica non eſt Ars.

Respondetur. Negango Majorem, non enim hoc exigebat Ariſtoteles, ut vidimus ſuppoſito primo.

Objicitur II. Si Logica eſſet Ars non eſſet ſcientia. Sed eſt ſcientia. Ergò non eſt Ars.

Respondetur. Diverſo reſpectu habitum practicum, poſſe eſſe ſcientiam, & poſſe eſſe artem, erit ſcientia in quantùm demonſtrativè procedit; erit Ars quatenus inducit formam quandam artificiatam per ſua dictamina & regulas, quando verò negat Ariſtoteles, Artes eſſe ſcientias, negat hoc de artibus vel mechanicis, vel de artibus reduplicativè acceptis.

Objicitur III. Si Logica eſſet Ars, & ſimul ſcientia. Ergo omnis Ars poteſt eſſe ſcientia.

Respondeo. Nullam eſſe conſequentiam, quia eſt à particulari ad univerſalem, & ſicut mala eſt hæc conſequentia. Petrus ſedet. Ergo omnis homo ſedet. Mala item iſta. Metaphyſica eſt ſapientia. Ergo & omnes alii habitus. Ita

Digitized by Google

& iſta Conſequentia eſt nulla, Logica, ita eſt Ars, ut ſimul ſit ſcientia. Ergò & omnis Ars, poteſt eſſe ſcientia. Porrò non convenit (ut dixi ſupra) aliis artibus procedere modo ſcientifico, & demonſtrativè, quod quia competit Logicæ, hinc Logica ita eſt Ars, ut ſimul ſit ſcientia.

INSTABIS. Bona eſt hæc conſequentia. Petrus eſt homo rationalis. Ergò & omnis homo eſt rationalis. Ergò etiam bona eſt hæc conſequentia. Logica, quæ eſt Ars, poteſt eſſe ſcientia. Ergò & reliquæ poſſunt eſſe ſcientiæ.

RESPONDETUR. Negando conſequentiam, & dico bonam eſſe conſequentiam à particulari ad univerſale, quando prædicatum convenit ſubjecto reduplicativè accepto v.g. Bucephalus qua Bucephalus, eſt hinnibilis. Ergò & omnis equus eſt hinnibilis. Mala autem hæc conſequentia. Pegaſus currit Ergò omnis equus currit, quia currere non competit ſubjecto reduplicativè accepto. Cum ergò Logicæ, qua Ars eſt, non competat hoc prædicatum: Scientia, ideò quantumvis illa ſit ſcientia, malè infertur alias artes eſſe ſcientias.

OBJICITUR IV. Si Logica eſt Ars. Ergò & Phyſica & Metaphyſica eſt Ars. Sequela probatur. Ideo Logica eſt Ars, quia efficit operationes rectas. Sed etiam Phyſica & Metaphyſica efficit operationes rectas. Ergo &c.

RESPONDETUR. Negando Sequelam. Logica enim non ideo eſt Ars, quia operationes rectas efficit elicitivè, ſed quia efficit operationes rectas directivè, & regulativè, quod nulli competit, præter Logicam.

INSTABIS. Ethica non eſt Ars. Ergo neque Logica.

RESPONDETUR. Negari poſſe quod in re, Ethica non ſit Ars, inducit enim formam quandam bonitatis, in voluntatis actus, per ſua dictamina.

OBJICITUR V. Si Logica eſſet Ars, deberet habere pro objecto ea quæ eſſe, & non eſſe poſſunt, & quorum principium in nobis eſt. Sed Logica non habet objectum tale, verſatur enim circa univerſale, cujus principium non habetur in nobis.

RESPONDETUR. Logicam qua ſcientia eſt, verſari circa univerſale, ſecus qua Ars.

DICENDUM EST II. *Dari ſuppoſitiones in quibus Logica non poteſt appellari facultas.*

PROBATUR. Concluſio, quia ſi per facultatem, intelligas potentiam naturalem dantem ſimpliciter poſſe, hoc ſenſu Logica artificialis, non eſt facultas. Ratio, quia Logica artificialis eſt ſolum facilitans, & ſolum præſupponens, non dans poſſe, ſi per facultatem, intelligas diſpoſitionem indifferentem, ad bonum & malum, verum & falſum, hoc ſenſu Logica, non eſt facultas. Ratio, quia Logica eſt virtus intellectus, ſi virtus intellectus, debet eſſe diſpoſitio perfecti ad optimum; ſi per facultatem, intelligas habitum probabiliter non niſi circa utramque partem diſcurſivum, hoc ſenſu Logica non eſt facultas; Ratio, quia artificium formæ non eſt probabile, ſed demonſtrativum & neceſſario concludens poſito aſſenſu præmiſſarum.

DICENDUM EST III. *Poſſe ſuo modo Logicam appellari facultatem.*

PROBATUR. Quia nomine facultatis venit etiam facilitatio potentiæ ad actum perfectum, ut videre eſt in facultate Oratoria, Poetica &c. Jam autem facilitat Logica potentiam in definiendo, dividendo, &c.

QVÆSTIO II.

De Differentia Logicæ.

DIfferentia Logicæ petenda ex objecto, hoc autem aliud eſt Materiale, aliud Formale.

DIFFICULTAS I.

De Objecto materiali Logicæ.

MAteria Phyſica habet rationem prioris reſpectu formarum materialium, quæ educuntur è potentia Materiæ, habet etiam rationem prioris reſpectu animæ rationalis, quia quamvis anima rationalis creetur, creatur tamen ad exigentiam diſpoſitionum in Materia receptarum, ratione quarum exigentiarum Materia, etiam reſpectu animæ rationalis, habet rationem prioris. Ex hac proportione objectum materiale, præ formali, habet rationem prioris. Hinc etiam de objecto materiali, præcedet tractatio, tractationem de objecto formali.

Punctum Difficultatis I.

An Operationibus Intellectus competat eſſe materiale Objectum Logicæ.

DICENDUM EST. *Operationes intellectus eſſe objectum Logicæ*, ita Schola Thomiſtica & Nominales cum illis Suar. diſp. 19. Metaphyſica.

PROBATUR I. Concluſio autoritate Ariſtotelis, qui Logicæ ſuæ partialis quam elaboravit, objectum, ponit operationem intellectus, hoc eſt argumentationem, totusque eſt de reliquo in præſcribendis regulis definitionis, diviſionis, adeoq; dirigendis operationibus intellectus. &c. Idem ſentit D. Th. 1. poſter. lect. 1. *Sicut ex hoc quod Ratio de actu manus ratiocinatur, adinventa eſt ars ædificatoria vel fabrilis, per quam homo ordinatè & faciliter hujus actus exercere poteſt. Eadem ratione Ars quædam neceſſaria eſt, quæ ſit directiva ipſius actus rationis, per quam ſcilicet homo in ipſo actu rationis ordinatè & faciliter & ſine errore procedat, & hæc eſt Ars Logica, id eſt rationalis ſcientia, quæ non ſolum rationalis eſt, ex hoc quòd eſt*

eſt ſecundùm rationem (quod eſt omnibus artibus commune) *ſed etiam ex hoc, quod eſt circa ipſum actum rationis, ſicut circa propriam materiam.*

PROBATUR II. In quod primò & per ſe inducitur ratio formalis principaliter & per ſe intenta à Logica, illud eſt objectum materiale Logicæ, hoc enim venit nomine materialis, ſed in operatione intellectus primò & per ſe inducitur ratio formalis, principaliter intenta à Logica, hoc eſt rectitudo operationum, de quo infra. Ergò

PROBATUR III. Si Objectum materiale Logicæ non ſunt operationes, vel ſiunt omnes bonæ, & ſic impoſſibile erit ponere Syllogiſmum non in forma, vel omnes malæ, & ſic non erit poſſibile ponere argumentum in forma, vel ſiunt interdum bonæ, interdum malæ. Ergò ſequitur illas eſſe objectum materiale. Quod ipſum probatur. Operationes quæ ſe habent per modum materiæ phyſicæ, ſunt objectum alicujus ſcientiæ, quæ autem poſſunt habere nunc hanc formam bonæ operationis, nunc hanc formam malæ, habent ſe per modum materiæ phyſicæ. Ergò erunt objectum alicujus ſcientiæ, non alius autem, quàm Logicæ. Cujus enim?

RESPONDEBIS I. Operationes conſiderari ab Animaſtica.

CONTRA EST. Tum quia concedo illas conſiderari ab Animaſtica, ſecundùm quod ſunt motus animæ, ſed non qua rectas vel non rectas. Tum quia Animaſtica eſt ſcientia ſpeculativa, hic autem agitur de conſiderativo practico. Tum quia ex eo, quòd conſiderentur ab Animaſtica, non rectè infertur eas non conſiderari à Logica, cum materiale objectum, ad plures ſcientias referatur.

RESPONDEBIS II. Intellectus non eſt capax erroris poſitivi, ſed ſolum negativi, quia tunc ſolum cenſetur intellectus poſitivè errare circa objectum, quando aliter illud concipit, quàm illud ſibi ſit unitum. Errare autem negativè dicitur, quando intellectus non omninò pertingit ad medullam rei.

CONTRA EST. Quidquid ſit an poſitivè errare poſſimus, cur ad hunc errorem negativum tollendum, non objicientur Operationes, ipſi Logicæ, tanquam abolitivæ illius erroris.

RESPONDEBIS III. Poſito errore intellectus ſufficit quod intellectus dirigat ſeipſum. Conſequenter huic directioni tanquam materiale, non erit neceſſe objici operationes intellectus.

CONTRA. Concedo ſufficere intellectum ad poſſe ſimpliciter ſe dirigere, ſed nego, quòd ſufficiat ad facile poſſe; & ſicut ſufficit intellectus ad ſimpliciter poſſe demonſtrationum Metaphyſicarum, & tamen ad facile poſſe earundem requiritur ſcientia Metaphyſica, ita requiretur Logica ad facile poſſe dirigere Operationes.

OBJICITUR I. Operationes Logicæ non ſunt objectum Logicæ. Sed operationes intellectus ſunt operationes Logicæ. Ergò non ſunt objectum Logicæ. Major probatur. Illud quod non poteſt eſſe ſpecificativum Logicæ, non eſt objectum Logicæ. Objectum enim ſpecificativum debet eſſe. Sed operationes Logicæ non ſunt ſpecificativum Logicæ. Ergò non poſſunt eſſe objectum Logicæ. Minor immediata probatur. Quod eſt ſpecificativum Logicæ debet eſſe, prius Logica, nam ſpecificativum, eſt per modum cauſæ formalis, cauſa autem eſt prior ſuo effectu cum tamen operationes Logicæ non ſint prius Logica, utpote effectus & productum à Logica. Quod autem operationes intellectus ſint operationes Logicæ exinde probatur. Quia ſimplex Apprehenſio, Compoſitio & Diviſio, Illatio item, ſunt operationes intellectûs, & tamen eædem ſunt Operationes Logicæ.

RESPONDETUR. Argumentum non petere concluſionem directè, cum procedat de ſpecificativo ſcientiæ, quod non competit per ſe loquendo & ordinariè materiali objecto. Ipſe etiam medius terminus non concludit, quia licet operationes Logicæ elicitivè & in genere efficientis, ſint poſteriores Logica, præſuppoſitivè tamen & in genere cauſæ finalis ſunt priores Logica, imò contingit univerſaliter in omnibus habitibus practicis, ut ponant & efficiant ſuum objectum, adeoque ut in genere cauſæ efficientis, ſit objectum, poſterius illis.

INSTABIS. Operationes artis non ſunt objectum artis. Ergò nec operationes intellectus & Logicæ, erunt objectum Logicæ.

RESPONDETUR. Antecedens eſſe verum de artibus, quæ mediis operationibus relinquunt poſt ſe opus, ut v. g. Sartoria veſtem, in qua illa ultimo conquieſcit, ſed ſi ſit ars non relinquens poſt ſe opus, ea habebit pro objecto operationes, ut ars ſaltandi operationes ſaltus. Idq; ex eo, quia cum non ſint natæ relinquere poſt ſe opus, poterunt tanquam in fine adeoq; tanquam in objecto quieſcere in illis operationibus. Jam autem Logica non relinquit poſt ſe opus ullum.

OBJICITUR II. Materiale objectum Logicæ ſunt præcepta Logica. Ergò non operationes intellectus. Antecedens probatur. Inſtrumenta Logicæ debent eſſe objectum Logicæ. Præcepta Logicæ ſunt inſtrumentum Logicæ. Ergò debent eſſe objectum Logicæ. Major probatur. Artis inſtrumentariæ objectum, debent eſſe inſtrumenta. Logica autem eſt ars inſtrumentaria.

RESPONDETUR. Id ad maximum procedere de arte per ſe inſtrumentaria, quod non competit Logicæ, quia quamvis deeſſent aliæ ſcientiæ, poſſet adhuc eſſe Logica. Deinde etiam ars inſtrumentaria, debet habere pro objecto inſtrumenta quæ facit, non per quæ facit; jam autem præcepta ſunt inſtrumenta, per quæ operatur Logica, & ſicut artis inſtrumentariæ,

quæ ſit procuſiva malleorum, malleus cudendus eſt objectum, non quo cudit, ſed qui cuditur, ita & in præſenti non id quo facit Logica, erit objectum; Sed quod facit: præcepta autem ſunt id quo facit, ſeu dirigit operationes.

Objicitur III. Frænifactoriæ objectum v. g. eſt frænum, fræni autem objectum eſt equus regendus, qui nullo modo ſpectat ad frænifactoriam, niſi remotè. Ergò & ipſæ operationes intellectûs, non ſpectabunt ad Logicam, niſi remotè, licèt ipſa præcepta ordinentur ad operationes.

Respondetur. Cum Logica per ſe non ſit ars inſtrumentaria, non debet ſubeſſe omnibus proprietatibus artis inſtrumentariæ. Deinde artes inſtrumentariæ ſunt quædam, quæ pro ultimo fine habent nonniſi inſtrumenta, ut adducta frænifactoria & aliæ inſtrumentariæ ſunt quæ per ſe expetunt tanquam finem & bonum ſuum, objecta ipſorum inſtrumentorum. Sic fabri inſtrumenta ſunt mallei, forcipes &c. quorum inſtrumentorum objecta, ſunt etiam alii mallei, forcipes &c. Logica ergò ita habet pro objecto inſtrumenta, hoc eſt præcepta, ut ſimul etiam habeat pro objecto, & ipſum illud ad quod tendunt illa inſtrumenta, hoc eſt operationes intellectus. Tunc autem inſtrumentaria Ars habet pro objecto objectum inſtrumenti, quando ipſum illud objectum, eſt ſimile ipſi inſtrumento, poteſtque etiam in illo conſequi finem, quem intendit.

Objicitur IV. Objectum ſenſuum non eſt ſenſatio ſed ſenſibile, & auditus objectum non eſt auditio ſed ſonus. Ergò & objectum Logicæ non eſt operatio, ſed operatum potius aliquod.

Respondetur. Hoc operatum eſſe ipſam operationem, quo autem operatur eſſe præcepta, ſicut quo auditur eſt auditio, ſonus autem eſt id, quod auditur. Deinde cum præter operationes nihil poſſit oſtendi in Logica ad quod attendat, non erit neceſſe recurrere ad opus aliquod in Logica; in auditione autem præter auditionem ipſam, eſt oſtendere ſonum, ſeu quod auditur. Denique diſparitas eſt, quia objecta ſenſuum debent eſſe quid extrinſecum ſenſibus & ſenſationibus, proindeque ſenſationes hoc objectum eſſe non poſſunt, non eſt autem neceſſe ponere objectum Logicæ aliquod extrinſecum.

Objicitur V. Operationes artis à nullo alio fiunt quam ab arte, ut cantatio artificioſa non fit niſi à Muſica, & tamen operationes intellectûs, fiunt ab aliis ſcientiis v. g. Metaphyſica.

Respondetur. Operationes artis cum ſuo formali ſpectatas, non fieri niſi ab arte, ſecus ſi ſint ſine formali ſuo. Jam autem cum formali Logicæ, qua tali, nulla ſcientia producit operationes intellectus, ſed id ſpectat ad Logicam.

Punctum Difficultatis 2.

An prima operatio ſit Objectum materiale Logicæ.

Præmitto I. *Quid ſit prima Operatio*, quod ſcilicet ſit ſimplex apprehenſio objecti.

Præmitto II. Ex Arriaga hic diſp. 2. num. 36. *Eſſe aliquas apprehenſiones neceſſario rectas.* Ratio, quia etiam ſunt aliqua judicia omninò & neceſſariò recta, v. g. Judicium de notitia, quam in me experior.

Præmitto III. Ex Oviedo hic Controv. 2. num. 25. *duplices eſſe apprehenſiones*, alias ſimplices, alias compoſitas. Simplices ſunt, quæ rem apprehendunt per modum unius, ſive in re unum ſit quale eſt, Ens ut ſic, ſive ſit per modum nonniſi unius, quale eſt rationale continens in ſe plures formalitates; Compoſitæ autem apprehenſiones ſunt, quæ objectum inſtar duorum apprehendunt, ut cum apprehenditur animal rationale per modum condiſtinctorum, etiamſi hæc realiter identificata ſint.

Præmitto IV. *Veritatem eſſe conformitatem cum objecto*, falſitatem verò eſſe difformitatem cum eodem, quæ conformitas ſi ſit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas complexa, ſi verò non ſit per modum affirmationis aut negationis, erit veritas incomplexa.

Præmitto V. *Dari in prima apprehenſione veritatem incomplexam.* Ratio. Tum quia ita Ariſtoteles lib. 3. de Anima, tex. 26. ubi expreſsè ait: *Intellectum, qui eſt intellectus ipſius Quid eſt*, ſeu eſſentiæ, *verum eſſe & non aliquid de aliquo enuntiare.* Ergò habet veritatem prima apprehenſio, non complexam, quia hæc eſt ſecundum affirmationem & negationem. Ergò incomplexam. Tum quia non apparet ex quo fundamento connectantur tantùm inter ſe conformitas cum objecto & enunciatio aut illatio. Ergò poterit connecti etiam cum apprehenſione. Tum quia veritas eſt conformitas cognitionis cum objecto. Sed poteſt eſſe conformitas cognitionis cum objecto, ſine omni affirmatione & negatione. Ergò illo etiam in prima operatione dabitur. Ex hoc explicabitur Ariſtoteles, qui 9. Met. tex. ultimo videtur ſentire, quod in ſimplicibus non ſit verum & falſum, intelligendus enim eſt de vero vel falſo complexo.

Dices cum Mauro, qu. 58. Veritas non eſt quæcunque ſimilitudo, ſed ſimilitudo perfecta, per quam res dicitur eſſe ſicuti eſt, ſimplex autem apprehenſio non dicit rem eſſe ſicuti eſt, quia cum nihil affirmet, nihil dicit.

Respondetur. Neg. Major. Veritas enim non definitur per perfectam conformitatem ſed per conformitatem. Probaret etiam hoc argumentum, quod nec in ſecunda operatione ſit veritas, quia rem ita ſe habere perfectius dicit

cit tertia operatio, quia nunquam negabiliter. Hinc ſufficiet ſimilitudo perfecta, non per incluſionem ſimilitudinis alicui alteri debitam, ſed ſimilitudinis, cui nihil deſit debiti, ad talem modum ſimilitudinis, hoc autem competet etiam primæ operationi.

Respondebis. Cum Vaſqv. eſſe in prima operatione veritatem, ita ſicut in Medicina ſanitatem, cauſando illam: ita prima operatio cauſat veritatem aſſumpta ad rationem ſecundæ operationis.

Contra. Tum quia non eſt ratio, cur in ſe ipſa prima operatio non ſit vera. Tum quia illi etiam in ſe ipſa ſpectatæ competit conformitas cum objecto. Tum quia prima operatio non ſolum eſt ſimilitudo intentionalis cauſaliter ſed & formaliter. Ergò & conformis erit objecto non ſolum cauſaliter, ſed & formaliter.

Præmitto VI. *Non dari per ſe falſitatem in prima operatione.* Ratio ex 9. Metaphyſicorum tex. 22. Quando intellectus apprehendit aliquod objectum vel apprehendit illud, quod apprehendit, vel non apprehendit, non poteſt dici quod non apprehendit, cum ſupponatur apprehendere. Ergò apprehendit illud. Ergò verè apprehendit, aliàs non illud apprehenderet quod apprehendit. Idem ſic proponitur. Nulla prima apprehenſio, poteſt eſſe difformis objecto apprehenſo. Ergò nulla poteſt eſſe falſa. Antecedens probatur. Si aliqua apprehenſio eſſet per ſe difformis objecto, & eſſet apprehenſio objecti illius & non eſſet, eſſet ut ſupponitur, & non eſſet, quia hoc ipſo non illud objectum apprehenderet, cui tu dicis illam difformari apprehenſionem, ſed apprehenderet objectum longè aliud.

Præmitto VII. *Primam Operationem eſſe per accidens falſam.* Ratio, quia ſi comparetur illa apprehenſio cum alio objecto condiſtincto ab illo, quod apprehendit, vel quod apprehendere deberet, erit illi difformis. Sic v. g. repræſentatio aſſæ columbæ in eſſe volantis, eſt repræſentatio vera aſſæ columbæ volantis, ſi tamen comparetur cum columba, quæ aſſa non volat, erit illi difformis. Jam autem comparatio operationis intellectus, ad objectum, circa quod illa non verſatur, eſt comparatio per Accidens.

Dices I. Poteſt prima apprehenſio repræſentare rem non ſicut eſt in ſe, videlicet repræſentare aurum pro aurichalco. Ergò poteſt eſſe per ſe falſa.

Respondetur. Poteſt prima apprehenſio repræſentare rem comparata ad objectum non apprehenſum, non ita ſicuti eſt. Concedo Antecedens, poteſt comparata ad objectum apprehenſum. Nego Antecedens & Conſequentiam. Vide præmiſſum 7.

Dices II. Si in prima operatione non eſſet per ſe falſitas. Ergò neque erit in ſecunda.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia difformitas, quæ deberet eſſe in prima operatione, quæ eſt apprehenſio objecti, non debet comparari ad rem prout eſt à parte rei, ſed ad rem, prout eſt quid apprehenſum, apprehenſio namque & apprehenſum ſunt correlativa, ſe neceſſario & non aliud quid reſpicientia, ad eum modum, quo ratio Patris, non aliud reſpicit quam rationem Filii. Quia autem difformitas, quæ deberet eſſe per ſe in prima operatione, quæ definitivè eſt apprehenſio objecti, eſt impoſſibilis reſpectu apprehenſi, neceſſario enim apprehenſum apprehendit, impoſſibilis etiam erit illi operationi & falſitas. Jam autem difformitas ſecundæ operationis, non debet ſpectari, ſecundum ordinem apprehenſionis ad apprehenſum, ſed ſecundùm rem prout eſt à parte rei, hinc dicere ſolemus cum falſum aliquid aſſeritur; Tibi ita videtur, ſed res aliter ſe habet. Et hoc depoſcit vel ipſa natura ſecundæ operationis, quæ eſt per modum compoſitionis vel diviſionis rerum ipſarum prout ſunt, non noſtrarum apprehenſionum, proceditque per modum Judicii, judicium autem non debet eſſe ex apprehenſione de re quam Judex habet, ſed de re, prout de facto ſe habet. Ita debet etiam procedere ipſa ſecunda Operatio. Et quia poteſt eſſe difformis per ſe, rei, prout eſt à parte rei ſecunda operatio, ideò poteſt eſſe, per ſe falſa, cum tamen non poſſit eſſe difformis apprehenſio, apprehenſo per ſe, licet poſſit eſſe difformis, comparate ad aliud objectum, quæ comparatio eſt illi per Accidens.

Dices III. Poteſt eſſe veritas incomplexa per ſe in prima operatione. Ergò & falſitas, quia cui unum contrariorum competit, rectè poteſt competere & aliud.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia habetur unde deſumatur veritas incomplexa primæ operationis: nempe ab ipſomet objecto, non ſecundùm ſe ſpectato, ſed prout repræſentatur prima apprehenſione apprehendendum, cui objecto ſic ſpectato quia eſt conformis, repræſentatio, hinc habetur fundamentum, unde inferatur: haberi veritatem incomplexam in prima apprehenſione. Non poteſt enim oſtendi, unde deſumi poſſit falſitas primæ operationis; cum illa ſic apprehendens prout objectum repræſentatur, prima apprehenſione apprehendendum, ſemper ſit conformis objecto ſic ſumpto; & ita cum v. g. aurichalcum præſentatur ut aurum, apprehenditurque ut aurum, hæc apprehenſio, non erit falſa ſed vera, quia conformis aurichalco, præſentanti ſe ut aurum, cumque impoſſibile ſit ut aurichalcum, quod ſe repræſentat ut aurum apprehenſioni, aliter apprehendatur quàm ut aurum, quomodo enim aliter apprehenderetur, quàm ut ſe apprehendendum præſentat? hinc non eſt fundamentum ut aliquando difformis ſit apprehenſo objecto, prout apprehendendum repræſentatur; ſi non eſt fundamentum

ut aliquando apprehenſio difformis ſit objecto, prout apprehendendum repræſentatur, nec erit fundamentum ut aliquando apprehenſio ſit falſa, comparatè ad objectum, prout apprehendendum præſentatur.

Dices IV. Imago Cæſaris dicitur per ſe non vera, quando illa objectum difformiter repræſentat. Ergò idem dicendum de apprehenſione, quæ eſt prima operatio.

Respondetur. Etiam Imago Cæſaris comparata ad ideam quam habuit pictor, eſt vera, licèt comparata ad ipſum Cæſarem ſit difformis.

Instabis. Illa imago eſt repræſentatio per ſe difformis Cæſari. Ergò per ſe eſt imago Cæſaris falſa.

Respondetur. Quod per ſe etiam illa imago nihil aliud velit exprimere, niſi talem vultum, qualem illa repræſentat, ſed per accidens dat occaſionem cogitandi de Cæſare, exprimitque eum occaſionaliter; ſed Cæſari illam eſſe difformem, per accidens eſt, eo ferè modo, quo imago alicujus aliûs, non dicitur imago falſa Cæſaris, quia Cæſari eſt difformis, cum illa imago, non ſit ad hoc facta, ut Cæſarem repræſentaret. Caſu etiam, quo intentio pictoris fuerit Cæſarem pingere, ſi imago ad illum non accedat, non debet dici per ſe falſa imago Cæſaris, nam ſicut qui intendit ferire ſcopum, & ab eo aberrat, non dicitur ſcopum tetigiſſe falſò, ſed dicitur tetigiſſe aliquid vicinum ſcopo, ita & hîc, ſi Philoſophicè loqui velimus, non dicetur hæc Imago Cæſaris eſſe falſa. Imaginare in ſpeculo repræſentari vultum Petri, ſimilis Cæſari, imago illa in ſpeculo reſplendens, ſicuti eſt per ſe imago Petri, ita eſt per ſe conformis Petro, quamvis ſit per accidens imago Cæſaris, quod det occaſionem cogitandi de Cæſare, eſtq; per accidens nonniſi falſa imago Cæſaris. Idem dic de apprehenſione in prima Operatione.

Dices V. Viſio poteſt eſſe falſa. Ergò & prima Operatio. Antecedens probatur. Quia fallitur oculus, dum videt çolores in collo columbæ, qui nulli illic ſunt.

Respondetur. Veritatem non ſpectare ad ſenſus, ſed hoc miſſo. Dici poteſt viſionem illam eſſe poſſe falſam, ſi comparetur ad objectum, prout in ſe eſt, ſupponitur enim varietatem colorum eſſe illic ex ſola refractione lucis, non eſſe tamen falſitatem, comparatè ab objectum, prout eſt repræſentatum.

Instabis. Quare non poteſt dici, quòd etiam Judicium ſecundæ Operationi debitum, ſit Judicium conforme objecto non niſi prout apprehenſo, & non objecto prout eſt in ſe.

Respondetur. Hujus rationem adlatam eſſe ad objectionem ſecundam, depoſcitque hoc vel ipſa natura providens perfectiorem modum operationis, adeoque veritatis intimius attactivum, & ex præſuppoſita conformitate apprehenſionis ad repræſentatum, procedens ad conformitatem cum objecto, per modum Judicii.

Dicendum Est. *Primam operationem eſſe etiam objectum materiale Logicæ.*

Probatur I. Auctoritate S. Th. opuſculo 9. in libro poſt Anal. lect. 1.

Probatur II. Etiam poſito quod prima operatio non poſſit eſſe per ſe falſa, poteſt adhuc eſſe per ſe recta & procedere ſecundùm regulas Logicæ. Ergò & eſſe objectum materiale ejusdem.

Probatur III. Quia quamvis non poſſit eſſe per ſe falſa prima operatio, comparata ad apprehenſum, indiget tamen rectificari ut rectè procedat per ordinem ad ipſum objectum ut eſt in ſe, cum enim illa prima operatio debeat eſſe definitiva verè, & verè diviſiva, verè debet eſſe conformis rebus. Ergò adhuc dabit in ſe locum directioni Logicæ.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Quod non poteſt eſſe per ſe falſum, non poteſt per ſe dirigi. Prima operatio non poteſt eſſe per ſe falſa. Ergò non poteſt per ſe dirigi.

Respondetur. Negando Majorem propter dicenda inferius, & quamvis non poſſit eſſe per ſe falſa, ſufficit quod dirigatur ut poſſit eſſe per ſe conformis vel difformis præceptis Logicis intendentibus, non tantùm ut apprehenſio, ſit conformis rei, prout repræſentata, ſed etiam rei, prout eſt in ſe.

Instabis. Independenter ab omnibus præceptis Logicis definitio habet hoc quod ſit bona.

Respondetur. Independenter à præceptis Logicis abſolutè, poteſt eſſe definitio bona, non tamen ut dictum ſupra cum facilitate poteſt eſſe bona, independenter à præceptis Logicis.

Objicitur II. Phantaſia & ſenſus non indigent directione. Ergò neque prima operatio.

Respondetur. Diſparitatem eſſe quia nec apparent præcepta, quibus phantaſia & ſenſus dirigantur, dantur autem præcepta Logica. Deinde, quia potentia determinata etiam ad modum operandi, non poteſt non uniformem habere ſemper operandi modum; jam autem intellectus circa primas apprehenſiones, non habet eundem determinatum agendi modum, nunc enim definit, nunc dividit, poteſtque conformiter vel difformiter operari objecto ipſi, adeoque dat locum directioni.

Objicitur III. Dialectica nulla tradit præcepta ad apprehenſiones ſimplices eliciendas.

Respondetur. Cum Oviedo. Nulla dari præcepta ad ſimplices apprehenſiones prout ſunt nonniſi cognitio, licet dentur regulæ ad eaſdem, prout ſunt definitivæ, diviſivæ, univerſalis conçeptivæ &c.

In-

Digitized by Google

Instabis. Corrigere apprehenſiones pertinet ad alias ſcientias.

Respondetur. Sicut ipſa definitio & diviſio qua talis, non ſpectat ad alias ſcientias, ita nec correctio talium apprehenſionum.

Punctum Difficultatis 3.

An ſecunda Operatio & non ſolus Syllogiſmus ſit materiale Logicæ.

Dicendum Est. *Etiam ſecundam Operationem, & non ſolum Syllogiſmum, eſſe objectum materiale Logicæ.*

Probatur I. Quia etiam ſecunda operatio poteſt benè vel malè fieri, fitque tam variè. Ergò eſt capax directionis.

Probatur II. Si ſecunda operatio non eſſet objectum Logicæ, remanente ſecundâ operatione & impoſſibili tertia operatione ſyllogiſativa, non eſſet poſſibilis Logica ſaltem partialis, nam eſt nexus eſſentialis, ſcientiæ, ad objectum. Hinc manere ſcientiam ſine objecto, eſſet manere eſſentiam ſine eſſentiali, ſed manente ſecunda operatione & impoſſibili ſyllogiſativa, maneret adhuc partialis Logica, quia adhuc manerent regulæ rectificativæ Æquipollentiarum, adeoque poſſent eſſe æquipollentes regulæ, item de Oppoſitione, Converſione &c. Ergò

Respondebis I. Actus illos ſeu præcepta, quæ informarent intellectum, de Æquipollentia, Converſione, Oppoſitione propoſitionum, & operationes ſecundùm illas factas, non fore actus Logicæ.

Contra. Quia actus, qui eſſent circa elementa, ſecundùm quòd ſunt corpora naturalia, impoſſibili etiam reddito miſto, adhuc eſſent Actus Phyſicæ, reperiret enim adhuc in illis Phyſica, ſuam ſcibilitatem, cur non enim? Ergò etiam Definitiones & Diviſiones in dicto caſu, eſſent actus Logicæ. Tum quia nec Phyſica nec Metaphyſica tunc practicè dictaret, quomodo illi actus eſſent faciendi. Ergò dictaret Logica. Ergò adhuc illi actus forent Logicæ. Tum quia nulla eſſet diſparitas inter præſentem Æquipollentiam & illam quæ nunc fieret. Ergò utraq; ſpectaret ad Logicam.

Respondebis II. Cum Conimbricenſibus. Logicam quæ modo eſt, eſſe inventam ad id emandandum, quo deficimus ab Angelis, deficimus autem ab Angelis in hoc, quia ex uno inferimus aliud, cum illi omnia ſimul cognoſcant, cum ergò Enunciatio non ſyllogiſet, nec eam dirigere, nata erit Logica.

Contra. Quia deficimus ab Angelis etiam in hoc, quod malas contradictorias formemus, quod ad ſecundam ſpectat Operationem. Ergò etiam in hoc corrigi debemus.

Respondebis III. Manſuram illam Logicam in dicta ſuppoſitione, non ejuſdem ſpeciei, quæ modo eſt.

Contra. Quia ſi hoc ſenſu non manebit Logica ejuſdem ſpeciei, hoc eſt, quia non habebit eandem totalitatem, vera eſt reſponſio, ſed non eſt contra nos. Si autem hoc ſenſu non erit ejuſdem ſpeciei, quia nihil manebit de formali intento Logicæ, hoc ipſum probandum fuit; & ſi, ut dictum ſupra non poſſet diſparitas tunc in æquipollentiis aſſignari, ſiquidem illi actus iiſdem præceptis inniterentur, conſequenter nec eſſet ulla ſpecifica diverſitas.

Probatur III. Tum quia independenter à tertia operatione, ſecunda Operatio eſt Operatio intellectus. Ergò independenter ab illa, erit etiam materiale Logicæ. Tum quia non eſt ulla ſpecialis operatio voluntatis, quæ ſit materiale Ethicæ, excluſis reliquis. Ergò nec excludi debet ab objecto materiali Logicæ ſecunda operatio. Tum quia ponamus Deum nolle concurrere ad ullum actum tertiæ operationis vel producere creaturam non potentem argumentari, potentem tamen affirmare & negare, æquipollentias & converſiones facere &c. Tunc quæro, vel poterit homo elicere actus malos Converſionis vel Oppoſitionis Propoſitionum vel non poterit? ſi non poterit, cur non? cum poſſit cum tali defectibilitate, ſtare ſuppoſitio allata, ſi poterit etiam malos elicere. Ergò dabitur Locus directioni ſecundæ Operationis. Ergò illa eſt objectum materiale Logicæ.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis 1. priorum cap. 1. ubi dicit inveſtigandum eſſe. Quid & cujus ſit conſideratio, reſpondetque quod ſit conſideratio Demonſtrationis, & poſtea inquit, quid eſt propoſitio & quid Terminus.

Respondetur. Hoc ipſo, quia ſaltem poſterius Propoſitio & Terminus ab Ariſtotele conſiderantur in Logica, oſtenditur illa eſſe materiale Logicæ. Syllogiſmusque eſt objectum Logicæ, in quantùm perfectæ & illuſtratæ ab Ariſtotele, non autem Logicæ ſimpliciter. Eſt autem Logicæ, ab Ariſtotele illuſtratæ, ſolus Syllogiſmus objectum, quia artificium ſyllogiſandi, primus ille enucleavit. Jam enim definitionem perfecerat Socrates. Diviſionem Plato, reſtabat illi, perficiendus Syllogiſmus.

Objicitur II. Secunda operatio non facit formaliter ſcire, ſed id competit non niſi tertiæ operationi. Ergò ſecunda operatio, non poteſt eſſe materiale Logicæ.

Respondetur. Secundam operationem ſicut & primam, non facere formaliter ſcire per diſcurſum, & modo maximè hominibus proprio, facere tamen formaliter ſcire ſine diſcurſu, & modo non obvio hominibus nec proprio. Eſt enim quidam modus cognoſcendi merè & obviè humanus, qui in duobus conſiſtit, primò in

Digitized by Google

uſu phantaſmatum materialium, eo quòd noſtræ ſcientiæ dependeant à ſenſibus. *II.* In modo rerum cognoſcendarum, qui eſt ex uno noto, devenire in cognitionem ignoti, & hæc cognitio vocatur diſcurſus. Alter verò cognoſcendi modus, eſt quædam imitatio modi cujusdam Divini & Angelici cognoſcendi, qui modus cognoſcendi in hoc eſt diſſimilis Angelico, quia dependet à phantaſmatibus materialibus & ſenſibus, in hoc autem eſt ſimilis, quia ſicut uno actu & intuitu plura noſcunt, ita & nos unico actu indiviſibili, plura etiam interdum cognoſcimus, idq; conformiter ad objectum, & ſine ullo diſcurſu & illationibus formalibus, quas etiam non faciunt Angeli, & hoc maxime apparet in definitione, quæ licèt in ante prærequirat ordinariè cognitionem v. g. animalis & rationalis, in ipſo tamen actu definiendi utrumque hoc uno intuitu cognoſcit. Nec officit, quod non diſcurrat, quia & DEUS Angelique non diſcurrunt, & tamen ſalvatur in illis ratio ſcientiæ, ipſæq; propoſitiones poſſunt eſſe certæ & evidentes, unde propoſitionibus tribuitur, quod ſint æternæ veritatis, adeoque ſcientificæ, licèt uſus communis, nomen ſcientiæ potiſſimum diſcurſui applicet, tanquam magis obvio modo. Definitiones enim v. g. non ſunt obviæ, & pauciſſimæ habentur. Ex quo deduces licèt ſecunda operatio non faciat formaliter ſcire diſcurſive & modo hominibus proprio antonomaſticon, facit tamen formaliter ſcire, modo ut ita dicam Angelico & divino.

INSTABIS I. Propoſitio non eſt Ratiocinium, quantumvis ſit certa & evidens, neque eſt cognitio per cauſam. Ergò ſecunda operatio non facit formaliter ſcire.

RESPONDETUR. Negando ſolùm Ratiocinium facere ſcire. Debetque ſcientia eſſe per cauſam, ea, quæ eſt magis obvia in humanis, ſed non ſcientia abſolutè.

INSTABIS II. Per ſecundam operationem tanquam per inſtrumentum ſciendi, non deveniunt ſcientiæ ad cognitionem concluſionum de ſuis objectis.

RESPONDETUR. Tam per definitiones in ſuis materiis, quam per enunciationes, conſequi finem ſuum ſcientias: nec eſt neceſſe omnem modum ſcientiæ deſervire ad cognitionem concluſionum, cum non ſola cognitio concluſionum ſit modus ſciendi. Et ſi iſtud deſervire concluſionibus, ſit unicè ad ſcientiam neceſſarium, ſufficiet deſervire aptitudinale & in potentia, licèt non deſerviat actu, quod deſervire aptitudinale, competit enuntiationi comparatè ad ſyllogiſmum

INSTABIS III. Nec diviſio & enunciatio diviſiva, facit formaliter ſcire, habet enim ſe per modum interrogationis nihil determinatè adſtruentis, nihil autem determinatè adſtruere, eſt utique neſcire, perinde, ut neſcitur, qualis eſt hic vel ille, dum dicitur eſt aut ruber aut niger.

RESPONDETUR. Falſum eſſe quod nihil determinati adſtruat diviſio aut enunciatio diviſiva, quia ſi concluſio per diſcurſum illata, quæ infert animal aut eſſe rationale aut irrationale, facit rem determinatè ſcire, etiam diviſio id habebit. Determinatione illa non orta quidem quaſi unum non plura notificentur, ſed ex eo, quod de illis pluribus determinatè notitia certa & evidens habeatur, qualis determinatio non habetur, dum neſcio an Petrus ſit ruber, cum poſſit eſſe albus, determinatè autem ſcitur animal eſſe aut rationale aut irrationale.

Quanquam formaliter ſcire, in quo ſe fundat medius terminus, non eſt formale, Logicæ, cum id potius ſpectet ad ſcientiam in communi.

OBJICITUR III. Ita ſe habet argumentatio in Logica, ſicut Oratio in Rhetorica, ſed objectum attributionis Rhetoricæ eſt Oratio. Ergò & hic argumentatio. Secunda autem operatio non eſt argumentatio.

RESPONDETUR. Etiam Orationem in Rethorica ſumptam pro illo opere Rhetorica, quod conſtat Exordio, Confirmatione &c. non eſſe objectum attributionis, ſed potius Orationem ſumptam, pro quacunque locutione copioſa & ornata, ex quo ſequetur operationem intellectus non tantùm ſumptam pro tertia operatione, ſed & alias eſſe objectum Logicæ.

Punctum Difficultatis 4.

An tertia Operatio, & non ſola demonſtratio ſit Objectum materiale Logicæ.

DICENDUM EST. *Materiale Objectum Logicæ eſſe, tertiam etiam Operationem, & non ſolùm demonſtrationem.*

PROBATUR. Concluſio Iisdem argumentis, quibus & ſuperior.

CONFIRMATUR. Concluſio ex Oviedo. Objectum attributionis debet eſſe tale, ad quod omnia in ſcientia revocentur. In Logica, non omnia revocantur ad demonſtrationem. Ergò non eſt Objectum attributionis. Minorem probat. De ſyllogiſmo probabili agit Logica, qui non revocatur ad Demonſtrationem, neque enim ſyllogiſmus probabilis eſt pars Demonſtrationis, neque præſupponitur ad Demonſtrationem, imò eſt ſpecies eſſentialiter oppoſita & dividens ſyllogiſmum in communi. Partes autem eſſentialiter oppoſitæ, non ordinantur ad ſe.

RESPONDEBIS. Syllogiſmum probabilem non ordinari ad Demonſtrationem, cognitionem tamen ſyllogiſmi probabilis ordinari ad cognitionem demonſtrationis. Cognitio enim contrarii ducit ad cognitionem alterius.

CONTRA EST. Ergò etiam & cognitio demonſtrationis referretur ad cognitionem Syllo-

gismi

Digitized by Google

giſmi probabilis, quia æquè demonſtratio eſt oppoſita ſyllogiſmo probabili, atque illa demonſtrationi. Conſequenter non ſola demonſtratio, ſed & ſyllogiſmus probabilis, erit Objectum Logicæ. Deinde ex vi hujus reſponſionis innuitur, quòd cognitio Demonſtrationis, ſit potius objectum Attributionis, ad quam ipſa cognitio ſyllogiſmi probabilis referatur. Denique ſi cognitio ſyllogiſmi probabilis referretur ad Demonſtrationem, vel referretur ratione diſpoſitionis terminorum, quam habet probabilis ſyllogiſmus; vel ratione materiæ. Non ratione diſpoſitionis terminorum, quia hæc utrobiq; ſcientifica & demonſtrativa eſt: non ratione cognitionis materiæ, quia hoc ipſo non referretur cognitio Syllogiſmi probabilis ad cognitionem Demonſtrationis, cognitio enim materiæ ſyllogiſmi probabilis, non eſt cognitio ſyllogiſmi probabilis. Addo (quod in hac Materia pro fundamento repeti debet) quamvis concederetur poſſe revocari ſyllogiſmum probabilem ad Demonſtrationem, quia tamen independenter ab hac revocabilitate poteſt informari ſyllogiſmus probabilis formali Logicæ, fiet ut ſyllogiſmus probabilis ſit per ſe conſiderabilis in Logica.

Respondebis II. Non ordinari cognitionem Demonſtrationis ad cognitionem probabilis ſyllogiſmi, quia Demonſtratio eſt quid principalius.

Contra Est. Ex eodem Oviedo. Tum cognitio ſpeciei imperfectioris v. g. muſcæ non ordinatur ad cognitionem ſpeciei perfectioris, hoc eſt hominis. Ergò & in præſenti idem dicendum. Tum quia æquè conducit cognitio ſyllogiſmi probabilis, ad cognitionem demonſtrationis, quàm cognitio demonſtrationis, ad cognitionem ſyllogiſmi probabilis, cum ſit cognitio objecti, quod eſt commune, & demonſtrationi, & topico ſyllogiſmo, nempe Artificium Logicum, ſeu bonitas conſequentiæ. Ergò quamvis Demonſtratio ſit quid nobilius; cognitio tamen illius nobilioris, in hac conſideratione, non excedet cognitionem illius ignobilioris. Tum quia ſyllogiſmus probabilis, comparatus ad demonſtrationem non habet ſe ita, ſicut Ens rationis comparatum ad Ens, aut ſicut oppoſitum comparatum ad objectum attributionis in quibuscunque ſcientiis. Ens enim rationis vel non Ens, non eſt verè Ens, ſyllogiſmus autem probabilis, eſt verè ſyllogiſmus, ſed habent ſe iſti duo ſyllogiſmi, ita ſicut calor & frigus, quæ quantumvis ſint oppoſita, quia tamen utrumque eſt qualitas, ideò utrumque per ſe conſideratur à Phyſica. Ergò etiam & ſyllogiſmus topicus, per ſe conſiderabitur à Logica.

Cæterum ſi nomine objecti attributionis veniat, ut apud aliquos venire ſolet principalis ſpecies objecti, & nobiliſſima. Hoc ſenſu demonſtratio eſſet objectum attributionis, ſed non debet eo ſenſu accipi ly objectum attributionis.

Objicitur I. Sola demonſtratio eſt finis ultimus Logicæ. Ergò & ſola objectum. Antecedens probatur. Illud eſt finis ultimus Logicæ, in quo continetur adæquata perfectio intellectus, ſola autem demonſtratio ſupponit, aut includit, omnes tres operationes.

Respondetur. Negando illas ſupponi aut includi in ſola demonſtratione, cum hoc competat etiam ſyllogiſmo cuilibet. Deinde tam in ſyllogiſmo quam in demonſtratione includuntur omnes tres Operationes ſub aliqua ſcibilitate, ſed non ſub omni, poſſunt enim conſiderari tanquam tota quædam; ſicut in Phyſica conſiderantur elementa, non tantum tanquam partes miſti.

Instabis. I. Per ſolam demonſtrationem exhauritur cognoſcibilitas objecti, quod ipſum probatur. Quia per illam ſolam cognoſcimus partes, eſſentiam, paſſiones, effectus objecti. Ergò ſola demonſtratio eſt finis ultimus Logicæ.

Respondetur. Negando Antecedens cum ſua probatione. Et quamvis concedam per demonſtrationem potiſſimè & principaliter exhauriri cognoſcibilitatem objecti, dico tamen etiam per definitionem qua totum quoddam eſt artificiale, exhauriri ſcibilitatem definibilitatis objecti.

Instabis. II. Exercitium intellectuale ultimæ differentiæ hominis, eſt ultima perfectio intellectus humani, ſola demonſtratio eſt hoc exercitium. Ergò & ſola eſt ultima perfectio intellectus humani. Sed perfectio ultima intellectus humani eſt objectum Logicæ. Ergò & demonſtratio.

Respondetur. Quod ad maximum exercitium adæquatum intellectuale, ſit ultima perfectio, non autem inadæquatum, quale eſt demonſtratio. Dixi etiam ſupra, quod quædam ſit in nobis participatio modi cognoſcendi Angelici, quæ elucet in definitione, quæ indubiè non eſt demonſtratio, & tamen in ſuo genere, ultima perfectio.

Instabis III. Si non ponatur demonſtratio, non quieſcit intellectus, ſed nititur ad illam habendam. Ergò illa ſola complet perfectionem intellectus humani.

Respondetur. Etiam, ſi non ponatur definitio, non quieſcit intellectus, ſed nititur ad illam habendam. Hinc falſa eſt hæc Major. Omne illud & ſolum, quo non poſito non quietatur intellectus, ſed nititur ad illud habendum, eſt ultima perfectio intellectus humani.

Objicitur II. Definitio & Diviſio natura ſua ſunt partes demonſtrationis. Ergò in ordine ad illam conſiderantur. Cognitio enim partis, refertur ad cognitionem totiûs, jam autem definitioni, non accidit eſſe partem demonſtrationis.

Respondetur. Cognitionem partis ordinari ad cognitionem totius, ita tamen ut ſub diverſa conſiderabilitate poſſit illa pars, habere ratio-

Digitized by Google

rationem totius, adeoq; habere rationem conſiderabilitatis, non tantùm per modum partis. Nego autem quod definitioni non competat ratio conſiderabilis à Logica, in quantùm totum quoddam eſt, rei naturam explicans, independenter ab hoc, quòd ingrediatur demonſtrationem.

Instabis. Definitio natura ſua eſt illativa concluſionis demonſtrativæ, eſt enim illativa cognitionis de proprietate illius naturæ, cujus eſt definitio.

Respondetur. Non ſub omni conſiderabilitate, definitionem eſſe illativam concluſionis, ſed nonniſi ſub aliqua.

Objicitur III. Habitus inſtrumentarii objectum eſt illud, quo habitus principales, quales ſunt, Phyſica & Metaphyſica finem ſuum conſequuntur. Atqui hi habitus per ſolam demonſtrationem finem ſuum conſequuntur. Ergò hæc ſola eſt objectum.

Respondetur. Negando, quod Logica rigorosè ſit habitus inſtrumentarius. Negando item quod Metaphyſica non habeat pro fine etiam cognitionem, quæ in ſuo genere eſt perfecta cognitio, qualis eſt cognitio definitiva.

Punctum Difficultatis 5.

Colligitur Objectum materiale Logicæ, ubi & de Conceptibus objectivis.

Colliges. Ex hactenus allatis omnes tres operationes eſſe objectum materiale Logicæ. Præter jam ſoluta opponuntur adhuc quædam.

Dices. I. Cum præ Adriano Picarski, Nomina iſta numeralia, prima, ſecunda, & tertia Operatio, non exprimunt id, quod eſt in re hæc, aut illa in ſpecie Operatio intellectus, ſed ſolum ordinem unius ad aliam; & ſicut non rectè aſſignaretur in Phyſicis Objectum, Materia prima & ſecunda, eſſe enim primam, aut eſſe ſecundam, non exprimit rationem corporis ut ſic. Ergò neque benè tres operationes aſſignantur Objectum Logicæ.

Respondetur. An aliqua nomina rem aliquam exprimant vel non exprimant, penſandum eſt ex acceptatione humana. Cum enim voces ſint ſigna ad placitum, ſi placitum acceſſerit has vel illas res, his vel illis nominibus deſignare, hoc ipſo deſignant bene. Tres ergò dictæ Operationes, ſi ſumantur ſecundùm id, quod dicunt etiam implicitè, & ſecundùm acceptationem uſu jam tritam, benè exprimunt id quod eſt in re, hoc eſt, actus ſimpliciter apprehendendi, qui pertinent ad primam operationem, actus enuntiandi, qui ad ſecundam operationem, & actus inferendi, quod officium tertiæ operationis, licet explicitè non importent id illa nomina numeralia. Porrò objectum Phyſicæ, nomine materiæ primæ & ſecundæ, non rectè exprimeretur, quia quamvis non ſit corpus niſi Materia prima & ſecunda, uſus tamen communis & acceptio ad ſignificandam rem corporis, non determinavit voces illas, primam & ſecundam materiam. Illuſtratur hoc Inſtantia. Forma baptiſmi eſt. Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, & tamen hæc forma: Ego te baptizo in nomine DEI, invalida eſt. Quia licèt in re DEUS, ſit Pater, Filius & Spiritus Sanctus, uſus tamen communis pro diſtincta omnium perſonarum compellatione, nomen hoc DEUS non acceptavit. Ita & hic uſus, non acceptavit nomen materiæ primæ & ſecundæ, ad ſignificandum corpus, acceptavit autem nomen trium operationum, ad rem apprehendendi, enuntiandi, inferendi ſignificandam. Jam verò acceptaſſe uſum communem nomen hoc trium operationum, ad rem operationum ſignificandam, vel inde colligitur, quia ſi quæratur ex oppoſitis independenter à diſputatione, an teneant pro objecto tres operationes intellectus? non ſunt quæſituri, quid ſignificant tres operationes, ſed tantùm ſunt dicturi non tenemus.

Dices II. Cum eodem non conſtat inter Animaſticos, an tantum tres ſint operationes intellectus. Ergò falsò ſupponitur tres operationes eſſe objectum Logicæ.

Respondetur. A Claſſicis tres tantum teneri, concluſioque procedit ex ſuppoſitione, quod non niſi tres ſint.

Instat. Datur in quolibet ſyllogiſmo judicium de bonitate conſequentiæ, quod ſit ſpecie diverſum à judicio purè enuntiativo & purè illativo. Ergò dantur plures operationes quam tres.

Respondetur. Etiamſi illud Judicium foret ſpecie diſtinctum à purè enuntiativo, nego quod revocari non poſſit ad judicium illativum, ut ſicut judicium negativum, ſpecie differt à judicio affirmativo, & tamen utrumque continetur ſub ſpecie judicii. Ita & illud judicium de bonitate conſequentiæ, revocabitur ad judicium illativum ut ſic. Parum etiam referret, ſi velles ita circumſcriptum judicium revocatum ad judicium enunciativum, ſi teneas illo judicio nihil inferri.

Dices III. Cum eodem poſſibilis eſt intellectus, qui ſolis prima & ſecunda operatione polleat, non indigens unum inferre ex alio, componendo tamen ac dividendo judicaret, contra quam de facto fiat in Angelico intellectu. Ergò immeritò aſſignantur pro objecto tres operationes.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Logica enim inventa eſt, ut perficiat intellectum humanum hunc qui eſt, qui autem eſt, habet tres operationes intellectus, & reſpectu illius poſſibilis intellectus, Logica nonniſi inadæquatum objectum haberet.

Dices

Dices IV. Cum eodem etiam volitio poteſt dici operatio intellectus, quia ex probabili ſententia, docetur, efficienter cauſari ab intellectione volitionem. Ergò operatio intellectus, eſt nomen ambiguum.

Respondetur. Non eſſe hoc nomen ambiguum ſpectata acceptatione communi, quæ ſignificationem Ly : operationi intellectûs, applicuit ad ſignificandos actus nonniſi intellectus, quamvis poſſet hoc nomen eſſe ambiguum non ſpectata acceptatione communi.

Dices V. Cum eodem ſi objectum materiale Logicæ eſſent operationes, haberent ſe per modum ſpecierum objecti. Sic ſe non habent, quia ſpecies objecti, debent eſſe oppoſitæ, ut rationalitas brutalitati, prima autem operatio includitur in ſecunda, ſecunda in tertia: Oppoſita autem ſe non includunt.

Respondetur. Sufficere ut ſpecies objecti opponantur ſibi formaliter, ſecundum quod tota quædam ſunt, quamvis in quantum partes diverſo reſpectu ſunt, non ſibi opponantur. Sic v. g. ſpecies numeri ſcilicet binarius, ternarius, &c. opponuntur ſibi, ſi formaliter ſumantur, materialiter tamen accepti, includunt ſe.

Quæres. *An ſoli Conceptus formales, an objectivi etiam, vel utrique ſint objectum materiale Logicæ.*

Nomine Conceptus formalis in quantum hic de illo decidetur, venit operatio faciens & formans cognitum in cognoſcente, ſeu producens verbum mentis, poſſetque vocari Intellefactio, & formalis repræſentatio ut Quo. Nomine autem conceptus objectivi duo venire poſſunt, inprimis ipſa repræſentatio ut Quod, eaque intentionalis, ipſum verbum Mentis, & hoc, cujus repræſentationem intentionalem, intendit conceptus formalis; ſic ſumptus conceptus objectivus, in ſententia negante verbum mentis per diſtinctam actionem produci, idem eſt in re cum formali conceptu. Conſequenter jam ſic ſumptus conceptus objectivus, cum ſit ipſum verbum mentis, producitur ab intellectu. Deinde nomine conceptus objectivi, venire poteſt ipſum objectum reale, & objectum ut ita dicam ipſius illius ſupra definiti objectivi conceptus. De conceptu objectivo, in hac ſecunda acceptione ſumpto, agetur inferius, ubi tractabitur: an res ſint objectum Logicæ. Comparando autem conceptum formalem cum objectivo in priori acceptione ſumpto, videntur immediatius objectum eſſe formales conceptus, quia immediatius illius præſcribitur modus operandi, immediatiusq; in illos inducitur rectitudo Logica.

DIFFICULTAS II.

De Objecto formali Logicæ & de Objecto attributionis.

Non quæretur hic de objecto formali motivo, ſed de objecto formali terminativo materialis, & reſtrictivo ad rationem hujus vel illius ſcientiæ.

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam de rectitudine Logicæ.

Præmitto I. *Quid ſit rectitudo Logica ex modo noſtro concipiendi*: Rectitudo concipitur à nobis tanquam ratio formalis recti. Rectum verò in communi dupliciter accipitur. *I.* Participialiter, hoc eſt, derivatum à verbo Rego, ut dicitur: recta eſt hæc Provincia ab hoc Duce. *II.* Accipitur rectum pro eo, quod non eſt inflexum, curvum, flexuoſum. Utraq; hac acceptione poſſunt dici operationes rectæ, nam etiam operationes, quas direxerunt regulæ Logicæ, poſſunt vocari rectæ, ſed & ſecundo modo poſſunt vocari rectæ, per negationem declinationis & abſceſſus ab eo, à quo debent non abſcedere. Hoc ipſum, ut proportionaliter ad rectitudinem materialem explicetur, attendendum erit quid doceant Mathematici de linea recta.

LINEAM RECTAM APPELLANT MATHEMATICI EAM, quæ ex æquo ſua interjacet puncta, quod idem eſt, ac dicere, quod æqualiter inter ſua puncta extendatur, hoc eſt, in qua nullum punctum ab extremis ſurſum aut deorſum deflectit, & ita ſi aſſurgat aliquid ſurſum, non erit linea recta, quia neque erit æqualitas, cui æqualitati contrariatur exceſſus, quem importat ſurſum. Si etiam minuatur aliquid deorſum de curſu interjectorum lineæ, non erit linea recta, quia nec æqualis, cui æqualitati opponitur defectus. Eam rectitudinem ut imaginentur Mathematici fingunt indiviſibile aliquod punctum fluere, ita ut nec in hanc nec in illam deflectat partem, ſed æquabilem quendam motum ac inceſſum teneat. Dicuntque tunc deſcribendam lineam, quæ perfectiſſimè recta foret, de qua etiam enunciant, quod ſcilicet per lineam rectam à termino ad terminum breviſſimum ſit iter. Et hac rectitudine lineæ ut ſic conſtituta, ea quæ cum hac linea concordabunt recta dicentur, quæ non concordabunt, flexuoſa & non recta erunt.

Applicantur Hæc ad præſens. Datur rectitudo objectiva operationum v. g. Definitionis, ſcilicet, quæ nec per exceſſum nec per defectum deflectit, attendit ad hanc rectitudinem præceptum Logicæ, præſcribitque regulas exceſſus abjiciendo, & defectus ſubrogando, ſi enim ponatur genus ſupremum, erit exceſſus ſurſum, ſi non ponatur ultima differentia, erit defectus. Adeoque conficitur jam regula, cui quidquid circa definitionem conforme erit, rectum Logicè in definiendo erit. Unde horum præceptorum rectitudo, eſt quaſi fluxus æquabilis

Digitized by Google

ad veritatem objecti, ad quam indagandam ſunt inventa; & ſicut receſſus à linea recta facit flexuram, curvitatem & irrectitudinem; ita receſſus à præceptis, facit irrectitudinem operationum. Rurſus ſicut per lineam rectam à termino ad terminum breviſſimum eſt iter: ita ad indagandam veritatem & faciendos actus artificioſos, breviſſimum eſt iter, conformitas cum præceptis. Breviter ergò Rectitudo operationum in eo erit: ut ſit conformitas operationum cum præceptis, & non ſit receſſus ab iſta regula, à quâ receſſus, irrectitudo eſt.

PRÆMITTO II. *Quid ſit in re rectitudo Operationum*, & dico rectitudinem hanc non eſſe Ens rationis, quia nec rectitudo moralis eſt Ens rationis, quia aliàs facere operationes rectas moraliter, eſſet facere Ens rationis, & DEUS præmiando iſtas operationes, Ens rationis præmiaret. Ex modo tamen noſtro concipiendi in iſta conformitate involvitur Ens rationis. In re autem hæc rectitudo, nihil aliud eſt niſi Entitas actûs continens ea, quæ continenda dictant præcepta Logica. Hinc hæc rectitudo, indicat ipſam Entitatem actus eſſe, quid intrinſecum actui, quid enim magis intrinſecum actui, quàm ipſa Entitas, importat tamen etiam aliquod connotatum, nempe ipſa præcepta quibus conformatur.

PRÆMITTO III. *Rectitudinem operationum in quantùm ſunt conſiderationis Logicæ duplicem eſſe.* Quandam rectitudinem activam, quandam paſſivam. Rectitudo activa ex Oviedo eſt, Dictamen illud vel præceptum vi cujus præſcribitur modus, quo faciendum eſt Opus. Et ſic præceptum illud: Definitio debet conſtare genere & differentia, eſt directio activa; directio autem paſſiva vel formalis, eſt illa, quæ reſpondet ipſi dictamini vel præcepto, adeoque ipſe actus noſter formaliter.

PRÆMITTO IV. *Rectitudinem activam, quæ oritur ex præceptis duplicem eſſe.* Sicut & ipſa præcepta duplicia ſunt. Quædam enim ſunt affirmativa, ut cum dicitur definitio debet conſtare genere & differentia, quædam negativa: ut cum dicitur: ſyllogiſmus non debet conſtare quatuor terminis, hæc præcepta poſitiva reſpiciunt immediatè rectitudinem, negativa autem primo & per ſe intendunt vitationem irrectitudinis, mediante autem hac vitatione, ipſam rectitudinem.

PRÆMITTO V. *Quomodo ipſum dirigi & rectificari operationum perficiatur.* Fit id dupliciter: *I.* Remotè, quando intellectui præſcribuntur regulæ faciendi v. g. ſi Definitio facienda ſit, fiat per genus infimum & differentiam ultimam. *II.* Fit proximè directio per influxum immediatum in ipſammet formalem operationem. Hic influxus aliter fit in habente habitum Logicæ, aliter in illo qui non habet habitum Logicæ. Iſte qui non habet habitum Logicæ, quamvis ſit præceptis Logicis inſtructus, in ipſo actu eliciendi, facit actualem reflexionem circa præceptum, & mediante hac reflexione, dirigunt illum præcepta ad faciendas operationes rectas, & ſi illum non dirigerent, diceremillum nunquam v. g. poſſe argumentari, ante cognitionem enim præceptorum, neſciebat argumentari, præcepta etiam quæ ſcit nihil illum juvant, quia non eſt intelligibile qui illum juvent, niſi mediante illa operoſa reflexione, aut ſaltem directa ſui penetratione, quâ ſi non habeatur, æque ut ante, neſciet argumentari. Imò ſi illum in ipſo actu argumentandi non dirigunt præcepta, unde fit ut interrogatus, cur ita faciat? citet præceptum Logicum. Ille verò qui habet habitum Logicæ, licet ſine reflexionibus, dirigitur tamen ipſis præceptis, quamvis ſe ad hæc non reflectat, & ſicut conferens Sacramenta Sacerdos, dicitur virtualiter dirigi, in collatione Sacramentorum, per intentionem virtualem, ſeu habere intentionem virtualem, quando interrogatus, quid faciat ex vi præſentis diſpoſitionis, eſt expeditus dicere: Confero Sacramentum. Ita ex facilitate operans, dirigetur adhuc præceptis, nam interrogatus, quare ita operetur? dictamina Logica, tanquam regulam faciendi citabit. Contingit hoc in Logicis ad eum modum ut in pictoribus, qui nondum perfecti, imagines ante ſe ponunt, ad eaſque frequenter oculis & mente ſe reflectunt, qui verò ex ipſa eaque propria idea operantur, tales refleviones non faciunt, nec iſtas imagines ante ſe habere curant. Sic & habituales Logici non curant actuales reflexiones ad dictamina Logica, ſine quibus incipientes nihil operantur. Quomodo fiat hæc directio; ut concipias melius, imaginare ſagittarium, qui diſcipulum ſuum dirigit in ſagittando, primò remotè, dando illi præcepta tenendi arcus, ſagittæ locandæ, pedum figendorum; ſecundò proximè, quando ipſe, ſecundùm illa præcepta arcum tendit, ſagittam collocat. Neque dicendum eſt, quod tunc in ipſo actu tendendi arcûs, non dirigatur illis præceptis, aliàs æquè ſemper malè tendet arcum, ante enim præcepta non ſciebat illum tendere, nunc etiam illum præcepta non juvant, Ergò & nunc illum malè tendet. Applica idem ad præcepta Logica.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur Objectum Formale Logicæ.

DICENDUM EST. *Objectum formale Logicæ eſſe rectitudinem Logicam.* Ita Suarez, Arriaga, Oviedo &c.

PROBATUR CONCLUSIO I. Quia in habitibus practicis illud eſt objectum formale, quod eſt forma, quæ fit vel inducitur ab illa ſcien-

ſcientia practica. Sed Logica eſt habitus practicus, ut ſupra probavi, forma etiam quam inducit eſt dicta rectitudo. Ergò dicta rectitudo, eſt objectum formale Logicæ. Major probatur Inductione. Domifactoriæ objectum formale, eſt, forma domus, Muſicæ formatio vocis, Sutoriæ forma calcei. Hæc ipſa Major probatur. Ratione. Finis intrinſecus ſcientiæ practicæ, eſt objectum illud formale; unde ſpecificantur practicæ ſcientiæ fine ex mente Ariſtotelis. Sed forma inducenda ab habitu practico, eſt finis illius intrinſecus, ſicut enim fine habito res ulterius non procedit, ita forma illa quam intendit practicus habitus inducta, non procedit ulterius habitus. Ergò forma quam inducit habitus practicus, eſt objectum illius. Minor verò principalis ſcilicet nihil aliud inducitur à Logica niſi dicta rectitudo. Probatur. Tum quia Logica inducit aliquam Formam, non poteſt autem oſtendi quam aliam inducat, niſi rectitudinem dictam. Tum quia illud eſt forma, quam inducit Logica, quo habito conquieſcit Logica & ſicut motus Phyſicus, ad inductionem Formæ ordinatus, dum conquieſcit, ſignum eſt à poſteriori, illud eſſe formam intentam, ita illud erit Forma Logicæ, qua habitâ, conquieſcit Logica. Hæc autem forma eſt Rectitudo. Tum quia media oſtendunt intentionem finis, media autem quibus utitur Logica, ſunt præcepta, quæ omnia nihil aliud intendunt, niſi rectitudinem operationum, Ergò & Logica, quæ illis præceptis tanquam mediis agit, nihil aliud intendit, niſi rectitudinem operationum.

PROBATUR II. Concluſio. Si rectitudo Logica non eſſet objectum formale. Logicæ, ideò non eſſet, quia operationes non poſſunt habere rectitudinem dictam à præceptis Logicis. Sed poſſunt habere. Ergò &c. Major eſt oppoſitorum. Minor probatur. Quæcunque ratio probat habere rectitudinem operationes intellectus ab intellectu, eadem probat poſſe illam non ſimpliciter, ſed facilius haberi à dictaminibus Logicis.

RESPONDEBIS I. Ideò non poſſunt operationes rectitudinem habere à Logica, quia otioſa eſſet rectitudo, cum haberi poſſit ab intellectu.

CONTRA EST. Habitus dantur tantum ad facile poſſe. Ergò & Logica erit tantum ad facile dirigere. Dico ergò ſimpliciter poſſe haberi rectitudinem ab intellectu, ſed faciliùs haberi illam per præcepta Logica; & ſicut nemo dicit habitus eſſe otioſos, eò quòd dent tantùm facile poſſe, ita nemo dicet eſſe otioſam directionem Logicam.

RESPONDEBIS II. Non poſſunt operationes habere rectitudinem à Logica, quia non ſunt indifferentes ad benè vel malè fieri, & intellectio elicita, non poteſt emendari in meliorem.

CONTRA EST. Aſſumo hoc. Ergò neque ab intellectu dirigi poſſunt, nam etiam ab illo, non poſſunt mutari in meliores.

RESPONDEBIS III. Cum Patre Adriano Pikarski, cujus etiam argumenta infra ponentur. Ideò operationes non poſſe habere rectitudinem à Logicâ, quia non poſſunt mutari in meliores manente ſua Entitate, intellectio enim vel ea futura erat, quæ jam eſt elicita hîc & nunc, vel alia, ſi primum, tunc ſicut elicita non poterat mutari in meliorem, ita nec elicienda, ſi poſterius. Ergò emendari vel dirigi intellectionem idem erit, quod pro mala, bonam ſubſtituere, nemo autem emendare dicitur veſtem laceram, ſi pro lacera, bonam ſubſtituat.

CONTRA EST. Aſſumo hoc & nego ab intellectu dirigi operationes, quæram enim an ea futura erat quæ nunc eſt, an alia intellectio elicienda; & ex utroque inferam, non poſſe eam ab intellectu dirigi, ſolutio hujus argumenti infra patebit.

RESPONDEBIS IV. Ideò non poteſt dirigi operatio à Logica, quia conſiſtit bonitas illius intrinſeca in indiviſibili.

CONTRA EST. Aſſumo quod datur. Ergò neque ab intellectu dirigi poſſunt, quia bonitas illorum conſiſtit in indiviſibili.

RESPONDEBIS V. Diſparitatem eſſe, quia primum actum rectum ante omnem Logicam elicuit intellectus ſine ullo dictamine Logico, Ergò & reliquos elicere poteſt.

CONTRA EST I. Concedo quod reliquos actus ſine Logica elicere poſſit, ſed nego facilè id fieri poſſe ſine Logica, in quo ſolo, eſt quæſtio.

CONTRA EST II. Concedo primum actum aliquem rectum elicitum eſſe ante omnem Logicam: idque ideò, quia cauſa debet præſupponi effectui, cum ergò primus actus cum reliquis ſit cauſa Logicæ inventæ, & in præcepta reductæ, neceſſariò à Logica dirigi non poterit; ſed ſi nunc jam operationes dirigat Logica, non ſequetur, effectum præſupponi, ante cauſam.

PROBATUR III. Concluſio urgendo Minorem eandem ſyllogiſmi ſecundi, quæ eſt talis. Si rectitudo Logica non poſſet eſſe objectum formale Logicæ, ideò non eſſet, quia rectitudinem operationes non poſſunt habere dependenter à præceptis Logicis. Sed poſſunt habere. Ergò. Si non poſſent habere rectitudinem dependenter à præceptis Logicis operationes, ideò illam non poſſent habere, quia non ſunt indifferentes ad illam habendam vel non habendam, ſed id non obſtat. Tum quia ſufficit, quod in priori naturæ antequam fiant, & in ſuis cauſis ſpectatæ, potuerint non fieri tales, quamvis in ſuppoſitione ſui ad ſe, ſeu in ſe à parte rei ſpectatæ, non poſſint eſſe jam indifferentes. Ad eum modum, quo ſufficit ad libertatem actionis in ipſo fieri, quod in priori naturæ, ſpectata in ſua

cauſa operatio, potuerit fieri vel non fieri, quamvis ſpectata in ſe, prout eſt à parte rei, non poſſit non eſſe. Tum quia poteſt ars ſagittandi dirigere ictum tactivum metæ, quamvis ictus tactivus metæ, non poſſit non eſſe illius tactivus, quia hoc ipſo, non eſſet tactivus metæ? Tum quia in uno eodemque indiviſibili inſtanti temporis, quo fit definitio v. g. poſſunt cogitari duo inſtantia naturæ, aliud inſtans prioritatis naturæ, aliud poſterioritatis naturæ: cenſetur res in inſtanti prioritatis naturæ conſiderari, quando conſideratur in ipſo ſuo fieri; tunc autem in ſigno poſterioritatis naturæ conſideratur, quando conſideratur in ipſo facto eſſe, licèt in inſtantaneis, qualis eſt v. g. Definitio idem ſit fieri phyſicè, & factum eſſe. Quamvis conſiderabilitate differant. Pro illo ergò priori ſigno conſiderabilitatis, præcipuè ſi fieri ſpectetur in ipſiſmet cauſis, eſt operatio indifferens ut poſſit benè vel malè fieri, licet in poſteriori ſigno, ſit jam determinata.

Secundùm ergò conſiderationem phyſicam, ſi ſpectetur in ſuis cauſis operatio, eſt indifferens; ſecundùm autem conſiderationem metaphyſicam, eſt indifferens, etiam pro priori illo naturæ & in fieri ſpectata, partiendo unum inſtans phyſicum, in duo inſtantia rationis.

Punctum Difficultatis 3.

Reſpondetur Objectionibus.

OBJICITUR I. præ Adriano, Intellectiones non poſſunt eſſe indifferentes ad benè vel malè fieri, nec manens in ſua Entitate poteſt mutari intellectio. Ergò neque dirigi.

RESPONDETUR. Quod intellectiones ſpectatæ in ſuis cauſis ſint indifferentes poſſintque mutari, licèt id illis non competat ſpectatis in ſe.

INSTABIS. Intellectio elicita non poteſt mutari & emendari. Ergò & elicienda, cum eadem ſit.

RESPONDETUR. Etiam intellectiones elicitas ſpectatas in ſua cauſa potuiſſe emendari, licèt non ſub formalitate elicitarum, ſed eliciendarum.

OBJICITUR II. Ab eodem ſi rectitudinem induceret Logica, ita induceret, quod ſubſtitueret unà cum intellectu pro operatione, quæ poterat eſſe mala, bonam. Sed hoc non eſt emendare operationem, aliàs pro lacera veſte, dare bonam, eſſet emendare veſtem.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ad illud de veſte dico, quod pro lacera veſte bonam ſubſtituere, non ſit emendare veſtem, quia ad talem ſubſtitutionem vox emendationis non uſurpatur. Licet aliæ ſubſtitutiones, gaudere etiam ſoleant nomine emendationis, ut cum Magiſter ſubſtituit pro erronea bonam conſtructionem, & propoſitione fracta, non fractam, dicitur emendare compoſitionem. Sic & in præſenti. Præcipuè autem hoc tenet de operationibus, quæ cum non ſint materia permanens, ſicut veſtes, hoc ipſo emendationi non ſubſunt, ſed integrè de novo poni poſſunt.

OBJICITUR III. Quando dirigit Logica argumentantem, aut novit argumentans rectitudinem ſyllogiſmi, aut non novit, ſi novit? Ergò ſufficiens eſt facere ſyllogiſmum ſi non novit, ergò etiamſi illi præcipiatur talis ſyllogiſmus, poterit adhuc hærere an rectus ſit. Ergò per Logicam non ſatis dirigitur.

RESPONDETUR. Argumentantem eſſe ſufficientem ſimpliciter, ut ſine præceptis faciat ſyllogiſmum rectum, ſed non eſſe ſufficientem, ut id facilè præſtet ſine præceptis Logicis, ſine quibus novit remotè, ſed cum iis novit proximè, & de faciliori, rectitudinem ſyllogiſmi.

OBJICITUR IV. Ab eodem hæc operatio etiam ſpectata in ſua cauſa, non poterat fieri niſi hæc, ſi enim hæc non fuiſſet facta, hoc ipſo non fuiſſet hæc.

RESPONDETUR. Hanc objectionem involvere ſe, quia ex una parte vult ſpectari operationem in cauſa, ex altera parte non vult ſpectari operationem in ſua cauſa, quia vult ſpectari operationem, prout eſt in ſe, quia ſpectari operationem, prout eſt hæc, eſt illam ſpectari, prout eſt in ſe. Revolvatur mens ad inſtantias adlatas de libertate, tactione metæ &c. Addo, quod facere ut hæc potius quàm illa operatio, fiat, idque mediis dictaminibus, & præſcribendo regulas operandi, non tantum ſit determinare intellectum, ut eliciat bonam operationem, non malam, ſed etiam dirigere eundem ad eum modum quo determinatio, quam facit per certas regulas ars cythariſandi, ad bonos potius quam malos pulſus cytharæ, vocatur directio facta ab arte. *Quicquid ſit de iſtis Principiis.* Dico operationem hanc ſpectatam in ſuis cauſis non poſſe eſſe niſi hanc, ſed non debent ſumi cauſæ inadæquatè, ſed omnes ad eſſe hujus concurrentes, hinc ad operationem hanc rectam, concurrit aut Logica ſola naturalis, dans ſimpliciter poſſe eſſe operationi rectæ, aut concurrit Logica artificialis, dans eſſe rectæ, ſed requiſita non ad poſſe eſſe ſimpliciter, ſed ad facilius poſſe. Unde hæc operatio non fuiſſet bona, ſi ad illam concurriſset intellectus utcunque, & non qua habet rationem Logicæ naturalis, & ſi defectum concurſus exhibendi à Logica naturali, non ſuppleſset Logica artificialis; ſi autem alterutra concurrat, non eſt mirum, quod hæc operatio non potuerit eſſe niſi hæc bona. Quod ſi ad operationem v. g. hanc, quæ non poteſt eſſe niſi bona, requiritur Logica aut naturalis aut artificialis, datur adhuc directioni locus, ut ex vi directionis, bona vel mala fiat.

INSTAT. Si operationes intellectus ſolum in

cauſa

Digitized by Google

cauſa diriguntur. Ergò potiùs intellectus prout operans, eſt objectum Logicæ.

Respondetur. Operationes intellectus, ſolùm quidem in cauſa ſpectatæ indifferentes ſunt ad benè vel malè fieri, non tamen ſolum in cauſa diriguntur, ſed etiam in ſeipſis, modo ſupra prætacto; imò cum dirigatur intellectus non niſi prout Definitivus, Enunciativus, Illativus; neceſſariò & ipſæ Definitiones, Enunciationes, Illationes dirigi debent, & ſicut cum dico: mel qua dulce dulcorat, dico dulcedinem dulcorare ut Quo; ita cum dico, intellectus, quà definitivus dirigitur, datur intelligi, quòd definitiones dirigantur. Unde ulterius ſi quæras: An in rectas an in pravas operationes inducatur hæc rectitudo, non pones adæquata diviſionis membra, inducitur enim rectitudo non in rectas, nec in pravas, utraſque jam factas operationes, ſed in operationes, quæ fiunt, cumque ipſæ operationes rectæ, habeant quidem rectitudinem, ſed dependenter à præceptis Logicæ, hoc ipſo dici debet, ex directione Logicâ, haberi illam rectitudinem.

Objicit V. Item. Quo impoſſibili adhuc poſſibilis eſt Logica, illud eſt non formale Logicæ. Sed impoſſibili dirigibilitate vel rectitudine adhuc poſſibilis eſt Logica. Ergò dirigibilitas vel rectitudo non eſt formale Logicæ. Minor probatur. Impoſſibili communi errore intellectus poſſibilis eſt Logica. Sed impoſſibili omni errore intellectus, impoſſibilis eſt dirigibilitas vel rectitudo. Ergò impoſſibili dirigibilitate poſſibilis eſt Logica. Quod autem poſſibilis ſit Logica impoſſibili errore, vel hoc probat, quia in intellectu Chriſti non erat poſſibilis error intellectus, & tamen Chriſto inerat Logica.

Respondetur negando Minorem. Probatur illius, (quidquid ſit de forma illius expreſsè loquendo, de quo in Ethicis actum) adhuc habet minorem falſam. Ratio negandi, quia poſſunt dari aliquæ formæ, licèt earum oppoſitæ ab illis expellendæ, ſint impoſſibiles. Illuſtratur hoc Inſtantiis. Inſtantia eſt Theologica, poſſibilis eſt gratia impoſſibili peccato expellendo, poſſibilis in DEO ſcientia, in quo impoſſibilis eſt error ab illa expellendus. Ergò etiam poſſibilis erit Logica, impoſſibili omni difformitate intellectus, ſeu errore expellendo. Inſtantia Metaphyſica eſt, quòd poſſit dari ſcientia, impoſſibili ignorantia expellenda. Inſtantia phyſica eſt, quòd poſſibilis ſit calor, impoſſibili frigore expellendo. Ergò & rectitudo Logica poſſibilis erit, impoſſibili omni difformitate expellenda. Et Ratio eſt, quia per prius forma confert eam pulchritudinem & bonum, quod in ſe continet, quam opponatur malo poſito, ſufficitq; ut quantum eſt ex ſe, ſit illius depulſiva, licèt ex accidenti aliquo non expellat illud.

Instat I. Impoſſibili uno correlativo, redditur impoſſibile aliud correlativum. Ergò etiam impoſſibili errore intellectus, impoſſibilis eſt rectitudo.

Respondetur. Errorem intellectus & rectitudinem eſſe ſibi oppoſita & nón correlativa, poteſt autem unum oppoſitorum, poſſibile eſſe, altero impoſſibili.

Instabis II. DEUS dirigitur intranſitivè, non enim dirigitur ab aliquo quod non ſit ipſe.

Respondetur. Conceſſo hoc, redibit paritas, poteſt DEUS erroris incapax dirigi tamen, licèt intranſitivè, & cur non poſſit dirigi ſubjectum tranſitivè à ſcientia, licèt ſit incapax erroris.

Instat III. Si eſſet poſſibile ſubjectum capax directionis Logicæ, quod ſit incapax difformitatis. Ergò etiam poſſibile erit ſubjectum capax erroris, quod ſit incapax rectitudinis. Atqui hoc falſum eſt. Omne enim defectibile, poteſt corrigi ſaltem à primâ causâ, & quia ſequitur dari aliquam naturam ab intrinſeco erroneam, ſeu phyſicè ac metaphyſicè malam, ſiquidem nulla vi rectificabilis eſſet.

Respondetur. De facto in omni errore reperitur id, ut ipſe qua talis, & in ſe non ſit capax rectitudinis, cumque error non per accidens, ſed per eſſentiam ſit defectibilis, non poterit corrigi à prima cauſa, quæ eſſentias rerum non mutat. Deinde Diſparitas etiam eſt, quia in caſu antecedentis nulla eſt imperfectio, quæ habetur in caſu Conſequentis. Et ſicut quamvis ſit poſſibilis ſcientia, quæ procedat per Concluſiones, demonſtrativas, neque tamen poſſibilis eſt error, qui per eaſdem procedat, quia ſcientia eſt quid perfectum, imperfectus error, ita quamvis poſſit DEUS aliquid perfectum producere, non hoc ipſo per ſe poterit producere etiam aliquid imperfectum, quod DEUM dedeceat.

Objicitur VI. Præ Thoma Roſtoga. Si operationes intellectus eſſent objectum Logicæ, vel eſſent eæ, quæ jam ſunt rectæ, & hæ non ſunt capaces dirigibilitatis, jam enim illam habent. Non etiam hæ quæ nondum ſunt, quia hæ dirigi non poſſunt. Non item operationes in fieri, quia fiunt inſtantaneè, in inſtantaneis autem idem eſt fieri, quod & factum eſſe, ſed factum eſſe non poteſt dirigi. Ergò nec fieri ipſum.

Respondetur. Logicæ in actu primo dirigentis eſſe objectum operationes in actu primo dirigibiles, Logicæ verò in actu ſecundo dirigentis, eſſe objectum operationes in ipſo fieri rectificabiles, modo jam præſcripto. Axioma illud in Inſtantaneis idem eſt fieri quod & factum eſſe, hoc ſenſu ſolum eſt verum; quòd ſcilicet totum ſimul producatur, quòd inſtantaneè producitur, ſed non ſequitur illud ita producibile in eodem inſtanti dirigi non poſſe, non autem habet hunc ſenſum, quaſi quæ prædicata

conveniunt facto eſſe, debeant convenire ipſi fieri, quòd ſi poſſunt diverſa prædicata convenire, illi fieri, & illi facto eſſe, poterit dirigi operatio ſub formalitate fieri, licèt non dirigatur ſub formalitate, facti eſſe.

Objicitur VII. Quia ſi tres Operationes ſint Objectum Logicæ, non ſalvabitur conditio objecti attributionis, quod eſt dare unitatem ſcientiæ; operationes autem non dant hanc unitatem, nam & ſunt Ens per accidens, & non nomine ſingulari exprimuntur.

Respondetur etiam poſito, quod operationes ſint Ens per accidens, & quod nomine plurali exprimantur ad dandam unitatem ſcientiæ, ſufficit quod conveniant in una ratione ſcibilitatis, qualis hic eſt rectificabilitas operationum ſcientifica, in quantùm illa habet rationem objecti attributionis.

Instabis. Saltem non poſſent prædicari de ſpeciebus objecti operationes, nam de ſyllogiſmo non poteſt dici, quod ſint operationes rectæ, & tamen objectum attributionis debet prædicari de ſpeciebus objecti.

Respondetur. Sufficere quòd objectum attributionis, vel in numero plurali vel ſingulari prædicari poſſit de ſpeciebus objecti poteſt autem dici, quòd ſyllogiſmus ſit operatio recta.

DIFFICULTAS III.

Reſpondetur quibuſdam quæſtionibus de Objecto Logicæ.

Quæres I. *Qualiternam ſumpta Rectitudo ſit objectum formale Logicæ.* Sumi debet rectitudo in fieri. Ratio, tum quia Logica eſt habitus practicus, habitus autem practici objectum debet eſſe factibile vel dirigibile, ut in ſimili vult Ariſtot. 6. Eth. c. 2. Tum quia illa & taliter ſumpta rectitudo eſt objectum formale Logicæ, quæ eſt radix & origo totius amplitudinis Logicæ. Jam autem rectitudo operationum in fieri eſt talis radix, & origo; Sicut libertas in actu, eſt, in qua apparet amplitudo libertatis. Et certè ſublata rectitudine in fieri, non eſſet jam ulla rectitudo præterita, præteritum enim ſumit ratio præteriti, à præſenti, quod fuit, ſublata item rectitudine in fieri, nulla eſſet rectitudo futura, futurum enim dicitur ratione præſentis ponendi. Ergò rectitudo in fieri, eſt radix & origo amplitudinis totius, debitæ conſiderabilitati Logicæ. Tum quia per ſolam rectitudinem in fieri, ſalvatur ratio practici in Logica, imò quantumvis nunquam ſe reflecteret Logica, ſupra operationes jam factas, poſſet benè uti præceptis apprehendendi, enuntiandi, argumentandi; conſideratque Logica operationes jam factas, ſed non niſi propter operationes in fieri.

Dices I. Operationes rectæ, prout abſtrahunt ab omni tempore, ſunt quid univerſalius, ſunt per modum generis, operationes autem in fieri, ſunt, quaſi ſpecies illius rectitudinis. Ergò illa potiùs abſtracta rectitudo eſt objectum Logicæ, non enim genus debet revocari ad ſpecies, ſed ſpecies ad genus.

Respondetur. Negando in ratione ſcibilis Logicè; hoc eſt practicè, operationes abſtractas habere ſe per modum generis nam habitus practici objectum, aſſignatur agibile, non abſtrahens ab agibili quamvis in aliqua alia conſideratione, poſſit ſortiri rationem generis operatio recta.

Dices II. Rectitudo operationum in ultimo inſtanti ante fieri, vel eſt objectum Logicæ, vel non eſt, ſi non eſt, Ergò Logica habitualiter ſumpta non habet objectum, ſi eſt. Ergò Rectitudo eſt objectum non in fieri, ſed ante fieri accepta.

Respondetur. Operationes ante fieri præcedentes immediatè, eſſe objectum Logicæ, immediate poſt operaturæ; & ſicut dum operatur Logica, habet operationes in fieri pro objecto; ita proximè operatura, habet operationes pro objecto in proximo fieri, adeoq; utrobique operationes in fieri erunt objectum, ſed aliter & aliter ſumptæ. Per hoc tamen non negatur, quòd operationes rectæ jam in facto eſſe, ſint objectum experimentalis ſcientiæ; licèt operationes rectæ in fieri ſint finis intrinſecus, adeoq; objectam Logicæ formale.

Dices III. Operationes rectæ in fieri ordinantur ad rectas. Ergò rectæ, ſunt objectum attributionis.

Respondetur. Ordinari operationes rectas in fieri ad ſimpliciter rectas, non tanquam ad objectum ſcibile per ſe, licèt ordinentur tanquam ad aliquid ſe poſterius & effectum.

Quæres II. *Quo præſtet nomine hanc rationem formalem exprimere.*

Assero I. *Non benè illam exprimi ſub nomine operationum rectarum.* Ratio, quia cæteris paribus, ſi nihil obſtet, præſtat ſub eo nomine aſſignare objectum habitus practici, quod nomen ex modo ſignificandi, magis exprimat tempus futurum, quam præteritum. Nam & Ariſtoteles factibile & agibile, non verò factum aut actum aſſignat pro objecto practico habitui. Et ſi ſcientiæ, quæ etiam circa ſcita actibus reflexis verſantur, tamen non ſcitum ſed ſcibile habent pro objecto, ita & nomine, ſignificante rectitudinem futuram quodammodo, exprimi debet objectum Logicæ.

Assero II. *Non benè illam exprimi ſub nomine Operationum dirigibilium.*

Ratio, quia dirigibilitas ex modo ſignificandi, exprimit conditionem tenentem ſe ex parte operationum, earumq; tractabilitatem, & ad præcepta Logica inflexibilitatem deſignat, ad eum modum, quo ſciſſibilitas ligni, eſt conditio tenens ſe ex parte ligni, diciтque ejus aptitudinem

Digitized by Google

tudinem ad ſcindi. Deinde ratio formalis objecti Logicæ, debet ſignificare illud, quod inducit Logica in operationes, non inducit autem dirigibilitatem, quia cum hæc ſit aptitudo ad dirigi, præſupponitur in ante, ſed potius dirigibilitas, eſt ratio ſub Qua hujus ſcientiæ.

Assero III. *Commodè exprimi Rationem formalem objecti Logicæ, per Ly Rectificabilitas*, ita ut operationes rectificabiles, ſint objectum Logicæ.

Ratio, quia operationes in fieri ſunt objectum Logicæ. Sed operationes rectificabiles ſunt operationes in fieri. Ergò &c.

Quæres III. *An operatio aliqua in communi abſtrahens à prima, ſecunda & tertia ſit Objectum Logicæ.*

Assero, *quod non.*

Ratio. Tum quia, ſi nihil obſtet, aſſignandum eſt objectum habitus practici, circa quod & executivè & præceptivè verſetur Logica. Sed operationes tres ſunt tales, nam executivè circa ſingularia, verſabitur, & præceptivè, circa tres illas operationes, ſed circa unamquamque in communi acceptam. Tum quia ſi nihil obſtet potius eſt aſſignandum objectum Logicæ tale, quod ex modo ſuæ ſignificationis, oſtendat Logicam non eſſe ſpeculativam, quod non habêretur, ſi operatio in communi, aſſignetur pro objecto Logicæ. Tum quia in aſſignando objecto Logicæ concordanda ſunt duo, quòd Logica ſit practica, & quòd ſit ſcientia: utrumque hoc concordatur, nam ut ſalvetur ratio ſcientiæ, & unitatis ſcientiæ, aſſumitur ratio communis, jam autem quælibet illarum in ſuo genere eſt una, hoc eſt, tres operationes. Oſtenditur etiam ratio practici, particularius ipſas operationes aſſignando pro objecto. Quòd autem debeant operationes ſecundùm rationem communem ſpectari, Ratio eſt. Quia objectum uniuſcujuſq; ſcientiæ, non debet eſſe ſimpliciter quid aggregatum, ſed debet uniri in ratione aliqua una. Unde & Ariſtot. 1. poſteriorum tex. 43. unam ſcientiam dicit eſſe, quæ eſt circa unum genus.

Quæres IV. *An intellectus ut dirigibilis Logicè in operando, ſit objectum Logicæ.*

Assero. *Intellectum eſſe objectum Logicæ, ſed non eſſe objectum Attributionis.* Quòd ſit objectum. Ratio eſt, quia cauſæ objecti, ſunt etiam objectum ſcientiæ, revocanturque ad objectum attributionis. Quòd autem non ſit ita ſumptus intellectus objectum attributionis. Ratio eſt. Quia intellectus in tantùm eſſet objectum Logicæ, prout eſſet dirigibilis in operando, hoc autem ſignificat, ipſas operationes eſſe hoc objectum, ut in ſimili ſupra dictum. Deinde objectum Logicæ tanquam habitus practici, debet eſſe agibile à Logica. Intellectus autem non eſt agibilis à Logica. Denique etiam in aliis habitibus, principium effectivum ſpecierum objecti, non eſt objectum proximum habitûs, ſic non eſt objectum cytharisandi cythara, ſed pulſus aut ſonus artificioſus, objectum ſutoriæ non eſt manus ſed calceus, nec ſaltatoriæ pes, ſed ſaltus. Quod ulteriùs in hoc fundatur, quia non eſt neceſſe confundere cauſam objecti, cum objecto.

Dices I. Logica dirigit Operationes intellectus in ordine ad perfectionem intellectus. Ergò intellectus erit objectum primarium.

Respondetur. Quòd dirigat illas ad perfectionem intellectus non merè ſubjectivam & receptivam illarum operationum, ſed ad perfectionem intellectus, prout operativi, quod oſtendit potius operationes eſſe hoc objectum.

Dices II. Objectum habitus practici non debet eſſe operativum, ſed operabile, jam autem intellectus, eſt potius operativus.

Respondetur. Quòd operativum poſſit eſſe in ſcientia practica, objectum attributum, licèt non attributionis.

Dices III. Subjectum habitus non eſt objectum habitus, intellectus autem eſt ſubjectum habitus Logici. Ergò non eſt objectum illius.

Respondetur. Subjectum habitus, quod eſt ſimul tanquam cauſa objecti conſiderabilis, poteſt eſſe objectum habitus, conſideratio enim, cauſarum objecti, ſpectat ad ſcientiam, licèt ſubjectum habitus, acceptum merè pro receptivo habitus, non ſit objectum habitus.

Quæres V. *Quodnam tandem ſit objectum Attributionis adæquatum Logicæ.*

Assero eſſe *Operationes intellectus rectificabiles*, ſeu ut vulgò dicitur dirigibiles. Ratio aſſerti petenda ex dictis hactenus.

QVÆSTIO III.

De iis quæ non ſunt definitiva Logicæ.

Sub hoc titulo agemus de iis, quæ non ſunt objectum Logicæ, *ſit*

DIFFICULTAS I.

An Ens rationis ſit objectum Logicæ.

Præmitto I. *Ens rationis, quantùm ad præſens, duplex cogitari poteſt.* Primum Ens rationis, quod habet tantum eſſe objectivum in intellectu, v. g. Hircocervus; ſecundum Ens rationis Logicum, eſtque aliquid ſortiens denominationem extrinſecam à Logica, ſeu ſecunda noſtra intentio.

Præmitto II. *Quid ſit intentio? Quid ſecunda Intentio, Quid Denominatio?* Intentio alia ſpectat ad voluntatem, alia ad intellectum. Intentio ſpectans ad voluntatem eſt Ordo, Motus, Progreſſus, Tendentia voluntatis in ob-

jectum. Et proportionaliter, Intentio ſpectans ad intellectum eſt tendentia intellectualis. Porrò ſicut in motu quod movetur, habet finem ſui motus, ſeu terminum & rationem formalem movendi, ita etiam in intellectu, cujus motus ſunt cognitiones, ſunt aliquæ Intentiones formales, quæ ſunt ipſe actus tendens in objectum, vocaturq; hic actus: Intentio formalis, & præter hoc, eſt terminus iſtius motus, qui terminus vocatur Intentio objectiva, nihilq; aliud eſt, niſi ipſum illud, quod cognoſcitur.

Rurſus Intentio tam formalis quam objectiva, Alia eſt Intentio prima, alia Intentio ſecunda. Intentio prima formalis eſt cognitio cognoſcens objectum, directè, ſecundùm prædicata, quæ in ſe habet. Prima autem Intentio objectiva, eſt ipſum illud objectum. Deinde verò Intentio ſecunda formalis, eſt cognitio objecti ab intellectu ſortiens aliquam denominationem. Intentio verò ſecunda objectiva, eſt ipſum illud objectum ſortiens ab intellectu illam denominationem, vocaturq; hæc Intentio ſecunda, quia ſicut id quod ſecundùm eſt, ſupponitur alteri ſe priori, eſtq; geminatio, unitatis; ita ſecunda intentio præſupponit primam, prius enim eſt eſſe v. g. hominem, poſtea poſſe prædicari.

Quod ad denominationem attinet, illa eſt forma nominis cuipiam inditi. Sic denominatur pannus ruber, qui obtinet nomen à rubedine, quæ eſt forma rubri. Hæ denominationes aliæ ſunt Extrinſecæ, aliæ Intrinſecæ: Intrinſecæ proveniunt à forma denominato unita. Sic v. g. denominatur ruber pileus à rubedine unita pileo. Denominatio autem extrinſeca, eſt appellatio proveniens à forma extrinſeca, referibili tamen ad denominatum. Sic v. g. viſum denominatum à viſione, quæ eſt in vidente, quæ nihilominus viſio, refertur ad viſum, tanquam ad objectum. Ulterius, denominationes extrinſecæ aliæ ſunt Logicæ, aliæ non Logicæ. Denominationes non Logicæ ſunt, quæ proficiſcuntur, aut ab aliis potentiis, quam ab intellectu, aut ab intellectu, ſed præſcindente à præceptis Logicis v. g. ſimpliciter cognitum; Logicæ autem Denominationes extrinſecæ, ſunt actus intellectus, importantes ordinem ad præcepta Logica.

PRÆMITTO III. *Quæ ſint placita aſſerentium, Ens Rationis Logicum eſſe objectum Logicæ.*

DOCENT I. Objectum ſortiri denominationem extrinſecam ab intellectu v: g. prædicati, ſubjecti, Definitionis, hocque dicunt eſſe Ens rationis.

DOCENT II. Ipſum iſtud Ens rationis, rectitudinem ſuam habere, ſi ſit conforme rebus, ita ut prædicatum ſit ſuperius, ſubjectum autem inferius.

DOCENT III. Iſta Entia Rationis, in tantùm ſpectare ad Logicam, in quantùm ſunt directiva Operationum intellectus. Dirigunt autem iſtas operationes, inprimis ut refert Amicus tract. 1. Logicæ quæſt. 5. d. 3. c. 4. per modum ideæ & objectivè, quia ſcilicet ut rectè definiamus, debemus nobis proponere definitionem, quæ eſt Ens rationis Logicum, ut videamus quid in illo, pro genere, quid pro differentia, ſumatur, ut definitionem formando, accomodemus nos illi Ideæ. Deinde Ens rationis Logicum dirigit operationes à poſteriori, per modum ſigni, ut vult Vallius p. 2. prolog. 93. c. 2. eò quòd ſequatur ad operationes, quas facimus, eaſq; vel rectas, vel non rectas. Sic v. g. quando in communi apprehenditur hic terminus Homo, ſi in hac apprehenſione ſequitur & conſurgit Ens rationis Logicum, quod eſt ſpecies, ſignum eſt rectam fuiſſe apprehenſionem; ſi verò ſequatur ut illius apprehenſionis, Ens rationis Logicum; quod eſt genus; Sequitur illam apprehenſionem fuiſſe malam, nam Ens rationis malum eſt ſecutum.

DICENDUM EST I. *Ens rationis Chimæri cum non eſſe objectum Logicæ.*

PROBATUR. Quia illud potius ad Metaphyſicam ſpectat, quæ ſicut Ens reale conſiderat; ita & oppoſitum illi Ens fictum, conſiderare debet, & quæ rationes probant operationes intellectus eſſe objectum Logicæ; eædẽ evincunt, quod Ens chimæricum non ſit tale objectum.

DICENDUM EST II. *Ens rationis Logicum, tam illud directivum, quam illud per modum ſigni acceptum, non eſſe objectum Logicæ.*

Quoad primam Partem.

PROBARI POTEST CONCLUSIO I. Illa Idea quæ dirigeret operationes, non dirigeret primam operationem. Ergò & reliquas. Antecedens probatur. Hoc ipſo enim illa non eſſet prima, cum ſupponeret aliam priorem ſe, quæ illi eſſet, per modum Ideæ.

RESPONDERI poſſet huic argumento. Retorquendo illud, quod primus actus Logicæ non poſſet fieri à Logica artificiali. Ergò & reliqui non dirigentur à Logicâ artificiali.

PROBARI II. POSSET. Illa ipſa Idea non habet rectitudinem ab alia idea, alias iretur in infinitum. Ergò hæ ideæ non ſunt tale objectum.

RESPONDETUR. Sicut primus actus Logicæ poteſt habere rectitudinem non à Logicâ artificiali, ſed à naturali, nec erit neceſſe in hoc ponere proceſſum in infinitum. Ita & in præſenti. *Hinc aliter*

PROBATUR III. CONCLUSIO. Quia non experimur nos neceſſariò & ſemper iſtas Ideas inſpicere. Et deinde, quia ſufficiens eſt intellectus independenter ab iſtis Ideis unà cum Logicâ, facere iſtam rectitudinem. Ergò eſt ſuperflua inſpectio illarum Idearum tanquam objecti. Et ſi reliqui habitus Practici ideas tales non habent pro objecto, ſed potius opera, ita & in præſenti.

Quod verò Entia Rationis per modum ſigni accepta non ſint objectum.

PROBATUR. Entia rationis directiva per modum

modum ſigni habent rectitudinem ab operationibus rectis, vel pravitatem à pravis : illud quippe Ens rationis eſt rectum,quod conſequitur ad operationem rectam,illud verò Ens rationis eſt pravum, quod ad operationem pravam conſequitur. Ergò non operationes ab Entibus rationis Logicis,ſed Logica Entia rationis,ab illis operationibus, debent habere rectitudinem.

Deinde pro illo priori, quo illud ſignum antecedunt operationes, competit illis rectitudo. Ergò illa non rectè deſumetur à dictis ſignis.

DICENDUM EST III. *Ens rationis Logicum ſi ad mentem S. Thomæ ſumatur, eſt objectum Logicæ.* Supponit Concluſio quod nomine Entis rationis venire poſſint etiam ea, quæ efficiuntur ab intellectu immanenter,& ſic operationes & conceptus noſtri erunt entia rationis. Hoc ſuppoſito.

Probatur Concluſio. Operationes intellectus rectificabiles,ſunt objectum Logicæ. Sed iſtæ ad mentem S. Thomæ ſunt Ens rationis, ut videre eſt 1. 2. q. 90. art. 1. ad 2. Et primo poſter. lect. 1. dicit Logicam eſſe de operationibus Rationis,ſeu Intentionibus rationis. Et in primum diſt. 33. quæſt. 1. art. 1. ad 3. *Ens rationis*, inquit, *ſeu Ratio dupliciter ſumitur, quandoque enim Ratio eſt ratiocinante ſcilicet ipſe actus rationis, vel potentia, quæ eſt ratio, quandoque ratio eſt nomen Intentionis, ſive ſecundùm quod ſignificat definitionem rei, prout Ratio eſt Definitio, ſive prout Ratio dicitur Argumentatio.* Item S. Th. apud Sanchez. citatus 9. procœmiali l. 7. titulo Deciſio quæſtionis expreſsè ait: *Quemadmodum ratio artem fabrilem invenit, ut actus, qui per manum exercentur, ſecundùm rationem dirigantur, eodem pacto ratio ipſa invenit artem Logicæ, quæ directiva eſſet ipſius rationis actuum, per quam homo in actibus Rationis ordinatè, & faciliter & ſine errore procederet.* Hinc quando 4. Metaph. lect. 4. & opuſculo de natura Generis c. 4. aſſignat pro objecto Ens rationis Logicum, hoc ipſo intelligere eſt, quod operationes intellectus, cum illæ cum Entibus rationis Logicis apud illum ſint idem. Cæterum ſub nomine Entis Rationis Logici etiam ad mentem S. Thomæ ſumpti, non debet ſtatui objectum Logicæ. Ratio, quia hoc nomen eſt æquivocum.

OBJICITUR I. ab Auctoritate.

I. AUCTORITAS EST Ariſt. 4. Metaph. tex. 4. Ubi ait Dialecticam & Metaphyſicam tractare de omni Ente. Atqui Dialectica non tractat de omni Ente reali. Ergò de Ente Rationis.

RESPONDETUR. Sicut dum Metaphyſica tractat de omni Ente, non debet intelligi non niſi Ens Rationis, hoc ipſo enim non tractaret de omni Ente, ita nec Dialectica æquiparata ab Ariſtotele Metaphyſicæ, de eodem tractabit. Dici etiam poteſt quod tractet Dialectica de omni Ente reali, præſcribendo regulas illud attingendi.

II. AUCTORITAS eſt S. Thomæ, ſed ea explicari debet ſecundùm Concluſionem tertiam.

III. AUCTORITAS axioma commune. Quod contrariorum ſit eadem diſciplina.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare, quia probaret Phyſicam de Cœlis etiam fictis diſcurrere. Deinde quamvis contrariorum eadem ſit diſciplina, ſequetur quidem, quod contraria ad idem objectum attributionis revocentur, non autem quod ſint ipſum objectum attributionis.

OBJICITUR II. Definitio eſt ordo Generis ad differentiam, ejusque rectificabilitas in hoc ordine ſtat, hic autem ordo eſt Ens rationis, & ſic de reliquis. Ergò Ens Rationis erit objectum.

RESPONDETUR. Dirigibilitatem ex modo noſtro concipiendi eſſe ordinem quendam, ſed non in re. Dirigibilitas autem in re, eſt ipſa operatio intellectûs, conformis præceptis.

OBJICITUR III. Logica conſiderat Prædicamenta & prædicabilia. Et prædicamenta, ſecundùm quod conſiderantur à Logica, non ſunt Entia realia, aliàs conſiderarentur ſub eadem ratione, ſub qua conſiderantur à Metaphyſica. Ergò conſiderantur à Logica prædicamenta, ut ſunt Entia rationis. Prædicabilia etiam ſunt entia rationis, ergò Logica conſiderat entia rationis.

RESPONDETUR. Prædicabilia eſſe Univerſalia, adeoque non Entia Rationis. Et licèt Logica conſideret prædicamenta, ſecundùm quod ſunt entia realia, differret à Metaphyſica, quia conſiderabit ea, ſecundùm quod ſubſunt Definibilitati, Diviſibilitati &c.

OBJICITUR IV. Logica accipit ſpeciem ab Ente Rationis, unde & vocatur Rationalis ſcientia.

RESPONDETUR. Sicut voces non ſunt objectum Logicæ, licèt à vocibus Logica denominetur Logica; ita, quamvis Logica ſit ſcientia rationalis,non erit neceſſe ut pro objecto dicat entia rationis. Præcipuè cum etiam denominetur rationalis ſcientia Logica à Ratione,hoc eſt, Operationibus intellectus, non ab Entibus Rationis Logicis.

OBJICITUR V. Si Logica tractans de Definitione, Diviſione &c. tractaret de Ente reali. Definitio & Diviſio, vel eſſet Subſtantia vel Quantitas, vel Qualitas.

RESPONDETUR. Eſſe Qualitatem.

INSTABIS. I. Ergò non diſtinguetur Logica à ſcientiis realibus.

RESPONDETUR. In quantum conceptus mentis, non ſint quid fictum, in tantum poſſunt dici res,& hoc ſenſu erit etiam Logica realis; licèt ſit rationalis, in quantùm Ratio ſumitur pro Intentione.

INSTABIS II. Si objectum Logicæ eſt quid reale, vel abſtrahit ab omni materiâ, vel non, ſi abſtrahit, Ergò eſt Metaphyſica; ſi non abſtrahit, Ergò coincidit cum Phyſica.

Digitized by Google

Respondetur Quamvis abſtraheret ab omni materia, non eſſet Metaphyſica, quia ſcientiæ, ut probavi ante, non per abſtractionem ſpecificantur, quæ verò abſtractio competat Logicæ, ſuperius habetur.

Instabis III. Si objectum Logicæ eſt quid reale, ſequitur illam nobiliorem eſſe Mathematicâ & Ethicâ. Mathematicâ quidem, quia nobilior eſt quantitate, operatio intellectus: Erit etiam præ Ethica nobilior, quia nobiliores ſunt actus intellectus, actibus voluntatis.

Respondetur. Diverſo reſpectu nobiliorem eſſe præ his Logicam. Vincitur tamen à Mathematica in hoc; quia illa non niſi demonſtrativè procedit. Ab Ethica etiam vincitur, quia præſtantius eſt habere & rectitudinem naturæ, & rectitudinem artis, & rectitudinem moralem, quæ rectitudines competunt actui Ethico; Actui verò Logico, competit rectitudo, non niſi naturæ & artis.

Objicitur VI. Definitio & Diviſio, ſcripta, vel vocalis, ſpectat ad Logicam, non ſpectaret autem, ſi Ens rationis non eſſet objectum, quid enim commune eſſet ſcripto, voci, &c. cum operatione intellectus.

Respondetur. Revocari hæc tanquam ſigna manifeſtativa conceptuum.

DIFFICULTAS II.

An Voces ſint Objectum Logicæ.

Præmitto I. *Nomine Vocum venire poſſe vel voces Internas, vel Externas.* Vox interna eſt: Verbum mentis & locutio, per quam manifeſtat ſibi ipſi intellectus objectum: ut fuſius in Animaſtica, & aliquid DEO volente innuetur in materia de Univerſalibus. Vox autem externa eſt ſermo, qui conceptus noſtros internos manifeſtare natus eſt alicui.

Nominales cenſentur voces internas pro objecto Logicæ ſtatuiſſe. Nam Occham Princeps nominalium conceptus mentis dicit eſſe objectum Logicæ. Voces autem externas, cenſentur pro objecto ſtatuiſſe, Aureolus & Aphrodiſæus;

Præmitto II. *Voces externas quæ ſint ſonus articulatus, ſpectare ad Animaſticam,* in quantùm tractat de ſenſibus. Quà verò ſunt certo modo pronuntiabiles, conſtruibiles, ſpectant ad Grammaticam: quà faciunt ornatam locutionem, ad Rhetoricam, qua poſcunt habere numerum & concentum, ſpectant ad Muſicam & Poeticam, quà ſunt Entia, ad Metaphyſicam, quà ſunt quid corporeum, ſpectant ad Phyſicam.

Præmitto III. *Reſtare ut quæratur, an voces manifeſtativæ conceptuum ſpectent ad Logicam.*

Dicendum Est. *Voces non eſſe objectum Attributionis Logicæ per ſe & adæquatum.*

Probari Solet I. Sublatis & impoſſibilibus vocibus, poteſt eſſe Logica, nam ſublatis vocibus, poteſt fieri apprehenſio, enuntiatio, ſyllogiſatio. Ergò non ſunt per ſe objectum Logicæ. Objectum enim per ſe & Attributionis Logicæ, eſt tale, ut illo ſublato, tolli debeat Logica.

Probari Solet II. Paſſiones quas demonſtrat Logica de ſuo objecto, non conveniunt per ſe vocibus, nam generare ſcientiam, eſt proprietas objecti Logici, & non eſt proprietas vocum. Veritas item & falſitas non eſt propriè in vocibus, unde & mendacium non eſt contra vocem, ſed contra mentem: quod ſi definitiones primò & per ſe convenientes objecto Logicæ, non demonſtrantur de vocibus, jam voces non ſunt per ſe objectum, nam de eo, quod eſt per ſe objectum, per ſe debent demonſtrari paſſiones.

Confirmatur. Quia multa ſunt conſiderationis Logicæ, quæ non ſunt voces, ut operationes internæ Logicæ. Deinde Logica naturalis poteſt eſſe ſine vocibus, ut in mutis, qui utique diſcurſus naturales faciunt. Ergò & Logica artificialis, nam Logica artificialis & naturalis, habent ſe, ſicut Perfectum & Imperfectum, porrò perfecti idem eſt objectum, quod & imperfecti ut v. g. Oratoris perfecti objectum eſt Oratio, ita etiam imperfecti objectum eſt Oratio. Quod ſi imperfecti habitus, hoc eſt naturalis, objectum non ſunt voces, nec etiam erunt objectum perfecti habitus, hoc eſt, artificialis Logicæ.

Probatur III. Concluſio. Datur actus aliquis Logicæ, qui non habet pro objecto voces. Ergò &c. Antecedens probatur. Primus actus Logicus, antequam exprimatur vocibus, eſt verè Logicus, & tamen non habet pro objecto voces. Quod actus Logicus antequam vocibus exprimatur, ſit verè Logicus. Probo. Antequam exprimatur actus Logicus, illa vox expreſſiva actus Logici, vel eſt expreſſiva actus Logici, vel actus non Logici; non poteſt dici quòd ſit expreſſiva actus non Logici, quia ejus actus eſt expreſſiva, antequam eum exprimat, quem poſtea de facto exprimit: ſed exprimit Logicum. Ergò de facto antequam exprimat, ille actus eſt Logicus. Quòd verò actus Logicus antequam vocibus exprimatur, non habeat pro objecto voces. Probatur. Illud eſt objectum primi actus Logici, v. g. hujus Definitionis: Homo eſt animal rationale, circa quod verſatur ille actus. Sed non verſatur circa voces, objectum enim iſtius Definitionis eſt eſſentia hominis: Quod ſi actuum Logicæ objectum non ſunt voces, nec habitus Logici objectum erunt voces. Idem enim debet eſſe objectum habitus quod & actuum.

Non Nego tamen pertinere voces ad objectum Logicæ reductivè, quia nulla ars v. g. docet medium terminum in prima Figura ſubjici debere in Majori.

Unde Logica ordinando conceptus internos ordinat ſimul voces illorum conceptuum ex-

preſſivas

preſſivas ; non ſpectant tamen illæ voces ad objectum Logicæ, niſi per accidens, quia im- impoſſibilibus illis ut dixi, poſſet adhuc Logica eſſe in ſe, ut ante integra.

Objicitur I. Si quis immemor definitionis mentalis, eliciat cognitionem definitionis vocalis, qua dicat : Definitio vocalis eſt Oratio vocalis, vocaliter manifeſtans naturam rei per genus & differentiam : hæc cognitio habet pro objecto voces, nec poteſt pertinere ad aliam ſcientiam, niſi ad Logicam. Ergò Logica pro objecto habet voces.

Respondent aliqui apud Arriagam non omnes cognitiones, quæ dantur, debent eſſe cognitiones, quæ habeant propriam ſcientiam. Vide illum diſp. 2. Sec. 3. num. 21.

Respondetur. aliter diſtinguendo ſubſumptum. Sed hæc cognitio non poteſt ad aliam ſcientiam perrinerere niſi ad Logicam ſaltem reductivè, Concedo. per ſe & primario Nego. Diſtinctoq; Conſequenti, nego Conſequentiam.

Objicitur II. Quidquid conſiderat Logica, eſt aut Terminus, aut Propoſitio, aut Syllogiſmus. Hæc omnia ſunt voces. Unde Terminus definitur : eſſe vox terminans propoſitionem. Propoſitio eſt Oratio verum aut falſum enuntians. Ergò voces ſunt objectum Logicæ.

Responderi Solet I. Diſtinguendo. Hæc omnia ſunt voces propriè, & rigoroſè, Nego. Figuratè concedo. Aſſumuntur enim voces ad ſignificandos conceptus internos, & eorum ordinationem ; ad eum modum, quo ſignum pictum in Sphæra, vocatur Gemini Cancer, Leo, quantumvis hæc ſigna in Cœlo ſint, & in ejus zodiaco.

Respondetur II. Hæc omnia eſſe voces internas, quæ voces internæ idem ſunt cum operationibus intellectus noſtri. Hinc & Logica vocatur ſermocinalis ſcientia, à nomine Græco Logos, quod ſignificat verbum internum.

Objicitur III. Habitus Progymnaſmaticus ſeu Præexercitatorius debet verſari circa materiam fictam conſimilem veræ. Ita habitus gladiatorii præexercitatorii objectum ſunt gladii lignei, cum poſtea ipſa gladiatoria, utatur ferro. Sed Logica eſt habitus Præexercitatorius. Ergò objectum illius debet eſſe aliquid fictum, non commodius quam voces externæ ; nam hæ conſimilitudinem habent cum internis vocibus ſeu conceptibus. Ergò voces externæ, ſunt objectum.

Respondetur. Logicam impropriè eſſe habitum præexercitatorium. Nam habitus propriè præexercitatorius, eſſentialiter habet idem objectum, cum eo habitu, ad quem præexercitat ; eſſentialiter autem aliud eſt objectum Logicæ ab aliis ſcientiis. Eſt tamen Logica habitus progymnaſmaticus impropriè, quia ſcilicet ad perfectius acquirendas ſcientias, præſupponitur.

Objicitur IV. Ethica, & inſtrumentum ejus Prudentia, non ſolum dirigit actiones internas, ſed etiam externas. Ergò & Logica non ſolum dirigit voces internas ſed etiam externas.

Respondetur. Nec Ethica primo & per ſe dirigit actiones externas, ſed tantùm reductivè ſpectant ad Ethicam actiones externæ : ſicut & voces ad Logicam.

Instabis I. Voces ſi non conſiderantur per ſe, nec reductivè ſpectabunt jam ad Logicam, quod probatur. Ad Grammaticam tanquam ad inſtrumentum generale omnium ſcientiarum ſpectat directio vocum.

Respondetur. Directio Grammatica ſpectat ad Grammaticam, non verò Logica.

Instabis II. Nulla directio vocum eſt Logica, quia conſtructio vocum externa correſpondens interiori conceptuum coordinationi, ſpectat ad ſolam Grammaticam.

Respondetur. Coordinationem prædictam vocum externarum, prout ſecundùm leges Grammaticæ fiunt, ſpectare ad Grammaticam ; non verò prout ſecundùm leges Logicas, quæ enim rogo æquivalens eſt regula in ſyntaxi, huic : Prima prius ſubjicit, ad quam ſolam ſpectat dicere, ſubjectum ſubſtantivum concordat cum adjectivo prædicato, in Genere, Numero & Caſu. Et ſicut bona coordinatio vocum, prout connotat numerum & pedes, propriè eſt ex legibus Poeticæ ; ita coordinatio vocum, prout ſecundùm leges Grammaticas ſpectat ad Grammaticam, prout verò fit ſecundùm leges Logicas, ſpectabit ad Logicam. Ita ſphæra, prout fit ſecundùm leges architectonicæ ſpectat ad Architectonicam, prout verò repræſentat ſydera, ſpectat ad Mathematicam. Unde & voces ſecundùm conſtructionem Grammaticam ad Grammaticā ſpectabunt, prout verò ſecundùm leges Logicas fiunt, pertinebunt ad Logicam.

Instabis III. Si aliquomodo ſpectat ad Logicam vocum coordinatio, ſurdus & mutus eſſet imperfectus Logicus, nam hanc notitiam vocum non habet , per quam aliquem actum Logicum exercere poſſit.

Respondetur. Cum perfectio ſit ſpectanda non ſecundùm ea, quæ accidunt. Diximuſque ſupra, per accidens ſpectare ad Logicam directionem vocum , benè ſalvabitur perfectio Logicæ ſine vocibus : & ſicut eſſe capronatum, non eſt imperfectio hominis, quia eſſe capronatum accidit illi, ita nec erit imperfectus Logicus mutus, quia per Accidens ſpectant voces ad Logicam.

Objicitur V. Omne manifeſtativum ignoti ex noto, eſt modus ſciendi. Voces ſunt manifeſtativæ. Ergò ſunt modus ſciendi : Modus ſciendi eſt objectum Logicæ. Ergò & voces.

Responderi Solet I. Falſa eſt Major, nam frons & vultus manifeſtant ignotum, nec tamen ſunt modus ſciendi, ſaltem non ſunt ſciendi modus, pertinens ad Logicam.

Responderi. Solet II. Per accidens voces eſſe manifeſtativas ignoti, quia ſcilicet conceptus

Digitized by Google

ceptus noſtros non in illiſmet ipſis manifeſtamus aliis, ut faciunt Angeli, & beati, ſine corpore in cælo exiſtentes.

RESPONDETUR III. Tranſito toto argumento. Nego ſubſumpti Antecedens. Nego enim omnem modum ſciendi, eſſe objectum per ſe Logicæ.

NOTO. Non poſſe cognoſci cognitionem vocum, quin cognoſcantur voces, quia cognitio vocum eſt repræſentatio vocum, ſi eſt repræſentatio vocum, neceſſario voces cognoſci debebunt, tanquam repræſentatum, tanquam terminus, ad quem dicit ordinem eſſentialem, repræſentatio. Sed nego illas hoc ipſo fore objectum immediatum, & per ſe, ad eum planè modum, quo definitio cœli ſpectat ad Logicam, conſequenter, neceſſariò tunc cœli cognoſcuntur, cœli tamen, non niſi remotè, ſunt objectum Logicæ.

DIFFICULTAS III.

An res ſint Objectum Logicæ.

DICENDUM EST. *Res non eſſe objectum Logicæ proximum & immediatum, eſſe tamen remotum.* Ita Arriaga, Oviedo & cæteri Eſt contra Jandunum.

Quod non ſint Objectum immediatum.

PROBATUR I. Si Logicæ objectum immediatum eſſent Res; eſſent objectum ut cognitæ. Sed ut cognitæ non ſunt objectum immediatum. Ergò &c. Major conſtat confeſſione adverſariorum, & probatur. Quia habitus cognoſcitivi objectum, debent eſſe res ut cognitæ, ſicut objecti viſivæ potentiæ, ſunt res ut viſibiles. Sed Logica eſt habitus cognoſcitivus. Ergò objectum illius debent eſſe res ut cognitæ. Minor principalis probatur Quia immediatum objectum Logicæ ut dictum ſupra, ſunt operationes, intellectus, Res autem non niſi in tantùm, in quantùm præſentantur ab illis operationibus. Ergò non ſunt immediatum objectum. Objectum enim immediatum, non eſt quod attingitur ratione alterius. Res autem attinguntur à Logica ratione operationum.

PROBATUR II. Quia circa illud practicè verſatur & immediatè Logica, in quod immediatè inducit rectitudinem ſuam, ſed immediatè inducit rectitudinem ſuam, in operationes intellectus, non in Res. Ergò &c. Minor probatur. Inintelligibile enim eſt, quomodo res dirigantur immediatè.

PROBATUR III. Logica eſt habitus reflexivus, ſi eſt habitus reflexivus, jam immediatum ejus objectum non erunt res, non enim in res, ſed in noſtras operationes fit reflexio.

Quod verò ſint objectum remotum. Hoc inde, Probo. Quia impoſſibile eſt cognitionem attingi ab aliqua ſcientia, & ulterius illa mediante, objectum cognitionis illius non attingi. Ergò cùm cognitiones noſtræ attingantur à Logica, illis mediantibus attinguntur & ipſæ res cognitæ.

ADDO tamen res quidem cognitas eſſe objectum Logicæ remotum, ſed non illas tantùm, quia Logica conſiderat remotè etiam modos, & formalitates rerum, item Entia rationis, quæ non ſunt res.

ADDO item. Res eſſe quidem remotum de facto objectum Logicæ, quia de facto cognitiones ejus, ſunt de rebus; ſed non ſunt neceſſariò de rebus, quia poſſunt operationes Logicæ verſari circa cognitiones noſtras. Hinc & Ariſtoteles ut oſtenderet non neceſſariò verſari circa res Logicam, ſyllogiſmorum exempla, aut in falſis materiis, aut in alphabeto oſtendit.

OBJICITUR I. Auctoritas Ariſtotelis qui 4. Metaph. tex.35. docet Dialecticam de omni re, ſeu Ente agere. Ergò res ſunt objectum Logicæ.

RESPONDETUR. Me non negare res eſſe objectum Logicæ, ſed tantum nego illud eſſe immediatum.

OBJICITUR II. Auctoritas D. Thomæ & doctrina communis Theologorum. Ex viſione DEI, & ipſo viſo DEO, conflatur unus finis totalis. Ergò etiam ex cognitionibus, & rebus cognitis, conflabitur unus finis Logicæ, finis verò Logicæ eſt objectum Logicæ. Ergò objectum Logicæ, ſunt res & cognitiones.

RESPONDETUR. Ex illo Antecedenti ſi valeret univerſaliter Conſequentia multa abſurda ſequerentur. Sequeretur enim de aſino cognitionem in Phyſica, & aſinum eſſe finem Phyſicæ, ſicut cognitio de DEO, & DEUS eſt finis noſter. Diſparitas ita in forma aſſignari poſſet, quia ſcilicet ſi DEUS non eſſet finis noſter, hoc ipſo beatitudo non eſſet finis ultimus, nullus enim ut demonſtrant Ethici, eſt finis ultimus, niſi DEUS. Falſum autem eſt niſi res ſint finis Logicæ, Logicam finem ſuum non habituram. Deinde aliud eſt quærere: An cognitionis repræſentantis DEUM, intrinſecus finis, ſit DEUS, & indubiè eſt, dicit enim Viſio DEI eſſentialem ordinem ad DEUM, ex qua proportione, finis etiam intrinſecus, ſeu dic ſi placet terminus intrinſecus, hoc eſt eſſentialis cognitionis, rem repræſentantis, res erit. Quia tamen hæc repræſentatio dicit illum finem eſſentialem, non qua dirigitur à Logica, ſed non niſi qua repreſentatio rei eſt, ideò adhuc res, non erunt immediatum objectum Logicæ.

OBJICITUR III. Poteſt ex objecto materiali & formali, conflari una ratio objecti, æquè immediata. Ergò ex cognitione & re cognita, poteſt conflari ratio una objecti Logicæ.

RESPONDETUR Diſparitas eſt, quia quando ex objecto materiali & formali fit unum objectum, non apparet quid mediet inter materiale & formale objectum. Quid enim illud? inter res autem ut cognitas mediat ipſa cognitio ut dixi ante.

OBJI-

Objicitur IV. Idem eſt objectum artis, quod & operationum artis, ſed operationum artis v. g. Logicæ, objectum, ſunt Res. Ergò & Logicæ objectum ſunt Res.

Respondetur. Duplices eſſe operationes artis. Alias elicitas, hoc eſt: dictamina & præcepta. Et alias imperatas, hoc eſt, quæ diriguntur ab illis præceptis & dictaminibus. Dico ergò idem eſſe objectum artis, quod & operationum elicitarum ſeu præceptorum, & quia præceptorum objecta, in Logica, ſunt ipſæ operationes, dico ipſas operationes eſſe objectum Logicæ. Sed nego idem eſſe objectum Artis, quod operationum directarum & imperatarum, quarum objecta, non nego eſſe Res. Non eſt autem idem objectum artis, quod & operationum imperatarum ab arte, quis enim dicat plumbum vel lignum eſſe objectum fabri ferrarii, quia eſt objectum ſecuris, illud ſecantis.

Instabis. Hoc complexum ex cognitione & re, eſt ab aliquo habitu conſiderabile, & non ab alio, quàm à Logica. Ergò Logicæ objectum ſunt res & cognitiones.

Respondetur. Non eſſe nec ſe ut hoc complexum ex re & operatione æq. è primò ſit in aliqua ſcientia, quæ de facto datur conſiderabile, ſed ſufficere quod immediatè conſiderentur cognitiones à Logica, mediantibus autem cognitionibus, Res.

Objicitur V. Inſtrumenti & utentis inſtrumento, idem eſt objectum, & ita v. g. aurifabri, & ejus mallei, idem eſt objectum, hoc eſt aurum. Item; eſt idem objectum fabri lignarii, hoc eſt lignum, quod & objectum inſtrumenti ejus, hoc eſt ſecuris, ſed Logica eſt inſtrumentum ſcientiarum, quarum objecta ſunt Res. Ergò & ipſius Logicæ objectum ſunt Res.

Respondetur negando Minorem. Negavi enim ſupra Logicam eſſe eſſentialiter inſtrumentum.

Respondetur. II. Diſtinguendo Majorem. Idem eſt objectum inſtrumenti, quod dirigitur ab utente & utentis inſtrumento. Concedo. Idem eſt objectum inſtrumenti quod dirigit utentem & utentis inſtrumento. Nego Majorem. Diſtinctaque Minori. Nego Conſequentiam. Quod idem ſit objectum inſtrumenti, quod dirigitur ab operante, & ipſius utentis inſtrumento, benè probant allata exempla; quòd verò inſtrumenta, quæ dirigunt operationem, non habeant pro objecto Res, ſed operationes agentis; patet in perpendiculo, linea &c, cujus objectum, non eſt niſi operatio architecti, non autem illud lignum cui applicatur perpendiculum. Logica eſt inſtrumentum dirigens operationes, hinc operationes erunt objectum illius, & non Res, circa quas verſantur illæ operationes.

Objicitur VI. Finis Logicæ eſt veritas, Veritas eſt in rebus. Ergò finis Logicæ & conſequenter objectum erit in rebus.

Respondetur negando Majorem. Finis enim Logicæ non eſt veritas, quæ eſt conformitas cum rebus, nam hæc pertinet ad illam ſcientiam, in cujus materia, ſit aliquis actus, rectus Logice; ſed eſt veritas, quæ eſt conformitas cum præceptis Logicis. Aliis Terminis idem dices. Finem Logicæ non eſſe veritatem in eſſendo, nam hæc eſt in rebus, ſed veritatem ex modo cognoſcendi quam præſcribunt dictamina Logica. Et licet habitus cognoſcitivi objectum, ex genere ſuo ſit veritas, habitus tamen determinati, certam etiam ſpeciem veritatis ſibi determinant, & ita Logica determinat ſibi certam veritatem, hoc eſt, veritatem, quæ ſit conformitas cum præceptis Logicis.

Objicitur VII. Ethica habet pro objecto partiali Attributionis Res. Ergò & Logica. Antecedens probatur. Quia actus aliqui Ethici, habent pro objecto Res. Syllogiſmus enim iſte: Bonum ſine admixtione mali eſt melius, quam bonum cum admixtione mali, ſed omne creatum bonum eſt cum admixtione mali, increatum eſt ſine hac. Ergò bonum increatum, eſt melius quam creatum. Syllogiſmus inquam iſte habet pro objecto Res.

Respondetur negando Antecedens. Probatio ejus ſecundùm id quod dicit explicitè, habet pro objecto rem. Hoc eſt bonum increatum, non ſecundùm id quod dicit implicitè. Implicitè enim dicit operationem voluntatis, talem eſſe eliciendam, quæ præferat bonum increatum, creato. Quòd verò implicitè ille actus importet operationem voluntatis, hoc inde eſt, quia in iſto actu debet rationem ſuam formalem invenire Ethica, hoc eſt conformitatem cum recta ratione à ſe inducibilem, & cum hæc conformitas, non ſit inducibilis in res, ſeu in bonum increatum, ſed potiùs eſt inducibilis in operationem voluntatis, ideò illam reſpicere debet, ſaltem implicitè. Non nego tamen quòd directio, fieri poſſit, tam per hoc dictamen: præfer bonum increatum creato, quàm per hanc propoſitionem; Bonum increatum melius eſt creato. Hæc enim ſecunda propoſitio, eſt in. perium æquivalens, ut oſtendi ſupra, habens tamen pro objecto operationem voluntatis, implicitè ut dixi.

QVÆSTIO IV.

De Diviſione Logicæ.

Ex communi conſenſu dividitur Logica, in Artificialem & Naturalem. Naturalis Logica eſt ipſe intellectus, qui lumine ſuo adjutus, ſine alio ſuperaddito principio artificiali, poteſt facere rectas apprehenſiones, rectas enunciationes, rectas illationes. Logica autem artificialis eſt, quæ præter intellectum & lumen naturale, importat regulas quaſdam & dictamina

Digitized by Google

dictamina practica, quibus informatus intellectus, longè quàm ante, faciliùs, operationes rectas facere poteſt. Rurſus Logica Artificialis dividitur, in Actualem & Habitualem. Actualis eſt ipſa apprehenſio, enunciatio, illatio. Habitualis autem Logica eſt Qualitas ex actibus Logicæ nata, inclinans ad ſimilium actuum productionem.

Actualis deinde & habitualis dividuntur in Totalem & Partialem. Denique tam actualis quam habitualis Logica. Alia eſt Docens. Alia Utens. Docentem Græci Philoſophi appellant Logicam avulſam ab omni materia; Utentem autem volunt eſſe immerſam materiæ. Porrò in re. Logica Docens, eſt quæ tradit præcepta de rectificatione operationum intellectus. Utens autem Logica, quid ſit? variè varii explicant. Sit

DIFFICULTAS I.

Quid nomine Logicæ utentis veniat apud alios.

EXPLICANT I. ALIQUI. *Quòd Logica utens, ſit habitus Logicæ, inclinans intellectum, ad uſum præceptorum Logicorum, in ſola materia propria Logicæ.* Unde docent quod hæc Definitio Phyſica: Homo eſt compoſitum ex materia & forma, nullo modo pertineat ad Logicam utentem. Idem cum his ſentiunt qui docent Logicam, nullo modo elicitivè concurrere, ad actus aliarum ſcientiarum, ſed tantùm directivè: Directivè autem concurrere, eſt concurrere dando præcepta faciendi, ſicut facit Magiſter, quando dicit, ſic & ſic formandos characteres. Elicitivè autem concurrere, eſt concurrere coefficiendo, quod faceret Magiſter, una cum puero formando illos.

Hæc Explicatio.

NON SATISFACIT I. Rogo enim quando ſentimus facilitatem ab initio, circa objectum phyſicæ, definiendo, dividendo, enunciando &c, unde hæc facilitas oriatur? hæc facilitas non poteſt referri in habitum phyſicæ, quia ſupponimus eum nondum nos habere. Ergò in Logicam utentem. Neque poteſt facilitare Phyſica, non enim ipſe eſſet Logica, quia in modo facilitandi, cum Logica conveniret.

CONFIRMATUR. In materia Logica, id quod facilitaret ad uſum præceptorum, eſt Logica utens. Ergò & in materia aliena, idem quod facilitabit, erit Logica utens.

RESPONDEBIS. I. Diſparitas eſt, quia neque Definitiones facit, neque Diviſiones in materia aliena, Logica.

CONTRA EST. Hoc eſt petere principium, de hoc enim quæritur. Deinde unde illa facilitas in uſu præceptorum Logicæ etiam in materia aliena?

RESPONDEBIS II. Facilitatem referri in ipſam directionem & in præcepta, in quibus nos frequenter exercemus.

CONTRA EST. Non poteſt hæc facilitas referri in Logica, circa uſum præceptorum, in ipſam Logicam docentem, alias tolleretur diſtinctio inter illas, contra quam docebimus. Ergò neque poteſt referri in materiis aliarum ſcientiarum.

RESPONDEBIS III. Diſparitatem eſſe, quia ſi Logica utens, in materia aliena, inclinaret intellectum ad uſum præceptorum Logicorum, tunc & eſſet Logica, & non eſſet, eſſet ut dicimus, non eſſet, quia circa alienum objectum, ultra ſuam abſtractionem verſaretur.

CONTRA EST. Concedo, quòd circa alienum objectum verſaretur tunc Logica utens; ſed nego, quòd non ſub abſtractione ſibi debita, nego quòd non ſub ratione formali ſibi competente, id eſt ſub ratione rectificabilis operationis in uſu.

NON SATISFACIT. II. Hæc explicatio. Quia poteſt Logica utens rationem formalem, circa quam verſatur, reperire in materiis aliarum ſcientiarum, quod ita probo. Ratio formalis Logicæ utentis eſt rectitudo, in quantum eſt in uſu, ſed poteſt eſſe in uſu rectitudo operationum in materiis aliarum ſcientiarum. Ergò poteſt in materiis aliarum ſcientiarum, eſſe ratio formalis, utentis Logicæ.

DICES I. Logica eſt Ars. Ars non efficit ſuum objectum, ſed ad illius effectionem tantùm potentiam dirigit. Ergò & Logica. Minor probatur, quia certè actus intellectus architecti, domum phyſicè non facit.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probat. Probaret enim quòd etiam in materia propria, his præceptis non utatur Logica, nam etiam tunc eſt Ars.

RESPONDETUR II. Negando Minorem. Probatio ejus eſt vera de effectis, quorum poſitio, pendet à potentia condiſtincta, intellectus enim non ædificat ſed manus. Falſum tamen id eſt in illis, quorum executio & directio, ab eadem potentia pendet, nec oppoſitum probatur, intellectus autem dirigit & ponit ſuas operationes.

DICES II. Prudentia in actus aliarum virtutum, nonniſi directive influit. Ergò & Logica utens.

RESPONDETUR. Negando Conſequentiam Quia in actibus virtutum qua tales ſunt, non invenit rationem ſuam formalem prudentia, quid enim commune eſt prudentiæ & paupertati? Rationem autem ſuam formalem in materiis aliarum ſcientiarum, invenit Logica.

RESPONDETUR II. Negando Antecedens & dicendo, quod actum v. g. fortitudinis, eliciat, & habitus fortitudinis, in quantùm ille actus eſt erectio animi, & ſimul eliciat habitus pru-

Digitized by Google

prudentiæ, in quantùm actus fortitudinis, eſt conformis rectæ rationi, ſed quia raro fit ut fortitudinis actus, etiam ſub formali ratione prudentiæ, procedat in ſuo elici, ideò negari etiam poteſt Conſequentia.

Dices III. Habitus Logicæ utentis non producitur usquam ab actibus aliarum ſcientiarum. Ergò nec facilitat ad illos.

Respondetur. negando Antecedens. In quantùm enim actus ſcientifici v.g. phyſici, ſunt per rationem formalem debitam objecto Phyſicæ, in tantùm augent habitum phyſicum, in quantùm verò ſunt conformes dictaminibus Logicis, augent habitum Logicum. Logica etiam utens, non cenſetur diſſimiles ſibi producere actus, quando ad actus aliarum ſcientiarum concurrit, quia elicit illos, in quantùm ſunt ſimiles in rectitudine. Per hoc tamen non aſſero, quòd actus utentis, producant actus aliarum ſcientiarum, Actus enim non producunt phyſicè alios actus, ſed hoc pertinet ad potentiam & ad habitum. Unde etiam nonniſi ipſe habitus utentis, concurrit ad actus aliarum ſcientiarum.

Explicant II. Aliqui. *Logicam utentem, & cum his Oviedo. Quod ſint omnes aliæ ſcientiæ, quæ utuntur præceptis Logicis*, ita ut Phyſica & Metaphyſica, & Mathematica, in quantùm in ſuis actibus, utuntur directione Logica, ſint non tantum in ablativo caſu utentes Logicâ, ſed etiam in Nominativo, ſint Logica utens. Probantq́; Quia nihil obſtat.

Hæc Explicatio

Non Satisfacit I. Quia non poteſt dici utens Logica, quod non eſt Logica, ſed alii habitus v.g. Phyſica, Metaphyſica, non ſunt Logica. Ergo neq; ſunt utens Logica. Major Probatur à Pari. Non poteſt dici animal rationale, quod non eſt animal. Ergo etiam non poteſt dici utens Logica, quod non eſt Logica. Ratio hujus à priori eſt, quia membra dividentia totum aliquod poteſtativum, debent in recto participare diviſum; cum ergo Logica dividatur in Utentem & Docentem, hæc membra dividentia, debent participare rationem hujus diviſi, quod eſt Logica. Hic diſcurſus eſt ex Arriaga.

Respondebis I. Quod diviſum, ſi ſit univocum, debeat participari à membris dividentibus, ut cum à rationali & irrationali participatur ratio animalis; ſed ſi diviſum ſit Analogum, nihil officiet, etiamſi non participetur à membris dividentibus, ſic v.g. ſanum, dividitur rectè in animal quod eſt ſanum & in medicinam; quæ cauſat ſanitatem, & in pulſum, qui eſt index ſanitatis &c. Et ita inquiunt diviſio Logicæ in Docentem & Utentem, eſt diviſio totius poteſtativi Analogi.

Contra eſt, hujus Analogi diviſio ita dividitur à ſuis membris, ut ſemper prædicari poſſit ſine addito de ſuis dividentibus membris, quamvis cum alia & alia explicabilitate, & ita v.g. & medicina dicitur ſana, id eſt cauſa ſanitatis; & pulſus dicitur ſanus, id eſt index ſanitatis. Ergo etiam & de dividentibus ſuis membris, hoc eſt de Phyſica & Metaphyſica, prædicari poterit ſine addito, Logica.

Respondebis II. Quod Phyſica & Metaphyſica ſecundùm ſubſtantiam non ſit Logica, ſunt tamen ſecundùm formam artificialem Logicam.

Contra. Quia ſubſtantia Logicæ, eſt forma artificialis Logica. Ergò ſi phyſica & Metaphyſica ſunt Logica, ſecundùm formam artificialem Logicam, erunt in ſubſtantia Logica: & ſicut ſi aliquid entitatem alicujus haberet, rectè diceretur eſſe illud Ens, id enim depoſcit identificatio; ita ſi phyſica & Metaphyſica, habent ſubſtantiam Logicæ, hoc ipſo ſunt ſubſtantialiter Logica. Quòd autem ſubſtantia Logicæ, ſit forma artificialis Logica, colligitur ex eo, quia quid aliud eſt ſubſtantia illius? cùm ipſas operationes per formam Logicam ſibi determinet.

Respondebis. III. Quod Logica ut ſic contineat ſub ſe Metaphyſicam & Phyſicam, & eſt genus ad illas, nihil enim aliud eſt, niſi artificium logicum.

Contra. Tum quia ſi Logica eſt genus ad alias ſcientias, tunc jam non erit univerſaliſſima ſcientia Metaphyſica, utpote, contenta ſub Logica, nec jam ſcientiæ abſcindent ſibi particulam Entis, quod eſt objectum Metaphyſicæ, ſed abſcindent ſibi particulam Logicæ. Tum quia videtur eſſe hæc reſponſio, contra communem Philoſophiæ ſenſum, contra quem nulla evidenti ratione probatur, & in noſtris principiis falſum eſt, quod ad illas ſcientias ſpectet illo artificio uti, ſed utuntur aliæ ſcientiæ, ipſa Logicâ influente in aliarum ſcientiarum actus. Tum quia multa hic explicari deberent. Imprimis, iſta Logica ut ſic ſpectata, eſtne practica an ſpeculativa? ſi practica, ergò & aliæ ſcientiæ ex hoc ſuo genere erunt practicæ, ſi ſpeculativa, quomodo illa ipſa erit practica ſimpliciter? Explicari rurſus deberet illa Logica, quæ eſt genus ad Metaphyſicam, Phyſicam &c. vel eſt genus ad ſe ipſam, vel non eſt genus ad ſe ipſam: ſi eſt genus ad ſe ipſam, non erit jam hæc Logica, de qua quæritur: an illa dici poſſit in recto de Metaphyſica, quia hæc non eſt ſibi genus, ſed in ſe, certus modus ſciendi: ſi non eſt genus ad ſe ipſam, cur cum ſit conſpecies generis hujus, quod eſt ſcientia, evadit poſtea genus, ſuarum conſpecierum. Quod autem de Deo, qui eſt quid univerſaliſſimum, poſſit prædicari Ens reale, exinde habetur, quia ens reale non eſt conſpecies Dei, ſed ſemper genus, jam autem Logica, eſt conſpecies Metaphyſicæ.

Non Satisfacit II. Non poteſt dici, quod utens ſecuri, ſit in recto utens ſecuris, utens gladio, ſit in recto utens gladius, neq; id excuſari poteſt per ullam Analogiam. Ergo & aliæ ſcien-

Digitized by Google

tiæ utentes Logicâ, non poſſunt dici utens Logica.

Respondebis. Diſpar eſſe, quia ſecuris non poteſt eſſe ratio analoga, reſpectu inſtrumenti ferri, & reſpectu manus utentis inſtrumento, ſicut Logica ut ſic, poteſt eſſe ratio analoga, reſpectu artis docentis, & reſpectu habitus definientis: ſtabit autem Analogia in ſimilitudine artificii Logici & in diſſimilitudine, quia in Logica forma illa invenitur activè, paſſivè in aliis ſcientiis.

Contra. Securis, non eſt Analogum quid ad manum utentem, ergo nec Logica eſt quid Analogum ad alias ſcientias, quæ ea utuntur. Hocq; ipſum negatur, formam Logicam inveniri in aliis ſcientiis paſſivè, quaſi non Logica ad illos actus ſecundùm artificium concurrat, qua aliæ ſcientiæ utuntur.

Non Satisfacit III. Neq; enim poteſt dici, quòd Logica, ſit Phyſica, qua utens Logica. Ergò etiam non poteſt dici quod Phyſica ſit utens Logica, quia ſicut confunderetur ratio Logicæ, ſi de illa quomodocunque diceretur Phyſica, ita confunderetur ratio Phyſicæ, ſi de illa diceretur, quod ſit utens Logica, non confunditur autem ratio Phyſicæ, quando de illa dicitur, quod utatur Logicâ, nam non confunditur ratio Logicæ, ſi dicatur eſſe inſtrumentum ſcientiarum, ſi dicatur eſſe Organum, quod idem eſt, ac quod Logicâ, utantur ſcientiæ.

Dices I. Actus externus humilitatis vocatur humilitas. actus externus prudentiæ vocatur prudentia, idq; ideò, quia actus externi ſunt Conſummationes internarum virtutum. Ergò & ſcientiæ vocari poſſunt utentes Logicæ, quia ſunt conſummationes.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Quia argumentum multum probat. ſi enim ex eo quia actus externus humilitatis vocatur humilitas, ſequitur ſcientias utentes Logica, eſſe utentes Logicas; ſequeretur etiam Dominum utentem ſervo, poſſe vocari ſervum utentem, ſcriptorem calamo ſcribentem, poſſe vocari calamum ſcribentem. Diſparitas ergo in forma eſt, quia uſus obtinuit, ut ea quæ habent honeſtatem derivatam ab actu interno, habentq; eandem formalitatem bonitatis, & ſunt velut indicia eorum & ſigna, eandem honeſtatem participant, ſicut participant & nomen; jam verò non habent eandem formalitatem Logica docens & utens. Et inſuper, ea, quæ ad aliud per modum inſtrumenti comparantur, non ſolent vocari eodem nomine, ut patet in adlatis de ſervo, quem inſtrumentum animatum appellat Ariſtoteles, de ſera, calamo & cæteris inſtantiis. Logica autem reſpectu aliarum ſcientiarum, habet ſe per modum inſtrumenti.

Dices IV. Quod recipit formam Logicam veluti quoddam ſigillum, poteſt dici Logica paſſivè, adeoq; Logica utens, ſed omnis definitio v.g. in materia aliarum ſcientiarum, eſt quod recipit formam Logicam, ſeu eſt uſus principiorum Logicorum. Ergò. Major probatur, nam quod ſit juxta regulas ſtatuæ, ſeu quod recipit formam ſtatuæ, vocatur ſtatua, & ſic de ſimilibus.

Respondetur. Argumentum multum probare, quia probat alias ſcientias & actus illarum, eſſe Logicam docentem, recipiunt enim formam Logicæ docentis, ita vel ita argumentandum eſſe. Vi ergò hujus, negatur minor. Deinde diximus aliàs, quòd ad omnem actum ſcientificum, procedentem ſecundùm regulas, influit ipſa Logica per ſe, qua utuntur ſcientiæ; unde quòd recipit formam Logicam ex influxu ipſius Logicæ proprio, eſt actus Logicæ utentis; ſed nego hanc receptionem formæ Logicæ, haberi ab ipſiſmet aliis ſcientiis, conſequenter nec illæ erunt, utens Logica. Addo etiam poſito influxu proprio Logicæ utentis, prout condiſtinctæ ab omnibus aliis ſcientiis, actus illius non dicentur Logica utens, ſed actus Logicæ utentis, cujus oppoſitum ponit objectio.

Ex occaſione hujus argumenti, confirmatur concluſio imprimis, ut ſcientia à non eſſe Logicæ utentis tranſeat ad eſſe Logicæ utentis, debet dari ſufficiens mutatio, uſus autem principiorum, facit quidem ut dicantur illæ ſcientiæ utentes Logicâ, ſed per quid tranſibunt ut dicantur Logica utens. Deinde videtur hæc quæſtio eſſe de voce, & cùm alia quæ utuntur, non dicantur ipſum illud, quo utuntur, nec hîc id eliciendum. Inſtantia de ſtatua pro nobis ſervit, nam etiam ſtatua, non dicitur utens ſtatuaria.

Dices V. Quamvis marmor ſecundùm ſubſtantiam non ſit ſtatua Cæſaris, ſecundùm talem figuram, eſt ſtatua Cæſaris. Ergò & aliæ ſcientiæ, ſecundùm talem uſum Logicæ, erunt Logica utens.

Respondetur. Marmor appellari ſtatuam, uſus habet, non habet autem uſus, quod utens, dicatur illud quo utitur. Deinde quia marmor recipit in ſe formam ſtatuæ, jam autem nulla ſcientia recipit in ſe formam Logicam, nec ullus actus; & ſicut ſtatua Cæſaris, non appellatur utens ſtatuaria, ita nec ſcientiæ utentes Logica, poſſunt appellari, utens Logica.

Explicant Alii III. Quòd Logica utens ſit habitus ex ſequenti reflexione ſupra præcepta Logica genitus. *Hæc Explicatio*

Non Satisfacit. Aliud eſt reflexio, aliud uſus, hic ergo habitus erit inclinativus ad reflexionem Logicam, non verò ad uſum. Deinde poteſt eſſe uſus Logicæ præceptorum ſine ulla prævisâ reflexione. Ergo reflexio, non eſt utens Logica. Probatur Antecedens. Poteſt aliquis deſcendere in uſum præceptorum ſine reflexione ad præcepta, ſed per ſolum dictamen, informans intellectum, ut ſic vel ita operetur.

DIFFICULTAS II.

Quid nomine Logicæ utentis venire debeat.

Explicatur tandem ratio utentis logicæ. *Quòd ſit habitus Logicæ inclinans intellectum,* ad

ad uſum præceptorum Logicorum, ſive in propria, ſive in aliena materia. Eſt hæc Explicatio communis.

Probatur. Quia datur Logica utens, datur enim uſus præceptorum Logicorum, & hæc Logica utens non ſunt ſcientiæ diſtinctæ à Logica ut probavi, nec etiam eſt Logica prout præceptis ſuis utitur, in ſola ſua propria materia. Ergo Logica utens, eſt Logica prout utitur ſuis præceptis ſive in propria ſive in aliena Materia.

Quæritur I. *An Logica utens utatur ſuis præceptis in Materiis aliarum ſcientiarum*, non ſolum circa probabiles ſyllogiſmos, ſed etiam circa demonſtrationes aliarum ſcientiarum. Alii hanc quæſtionem ita proponunt: An rectè dividatur Logica in Utentem & Docentem, quoad partem Analyticam ſeu demonſtrativam, quàm quoad partem Topicam & Sophiſticam. Reſpondetur, quòd Logica utatur ſuis præceptis circa Syllogiſmos etiam demonſtrativos aliarum ſcientiarum? Eſt contra Fonſecam, Conimbricenſes, & alios apud Oviedo. Ratio eſt quia utitur Logica ſuis præceptis in ſyllogiſmis probabilibus aliarum ſcientiarum. Ergo etiam in demonſtrationibus. Ratio Conſequentiæ eſt. Quia ideo utitur præceptis in ſyllogiſmis probabilibus Logica, quia præcepta ſua circa Syllogiſmi formam in materia probabili exercet, ſed idem facit circa demonſtrationes. Ergo etiam circa demonſtrationes utitur ſuis præceptis. Quod ipſum Probatur. Quia non alia eſt forma argumentandi in probabili, quàm in demonſtrativo ſyllogiſmo.

Dices I. Si Logica utitur ſuis præceptis in materiis aliarum ſcientiarum tam circa demonſtrationes quam circa probabiles ſyllogiſmos, ſequeretur illum eſſe habitum diſſerendi de omnibus quæ in Theologia, Metaphyſica, & cæteris ſcientiis continentur.

Respondetur. Quod Logicus quà talis, habet habitum in omnibus materiis diſſerendi, in quantùm diſcurſus requirit rationem formæ ſyllogiſticæ, quæ nonniſi ad ſolam Logicam ſpectat.

Instabis. Si Logica uteretur ſuis præceptis in materia aliarum Scientiarum, circa demonſtrationes illarum, ſequeretur, quod Logica omnes demonſtrationes efficeret, illaq; ſola ſcientia eſſet, ſed hoc falſum eſt. Ergo & illud ex quo ſequitur.

Respondetur. Concedo, quòd Logica demonſtrationes omnes conficiat, ſed non ipſa ſola, totaliter efficit, quia licèt ipſa ſola ad diſpoſitionem terminorum concurrat, concurrit tamen v.g. Phyſica in demonſtratione de objecto Phyſico, tales propoſitiones, rationes, motiva ad inveniendo ex ſuis principiis, & ex iisdem principiis deducendo id, quod ſub tali præcisè ratione nonniſi à Phyſica attingibile eſt. Sic v.g. in hac demonſtratione, compoſitum ſenſibile debet conſtare materia & forma. Lignum eſt compoſitum ſenſibile. Ergò debet conſtare materia & forma. In hac inquam demonſtratione diſpoſitio terminorum pertinet ad Logicam, ſed medius terminus ordinatur ad objectum phyſicum, hoc eſt ad corpus naturale vel Ens mobile. Unde ulterius negatur, quod tota ſubſtantia demonſtrationis in Metaphyſica, pertinet ad Metaphyſicam, ratione enim uſus formæ ſyllogiſticæ, illa demonſtratio ſpectat ad Logicam utentem.

Dices II. Nulla eſt neceſſitas affirmandi quod in materiis aliarum ſcientiarum utatur ſuis præceptis Logica, & cur id non poteſt tribui ipſis ſcientiis, in quantùm informantur dictaminibus Logicæ docentis.

Respondetur. Hanc eſſe neceſſitatem, quia illi actus ſunt tribuendi Logicæ utenti, in quibus reperitur ratio formalis uſus Logici actus, quod habet Logica utens, in materiis aliarum ſcientiarum. Quare autem non ſufficiat hæc referre in ſolam docentem, dixi difficultate præcedenti.

Dices III. Logica non utitur in materia propria demonſtrativa, ſuis præceptis. Ergò nec in aliena. Antecedens probatur. Si Logica circa ſyllogiſmum in ſua materia demonſtrativum, uteretur ſuis præceptis, deberet uſus hic condiſtingui à doctrina Logicæ. Sed non poteſt condiſtingui ut probo. Quia demonſtrationes, quæ ſunt in materia propria Logicæ, non diſtinguuntur à doctrina Logicæ, quia omnes actus Logicæ, ſunt præcepta, quibus docemur conficere inſtrumenta ſciendi.

Respondetur. Neg[illegible] Minorem. Probationem etiam ejus utramque nego. Propoſitionem verò illam, omnes actus Logicæ ſunt præcepta, diſtinguo. Omnes actus Logicæ dirigentis ſeu docentis, ſunt præcepta concedo. Omnes actus Logicæ etiam utentis, ſunt præcepta, nego.

Quæritur II. *Cur propriiſſime competat uti præceptis Logicis.*

Respondetur. Propriiſſimè competit ipſi intellectui. Ratio eſt, quia illi propriiſſimè competit uti præceptis Logicis, cui competit ab iisdem inſtitui, informari, præceptis imbui: Præceptis autem imbui, competit intellectui non Logicæ. Deinde Logica eſt qualitas inanimata, non cognoſcitiva, quomodo ergò utetur propriè præceptis, quæ non cognoſcit, ad eum modum quo non poſſet uti Caji præceptis Perſonius, ſi præcepta à Cajo tradita, non cognoſceret. Logica tamen vocatur Logica utens, quia cauſa Logicæ utentis, hoc eſt intellectus, cognoſcit illa præcepta, & utitur illis, ex quo uſu naſcitur qualitas ad uſum ſimilem inclinans. Vocaturq; hæc qualitas Logica utens. Ad eum modum, quo habitus virtutis, dicitur inclinare ad actus honeſtos moraliter, quantumvis illos non cognoſcit, utpote inanimatum quid.

Digitized by Google

DIFFICULTAS II.

Quomodo Logica docens ab utente diſtinguatur.

PRÆMITTO I. *Certum eſſe apud omnes actus Logicæ utentis à Docente diſtingui connotatis extrinſecis.* Nam actus Docentis dicit dictamen ſeu præceptum actuale, de opere faciendo, non connotando ipſius operis effectionem. Actus autem Logicæ utentis, connotat ipſius operis effectionem, directam, à docentis Logicæ, dictaminibus.

PRÆMITTO II. *Certum eſſe apud omnes actum Logicæ Docentis de Definitione, ab actu Logicè utentis de Demonſtratione, eſſe alium realiter.* Ratio eſt, quia fieri poteſt, ut aliquis habeat habitum de definitione & non habeat illum habitum de demonſtratione. Conſequenter nec habitum utentis Logicæ.

PRÆMITTO III. *Habitum Logicæ utentis, qui eſt productus non ex directione profecta à Logica docente, ſed merè ex dictaminibus luminis naturalis, habitum inquam talem Logicæ utentis, ab habitu docentis Logicæ, eſſe diſtinctum realiter.* Ut clareſcat præmiſſum. Dico aliquam in uſu facilitatem oriri ex directione facta per dictamina Logicæ docentis ſeu præcepta ejus. Deinde aliqua in uſu facilitas oriri poteſt per dictamina luminis naturalis. Quod aliqua facilitas oriri poſſit in uſu, quæ fiat directione facta, per ſola dictamina luminis naturalis. Ratio eſt, quia devenire tandem erit ad talem directionem, quæ à ſolo intellectu & lumine illius fiat, ne ſit proceſſus in infinitum, unde deveniri debebit ad ultimum reſolutorium directionis, quod eſt lumen naturale. Et cur exercitium frequens ex illis & ita directis actibus, facilitatem ſeu habitum non pariat? Quantumvis non negem facilitatem illam, quæ ſic acquiritur ex actibus, per ſolum lumen rationis directis, longè gravius moleſtiusq; obtineri, ſi quis enim non ſtudens Dialecticæ, ſolo lumine naturali vellet pervenire ad cognitionem eorum, quæ Dialectica docet, inſignem difficultatem pateretur. Ad eum modum quo ſi quis vellet aliquam artem, ſine præceptis diſcere, acquireretq; habitum per ſolum ſuum ingenium, inveniendo id, quod Ars docet, magnam certè difficultatem pateretur. Hunc habitum Logicæ utentis directum à ſolis dictaminibus rationis, diſtinctum eſſe realiter ab habitu Logicæ docentis artificialis. Probatur, quia iſti habitus ſunt ſeparabiles realiter, inveniri enim poteſt, ut quis ex ſolis dictaminibus naturalibus, facilitatem habeat in uſu, quamvis non habeat ullam docentem Logicam artificialem, cum tamē alius Logica artificiali informatus, talem facilitatem acquiſiverit, conſequenter reperitur inter hos habitus ſeparabilitas, adeoq; & diſtinctio.

PRÆMITTO IV. *Habitum Logicæ utentis, non eſſe diſtinctum realiter adæquatè, ab habitu Logicæ totalis.*

RATIO eſt. Quia nulla pars eſt adæquatè diſtincta à ſuo toto. Sed Logica utens, eſt pars totalis Logicæ, conflatæ ex utente & docente. Ergo non ſunt diſtinctæ realiter adæquatè.

PRÆMITTO V. *In hoc eſſe difficultatem*; An Logica docens & Logica utens ſuperius explicata, quæ ſunt quaſi ſpecies Logicæ totalis, ſint inter ſe diſtinctæ realiter.

DICENDUM eſt. *Eſſe diſtinctas.*

Probari hæc Concluſio ſolet variis argumentis, ſed inefficacibus, quæ refutata apud impreſſos videbis.

PROBARI tamen ſolet & poteſt I. Alia eſt realiter difficultas quam tollit Logica utens, & alia realiter quam tollit Logica Docens. Ergo habitus Logicæ utentis & docentis, ſunt diſtincti realiter. Conſequentia probatur, nam ex diſtinctione reali difficultatum diſtinguuntur realiter habitus, neq; eſt major ratio, cur tollendæ uni difficultati, opponatur unus habitus, & non opponatur, alteri difficultati tollendæ, alter habitus. Antecedens probatur. Alia eſt realiter difficultas quam experimur in cognoſcendis præceptis ſyllogiſmi, & alia difficultas quam experimur in actibus ſyllogiſandi. Hinc poteſt aliquis ſcire regulas illas: prima prius ſubjicit &c. & tamen in prima figura non conficere cum facilitate argumentum, imò experimur eundem medium terminum facilius poni in prima figura, quam in tertia, eo quod major ſit uſus argumentandi in illa, quam in hac figura.

RESPONDEBIS I. Huic argumento cum Oviedo hic num. 14. quod duplex ſit difficultas in actu Logicæ utentis, alia ex parte materiæ, & alia ex parte artificii, difficultas verò, quæ eſt ex parte artificii, hæc tollitur ſufficienter per ſola præcepta, difficultas verò, quæ eſt ex parte materiæ, hæc tolli debet per alios habitus.

CONTRA eſt. Poteſt aliquis ſcire hanc regulam: tertia bis ſubjicit &c. poteſt item habere materiam facilem, hoc eſt A. B. C. & tamen ſentiet difficultatem in applicatione hujus regulæ, & poſitione argumenti hujus in tertia figura. Ergò ſola Logica docens, etiam in materia facili, non adfert facilitatem in exercitio actuum Logicorum. Deinde ad tollendas difficultates ratione materiæ ortas, concedi debet diſtinctus habitus à Logica docente, & cur non dabitur etiam in habitu Logicæ, diſtinctus realiter habitus à Logica docente, qui ſuperet difficultates ratione materiæ Logicæ, & ratione uſus, ſitq; Logica utens.

RESPONDEBIS II. Non ſentiri ullam unquam difficultatem in uſu præceptorum Logicorum, quando jam ſunt cognita præcepta.

CONTRA eſt. Rogo, an aliquando ſentiant homines in aliquo difficultatem? ſi ſentiunt? nego ego, & quod tu pones argumentum ad probandum ſentiri in his difficultatem, eodem ego probabo, ſentiri in uſu præceptorum, & non in ſola illorum cognitione difficultatem.

PROBATUR II. Concluſio. Docens cauſat ſaltem

Digitized by Google

tem directivè utentem. Sed non cauſat ſeipſam. Ergò docens ab utente diſtinguitur realiter. Confirmatur, intellectus frequenter ſe exercendo in dictaminibus docentis, poteſt acquirere habitum docentis Logicæ. Ergò & frequenter ſe exercendo in uſu Logicæ, poteſt acquirere habitum utentis.

Probatur II. Et ſupponitur aliquem eſſe facilem in cognoſcendis præceptis Dialecticis, v. g. in cognoſcendo illo præcepto: tertia bis ſubjicit, vel certè ſupponamus Deum feciſſe decretum, de concurrendo cum homine ad actus ſolos cognoſcitivos præceptorum, non verò ad actus, qui ſint uſus præceptorum. His ſuppoſitis. Ita argumentor. Ille qui ſe exercuit & facilitavit in ſolis cognitionibus præceptorum, jamq; habet habitum Logicæ docentis, vel ſe facilitavit in uſu præceptorum vel non facilitavit, habetq; jam eo ipſo Logicam utentem vel non habet; ſi non habet, Ergò docens & utens ſunt ſine ſe reperibiles. Ergò & diſtinctæ realiter; ſi verò habet hoc ipſo Logicam utentem, qui ſe exercuit in ſolis cognitionibus præceptorum, & nunquam habuit illorum uſum; tunc quæro? Ille habitus, qui eſt productus ſola cognitione præceptorum, nunquam in uſu reductorum, vel eſſet ad ſimilium actuum, à quibus productus eſt productionem inclinativus, vel non eſſet inclinativus; ſi non eſſet inclinativus ad ſimiles actus? jam non haberet naturam habitus; ſi eſſet inclinativus ad ſimiles actus, à quibus productus eſt? Ergò eſſet inclinativus ad ſolam præceptorum cognitionem, cum à ſola præceptorum cognitione ſit productus. Ergò non inclinabit ad uſum præceptorum, quia ſupponitur non fuiſſe uſus illorum. Ergò conſequenter nec erit illic facilitas in uſu. Ergò nec habitus utentis. Quod eo magis robur habet; quia præcisè uſus præceptorum, poteſt eſſe & non eſſe ſcientificus; ut ſi quis ex uſu argumentaretur, quomodo ergò habitus ſcientificus, qualis eſt docentis Logicæ, inclinabit ad actus, qui de ſe poſſunt non eſſe ſcientifici?

Respondebis. In Caſu illo ſuppoſitionis fore habitum docentis Logicæ formaliter, utentis autem habitum fore virtualiter ſeu æquivalenter.

Contra eſt. Poſito habitu Logicæ docentis nato ex ſolis cognitionibus præceptorum, rogo, in quo ſenſu intelligis, illum habitum eſſe Logicam utentem virtualiter ſeu æquivalenter? ſi enim ille habitus ideò eſt æquivalenter & virtualiter utens, quia poteſt cauſare utentem, libens concedo, quod ſi cauſare utentem poſſit, poteſt & eſſe ſine cauſanda utente, nec plura volo ad arguendam diſtinctionem realem iſtorum habituum, quàm quòd docens, ſit cauſans, utens autem Logica, ſit cauſatus habitus.

Dices. Hic actus: Definitio eſt clarior ſuo definito, quantumvis ut docui de practicitate Logicæ, tantùm ſit æquivalenter practicus, verè tamen eſt practicus. Ergò & habitus ille Logicæ docentis, quamvis ſit æquivalenter & virtualiter utens, verè erit utens.

Respondetur. Quando aſſeruimus actum æquivalenter practicum, eſſe verè practicum, aſſeruimus illum eſſe cauſaliter practicum, & ordinari ad opus, non tamen aſſeruimus, quod cum eo ad quod ordinatur, ſit idem realiter. Ita etiam quando tu dicis, nec ego diſſentio, actum Logicæ docentis eſſe æquivalenter ſeu virtualiter utentem, id eſt cauſare utentem, debes dicere diſtinctos eſſe hos habitus, hocq; cauſari à docente, utentem, arguit diſtinctionem.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Nulla eſt neceſſitas diſtinguendi realiter docentem & utentem. Ergo non diſtinguuntur realiter.

Respondetur. Oſtendi neceſſitatem propter diverſarum difficultatum ſuperationem, & quia aliàs habitus non ad ſimiles actus inclinaret à quibus productus eſt, ut probavi probatione tertia. Dicoq; tunc, quando materia eſt facilis, & cognitum artificium Logicum, licèt jam non ſit difficultas ex parte materiæ & ex parte formæ; ſupereſt tamen difficultas, ex parte modi applicandi, & reducendi in praxim formam, & præcepta de illa, quod videre eſt in puero ſciente Grammaticæ regulam, & habente verba in promptu, & tamen in compoſitione errante.

Instabis. Habitus inclinans & facilitans ad faciendum v. g. ſyllogiſmum, eſt Logica utens habitualis, ſed Logica docens habitualis, eſt habitus inclinans & facilitans ad faciendum v. g. ſyllogiſmum. Ergo Logica docens habitualis, eſt Logica utens habitualis.

Respondetur. Diſtinguendo Majorem. Habitus inclinans & facilitans præceptivè ad faciendum v. g. ſyllogiſmum eſt Logica utens. Nego Majorem. Habitus facilitans per modum principii executivi, eſt Logica utens. Concedo Majorem, diſtinctaq; Minori, Nego Conſequentiam.

Objicitur II. Quantumvis ut probavit probatio ſecunda, poſſit reperiri docens ſine utente, utens tamen non poteſt reperiri ſine docente. Ergo ſaltem realiter inadæquatè diſtinguuntur.

Respondetur. Ad realem diſtinctionem ſufficit per multos ſeparabilitas ex una parte, modo aliud extremum non ſit modus ut dictum in Materia in Diſtinctionibus. Quod verò utens ſine docente reperiri non poſſit, id eſt, non propter identitatem Entitatis, ſed propter connexionem, quod non officere diſtinctioni reali, ibidem dictum. Eſſe autem connexionem inter utentem & docentem certum eſt, quia inter dirigibile & directivum eſt connexio, dirigibile autem eſt utens, docens directivum.

Instabis I. Si Logica utens eſt diſtincta adæquatè realiter à docente, annihilet Deus habitum

bitum Logicæ docentis, jam tunc manebit habitus utentis: ſicut ſi intellectus & voluntas ſint potentiæ distinctæ realiter, poſſet annihilato intellectu, manere voluntas, quamvis intellectus ſit directivus voluntatis, quemadmodum docens, eſt directiva utentis. Poſito autem quòd non annihiletur Logica utens, vel ille habitus utentis Logicæ erit vel non erit; ſi non erit. Ergò apparet nec ante annihilationem docentis fuiſſe habitum utentem; ſi erit, Ergò independenter erit inclinativus à docente ad actus Logicos. Sed hoc falſum eſt, nam actus Logicæ non poteſt eſſe, qui non ſit ex directione Logica, ex directione autem Logica non erit, quia ſupponitur annihilari Logica docens.

Respondetur. In tali caſu remanentem habitum utentis fore inclinativum, non proximè, ſed remotè, & quantùm eſt de ſe ad actus Logicæ, non fore tamen inclinativum pro tunc, ratione defectus ejus rei, quam neceſſario requirit ad actus ſuos, requirit enim neceſſariò ad actus Logicæ, directionem Logicam, quæ fit à docente, quæ ſupponitur annihilata. Ita planè, ſicut poſito quòd intellectus & voluntas ſint potentiæ diſtinctæ realiter, ſi ſola maneret voluntas, tunc temporis quantùm de ſe, remotè eſſet principium actuum volendi, proximè tamen non eſſet principium volendi, propter defectum prærequiſiti ad agendum voluntati, Prærequiſiti inquam luminis, quod lumen eſt ipſa ratio.

Instabis II. Conceſſimus habitum Logicæ docentis, eſſe virtualiter habitum Logicæ utentis, viciſſim habitum utentis concedere debemus eſſe habitum docentis virtualiter, quia ex uſu præcepti, poteſt erui quale ſit præceptum. Ergo utens & docens non ſunt Logicæ diſtinctæ realiter.

Respondetur. Negando conſequentiam. Sit v.g. glans eſt virtualiter arbor, cauſat enim arborem, arbor item eſt virtualiter glans, generat enim glandem, tamen glans & arbor diſtinguuntur realiter, ita quamvis docens cauſet utentem, & viciſſim utens, poſſit etiam dare fundamentum intellectui, ut formet dictamen Logicæ docentis, non ſequetur Logicam utentem & docentem, non eſſe diſtinctas realiter.

Objicitur III. Quorum habituum actus non ſunt diſtincti realiter, illi habitus non ſunt diſtincti realiter. Sed actus utentis ab actibus docentis, non ſunt diſtincti realiter. Ergò nec habitus erunt diſtincti. Major probatur. Quorum principiorum actus non ſunt diſtincti realiter, illorum actuum principia, non ſunt diſtincta realiter, & ſic, quia potentiæ intellectivæ & intellectus, potentiæ volitivæ & voluntatis, hominis & animalis rationalis, actus, non ſunt diſtincti realiter, ideò & principia horum actuum, non ſunt diſtincta realiter. Ergò & quorum habituum actus, non ſunt diſtincti realiter, illi etiam habitus, non ſunt diſtincti realiter. Minor principalis probatur. Illatio ſyllogiſmi in Barbara, eſt & actus utentis, in quantùm proficiſcitur ab utente Logica, & ſimul eſt actus docentis, in quantum proficiſcitur à Logica docente, directivè enim non pertinet ad utentem ſed ad docentem. Ergò iſtorum habituum Actus non ſunt diſtincti realiter.

Respondetur. Negando Majorem Probationis item Antecedens, multum enim probat, probaret enim Deum & Creaturam non eſſe diſtincta realiter principia, quia unum eundemq; actum habent, ut quando v.g. eadem illuminatio, pendet à ſole & Deo, eadem animatio ab anima & Deo. Quod attinet ad exempla adducta. Reſpondeo tunc illa principia non ſunt diſtincta realiter, quæ habent eosdem actus, quando hæc principia ſolis nominibus diſtinguuntur: ut ſolis nominibus diſtinguuntur potentia intellectiva & intellectus, & reliqua ſupra adducta: utens autem à docente non diſtinguitur ſolis nominibus. Rurſus ſi ex mera identitate Actuum argueretur identitas principiorum, ſequeretur inter Deum & Creaturam non eſſe diſtinctionem realem, nulla enim eſt actio creaturæ, ad quam non concurrat Deus. Quòd ſi dicas aliud eſſe de principiis ſubordinatis ut ſubordinantur Deo creaturæ, ſed id pro nobis eſt, quia etiam Logica utens ſubordinatur docenti, & ſicut Deus habet aliquam propriam actionem, in quam non influit creatura, nempe creationem; ita formatio præceptorum ſpectat ad Logicam docentem, nec in illam influit utens. Deinde nego etiam Minorem. Neque enim actus, qui dirigitur à docente, eſt propriè actus docentis, nam proprius & elicitus actus docentis, ſunt ipſa præcepta.

QUÆSTIO V.

De neceſſitate Logicæ.

Præmitto. *Quædam eſſe neceſſaria ſimpliciter: quædam neceſſaria ſecundùm quid.* Neceſſaria ſimpliciter ſunt, quæ ſuppleri nullo modo poſſunt, & ſine quibus res abſolutè poni non poteſt, & ſic exiſtentia eſt neceſſaria ſimpliciter, ad ſimpliciter operandum, intellectus ad intelligendum. Quædam ſunt neceſſaria ſecundùm quid, ſeu ad melius, perfectius, facilius eſſe. Et ſic equus eſt neceſſarius ad iter faciendum, cibi delicati ad nutritionem.

Dicendum eſt I. *Logicam naturalem, eſſe neceſſariam ſimpliciter ad omnes ſcientias.*

Probatur. Quia Logica naturalis eſt ipſe intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, vel certè ſunt ipſi actus intellectus, innitentes principiis lumine naturæ notis. Sed intellectus informatus principiis lumine naturæ notis, eſt ſimpliciter neceſſarius ad ſcientias. Ergò & Logica naturalis.

Dicen-

Digitized by Google

Dicendum II. *Logica artificialis tam habitualis quàm actualis, non eſt ſimpliciter neceſſaria ad alias ſcientias.* Quod habitualis non ſit neceſſaria:

Probatur. Quia habitualis Logica ſequitur naturam reliquorum habituum, habitus autem reliqui exceptis infuſis, dant tantum facile poſſe, ſi autem eſſet neceſſaria ſimpliciter, jam non ſolum facile poſſe, ſed ſimpliciter poſſe daret.

Quod Actualis non ſit ſimpliciter neceſſaria hoc inde probatur. Ad ſcientiam ſufficit cognitio præmiſſarum evidentium & neceſſariarum, & illarum cum concluſione connexio. Sed hoc poteſt haberi ſine Logica artificiali, ut probo. Quia multi rudes faciunt actus ſcientificos, ſine ulla actuali Logica artificiali, ut cum dicunt: vivit adhuc percuſſus ſerpens, quia ſe movet, ubi eſt talis involutus ſyllogiſmus. Omne quod ſe movet vivit, ſerpens percuſſus ſe movet. Ergò adhuc vivit. Item cum dicunt pueri: Redde mihi Alvarum tuus non eſt? ubi involvitur talis ſyllogiſmus: Alienum eſt reſtituendum. Iſte Alvarus eſt alienus. Ergò eſt reſtituendus.

Objicitur. Plurimi ſunt ſyllogiſmi demonſtrativi, in quibus ex ipſis terminis non appareret bonitas Conſequentiæ. Ergò ſaltem requireretur Logica artificialis, quæ oſtendat bonitatem Conſequentiæ.

Respondetur. Negando Antecedens. Bonitatem enim Conſequentiæ poſſumus penetrare per ſolum lumen naturale ſine Logica artificiali de Conſequentia, ut penetravit Ariſtoteles. Benèq; poſſunt ſcire homines, ſe ſcire, ſine Logica artificiali, ut ſcivit Ariſtoteles, cum demonſtravit artificium ſyllogiſmi. Et certè ut aliquis dicatur per Logicam artificialem ſcire, quod ſciat, debet præſupponere regulas artis, ante illam cognitionem factas & præſcriptas, quibus conformetur, quod non eſt omninò neceſſarium ut aliquis ſciat ſe ſcire, ut ante præſcriptas regulas de illatione ſcivit illas fore bonas Ariſtoteles, dum illas præſcribebat.

Dicendum III. *Logicam artificialem eſſe neceſſariam ſecundùm quid, ſeu ad facilius diſcendas ſcientias.*

Probari ſolet. Imbecillitate intellectus noſtri ad faciendos diſcurſus non erroneos, & difficultate ipſius objecti, quam ſentiremus, ſi ipſi per nos, artificium ſyllogiſmi invenire vellemus. Cæterum neque ad facilitatem in ſcientiis omninò requiritur Logica, quia hæc facilitas haberi poſſet ex actibus, non per Logicam artificialem, ſed per naturalem directis, modo hi actus frequenter uſurpentur, ut dixi ſupra.

Objicitur I. Patres ſæpè Logicam ut inutilem damnant.

Respondetur. Damnant abuſum qui erat dum ex Dialectica fides oppugnabatur. Laudat eam Hieronymus ſupra Ezechielem. *Verè quidquid perverſorum dogmatum eſt, & putatur eſſe robuſtum, in terrena ſapientia, hoc Dialectica arte ſubvertitur.*

Objicitur II. Si Logica eſſet neceſſaria ad alias ſcientias, eſſet neceſſaria & ad ſe, cur enim non? Sed hoc eſt abſurdum, aliàs prærequireretur ante ſeipſam.

Respondetur. Eſt Logica neceſſaria ad ſeipſam, partialis ad totalem, imperfecta ante ſe perfectam. Hinc dantur ſummulæ ante Logicam, & ante ſummulas prærequiritur naturalis Logica.

Objicitur III. Ante Logicam utentem requiritur docens artificialis, ante artificialem docens naturalis. Ergò dabitur proceſſus in infinitum in iſtis Logicis.

Respondetur. Non fore proceſſum in infinitum, quia ſiſtetur in principiis lumine naturæ notis & in ipſa Logica naturali.

Colliges *Hinc Definitionem Logicæ, Quod ſit ſcientia practica, quæ verſatur circa operationes intellectus rectificabiles.*

Digitized by Google

DE PRIMA OPERATIONE.

ARiſtotelis hîc Logicam, ſeu Organum explicamus, qui ad dirigendam primam Operationem ſcripſit librum de Prædicamentis, continetq́ terminorum explicationem. Ad dirigendam ſecundam Operationem, ſcripſit libros de Interpretatione duos ſeu Perihermenias. Ad tertiam Operationem dirigendam ſcripſit tres libros Analyticos, ſeu priorum reſolutoriorum, in quibus agit, de Syllogiſmo in communi, & duos poſteriorum reſolutoriorum, in quibus agit de Demonſtratione, inſuper octo Topicorum, in quibus agit de Syllogiſmo probabili, & Elenchorum duos, in quibus agit de Syllogiſmo ſophiſtico. Hoc tractatu dabitur etiam explicatio Terminorum, ſed una cum reſolutione quæſtionum circa illos; Morabimur autem præcipuè, circa explicationem Univerſalis, Relationem, &c. ſit

DISPUTATIO III.

De Natura Univerſalis in Communi.

INprimis diſputabitur de Univerſalibus in communi, accedemus poſtea ad Univerſalia in Particulari.

PRÆMITTO I. *Debere admitti Vniverſalia.*

RATIO. Quia dantur Individua, datur enim Petrus & Paulus, non eſſent autem Individua, ſi non haberent rationem communem, adeoq; ſi non daretur Univerſale. Et licèt, quidquid à parte rei in ſe exiſtit, ſit ſingulare, non tamen quod exiſtit in alio, eſt ſingulare. Jam autem Univerſalia, exiſtunt in particularibus.

PRÆMITTO II. *Quod ly Vniverſale, ſit terminus concretus, adeoq; dicens aliquid pro Materiali, aliquid pro Formali.*

RATIO materialis eſt hîc Natura, cui Univerſalitas, tanquam Forma quædam ex modo noſtro concipiendi advenit, eamque univerſaliſat. Porrò hæc univerſalitas duo dicit: Unitatem, & Aptitudinem ad multa. Aptitudinem requiſivit Ariſtoteles 7. Metaphyſ. tex. 45. & primo Periherm. c. 5. Unitatem autem requiſivit. 1. Poſterior. 62. Et hæc acceptio univerſalis pro natura una apta ineſſe multis, eſt materia hujus tractationis.

PRÆMITTO III. *Quænam ſit Diviſio univerſalis?* Si ſpectetur natura una apta ineſſe multis, idq; ſecundùm ipſum eſſe, erit Univerſale in Eſſendo, ſeu Univerſale Metaphyſicum, Metaphyſicæ enim eſt conſiderare Eſſentias, ſi autem ſpectetur eadem natura, ſecundùm quod eſt prædicabilis, erit Univerſale Logicum, ſeu univerſale in prædicando, ad Logicam enim ſpectant prædicationes. Accipi etiam poteſt, nomine Univerſalis, non tantùm natura, apta ineſſe multis, vel de illis prædicari, ſed quodcunque unum commune multis, quod ipſum ſic commune, aliud eſt Complexum, aliud Incomplexum; Complexum eſt propoſitio univerſalis, v.g. Omne totum eſt majus ſua parte. Aliud Incomplexum, & hoc ſi Logicè ſumatur, erit ſubjectum, vel prædicatum propoſitionis univerſalis. Ipſum Incomplexum largius ſpectando, ſi ſit commune cauſaliter, erit Univerſale in Cauſando, ſic Sol, & Deus ſunt univerſale in cauſando, Deus qui eſt cauſa communis omnibus, Sol quia plura cauſat, quod ſi ſit commune repræſentando, erit Univerſale in Repræſentando, quæ ipſa repræſentatio, ſi fiat per imaginem ſenſibilem, erit repræſentatio ſenſibilis; quomodo unus Arabs pictus, repræſentat reliquos, ſi fiat per imaginem intelligibilem, erit repræſentatio intellectualis, qualis eſt ſpecies expreſſa, & impreſſa plurium objectorum notificativa. Quod ſi plura ſignificet, ut vox Homo, erit Univerſale in Significando, ſi verò ſit natura una complectens omnes perfectiones inferiorum, erit Univerſale in Perfectione, alii appellant univerſale in Eſſendo.

INFERES I. *Quare natura divina realiter identificata, tribus Perſonis, non ſit univerſale*, de quo hîc, quia non multiplicatur in Perſonis, tanquam in inferioribus, ſed illis communicatur, per identitatem.

INFERES II. *Quare Anima rationalis exiſtens in pluribus partibus ſubjecti, non ſit univerſalis*, quia in

in illis eſt, ſine ſui multiplicatione imò etiamſi poneretur in pluribus ſubjectis, eo modo, quo ponitur Eſſentia divina in Perſonis, id eſt cum identificatione, nec dum eſſet Univerſale. Ratio, quia nec Deitas eſt Univerſale.

INFERES III. *Quare Aqua v.g. una, in ſe habens plures partes, in quibus ſalvatur ratio aquæ, reſpectu illarum merè partium, non ſit univerſale.* Quia ſcilicet non multiplicatur illud totum, in illis partibus, ſed ex illis tantum conſtituitur.

PRÆMITTO IV. *Nullum univerſale dari ſeparatum à ſingularibus ſeu non dari Ideas Platonicas.* Ratio. Quia quidquid in ſe eſt, ſingulare eſt, omne enim Ens, aut eſt productum, aut improductum, ſi improductum, ergò ſingulare, hoc eſt Deus, ſi productum, ergò etiam ſingulare, quia reſpondet determinatæ actioni. Deinde, quia ſi univerſale eſſent Ideæ, ex eo eſſent, quia deberent eſſe utiles ad prædicandum de ſingularibus, & ad cauſandum ſingularia, ſed ad hoc non ſunt utiles. Non ad primum, quia cum ſint extra ſingularia, non affirmari de illis, ſed negari deberent, diſtincta enim, de ſe affirmari non poſſunt; non ad ſecundum ſunt utiles, quia deberent eſſe unitæ agentibus, adeoq; toto mundo, & extra mundum ſparſæ, ubicunque agentia eſſe poſſunt. Nec ſufficit, quod uniantur Intellectui agentis quia jam non eſſet opus, exiſtere illa extra ſingularia, ſed tantùm uniri intellectui, conceſſo autem, quòd uniantur intellectui per modum Ideæ, quomodo Ideæ cauſabunt generationem, cùm generans in ſimilitudinem naturæ, non Ideæ gignat. Quomodo item cauſabunt effectus, procedentes à principiis intellectum non habentibus, adeoque Ideatum non attractivis. Rurſus univerſalia ſunt eſſentiæ rerum, ſi eſſentiæ rerum, ergò ab illis inſeparabiles. Deinque ſi univerſalia ſunt ideæ, ergò idea v.g. hominis ſunt Petrus, Paulus, hoc non poteſt dici, quia ſi idea, ſunt Petrus & Paulus, tunc identificantur ſibi Petrus & Paulus, vel non identificantur? ſi identificantur, ergò non ſunt Petrus & Paulus, ſicut idem Petrus ſibi identificatus, non eſt plura; ſi non identificantur, ergò ſunt ſingularia, ergò illud univerſale, & eſt univerſale ut ſupponitur, & non univerſale, quia ſingularia.

DICES I. Univerſalia debent eſſe incorruptibilia ac immutabilia, ergò in ſingularibus eſſe non poſſunt, quia in illis quidquid eſt mutabile eſt.

RESPONDETUR. Quidquid eſt in ſingularibus, eſt mutabile quoad exiſtentiam, non tamen quoad eſſentiam.

DICES II. Genita debent eſſe ſimilia generanti, ergò extra illa debet dari ſimilitudo, vel idealis cauſa, cui ſint ſimilia, & ita plures imagines, quando ſunt ſimiles, debet dari extra illas, ſaltem idea, cui aſſimilentur.

RESPONDETUR. Negando Conſequentiam. Nam genita debent eſſe ſimilia generanti in natura, quæ natura non eſt extra generantem; ſecus imagines materiales, quæ non debent eſſe ſimiles in natura.

DICES III. Plures viſiones & intellectiones ſimiles, requirunt Objectum extra ſe exiſtens, cui aſſimilentur, ergò & plures naturæ ſimiles, requirunt objectum extra ſe exiſtens.

RESPONDETUR. Quod ad intellectiones attinet de illis falſum eſt Antecedens, quia intellectio poteſt ſe ipſam intelligere, & tamen non poteſt eſſe extra ſe ipſam. Viſio, non titulo ut ſit ſimilis requirit objectum, extra ſe exiſtens, ſed ex conditione ſui modi agendi, à poſteriori nobis cogniti, hinc quamvis viſio qualis modo datur, per impoſſibile una nonniſi poſſet eſſe, adhuc viſio præſens requireret objectum diſtans, quod ſi id non depoſcit titulo ſimilitudinis viſio, poterunt eſſe individua ſimilia ſine ideis.

PRÆMITTO V. *Naturas univerſales, non eſſe ſolas voces, aut conceptus.*

RATIO, quia quando fiunt prædicationes, non ipſæ voces aut conceptus prædicantur, quomodo enim verificaretur particula, *eſt*, ſed potius verificaretur particula *dico*, & particula *concipio*.

PRÆMITTO. VI. *Naturas univerſales eſſe realiter diviſas in particularibus.*

RATIO. Tum quia, ſi non divideretur realiter natura humana in ſingularibus, ſequeretur unum tantùm eſſe hominem, quia & Deus eſt unus, ex eo quod non multiplicetur Deitas in perſonis. Tum quia daretur in humanis myſterium Trinitatis, ſcilicet natura una realiter, in diſtinctis realiter perſonis. Tum quia Natura humana Petri, eſt idem realiter, cum hæcceitate Petri, ſed natura humana Pauli, non eſt idem realiter, cum hæcceitate Petri, ergò natura humana Pauli, non eſt idem realiter, cum natura humana Petri.

PRÆMITTO VII. *Quod naturæ diviſæ realiter, habeant aliqua prædicata propria, & alteri non convenientia, aliqua convenientia,* illa prior ratio vocatur differentia numerica, hæcceitas, poſterior ratio vocatur gradus Metaphyſicus, ratio communis, prædicatum univerſale. His præmiſſis, *ſit*

QUÆSTIO I.

De Vnitate Vniverſalis.

VNitas eſt idem quod Indiviſio, quæ ipſa Unitas, alia eſt quæ appellatur hæcceitas, unitas numeralis, individuatio, &c. vi cujus habetur, ut res non poſſit dividi, in aliam realiter. Alia Unitas appellatio Formalis (licèt hæc diverſimodè ſumi poſſit) minor numerali, ratio per quam unum individuum cum alio individuo, aut una ſpecies cum alia, convenit, vocatur minor numerali, quia trahit ſecum aliquam multiplicitatem, nempe convenientiam plurium,

rium, quod non convenit unitati numerali, de hac in præſenti diſputabitur, in quantum illa debita eſt univerſali.

DIFFICULTAS I.

An habeat natura à parte rei actu Unitatem ortam ex Indiviſione Unitatis Formalis?

Dicunt aliqui Scotiſtæ, quòd Natura humana, dividatur à parte rei Individuis, unitatem tamen formalem, ſeu unitatem, ſpeciei humanæ competentem, non dividi.

Dicendum eſt. *Unitatem formalem Naturæ dividi à parte rei.* Ita Suar. d. 6. Metaphyſ. ſ. 1.

Probari poteſt I. Natura Petri eſt idem ſimpliciter, cum hæcceitate Petri, Atqui natura Pauli non eſt idem ſimpliciter, cum hæcceitate Petri. Ergo natura humana Pauli, non eſt idem ſimpliciter cum Natura Petri.

Responderi poſſet. Naturam Petri non eſſe idem ſimpliciter cum natura Pauli, id eſt non eſſe idem realiter, ſed eſt adhuc unum formaliter.

Probari poteſt II. Natura humana ut ſit Univerſalis, debet ita exiſtere in ſuis ſingularibus, ut per hanc ſui in illis exiſtentiam, conſtituatur homo & homo, ſed niſi eſſet diverſa ſimpliciter, non conſtitueretur homo & homo, ad eum modum, quo natura divina, non conſtituit Deum, & Deum, quia non dividitur in perſonis.

Responderi poſſet. Conſtituendum hominem, & hominem, quia natura dividitur realiter, ſed non eſt neceſſe, dividi Unitatem formalem, unde in divinis natura non conſtituit Deum & Deum, quia non dividitur realiter.

Probari poſſet III. Quidquid à parte rei exiſtit ſingulare eſt, illa Unitas formalis exiſtit à parte rei, ergò eſt ſingularis adeoque diviſa.

Responderi poteſt. Quicquid in ſe exiſtit ſingulare eſt, non verò quod exiſtit in alio, unitas autem formalis, exiſtit in ſingularibus.

Probari poteſt IV. Quia niſi illa unitas formalis eſſet diviſa, quomodo unus homo ſine alio viveret, ſiquidem uterque naturam formaliter indiviſam haberet, imò Antichriſtus, jam eſſet in cœlo, quia natura ejus eſt una formaliter, cum natura S. Petri, qui eſt in cœlo, & S. Petrus eſſet in inferno, quia eſt ibi Judas, uterque verò habet unam naturam formaliter. Eundem medium terminum ſic proponit Maurus Q. 28. ſi dicatur natura humana ſecundum ſe, eſſe indiſtincta in Petro & Paulo. Ergo ponitur in creatis myſterium Trinitatis, quia etiam una natura divina datur in pluribus divinis perſonis. Immò aſſeritur aliquid mirabilius, nam una natura divina eſt in tribus perſonis quæ non ſunt ſeparatæ loco, cùm tamen homines ſint ita ſeparati.

Respondetur. Si diceretur illa natura eſſe indiſtincta realiter & non diviſa realiter, ſequeretur myſterium Trinitatis, aut aliquid illo mirabilius, ſecus ſi dicatur diviſa & diſtincta realiter, una tamen formaliter, & ſi diſtinguantur ipſæ naturæ, quamvis ſint idem formaliter.

Hæ Probationes evincunt Naturam Humanam, eſſe diviſam realiter in Individuis, quod dictum in Præm. 7. Quod attinet ad unitatem formalem.

Probatur hæc concluſio. Natura humana in Petro eſt diviſa realiter, ergò & unitas formalis naturæ humanæ, eſt diviſa realiter; Conſequentia probatur. Quando aliqua ſunt idem realiter, ſi unum illorum dividatur realiter, & ipſum debet dividi, hoc ipſo enim non eſſent idem realiter, ſed natura humana, & unitas illius formalis, ſunt idem realiter, ad eum modum quo unum tranſcendentale, eſt idem realiter cum Ente, neque eſt ulla neceſſitas, hæc diſtinguendi realiter. Ergò ſi natura eſt multiplicata realiter, multiplicabitur realiter etiam unitas formalis. Neque eſt recurrere ad divina, ubi multiplicata perſona, non multiplicatur realiter natura, quia in divinis eſt diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata Phyſica, quæ non datur in Creatis.

Confirmatur. Si unitas formalis non eſſet diviſa in Petro & Paulo, Petrus & Paulus, non eſſent unum formaliter, & tamen hanc unitatem adſtruunt Scotiſtæ. Sequela probatur, quia ſi natura humana non eſſet in illis diviſa realiter, non eſſent illi homines. Ergò etiam, ſi non eſſet in illis diviſa realiter unitas formalis, non eſſent unum formaliter.

Objicitur I. Natura humana in Petro & Paulo eſt ſolum diviſa individualiter, non autem formaliter. Ergò datur à Parte rei unitas univerſalis, ſtans in indiviſione unitatis formalis.

Respondetur. Naturam humanam, hoc ſenſu non eſſe in Individuis diviſam formaliter, quia individua, non differunt ſecundùm prædicata ſpecifica, ſed non hoc ſenſu, quaſi ipſa prædicata ſpecifica, non ſint in individuis diviſa, ac multiplicata realiter.

Objicitur II. Natura humana in pluribus exiſtens, de ſe, ac poſitivè eſt Ens, ergò de ſe & poſitivè, eſt una; Sed non eſt una unitate individuali, aliàs non eſſet communicabilis inferioribus, individua enim non communicantur inferioribus. Ergò eſt una unitate formali.

Respondetur. Naturam humanam in pluribus exiſtentem, non eſſe Ens, ſed entia, nec naturam, ſed naturas individuales, conſequenter & unitas illius multiplicata eſt.

Objicitur III. Natura humana, & equina v. g. ex ſe, ſecluſis omnibus individuantibus principiis, ſunt diſtincta realiter, & eſſentialiter. Ergò unaquæque earum, eſt una formaliter.

Respondetur. Unamquamque earum, eſſe unam formaliter, ſed unitate in ſe multiplicata.

Obji-

Digitized by Google

Objicitur IV. Natura humana v. g. eſt communis, ergò & unitas illius eſt communis, ergò non eſt neceſſe illam multiplicari.

Respondetur. Sicut natura humana, quamvis ſit communis, multiplicatur realiter, ita multiplicari debet & unitas formalis, cum ipſa illa communitas, perficiatur ipſa multiplicatione unitatis formalis.

Objicitur V. Si unitas formalis divideretur, & multiplicaretur, aut multiplicaretur in plures unitates formales, & hoc non, quia de ratione ejus eſt, ut ſit formaliter indiviſa, & in hoc conſiſtit ejus unitas, aut multiplicaretur in plures unitates individuales, & ſic non dividitur unitas formalis ut ſic, ſed potius communicatur multis.

Respondetur. Multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, naturæ autem v. g. humanæ, competit, ut in inferioribus ſit formaliter indiviſa, in hoc tantum ſenſu, quod illius inferiora, non ſint ſpecie diſtincta, non autem ut excludat ſui multiplicationem realem. Quanquam poteſt etiam dici multiplicari unitatem formalem, in plures unitates formales, communicariq; illam, titulo multiplicationis realis, unde natura illa eſt communis, non ita ſicut eſt commune hypocauſtum, quod non multiplicatur reſpectu eorum, quibus eſt commune, ſed eſt commune mulus, ſicut habitus religioſus, communis omnibus, multiplicatur in ſingulis.

Instabis. Quod eſt unum multiplicari non poteſt, unitas formalis eſt una, ergò multiplicari non poteſt. Item, unitas non includit plura, ergò nec poteſt dividi in plura.

Respondetur. Unum per convenientiam, poſſe multiplicari, includereq; plura; licèt unum per diviſionem, ſeu unum individuale, multiplicari non poſſit.

Objicitur VI. Si unitas formalis multiplicaretur, non eſſet condiſtincta ab unitatibus individualibus.

Respondetur. Has duas unitates non eſſe realiter diſtinctas, adeoq; unâ multiplicatâ, multiplicari & aliam; ſed diſtinguuntur conceptu, quia unitas formalis, ex proprio conceptu, dicit indiviſionem in prædicatis ſpecificis. Individualis dicit indiviſionem in ipſa realitate hæcceitatis.

Objicitur VII. Natura de ſe indiviſa, & una formaliter, eſt ubique indiviſa, ſed natura univerſalis de ſe eſt indiviſa, & una formaliter, ergò natura univerſalis eſt ubique indiviſa. Ergò & in individuis. Minor probatur. Natura humana de ſe, non habet diviſionem, aliàs ubique illam haberet. Ergò de ſe eſt indiviſa.

Respondetur. Naturam de ſe, hoc eſt Metaphyſicè ſpectatam, adeoque prout illud de ſe, ſubeſt noſtris conceptibus, eſſe indiviſam, & unam formaliter; non autem de ſe, prout eſt à parte rei, & prout illud de ſe, ſpectatur independenter à noſtris conceptibus.

Instabis. Ex propoſitione negativa, de prædicato finito, benè poteſt inferri propoſitio affirmativa, de prædicato infinito, ut homo non eſt albus, ergò homo eſt non albus, ergò etiam ex iſta propoſitione, unitas formalis de ſe, non eſt indiviſibilis, benè inferretur, ergò de ſe eſt non diviſibilis, ergò dividi realiter non poterit.

Respondetur. Bonam eſſe illationem, ſi termini eodem modo in Antecedenti & conſequenti ſumantur, hic autem, non eodem modo ſumuntur, quia Ly de ſe, in Antecedenti importat ſolam non exigentiam diviſionis, adeoque importando indifferentiam ad dividi realiter, in conſequenti autem importatur exigentia, ut nullo modo dividi poſſit.

DIFFICULTAS II.

An habeatur à parte rei Unitas, orta ex ſtatu Præciſionis?

AUctores aliqui ex Fonſeca 5. Metaphyſ. c. 28. q. 3. §. 2. ut ponant univerſalem unitatem à parte rei, recurrunt ad ſtatum Eſſentiæ, quem appellant, ſtatum ſolitudinis, indifferentiæ, anteceſſionis, ſecundùm quem natura, præcedit ſui contractionem, multiplicationemq; in individuis, & ratione hujusmodi anteceſſionis, volunt illi convenire, unitatem univerſalem, quæ tamen unitas non deſcendat cum ea, ad ſtatum contractionis, vocatur hic idem ſtatus & unitas orta ex illo, unitas præciſionis, quia convenit naturæ præciſæ à ſingularibus.

Dicendum eſt. ***Naturam non habere unitatem, Univerſalem, ortam ex ſtatu præciſionis, quæ ſit nemine cogitante.***

Probatur I. Præciſiones à ſingularibus naturæ, quæ ſpectetur ſecundùm ſola eſſentialia, non dantur nemine cogitante actu, ſunt enim præciſiones illæ actus noſtri intellectus, ergò nec unitas orta ex illo ſtatu præciſionis, datur nemine cogitante actu.

Probatur. II. Quia hæc unitas præciſionis, vel eſt realis, vel intentionalis, ſi realis, ergò multiplicatur & dividitur, unà cum hæcceitatibus: ſi intentionalis, ergò non eſt nemine cogitante ſicut & ipſæ intentiones noſtræ.

Probatur III. Illa unitas vel ita ſequitur naturam humanam v. g. ſicut rationalitas, vel alio modo, ſi ſequitur ut rationalitas, ergò non eſt neceſſe illam quærere, ex ſtatu præciſionis ſicut nec ex præciſione habetur, quòd homo ſit rationalis, ſi alio modo, oſtende quo, ita ut appareat, quòd ille ſtatus & unitas, non ſit ex opere intellectus, cùm non ſit modus diſtinguendi illam ab intentionalibus.

Objicitur I. Natura humana, non ſolum quatenus abſtracta, ſed etiam quatenus præſcindit à diſ-

à differentiis individualibus,eſtq; naturæ ordine, prior illis, habet unitatem quandam, non eſt enim plures, ſed una natura. Ergò datur in ſtatu præciſionis univerſalis naturæ Unitas.

Respondetur. Negando hoc ipſum quod eſt eſſe naturam, quatenus præciſam, haberi nemine cogitante.

Objicitur II. Natura in ſtatu præciſionis eſt Ens,& una definitione definibilis,ergò eſt una.

Respondetur. Naturam in ſtatu præciſionis eſſe Ens,ſed non eſſe ens nemine cogitante.

Objicitur III. Natura non poteſt eſſe una per denominationem extrinſecam, ſcilicet quia per unum numero conceptum repræſentatur, conceptus enim potius habet unitatem ab objecto, quam è converſo, & ſicut natura, multiplici conceptu repræſentata, pro multiplicitate conceptuum non multiplicatur, ita nec unitate conceptus una reddetur. Ergò talis unitas,conveniet naturæ ex ſe, non per intellectum.

Respondetur. Naturam non poſſe eſſe unam,ratione unius numero conceptus, tanquam propter formam,unitatem tribuentem, poſſe tamen acquirere unitatem, ratione unius conceptus, tanquam alicujus prærequiſiti ad eandem, de quo infra. Quod attinet ad propoſitionem illam, conceptus potius habet unitatem ab objecto,de illa ſic poſſet diſcurri, quod ſint aliqua objecta, quæ intellectus præſupponit, ut dum cognoſcit Deum, alia objecta non præſupponit ſed facit, in priori eventu objecta poſſunt tribuere, unitatem notitiæ, ſed in poſteriori eventu, ſicut eſſe,ita & unitatem accipiunt actu Objecta à conceptu, licet Unitatem fundamentalem de ſe habeant.

DIFFICULTAS III.

An habeatur à parte rei Unitas negativa univerſalis?

Diſtinguebat Cajet. Unitatem univerſalis in poſitivam, & negativam. Nomine poſitivæ, accipiebat unitatem, quæ competat naturæ,ita ut ſit indeterminata ad plura individua per ſeparationem, & abſtractionem, à differentiis individualibus, involvendo proximam potentiam ad prædicari de illis, nomine autem unitatis negativæ,intelligebat unitatem,quam habet natura ex eo præcisè, quòd non ſit ſingularis. Dicit ergò Cajet. quod non habeatur in natura,unitas poſitiva univerſalis, quæ ſit à parte rei, haberi tamen unitatem negativam.

Dicendum eſt. *Non dari unitatem negativam univerſalis à parte rei.*

Probatur I. ex Arr. & Ovied. Hæc unitas negativa, non convenit realiter hæcceitati. Ergò non datur nemine cogitante. Antecedens probatur, quia unitas hæc negativa,dicit non eſſe ſingularis, hæcceitas autem, dicit eſſe ſingularis. Conſequentia probatur. Quod convenit realiter hæcceitati, quæ eſt nemine cogitante, debet etiam convenire realiter iis, quæ ſunt idem realiter cum hæcceitate.

Probatur II. Quia ſi unitas illa negativa,non eſt apta prædicari de multis,quomodo erit unitas univerſalis.

Probatur III. Quia hæc ſententia coincidit cum Scotiſtica, ... formalitates, nemine cogitante condiſtinctas, intra unam eandemq; Phyſicam Entitatem, condiſtinguit enim illam nemine cogitante à ſingularitate, admittit enim nemine cogitante ſingularitatem, quia admittit individuationes, & admittit nemine cogitante, intra eandem entitatem realem non ſingularitatem, idq; nemine cogitante, quia admittit, unitatem negativam, nemine cogitante, quæ non eſt ſingularis.

Objicitur I. De conceptu quidditativo naturæ,non eſt ſingularitas, ergò ante operationem intellectus, convenit naturæ unitas negativa, ſeu non eſſe ſingularem.

Respondetur. De conceptu naturæ,ſpectatæ prout ſubſtat noſtris intentionibus & metaphyſicè, non eſt ſingularitas; eſt tamen de conceptu naturæ, prout eſt à parte rei, à parte enim rei, nihil ſunt niſi ſingularia.

Objicitur II. Natura quæ eſt in Petro quatenus eſt ex ſe, non eſt incommunicabilis, aliàs non poſſet, ſine incommunicabilitate cognoſci, ergò de ſe non eſt ſingularis, ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Natura, quæ eſt in Petro, quatenus ex ſe metaphyſicè ſpectata, non eſt incommunicabilis, ſecus ſi ſpectetur prout eſt à parte rei, hinc natura Petri, in quantùm acquirit ſtatum intentionalem, non eſt ex ſe incommunicabilis, quamvis independenter ab hoc ſtatu, ſit incommunicabilis, conſequenter ſi ſpectetur natura,quæ eſt in Petro adæquatè, non poteſt ſine incommunicabilitate cognoſci.

Objicitur III. Creatura debet habere prædicata oppoſita Creatori, Creatoris autem natura,dicit prædicatum ſingularis,ergò Creatura debet dicere negationem ſingularis. Ergò habet unitatem negativam.

Respondetur. Non omnia prædicata oppoſita, prædicatis Creatoris, debet dicere Creatura, aliàs non deberet eſſe Ens; ſed id verificatur de ſolis prædicatis divinis differentialibus, qualis non eſt ſingularitas, aut ſi eſt, eſt talis, quæ fundamentum non præbeat, quòd multiplicari illi conveniat, per ſibi ſimile, ſingularitas enim divina, non dat fundamentum, quod multiplicari poſſit in ſimilibus numero Diis, convenit autem multiplicari naturæ creatæ.

DIFFICULTAS IV.

De Unitate univerſali, & Convenientiæ.

Nomine unitatis convenientiæ intelligitur ſimilitudo, in eadem natura ſive ſpecifica, qua-

qualis eſt inter Petrum & Paulum, ſive generica, ut cum in ratione Animalis conveniunt Petrus & Bucephalus; Nomine autem Unitatis formalis, venit unitas, vi cujus v.g. Petrus non hoc tantum habet, ne poſſit dividi in Paulum, quod formaliter habetur ab hæcceitate, ſed etiam, quod non poſſit dividi in aliam eſſentiam, v.g. quod Petrus non poſſit dividi in eſſentiam Leonis, & hæc appellatur unitas formalis. De his Unitatibus duo quærenda veniunt. 1. an illæ dentur à parte rei. 2. an ſufficiant ad univerſale conſtituendum.

Punctum Difficultatis 1.

Danturne à parte rei, Unitas Convenientiæ, & Vnitas formalis?

DICENDUM eſt 1. *Dari actu nemine cogitante unitatem convenientiæ.*

PROBATUR 1. Vel nemine cogitante actu differunt ſpecie Petrus & Paulus, vel actu nemine cogitante non differunt ſpecie, ſi nemine cogitante actu Petrus & Paulus differunt ſpecie, ergo nemine cogitante, vel alteruter, vel uterque non eſt homo; ſi enim uterq; eandem ſpeciem haberent, non differrent ſpecie, ergo nemine cogitante conveniunt ſpecie, hæc enim pro præſenti idem valent.

PROBARI 2. ſolet. Fundamentum Relationum realium, debet eſſe nemine cogitante, ſicut & ipſæ relationes reales debent eſſe nemine cogitante, hoc ipſo enim non eſſent reales; ſed unitas convenientiæ, ſimilitudinis, communicationisq; in natura, eſt fundamentum Relationum realium: Ergo eſt nemine cogitante dicta unitas. Major probatur. Fundamentum Relationum realium in ratione v.g. Hominis, non poteſt eſſe Unitas individualis, ſecundùm quod individualis eſt, ergò fundamentum hoc debet eſſe Unitas convenientiæ. Antecedens probatur. Id quod facit ultimo differre, & non facit plura convenire, non poteſt eſſe fundamentum Relationum realium in natura v.g. ideò enim aliqua dicuntur eadem, quia conveniunt, non quia differunt; ſed Unitas individualis, qua individualis, facit ultimò differre, hoc ipſo non eſſet differentia ultima, ergò non poteſt eſſe fundamentum dictarum relationum.

PROBATUR 3. Nemine cogitante verum eſt, quòd Petrus ſit individuum humanum, quia nemine cogitante eſt, quod eſt, eſſe enim, eſt independens à conceptibus, quod ipſum verificatur etiam de Paulo, ergo illi dicunt inter ſe unitatem convenientiæ, quia ſicut ſimilia & convenientia in albedine ſunt, quia hoc album, & illud album eſt; ita convenientia in natura humana non aliud eſt, quàm quia hoc individuum Hominis, & illud individuum ejuſdem eſt.

OBJICITUR 1. Inexplicabile eſt quid ſit iſta Unio convenientiæ.

RESPONDETUR. In re nihil aliud eſſe, niſi individua plura, ex modo autem concipiendi, Convenientia, eſt, quaſi forma, faciens illa convenire, ſeu ſimilia eſſe in natura.

OBJICITUR 2. Iſta unitas convenientiæ, nihil dicit ultra unitatem individualem. Ergo ſi unitas individualis non eſt fundamentum relationum realium, nec Unitas individualis erit.

RESPONDETUR. In re à duabus unitatibus v.g. individualibus, non diſtingui unitatem convenientiæ, eorundem individuorum. Cæterum Unitas individuationis, non qua individualis eſt, eſt formaliter unitas convenientiæ, quâ enim individualis eſt, dicit ſolam rationem differendi, ſed unitas individualis, in quantum eſt talis ac alia unitas individualis, eſt unitas convenientiæ.

OBJICITUR 3. Unitas fundatur in Ente, ergo & unitas convenientiæ fundabitur in Ente.

RESPONDETUR. Fundari unitatem convenientiæ in hoc Ente, quod individua dicant ſimilia prædicata eſſentialia, vel in genere, vel in ſpecie.

DICENDUM 2. *Dari nemine cogitante in unoquoq; individuo Vnitatem formalem.*

PROBATUR 1. Ubi eſt negatio diviſionis formalis, ibi eſt unitas formalis, ſed in unoquoque individuo datur negatio diviſionis formalis, ergo in unoquoq; individuo datur unitas formalis. Major conſtat definitione unius, unum enim idem eſt, quod & indiviſum, ergo indiviſum formaliter, erit unum formaliter. Minor probatur. In quo non dantur rationes & principia diviſa, eſſentialiter, in eo eſt negatio diviſionis eſſentialiter, aliàs ſine ſuis principiis daretur diviſio. Sed in unoquoque individuo non dantur rationes & principia diviſiva eſſentialiter; quia principia diviſiva eſſentialiter, ſunt differentiæ eſſentiales & ſpecificæ, quæ in nullo individuo, plures dantur.

PROBATUR 2. Datur in unoquoq; individuo hominis natura generica, & natura ſpecifica, v.g. datur ratio animalis & ratio hominis, ergò datur etiam in unoquoq; individuo unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, quia unitas formalis animalis, & unitas formalis hominis, non ſunt quid diſtinctum re.

PROBATUR 3. Quot ſunt negationes diviſibilitatis in individuo, tot ſunt unitates in individuo, ſed præter negationem diviſibilitatis in plura entitativè, eſt etiam negatio diviſibilitatis in plura eſſentialiter, ergo etiam eſt in individuis unitas eſſentialis, ergo & unitas formalis.

COLLIGES. Tres admitti debere unitates nemine cogitante. Unam individualem, vi cujus non poteſt dividi natura in aliud individuum ſimile in ſpecie, admitti item debere unitatem

Digitized by Google

formalem, quæ eſt indiviſio prædicatorum eſſentialium, vi cujus non poteſt dividi v.g. Petrus in individuum Leonis; Denique tertiam unitatem admitti debere relativam, quæ eſt unitas convenientiæ.

Punctum Difficultatis 2.

An Prædictæ Unitates ſint ſufficientes ad univerſale formaliter?

Dicendum eſt 1. *Non eſſe ſufficientem Unitatem Formalem explicatam, ad conſtituendum univerſale.*

Probatur 1. ex Suar. d. 6. Metaph. ſect. 3. Unitas univerſalis ut univerſalis eſt, debet eſſe talis, ut ſit illi propria, & rei ſingulari, qua ſingularis eſt, convenire non poſſit, ſed unitas formalis, eſt unitas, quæ rei ſingulari ut ſingularis eſt convenire poteſt, ergo unitas formalis non eſt unitas univerſalis. Major probatur. Ratio conſtitutiva differentialiter univerſalis, ut univerſale eſt, convenire non poteſt rei ſingulari, ut eſt ſingularis, hoc ipſo enim non eſſet ratio differentialiter conſtitutiva, jam autem ratio univerſalis, formaliter conſtituitur unitate. Minor principalis probatur. Quia etiam rei ſingulari, ut ſingularis eſt, convenit, non poſſe dividi in alia eſſentialiter prædicata, convenit enim Petro non tantum non dividi in Paulum, ſed nec poſſe dividi in Leonem.

Probatur 2. Unitas formalis multiplicatur in individuis pro illorum multiplicatione, ut probatur ſupra. Unitas univerſalis non multiplicatur in individuis. Ergo unitas formalis, non eſt unitas univerſalis. Minor probatur. Quia ſi unitas univerſalis quà univerſalis, multiplicarentur in individuis ipſa univerſalia, multiplicatis enim rationibus rem aliquam conſtituentibus, & ipſa res multiplicatur, jam autem, ab unitate univerſali, conſtituitur univerſale, & qui concedit hanc unitatem à parte rei, concedit etiam aptitudinem univerſalem.

Probatur 3. Poteſt alicui enti competere, unitas formalis, & tamen illa unitas formalis, exigit non eſſe univerſalis: Ergo unitas formalis, & unitas univerſalis non ſunt idem. Antecedens probatur. Deus habet unitatem formalem. Angelus item, ſi eſt inmultiplicabilis numero, nam convenit illis negatio diviſibilitatis, ſecundùm prædicata Eſſentialia, & tamen non eſt univerſalis illa unitas, ſiquidem in plura inferiora non multiplicabilis.

Responderi poſſet 1. Quod dicta unitas ſit inſufficiens, ad univerſale Logicum, licèt ſit ſufficiens, ad univerſale Metaphyſicum.

Contra. Quia argumenta allata probant, etiam ad univerſale Metaphyſicum, non ſufficere dictam unitatem.

Responderi poteſt 2. Unitatem formalem, non quamcunque requiri, ſed conjunctam aptitudini ad eſſendum in multis, hæc autem non convenit ſingulari, quà ſingulare, &c.

Contra 1. eſt. Quæro, habetné aliquod prædicatum iſta unitas formalis, per quod univerſaliſetur, idque independenter ab ipſa aptitudine ad ineſſendum multis, vel non habet? ſi non habet, ergo ſola aptitudo, eſt ratio univerſaliſans formaliter, quod eſſe non poteſt, cum univerſale definiatur, non ſolum per aptum ineſſe multis, ſed etiam per unum. Quod ſi habet aliquem ſuum conceptum, ipſa unitas, independenter ab aptitudine, tunc quæro: conceptus iſte independens ab aptitudine, vel poteſt convenire ſingularibus, vel non poteſt? ſi poteſt, redeunt argumenta facta, ſi non poteſt, oſtende quisnam ille ſit? indubieque poterit inferri, quod ille non detur à parte rei, ergo ulterius immeritò recurriſti in reſponſione ad aptitudinem, tanquam ad univerſaliſativum unitatis. Ergo ulterius duas unitates formales in Petro aſſignas, quod & novum eſt, & ſequitur duas eſſe eſſentias in homine, quia duas unitates formales, quæ erunt duæ negationes diviſionis in prædicata eſſentialia, quæ negationes, idem ſunt cum duabus eſſentiis.

Contra 2. Si unitas formalis, eſſet unitas univerſalis, & eſſet univerſalis ut ſupponitur, & non eſſet, quia unitas formalis univerſalis, debet eſſe conjuncta aptitudini ad ineſſendum multis, ſed unitas formalis non eſt talis, indiſtinguitur enim ab hæcceitate Petri, quæ non dicit aptitudinem ad eſſe in multis.

Contra 3. Unitas iſta formalis, non eſt diſtincta nemine cogitante actu, ab unitate individuali, ut ſuppono ex materia de diſtinctionibus. Subſumo. Sed unitas individualis non eſt unitas univerſalis, ergo nec unitas formalis, erit unitas univerſalis. Et certè, ſi unitas formalis condiſtincta eſſet actu nemine cogitante ab unitate individuali, individuum illud prout condiſtinctum ab unitate formali, vel eſſet individuum hominis, vel non eſſet, ſi non eſt individuum hominis, ergo nec eſt hæcceitas hominis, adeoque non eſt, quod eſt, nam hîc quæritur de hæcceitate hominis; ſi autem unitas individualis, prout condiſtincta unitati formali, eſt individuum hominis, ergo prout condiſtincta, dicit eſſentialia prædicata: Ergo & negationem non eſſe hominis, ergo & negationem diviſionis in id, quod non eſt homo, adeoque adhuc prout condiſtincta individualis unitas, dicit unitatem formalem.

Dicendum eſt 2. *Unitatem convenientiæ, non eſſe unitatem univerſalis formaliter.* Ita Suar. &c.

Pro-

Probatur 1. Singularia convenientia & ſimilia in natura, non conſtituunt univerſale formaliter, ergo nec unitas convenientiæ, nam hæc in re & nemine cogitante, non ſunt actu diſtincta, præcipuè apud illos, qui unum non diſtinguunt actu, à re una. Antecedens probatur. Univerſale debet eſſe unum, aptum ineſſe multis, ſed ſingularia convenientia & ſimilia in natura, non ſunt unum aptum ineſſe multis, ergo ſingularia, non ſunt univerſale formaliter. Minor probatur. Quia quod debet eſſe unum aptum ineſſe multis, debet eſſe ratio, quam participent multa, non verò ipſa participantia, jam autem ſingularia, non ſunt ratio quæ participatur.

Idem medius terminus ſic proponitur. Si nomine univerſalis intelligas non aliud, quam plura convenientia in natura, indubiè ſic ſumptum univerſale datur à parte rei. Sed quæro, vel vis retinere definitionem communem univerſalis, vel non vis? ſi non vis; extra ſtatum quæſtionis diſputas; ſi vis, ergo univerſale non debet eſſe formaliter plura ſimilia in natura, nam unum aptum ineſſe multa & plura ſimilia in natura, non ſunt idem formaliter, nam negatio diviſionis, cum eſſe diviſionis, non ſunt idem, plura autem ſunt eſſe diviſionis, & unum negatio diviſionis. Et certè plura adeoque apta eſſe multa, & unum aptum ineſſe multis, non ſunt idem formaliter, vel ex oppoſitione ipſius Ly plura cum Ly unum. Jam autem plura convenientia, ſeu habentia unitatem convenientiæ, ſunt plura adeoq; apta eſſe multa. Ergo plura dicentia unitatem convenientię, non ſunt unum formaliter.

Probari 2. ſolet. Unitas univerſalis non debet eſſe paſſio pluralitatis, Unitas convenientiæ eſt paſſio pluralitatis, ergo unitas convenientiæ, non eſt unitas univerſalis. Minor probatur. Unitas ſequens multiplicitatem, eſt unitas, quæ eſt paſſio pluralitatis, unitas convenientiæ, eſt unitas ſequens multiplicitatem, quia eſt unitas relativa, ſeu ad aliud, adeoq; neceſſariò involvens plura. Major principalis probatur. Tum quia unitas univerſalis, debet eſſe unitas naturæ non naturarum, & in definitione univerſalis, ponitur pro genere natura, non naturæ. Tum quia unitas univerſalis, debet eſſe unitas ſine addito, ſine addito enim ponitur in definitione, jam autem unitas, quæ eſt paſſio pluralitatis, eſt unitas cum addito. Tum quia ſi unitas univerſalis, eſſet paſſio pluralitatem ſequens, eſſet unitas vel univerſalis Metaphyſici tantùm, vel Logici etiam; neutrum dici poteſt: Non primum; Quia ſi alia eſſet unitas univerſalis Metaphyſici, nempe unitas involvens pluralitatem, alia unitas univerſalis Logici, erunt & ipſa univerſalia, diſtincta nemine cogitante actu, adeoq; non idem erit Univerſale in Prædicando, quod eſt univerſale Metaphyſicum, cùm diverſa habeant conſtitutiva, conſequenter non id prædicabitur quod eſt; non poteſt dici ſecundum, quia univerſale Logicum, excludit pluralitatem, de quo infra.

Probatur 3. Si unitas convenientiæ, eſſet unitas univerſalis formaliter, univerſale illud eſſet aggregatum ex pluribus, naturam ſimilem participantibus, ſed univerſale formaliter non eſt aggregatum ex pluribus ſimilem naturam participantibus. Tum quia non eſt ita definitum ab Ariſtotele. Tum quia ſi nihil obſit, debet poni univerſale, cum ſua paſſione, quod eſt prædicabilitas de ſingulis, ſicut ponitur & aptitudo ad ineſſendum ſingulis, ut ita eſſe & dici, proportionentur. Jam autem ſi unitas convenientiæ, eſſet unitas univerſalis formaliter, non eſſet univerſale cum paſſione prædicabilitatis, ſiquidem plura, quæ involvit unitas convenientiæ, non poſſent dici de uno, ſine falſificatione propoſitionum; & ſi eſſe aptum ineſſe multis, ſpectat ad univerſale formaliter, ſpectabit etiam, dici de multis. Tum quia, ſi univerſale eſt aggregatum, ex pluribus ſimilem naturam participantibus, hoc ipſo debet dari illis omnibus ratio communis, quæ participetur ab illis, quæ ratio cum non ſit ſingularis formaliter, debebit eſſe illa communis multis, quæſita ratio formalis, univerſalis formaliter.

Addo, ſicut formatur à nobis conceptus animalis rationalis, qui eſt conceptus, Metaphyſicè definitivus hominis, de quo ipſo ſi quæratur, quid in re & Phyſicè ſit, reſponderetuq; quod ſit corpus v.g. & hoc & illud, hæc & illa anima rationalis, ita ratio illa participata in pluribus ſimilem naturam habentibus, quæ eſt ratio quædam Metaphyſica, ſi quæratur, quid in re & Phyſicè ſit, non aliud erit, quàm & hoc & illud individuum. Univerſaliterq; quæcunq; rationes communes, & Metaphyſicæ, in re & Phyſicæ ſunt id, quod præbet fundamentum conceptus illius Metaphyſici, & ratio communis.

Dicendum eſt 3. *Unitatem ad univerſale ſufficientem, eſſe indiviſionem, in plura, ſive numero, ſive ſpecie diſtincta, cum aptitudine ad ineſſendum multis.*

Probatur 1. Quia debet eſſe Unitas aliqua univerſalis, aliàs nec univerſale daretur: quæ unitas, cum non ſit unitas præciſionis, unitas negativa, unitas formalis, aut convenientiæ, ergo debet eſſe unitas in concluſione expreſſa, nulla enim alia.

Probatur 2. Quia hæc ſola indiviſio, conſtituit univerſale, cum paſſione ſua neceſſaria, hoc eſt prædicabilitate, ſi enim ita unum & indiviſum prædicabitur, non prædicabitur aliquid, quod non inſit ſubjecto.

Probatur 3. Quia ſic definitæ unitati, nihil deeſt, ad rationem unitatis univerſalis formalis.

Hæc Concluſio totam ſuam probationem ſumit, ex refutatione alienarum ſententiarum, &

Digitized by Google

iis, quæ infra dicentur. Hisq; verbis docetur à S. Thom. 1. Metaph. L. 1. *Non enim in diverſis ſingularibus eſt aliqua natura una numero, ſed intellectus apprehendit, ut unum id, in quo omnia inferiora conveniunt, & ſic in apprehenſione intellectûs, ſpecies fit indiviſibilis, quæ realiter eſt diverſa in diverſis individuis.*

INFERES. Hanc unitatem non eſſe à parte rei.

RATIO. Quia omnia quæ ſunt à parte rei, ſunt aut ſolo numero, aut ſpecie diviſa, ergo non dicunt indiviſionem in plura. Porrò unitas hæc univerſalis, in eo eſt diſſimilis unitati individuali, quia hæc non ſolum dicit indiviſionem, ſed & ineptitudinem ad diviſionem in plura; differet autem ab unitate formali, quia hæc reperitur in ſubjectis, quæ non exigunt, imò nec poſſunt multiplicari, ut vidimus ſupra.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta Oppoſitorum.

OBJICITUR 1. Nulla unitas præter formalem, eſt unitas univerſalis, ergo iſta eſt ſufficiens ad conſtituendum univerſale. Antecedens probatur, quia nulla alia facit univerſale unum in multis, ſi enim aliqua alia id faceret, faceret vel illa, quæ ſolum eſt objectivè in intellectu, vel illa, quæ ſolum eſt ſubjectivè in intellectu, Neutra: non illa quæ eſt tantum objectivè in intellectu, quia hæc eſt ens rationis, neque illa quæ eſt ſubjectivè in intellectu, quia unitas hæc, eſt in actu intellectus, repræſentans plura per modum unius, conſequenter ſicut ipſe actus non eſt in multis, ita nec unitas ipſius, eſt in multis.

RESPONDETUR. Etiam permiſſo quòd illa unitas, quæ eſt ſubjectivè in intellectu, ſit unitas formalis univerſalis, negabitur, quod hæc unitas, ſit unitas in actu intellectus, repræſentantis plura per modum unius, non enim tunc repræſentantur per nos, etiam confuſè plura. Deinde negatur, quod unitatis univerſalis nomine, veniat per nos unitas actus intellectûs.

Hinc jam conformiter ad dicenda infra, negatur Antecedens cum ſuis probationibus. Neque enim unitas, quæ ſit tantum objectivè in intellectu, neque unitas, quæ ſit ſubjectivè in eodem facit naturam univerſalem unam, ſed unitas & indiviſio incluſa in ipſa natura, licèt non extra circumſtantias noſtræ abſtractionis, quæ abſtractio facit, ut unitas illa, quæ fundamentalis tantùm, poſtea in actum, pro ſtatu Metaphyſico, deducatur.

INSTABIS. Si iſta unitas eſt unitas ipſius naturæ, debet eſſe illi intrinſeca, intrinſeca eſſe non poteſt, quia abſtractio non poteſt ullam rationem intrinſecam naturæ addere, niſi fictitiè.

RESPONDETUR. De intrinſecitate iſtius unitatis, infra agetur. Quantùm ad præſens dici poteſt, abſtractionem, quæ eſt cum fundamento in re, poſſe facere, ut natura aliquam rationem intrinſecam fundamentaliter, actu habeat vi abſtractionis, quod fieri poteſt, ſine ulla fictione; neque enim ſtatus Metaphyſicus aut intentionalis, ſi procedat cum fundamento in re, eſt ſtatus fictitius, licèt fictitia eſſet hæc unitas, ſi haberetur ſine fundamento in re. Quamvis autem nihil conceptus meus tribuere poſſit rebus, extra intentionalem ſtatum habentibus, poteſt tamen aliquid tribuere rebus in intentionali ſtatu. Et ſicut oppoſiti unitatem univerſalis Logici, quam dicunt abſtractione fieri, non dicunt eſſe fictitiam, ita & in præſenti idem dicendum.

OBJICITUR 2. Illa ſola unitas eſt ſufficiens ad univerſale formaliter, per quam natura habet, ut ſit actu in multis, ſed per nullam aliam, habet natura, quòd ſit una actu in multis, præter unitatem formalem vel convenientiæ. Ergo illæ ſunt ſufficientes ad univerſale formaliter. Major probatur, quia arbitrariè dicitur, naturam debere eſſe in multis, ſolâ aptitudine, præcipuè cum à parte rei per Ariſtotelem, debeat eſſe univerſale, nolebat enim ille formas rerum, eſſe extra multa, ut patet 1. Poſter. tex. 26. & 7. Metaph. tex 51. Minor etiam probatur, quia natura in ſtatu abſtractionis, eſt unum extra multa.

RESPONDETUR. Sufficere ad univerſale, ut ſit natura una, non actu in multis, ſed apta ineſſe multis, quia hoc ipſo non eſſet una, ſi eſſet actu in multis; & ſi deberet eſſe actu in multis, eſſet univerſale non aliud, quàm plura eandem naturam participantia, cujus oppoſitum probant argumenta. Ariſtoteles non plus voluit, quam quod non dentur univerſalia actu & realiter extra ſingularia exiſtentia, quod voluit Plato, & à nobis non aſſeritur. Cæterùm unitas illa univerſalis per nos, debet eſſe præter multa, non in hoc ſenſu, quaſi debeat eſſe unitas, cum excluſione capacitatis ad multa, ſed in hoc ſenſu debet eſſe præter multa, id eſt non cum differentiis & hæcceitatibus.

OBJICITUR 3. Si natura univerſalis non deberet eſſe una in multis actu, ſed una in multis aptitudine, non poteſt enim quidquam aptitudine eſſe tale, quale nequit eſſe actu. Atqui natura univerſalis, non poteſt eſſe una, cum multiplicitate actuali: Ergo nec aptitudine, eſſe una in multis.

RESPONDETUR. Diverſas eſſe propoſitiones: Natura quæ eſt una, habet aptitudinem ad eſſe in multis, & alia eſt hæc propoſitio: Natura unà cum unitate retinenda, habet aptitudinem ad ineſſendum multis, prior eſt vera, poſterior falſa, unde quando dicitur univerſale eſt

unum

Digitized by Google

unum aptum ineſſe multis, in priori ſenſu eſt accipiendum, conſequenter ly una componi debet cum natura, non cum ly apta ineſſe multis, neque enim retenta unitate, eſt apta, poni in multis.

Instabis. Si unitas univerſalis eſſet unitas in multis aptitudine, ly in multis, conſtruxiſſet Ariſt. cum ly aptum ineſſe, non verò cum ly unum, ſed conſtruxit cum ly unum, ut habetur 1. poſter. tex. 25.

Respondetur. Etiam ſub illo ly unum in multis, ſubaudiri aptum ineſſe.

Addo. Si quis non aliam unitatem requireret ad univerſale, niſi eam, quæ etiam rei ſingulari, qua ſingularis eſt conveniret; Si item nullam aliam niſi unitatem convenientiæ, cum iſto lis eſt de ſolo nomine: an ſcilicet hoc ſit vocandum univerſale? nam in re idem dicimus: dari ſcil. hanc unitatem convenientiæ. Et ſolum tale univerſale admiſit Maſtrius Scotiſta D. 4. N. 3. *Per univerſale in eſſendo &c. non intelligitur univerſale in Actu, ſed Natura communis, quæ poſſit eſſe fundamentum intentionis univerſalitatis, & ob ſuam communitatem præbeat occaſionem intellectui, ut ipſam concipiat verè & poſitivè unam in multis.* Quid ſi id dixiſſet Maſtrius, de diſtinctione Scotiſtica.

DIFFICULTAS V.

Proponitur tenenda ſententia de Univerſali.

POſt Concluſionem, ſuperius Punct. Diff. 2do traditam, conſtitit, quòd hæc unitas univerſalis non habeatur, niſi per Intellectum, diſcutiendum tamen, & in particulari impugnandum venit. Quod non detur univerſale, hoc eſt natura communis, nemine cogitante condiſtincta à differentiis, & quidem, quod non detur univerſale Logicum nemine cogitante, conſentiunt omnes, cùm ad illud requirant vel actum intellectus confuſum, vel comparativum vel abſtrahentem objectivè. Imò Scotiſta Maſtrius Diſputatione 4. n. 18. hîc, docet, ſolum univerſale in prædicando, eſſe propriè univerſale, conſequenter inferri poteſt, nullum univerſale verum & proprium, haberi nemine cogitante. Tota Difficultas eſt, de univerſali Metaphyſico, de quo

Dicendum eſt. *Non dari actu à parte rei univerſale formaliter Metaphyſicum, ſeu non dari Naturam communem, nemine cogitante condiſtinctam à differentiis*, dixi non dari actu à parte rei univerſale formaliter, quia indubiè, datur à parte rei nemine cogitante actu, fundamentaliter acceptum univerſale, datur enim fundamentum ſufficiens, concipiendi Naturam unam, aptam ineſſe multis; intellectus enim videndo ſenſatione nos convenire cum brutis, differre ab iiſdem rationalitate, habet ſufficiens fundamentum, concipiendi naturam ſecundùm ſolam convenientiam, ſeu ſecundùm ſolam animalitatem, adeoq; faciendi univerſale generis, habet item fundamentum concipiendi naturam, ſecundùm ſolam rationem, quâ differt à brutis, adeoque faciendi univerſale differentiæ. Tota ergo quæſtio erit, de univerſali formaliter.

Probari ſolet 1. Concluſio ex 1. de Anima tex. 8. *Univerſale autem aut nihil, aut poſterius, Anima*, ad quem locum commentatur Avicenna quòd Intellectus faciat in rebus univerſalitatem. Et 12. Metaph. conc. 8. idem inquit: *Univerſalia eſſe collecta ex particularibus, in intellectu, qui facit ea unam intentionem.* Reſponderi poſſet, Ariſtotelem loqui de univerſali Logico, quod non eſt nemine cogitante, addit enim Ariſt. *Similiter autem* (intellige poſterius eſt anima) *ſi quid commune aliquid prædicetur.* Reſtaurari poſſet hoc argumentum, quia in eo ſolo ſtatu natura eſt univerſalis formaliter, in quo eſt etiam prædicabilis, prædicabilitas enim eſt paſſio neceſſaria univerſalis; conſequenter univerſalis actu, debet eſſe paſſio, prædicabilitas actu, ſed ſecundùm reſpondentem natura nonniſi in ſtatu abſtractionis habet prædicabilitatem actu, ergo nonniſi in eodem ſtatu, habebit & univerſalitatem actu.

Probat 2. Arriaga. Implicat naturam aliquam à parte rei eſſe unam in ſe unitate rigoroſa, & eandem eſſe multiplicem & diviſam, in eadem ratione, ſed hæc requiritur ad univerſale, ergo illud implicat à parte rei. Major inquit eſt evidens. Minor ab omnibus conceditur. Conſequentia legitima.

Respondetur. Minorem à multis negari, ut ab iis qui dicunt unitatem convenientiæ ſufficere ad univerſale. Item ab iis, qui dicunt ſufficere unitatem formalem, quam appellant Minorem numerali.

Probatur 3. Concluſio. Non datur à parte rei in individuis nemine cogitante actu natura, ab individuis & differentiis diſtincta, quæ ſit per modum unius indiviſi formaliter, ergo non datur univerſale à parte rei, hoc enim quod continet Antecedens venit nomine univerſalis, apud oppoſitos. Antecedens probatur. Quia & eſſet nemine cogitante actu, iſta natura ab individuationibus & differentiis diſtincta, ut ſupponitur, & non eſſet nemine cogitante diſtincta, quia id quod correſpondet objecto, vi abſtractionis actualis, non eſt nemine cogitante, Natura autem ſic diſtincta, eſt illud, quod reſpondet abſtractioni actuali, quod totum probatum eſt, ubi actum de diſtinctione ex natura rei.

Confirmatur Probatio. Quia ſi daretur natura dicto modo diſtincta, ſequeretur aliquid implicatorium, implicat enim, quando aliqua ſunt idem realiter in creatis, & ſi quid formaliter uni formalitati competat, ut non competat

in ſenſu reali, etiam alteri formalitati, ſibi identificatæ, & ita realiter animalitas Petri, eſt rationalitas, ſed ſi eſſet natura animalis condiſtincta nemine cogitante ab hæcceitatibus, conveniret aliquid uni formalitati, quod in ſenſu reali, non conveniret alteri ſibi identificatæ, ergo ſi daretur natura univerſalis à parte rei, ſequeretur aliquid implicatorium. Minor immediata probatur. Conveniret naturæ eſſe commune formaliter, & ne in ſenſu quidem reali conveniret id hæcceitati, non enim illa poteſt eſſe realiter communis, hoc ipſo enim, non eſſet hæcceitas, ergo conveniret aliquid uni formalitati, quòd non conveniret alteri, etiam in ſenſu reali.

Item per oppoſitos non datur à parte rei univerſale Logicum, ergo nec dabitur univerſale Metaphyſicum, quia utrumque importat naturam unam, diſtinctā à differentiis, & individuationibus, ergo ſi implicat natura talis in ordine ad univerſale Logicum absque mentis operatione, implicat & in ordine ad univerſale Metaphyſicum.

Probatur 4. ex Suar. Si eſſe univerſalem convenit naturæ realiter, aut convenit per ſe, aut per accidens, ſi per ſe, ergo hoc conveniet etiam omnibus individuis, quod enim convenit per ſe ſuperiori, convenit & inferioribus ejusdem, conſequenter, unicuique individuo, conveniet eſſe univerſale; ſi autem id convenit per accidens, cum hoc accidens non ſit futurum reale, debet eſſe accidens rationis, adeoque non nemine cogitante.

Probatur 5. Non datur nemine cogitante actu natura è parte rei diſtincta à differentiis, ergo nec dabitur actu à parte rei univerſale Metaphyſicum. Antecedens probatur, quia aliàs daretur etiam natura præſcindens ab eſſe rationali, & irrationali, idque nemine cogitante, quod non poteſt dici, quia non datur natura, nemine cogitante actu præſcindens ab eſſe creati & increati, ergo nec præſcindens, ab eſſe rationalis, & irrationalis. Conſequentia probatur, quia natura, vel præſcindit ab omnibus differentiis. Ergo præſcindet etiam ab eſſe creati & increati, vel non præſcindit ab omnibus, da ergo rationem, cur potius ab his, quam ab illis abſtrahat. Deinde doctrina oppoſitorum probat, naturam actu diſtingui ab eſſe creato & increato, de facto enim reperitur in Deo natura, & non cum differentia creati, quando autem una eſt formalitas apud illos ſine altera reperibilis, aliaq; definitione definibilis, hoc ipſo eſt nemine cogitante actu diſtincta, parumque refert, quod illa formalitas ſit Analoga, quia allata fundamenta oſtendunt, etiam in talibus, reperiri debere diſtinctionem actualem, ſi autem conceſſeris, dari actu à parte rei, naturam, quæ neque ſit creata, neque increata, in contra erunt, phraſes Patrum, univerſaliter aſſerentium, quidquid eſt, aut eſt Deus, aut creatura. Rurſùs hoc ipſo non dabuntur per oppoſitos analoga actu nemine cogitante, quia actu nemine cogitante diſtinguentur à ratione conveniendi, & disconveniendi, ſicut diſtinguentur & ipſæ inter ſe convenientiæ, & disconvenientiæ. Ergo ulterius dabitur natura, de qua nemine cogitante actu verum ſit dicere: eſt nemine cogitante, & tamen non eſt Deus nemine cogitante, nec eſt creatura nemine cogitante.

Respondebis 1. Sufficeret quòd ſit realiter creatura.

Contra eſt, hoc ipſum videtur eſſe durum, ut id quod eſt realiter creatura, non ſit nemine cogitante creatura, meliusq; ſubderentur creaturæ Deo in eſſe dependentis, ſi de eo quod eſt realiter creatura, non poſſit nemine cogitante verificari independentia, quæ verificatur, de quo dicitur; nemine cogitante non eſt creatura, imò ſequetur verificatio duorum contradictoriorum, eſt nemine cogitante actu creatura, quæ propoſitio verificabitur, ratione ſenſus realis; non eſt nemine cogitante actu creatura, quæ altera pars verificabitur titulo formalitatis ex natura rei, vi cujus, natura diſtinguitur ab eſſe creati.

Respondebis 2. Quod eſſe creati, tranſcendat rationes, & formalitates creaturarum, ideoque ab illis nemine cogitante non præſcindat.

Contra eſt. Conceſſo quòd eſſe creati, tranſcendat entitatem creatam, ex principiis tamen oppoſitorum, falſum eſt, quod tranſcendat rationem communem naturæ, ſi enim eſſet tranſcendens rationem comunem naturæ, impoſſibile eſſet reperiri naturam, ſine eſſe creati, cujus oppoſitum eſt in Deo; quod ſi non tranſcendit naturam communem, ergo ab illa diſtinguetur, cum ex ſola tranſcendentia, deberet non diſtingui.

Respondebis 3. Non dari conceptum unum naturæ nemine cogitante.

Contra. Quia probat ratio allata debere diſtingui in principiis reſpondentis, naturam à differentiis creati & increati, ſi diſtinguetur, idq; nemine cogitante, hoc ipſo dabitur conceptus unus eſſentiæ nemine cogitante. Deinde principia oppoſitorum probant, dari debere conceptum unum naturæ, quia datur definibilitas, ejusdem una, eaq; diſtincta, à definibilitate creati vel increati.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Ariſt. 5. Met. tex. 8. & 12. Inter modos unius, quatenus aliquomodo unitatem ſpeciei, & generis, quatenus aliquomodo unitates reales ſunt, nam ibi, non erat ſermo de intentionibus noſtris, unde etiam, 7. Met. tex. 5. dicit, eandem eſſe rationem animalis, in omnibus ſpeciebus.

Respon-

Respondetur. Ariſt. voluiſſe ſignificare, quòd omnia ſenſitiva in ratione animalis habeant unitatem convenientiæ, ſed non dicit illam eſſe ſufficientem ad univerſale formaliter, nec loquitur de genere, & ſpecie, formaliter ſumptis.

Instabis. Ariſtoteles 1. poſter. c. 5. diviſit res in univerſales & ſingulares, quæ diviſio eſſet mala, ſi univerſale non daretur à parte rei, eſſet enim diviſio in membra, quæ non ſunt actu diſtincta, cum non ſit eorum alterum ſcilicet univerſale actu, prius eſt autem eſſe, poſtea condiſtingui.

Respondetur. Poſſe bonam fieri diviſionem in membra, quorum unum ſit actu, & aliud non ſit actu ante opus intellectûs, ut dividi poteſt unum, in unum reale, & in unum intentionale, & ut dividitur Ens, in ens reale, & in ens rationis. Deinde dici poteſt, quòd ſufficiat, ut unum membrum diviſionis ſit actu, & aliud conditionatum, ita ſicut dividitur Quantitas in finitam & infinitam, quia ſi eſſet poſſibilis Quantitas infinita, eſſet membrum dividens Quantitatem.

Objicitur 2. Ex S. Th. Natura Petri & Pauli poteſt definiri propriâ definitione, Ergo habet unitatem aliquam. Nam ex 4. Met. tex. 10. nihil definitur, niſi quatenus unum, ſed unitatem, hanc non habet ab intellectu, quia nec definibilitatem, ex qua unitas hæc oritur, habet ab intellectu.

Respondetur. Naturam Petri & Pauli, prout eſt à parte rei, non poſſe una definitione definiri, ſed ſicut duo ſunt, ita duabus definitionibus debent definiri; poſſunt tamen definiri una definitione, prout ſubſtant noſtris intentionibus, quæ poſſunt diviſiones illas depurare, unde nemine cogitante, fundamentaliter tantum, ſunt unâ definitione definibiles, non verò formaliter, & proximè.

Objicitur 3. Natura Petri & Pauli, non differunt eſſentialiter, non differunt enim ita ſicut Petrus, & Bucephalus, ergo ſunt unum ſpecie.

Respondetur Diſting. Conſequens. Ergo ſunt unum ſpecie, id eſt conveniunt ſpecie. Conced. Conſeq. Sunt unum ſpecie, rigoroſè, & nemine cogitante, & unitate ſufficienti ad univerſale. Nego Conſeq.

Responderi aliter ſolet. Neg. Conſeq. ex hoc principio, eo quod ſimilis ſit huic: Gabriel & Michael, non ſunt differentes Quantitativè, ergo ſunt unum quantitativè, quæ conſequentia etiam per te non tenet, ita nec tenebit conſequentia adlati argumenti; ſicut enim non poteſt alicui tribui unitas Entis alicujus, ſine illo ente, cujus eſt unitas, unde quia in Angelo non reperitur entitas quantitatis, nec tribui ei poteſt unitas quantitativa; cum ergo in Petro non ſit entitas eſſentiæ Pauli, nec poteſt ei tribui unitas eſſentiæ Pauli.

Objicitur 4. Natura humana, ex ſe habet formalem indiviſionem, ergo habet unitatem formalem, quia in indiviſibilitate unitas conſiſtit. Antecedens probatur. Non habet ex ſe formalem diviſionem, aliàs ubique eam haberet, & ſine illa concipi non poſſet, ergo ex ſe habet formalem indiviſionem.

Respondetur. Naturam ex ſe, prout ſubeſt noſtris conceptibus, habere indiviſionem formalem, non autem prout eſt à parte rei, à parte enim rei, ſunt ex ſe nonniſi ſingularia, formaliter diviſa.

Objicitur 5. Univerſale fundamentaliter acceptum, non eſt formaliter ſingulare. Ergo eſt formaliter univerſale, quia omne, quod non eſt ſingulare, eſt formaliter non ſingulare, adeoque formaliter univerſale.

Respondetur. Neg. Conſeq. Ratio, quia non licèt argumentari à termino negativo ad poſitivum, v. g. non eſt album, ergo eſt nigrum, nam viride eſt non album, & tamen non eſt nigrum, conſequenter, nec ex eo, quia concederetur univerſale fundamentaliter acceptum, non eſſe formaliter ſingulare, rectè arguetur, quod ſit formaliter univerſale. Hæc Conſequentia tenet: univerſale fundamentaliter acceptum, eſt formaliter ſingulare. Ergo univerſale fundamentaliter acceptum, non eſt formaliter ſingulare, tenet in quam conſequentia, quia eſt à contradictorio ad contradictorium. Porrò ut vera ſit hæc propoſitio, univerſale fundamentaliter acceptum non eſt formaliter ſingulare, non eſt neceſſe, ut jam ſit formaliter univerſale, ſed ſufficit ut ſit plura formaliter ſingularia. Unde ſecundùm ſuperiùs dicta, debet negari, quod univerſale fundamentaliter acceptum, non ſit formaliter ſingulare, ſupple, conveniens cum alio ſingulari.

Objicitur 6. Identitas realis materiæ reſpectu ejuſdem materiæ ad formas non impedit, quominus eſſentia actu poſſit abſtrahere, à reſpectu ad formas actuales, ergo & identitas realis eſſentiæ cum individuis, non impedit, quominus eſſentia actu poſſit abſtrahere, ab actualibus individuis.

Respondetur. Neg. Antecedens. Nemine enim cogitante datur non niſi fundamentum hujus abſtractionis, ſed actu non abſtrahit ab illo reſpectu.

Instabis. Si non abſtrahit nemine cogitante actu entitas materiæ, ab eſſe reſpectivo, ergo æquè intimus & intrinſecus, eſt reſpectus ille, tam ad formas poſſibiles, quàm ad formas actuales vel accidentales.

Respondetur. In re, æquè intimos eſſe illos reſpectus, neq; enim alia ſui entitate reſpicit materia poſſibilia, & alia ſui entitate actualia, tota ergo diverſitas erit, nonniſi in ipſis terminis extrinſecis. Conſequenter dicitur reſpectum ad illas formas duo dicere: Unum in recto, aliud

Digitized by Google

in obliquo; in recto dicit entitatem materiæ, & in hoc recto, tam reſpectus ſecundò eſſentiales, quos dicit materia ad formas poſſibiles, quàm reſpectus accidentales ad formas accidentales convenirent, nec ab hoc reſpectu abſtrahit nemine cogitante materia, quia nec abſtrahit nemine cogitante, à ſua entitate. Aliud autem ille reſpectus dicit in obliquo, nempe ipſos terminos, nempe formas poſſibiles, vel actuales, ita ut diverſitas reſpiciendi, ſit penes terminos, & ab iſtis terminis dicit materia diſtinctionem nemine cogitante.

Objicitur 7. Quod non eſt eſſentiale alicui nemine cogitante, non eſt illi eſſentiale, ſed ipſi v. g. eſſe hominis, non eſt eſſentiale eſſe Petrum, ergo nemine cogitante, non eſt hoc illi eſſentiale, conſequenter nemine cogitante, diſtinguetur à Petreitate.

Respondetur. Quod à parte rei, homini alicui, ſit eſſentiale eſſe Petrum, adeoq; indiſtinctum ab illo, ita ut ly homo independenter à conceptibus noſtris acceptum dicat, tanquam quid eſſentiale, in Petro Petreitatem, in Paulo Pauleitatem, totaque collectio illorum individuorum, erit homo independenter à noſtris conceptibus acceptus.

Instabis. Datur nemine cogitante ſingulare, quod eſt relativum ad univerſale. Ergo debebit dari, & ipſum univerſale, ergo non erit neceſſe, ut ſit homini eſſentialis Petreitas, quia hoc ipſo non eſſet nemine cogitante univerſale, ſed ſola ſingularia.

Respondetur. Hoc nonniſi ſenſu ſingulare eſt correlativum univerſalis, quia eſt illi oppoſitum ſuo modo, ſed inde non ſequitur, dari etiam debere à parte rei univerſale, quia datur ſingulare, nam finitæ quantitati eſt oppoſita infinita quantitas, & tamen data à parte rei quantitate finita, non eſt neceſſe dari quantitatem infinitam.

QUÆSTIO II.

De Actu Intellectus, per quem ſit Natura univerſalis una.

TOta hæc quæſtio manca erit niſi legantur in Metaphyſica, dicta de Præciſionibus objectivis. Auctores, qui non tenent dari univerſale à parte rei, abeunt in hac quæſt. in partes, cum quibus diſceptandum erit.

DIFFICULTAS I.

An univerſale fiat, per actum confusè ſingularia cognoſcentem?

HUrtadus, & eum ſecuti Arr. & Ov. docent, ita imbibi ſingularitates in natura humana, ut ſine illis non poſſit cognoſci, quamvis non ſit neceſſe, dum cognoſcitur natura humana, clarè etiam ſingularitatem cognoſci, licèt ſit neceſſe cognoſci eandem confusè & implicitè.

Punctum Difficultatis 1.

Quid tenendum.

DIcendum eſt. *Naturam univerſalem, non fieri unam, per actum confusè ſingularia cognoſcentem.*

Probatur 1. Iis rationibus, quibus ſuadentur in diſtinctionibus Præciſiones objectivæ.

Probari ſolet 2. Si natura univerſalis non aliud eſſet, quam ſingularia confusè cognita; ſequeretur iſtius propoſitionis univerſalis, Petrus eſt animal, hunc eſſe ſenſum, Petrus eſt & Bos, & Homo, & Aſinus, quia prædicatum univerſale generis non aliud eſſet, quàm ſpecies confusè cognitæ, quod eſt abſurdum. Deinde, ſi ſingularitates, & differentiæ cognoſcuntur confusè in univerſali, ſequitur bis cognoſci differentias, quando concipio Animal-Rationale, ſemel in animali, & poſtea in ſe ipſa, quod tamen eſt contra experientiam; Deniq; ſequeretur, quod quando concipio animal, concipiam totum hominem confusè, quia ſcilicet confusè concipio rationalitatem, non dabiturq; ex parte objecti aliud univerſale generis, ab univerſali ſpeciei, ſed erit tantum univerſale ſpeciei. Neque eſt recurrere ad actum confusè cognoſcentem, quia confuſa cognitio non facit, quominus ex parte objecti, non reſpondeat differentia conjuncta generi, ergo nec faciet, quominus ex parte objecti univerſale generis, non ſit univerſale ſpeciei.

Probatur 3. Tum quia ſi non fieret univerſale, niſi per actum confuſum, vel id ideò eſſet, quia non habet vim intellectus præſcindendi objectivè, & hoc non, quia nec divina poſſet præſcindere, quod eſt contra Arr. vel quia creatum objectum, non poſſet præſcindi, & hoc non, quia creatum objectum præſcindi objectivè, nullam involvit implicantiam. Tum quia titulo diverſorum connotatorum poteſt apprehendi & denominari entitas per modum animalis, & titulo diverſorum connotatorum, poteſt apprehendi & denominari rationalis. Ergo etiam titulo eodem, reſpondere poteſt ex parte objecti animalitas, & non reſpondere, ex parte objecti rationalitas; & ſicut tu recurres ad diverſa connotata, in ſalvando hoc, quod eſt clarè, & non clarè noſci; ita & in præſenti, recurretur ad diverſa connotata, formalitateſq; ex illis pullulantes. Tum quia ſi ſe ex parte objecti, prout repræſentati, ita ſe haberet animalitas & rationalitas, ſicut ſe habet ex parte objecti, prout repræſentati lignum & Angelus, fieret tunc præciſio objectiva objecti, prout repræſentati, ſed de facto

facto ex parte objecti prout repræſentati, ita ſe habent. Nam æquè non experior ſub termino lignum, reſpondere mihi, confuſè Angelum, ut ſub termino Animal, prout repræſentato non experior reſpondere mihi terminum Bucephalitas, videturq; quod hoc ſibi ſit imponere, dicendo: quòd hoc confuſè cognoſcam, licèt experiar, nullo modo illud mihi repræſentari, idq; non tantùm quoad vocem, ſed & quoad eſſentialia prout repræſentata.

Objicitur 1. Si non præſentantur in natura univerſali ſingularia confuſè, ſed ſola ratio communis præciſa, ergo poterit à Deo produci, hæc ratio præciſa, ſine ſingularitatibus.

Respondetur. Non omnia quæ ſeparantur intentionaliter, poſſe ſeparari, & ſeorſim eſſe realiter.

Objicitur 2. Non minus contradictoriè opponuntur cognoſci, & non cognoſci, quàm produci & non produci, exiſtere & non exiſtere, ſed repugnat exiſtere animalitatem Petri, & non exiſtere rationalitatem Petri. Ergo etiam repugnabit, cognoſci animalitatem Petri, & non cognoſci rationalitatem Petri. Major probatur, quia particula non, quæ facit contradictiones, poſita eſt in utroque exemplo ſupra id quod affirmabatur prius.

Respondetur. Imprimis retorquendo argumentum, non minus contradictoriè, repugnat cognoſci diſtinctè, & non cognoſci diſtinctè, quam produci, & non produci, & tamen per oppoſitos, poteſt cognoſci diſtinctè animalitas & non cognoſci diſtinctè rationalitas.

Deinde argumentum multum probat, quia rationem ſubſtantiæ, probat ab oculo corporeo videri, dicerem enim, impoſſibile eſt produci Petrum & non produci, ſecundùm rationem entis, & ſubſtantiæ, ergo impoſſibile eſt videri Petrum coloratum, & non videri ſecundùm rationem entis & ſubſtantiæ, non minus enim contradictoriè hæc opponuntur.

Directe autem dici poteſt, quod non minus contradictorie opponantur, cognoſci, & non cognoſci, reſpectu ejuſdem formalitatis, quam produci, & non produci, ſecus ſi ſumatur illud cognoſci, & non cognoſci reſpectu diverſæ formalitatis, & diſparitas eſt: quia ſi ſumantur, cognoſci, & non cognoſci, reſpectu diverſæ formalitatis, hoc ipſo non erit vera contradictio propter alietatem, diverſarum formalitatum; jam autem non poteſt in creatis idem produci, & non produci, quia non haberetur principium, per quod eximi poſſet à contradictione, ne de eodem verificentur illa contradictoria. Hoc enim principium, non poſſent eſſe diverſæ Metaphyſicæ formalitates, quia ſunt ordinis Metaphyſici, produci autem, & non produci, eſt ordinis phyſici, non etiam illud produci, & non produci, eximeretur à contradictione, ratione diverſarum virtualitatum in ordine ad prædicata Phyſica, ſeu primo intentionalia: quia in creatis, talis diſtinctio non datur, aliàs daretur in creatis myſterium Trinitatis.

Ad illa contradictoria, exiſtit, non exiſtit, ne in divinis quidem datur virtualitas, quia exiſtit, & non exiſtit, eſt purum: *eſt & non eſt*, ſi eſt purum *eſt*, & *non eſt*, non poterit de uno verificari *eſt*, de alio *non eſt*. Si de alio verificari hæc non poterunt, verè contradictoria hæc erunt, adeoque implicabunt.

Objicitur 3. Nulla contradictoria poſſunt verificari de creatis, ſi autem, non per actum confuſè cognoſcentem ſingularia, univerſalia fierent, verificarentur contradictoria.

Respondetur. Si nulla contradictoria poſſunt verificari de creatis, quomodo verificantur, clarè cognoſci, non cognoſci clarè, quomodo verificantur de eodem, acclive, non acclive, ſed declive, quomodo verificantur, clarius ſe, quod dicitur de definitione, non clarius ſe, quod dicitur de definito, &c.

Deinde ſi rigoroſè loqui velimus, non tantum in creatis, non poſſunt verificari duo contradictoria, ſed nec in divinis, maximè enim inter alia verificarentur in his prædicatis: communicatur, non communicatur, producitur, non producitur, diſtinguit realiter, non diſtinguit realiter, quæ omnia non ſunt contradictoria, nam non dicitur, natura non communicatur, natura communicatur, ſed Paternitas v. g. non communicatur, nec dicitur natura non diſtinguit, natura diſtinguit, ſed Paternitas v. g. diſtinguit, quod ſi affirmationis illius, & negationis, alia ſunt verificativa, hoc ipſo affirmatio illa & negatio, eximitur à conditione veræ contradictionis.

Denique ſi concedi deberet quod in creatis, non poſſent verificari duo contradictoria, id verum eſſet eo ſenſu, quia ſcilicet non poteſt v. g. verificari affirmatio de uno, quin in ſenſu reali verificetur de altero, identificato realiter.

Punctum Difficultatis 2.

An de eodem realiter poſſint verificari duo contradictoria?

Ad defendendam hanc ſententiam, examinanda ſunt aliqua à recentioribus objecta, quæ in hoc fermè fundantur principio: De eodem realiter non poſſunt verificari duo contradictoria. Circa quam difficultatem.

Assero 1. *In omni ſententia verificari duo contradictoria, ſi præciſè contradictio ſpectetur penes terminos oppoſitos.*

Ratio. Quia ſententiæ in hac materia dividi poſſunt in ſententiam tenentem præciſiones objectivas, & negantem præciſiones objectivas: ſententia admittens præciſiones objectivas adhuc

Digitized by Google

huc eſt duplex; una Scotiſtarum tenentium formalitates ex natura rei actu diſtinctas, alia eorum qui admittunt diſtinctionem nonniſi ratione connotatorum, ſolumq; ponunt fundamentum, actu hæc diſtinguendi. Omnes hæ admittunt contradictoria penes terminos præcisè oppoſitos. Nam in primis admittitur verificari hæc duo in divinis: produci, non produci: in ſententia Scotiſtica admittitur hoc contradictorium, eſt formaliter animalitas, non eſt formaliter animalitas: quod etiam contradictorium pro ſtatu intentionali admittitur à Connotatiſtis. In ſententia negante præciſiones objectivas & admittente nonniſi formales, admittuntur hi termini, cognoſcitur clarè, non cognoſcitur clarè ſed confusè, cognoſcitur in ordine ad hæc connotata, non cognoſcitur in ordine ad hæc connotata: Poteſt item totus Petrus concipi in ordine ad hæc connotata, & totus concipi non in ordine ad hæc connotata: poſſum item cognoſcere eundem Petrum clarè claritate diſcernente eum ab omnibus brutis dum cognoſco rationale, & claritate non diſcernente eum ab omnibus brutis, dum cognoſco animal.

Assero 2. *In nulla ſententia verificantur duo contradictoria formaliter & ſimpliciter talia.*

Ratio. Tum quia impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe. Tum quia nullum argumentum probat id teneri ab aliqua Schola. Tum quia quando verificatur de divinis produci & non produci, non verificatur ratione ejusdem virtualitatis, quando verificatur de creatis reſpondet animalitas, non reſpondet rationalitas, idq; ex parte objecti, verificatio illa eſt ratione diverſorum connotatorum, ad quæ attendendo, formatur à ratione, nunc quidem formalitas animalitatis, nunc formalitas rationalitatis, ut alibi dicitur. Ergo in nulla ſententia verificantur duo contradictoria formaliter & ſimpliciter talia.

Assero 3. *Tum primum verificarentur duo contradictoria ſimpliciter & præcisè, quando non tantum verificarentur termini contradictoriè oppoſiti, ſed etiam verificarentur de eodem, quod ipſum adhuc non ſufficit, ſed eſt neceſſe verificari ratione ejusdem, unde debet verificari idem, de eodem, ratione ejusdem.*

Ratio. Quia illud ly impoſſibile eſt idem eſſe & non eſſe, nonniſi tenet, ſi dicto modo circumſcribatur contradictio, unde v. g. produci & non produci eſt contradictorium in creatis, quia idem nempe produci, & non produci, de eodem v. g. homine, ratione ejusdem nempe realitatis, cum non habeat diſtinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primò intentionalia, ratione inquam ejusdem realitatis verificabuntur, quod eſt impoſſibile; quæ virtualitas, quia intercedit in divinis, non ſunt hæc ſimpliciter contradictoria. Sed hæc virtualitas non debet eſſe ratione diſtinctionis realis in tertio, ut dictum in prima Parte contra Perez, & Eſparſa, quibus aliqui adnumerant Lugo & Arriaga, ſed nullo fundamento, nam Arriaga ut conſtabit legenti noſtram nonniſi ſententiam tuebatur, nullusq; locus pro hoc citatur Lugonis.

Dices 1. Quibus conveniunt duo prædicata contradictoria iis neceſſariò convenit diſtinctio realis. Ergo impoſſibile eſt ut eidem rei realiter conveniant duo prædicata contradictoria. Antecedens probatur. Cui convenit aliquod prædicatum, convenit etiam id, quod eſt eſſentialiter incluſum in illo prædicato, v. g. cui convenit ſubſtantia, & in ſubſtantia includitur ens, eo ipſo illi convenit eſſe ens, ſed in prædicatis contradictoriis eſſentialiter includitur diſtinctio realis: quod ipſum probatur, quia in iſtis prædicatis invenitur eſt & non eſt, in hoc autem complexo eſt & non eſt, invenitur diſtinctio realis: quid enim patentius poteſt eſſe, quam quòd eſſe, diſtinguatur realiter à ſuo non eſſe.

Respondetur. Habito imprimis reſpectu ad divina, negatur Major, nam Natura divina & Paternitas præcisè inter ſe comparata, habent prædicata contradictoria, nempe eſt communis, non eſt communis &c. neq; tamen inter hæc eſt diſtinctio realis: & licèt eſt & non eſt, reſpectu ejusdem virtualiter, arguat diſtinctionem realem, impoſſibile enim eſt idem eſſe & non eſſe, non tamen eam arguit, in diverſis virtualitatibus, hocque ſignificat ille terminus arguentis; eſſe diſtinguitur realiter, à ly, ſuo non eſſe. Si enim non ſit ſuum non eſſe, hoc eſt ratione ejusdem, non erit neceſſe ponere diſtinctionem realem.

Habito rurſus reſpectu ad creata. Diſtingui poteſt Major, quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione diverſorum connotatorum convenit diſtinctio realis, ratione etiam connotatorum diſtinctorum. Concedo Majorem: quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione diverſorum connotatorum, convenit illis diſtinctio realis, quoad id, quod dicit in recto illud connotatum. Neg. Major. Et ita convenit eſſe indiviſibili entitati Petri, formaliter animal, ratione connotatorum operationum ſentiendi, convenit item non formaliter animal, ratione operationum intelligendi, quæ duo connotata ſunt diſtincta realiter: nihilominus ipſum rectum quod eſt Petrus, non admittit diſtinctionem realem, nec ex eo admittere debet.

Habito reſpectu ad divina & creata, itemque ad aſſertum præjactum diſtinguitur iterato Major. Quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ratione ejusdem. Conced. Major, ſi non competunt ratione ejusdem. Neg. Major. Quia nec tunc erunt jam contradictoria. Vel ſi vis diſtingue: quibus conveniunt duo prædicata

Digitized by Google

dicata contradictoria præcisè ſumpta contradictione, ex oppoſitione terminorum, illa diſtinguuntur realiter. Neg. Major: quibus conveniunt duo prædicata contradictoria ſimpliciter & formaliter talia. Conced. Major. Idem eſt quod dicitur in prima parte duo contradictoria proportionata arguere diſtinctionem realem, ſecus improportionata.

Instat 1. Cum duo homines dicunt, unus, Petrum eſſe in foro, alter, Petrum non eſſe in foro, non idem realiter dicunt, non alia de cauſa, niſi quia ſibi contradicunt. Ergo ſignum eſt, quod in duobus contradictoriis, invenitur diſtinctio realiter.

Respondetur. Diſtinguendo conſequens diſtinctionibus prajactis.

De antecedente cum limitationibus ſentiendum, nam ſi Petrus replicetur, & ſit in foro, ſimulq; templo, qui illum videt in templo, poteſt dicere non eſt in foro, ſed verificatio hæc, arguet quidem connotatam locorum diſtinctionem realem, non tamen diſtinctionem realem ipſius Petri.

Instat 2. Cur produci & non produci includat diſtinctionem realem, ratio eſt, quia in illis eſt aliquid eſſe, & ſimul negatio ejusdem eſſe, ergo verificatio contradictoriorum arguit diſtinctionem realem.

Respondetur. Negando univerſaliter produci & non produci arguere diſtinctionem realem, nam reperitur in Natura & Filiatione, non tamen diſtinctis realiter, ſed includere diſtinctionem realem ſi non detur virtualis diſtinctio, in ordine ad prædicata primò intentionalia, jam enim eſſet verificatio ratione ejusdem, unde quia hæc virtualitas non habetur in creatis, ideò in creatis productum & non productum diſtinguuntur realiter.

Instat 3. Poſito quod affirmetur aliquid identificari realiter, & tamen convenire ei duo prædicata contradictoria, hoc ipſo dum dicitur non de eodem verificari duo contradictoria, dicitur de eodem verificari duo contradictoria, quia affirmantur de ſubjecto involvente, duo contradictoria.

Respondetur. Ad formalem, & ſimpliciter contradictoriam, non tantùm requiritur ut affirmentur de ſubjecto eodem, ſed etiam ſi ſint prædicata primò intentionalia, neceſſe eſt illa verificari ratione ejusdem virtualitatis, ſi autem ſint prædicata ſecundò intentionalia, ut verificentur ratione ejusdem formalitatis, vel ratione ejusdem connotati. Quando autem de Petro non poteſt dici produci cum ratione Petreitatis, non produci ratione humanitatis, id oritur ex eo, quia illi non convenit virtualis diſtinctio in ordine ad prædicata primò intentionalia, quæ illi convenire poteſt in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia. Argumentum quod petitur ex eo, quia deſtrueretur tota forma ſyllogiſtica alibi ſolvitur.

Dices 2. Etiam duo contradictoria ſecundò intentionalia non poſſunt verificari de formalitatibus realiter identificatis. Quod probatur. Non minus ſunt repugnantia ſibi cognoſci & non cognoſci, ac ſunt mutuò ſui deſtructiva currere & non currere, quia utrumq; includit eſſe & negationem ejusdem eſſe, quæ negatio cum ſit malignantis naturæ, deſtruit illud oppoſitum ſibi eſſe, unde quælibet contradictoria, eſt maxima, nec ſuſcipit minus, ergo ſi currere & non currere de eodem verificari non poſſunt, nec de eodem verificari poterit cognoſci & non cognoſci. Quod ipſum in hoc fundatur, quia tota vis contradictionis non conſiſtit in ratione intrinſeci & extrinſeci, ſicut non conſiſtit in ratione ſpiritualis vel materialis, ſed conſiſtit in conjunctione & negatione conjunctionis ejusdem prædicati cum ſubjecto.

Respondetur. Retorquendo argumentum. Cum arguens admittit cognoſci clarè animalitatem ratione diverſi connotati, & non cognoſci clarè ſed confusè dum cognoſcitur rationalitas per ordinem ad diverſum connotatum, nos etiam admittimus diverſa hæc connotata, cur ergo contradictoria illa, ſalvantur in principiis arguentis, & non ſalvabuntur in noſtris, & ſi ad hoc confert diverſitas connotatorum, cur non conferet virtualitas in ordine ad prædicata vel primò intentionalia, vel ſecundò intentionalia.

Ex dictis diſtingui debet major: quòd procedat de cognoſci & non cognoſci ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis, datur tamen virtualitas in creatis ad cognoſci & non cognoſci, quia hæc ſunt ſecundò intentionalia; non tamen ad currere & non currere non replicati. Quia non datur in creatis virtualitas in ordine ad prædicata primò intentionalia. Dixi non replicati, quia alibi dicitur, replicatum, poſſe in uno loco currere, in alio non currere. Et licèt negatio ſit malignantis naturæ, malignat tamen nonniſi ſupra quod cadit, cadit autem non ſupra unam virtualitatem, quia cadit non ſupra id, quod affirmabatur, affirmabatur autem una virtualitas, ſupra aliam autem virtualitatem cadit negatio, & licèt præciſè conſiſtat contradictio in conjunctione, & negatione conjunctionis ejusdem prædicati de ſubjecto, debet tamen id eſſe ratione ejusdem virtualitatis, formalitatis, connotationis.

Instat 1. Non poteſt Petrus reſpectu ejusdem eſſe dexter & ſiniſter, quantumvis hæc ſint contradictoria extrinſeca, quod ſit à me viſus & non viſus, & tamen hæc ſunt contradictoria extrinſeca, & ſi agatur de prædicatis contradictoriis intentionalibus, non poteſt dici quod Petrus aliquo modo cognoſcatur, & quod nullo modo cognoſcatur, ergo nec poſſunt verificari ſecundò intentionalia contradictoria.

Respon-

Digitized by Google

Respondetur. Defendendo terminos eorum qui admittunt diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata extrinſeca, negabitur Antecedens, nam poteſt replicatus Petrus in uno loco eſſe dexter, in alio ſiniſter, ſecundùm aliam & aliam collocationem, ſi illi in illo loco conveniat ſed replicato. Sed attendendo ad terminos quos in hac materia tanquam proprios uſurpamus, cùm eſſe dextrum & ſiniſtrum non ſint contradictoria ſecundò intentionalia, h. e. petita per ordinem ad intellectum & voluntatem, falſum erit in noſtris principiis Antecedens, imò in noſtris principiis, ſi poſſet Petrus non replicatus eſſe dexter & ſiniſter ſimul, hoc ipſo haberet virtualem diſtinctionem in ordine ad prædicata phyſica & primò intentionalia. Poteſt tamen per nos hoc convenire ut Petrus aliquo modo cognoſcatur ſecundùm unam formalitatem, & non cognoſcatur ſecundùm aliam ullo modo. Conceſſa nihilominus hac diſtinctione virtuali in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia, non erit neceſſe concedere eam, ad hæc duo ſalvanda: aliquo modo cognoſci nullo modo cognoſci, quia hæc ſunt formalia contradictoria, Ly enim nullo modo cognoſci, excludit, cognoſci ratione cujuscunque formalitatis cognoſci: non cognoſci autem ratione Animalitatis, non excludit cognoſci ratione rationalitatis. Et ſicut data in divinis diſtinctione virtuali in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Paternitas non communicatur, non eſt neceſſe concedere diſtinctionem virtualem, in ordine ad hæc prædicata: Natura communicatur, Natura non communicatur; hæc enim eſſent formalia contradictoria; ita neq; eſt neceſſe admittere hæc contradictoria: aliquo modo cognoſci, nullo modo cognoſci, quamvis ut dictum à nobis concedatur diſtinctio virtualis in ordine ad hæc prædicata ſecundò intentionalia ſalvanda: Animalitas noſcitur, non noſcitur Rationalitas.

Instat 2. Tam non poteſt idem ſubjectum indiviſibile, ſubjici per partes prædicatis intrinſecis, quam non poteſt ſubjici per partes, prædicatis extrinſecis ſeu ſecundo intentionalibus. Ergo neutra horum contradictoriorum verificari poſſunt.

Respondetur. Si aliquid ſit indiviſibile etiam per ordinem ad prædicata ſecundo intentionalia, nec habet in ordine ad hoc virtualem diſtinctionem, nego quod ſecundùm unam partem ſubjici, ſecundùm aliam poſſit non ſubjici prædicatis ſecundò intentionalibus, ſecus ſi habeat in ordine ad hoc diſtinctionem virtualem.

Instat 3. Produci & non produci ſunt contradictoria ſive comparentur cum animalitate ſola, ſive cum animalitate & rationalitate: itemque ſunt contradictoria produci & non produci inadæquatè. Ergo & cognoſci & non cognoſci, æquè ac illa, erunt contradictoria adeoque inverificabilia.

Respondetur. Cùm non detur virtualitas in ordine ad prædicata phyſica & primò intentionalia, fit ut ſupra idem, & ratione ejuſdem, cadat illud produci, & non produci; ſed quia datur diſtinctio virtualis in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia, poterit ſupra unam virtualitatem cadere cognoſci, ſupra aliam non cognoſci, adeoq; hoc fieri poterit, ſine ulla contradictione, niſi ſpectando contradictionem, penes ipſos præciſè terminos oppoſitos.

Instat 4. Tam ſunt idem realiter omnes formalitates, cum omnibus formalitatibus in eodem objecto indiviſibili, quàm ſunt idem realiter, una formalitas cum altera formalitate in eodem objecto. Ergo ſicut repugnat cognoſci omnes formalitates ſine omnibus formalitatibus ejuſdem objecti, repugnabit etiam cognoſci unam formalitatem ſine alia.

Respondetur. Tam formalitas cum re, cujus eſt formalitas, quàm formalitates inter ſe ſunt idem realiter, ſed ita ſunt realiter idem, ut in ordine ad cognoſci vel non cognoſci dicant diſtinctionem virtualem adeoque attingibilitatem in ordine objecti, non attingendo aliam; quam diſtinctionem virtualem in ordine ad prędicata phyſica non dicunt in re indiviſibili. Eſt quidem verum quod repugnat cognoſci omnes formalitates non cognitis omnibus formalitatibus, vel aliqua non cognita, quia jam accipitur cognoſci & non cognoſci ratione ejuſdem, ſecus ſi cognoſcatur una formalitas non cognita alia, jam enim cognoſci & non cognoſci, non erit ratione ejuſdem virtualitatis. Ut etiam ſupra dictum.

Instat 5. Negatio cadens ſupra modum tam facit contradictoriam modalem propoſitionem, quàm faceret ſi eſſet ſimplex contradictio. Ergo ſi non poſſunt verificari hæc duo contradictoria cognoſci & non cognoſci nec verificabuntur hæc adæquatè cognoſci non adæquatè cognoſci.

Respondetur. Æquè quidem ſunt iſta contradictoria quoad terminos præciſè oppoſitos, ſed neutrum horum erit contradictorium, ſi poſita diſtinctione virtuali in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia, cadat ſupra unum cognoſci, ſupra aliud non cognoſci, ſi item cadat adæquatè ſupra unam virtualitatem unius realitatis, & non adæquatè ſupra aliam virtualitatem. Addo iſta prædicata adæquatè cognoſci non adæquatè cognoſci, quoad omnes virtualitates, ſunt contradictoria inverificabilia. Quia procedunt ratione ejuſdem, adeoque non præciſè ſecundùm terminos oppoſitos, ſed involvunt inſuper formalem & ſimpliciter contradictionem: eſtque ſimilis contradictio huic: ratione virtualitatis, A. cognoſcitur, ratione virtualitatis, A. non cognoſcitur.

Con-

Digitized by Google

Continuatur Solutio.

DICES 3. Impoſſibile eſt verificari duo contradictoria extrinſeca & intentionalia, quin ſimul verificentur de eadem re contradictoria, phyſica & intrinſeca. Ergo ſi hoc repugnat, repugnabit & illud. Antecedens probatur, nam ſuppoſito quod cognoſcatur animalitas Petri per hanc meam cognitionem expreſſivam hîc & nunc ſolius animalitatis, & non cognoſcatur rationalitas Petri, ſequitur quòd animalitas Petri ſit capax cognoſci per hanc meam cognitionem expreſſivam ſolius animalitatis, & è contra rationalitas Petri, non ſit capax cognoſci, per hanc meam cognitionem expreſſivam ſolius animalitatis. Atqui eſſe aliquam rem capacem cognoſci, & ſimul non eſſe capacem cognoſci per eandem cognitionem, ſunt prædicata phyſica & realia, omnis enim aptitudo & capacitas ad aliqua, eſt eſſentialis, & intrinſeca rei. Ergo ſi eidem rei conveniunt prædicata intentionalia, conveniunt phyſica.

RESPONDETUR. Hoc argumentum urſit primus contra noſtra principia, meus in Philoſophia & Theologia condiſcipulus, perilluſtris & admodum R. D. Moſżynski, ſolutio illius data 1. parte diſp. 2. n. 84. quæ hîc repetitur, Neg. Antecedens. Major illius vera eſt, ſi cognita formaliter animalitate, non eſſet hoc cognitum in ſenſu reali rationalitas, ſecus ſi ſit in ſenſu reali hoc cognitum rationalitas, conſequenter & capacitas animalitatis ad cognoſci, eſt in ſenſu reali capacitas rationalitatis ad cognoſci, cum enim careant diſtinctione virtuali in ordine ad prædicata phyſica, & primò intentionalia, fit ut in ſenſu reali, capacitas unius, ſit capacitas alterius. Jam autem in divinis capacitas diſtinctionis realis à Filio competit quidem virtualitati Paternitatis, ſed ne in ſenſu quidem reali competit virtualitati Naturæ.

Aliâ methodo eidem difficultati ibidem ſatisfactum, quòd capacitas phyſica ad aliquid phyſicum invehat diſtinctionem virtualem, in ordine ad prædicata primo intentionalia phyſica, qualis eſt capacitas ad comunicari non communicari, produci non produci; ſed capacitas phyſica ad aliquid intentionale, v. g. cognoſci non cognoſci, non invehit niſi diſtinctionem in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia, quia capacitas ſpecificatur ab eo, cujus eſt capacitas, ergo ſi ſit capacitas intentionalium, fundabit diſtinctionem in ordine ad intentionalia. Rurſùs capacitas proportionatum aliquid debet invehere, hinc ſi ſit capacitas intentionalium, non invehet diſtinctionem niſi circa intentionalia, hęc enim ſola, ſunt illi capacitati proportionata.

INSTABIS. Saltem ſequerentur duo contradictoria intrinſeca in ipſa cognitione, quæ ſolum terminaretur ad animalitatem & non rationalitatem Petri. Quod ipſum probatur: iſta cognitio eſt expreſſiva intrinſecè & eſſentialiter animalitatis, & non eſſet expreſſiva rationalitatis Petri, quæ eſt idem realiter cum animalitate. Ergo huic cognitioni convenirent duo contradictoria intrinſeca reſpectu ejuſdem termini.

RESPONDETUR. Imprimis non oſtenduntur hîc duo contradictoria, quia oſtenduntur ratione quidem ejuſdem realiter Petri, ſed non oſtenduntur ratione ejuſdem formalitatis & objecti, qua repræſentati, conſequenter non jam verificabuntur duo contradictoria, præciſè & ſimpliciter.

Sed etiam poſito, quòd eſſent hæc duo contradictoria præciſè & ſimpliciter, nondum ſequetur intentum, quia ad hoc ut ſequatur, in ipſa cognitione virtualitas intrinſeca ut dictum etiam immediatè, hoc quod competit uni realiter & formaliter, non debet competere, alteri etiam in ſenſu reali, quamvis ſit idem cum illo realiter: ita enim habet in ſimili virtualitas divina, quæ ſola eſt norma virtualitatis in ordine ad prædicata phyſica. Quia autem notitia expreſſiva animalitatis, in ſenſu reali eſt notitia rationalitatis, in ſenſu enim reali animalitas illa, eſt rationalitas; ideò adhuc in ipſa etiam cognitione, non erit virtualitas, in ordine ad prædicata primò intentionalia.

Hoc idem ex alio capite defenditur, ſi eſſet virtualitas in ordine ad prædicata phyſica & primò intentionalia in illa expreſſione, tunc deberet eſſe illa cognitio & animalitatis & non animalitatis ſeu rationalitatis, idque ita, ut in ſenſu reali, illa eadem phyſicè cognitio, non attingat rationale, deberet enim illa notitia habere proportionem cum virtualitate divina, in qua eadem phyſicè, includitur produci & non produci, non produci v. g. naturæ, produci Filiationis; quia autem non ponitur illa notitia talis, ideò nec in illa ponetur diſtinctio virtualis, in ordine ad prædicata primo intentionalia. Et ſicut in animalitate hominis identificante ſibi negationem lapidis, non eſt diſtinctio virtualis, ita nec erit in notitia attingente animalitatem, negante autem attingentiam rationalitatis.

Addo preſſius ſecundùm noſtra principia loquendo, animalitas Petri ſecundùm rationem contractam ſpectata non poteſt præſcindi objectivè, indubiè q; in ſenſu reali notitia illius animalitatis, eſt notitia rationalitatis, eſt enim illa animalitas contractè ſpectata, ipſe Petrus, qui etiam eſt rationalitas. Quod autem præſcindit objectivè, eſt animalitas ut ſic, quæ nec realiter ut ſic ſpectata, eſt rationalitas, habentque ſe iſta, ſicut realiter diſtincta, ſed pro ſtatu Metaphyſico, & æquè ad ſe comparantur ut ſignum & Angelus pro illo, ut dixi ſtatu, ſi autem pro illo ſtatu non ſunt idem realiter, tunc cognitio non poterit jam dici habens virtualem diſtinctionem intrinſecam, hæc enim deberet eſſe reſpectu objecti indiſtincti realiter.

Colliges. Quid ſit ſentiendum, de doctrina illorum, qui dicunt propoſitiones quidem contradictorias, debere eſſe de eodem ſubjecto, non tamen prædicata contradictoria, & ulterius inferunt ſi in creatis verificarentur, ſimilia prædicata contradictoria, concedendum eſſe in creatis Myſterium Trinitatis. Siquidem concederetur verificatio prædicatorum contradictoriorum, licèt non de eodem ſubjecto.

Quod attinet ad hanc propoſitionem illorum, non poterit eſſe lis inter nos, & illos niſi de voce. Nam quod contradictoria vera, debeant procedere de eodem ſubjecto, hæc doctrina id ſolum dicit, quod id debeat affirmari & totum, quod negabatur in altero, & hoc verificatur in veris contradictoriis, ſive illa contradictoria ſint propoſitiones contradictoriæ, ſive prædicata contradictoria, adeoq; etiam in prædicatis contradictoriis, ut ſalvetur contradictio, debent illa procedere de eodem ſubjecto, accipiendo ſubjectum, ut à nobis immediatè acceptum eſt.

Rurſùs quando dico, Ens & non Ens, non ſunt per oppoſitos propoſitiones contradictoriæ, ſed tamen ſunt termini contradictorii, tamen de eodem ſubjecto implicito, & æquivalenti procedit illa contradictio, quia ſubjectum implicitum, eſt ipſum Ens, ſupra quod, ſi non caderet negatio, non eſſent illa prædicata contradictoria, & ita ſi quis diceret: Ens & non album, non eſſent prædicata contradictoria, quia ſubjectum ſupra quod cadit *Non*, non eſt idem cum eo, quod altera contradictiones pars inferebat. Porrò tam Propoſitiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ut ſint vera contradictoria, debet totum negari in altero membro, quod ponebatur in priori, quia autem ſive ſit ſubjectum formale, ſive virtuale & implicitum, aliud & aliud, non totum, imò non hoc negabitur, quod inferebat alterum membrum, ideò nec foret vera tunc contradictio.

Dando autem rationem communem in qua conveniant, tam propoſitiones contradictoriæ, quàm prædicata contradictoria, ea quantum ad præſens, hæc dari poteſt, quia ſcilicet ſupra id, debet cadere negatio, quod affirmabatur. Unde in prædicatis contradictoriis, ſupra id cadit negatio, quod affirmabatur, v. g. in hoc contradictorio prædicato, Ens & non Ens, cadit negatio ſupra Ens, quod affirmabatur. Quia autem ſi de alio ſubjecto verificetur v. g. noſcitur, de alio verificetur non noſcitur, non ſupra idem cadet negatio, ideò ſicut ſi in prædicatis contradictoriis, non ſupra id caderet *Non* quod affirmabatur, ſeu importabatur, non eſſent vera contradictoria, ita ſi non de eodem ſubjecto verificentur, non erunt etiam vera contradictoria prædicata.

Neque valet ſi dicas, ſi in contradictoriis, ad identitatem ſubjecti attendi debet, ſequi exinde, quod poſſibilis ſit Hircocervus, dici enim poterit, quod ſub alia formalitate ſit Hircus, ſub alia Cervus. Non inquam valet, nam imprimis Hircus & Cervus, non ſe habent ut formaliter contradictoria prædicata. Rurſùs ſi ex identificatione Ly communicatur, cum Ly non communicatur, non ſequitur in divinis ſimilis identificatio ac eſt Hirci & Cervi, in Ente rationis, nec ſequetur in creatis, datis præciſionibus objectivis in iiſdem, & diſtinctione virtuali, in ordine ad prædicata ſecundò intentionalia. Imò cum careant creata, diſtinctione virtuali, in ordine ad primò intentionalia prædicata, qualia ſunt Hircus & Cervus; ideò in creatis non poterit dari ſimilis identificatio, identificationi Hircocervi in Ente rationis.

In divinis autem, data identificatione Ly communicatur, & Ly non communicatur, ſi dicas non dari identificationem ſimilem Hircocervo, ideò quia conceptus objectivus Hirci, non eſt conceptus objectivus Cervi, adeoque quod nec conceptus ipſius *Communicatur*, ſit conceptus objectivus ipſius Ly *Non Communicatur*, idem & nos dicemus, in noſtris principiis. Quia etiam conceptus objectivus in creatis unius formalitatis, non eſt conceptus objectivus, aliùs formalitatis. Si item dicas, ideò in divinis, data identificatione ipſius Ly communicatur, & ipſius Ly non communicatur, nòn dari identificationem ſimilem Hircocervo, quia Ly communicabile non eſt per modum ſpeciei completæ, ſed ſe habet per modum complebilis, ab ipſo, quod non communicatur: Ita & nos ſimilem complebilitatem, inter formalitates præſcindibiles oſtendemus.

Punctum Difficultatis 3.

Alia Argumenta pro actu confuſo.

Objicitur 1. Natura univerſalis formaliter eſt prædicabilis de ſingulis ſuis individuis, ſiquidem proprietas inſeparabilis univerſalis eſt prædicabilitas de multis. Atqui natura humana, una objectivè ſeu abſtracta ex parte objecti à ſuis differentiis individualibus, non eſt prædicabilis de ſingulis individuis: Quod probatur; illa natura abſtracta à ſingulis ſuis individuis vel eſſet prædicabilis tota & adęquatè ſumpta de Petro, & tota de Paulò, vel eſſet prædicabilis inadæquatè & ſecundùm aliam partem de Petro, ſecundùm aliam de Paulo: non primum, quia natura illa abſtractè & objectivè, eſt natura omnium hominum, ſed natura omnium hominum, non poteſt dici de Petro tota, & tota de Paulo, aliàs cum Petro identificaretur adæquatè natura omnium, & ſic totum non eſſet majus ſua parte, ergo natura illa abſtracta objectivè, non eſt prædicabilis adæquatè de quolibet individuo: ſi autem dicis eſſe prædicabilem inadæqua-

adæquatè & per partes, ergo illa natura abſtra-ᴄta ex parte objecti, conſtat pluribus partibus, quarum una ſit idem adæquatè cum Paulo.

Responsio communis eſt, totam naturam prædicari de Petro, nempe genus & differentiam, ſed non totaliter, conſequenter adæquatam prædicari naturam humanam, ſed non adæquatè, ſi non totaliter, nondum ſequetur totum, non eſſe majus ſua parte. Rurſus dici poteſt totam naturam humanam & adæquatè prædicari de Petro, ſed totam totalitate Metaphyſica, non phyſica, quia totalitas phyſica naturæ humanæ importat individua, totalitas autem metaphyſica importat ſolum genus & differentiam, ſeu definitiva prædicata hominis; quia autem dum prædicatur tota natura humana metaphyſicè ſpectata de Petro, retinet inſuper ſuam univerſalitatem, adhuc totum, quod eſt univerſale, erit majus ſua parte ſingulari Petro. Deniq; ly natura hominis abſtractè & objectivè ſpectata, eſt natura omnium hominum, ſi hoc ſenſu accipiatur: includit in ſe omnes homines, hoc eſt ſingula individua falſa eſt propoſitio, ſi autem hoc ſenſu accipiatur: eſt quid commune ſingulis, vera eſt propoſitio: ſi autem ſingulis commune, hoc ipſo erit majus ſingulis.

Objicitur 2. Unitas hæc naturæ abſtractæ à ſingularibus dependet à cognitione noſtra tanquam à cauſa. Quæro igitur vel hæc unitas dependet à cognitione noſtra tanquam à cauſa efficiente, vel tanquam à cauſa formali. Non à cauſa efficiente, quia cognitio nihil efficit in ſuo objecto, ergo nec efficit unitatem in objecto, & ſi illam efficeret, certè non efficeret niſi ſingularem, nihil enim efficitur niſi ſingulare: ſi autem fit à cognitione tanquam à cauſa formali, ergo unitas illa naturæ, non ſe tenet ex parte objecti, ſed ex parte cognitionis, & nihil aliud eſt, quàm ipſa cognitio una, à cujus unitate natura denominatur extrinſecè una. Quod ipſum probatur: Quia quando effectus aliquis dependet ab alio in genere cauſæ formalis, ipſa cauſa formalis, eſt forma conſtituens & denominans talem effectum.

Respondetur. Quicquid ſit de hoc: an abſtractio per ordinem ad conſtituendum univerſale, habeat ſe per modum cauſæ an per modum ſolius conditionis, ſine qua non, indiſpenſabiliter requiſitæ: quantum ad præſens dici poteſt, quod univerſale ſit à cognitione præſcindente, tanquam à cauſa efficiente, ſed impropriè dicta: habet quidem formalitatem effectionis, quia ipſius opus eſt, depurare naturam à differentiis, ſed non habet formalitatem effectionis propriè, quia non dat eſſe phyſicum & reale, ſed merè intentionale, & reale nonniſi prout opponitur ficto: & licèt cognitio nihil phyſicum efficiat vel conferat objecto, efficit tamen & confert aliquid intentionale, & ſi illam efficeret phyſicè, indubiè non efficeret niſi ſingularem, ſecus ſi efficiat intentionaliter, licèt enim nihil efficitur phyſicè niſi ſingulare, effici tamen intentionaliter poteſt, id, quod non ſit ſingulare, ſed depuratum à ſingularibus adeoq; univerſale.

Objicitur 3. Univerſale nihil eſt aliud niſi unum & multa, in illa ipſa ratione, in qua ſunt unum, ſed multa individua confusè cognita, ſunt unum quid & ſimul ſunt multa in illa ipſa ratione in qua ſunt unum. Ergo multa individua confusè cognita, ſunt univerſale. Major eſt definitio univerſalis. Minor probatur: Nam imprimis illa individua ſunt multa intrinſecè & ex parte objecti, ſunt etiam unum quid in ratione hominis, extrinſecè & ex modo concipiendi.

Respondetur. Explicando definitionem, quod unum ſine addito, accipi debeat pro uno ſimpliciter, adeoq; non pro uno per ſolam denominationem extrinſecam, debet autem illud unum eſſe multa non actu, ſed aptitudine, in conceptu autem confuſo, ſunt multa actu objectivè. Deinde non apparet, quî ſi aliqua ſunt multa, unâ cognitione reddantur unum, ſicut dum cognoſcitur decem una cognitione, non evadit decem, unitas.

Objicitur 4. Per quam cognitionem aufertur pluralitas in objecto, in ratione hominis, per illam inducitur eo ipſo unitas in ratione hominis, per actum autem confuſum hoc fit, quia ex modo tendendi illius non apparent Petreitas, Pauleitas.

Respondetur. Apparent confusè, & etiamſi non apparerent, ſolum non apparere, faceret apparere univerſale, non autem eſſe univerſale.

Objicitur 5. Per cognitionem claram multorum v. g. Petri & Pauli fit diviſio in Petrum & Paulum. Ergo è contra per cognitionem confuſam multorum, fit indiviſio.

Respondetur. Fit indiviſio confuſa, adeoque adhuc eſt illic diviſio, conſequenter non eſt unitas. Deinde non per cognitionem claram fit diviſio, ſed per multiplicitatem in ſe, quam advertit intellectus. Ergo & indiviſio per negationem multiplicitatis in ſe, ad quam advertit intellectus. Non eſt autem indiviſio per negationem multiplicitatis in ſe, ſi lateant in objecto differentiæ.

DIFFICULTAS II.

Per quem Actum fiat Natura univerſalis una?

TOta hæc difficultas, nectit ſecum eorum cognitionem, quæ dicta in Materia de diſtinctionibus, & in Materia de Attributis in Theologiâ, ſit.

Punctum Difficultatis 1.

Poſt Præmiſſa proponitur defendenda ſententia.

PRÆMITTO 1. *Intellectionem produci à potentia intellectiva, indigere tamen compleri.* Ratio, quia intellectus non eſt ſeipſo completus ad cognoſcenda objecta, ſiquidem ea quorum ſpecies non habet, non noſcit, debuit ergo aliundè compleri, quæ completio debet referri in ipſummet objectum, unde cognitio dicitur eſſe partus potentiæ & objecti.

PRÆMITTO 2. *Hanc completionem potentiæ intellectivæ ab objecto, hoc modo* fieri. Cognoſcit ſenſus ſingularia, quibus cognitis generantur phantaſmata materialia, objectis cognitis ſimilia; quod ſi objectum nunquam ſit ſenſu perceptum, tunc ad ſimilitudinem objecti ſenſu percepti, cuditur phantaſma materiale, ut cum ſub ſpecie venerandi & coronati ſenis concipitur Deus Pater, hoc ipſum phantaſma, quia eſt materiale, non eſt ſufficienter proportionatum & completivum ad faciendam cognitionem ſpiritualem, hinc complent hæc phantaſmata materialia intellectum, ad objecti cognitionem, ſolum remotè & extrinſecè, quia ſcilicet poſito phantaſmate materiali, movetur intellectus ad faciendam qualitatem quandam immaterialem & ſpiritualem, quæ loco objecti non præſentis, compleat intellectum ad cognitionem objecti, quæ qualitas vocatur ſpecies impreſſa. Hæc ipſa ſpecies impreſſa, vocatur ſpecies, non quod ſit ſimilitudo, ſpecies, & imago formalis objecti, ſed quòd cauſet cum intellectu ſimilitudinem, ſpeciem & imaginem objecti, quæ appellatur ſpecies expreſſa; dicitur item impreſſa, quia non eſt quid tranſiens, ſed imprimitur, manetque in intellectu.

PRÆMITTO 3. *Intellectum, qui ad imitationem phantaſmatis materialis efficit ſpeciem impreſſam, vocari intellectum agentem, eò quod efficiat hanc ſpeciem.*

PRÆMITTO 4. *Intellectum, in quantùm præcompletus ſpecie impreſſâ, producit ſpeciem expreſſam, ſeu intellectionem, vocari intellectum patientem,* vel poſſibilem, non quod revera non ſit agens, cum phyſicè producat intellectionem, ſed quia ſumitur, pro recipiente ſpeciem impreſſam, & ipſam à ſe productam intellectionem, licet hi ipſi intellectus, inter ſe re non differant, de quo alibi &c.

PRÆMITTO 5. *Quod intellectio nihil aliud ſit quàm repræſentatio in intellectu,* eorum prædicatorum, quæ objectum in re continet, adeoque, eſt intellectualis expreſſio, & ſimilitudo objecti, tunc enim hominem cognoſcimus, quando prædicata illius, nobis in intellectu repræſentantur, quod complexus eſt Ariſtoteles, docens, quòd Intellectio, ſit cognitum in cognoſcente. *Ex quibus*

INFERES. Naturam univerſalem, non fieri unam proximè per Intellectum agentem. Ratio, quia per illum non fit formaliter objectum unum univerſale, cum potius compleat, ut poſſit fieri unum per Intellectum, conſequenter fiet id proximè per intellectum poſſibilem. Ratio, quia ille producit ſpeciem expreſſam, univerſalis naturæ repræſentativam. Ut autem decidatur, per quemnam & qualem actum id fiat.

DICENDUM eſt. *Naturam univerſalem fieri unam, per actum abſtractivum ſeu præciſivum, ex parte Objecti.* Ita Suar. d. 6. Met. ſ. 6.

PROBATUR 1. Auctoritate Ariſt. 5. Metaph. tex. 11. *Univerſè*, inquit, *quæcunque diviſionem non habent, quâ ratione non habent, eatenus unum dicuntur, ut ſi quatenus homo diviſionem non habet, unus homo, ſi quatenus animal, unum animal, ſi quatenus magnitudo, una magnitudo.* Hinc ſic formatur argumentum. Quatenus diviſionem non habet natura univerſalis, eatenus fit una, ſed per abſtractionem, à quibuscunq; ſingularitatibus diviſionem non habet natura univerſalis, tota enim diviſio eſt à differentiis, ergo per abſtractionem fit una. S. etiam Thomas op. 55. ſic habet, *natura, quæ ante erat ſingularis, fit univerſalis, per actionem Intellectus, ſeparantis eam ab hic & nunc, & cæteris conditionibus individuantibus.*

PROBATUR 2. Suar. Homo fit ſingularis per differentias individuantes, ergo hoc ipſo, quia ab omnibus illis præſcindit, per actualem conceptum abſtractivum, fiet univerſale unum formaliter. Et certè, ſi exiſteret à parte rei natura, ita, ſicut objicitur Intellectui, eſſet univerſale in eſſendo tale, quale Plato fingebat, ergo & tunc eſt univerſale, licèt in ſtatu intentionali.

PROBATUR 3. Univerſale cùm non habeat unitatem in ſtatu reali, debet eam habere in ſtatu intentionali, ſed non habet illam, per actum confuſè cognoſcentem ſingularia, ergo debet habere, per actum præſcindentem objectivè, nam inter hæc duo nihil datur in re medium, habent ſe enim, ſicut non præſcindere, ex parte objecti, & præſcindere ex parte objecti, quæ duo ſunt contradictoria.

Punctum Difficultatis 2.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT 1. Pontius. Natura, quæ per operationem Intellectus concipitur ſine differentiis, vel eſt una in multis, & apta ineſſe multis, ante operationem Intellectus, vel non: ſi non, ergo nec per operationem Intellectus, erit una, apta ineſſe multis, quomodo enim operatio intellectus, facit illam talem, ſi non eſt de ſe talis? ſi verè eſt una apta ineſſe multis, ante operationem intellectus, ergo non fit talis per operationem abſtractivam.

RESPON-

Respondetur. Retorquendo argumentum de Univerſali Logico; Directè dici poteſt, quòd ante omnem operationem intellectus, ſit natura & univerſalis & una, ſundamentaliter, non formaliter.

Instat. Homo non ideò fit equus, quia intelligitur ut equus, ergo & natura non ideò fit una, quia intelligitur ut depurata, ſine differentiis.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia homo non præhabet in ſe fundamentum, ob quod concipiatur ut equus, præhabetur autem fundamentum, ob quod concipiatur natura una apta ineſſe multis, ſi ſcilicet concipiatur, ſecundùm rationem communem conveniendi, depurando eam à differentiis.

Objicitur 2. ex Ovied. Incredibile eſt, quomodo fieri poſſit, ut ad poſitionem actus, quo à me concipitur animal ſine differentiis, v. g. hominis & equi, confluant realiter, & intrinſecè, animalitas hominis, & equi, in unam realiter, & intrinſecè animalitatem, quomodo item poſitâ cognitione, quâ cognoſcam rationem communem animæ rationalis, confluant animæ damnatorum cum anima Chriſti, & Beatorum, in unam maſſam, & faciant unam animam.

Respondetur. Id eſſe incredibile, ſed non ſequi, ut poſitis præciſionibus objectivis debeat eſſe conventio realis & intrinſeca in eandem maſſam.

Instat 1. Cognitio ſingularia cognoſcens, nihil producit reale intrinſecum in illis, ergo cognitio cognoſcens Petrum & Paulum ſimul, non poteſt illis dare unionem realem.

Respondetur. Falsè ſupponi, quòd in univerſali cognoſci debeant ſimul Petrus & Paulus, nec ſequitur vi actus præciſivi objectivè, debere dari unionem realem Petri & Pauli, ſicut nec datur per actum confuſum, licèt ab illo habeatur in illorum ſententia aliqua unitas.

Instat 2. Si natura v. g. Hominis, univerſalis fieret per abſtractionem, deberet fieri talis, quæ prædicari poſſet de Petro & Paulo, ſed non poteſt fieri talis, quia nihil eſt in Petro, quod ſit realiter in Paulo, ergo implicat conceptus objectivus, qui ſecundùm id quod importat, poſſit prædicari, de Petro & Paulo. Conceptus enim objectivus, potens prædicari de Petro & Paulo, debet ineſſe Petro & Paulo, ſed nihil eſt in Petro, quod eſt in Paulo, ergo nullus eſt conceptus, qui poſſit dici de Petro & Paulo.

Respondetur. Nihil eſt in Petro contractè, prout eſt à parte rei, & phyſicè ſpectato, quod idem phyſicè ſit in Paulo. Conced. Minorem. Nihil eſt in Petro, ſecundùm rationes communes ſpectato, quod non inſit in Paulo, ſecundùm eaſdem rationes communes ſpectato. Nego Minorem.

Instat 3. Poſitâ abſtractione naturæ humanæ à Petro & Paulo, non reſultat aliqua realis identitas in Petro & Paulo, ergo tantùm reſultat identitas intentionalis, quæ non poteſt ad hoc deſervire, ut verificentur hæc prædicata de Petro, quæ ei non conveniunt ante abſtractionem, quid autem Petrus & Paulus habent commune ante abſtractionem.

Respondetur. Identitatem intentionalem, quæ non habet fundamentum in re, non poſſe deſervire ad verificationem prædicatorum; ſecus eam, quæ eſt cum tali fundamento. Unde conceditur ulterius, licèt ego fingam Petrum cum equo habere identitatem, non poterit verificari, hominem eſſe equum, ſed nego quod fingatur Petrum & Paulum in ratione hominis eſſe unum quid, cum hujus habeatur fundamentum; quamvis fictum hoc foret, ſi dicerem; Petrum & Paulum habere eandem phyſicè realitatem.

Instat 4. Quando deficit abſtractio, totum id habet Paulus & Petrus, quod habebat, quando erat abſtractio, & tamen, quando deeſt abſtractio, nihil eſt commune Petro, & Paulo, ergo nec eſt quidquam commune, cum eſt abſtractio.

Respondetur. Deficiente abſtractione totum id habere Petrum & Paulum phyſicè, quod habebat, quando erat abſtractio, licèt non habeat totum id, quod habebat Logicè, ſeu Metaphyſicè, quando enim abſtractio non eſt, actu ratio communis non eſt.

Instat 5. De illa natura jam abſtracta poſſet dicere Petrus; eſt mea Natura, Paulus etiam poſſet dicere: eſt mea, rurſus non poſſet dicere Petrus; eſt mea natura, quia non eſt meum, quod Paulus habet.

Respondetur. Poſſet dicere Petrus, naturam illam abſtractam, eſſe ſuam, ſecundùm rationes communes, poteſtq; dicere Petrus, eſt meum, ſecundùm rationes communes, quod Paulus habet, licèt phyſicè natura Petri, non ſit phyſicè natura Pauli.

Objicit 3. Arriaga. Natura ſic præciſa objectivè, non poteſt prædicari intrinſecè, de quolibet individuo, ergo non eſt univerſalis. Antecedens probatur. Natura illa univerſalis, eſt natura realis omnium hominum, ſed natura omnium hominum non poteſt prædicari intrinſecè de Petro tota, Petrus enim non habet naturas omnium, ergo.

Respondetur. Univerſale eſſe naturam realem omnium hominum, non Phyſicè, ſed Logicè, quia ſcilicet eſt ratio communis per intellectum depurata, idq; ex præhabito fundamento, propter quod eſt quid reale illa natura, prout reale opponitur ficto, eſtque natura realis omnium hominum, hoc eſt conceptus objectivus, naturæ hominum, communis omnibus individuis; ſed non eſt natura realis, id eſt, natura conflata ex ſingularitatibus, & realitatibus plu-

tium naturarum, prioriq; modo ſumpta, prædicari poteſt, de ſingulis individuis, licèt poſteriori modo ſumpta, non poſſit prædicari.

Instat 1. Illa natura, etiam præciſa, poteſt intrinſece de Petro prædicari, ſed de Petro, & Joanne, non poteſt prædicari niſi ejus natura, ergo quod correſpondet etiam in natura abſtracta, erat ipſamet natura Petri, ſed per nos, quod correſpondebat in natura abſtracta, poteſt intrinſecè de aliis prædicari, ergo ibi correſpondet, realiter natura reliquorum.

Respondetur. De Petro & Joanne, non tantùm prædicari poteſt ejus natura, ſecundùm eſſe phyſicum reale, contractum ſpectata, ſed etiam ſecundùm eſſe Logicum, ſeu rationem communem; in natura autem univerſali, eſt eſſe Petri Logicè ſpectatum, hoc eſt eſſe naturæ communis Petro, & Joanni, adeoque de utroque dicetur.

Instat 2. Implicat realiter, idem intrinſecè, prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum non convenire in illo realiter, & identicè; intrinſeca enim prædicata realiter identificantur, ergo ſi idem omninò de Petro & Paulo realiter intrinſecè prædicatur, erunt eadem res, realiterq; identificabuntur.

Respondetur. Implicat idem realiter & intrinſecè, ſecundùm rationes ſuas communes ſpectatum prædicari de Petro & Paulo, & tamen Petrum & Paulum, non convenire realiter & identicè in illa ratione communi; licèt poſſint non convenire in ratione Phyſica contracta, & individua, conſequenter de Petro & Paulo, idem Logicè prædicatur non Phyſicè. Repetito hæc dicta.

Explicatur diſtinctio. Copula propoſitionis de neceſſitate indicat prædicatum ineſſe, aut non ineſſe ſubjecto, & ita in propoſitione, in qua Univerſale prædicatur de Individuo affirmativè, v. g. Petrus eſt Homo, indicat ſubjecto ineſſe rationem hominis; & in propoſitione negativa; homo non eſt lapis, indicatur ratio lapidis, homini non ineſſe. Cæterum tota indicatio fundatur in ipſa reali connexione vel disconnexione prædicati cum ſubjecto, neque enim particula Eſt, poteſt facere, ut quod non ineſt ſubjecto, inſit illi, vel particula: Non eſt, quæ negat aliquid de ſubjecto, poteſt facere, ut à ſubjecto, perfectio illa abſit. Porrò prædicata quæ inſunt realiter ſubjecto dupliciter ſpectari poſſunt. I. Prout res ſpectatur ſecundùm quod eſt phyſicè, contractè, à parte rei, &c. Et de re ſic ſpectata, ſic ſpectata prædicata, prædicantur, nonniſi particulariter & ſingulariter, cum nonniſi ſingularia, à parte rei exiſtant. II. Prædicata, quæ inſunt realiter ſubjecto, ſpectari poſſunt, ſecundùm rationes ſuas communes, Metaphyſicas, abſtractas, & ſic erit jam prædicatio univerſalis. Quod autem illâ prædicatione prædicandum aliquid, ſit reale & intrinſecum, exinde deſumitur, quia ratio communis ſeu ratio univerſalis formaliter, nonniſi ſolo ſtatu, ſeu eſſe objectivo, differt ab univerſali fundamentaliter, certè enim idem eſt univerſale in ſtatu actuali, ſeu eſſe objectivo, quod erat in ſtatu fundamentali, ſeu Phyſico, utrobiq; enim eſt v. g. homo, & quia ratio univerſalis formaliter, eſt ratio intrinſeca ſingularibus, ideò rationes communes & univerſales formaliter, erunt etiam intrinſecæ & reales.

Instat 3. Implicat ut ex partibus dividentibus aliquod totum, quælibet earum, ſit idem adæquatè cum toto, ita ut dici de illa poſſit totum, ſed ſi univerſale eſſet unum per abſtractionem, partes ejus diviſivæ, eſſent v. g. Petrus & Joannes, & quilibet eorum eſſet idem adæquatè cum toto, ſiquidem de quolibet eorum poſſet dici verè: Homo, ergo univerſale, eſſe unum per abſtractionem, implicat.

Respondetur. Implicare, ut pars integrativa vel aliter conſtitutiva compoſitivè, alii dicunt ſubjectiva, ſit adæquata toti, v. g. pars corporis; ſed non implicare, ut pars poteſtativa, ſit adæquata toti, nam in parte poteſtativa, continetur tota eſſentia diviſi, unde etiam tota eſſentia conceptus hominis, habetur v. g. in Petro, conſequenter de illo prædicari poterit.

Solvuntur reliquæ Objectiones.

Objicitur 4. Conceptus abſtractivus, non poteſt conferre, ad unitatem univerſalis formaliter, quia ſi conferret, ſequeretur quod univerſale Leonis, & univerſale Hominis, eſſent duo ſpecie univerſalia, quod eſt abſurdum, aliàs, eſſent jam plura, quam quinque univerſalia. Sequela probatur, quia cognitio per quam fit univerſale ſpecificatum à Leone, differt ſpecie, à cognitione, per quam fit univerſale, ſpecificatum ab Homine, ergo & ipſa illa univerſalia differunt.

Respondetur. Neg. à cognitionibus, ſpecificari univerſalia, cùm ſpecificentur à ſuis prædicatis, quæ ſunt nonniſi quinque, ſicut & definitiones univerſalium ſunt nonniſi quinque; licèt depuratio univerſaliter à differentia, habeatur, nonniſi à cognitione. Ex Ovied. etiam dici poſſet, quod cognitiones hæ differant ſpecie Phyſica, quæ multiplex haberi poteſt, non differant autem ſpecie Logicâ.

Instabis 1. Abſtractio à ſingularitatibus non poteſt naturam facere unam, ergo abſtractio non confert ad univerſalitatem. Antecedens probatur. Quia abſtractio non attingit naturam, ſolùm enim illius eſt præſcindere hæcceitates.

Respondetur. Non quomodocunque hæcceitates præſcindit abſtractio, ſed præſcindit à natura, adeoque facit illam unam.

Insta-

Instabis 2. Conceptus abſtractivus non facit naturam communem, ergo nec univerſalem, conſequenter non confert ad univerſale. Antecedens probatur. Abſtrahit naturam, à ſingularitate, & pluralitate, ergo & à communitate, quia communitas eſt, ex pluralitate.

Respondetur. Communitatem phyſicam eſſe totam ex pluralitate, eſt enim non aliud, quàm plura ſingularia; ſed Logica communitas, hoc eſt univerſalis, habetur ex ratione, non determinata ad unum, quod in univerſali v.g. Hominis, habetur nonniſi ex conceptu abſtractivo.

Instabis 3. Abſtractio non confert ad univerſalem unitatem, quia univerſalis unitas debet eſſe poſitiva, unitas autem, quæ eſt per abſtractionem, eſt ſolum negativa, quia eſt repræſentatio naturæ, ſine differentiis.

Respondetur. Non probari, quòd unitas univerſalis debeat eſſe unitas aliqua poſitiva, & ſi poſitivitas aliqua illi tribui deberet, ſufficit utquid ſit poſitivum in Recto, ſcil. quia eſt ipſamet Natura. Nec tamen ſequetur inde naturam divinam, fore univerſalem, ſi ſine differentiis cognoſcatur, quia nec abſtrahitur à pluribus, in quibus pluriſicata fuerit, nec in ſtatu Phyſico, per plura inferiora multiplicatur.

Objicitur 5. Natura ſecundùm ſe nec eſt una, nec multiplex, ut docet S.Th.c.4. de Ente & Eſſentia, ſed in ſtatu abſtractionis eſt natura ſecundùm ſe, ergo in ſtatu abſtractionis nec eſt una nec multiplex.

Respondetur. Naturam ſecundùm ſe nec eſſe unam unitate individuali, nec multiplicem per individuationem, quia in illo ſtatu & ab una, & à pluribus hæcceitatibus præſcinditur; falſum tamen eſt, quod natura ſecundùm ſe, non ſit una, unitate formali, vi cujus non poteſt dividi in plures eſſentias, præſcinditq; à differentiis.

Objicitur 6. Univerſale non poteſt præſcindere à differentiis, ergo per abſtractionem præciſivam, non fit. Antecedens probatur, vel fit univerſale v.g. Homo, debet eſſe alicubi, ergo in aliquo individuo, non in uno, ergo in omnibus.

Respondetur. Objectum iſtius cognitionis: Homo, ſecundùm quod cognitio univerſalis eſt, habetur nonniſi in ſtatu intentionali, actu & formaliter, licèt objectum illius, fundamentaliter ſit pro ſtatu Phyſico.

Instabis 1. Id quod dicit Relationem tranſcendentalem ad objecta ſingularia, non poteſt fieri ab actu abſtractivo, univerſale dicit relationem tranſcendentalem, ad objecta ſingularia, definitur enim per aptitudinem ad multa ſibi eſſentialem. Aptitudo autem, eſt quid relativum ad ſingularia.

Respondetur. Aptitudinem eſſendi in multis duplicem ſpectari poſſe, imprimis poſitivam, quæ dicit inclinationem appetentiamque pluralitatum, & hæc neceſſariò debet eſſe relativa; alia eſt aptitudo negativa, quæ eſt negatio determinationis ad unum, quæ nullam dicit formaliter relationem, ſicque ſumpta, competit univerſali, quod vel titulo verificandarum propoſitionum debet præſcindere à multis, adeoque ab ordine ad multa. Deinde dici poſſet, aptitudinem formaliter acceptam, eſſe quid relativum, non autem radicaliter acceptam, & pro priori ad formalem aptitudinem, ita ut iſtud eſſe Ad, accedat radicali illi aptitudini, ad eum modum, quo rationalis, formaliter accepta, eſt quid reſpectivum, ſecus ſi ſumatur radicaliter. Denique dici poſſet univerſale quod eſt relativum, fieri quidem ab actu abſtractivo, ſed non cognoſci ab actu abſtractivo, ſed à reflexo; poteſt autem bene ab uno actu aliquid fieri, ab alio cognoſci, fieri ſcil. ab actu directo, noſci autem à reflexo.

Instabis 2. Univerſale & præſcinderet à differentiis, & non præſcinderet, quia ſi præſcinderet à differentiis, concipi deberet, non in multis, nam hoc ipſo non præſcinderet à multis, & tamen concipi debet in multis, vel ipſa definitione univerſalis id poſcente.

Respondetur. Si natura in multis concipiatur, negativè, hoc eſt non determinata ad unum, non erit tunc neceſſe importari differentias, cum ab illis intelligatur depurata natura: quod ſi concipiatur natura, una in multis poſitivè, non concipietur ſine pluralitate, ſed nego id fieri, cum fabricatur univerſale.

Instabis 3. Univerſale prout fit ab actu abſtractivo, eſt totum, ergo habet partes, ejus partes ſunt individua, ergo ab illis non poteſt abſtrahere univerſale.

Respondetur. Quòd univerſale ſit totum non ſubjectivum, quale eſt Corpus, quod indubiè ſine ſuis partibus non poteſt concipi totum, ſed eſt univerſale totum poteſtativum, ſtans in hoc, quòd non ſit determinatum ad unum, & quòd de pluribus dici poſſit, hoc autem in ſe, non involvit pluralitatem. Ad maximum concedi poteſt, quòd univerſale ſit totum, habens partes, non individua, ut vult objectio, ſed genus & differentiam ſui definitivam. Quod ſi quæras, cur uno individuo impoſſibili reddito redderetur univerſalis natura impoſſibilis, cùm tamen per nos natura univerſalis non dicat individua, hoc exinde eſt, quia uno individuo reddito impoſſibili, redduntur illius prædicata impoſſibilia, redduntur etiam rationes communes impoſſibiles, cùm prædicata individui, ſint etiam rationes communes. Oritur ergo hoc, non quia univerſale includit particularia, ſed quia ratio communis univerſalis, eſt etiam ratio indi-

individuis competens. Hinc æquè utrumque impoſſibile reddi debet, uno reddito impoſſibili.

Objicitur 7. Si per abſtractionem fieret univerſale, ſequeretur Petrum & Joannem, identificari realiter, identificarentur enim ſibi, in aliquo tertio, nempe in illa ratione abſtracta.

Respondetur. Identificari illos realiter non phyſicè, ſed realiter prout realiter, opponitur ficto, eſtq; commune ad aliquid intentionale, non enim fictè habent Petrus & Joannes rationem communem.

Punctum Difficultatis 3.

Inferuntur quædam ex dictis.

SUbnectentur aliqua quæſita, quaſi Corollaria, Concluſionis prædefenſæ.

Quæres 1. *An in Conceptu Formali, an in Objectivo conſiſtat Univerſale?*

Inferes. *Conſiſtere in Objectivo.* Ita Suar. D.6. S.3. Smigl. D.4. q.4. citans pro ſe S. Thomam & Scot. Formalis conceptus eſt ipſa mea cognitio attingens objectum; Conceptus autem objectivus hic ſumitur, pro objecto cognitionis illius, ſeu pro eo, quod attingitur ab illa cognitione.

Ratio. 1. Auctoritas Ariſtotelis, qui 1. Poſter. tex. 25. *Non eſſe, ait, univerſale præter multa,* certè verò eſſet præter multa, ſi eſſet conceptus formalis, qui non eſſet multa, ſed conceptivus multorum.

Ratio 2. Tum quia univerſale eſt natura una, apta ineſſe multis, conceptus meus formalis, non eſt natura una apta ineſſe multis, non enim conceptus hominis, qui eſt motus intellectus, eſt natura hominis. Tum quia natura univerſalis, eſt unum aptum dici de multis, conceptus meus formalis, non eſt unum aptum dici de multis, id enim quod eſt aptum dici de multis, debet ineſſe multis, conceptus autem meus, non ineſt multis, ſed concipit id, quod ineſt multis. Tum quia ſequeretur per oppoſitos propoſitionis hujus: Homo eſt animal, hunc eſſe ſenſum: Homo eſt conceptus meus formalis, de vivente ſenſitivo.

Ratio 3. Illi conceptui formali, concipienti naturam univerſalem, vel reſpondet natura univerſalis, vel non, ſi non reſpondet. Ergo ille conceptus formalis, eſt ſine objecto, conceptusque formalis concipiens naturam univerſalem, non eſſet conceptus formalis concipiens naturam univerſalem, cùm objectum ipſum, ſeu natura univerſalis illi non reſpondeat. Si autem reſondet natura univerſalis conceptui illi formali, ſic formabitur argumentum. Id quod correſpondet conceptui formali, concipienti naturam univerſalem, eſt conceptus objectivus, ſed univerſale eſt id, quod reſpondet conceptui formali concipienti naturam univerſalem. Ergo univerſale eſt conceptus objectivus.

Dices 1. Conceptus objectivus, non eſt quid unum in multis, ergo non eſt univerſale. Antecedens probatur. Eſt quid ſingulare, quidquid enim reſpondet ex parte objecti, eſt quid indiviſibile.

Respondetur. Quicquid reſpondet ex parte objecti, ſed prout illud eſt à parte rei, eſt quid indiviſibile, ſecus ſi ſumatur, prout ſubeſt noſtris conceptibus, prout repræſentatur, &c.

Dices 2. Si ſufficit ad univerſale, ut tantum repræſentetur aliquid, ſine differentiis, ſequitur pingi poſſe univerſale, quia etiam v.g. Roſa, repræſentat roſam ſine differentiis.

Respondetur. Neg. Sequel. quia quod eſt univerſale, debet, pro ſtatu phyſico, phyſicè multiplicari, illa autem roſa picta, non eſt multiplicabilis phyſicè.

Dices 3. Quando Deus dicit: Petrus eſt Homo, prædicat univerſale, & tamen non eſt ibi conceptus prædictus, objectivus, nam Deus non præſcindit.

Respondetur. Deum non præſcindere formaliter, præſcindere virtualiter, de quo alibi.

Addo. Hoc quod in præſenti negatur, non eſt, quòd univerſale non fiat per conceptum formalem, ſed quòd non ſit conceptus formalis.

Quæres 2. *An Unitas univerſalis ſit Unitas intrinſeca?*

Inferes. *Unitatem univerſalem, non eſſe quid Extrinſecum, ſed Intrinſecum univerſali.*

Ratio. Tum quia in ipſo illo conceptu objectivo, reſpondente conceptui formali, attingenti naturã univerſalem, vel latent differentiæ vel non; ſi latent, ergo fiet nonniſi, per conceptum confuſum, quod impugnatum eſt; ſi autẽ in conceptu illo objectivo, nõ latent jam, ut ſuppono, intrinſecè differentiæ, ergo eſt ibi intrinſecè negatio differentiarũ, ergo ulterius eſt negatio intrinſeca diviſionis, quæ à differentiis habetur, ergo & eſt intrinſeca unitas. Unitas enim eſt negatio diviſionis, cõſequenter unitas intrinſeca, erit negatio diviſionis intrinſeca. Tum quia vel in ſolo conceptu formali, eſt depuratio activa à differentiis, vel etiam in ipſo objecto, prout repræſentato eſt paſſiva depuratio, non poteſt dici, quòd ſit tantùm depuratio activa à differentiis, aliàs eſſet actio ſine paſſione; non poteſt etiam dici, quòd ſit depuratio paſſiva differentiarum, quia iſta depuratio à differentiis, eſſe non poteſt, niſi in natura, quid enim depuraretur ſi non natura, ſi autem fieret depuratio à differentiis, ergo eſſet & negatio differentiarum in natura, ſi eſſet negatio differentiarum in natura, etiam negatio diviſionis eſſet in natura, nam ſolæ differentiæ, faciunt diviſionem, ſi autem eſſet negatio diviſionis in natura, ergo eſſet & unitas in natura, ergo non eſſet unitas extrin-

ſeca,

Digitized by Google

ſeca, quæ eſt, à ſolo conceptu formali. Tum quia (redigendo prædictos terminos, ad viam negativam, id dici poſſet) ſi unitas univerſalis, eſſet unitas extrinſeca, non intrinſeca, nullo differret ſententia hæc à negantibus præciſiones objectivas.

Cæterum per hoc non negatur, quod unitas hæc intrinſeca, in ſuo fieri, pendeat à conceptu formali.

Dices 1. Non hoc ipſo, quia reſpondet natura ſine differentiis, eſt jam una, ſed id debet haberi, à conceptu formali.

Respondetur. Sunt aliqua talia, ut uno illorum concepto neceſſe ſit concipi & aliud, licèt illud non ſit relativum formaliter, & ſic qui concipit calvum, concipit negationem capillorum, qui concipit animal, concipit vivens ſenſitivum, quantumvis ſupra talia, nulla fiat reflexio. Sunt verò alia, quorum uno concepto, non ſit neceſſe concipi & aliud, qualia ſunt diſtincta realiter, & quale per nos eſt animal, quo concepto, non eſt neceſſe concipere rationale. Porrò ea, quarum uno concepto neceſſe eſt concipere & aliud, licèt nulla fiat ſupra hoc reflexio, ſunt quæ nunquam præſcindunt à ſe, vel quorum unum, eſt definitio aliûs, & ſic concepto v.g. Homine, ſine ulla reflexione concipitur animal rationale; eſt enim hæc definitio hominis. Quia verò unitas, eſt negatio diviſionis, hinc concipere negationem diviſionis, erit concipere unitatem. Et quia quando concipitur natura univerſalis, concipitur cum negatione diviſionis per differentias, hoc ipſo concipitur una.

Instabis 1. Natura univerſalis cognita, tantùm habet, quantùm in illa concipitur, non concipitur autem in illa unitas.

Respondetur. Concipi illic unitatem, licèt non explicitè.

Instabis 2. Non eo ipſo quia concipitur animal ſine rationali, animal eſt irrationale, aliàs animal ut ſic, diceret negationem rationalitatis, ſeu irrationalitatem. Ergo etiam, non ex eo, quia natura concipitur ſine diviſione, concipitur ut una.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia animal præſcindens à rationali, non eſt definitio irrationalis, vel ejus quod negat rationalitatem, jam autem, negatio diviſionis, eſt definitiva unitatis; ſi definitiva, concepta negatione diviſionis, concipietur unitas.

Instabis 3. Negationem diviſionis eſſe objectivè in intellectu, eſt eam concipi ab intellectu, ſed unitas eſt negatio diviſionis, ergo eam eſſe in intellectu, eſt eam concipi ab intellectu.

Respondetur. Ut ſit negatio diviſionis in intellectu ſufficere, quod id implicitè attingatur, attingendo naturam ſine differentiis, ſi enim quæratur, quid ſit cognitum? reſpondebitur cognitam eſſe naturam præciſè ſecundùm ſe, ſecundùm rationes communes. Si quæratur ulterius, quid eſt hoc cognoſcere, naturam ſecundùm ſe, reſpondebitur, eſt naturã cognoſcere ſine differentiis, adeoq; eſſe cognitam negationem differentiarum, conſequenter & unitatem. Ulterius quòd cognoſcatur ibi non eſſe differentiarum, hoc inde eſt, quia non habituatus aliquis in conſtruendo conceptu objectivo univerſalis, ſi ſe legitimè reflectere velit, advertet ad iſtud non eſſe differentiarum, conſequenter id, etiam per actum directum faciet, nam reflexio oſtendit, quid factum directo actu ſit.

Dices 2. Si unitas eſſet intrinſeca univerſali, eſſet illi intrinſeca, extra intellectum, vel in intellectu, non extra intellectum, quia intellectus, & mea cognitio, nihil poteſt intrinſecum in re adferre rei, non etiam unitas iſta, eſt intrinſeca univerſali, in intellectu exiſtenti, quia non attingitur.

Respondetur. Hæc unitas intrinſeca fundamentaliter accepta, eſt extra intellectum, formaliter autem accepta, convenit objecto prout repræſentato, attingiturq; licèt non clarè, hoc eſt in actu ſignato, attingitur tamen in actu exercito.

Dices 3. De natura in ſtatu abſtractionis ſolum verum eſt dicere; quod non habeat diviſionem, non autem quod dicat negationem diviſionis.

Respondetur. Non habere diviſionem, & habere negationem diviſionis verbis differunt, ſicut ipſum: Non, & Negatio. Si ergo natura abſtracta non habet diviſionem, habet negationem diviſionis; conſequenter quando cognoſcitur natura non habere differentias, cognoſcitur cum negatione diviſionis.

Dices 4. Implicat aliquid eſſe unum intrinſecè, & tamen dividi, in plura intrinſecè, ergo & implicat naturam illam eſſe intrinſecè unam, & tamen dividi intrinſecè.

Respondetur. Quod implicet eſſe unum intrinſecè in ſtatu objectivo, & dividi in plura objectivè; licèt non implicet eſſe unum objectivè, intrinſecè, & dividi phyſicè in ſtatu reali.

Dices 5. Illa unitas intrinſeca debet eſſe dependens à meo intellectu, ſi eſt dependens à meo intellectu, vel dependet in genere cauſæ efficientis, vel in genere cauſæ formalis: non primum, quia nihil intrinſecum in cognito, poteſt ponere mea cognitio; non ſecundùm, quia ratio formalis cogniti, eſt ipſa cognitio, quæ ſe non ex parte cogniti tenet.

Respondetur. Quòd illa unitas intrinſeca pendeat à cognitione, in genere cauſæ efficientis impropriæ, quæ licet nihil intrinſecum phyſicè in cognito ponere poſſit, poteſt ponere intrinſecum intentionale, in objecto intentionaliter ſpectato, præſertim ſi ipſum illud fundamentaliter, nemine cogitante præhabeatur. Poteſt

Digitized by Google

Poteſt etiam dici, quòd dependeat unitas illa, tanquam à cauſa formali extrinſeca à noſtro intellectu, cum quo ſtat intrinſeca unitas, reſultans ex ſuppoſitione abſtractionis objectivæ.

Dices 6. Nihil intrinſecum, poteſt poni in objecto à cognitione, ſed illa unitas ponitur à mea cognitione: Ergo non eſt intrinſeca.

Respondetur. Nihil intrinſecum phyſicè, poteſt poni à me cognitione, poteſt autem poni intrinſecum intentionale.

Instabis. Quod eſt intrinſecum alicui, ſemper eſt intrinſecum.

Respondetur. Quod eſt intrinſecum phyſicum, ſemper eſt illi intrinſecum phyſicè, & intrinſecum intentionale, eſt illi intrinſecum pro ſtatu itidem intentionali, quod etiam competit unitati univerſali, quæ pro ſtatu intentionali, in quo natura eſt depurata à differentiis, ſemper competit univerſali.

Dices 7. Negatio diviſionis ponitur à mea cognitione. Ergo & unitas.

Respondetur. Conced. totum. Inde tamen non ſequitur, hanc unitatem non eſſe intrinſecam, nam etiam entitas hominis ponitur à Deo, & tamen eſt intrinſeca homini.

Punctum Difficultatis 3.

An requiratur actus comparativus ad univerſale formaliter?

Voluerunt aliqui naturam abſtractam univerſalem debere referri, tam ad actum quo eſt abſtracta, quàm ad inferiora, quibus eſt communis, ſive hoc fiat per primam operationem, ſive per judicium affirmativum.

Dicendum eſt. *Natura univerſalis non fit una per actum comparativum.* Ita Arriag. d. 6. S. 8. &c.

Probatur 1. Actu hoc comparativo, vel refertur ad inferiora, & actum abſtractivum, natura jam univerſaliſata, vel nondum univerſaliſata, ſi univerſaliſata, ergo ad illam univerſaliſandam, non requiritur comparatio; ſi non univerſaliſata, ergo poteſt aliquid eſſe commune & comparabile ad plura, quod non eſt univerſale, quod eſt abſurdum, nam ratio ſingularis, non comparatur ad plura.

Respondebis. Quòd cognitio reflexa cognoſcat univerſale factum, non verò directa, ſufficit autem ad iſtam cognitionem comparativam, directus actus.

Contra. Redit argumentum, quando ſufficit ad iſtam cognitionem comparativam actus directus, vel comparabitur factum univerſale, vel non; ſi primum: Ergo ante comparationem, jam eſt univerſalitas; ſi ſecundum, ergo poteſt eſſe comparatio ad multa, ejus, quod non eſt cum multis.

Probatur 2. Nulla eſt neceſſitas hujus comparationis, ſi, quæ enim eſſet neceſſitas, eſſet, ut ſalvetur aptitudo univerſalis ad exiſtere in multis, hæc ſalvari poteſt ſine comparatione dicta, quia mea comparatio non facit illam aptam ineſſe multis, ſed ſupponit.

Probatur 3. Quia comparatio iſta, vel debet eſſe in actu exercito, vel in actu ſignato: ſi in actu exercito, præter rationes allatas in contra, id etiam faciet, quod comparatione illa dejiciendum ſit univerſale ab eſſe prædicabilis, quæ tamen prædicabilitas, nectitur cum univerſali formaliter. Sequela probatur. Quia facit univerſale illud, non abſque differentiis, nec abſq; multitudine, ergo dejicit abeſſe prædicabilis, non enim de uno, differentiæ in aliis reperibiles, verè prædicantur; quod ſi agatur de comparatione in actu ſignato, oſtende in quonam Actu poſito ſignetur, ut ita dicam hæc comparatio, duo inſuper ſalvando, ut ſit comparatio Naturæ, quæ ſit univerſalis, & inſuper quòd ſine hac comparatione, non foret objectum hoc univerſale.

Aliqui abſtractivam comparationem, requirunt ad univerſale, qui terminus & aliquid inutile requirit, & involvit ſeipſum, requirit aliquid inutile, quia cum univerſale per illos, fiat per actum confuſum, ad quid requiretur iſta comparatio ad plura, cùm confuſè reperiantur ibi plura, item involvit aliquid implicatorium, quia actus ille, & eſſet unitivus differentiarum cum natura, ſiquidem eſſet comparativus, & non eſſet unitivus differentiarum, quia eſſet actus abſtractivus.

Objicitur 1. S. Th. op. 55. dicit univerſale non ex eo eſt, quòd ſit in anima, ſed ex eo, quòd comparetur ad plura ſingularia eodem modo ſe habentia.

Respondetur. S. Th. hoc ſolum ſignificare, quod ad univerſale, non ſufficiat illius aptitudo ad multa, quæ ſit in anima, hoc eſt fictitiè, ſed quòd debeat eſſe vera aptitudo ad plurificari phyſicè.

Objicitur 2. Sola comparativa habitudo, ſtat cum aptitudine ineſſendi multis, ergo ſola facit univerſale. Antecedens probatur, Abſtractio illa, quæ non tollit pluralitatem, ſtat cum aptitudine ineſſendi multis, ſed ſola comparativa multitudo, unit pluralitatem. Ergo.

Respondetur. Negando Antecedens probationi ejus Majorem, quia in univerſali formaliter, non debet eſſe pluralitas ſed abſtractio ab illis ut dictum.

Objicitur 3. Per quod ſolum cognoſcitur univerſale unum in multis, per illud fit univerſale, per ſolam comparationem, cognoſcitur unum in multis. Ergo per ſolam comparationem fit univerſale.

Respondetur. Negando per actum comparativum cognoſci unum, cum potius dejiciatur unitas & negatio differentiarum, & tamen

hæc

Digitized by Google

hæc unitas, ſtans in negatione differentiarum, requiritur ad univerſale.

Objicitur 4. Quando dico: Petrus eſt homo, ly homo reſpicit ſubjectum, & tamen prædicatio hæc eſt univerſalis, ergo univerſale poteſt dicere comparationem ad inferiora, & tamen manere univerſale.

Respondetur. Dum prædicatum reſpicit ſubjectum, adhuc in illo prædicato non eſt unio differentiarum, non enim univerſale ſingulariſatur in prædicato, ſi non eſt unio differentiarum, eſt adhuc in illa natura abſtracta, negatio differentiarum, ſi in illa natura abſtracta, eſt negatio differentiarum, eſt adhuc unitas. Jam autem quando comparatur univerſale abſtractum ad inferiora, non eſt jam negatio differentiarum, adeoque nec unitas. Si autem vi actus comparativi non eſt jam unitas, actus ille comparativus non requiretur ad univerſale formaliter, ſed potiùs deſtruet univerſalitatem.

Objicitur 5. Si non fieret univerſale, per notitiam communem comparativam, ſciri non poſſet, quando communem rationem v.g. albedinis concipio; an illa ſit univerſale Accidentis, an ſpeciei.

Respondetur. Sine ulla comparatione fieri id poteſt, per antecedentem cognitionem, quæ noſcit, in quali ſint conditione Entis, ſingularia, à quibus ſit abſtractio, & quomodo inter ſe comparentur prædicatum & ſubjectum.

Punctum Difficultatis 5.

Notantur quædam de Fabricatione univerſalis, & ejus Vnitate.

Noto 1. *Succeſſionem actionum influentium ad univerſalis fabricationem.* Omnis cognitio noſtra dependet à ſpeciebus impreſſis niſi ſit cognitio objecti intimè naturâ ſuâ præſentis. Species impreſſæ à phantaſmatibus, phantaſmata à ſenſationibus, ideò primò ſenſus percipit ſingularia, hoc ſingulare Equi, hoc ſingulare Aſini, hoc ſingulare Hominis, attingitque ſimilitudinem & convenientiam in actionibus, & motibus. Poſita hac ſenſibili cognitione, formatur in phantaſia materialis ſimilitudo horum ſingularium & actionum, motuumque, poſt formatam ſimilitudinem horum materialem, intellectus agens, format ſibi ſpeciem prædictorum, circa quæ diſcurrendo intellectus, advertit ea ſingularia in aliquibus convenire, in aliquibus differre, v. g. advertit intellectus, habere unitatem convenientiæ in vita, equum, aſinum, hominem &c. quia de ſingulis verificatur vivens, ſicut verificatur, & ratio ſenſitivi. Rurſus advertit intellectus differre hæc ſingularia, quia v. g. Petrus ratiocinatur, equus non ratiocinatur, & advertendo in his ſingularibus rationes conveniendi, ſecernit illos, & depurat à rationibus differendi, formatq; ſibi rationem communem, in qua illa ſingularia conveniant, & hæc erit ratio univerſalis pro genere ſumpti, vel in qua differant, & hoc erit univerſale differentiæ, &c.

Noto 2. *Quæ ſit Natura unitatis requiſita ad Vniverſale.* Univerſale, eſt unum aptum ineſſe multis, hinc poſito quomodo evadat natura una, penetranda venit conditio ipſius unitatis. Natura illa in qua conveniunt v. g. individua hominis & equi, habet quandam indiviſionem, eſſentialem, ſeu negationem diviſionis eſſentialis, exigit enim non dividi in plures eſſentias, quæ exigentia non dividi in plures eſſentias, eſt unitas formalis, quæ quia non eſt conjuncta diviſioni individuali, hæcceitatibus, aut aliis differentiis, quomodo eſt conjuncta à parte rei in ſtatu exiſtentiæ phyſicæ, ideò, non ſolum eſt ibi unitas formalis, ſed etiam eadem, eſt univerſalis formaliter.

Noto 3. *Qualis debeat eſſe abſtractio naturæ,* an v.g. quando abſtraho rationem animalis, debeat fieri abſtractio, à rationali, tanquam parte conſtitutiva ſpeciei, quæ eſt homo, an verò debeat fieri hæc abſtractio ab inferioribus hoc eſt Petro, Paulo, Andrea: de quo ſecundùm diverſas conditiones univerſalis decidendum eſt. Nam ut fiat univerſale generis, non ſolum ab individuis, ſed etiam à differentiis debet abſtrahi, quæ ipſæ ſunt, quaſi inferiora generis, cum ſint conſtitutiva ſpecierum, quæ ſunt inferius genere. Si autem debeat conſtrui univerſale ſpeciei, ſufficit fieri abſtractionem ab hæcceitatibus.

Punctum Difficultatis 6.

Quid tenendum de Recurſu ad diverſa Phantaſmata in Præciſionibus Objectivis.

Pater Joannes Hoſtinski vir non ſolum claro ſed & præclaro ingenio in explicandis præciſionibus Objectivis ſecutusq; Guierdo, quem in fonte legere non licuit, recurrit ad diverſa phantaſmata, ita ut apud illum præſcindere objectivè v.g. Animal à Rationali, ſit, uti phantaſmate Animalis, & non uti phantaſmate Rationalis. *Circa quam doctrinam illius.*

Noto 1. Non videri exactam hanc phraſim recurrere ad diverſum phantaſma Animalis in ſalvanda præciſione ejuſdem à Rationali, potiùs enim debuiſſet fieri recurſus ad ſpeciem impreſſam Animalis idque ex eo; quia cum illa præciſio objectiva ſit Actus intellectûs qui vel tanquam comprincipium, vel tanquam complementum ſupponit ſpeciem impreſſam, cùm phantaſma ſit nonniſi ad imaginationem ſeu ſenſum communem ſpectans, non debuit ad illud recurri immediatè. *Sed quidquid ſit de phraſi, Inſuper*

Noto 2. Debere omninò tam tenentes præciſiones objectivas, quàm eos, qui tuentur nonniſi

niſi formales, recurrere ad diverſa phantaſmata ſeu diverſas ſpecies.

Ratio, quia cùm nonniſi Deus intuitivè viſus ſine ſpecie impreſſa noſcatur, & in hominibus in hac vita nonniſi ipſi experimentaliter noti motus animæ, ſine ſpecie impreſſa noſcantur (quicquid ſit de eo, quænam objecta Angeli ſine ſpeciebus noſcant, & nos in altera vita noſcituri ſumus) hinc etiam notitiæ, hæc quidem Animal, illa Rationale repræſentans, haberi non poterit, ſine ſpecie impreſſa & quidē diverſa, quia diverſæ ſunt notitiæ. Conceſſo tamen quòd in Præciſionibus objectivis, recurri debeat ad diverſas ſpecies impreſſas. *Nihilominus*

Noto 3. Suppoſito, quòd dentur præciſiones objectivæ, non ſufficit recurſus ad ſolas ſpecies impreſſas, niſi recurrendo ad illas, merè tanquam ad Comptincipia vel complementa noſcendi.

Ratio. Tum quia quæro vel præſcindit homo ab animali & Rationali ſimul ſumpto, vel non præſcindit, ſi præſcindit. Ergo tu non tenes præciſiones objectivas, cum hic ne quidem formales admittantur; ſi non præſcindit objectivè homo ab animali & Rationali ſimul ſumptis: Ergo neq; per diverſam ſpeciem impreſſam cognoſcitur homo, per diverſam animal Rationali hoc ipſo enim præſcinderet objectivè, cum per te præſcindere objectivè ſit noſci per diverſas ſpecies. Quodſi non noſcitur per diverſas ſpecies, quærere reſtabit cur non? quæ item ſit iſta identitas? excluſiva etiam diverſæ ſpeciei impreſſæ in attingendo prędictum objectum. E diverſo debebit dari negatio iſtius identitatis, quæ fundabit diverſitatem ſpecierum impreſſarum, & hoc fundamentum quodcunq; erit, cur non fundabit etiam in ipſo objecto prout repræſentato, & in ſtatu intentionali relucente, diverſitatem, adeoque præciſiones objectivas, quales à nobis defenduntur. Recurres ad diverſa connotata; quærere reſtabit, cur hîc diverſa annotata non ſint ſufficiens fundamentum earum, quas communiter defendimus præciſionum. Quodſi adhuc recurreres, ideo dari diverſas pecies impreſſas, quia datur diſtinctio virtualis, magis adhuc firmabis ſententiam defendentem Præciſiones objectivas. Hæc Ratio id intendit, quòd ſcilicet fundamentum ſufficiens ad diverſas ſpecies impreſſas, ſit etiam ſufficiens ad præciſiones objectivas, tales, quales à nobis defenduntur.

Tum quia diverſæ ſpeciei impreſſæ de animali, & diſtinctæ à ſpecie impreſſa de Rationali, vel reſpondet notitia diverſum objectum repræſentans, licèt in re idem realiter, vel non reſpondet; ſi non reſpondet diverſum objectum: Ergo otioſa illa erit diverſa ſpecies, cum ſicut ſpecies ordinatur ad repræſentandum objectum, ita ſpecies diverſa, debeat ordinari diverſum objectum repræſentandum, aut priùs alio modo repræſentandum. Imò ſi non reſpondet diverſum objectum, nec jam tenebis præciſiones objectivas, cum præciſiones objectivæ ſtent in notitia diverſum objectum repræſentante, licèt cæteroqui cum alio objecto ſit idem realiter; ſi autem diverſæ ſpeciei impreſſæ reſpondet diverſum objectum, cæteroqui identificatum à parte rei alteri firmalitati, quærere reſtat, quid hîc ultra aſſeratur, quod non ſit aſſertum in defendendis (ut ſupra) præciſionibus objectivis, cum agendo de fabricatione univerſalis, longè ante motam litem de recurſu ad diverſa phantaſmata, ſuppoſitum à nobis ſit, eſſe diverſam ſpeciem impreſſam Animalis, à ſpecie impreſſa Rationalis.

Tum quia accipiamus ſpeciem impreſſam animalis videtur, quòd illa ipſa in individuo, poſſit repræſentare animal ſive illud comparetur ad rationale, ſive comparetur ad lapidem, eſſet enim hoc multiplicare ſpecies ſine neceſſitate, & ſi eſſet inter has ſpecies aliqua diverſitas, eſſet ea, quia ſpecies de Animali, comparatè ad Rationale eſt ſpecies involvens in ſe identitatem Animalis cum Rationali, hoc autem involvere, deſtruit totam rationem præciſionum objectivarum, quia in ſe importabit relucceſcentiam etiam differentiarum, ex illo ordine, quem dicit identificationis cum illis. Unde etiam infra dicetur, aptitudinem Univerſalis, non eſſe aptitudinem Poſitivam, quia aptitudo Poſitiva, infert Differentias, quæ deſtruunt rationem Præciſionis objectivæ à differentiis. Hoc ſuppoſito quod eadem ſpecies quæ repræſentat Animal comparatum ad lignum, quæ repræſentat animal comparatum ad Rationale. Ergo illud cum ſuavi, cum modo ſibi repræſentandi proprio repræſentabit illud. Ergo excepto hoc, quòd Lignum & Animal in ſtatu reali non dicant identitatem, cum dicat identitatem Animal in ſtatu reali cum Rationali nulla alia erit diverſitas, nam ſi quæ eſſet jam non eadem ſpecies, illa repræſentaret, alia enim vi & modo repræſentaret, & tamen vis & modus repræſentandi eſt identificatus ſpeciei impreſſæ. Quodſi pro ſtatu intentionali ita ſe habet animal comparatum ad lignum ac compatatum ad Rationale pro ſtatu intentionali, dabuntur Præciſiones objectivæ planè eæ, quas defendimus.

Tum quia, ſicut poteſt Deus producere homines ſolo numero diſtinctos, & ſaltem divinitus ponere duas albedines in eodem pariete, ita poteſt producere in eodem intellectu duas ſpecies impreſſas repræſentativas Animalis, diſtinctas autem numero & realiter. Producat intellectus informatus illis ſpeciebus, duas notitias ejusdem animalis, illæ notitiæ erunt diſtinctæ realiter, cum tamen repræſentent idem animal, non erit ibi Præciſio objectiva, ſed tantùm duæ diverſæ notitiæ, & tamen procedent à diverſis & diſtinctis realiter ſpeciebus; Ergo recurſus ad di-

ad diverſas realiter ſpecies impreſſas, non ſalvat Præciſiones objectivas, ſed eſt neceſſe in ipſis objectis ponere diverſas formalitates, virtualitates, Præſcindibilitates, quæ eſt ipſiſſima Sententia Præciſionum objectivarum prout defenduntur.

Tum quia ſicut dantur in intellectu Angelico ſpecies impreſſæ Univerſaliores, ita poſſunt dari & in intellectu humano, & ſi eas neges poſſibiles in intellectu humano, procedat argumentum de intellectu Angelico, qui potis eſt præſcindere objectivè in aliqua ſaltem materia; quo poſito ſic urgetur. Ponatur ſpecies impreſſa virtute continens & ſpeciem impreſſam Animalis, & ſpeciem impreſſam Rationalis, cum vi & energia ita præſentandi Animal, & ita præſentandi Rationale, ſicut cæteroqui ſpecies diſtinctæ realiter natæ ſunt repræſentare; ad eum modum quo faciunt ſpecies univerſaliores Angelicæ vel ſenſus communis adunans in ſe perfectionem ſenſuum particularium, potensq; producere ſenſationes conſimiles illis, quas producunt ſenſus particulares. Si illa ſpecies univerſalis continet in ſe perfectionem ſpeciei impreſſæ animalis & ſpeciei impreſſæ Rationalis, tunc illa ſpecies æquè repræſentabit præciſum objectivè animal & Rationale ac repræſentarent ſpecies diſtinctæ realiter, hoc ipſo enim ſi non poſſet illas ſpecies repræſentare Animal præciſum objectivè non eſſet ſpecies univerſalior nec virtute continens illas alias. Quodſi illa ſpecies quantumvis una realiter, poteſt repræſentare objectum præciſum objectivè: Ergo in præciſionibus òbjectivis, non habetur ratio Præciſionis, à phantaſmatibus diverſis, cum poſito uno phantaſmate adhuc poſſit intervenire Præciſio objectiva. Tum quia poteſt Deus aſſumere, ut ſpecies Animalis, comproducat cum intellectu vel compleat eundem miraculoſè in ordine ad ponendam cum intellectu notitiam Rationalis, præciſam objectivè ab Animali, ſi enim poteſt divinitus in genere Efficientis aſſumi ad hoc lignum (ſuppoſitâ potentia obedientiali) multo magis id poterit ſpecies prædicta. Quodſi ad notitiam præciſæ objectivè Rationalitatis ponendam, poteſt aſſumi ſpecies animalis, quæ cæteroqui viribus ſuis relicta poteſt comproducere vel complere intellectum in ordine ad ponendam notitiam Animalis præciſi objectivè: Ergo præciſio objectiva, non ſtat illo ſolo recurſu ad diverſa phantaſmata, ſed eſt neceſſe partibilitatem in ipſo objecto reperire, quod eſt ipſiſſima ſententia præſcindentium objectivè. Tum quia nulla particula definitiva ſpeciei impreſſæ depoſcit id ut ſpecies impreſſa non ſupponat ſed conferat partibilitatem objecto: Ergo per recurſum ad illam immeritò ſalvatur partibilitas objecti, licèt ad partibile objectum, ut in actum reducatur, ſit neceſſe ponere re aut virtute ſpeciem impreſſam diverſam.

Punctum Difficultatis 7.

Satisfit ſuppoſitis in oppoſitum.

PRædictus ſacræ Theologiæ Profeſſor.

SUPPONEBAT primò ex Izquierdo intellectum noſtrum pro hoc ſtatu omnia objecta inſenſata (qualia ſunt formalitates ſecundùm ſe ſpectatæ & reſpondentes pro ſtatu intentionali) concipere ad inſtar ſenſibilium, ſubſerviente tunc intellectui vi imaginativâ, ac pro re inſenſata intelligenda, ſpeciem materialem ſeu phantaſma ſubſtituente: in quo tanquam exemplari & imagine, objectum illud intellectus contemplatur, ad eum modum, quo dum cognoſcimus Angelum, fingimus illum tanquam juvenem alatum, & per modum aliûs aliter quam eſt in ſe, per alienas ſpecies cognoſcimus. *Hoc ſuppoſitum*

NON SATISFACIT plenè. Quia licèt ex modo operandi animæ eſſentialiter determinatæ ad corpus, ſequitur etiam intellectionem illius debere eſſe dependentem à phantaſmatibus, idque etiam circa objecta inſenſata. Cæterùm hoc contemplari objectum in ſpecie ſenſata tanquam in exemplari, parit ſuam difficultatem: nam vel eſt res de ſpecie ſenſata impreſſa, hæc non eſt exemplar niſi cauſativè completivè &c. ut ſcitur ex Animaſticis, quomodo ergo in illa, tanquam in exemplari, contemplabitur intellectus objectum inſenſatum. Si autem ſit res de ſpecie ſenſata expreſſa, explicandum fuiſſet, cum intellectus concipiendo v. g. Angelum, ſub ſpecie juvenis alati, altius quid rimetur & cenſeat, interponatque judicium, quod ille ſit non aliquis juvenis alatus, illius notitiæ debet dari altior ſpecies impreſſa, quæ coëfficit vel complet intellectum ut formet ſpeciem expreſſam illius ipſius altioris objecti, cur ergo non dicetur in illa etiam ſpecie tanquam in exemplari noſcere objectum inſenſatum, non ſiſtendo ſolùm in illo ſenſato exemplari.

SUPPONEBAT 2. Ut intellect⁹ aliquid per ſpeciem alienam cognoſcat, à pluribus ad hoc principiis induci ac determinari poteſt: quæ principia aut ſunt naturalia, quales ſunt præviæ ſpecies rerum, quas mediis ſenſibus anima requirit, aut artificialia, quales ſunt Scripturæ, Voces, & omnia ſigna ad placitum. Hinc quoties intellectus intendit rem intelligere, cujus ſpeciem non habet, determinatur ad hoc à ſpeciebus alienis, ex quibus format ſpeciem ſenſibilem, in qua tanquam imagine objecti illud ſpeculatur.

Hoc ſuppoſitum inexplicatum adhuc relinquit id, quod tetigit impugnatio ſuppoſiti primi.

Supponebat 3. Objectum in ſtatu intentionali ita multiplicari in plures formalitates realiter diſtinctas, utpote in pluribus realiter ſpeciebus ſenſibilibus repræſentatas, ſicut de facto multiplicatur in vocibus ſive ſcriptura: Voces enim ſunt ſigna conceptuum internorum, unde ſicut diſtincta, realiter eſt vox Animal, & diſtincta Rationale, ita etiam in mente, objectum Animalis, diſtinctum erit ab objecto Rationalis. Cæterum ut hæc multiplicatio ejusdem objecti in mente per plures formalitates realiter diſtinctas ſit præciſiva, debent prædictæ formalitates non repræſentare totum objectum neq; ſe habere ſicut voces Synonimæ, quæ plures exprimunt idem objectum, cum tamen plus Una non ſignificat quàm alia. *Hoc ſuppoſitum*

Non satisfacit. Quia contra illud faciunt argumenta quæ ſuperius ſunt formata Notato tertio, quæ hoc præcipuè intendunt ut inquirant. Unde acquirat intellectus jus per plures diſtinctas ſpecies impreſſas noſcendi idem objectum, ſi illud non habet in ſe tam actualem quam virtualem multiplicitatem, quam tamen negat Izquierdo (ut fertur) non admittendo diſtinctionem virtualem. Deinde cum univerſale fabricandum per ſpecies impreſſas non ſit ipſamet ſpecies expreſſa, ſed illud quod repræſentat illa ſpecies: Ergo & præciſio objectiva, licet inferat conceptus diſtinctos realiter, tamen etiam attendi debet ad ipſum objectum quod illæ repræſentant, quod objectum ſi excludit diſtinctionem virtualem, quomodo partibilitatem illam ſui, per diſtinctos realiter actus ſe repræſentantes patietur, quod item eſt fundamentum, ne diſtinctę realiter ſpecies & phantaſmata ita ſe habeant, ac ſe habeant, cùm plures voces Synonimas repræſentant. Denique ad ſalvandas præciſiones objectivas, ſecundùm ſtatum quæſtionis hujus attendendum eſt non tantùm ad notitias diſtinctas realiter, ſed etiam ad idem realiter objectum: quæ attendentia ad idem realirer objectum, hîc non explicatur cum illi diſtincti realiter actus, non identificentur in aliquo tertio actu realiter, cum tamen pręciſiones objectivæ inferant identitatem realem ſuarum Formalitatum. Quando autem dicit prædictus Profeſſor ſe admittere aptitudinalem quandam diſtinctionem in objecto, ad hoc ut poſſit aliter quàm ſit in ſe repræſentari in mente, poſſeq; illam vocari in latiori ſignificatione virtualem diſtinctionem: quando inquam id dicit, videtur tandem relabi in ſententiam noſtram, licet præexplicârit uſum ſpecierum impreſſarum, deſervientem præciſionibus objectivis, quem etiam nos non negamus.

Dices cum eodem. Etiam ſuppoſitâ virtuali diſtinctione negari non poteſt quod præſcindendo aliquam formalitatem in objecto, ab alia realiter ipſi identificata, non attingatur tunc objectum ut eſt in ſe; hæc autem attingentia objecti aliter quàm ſit in ſe, non poteſt commodiùs ſalvari, quàm dicendo, quòd objectum in ſe quidem indiviſum, diviſum tamen ac multiplex realiter appareat in mente per plura phantaſmata. Virtualis autem diſtinctio, quia relinquit illæſam identitatem ac ſimplicitatem realem, non videtur evadere hanc ſequelam, quòd ſcilicet de eodem objecto, verificentur realiter duo contradictoria.

Respondetur. Concedo quod in præciſione objectiva attingatur objectū aliter quam ſit in ſe actu, licèt non aliter quam ſit in ſe virtualiter: ſi enim virtualem multiplicitatem non haberet, nec præſcindi poſſet: etſi præſcinderetur fieret tunc cognitio erronea & falſa, quia difformis objecto. Concedo quidem quod interveniant tunc temporis diſtincta realiter phantaſmata, ſed ex præſuppoſita. Ut dixi Notato tertio multiplicitate virtuali. Et certè ſi objectum illud eſt indiviſum, diviſum tamen realiter apparet, ut aſſerit objiciens, omnis præciſiva cognitio, falſa erit & affinget multiplicitatem realem formalitatibus, non habentibus multiplicitatem realem. Neque tamen in noſtris principiis de eodem objecto verificabuntur duo realiter contradictoria, idq; ex eo: quia Animal v. g. pro ſtatu illo intentionali ſpectatum, & præciſum objectivè, in ſenſu reali eſt idem cum Rationali, ſi idem realiter: Ergo non infert duo contradictoria realia.

QUÆSTIO III.

De Universalis Aptitudine, & Prædicabilitate.

Siquidem univerſale, eſt unum aptum ineſſe multis, cùm jam de illius unitate egerimus, tractandum reſtat de ejus aptitudine. Hinc

Præmitto 1. *Duplicem eſſe aptitudinem.* Quandam Poſitivam, quandam Negativam. Negativa aptitudo eſt, negatio repugnantiæ ad aliquid. Poſitiva autem aptitudo eſt inclinatio & appetentia alicujus. Rurſùs hæc non repugnantia negativa, ſi concipiatur cum naturali inclinatione ad aliquid, vocatur aptitudo naturalis, qualis eſt aptitudo in igne, ut eat ſurſum; ſi verò conjungatur cum poſſibilitate quidem ad aliquid, ſed contra ſuam inclinationem, vocatur aptitudo inquieta, qualis eſt in lapide non repugnantia ad motum ſurſum, licèt ille potiùs vergat deorſum. Deniq; ſi hæc non repugnantia, conjungatur indifferentiæ, vocabitur aptitudo neutra, & ſic ad albedinem & nigredinem paries, habet aptitudinem neutram, ſeu indifferentiam.

Præmitto 2. *Si rigoroſè loqui vellemus, ad ſignificandum aptitudinem negativam, non ſatis commodus terminus uſurpatur: Negatio repugnantiæ,* ſeu non repugnantia. Ratio eſt, quia repugnantia

tia eſt quid negativum, ex modo communi uſurpandi, idem enim ſonat repugnare hoc alicui, quod non convenire, non aptari, non conſentire, quod ſi repugnare, eſt quid negativum in præſenti, addita illi negatio, vel ly non, hoc ipſo jam non exprimet, negativum aliquid, quia duæ negationes faciunt unam affirmativam, adeoque non erit quid commodum, ad ſignificandum aliquid negativum, ſed in hac difficultate, quæ eſt circa phraſim, loquendum cum multis.

Præmitto 3. *Communiter auctores non requirunt aptitudinem aliquam Poſitivam*, ſed ſolam Negativam ad univerſale; certè enim Sol & Luna aliaque incorruptibilia, non habent poſitivam inclinationem ad multiplicationem ſuorum individuorum, aliàs violentum eſſet Soli, quod non ſit multiplicatus individualiter, & tamen, Sol & Luna, ſunt naturæ univerſabiles.

Præmitto 4. *Poſſe adhuc poni aliam Poſitivam, aliam Negativam aptitudinem.* Negativa Aptitudo erit indeterminatio ad unum. Poſitiva autem ſtabit in ordine ad plura, illorumque appetentia.

Præmitto 5. *Diviſos eſſe Auctores in decidenda Quæſtione præſenti*, aliqui enim licèt dicant unitatem formalem univerſalem non eſſe à parte rei, ſentiunt tamen aptitudinem univerſalis, eſſe à parte rei; aliqui autem & unitatem, & aptitudinem debitam univerſali, negant à parte rei reperiri.

DIFFICULTAS I.

An detur à parte rei aptitudo Naturæ univerſalis?

Dicendum 1. *Si nomine aptitudinis nihil aliud intelligas, niſi in inferioribus carentiam prædicati, impedientis multiplicabilitatem, talis aptitudo datur à parte rei, nemine cogitante.* Eadem Concluſio, ſic formatur: Si nomine aptitudinis intelligas, hoc, quod individuum, poſſit habere ſibi ſimile individuum, item quod unum inferius, poſſit habere aliud ſimile inferius, talis aptitudo datur à parte rei.

Pobatur 1. Quia id non à meo intellectu pendet, quod Paulus ſit ſimilis Petro, nec à meo intellectu hoc pendet, quod careat Petrus prædicato impediente, ne ſimile ſibi in natura individuum habeat, ergo non à meo intellectu pendet deſcripta aptitudo.

Probatur 2. Licitum eſt argumentari ab actu ad potentiam, ergo & ab actu ad aptitudinem. Ergo cùm detur actu nemine cogitante multiplicitas individuorum v. g. dabitur eorundem & aptitudo ad multiplicari, nemine cogitante.

Probatur 3. Independenter à cognitione creata, vel habet Deus vim multiplicativam hominis, vel non habet; ſi non habet, ergo à cogitatione noſtra habet, quòd ſit omnipotens; ſi habet, ergo illi multiplicativo, reſpondebit multiplicabile nemine cogitante, tanquam terminus multiplicativi, quod ipſum multiplicabile, eſt prædeſcripta aptitudo. Ergo ſicut hoc multiplicabile datur nemine cogitante, ita & prædicta aptitudo, dabitur nemine cogitante.

Dicendum 2. *Prædeſcriptam aptitudinem, non eſſe ſufficientem ad univerſale formaliter.*

Probatur 1. Unitas convenientiæ non eſt ſufficiens ad univerſale, ergo nec aptitudo dicta, illius enim convenientiæ eſt quaſi radix aptitudo prædeſcripta: Ergo multò magis illa ipſa aptitudo, non debet eſſe ſufficiens ad univerſale.

Probatur 2. Aptitudo proxima ad prædicari, non habetur nemine cogitante, proximè enim evadit natura prædicabilis, jam depurata à differentiis: Ergo nec prædicta aptitudo, quæ habetur nemine cogitante erit ſufficiens ad univerſale, ut ita proportionentur inter ſe, (cum nihil obſit) aptum eſſe, & aptum dici.

Probatur 3. Aptitudo univerſali formaliter debita, eſt illius differentialiter conſtitutiva, proindeque nulli alteri debita, jam autem aptitudo prædicta, convenit & ſingularibus, ut habeant ſimile ſibi ſingulare.

Dicendum 3. *Si nomine aptitudinis intelligas, potentiam quandam actuabilem per plures differentias, nemine cogitante condiſtinctam à ſingularibus & differentiis, talis aptitudo non datur nemine cogitante.* Ita Suar. d.6. Met. ſ.4. n.12.

Probatur 1. ex Suar. Aptitudo illa poſita à parte rei, in uno individuo, vel eſt exiſtens, vel non exiſtens; ſi non exiſtens, ergo nec eſt à parte rei; ſi exiſtens, ergo ſingularis & individua, conſequenter non dicit capacitatem ad plurificari.

Probatur 2. Non datur diſtinctio ex natura rei. Ergo nec potentia actuabilis nemine cogitante condiſtincta differentiis.

Probatur 3. Si daretur aptitudo, quæ eſſet potentia quædam actuabilis per plures differentias, illa aptitudo & eſſet idem realiter cum natura humana ſingulari, ut ſupponitur, & non eſſet idem, ut probatur: ſi enim eſſet idem realiter, cum natura humana ſingulari, etiam ſingularitas in ſenſu ſaltem reali, deberet dicere aptitudinem ad eſſe in multis; ſed non dicit, quia hoc ipſo non eſſet ſingularis. Sequela probatur à pari. Quia eſt idem animalitas cum rationalitate, verum eſt in homine, etiam animalitatem ratiocinari in ſenſu reali, ergò etiam ſi idem eſt realiter, ſingularitas & aptitudo, verum erit in ſenſu reali; ſingularitatem dicere aptitudinem ad plurificari. Quod totum in hoc fundatur, quia quando aliqua ſunt idem realiter cum excluſione virtualitatis, in ordine ad prædicata primò intentionalia, tunc quidquid convenit uni formalitati, debet convenire & alteri in ſenſu reali ſaltem.

Respondebis. Ex adjuncto convenire ſingularitati, ut ſit apta ineſſe multis.

Contra. Ei quod alicui eſt eſſentiale, nec ex adjuncto oppoſitum convenire poteſt, quia eſſentialia ſunt immutabilia: Ergo, cùm eſſentiale ſit ſingularitati, eſſe ſingulare, nec ex adjuncto poterit reddi non ſingularis, ſeu plurificabilis.

Objicitur 1. Quòd plura individua poſſint ſub eadem ſpecie multiplicari, non provenit hoc ab intellectu, ſed ab ipſa rei natura: Ergo & aptitudo eſſendi in multis, non provenit ab intellectu.

Respondetur. Conced. totum, & neg. hanc aptitudinem eſſe ſufficientem ad univerſale; unde etiam conſequentia procedit de aptitudine prima Concluſione expreſſa.

Objicitur 2. Quod eſt in multis, eſt aptum ineſſe multis, natura autem v. g. humana, eſt de facto in multis.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere de aptitudine admiſſa à nobis, ſed tanquam inſufficienti ad univerſale.

Objicitur 3. Si natura ante omnem operationem, non habet aptitudinem ad plurificari in multis, nec meâ cognitione eam habere poteſt.

Respondetur. Etiam hoc argumentum procedere, de aptitudine, de qua prima Concluſione aptitudinem autem tertio loco poſitam, poteſt habere à noſtra cognitione natura, quæ à parte rei nemine cogitante, præſtat fundamentum intellectui, ut illa natura ſic plurificata, cognoſcatur, ſine determinatione ad unum, adeoq; cum aptitudine.

Inferes. Aptitudinem tertia Concluſione expreſſam, eſſe aptitudinem exigitam ab univerſali formaliter. Ratio, quia univerſale debet eſſe aptum ineſſe multis, & cum hæc aptitudo non ſit ea, de qua Concluſione prima, debet eſſe ea, de qua Concluſione tertia, quæ enim alia?

DIFFICULTAS II.

Deciduntur quædam ad aptitudinem Naturæ univerſalis ſpectantia.

Assero 1. *Quod in recto aptitudo, iſta ſit ipſa natura, in obliquo autem dicit, non determinationem ad unum, ex ſuppoſita plurificatione.*

Ratio. Quia ita explicata aptitudine, Entia ſine neceſſitate non multiplicabuntur.

Assero 2. *Non ſolum aptitudinem, adeſſe in multis, ſed & ad exiſtere in multis, requiri ad rationem aptitudinis debitæ. univerſali formaliter.*

Ratio. Quia eſſentia & exiſtentia non diſtinguuntur, hinc data aptitudine ad eſſe in multis, debet dari & aptitudo ad exiſtere in multis. Cæterum per prius, dicit aptitudinem ad eſſendum in multis. Ratio, quia ipſum eſſe eſt prius, ipſo exiſtere.

Assero 3. *Illam ipſam aptitudinem negativam, à nobis admiſſam, eſſe aptitudinem univerſali debitam.*

Ratio. Quia aptitudo illa debet eſſe proportionata univerſali, non eſt autem proportionata, niſi aptitudo negativa, quia cum univerſale formaliter, præſcindat à differentiis, etiam aptitudo illius, debet præſcindere à differentiis, à quibus cùm non præſcindat niſi aptitudo negativa, illa nonniſi erit debita univerſali formaliter.

Assero 4. *Poſſe hanc ipſam negativam aptitudinem ſuo modo dici poſitivam.*

Ratio. Quia ipſa aptitudo negativa, in recto eſt ipſa natura humana, quæ eſt quid poſitivum.

Dices. Affirmationes priores ſunt negationibus, & ipſum eſſe, hoc eſt, prædicata poſitiva, priora ſunt ipſo non eſſe, hoc eſt prædicatis negativis. Hoc ſuppoſito. Conſideretur natura humana univerſaliſata, in eo ſtatu, in quo eſt prior, ex modo noſtro concipiendi omni negatione, certè hæc natura, in quantùm eſt prior omni negatione, erit diſtincta à natura divina, in hoc, quòd natura divina, ſit multiplicabilis, & non plurificabilis, univerſale autem & multiplicabile, & plurificabile; quòd ſi erit diſtincta tunc natura univerſalis, à natura divina, ergo diſtinguetur aptitudine, ad plurificari, ſupponeturque eam habere, ante omnem negationem.

Respondetur. Pro illo priori, non poſſe ſupponi naturam humanam univerſaliſatam, tamen diſcernetur à natura divina, ipſa connexione prædicatorum. Quia v. g. natura humana etiam ſine aptitudine conſiderata, dicit nexum, prædicatorum Animal Rationale, quem nexum non dicit Deus, nihilque vetat in aliquo ſtatu intentionali, conſiderari naturam, prout non dicentem diſtinctionem à natura divina, in aliquo prædicato, in quo cæteroqui nata eſt dicere diſtinctionem: & ita natura creata, pro illo priori, pro quo prius eſt eſſe naturam, tanquam quid univerſalius, & poſterius creatam, conſiderata natura creata, non dicit diſtinctionem à Deitate, à qua tamen nata eſt dicere diſtinctionem pro ſtatu reali.

Assero 5. *Hanc aptitudinem ad eſſendum in multis debere eſſe realem.*

Ratio. Tum quia non debet eſſe fictitia unitas univerſalis, nec fictitium univerſale, ergo nec aptitudo ad ineſſendum multis, debet eſſe fictitia. Tum quia, ſi ſufficeret aptitudo fictitia, etiam natura divina poſſet eſſe univerſale formaliter. Tum quia, ſi non requireretur aptitudo realis, ſed ſufficeret fictitia, ſufficeret etiam chimærica; non enim major eſt ratio unius quàm alterius. Hoc autem dici non poteſt, quia poſſet eſſe univerſale formaliter, id

quod

Digitized by Google

quod eſt contradictoriū univerſali formaliter, quia poſſet fieri v. g. ex ſingulari univerſale formaliter, quod ſingulare, eſt contradictorium univerſali formaliter, ſingulareq; dicens ineptitudinem ineſſendi multis, ſi univerſaliſaretur, diceret aptitudinem ineſſe multis.

DIFFICULTAS III.

De Prædicabilitate Univerſalis?

DUo hic ſpecialiùs inquirerentur; an prædicabilitas ſit eſſentia univerſalis? & an univerſale ſingulariſetur in prædicando? Ut utrumque decernatur.

PRÆMITTO 1. *Quod prædicabilitas, nihil aliud ſit ex modo noſtro concipiendi, niſi aptitudo quædam, & capacitas ad prædicari*, ſicut è contra prædicatio, eſt actuatio iſtius capacitatis & aptitudinis.

PRÆMITTO 2. *Prædicabilitatem quandam tenere ſe ex parte intellectus* potentis aliquid prædicare, poſſetq; hæc dici prædicabilitas activa, vel ſi mavis dicere prædicativitas; & alia prædicabilitas, tenet ſe ex parte objecti, potentis prædicari; poſſetque hæc dici prædicabilitas paſſiva, de qua hîc agetur.

PRÆMITTO 3. *Prædicabilitatem paſſivam, in re nihil aliud eſſe, quàm ipſam entitatem Objecti*, potentis aſſumi ad prædicationem. Hinc eadem prædicabilitas, cum univerſali natura, in re, eſt idem; quia in re, eſt ipſamet natura, quæ prout eſt unum aptum ineſſe multis, eſt univerſale formaliter, prout autem eſt apta prædicari de multis, dicit prædicabilitatem, conſequenter ſolis connotatis differunt.

PRÆMITTO 4. *In univerſalitate rationem prædicabilitatis, non eſſe rationem primariam.* Ratio, quia id quod fundatur in alio, non eſt in illo primarium, ſicut & riſibilitas fundata in rationalitate, non eſt primarium in homine, quod in hoc reſolvitur: quia illud in quo aliquid fundatur, debet eſſe radix ejusdem, adeoq; continere eminenter perfectionem illius fundati, & inſuper continere ſuam, prædicabilitas autem fundatur in ipſo Eſſe, prius enim eſt eſſe, poſtea dici, conſequenter prædicabilitas, non erit quid univerſale.

PRÆMITTO 5. ex Hurt. d. 3. Log. ſ. 1. *Actus intellectus dupliciter ſpectari poſſe.* 1. Ut reſpiciunt objectum, illudque denominant, unà cum potentiis, cognitio enim, & cognitum denominat, & cognoſcentem. 2. Ut ſe mutuo reſpiciunt actus, ſicut diſcurſus reſpicit judicium, judicium autem reſpicit ſimplicem apprehenſionem. Ex his duobus reſpectibus duæ conſequuntur denominationes, in caſu quo formatur univerſale; ex primo reſpectu: reſultat denominatio univerſalis, quia actus reſpicit objectum repræſentans communem rationem pluribus; ex ſecundo reſpectu, reſultat denominatio prædicabilis, verè enim illud objectum potens eſt prædicari, & actus prædicativus, reſpicit actum ponentem objectum, in ſtatu proximè prædicabilis.

Quod attinet ad hoc: an prædicabilitas ſit de Eſſentia univerſalis.

ASSERO 1. *Accepta prædicabilitas pro eo quod dicit in recto, eſt de Eſſentia univerſalis Metaphyſici.*

RATIO. Quia nihil eſt magis de eſſentia univerſalis Metaphyſici, quàm illius Entitas, prædicabilitas autem pro eo, quod dicit in recto, importat naturam, ut dictum.

ASSERO 2. *Accepta prædicabilitas pro formalitate conceptibili per modum capacitatis ad prædicari, non eſt de eſſentia univerſalis Metaphyſici.*

RATIO. Tum quia, quod non eſt de ratione definitiva alterius, nec eſt de eſſentia illius, definitio enim fit per Eſſentialia; jam autem per prædicabilitatem, non definitur univerſale Metaphyſicum. Tum quia dici, non eſt de Eſſentia eſſe, hoc ipſo enim non eſſet dici, ſed eſſe. Ergo & prædicabilitas non erit de eſſentia univerſalis Metaphyſici, utpote quæ eſt de linea dici. Tum quia Eſſentiâ non datur aliquid prius in univerſali Metaphyſico, nempe ipſum eſſe; non enim ideò eſt aliquid, quia dicitur, ſed ideò dicitur, quia eſt.

ASSERO 3. *Prædicabilitatem eſſe Paſſionem univerſalis Metaphyſici, ſi ſumatur pro prædicta capacitate.*

RATIO, quia convenit ſoli, & ſemper.

ASSERO 4. *Prædicabilitatem eſſe de eſſentia univerſalis Logici.*

RATIO. Tum quia univerſale Logicum, eſt unum aptum dici ſeu prædicari de multis, ut habetur l. Periherm. c. 5. proceditque aſſertum de ſic definito univerſali Logico; ſed prædicabilitas eſt eſſentia unius apti dici de multis, eſt enim ratio definitiva ejuſdem, ergo prædicabilitas eſt eſſentia univerſalis Logici. Tum quia nulla eſſet ratio conſtitutiva univerſalis Logici, ſi eſſentia illius non eſſet prædicabilitas. Tum quia, ſi de eſſentia univerſalis Logici, non eſſet prædicabilitas, ideò non eſſet, quia eſt proprietas univerſalis Metaphyſici, ſed hoc non obſtat, quia etiam riſibilitas eſt proprietas hominis, & tamen riſibili quà tali, riſibilitas eſt eſſentialis, univerſaliterque formæ, quæcunque etiam accidentariæ ſunt eſſentiales ſuis concretis, hoc ipſo enim jam non eſſet illud concretum, ſuntque definitivæ concreti illius, adeoque eſſentiales.

DICES 1. Quando concipitur natura ut communis pluribus, concipitur ut prædicabilis; ſed per notitiam abſtractivam, quæ eſt factiva univer-

verſalis, concipitur natura communis pluribus, ergo concipitur prædicabilis.

Respondetur. Quòd tunc concipiatur ut prædicabilis natura, hoc eſt apta prædicari, ſed non concipitur prædicabilis, hoc eſt definita per prædicabilitatem.

Dices 2. Præmiſſæ per ſeipſas immediatè determinant intellectum ad prædicandum: Ergo & conceptus concipiens univerſale, ſeu naturam convenientem pluribus, determinabit intellectum ad illud univerſale prædicandum.

Respondetur. Transeat totum, quia non infertur quòd prædicabilitas ſit de eſſentia univerſalis Metaphyſici. Deinde argumentum multum probat, quia probat actualem prædicationem, eſſe de eſſentia univerſalis Metaphyſici. Certè enim ita determinant intellectum præmiſſæ ad concluſionem, ut neceſſariò moveatur intellectus ad actualem concluſionis aſſenſum.

Dices 3. Per unum eundemq; actum natura fit univerſalis, & prædicabilis. Ergo prædicabilitas, eſt de eſſentia univerſalis.

Respondetur. Neg. Conſeq. quia per eandem actionem producitur hominis riſibilitas & rationalitas, & tamen riſibilitas, eſt nonniſi proprietas hominis, ſufficitq; dicere, quod prædicabilitas ſecundùm id quod dicit in recto, ſit de eſſentia univerſalis Metaphyſici.

Assero 5. *Prædicabilitatem, de qua hîc controvertitur, ſumi debere, pro prædicabilitate paſſiva*, ſupra explicata.

Ratio. Quia prædicabilitas, de qua hic agitur, eſt prædicabilitas tenens ſe à parte univerſalis, jam autem prædicabilitas activa, tenêt ſe potius à parte intellectus.

Quod attinet: An Vniverſale ſingulariſetur in prædicando? in hoc diviſi ſunt auctores, Scotus dicit ſingulariſari univerſale in prædicando, & cum eo Smigl. d. 4. ſ. 6. idque docent conſequenter ii, qui per actum confuſum, docent fieri univerſale, conſequenter per illos propoſitionis hujus: Petrus eſt animal, eſt ſenſus: Petrus eſt hoc animal. Alii cenſent, non ſingulariſari univerſale in prædicando, ſuntque diviſi, quia propoſitionis hujus: Petrus eſt animal; aliqui dicunt eſſe hunc ſenſum, Petrus eſt vel hoc, vel hoc animal. Aliqui hunc ponunt ſenſum. Petrus eſt vivens ſenſitivum. De quo

Assero 1. *Vniverſale non prædicari de ſuo inferiori, ut univerſale, neque ut ſingulare.*

Ratio. Ubi in prædicatione non noſcitur univerſale, ut univerſale, neque ſingulare ut ſingulare, in prædicatione, non prædicatur univerſale ut univerſale, neque ſingulare, ut ſingulare; cognitio enim illa ita reduplicativè noſcens objectum, (& non quidquam aliud, quid enim illud?) debet formaliſare prædicationem univerſalis ut univerſale, & ſingularis ut ſingulare; ſed in prædicatione univerſalis de inferiori, neque cognoſcitur, univerſale, ut univerſale, neq; ſingulare ut ſingulare. Ergo. Minor probatur experientiâ. Et certè non ex eo, quia repræſentatur natura præciſa à differentiis, præſentatur ut univerſalis: unde etiam poteſt præciſè repræſentari natura divina ſine perſonis, & tamen non præſentabitur tunc natura divina ut univerſalis, indubieq; de natura ſic ſpectata v. g. humana, poteſt prædicari univerſalitas, quod ipſum oſtendit, aliam eſſe formalitatem univerſalitatis reduplicativè ſumptæ, & aliam formalitatem naturæ ſecundùm ſe.

Assero 2. *Quando fit prædicatio univerſalis de ſuo inferiori, prædicari naturam ſecundùm ſe.*

Ratio. Tum quia ita voluit S. Th. op. 56. ubi ait, *Homo ſecundùm quod particularis, non prædicatur de Sorte, ſed ipſe terminus Homo, ſignificat naturam humanam, absque omni participatione, & particulari ratione. Ergo ſic prædicabit eam, non tamen univerſaliter*, intellige ut addunt Interpretes, non diſtributivè.

Assero 3. *Hoc ipſo quia prædicatur natura præciſa à differentiis, prædicatur univerſale.*

Ratio. Quia quando prædicatur unum aptum ineſſe multis, prædicatur univerſale; ſed quando prædicatur natura ſecundùm ſe præciſè à differentiis, prædicatur unum aptum ineſſe multis, ergo quando ſic ſumpta prædicatur natura, prædicatur univerſale.

Respondebis. Sufficit quòd hoc ſit prædicatum univerſale, quoad modum ſignificandi & æquivalenter.

Contra. Quia ſecundùm dicta ſupra, non ſolum ex modo ſignificandi, ſed revera in illo objecto prout repræſentato, nullæ ſunt differentiæ, æquè in prædicatione ac in abſtractione, ergo non tantum ex modo ſignificandi eſt illic univerſale: & non tantùm æquivalenter, ſed formaliter non habet differentias, cur ergo non dicemus prædicari univerſale?

Assero 4. *Quando prædicatur univerſale, non prædicari illud univerſaliter.*

Ratio. Quia prædicari univerſaliter, eſt prædicari diſtributivè, & explicabiliter, per deſcenſum, ita ut hæc propoſitio: Petrus eſt animal, explicetur: Petrus eſt, & hoc animal, & illud animal. Indubiè autem dictæ propoſitionis, non eſt hic ſenſus.

Assero 5. *Quamvis non prædicetur univerſale univerſaliter, non ſingulariſari tamen illud in prædicando.*

Ratio. Quia licèt, non prædicetur univerſale univerſaliter, prædicatur tamen natura ſecundùm ſe, ergo non ſingulariſata; non enim eſſet ſecundùm ſe ſpectabilis, ſi eſſet ſingulariſata.

Colliges. Non ſingulariſari univerſale in prædicando, ſed nec prædicari univerſaliter, aut ut univerſale, licèt prædicetur natura ſecundùm ſe, conſequenter hujus propoſitionis.

Homo

Digitized by Google

Homo eſt animal, non erit hic ſenſus, homo eſt aliquod animal, neque, quòd ſit, & hoc, & illud animal, neque, quòd ſit vel hoc vel illud animal, ſed quòd ſit vivens ſenſitivum.

Solvuntur Objectiones.

DICES 1. Quando determinatur natura ad particulare, jam non manet natura ſecundùm ſe; ſed in prædicatione actuali, determinatur natura ad particulare, ergo non manet ſecundùm ſe, ergo nec prædicatur ſecundùm ſe.

RESPONDETUR. Quando natura determinatur, determinatione primò intentionali ad particulare, non manet natura ſecundùm ſe, nam determinatio primò intentionalis, eſt determinatio ad ſtatum realem, & exiſtentiam, quæ eſt nonniſi particularium; ſi autem ſit determinatio ſecundò intentionalis, poteſt non determinari ad unum, quia ſecundæ intentiones, poſſunt verſari, etiam circa non determinata ad unum.

INSTABIS 1. Si vera eſt diſtinctio, ſequitur non eſſe identitatem prædicati cum ſubjecto, quia rationis intrinſecè particularis & ad differentiam determinatæ, non poteſt eſſe identitas, cum ratione indeterminata, & præciſa à differentiis.

RESPONDETUR. Quòd ſi ratio determinata, fundamentaliter dicat prædicata præſcindibilia à determinatione, poterit de illa verificari ratio indeterminata, conformis illi fundamento: cui enim bono eſſet illud fundamentum? conſequenter erit jam tunc identitas prædicati cum ſubjecto, cæteroqui non futura, ſi non adeſſet dictum fundamentum.

INSTABIS 2. Id debet prædicari quod ineſt, non ineſt autem animalitas præciſa. Ergo nec prædicari debet.

RESPONDETUR. Id quidem debet prædicari, quod ineſt, ſed non eo modo quo ineſt, adeoque non ſingulariſando prædicatum.

INSTABIS 3. Si non prædicatur id quod ineſt, eo modo quo ineſt, ergo modus dicendi, non ſequitur modum eſſendi. Modus enim eſſendi Petri, eſt particularis.

RESPONDETUR. Sufficere ut modus cognoſcendi, ſequatur modum eſſendi, vel Phyſicum, vel Metaphyſicum: ſequetur modus prædicandi modum eſſendi Phyſicum, quando de Petro particulariter animal dicetur; ſequetur modus dicendi, modum eſſendi Metaphyſicum, quando de Petro, prout dante fundamentum præciſionum, prædicabitur ratio præciſa.

INSTABIS 4. In propoſitione illa, Petrus eſt Homo, non prædicatur omnis Homo, ergo prædicatur aliquis Homo; ſunt enim hæc ſigna contradictoria.

RESPONDETUR. Natura ſecundùm ſe ſpectata importat ſola eſſentialia ſua prædicata, cum ergo omnis & aliquis, ſint accidentalia prædicata abſolvet ab illis, quamvis in ſtatu Phyſico, ab illis non abſolvat. Dixi quod abſolvat à contradictoriis accidentalibus, quia non abſtrahit à contradictoriis eſſentialibus. Hinc falſum eſt, quod Homo neq; ſit animal, neque non animal. Verum autem eſt hominem in ſtatu abſtractionis, neq; eſſe omnem, neq; aliquem, niſi nomine aliquis, uti velis etiam pro ſignificatione naturæ præciſæ ſumptæ. Quanquam immeritò aſſumitur, Ly Omnis & Aliquis eſſe contradictoria, cum Ly aliquis, ſine appoſita negatione poſſit eſſe non contradictorium. Hinc huic termino omnis, contradictorium eſt in præciſſa ratione termini, Non Omnis, verumq; eſt non omnem hominem prædicari de Petro, ſed inde non ſequetur aliquem hominem prædicari, quia in iſta contradictione præciſè terminorum, Aliquis, habet ſe per modum poſitivi, conſequenter ſicut non eſt licitum argumentari à non eſſe albi ad eſſe nigri, ita nec à Ly Non omnis, licitum erit argumentari ad Ly Aliquis. Dixi in iſta præciſè contradictione terminorum, non eſſe contradictoria Omnis & Aliquis, quia in propoſitionibus cum addito Non, contradictoria ſunt Omnis, & Aliquis non.

INSTABIS 5. Si quando dico Petrus eſt animal, ponitur animal præciſè ſecundùm ſe, ergo ſenſus erit, Petrus eſt animal præciſè ſecundùm ſe.

RESPONDETUR. Quando dicitur animal præciſè ſecundùm ſe ſpectatum prædicari, non dicitur, quòd hoc ipſum debeat prædicari, ſed nonniſi modus oſtenditur quo debeat prædicari, nempe importando ſola eſſentialia prædicata.

DICES 2. In hac propoſitione: Petrus eſt Homo, vel prædicatur ſola natura de Petro, vel aliquid illius, ſi aliquid ergo ſingulariſatur; ſi autem tota natura prædicatur, falſa erit prædicatio, certè enim Petrus, non eſt tota natura.

RESPONDETUR. Tota natura humana prædicatur de Petro, ſecundùm rationem communem ſpectata ſeu Metaphyſicè, ſed non tota Phyſicè, quia non ſecundùm omnes rationes individuales, quæ illi in, & pro ſtatu Phyſico conveniunt.

DICES 3. Si non ſingulariſatur univerſale in prædicando, ergo unum & idem de realiter diſtinctis prædicari poteſt, hoc eſt una ratio hominis abſtracta.

RESPONDETUR. Unum & idem ſecundùm rationem communem, & Metaphyſicam, de realiter diſtinctis prædicari poteſt, ſi enim ratio communis de diſtinctis realiter dici non poſſet, hoc ipſo non eſſet ratio communis, licèt unum & idem Phyſicè de realiter diſtinctis dici non poſſit; quia ſi verificaretur prædicatio unius realiter, de diſtinctis realiter, auferretur illorum diſtinctio realis.

Dices 4. Prædicari de alio nihil aliud eſt, quàm unire prædicatum cum ſubjecto, atque ita uniendo prædicatum univerſale, ſubjecto particulari, unirentur plures naturæ, quod eſt abſurdum.

Respondetur. Cum per nos univerſale, non ſint plures naturæ, uniri illud particulari, non eſt uniri plures naturas.

Dices 5. Univerſale nihil aliud eſt per nos, niſi natura abſtracta à differentiis; illic prædicatur talis natura, ergo prædicatur univerſale.

Respondetur. Concedend. totum, non nego enim, ſpecificativè acceptum univerſale prædicari, ſed nego prædicari quâ univerſale reduplicativè acceptum.

Instabis. Si univerſale quâ univerſale non prædicatur, non eſſet univerſale prædicabile, tanquam univerſale, ſed hoc eſt abſurdum, quia paſſio univerſalis, non eſſet prædicabilitas.

Respondetur. Paſſio, univerſalis eſt prædicabilitas, ſed non eſt paſſio, prædicabilitas, quâ univerſale eſt.

DISPUTATIO IV.

De Univerſalibus in particulari.

Porphyrius Apoſtata ſcripſit introductionem in Philoſophiam, quæ continet cognitionem Univerſalium in particulari, de quibus *ſit*

QUÆSTIO I.

De Numero Prædicabilium.

NUmerantur ordinariè quinque Univerſalia, Genus, Species, Differentia, Proprium & Accidens.

Dicendum 1. *Si velis Ly prædicabile, impoſitum eſſe nonniſi ad ſignificanda prædicata eſſentialia & quidditativa, duo tantum ſunt prædicabilia*, hoc eſt genus, & ſpecies.

Probatur 1. Quia nonniſi per genus & ſpeciem reſpondetur ad interrogationem quid eſt? prædicata autem quidditativa iſta dicuntur quibus ſatisfit interrogationi, quid eſt? & ita ſi quæratur quid eſt Petrus? & reſpondeatur eſt animal, erit reſponſio per prædicatum quidditativum; hoc eſt per genus; quod ſi iterum quæratur, quid eſt Petrus? & reſpondeatur homo, erit reſponſio per prædicatum quidditativum hoc eſt per ſpeciem.

Probatur 2. Quia per ly Quid, intelligitur id cui advenire intelliguntur reliqua: jam autem generi advenit differentia, & ſpeciei, advenit accidens & proprium.

Probatur 3. Quia non poteſt oſtendi, cuinam conveniat, Quid, aut cui convenire poſſit præter Genus & Differentiam?

Dicendum eſt 2. *Hoc nomen Prædicabile, non eſt impoſitum ad ſignificanda ſola prædicata Quidditativa.*

Probatur 1. Quia in quæſtione de voce, cum pluribus loquendum; communis autem ſententia ly prædicabile, non ad ſola quidditativa prædicata reſtringit.

Probatur 2. Ideò Genus & Species ſunt univerſalia prædicabilia, quia ab inferioribus per actum præſcindentem vel confuſum abſtrahi poſſunt, ſed idem fieri poteſt cum Differentia, Proprio, Accidente. Ergo & hæc poſſunt eſſe univerſalia Prædicabilia.

Probatur 3. Quia nulla neceſſitas eſt reſtringendi nomen hoc Prædicabile, nonniſi ad prædicata quidditativa; ſicut nulla eſt neceſſitas reſtringendi nomen Animal nonniſi ad hominem.

Dicendum eſt 3. *Hoc nomen Prædicabile, impoſitum eſſe ad ſignificanda tam Prædicata quidditativa, quàm ad Prædicata in Quale*, conſequenter quinque eſſe Prædicabilia.

Probari ſolet 1. Omne quod dicitur de alio, vel dicitur in Quid, vel in Quale; ſi in Quid, tunc dicitur vel in Quid de pluribus differentibus ſpecie & numero, & ſic eſt Genus; vel de pluribus differentibus numero & ſic eſt Species; ſi autem dicitur in Quale, vel dicitur in Quale eſſentiale, & ſic eſt Differentia; vel in Quale convertibile, & ſic eſt Proprium; vel in Quale non convertibile, & ſic eſt Accidens.

Probat 2. Suarez. Quidquid eſt in multis, vel eſt in illis tanquam aliquid eſſentiale, vel tanquam aliquid accidentale; ſi eſt tanquam eſſentiale, habetque ſe per modum partis materialis, & illud erit Genus; ſi verò ſe habet tanquam pars determinans, erit Differentia; ſi autem tanquam totum eſſentiale erit Species. Porrò quod ineſt accidentaliter pluribus, vel eſt

tale

Digitized by Google

tale quod neceſſariò ab eſſentia promanat, & erit Proprium; vel eſt quod ab extrinſeco provenit, eſtque ipſum extrinſecum, & hoc eſt Accidens. Idem ſic proponi poteſt: quidquid prædicatur de alio vel prædicatur in Quid, vel in Quale, ſi prædicatur in Quid tanquam tota eſſentia, hoc erit ſpecies; ſi prædicatur in Quid, tanquam pars materialis, hoc erit Genus; quod ſi prædicetur in Quale, vel prædicabitur in Quale eſſentiale, & erit Differentia; vel in Quale neceſſariò fluens ab eſſentia, & erit Proprium; vel in Quale ab extrinſeco, & hoc erit Accidens.

Respondebis 1. ex Averſa. etiam ſpeciem eſſe partem materialem; nam ab hæcceitatibus determinatur; Ergo non rectè ſequitur, Genus à ſpecie diſtingui, quia Genus habet ſe per modum partis materialis.

Contra eſt: quia hic agitur de Determinativo faciente ſpecie differre, quod non faciunt individuationes. Hinc à poſteriori, non eſſe prædicatum Quidditativum hæcceitates, vel exinde colligitur; ſi enim quæratur, quid eſt homo? bene ad interrogationem Quid? reſpondetur, per prædicatum quidditativum, eſt animal: ad interrogationem autem, Quis eſt hic homo? non reſpondetur per animal, ſed eſt Petrus, Paulus &c. ubi ut vides, per Petrum, non reſpondetur ad interrogationem Quid eſt? ſed ad interrogationem Quis eſt?

Respondebis 2. Etiam Differentiam eſſe partem materialem; eſt enim v.g. animatum determinabile per rationale; item Differentia Generica, cum Genere ſubalterno, eſt eadem entitativè, ſi ergo Genus ſubalternum contrahetur, contrahi debebit & ipſa Differentia.

Contra eſt. Concedo quod Differentia, in quantum eſt ulterius perfectibilis, tranſeat in conditionem Generis ſubalterni, nec ſic ſumitur quando prædicatur ut Differentia, ſed ſumitur, quà facit differre.

Respondebis 3. cum Arriaga. Proprium & Accidens ſolum differre materialiter; quia differunt ſolùm neceſſitate & contingentia, quę differentiæ non ſpectant ad Logicam.

Contra eſt; non tantùm eſſe hic differentiam, ſecundùm neceſſitatem & contingentiam; ſed etiam eſſe differentiam ex modo prædicandi eſſentialiter, quomodo prędicatur Proprium; & ex modo prædicandi contingenter, ſicut prædicatur Accidens. Quod autem hi modi prædicandi differant, colligit ex eo Oviedo, quia ſi eſſentialiter differunt neceſſarium & contingens, different etiam modi prædicandi; & ſi ratio partis materialis & formalis, diſtinguit prædicabile Generis & Differentiæ, diſtinguere etiam poterit, ratio neceſſarii & contingentis.

Probatur 3. Quia ex quinque enumeratis, nullum eſt quod deficiat in formalitate prædicabilis, quod enim? ex altera parte nulla oſtendi poterit ratio, præter adlatas, cui competat eſſe univerſale prædicabile.

Rationes pro Prædicabilium numero minuendo.

Objicit 1. P. Venceslaus Darowski. Tantùm ſunt duo prædicabilia per modum ſuperioris de inferiori. Ergo tantum duo univerſalia. Antecedens probatur. Quidquid prædicatur per modum ſuperioris, vel de pluribus ſpecie prædicatur, & erit Genus; vel de pluribus numero, & erit Species.

Respondetur. Neg. Anteced. Probatio oſtendit, quod ea quæ prædicantur in Quid, & tanquam aliquid eſſentiale, ſint nonniſi duo: ſed non ait de Prædicabilibus in Quale.

Objicit 2. Differentiam, non eſt neceſſe prædicari de pluribus inferioribus; nam ſuppoſito, quòd Angeli omnes ſint immultiplicabiles numero, habebunt differentiam, & tamen illa de pluribus dici non poterit. Riſibile item, reſpectu hominis ut ſic, eſt Proprium, & tamen de illo non prædicatur, ut ſuperius; denique Accidens ut Accidens, non poſcit niſi abeſſe & adeſſe, prædicari autem, illi non magis convenit, quam ſubſtantiæ, quæ tamen non ponitur pro ſexto prædicabili.

Respondetur. Si Angeli ſint immultiplicabiles numero, differentia uniuscujusque prædicabitur de illo, ſed non tanquam quid univerſale. Riſibile item quamvis non prædicetur tanquam quid univerſale, de homine ut ſic, habet tamen alia ſua inferiora, de quibus prædicatur tanquam quid univerſale. Accidens item phyſicè ſpectatum, poſcit nonniſi abeſſe vel adeſſe, ſed Logicè ſpectatum, poſcit prædicari.

Objicit 3. Tot ſunt univerſalia, quot unitates univocæ, unientes plura univocata; hæ tantum duæ, quia & oppoſitæ eis pluralitates tantum ſunt duæ, nempe pluralitas invehens ſolam numericam alietatem, vel pluralitas invehens etiam ſpecificam differentiam.

Respondetur. Tot ſunt univerſalia quot unitates univocæ, non tantùm eſſentialiter & in Quid prædicabiles, ſed etiam prædicabiles accidentaliter, vel in quale, hæ autem ſunt plures.

Objicit 4. Poteſt revocari ad Genus generaliſſimum, Genus ſubalternum; Ergo & ſpecies infima, poterit revocari ad ſpeciem ſubalternam; ſed ſpecies ſubalterna conſtituit idem prædicabile cum Genere, Ergo & ſpecies infima.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia tam Genus ſubalternum, reſpectu Generis generaliſſimi, quàm Species ſubalterna, reſpectu Generis, eundem modum prædicandi habent; nec mirum eſt ſi ad ſe revocentur: omnia enim hæc dicuntur in Quid, & exprimunt partem materialem: jam verò ſpecies infima, non habet eundem modum prædicandi cum Genere; dicitur

Digitized by Google

citur enim Species, in Quid totale, non dicitur Genus; ſi non dicitur Genus in Quid totale, non poterit ad illud revocari Species, quæ dicitur in Quid totale.

Instabis. Ergo ſaltem cùm Genus & Differentia contineantur in Specie, non conſtituent ab illa diverſum Prædicabile.

Respondetur. Genus & Differentia continentur in Specie, non in Genere Prædicabilis, ſed tanquam partes in toto, ſi autem non continentur Genus & Differentiæ in Specie, in ratione ſeu modo Prædicabilitatis, poterunt adhuc conſtituere diverſum Prædicabile.

Objicitur 5. Omne Accidens, vel eſt Genus, vel Species; Ergo inutiliter ponuntur quinque Prædicabilia.

Respondetur. Accidens eſſe Genus vel ſpeciem, reſpectu propriorum inferiorum; & ita Accidens, eſt Genus ad albedinem, nigredinem; Albedo autem eſt ſpecies; ſed ſi comparentur ad ſubjecta, v.g. ad lignum, aquam, pomum &c. quibus ſubjectis inſunt accidentia, reſpectu eorum accidens, non eſt Genus, neque Species, ſed formaliſſimè Accidens.

Objicitur 6. Poteſt hæc tota diviſio ad bimembrem reduci, ut ſi dicatur Prædicabile, aliud eſt eſſentialiter, aliud accidentaliter.

Respondetur. Si tradita fuiſſet diviſio, per ſolas rationes generales & immediatas, ita univerſale dividi debuiſſet ut vult objectio; ſed hîc agitur non ſolum de diviſione prædicabilium immediata, ſed de diviſione abſoluta prædicabilium; diviſio eſt mediata nihilominus talis, ut non ſint plura, præter hæc Prædicabilia.

Objicitur 7. Auctoritas Ariſtotelis.

1. Auctoritas eſt ex 1. Top. cap. 4. Ubi Ariſtot. numerat tantùm quatuor Prædicabilia.

Respondetur. Ariſtotelem ibi numerare hæc prædicabilia, quæ ſolent adhiberi in Problematis; Hoc eſt Genus, Proprium, Accidens, & Differentiam, quam ibi nomine Termini intelligit, Speciem omittit, quia illa in Problemate ſubjecti ut plurimum locum habet.

2. Auctoritas eſt ex cap. 2. de Antepræ dicamentis. Ubi Ens univerſale, dicit Prædicabile in Quid, Prædicabile autem in Quid, non eſt niſi Genus & Species.

Respondetur. Ariſtoteles ibi accipit ens univerſale, pro eo quod ponitur in recta linea prædicamentali; hoc autem concedo, non eſſe niſi, Genus & Speciem, cum Differentiæ ad latera ponantur.

3. Auctoritas eſt ex cap. de Subſtantia, ubi tria tantum prædicata univoca, adeoq; univerſalia agnoſcit.

Respondetur. Ariſtot. illic agere de univocis eſſentialibus, quæ ſunt tria Genus, Differentia, Species.

Eſt & alia quaſi negativa Auctoritas. Quia tot ſunt Prædicabilia univerſaliter, quot ſunt ea, quæ Ariſtoteles oppoſuit idæis Platonicis: his autem oppoſuit nonniſi Genus & Speciem.

Respondetur. Negando quod ea ſolum ſunt univerſalia, quæ oppoſuit idæis Platonicis Ariſtot. nec erat neceſſe ut opponeret plura; quia fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora.

Rationes pro pluralitate Prædicabilium.

Objicitur 1. Prædicamenta ſunt decem, Ergo & Prædicabilia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia aliunde ſumitur numerus Prædicabilium, aliunde Prædicamentorum; numerus enim Prædicamenrorum, ſumitur ex modo eſſendi; numerus autem Prædicabilium, ſumitur ex modo ineſſendi. Porrò modus ineſſendi eſt, qui explicatur per ipſam copulam, in Propoſitione. Modus autem eſſendi, explicatur per ipſum Prædicatum v. g. in hac Propoſitione: Homo eſt quantus, ſignificatur per prædicatum, quod eſt quantitas, ſignificaturque per hoc Prædicatum modus eſſendi, qui eſt quantitas, adeoque ſignificatur Prædicamentum. Si autem quæratur, Quomodo homo ſit Quantus? reſpondebitur, Homo eſt accidentaliter Quantus; ſignificabiturque modus, quo illi ineſt quantitas, nempe quod illi accidat. Quodſi non ex eodem principio, ſumitur numerus Prædicamentorum, & Prædicabilium, quantumvis erunt Prædicamenta decem, non erit neceſſe Prædicabilia eſſe decem; ſupponitur enim, Modos eſſendi rerum, eſſe decem; aut enim eſt ſubſtantia aut Quantitas &c. Modi autem ſunt quinque ineſſendi; quia quod ineſt, vel ineſt per modum partis materialis, & erit Genus; vel ineſt per modum formalis determinativi & erit Differentia, &c.

Instabis. Non eſſe rationem, cur numerus Prædicamentorum ſumatur ex modis eſſendi. Prædicabilium autem ex modis ineſſendi.

Respondetur. Hanc eſſe rationem, quia Prædicabilia non attendunt ad rem quæ prædicatur, ſed ſolùm ad modum prædicandi, qui eſt quinarius, tamque verè ut Species prædicatur albedo de hac albedine, quam verè prædicatur homo de Petro, licèt illa ſit Accidens, hic ſubſtantia. Jam verò Prædicamentum ad ipſas res attendit; unde vocatur ſeries rerum certo ordine diſpoſitarum.

Objicitur 2. Videtur hic numerus merè eſſe factus ex placito Philoſophorum, cur ergo augeri non poterit?

Respondetur. Hanc rationem probare, quòd etiam diminui poſſit. Quod autem non ad placitum ſit hic numerus, exinde deducitur; quia non ad placitum eſt, quod omne quod prædicatur, prædicetur in Quid, aut in Quale, ſi in Quid &c. reaſſumatur ratio ſupra dicta.

Obji-

Objicitur 3. Multa poſſe oſtendi, quæ prædicantur univerſaliter, & tamen non revocantur ad quinque prædicta.

Respondetur. Omnia revocari poſſe: Ens enim revocari poteſt ad Genus, quando dicitur eſſentialiter incompletè, licet deficiat à ratione generis in univocatione. Unum revocari poteſt ad Proprium. Subſiſtentia, Perſona, Unio, ſi ſunt modi, poſſunt revocari ad Prædicabile Accidentis; nam etiam aliquid ſubſtantiale, poteſt prædicationem habere Accidentis: ut cum dico: Animal eſt homo; prædicatio eſt Accidentis, licèt homo ſit ſubſtantia, non Accidens. Iſtæ propoſitiones: Chriſtus eſt homo, & Chriſtus eſt Deus, prior revocabitur ad prædicationem ſpeciei, de individuo; poſterior revocari ſolet ad prædicationem Accidentis; naturæ enim humanæ, non eſt eſſentiale terminari à perſona divina, quanquam alii ponunt pro dictis propoſitionibus, ſextum Prædicabile, quod vocant Aſſumptivum. Definitio autem dum prædicatur in quantum dicit Genus, revocabitur ad Prædicabile Generis; in quantùm autem dicit Differentiam, revocabitur ad Prædicabile Differentiæ, ut vult Arriaga; quanquam poſſet dici, quod prædicabile Definitionis revocetur ad Speciem, à qua vix diſtinguitur ratione.

QUÆSTIO II.

De Genere.

INquiremus imprimis de definitione Generis, poſtea ad alia delabemur.

DIFFICULTAS I.

An & quomodo Genus definiatur?

LY Genus tripliciter ſumitur. I. Pro collectione plurium ab eadem origine proficiſcentium, ut Genus v. g. Græcorum. II. Accipitur Genus, pro Capite, à quo eſt hæc collectio; ut cum dicimus, Caſimirus Rex eſt Jagello genere. III. Translatè, pro univerſali, quod ſit veluti origo & principium ſpecierum. Unde & Porphyrius dicit, Genus eſt id in quo ſpecies cognationem habent. De tali ſumpto genere.

Dicendum eſt 1. *Quod definiri poſſit.*

Probatur 1. Quia nihil vetat.

Probatur 2. Quia de facto definitur, à facto autem ad potentiam, tenet illatio.

Probatur 3. Quia ſic ſumpti Generis, datur Genus & Differentia, Ergo & definibilitas.

Objicitur 1. Si Genus poſſet definiri, definiretur per Genus; per Genus non poteſt definiri, quia jam daretur generis genus, dareturq; proceſſus in infinitum in generibus.

Respondetur. Iſtius generis quod hîc definitur, dari genus, nempe univerſale. cujus ipſius generis quod eſt univerſale, non datur jam Genus, in illo ordine ſuperius; ſi autem agatur de Generibus in alio Ordine, etiam in his non dabitur proceſſus in infinitum, ſed devenietur ad Ens latiſſimè.

Instabis. Si Genus definiretur per Univerſale tanquam per quid ſuperius, poſſet dici de illo Univerſali, quod contineatur ſub prima ſpecie Prædicabilium; poſſetq; de illo dici, Univerſale eſt Genus, conſequenter & contineretur ſub Genere, & contineret Genus.

Respondetur. Concedendo, hanc Prædicationem eſſe bonam, ſi dicatur, Univerſale eſt Genus; bonam etiam hanc Prædicationem, Genus eſt Univerſale. Sed in priori, prædicatur de Univerſali ratio Generis accidentaliter; accidit enim Univerſali eſſe Genus, cùm poſſit eſſe Species: in poſteriori autem, eſt prædicatio quidditativa; de eſſentia enim Generis eſt, ut ſit Univerſale. Deinde diverſo reſpectu ab Univerſali continetur Genus, tunc cum Genus, induit rationem ſpeciei, diverſo reſpectu Univerſale continetur à Genere, in quantum verum eſt dicere. Univerſale eſt Genus.

Objicitur 2. Si Genus poſſet definiri, eſſet Species; haberet enim Genus & Differentiam; ſed Genus non eſt ſpecies.

Respondetur. Diverſo reſpectu Genus poteſt eſſe Genus, reſpectu ſuorum inferiorum, ſi de illis modo ſibi debito dicatur; diverſo autem reſpectu erit Species; in quantum habet Genus & Differentiam.

Objicitur 3. Si poſſet definiri Genus, vel definiretur ut Genus, vel ut Species; ſi definitur ut Species, hoc ipſo non definitur ut Genus; ſi autem definitur ut Genus, hoc ipſo definiri non poteſt, non poſſet enim habere Genus & Differentiam, cum hæc ipſa Speciem conſtituant.

Respondetur. Si quæratur de ratione quæ definitur, illa erit Genus. Si quæratur de ratione ſub qua definitur, erit ratio Speciei.

Dicendum eſt 2. *Rectè ita definiri Genus: Eſt id quod de pluribus ſpecie vel numero differentibus in eo quod quid prædicatur.* Per particulam Id, intellige ly univerſale, eſtq; hoc pro Genere. Reliqua ſunt loco differentiæ.

Probatur 1. Bonitas definitionis, auctoritate Ariſtotelis 1. Top. cap. 4. & 5. Metaph. cap. 28. textu 33.

Probatur 2. Quia hæc definitio convenit omni, ſoli, & ſemper.

Probatur 3. Quia poſſibilis eſt talis Prædicabilitas; ex altera parte neceſſario illa erit genus, quia Specie non eſt quid ſuperius niſi Genus, quod ipſum ſi quidditativè dicatur de individuo, idque incompletè, non erit niſi Genus; Species enim completè dicitur.

Obji-

Digitized by Google

citur enim Species, in Quid totale, non dicitur Genus; ſi non dicitur Genus in Quid totale, non poterit ad illud revocari Species, quæ dicitur in Quid totale.

Instabis. Ergo ſaltem cùm Genus & Differentia contineantur in Specie, non conſtituent ab illa diverſum Prædicabile.

Respondetur. Genus & Differentia continentur in Specie, non in Genere Prædicabilis, ſed tanquam partes in toto, ſi autem non continentur Genus & Differentiæ in Specie, in ratione ſeu modo Prædicabilitatis, poterunt adhuc conſtituere diverſum Prædicabile.

Objicitur 5. Omne Accidens, vel eſt Genus, vel Species; Ergo inutiliter ponuntur quinque Prædicabilia.

Respondetur. Accidens eſſe Genus vel ſpeciem, reſpectu propriorum inferiorum; & ita Accidens, eſt Genus ad albedinem, nigredinem; Albedo autem eſt ſpecies; ſed ſi comparentur ad ſubjecta, v.g. ad lignum, aquam, pomum &c. quibus ſubjectis inſunt accidentia, reſpectu eorum accidens, non eſt Genus, neque Species, ſed formaliſſimè Accidens.

Objicitur 6. Poteſt hæc tota diviſio ad bimembrem reduci, ut ſi dicatur Prædicabile, aliud eſt eſſentialiter, aliud accidentaliter.

Respondetur. Si tradita fuiſſet diviſio, per ſolas rationes generales & immediatas, ita univerſale dividi debuiſſet ut vult objectio; ſed hîc agitur non ſolum de diviſione prædicabilium immediata, ſed de diviſione abſoluta prædicabilium; diviſio eſt mediata nihilominus talis, ut non ſint plura, præter hæc Prædicabilia.

Objicitur 7. Auctoritas Ariſtotelis.

1. Auctoritas eſt ex 1. Top. cap. 4. Ubi Ariſtot. numerat tantùm quatuor Prædicabilia.

Respondetur. Ariſtotelem ibi numerare hæc prædicabilia, quæ ſolent adhiberi in Problematis; Hoc eſt Genus, Proprium, Accidens, & Differentiam, quam ibi nomine Termini intelligit, Speciem omittit, quia illa in Problemate ſubjecti ut plurimum locum habet.

2. Auctoritas eſt ex cap. 2. de Anteprædicamentis. Ubi Ens univerſale, dicit Prædicabile in Quid, Prædicabile autem in Quid, non eſt niſi Genus & Species.

Respondetur. Ariſtoteles ibi accipit ens univerſale, pro eo quod ponitur in recta linea prædicamentali; hoc autem concedo, non eſſe niſi, Genus & Speciem, cum Differentiæ ad latera ponantur.

3. Auctoritas eſt ex cap. de Subſtantia, ubi tria tantum prædicata univoca, adeoq; univerſalia agnoſcit.

Respondetur. Ariſtot. illic agere de univocis eſſentialibus, quæ ſunt tria Genus, Differentia, Species.

Eſt & alia quaſi negativa Auctoritas. Quia tot ſunt Prædicabilia univerſaliter, quot ſunt ea, quæ Ariſtoteles oppoſuit idæis Platonicis: his autem oppoſuit nonniſi Genus & Speciem.

Respondetur. Negando quod ea ſolum ſunt univerſalia, quæ oppoſuit idæis Platonicis Ariſtot. nec erat neceſſe ut opponeret plura; quia fruſtra fit per plura, quod poteſt fieri per pauciora.

Rationes pro pluralitate Prædicabilium.

Objicitur 1. Prædicamenta ſunt decem, Ergo & Prædicabilia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe; quia aliunde ſumitur numerus Prædicabilium, aliunde Prædicamentorum; numerus enim Prædicamentorum, ſumitur ex modo eſſendi; numerus autem Prædicabilium, ſumitur ex modo ineſſendi. Porrò modus ineſſendi eſt, qui explicatur per ipſam copulam, in Propoſitione. Modus autem eſſendi, explicatur per ipſum Prædicatum v. g. in hac Propoſitione: Homo eſt quantus, ſignificatur per prædicatum, quod eſt quantitas, ſignificaturque per hoc Prædicatum modus eſſendi, qui eſt quantitas, adeoque ſignificatur Prædicamentum. Si autem quæratur, Quomodo homo ſit Quantus? reſpondebitur, Homo eſt accidentaliter Quantus; ſignificabiturque modus, quo illi ineſt quantitas, nempe quod illi accidat. Quodſi non ex eodem principio, ſumitur numerus Prædicamentorum, & Prædicabilium, quantumvis erunt Prædicamenta decem, non erit neceſſe Prædicabilia eſſe decem; ſupponitur enim, Modos eſſendi rerum, eſſe decem; aut enim eſt ſubſtantia aut Quantitas &c. Modi autem ſunt quinque ineſſendi; quia quod ineſt, vel ineſt per modum partis materialis, & erit Genus; vel ineſt per modum formalis determinativi & erit Differentia, &c.

Instabis. Non eſſe rationem, cur numerus Prædicamentorum ſumatur ex modis eſſendi. Prædicabilium autem ex modis ineſſendi.

Respondetur. Hanc eſſe rationem, quia Prædicabilia non attendunt ad rem quæ prædicatur, ſed ſolùm ad modum prædicandi, qui eſt quinarius, tamque verè ut Species prædicatur albedo de hac albedine, quam verè prædicatur homo de Petro, licèt illa ſit Accidens, hic ſubſtantia. Jam verò Prædicamentum ad ipſas res attendit; unde vocatur ſeries rerum certo ordine diſpoſitarum.

Objicitur 2. Videtur hic numerus merè eſſe factus ex placito Philoſophorum, cur ergo augeri non poterit?

Respondetur. Hanc rationem probare, quòd etiam diminui poſſit. Quod autem non ad placitum ſit hic numerus, exinde deducitur; quia non ad placitum eſt, quod omne quod prædicatur, prædicetur in Quid, aut in Quale, ſi in Quid &c. reaſſumatur ratio ſupra dicta.

Obji-

Digitized by Google

Objicitur 3. Multa poſſe oſtendi, quæ prædicantur univerſaliter, & tamen non revocantur ad quinque prædicta.

Respondetur. Omnia revocari poſſe: Ens enim revocari poteſt ad Genus, quando dicitur eſſentialiter incompletè, licet d..ciat à ratione generis in univocatione. Unum revocari poteſt ad Proprium. Subſiſtentia, Perſona, Unio, ſi ſunt modi, poſſunt revocari ad Prædicabile Accidentis; nam etiam aliquid ſubſtantiale, poteſt prædicationem habere Accidentis: ut cum dico: Animal eſt homo; prædicatio eſt Accidentis, licèt homo ſit ſubſtantia, non Accidens. Iſtæ propoſitiones: Chriſtus eſt homo, & Chriſtus eſt Deus, prior revocabitur ad prædicationem ſpeciei, de individuo; poſterior revocari ſolet ad prædicationem Accidentis; naturæ enim humanæ, non eſt eſſentiale terminari à perſona divina, quanquam alii ponunt pro dictis propoſitionibus, ſextum Prædicabile, quod vocant Aſſumptivum. Definitio autem dum prædicatur in quantum dicit Genus, revocabitur ad Prædicabile Generis; in quantùm autem dicit Differentiam, revocabitur ad Prædicabile Differentiæ, ut vult Arriaga; quanquam poſſet dici, quod prædicabile Definitionis revocetur ad Speciem, à qua vix diſtinguitur ratione.

QUÆSTIO II.

De Genere.

INquiremus imprimis de definitione Generis, poſtea ad alia delabemur.

DIFFICULTAS I.

An & quomodo Genus definiatur?

LY Genus tripliciter ſumitur. I. Pro collectione plurium ab eadem origine proficiſcentium, ut Genus v. g. Græcorum. II. Accipitur Genus, pro Capite, à quo eſt hæc collectio; ut cum dicimus, Caſimirus Rex eſt Jagello genere. III. Translatè, pro univerſali, quod ſit veluti origo & principium ſpecierum. Unde & Porphyrius dicit, Genus eſt id in quo ſpecies cognationem habent. De tali ſumpto genere.

Dicendum eſt 1. *Quod definiri poſſit.*

Probatur 1. Quia nihil vetat.

Probatur 2. Quia de facto definitur, à facto autem ad potentiam, tenet illatio.

Probatur 3. Quia ſic ſumpti Generis, datur Genus & Differentia, Ergo & definibilitas.

Objicitur 1. Si Genus poſſet definiri, definiretur per Genus; per Genus non poteſt definiri, quia jam daretur generis genus, dareturq; proceſſus in infinitum in generibus.

Respondetur. Iſtius generis quod hîc definitur, dari genus, nempe univerſale, cujus ipſius generis quod eſt univerſale, non datur jam Genus, in illo ordine ſuperius; ſi autem agatur de Generibus in alio Ordine, etiam in his non dabitur proceſſus in infinitum, ſed devenietur ad Ens latiſſimè.

Instabis. Si Genus definiretur per Univerſale tanquam per quid ſuperius, poſſet dici de illo Univerſali, quod contineatur ſub prima ſpecie Prædicabilium; poſſetq; de illo dici, Univerſale eſt Genus, conſequenter & contineretur ſub Genere, & contineret Genus.

Respondetur. Concedendo, hanc Prædicationem eſſe bonam, ſi dicatur, Univerſale eſt Genus; bonam etiam hanc Prædicationem, Genus eſt Univerſale. Sed in priori, prædicatur de Univerſali ratio Generis accidentaliter; accidit enim Univerſali eſſe Genus, cùm poſſit eſſe Species: in poſteriori autem, eſt prædicatio quidditativa; de eſſentia enim Generis eſt, ut ſit Univerſale. Deinde diverſo reſpectu ab Univerſali continetur Genus, tunc cum Genus, induit rationem ſpeciei, diverſo reſpectu Univerſale continetur à Genere, in quantum verum eſt dicere. Univerſale eſt Genus.

Objicitur 2. Si Genus poſſet definiri, eſſet Species; haberet enim Genus & Differentiam; ſed Genus non eſt ſpecies.

Respondetur. Diverſo reſpectu Genus poteſt eſſe Genus, reſpectu ſuorum inferiorum, ſi de illis modo ſibi debito dicatur; diverſo autem reſpectu erit Species; in quantum habet Genus & Differentiam.

Objicitur 3. Si poſſet definiri Genus, vel definiretur ut Genus, vel ut Species; ſi definitur ut Species, hoc ipſo non definitur ut Genus; ſi autem definitur ut Genus, hoc ipſo definiri non poteſt, non poſſet enim habere Genus & Differentiam, cum hæc ipſa Speciem conſtituant.

Respondetur. Si quæratur de ratione quæ definitur, illa erit Genus. Si quæratur de ratione ſub qua definitur, erit ratio Speciei.

Dicendum eſt 2. *Rectè ita definiri Genus: Eſt id quod de pluribus ſpecie vel numero differentibus in eo quod quid prædicatur.* Per particulam Id, intellige ly univerſale, eſtq; hoc pro Genere. Reliqua ſunt loco differentiæ.

Probatur 1. Bonitas definitionis, auctoritate Ariſtotelis 1. Top. cap. 4. & 5. Metaph. cap. 28. textu 33.

Probatur 2. Quia hæc definitio convenit omni, ſoli, & ſemper.

Probatur 3. Quia poſſibilis eſt talis Prædicabilitas; ex altera parte neceſſario illa erit genus, quia Specie non eſt quid ſuperius niſi Genus, quod ipſum ſi quidditativè dicatur de individuo, idque incompletè, non erit niſi Genus; Species enim completè dicitur.

Obji-

Digitized by Google

Objicitur 1. Auctoritas Ariſtot. qui 5. Metaph. tex. 26. docet, Genus eſſe partem Speciei 3. item Metaph. tex. 15. docet Genus, eſſe quaſi Materiam. 7. item Metaph. tex. 37. docet. Univerſa: eſſe quaſi formam; jam verò, neq; pars, neq. forma, poſſunt dicere totum eſſe ſubjecti.

Respondetur. Materiam & formam Metaphyſicam importare totum eſſe, licet illud non importet pars & forma Phyſica.

Objicitur 2. Si Genus in quod quid prædicaretur de ſuis inferioribus, prædicaretur in recto; prædicari in recto non poteſt, nam pars, non poteſt prædicari in recto de toto: hinc non poteſt dici, homo eſt manus, homo eſt digitus; ſed genus eſt pars ſuorum inferiorum: Ergo de illis in recto dici non poteſt.

Respondetur. Verum id eſſe de partibus, quæ deſumuntur à toto Phyſico, non verò de partibus, quæ deſumuntur à toto Metaphyſico, quod ipſum explicatur. Eſſentiæ rerum, ex Ariſtotele ſunt ſicut numeri, quibus nihil addi, nihil demi poteſt; conſequenter conſiſtunt in indiviſibili. Hæ tamen eſſentiæ in indiviſibili conſiſtentes, prout conſiderantur à parte rei, non excludunt partes realiter ſeparabiles Phyſicas, hoc eſt materiam & formam; quæ ita rem componunt, ut nihil ſit in re conſtitutivum illius, quod non ſit materia & forma. Quod verò attinet ad partes Metaphyſicas, hæ etiam nullam realitatem important, condiſtinctam à materia & forma; ſed penitiſſimè illis & realiter identificantur. Porrò hæc identificatio partium Metaphyſicarum cum partibus Phyſicis materia & forma, non eſt talis, quaſi animalitas identificetur materiæ, rationalitas formæ, aliàs ſicut illæ partes ſunt ſeparabiles realiter, ita & animal, à rationali eſſet ſeparabile realiter, quod tamen eſt abſurdum. Et certè de eſſentia animalis eſt, Vivens ſenſitivum; cùm tamen de eſſentia materiæ non ſit Vivens ſenſitivum: rationale item præſupponit Senſitivum, quod Senſitivum non eſt præciſè ipſa Anima; hinc & Rationale non identificabitur ſoli Animæ; quod ſi animal non identificatur ſoli Materiæ, & Rationale ſoli animæ, & tamen identificantur cum re Phyſicè ſpectata, ideò partes Metaphyſicę ipſi toti identificari debent: quod ſi identificatur unaquæque ex ipſis partibus toti, tunc quoties dico de toto animal, dico id quod eſt identificatum toti illi, conſequenter dico id quod exprimit etiam Differentiam, ſaltem conſequenter. Quomodo autem genus importet differentiam conſequenter & implicitè, quamvis à Differentia per nos præſcindat, id ita explanari poteſt. Animal dictum de Homine eſt tale prædicatum, quod deſumitur à tota rei entitate Phyſica, & non uni tantum parti, ſed toti Phyſico eſt identificata; quod ſi deſumetur à tota entitate Phyſica, totam illam entitatem Phyſicam importabit, & quia huic entitati eſt identificata realiter rationalitas, ex conſequenti dicet & ipſam rationalitatem, unde licet genus ipſum, nec confuſe includat differentiam, ſed perfectè ab ea objective præſcindat, quia tamen ipſum ſubjectum Phyſicè ſpectatum, à ſua non præſcindit differentia, ſed eam importat, ideò Animal, dicendo illud Phyſicum à quo deſumitur, dicet ex conſequenti omnia illi identificata, conſequenter & Differentiam, & licet quando prædicatur Animal de Homine, prædicetur ut aliquid quod eſt in Homine, non inde ſequetur, quod non poſſit prædicari de Toto, eſt enim pars, ſed deſumibilis à tota Entitate Phyſica.

Instabis. Sequeretur, quod etiam Riſibile importaret totam eſſentiam, quia importaret Hominem, qui in quantum eſt ſubjectum propoſitionis, dicit totam eſſentiam.

Respondetur, à riſibili quoad rem importari totam eſſentiam, ſed non quoad modum prædicandi & concipiendi; non enim prædicamus Riſibile in Quid, & concipimus illud per modum accidentis, quamvis in re Riſibile, ſit ipſa eſſentia hominis.

Objicitur 3. Quando prædicatur Animal de Homine, prædicatur Animal quod eſt ipſe Homo, Animal autem quod eſt ipſe Homo, non eſt Genus.

Respondetur. Animal quod eſt ipſe Homo, ſub ratione hominis, non eſt Genus, licet ſit Genus acceptum Animal ſecundùm quod eſt quid commune ſpecie & numero differentibus.

Noto ad reliquas Objectiones ſolvendas. 1. quod etiam rationalitas dicta de homine, importet totum eſſe hominis; deſumitur enim à tota eſſentia, non prædicatur tamen in Quid: quia non importat totam eſſentiam per modum per ſe ſtantis, ſed facit id per modum advenientis. 2. Quando genus v.g. Corpus, prædicatur de animato & inanimato, quæ ſunt genera, non ſequitur, genus prædicari etiam de differentibus genere; non prædicatur enim de illis ut genera ſunt, ſed ut ſpecies ſunt ſubalternæ. 3. Quando prædicatur genus v.g. Animal de Rationali, non prædicatur de Differentia, niſi materialiter & in concreto, ſic autem ſumpta ſupponit pro Homine, conſequenter tunc Genus prædicatur de Specie non de Differentia; nam de Differentia formaliter ſumpta, non prædicatur, nam non poſſum dicere, Rationalitas eſt Animal.

Colliges. An genus prædicetur ut totum poteſtativum, an ut pars; Certè enim cum nomine totius poteſtativi, veniat quiddam commune ſuis inferioribus, ad quæ quia ſe extendit, dicitur habere poteſtatem ſupra illa; & ex altera parte cùm verum ſit, quod genus ſit quid commune inferioribus, cùm item verum ſit per Genus totam eſſentiam rei importari, verum

Digitized by Google

verum erit Genus prædicari ut totum poteſtativum. Non nego tamen, quod etiam genus ut pars prædicetur, v. g. de rationali quod eſt compars illius, nec repugnabit ut aliquid diverſo reſpectu ſit pars, & diverſo reſpectu ſit totum; quia Petrus in ſe ſpectatus, eſt totum quoddam, ſpectatus autem in ordine ad exercitum, eſt pars illius.

DIFFICULTAS II.

De Nexu Generis cum Speciebus & individuis.

DUo hic attingentur, an genus requirat plures Species? deinde perſtringentur aliqua de Individuis.

Quod attinet ad nexum Generis cum Speciebus.

Genus dupliciter ſpectari poteſt: vel primo intentionaliter, hoc eſt, pro ipſa Natura cui competit eſſe Genus, vel ſecundo intentionaliter, hoc eſt, Genus quà Genus eſt, accipiendo ſcilicet Naturam, in quantum ſubeſt noſtris conceptibus, acquiritque vi conceptuum noſtrorum, rationem Univerſalis, rationem Prædicabilis &c.

Dicendum eſt 1. *Genus prout genus eſt, ſeu prout eſt univerſale de pluribus dicibile, requirit plures ſpecies.* Ita Oviedo & alii.

Probatur 1. Auctoritate Ariſtotel. 6. Top. loco 29. *Omne*, inquit, *genus iis, quæ è diverſo dividuntur differentiis, dividitur; ut animal greſſibile, volatile*, &c. & 4. Top. cap. 3. Quoniam inquit omnis generis plures ſpecies & 10. Met. tex. 14.

Probatur 2. Ratione, fundata in auctoritate Porphyrii. Genus eſt, quod debet prædicari de pluribus ſpecie differentibus, ſed ſi impoſſibiles eſſent plures ſpecies, genus non poſſet prædicari de pluribus ſpecie differentibus, ergo nec poſſet eſſe genus.

Probat 3. Oviedo. Illud genus, & eſſet genus, & non eſſet data impoſſibilitate ſpecierum; eſſet, ut aſſeris, & non eſſet, quia non eſſet prædicabile in Quid incompletè, per modum partis materialis, quod eſt de eſſentia generis, ut genus eſt. Quod verò non eſſet jam ita prædicabile, probatur. Quod ſe non haberet per modum partis contrahibilis, & magis latè patentis, non poſſet habere ſe per modum partis materialis; contrahibile enim & materiale in idem recidunt, ſed genus in illo caſu, non haberet ſe per modum contrahibilis & magis latè patentis, non enim eſſent plures ſpecies, ad quas contrahi poſſet; ergo jam tunc non eſſet prædicabile in Quid incompletè per modum partis materialis. Confirmat idem, in illo caſu ſenſitivum & rationale, ita ſe haberet, ſicut nunc habet ſe intellectivum & rationale, quorum neutrum eſt, magis latè patens, nec ſe habet per modum partis materialis ad aliud.

Respondebis. Sicut poteſt dari materia, quæ ſit determinata ad unam formam, & tamen verè ſit materia, cur non etiam verè genus poterit eſſe genus, adeoq; pars materialis, quantumvis erit ad unam tantùm ſpeciem determinatum, cæteris ſpeciebus impoſſibilibus?

Contra ex Oviedo. Genus vocatur Materia, ſimilitudine ducta non à quacunq; poſſibili materia, ſed à materia, quæ modo eſt, adeoque à materia per plures formas contrahibili. Diſparitas etiam eſt, quia ex antecedenti, nullum ſequitur abſurdum, abſurdum autem eſſet, eſſe genus, & non habere poſſibiles ſpecies plures; quod ipſum probo; quia & eſſet Genus, & non eſſet, eſſet, ut dicis; non eſſet, quia de pluribus ſpecie diſtinctis prædicabile non eſſet. Addo ſi quis novam aliquam definitionem Generis ut Genus eſt ſibi comminiſceretur, fortaſſis tale Genus poſſet dari, etiam unica tantùm ſpecie poſſibili.

Objicitur 1. Etiamſi una tantùm eſſet ſpecies poſſibilis, adhuc in illius ſpeciei individuis, homo haberet eadem eſſentialia prædicata; ſed nunc unum ex eſſentialibus prædicatis hominis eſt animal, quod eſt genus, ergo & tunc eſſet genus.

Respondetur. Eadem quidem in homine futura prædicata eſſentialia, ſed non eodem modo ſe habentia: jam enim univerſalitate privarentur, ob impoſſibilitatem ſpecierum, ſecundùm dicta ſupra.

Objicitur 2. Nunc quando ab unius ſpeciei individuis abſtrahitur animal, prædicari poteſt ut genus, ergo etiam & in caſu quo nonniſi poſſibilis eſſet una ſpecies, poſſet prædicari ut genus.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia nunc abſtractum Animal ab unius ſpeciei individuis, eſt æquivalenter abſtractum à pluribus ſpeciebus, poſſet enim exiri in actum, quo à pluribus ſpeciebus abſtrahi poſſet, & de pluribus dici; in caſu autem, quo reliquæ ſpecies eſſent impoſſibiles, non poſſet exiri in actum à pluribus ſpeciebus, rationem genericam abſtrahentem.

Objicitur 3. In caſu, quo eſſent impoſſibiles plures ſpecies animalis extra hominem, alia eſſet hæc prædicatio. Petrus eſt homo, & alia eſſet hæc prædicatio: Petrus eſt animal; hæc autem alietas, non aliunde eſſet, niſi quia tunc Animal per modum partis diceretur, & Homo per modum totius; conſequenter hæc alietas inde eſſet, quia illud Animal diceretur per modum generis, Homo verò per modum ſpeciei.

Respondetur communiter. Non fore diſtinctas has prædicationes, quia ſicut ubicunque eſſet homo, illic eſſet animal, ita ubicunque eſſet animal, illic eſſet homo, & neutrum, haberet ſe per modum partis materialis, & magis latè paten-

patentis; imò tunc animal, non ſignificaret vivens ſenſitivum ſolum, ſed ſignificaret vivens ſenſitivum rationale, idque propter non reperibilitatem viventis ſenſitivi ſine rationali; ad eum modum, quo, idem ſignificat homo, & animal rationale, propter irreperibilitatem animalis rationalis, ſine ratione hominis.

Instabis. Adhuc tunc animal dictum de Petro non diceret rationale, ergo adhuc tunc per modum partis prædicaretur, & certè etiam tunc homo haberet principium & ſentiendi & diſcurrendi, quod tamen diſcurrendi principium, non exprimeret animal.

Respondetur. Ita acceptum Animal ſicut nunc accipitur à nobis & concipitur, non inferre rationale, ſed animal quale tunc eſſet, inferret rationale, quantumvis vi vocis illud non exprimeret; unde dico has prædicationes; Petrus eſt animal, & Petrus eſt homo, fore caſu diſtinctas merè vocaliter. Concedo item, tantùm unam partem expreſſè dicendam tunc à ly animal, ſed nego, tunc prædicandum illud ut genus, ex rationibus allatis, ſed eſſet tantùm prædicatio æqualis de æquali, adeoque non univerſalis; præcipuè cùm tunc Animal, rationem partis materialis non importaret. Et ſicut nunc cum dicimus; Homo eſt intellectivum, Homo eſt volitivum, ſunt propoſitiones diſtinctæ, etiamſi volitivum nunquam ſit reperibile ſine intellectivo, ita & Propoſitiones, Petrus eſt Animal, Petrus eſt Homo, erunt propoſitiones diſtinctæ, quantumvis jam Animal ſine Rationali, non eſſet reperibile.

Objicitur 4. Natura Gabrielis, eſt non plurificabilis in plura individua, & tamen eſt univerſalis; ergo ad univerſalitatem plures ſpecies poſſibiles non ſunt requiſitæ. Antecedens probatur. Adhuc natura Gabrielis poteſt præſcindi à ſingularitate, jam verò ita præciſa, non eſſet ſingularis, quid enim abſque ſingularitate ſingulare eſt? Ergo univerſalis. Reſpondent alii, non poſſe naturam Gabrielis abſtrahi ab ejus ſingularitate, ſuppoſito, quòd Natura Gabrielis ſit ſeipſa individua. Sed

Responderi poteſt. Conceſſo quod abſtrahi poſſit natura Gabrielis ab ejus ſingularitate, conceſſo, quod non erit tunc in ſtatu præciſionis natura Gabrielis ſingularis, ſed nego naturam tunc fore univerſalem; cùm enim per meam præciſionem, id quod eſt impoſſibile ut ſit in pluribus, non acquirat aptitudinem eſſendi in multis, nec eam natura Gabrielis præciſa acquiret. Cæterum ſi natura Gabrielis prædicetur de ſua ſingularitate, non erit prædicatio ſuperioris de inferiori, ſed æqualis de æquali.

Instabis. Adhuc Gabriel conſtaret tunc genere & differentia, eſſet enim ſpecies. Ergo eſſet prædicabilis de pluribus, natura illius.

Respondetur. Negando Conſeq. Quia vi compoſitionis ex genere & Differentia, ſolum habebit Natura Gabrielis ut ſit ſpecies ſubjicibilis, non verò habebit ut ſit ſpecies prædicabilis, quia ad hoc caret requiſito, nempe ut latiùs individuo pateat. Addo tamen ſignanter, naturam Angelicam pro genere ſumptam, fore verè genus, quantumvis Gabrielis & Raphaëlis natura non ſint plurificabiles in individuis; ſicut & animal eſſet genus, etiamſi non eſſet poſſibilis niſi unus homo, unus leo, unus aſinus &c. Ratio eſt, quia nullum eſt fundamentum id negandi; & quia verè tunc Animal, haberet ſe per modum partis materialis determinabilis, per ſpecificas differentias.

Dicendum 2. *Genus prout natura eſt, bene poteſt in unica Specie conſervari.*

Probatur 1. Auctoritate S. Thomæ, qui ex mente Ariſtotel. 1. parte, q. 77. art. 1. ad. 1. hoc ſtatuit diſcrimen inter totum integrale, & totum eſſentiale, quia totum integrale, in unaquaque parte ſolitariè ſumpta non ſalvatur, ſalvatur autem totum eſſentiale.

Probatur 2. Impoſſibilibus reliquis ſpeciebus niſi v. g. humana, quæro ille homo vel eſſet homo vel non eſſet? eſſet homo, ſupponimus enim eſſe poſſibilem hominem, & non eſſet homo, ut probo; quia ille homo vel eſſet animal, vel non eſſet; ſi non eſſet animal, ergo neque eſſet homo, cùm homo ſit animal rationale; ſi eſſet animal, ergo natura animalis, in una ſpecie conſervaretur.

Probatur 3. Quia ſi ipſe tantum homo poſſibilis eſſet, nullum deeſſet in homine prædicatum ſpectans ad definitionem animalis, verè enim diceretur, Homo eſt ſubſtantia corporea, vivens, ſenſitiva. Ergo in uno individuo Genus, prout eſt natura conſervaretur.

Respondebis. Sublatâ proprietate naturæ genericæ tollitur & ipſa natura generica, ſed in tali caſu tolleretur potentia ad contrahi per plures ſpecies, quæ eſt proprietas naturæ; Ergo tolleretur & natura generica.

Contra eſt. Potentia ad contrahi per plures ſpecies, eſt prædicatum conveniens naturæ genericæ, non quà natura, ſed quà generica eſt; ergo impoſſibilibus omnibus ſpeciebus extra unam, adhuc tunc natura generica quà natura eſt, conſervari poſſet.

Addo 1. Perfectiones Animalis quaſdam eſſe formales, quaſdam materiales: formales perfectiones cenſentur eſſe rationes ſpecificæ gradui generico ſuperadditæ: perfectiones autem materiales, ſunt ipſæ individuationes, & hæcceitates, quarum officium non eſt gradum genericum formare, ſed ſolùm ab aliis intra eandem ſpeciem dividere. Suppoſito ergo quod aliæ ſint perfectiones & complementa formalia, alia complementa materialia; Dico genus ſecundùm quod eſt complebile per complementa

menta formalia, ad hoc ut cenſeatur habere actu omnia ſua complementa formalia, dico inquam requirere, ut habeat plures perfectiones ſpecificas; & hoc puto voluit S. Thomas in primum Diſtinctione 19. quæſt. 4. & 1. Par. q. 77. art. 1. Ratio additi eſt; quia Differentiæ ſpecificæ ſunt complementa formalia; ſed in una ſpecie, cùm non ſint omnes differentiæ ſpecificæ, neque erunt omnia complementa formalia. Tum quia in uno Phyſico, materia Phyſica non habet omnia complementa, quæ habere poteſt, quia non habet omnes formas; ergo & in uno compoſito Metaphyſico, materia Metaphyſica, hoc eſt genus, non habet omnia complementa, quæ habere poteſt formalia. Tum quia Genus, tunc eſt Genus, quando eſt quid totum ad quod erat potentia, ſed erat potentia, non ad unam ſpeciem, ergo in una ſpecie non habet omnia complementa formalia.

Addo 2. Si Deus non poteſt ponere omnia poſſibilia etiam in certo genere, non poterit etiam ponere genus habens omnia ſua complementa formalia; quia aliàs deberet ponere omnes poſſibiles ſpecies.

Addo 3. Cur Species in uno individuo conſervari poſſit, quoad omnia ſua complementa formalia, non poſſit autem genus: quia Species eſt potentia nonniſi ad unum tantùm complementum formale, ergo illo habito erit completa, poteſt autem illud habere in uno individuo; genus autem eſt potentia ad plura complementa, & quia plura complementa non ſunt in una ſpecie, ideò nec in illa, actu completum quoad omnia, manet genus. Cæterùm etiam ſpecies, ſecundùm quod eſt univerſale, ſi in uno tantum contineretur individuo, cæteris impoſſibilibus individuis, contineri non poſſet per modum ſpeciei; non enim in illo haberet ſe per modum magis latè patentis.

De Nexu cum Individuis.

Noto 1. ex Oviedo. Aliud eſſe completum individuum, aliud incompletum; Completum individuum eſt, quod continet in ſe rationem ſpecificam, & rationes omnes ſuperiores, quæ poſſunt contrahere rationem genericam: Ita Petrus eſt individuum completum; habet enim rationem ſpecificam hominis, & habet rationem viventis, ſentientis, &c. Individuum autem incompletum eſt, quod non continet totam eſſentiam ſpeciei, ſed rationem genericam ſub eodem nomine contrahit, ad rationem ſingularis, v. g. hoc Animal, hæc Subſtantia, hoc Ens; ubi ut vides ratio communis, ſola additione termini ſingularis contrahitur.

Noto 2. Ex Pontio hîc Diſp. 6. q. 6. non poſſe dari à parte rei, ſeu in ſtatu exiſtentiæ, individuum incompletum: v. g. non poſſe dari hoc Animal, quod neque ſit homo, neque Leo, neque Sus, &c. Ratio eſt; quia non poſſunt dari à parte rei univerſalia exiſtentia extra ſingularia, ergo neque iſta incompleta individua. Deinde illud individuum genericum, hoc v. g. animal, vel eſſet à parte rei ejuſdem rationis cum rationali, vel diverſæ rationis; ſi eſt ejuſdem rationis, ergo præter rationem animalis & hæcceitatis, dicit rationalitatem; ſe ſola enim animalitas, & ſe ſola hæcceitas, non eſt rationalitas; ſi autem eſt diverſæ rationis à rationali; ergo habebit aliquod prædicatum eſſentiale, quod non reperiretur in rationali, conſequenter habebit aliquam differentiam, præter animalitatem.

Respondetur 1. Illud Animal, fore diſtinctum à rationali, non per aliquid poſitivum, ſed per aliquid negativum, hoc eſt per negationem rationalitatis, quæ rationalitas eſt in homine: ad eum modum, quo paries non albus, à pariete albo, diſtinguitur per ſolam negationem. *Sed*

Contra eſt, ex eodem Pontio. Quia omne negativum, debet fundari in aliquo poſitivo, hoc autem negativum quod eſt non eſſe ejuſdem rationis cum rationali, in quo oro fundabitur? non in hæcceitate ſecundùm ſe ſpectata, quia hæc nonniſi determinationem ad eſſe individui importat; non item in animalitate ſecundùm ſe ſpectata; quia aliàs ubicunque eſſet animal, illic eſſet iſta negatio; quod enim rei ſecundùm ſe ſpectatæ convenit, ubique illi convenit.

Respondetur 2. Animal quod eſt in homine, fundare identitatem realem cum rationali, & negationem talis identitatis cum brutalitate; quantumvis Animal quod eſt in bruto, non fundet iſtam negationem; Ergo etiam Animal, quod erit in individuo generico incompleto, poterit fundare negationem rationalitatis, quantumvis eam non fundet in homine, aut alio individuo.

Contra eſt. Quia quando Animal, quod eſt in homine, fundat negationem identitatis cum brutalitate, fundat illam, propter identitatem realem cum alio à ſe & quidem poſitivo, quod iſtam negationem neceſſariò exigit; iſtud autem poſitivum, eſt Rationalitas, quæ dicit neceſſariò negationem brutalitatis: jam verò tu non potes oſtendere, quòd animal incluſum in individuo incompleto, fundet iſtam negationem rationalitatis.

Noto 3. Ex Arriaga, & noviſſimè ex Maſtrio Diſp. 8. Log. q. 1. art. 3. Poſſe dari per intellectum, individua, incompleta, & quidem immediata. Præmiſſum duas partes continet. Primam. Quòd poſſint dari individua, incompleta per intellectum. Secunda Pars. Quod poſſint eſſe immediata hæc individua. Prima pars probatur. Quia de facto dantur tales prædicationes, hoc animal eſt animal; hæc Subſtantia eſt Subſtantia; hoc Ens eſt Ens. Ergo dantur

tur individua incompleta ; Pro ſecunda parte præmiſſi ratio eſt. Quia non denegandum eſt intellectui, quod poſſit dividere in communi Animal, in hoc, & hoc animal immediatè, cum experiamur nos talem diviſionem facere. Tum quia natura generica, eſt ſingularis in individuis, ſicut & natura ſpecifica, Ergo ſi natura ſpecifica, poteſt immediatè dici de ſuis individuis, etiam ratio generica, poterit immediatè dici, de hac v. g. animalitate. Conſequentia probatur: Ideò dicitur immediatè natura ſpecifica, de individuo ſpecifico, quia nihil mediat inter naturam ſpecificam, & individuum ſpecificum, ſed etiam nihil mediat inter animal, & hoc animal, in ratione Animalis, quid enim illud? Ergo. Tum quia, quando quærimus quid eſt hoc? ly Hoc non ſupponit pro individuo ſpeciei infimæ, aliàs fruſtra quæreretur, cum ſciretur jam ejus ſpecies infima. Ergo ly Quid eſt hoc? tantùm ſupponit pro individuo incompleto. Item cum à longè video animal eſſe quod movetur, & neſcio an illud ſit rugibile, an rationale, verè tunc concipio individuum incompletum.

Dices 1. ex Suarez Diſp. 6. n. 15. Ratio generica præciſè ſumpta, eſt indifferens, & quaſi in potentia eſſentiali, ut per differentiam ſpecificam determinetur. Ergo donec intelligatur determinata per individuationem ſpecificam ſeu completam, non poteſt intelligi determinata per individuationem incompletam.

Respondetur. Eſſe quidem rationem genericam in potentia eſſentiali, ad determinari à parte rei, nonniſi per ſolam differentiam ſpecificam, falſum tamen eſt quòd objectivè, nonniſi per ſolam differentiam ſpecificam, determinari poſſit.

Instabis ex eodem. Non poteſt differentia ſpecifica etiam per intellectum dividi in plures differentias ſpecificas ; Ergo neque poſſumus partiri unam realiter differentiam individualem ſpecificam, in plures individuales, quarum ſingulæ, ſingulis gradibus ſuperioribus reſpondeant.

Respondet Maſtrius n. 35. quia non quilibet gradus ſuperior præciſus ab alio, eſt capax effectûs formalis differentiæ ſpecificæ ; quodſi gradus ſuperior non eſt capax differentiæ ſpecificæ, non poterit de gradu ſuperiore dici. v. g. Corpus, non eſt capax effectûs formalis differentiæ, quæ eſt rationalitas, unde non poſſum prædicare rationalitatem de corpore v. g. dicendo corpus rationale, quodſi non poterit hoc dici, conſequenter nec poterit una differentia ſpecifica dividi in plures, ſingulis rationibus genericis convenientes: jam verò unus gradus præciſus ab alio, eſt capax individuationis ; unde dicitur, hoc Animal, hoc Corpus, hæc Subſtantia.

Instabis ex eodem. Non poteſt contrahi corpus etiam per intellectum per differentiam hominis, niſi mediante animali; ergo nec poteſt contrahi animal per differentiam incompletam, niſi mediante v. g. rationali.

Respondetur. Adferendo eandem quam ſupra ex Maſtrio diſparitatem.

Dices 2. Gradus ſuperiores, ita prædicantur de inferioribus, ſicut ſunt diſpoſiti in linea prædicamentali; ſed in ea linea, inter individua mediant ſpecies ; Ergo gradus de individuis nonniſi mediante ſpecie dicentur.

Respondetur. Nonniſi reſpectu individuorum completorum, mediare ſpeciem in linea prædicamentali, inde etiam de illis nonniſi mediante ſpecie prædicabitur. Et licèt verum ſit, commune, & individuum incompletum, eſſe duo extrema, ab uno tamen extremo quod eſt commune, ad aliud extremum quod eſt individuum incompletum, tranſiri poteſt ſine ullo medio ; cùm nihil inter illa ut probavi mediet, & ſicut quia inter contradictoria extrema non datur medium, tranſiturque ab uno ad aliud ſine medio, ita & hic.

Dices 3. Hæc individua incompleta non ſunt à ſpecificis diſtincta ; nam cùm dico, Hoc animal, idem eſt ac ſi dicam. Petrus eſt animal, quia ly Hoc deſignat aliquod ſingulare exiſtens. Ergo de illis incompletis, individuis, nequit genus prædicari.

Respondetur. Individua incompleta, non eſſe quidem re diſtincta à completis, eſſe tamen objectivè, ut dixi diſtincta ; unde, & cum dico, hoc animal, ly hoc animal, referendo ad ſtatum realem, idem erit dicere, ac, Petrus eſt animal, ſed non erit idem, per ordinem ad noſtras intentiones & ſtatum objectivum.

DIFFICULTAS III.

De quibus genus prædicetur ut Genus.

Dicendum eſt 1. *Genus de incompletis individuis prædicari ut ſpeciem.*

Probatur Concluſ. Quod prædicatur de individuis incompletis per modum totius, illud prædicatur per modum ſpeciei, ut conſtabit ex dicendis de ſpecie, ſed ly Animal, dictum de hoc animali, prædicatur per modum totius, ergo prædicatur per modum ſpeciei. Minor probatur ; iſta prædicatio, Petrus eſt homo ; eſt prædicatio per modum totius ; Ergo & hæc prædicatio, hoc Animal eſt animal. Tum quia ad prædicationem completam, ſufficit explicare totam eſſentiam, relictâ individuatione) ad individuationes enim & ſingularitates non attendunt ſcientiæ, ſed ad ſolas eſſentias) ſed in prædicatione de individuo incompleto, explicatur tota eſſentia, relictâ individuatione ; Ergo.

Respondet 1. Compronus. Prædicari in Quid incompletè, eſſe proprietatem generis talem,

lem, quòd ſcilicet nil ita prædicetur, ſed non eſſe proprietatem talem, quæ inferat genus nonniſi ita prædicari. Sed per illum quotieſcunque Animal de ſpecie differentibus dicitur, toties prædicatur ut genus.

Contra eſt. Hoc ipſum probandum eſſet, quòd ſcilicet ſufficiat ad hoc ut dicatur prædicari genus, quà genus, ſi prædicetur de ſpecie differentibus, præcipuè quia non ex ſubjectis, de quibus fit prædicatio, ſpectanda ſit diverſitas univerſalium; aliàs differentia generica, & differentia ſpecifica, conſtituerent duo diverſa Prædicabilia, cùm diverſa ſubjecta, de quibus prædicantur, habeant; ſed diverſitas hæc ſpectanda eſt ex modo prædicandi, Animal autem de hoc animali, prædicatur per modum totius, adeoq; per modum ſpeciei.

Respondetur 2. Hoc animal confusè involvere ſpeciem.

Contra eſt. Quia licèt ſpeciem involvat à parte rei hoc animal, falſum tamen eſt, quòd involvat in ſtatu objectivo.

Objicitur 1. Quando video à longè duo individua hominum, & duo Leonum, ſed non adverto ea eſſe individua hominum, & individua leonum, poſſum abſtrahere ab illis omnibus rationem communem animalis, quæ ratio erit generica; quia conveniet ſpecie differentibus, poſſumque illam de his animalibus prædicare; Ergo de hoc animali, & de hoc animali, poteſt prædicari Animal tanquam genus.

Respondetur. Illam rationem abſtractam, non fore genericam; quia non abſtrahitur à ſpecie differentibus cognitis ut talibus, quantumvis illa in ſtatu exiſtentiæ, ſint ſpecie diſtincta.

Objicitur 2. Si Ens prædicaretur per modum ſpeciei, de hoc ente; item ſubſtantia de hac ſubſtantia, prædicaretur ſpecies absque genere, quod eſt abſurdum. Sequela probatur. Quia ens illud eſſet ſpecies, per modum enim ſpeciei prædicaretur, & tamen non haberet genus, quia Ens, genus ſe ſuperius non habet.

Respondet Oviedo. Speciem ſubjicibilem eſſe absque genere, abſurdum eſt, ſed non eſt abſurdum, eſſe absque genere ſpeciem prædicabilem; hic verò Ens eſſet ſpecies prædicabilis. Dat rationem reſponſionis Arriaga, quia ſpecies ſubjicibilis, definitur per ordinem ad genus; dicitur enim eſt id, quod ſubeſt generi. Species autem prædicabilis, non definitur per genus, ſolumque requirit, ut prædicetur in Quid completè, de ſolo numero differentibus; quod poteſt ſtare, etiamſi proprium genus, illa ſpecies non habeat.

Objicitur 3. Quando dico hoc animal eſt animal, nulla facta mutatione, idem poteſt dici de Sue, Leone &c. adeoque de ſpecie diſtinctis; ergo apparet rationem illic genericam prædicari.

Respondetur. Idem quidem Animal, ſed non eodem modo dicendum de Sue, Leone &c. quia de illis per modum partis materialis dicetur, quod ſi alio modo dicetur, jam apparet aliam rationem univerſalis induiſſe illud, cum ex modo dicendi, ratio univerſalium diverſa deſumatur.

Objicitur 4. Si de illis individuis incompletis, non prædicatur Genus ut Genus; quorſum hæc individua dicuntur generica? cùm præſtet potiùs, illa dici individua ſpecifica.

Respondetur. Hæc individua ſi ſpectentur ratione modi quo prædicatur de illis genus, potius appellari debere ſpecifica; ſed appellantur generica, ratione modi contrahendi genus, quod ſcilicet illud non mediante ſpecie contrahant.

Objicitur 5. Si in hac Propoſitione, hoc animal eſt animal, eſſet prædicatio ſpeciei, tunc omnia inferiora in quantum conveniunt in ratione hujus animalis, eſſent ſolo numero diſtincta; ſed hoc non poteſt eſſe; quia aliàs aliquid à parte rei eſſet in Petro, quod ſpecie differret à Bucephalo, & non eſſet aliquid, quod differret ſpecie; quæ ſunt contradictoria: eſſet quidem aliquid, quod ſpecie differret, ut ſupponitur; non eſſet autem aliquid quod ſpecie differret; quia in Petro non eſſet niſi hoc animal, hoc autem animal, contentum ſub Ly Animal tanquam ſpecie, non differt niſi individualiter, ab alio, hoc animali.

Respondetur. Quamvis à parte rei hoc animal, & hoc animal, ſint diſtincta realiter, & unum, contineat prædicatum, quo caret alterum, pro ſtatu tamen intentionali differunt ſolo Numero. Unde ulterius dico non eſſe quidem realiter actu aliquid in homine, quod ſit ſolo numero diſtinctum à Bucephalo, cùm realiter quidquid eſt in homine, eſt realiter rationale; eſſe tamen fundamentaliter aliquid in homine, quod ſit ſolo numero diſtinctum à Bucephalo; quia poteſt præſcindi hæcceitas à rationali, ſolique animali attribui, idque non ita ſicut qui attribueret homini hinnibilitatem; quia nullum habet fundamentum ut intellectus attribuat hinnibilitatem homini, habet autem fundamentum conjungendi hæcceitatem cum animalitate.

Objicitur 6. Differentia numerica individui equini, etiam incompletè ſumpti, eſt prædicatum notabiliter diverſum, à differentia numerica individui humani; illa enim petit realiter identificari cum differentia hinnibilis, quod non petit alia.

Respondetur. Differentias incompletas ſi ſumantur Phyſicè, vel certè per ordinem ad ſtatum realem, omninò non differre ſolo numero, ſi autem ſumantur prout ſubſtant noſtris conceptibus, non ſunt plus quàm numero diſtinctæ.

Digitized by Google

Dicendum eſt 2. *De Speciebus prædicari genus ut genus.*

Probatur. Quia prædicatur de illis in Quid eſſentialiter incompletè partem materialem ſignificando; Ergo de illis prædicatur genus ut genus.

Dicendum eſt 3. *Genus prædicari ut genus etiam de individuis completis,* hoc eſt de Petro v. g. Bucephalo &c.

Probatur. Quia in hac prædicatione, Petrus eſt animal, & in hac prædicatione, Homo eſt animal, nulla apparet differentia; Ergo utrobique prædicatur genus, ut videbitur ſolvendo argumenta.

Objicitur 1. Ariſtoteles 4. Top. c. 6. dicit. *De nullo genus quam de ſpeciebus prædicatur.*

Respondetur. De nullo genus prædicari principaliùs quàm de ſpeciebus, nam etiam in individuis id quod principale eſt, ſpecies eſt; ad eum planè modum quo dicitur Dominus Palatinus eſt in prandio, cùm & alii cum illo ſint in eodem prandio; ita principaliter dicitur genus de ſpeciebus, quantumvis & de aliis dicatur.

Objicit 2. Porphyrius, qui dicit. Genus prædicari de pluribus ſpecie differentibus, individua autem non ſunt ſpecie differentia.

Respondet Oviedo. Non dixiſſe Porphyrium genus prædicari de ſpeciebus, ſed de differentibus ſpecie, rectè autem individua v. g. equina, dici poſſunt differre ſpecie ab individuis leoninis.

Objicitur 3. Si de differentibus numero poteſt prædicari Genus, ergo eſt ſpecies.

Respondetur. Non eſſe ſpeciem, quia per modum partis, non per modum totius, de his inferioribus dicitur: Differentia autem Prædicabilium, & ſupra dixi, non ex terminis de quibus dicuntur, ſed ex modo dicendi penſanda.

Objicitur 4. Animal dictum de Petro & Paulo non prædicatur ut genus, ergo nec dictum de Petro & Bucephalo, propter rationis paritatem. Anteced. prob. quia ly Animal, nec prædicatur de Petro & Paulo tanquam de pluribus ſpeciebus, neque tanquam de pluribus ſpecie differentibus.

Respondetur. Negando quod Animal dictum de Petro & Paulo non prædicetur ut Genus, prædicabiturque de illis tanquam ſpecie differentibus, non reſpectu ſui, ſed reſpectu aliorum individuorum.

Instabis. Ergo Animal non abſolutè ut genus prædicatur de Petro & Paulo, cùm illi non ſint abſolutè ſpecie differentes.

Respondetur. Negando illatum; ut enim dixi, ratio generis non ſumenda ex ſubjecto de quo prædicatur præciſè, ſed ſumenda ex modo prædicandi.

Objicitur 5. Genus tantùm reſpectu ſpecierum eſt Genus; quia ſi non eſſent poſſibiles ſpecies, non eſſet genus; ergo de illis tantùm prædicatur genus, ut genus.

Respondetur. Negand. Anteced. & probat. ejus Conſeq. Quia etiamſi non eſſent poſſibilia individua, non eſſet etiam genus; ergo etiam de illis prædicabitur ut genus. Deinde. Quando duo ſunt ad aliquid requiſita, non licèt argumentari à poſitione unius, ad negationem aliûs, v. g. homo eſt animal, ergo non eſt rationale; & ſic quia ad Genus requiſita eſt poſſibilitas ſpecierum & individuorum, neque enim ſpecies niſi in individuis ſunt, non licèt argumentari, à poſitione ſpecierum, ad negationem individuorum.

Instabis. Alia eſt prædicabilitas de ſolo numero differentibus, alia prædicabilitas de ſpecie differentibus; ergo ſi genus & de ſpecie & de numero differentibus dici poteſt, duplicem prædicabilitatem habebit.

Respondetur ſupr. Negand. Antec. quia non ex ſubjecto de quo fit prædicatio, ſed ex modo prædicandi penſanda prædicabilium diverſitas; Genus autem tam de individuis, quam de ſpeciebus, eodem modo prædicatur.

Quæres. *An immediatè prædicetur genus de individuis?*

Respondetur. Poſſe genus prædicari de individuis mediatè. Quia poteſt ut medium aſſumi ad probandum, quòd Petrus ſit animal, quia ſcilicet eſt homo. Et quia ſpecies immediatè ſubjicitur generi in linea prædicamentali. Sed poteſt etiam genus prædicari immediatè de ipſis individuis, ita Oviedo. Ratio, tum quia poteſt intellectus dividere animal, in Petrum & Bucephalum, nihil cogitando, quod homo & equus ſint ſpecies; quod enim eſt fundamentum, quare id facere intellectus non poſſit? Tum quia: hæ prædicationes, Homo eſt animal, Equus eſt animal, ſunt immediatæ, quantumvis animal, immediatiùs dividi potuerit, in brutum, hominem. Tum quia. Poteſt ratio animalis, immediatè abſtrahi ab ipſis individuis ſpecie diſtinctis; poſſunt enim cognoſci in ordine ad operationes omninò ſimiles, ergo & prædicari de illis. Addit idem num. 12. poſſe mediis individuis genus prædicari de ipſis ſpeciebus; Quia hujus termini; homo eſt animal, poteſt fieri explicatio, per deſcenſum diſtributivum v. g. dicendo. Petrus & Paulus, & Joannes &c. ſunt animal; Ergo homo eſt animal, quo caſu individua immediatè attingentur, & illis mediantibus, ſpecies.

QUÆSTIO II.

De Differentia.

Præmitto 1. *Differentia nomine, id venire, per quod unum differt ab alio.* Proprietates Differentiæ numerat Porphyrius. I. Quod dividat

vidat Genus. 2. Quod conſtituat Speciem. 3. Quod diſcriminet unam ſpeciem ab alia. 4. Quod referatur ad inferiora.

Præmitto 2. *Quod idem Apoſtata, diviſerit Differentiam, in Propriiſſimam ſive Specificam; quale eſt Rationale: in Propriam, qualis eſt proprietas quarti modi, v.g. Riſibilitas: & in communem, qualis eſt differentia per accidentia, Albedinem, Nigredinem &c.*

Præmitto 3. *Certum eſſe reſpectu unius ejusdemq; gradus, aliam eſſe differentiam Diviſivam, aliam Conſtitutivam.* Nam Conſtitutiva differentia reſpectu Animalis, eſt Senſitivum. Diviſiva autem eſt Rationale & Irrationale. Certum item, reſpectu diverſorum graduum, eandem differentiam poſſe habere & rationem Diviſivæ, & rationem Conſtitutivæ; & ita Rationale eſt diviſivum Animalis, & conſtitutivum Hominis. Certum item eſt, omnẽ differentiam conſtitutivã, eſſe ſimul diviſivam, ut inducenti patebit; ſed non omnem diviſivam quà talem, eſſe conſtitutivam; quia diviſivæ differentiæ, poſſunt etiam eſſe formaliter negativæ; quale eſt formaliter ſumptum inſenſitivum, & tamen conſtituere non poſſunt res poſitivas formalitates negativæ. Certum denique eſt conſtitutivam differentiam debere eſſe ſuo modo radicem.

Præmitto 4. *Fieri poſſe, ut unum quod eſt reſpectu unius Differentia, ſit reſpectu aliùs genus;* & id quod eſt reſpectu uniûs genus, ſit reſpectu aliûs differentia; & ita in definitione hominis, Animal rationale, reſpectu Angelorum Rationale, aut intellectivum poteſt ſe habere per modum generis, Animal verò per modum differentiæ.

Præmitto 5. *Diviſionem Differentiæ ſi fieri debuiſſet immediata, formandam fuiſſe, in Differentiam Genericam, & Specificam.*

Ratio. Quia hæc diviſio, eſt per membra univerſaliſſima.

DIFFICULTAS I.
Quid, & de quo prædicetur Differentia.

Quicquid ſit de definitione tradita à Porphyrio, qui fortè differentias rigoroſas non agnovit, ſed tantùm Combinationes accidentium.

Dicendum eſt 1. *Differentiam in communi, eſſe id quod prædicatur de pluribus in Quale quid,* ita, ut ſi prædicetur de pluribus ſpecie differentibus in quale quid, erit differentia generica, ſi de pluribus numero, erit differentia ſpecifica.

Probatur. Bonitas definitionis, quia convenit ſoli, omni, & ſemper: proceditq; per prima in linea Logica, ſive in linea dicendi: Ubi ut vides definitur Differentia, prout eſt ſpecies, per differentiam eſſentialem, ſcil. talem prædicandi modum.

Objicies 1. Ariſtot. 4. Top. c. 1. ubi dicit, accidens in Quale Quid prædicari.

Respondetur. Ariſt. loqui de Quali quid accidentali, non autem de Quali quid eſſentiali, quod competit differentiis, de quibus hîc. Dici etiam poſſet quod ly Quale quid, ſumi poteſt vel conjunctim, ſignificabitque iſta complexio modum prædicandi differentiæ debitum; ſpectat enim differentia ad Quidditatem. Deinde ſumi poteſt Quale, Quid, etiam disjunctim, ita ut Quale, exprimat id quod dicitur, Quid autem importet nonniſi ſubjectum illud, de quo fit prædicatio; & in iſto ſenſu, Accidens in Quale, quid prædicatur.

Objicitur 2. Id quod eſt ſubſtantiale, non poteſt prædicari in quale, ſed in quid. Differentiæ autem ſunt, ſaltem infimæ, quid ſubſtantiale.

Respondetur. Id quod eſt ſubſtantiale, ſed per modum advenientis, poſſe prædicari in quale, modo ita adveniat, ut adferat ei cui advenit, rationem aliquam eſſentialem, licèt non poſſit prædicari in quale ratio eſſentialis, quæ non concipitur per modum advenientis.

Objicit 3. Impoſſibilis eſt talis modus prædicandi; prædicatio enim in quale, eſt prædicatio Accidentis. Prædicatio autem in quid, eſt prædicatio eſſentialis.

Respondetur. Impoſſibilis eſt prædicatio in quale, quod ſit quale quoad rem, & tamen in quid: quia quale quoad rem, eſt Accidens; Quid autem, ſemper eſt ſubſtantiale: poſſibilis tamen eſt prædicatio in quale, ſi quale ſit nonniſi ex modo concipiendi, quid autem ſeu ſubſtantiale quoad rem: jam autem Differentia eſt, quid adveniens ex modo concipiendi, non re ipſa; nam adveniens re ipſa, non poteſt prædicari in quid, qualia ſunt omnia accidentia phyſica.

Dicendum eſt 2. *Quando prædicatur Differentia in genere, non prædicatur ut Differentia; nec quando prædicatur de Specie; ſed quando prædicatur de inferioribus ſpeciei, quam conſtituit,* v.g. de Petro, Paulo.

Probatur 1. Pars. Quia reſpectu generis, Differentia ſe habet vel per modum compartis, vel per modum inferioris: Differentia autem quando ut differentia prædicatur, debet dici per modum ſuperioris.

Probatur 2. Pars. Quia reſpectu ſpeciei Differentia non eſt quid ſuperius, ergo nec de illa prædicabitur ut univerſale. E contra quando dicitur, hæc rationalitas eſt rationalitas, prædicatur quidem ut univerſale, ſed non ut differentia.

Ratio. Quia prædicatur in quid; totum eſſe ſubjecti importando, adeoque prædicatur ut ſpecies.

Probatur 3. Pars. Quia reſpectu eorum

Digitized by Google

differentia, & ut ſuperius, & ut in quale quid dicitur.

Objicitur 1. Genus, cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Genus: Ergo etiam Differentia cum prædicatur de ſpecie, prædicatur ut Differentia.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia genus ad ſpeciem, comparatur ut ſuperius; Differentia autem, non comparatur ad ſpeciem tanquam ſuperius.

Instabis. Species, continet ſub ſe plura & inferiora: Ergo quando differentia prædicabitur de ſpecie, prædicabitur ut ſuperius, quia de pluribus.

Respondetur. Continere quidem ſpeciem ſub ſe plura, & quando prædicabitur de illa differentia, prædicabitur de eo, quod poteſtate continet multa, ſed non prædicabitur tanquam continens quid illam ſpeciem ſub ſe, adeoque non prædicatur tanquam ſuperius ſpecie.

Objicitur 2. de ſpecie, Differentia non dicitur ut ſingulare: Ergo ut univerſale.

Respondetur. Dari medium, nempe prædicari tanquam convertibile & æquale.

Objicitur 3. De illo prædicatur Differentia ut Differentia, de quo immediatè prædicatur, immediatè autem prædicatur de ſpecie.

Respondetur. Immediatè prædicatione univerſali dici differentiam de inferioribus ſpeciei, quamvis prædicatione non univerſali, immediatiùs dicatur de ſpecie.

Dicendum eſt 3. *Quod Differentia generica & ſpecifica non conſtituant duo diverſa prædicabilia.*

Probatur 1. Quia nulla eſt neceſſitas, hocque ipſo eſſent plura prædicabilia, quàm quinque.

Probatur 2. Supremum & infimum genus, ſunt idem prædicabile. Ergo & differentia generica, cum ſpecifica.

Probatur 3. Quia utraque differentia, eundem prædicandi modum habet, quantumvis generica de pluribus prædicetur.

Objicitur 1. Genus & Species, conſtituunt duo diverſa prædicabilia: Ergo & Differentia generica & ſpecifica conſtituent etiam diverſum prædicabile.

Respondetur. Caſum Antec. verum eſſe: quia alius eſt modus prædicandi generis, nempe in quid, partem materialem importando; jam autem ſpecies prædicatur in quid totale, jam autem idem modus eſt prædicandi, utriusque differentiæ.

Objicitur 2. Differentia ſpecifica completè prædicatur; quia completè conſtituit individuum, cùm tamen incompletè conſtituat Differentia generica.

Respondetur. In hoc ſenſu completè conſtitui à Differentia ſpecifica individuum; quia ſcilicet nulla alia ratio ſpecifica accedit individuo poſt illam; non tamen in hoc ſenſu, completè conſtituit individuum, quaſi illud adæquatè conſtituat, cum etiam genus conſtituat ſpeciem; hocque ſenſu differentia ſpecifica incompletè prædicatur, adeoque retinet eundem modum prædicandum cum differentia generica.

Objicitur 3. Differentia generica, comparatè ad ſpecificam eſt conſtitutiva illius: Ergo ſpecifica differentia reſpectu genericæ, habet rationem totius, illa verò rationem partis: Ergo & diverſum prædicabile conſtituet.

Respondetur. Differentia ſpecifica, ſecundùm quod eſt ſubjicibilis, eſt per modum totius, ſed non ſecundùm quod eſt prædicabilis; quod ſi ſecundùm quod eſt prædicabilis, non eſt per modum totius, hoc ipſo, cum generica differentia eundem prædicandi modum habere poterit.

DIFFICULTAS II.

An una Differentia formaliter includat aliam.

Dicendum eſt 1. *Quod una differentia formaliter accepta prout eſt à parte rei & phyſicè, includat formaliter aliam.* Ita Nominales, Thom. & alii.

Probatur 1. Quia nulla datur diſtinctio formalis ex natura rei actu inter formalitates prout ſunt à parte rei ſpectatas; eſſet autem, ſi una differentia formaliter accepta, non includeret aliam formaliter à parte rei: Ergo. Major probatur alibi.

Probatur 2. Omnis homo formaliter, eſt formaliter animal. Omne formaliter rationale, phyſicè & prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter homo: Ergo omne rationale formaliter, phyſicè prout eſt à parte rei ſpectatum, eſt formaliter animal, adeoque eſt formaliter ſenſitivum; cùm ipſum formaliter animal, ſit formaliter vivens ſenſitivum. Major ex eo probatur, quia aliàs homo formaliter, non eſſet homo formaliter, cum ipſum homo formaliter, ſit formaliter animal rationale; formaliter autem animal rationale, eſt formaliter animal. Minor eadem ratione probari debet.

Probatur 3. Quia in quantùm una differentia formaliter non includeretur in alia actu à parte rei, hoc ipſo multiplicarentur formalitates actu à parte rei; cujus multiplicationis nulla neceſſitas.

Dicendum eſt 2. *Differentia ſuperior formaliter ſumpta, ſpectata tamen Metaphyſicè quatenus ſubeſt noſtris conceptibus fundamentum in re habentibus, non includit differentiam inferiorem.*

Probatur 1. Auct. Genus apud Ariſtot. 4. Top. cap. 2. loco 18. & 6. Top. loco 38. non includit differentias: Ergo nec generica Differentia, Differentias inferiores.

Proba-

Probatur 2. Si Differentia ſuperior includeret inferiorem, non poſſet præſcindi ab illa, ſed poteſt, ut dictum in materia de Præciſionibus: Ergo.

Probatur 3. Si Differentia ſuperior formaliter ſumpta includeret inferiorem, & ſumeretur formaliter, (ut ſuppono) & non ſumeretur formaliter; quia ſumi formaliter, eſt ſumi condiſtinctim ab iis; quæ non ſunt ipſum; non ſumeretur autem tunc condiſtinctim, quia formalitas unius, per te, eſſet formalitas alterius: hocque ipſo non eſſet jam illa differentia generica, ſed inferior; cum ratio generica formaliter, includeret formaliter rationem non genericæ, hoc eſt inferioris.

Dicendum eſt 3. *Quod inferior Differentia formaliter ſumpta, non includat ſuperiorem formaliter.*

Probari ſolet 1. Si Differentia inferior formaliter ſumpta, includeret formaliter ſuperiorem, omnis definitio eſſet vitioſa, quia bis in ea idem repeteretur; nam definitionis hujus. Homo animal rationale, eſſet iſte ſenſus, Homo eſt animal, animal rationale. Deinde docet Ariſtot. bonam eſſe definitionem, ſi ponatur cum proximo genere Differentia infima, abjectis intermediis; quomodo autem abjici poſſunt, ſi formaliter includuntur? Denique bona eſt definitio quæ fit per omnes differentias à genericis deſcendendo ad ſpecificam, quæ mala eſſet ſi formaliter in infima reliquæ includerentur; Jam enim non eſſet modus ſalvandi deſcenſum genericæ differentiæ ad ſpecificam.

Responderi poſſet his omnibus probationibus quod non evincant; nam ne dicatur bis idem in eadem definitione repeti, ſufficit rationem genericam, clarè & diſtinctè non exprimi, eritq; hujus definitionis, Homo eſt animal rationale, ſenſus: Homo eſt animal, quod etiam includitur in rationali, poneturq; infima differentia in definitione expiicitè, abjiciendo intermedias, eritq; genericæ differentiæ ad ſpecificam deſcenſus, ſecundùm explicitam ſignificationem, licet implicitè in illis involvantur; & ſicut quamvis per omnes differentia ſuperior includatur materialiter in inferiori, non ſequitur in definitione nugaciter repeti differentias, aut illas abjici non poſſe, ita & in præſenti.

Probari ſolet 2. Si inferior differentia formaliter includit ſuperiorem, ſequitur, inferiorem, à ſpecie, non eſſe diſtinctam; jam enim etiam genus, contineret in ſe differentia inferior.

Responderi poſſet. Quod in re non diſtinguerentur, diſtinguerentur tamen per ordinem ad noſtros conceptus, eò quod differentia, quâ differentia, debeat concipi per modum partis; Species per modum totius; item ſpecies poſtulat definiri, ponendo explicitè genus, v.g. Animal, in definitione hominis; differentia autem non poſtulat definiri per genus explicitè poſitum.

Probari ſolet 3. Quia differentia, ut differentia eſt, ſolùm debet eſſe principium differendi: Ergo differentia inferior, ſuperiorem non debet includere formaliter; aliàs includeret rationem conveniendi; nam ſuperior differentia, eſt ratio conveniendi.

Responderi poſſet, quòd differentia, ut differentia, quoad id quod dicit explicitè, debeat eſſe ratio differendi, non verò quoad id, quod dicit formaliter quidem, ſed implicitè: & ſicut non obeſt, ut differentia ſit ſolum principium differendi, quantumvis materialiter involvat differentiam genericam, licèt illa ſit principium conveniendi; ita nec oberit, ſi illam implicitè dicat. *Hinc aliter*

Probatur Concluſio. Tum quia ratio communis ſentiendi, non eſt ratio communis rugiendi, præſcinduntque hæc à ſe: Ergo etiam cùm ratio communis rugiendi, non ſit ratio communis ſentiendi, differunt enim definitionibus, præſcindent etiam à ſe, neque ſe includent formaliter. Tum quia ratio rugitus, ſuperaddit ex modo noſtro concipiendi, id quod non habet ratio ſenſationis, aliàs hoc ipſo non eſſet illa differentia inferior: tunc quæro ſecundùm illam rationem quam ſuperaddit, vel poteſt concipi vel non poteſt; ſi non poteſt concipi, ergo nec ſuperaddit quicquam; nectuntur enim ſecum, Ens, & concipi; ſi poteſt concipi, ergo non includit jam illud formaliter; cùm non ſit formaliter illud ipſum, ſed formaliter illi ipſi ſuperadditum. Tum quia ſuperaddita illa formalitas, vel eſt ipſum formaliter cui ſuperadditur, vel non eſt ipſum formaliter; ſi non eſt ipſum formaliter: Ergo in inferiori non includitur formaliter ſuperius; ſi eſt ipſum formaliter, ergo idem ſibi ipſi ſuperadditur, adeoque idem ſibi ipſi non idem eſt, cùm inter ſuperadditum, & cui ſuperadditur, debeat eſſe diſtinctio. Omnia hæc in hoc fundantur. Quia definitio inferioris differentiæ, non eſt formaliter definitio ſuperioris Differentiæ.

DIFFICULTAS III.

Fundamenta in Oppoſitum.

Objicitur 1. Auctor. Ariſtot. qui 7mo Metaphyſ. tex. 43. docet. Differentiam infimam bene poſſe poni in definitione ſolam, eò quod includat ſuperiores: appellatque illam totam rei ſubſtantiam; imò ipſe Philoſophus facit talem prædicationem, fiſſio pedum eſt aliqua pedalitas.

Respondetur. Loqui Ariſtotelem de incluſione materiali, non autem formali, eſtque differentia infima tota rei ſubſtantia; non totaliter, ſed complètivè ultimo; prædicatio etiam illa

illa pedalitatis de fiſſione, non habet hunc ſenſum, quod fiſſionis pedum definitio, ut ſic; quod tamen requireretur, ſi differentia inferior, formaliter includeret ſuperiorem, ſed hoc ſolum ſignificatur, quod ſpecies pedalitatis, ſint pedes fiſſi.

Instabis. Differentia ſuperior per Ariſtot. dividitur in inferiorem; Ergo includit illam formaliter, nam diviſum includi debet formaliter in dividentibus membris.

Responderi ſolet communiter, quòd inferior differentia dividat ſuperiorem, materialiter ſumpta, ſeu in quantùm eſt ſpecies quæ formaliter includit genus ſuum: v. g. Animal rationale quod eſt ſpecies, includit formaliter Animal; ſed inferior differentia non dividit ſuperiorem, formaliter ſumpta. Quòd autem nonniſi materialiter ſumpta differentia dividat ſuperiorem, hoc inde eſt, quia ſenſitivum non dividitur in rationalitatem & irrationalitatem, ſed concretè dividitur in rationale & irrationale. Quanquam etiam dici poſſet, quod diviſum non ſit neceſſe ut formaliter includatur in ratione ſuperaddita ipſi diviſo.

Objicitur 2. Rugibile eſt formaliter ſenſitivum: Ergo differentia includit formaliter ſuperiorem. Antec. prob. Rugibile ſeu rugibilitas, eſt formaliter principium ſenſationis, rugitus enim ſenſatio eſt.

Respondetur. Rugibile eſt formaliter ſenſitivum, id eſt rugibile Metaphyſicè ſpectatum, ſeu ratio communis rugibilis, eſt ratio communis ſenſitivi, Nego Antec. rugibile Phyſicè ſpectatum eſt formaliter ſenſitivum, Concedo Antec. & Nego Conſequent. Addo Rugibilitatem non eſſe principium ſenſationis ut ſic, ſed talis; deberet autem Rugibilitas eſſe principium ſenſationis ut ſic, quia eſſet idem formaliter cum ſenſitivo ut ſic, quod ſenſitivum ut ſic, eſt principium ſenſationis ut ſic; Quæ reſponſio ſupponit, quòd quando nos tractamus de differentiis formaliter acceptis, tractemus de rationibus illarum communibus.

Instabis 1. ex Arriaga. Si rugibilitas condiſtincta à ſenſatione per impoſſibile poneretur, eſſet formaliter virtus cujusdam ſenſationis: Ergo eſſet formaliter virtus ſentiendi, ergo ulterius eſſet formaliter animalitas. Rurſùs rugitus eſt formaliter motus ab intrinſeco: Ergo eſt formaliter vita in actu ſecundo.

Respondetur. Diſting. Conſequens. Ergo eſſet rugibilitas formaliter virtus ſentiendi, ita ut ratio comunis rugibilitatis, ſit ratio communis ſentiendi: Nego Conſequent. ita ut rugibilitas ſit formaliter virtus ſentiendi per ſenſationem contractam, determinatam &c. Concedo Conſeq. à qua ut infra dicetur, non diſtinguitur formaliter: eodemq; modo de Vita Philoſophandum.

Instabis 2. Impoſſibile eſt concipere Hominem, quin concipiatur Animal: Ergo etiam impoſſibile eſt concipere rugibilitatem, quin concipiatur ſenſatio.

Respondetur. Id verum eſſe de ſenſatione contractè ſumpta.

Instabis 3. Si præſcinderet differentia rugibilis à ſenſatione, id ideò eſſet, quia ratio communis rugibilis, non eſt ratio communis ſenſationis; ſed hæc ratio non ſuadet differentiam rugibilis præſcindere à ſenſitivo; quia ratio communis Hominis, non eſt ratio communis Animalis, & tamen homo non præſcindit ab animali: Ergo etiam quantumvis ratio communis rugibilis, non ſit ratio communis ſenſationis, non præſcindet tamen rugibile à ſenſitivo.

Respondetur. Negando minorem: & licèt quidem ratio communis hominis, non ſit ratio communis animalis prçciſè ſecundùm rationem ſuam communem ſpectati, eſt tamen ratio communis hominis ratio animalis, ſed contractè jam ſpectati, per additum rationale, à quo ſic contracte ſpectato & in definitione poſito non præſcindit; ſic etiam rugibile à ſenſatione contractè ſumpta non præſcinderet, quia nihil à ſeipſo præſcindit; ſenſatio autem contractè ſumpta, eſt ipſum rugibile; ſed hîc agitur de hoc; an à ſenſatione ut ſic ſumpta, præſcindat rugibile, ſeu inferior differentia à generica differentia?

Instabis 4. Rugibile formaliter, vel eſt ſenſitivum formaliter, vel inſenſitivum formaliter, ergo eſt ſenſitivum formaliter.

Respondetur. Retorquendo argumentum lapis vel eſt formaliter rationalis, vel formaliter irrationalis, non eſt formaliter irrationalis; quia formaliter irrationale per oppoſitos eſt formaliter ſenſitivum, quod non competit lapidi: Ergo eſt formaliter rationalis: & ſicut in hac retorſione non tenet argumentum, quia rationale & irrationale non ſunt contradictoria, hinc poteſt fieri ut neutrum membrum neceſſariò competat, ita etiam nec ſenſitivum & inſenſitivum ſunt contradictoria.

Instabis 5. Rugibile formaliter definitur per ſenſitivum, ergo ab illo abſtrahere non poteſt.

Respondetur. Rugibile formaliter prout eſt ſpecies, definitur per ſenſitivum, & ſic non poteſt abſtrahere à ſenſitivo, ut dixi, ſed non prout eſt differentia formaliter; ſub ratione enim differentiæ nihil definitur, cùm definibile debeat conſtare genere & differentia, omne autem conſtans genere & differentia, eſt ſpecies.

Objicitur 3. Bonus eſt iſte Syllogiſmus in Darapti. Omnis homo formaliter, eſt animal: Omnis homo, eſt formaliter rationalis: Ergo aliquod rationale, formaliter eſt animal.

Respon-

Respondetur. Hunc ſyllogiſmum non eſſe in forma: quia ſi per reductionem ad Darii revocetur, prodibit talis ſyllogiſmus. Omnis homo formaliter eſt animal, aliquod formaliter rationale eſt homo, ergo aliquod formaliter rationale eſt animal; in quo ſyllogiſmo formaliter rationale, & in minori, & in concluſione tenet ſe ex parte ly Rationale, eſtque omninò in forma. Poſitus autem iſte ſyllogiſmus in Darapti conjungitur ly formaliter cum animal, cùm tamen in præmiſſis non fuerit conjunctum cum ly animal.

Objicitur 4. Reſtaurando quaſi argumentum ſupra poſitum. Omnis homo formaliter, eſt animal formaliter, omnis homo formaliter, eſt rationalis formaliter, ergo aliquod formaliter rationale eſt animal formaliter.

Respondetur. Miſſis aliorum placitis. Omnis homo formaliter, eſt formaliter animal, quaſi ratio communis hominis ſit ratio communis animalis irreſtrictè accepti, Nego Majorem: Omnis homo formaliter, eſt formaliter animal, reſtrictè & contractè acceptum, Concedo Majorem; Diſtinctaque Minori, Nego Conſequentiam.

Objicitur 5. ab Averſa apud Maſtr. hic diſp. 5. n. 150. Subſtantia dividitur in ſpiritualem & corpoream, & hæ rationes ſpiritualis & corporei debent dici ſubſtantiales, quia ſi à tali ratione præſcinderent, eſſent etiam dum dividitur, includitur in membris dividentibus.

Respondetur. Licèt rationes ſpiritualis & corporei debeant dici ſubſtantiales, non ita tamen dicuntur, ut ratio communis ſpiritualis, ſit ratio communis ſubſtantialis; ſi ratio communis ſpiritualis, non eſt ratio communis ſubſtantialis, hoc ipſo præſcindere à ſe poſſunt; idem dic de quantitate. Quamvis autem præſcindant ratio ſpiritualis & corporei à ſubſtantiali, non erunt ex eo jam commune quid accidenti, ſed tum primùm erunt quid commune accidenti, ſpirituale & corporeum, ſi præſcindant à ſubſtantiali in ſe incluſo.

Instat Idem. In tantùm poteſt aliquod prædicatũ præſcindi à ſubjecto, de quo dicitur, in quantùm etiam poteſt dici de alio; ut animal poteſt præſcindi ab homine, quia poteſt dici de leone, ergo ſi datur propria differentia alicujus generis, ita quod nequeat alteri applicari, ſanè non poterit ab eo præſcindi.

Respondetur. Negando cauſalem; ſed ideo aliquid præſcindit, quia non habet eandem definitionem.

Objicit 6. Idem. Saltem hæcceitas in communi, in ordine ad hunc & illum nonniſi imperfectè præſcindit, quia ſine dubio quidquid eſt in ſingulis hæcceitatibus, eſſentialiter involvit talem conceptum.

Respondetur. Cùm per nos hæcceitas & individuum pro eodem ſumantur objectivè, cumque admiſerimus infra, rationem communem omnibus individuis eamque perfectè præſcindentem, idem dicendum de hæcceitate; quia etiam ratio communis hæcceitatis, non eſt ratio communis hujus hæcceitatis & è converſo. Cæterum ſumendo hæcceitatem hanc, non pro differentia, ſed pro ſpecie, involvit genus ſecundùm dicta ſupra.

Objicitur 7. Si differentia inferior includeret ſuperiorem, eſſet actus purus, utpote entitas ſimpliciſſima; inferior item differentia eſſet ſuprema, quia nullam ſuperiorem haberet quam includeret.

Respondetur. Rationem actus puri eſſe prædicatum Phyſicum; non poteſt autem oſtendi, quî differentiæ competat phyſicè, ratio actûs puri. Dici etiam ſolet, non eſſe actus puros differentias infimas; quia licet careant compoſitione ex his, non carent tamen compoſitione cum his; hinc præſupponunt tanquam aliquid materiale differentias ſuperiores, imò ſine illis, tanquam ſine præſuppoſitis intelligi non poſſunt; non ſunt item differentiæ inferiores genera ſuprema, quia ad rationem ſupremi requiritur, ſub ſe poteſtate habere plura, quod non competit differentiæ infimæ; eſt item neceſſe ut ſuprema differentia, nec materialiter præſupponat ante ſe priorem, præſupponit autem infima.

QUÆSTIO III.

De Specie.

De ipſa ſpecie, nihil admodùm diſputabile erit, ſed de Individuis, reſtabunt quædam expendenda.

Explicatur I. *Nomen ſpeciei.* Species ex primitiva acceptione, non aliud eſt, quàm pulchritudo quædam, unde & ſpecioſum vocatur pulchrum: tranſtulerunt hoc nomen Philoſophi, ad ſignificandum concretum ex genere & differentia, appellaruntq; illud ſpeciem: cùm enim genus ſit turpe quoddam & informe, utpotè ſe habens per modum materiæ, decoratur, formatur, ſpecioſum fit, acceſſu differentiæ, quæ differentia pulchritudo generis dicitur, & ſpecies pulchrum. Porrò cùm concretum hoc ex genere & differentia, comparari poſſit tùm ad genus, tùm ad differentiam, tùm ad individua, hinc & ratio ſpeciei illius ſeu pulchritudo ad hæc omnia ſe extendit, & reſpectu generis dicitur ſpecies pulchrum, imò & pulchritudo in abſtracto, eò quod in ea genus pulchrum, formatum differentiâ & completum appareat. Rurſùs comparatum hoc concretum ad differentiam, eſt etiam pulchrum, quia ipſa differentia eſt etiam pulchritudo completiva & perfectiva generis. Deniq; ſi comparetur idem concretum ad individua, erit pulchritudo illorum abſolutè; ſpecies enim infima, eſt tota eſſentialis perfectio individuorum.

Expli-

Digitized by Google

Explicatur 2. *Diviſio Speciei.* Dividitur ſpecies in Primointentionalem, ſeu prout ſpecies ſumitur pro natura totali Metaphyſicè completa,& inSecundointentionalem,ſeu prout à Logica ſpecies conſiderabilis eſt. Rurſùs ſecundòintentionalis alia eſt ſpecies ſubjicibilis ſeu pro ſubjecto ponibilis; alia prædicabilis, ſeu pro prædicato ponibilis. Deniq; dividitur in ſpeciem ſubalternam,& infimam. Subalterna eſt, quæ reſpectu ſuperiorum quibus ſubjicitur, ſpecies eſt, reſpectu autem inferiorum, eſt genus; & quia hæc ut genus prædicatur, ideò non poteſt ei convenire ratio ſpeciei, niſi in quantum ſubjicibilis eſt. Species autem infima eſt, quæ tantum ſub ſe individua habet, poteſtque & ſubjici & prædicari.

Explicatur 3. *Definitio Speciei.* Speciem ſubjicibilem definivit Porphyrius. Eſt quę ſubjicitur generi, & de qua genus in eo quod quid eſt prædicatur: duæ hîc ſunt definitiones, ſed per modum unius, ab auctoribus ſumuntur. Species autem prædicabilis, eſt id quod de pluribus differentibus numero,in eo quod quid eſt prædicatur.

Dices 1. Committitur hic circulus vitioſus; alibi enim genus definivit Porphyrius, eſſe id, quod ſub ſe habet ſpecies, nunc autem definit ſpeciem, quod ſit ſub genere; eſtque hæc ſimilis definitio huic, ſi quis definiret Patrem, & diceret, pater eſt qui habet filium; definiendo autem filium diceret, filius eſt qui habet patrem.

Respondetur communiter. Non committi hîc circulum, quia genus poſitum in definitione ſpeciei, non ponitur ut cognitum per ſpeciem, ſed ut cognitum aliunde; hinc genus Porphyrius etiam aliter notificat, dicendo illud eſſe id, in quo ſpecies cognationem habent, quod eſt aliunde cognoſcere genus, & non ex ſola ſpecie &c. quanquam nihil vetat unum relativorum cognoſci per aliud; vel unà cum alio; relativè autem ſe habent, genus & ſpecies.

Dices 2. Hæc definitio convenit etiam individuis; nam & ea ſubjiciuntur generi: Ergo iſta definitio eſt mala.

Respondet Arriaga, eſſe bonam, ſi ſubintelligatur, quod ſpecies immediatè ſubjiciatur, mediatè individua.

Contra eſt ex Oviedo. Animal de homine dicitur immediatè, & de eodem nonniſi mediatè dicitur corpus, & tamen hoc non oſtante, & corpus prædicatur ut genus, & animal. Ergo etiam quantumvis immediatè ſubjiciatur generi ſpecies, & mediatè individua, non oberit, quominus individua ſint ſpecies ſubjicibilis, cùm illis etiam competat ſubjici generi.

Respondet 2. Oviedo n.5. addendas hîc eſſe ad definitionem has particulas, quod ſpecies ſit natura multiplex phyſicè & intentionaliter una, quæ generi ſubjicitur.

Respondetur 3. ab aliis. In definitione illa ſpeciei ſubjicibilis,ſubintelligi ly Univerſale, ut ita currat definitio, ſpecies ſubjicibilis eſt univerſale, quod ſubjicitur generi; de individuo autem non poteſt dici quod ſit univerſale.

Contra utramque hanc reſponſionem eſt. Imprimis, quia ſpecies ſubjicibilis quà talis, etiam per Oviedo n.10. non eſt univerſale: Ergo fruſtra ad eam definiendam pro genere addetur ly univerſale. Tum quia ſpecies ſubjicibilis,non habet abſtractionem debitam univerſali; abſtrahitur enim à genere tanquam à parte, univerſale autem ab inferioribus abſtrahi debet; nec poteſt ex eo poni univerſale pro genere in definitione ſpeciei ſubjicibilis, quia ſpecies ſubjicibilis eſt univerſale materialiter; nam & individua ſunt materialiter univerſalia, quando eandem rationem communem participant, & tamen non poſſunt definiri per ly univerſale. Tum quia nullum eſt fundamentum aſſerendi, ſpeciem ſubjicibilem eſſe verè univerſalem; quod enim dicitur ly univerſale, dividi per ſpeciem ſubjicibilem & prædicabilem, hoc falſum eſt; ſpecies enim quæ dividitur in ſubjicibilem, & prædicabilem, eſt indifferens ut ſit formaliter vel materialiter univerſalis ſpecies illam dividens; imò quantumvis ſpecies ſubjicibilis ſit inferius univerſali, non ſequitur illam eſſe univerſalem; eſt enim inferius etiam ſingulare, reſpectu univerſalis, & tamen ſingulare non eſt univerſale. Nec dubium eſt, quod ſpecies ſubjicibilis & prædicabilis, ad nomen ſpeciei, habent ſe tanquam membra æquivoca; nunquam enim ſpecies ſubjicibilis quà talis, habet ſub ſe inferiora, adeoq; nunquam eſt univerſalis: cùm tamen ſpecies prædicabilis habeat, ſub ſe inferiora: hinc quando ſpecies ſubjicibilis prædicatur, & de hac, & de illa ſpecie ſubjicibili, non prædicatur ut ſubjicibilis eſt formaliter, ſed prout induit rationem prædicabilis.

Respondetur 3. Cum Hurtado, Bonam eſſe prædictam definitionem, ſi per illam priorem partem, quòd ſcil. ſpecies eſt quæ ſubjicitur generi, intelligatur ly ſoli; Certè enim individua non ſoli generi,ſed & ſpeciei ſubjiciuntur.

Dices 3. Nulla eſt ſpecies prædicabilis, ergo mala eſt diviſio in ſubjicibilem & prædicabilem. Antec. prob. Auctoritate Ariſtot. qui dicit in Top. ſpeciem ſemper ſubjici.

Respondeo, & dico: Speciem ſemper ſubjici, quando de ea fiunt problemata & quæſtiones, ſed non ſubjicitur in quantum reſpicit inferiora.

Instabis 1. Ex mente Ariſtotel. ſpecies eſt ſubſtantia completa, ergo non poteſt eſſe in alio, ergo nec dici de alio, ergo & nulla eſt prædicabilis ſpecies.

Respondetur. Speciem non poſſe eſſe in alio tanquam in ſubjecto inhæſionis, licet ſit in alio tanquam in ſubjecto prædicationis.

Insta-

Digitized by Google

Instabis 2. Ex mente ejusdem, ſpecies componitur ex genere & differentia: Ergo prædicatur ut genus & differentia, ergo in quale quid, & quale: Ergo ulterius nulla datur ſpecies prædicabilis, quæ ſit in quid prædicabilis.

Respondetur. Species ita componitur ex genere & differentia, ut conſtituatur ex illis totum; non enim ſpecies eſt genus & differentia, ſed totum ex illis compoſitum; inde quamvis ſigillatim acceptum genus prædicetur in quid, & differentia in quale, quando tamen jam unitim accipiuntur, hoc ipſo prædicabuntur non in quale quid vel quale, ſed poterit prædicari in quid totaliter.

Dices 4. Eſt in oppoſitum Auctoritas Theologica. Docent Theologi, ly Deus dici de Patre, dici de Filio, dici de Spiritu Sancto, & quidem in quid: cum tamen Deus, non ſit ſpecies.

Respondet S.Thom. ly Deus non dici de Perſonis tanquam aliquid in illis, de quibus dicitur perſonis multiplicabile; conſequenter non dici tanquam univerſale, hîc autem agimus de Prædicatione Naturæ multiplicabilis.

Dices 5. Species dicta de individuo non dicit rationem individui, ergo ſpecies non tanquàm totum quid prædicatur.

Respondetur. Diſting. Conſequens. Non tanquam totum quid prædicatur ſpecies, ſi ſubjectum de quo fit prædicatio Phyſicè ſpectatur. Conced. Nam in ſtatu Phyſico, non ſolum dicit naturam, ſed etiam hæcceitatem; ſi ſubjectum hoc ſpectetur Metaphyſicè, hoc eſt ſolum ſecundùm eſſentialia prædicata non dicet ſpecies totum, nego Conſeq. Dici etiam poteſt ſpeciem prædicari tanquam totum, inferendo ſubſtantialia prædicata, non autem accidentalia; ratio autem individui, eſt quid accidentale.

DIFFICULTAS I.

De Individuo primo intentionaliter ſumpto.

Individuum non eſt idem quod indiviſibile; Indiviſibile enim accipitur pro eo quod caret omni extenſione: Individuum autem vocatur natura ſingularis non diviſa in plures tales. Hoc individuum conſiderari poteſt, vel ſecundùm quod natura ſingularis eſt; & ita acceptum eſt individuum primò intentionaliter; vel conſiderari poteſt ſecundùm quod ſubjicibile & prædicabile eſt, & ſic acceptum eſt individuum ſecundointentionale. Individuum primointentionaliter ſumptũ, deſcripſit Porphyrius; eſt id cujus omnes ſimul proprietates alteri convenire non poſſunt; deſcripſit inquam, quia ſaltem divinitùs, duobus individuis ſimul proprietates eædem convenire poſſunt, porrò hæc accidentia ad quæ attendit Porphyrius, hoc Verſu incluſit Boëtius:

Forma, Figura, Locus, Tempus, cum Nomine Sanguis,
Patria, ſunt ſeptem, quæ non habet unus & alter.

Individuum ſecundointentionaliter acceptum, deſcripſit idem, qua prædicabile eſt, eſt id quod de uno ſolo prædicatur; quà verò ſubjicibile, eſt id quod continetur ſub ſpecie. Metaphyſica individuum primointentionale correctiùs pro Porphyrio deſcribit: quod ſit Ens ex natura ſpecifica & hæcceitate compoſitum, quid autem illa hæcceitas, alibi dicitur.

An poſſit dari ratio communis omnibus individuis?

Dicendum eſt. *Dari rationem communem omnibus individuis:* eſt Concluſ. Suarii. Diſp. 6. ſect. 8. n. 14 & 15. Arriaga, Hurtadi, Contra Fonſecam. Tolet. & alios. Oviedo in ſententia præſcindentium tantùm ex parte actus, dicit, poſſe dari rationem communem omnibus individuis, non tamen in ſententia præſcindentium ex parte objecti.

Probatur 1. ex Arriaga. Poſſumus concipere omnia individua, quatenus ſunt ſimilia in hoc, quod ſint indiviſa in ſe, & diviſa à quolibet alio; in hoc enim non diſtinguuntur, quantumvis diſconveniant in ratione talis individui; Ergo poteſt dari ratio communis omnibus individuis.

Probatur 2. Quia quæcunque ratio oſtendet dari rationem communem præciſam ex parte objecti in aliquibus prædicatis, eadem oſtendet dari rationem communem omnibus individuis.

Probatur 3. Tum quia vel omnia individua habent hoc quod ſint indiviſa in ſe, & diviſa à quolibet alio, vel non omnia habent, ſi non omnia, ergo non omnia individua; ſi autem omnia ſunt talia: Ergo datur ratio communis omnibus individuis, id enim intelligitur nomine rationis communis. Tum quia quando negas dari rationem communem omnibus individuis, id quod negas, vel negas de omnibus individuis vel de aliquibus; ſi de aliquibus, ergo tibi non conſtas; hoc ipſo enim non negas dari omnibus communem rationem, ſed nonniſi aliquibus; ſi de omnibus hoc negas, ergo eſt illis dabilis ratio communis, infirmabunturque argumenta, quæ ſupponunt, in nulla ratione poſſe illis dari rationem communem. Tum quia hæ propoſitiones: Omne individuum eſt ratio indiviſa in ſe & diviſa à quolibet alio; aliquod individuum non eſt ratio indiviſa in ſe & diviſa à quolibet alio, hæ inquam propoſitiones ſunt contradictoriæ, in quibus particularis eſt falſa, nam poneret definitum, & negaret definitionem: Ergo veraeſ-

ra eſſet affirmativa univerſalis: Ergo ulterius dabitur ratio communis omnibus individuis, quia datur propoſitio univerſalis de illis verificabilis; ratio autem communis, & propoſitio univerſalis affirmabilis, verbis differunt. Tum quia ſi non daretur ratio communis omnibus individuis, non poſſet unquam poni argumentum in forma, quod Petrus ſit individuum; quia hoc argumentum deberet habere propoſitionem univerſalem, ne argumentum conſtet ex particularibus; propoſitionem autem univerſalem non poſſet habere, quia non poteſt haberi ratio communis omnibus individuis; quæ duo Verbis differunt. Tum quia, ſi non daretur ratio communis omnibus individuis, hoc inde eſſet, quia non eſſet ratio per quam individuum eſſet indiviſum in ſe, & diviſum à quolibet alio. Sed hæc ratio probat dari rationem communem omnibus individuis; quia adfert definitionem omnium individuorum, definitio autem omnibus individuis competens, eſt ratio communis eorundem.

Objicitur 1. Si poſſet ratio communis individuis abſtrahi ab individuis, abſtracta illa ratione communi, poſſet adhuc iterato abſtrahi ratio communis, & ſic in infinitum. Si autem non poteſt abſtrahi iterato ratio communis, ergo dicam illam potius eſſe differentiam individualem, à qua jam non poteſt abſtrahi ratio communis.

Respondetur. Fundamentò ſumpto ex Hurtado; abſtractâ intentionaliter ratione communi, jam ulterius non poſſe abſtrahi rationem communem, ſicut abſtractâ ratione animalis à rationali, jam in eſſe intentionali, ita repræſentato rationali, non poteſt abſtrahi animal. Quod autem abſtractâ ratione communi individui nō ſit ulterius abſtrahibilis ratio communis individui, hoc non inde eſt, quaſi per abſtractionem magis illæ differentiæ ſint in re & Phyſicè individuæ, ſed quia ſunt magis in conceptu & intentionaliter individuæ; cum in illis maneat ſola tantum ultima ratio differendi, & nulla jam ratio communis; præcipuè quia apud me, præciſiones objectivæ dantur tantum ſecundùm rationes communes, non verò ſecundùm rationes contractas, prout contractæ ſunt; cum ergo jam tunc nulla maneat intentionaliter ratio communis individuis, nihil etiam manebit, quod præſcindi poſſit. Cæterum quia in re etiam poſt meam præciſionem remanet illa ratio communis, ideo poterit iterato ab alio intellectu, imò & ab hoc abſtrahi ratio communis, quantumvis non ſub hac formalitate, ſub qua jam concipitur eſſe abſtracta ratio communis.

Objicitur 2. Quia ſi individuatio numerica quà talis, eſſet ratio communis pluribus individuis quà talibus, non eſſet ratio individuis iiſdem differendi à ſe invicem, ſed ſolum conveniendi; ſed individuatio numerica, qua talis; eſt ratio differendi: Ergo individuatio numerica qua talis, non eſt ratio communis.

Respondetur. Concedendo totum; nam ratio individui, non ſub formalitate qua talis eſt, ſed ſub formalitate, ſub qua omnia individua, eodem modo ſunt definibilia, ſub qua conveniunt, & ſimilia ſunt, poteſt habere rationem communem. Concedo ulterius individuationem eſſe rationem ultimam differendi, nec eſſe ſub ratione ultimæ, rationem conveniendi, ſed ſub alia formalitate ut dixi, in quantum ſcilicet ſunt ſimilia in definitione conceptuque communi.

Instabis. Ergo hæc ratio numerica qua talis, contrahet rationem illam communem individui.

Respondetur. Contrahet contractione materiali, non verò contractione formali; contrahet inquam contractione materiali, quia non adfert illa ratio ultima, ullum prædicatum, niſi quod ſit per modum particularis; ad eum modum, quo unitatem, ut ſic, hæc unitas contrahit, bonitatem ut ſic, contrahit hæc bonitas; cæterum ratio illa ultima, non contrahit rationem communem individui, non contrahit inquam formaliter, quia non adfert prædicatum aliquod ſpecificum; hinc rationale comparatum ad animal, non eſt ratio particularis ad animal, quia adfert prædicatum ſpecificum, non adfert autem prædicatum ſpecificum hæc individuatio, rationi communi identificationis.

Instabis 2. Ergo hæc ratio ultimo differendi illam rationem communem individuis ita contrahet, ſicut ipſa ratio individui contrahet rationem ſpecificam; contrahit enim illam contractione materiali.

Respondetur. Contractiones dictas eſſe ſibi in aliquo ſimiles, diſſimilantur tamen in hoc, quia ratio illa individui communis, contrahitur per ſe ipſam reduplicativè acceptam, hoc eſt, ratio individui, per individuum, qua individuum eſt; contractio autem quæ fit per individuationem, reſpectu ſpeciei, non eſt per idem reduplicativè acceptum. Conſequenter nec ratio individui contracti, eſt ſpecies rigoroſè; quia tunc illud quod eſt contrahibile per differentias individuales, habet rationem ſpeciei, quando contrahens, non eſt reduplicatio contracti, ut ſupra dixi, ſed adfert rationem particularem, non eodem nomine & conceptu gaudentem; rationem autem communem ut dixi individuationis, contrahit ratio individuationis, qua individuatio eſt, adeoque qua contrahens, eſt reduplicatio contracti.

Objicitur 3. Hæc ratio communis individuis, & eſſet communis, & non eſſet communis; eſſet ut dicitur, non eſſet; quia ſingularis eſſet, ideò autem ſingularis eſſet, quia formalitatem individui haberet; ſed abſurdum eſt dicere,

cere, idem eſſe commune, & non eſſe: Ergo ratio communis individuis non datur.

Respondetur. Diverſo reſpectu illam rationem communem eſſe ſingularem, & diverſo reſpectu communem; eſſet communis, in quantùm in ea ratione omnia aſſimilantur individua, & eſſet ratio ſingularis, in quantùm eſt idem realiter cum ratione conceptum communem individui contrahente.

Objicitur 4. Si daretur ratio individui communis, poſſet concipi v. g. natura humana cum hac ratione communi individui; compoſitum autem illud ex ratione communi individui, neq; eſſet ſingulare, aliàs illa ratio communis individui, non eſſet ratio communis; neque eſſet comune quid illud compoſitum, cùm jam illi eſſet ratio individuationis conjuncta. Quæ omnia ſunt abſurda.

Respondetur. Illud compoſitum (quod nonniſi per rationem fieri poteſt) fore commune: tunc autem compoſitum ex ratione ſpecifica & individui non eſt commune, quando illi conjungitur ratio ultima, qua ultima eſt differendi. Hinc ratio communis individui, inter ſpeciem, & ſe, in quantùm eſt ultima ratio differendi, habet ſe per modum medii per rationem facti, licèt in re hæc ratio communis, non mediet inter ſpeciem & individuum, quà individuum eſt.

Objicitur 5. ex Oviedo. Differentia individualis non eſt reſolubilis in duos conceptus, quorum unus ſit ultima differentia, alter verò ratio conveniendi cum aliis differentiis: Ergo non poteſt dari conceptus communis omnibus individuis. Antec. prob. Quia ſi in Petreitate v. g. aſſignes duos conceptus formaliter inter ſe diſtinctos, unum, ex vi cujus conveniat cum Pauleitate, & alterum, ex vi cujus differat; differentia individualis, conſtituetur adæquatè in illo ultimo conceptu, quo differt à Pauleitate.

Respondetur. Neg. Antec. Probationem ejus diſtinguo. Differentia individualis, ſi ſumatur quà individualis, quà ultima, quà reduplicativè accepta &c. conſtituitur illo conceptu quo tantum differt. Conc. Antec. Differentia individualis ſpecificativè accepta & quà eſt una definitione definibilis, conſtituitur adæquatè illo ultimo quo differt, Nego Antec. & Conſequentiam.

DIFFICULTAS II.

De Definitione Individui Secundo-Intentionalis.

Dicendum eſt. *Bonas eſſe adlatas ſuperius definitiones individui.* Omni enim, ſoli, & ſemper individuo conveniunt.

Objicitur 1. ex Ariſtot. qui 7. Metaph. cap. 17. dicit non poſſe individua definiri, ſicut nec aliquid de illis ſciri.

Respondetur 1. ad hunc locum. Individua non ſciri ordinariè, nec definiri, licèt interdum definiri & ſciri poſſint.

Respondetur 2. Conſequenter ad dicta. Individua ſecundùm rationes communes ſpectata poſſe definiri, licèt non ſecundùm rationes contractas; hæ enim nobis ignotæ.

Instabis ex eodem. Qui in Anteprædicam c. 2. docet individuum de nullo ſubjecto prædicari: Ergo falſum eſt, individuum de uno ſolo dici.

Respondet Toletus. Individuum ut ſic de individuo hoc prædicari identicè in re, ſed non identicè formaliter, hocque voluit Ariſtoteles. Diſtinctio ſic explicatur, Ratio propoſitionis identicæ, non ex eo ſpectanda eſt, quia habet identitatem realem cum ſubjecto; aliàs omnes prædicationes verè identicæ eſſent; omnes enim important identitatem Prædicati cum Subjecto; ſed ratio formaliter identicæ propoſitionis ſpectanda eſt, ſi prædicatum non aliter concipiatur, quàm conceptum ſit ſubjectum; aliter autem concipitur ſubjectum aliter prædicatum, cum dico v. g. Petrus eſt individuum: Conſequenter hæc prædicatio, non eſt identica formaliter.

Dici & hoc poteſt. Individuum in actu ſignato, quatenus in actu ſignato eſt, non de uno ſolo prædicari. Cæterum individuum in actu ſignato, non tamen de actu ſignato, ſed pro actu exercito acceptum, de uno ſolo prædicatur. Explicatur hoc ipſum. Individuum ſumitur in actu ſignato, & pro actu ſignato, quando ſumitur ſecundùm rationem ſuam communem, ſecundùm quam rationem, non de uno ſolo individuo dicitur, ſed & de hoc, & de hoc, &c. imò prædicatur, quodammodo velut quædam ſpecies de inferioribus: individuum autem ſumptum in actu ſignato, ſed non pro actu ſignato, ſed pro actu exercito, eſt: quando per rationem communem omnibus definiuntur individua ſigillatim; ſeu clariùs, quando definiuntur ſingula individua diſtributivè, diſtributivè autem accepta ſingula individua, nonniſi de uno dicuntur; v. g. de hoc homine, nonniſi hoc individuum Petri: & de illo homine, nonniſi illud individuum Pauli dicitur &c. Quoad locum Ariſtot. attinet, vi hujus diſtinctionis debet conſequenter individuum de nullo ſubjecto dici univerſaliter, ſi accipiatur ratio illa communis, pro actu exercito individui.

Objicitur 2. Quod non eſt ſpecies, non poteſt definiri, individuum non eſt ſpecies: Ergo.

Respondetur. Quod non eſt ſpecies non poteſt definiri definitione rigoroſa, conſtante verò genere & vera differentia idque univocis: poteſt tamen definiri definitione non rigoroſa, accipiendo pro genere v. g. particulam Id, Quod, & cætera loco differentiæ apponendo.

Objicitur 3. Hoc genus v.g. Animal prædicatur de pluribus, ſcil. & de hac & de illa ſpecie; ſed hoc genus eſt individuum: Ergo aliquod individuum prædicatur de pluribus.

Respondetur. Hoc genus non quà hoc eſt, prædicatur de pluribus, ſed quà genus.

DIFFICULTAS III.

De Individuo Vago.

INdividuum determinatum eſt v.g. hic homo. Individuum autem vagum eſt, v.g. aliquis homo; vagatur enim & per Petrum, & per Paulum &c. quia & Petrus eſt aliquis homo, & Paulus eſt aliquis homo. De hoc Individuo agemus hîc.

Quæritur 1. *An detur Individuum Vagum?*

Respondetur. *Dari.*

Ratio. Quia comuniter ſupponitur, quod ſubcontrariæ propoſitiones in materia contingenti, poſſint eſſe veræ, veræ autem jam non eſſent, ſi individuum vagum tolleretur: & ſic v.g. in hac propoſitione aliquis homo bibit, aliquis homo non bibit; ſi non ſumatur ly homo pro individuo vago, ſed pro Petro, certè ſi verum eſt de Petro quòd bibat, falſum erit quod non bibat, conſequenter falſum erit ſubcontrarias propoſitiones in materia contingenti ambas poſſe eſſe veras; conſequenter ſi non datur individuum vagum, tollitur tota ſuppoſitio confuſa. Hæc ex communi ſuppoſitione.

Quæritur 2. *Quid ſit individuum vagum?*

Respondetur. Eſt individuum indeterminatè cognitum, aut volitum, explicabile per particulam disjunctivam, Vel, v.g. aliquis homo bibit, vel Petrus, vel Stanislaus.

Quæritur 3. *Quotuplex ſit individuum vagum?*

Respondetur. Duplex eſſe Determinatum, & Indeterminatum. Determinatum individuum vagum eſt, quod explicando per particulam *Vel*, tandem ad aliquod certum devenietur, ut cum dico: aliquis non attendit, vel hic, vel hic, vel hic, ſed non hic, ergo ille. Hæc explicatio vocata eſt in Dialecticis Deſcenſus disjunctivus. Indeterminatum autem individuum vagum eſt, quod explicando per particulam Vel, nuſquam ad determinatum devenitur, v.g. aliquis calamus ad ſcribendum eſt neceſſarius, vel hic, vel hic, vel hic; nullusque futurus talis ut ille ſolus, & non alius ſit neceſſarius. Hæc explicatio in Dialecticis vocatus deſcenſus disjunctus.

Quæritur 4. *An in divino intellectu poſſit eſſe individuum Vagum?*

Respondetur. Determinatum Individuum Vagum, non poteſt eſſe in divino intellectu.

Ratio. Quia illud oritur ex imperfectione intellectûs, quod v.g. Petro occiſo, ſi neſciatur Petrus eſſe occiſus, oritur hoc inquam ex imperfectione intellectûs, quod dicatur: aliquis homo eſt occiſus. Indeterminatum autem Individuum Vagum, poteſt eſſe in divino intellectu. Ratio eſt: quia ſi in divino intellectu non daretur tale Individuum, divinus intellectus, res cognoſceret non ſecundùm exigentiam illarum; quod abſurdum eſt, Sequel. probatur. Si Deus rem quæ in ſe non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri poteſt, cognoſceret tanquam præferendam, cognoſceret rem non ſecundùm exigentiam ſubjecti; ſed ſi in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus rem quæ in ſe non habet ullum prædicatum, ratione cujus præferri alteri poteſt, cognoſceret tanquam præferendam: Ergo ſi in divino intellectu non daretur individuum Vagum, Deus non ſecundùm exigentiam ſubjecti cognoſceret. Minor probatur. In hac propoſitione, aliquod ſacrum eſt neceſſarium, ad ſatisfaciendum præcepto, ſi Deus determinatè cognoſceret aliquod Sacrum præ aliis neceſſarium, præferret unum alteri Sacro, cùm tamen unum præ alio, nullum prædicatum ratione cujus alteri præferri debeat, haberet. Deinde poteſt divina voluntas indeterminatè aliquid præcipere, ut v.g. oblationem duorum pullorum columbarum, vel paris turturum: Ergo & intellectus divinus indeterminatè illa cognoſcere, cùm ita præcipiat voluntas divina, ſicut prælucenti apparet intellectui.

Quæritur 5. *Quomodo prædicetur individuum Vagum?*

Respondetur. Individui Vagi prædicationem, non poſſe propriè reduci ad univerſale; quia hic terminus, aliquis homo, non ſignificat rationem comunem à differentiis abſtractam, ſed ſignificat plures & diſtinctas. Disjunctio enim illa quam adfert ly Aliquis, extremorum diſtinctionem indicat, ſaltem tamē impropriè revocari poteſt ad Univerſalia, id quomodo fiat explano. Ly Aliquis vel quidam additum generi, dejicit illud à ratione generica ad ſpeciem: v.g. ly Animal ſignificat genus, ſi addidero illi ly aliquod, hoc ipſo jam rationem ſpecificam deſignabit. Ly Homo eſt ſpecies, ſi illi addatur ly Aliquis, non ſpeciem, ſed individuum ſignificabit. Dico itaque, ſi genus ſubalternum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio generis Vagi, ſi genus immediatum & proximum contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio ſpeciei Vagæ; ſi ſpecies contrahatur per terminum Aliquis, erit prædicatio individui de individuo; & hæc prædicatio procedit quando eſt prædicatum Vagum in materia neceſſaria, nam in materia contingenti, prædicatum Vagum, ſemper eſt individuum Vagum.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO IV.

De Proprio.

PRoprium Quadruplex eſt. 1. Quod accidit alicui naturæ ſoli, ſed non omni; ut homini eſſe medicum. 2. Quod convenit omni ſed non ſoli; ut convenit homini eſſe bipedem. 3. Quod convenit omni ſoli; ſed non ſemper; ut convenit homini caneſcere propter curas, quamvis interdum aliqui cum curis, non caneſcant. 4. Quod convenit omni, ſoli & ſemper; ut homini eſſe riſibilem, hocque vocatur proprium quarti modi.

DICES 1. Supponantur corrumpi omnia alba, relinquatur ſola nix, eo caſu nivi ſoli, omni, & ſemper, conveniet albedo, & tamen albedo non eſt proprium nivis: Ergo proprium quarti modi non rectè definitur quod competat omni, ſoli, & ſemper.

RESPONDETUR. Solis nivibus ex accidenti tunc competet albedo, ſed non ex intrinſecis principiis, quæ nectant albedinem cum nive.

DICES 2. Lux eſt proprietas Solis quarti modi, & tamen convenit non Soli tantùm, ſed & candelæ.

RESPONDETUR. Proprietates genericas, non convenire Soli, ſecùs ſpecificas: jam autem lux eſt proprietas generica Solis, adeoq; diſtinctis à Sole conveniens, quantumvis lux ſolaris ſit proprietas illius quarto modo, & nulli alteri competens.

DICES 3. Differentia convenit ſoli, omni, & ſemper; & tamen non eſt Proprium: Ergo mala eſt prædicta definitio Proprii.

RESPONDETUR. Cum Differentia non accidat ſpeciei, ſed illi ſit eſſentialis, accidat autem Proprium, rectè inferetur, quod diſtincta ſit differentia à Proprio.

Præter poſitas diviſiones Proprii, dividitur adhuc Proprium quarti modi, in Proprium Primointentionale, & Proprium Secundointentionale, & quidem incipiendo.

De Proprio Primo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid ſit Proprium primo intentionaliter?*

RESPONDETUR. Eſſe accidens quod convenit omni, ſoli & ſemper.

QUÆRITUR 2. *Quotuplex ſit Proprium primo intentionaliter acceptum?*

RESPONDETUR. Proprietates aliæ ſunt Phyſicæ, aliæ Metaphyſicæ. Proprietates Phyſicæ diſtinguuntur realiter ab eſſentia à qua dimanant, ut frigus ab aqua. Metaphyſicæ autem proprietates ſunt, quæ nonniſi ſola ratione ab eſſentia diſtinguuntur. Priores illæ proprietates ſemper conveniunt ſubjecto, ſi cauſæ naturales ſpectentur, & abſit violentia; ſicut aqua ſemper eſt frigida, ſi abſit extrinſecum calefactivum.

QUÆRITUR 3. *Quod ſit ſignum Proprii quarto modo?*

RESPONDETUR. Proprii qualiscunque ſignum eſt, ſi poſtulet definiri per ſubjectum: ex 1. Poſter. c. 4. & ita ſimum, eſt proprietas naſi, cùm definiri per naſum poſtulet; non eſt tamen hoc ſignum Proprii quarto modo; certè enim ſimitas non omni naſo convenit: Signum itaque Proprii quarto modo eſt, ſi conveniat per ſe ſubjecto, ſi ſit adæquatum principio, ſeu eſſentiæ à qua profluit, ita ut de illa converſim & reciprocè dici poſſit v. g. Omnis homo eſt riſibilis, & omne riſibile eſt homo.

DICES. Proprietas quarti modi effluit ex eſſentia: Ergo non convenit ſemper.

RESPONDETUR. Proprietas Metaphyſica quarti modi, ſicut ex modo nonniſi concipiendi effluit, ita & ex modo nonniſi concipiendi eſt non ſemper cum eſſentia, in re autem ſemper eſt cum illa; quod ſufficit ad ſalvandum, quod Proprium ſemper conveniat. Proprietas autem Phyſica effluit ex eſſentia, ſed effluxu qui in re ſimul ſit tempore cum eſſentia, adeoq; adhuc conveniet ſemper, modo cauſæ naturales non impediantur.

De Proprio Secundo-Intentionaliter.

QUÆRITUR 1. *Quid veniat nomine Proprii Secundo Intentionaliter?*

RESPONDETUR. Venire Proprium pro univerſali prædicabili acceptum.

QUÆRITUR 2. *Quæ ſit Definitio Proprii ſecundùm quod eſt Univerſale quoddam Prædicabile?*

RESPONDETUR. Eſſe univerſale, quod prædicatur de pluribus in Quale accidentale, profluens neceſſariò ab eſſentia. Non definitur Proprium per hoc, quod ſit convertibile cum ſubjecto; quia riſibile licèt ſit convertibile cum eſſentia hominis, non eſt tamen convertibile cum iis de quibus prædicatur; quia licèt verum ſit, Petrum eſſe riſibilem, falſum tamen eſt riſibile, eſſe Petrum. Idem alia phraſi dici poteſt, quod ſcil. Proprium non ſit convertibile cum ſubjecto, de quo dicitur, ſed tantùm cum eſſentia ſubjecti, ſecundùm ſe ſpectata.

QUÆRITUR 3. *De quibus Proprium Univerſaliter prædicetur?*

RESPONDETUR. Non prædicari Proprium de Natura univerſaliter; quia reſpectu illius non ſe habet proprium ut ſuperius quid, ſed ſe habet tantùm ut convertibile, & æque latè patens. Prædicabitur ergo univerſaliter de inferioribus naturæ, v. g. riſibilitas de Petro, Paulo, &c.

DICES 1. Implicat idem eſſe Proprium, & Commune; comune enim multa reſpicit: Proprium autem excludit multa: Ergo Proprium non poteſt eſſe univerſale.

Respondetur. Implicat idem eſſe Proprium & Commune, eodem reſpectu, ſecus diverſo. Unde etiam proprium, erit proprium Naturæ; proprium autem prout univerſale, erit reſpectu ſuorum ſubjectorum.

Dices 2. Non poteſt prædicari, de multis ut proprium, quod non eſt multis proprium; Sed Proprium quarto modo, non eſt multis proprium, ſed uni naturæ: Ergo nec poteſt prædicari de illis.

Respondetur. Non poteſt prædicari de multis ut Proprium, quod ita multis non eſt proprium, ut nec ſit eſſentiæ multorum proprium; licèt ita prædicari poſſit, ſi ſit proprium eſſentiæ multorum: & ita riſibile eſt proprium animalis rationalis, quod eſt commune ſuis individuis.

Dices 3. Vi dictorum ſequi, quia & prædicaretur Proprium Univerſale; eſt enim unum ex quinque Univerſalibus, & non prædicaretur Proprium Univerſale; quia nec habet modum prædicandi ſibi debitum, & reſpectu eorum, reſpectu quorum prædicatur univerſaliter, reſpectu inquam eorum, non eſt proprium.

Respondetur. Sufficere, quòd ſit proprium reſpectu naturæ eorum, de quibus univerſaliter dicitur. Habet etiam modum prædicandi ſibi Proprium, quia prædicatur in Quale accidentale, neceſſario ab eſſentia profluens.

QUÆSTIO V.

De Accidente.

Sicut Proprium, ita & Accidens, dupliciter ſumi poteſt; nempe pro Accidenti Primo-Intentionaliter; & pro Accidenti, Secundo-Intentionaliter.

De Accidenti Primo-Intentionaliter.

Quæritur 1. *Quid ſit Accidens primo intentionaliter acceptum?* Definit illud Porphyrius. Accidens eſt id, quod poteſt adeſſe & abeſſe ſine ſubjecti corruptione.

Quæres 2. *Quomodo intelligenda hæc ſit definitio?* ratio dubitandi; quia dantur Accidentia, quæ non poſſunt ſine ſubjecti corruptione adeſſe, ut morbi, mors, vulnera; ſunt etiam aliqua quæ non poſſunt abeſſe ſine ſubjecti corruptione, ut ſexus ab animali, ſimitas à naſo, albedo à nive. Multis hic agitur ab aliis. Suffecerit dixiſſe, Accidens illud eſſe, quod vel realiter, vel ſaltem intentionaliter poteſt adeſſe & abeſſe; & ita ſi adſit mors, intentionaliter non corrumpitur ille homo, quia manent prædicata eſſentialia hominis, nempe animal rationale, ita ut nec arguitivè corrumpantur, ſicut arguitivè corrumpitur homo, ſi vel per intentionem dicas illum non eſſe riſibile. Videtur hæc explicatio ad mentem Porphyrii, qui dividens Accidens in Separabile, & Inſeparabile, cùm ex altera parte docuiſſet, omne accidens poſſe ſeparari, mox ſubdit, poteſt enim intelligi corvus albus, & Æthiops abjiciens colorem; Ubi vides, recurrit ille ad intelligibilitatem.

Quæritur 3. *Quotuplex ſit Accidens Primò-Intentionaliter?* Aliud eſt Accidens Phyſicum, quod eſt accidens diſtinctum realiter à ſubjecto, idque vel ſeparabile, uti eſt frigus reſpectu aëris; vel inſeparabile, uti putatur reſpectu corvi nigredo. Aliud Accidens eſt Metaphyſicum, ſeu accidens ex modo ſignificandi. Hoc ipſum accidens Metaphyſicum; aliud eſt non neceſſario fluens ex eſſentia, qualis eſt ratio Patris, aliud neceſſariò fluens, & hoc coincidit cum Proprio. Rurſus Accidens aliud eſt Prædicamentale, aliud Prædicabile; Prædicamentale eſt, quod eſt accidens diviſum ab Ariſtot. in reliqua novem prædicamenta diſtincta à Subſtantia; Prędicabile autem accidens, eſt accidens ſecundo-intentionaliter acceptum, de quo mox.

De Accidenti Secundo-Intentionaliter.

Quæritur 1. *Quid ſit Accidens Secundo-Intentionaliter?*

Respondetur. Eſt univerſale, quod prædicatur de pluribus, in Quale Accidentale contingenter.

Quæritur 2. *Quid eſt hoc prædicari in Quale contingenter?*

Respondetur. Quale non eſt hîc ſumendum pro Quali ex ſolo prædicamento Qualitatis, ſed debet ſumi liberaliùs pro omni eo cui opponitur Quidditas rei, & neceſſariò cum illa connexa; hæc enim prædicatio: Petrus eſt tricubitalis, eſt prædicatio in Quale Accidentale, quantumvis tricubitalitas ſit Quantitas, non Qualitas.

Quæritur 3. *De quo univerſaliter prædicetur Accidens ut Accidens?*

Respondetur. Indubiè accidens de ruſo, albo, nigro, &c. prædicatur ut genus, conſequenter non prædicatione accidentis; prædicatur enim in Quid incompletè partem materialem ſignificando. Albedo item, de hoc, & de hoc albo, prædicatur ut ſpecies, quia prædicatur in Quid tanquam tota rei eſſentia. Prædicatur ergo Accidens ut Accidens, de concretis ex ſubjecto, & illo accidente; ut cum dico Papyrus eſt alba, nix alba, linum album. Ratio. Quia reſpectu horum ita illud accidens eſt univerſale, ut ſimul de illis in Quale omninò contingenter dicatur; hæc autem prædicatio eſt genuina quinti univerſalis.

Digitized by Google

DISPUTATIO V.

De Anteprædicamentis, Prædicamentis, Poſtprædicamentis in communi.

TRactaturus Philoſophus de Prædicamentis, præmiſit explicationem quandam vocum, hoc eſt quid ſit Univocum, Æquivocum, Analogum, quæ Anteprædicamenta appellavit; quibus adjunxit denominativa. Egit poſtea de Prædicamentis, & demum de Poſtprædicamentis. Nihil hic diſputabile erit, ſolæ Notiones terminorum, & diviſiones ponentur.

QUÆSTIO I.

De Anteprædicamentis.

ID quod hîc faceſſeret difficultatem, de Analogia Entis, alibi tractatur. Hinc ea quæ hîc adferentur propter incipientes & methodi cauſa.

DIFFICULTAS I.

De Univocis.

QUÆRITUR 1. *Quid ſint Univoca?*

RESPONDETUR. Sic ea definit Ariſt. Univoca ſunt, quorum & nomen commune eſt, & ſecundùm nomen eadem Subſtantiæ ratio: Ubi ut vides ad univocationem requiritur unitas nominis, & præter hoc convenientia in eadem eſſentia ſeu natura; qualis eſt convenientia ſpecierum in nomine animal, & in nomine v. g. Homo, convenientia individuorum quæ ſunt Petrus, Paulus &c. Quando verò Ariſtotel. dicit ſub genere latere æquivocationes; per æquivocationes intellexit differentias, quæ componunt cum genere ſpeciem, quibus tamen non obſtantibus differentiis, ſeu æquivocationibus, poteſt dari adhuc ratio communis conveniendi ſub uno nomine, adeoque Univoca.

QUÆRITUR 2. *Quæ ſit Univocorum diviſio?*

RESPONDETUR. Univoca alia ſunt Univocata, ſeu participantia, alia ſunt Univoca Univocantia, ſeu participata. Univoca Univocantia, ſeu participata, ſunt ipſa illa nomina, & ſecundùm nomina, una Subſtantiæ ratio: v. g. Animal eſt univocum univocans, ſeu participatum; item ly Homo eſt univocum univocans, ſeu participatum, quod ſcilicet ab inferioribus participatur. Univoca autem Univocata ſeu participantia, ſunt ipſa multa participantia idem nomen; & eandem naturam; & ita Petrus & Paulus ſunt univoca univocata, ſeu participantia eandem rationem hominis. Item dividuntur univoca, in univoca ſubſtantialia, & univoca accidentalia. Univoca ſubſtantialia ſunt, quæ conveniunt in una ratione eſſentiali; ut omnes homines in ratione Animalis ſibi eſſentiali. Alia univoca ſunt accidentalia, quæ conveniunt in una ratione accidentali; ut papyrus, nix, lac, in una ratione albi. Sed hæc diviſio ſecunda, non eſt omnimodè ad mentem Philoſophi; nam ille rationem illam communem, quæ participatur, ſubſtantiam appellat; ratio autem Subſtantiæ, accidentibus non convenit.

QUÆRITUR 3. *An univoca excludant diſconvenientiam?*

RESPONDETUR. Excludere diſconvenientiam univoca ex ratione nominis univoci, & ex ratione Subſtantiæ illo nomine ſignificatæ; hinc in ratione Animalis, nullam habent diſconvenientiam, Homo, Bos, Leo, &c. Cæterum univoca non excludunt diſconvenientiam, quæ importetur ex alio nomine, rationeq; illo nomine ſignificata, v. g. Bos, & Leo, diſconveniunt in ratione rugibilis, & mugibilis, cùm ſint univoca in ratione animalis.

DIFFICULTAS II.

De Æquivocis.

QUÆRITUR 1. *Quid ſint Æquivoca?*

RESPOND. Ariſt. Æquivoca dicuntur, quorum ſolum nomen commune eſt, ſecundum nomen verò, ratio Subſtantiæ diverſa, & ita nomen v. g. Canis, dictum de ſidere, de latrabili, & de piſce marino, eſt nomen commune, ſed ratio Subſtantiæ omninò diverſa. Ly Nomen, accipiendum hic liberaliùs, ſive pro verbo, ſive pro quocunque alio termino, modò ſive verbum, ſive nomen, in quantùm dicitur commune, accipiatur in ſuppoſitione materiali, hoc eſt dictione ex literis compoſita; non verò accipiatur in ſuppoſitione formali; hoc eſt non accipiatur pro ſignificato: certè enim latrabile ſignificatum nomine Canis, non eſt commune nomen Sideri.

QUÆRITUR 2. *Quot ſint æquivoca?*

RESPONDETUR. Dividuntur imprimis æquivoca in Æquivoca Æquivocantia & Æquivocata, proportionaliter intelligenda ſicut ex-

plicui univoca,univocantia & univocata. Rurſus æquivoca,alia ſunt à caſu, alia à Conſilio,ex 7. Metaph. tex.31. Æquivocum à caſu eſt,quod ſine ulla proportione unius ad aliud plura ſignificat,ut cùm verbum Edo, ſignificat comeſtionem, & evulgationem; alia ſunt æquivoca à Conſilio quæ cum proportione unius ad aliud, ſignificant plura ut v. g. quia rabie, nocet & ſidus,& latrabile,& piſcis, ideò illis tribuitur nomen commune Canis,& hujus generis æquivoca,cum Analogis confunduntur.

Quæritur 3. *An æquivoca excludant omnem convenientiam?*

Respondetur. In ratione Subſtantiæ quæ nomine æquivoco ſignificatur, excludunt omnem convenientiam; & ita ly Taurus dictum de Monte & Animali excludit omnem convenientiam. Cæterùm ſub alio nomine poſſunt habere convenientiam v. g. ſub ratione animalis corporis &c. Non nego tamen,quòd æquivoca conveniat in uno illo nomine, licèt illud nomen ſit unum nonniſi in ſuppoſitione materiali, accipiendo ſcilicet dictionem pro ipſis literis; quantumvis non ſit unum in ſuppoſitione formali; quia ſuppoſitio formalis, eſt ipſa ſignificatio,quam unam,non habent æquivoca. Neque erit neceſſe ut unum nomen, uno materiali, & uno formali conſtet; poteſt enim nullo formali conſtare, & tamen eſſe unum nomen; ſic Blictri,nihil ſignificat, & tamen eſt unum nomen: cumque ſignificatio ſit forma accidentalis,& ex placito,non verò aliqua eſſentialis, ideò poterit vox,retenta ſua unitate,nunc hoc, nunc illud ſignificare. Quando verò Ariſtoteles 4. Metaph.cap.2.tex.11.docet,unum nomen unum ſignificare, intelligendus eſt quòd dicat hoc de uno nomine, quod facit nos aliquid certi & determinati intelligere; aliàs ſi unum non ſignificaret,nihil determinati ſignificaret,hinc & non ſuſpensè accipiuntur, nec in actu exercito, ut ſunt æquivoca, ſeu exercent æquivocationem, aliàs definiri unâ definitione non poſſent; ſed accipiuntur in actu ſignato,ſeu ſecundùm rationes communes omnibus æquivocis.

DIFFICULTAS II.

De Analogis.

Quæritur 1. *Quid & an ſint Analoga?*

Respondetur. Analoga ſunt,Quorum nomen commune eſt,ratio verò nomine ſignificata, nec omninò eadem, nec omnino diverſa. Sub qua ipſa definitione pro majori poſita,ſubſumenda minor, ſed dantur talia,ut patebit ex dicendis; ergo dantur Analoga. Voluit idem Ariſtoteles, qui licèt ea hìc intellexerit nonniſi ſub nomine æquivocorum à Conſilio, alibi tamen clarè illa ponit ut Imi Ethicô, c.6.1.Poſt.tex.23.4. Metaph.tex.2.12. Metaph. tex.22. Oſtendit idem vis nominis: nam analogia latinis eſt proportio & convenientia in aliquo; dantur autem ita ſibi proportionata, ita convenientia &c. Denique non omnia ſunt ita diverſa,ut in nullo conveniant; ſaltim enim convenirent in eo,quod non conveniant; dantur item non ita convenientia, quin etiam differant; aliàs auferetur prædicamentum differentiæ,& tamen poſſunt eodem nomine ſignificari, cur non enim? ergo dantur analoga.

Dices. Si darentur Analoga, daretur medium inter Univoca & Æquivoca, ſi daretur medium inter Univoca & Æquivoca, daretur medium inter contradictoria; nam daretur medium inter omninò ſimilia, quæ ſunt Univoca, & omninò non ſimilia, quæ ſunt Æquivoca. Jam verò Analoga ſunt partim ſimilia, partim non ſimilia.

Respondetur. Analoga eſſe medium inter Univoca & Æquivoca, ſed non erunt medium inter contradictoria: quia omninò ſimile, & omninò non ſimile, ſunt contraria, non contradictoria. Ratio: Quia utrumque extremum poſitivè ſignificatur; & ſicut datur medium inter omninò album, & omninò non album, hoc eſt nigrum, datur inquam medium, hoc eſt fuſcum, ita in præſenti dari poterit. Contradictoria ergo nonniſi ſunt omninò ſimile, non omninò ſimile; quo caſu analoga non erunt medium,ſed ſpectabunt ad negativum membrum, nempe non omninò ſimile. Quod ſi analoga non ſunt medium, inter omninò ſimile & non omninò ſimile, hoc ipſo non erunt medium inter contradictoria.

Addo 1. In quo ſtet ratio Analogiæ, & dico, quod ſtet in ratione conveniendi & diſconveniendi,in ipſa ratione illo nomine ſignificata, non verò in ratione alio nomine ſignificata: hinc Animal non eſt Analogum, quia ratio differendi v. g. in rationalitate, eſt ratione formalitatis illi adjunctæ, & non ſignificatæ nomine Animal. Sanum autem,dictum de pulſu,medicina,&c. eſt Analogum; quia indicatio ſanitatis conveniens pulſui; cauſatio ſanitatis, conveniens medicinæ,ſani nomine appellatur.

Addo 2. Quæ ſint fundamenta Analogiæ. 1. Eſt Tranſcendentia, quia Tranſcendens in quantùm eſt tranſcendens, eſt commune pluribus,& eſt ratio conveniendi; in quantùm autem identificatur formaliter differentiis, eſt ratio differendi. 2. Eſt Similitudo imperfecta. Ratio: quia ly ſimilitudo, erit ratio communis, ly imperfecta, erit ratio differendi. 3. Eſt Ordo prioris & poſterioris, ut voluit Ariſtoteles 3. Phyſicor: tex. 70. & 7. Metaph. tex. 14. & 15. & ratio eſt quia hic ordo, involvit dependentiam ab aliquo communi, quod erit ratio conveniendi; ratio autem prioris & poſterioris,erit ratio differendi.

Addo

Digitized by Google

Addo 3. Quæ ſint Signa Analogiæ. 1. Diverſæ explicabilitas Copulæ; nam ly ſanum, dictum de Animali, ſignificat ſubjectum ſanitatis; dictum de pulſu, ſignificat indicare ſanitatem; dictum de cibo, ſignificat ſervari ſanitatem &c. 2. Signum. Poſſe prædicari in ſenſu formali de pluribus differentibus. 3. Signum. De Uno dici propriè, de altero, minùs propriè; ut cum dicitur ly ridere de homine, & bruto.

Quæritur 2. *Quotuplicia ſint Analoga?*

Respondetur. Dividuntur Analoga in Analoga Analogata, & Analoga Analogantia; quæ explicanda proportionaliter ad dicta de Univocis. Rurſùs. Alia ſunt intrinſecè participantia rationem nomine Analogo ſignificatam, alia extrinſecè, alia ſunt Analogo nomine Metaphorico ſignificata; ut cùm dicitur Riſus de prato, & homine. Et alia ſunt Analoga, in quibus nomine proprio ſignificatur ratio Analoga. Famoſa diviſio eſt, in Analoga Attributionis, & Analoga Proportionis. Analoga attributionis ſunt; Quorum nomen commune eſt, & ratio ſecundùm nomen, eſt eadem ſecundùm terminum, diverſa ſecundùm habitudines ad illum. Sic Sanitas Animalis eſt terminus, ſed habitudo ad hanc ſanitatem, eſt diverſa; vel habitudo Indicii, quam dicit pulſus ſanus, vel habitudo cauſalitatis, quam dicit medicina &c. Hic terminus ſolet etiam appellari Principale Analogatum de quo illud axioma: Nomen analogum abſolutè prolatum, ſtat pro principaliori ſeu famoſiori analogato: Unde audito hoc nomine ſanum, ſtatim relucet in mente ſanitas animalis. Proportionis autem Analoga ſunt; quorum Nomen commune eſt, & ſecundùm illud nomen, ratio ſubſtantiæ proportionaliter eadem: ſic v. g. ly Principium eſt Analogum, & dictum de linea habente principium, ſignificabit extremum à quo incipit linea; ſi dicatur de corde, cor eſt principium, ſignificabit quod ſit principium vitæ. De priori Analogia agit Ariſt. 4. Met. tex. 2. De altera 1. Ethic. c 6. 2. Poſter. tex. 23. 5. Met. tex. 12. & 12. Met. tex. 22.

Addo 1. Quæ diſtinctio ſit Analogorum Proportionis, ab analogis Attributionis. Eſt in hoc diſtinctio, quia Analoga Attributionis, unam rationem reſpiciunt, v. g. ſanitatem animalis, reſpiciunt reliqua; de quibus dicitur ſanitas. Proportionis autem Analoga, non reſpiciunt unam rationem, ſed habent diverſas rationes, proportionaliter tantum easdem; certè enim, alia ratio Principii in fonte, alia in corde, licet proportionaliter eadem. Deinde in Analogis Attributionis, eſt dependentia ab uno reliquorum Analogatorum, nulla autem eſt dependentia fontis à corde, cordis ab aurora &c.

Addo 2. Non omnem proportionem arguere analogiam; nam eſt proportio, cùm dico. Sicut ſe habet homo ad operationes ſenſandi, ita & leo ad operationes ſenſandi; & tamen hæc proportio eſt univoca non Analoga; ſola ergo proportio ſecundùm idem nomen & rationem illo nomine ſignificatam, arguit Analogiam.

Addo 3. Analoga Proportionis, quædam ſunt Propria, quædam Impropria. Principium dictum de corde, & fonte, eſt Analogum Proprium; Riſus autem dictus de prato, eſt Analogum Metaphoricum.

Quæritur 3. *Quid ſentiendum de Analogis Inæqualitatis?* Hæc excogitavit & definivit Cajetan. quod ſint Analoga, quorum nomen commune eſt, & ratio ſecundùm illud nomen omninò eadem, inæqualiter tamen participata. Exemplificabat hoc Cajetan. in nomine Animal, quod ſecundùm ſe omnibus animalibus ineſt, ſed pefectiùs homini. Sed hæc Analoga, ſi Metaphyſicè ſpectentur, ſunt Univoca. ratio eſt; quia ratio illa Animalis præcisè ſpectata, erit jam ſine differentiis, à quibus hæ diverſitates oriuntur; Unde licèt habeatur Ordo prioris & poſterioris inter hominem v. g. & leonem; Ordo tamen hic, non arguet Analogiam, quia non eſt ordo dependentiæ, ſed ordo dignitatis; Phyſicè tamen & materialiter ſi ſpectentur hæc Analoga inæqualitatis, tranſire poteſt, quòd ſint Analoga; quia ratio generica, eſt idem phyſicè cum ratione differentiali v. g. rationalitatis, rationalitas autem dicit rationem perfectioris comparata v. g. ad rugibilitatem. Sunt & alia anteprædicamenta, quæ denominativa appellavit Ariſtot. ſed de his egimus, ubi de ente rationis Logico. Reliqua videantur in Ariſtotele.

QUÆSTIO II.

De Prædicamentis.

Quæritur 1. *Quid ſint?*

Responsum ad hoc adhuc in Dialectica, quod ſint ſeries Prædicatorum, deducta à ſummo genere, & ſpecies intermedias usque ad individua.

Quæritur 2. *Quot ſint?*

Respondetur. Decem: ea in Dialectica numerantur, & eorum definitiones traduntur. Hæc diviſio non eſt omninò exacta; Cæterùm ad finem à Diviſoribus intentum ſufficiens, hoc eſt ut aſſignentur modi eſſendi, quibus ſubſtantia vel eſt ipſa, vel alia ſunt in ipſa, & eam afficiunt, tribuuntque ei denominationes. Ut tribuit Qualitas denominationem Qualis ſubſtantiæ. Quantitas denominationem quantæ. Ubi denominationem Locatæ &c. Non incommodè tamen, reliqua revocari poſſunt ad hæc decem prædicamenta; & ita denominationes extrinſecæ, v. g. Viſum Cognitum &c. revocari poſſunt ad Actionem vel Paſſionem &c, Cælibatus autem, qui eſt carentia matrimonii,

licèt

licèt non comprehendatur in decem his prædicamentis, ſuſtineri tamen hæc diviſio poteſt, quia ſcilicet hîc dividitur Ens; Carentia autem Matrimonii eſt non ens, hinc mirum non eſt, quod ad nullum prædicamentum, Cœlibatus revocetur.

Quæritur 3. *Quænam ponantur in recta linea prædicamentali?*

Respondetur. Hæ Conditiones ad ponendum aliquid in linea prædicamentali numerari ſolent. I. Ut ſint Ens reale. II. Ut ſit per modum per ſe ſtantis. III. Ut ſit Ens per ſe, & ſaltem in confuſo ſui conceptu, non involvat pluralitatem; & ſic Exercitus, quia inconfuſo ſui conceptu involvit pluralitatem, ad nullum certum revocatur prædicamentum; Veſtitum autem revocatur ad prædicamentum habitus; quia ſaltem in rudi ſuo conceptu pluralitatem non involvit. IV. Ut rudi ſuo conceptu non ſit Ens complexum. V. Ut ſit ens finitum, id eſt ens creatum; Certè enim infinitum ſi crearetur, ad prædicamentum Quantitatis pertineret.

Hîc de Prædicamentis in particulari nihil agendum erit; Subſtantia enim ad Metaphyſicam, Quantitas, Qualitas, &c. ad Phyſicam ſpectabunt; ſola Relatio, ex communi conſuetudine, hîc explicanda erit. De qua infra.

QUÆSTIO III.

De Poſt-prædicamentis.

Quæritur 1. *Quid ſint?*

Respondetur. Poſtprædicamentorum nomine, veniunt voces quædam, quas explicat Ariſtot. poſt Tractatum de Prædicamentis.

Quæritur 2. *Quod ſint & quæ Poſtprædicamenta?*

Respondeo. Primum Poſtprædicamentum eſt; Oppoſitio, cujus oppoſitionis nomine, non venit oppoſitio complexa, de qua in ſecunda Operatione in Dialecticis, ſed hic oppoſitionis nomine, venit Repugnantia ad ſe pertinentium; hoc eſt, quæ ſe excludunt, ut Nigredo, & Albedo; vel quæ ſe inferunt, ut eſt Pater & Filius. Secundum Poſtprædicamentum eſt; Prius. Quinque autem Modis aliquid eſt prius, ut Verſiculi hi exprimunt:

Tempore, natura, prius Ordine, dic & honore
Et cauſa effectis dicitur eſſe prior.

Nihil hîc explicandum eſſet niſi Prioritas naturæ, ſed de hac alibi. Tertium Poſt-prædicamentum eſt, Simul, atque alia ſunt ſimul tempore, ut duo Coætanei; alia ſimul natura, ſcilicet ea, quæ ad convertentiam dicuntur, & unum non eſt cauſalitas aliûs. Quartum Poſtprædicamentum eſt, Motus, de quo in Phyſica. Quintum Poſt-prædicamentum eſt, Habere, ſive illud habere ſit Morale, ut habere Opes, Virtutes, &c. ſive Phyſicum, hoc eſt, accipiendo, habitum pro veſtitu; accipitur ergo habere hîc pro quocunque modo ſe habendi, adeoque non jam ita, ut accipitur pro Prædicamento, de quo conſule Maſtrium in Summulis.

DISPUTATIO VI.

De Prædicamentis in Particulari, & in Specie, de Relatione.

Poſt tractationem brevem de Prædicamentis in communi, deberet ſequi tractatio de Prædicamentis in particulari, quæ ſi exacta dari deberet, abſumeret quidquid in particulari aliæ ſcientiæ tractant, nunc de more Logici anni, attingetur Prædicamentum Relationis.

QUÆSTIO I.

De Exiſtentia & Subjecto Relationis.

Pono imprimis explicationem, Terminorum in hac materia uſurpabilium.

Fundamentum, prout condiſtinguitur Subjecto, eſt cauſa ſeu ratio, propter quam, una res ad aliam refertur; & ita, vis productiva effectûs, eſt fundamentum, ut referatur cauſa ad effectum.

Subjectum eſt iſtud extremum, quod continet iſtam cauſam, ſoletque appellari fundamentum remotum.

Ratio fundandi eſt iſtud, quod complet ſubjectum, ut ad aliud referri poſſit, qualis eſt cauſalitas. Hæc tamen ratio fundandi, in

relatione

relatione præcipuè tranſcendentali, indiſtinguitur à fundamento v. g. in Deo vis creandi eſt & fundamentum & ratio fundandi relationem tranſcendentalem in Deo ad creaturas.

Relatio eſt ipſa illa Formalitas, quæ facit [illegible] referri ad aliud. Ita ut ſubjectum referatur ut Quod, Relatio ut Quo.

Correlativum, eſt quodlibet relativum [illegible]m.

Terminus eſt id, quod terminat relationem, qui non eſt idem cum correlativo; fieri enim poteſt, ut Terminus mutuo non referatur.

Quod attinet ad Exiſtentiam & Subjectum Relationis. Non eſt dubium dari relationes rationis ſeu reſpectus, quos noſter intellectus fabricat, quaſi una res referatur ad aliam. Deſcendendo ad difficiliora.

Dicendum I. *Dari Relationes Reales in Creatis.*

Probatur I. Si Relationes Reales non darentur in Creatis, non darentur ex ſpeciali repugnantia, hæc nulla oſtendi poteſt, quæ enim illa? & certè ſi repugnarent Relationes reales in Creatis, vel repugnarent ex ratione Relationis, & hoc non; quia nec in divinis darentur, nec repugnant ex vi Realis relationis creatæ; quia reliqua prædicata in Creaturis poſſunt componi cum prædicato Realis, ut patet in Subſtantiis, accidentibus realibus. Ergo componi poterit cum realitate in Creatis, & Relatio realis.

Probatur 2. Dantur in divinis Relationes reales, Paternitatis, Filiationis, Spirationis, ut fides docet; Ergo dabuntur Creatis; nam ex una parte referri ad aliud non arguit infinitatem perfectionis; ex altera, ideò dantur in divinis relationes reales, quia illic eſt verè Pater, qui verè generat Filium, hoc autem reperitur etiam in Creatis.

Respondebis. Relationes in divinis ſunt Subſtantiæ, in Creatis autem deberent eſſe Accidentia.

Contra. Tum quia non omnes in Creatis Relationes ſunt accidentia, unde non ſunt Accidentia Relationes tranſcendentales; ergo ſaltem illæ dabuntur. Tum quia hæ rationes quæ ſunt in Deo ſubſtantiæ, poſſunt eſſe Accidentia in Creatis, ut ratio ſapientiæ, ratio ſanctitatis. Ergo etiam poterunt in Creatis eſſe accidentia, quæ in divinis ſunt ſubſtantiæ. Tum quia non repugnat Relationem eſſe, & tamen accidens eſſe.

Probatur 3. Vel nemine cogitante, bicubitum eſt æquale alteri bicubito, vel nemine cogitante non eſt æquale; ſi nemine cogitante non eſt æquale, ergo apparet alterum non eſſe bicubitum, adeoque non ſtas in ſuppoſitione argumenti: imò ſequitur, bicubitum nunquam poſſe eſſe æquale alteri bicubito; non eſt enim æquale nemine cogitante, ut aſſeris; nec poteſt eſſe æquale aliquo cogitante; quia cogitatio non addit molem. Si autem bicubitum nemine cogitante eſt æquale alteri bicubito, ergo habet rationem æqualitatis, à qua denominatur æquale. Ergo ulterius datur aliqua Relatio æqualis; æqualitatis enim nomine venit ipſa Relatio realis.

Objicitur I. Entia ſine neceſſitate non dantur; Relationes reales ſunt entia ſine neceſſitate; nam & nullam dicunt perfectionem, & ſi Relatio Domini ad Servum poteſt eſſe, & non eſſe realis, ergo idem dicendum de reliquis.

Respondetur. Cum Fonſ. quòd relatio nullam dicat perfectionem, quæ ſit principium aliquid agendi vel patiendi; dicit tamen relatio perfectionem purè formalem, quia denominat ſubjectum, & eſt ratio referendi, ut Quo, perficitque ſubjectum, non in ſe, ſed in ordine ut ſit ad aliud, & ſicut character manens poſt mortem, non eſt quid otioſum, quamvis nec agendi, nec patiendi ſit principium, ita & in præſenti. Quod attinet, ad relationem Domini ad ſervum. Dominium hîc duplex cogitari poterit, naturale quoddam, & *eſt ſupra eos, quorum* ut inquit Ariſtotel. I. Polit. cap. 2. *eſt opus in corporis uſum*, tale dominium eſt in bruta & ſapientum in rudes: aliud eſt dominium morale ſeu ex pacto, quo ſe unus ſubdit alteri; prius illud dominium eſt reale, fundatque Relationem realem; quia & ratio fundandi eſt Realis; fundatur enim in conditione naturali extremorum. Secundum dominium non eſt reale; non fundatur enim in conditione naturali extremorum, præterque ipſos Voluntatis actus, nihil ibi reale oſtendi poterit; non eſt etiam Realis Relatio inter Magiſtrum & Diſcipulum, ſi hic nihil eum docuerit, hic nihil didicerit; ſed non ſequitur relationem non fore realem ſi hìc revera docuerit, iſte didicerit.

Objicitur 2. Relatio nullam dicit perfectionem, ergo non poteſt eſſe realis. Antec. probatur. Si diceret Relatio aliquam perfectionem, tunc Pater æternus habens relationem Paternitatis ad Filium haberet aliquam perfectionem, quam non haberet Filius.

Respondetur. Hanc perfectionem quam habet Pater, æquivalenter haberi à Filio; partim quia habet perfectionem eſſentiæ divinæ, omnes illas perfectiones relativas eminenter complectentem; partim quia habet Relationem Filiationis, quæ æquivalet relationi Paternitatis.

Objicitur 3. Comparatio unius ad aliud eſt actus intellectûs, & non reale aliquid; ſed omnis Relatio eſt comparatio, ergo omnis Relatio eſt actus intellectûs;

Respon-

Digitized by Google

Respondetur. Comparationem formalem eſſe actum intellectûs, ſed non comparationem objectivam.

Dicendum 2. *Dari in Deo relationes reales ad Creaturas.* Ita Hurt. d. 15. Met. ſ. 2. n. 19. quoad relativum prædicamentum. Contra non paucos.

Probatur 1. Ante omnem operationem Intellectûs, vel Deus eſt Creatura, vel non creatura, vel neque Creatura, neque non Creatura, non primum; quia aliàs Deus ante omnem operationem eſſet non Deus, ſiquidem eſſet Creatura; non tertium, quia ante omnem operationem Deus abſtraheret à ratione Dei, & non Dei; cùm æquè ſit intrinſeca Deo ratio Deitatis, atque ratio Increati, à qua tamen per te Deus præſcinderet; non ſecundum; quia ſi Deus ante omnem operationem Intellectûs non eſt Creatura, ergo eſt quid diverſum, ſeu diſſimile Creaturæ; ergo ulterius dicit Relationem diſſimilitudinis ad Creaturam; ergo denique dicit aliquam realem relationem, realiter enim eſt diſſimilis Creaturæ.

Probatur 2. Dantur Relationes reales in Creaturis, ergo dabuntur Relationes Dei ad Creaturas, ob paritatem Rationis.

Probatur 3. Quia ſi ſaltem per impoſſibile Deus haberet, quicquid requiritur ad relationem realem ad Creaturas, referretur ad Creaturas; ſed de facto id habet. Nam ſi ſaltem per impoſſibile referretur ad Creaturas, deberet eſſe extremum quod referretur, ſeu ſubjectum, & hoc habetur nempe eſſe Dei; deberet haberi ratio fundandi, & hæc de facto habetur, ſcilicet conſervatio, creatio, deberet habere terminum, & hic eſt eſſe vel poſſibilitas Creaturarum.

Dicendum 3. *Dari etiam Relationes Creaturarum ad Deum.*

Probatur iiſdem Rationibus proportionaliter aptatis.

Reſpondebis 1. Sufficit ad hoc Relatio rationis, aut quod fundamentaliter dicat relationem.

Contra. Quia non per meam rationem Deus non eſt creatura, ergo nec per meam rationem dicet relationem diſſimilitudinis à creatura. Item non fundamentaliter eſt non creatura, ſed formaliter; ergo formaliter dicet relationem diſſimilitudinis.

Reſpondebis 2. Poteſt Deus aliquid velle, ſine ulla ſui mutatione, er⸗) & eſſe diſſimilis ſine relatione.

Contra. Quia prius illud in Deo argueret imperfectionem, Deus enim mutari non poteſt; eſſe autem diſſimilem creaturæ non arguit imperfectionem; conſequenter nec referri relatione diſſimilitudinis, arguet imperfectionem, cùm relatio diſſimilitudinis, nihil ſit in re, præter diſſimile.

Reſpondet 3. Maſtrius. Deum non eſſe Creatorem realiter, & non eſſe diſtinctam relationem Creatoris à Creatura intrinſecè, & ſubjectivè, ſed ſolum extrinſecè, & terminativè, quatenus realiter terminatio paſſiva terminatur in Creatura exiſtenti: docetque ulterius poſſe fieri, ut relatio Creaturæ, denominet Deum Creatorem, & tamen non ſit in Deo ſubjectivè hæc relatio; ad eum modum quo viſio ſubjectivè eſt in oculo, terminativè, eſt in viſibili, & tamen viſum, denominatur à viſione, ad quam nonniſi terminativè ſe habet. Poterit ergo conſequenter Creatio paſſiva, Deum, Creatorem; & Creaturam, denominare Creaturam.

Contra. Tum quia redit argumentum factum; nam negatio Creaturæ Deo competens, nullo modo intrinſecè, & ſubjectivè eſt in Creatura. Tum quia in re, relatio eſt ipſemet Deus Creator, connotans Creaturam; eſſe autem Deum Creatorem, non recipitur intrinſecè, & ſubjectivè in Creatura. Tum quia Creationi paſſivæ, vel reſpondet vis creativa, vel non reſpondet, idque ante omnem operationem intellectûs; ſi non reſpondet, ergo datur paſſio ſine actione; ſi reſpondet, ergo jam erit relatio Creatoris intrinſecè ad Creaturam; nihil enim volumus plus eſſe in re hanc relationem, præter vim in Deo creandi ſubjectivè, & intrinſecè exiſtentem, & paſſivam Creationem Creaturæ. Tum quia durum eſt dicere Deum non eſſe Creatorem realiter, æquè ac dicere, non eſſe ſapientem realiter. Inſtantia de viſione, non tenet; nam cum eſſe viſi, non ſupponat vim videndi in viſo, poteſt non eſſe ſubjectivè & intrinſecè in viſo; jam autem relatio Creatoris; ſupponit vim creandi, intrinſecè, & ſubjectivè in Deo. Rurſùs non nego, quòd viſio denominare poſſit & videntem, & viſibile; ſed nego, quod viſibilitati paſſivæ, non reſpondeat viſio activa, idque extra viſibile; conſequenter nego, Creationi paſſivæ, non reſpondere in Deo vim creativam, à qua denominetur Creator, licèt Creatoris ratio, terminetur ad Creaturam; conſequenter erit intrinſecè, & ſubjectivè relatio Creatoris in Deo, utpote ſequens vim creandi, cui daretur illa relatio. Tum quia Creatio activa, non poteſt denominare Creaturam, niſi terminativè, quia terminatur ad Creaturam, ſed tantùm creatio activa, denominat Creatorem: Ergo nec paſſiva Creatio, denominabit Creatorem, licèt reſpiciat Creatorem; ita, ſicut Filiatio non denominat Patrem, licèt terminetur ad Patrem; & ſi relatio Paternitatis non eſt neceſſe ut ponatur intrinſecè, & ſubjectivè in Filio, imò nec poni poteſt, ita nec relatio Creatoris, poterit intrinſecè poni.

Objicitur 1. ex Scoto. Deus eſt perfectè ſimplex, nihilque eſt in eo, quod non eſt ipſum: Ergò relationes Deus novas ad Creaturam dicere non poteſt.

Reſpon-

Digitized by Google

Respondetur. DEUM non poſſe dicere relationes novas, quæ ſint novæ ſecundùm id, quod dicunt in recto, licet ſint novæ ſecundum id quod dicunt in obliquo; de qu ctum in Connotatis.

Objicitur II. Si daretur in DEO relatio realis ad Creaturas, coexigeret illas, coëxigere non poteſt, quia dependeret ab illis.

Respondetur. Quòd non ſit imperfectio dependere ab alio, tanquam à termino, ſeu tanquam eo, quod indiget DEO, cujus ille indigentiam explere poſſit; licèt ſit imperfectio, dependere ab alio, dependentiâ cauſalitatis, perfectivi, &c.

Instabis. Ex iis quæ opponit Maurus hic q. 63. Eſſe abſolutum, eſt eſſe non connexum cum alio eſſe, & tale ut poſſit eſſe, ſine quolibet alio eſſe; è converſo, eſſe relarivum, eſt eſſe connexum, cum alio eſſe, & quod dari non poteſt ſine alio eſſe; ſed divina eſſentia & perfectio debet habere eſſe non connexum cum alio ullo eſſe, adeoq; excludere omnem relationem. Deinde licet divina eſsentia ſit potentia omnis producibilis, ſcientia omnis ſcibilis, tamen producibile, & ſcibile creatum, non habet neceſſariò, & ab æterno ullam productibilitatem, & intelligibilitatem, niſi per denominationem purè extrinſecam, à divina potentia, & ſcientia.

Respondetur. Neg. Minorem, An autem ipſa producibilitas, & intelligibilitas paſſiva, habeatur in objectis creatis? actum ubi de Poſſibilitate. Rurſus cum detur poſſibilitas paſſiva potentialis in Creaturis, cur ſaltim ad illam non erit relatio tranſcendentalis divina? præcipuè cum relatio tranſcendentalis non exigat exiſtentiam actualem ſui termini, ſed terminationem ſolam actualem, quæ exerceri poſſit ſine exiſtentia. Ex dictis etiam aptari, poſſet reſponſio & diſtinctio, quòd divina eſſentia habeat eſſe connexum cum Creaturis, tanquam cum termino perfectibili indigente ſe, non habet autem connexum cum Creatura, tanquam à qua dependeat, dependentiâ cauſalitatis perfectivi &c. in priori autem nexu non tantum nulla eſt imperfectio, ſed potiùs ſtatuitur perfectio DEI.

Objicitur III. Etiamſi omnis Creatura repugnaret, adhuc Deus eſset poſſibilis; neceſſarium enim non coexegit eſſe contingentis, ergò DEUS non dicit relationem ad Creaturam.

Respondetur. Quod neceſſarium poſſit coexigere eſſe contingentis, tanquam termini, & ejus quod indiget neceſsario.

Instabis. Ergò non magis eſset neceſsaria exiſtentia DEI, quàm ſaltim poſſibilitas Creaturarum; implicat enim aliquid exigere ad ſui exiſtentiam aliud, & tamen illo, eſſe magis in exiſtendo neceſsarium.

Respondetur. Implicare ut aliquid exigat ad ſui exiſtentiam, coexiſtentiam aliûs, exigentiâ cauſæ, & tamen illo eſſe magis in exiſtendo neceſsarium, licèt id fieri poſſit, ſi ſit exigentiâ ſolius termini, & tanquam ſe indigentis, dicentiſque ordinem effectus ad cauſam.

Objicitur IV. Maſtrius, negans tales Relationes, quia relationes iſtæ, vel darentur, in DEO novæ, vel ab æterno: non novæ, quia enim DEUS perfectè ſimplex eſt, nihil eſt in eo, quod non ſit ipſum. Ergò Relatio nova in DEO ad Creaturas, nequit admitti in tempore, cum veram compoſitionem faceret cum eo; non etiam darentur ab æterno, quia perfecta neceſſitas eſſe divini, eſt ex ſe eſſe tale, quod non variabitur ejus eſſe, quacunque hypotheſi poſita, ſive poſſibili, ſive impoſſibili circa aliud à ſe, quia alia non ſunt neceſsaria, niſi ſecundario, ergò nulla poteſt in eo admitti realitas, neque in tempore, neque ab æterno.

Respondetur. Si ſumatur arg mentum ut ſonat, Concedo totum; neque enim per nos relatio ſive in tempore, ſive ab æterno eſt aliqua realitas, ſuperaddita ei quod refertur. Ad Objectionem attendendo, poteſt in DEO dari nova relatio, novitate alicujus extrinſeci intrinſecè requiſiti, ſed non novitate ejus, quod dicit illa relatio pro ſubjecto, hoc enim eſt DEUS ſibi non novus. Dantur etiam in DEO relationes ab æterno; neceſſitas autem eſſe divini facit quidem, ut quacunque poſitâ ſuppoſitione impoſſibili, non mutetur phyſicè DEUS, quia ejus exiſtentia non pendet à noſtris intentionibus; ſed non facit ne intelligatur DEUS mutari ſuppoſitâ aliquâ ſuppoſitione impoſſibili.

Quod attinet ad ly, Creaturæ ſunt neceſſariæ ſecundario; indubiè eſt verum, quia illarum quoad poſſibilitatem neceſſitas, non eſt neceſſitas conjuncta neceſſitati abſolutè exiſtendi; deinde quia illarum neceſsitas, dicit intrinſecè in ſe imbibitam indigentiam DEI, ſed non eſt hoc ſenſu ſecundaria neceſsitas, quaſi ſit re ipſâ variabilis.

Instat Idem. Si DEUS eſſet neceſſario coexigens aliud à ſe, non eſſet DEUS, illo coexigito non exiſtente; ſed Relatio realis de neceſsitate coëxigit ad ſuum eſſe terminum ejus, ergo in DEO, ſalva ejus indemnitate, conſtitui nequit relatio realis ad aliud à ſe.

Respondetur. Si DEUS coexigeret neceſſario aliquid coexiſtens, illo non coexiſtente, non eſſet DEUS; ſed negamus neceſſario coexigere Deum aliquid exiſtens; nam quod attinet ad relationes æternas Dei ad Creaturam, illæ non exigunt exiſtentiam termini utpote Tranſcendentales; Relationes

autem temporaneæ ſeu Prædicamentales; non ſunt neceſſariæ, niſi ex ſuppoſitione exiſtentiæ.

Objicitur. V. Creatura etiam quoad eſſe poſſibile conſiderata, adhuc non eſt in eo gradu neceſſitatis, in quo eſt DEUS; ſemper enim ejus neceſſitas, erit participata. Ergo ad Creaturam etiam in tali ſtatu neceſſitatis conſideratam, admitti non debet Relatio Realis, quia DEUS eſſet, etiamſi omnis Creatura repugnaret.

Respondetur. Cum neceſſitas prædicatorum DEI involvat neceſſitatem exiſtendi, neceſſitatem item, ut eâ, etiam poſſibilis Creatura ad exiſtendum indigeat, conſurgit exinde major neceſſitas divina; ſed inde non ſequitur DEUM non poſſe referri ad aliquid, ſecundario neceſſarium. Negatur item repugnante Creatura, fore DEUM, de quo alibi.

Instabis. Neceſſarium non coexigit ad ſuum eſſe, contingens. Ergo neque magis neceſsarium, quod eſt DEUS; pendet in ſuo eſſe, à minus neceſsario, aliàs ſi concedatur magis neceſsarium poſse deficere, minus neceſsario deficiente, & è contra, jam illa duo eſsent æqualis neceſſitatis.

Respondetur. Antecedens eſſe falſum; quia à neceſſario licèt non exigatur contingens, tanquam pars compoſitiva, tanquam identificabile, tanquam cauſa, exigitur tamen tanquam terminus & effectus; ut, cum anima quæ eſt ſubſtantialis, exigit actiones, & operationes ſuas, tanquam terminum & effectum. Pendebitque etiam DEUS à minus neceſſario, ſed pendentia impropriâ id eſt, tanquam à termino: & licèt deficiente poſſibilitate deficiat DEUS, non ſequitur æque eſſe neceſſariam Creaturam, ac DEUM; quia deficere eſt malum, adeoq; poteſt haberi ex ſingulis defectibus; ſed eſſe neceſsarium eſt bonum, adeoque ex integra cauſa; quæ integra cauſa non competit poſſibilitati; quia poſſibilitas Creaturæ, non dicit neceſſitatem exiſtentiæ ſed dicit imbibitam dependentiam à DEO, ejusque indigentiam.

QVÆSTIO II.

De Quidditate Relationis.

DIſplicuit Ariſtoteli veterum definitio, quam relativis dabant, eratque talis: Relativa ſunt, quæcunque & ipſa quæ ſunt alia, eſſe dicuntur, & quomodo libet aliter ad alterum. Rejicit illam, quia convenit etiam relationibus Rationis, ut patet ex termino, Quomodolibet, & ex termino, Dicitur. Affert propriam Ariſtoteles de qua ſit.

DIFFICULTAS I.

Quid Definitivè Relatio?

DIcendum Est. *Benè definiri Relativa.* Relativa ſunt quorum hoc ipſum eſt eſſe, ad aliud ſe habere. ubi ut vides relativa in concreto definiuntur. Relatio in abſtracto definitur à Suar. Eſt accidens reale, cujus totum eſſe, eſt ad aliud ſe habere. Dicitur relatio accidens Reale, non quia eſt quid realiter diſtinctum à ſubjecto, ſed quia eſt ratio extraeſsentialis, nemine cogitante conveniens ſubjecto. Cæterum quia relationes tranſcendentales non ſunt Accidentia, utpote ſecundò eſsentiales, hinc ut ratio communis definitiva Relationis tradatur, ſic poterit formari cum Hurt. Relatio eſt formalitas, cujus totum eſse, eſt ad aliud ſe habere.

Probatur I. Auctoritate Ariſtotelis.

Probatur II. Convenit omni, ſoli, & ſemper, proceditq; per prima in hoc genere.

Probatur III. Tota hæc definitio duo complectitur: quod Relationis Eſse eſt ad aliud, & quod totum illius eſse, ſit ad aliud. Quoad primam partem probatur: quia ſi Relationis eſse, non eſset ad aliud ſe habere, & eſset relatio, ut ſupponitur, & non eſset Relatio; quia cum nihil referatur ad ſeipſum, non referretur ad aliud, ut dicis, & tamen relatio referre debet, cum ſit ipſa referentia, ſeu ratio referendi. Secunda pars probatur. quia ſi non totum eſſe relationis eſſet ad aliud ſe habere, nonniſi pars aliqua referret ſe ad aliud, alia non referret hæc autem, hoc ipſo, quia ſe non referret, non eſſet, ex probatis immediatè, de linea Relationis.

Objicitur I. Relatio definiri in communi non poteſt. Ergò prædicta definitio eſt mala. Antecedens probatur: quia definiretur, per eſſe ad aliud; illud aliud vel eſſet relativum, vel abſolutum, ſi relativum, ergò relativum referretur ad ſeipſum, cum referatur ad relativum, nihil autem verè & realiter refertur ad ſeipſum; ſi autem illud aliud eſt quid abſolutum, ergò ſupremum genus prædicamenti Relationis non erit, unum, ſed duo, unum Relativum & aliud abſolutum, ad quod relativum illud in communi, referretur.

Respondetur. Quod ly aliud ſignificet abſolutum; nec ſequetur eſſe duo genera prædicamenti relationis, quia non eſt accipiendum ex una parte, relativum in communi, & ex altera illud aliud ad quod refertur, ſed ſimul hæc debent accipi: quod autem illud aliud ad quod refertur relativum in communi, ſit quid abſolutum ratio eſt, quia infra dicetur, relationes terminari ad abſolutum;

Digitized by Google

tum; eritq; genus unum, ſed cum habitudine ad aliud.

Objicitur II. Illud eſſe ad aliud, vel eſt aliud realiter, & ſic excludentur relationes rationis; vel aliud ratione, & ſic excluderentur relationes reales; Ergò per ſe relatio ut ſic, definiri non poteſt.

Respondetur. Ly ad aliud ſumi pro ratione communi ad utrumque membrum, ſi fortè mereatur nomen relationis, relatio, quæ eſt per rationem.

Objicitur III. Si relationis totum eſſe eſt ad aliud ſe habere, relatio deberet excludere Eſſe In, ſi excludit eſſe In, ergò excludit rationem accidentis, quam excludere ſaltim relatio prædicamentalis non poteſt.

Respondetur. Quod relationis totum eſſe differentiale, ſit ad aliud ſe habere, licèt tanquam rationem genericam dicat Eſſe In, ſaltem relatio prædicamentalis.

Instabis. Ergò relatio partim dicit Eſſe, In, partim eſſe Ad, ergò erit Ens per accidens, cum ex duobus, quorum neutrum eſt actus, neutrum potentia, Ens per ſe, fieri non poſſit.

Respondetur. Quod relatio metaphyſicè partim dicat In, partim Ad, ſed non phyſicè, quia hæc in relatione non diſtinguuntur realiter, Deinde in Metaphyſica conſideratione, Eſſe In, erit per modum potentiæ Metaphyſicæ, eſſe Ad, per modum actus; unde per prius ſe habebit eſſe In, per poſterius eſſe Ad, poſterius inquam, ſi comparetur ad eſſe Ad; eſt enim eſſe In, magis univerſalis formalitas, adeoq; prior; ſed non poſterius aliis formalitatibus in relatione ſpectabilibus, nulla enim datur in hoc genere prior, conſequenter eſſe Ad non ſe habet ut Riſibilitas in homine, quæ ſupponit quid prius in illo, nempe rationalitatem, eſſe autem Ad, nihil differentiale prius ſupponit.

Objicitur IV. Illud Eſſe ad aliud, vel eſt eſſe ad aliud actu, & hoc non poteſt dici, nam nullum accidens definitur per actu afficere, ſed per aptitudinem afficiendi actu ſubjectum: non etiam definitur per Eſſe ad aptitudinale, quia diceremus etiam modos definiri per aptitudinalem determinativitatem.

Respondetur. Definiri relationem per eſſe actu. probatio illius infringitur in modis, qui non aptitudine determinant, in quantitate, quæ non dicit aptitudinalem extreitatem partium in ordine ad ſe, ſed actualem extreitatem.

Instabis. Homo non definitur per actum ratiocinandi, ſed per aptitudinem ratiocinari, Ergò & relativa, debent definiri per aptitudinale Eſſe ad.

Respondetur. Actus ratiocinandi eſt effectus, ut ita dicam ipſius rationalitatis, (quæ in homine non eſt aptitudinalis; alias homo non eſſet actu, ſed aptitudine Homo) ſi autem eſt effectus rationalitatis, non poteſt eſſe definitivus rationalitatis, jam autem eſſe ad aliud actu, non eſt effectus alicujus prioris actualitatis. Rurſus aliter ſe habet actus ratiocinandi ad potentiam ratiocinandi, & aliter ſe habet Eſſe ad, ad relationem. Nam imprimis experientia oſtendit, eſſe defectum actualis rationis in pueris amentibus, &c. qui defectus ipſius eſſe Ad, actualis, non poteſt oſtendi in relatione. Rurſus quia poteſt oſtendi per quid tranſeat potentia ratiocinandi, ad actum ratiocinandi, nempe per Verbum mentis de novo productum, non poteſt autem oſtendi, per quid tranſiret relatio ad Eſſe actus referentis; ſi enim per aliam relationem tranſiret, rediret difficultas, de illa ſecunda, per aptitudinale nè Eſſe ad, definiretur, an per actuale, ſi per aptitudinale, ergò deberet per aliam relationem referri, & ſic in infinitum. ſi per actuale, ergò & prior relatio, per eſſe Ad actuale definiri poterit. Eſt quidem verum, quod albedo non definiatur per facere ſubjectum actu album, ſed in hoc duo ſunt partienda; nam ipſa albedo, non eſt potentia, ſed actu albedo, & ita relatio etiam non deberet eſſe potentiâ eſſe Ad aliud, ſed actu. aliud autem, quod partiendum eſt, nempe ipſum dealbare, quod dealbare, non pendet à ſola albedine, ſed etiam à ſubjecto apto; hinc albedo per actu dealbare, non poteſt definiri, cum non ſit actu ſubjectum illud; jam autem ad eſſe Ad aliud, quando jam habebitur fundamentum, ſubjectum, ratio fundandi, & terminus, nihil aliud requiritur. conſequenter poterit per eſſe Ad actu definiri.

Quanquam dici etiam poſſet, quod cùm poſſent relativa concipi per modum actu relatorum, & per modum referibilium potentiâ, ſi cætera deſint, poſſet quis dicere, definiri hic relationem per eſſe Ad, commune ad Eſſe actuale Ad, & aptitudinale, licèt ſi jam detur fundamentum Relationis cum ratione fundandi, non poſſit dicere, niſi eſſe Ad actuale.

Objicitur V. Poteſt concipi paternitas Divina, ut conſtituens primam Perſonam, priusquam concipiatur referens Patrem ad Filium, ergò de ratione relationis, non eſt actu referre.

Respondetur. In noſtris principiis; relationes non conſtituunt perſonas, ſed origines, unde negatur antecedens. In aliorum principiis dicit Suar. poſſe fieri ut relatio concipiatur, tanquam forma afficiens ſubjectum, & non concipiatur diſtinctè ſecundùm ſuum totum eſſe adeoq; ſecundum eſſe Ad. Addo non agi hic de Conceptibilitatibus.

DIFFICULTAS II.

Quid ſit in re apud alios Relatio?

RES erit de Relatione prædicamentali, quam Thomiſtæ, & Scotiſtæ dicunt rem, alii modum Entitativum, alii formalitatem ex natura rei nemine cogitante diſtinctam.

Punctum Difficultatis I.

An Relatio ſit quid diſtinctum re?

DICENDUM EST. *Relationem non eſſe realiter diſtinctam à Fundamento, cum Ratione fundandi ſumpto, & Termino.* Ita Suar. Hurt. Ariſt. Oviedo.

PROBATUR I. Auctoritate Ariſt. 5. Metaph. tex. 20. ubi dicit: *Similia verò quorum Qualitas eſt una.* Ex quo principio ſic arguitur; Poſito pariete albo Romæ, & alio Cracoviæ, & non poſitâ relatione, quæ per oppoſitos, ab his extremis diſtincta realiter, vel illi duo parietes habebunt eandem Qualitatem, vel non habebunt: ſi non habebunt, ergò uterque non eſt albus, quod eſt contra ſuppoſitionem. Et certè Relatio ſuperaddita, non eſt dealbativa parietis, ergò apparet parietem illum eſſe album, ante omnem ſuperadditam Relationem: ſi uterque eandem Qualitatem habet, ergò ſunt ſimiles, absque omni ſuperaddito, ſimilia enim ſunt ex Ariſtotele, quorum Qualitas eſt una. *Idem ſic proponitur*: Supponamus quod Cajus genuerit Perſonium, ſupponamus annihilari illam relationem Paternitatis ſuperadditam, quæro: annihilato ſuperaddito vel verum eſt, quod Perſonius acceperit eſſe, per veram generationem à Cajo, vel non eſt verum, quod acceperit ab illo eſſe: Si eſt verum; ergò independenter, à ſuperaddita relatione Cajus eſt Pater, & Perſonius eſt Filius, ergò etiam tunc, referentur ad ſe, cum per relationem paternitatis, nihil intelligatur, niſi quod hic, ſit hujus Filii, Pater; ſi autem ſublatâ ſuperadditâ relatione, non eſt verum, quòd per veram generationem Cajus dederit Eſſe Perſonio, Ergò quod tu negas, relatio Paternitatis, erit ipſum Eſſe Patris, habentis Filium, quod probatur. Quando annihilatâ relatione ſuperadditâ, annihilatur ipſum eſſe Patris, ſequitur relationem ſuper additam eſſe idem cum Entitate Patris; ſicut ſi annihilato Jacobo, hoc ipſo annihilatur Petrus, ſequitur Jacobum & Petrum, eſſe idem entitativè, præcipuè cum annihilatio illa non foret ex connexione aliqua, ſimili ei, quæ eſt inter Cauſam, & Effectum poſſibilem, ſed annihilata relatione, annihilatur eſſe Patris, quia annihilatur id quod dedit eſſe per Veram Generationem. Ergò ſequitur relationem ſuperadditam eſſe idem cum entitate Patris, quod negabatur.

RESPONDET I. Maſtrius. Fore tunc ſimilitudinem nonniſi fundamentalem, itemq; Paternitatem nonniſi fundamentalem, non autem formalem; ſicut paſſim inquit dicimus, ſublata ſubſiſtentia non eſſe formaliter ſubſiſtentem, ſed tantùm fundamentaliter, ac etiam humanitatem præcisâ riſibilitate, remanere riſibilem tantùm fundamentaliter.

CONTRA. Tum quia ut urget Hurt. duo ſimilia fundamentaliter, ſunt formaliter ſimilia; illa enim ſunt formaliter ſimilia, in quorum uno, eſt formaliter qualitas formaliter talis, qualis eſt in alio, hoc enim vult definitio Ariſt. ſuppoſitio autem ponit, & hunc & illum habere albedinem. Tum quia ut urget Arriaga ponendæ hujus duplicis ſimilitudinis, nullum eſt fundamentum à priori, quod enim? nullum & à poſteriori, quia ad hoc neque per experientiam devenimus, nec per effectum, dicamq; quod præter corpus & animam rationalem, eorumq; unionem, requiratur forma ſuperaddita realis Hominis. Tum quia in principiis Scotiſtarum, relationes tranſcendentales non ſunt diſtinctæ formaliter à fundamento & Termino, nec eſt in illis, partiri fundamentum & formalem relationem. Ergò idem dicam in præſenti; in ipſaq; formali relatione, non eſt ponere non niſi fundamentalem relationem, Ergò & aliàs non erit ponere fundamentaliter ſimilitudinem. Quod attinet ad inſtantiam de ſubſiſtentia, poteſt oſtendi quid obſit, ne dicatur tunc natura formaliter ſubſiſtens, nempe per illos poſitio unionis, cum perfectiori; in præſenti autem non poteſt oſtendi, poſitâ Qualitate duorum eâdem, quid deſit ad formalem relationem; & ſicut poſitâ naturâ, & negatione, unioniscum perfectiori non eſt neceſſe ponere ſuperadditam realem formam ſubſiſtentiæ, nec eſt neceſſe ponere quòd poſitâ naturâ, & dictâ negatione, ſit ſolum fundamentaliter ſubſiſtens natura, ita & in præſenti. Quod attinet ad riſibilitatem præciſam, illâ præcisâ non intelligetur quidem formaliter riſibilis homo, erit tamen in re formaliter riſibilis, hinc ita arguitur, non datur ulla formalis riſibilitas, quâ præciſa, non ſit homo in re formaliter riſibilis. Ergò neque dabitur formalis ſimilitudo, quâ præcisâ, in re non ſit adhuc ſimile formaliter. Addo ſunt aliqua, quæ non ſunt formaliter talia, niſi ratione ſuperadditæ Entitatis, v. g. nihil eſt formaliter album, ſine ſuperadditâ formaliter albedine, realiter diſtincta: Alia ſunt formaliter talia, ſine ſuperadditâ entitate, v. g. homo eſt riſibilis, ſine ſuperaddita realiter riſibilitate. aut quodcunque aliud pone exemplum. Quæcunque

Digitized by Google

que ergò dabitur taxa dignoſcendi, quodnam formale poſſit ſalvari, ſine ſuperadditâ entitate, idem ſalvabit, non eſſe ſuperadditam entitativè rationem formalem relationis. Taxa inter alias, hæc poteſt eſſe, quando nihil minus habet illud fundamentale, quàm habeat formale ſuperadditum, ſignum eſt non dari illud ſuperadditum, jam enim habetur præidentificatum. Hoc autem eſt in præſenti; nihil enim minus habet, Fundamentalis ſimilitudo, præ Formali, ſuperadditâ. Hoc enim ipſum quod non minùs habeat (exceptâ Entitate de qua lis eſt ſuperaddenda) fundamentalis relatio præ formali, ſignum eſt identitatis; quia habere, hoc quod aliud habet, eſt ſignum, hoc eſſe, eſſe, hoc eſſe.

Respondet II. Maſtrius: Hunc effectum qui eſt dicere habitudinem ad aliud, non poſſe haberi ab entitate abſoluta, adeoq; & debere haberi ab entitate relativi;

Contra. Nego habitudinem ad aliud non poſſe haberi ab entitate abſoluta, in circumſtantia termini, & rationis fundandi poſitâ.

Respondet Idem III. Quando Ariſtoteles dicit, quod ſimilia ſint, quorum Qualitas eadem, (in qua auctoritate argumentum datum fundatur) definit Relationem per fundamentum; quia cum relatio in ſe ſit minimæ Entitatis aut intelligibilitatis, faciliùs per fundamenta dignoſcitur & definitur.

Contra. Tum quia nullum fundamentum adfertur, quod illic non definiatur, ut eſt relatio, adeoq; quod in re, non ſit relatio v. g. duæ Qualitates. Tum quia ſi eſt minimæ entitatis & intelligibilitatis, intelligiturq; v. g. ſimilitudo per duas Qualitates, cur non dicetur etiam illis Qualitatibus identificata ſimilitudo. Tum quia definitio indiſtinguitur realiter à re definita. Ergò ſi relatio definitur per illa duo, erit illa duo.

Probatur II. Auctoritate S. Th. q. 7. de poten. a. 8. Item op. 48. tr. 5. c. 2. ait Similitudo Sortis, non eſt aliqua res in Sorte, alia ab ipſa albedine, ſed ſolum eſt ipſa albedo, ut ſe habet ad albedinem Platonis. Ejusdem loca in oppoſitũ explicat Hurt. d. 15. Metaph. ſ. 2.

Probatur III. Nulla eſt neceſſitas ſuperaddendæ realiter diſtinctæ relationis. Confirmatur communiter; quia non poſſet oſtendi agens quod eſſet productivum ſimilitudinis diſtinctæ.

Respondent I. Aliqui cum Rub. quod diſtantia impediat, ne aliquid producatur abſolutum, non impedit, ut producatur relativum; conſequenter, paries albus Cracoviæ, producet ſimilitudinem in pariete albo Romæ, cum fundamentum relationem producat, actione Metaphyſica, non Phyſica.

Contra. Diſtantia impedit, ne quid producatur abſolutum in diſtanti; ergò etiam impediet, ne quid relativum producatur, & ſi producitur actione Metaphyſica, relatio à fundamento, hoc ipſo nec erit diſtincta realiter; ſicut quia à rationalitate producitur riſibilitas actione Metaphyſicâ, riſibilitas, nõ eſt à rationali diſtincta realiter.

Respondet II. Maſtrius. Produci relationem ab ipſo fundamento, poſito tamen termino, velut conditione neceſſaria, quamvis ille terminus non influat phyſicè, tamen requiretur ad productionem relationis, eo modo, quo requiritur actus Intellectûs, ad producendum actum Voluntatis, licèt in eum non influat phyſicè.

Contra. Poſito albo pariete Romæ de novo, quæro quid parietem Cracoviæ exiſtentem determinabit, ut procedat ad effundendam relationem realem? cum fundamentum neſciat, an ſit, vel non, in rerum natura ille paries.

Responderi Posset III. ex Ovied. Quod ſit in entitate fundamenti exigentia, quia exigit à DEO concurſum ad productionem novæ Relationis, ſi fortè ponatur terminus.

Contra. Concedo quidem præſuppoſitâ tali exigentiâ, ſufficientem fore determinationem, per oblationem novi concurſus, ſed hujus ipſius exigentiæ ponendæ, nullum adeſt fundamentum, urgetq; Ovied. ſequi quod DEUS poſſit formalitatem relationis producere ſine termino; poteſt enim DEUS præſtare concurſum, ultra exigentiam fundamenti. Denique recurrere ad DEUM ſine neceſſitate, Philoſophicum non eſt.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta Oppoſitorum.

Objicitur I. Poteſt adeſſe, & abeſſe à fundamento relatio. Ergò relatio eſt accidens realiter diſtinctum. Antecedens probatur. Si exiſtat Terminus, erit relatio, ſi tollatur terminus, non erit. Ergò.

Respondetur. Poteſt adeſſe, & abeſſe relatio à fundamento, in circumſtantia termini poſito, negatur. Extra hanc circumſtantiam. Concedo. Concluſio autem identificat relationem fundamento, in circumſtantia Termini poſito.

Objicitur II. Omnis denominatio poſitiva, nova, & realis, debet provenire à forma nova, poſitiva, & reali, ſed denominatio v. g. ſimilis in albedine, eſt denominatio nova, poſitiva, & realis. Ergò. Sed hæc forma, eſt relatio, ergò illa eſt novum quid, poſitivum, & reale.

Respondetur. Denominationem novam, poſitivam, & realem, ſi ſit realis rigoroſè, debere provenire à forma reali rigoroſa, ſi autem ſit realis non rigoroſè, hoc eſt ſupponens nonniſi pro non ficto, poteſt reqvirere nonniſi formam Metaphyſicam, qualis etiam forma, eſt relatio. Jam autem denominatio relati, eſt denominatio realis, prout reale opponitur ficto, non autem prout reale, opponitur Metaphyſico.

Objicitur III. Impoſſibile eſt ſimul & ſemel, eandem formam intendi & remitti; intenſio enim, & remiſſio, ſunt contrariorum; ſed ſi non eſſet quid diſtinctum realiter relatio, eſſet forma, quæ ſimul & ſemel poſſet intendi & remitti; ſuppoſito enim, quod Sortes ſit magis albus quàm Plato, ſuppoſitoq; quod Sortes quatuor gradus albedinis habeat, Plato verò duos, ſi remittatur albedo Sortis, Sortes erit magis ſimilis Platoni albo, quem ſupponimus eſſe album ut duo; Poſito verò, quod intendatur albedo Sortis, fiatq; albus ut 5. fiet minus ſimilis Platoni, qui tamen eſt albus ut duo. Et tamen intenſius albus erit, Ergò ulterius ſimilitudo, non eſt ipſa albedo.

Respondetur. Impoſſibile eſſe ſimul & ſemel, eandem formam Phyſicam intendi & remitti Phyſicè, licèt poſſit eadem forma Logica, Logicè intendi, & remitti Phyſicè, jam enim diverſo reſpectu intenſio & remiſſio verificabitur. Porrò relatio eſt forma Logica, concipiturq; intendi Phyſicè quia intenditur albedo, cum qua identificatur Phyſicè, quamvis concipiatur remitti, non in ordine Logico, ſed phyſico, in quantum albedo remittitur. Tota autem Logica intenſio, vel remiſſio relationis, ſtat in majori convenientia graduum.

Instabis. Poteſt eſſe intenſio in relatione, & remiſſio in fundamento, Ergò relatio & fundamentum, non ſunt eadem Entitas. Antecedens probatur, quia, quando album ut octo, comparatur ad album ut 4. ſi albedo ut 8. remittatur ad gradus tres, erit remiſſio in fundamento, & Major intenſio in relatione, magis enim intenſè refertur album ut tria, ad album ut quatuor, quam album ut octo, ad album, ut 4. ſunt enim ſibi magis ſimilia tria, & quatuor, quam quatuor & 5.

Respondetur. Quando remanebunt tantum gradus tres ex gradibus octo, intendetur ſimilitudo non Phyſicè, ſed Logicè; ſimilitudo enim Phyſicè, hujus albi, cum hoc albo, eſt ipſa albedo, quæ ut ſupponitur non augetur, ſed minuitur; intenditur autem logicè, quia magis eſt ſimile tria cum quatuor, quàm octo, cum eodem quatuor; non repugnat autem, ut illa, eandem entitatem conſtituant, quæ augentur Logicè ſumpta, remittuntur Phyſicè ſumpta.

Objicitur IV. Quando in DEO, & Creatura, aliqua ratio eſt reperibilis, eaq; realis, tunc ſemper in DEO, eſt idem realiter cum illo, in Creatura autem eſt diſtincta realiter; ut patet in miſericordia, ſapientia, quæ in DEO ſunt idem, diſtincta verò realiter in nobis. Sed dantur in DEO relationes reales, identificanturq; DEO, Ergo etiam cum dantur in creaturis, debebunt eſſe diſtinctæ in Creaturis.

Respondetur, Negando Majorem, eſt enim in DEO unitas, veritas, bonitas, identificata DEO; quæ etiam non diſtinguuntur realiter in creaturis; taxa autem colligendi, quod aliqua ſint indiſtincta; eſt principium Negativum, Non ſunt multiplicanda Entia &c. &, ſi poſitâ hac entitate ſine ullo ſuperaddito ſalvari poteſt ratio quæſita, apparebit indiſtingui illa realiter; poteſt autem eſſe, entitas hominis, & non eſſe in illo miſericordia, non poteſt autem eſſe fundamentum in circumſtantia termini, ſine relatione.

Objicitur V. Pr. Laurentius Pillavski Si paternitas non diſtingueretur entitativè ac realiter à fundamento, non contradiſtingueretur adæquatè paternitas à filiatione, ſed contradiſtinguitur, ut exigit oppoſitio relativa, & probat contradiſtinctio Æterni Patris à Filio. Sequela probatur. quia ſi Paternitas non eſt quid diſtinctum à Patre, ſed eſt ipſa Patris entitas, cum entitate Filii, & Filiatio eſt entitas Filii cum entitate Patris, ſequitur hæc non magis differre, quàm panem cum vino, & vinum cum pane, hæc autem realiter non diſtinguuntur inter ſe.

Respondetur. Quod vinum cum pane, & panis cum vino, ſi ipſa membra propoſitionis inter ſe in eadem propoſitione comparentur, ſint diſtincta realiter; certè enim vinum cum pane duas res inportat, Panem & vinum. Cœterum ſi aliter comparatio inſtituatur, non erunt diſtincta realiter, hoc eſt, ſi comparetur unum membrum propoſitionis in recto poſitum, ad aliud membrum propoſitionis poſitum in obliquo, tunc non erit diſtinctio realis; panis enim in recto poſitus, à pane eodem in obliquo poſito, non ſunt diſtincta realiter. Sic etiam Entitas Patris in recto poſita, habens ſe ad entitatem Filii, in obliquo poſitam, ſunt membra in eadem propoſitione diſtincta realiter, licet paternitas in recto poſita, non ſit diſtincta à paternitate in obliquo poſita, ad eum modum; quo cum aſſidet Petrus Paulo, etiam Paulus aſſidet Petro, & tamen Petrus & Paulus ſunt diſtincti realiter, licèt alia & alia combinatio Petri & Pauli, præciſè ratione ejusdem Petri

in

Digitized by Google

in recto, vel obliquo poſiti, non adferat diſtinctionem realem.

Objicitur VI. Si relatio eſt idem cum fundamento, ſequeretur idem phyſicè, produci primo, & non produci primo, hoc eſt abſurdum. Sequela probatur Poſito termino & fundamento, poſt acceſſum rationis fundandi producitur relatio, & non producitur fundamentum.

Respondetur. Produci relationem Logicè, non autem Phyſicè, productio autem Logica, non arguit diſtinctionem realem producti.

Objicitur VII Auctoritas S. Th. q. I. parte. q. 28. à. 2. docet relationem habere eſſe accidentale in ſubjecto, & in I. ſenten, diſt. 33. q. I. a. I. dicit; relationes ineſſe ſubjectis, & facere cum illis compoſitionem; & q. 8. de poten. ait relationem in Creaturis eſſe accidens, nec poſſe eſſe idem, quod ſubſtantia.

Respondetur. Omnia hæc eo ſenſu accipi poſſe quòd relatio ſit accidens Metaphyſicum, faciatq; cum ſubjectis compoſitionem Metaphyſicam, dicitq; relationem Prædicamentalem, non poſſe eſſe idem, quod ſubſtantiam, quia hoc ipſo non eſſet accidens Metaphyſicum, cum v. g. non ſit de ſubſtantia hominis eſſe Patrem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur reliqua Argumenta.

Objicit. I. Maſtrius hîc d. 8. n. 19. niſi ponatur relatio prædicamentalis eſſe accidens ab extremis reipsâ diſtinctum, tolletur prædicamentum Relationis, & omnes relationes ponentur mutuæ, quod eſt abſurdum.

Respondetur. An ſit aliquod condiſtinctum ab aliis prædicamentum, penſari inde non debet, quod ſit in ſe diſtincta reipsa entitas, aliàs paſſio ab actione, ſitus, ubi, &c. deberent eſſe Entitates ſuperadditæ, quod multi negant; ſufficit ergo, ut ſit ens reale, prout opponitur ficto, & reale, realitate illorum, quibus imbibitur, extrahendo illas ipſas realitates, ad diverſum prædicamentum, per formalitates, connotationesq; alias, quæ per ſuas ſeries deduci poſſunt, adeoq; conſtituere diverſum prædicamentū. Quod autem ex his principiis ſequatur, tolli relationes mutuas, hoc ipſum probandum fuiſſet; Addo, in divinis dantur verè relationes reales ad intra, & per noſtram ſententiam ad extra, neq; tamen eſt neceſſe ponere illas relationes realiter ſuperadditas; Ergo apparet realitatem relationum penſari non debere, ex ſuperadditione entitativa relationum, & quamvis rationes identificatæ Deo, in nobis ſint diſtinctæ realiter, id tamen non eſt verum univerſaliter, ut dictum eſt ſupra, aliâs unitas, exiſtentia, &c. eſſent diſtinctæ realiter in nobis, & quod horum indiſtinctorum claſſem, ſequantur relationes creatæ, probant argumenta.

Objicit II. Idem. Dantur, in Creaturis denominationes purè relativæ, ergo dantur puræ Relationes, quæ ſũt Prædicamentales.

Respondetur. Dari purè relationes, ſed ita, ut ſpectentur tunc Metaphyſicè, & prout ſubſunt noſtris conceptibus, ſicq; ſumptas relationes, ſequentur purè denominationes relativæ; ſed ſi ſpectentur relationes prout ſunt à parte rei, ſic non ſunt purè relationes, nec dantur denominationes ab illis oriundæ ſic ſpectatis, quæ ſint purè relativæ.

Objicit III. Idem. Quidquid eſt in duabus albedinibus ſimul exiſtentibus, totum eſt in duabus ſibi ſuccedentibus invicem, Ergo ſi ſimilitudo non dicit aliquid reale ſupra Entitates abſolutas illarum, ita ſimilis erit albedo exiſtens alteri futuræ, ſicut alteri eodem tempore exiſtenti.

Respondetur. Quidquid eſt in duabus albedinibus ſimul exiſtentibus totum eſt in duabus ſuccedentibus, quoad rationem &c. in linea albi, ſed non in ratione denominationum fundatarum, in ſimul exiſtentia duorum alborum, & quià denominatio ſimilis eſt fundata in exiſtentia duorum alborum, non habebitur jam, ſi unum ſit non niſi album. Addo ſicut dantur denominationes fundatæ in ſingularitate albedinis, ita dantur fundatæ in coexiſtentia duarum; ſicut ergo non data ſingulari albedine, non dantur denominationes fundatæ in ſingulari albedine, ita, non datis coexiſtentibus albis, non dabuntur denominationes exinde oriundæ; talis autem eſt denominatio ſimilis.

Objicit IV. Idem. Vel relatio habetur in fundamento, ad poſitionem termini, de novo, vel ſupponebatur jam in fundamento quoad totum ſuum eſſe; ſi primum, vel erit ſola amborum extremorum coëxiſtentia, aut denominatio inde ſumpta, quæ eſt Nominalium opinio, vel forma aliqua de novo reſultans, in fundamento, ad poſitionem termini, quod vult Maſtrius, ſi verò dicatur ſecundum, nempe ſupponi fundamento identificatam, ante adventum termini, tunc præterquam quòd non ſalvetur, eſſe verum accidens, ſequitur etiam quod ien. per denominet ſubjectum actu relativum &c.

Respondetur. Relatio habetur in fundamento ad poſitionem termini de novo,

vo, ita tamen, ut exiſtente uno albo, ſupponeretur illa relatio, ſecundum id, quod dicit pro ſubjecto, in recto; & ſecundùm eſſe ſubjecti, tota quoad ſubjectum ſupponebatur. ſed quia requirit intrinſecè aliquid extrinſecum, nempe terminum, ideo, nec denominat ſubjectum ſinè termino, nec ſubjectum ipſum referri poteſt. Quoad alia quæ tangit objectio, ex dictis habetur, relationem Phyſicè non eſſe niſi duo Extrema, ex quibus pullulat forma de novo, non Phyſica, ut vult Maſtrius, ſed Metaphyſica, quæ eſt formalitas relationis, quam eſſe Phyſicam, & eſſe accidens inidentificabile, probare debuiſſet.

Instabis. Per relationem in eſſe completo, vel intelligitur ſola entitas abſoluta fundamenti, ex qua, poſito termino, nata eſt reſultare relatio; ſed inde non infertur identitas relationis cum fundamento, ſed potius vera à parte rei diſtinctio, vel intelligitur vera forma relativa, ratione ſolum diſtincta; ergo ſecluſo termino habetur tota relationis eſſentia, referturq; ſubjectum, ante exiſtentiam termini, eritq; terminus neceſſarius, non tantùm ad denominationem relativam ſed etiam ad ipſam entitatem relationis, quia ante terminum ponitur inchoata ſolum.

Respondetur. Non aſſeri à nobis identitatem relationis cum fundamento ſimpliciter ſumpto, ſed cum fundamento in circumſtantia termini poſito, adeoq; dum habetur, etiam extrinſecum, intrinſecè requiſitum; pullulat ergo tunc forma Metaphyſica, quæ eſt relatio, ſed non independenter à termino, ſeu ab extrinſeco, intrinſecè requiſito conſequenter illo excluſo, non habetur tota relationis eſſentia, quia nec ordo ad terminum, eritq; ad entitatem relationis neceſſarius terminus, ſed neceſſarius tanquam aliquid extrinſecum, intrinſecè requiſitum, quod ſi in fundamento poſito in circumſtantia termini pullulat relatio, quæ eſt forma Metaphyſica, hoc ipſo non erit neceſſe ponere Relationem diſtinctam realiter.

Objicit V. Idem. Poteſt relatio Prædicamentalis alicui fundamento ſuperaddi, quod prius ſine illa exſtiterat, & etiam ab eo tolli; ergo cum poſſit abeſſe & adeſſe diſtinguetur realiter.

Respondetur Relationem nec poſſe addi, nec poſſe auferri in circumſtantia termini, ratione cujus non habiti, erat defectus alicujus extrinſeci intrinſecè requiſiti, & diſtincti realiter à fundamento.

Instabis. I. Ergo fundamentum denominabitùr relatum, per denominationem meram extrinſecam, ex poſitione termini extrinſeci, & tamen denominatio termini relati, eſt nova, realis, intrinſeca.

Respondetur. Cum in re denominatio relationis, dicat aliquid pro intrinſeco, intrinſecè etiam requiſito, & aliquid extrinſecum, intrinſecè tamen requiſitum, non debebit dici ſimpliciter denominatio ſimpliciter extrinſeca, eſt autem illa denominatio nova, & realis Metaphyſicè.

Instabis II. Non deſunt, qui putent, poſſe ſeparari ſimilitudinem à duobus albis, ut ita maneant non niſi fundamentaliter ſimilia.

Respondetur. Nullam eſſe rationem, cur non manebunt tunc illa duo formaliter ſimilia, ut alibi urſimus.

Instabis III. Licèt ſeparabilitas arguat diſtinctionem realem, non tamen indiſtinctionem, inſeparabilitas; Ergo quamvis in ſeparabilis foret relatio, poſſet diſtingui.

Respondetur. ex dictis in Metaphyſica, quod inſeparabilitas entitativa arguat identitatem realem. Jam autem relationem eſſe inſeparabilem Entitativè, ſupra probatum.

Punctum Difficultatis 4.

An Relatio ſit Modus.

Dicendum. ***Relationem non eſſe modum, entitativè ſuperadditum.***

Probatur I. Quia nulla neceſſitas evehendi relationem, usq; ad gradum entis Phyſici. Item non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate. Nulla autem neceſſitas hujus modalitatis.

Respondet. Maurus qv. 54. Log. Principium hoc indigere examine. ſi enim ſit ſenſus, quòd non debeamus multiplicare entia ſine probabili ratione, principium eſt verum: ſi ſit ſenſus: quòd non debeamus illa multiplicare ſine ratione demonſtrativa, eſt principium falſum, quia ſi ad alia, ita in hac quæſtione, ſufficiunt rationes probabiles. ſi ſit ſenſus: quòd DEUS & natura nihil faciunt ſuperfluum h. e. non conducens ad finem intentum, eſt etiam principium veriſſimum: Si ſenſus ſit: quòd natura ſit velut Anus auariſſima, eſt principium falſum & injurioſum divinæ munificentiæ, nonne enim nobis dedit duos oculos, cum unus ſufficiat ad videndum.

Contra. Quia ipſe reſpondens qui movit litem, huic principio, debuiſſet adferre ſenſum illius principii proprium; nam recurſus ad rationes probabiles in præſenti non eſt explicatio principii, quia eſt nonniſi expreſſio modi verſandi circa objectum non multiplicabile ſine neceſſitate, non autem expreſ-

Digitized by Google

expreſſio ipſius objecti. Et cum hæc ratio ſit inter potiſſima principia, & quaſi quædam demonſtrativa ratio, procedens per principia negativa, debet dari Metaphyſicâ ejus neceſſitas, poſſet prædicti principii eſſe hic ſenſus. Quæ poſſunt ſecum identificari, pro identificatis habenda, & non multiplicanda: quod principium eſt Metaphyſicè certum. Et quia ſunt aliqua, quæ ſunt diſtincta realiter v. g. oculus ab aure, alia quoad vim idem præſtandi indiſtincta v. g. ſenſus communis non hic erit illius principii ſenſus, quaſi ſeligat Deus nonniſi identificabilia; aliàs cum ſit poſſibilis ocu'us identificans ſibi etiam auditivam, non deberet diſtingui oculus & auris. Sed hic erit ſenſus quando conſtat aliquid poſitum eſſe, ſi illi poſſit aliquid identificari, ex iſtis de quorum eſſe jam conſtat, hoc ipſo debere ſupponi, eſſe identificatum; hocq; oſtendit etiam inductio. Quia autem fundamento in circumſtantia termini & rationis fundandi poteſt identificari relatio conſtatq; illam dari cenſenda eſt identificari.

Probatur II. Proportionaliter applicando rationes præcedenti puncto formatas.

Probatur III. Si hoc ipſo quia poneretur Materia & Forma & diſpoſitiones poneretur Unio, nulla eſſet neceſſitas ſuperaddendæ Entitatis modalis, ut ſcitur ex principiis Modaliſtarum, ergo cum poſito fundamento & termino rationeq; fundandi, non poſſit non eſſe relatio, hoc ipſo indiſtinguetur modaliter; Deinde illi ipſi aliqui ad ponendam unionem, requirunt novum concurſum divinum, condiſtinctum à concurſu productivo Materiæ, Formæ, & diſpoſitionum quem non requirunt ad productionem relationum, Ergo apparet relationem non eſſe Entitatem, etiam Modalem novam, deniq; modi ſunt inventi ad ſalvandos aliquos tranſitus à contradictorio ad contradictorium, poteſt autem à contradictorio non relati, tranſiri ad relatum, ſine modo, vel per poſitionem ſolius termini, vel per poſitionem novæ rationis fundandi.

Objicitur I. Impoſſibile eſt tranſire à contradictorio ad contradictorium, ſine entitate ſaltim modali, Ergo etiam impoſſibile eſt, à non eſſe relati, ad eſſe relati ſaltim ſine entitate modali tranſire.

Respondetur Neg. Antecedens ſecundùm dicta de hoc principio in Materia de Diſtinctionibus.

Objicitur II. à pari; unio eſt modus, aut non ſine modo; Ergo & relatio.

Respondetur. Diſp. eſſe, quia niſi unio ponatur eſſe modus, aut non ſine modo, non oſtenderetur ſufficiens mutatio tranſitus, à non eſſe uniti, ad eſſe uniti, quâ poſitâ, neceſſe ſit inimpedibiliter, etiam divinitùs illa uniri, poteſt autem ſine ulla ſuperaddita entitate oſtendi, quare duo extrema debeant referri ad ſe, & quidem inimpedibiliter, etiam à DEO; hoc eſt, vel propter novam rationem fundandi, vel per appoſitionem termini.

Instabis. Viſio non eſt ipſa potentia in circumſtantia objecti viſibilis. Ergo nec relatio, eſt ipſum fundamentum, in circumſtantia termini.

Respondetur. Diſparitatem eſſe, quia poteſt eſſe potentia viſiva, in circumſtantia objecti viſibilis, & non eſſe viſio. Ergo circumſtantia objecti viſibilis, non eſt ſufficiens mutatio, pro tranſitu ad eſſe viſi; impoſſibile autem eſt, ut poſito fundamento in circumſtantia termini, & rationis fundandi, non ſit relatio, ut probatum ſupra.

Objicitur III. Magis differt relativum ab abſoluto, quàm abſolutum, ab abſoluto, ſed abſolutum ab abſoluto, realiter differt, Ergo & relativum ab abſoluto, realiter differt, ſed non differet realiter abſolutè, ergò ſaltim differet realiter modaliter.

Respondetur. Falſum eſſe univerſaliter, quod abſolutum ab abſoluto differat realiter, nam ratio Entis, Subſtantiæ, Corporis, ſunt rationes abſolutæ, identificatæ tamen v. g. in homine. Sed quicquid ſit de hoc, poteſt id concedi, quod relativum ab abſoluto magis differat Metaphyſicè, & ſecundùm rationes definitivas, quàm abſolutum ab abſoluto, licèt poſſint non magis differre Phyſicè; cum non repugnet identificari rationes diverſis definitionibus definibiles, ut cum in homine identificatur Animalitas & Rationalitas, quæ diverſas habent definitiones, licet non identificentur ſecum rationes, quæ eadem definitione definiuntur; ut non identificantur ſecum Petrus, & Paulus, licèt eâdem definitione definiantur.

Addo. Relationem, non eſſe quidem modum, interdum tamen pro rationibus fundandi exigere modalitates, adeoq; non eſſe ſemper ſine modo; imò in relatione Similitudinis, in Qualitate, vel in relatione Quantitatis, non ſine realitate eſſe.

Argumenta Recentiora.

Maurus ponit etiam quæſt. 54. hic relationem prædicamentalem diſtinctam modaliter, & ad propoſitum.

Objicit IV. Quando Scholaſtici poſt Ariſt. propugnarunt Relationes contra Occhamum, qui cum Zenone illas negabat, non eſt veriſimile Zenonem & Occhamum aliud negaſſe

negaſſe, quam accidentia totaliter intrinſeca fundamentis, & contradiſtincta à fundamento, termino, & ratione fundandi, Ergo Scholaſtici & Ariſt. ponunt talia accidentia. Minor probatur: quia quis credat Zenonem, dum negavit dari relationem coexiſtentiæ, negaſſe coexiſtentiam conſiſtentem in hoc, ut illa plura exiſterent eodem tempore, cum talis coexiſtentia negari nequeat ab homine ſanæ mentis.

Respondetur. Quod attinet ad Ariſtotel. illum voluiſſe quidem relationem eſſe accidens, ſed Metahpyſicum, adeoq; indiſtinctum realiter, dum ait, ſimilia ſunt quorum qualitas eadem eſt. Mens Zenonis non liquet quæ fuerit, ſed forte voluit negare, non duo coexiſtentia, ſed habitudinem illorum ad ſe, in qua tamen habitudine, ſtat relatio. Occhamus eſt verum quod propugnavit relationes indiſtinctas realiter, idq; contra ſententiam Thomiſt. & Scotiſtarum communem, à quibus inferebatur illum ſuſtuliſſe prædicamentum relationis, ſed hoc ipſum probari deberet; dicimus enim caſu quo non diſtinguatur relatio realiter, adhuc fore relationis prædicamentum.

Instat. Ariſt. 14. Metaph. t. 3. & alibi docet *ad aliud minime omnium prædicamentorum natura quædam eſt*, ac poſterior, tum quanto, tum quali; Ergo putavit habere illam eſſe debiliſſimum, quod verificari non poſſet, niſi relatio prædicamentalis diſtingueretur à reliquis prædicamentis.

Respondetur. Hanc auctoritatem pro nobis eſſe; ſi enim debiliſſimum eſſe habet, non habet eſſe æque inhærens, ac accidentia, haberet autem eſſe æquè inhærens, ſi foret entitas ſuperaddita. Debilitas autem vel exinde arguitur, quia quod debile eſt, indiget fulciri; poſitio autem relationis indiget hoc fulcro, nempe aliquo extrinſeco tanquam termino, Rurſus, quia quamvis etiam accidens Phyſicum indigeat aliquo tanquam ſubjecto, id ſimpliciter ejus debilitatem non arguit, quia nec arguit debilitatem in forma materiali ſubſtantiali, quæ etiam exiſtere non poteſt ſine ſubjecto; quia tamen utrumque habet eſſe ſuum proprium, ideo non poteſt adhuc debiliſſimum appellari. jam autem eſſe relationis, non eſt eſſe diſtinctum. Rurſus reflectendo mentem ad alia prædicamenta etiam illa non ſunt diſtincta entitative, ut ſitus, paſſio, &c. cur ergo erit neceſſe relationem diſtinguere entitative. Rurſus habet etiam præ illis debilius eſſe relatio, quia adferunt ſuum proprium eſſe alia prædicamenta; neq; enim ex præſuppoſito aliquo eſſe, paſſio pullulat, eſſe idem dicendo; relatio autem pullulat ex præſuppoſito eſſe, duorum v. g. qualium, & quidem eſſe idem dicendo; & in his ſtat debilitas Eſſe, quod dicit Relatio.

Objicit V. Ut unum objectum referatur intentionaliter ad aliud v. g. Petrus ad Paulum, non ſufficient duæ cogitationes abſolutæ, quibus dicam: Petrus Paulus, ſed requiritur cognitio comparativa indiviſibilis, per quam Petrus comparetur cum Paulo; ergo ut duo entia referantur realiter per relationem coexiſtentiæ, non ſufficiunt duæ exiſtentiæ abſolutæ, ſed requiritur una coexiſtentia indiviſibilis, quæ ſit forma, per quam Petrus coexiſtat Paulo, & referatur ad ipſum: ordo enim intentionalis, & ordo realis, debet inter ſe proportionari.

Respondetur. Etiam conceſſa diſtincta entitate relationis realis, non videtur concedenda coexiſtentia diſtincta realiter, non tantum ex eo quod ſi exiſtentia (quidquid ille in oppoſitum dicat) non ſit diſtincta realiter, ita nec coexiſtentia; ſed etiam exinde, quia ſi aliquid eſſe par, non eſt quid diſtinctum realiter in ratione præciſa paris, cur eſſe coexiſtens, ſit diſtinctum realiter à duobus coexiſtentibus. Rurſus jam unumquodq; deberet bis exiſtere, ſua exiſtentia ſuperaddita, & illi ſuperadditæ alia ſuperaddita coexiſtentia, nam non poſſet facere coexiſtere, niſi etiam faceret exiſtere: conſequenter quando duo ſunt alba, ut detur ſimilitudo, deberet ſuperaddi coalbedo, adeoque deberet etiam illa dealbare, diſtinctæque dari deberent albedines ſpecie, una albefactiva, altera autem eſſentialiter coalbefactiva. Sed quidquid ſit de hoc, directè ad argumentum dici poteſt: cum per nos relatio ſit accidens nonniſi Metaphyſicum, dabitur forma Metaphyſica per quam referantur Petrus & Paulus coexiſtentes. Proportionabuntur autem inter ſe ordo mere intentionalis (ſupple formalis) cum ordine Metaphyſico intentionali quidem, ſed objectivo: quia ſicut ordo intentionalis formalis, debet eſſe attactivus habitudinis Petri ad Paulum, non autem merè attactivus Petri & Pauli, ita & ordo Metaphyſicus, dicet indiviſibilem habitudinem: & per hoc ſolvitur etiam prima confirmatio, quam ibidem ponit.

Instat. Ut ego affirmem Petrum & Paulum ſimul exiſtere, non ſufficit ut dicam: Petrus exiſtit, Paulus exiſtit, ſed debeo addere copulam *Et* dicens: Petrus & Paulus exiſtit. ergo requiritur & in relatione coexiſtentia ſeu ſimultas correſpondens copulæ *Et*.

Respondetur. Requiri objectivam correſpondentem ſimultatem, ſed diſtinctam Metaphyſice, non autem Phyſice; nam etiam per nos relatio Formaliter, non eſt duo

mera

mera abſoluta, ſed habitudo abſoluti ad aliud de quo infra.

Objicit VI. Cum plura quæ poſſunt fa cere & non facere unum, faciant unum, non pluribus, ſed uno faciunt unum, quod non poteſt eſſe, quin illa faciat unum: & ita unus homo fit per unam unionem, continuum fit unum per unum indiviſibile; ſed partes univerſi poſſent facere unum & non facere unum, ergo faciunt unum aliquo uno, quod non poteſt eſſe, quin faciat unum univerſum.

Respondetur. Hoc argumentum probabit quod detur inprimis una coexiſtentia Petri & Pauli, altera coexiſtentia Petri & Joannis, & ſimul tertia coexiſtentia Petri, & Pauli, & Joannis. Rurſus dabitur coexiſtentia coexiſtentiæ unius in Paulo, alius in Petro. Item debet dari coexiſtentia omnium univerſalis: & quidem ſi vel unum ens intereat mutabilis, mutabilis item ad motum ſingulorum, quia locum importat in ſe, illa relatio coexiſtentiæ. Directè autem ad argumentum, ut plura faciant unum ſufficit additio unius Metaphyſicè ſuperadditi, ſi etiam ſit unum Metaphyſicum, unum autem relatum, eſt unum Metaphyſicum. Compoſitum quia eſt unum Phyſicum, requirit unionem Phyſicam. Quare autem hic nulla debeat ſuperaddi entitas, cùm ſuperaddatur in compoſito, alibi dictum. De continuatione dicetur in Phyſicis.

Objicitur VII. Relatio coexiſtentiæ ponit in rebus pulchritudinem & perfectionem condiſtinctam à perfectione & pulchritudine entitatum abſolutarum; ſed quod ponit diſtinctam perfectionem & pulchritudinem, ponit diſtinctam entitatem, quia perfectio & pulchritudo, neceſſario eſt entitas.

Respondetur. Quod relatio ponat pulchritudinem Metaphyſicam, adeoq; nec entitatem Phyſicè diſtinctam, ſed entitatem Metaphyſice diſtinctam, hoc eſt formalitatem. Quod creſcente perfectione abſoluta non creſcat relativa, alibi ſolvitur: Sed inſuper.

Instat. Implicat ut res evadat ſimpliciter pulchrior per hoc, quod nihil addatur pulchritudinis, ſed ſolum auferatur aliquid pulchritudinis; ſicut non poteſt aliquid evadere magis album, per ſolam diminutionem albedinis, quam ante non habebat; ergo ideo quia auferendo pulchritudinem abſolutam, additur nova pulchritudo relativa debet aliquid addi.

Respondetur. Additionem poſſe eſſe & Phyſicam & Metaphyſicam; diminutaq; pulchritudine Phyſica, poteſt addi pulchritudo Metaphyſica, nempe relatio; aliudque eſt evadere ſimpliciter pulchrum, aliud evadere comparativè & per habitudinem ad aliud; ſimpliciter pulchrum non evadit majus ſine additione entitatis, ſed comparativè pulchrum, poteſt evadere magis pulchrum, ſine additione, ſi ſcilicet poſita diminutione, magis ſint ſimilia formaliter, ut alibi dictum. Et Ratio eſt, quia comparativa pulchritudo ſtabit in non plus & in non minus quàm aliud, ad quod deveniri poteſt, etiam diminutione.

Punctum Difficultatis 5.

An relatio ſit Formalitas.

Dicendum Est. *Relationem non eſſe formalitatem, ex natura rei diſtinctam actu.*

Probatur. Omnibus illis rationibus, quibus probatum eſt non dari diſtinctionem ex natura rei actu. Objectiones petuntur ex loco citato. Sed Inſuper.

Objicitur I. Alia eſt ratio intelligibilis, ſeu formalitas relationis, alia fundamenti; alia enim eſt formalitas abſoluti, alia eſſentialiter relativi. Ergo Relatio à fundamento diſtinguitur formaliter ex natura rei; illa enim diſtinguuntur formaliter ex natura rei, quorum Rationes intelligibiles, ſeu formalitates ſunt diſtinctæ.

Respondeo. Alia eſt formalitas relationis ſpectatæ prout eſt à parte rei, & alia fundamenti poſiti in circumſtantia termini, & rationis fundandi. Nego antecedens. alia eſt formalitas relationis Metaphyſicè ſpectatæ, & prout ſubeſt noſtris conceptibus. Concedo Antecedens. Nego Conſeq.

Objicitur II. Quæ ſe duæ formalitates à parte rei non tranſcendunt, formaliter diſtinguuntur à parte rei formaliter, ſed formalitas relationis & fundamenti, non ſe à parte rei tranſcendunt. Ergo.

Respondetur. Negando Minorem.

Objicitur III. Petrus poteſt eſſe à parte rei formaliter Petrus, & non formaliter Pater. Ergo formaliter Pater, formaliter Petrus, diſtinguuntur formaliter ex natura rei.

Respondetur. Petrum poſſe eſſe formaliter Petrum, & non formaliter Patrem, ſi non habeat circumſtantiam Filii, & rationis fundandi, ſecus ſi habeat; Unde in priori caſu, non erit Petrus formaliter Pater, ſecus in poſteriori.

Objicitur IV. Abſolutum, & relativum differunt nemine cogitante. ſed, fundamentum & relatio, habent ſe ſicut abſolutum & relativum, Ergo.

Respondetur. Nego quòd fundamentum in circumſtantia termini & rationis fundandi

Digitized by Google

dandi poſitum , comparatè ad relationem, habeant ſe ſicut abſolutum , & relativum. Major etiam eſt falſa , quia poteſt aliquid diverſo reſpectu eſſe abſolutum , diverſo relativum.

Objicitur V. Illud quod cauſatur Phyſicè, ab eo quod cauſat, debet diſtingvi Phyſicè,& realiter; quod verò cauſatur Metaphyſicè, debet diſtingvi formaliter ex Natura rei; Sed relatio cauſatut à fundamento in circumſtantia termini , & rationis fundandi poſito , cauſatur inquam Metaphyſicè , Ergo & diſtingvitur formaliter ex natura rei actu.

Respondetur. Quòd cum cauſari Metaphyſicè, ſit cauſari ex modo noſtro concipiendi, hoc ipſo non erit neceſſe, ut cauſa talis, & cauſatum tale, diſtinguantur nemine cogitante.

DIFFICULTAS III.

Proponitur Quid ſit Relatio?

Præmitto I. *Præter ſententias allatas, reſtare duas alias I.* quam innovavit Hurt. Arr. Ov. qui relationem dicunt eſſe , duo abſoluta v. g. Paternitatem eſſe Patrem , & Filium. ſimilitudinem item, eſſe duo alba. II. Suar. & aliorum, qui relationem per connotata explicant , hoc eſt per fundamentum in circumſtantia termini poſitum, ita ut Paternitas ſit ipſa Entitas Patris , in circumſtantia Filii poſita; & Filius in hac ſententia, non eſt pars conſtitutiva relationis , quæ eſt Paternitas, ſed ſolum quid extrinſecum , quantumvis ut additur in connotatis , intrinſecè requiſitum. Hæ duæ ſententiæ ut concordari poſsint.

Præmitto II. *Unam eandemq; rem dupliciter ſpectari poſſe , primò Phyſicè, & prout eſt à parte rei ; II. Metaphyſicè , & prout ſubeſt noſtris conceptibus.* ita v.g. Homo, ſi ſpectetur Phyſicè, non aliud eſt, niſi corpus ita diſpoſitum , & anima rationalis, & illorum unio , ſi autem ſpectetur Metaphyſicè , erit animal rationale.

Præmitto III. *Quòd videatur etiam Ariſtot. dupliciter ſpectaſſe Relationem.* I. Phyſicè , ut loc. cit. 5. Metaph. tex. 20 , ubi dicit , *Similia eſſe , quorum Qualitas eſt una.* II. Eandem relationem ſpectaſſe videtur Metaphyſicè : dum relativa definivit : *Relativa ſunt , quorum hoc ipſum eſſe, ad aliud ſe habere.* ad quæ attendendo.

Punctum Difficultatis I.

Tenenda Sententia.

Dicendum Est. *Si relatio Phyſicè ſpectetur , nihil aliud eſt in re , quàm ipſa duo abſoluta* , aut potius duo Extrema , ut ita explicetur relatio univerſaliter etiam per Ordinem ad divina, intercedit enim relatio inter perſonas divinas , quæ non ſunt quid abſolutum ſed relativum. Uſurpabimus tamen frequentius quòd Relatio Phyſicè ſpectata ſit duo abſoluta , quam duo extrema , quia prior illa Phraſis , in Scholis invaluit. Seu potius nihil aliud eſt , Relatio quam fundamentum , ſupple cum ratione fundandi acceptum , & terminus. Relatio autem Metaphyſicè ſpectata , ſeu ſecundùm quòd formari ejuſdem conceptus debet , eſt ipſum fundamentum,connotans terminum : vel alia phraſi : Relatio Metaphyſicè ſpectata , non eſt Compoſitum ex fundamento & Termino , tanquam partibus , ſed terminum dicit, tanquam quid extrinſecum , intrinſecè requiſitum.

Prima Pars Concluſionis.

Probatur I. Qualitas in hoc,& Qualitas in hoc , ſunt duo abſoluta; ſed ex Ariſt: ſimilitudo in re , eſt Qualitas in hoc , & Qualitas in hoc ; ſimilia enim ſunt,Quorum Qualitas eſt eadem. Ergo ſimilitudo in re, eſt duo abſoluta.

Probatur II. Relatio nihil eſt reale ſupra fundamentum , & terminum, ut probatum ſupra, ergo Phyſicè ſpectata , nihil eſt in re niſi fundamentum & terminus. Conſeq: probatur. Quod nihil eſt reale præter fundamentum & terminum ; illud nihil eſt in re, niſi fundamentum & terminus, ſed relatio Phyſicè ſpectata nihil eſt reale præter fundamentum & terminum. Ergo.

Probatur III. Per oppoſitos relatio eſt fundamentum prout connotat terminum,ſeu fundamentum in recto , terminus in obliquo. Item eſt fundamentum in circumſtantia termini. Infero. Ergo relatio Phyſicè ſpectata , non eſt aliud niſi duo abſoluta , quia hoc prout connotat terminum , quid in re eſt, præter fundamentum & terminum? Rurſus quid in re eſt hoc in recto, illud in obliquo, niſi ipſum fundamentum , & terminus? rectum enim & obliquum non dantur, nemine cogitante , ſed illorum objecta ; objecta autem illorum, quid aliud in re, niſi fundamentum,& terminus,ipſum fundamentum & terminum non niſi objectivè ſpectando , fundamentum enim formale , & terminus formalis , ſunt denominationes noſtræ , in re autem ſunt Entitas , quæ genuit v. g, & Entita-

Entitas genita. Item fundamentum in circumſtantia termini poſitum, quid aliud in re, & Phyſicè eſt præter fundamentum, & terminum hocq; quod eſt eſſe terminum & circumſtantiam, quod aliud in re eſt, præter ipſum terminum, præcipuè cum terminus ille ſit talis circumſtantia, ut ſine illo, nec concipi, nec definiri poſſit relatio.

Secunda Pars Concluſionis.

Probatur I. Omnibus illis rationibus quibus actum eſt pro Connotatis in Met. de Diſtinctionibus, & in particulari, quod relatio Tranſcendentalis, non componatur Termino, tanquam parte.

Confirmatur. Ex dictis in Materia de Sacram. in communi; ubi de Conſtitutivo Intrinſeco ut ſic, ubi de Inſtitutione, Intentione & in Materia de Pœnitē. An peccata ſint pars? Ex quibus colligis terminū non eſſe partem Relationis.

Probatur II. Tum quia ſi fundamentum & Terminus eſſent formaliter relatio, eſſent formaliter id, cujus eſſe totum, eſt ad aliud ſe habere, ſed fundamenti & termini, non eſt eſſe totum ſe ad aliud habere; Probatur Minor. Quia ille terminus, vel ſe habet ad aliud, vel non ſe habet ad aliud; ſi ſe habet ad aliud, Ergo non eſt terminus, quia terminus eſt, ad quod ſe habet aliquid: ſi non ſe habet, ergo non eſt pars ejus, quod ſe habet ad aliud, cùm neget ſe habere ad aliud, adeoq; negat quod ſit relatio, cum ejus eſſe totum, ſit, ad aliud ſe habere. Tum quia non identificatur terminus ipſe fundamento, etiam partialiter, utpote diſtinctus, realiter à fundamento. Ergo nec identificabitur, etiam partialiter relationi; non enim magis diſtant inter ſe, fundamentum & terminus, quam id, cujus eſſe eſt ad aliud ſe habere, & id cujus eſſe, non eſt ad aliud ſe habere, ſed ad quod ſe habere, debet totum. Tum quia illud eſt intrinſecè relatio, quod facit concretum iſtud relatum, tanquam forma; ſed concretum hoc quod eſt relatum, eſt ſolum fundamentum in circumſtantia termini poſitum, Ergo relatio intrinſecè eſt ſolum fundamentum in circumſtantia Termini. Tum quia urgeri poteſt argumentum ſuperiùs præc. diff. II. poſitum: Si relatio componeretur intrinſecè, tanquam parte termino, etiam Paternitas componeretur intrinſecè, tanquam parte Filio; ſed hoc non poteſt dici, quia ſequeretur Filium & Patrem non eſſe diſtinctos inter ſe realiter, quia quando aliqua non plus, nec aliud dicunt, ſunt idem inter ſe, jam autem nihil tunc diceret Paternitas plus, aut aliud, ſi componeretur Filiatione. Tum quia non definivit Ariſt. relativa eſſe, quorum eſſe, eſt cum alio eſſe, nec definivit formaliter ſumpta relativa, quòd ſint aliud & aliud, quod debuiſſet dicere, ſi relatio formaliter eſſent duo abſoluta, conſequenter ponere formaliter relationem, quod ſit formaliter duo abſoluta, eſt ponere definitum, longè aliud, à definitione objectiva.

Respondet Quidam, quòd terminus nullo modo referatur ad terminum, eſt tamen inadæquatè ordo, & conſtituit inadæquatè ordinem fundamenti ad terminum. Additq; quòd relationis prædicamentalis eſſe, ſit ad aliud à fundamento, ſed non ad aliud ab ipſa relatione; eſſe enim relationis non debet eſſe adæquatè diſtinctum à termino, ſed terminus debet eſſe adæquatè diſtinctus à fundamento.

Contra. Tum quia fundamentum debet eſſe ad aliud; Ergo & ordo illius debet eſſe ad aliud, & ſi fundamentum quod refertur non componitur termino, nec ordo componetur. Tum quia non fundamentum definitur, cùm dicitur relatio eſt cujus eſſe, eſt ad aliud ſe habere, ſed definitur relatio ſeu ordo illius. Ergo & ordini terminus eſt ad aliud. Tum quia redit Argumentum factum aliàs. Ordo de quo hîc, eſt cujus eſſe eſt, ad aliud ſe habere: Solum fundamentum eſt cujus eſſe eſt, ad aliud ſe habere: Ergo ſolum fundamentum, eſt ille ordo, ſi fundamentum refertur ad aliud à ſe, & ordo refertur. Vel ſi mavis, dic, Relatio eſt, cujus eſſe eſt ad aliud ſe habere: Ordo de quo hîc, eſt relatio: Ergo ordinis hujus eſſe, eſt ad aliud ſe habere: ſi ad aliud; Ergo non componetur ordo, illo alio: quia compoſitivum nunquam eſt aliud illi, quod componit; licèt ſit aliud, ab eo, cùm quo componit.

Probatur III. Si relatio formaliter eſſet duo abſoluta, tunc prædicamentum unum, & quidem definitione diſtinctum, conſtitueretur per prædicamentum aliud, definitione ſimiliter diſtinctum; nam alia eſt definitio abſoluti prædicamenti, alia definitio relativi, ſed non poteſt, unum prædicamentum conſtitui formaliter per aliud prædicamentum, quia non poteſt album formaliter conſtitui per nigrum; quod ipſum in hoc reſolvitur; quia hoc ipſo non eſſent diverſa prædicamenta, ſiquidem unum prædicamentum formaliter, eſſet aliud prædicamentum formaliter.

Adfero hîc aliqua excerpta ex Isquerdi Tomo 1. diſp. 9. q. 5. prop. 19. ipſum enim auctorem legere non licuit.

Objicit Ille. Impoſſibile eſt, Eſſentiam deficere, quin vel ipſa tota, vel pars illius deficiat, aut enim Eſſentia eſt ſimplex, aut compoſita; ſi ſimplex impoſſibile eſt eam beficere, quin tota deficiat; ſi compoſita aliqua ſaltem pars illius deficere debet, ut deficiat ipſa, alioquin habentibus eſſe omnibus & ſingulis illius partibus, ipſa non haberet eſſe, quod eſt impoſſibile. Atqui deficiente termino Relationis & cæteris omnibus manentibus deficit Relatio, ut fert Connotatiſtarum ſententia, Ergo terminus vel eſt Eſſentia ipſa Relationis, vel pars illius.

Responde tur. Concedo, Impoſſibile eſſe Eſſentiam deficere, quin vel ipſa tota, vel pars illius deficiat, ſed nego defectum hunc Eſſen-

† Nn tiæ

Digitized by Google

tiæ ſemper oriri debere ex defectu ejus, quòd pars ſit, cum poſſit oriri ex defectu alicujus Extrinſeci, ſed intrinſecè, ſeu neceſſariò requiſiti. Concedo omnem Eſſentiam vel eſſe ſimplicem vel compoſitam, ſed una retinendo rationem Eſſentiæ, aut abſolutæ, aut reſpectivæ, & quidem ſi ſit Eſſentia ſimplex, ſed Relativa, impoſſibile eſt eam deficere, quin tota deficiat, ſed defectu oriundo, ex eo quòd deſinat illud extrinſecum, ſed intrinſecè & neceſſariò requiſitum, ponendo autem, quod relatio ſit compoſitum quoddam ſumptum pro aggregato, ex eo quòd dicit intrinſecè, & tanquam intrinſecum, & ex eo, quod dicit tanquam extrinſecum, licèt intrinſecè ſeu neceſſariò requiſitum, eo caſu ut dicatur deficere relatio, non erit neceſſe deficere partem aliquam intrinſecam, ſed ſufficit deſinere aliquid extrinſecum intrinſecè tamen requiſitum; jam enim tunc non manebit aggregatum illud, quod conflatur ex aliquo intrinſecè requiſito, & ex illo extrinſeco, cum ſupponatur illud extrinſecum perire, conſequenter dum deficiente termino Relationis deficit Eſſentia Relationis, non erit neceſſe ponere, quòd terminus ſit pars Relationis, ſed quod ſit in toto illo aggregato Extrinſecum, ſed neceſſariò requiſitum, quod ſi Extrinſecum, hoc ipſo non Pars, nihil enim componitur per ſibi extrinſecum. Quare autem terminus ſit Extrinſecum, oſtendunt rationes, adlatæ. Et hæc Reſponſio oſtendit quomodo deſinat Relatio ſumpta Metaphyſicè, ſeu ſumpta pro formalitate pullulante in fundamento proximo circumſtantionato per terminum proportionatum. Quod ſi loquamur de Relatione Phyſicè ſpectata, indubiè deficiente termino deficit aliud Extremum Relationem ingrediens, cum ipſa Relatio Phyſicè, ſit illa duo extrema. Licet illud ipſum extremum ingrediens Relationem Phyſicè ſpectatam, non ſit pars, de quo alibi.

Objicit idem. Si Terminus non eſſet, vel Eſſentia ipſa Relationis, vel pars illius, ſed aliquid adæquatè diſtinctum, & nihilominus ſolo termino deficiente deficeret Relatio, fieret ut deficiente ſolo termino, non deficeret ſolus terminus, quod eſt contradictio; deficeret ſolus terminus ut ſupponitur, dicitur enim ſolus deficere; non deficeret ſolus, quia deficeret Eſſentia Relationis adæquatè ab illo diſtincta. Ergo.

Respondetur. Retorquendo Argumentum deficiente ſolo Termino, qui ſit pars compoſitiva Relationis, & deficeret ſolus terminus, non enim ſupponitur altera compars deficere; & non deficeret ſolus; quia etiam tunc deſineret Relatio. Quod ſi dicas, hoc ſenſu affirmari, quòd deficiat ſolus Terminus, quia non tantùm deficiente alia comparte, perit Relatio, ita etiam & nos dicimus, deficiente ſolo termino deficere Relationem, quia ſcilicet non tantùm ut ob defectum ſolius fundamenti, illa deſinat.

Collige. Hoc totum quod eſt Relatio, dicere unum & intrinſecè, & tanquam intrinſecum & hoc eſt fundamentum ſeu ſubjectum Relationis; deinde hoc totum quod eſt Relatio dicit aliquid Extrinſecum, ſeu ly ad aliud, hocq; ipſo dicit illud non tanquam partem: caſu ergo quo pereat terminus, perit vel pars termini compoſitiva, ſi ſit terminus quid compoſitum, vel tota ſimpliciter Entitas termini; conſequenter mutatis illius intrinſecis, mutatur & terminus; ſed non eſt neceſſe vel perire partem, vel totum quod eſt ipſum fundamentum, quia Eſſentia termini, non eſt Eſſentia fundamenti. Ubi ut vides, admitti à nobis inconcuſſum hoc principium. Impoſſibile eſſe rem manere, non manente ejus Eſſentiâ; cum hoc tamen ſtat, ut mutatione in alterutro poſita, non maneat tamen Relatio, quia hæc, eſt totum quoddam, non tantùm dicens à ſe intrinſecè requiſita, ſed etiam dicens aliqua Extrinſeca, ſeu ly Ad Aliud, tale tamen Ad aliud, quod definitionem Relationis ingrediatur, adeoq; ſit intrinſecè, ſeu neceſſariò requiſitum.

PUNCTUM DIFFICULTATIS II.

Componiturnè creata Paternitas, creata Filiatione:

Aſſumptum eſt ſupra in argumento, quod ſi relatio formaliter eſt duo abſoluta, hoc ipſo paternitatem & Filiationem non diſtinguendam realiter.

Respondet Aliquis huic argumento. In Creatis Paternitatem & Filiationem non diſtingui realiter, ſed ſolùm differre, ex modo concipiendi & ſignificandi, licèt Paternitas Increata à Filiatione increata diſtinguatur realiter, quia illic interveniunt relationes tranſcendentales, vel certè eſt illic relatio prædicamentalis, ſed inſeparabilis, adeoq; cum ratione identificabilis, ſuo fundamento. Et licèt, quæ opponuntur relativè, diſtinguantur realiter, ſed negatur Paternitatem & Filiationem opponi relativè, ſolum enim ſunt id, quo Pater & Filius opponuntur relativè. Paternitas quidem divina opponitur relativè Filiationi, quia eſt realiter ipſe Pater, qui opponitur ut Quòd Filio; & ſicut malè quis argueret, ex eo opponi relativè actionem, & paſſionem in Creatis, quia in divinis productio activa & paſſiva, opponuntur relativè, ita & in præſenti. Pater ergo, ut eſt formaliter Pater, non diſtinguitur realiter à Filio, Pater tamen materialiter, quatenus eſt Homo, vel quatenus eſt cauſa generans, diſtinguitur realiter à Filio. Et licèt abſtractè ſumpta Paternitas non diſtinguatur realiter à Filiatione, concretum tamen, Pater & Filius, diſtinguuntur realiter; ad eum modum, quo ſi una albedo foret in tribus parietibus, eſſent tria alba; quanquã etiam Paternitas & Filiatio, non ſunt abſtractum à Patre & Filio diviſim ſumptis, neque enim Paternitas, eſt abſtractum à ſolo Patre, ſed Paternitas eſt abſtractum à Patre & Filio, conjunctim ſumptis.

Contra

Contra. I. Tum quia propter hoc ipſum non eſt ponendus terminus, pro parte intrinſeca relationis, ne inauditum hoc concedatur, nempe, Paternitas & Filiatio eſt idem, & ſi non ex modo ſignificandi, eſt paternitas, eſt enim realis Paternitas, ita nec ex modo ſignificandi debent diſtingui. Tum quia labefactabitur, fundamentum diſtinctionis realis, inter Paternitatem, & Filiationem divinam, quia hanc rimamur homines, ex diſtinctione Paternitatis creatæ à ſua Filiatione, quæ jam in creatis, non erit diſtincta per te realiter. Tum quia poſitâ relatione prædicamentali in divinis, eaq; inſeparabili eſt ratio identificandi illam fundamento, ergo etiam, cùm relatio Creata, ſit inſeparabilis à fundamento, in circumſtantia termini poſito, erit ratio illam identificandi, ſic poſito fundamento, præcipuè, cum denominationes connotativæ, pendeant ab aliquibus extrinſecis.

Contra II. Tum quia ſi Pater & Filius opponuntur relativè, diſtinguuntur q; realiter, etiam Paternitas, & Filiatio diſtinguentur realiter. Item ipſum ut quod relativum diſtinguitur realiter ut Quod, Ergo & relativum ut Quo, diſtinguetur realiter Ut Quo. Quod ipſum in hoc reſolvitur, quia illa diſtinctio realis, non oritur ex Ut Quo, & Ut Quod, ſed ex oppoſitione relativa, Ergo ſi opponuntur relativè ut Quo, Paternitas, & Filiatio, Ut Quo, diſtinguetur realiter. Quod autem Paternitas opponatur Ut Quo relativè, Paritas probat: quia Pater opponitur ut Quod relativè, Ergo & Paternitas opponetur Ut Quo relativè. Et certè opponi ut Quo relativè, eſt eſſe rationem abſtractam, formalem, ipſius ut Quod, oppoſiti relativè, hæc autem ratio abſtracta & formaliter v.g. Patris, eſt Paternitas. Videtur hîc favere principium: Propter quod unumquodq; tale, & ipſum magis, propter autem Paternitatem, ut propter rationem formalem, pater diſtinguitur realiter à Filio, & ſi oppoſitio relativa inter Patrem, & Filium ideo eſt; quia Pater ſeipſum inadæquatè non generat, certè & Paternitas non eſt ratio Ut Quo generationis ſui inadæquata. Tum quia Paternitas divina opponitur relativè Filiationi, quia eſt realiter ipſe Pater, ſed etiam in Creatis, Paternitas realiter eſt ipſe Pater, neq; enim entitativè diſtinguitur Relatio Paternitatis creatæ à Patre. Ergo etiam creata Paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia quod poſita diſtinctione reali, inter productionem Activam & Paſſivam in divinis, non rectè arguatur, diſtinctio inter actionem & paſſionem creatam, hoc exinde eſt, quia non datur Actio, quæ non ſit realiter & Phyſicè, Paſſio in Creatis. Datur autẽ realiter Paternitas, quæ non eſt realiter Filiatio. Rurſus quia productio activa, & paſſiva in divinis, ſumendo illas ut ſumi debent pro Originibus, ſunt conſtitutivæ perſonarum, actio autem & paſſio in Creatis, non ſunt conſtitutivæ perſonarum, ideo ab activa & paſſiva productione in divinis, non rectè arguetur ad actionem & paſſionem in Creatis; jam autem æquè datur in Divinis ac in Creatis, Paternitas, & Filiatio; ergo bene inferetur, ſi hæc in divinis ſunt diſtincta realiter, erunt etiam diſtincta in Creatis. Tunc ergo in divinis ad Creata non tenet argumentum, quando vel involvitur Myſterium Trinitatis, vel infinitudo, vel quando non conſtat, prædicatum illud haberi in Creatis.

Contra III. Tum quia quod dicitur Patrem, ut Pater eſt formaliter, non eſſe adæquatè diſtinctum à Filio, non convincit, nam inprimis conceſſum ſupra, non quidem Paternitatem, Patrem tamen eſſe oppoſitum relativè Filio; ſed quidquid ſit de conceſſo, ſequetur ex reſponſione, nullam dandam in Creatis, oppoſitionem relativam Patris; non oppoſitio Patris quâ Pater eſt formaliter, ut concedunt; non etiam Patris materialiter ſumpti. Ratio. quia Pater materialiter ſumptus eſt Pater, quâ Homo; ſumptus autem, quâ Homo, dicit relationem diſparitatis, ſed non relationem Paternitatis, nec poteſt aliud quicquam oſtendi ratione cujus ſalvetur oppoſitio Relativa Patris. Addo ſi eſt diſtinctio adæquata inter generantem, quâ generantem, & genitum in divinis, etiam eſt diſtinctio adæquata inter Patrem, ſeu genitorem, quâ Patrem, ſeu quâ genitorem, cum duo hæc verbis differant. Ratio eſt, quia in Deo principium generans, quâ generans, ideo adæquatè realiter diſtinguitur, quia genitum nec inadæquatè eſt generans, nihil enim etiam inadæquatè generat ſeipſum, ſed etiam Pater nec inadæquatè eſt Filius; Ergo par utriusq; ratio. Tum quia. quod poſitâ unica albedine dicantur tria alba, hoc exinde eſt, quia illius triarii abſtractum formale, non eſt albedo ſed ratio ſubjecti; hinc poterunt eſſe tria alba ſeu tria ſubjecta, licèt ſint una nonniſi albedo. Jam, autem ratio formalis abſtracta Patris, eſt Paternitas: hinc ſi Pater opponitur relativè Filio, etiam paternitas opponetur relativè Filiationi. Tum quia ſi paternitas non eſt abſtractum à ſolo patre, licèt circumſtantionato entitate Filii, Ergo pater conſtitutus paternitate, eſt Filius inadæquatè, quia ipſa paternitas conſtituens Patrem includit inadæquatè Filiationem. Ad hæc autem concedenda, nullus articulus fidei premit, imò potius eſt negandum ut melius ſalvetur diſtinctio paternitatis divinæ.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Contra primam partem Concluſionis. Similitudo phyſicè ſpectata, eſt duo abſoluta; Ergo & Metaphyſicè ſpectata erit duo abſoluta.

Reſpondetur. Multum probat argumentum, quia probaret etiam Metaphyſicè ſpectatum Hominem, non eſſe niſi Corpus & Animam,

mam; quòd autem aliter ſpectari poſſit relatio, & non tantum Phyſicè, oſtendit Ariſt. auctoritas, oſtendit & alia definitio de facto exhibita. Deniq; id depoſcit fundamentum, quod habetur in ipſo ſubjecto & termino, ad ſic formandum Relationis, conceptum; nam v.g. Pater generat Filium, à ſe diſtinctum, qui ſe ipſum nullo modo generat, daturq; fundamentum concipiendi, quod Paternitatis eſſe, ſit, ad aliud ſe habere.

Instat I. Maſtr. hîc d. 8. n. 21. Similitudo non dicit præcisè conceptus duarum albedinum, ſed aliquid ampliùs, ſcilicet habitudinem illarum, quæ explicatur, per Sicut, unde etiam ſimilitudo dicitur de unoquoq; extremorum ſejunctim, duæ autem albedines ſimul exiſtentes non ita prædicari poſſunt; non enim dici poteſt quod hæc albedo, ſint duæ albedines, ſimul exiſtentes, nec ſimile, idem quod duo alba, ſimul exiſtentia.

Respondetur. Similitudo (non quidem conceptus duarum albedinum, quia conceptus ſpectant ad Metaphyſicam relationis conſiderationem) requirit duas albedines, requiritq; habitudinem, quæ Phyſicè non ſit aliud, quàm illa duo, ipſumq; illud Sicut, eſt in re illa duo; ſimilitudo dicitur de utroq; extremo, ſed non ita, ut Phyſicè ſimilitudo ſit unum extremum, unde ita dicitur ſimilitudo, de uno extremo, ut importetur aliud extremum, importatioq; extremi, ſalvat, ut in re involvantur duo; non dicitur autem de una albedine, duæ albedines, quia una albedo, non eſt alia albedo, nec albedo eſt prædicatum importativum, aliûs albedinis. Negatur autem quòd ſimile Phyſicè ſpectatum non ſit duo alba ſimul exiſtentia.

Instat II. Per hanc copulativam Petrus eſt albus, & Paulus eſt albus, explicatur coexiſtentia duorum alborum, non tamen ſimilitudo, ſed inſuper requiritur quòd Petrus ſit albus ſicut Paulus.

Respondetur. Requiri comparationem, ita tamen, ut Petrum eſſe album, ſicut Paulum, Phyſicè non ſit aliud, niſi Petrus & Paulus, uterq; albus.

Instabis III. Ex hac copulativa, Petrus eſt albus, & Paulus eſt albus, abſq; petitione principii, deducitur conſequens: Ergo ſunt ſimiles; non ergo formaliter ſimilitudo, eſt illa coexiſtentia, alborum.

Respondetur. Similitudo eſt formalitas pullulans ex duobus albis, recta ergo erit ad illam conſequentia, ita tamen ut ſimilitudo illa Phyſicè non ſit aliud, quàm copulatum duorum alborum.

Instabis IV. Albedo Pauli, & Albedo Petri coexiſtentes, ſecundùm ſuos conceptus abſolutos, non efficiunt plusquàm binarium albedinum; ſicut enim una albedo facit unum album, ſic duæ albedines faciunt duo alba, quæ denominatio, non eſt relativa.

Respondetur. Negando quòd duæ albedines faciant tantum duo alba, ſed primò quidem faciunt duo alba, conſecutivè tamen faciunt, duo ſimilia, ſimilia enim ſunt, quorum Qualitas eadem: binario itaq; illi, tanquam abſoluto infundatur relativum ſimilitudinis, cum albedo primo facit unum album, conſecutivè & fundativè, facit, potentiâ ſimile, altera autem albedine poſita, actu ſimile.

Instabis V. In hac ſententia non poteſt explicari, quare hoc album & illud album extrema dicantur, niſi detur aliquod medium inter ea, cujus extrema dicantur, cur enim hoc extremum dicatur fundamentum, & illud terminus?

Respondetur. Hoc medium poteſt dici ipſa pullulans formalitas relationis; erit autem adhuc denominatio relativa, denominatio realis, ſed realitate extremorum, vel realitate prout realitas ſupponit pro non ficto, neq; enim formalitas illa eſt quid fictum, licèt ſit Metaphyſicum, vel quod idem eſt in præſenti Intentionale, nam etiam Intentiones ad Metaphyſicũ ſpectant, quia ad eã ſpectãt rationes abſtractiſſimæ. Poteſt etiam hoc medium aſſignari; ratio fundandi. Denique hæc extrema appellantur imitativè, non autem in omnibus id ſervando, ſed in hoc, quòd ſicut ante extremum inchoativum nihil eſt prius, illiq; debet unicè tribui inchoatio; ita referri ut Quod unicè tribuitur fundamento, & ſicut ultra extremum terminativum nihil eſt, ita & ultra extremum, ad quod eſt relatio: ſicut in fundamento aliquid fundatur, ita formalitas relationis fundatur in uno extremo; & ſicut ultra terminum res non pregreditur, ita nec relatio ultra ſuum terminum.

Objicitur. II. Quod hanc ſententiam nemo doceat.

Respondetur. Docere illam Ariſt. cumque ſit media inter duas ſententias, habet pro utraq; parte auctores.

Objicitur. III. *Contra Secundam Partem Concluſionis.* Multis ab Arr. & Ov. Sed ad hæc ſolutio videnda in Materia de Connotatis.

Objicit IV. Contra eandem Partem Maſtr. n. 22. quia vi hujus ſententiæ ſequitur, quod relatio non erit una res relativa, ſed duæ abſolutæ, in recto una, alia in obliquo, imò cùm non magis eſſe In, quàm eſſe Ad, ſit de conceptu relationis, malè ponitur terminus eſſe connotatum, & fundamentum ſolum, principale ſignificatum.

Respondetur. Relationem Phyſicè ſpectatam, non eſſe unam rem relativam, ſed duas, licèt Metaphyſicè ſpectata ſit una res, rem accipiendo pro eo, quod non eſt fictum; quod autem debeat eſſe relatio, res una Phyſicè, probari debuiſſet; Ut ſalvetur, quod magis ſpectat ad relationem Eſſe ad, ſufficit dicere, quod terminus ille, licèt in obliquo ponatur, habeat ſe nihilominus per modum diſtinctivi.

Instabis. I. Etiamſi dicamus hoc album eſſe ſimile

Digitized by Google

ſimile illi, adeoq; quòd unum importetur in recto aliud in obliquo, tamen per hoc nihil aliud ſignificatur, niſi quia hoc album eſt, & illud eſt album.

Respondetur. Hoc ſolum ſignificatur Phyſicè ſpectata ſimilitudine, ſecus Metaphyſicè illâ ſpectatâ.

Instabis II. Ergo Ariſt. non debuit definire relativa, quæ hoc ipſo quod ſunt, ad aliud ſunt; potius enim debuit definire: Quorum eſſe, eſt cum alio eſſe.

Respondetur. Priori modo relationem definiri Metaphyſicè ſpectatam, poſteriori autem modo, recurrendo ad abſolutum, definitur relatio Phyſicè, ut dictum ſupra.

Instabis III. Cùm non minus ſit de conceptu relationis eſſe Ad, quam eſſe In, malè docetur, relationem importare entitatem fundamenti, & connotare terminum.

Respondetur. Hoc ipſum probandum eſſe.

Instabis. IV. Aut iſta connotatio eſt idem prorſus cum entitate fundamenti, ſicq; etiam deſtructo termino, ſtabit denominatio; aut eſt quid diſtinctum ab ea, & hoc idem dici poterit de Relatione.

Respondetur ſupra, quòd relatio Phyſicè, non ſit idem cum entitate fundamenti, ſine circumſtantia accepta, nec connotatio.

Instabis V. Quia ſi effectus connotativus pendet à termino, idem dicendum, & de relatione, & addit quòd forma relativa, etiam ſecundùm ſe ſumpta, pendet à termino. Ergo non poteſt conſervari ſine ſuo termino.

Respondetur. Concedendo id totum in noſtris Principiis.

Instat. VI. Quidam. Terminus non ſe habet in relatione Prædicamentali ut conditio extrinſeca neceſſariò requiſita, nam conditio, eſt ad aliquid ponendum conditio, ſed terminus, v.g. Filius, non eſt conditio ad ponendum ſuum fundamentum, nempe Patrem, quia Pater eſt ante Filium, non eſt etiam conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quia illa per ſe nihil aliud eſt, quàm ſolus Pater, ad quem ponendum non ſufficit conditio, nec demum Filius ad ponendum ſeipſum eſt conditio; Et ratio à priori eſt; quia dum eſt cauſa formalis unita ſubjecto capaci, nulla datur amplius conditio extrinſeca. Unde quicquid requiritur ad tribuendum effectum formalem in genere Cauſæ formalis, ſive veniat in recto, ſive in obliquo, ſive ſit extrinſecum ſubjecto, ſive intrinſecum, nunquam eſt conditio, ſed forma partialis denominans; unde etiam in hoc concreto: Cognitum, licèt cognitio ſit extrinſeca objecto, & licèt veniat in obliquo, eſt pars intrinſeca.

Respondetur. Poſſet quidem Terminus relationis condiſtingui à conditione, habereq; proprium nomen quòd ſit extrinſecum intrinſecè requiſitum, ſed non relegando terminum, à ratione conditionis, dici poteſt quòd terminus ſit conditio ad ponendam relationem Paternitatis, quæ nihil aliud eſt, niſi Pater, ſed non quomodocunq; ſpectatus, ſed in circumſtantia termini, & rationis fundandi poſitus; ſufficitq; illa conditio, ſi ſupponatur Entitas Patris, ratioq; fundandi. Illa ratio à priori habet ſui retorſionem in relatione Tranſcendentali, cujus terminus non eſt pars, & tamen ratio relationis incluſa quoad ſua intrinſeca, in ipſo fundamento, requirit eſſentialiter terminum, ut ſit relatio. Directè autem dicitur; Majorem veram eſſe de forma abſoluta, non autem de reſpectiva, quæ poteſt aliquid extrinſecum, quia ad aliud, intrinſecè tamen exigere, ſcilicet tanquam ingrediens ſuam definitionem. Quod attinet ad cognitum, illud non eſt totum quoddam rigoroſum, ſed aggregatum, cujus poteſt dici pars, abuſivè cognitio, ſola enim reſpondentia paſſiva ad cognitionem, eſt pars Metaphyſica cogniti. Sed ſumendo pro aggregato totum quod ſpectat ad relationem, ſicut illud aggregatum, non eſt totum rigoroſum, ita nec terminus eſt pars rigoroſa, ſed erit aliquid aggregati illius, nempe extrinſecum intrinſecè requiſitum. Loquendo autem de cognitione, quæ eſt verè totum quoddam in ſe, illius pars non eſt objectum, & tamen niſi ponatur illius objectum, cognitio non erit cognitio.

Instat VII. Cognitio eſt extrinſeca objecto cognito, & tamen eſt pars cogniti, Ergo quamvis ponatur terminus eſſe quid extrinſecum, poterit eſſe pars.

Respondetur. Sicut ſi ſumatur generatio pro toto ſuo aggregato, includit etiam diſpoſitiones, quæ poſſunt quidem, ſed nonniſi abuſivè, dici partes, ita & in præſenti. Sed quidquid ſit de hoc? Directè dici poteſt, quod cognitum dupliciter ſumi poſſit, materialiter, & ſpecificativè, ſic non eſt pars illius cognitio, ſed pars illius, ſunt prædicata partialia objecti, in eodem reperibilia, & ab illa cognitione attacta. Secundò, cognitum ſumi poteſt, formaliter, & reduplicativè, ſic ſumpto, non eſt quid extrinſecum cognitio, nulla enim forma eſt extrinſeca, ſuo formato, ſicut nec Accidens, ſibi accidens eſt, ſed eſt ſibi eſſentiale; riſibilitas ſibi non eſt proprium, ſed eſſentiale; ita etiã cognito reduplicativè ſpectato, non eſt quid extrinſecum cognito, conſequenter poterit eſſe ejus pars. Jam autem relationi Terminus, ſemper eſt quid extrinſecum, quia toti illius eſſe, eſt ad aliud, relatio enim eſt, cujus totum eſſe, eſt ad aliud ſe habere. Et hoc dictum eſto, ſecundùm communiores imaginationes, ſecundùm quas, cognitio dicitur eſſe pars cogniti, accipiendo cognitum, ut dixi pro quodam conflato, quo ſenſu totius conflati ex: Cauſa & effectu, pars erit Cauſa, rigoroſè autem dici deberet, quòd cognitio ſit nonniſi actus, & cognitum ſit nonniſi objectum, nec habent inter ſe habitudinẽ partiũ. Porrò id quod

eſt pars cogniti, eſt reſpondentia paſſiva objecti, ad cognitionem actualem, quæ reſpondentia paſſiva, eſt pars Metaphyſica cogniti; Salvabitur autem ratio denominationis extrinſecè, quia illa paſſiva reſpondentia, indiget actu extrinſeco, actus autem appellantur Formæ, ipſaque reſpondentia paſſiva, eſt perfectio quædam extrinſeca, ipſiſmet prædicatis objecti; poſſunt enim omnia intrinſeca ſalvari v. g. animalis rationalis, ſine hoc quod cognoſcatur.

Punctum Difficultatis 4.

Solvuntur argumenta Recentiorum.

SOlvendæ reſtant aliquæ objectiones, petitæ ex definitione Partis. Hìc tamen dicenda, præſupponunt ea, quæ tractata ſunt ſub initium de Sacramentis in Communi. Attingentur nihilominus & hìc aliqua.

Objicit I. Quidam Conſtitutivum intrinſecum alicujus denominationis, eſt id, quo ſolo ablato, & manentibus per poſſibile vel impoſſibile aliis omnibus requiſitis ad eſſe rei, eo ipſo formaliter & immediatè tollitur denominatio: & quo poſito cum aliis ejuſdem quoad hoc generis, ſublatis verò etiam reliquis per poſſibile vel impoſſibile, eo ipſo formaliter & immediatè ponitur denominatio. v.g. Corpus, anima rationalis, & unio, ſunt intrinſeca conſtitutiva hominis, quia iſtis ſolis præciſè poſitis, tametſi per impoſſibile nihil aliud daretur, etiam voluntas Dei de exiſtentia hominis, eo ipſo formaliter & immediatè poneretur homo. Sublata autem v.g. anima ſola, aliis manentibus, etiam voluntate creatoris, eo ipſo formaliter & immediatè auferretur ſeu intelligeretur auferri homo. Econtra autem voluntas creatoris de exiſtentia hominis, eſt extrinſecum connotatum neceſſario requiſitum, quia poſita tali voluntate, arguitivè ſolùm & mediatè ponitur homo, eademque ablata arguitivè aufertur.

Respondetur. Inquirendo imprimis quid ſignificet iſtud ly formaliter & immediatè: recurſuſque ad illam inſtantiam de compoſitione hominis in præſenti non tenet: quia prius eſt neceſſe deſcribere univerſalem, poſtea per inductionem eandem probare. Et ita prius eſt dicere quòd homo ſit animal rationale, & poſterius, quòd homo ſit Petrus, Paulus, Concedo quòd ablata ſola anima auferatur totum, quod eſt homo, quia iſtæ ſunt manifeſtæ partes, ſed quærere reſtabit, in iſtis quæ non ſunt manifeſtæ partes quodnam ſit taxativum, quæ Regula, inveſtigandi iſtius Ly formaliter Ly immediatè. Unde quæro univerſaliter, cur Aliud importatũ in relatione tranſcendentali, non ſit tale, ut illo ablato, non formaliter & immediatè auferatur Relatum tranſcendentaliter, & in relato Prædicamentaliter ablato Aliud, cur formaliter & immediatè aufertur. In Particulari cur hoc concretum quod eſt creatura dependens à Deo, item cognitio cognoſcens objectum, aufertur ablatione Dei, ablatione item objecti, materialiter & mediatè. Jam autem Paternitas creata, ablata Entitate filii cur formaliter & immediatè aufertur. Eſt & alia via ſatisfaciendi eidem Principio, concedendo illud interim, & tantùm inquirendo, cur ſolo ablato extrinſeco termino, ſecundum eſſe ſuum phyſicum & reale, non poſſit poſtea ſubſequi deſitio conſtitutivi intrinſeci relationis, ita ut deſinentia relationis non referatur, in deſinentiam termini tanquam partis intrinſecæ, ſed potius in deſinentiam conſtitutivi intrinſeci relationis ſubſequentem nemine cogitante, ad deſinentiam termini extrinſeci. Et tamen per nos deſinente termino, deſinit ratio fundandi, deſinitque fundamentum eſſe in circũſtantia termini idque nemine cogitante quod eſſe illius in tali circumſtantia, eſt conſtitutivum intrinſecum relationis. Denique cum per nos phyſicè relatio ſit fundamentum ſeu intrinſecum. Ratio fundandi, Extrinſecum ſeu terminus, inimaginabile eſt, ablato illo ſolo extrinſeco, illo Solo Aliud, manere adhuc conflatum ex illis tribus, & tamen ſi Extrinſecum, ſi Aliud eſt pars Rigoroſa non erit.

Respondebis I. Ex eo colligi relationem tranſcendentalem non componi termino tanquam parte, quia ablato termino eſt neceſſe auferri aliam entitatem, nempe ipſum Relatum.

Contra. Quia quod ablato termino Relationis tranſcendentalis auferatur Entitas relati tranſcendentalis, hoc exinde eſt; quia relatio tranſcendentalis, eſt Relatio eſſentialis, quæ quia aufertur, non poterit manere eſſentia, ſine ſuo eſſentiali. Cæterum ſi per impoſſibile Relatio tranſcendentalis non eſſet eſſentialis, omnino illa ablata non eſſet neceſſe auferri ipſum relatum tranſcendentale, ſeu Fundamentum Relationis. Deinde per nos, etiam ablato termino relationis tranſcendentalis prædicamentalis, aufertur & quidem nemine cogitante Ratio conſtitutivi intrinſeci Relationis: quia aufertur poſitio fundamenti in circumſtantia termini, quæ poſitio fundamenti in circumſtantia termini, eſt conſtitutivum intrinſecum Relationis.

Respondebis II. Ex eo, in Relatione tranſcendentali terminum non eſſe partem intrinſecam, quia ſi per impoſſibile ablato termino hoc eſt v.g. objecto maneret cognitio, adhuc nihil deſideraretur de conſtitutivis intrinſecis cognitionis.

Contra. Eodem Jure dicam, ſi maneret per impoſſibile Paternitas, & non maneret filius, nihil deſiderandum, quòd conſtituat intrinſecè ipſammet Paternitatem. Deinde quæcunque Regula tradetur oſtendens quid ſit ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam, ea oſtendet paſſim in iſtis exemplis quæ afferuntur ab oppoſitis for-

mari

Digitized by Google

mari ſuppoſitionem impoſſibilem, tollentem ſe ipſam: & ſicut eſt ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam dicere, ſi per impoſſibile maneret A B ſine B, nihil deſideraretur de conſtitutivis intrinſecis A B, Ita eſt ſuppoſitio compoſſibilis tollens ſe ipſam dicere, ſi per impoſſibile maneret cognitio Dei ablato per impoſſibile Deo, nihil deſideraretur de conſtitutivis entrinſecis cognitionis Dei. Nam quantumvis per nos etiam, illud Ly Dei, non ſit pars intrinſeca cognitionis, eſt tamen tale, ut ablato illo Lẏ Dei, ſit ſuppoſitio impoſſibilis adhuc ponere quod maneat illud complexum CognitioDei, manente Ly Dei, ſine Ly Dei.

Respondebis. III. Creaturam v.g. pendere a Deo nonniſi mediante actione, hinc ablato Deo, non niſi mediatè auferretur creatura.

Contra. Inprimis non ita eſt certum, quòd creatura pendeat à Deo mediante actione: Nam in phyſicis negatum eſt, quòd creatio ſit modus, aut non ſine modo. Deinde ſaltem ipſa actio non pendet à Deo media alia actione, & tamen concretum hoc ex actione & Deo auſertur immediatè ablato Deo, cum tamen Deus, non ſit pars hujus concreti.

Addo. Etiam in Principiis oppoſitorum non poſſe dici, quod hoc concretum *Creatura dependens à Deo* dicat Deum tanquam Partem Item hoc concretum *Cognitio noſcens objectum*, non dicit pro parte objectum: quia prædicta concreta, ſunt formaliſſime relatio tranſcendentalis, nulla autem Relatio tranſcendentalis, componitur termino tanquam parte.

Colliges. His omnib⁹ penſatis adhuc deſiderari, quid ſit iſtud auferri formaliter & immediatè.

Objicit. II. Omne totum qualecunque ſit identificatur adæquatè realiter, cum ſolis præcisè omnibus ſuis intrinſecis conſtitutivis ſimul ſumptis: implicatque poni intrinſeca conſtitutiva, ablatis per poſſibile vel impoſſibile aliis, quin eo ipſo formaliter & immediatè ponatur totum. Ergo quæ ita ſe habent, ut illis ſolis poſitis formaliter & immediatè ponatur totũ, quidquid ſit de aliis, ea neceſſe eſt eſſe omnia, & ſola intrinſeca conſtitutiva.

Respondetur. Antecedens eſſe Verum: indubiè enim quod eſt intrinſecè conſtitutivum, illud eſt pars, impoſſibileque eſſe poni intrinſeca omnia conſtitutiva, & non poni totum, cum indiſtinguatur totum à ſuis intrinſecis ſimul ſumptis. Unde etiam hoc principium per nos ſalvatur: nam ablato termino auferuntur conſtitutiva intrinſeca termini, ablato item conſtitutivo relationis, quod eſt fundamentum in circumſtantia Rationis fundandi & termini poſitum, aufertur relatio, ſed manet tantum fundamentum, certè tamen non ſine conſtitutivis fundamenti. Conceſſo ergo antecedenti, negatur conſequentia: quia licèt definitivè pars poſſit dici intrinſecum conſtitutivum, non tamen poteſt dici pars, quòd ea poſita cum reliquis formaliter & immediatè ponatur totum, niſi explicetur iſtud Ly formaliter & immediatè. Hinc non tenebit conſequentia ab antecedente, quod continet definitionem partis, ab conſequens, quod non continet definitionem partis. Negatur enim ulterius, quòd formaliter & immediatè non ponatur v.g. cognitio Dei, ſi cum reliquis omnibus ponatur Deus, v.g. ſi ponatur Deus, ut terminans expreſſionem ſui vitalem, ponaturque ipſa expreſſio, & tamen Deus non eſt pars cognitionis.

Instat. I. Etiam Ens connotativum, non diſtinguitur realiter ab omnibus & ſolis ſuis intrinſecis conſtitutivis ſimul ſumptis, & hoc aſſumptum diutius promovet.

Respondetur. Concedendo totum, etenim immeritò imponitur nobis quaſi ablato termino, dicamus manere conſtitutiva intrinſeca relationis, & non manere relationem, cùm per nos ablato termino, & intrinſeca relationis conſtitutiva, (ſuppoſita deſinentia termini) auferantur, & ex ſublatis conſtitutivis relationis, auferatur relatio. Quod conſtitutivum per nos eſt ipſummet fundamentum in circumſtantia rationis fundandi & termini poſitum, quod tale poni, fundamenti, nemine cogitante tunc deſinit: adeoque deſinet relatio, ob ablationem termini tanquam alicujus extrinſeci neceſſario requiſiti, ob ablationem autem illius poſitionis fundamenti in circumſtantia termini & rationis fundandi, ob inquam iſtam ablationem, deſinet relatio, tanquam propter defectum conſtitutivi intrinſeci.

Instat. II. Ablato ſolo extrinſeco connotato totius, ea quæ remanent conſtitutiva intrinſeca totius, collectivè ſumpta manent in ratione adæquatè identificati cum toto, neque enim aliquid in ratione adæquatè vel inadæquatè identificati cum aliquo, conſtituitur per aliquid extrinſecum. Ergo ablato ſolo extrinſeco, ea quæ manent omnia conſtitutiva intrinſeca, manent in eſſe partium.

Respondetur. Immeritò imaginari arguentem, quòd cenſeamus ablato termino, manere tamen conſtitutiva intrinſeca relationis, vel partes compoſitivas relationis, non manente relatione; quod nuſquam docetur: cum per nos conſtitutivum intrinſecum relationis, ſit poſitio fundamenti in circumſtantia termini & rationis fundandi, quæ poſitio tunc non habetur.

Instat. III. Deficiente ſolo extrinſeco connotato totius, illa conſtitutiva totius quæ remanent, vel in eſſe partium conſtituuntur per illud quod deficit, tanquam per aliquid quod ſit intrinſecum in tali denominatione, & ſic hoc ipſum quod deficit, erit intrinſecum; vel conſtituuntur in eſſe partium per illud quod deficit, tanquam per aliquid extrinſecum, & jam quæro, quomodo tunc remanentia conſtitutiva totius non maneant in eſſe partium.

Digitized by Google

Respondetur. Negando quod per nos deficiente extrinſeco connotato, maneant conſtitutiva relationis, non enim manet poſito fundamenti in circũſtantia rationis fundandi & termini; Solumque deficit connotatum hoc ſenſu, quia ſola illa Phyſica realiter ſuperaddita entitas perit, ſed non ſolus, quaſi nemine cogitante non deficiat tunc poſitio fundamenti in circumſtantia Rationis fundandi & termini, quæ poſitio ex eo tunc perit, quia eſt *Ad* extrinſecum, quod extrinſecum jam tunc deficit.

Instat IV. Omne extrinſecum requiſitum ad eſſe alicujus totius, (quale ſolet eſſe cauſa efficiens, finis, conditio, terminus & ſimilia ut talia ſunt) requiritur utique ad eſſe totius non ratione ſui præcisè, ſed ratione alterius, à ſe adæquatè diſtincti, quatenus videlicet ſeu producit aliquid ſeu determinat ad producendum aut ad exiſtendum aliquid, quod eſt extra entitatem ipſius requiſiti. Ergo hoc remanente, ratione cujus requiſitum extrinſecum requiritur, etiamſi ipſum requiſitum extrinſecum per poſſibile vel impoſſibile non maneat, non propterea tollitur formaliter & immediatè totum. E contra verò conſtitutiva intrinſeca requiruntur ad eſſe totius, non ratione alterius ab ipſis diſtincti ſed ratione ſui. Ergo remanentibus ſolis entitatibus ipſorum omnibus, quicquid ſit de reliquo, eo ipſo immodiatè neceſſe eſt remanere totum.

Respondetur. Imprimis immerito ſupponere arguentem ablato termino requiſito ad relationem, manere adhuc conſtitutiva intrinſeca ejus ad quod terminus requiritur, non ergo manet id, ratione cujus requiſitum extrinſecum requiritur. Deinde ultima illatio continet terminum qui non fuit in antecedentibus: nam nihil fuit ante poſitum de remanentia entitatum: quanquam per nos falſum eſt manere ſublato termino relationem quoad entitatem, nec manet per nos quoad entitatem poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi & termini, quæ poſitio eſt conſtitutivum entitatis relationis. Denique phyſicè ſpectata per nos relatio, eſt fundamentum, eſt ratio fundandi, eſt extrinſecum ſeu aliud hoc eſt terminus: quod aliud à toto illo complexo non eſt diſtinctum realiter adæquatè, ſed ratione ſui requiritur ad illud complexum, & hoc æque contingit in relatione prædicamentali ac tranſcendentali, licet in utraque, terminus quia eſt extrinſecum, quia aliud, hoc ipſo pars non ſit.

Instat V. Proponendo Argumentum in Cameſtres manente ſolo adæquato intrinſeco conſtitutivo Paternitatis, manet à parte rei paternitas: ſed manente ſola entitate Patris, non manet à parte rei Paternitas. Ergo ſola entitas Patris non eſt adæquatum conſtitutivum intrinſecum paternitatis, Major eſt evidens quia poteſt nihil à parte rei manere, ſine ſe ipſo dicereque quòd tunc non maneat paternitas terminativè, & ſecundùm id quod dicit in obliquo, eſt petere principium; de hoc enim eſt quæſtio, an relatio paternitatis dicat intrinſecè id quod dicit terminative, & in obliquo, ſic enim iteratò urgetur in Cameſtres. Per te, entitas filii eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat tota relatio paternitatis. Sed per ſe etiam entita filii, non eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat ſola entitas Patris, Ergo ſola entitas Patris, non eſt tota relatio paternitatis. Major & minor eſt adverſariorum, Conſequentia eſt in Cameſtres.

Respondetur. Concedendo totum. Sola enim Entitas Patris non eſt adæquatum intrinſecum Paternitatis, ſed ſola illa entitas excluſiva quidem eſt ne terminus ſit pars ejuſdem; depoſcit tamen ut in circumſtantia rationis fundandi ſumatur, vel ſi placet diſtingue ex dictis minorem. Manente ſola entitate Patris in circumſtantia rationis fundandi & termini non manere à parte rei paternitatem, licet manente ſola entitate Patris extra circumſtantias non maneat à parte rei paternitas, conſequenter ſola entitas Patris extra circumſtantias, non eſt adæquatum conſtitutivum Paternitatis ſecus intra has circumſtantias. Nego ulterius peti principium, ſi quis diceret non manere tunc paternitatem terminativè potius enim ita dicendo ſtaret in principio, probandumq; fuiſſet objicienti, quòd iſtud terminativè, tranſeat in conditionem extrinſeci. Hac tamen diſtinctione non utor, quia alterum illius membrum ſubintelligitur quod tunc maneat paternitas quoad entitatem, quod aliàs eſt à nobis negatum.

Idem argumentum retorqueri ſic poteſt de Relatione tranſcendentali Manente ſolo adæquato intrinſeco conſtitutivo relationis creaturæ ad Deum manet à parte rei relatio, ſed manente ſola entitate creaturæ v.g. Impoſſibili Deo non manet à parte rei creatura. Ergo ſola entitas creaturæ, non eſt adæquatum conſtitutivum intrinſecum relationis. Quod attinet ad ſecundum argumentum, conſequentiam non habet contra nos quia per nos ſola entitas Patris utcunque poſita, non eſt tota relatio Paternitatis ſed ſola entitas Patris, poſita in circumſtantia rationis fundandi & termini, eſt tota relatio Paternitatis. Porrò de conſtitutivis intrinſecis diſcurrendum eſt proportionatè ad ipſamet conſtituta: hinc ſi conſtitutum ſit abſolutum, & in ordine phyſico, conſtitutiva etiam illius debent eſſe abſoluta & in ordine phyſico: adeoq; ex acceſſu vel receſſu entium abſolutorũ pendentia. Quando autem conſtitutum eſt connotativum, reſpectivum, &c. idq; connotatione & reſpicientia nõ ſupperaddita realiter, etiam conſtitutiva intrinſeca non debent eſſe ſuperadditiva realiter. Quia autem omnis relatio, eſt conſtitutum reſpectivum, & in ordine non ſuperadditi realiter, etiam conſtitutiva illius non debent eſſe ſuperaddita realiter, ſi non ſuperaddita realiter, tunc benè poterit eſſe relatio conſtituta, tanquam per ſuam conſti-

Digitized by Google

constitutivum intrinſecum, per ipſam poſitionem fundamenti in circumſtantia rationis fundandi & termini, quæ poſitio talis fundamenti, non eſt poſitio alicujus ſuperadditi realiter, ſed ipſius fundamenti *talis ſe habentis, vel Tale Ad, Tale circumſtantionatum*: Ita tamen ut ipſæ illæ circumſtantiæ, non ſint id quod refertur, ſed ratione cujus fundamentum refertur. Deinde ſecundum hoc Argumentum, cum ſit in Cameſtres, debuit pro prædicato in minori ponere non illud Ly *Sola entitas Patris*, quia iſtud Ly Sola entitas Patris non erat pro prædicato poſitum in Majori; hinc ſi formetur minor ponendo prædicatum, ſecundùm quod fuit poſitum in Majori, prodibit talis propoſitio: Sed per te etiam entitas filii, non eſt conditio extrinſeca requiſita ad hoc ut exiſtat tota relatio Paternitatis, quæ propoſitio non eſt ut ait objiciens noſtra, ſed potiùs negatur à nobis. Rurſus in Cameſtres Prædicatum Majoris, eſt etiam Prædicatum Minoris, ſi prædicatum minoris, non debet ingredi concluſionem, medius enim terminus qui in ſecunda figura bis prædicatur, non debet (ſicut & in aliis ſyllogiſmis) ingredi concluſionem: & tamen ingreditur Ly enim *ſola entitas Patris* poſitum in minori, poſitum etiam eſt in Concluſione ut legens advertet. Si autem in Forma ponatur hoc argumentum, fiet illi prædicta diſtinctione ſatis, vel continebit Concluſionem quæ non erit contra nos.

Quod autem attinet ad hoc, cur in relatione tranſcendentali, terminus non ſit pars, quamvis ſit pars in relatione prædicamentali hujus, certe non videtur ab illo dari legitima diſparitas. Quod enim dicit in relatione tranſcendentali requiri terminum extrinſecè, ad exiſtentiam ſolius fundamenti de hoc quæritur, cur in relatione prædicamentali non requiratur etiam terminus extrinſecè ad exiſtentiam ſolius fundamenti. Deinde quod dicit ſi per impoſſibile daretur fundamentum relationis tranſcendentalis ſine ſuo termino, puta entitas hominis ſine Deo, adhuc ſolvaretur formaliter tota relatio Abalietatis in ſola entitate hominis, utpote limitata quod inquam dicit non convincit. Imprimis quia videtur hic formari ſuppoſitio impoſſibilis, tollens ſe ipſam: ſupponere enim, quòd entitas hominis ſit ſine Deo, eſt ſupponere quòd ſit ſine Ab alio, illud enim *Ab* illud *Alius* eſt Deus; Si eſt ſine Ab alio, quomodo ſine ſuppoſitione impoſſibili tollente ſe ipſam, dicet Abalietatem. Nec ex eo illa creatura erit ab alio formaliter, qui erit limitata, alia enim eſt formalitas limitati, & relatio, alia formalitas & relatio Abalietatis: hinc ſi per impoſſibile vel poſſibile daretur infinitum creatum in aliquo genere, eſſet illimitatum in illo genere, & tamen in illo genere Ab alio. Deinde dici poteſt, ſi per impoſſibile eſſet poſitio Fundamenti in circumſtantia rationis fundandi ſine termino, eſſet tunc relatio.

Punctum Difficultatis 5.

Continuatur Solutio.

OBJICIT III. Si prædicta definitio non teneret partes, ſi terminus non ingrederetur relationem tanquam pars &c. ſequeretur in aliqua linea entis, idem à parte rei manere ſine ſe ipſo, nempe manere omnia & ſola conſtitutiva intrinſeca totius, identificata adæquatè toti, nec tamen manere ipſum totum; quod evidenter implicat. Et hæc eſt implicantia quæ toties requiritur cur ablato intrinſeco auferatur totum, non autem ablato extrinſeco.

RESPONDETUR. Negando ſequelam, probatio ſequelæ ſupponit aliquid quod à nobis non docetur: nempe ablato termino, manere omnia & ſola conſtitutiva intrinſeca relationis. Nec videtur cui uſui ſerviat dare implicantiam cur ablato intrinſeco auferatur totum, non auferatur ablato extrinſeco: cum in hac theſi, utraq; pars conveniat; differt autem in hoc quod ſi aliquo ablato immediatè aliquid auferatur, jam hoc ipſo difinitivè argui quod auferatur pars. Differimus item in hoc, cur ex ablato extrinſeco, non poſſet ſequi ablatio conſtitutivorum relationis, adeoq; & relatio.

INSTAT I. Doctrina noſtra involvit combinationem terminorum repugnantiũ, nam illa poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, eſt ens Logicum, quod ens Logicum, ſicut ſuum eſſe ita & diſtingui habet ſolum per rationem: ac proinde nullum accidens Logicum eſt ſeparabile à parte rei à ſuo ſubjecto: aliàs eo ipſo haberet propriam eſſentiam & exiſtentiam, eſſetque accedens phyſicum, quomodo ergo per nos ablato termino non manebunt conſtitutiva intrinſeca relationis? & quomodo poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, nemine cogitante tunc perit.

RESPONDETUR. Duplicia ſunt entia Logica, quædam quorum & eſſe & diſtingui, pendet à ratione, & qualia admittit objiciens: alia autem ſunt entia Logica, quorum quidem eſt eſſe nemine cogitante, diſtingui tamen non eſt nemine cogitante: & ita rationalitas reſpectivè accepta, riſibilitas item, ſunt accidentia, danturque nemine cogitante, & tamen per eos qui non tenent diſtinctionẽ ex natura rei, non ſunt diſtincta nemine cogitante. Dantur idem gradus metaphyſici ſuperiores & inferiores, indubiè enim nemine cogitante pluribus convenit vivere quam ſentire, & tamen gradus ſuperiores & inferiores non diſtinguuntur nemine cogitante. Ita etiam datur poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, idque nemine cogitante, quæ tamen non ſit diſtincta nemine cogitante ab entitate fundamenti & entitate rationis fundandi.

De

De ablatione autem entium diſcurrendo, ablatio etiam illorum eſt duplex: quædam enim auferantur nemine cogitante, ita, ut nemine cogitante deſinat phyſica aliqua entitas, & ſic aufertur v. g. anima bovis dum ſeparatur ab ejus corpore. Alia autem auferuntur nemine cogitante, hoc eſt non fictè, hoc eſt non me cogitante, licet non auferantur nemine cogitante, quaſi ablatione alicujus entitatis phyſicæ. Et ita v.g. ſi per impoſſibile maneret homo non manente Deo, ſi item per impoſſibile nemine cogitante non diceret relationem ad Deum, nihilominus ablatio illius relationis, non eſſet ablatio alicujus entis phyſici diſtincti. In ſententia item terminos quãtitatis explicante per ipſam negationem ulterioris extenſionis, poſita continuatione partium nemine cogitante periret terminus, & tamen ille non eſſet quid phyſicum ſuperadditum. Rurſus quando perit unio perit etiam nemine cogitante v.g. in materia denominatio compartis, & quidem nemine cogitante: licèt hæc denominatio Compartis non ſit quid ſuperadditum & diſtinctum phyſicè. Denominatio item coexiſtentis Paulo Petri prout condiſtincta à conduratione Paulo Petri ſi moriatur Paulus perit nemine cogitante, & tamen illa coexiſtentia non eſt quid phyſicè & entitative aut diſtinctum aut ſuperadditum Paulo & Petro. Ita & in præſenti perit nemine cogitante ablato termino poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi: licèt hæc poſitio, non ſit quid phyſicè ſuperadditum, diſtinctum à fundamento & ratione fundandi. Et certè per ponatur argumentum modaliſticum, ſic probans diſtingui modaliter relationem. Quod nemine cogitante perit, nemine cogitante advenit, illud diſtinguitur ſaltem modaliter: ſed relatio v.g. paternitatis, voca illam ſi placet denominationem, perit nemine cogitante & advenit. Ergo paternitas eſt diſtincta modaliter hoc argumentum quocunque modo placuerit ſolvere Objicienti, oſtendetur quod aliud ſit perire & advenire entium phyſicorum, & aliud ſit perire & advenire entium Logicorum, quæ ſunt nemine cogitante hoc ſenſu quòd non ſint ficta, ſed non ſunt nemine cogitante, quaſi trahant ſecum aliquam entitatem phyſicam, ſuperadditam & diſtinctam nemine cogitante. Neque in ſolutione argumenti prædicti modaliſtici, ſufficiet recurrere, quòd tunc pereat terminus: urgebunt enim Modaliſtæ, quòd præter terminum, fundamentum, & rationem fundandi, detur relatio, quæ perit & advenit nemine cogitante. Erit ergo illa modus.

Et hoc eſt quod ſupra diximus quod conſtitutiva debeant eſſe proportionata ſuis conſtitutis. Hinc ſi conſtituta ſint phyſica, etiam conſtitutiva erunt phyſica & ſuperaddita. Si autem conſtituta ſint Logica, etiam conſtitutiva erunt Logica, erunt tamen nemine cogitante, hoc eſt non ficta, licèt non ſint nemine cogitante, quaſi phyſicam ſuper additam entitatem importent.

Instat. II. Iſtud accidens reale Logicum, vel eſt realiter adæquatè identificatum cum ſola entitate Patris extra circumſtantiam filii vel non: Si primum; Ergo manente Sola entitate Patris, & conſtitutiva relationis & relatio manebit. Si autem hoc accidens reale Logicum, non eſt adæquatè realiter identificatum cum Sola entitate Patris, exiſtente extra circumſtantiam filii. Ergo hoc accidens reale Logicum, non ſolum identificatur entitati Patris exiſtenti extra circumſtantiam filii, ſed etiam identificatur alteri, quod certe non erit aliud, niſi ipſa circumſtantia filii uti volumus. Niſi fortè dicatur, hoc accidens, nullo modo ne quidem inadæquatè identificari realiter cum entitate Patris, exiſtente extra circumſtantiam filii, hoc tamen ſi dicatur jam iſtud accidens reale Logicum, erit omnino accidens phyſicum, habens propriam eſſentiam & exiſtentiam.

Respondetur. Poſitionem fundamenti in circumſtantia non tantum termini debere eſſe, ſed etiam in circumſtantia rationis fundandi, & quidem per prius; cujus tamen non meminit arguens. Sed quicquid ſit de hoc. In principiis noſtris relatio adæquatè identificatur cum ſola entitate Patris, exiſtente intra circumſtantiam rationis fundandi & termini: ſed nego hoc ipſo, debere illam identificari illi circumſtantiæ; ſi enim circumſtantia eſt, ſi aliud eſt, jam prædicato indentificationis gaudere non poteſt. Hinc huic argumento negatur conſequentia, quæ ipſiſſima probari debuit, nempe quod implicet ut aliqua denominatio, ſit ipſum illud denominatum, in tali circumſtantia poſitum; in qua tamen probanda conſequentia, vertitur totius difficultatis cardo. Deinde ſi diſcurratur de relatione phyſicè ſpectata, dico illam eſſe conflatum ex fundamento, ratione fundandi, & ex aliquo extrinſeco ſeu termino, ipſoque *Ad aliud*: quòd ſi eſt extrinſecum, ſi aliud, pars rigoroſa non eſt. Sed debet ne dici quod denominatio relati, ſeu relatio inadæquatè identificetur fundamento extra circumſtantiam rationis fundandi, & termini poſito? ad quod antequam reſpondeatur, quæri poteſt, an in denominatione coexiſtentiæ, quam habet Petrus Paulo, ablato Paulo, dicendus ſit inadæquatè illi coexiſtere Petrus. Item ſublata unione, remanens materia, amittit denominationem compartis; an tamen debeat dici tunc materia inadęquate compars: & ſi has locutiones probarit reſpondens, poterit dici inadæquatè etiam, identificari relationem ſoli præciſe entitati fundamenti: ſi autem improbarit priores locutiones Objiciens; ex quo fundamento illas improbarit, ex eodem fundamento etiam nos dicemus, nec inadæquatè identificari fundamento extra circumſtantias poſito relationē. Poſito tamen quod aliquis diceret nequidem inadæquate identificari relationem fundamento

Digitized by Google

extra circumſtantias poſito, non ſequetur quod relatio ſit jam futura accidens phyſicum, habent propriam eſſentiam & exiſtentiam neque id probat objiciens: ſed tunc relatio evaderet accidens phyſicum, ſi ita non identificaretur fundamento etiam inadæquate ut ſuperadderet novam entitatem phyſicam, ſecus autem ſi non identificaretur eo ſenſu quod nemine cogitante adveniret hoc eſt non ficte, dum fundamentum ponitur in circumſtantia termini.

Objicit IV. Explicabile eſſe, quomodo ad ablationem connitati extrinſeco auferatur mediatè totum, non quaſi debeat mediare tertia entitas, inter connotatum & inter totum, quæ auferri debeat, ſed quia præter connotatum, debet aliquid auferri adæquatè diſtinctum ab ipſo, ut auferatur totum: puta ut auferatur ratio creaturæ, debet auferri v.g. homo, diſtinctus à Deo adæquatè verò præter partem v.g. præter animam, nihil ab ea adæquatè diſtinctum auferri debet, ut auferatur totum, nempe homo. Unde etiam Ly *Id ratione cujus ponitur immediatè totum* non poteſt eſſe genus ſupremum, in ſua categoria, commune parti & connotato.

Respondetur. Videtur hæc circumſcriptio ipſius Ly *formaliter & immediate* potiùs oſtendere quod in relatione tranſcendentali terminus ſit pars: idq; ex eo: quia eſſe intrinſecū, eſt commune & toti & parti, hinc quod accedit magis ad intrinſecum, illi competit magis eſſe vel partem vel totum: quid autem eſt magis intrinſecum, quàm illud, quod ſi auferatur, hoc ipſo debeat tota omnino entitas deperire: & tamen hoc contingit in relatione tranſcendentali: cujus ablato termino, tota entitas relati perit, magisq; revera illud eſt extrinſecum, quo ablato, non eſt neceſſe totum illud quod dicebat relatio perire, ablato autem termino relationis prædicamentalis, remanet aliquid quod dicebat relatio nempe ſubjectum relationis. Deinde quod ablato termino relationis tranſcendentalis, neceſſe ſit auferri totum, hoc nō ex eo proficiſcitur, quia terminus eſt quid extrinſecum: potius enim quia extrinſecum eſt, deberet ſequi quod non auferatur totum, ſed id ex eo evenit quia illa relatio eſt eſſentialis, hinc ſi pereunte termino pereat relatio, peribit aliquid eſſentiale, nihil autem ſine ſuo eſſentiali eſſe poteſt. Unde ſi ſupponeretur relatio paternitatis eſſe eſſentialis, ablato filio, neceſſe etiam eſſet auferri entitatem Patris. Conſequenter non ex eo præcisè anima eſt pars, quia illa ſola ablata jam hoc ipſo perit totum. Rurſus cum relatio ſit ens Logicum vel potius metaphyſicum, etiam conſtitutiva illius, cum ſint Logica ſeu metaphyſica, oſtendi poteſt quomodo ablato termino in principiis objicientis, debeat admitti, auferri præterea aliquid, ut tum demum dicatur auferri relatio: ablatio enim termino aufertur conſtitutivum relationis, nempe poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi, quæ debet intelligi tum auferri, tuncq; primum deſinit eſſe relatio: ita ut ſi poſitio fundamenti in circumſtantia rationis fundandi eſſet entitas phyſica ſuperaddita, non poſſet intelligi ablato termino auferri relatio, niſi ſupponeretur in ſuper ablata illa entitas ſuperaddita quæ eſt poſitio fundamenti in circumſtantia termini. Unde ulterius colligi poteſt, quod poſſit fieri talis categoria: aliud erit tolli proprium eſſe phyſico, & tale tolli competit, dum ablato v.g. Deo perit entitas creaturæ: & aliud tolli competens enti metaphyſico, ut ſcilicet debeat intervenire ablato termino ablatio conſtitutivi metaphyſici v.g. poſitionis fundamenti in circumſtantia rationis fundandi: qua categoria formata, ſicut terminus relationis tranſcendentalis non eſt pars relationis, ita nec terminus relationis prædicamentalis pars erit.

Instat I. Fieri nequit ut propter variationem ſolius extrinſeci aliquid nunc adæquatè realiter identificetur alicui, nunc verò non identificetur realiter adæquatè eidem: cùm identitas rei, ſit ipſum eſſe rei, præſcindendo ab omnibus extrinſecis.

Respondetur. Non tantùm propter variationem ſolius extrinſeci, non poteſt evenire ut aliquid nunc adæquatè identificetur nunc non identificetur. Sed id evenire non poteſt etiam propter variationem alicujus intrinſeci. Certè enim anima eſt quid intrinſecum, compoſito illa tamen ablata, impoſſibile eſt ut quod erat identificatum materiæ, evadat poſtea non identificatum. Hinc extrinſecitas vel intrinſecitas non poteſt ex eo colligi, quod nūc identificetur realiter nunc nō identificetur. Directè verò ad argumentū dici poteſt: propter variationem quamcunque non poſſe evenire, ut aliquid adæquatè realiter identificetur, hoc eſt accedendo phyſicè identificetur, & recedendo, phyſicè non identificetur? concedoque id eſſe impoſſibile: ſed nego impoſſibile id eſſe, ut propter variationem ſolius extrinſeci, non pereat vel non adveniat denominatio, quæ in re ſit ipſum illud, in tali circumſtantia poſitum, implicareque æque talem identificationem, deberet oſtendi.

Instat II. Si non manent omnia intrinſeca totius ex defectu intrinſeci, ergo præter illud extrinſecum, aufertur etiam aliquid intrinſecum: hoc autem eſt contra ſuppoſitionem, quia nos non negamus ablato aliquo intrinſeco auferri totum, ſed ſolum contendimus ſic non auferri, ablato ſolo extrinſeco.

Respondetur. Ablato termino relationis prædicamentalis auferri per nos etiam conſtitutiva intrinſeca relationis, unde ante etiam dictum, immeritò nobis imponi, quòd ponamus manere conſtitutiva intrinſeca relationis, non manente relatione. Reſtabit tamen totus difficultatis cardo, an ablato extrinſeco, debeat hoc ipſo in relatione prædicamentali intelligi ſubſecuta

Digitized by Google

cuta indiſpenſabiliter ablatio etiam conſtitutivorum relationis, quod affirmamus nos, negant oppoſiti ex eo inferentes, jam illud extrinſecum debere eſſe partem.

Instat III. Immeritò à nobis ſupponi quod ſit ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam ſi ponatur per impoſſibile v.g. manere cognitionem objecti per impoſſibile ablato objecto: certè enim in hac ſuppoſitione nõ affirmatur & negatur idem ſub eodem conceptu, ſupponitur enim manere repræſentatio objecti, & non manere objectum realiter diſtinctum à repræſentatione.

Respondetur. Nego quod in hac ſuppoſitione non affirmetur & negetur idem ſub eodem conceptu; affirmatur enim Ly objecti in termino Repræſentatio objecti, & negatur Ly objecti, cùm ſupponatur illius impoſſibilitas. Quod ipſum Ly objecti, quod ſupponitur impoſſibile, comparatè acceptum ad ſe incluſum in Ly Repræſentatio objecti, majorem dicit identitatem, quàm rationale cum homine adæquatè ſumptus, dicat etiam animalitatem, quæ magis diſtinguitur à rationali, quàm objectum à ſe ipſo. Concedo quidem quòd objectum & ejus repræſentatio differant etiam realiter, ſed nego quod Ly Objecti incluſum in repræſentatione Objecti, & Ly Objecti, quod ſupponitur eſſe impoſſibile, nego inquam diſtingui hæc realiter cùm nec ratione diſtinguantur magisque identificentur ſecum quàm definitio & definitum, ſed ſe habent potius ſicut homo ad hominem non ad animal rationale: quì homo à ſe homine minus diſtinguitur, quàm ab animali rationali, cùm nec per rationem diſtinguantur homo & homo. Idem dic in præſenti.

Instat. IV. Imperceptibile videtur ut aliquid hodie retonendo ſuum totum eſſe (ſiquidem nihil ſupponitur amiſiſſe niſi aliquid extrinſecum) non retineat identitatem cum quo illam heri habuit, id eſt, non retineat identitatem ſecum.

Respondetur. Immeritò ſupponi quod ablato termino nihil ſupponatur aliud amitti, amittitur enim conſtitutivum intrinſecum relationis, quod jam repetito dictum: concedoque impoſſibile eſſe ut aliquid non retineat identitatem cum eo cum quo illam habuit, ſed identitatem ſecundùm quod ſupponitur illam habuiſſe, adeoque identitatem proportionatam: & quia identificabatur relatio fundamento in circumſtantia rationis fundandi & termini poſito; ſi fundamentum ita ſe non habeat, nec relatio illi identificabitur: cùm identificatio ſecundum quod competit relationi, adeoq; identificatio proportionata, ſit identificatio in circumſtantiis ſuis poſito: ita ut ſit impoſſibile, eſſe fundamentum ita circumſtantionatum, & non eſſe identificatam illi relationem, quæ quia non identificatur fundamento ſimpliciter ſumpto, hinc illo manente ſimpliciter ſumpto, non maneret relatio: tuncque identificatum maneret non identificatum, ſi poſito fundamento in ſuis circumſtantiis non maneret relatio. Sic eſſe compartem identificatur realiter materiæ, & tamen ablata forma jam non eſt compars materia coexiſtentia item Petri cum Paulo identificatur Petro & tamen ablato Paulo ut dictum ſupra non manet coexiſtentia Petri.

Instat V. Eſſe partem actu ſeu compartem non eſt idem realiter adæquatè cum materia; quia eſſe partem actu præter entitatem materiæ, dicit intrinſecè unionem modalem, ac proinde materia per ſe ipſam eſt pars actu, non adæquatè ſed inadæquatè. Exemplum etiam coexiſtentiæ non urget: hæc enim coexiſtentia, cùm ſit relatio prædicamentalis, non identificatur adæquatè meæ ſoli coexiſtentiæ, ſed etiam partialiter identificatur exiſtentiæ Petri, à quo proinde partialiter deſumitur.

Respondetur. Condiſtinguenda hæc eſſe duo; habere rationem uniti, & habere rationem compartis: hinc quantumvis ratio uniti non habeatur independenter ab unione, poterit ratio compartis haberi & non ab unione: imò & debebit, quia ſi conſtitutiva uniti habentur dependenter ab unione, conſtitutiva compartis non debent eſſe eadem, cum diverſarum formalitatum, debeant eſſe diverſa conſtitutiva. Et certè independenter ab unione, competit prædicatum v.g. materiæ, quod ſit conſtitutivum intrinſecum compoſiti, imò hoc prædicatum præſupponitur ab unione ſubſtantiali, nam niſi eſſet materia conſtitutivum intrinſecum, non poſſet uniri in compoſito unione ſubſtantiali: quia autem compars nihil aliud eſt, niſi præter illud conſtitutivum intrinſecum, eſſe etiam hoc conſtitutivũ intrinſecum, cumque illud præter, ſit extrinſecum, per ſuammet entitatem, in circumſtantia illius extrinſeci, habebit rationem compartis ſibi dentificatam: licèt hoc prædicatum illi non competat niſi in circumſtantia illius extrinſeci. Et ne vis fiat in unione illa, certè binarii hominum, eſt per arguentem compars unus homo, identificaturque hoc illi, & tamen ablato extrinſeco, hoc eſt alio homine, non eſt jam compars: neque tamen identificatur ratio compartis identificatione, quę ſit per acceſſum alicujus entitatis, ſed identificatione, quòd ſit denominatio, quæ in re eſt ipſum illud, in tali circumſtantia poſitum. Illud quod dicitur de coexiſtentia non tenet: quia quantumvis detur arguenti, quod coexiſtentia ſecundum quòd relatio eſt, conſtituatur alia exiſtentia tanquam parte, certè tamen hujus exiſtentiæ alia exiſtentia non eſt pars & tamen coexiſtentia nihil aliud eſt, niſi hæc exiſtentia, & hæc exiſtentia, conſequenter coexiſtentia identificatur, hoc eſt, denominatio, quæ eſt ipſum illud exiſtens, in circumſtantia alterius exiſtentis.

Objicit

Digitized by Google

Objicit V. Vi harum reſponſionum ſequi, quod poſſit dari identificatio accidentalis, et tamen quid eſt magis eſſentiale rei, quàm eſſe id, quod eſt; cum in hac propoſitione identica, ſubjectum à prædicato ne quidem ratione noſtra diſtingvatur.

Respondetur. Non poſſe eſſe identitatem accidentalem hoc ſenſu, quaſi aliquid acceſſu ſuæ entitatis identificetur, receſſu non identificetur: id enim implicat; ſed poteſt eſſe identificatio accidentalis; hoc ſenſu, quòd poſſit dari denominatio, quæ ſit illud ipſum in tali circumſtantia: & quia illa denominatio identificatur huic in tali circumſtantia poſito, ſi poneretur non identificata tunc, cum ponitur illud in tali circumſtantia, verè identificatio illa eſſet accidentalis: quod quia in principiis noſtris non evenit, hinc nec ponimus hoc ſenſu identificationem accidentalem.

Noto. Contra objicientem bonam eſſe hanc inſtantiam. Si per impoſſibile auferretur Deus, & per impoſſibile maneret homo, immediate deſineret in illo relatio creaturæ, quantumvis relationem creaturæ non compleat DEUS per modum partis. Quod enim dicit objiciens, relationem tranſcendentalem creaturæ ad Deum eſſe primo eſſentialem rei abſolutæ puta homini, id à nobis negatur, ſed quantumvis etiam concederetur nihilominus ſupponere *Si per impoſſibile maneret homo & non referretur ad Deum relatione creaturæ*, non foret adhuc ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam, Quia tunc ablato primo eſſentiali conceptu alicujus, ponere illudmetipſum, eſſet ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam, quando illudmetipſum ſecundum quod ſupponitur eſſe, definiretur ſub illa formalitate per illum primo eſſentialem conceptum, qui ſupponitur auferri: nam verè tunc ſub qua formalitate affirmaretur, ſub eadem negaretur, Jam autem homo, qui ſupponitur in hac ſuppoſitione impoſſibili, manere in ratione hominis, non definitur per relationem creaturæ ad DEUM. Et certe in particulari loquendo, tunc eſt ſuppoſitio impoſſibilis tollens ſe ipſam, quando idem eodem modo ſumptum affirmatur & negitur v. g. ſi definitum de ſe ipſo definito affirmetur & negetur, Ut ſi dicas ſi per impoſſibile eſſet homo, & non eſſet homo. Item ſi de definito negetur definitio tota, vel ſi definito negetur pars definitionis verè enim idem affirmaretur & idem negaretur: quia autem homo & creatura, nec ſunt ſicut definitum & definitum idem, revera enim duplex eſt hoc definitum. Item cum homo ſub formalitate hominis, non ſit definibilis per creaturam totaliter vel accipiendo pro parte defintionis creaturam, cum homo pro partibus definitionis dicat animal & rationale: Ideo hoc ſupponere, quòd maneat homo per impoſſibile, ſine relatione creaturæ ad DEUM, non eſt ſuponere ſuppoſitione impoſſibili tollente ſe ipſam. Illud etiam quod addit. ablato per impoſſibile ſolo DEO, & manente homine, non manſuram rationem creaturæ, ſolum arguitivè & mediate; quia ſcilicet tunc tolleretur aliquid realiter adæquatè diſtinctum non quidem ab homine, benè tamen à Deo, nempe definitio objectiva creaturæ hoc unquã quod dicit non convincit. Nego enim arguitivè & mediate auferendam tunc relationem creaturæ, nec conſtat quid ſit & quid ſignificet ablato DEO, auferri definitionem objectivam creaturæ; & quàmvis hoc explicetur, adhuc oſtendetur non arguitivè & mediatè tunc auferendam relationem creaturæ; Nam cum relatio creaturæ non ſit in DEO, ſed in homine, non in DEO ſed in homine oſtendendum eſſet, quod auferatur aliquid præter ablationem termini hoc eſt DEI: ſi autem non oſtendetur in dicta ſuppoſitione auferri aliquam entitatem, cum auferatur relatio, verè non per hoc ablato termino relationis tranſcendentalis, vere inquam non per hoc eximetur à conditione partis, quòd mediatè tunc auferatur relatio: verè enim nulla alia entitate præter entitatem termini ſublata, aufertur, cum tamen mediate auferri per hoc explicetur, quia præter terminum, aufertur alia entitas.

QVÆSTIO II.

De Diviſione Relationis.

Dividitur I. Relatio in Realem & Rationis; Realis eſt cujus fundamentum, ſubjectum, ratio fundandi, Terminus datur à parte rei nemine cogitante. Relatio rationis, eſt relatio, quæ verè non eſt in re, apprehenditur tamen eſſe, ut cum apprehendimus animalis rationem, reſpicere inferiora, cum animal iſtud ſuperius, non ſit, nemine cogitante.

Circa hanc diviſionem in particulari quæri poſſet: an relatio prioris & poſterioris ſit realis; an rationis.

Assero I. *Nulla ex his relationibus eſt de ſe prædicamentalis.* Ratio: quia relatio prædicamentalis exigit extrema realia Phyſica exiſtentia; poteſt autem eſſe relatio prioris & poſterioris, quin ſibi coexiſtant licèt ſibi coexiſtere poſſint; ut Pater cum filio convivens.

Assero II. *Poteſt quis tueri non eſſe hic relationem ſed meram denominationem.* Ratio quia non eſt relatio prædicamentalis, caſu ut dixi quo non exiſtat terminus; nec tranſcendentalis; quia poteſt poni ſubjectum hujus relatio-

nis quod eſt prius, & non habere rationem prioris, ergo ex fundamentis de Relatione tranſcendentali dicendorum, non erit illa relatio tranſcendentalis. Ergo tantum debet poni denominatio.

Assero III. *Poſito quod quis tueretur intervenire hic relationem, tunc in linea meré prioris & poſterioris erit relatio tranſcendentalis.* Ratio quia impoſſibile eſt poni prius & non reſpondere illi poſterius; nec ſe iſta habent, in hac linea ſicut entitas Patris, quæ poni poteſt quin poteſt quin ponatur filius. Dixi in linea merè prioris & poſterioris, quia ſpecificativè acceptum prius, poterat eſſe poſterius, in alio enim ordine poterat Adam, eſſe filius Abelis, ut aliàs etiam dictum.

Assero IV. *Poſito quod hic ſit relatio, erit relatio realis,* ratio quia non pendet à noſtris conceptibus quod hoc ſit prius illud poſterius, ergo ſi hic eſt relatio, erit relatio realis.

Assero V. *Poſito quod Relatio poſterioris ad prius ſit realis, etiam relatio prioris ad poſterius erit realis.* Ratio tum quia non eſt major ratio unius quàm alterius. Tum quia vel ſupponitur aliquid realiter eſſe prius, vel non realiter prius, ſi non realiter prius de illo non eſt diſceptatio. ſi realiter prius, quid illi deerit ne habeat relationem realem? Tum quia ſi refertetur relatione reali poſterius ad prius, non autem prius ad poſterius, illud poſterius vel non haberet prius reale, ergo nec ipſum eſſet poſterius reale: vel illud poſterius ſi haberet prius reale, quare habitudo illius prioris realis, in ratione prioris realis, vel eſſet realis vel non eſſet: ſi non eſſet habitudo realis, quomodo erit prioritas realis. ſi eſſet habitudo realis, ergo & relatio realis, hæc enim verbis differunt, & certe prius iſtud reale, eſt non ad ſe realiter, nihil enim reſpectu ſui eſt prius, ergo prius realiter ad aliud, ergo prius realiter relativè ipſum enim ad aliud, eſt iſtud relativè.

Dices I. Cum Mauro qu. 54. hic Ordo prioris & poſterioris addit rebus pulchritudinem & perfectionem; ſed quod addit novam pulchritudinem ordinis addit entitatem diſtinctam, ergo ordo prioris & poſterioris addit entitatem diſtinctam. Sed talis ordo & relatio non poteſt dari in re priori, ſed ſolùm in poſteriori; nam res naturaliter loquendo, nullam perfectionem aut pulchritudinem poſſunt acquirere, ab aliquo futuro, quod non eſt, ſed erit, quo pacto non poteſt fecundari terra de præſenti, à pluvia futura, poteſt autem acquirere perfectionem & pulchritudinem à re præterita, quo pacto terra de præſenti eſt fecunda, à pluvia præterita.

Respondetur. Videtur hoc Argumentum ſe ipſum involuere, nam ſi ut aſſeruit in majori, non tantum eſt pulchritudo ex ordine poſterioris, ſed etiam ex ordine prioris, hoc ipſo tueri debet, quod relatio, quia & pulchritudo, debet admitti in ordine prioris. Directè autem dici poteſt, quod ordo præciſus prioris & poſterioris addat rebus pulchritudinem & perfectionem Metaphyſicam, adeoq; ſine ſuperadditione novæ entitatis, quam pulchritudinem Metaphyſicam, nego quòd res accipere non poſſint, ratione alicujus poſterioris, ita tamen ut pulchritudinem, ſecundùm quod dicit illa in recto res, habeat ab aliquo præſenti, hoc eſt entitate quæ denominatur prior, in obliquo autem ab aliquo futuro. De fecunditate pluviæ aliud eſt, quia fecunditas illa eſt quid Phyſicum, tamen etiam in Phyſicomoralibus futura dignitas, eſt motivum reverentiæ & honeſtioris tractationis, futura fecunditas agrorum, eſt materia contractuum præſentium, & anticipatæ ſolutionis.

Dices II. Si non eſſet relatio realis poſterioritatis, ideo inter alia non eſſet, quia non apparet, quomodo talis relatio v. g. ad Julium Cæſarem propagata fuerit: ſed hoc non obſtat, ſicut enim geſta illius, conſeqvuntur ſui memoriam, quæ eſt quædam relatio intentionalis, ita relinquunt relationem ſui, quæ eſt memoria non intentionalis, totaque hiſtoria rerum, eſt impreſſa in natura, per relationes impreſſas entibus, unde in die judicii, ſicut aperientur libri conſcientiarum, ita aperientur libri relationum.

Respondetur Inprimis hoc argumentum potius probat relationem prioris eſſe perpetuam & deſcendentem uſque ad nos, quia etiam non poſteriorum memoria ſeu relatio, ſed priorum tanquam objectorum, ſicut memoria, ita & relatio eſt. Poſito quod relinquatur relatio poſterioris, dico non eſſe rationem cur non relinquatur relatio priois. Item negatur relationes imprimi rebus, de libris autem relationum aperiendis, eſt mera imaginatio.

Dices III. Debere explicari quid ſit fuiſſe: id autem quam facillime explicatur in noſtra ſententia, explicari non poſſet in contraria.

Respondetur. Per nos Fuiſſe, eſt entitas quæ habuit præſentiam, qua modo caret, quod eſt facilius, quàm ponere illos relationum libros, quos nec ratio nec autoritas firmat.

Dividitur II. Relatio. In relationem ſecundum Eſſe, & in relationē ſecundum Dici. Relatio ſecundum Eſſe, eſt eadem quæ & realis; relatio ſecundum Dici variè explicata videatur ab Oviedo. Poteſt dici quod relatio ſecundum dici, ſit ea, quæ intercedit inter extrema, quæ non poſſunt explicari ſine ordine ad aliud, licet illum ordinem in ſe non dicant primo.

Divi-

Digitized by Google

Dividitur. III. Relatio. In Mutuam & non mutuam. Mutua relatio eſt, quando utrumque extremum, reſpectivum eſt realiter, adinvicem; & ita Pater Filium, Filius Patrem reſpicit. Non mutua relatio eſt, quando ex una tantum parte, correſpondet relatio realis. Sic v g. non eſt mutua relatio inter Scientiam, & Ens rationis. Relativa mutua, ſubdividuntur in Relativa Disquiparantiæ, quæ non habent æqualem comparationem, atque appellationem, ut Pater, Filius. Relativa autem Æquiparantiæ ſunt, quæ ſunt relativa æqualis comparationis, quali comparatione referuntur duo ſimilia.

Dividitur. IV. Relatio à Scot. in 4. diſt. 17. q. 1. in Relationem Extrinſecus advenientem, & Intrinſecus advenientem. Relatio Intrinſecus adveniens, eſt, quæ poſito fundamento & Termino, illico neceſſariò conſurgit, & talis eſt relatio ſimilitudinis. Relatio extrinſecus adveniens eſt, quæ non neceſſariò conſurgit, ſed deſideratur aliquid ut pullulet relatio, & ita v.g. poſito agente, & poſito paſſo, nondum eſt actio, quam ille vult, eſſe extrinſecus advenientem relationem, ſed erit ubi adfuerit debita applicatio paſſi, & agentis. Poſteriora 6. Prædicamenta voluit eſſe Scotus Relationes extrinſecus advenientes. Relatio autem Intrinſecus adveniens, conſtituit per Scotum prædicamentum Relationis.

Contra hanc diviſionem eſt, ex Suar. Tum quia ſunt aliquæ relationes; extrinſecus advenientes, quæ tamen non ſunt ex illorum numero, ſex Prædicamentorum, & ita Unio eſt per illum Relatio extrinſecus adveniens, & tamen non niſi ad formæ prædicamentum revocatur. Tum quia Propinquitatis relatio, inter Petrum & Paulum, eſt relatio Prædicamentalis, conſequenter per Scotum intrinſecè adveniens; & tamen non hoc ipſo, quia Petrus & Paulus ponuntur in rerum natura, ſunt ſibi propinqui. Tum quia ex eodem Suar. & Arr. quando dicit Scotus eſſe aliquas relationes, quæ poſito fundamento & termino non neceſſario reſultant, ſuntque extrinſecè advenientes, vel loquitur de fundamento remoto, vel de fundamento proximo, ſi de fundamento remoto, hoc eſt accepto non cum ratione fundandi, hoc ipſo omnes relationes erunt extrinſecus advenientes, omnes enim ſine ratione fundandi eſſe non poſſunt. Et certè ſicut poteſt eſſe hic ignis & hic ignis, ſine eo, quòd unus cauſet alium; ita poteſt eſſe hic paries, & hic paries ſine eo, quòd ſint ſimiles, ſi abſit ratio fundandi, ſi verò loquitur de fundamento proximo, accepto ſcilicet cum ratione fundandi, nullæ erunt relationes extrinſecùs advenientes, impoſſibile enim eſt eſſe hunc, & hunc ignem, in circumſtantia rationis fundandi, quin ignis producens, dicat relationem ad ignem productam.

Dividitur V. Relatio in Tranſcendentalem, & Prædicamentalem. de qua ſit.

DIFFICULTAS I.

Quæ ſit Diſtinctio apud alios inter Relationem Prædicamentalem & Tranſcendentalem.

Explicatur I. Aliqui apud Suar. d. 47. ſ. 4. n. 2. diſtinctionem inter Relationem Prædicamentalem, & Tranſcendentalem ex parte termini ponunt, *quod ſcilicet Tranſcendentalis, non requirat* actu exiſtentem Terminum, ſed poſſit ad poſſibilem tantum terminari, ſecus relatio Prædicamentalis.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Quia ut ait Suar. dantur aliqui reſpectus Tranſcendentales, qui eſſe non poſſunt ſine termino actuali, & ita Modi, qualis eſt apud Modaliſtas Unio, actio, &c. ſunt tales, qui ſine termino actuali eſſe non poſſunt, & tamen dicunt ad Terminum Relationem tranſcendentalem. Deinde ut ait Ovied, mala erit hæc conſequentia; Hæc relatio non poteſt exiſtere ſine termino, Ergo eſt Prædicamentalis, erit inquam mala, quia dantur relationes Tranſcendentales, quæ non poſſunt ſine Termino actuali exiſtere. Ex quo colliges, non omni relationi Tranſcendentali, convenire hoc, quod poſſit eſſe ſine termino. Bona verò erit hæc conſequentia. Hæc relatio exiſtit ſine termino. Ergo eſt Tranſcendentalis.

Reſpondebis. Ex conceptu communi Relatio Tranſcendentalis non exigit terminum actualem, quantumvis aliqua ſpecialis Relatio Tranſcendentalis hoc exigat.

Contra. Ergo non oſtendis regulam unde in particulari dignoſci debeat, quod hæc Relatio ſit tranſcendentalis, ſicut ſi poſſet aliquis Leo in particulari eſſe hinnitivus, quamvis ratio communis Leonis, non exigat rationem hinnitivi, non oſtenderes indicium, unde colligi debeat, quod hoc in particulari animal, ſit Leo, & non equus; cum & equo huic in particulari, & huic in particulari Leoni, hinnire conveniret.

Explicant II. Aliqui cum Hurt. Arr. Ovied. Diſtinctionem inter Tranſcendentalem & Prædicamentalem Relationem ex parte Fundamenti, *ut illa ſcilicet Relatio ſit Tranſcendentalis quæ adæquatè & eſſentialiter identificatur fundamento*, unde etiam provenit, ut ſine illa nec eſſe, nec concipi poſſit, qualis eſt

eſt relatio Creaturæ ad DEUM, unionis ad extrema. Prædicamentalis verò eſt illa, quæ ſubjecto merè accidit, & ab eo ſeparari poteſt, ut Paternitas ab Adamo. Idem in re aliis verbis tradit Oviedo, eò, quod relatio Tranſcendentalis adæquatè identificetur ſubjecto; Prædicamentalis autem inadæquatè diſtinguatur, eò, quòd componatur ex termino.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia ſupponit, quod relatio Prædicamentalis, idque Metaphyſicè ſpectata (nam de tali hîc quæritur) componatur Termino, tanquam parte. Tum quia Relatio iſta Prædicamentalis, vel accidit accepto fundamento in circumſtantia termini, & rationis fundandi poſito, & ſic falſum eſt, relationem ſeparari, à fundamento ita ſumpto, imò ſi impoſſibile eſt eſſe relationem & non dicere eſſe ad, ita impoſſibile erit accipi ita fundamentum, & non dicere, Eſſe ad, cum eſſe Ad, ſit ipſum ita acceptum fundamentum. ſi autem accidit Relatio Prædicamentalis fundamento, extra circumſtantias Termini, & Rationis fundandi, poſito, Ergo etiam Relatio Tranſcendentalis, erit Relatio Prædicamentalis, nam etiam Relatio Tranſcendentalis, ſi terminum, quem reſpicit non habeat, & rationem fundandi, certo Relatio Tranſcendentalis non erit. Tum quia Relatio diverſitatis, quam dicit Creator ad actualem Creaturam, eſt Relatio Prædicamentalis, & tamen eſſentialiter identificatur fundamento, nec poteſt unquam abeſſe à Creatura & DEO, Ergo relatio Tranſcendentalis, non eſt ſola talis, quæ nunquam poſſit abeſſe à fundamento.

Explicant III. Aliqui diſcrimen, inter Relationem Prædicamentalem, & Tranſcendentalem, *quod Tranſcendentalis ſit, cujus ratio fundandi, eſt intrinſeca ſubjecto,* in quo eſt, in Prædicamentali autem ratio fundandi, eſt extrinſeca ſubjecto.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Petrus & Paulus, referuntur ad ſe in ratione ſimilis actu in natura humana, & quidem referuntur relatione Prædicamentali, & tamen ratio fundandi hanc relationem, eſt intrinſeca ſubjecto, ipſa ſcilicet convenientia in ipſa natura humana. Tum quia vel iſta ratio fundandi, eſt extrinſeca ſubjecto, in circumſtantia requiſitorum poſita, vel extra circumſtantias requiſitorum; ſi extra circumſtantias, etiam erit extrinſeca ratio fundandi, in relatione Tranſcendentali, ſiquidem etiam hæc, ſi requiſita tollantur, eſſe non poteſt; ſi verò ſumatur ratio fundandi in circumſtantia requiſitorum, non videtur illi fore extrinſeca, jam enim hoc ipſo ſubjectum erit ſimile, ſimili autem eſſe ſimile, non eſt extrinſecum, ſicut nec accidenti eſſe accidens, eſt extrinſecum. Tum quia. Si in prædicamentali relatione ratio fundandi, eſt extrinſeca ſubjecto, ideo videretur eſſe extrinſeca, quia deberet eſſe diſtincta entitativè, hoc autem de omnibus relationibus Prædicamentalibus falſum eſt, quia ex probabili ſententia termini quantitatis, non ſunt ſuperadditi realiter, & tamen etiam ſunt ratio fundandi relationem in quantitate, è contra unio, Materiæ unitæ, eſt ratio ſuperaddita extrinſeca, hoc eſt entitativè in multorum ſententia diſtincta, & tamen ſaltem ipſa unio, refertur ad unibilia relatione tranſcendentali, quantumvis ſit quid extrinſecum unibilibus hoc eſt ab illis diſtinctum quid.

Explicant IV. Scotiſtæ; *Quod relatio Prædicamentalis, in ſolo prædicamento ad aliquid contineatur, vagetur autem per plura prædicamenta, relatio Tranſcendentalis,*

Hæc explicatio.

Non Satisfacit. Tum quia Relatio hæc in particulari hominis ad Deum, eſt relatio Tranſcendentalis, & tamen hæc numero relatio, non vagatur per plura prædicamenta. Tum quia non ſatis explicari poteſt, quid ſit iſtud vagari Relationem Tranſcendentalem cum etiam Prædicamentalis, & Subſtantiæ, & Quantitati, & Qualitati, & reliquis prædicamentis competat. Tum quia ut ait quidam accidens vagatur per novem Prædicamenta, Accidens autem Quarti modi non vagatur, & tamen non dicitur Accidens non eſſe Tranſcendentale, aut unum eſſe Tranſcendentale, aliud Prædicamentale, ergo etiam & relatio ex eo, quia vagatur per plura Prædicamenta non debet dici Tranſcendentalis.

Explicant. Alii cum Thomiſtis præcipuè cum Cajet. in op. de Ente & eſſent. c. 7. 9. 15. cum Suar. & aliis. *Quod relatio Prædicamentalis reſpiciat aliud ut purum terminum*, relatio autem Tranſcendentalis non reſpiciat ut purum terminum. Idem hac phraſi alii explicanr, quod relatio Tranſcendentalis non importet formalem rationem eſſendi ad aliud, ſicut prædicamentalis, ſed rationem formalem eſſendi ab alio, ex quo aliud &c.

Hæc explicatio.

Non Satisfacit 1. Tum quia vi hujus explicationis ſequitur, nullam eſſe relationem quæ non ſit Tranſcendentalis, quia nulla erit, quæ reſpiciat purè terminum; quod probatur. Quando cognitio reſpicit ſuum Objectum non reſpicit illud ut purum terminum, quia reſpicit ut cognitum

&ta-

Digitized by Google

& tamen reſpicit Tranſcendentaliter, ideo item Unio hypoſtatica tranſcendentaliter reſpicit verbum, non ut purum terminum quia reſpicit ut unitum. Ergo & relatio convenientiæ in albedine, non reſpicit, parietem ut purè terminum, ſed reſpicit ut habentem aliam albedinem. Tum quia ſi reſpicere aliud ut Subjectum, Objectum, Efficiens, Finem &c. facit, non reſpicere ut purè terminum: quare, reſpicere ut participans aliam albedinem, non faciet, ut non dicatur reſpici pure terminus. Tum quia ſimile non reſpicit terminum æqualem, ſed tantùm ſimilem, nec æquale reſpicit ſimilem terminum ſed æqualem, ſi autem purum terminum reſpiceret, & æqualitas, & ſimilitudo, non eſſet ratio, cur æquale, non reſpiceret, eundem terminum, cum ſimili. Tum quia ſi relationes in particulari, reſpiciunt purum terminum, Ergo omnes eundem terminum habent, ſicut quando parietem hunc qui eſt in Schola, reſpiciunt omnes alii parietes, in quantùm habet etiam v.gr. albedinem, cenſentur habere omnes illi parietes, eundem terminum. Tum quia ſi relatio tranſcendentalis, per doctrinam oppoſitorum non diſtinguitur per fundamentum non purum, per rationem fundandi non puram, ergo nec diſtinguetur, per terminum non purum.

Non Satisfacit. II. Quia non obſtat, quominus ſimilitudo, dicatur reſpicere purum terminum quamvis reſpiciat illum habentem, talem Qualitatem. Ergo etiam non obſtabit, quominus Creatura reſpiciat Deum ut purum terminum, licèt eum reſpiciat ut principium effectivum, præcipuè, cum poſſit dari Relatio Prædicamentalis, generantis, & geniti, actu producentis, & actu producti, quæ relatio importat reſpicientiam ad principium effectivum.

Non Satisfacit. III. Ideo Relatio Prædicamentalis, v.g. Relatio ſimilitudinis reſpicit purè terminum quia non ex eo quod reſpiciat illum, eſt ſimilis; ſed etiam Creatura, quando reſpicit Deum ut principium effectivum, non ex eo præciſè, quia illum reſpicit, eſt Deus Creaturæ principium effectivum neque enim ex eo quia Deum Creatura reſpicit, Deus eſt omnipotens. Ergo Creatura ad Deum refertur ut ad purum terminum.

DIFFICULTAS II.

Aſſignatur hoc diſtinctivum.

Relatio Transcendentalis, Per Hoc Condistinguitur à Prædicamentali, quod Relatio Tranſcendentalis ſit rebus eſſentialis, & ita, inneſtitur rebus, ut ſi res conceptu adæquato debeat concipi, non poſſit unquam concipi ſine illa, & ita, ſi homo conceptu adæquato concipi debet, non poteſt concipi ſine eſſe Creaturæ; unio item ſine ordine ad unibilia, & ipſa relatio quâ talis, ſine ordine ad terminum; Et quia Eſſentiæ rerum ſunt indiviſibiles, nec poteſt illarum una pars poni, alia non, hinc jam relatio Tranſcendentalis à Prædicamentali, per hoc diſtinguetur à poſteriori, quia poſito ſubjecto, vel extremo tranſcendentaliter referibili, hoc ipſo quia illud ponitur, inimpedibiliter etiam à DEO, debet habere Terminum, ſeu aliud extremum, ad quod exigit terminari, debetque eo ipſo habere, proportionatam rationem fundandi. Cæterum ſubjectum relationis Prædicamentalis, non eſt tale, ut ſit illis, eſſentialis relatio, nec ex eo quia ponitur, ſubjectum illius relationis hoc ipſo, & illius relatio ponitur; certè enim, poteſt eſſe paries albus, & non ex eo ſtatim dicere Relationem ſimilitudinis: nec exigitur, ut quia ipſum ſubjectum ponitur, ponatur & extremum quod terminet Relationem ejuſdem ſubjecti.

Dixi. Non Relationem Tranſcendentalem, ſed illius ſubjectum eſſe tale, ut poſito illo, neceſſarium ſit reſpondere, & terminum & rationem fundandi; quia nulla eſſet condiſtinctio à relatione Prædicamentali, nam & illa ſi ponitur, neceſſario fundandi ratio, & terminus ponitur, quod etiam urgebatur ſupra contra Explicationem tertiam.

Dixi. Quòd eo ipſo, quia ponitur ſubjectum Relationis Tranſcendentalis, poni debeat terminus, ſed non intelligendo per ly poni, quòd ſcilicet exiſtere debeat terminus, quia Relatio Tranſcendentalis, etiam ad terminum poſſibilem poteſt referri. Sed per ly poni, intelligitur, quod hoc ipſo quia ponitur ſubjectum Relationis, non careat termino proportionato, & ſic v.g. poſita Omnipotentia Divina, hoc ipſo eſt relatio ad Creaturas exigens poſſibilitatem illarum tanquam terminum, poſitâ ſcientiâ reſpondere illi debet ſcibile, non dico actu exiſtens, ſed ſaltem poſſibiliter, conſequenter etiam agnoſco ſcientiam ad ſcibile referri relatione Tranſcendentali, licet ſciens referatur ad ſcibile relatione Prædicamentali eò quòd poſſit eſſe ſubjectum hujus relationis, & non eſſe ſciens.

Dixi. Quod Relatio Tranſcendentalis à Prædicamentali non penes rationem fundandi intrinſecam diſtinguatur, ſed penes inimpedibilem poſitionem omnium requiſitorum, poſito quòd ponatur ſubjectum relationis Tranſcendentalis; ita ut ſi inter duos parietes, ſimilitudo eſſet relatio tranſcendentalis, hoc ipſo, quia unus paries qui eſt ſubjectum relationis ponitur, deberet poni & alius, quod

non eſt in relatione prædicamentali, hinc quia poſitâ unâ albedine, nõ eſt neceſſe poni aliam inimpedibiliter, etiam à Deo, duæ albedines, non eſt neceſſe, ut referantur ad ſe relatione Tranſcendentali. Eſt item relatio Convenientiæ, in natùra humana, quam habens Petrus & Paulus, actu exiſtentes; quia tamen non eſt neceſſe, ut poſito ſubjecto hoc Relationis, quod eſt Petrus, ponatur etiam Paulus, ideo, nec referuntur ad ſe, Relatione Tranſcendentali.

Probari poteſt Bonitas hujus Explicationis; quia id videntur ſentire omnes ut plurimum, quantumvis id expreſſis verbis non doceant, omnes enim Relationem Tranſcendentalem, volunt eſſe Eſſentialem relato, ſecus de Relatione Prædicamentali ſentientes. Tum quia Relatio Tranſcendentalis, ex vi nominis eſt relatio imbibita, adeoque innexa eſſentialibus prædicatis, opponiturque Relationi advenienti, opponetur autem relationi advenienti, ſi dicatur eſſe talis, ut poſito ejus ſubjecto, non poſſit abeſſe ab illo, ſed neceſſario debeat adeſſe; neceſſario autem adeſt, ſi poſito Relationis Tranſcendentalis ſubjecto, ſeu referibili, hoc ipſo poni debeat, totum quod ad illam relationem requiritur. Tum quia convenit hæc explicatio omni, ſoli, & ſemper.

Dices poſitâ Paternitate neceſſario debet ei reſpondere Filiatio, & quidem hoc ipſo; & tamen Paternitas, & Filiatio, non referuntur ad ſe relatione tranſcendentali, ergo non ex eo aliquid eſt relatio Tranſcendentalis, quia poſito ſubjecto referibili, hoc ipſo ponitur, & ratio fundandi, & terminus quem coexigit illud ſubjectum.

Respondetur. Cum hoc ipſo quia ponitur ſubjectum, quod eſt poſtea Pater, non ſit neceſſe poni Paternitatem & Filiationem, hoc ipſo Pater ad Filium, non referetur relatione Tranſcendentali, licèt Paternitas præcipuè ſi poneretur formalitas nemine cogitante diſtincta, referatur ad Filiationem relatione Tranſcendentali; non minor eſt enim nexus Filiationis cum Paternitate, quam Unionis cum unibilibus, Omnipotentiæ cum poſſibilibus. Ergo ſi hæc dicunt relationem Tranſcendentalem dicet eam etiam Paternitas ad Filiationem.

DIFFICULTAS III.

An Relationes Tranſcendentales, ſint rebus abſolutis primo Eſſentiales?

Senſus tituli eſt: An ratio v. g. Creaturæ, ſit Primo eſſentialis, Homini? Item, an ratio Cauſæ, ſit primo v. g. eſſentialis Materiæ? Negativam contra torrentem Doctorum probavit Smiglec. & oſtendit, Relationes Tranſcendentales, non eſſe primo eſſentiales, rebus abſolutis. Non eſt autem quæſtio, quòd Relationes Tranſcendentales, ſint rebus abſolutis identificatæ realiter, aliàs eſſet aliquid verè à parte rei in homine, quòd non eſſet dependens à Deo, ſcilicet illud, quod diſtingueretur realiter ab eſſe Creaturæ in Homine. Sed eſt quæſtio: an Relationes Tranſcendentales non tantùm ſint identificatæ, rebus abſolutis, ſed etiam an ſint de primo illarum conceptu. Jam ad controverſa accedendo.

Dicendum I. *Relationes Tranſcendentales neq; eſſe primo, neque ſecundo eſſentiales rebus abſolutis, prout ſunt nemine cogitante*, ſeu prout Phyſicè ſpectantur.

Probatur I. Non datur ulla diſtinctio Scotiſtica inter formalitates, jam autem, ſi aliquid eſſet primo, & aliud ſecundo eſſentiale, nemine cogitante, daretur hæc diſtinctio. Revolvantur dicta de hac diſtinctione.

Probatur II. Ratio primò & ſecundò eſſentialis, ſunt conceptus noſtri & Intentiones, quas habito in re fundamento, intellectus ſibi fabricat; ergo ſicut noſtræ Intentiones, non dantur nemine cogitante, ita nec dabitur ratio primò, vel ſecundò eſſentialis.

Probatur III. Poſito quòd relatio Tranſcendentalis, eſſet ſecundò eſſentialis primò illud eſſentiale, vel eſt in re, & nemine cogitante, illud ſecundò eſſentiale, vel non eſt nemine cogitante; ſi non eſt, ergo diſtinguuntur, vel realiter, vel Scotiſticâ diſtinctione; ſi autem illud primò eſſentiale, eſt realiter ſecundò eſſentiale, ergo quod eſt ipſum illud ſecundò eſſentiale, eſt realiter primò eſſentiale, adeoq; non eſt dicendum, quod unum ſit primò eſſentiale nemine cogitante, & aliud ſecundò eſſentiale; cum hæc nemine cogitante ſint idem realiter.

Dicendum II. *Relationes Tranſcendentales non eſſe primo eſſentiales rebus abſolutis, Metaphyſicè ſpectatis.*

Probatur I. Auctoritate.

Prima Auctoritas Aristotelis. Qui c. de Qual. ad hanc theſim. An aliqua Qualitas ſit ad aliquid? Reſpondet. *Non decet conturbari, ne quis nos dicat, de Qualitate propoſitum facientes multa eorum quæ ſunt ad aliud connumeraſſe*, ubi ut vides ſentit Ariſt. de ratione Qualitatis rationem Relativi non eſſe. Idem habitum ſcientificum qui dicit ordinem ad actus, numerat inter Qualitates, quod non potuiſſet facere, ſi ſenſiſſet primò eſſentiale eſſe habitui referri ad actus; ſed potiùs, repoſuiſſet illum, in prædicamento ad aliquid. Ex qua auctoritate, ſic formatur argumentum: In eo prædicamento res reponi debet, ad quod

quod primo eſſentialiter ſpectat, ſed abſoluta, quamvis dicentia relationem aliquam, non ponit Ariſt. in prædicamento ad aliquid, ergo iſtud ad aliquid, non eſt illis primo eſſentiale.

II. Auctoritas eſt St. Aug. 7. de Prin. c. 1. & S. Th. 1. part. q. 44. a. 1. ad primum & ibidem q. 13. a. 7. ad I. ex qua auctoritate St. Aug. ſic formatur argumentum: agebat ille contra Arrianos loc. cit. aſſerentes, eſſentialiter tres perſonas differre. Id quod advenit eſſentiæ, jam conſtitutæ, non eſt primo conſtitutivum eſsentiæ, ſed relationes divinæ adveniunt eſsentiæ jam conſtitutæ, ergo non ſunt primo eſsentiales illi. Minor probatur quia eſſentia prior eſt omni relatione, quælibet enim eſsentia, prius eſt in ordine ad ſe, quam in ordine ad aliud.

III. Auctoritas eſt Scoti. In quartum diſt. 12. q. 1. ex quo ſic formatur argumentum: Implicat relationem, eſse primò de eſſentia abſoluti, quia implicat naturam eſsentialiter non requirentem terminum, eſse eſſentialiter requirentem terminum; ſed ſi de ratione prima abſoluti foret relatio, abſolutum, quod non requirit eſsentialiter terminum; requireret primò eſſentialiter terminum, jam enim eſset primò relativum adeoq; dicens eſsentialiter, ordinem ad aliud.

Probat. II. Smigl. Quod eſt primo eſſentiale rei abſolutæ, conſtituit eam in illo eſſe abſoluto, ſed Relatio, non conſtituit rem in eſſe abſoluto, Ergo. Major probatur. Primo eſſentiale rei, vel genus eſt, vel differentia hæc autem ſunt conſtitutiva. Minor probatur. Implicat per reſpectū conſtitui abſolutum in eſſe abſoluto. Ergo Relatio non conſtituit rem in eſse abſoluto. Antecedens probatur cujus effectus formalis eſt, dare eſse requirens terminum, illud non poteſt dare eſse, non requirens terminum, ſed reſpectivi effectus formalis eſt, dare eſse, requirens formaliter terminum; nam eſt eſsentialiter ad aliud. Ergo

Probat. III. Idem. Cum aliqua differunt formaliter & definitione, unum non eſt de eſſentia alterius primo, diſtinctæ enim definitiones, diſtincta primo eſsentialia indicant: ſed abſolutum, quà abſolutum, & relativum, quà relativum, differunt formaliter & definitione, ergo unum non eſt de eſsentia aliûs primo.

Confirmatur. Differentia ſpecifica uniûs, ultima, non poteſt eſse ultima differentia ſpecifica aliûs, dabitur alioqui Ens rationis & Chimæra, poteritq; differentia Cervi eſſe differentia Hirci; ſed ratio abſoluta, eſt ratio ultimò differentialis abſoluti, & ratio reſpectiva, eſt ultimò differentialis relativi; ergo primò eſſentialiter una, non conſtituit aliam.

Respondetur. P. Paulus Kaczinski qui Ingenium ſpeculativis aptiſſimum, tranſtulit ad curas concionatorias, quæ prælo jam deſtinatæ, æquant plauſibiles S. Scripturæ Interpretes: quod purè abſolutum, non poſſit differentialiter conſtitui reſpectivo, eſſeque illi primò eſsentiale, ſed impurè abſolutum benè poteſt conſtitui, idque primò à relativo.

Contra I. eſt, Tum quia reſponſio hæc ſalvaret, quòd differentia Cervi, poſſit eſse differentia Hirci, impurè accepti. Tum quia principium petit, de hoc enim quæritur; an dari poſſit tale impurè abſolutum. Tum quia argumentum S. Auguſtini nullum eſset, nec poſset dicere S. Auguſt. divinam eſsentiam, ſolam eſſe, purè abſolutam; quia argumentum illius non haberet propoſitionem univerſalem, adeoq; nihil concluderet.

Contra II. Quia de illo impurè abſoluto, poſſet verificari, eſt reſpectivum, & non eſt reſpectivum; in hoc enim ſtat ratio illa impurè abſoluti, ſeu miſti, ex abſoluto, ſeu non reſpectivo, & ex reſpectivo, quo poſito, ſic quæritur: Vel de eodem verificantur hæc contradictoria, vel non de eodem; ſi de eodem, ergo iſtud impurè abſolutum implicat; ſi non de eodem, ergo de diverſis; ergo diverſa erit ratio abſoluti & reſpectivi; ergo ulterius idem non erit primo de eſſentia aliûs, nam nihil eſt diverſum, à ſuo primo eſsentiali.

Contra III. Impurè abſolutum, eſt compoſitum ex abſoluto, & relativo, ergo eſt reſolubile, ſaltim per præciſionem objectivā in reſpectivum, & abſolutum; ſi enim non eſset reſolubile impurè abſolutum, in reſpectivum, & abſolutum, quomodo eſset compoſitum, ex abſoluto, & reſpectivo: Poſito autem, quod poſſit reſolvi impurè abſolutum, in abſolutum, & reſpectivum, ſic poterit formari argumentum. Præciſâ ratione relativi, vel manet, intentionaliter in illo abſoluto ratio reſpectivi, vel non manet; ſi manet intentionaliter, ergo non eſt præciſa; ſi nō manet intentionaliter, in illo eſse abſoluto ratio relativi, ergo non eſt illi primò eſsentialis, etiam in præciſo conceptu debet manere, ut v. g. Quia Homini eſt primo eſsentiale animal rationale, nō præſcindit homo, ab animali rationali. Et admiſſis ſolis præciſionib' formalibus, reſtaret quærere, utrum clarè reſpondeat reſpectivum, ſub termino abſolutum, vel non reſpondeat clarè; ſi non reſpondet clarè, ergo non eſt iſte primo definitivus abſoluti conceptus, ſicut quia non reſpondent in animali differentiæ vel individua, ideo nec individua ſunt de primo eſſentiali conceptu, ſi autem clarè reſpondet in conceptu abſoluti reſpectivum, quî illud dicetur non ſimpliciter reſpectivum?

Dicendum III. *Abſolutis quà ſuo modo Relativa ſunt, eſt primò eſſentialis relatio.*

Probatur I. Quia omni reduplicato, ratio reduplicata, eſt primò eſſentialis, ut parieti albo, quâ albo, eſt eſſentialis albedo, ſed dum abſolutum ſumitur, qua relativum, reduplicatur eſſe relativum, ergo iſtud eſſe relativum, eſt primo eſſentiale abſoluto, quâ relativum eſt.

Probatur II. Relationi, quâ relatio eſt, eſt primo eſſentialis relatio, nihil enim quidquam prius, ſe ipſo eſt, nec quidquam prius eſſentiale, ſe ipſo; ergo & abſolutis, quâ relativa ſunt, erit eſſentialis.

Probatur III. Quia ſi abſolutis, quâ relativa ſunt, non eſſet primo eſſentiale eſſe relativum, non eſſet, per quid conſtitueretur, primò, in eſſe quâ relativo, non enim conſtitueretur, primò, per abſolutum, ut ſupra probatum, ergo deberet primò conſtitui per relativum.

Objicitur I. Dantur abſoluta, quæ ſine Relationibus Tranſcendentalibus, nec eſſe, nec concipi poſſunt. v.g. Homo non poteſt eſſe, nec concipi, ſine reſpectu ad DEUM; ergo de ratione abſoluti, ſunt relationes Tranſcendentales.

Respondetur Adæquato conceptu, & non præſcindente, non poſſe concipi hominem, ſine ordine ad DEUM, ſecus conceptu inadæquato præſcindenteque, vel verum id de homine reduplicative, quâ Creatura eſt ſumpto, adeoque ſumendo abſolutum qua relativum eſt.

Hic ipſe medius terminus ſic aliter proponitur à P. Joanne Moranski. Illud eſt de primo eſſentiali conceptu alicujus, ſine quo res illa non poteſt concipi & definiri, ſiquidem modus definiendi qui eſt juxta exigentiam rei, ſequitur modum eſſendi: atqui nulla creatura poteſt concipi nec definiri ſine ordine ad Deum, idque poſtulante natura ipſius creaturæ, & ſolum per accidens ex noſtra ignorantia, ergo ordo creaturæ ad Deum eſt illi primo eſſentialis. Probatur minor, tum à poſteriori quia de facto ſicut Deus definitur per Ens à ſe, ita creatura definitur, per eſſe ens ab alio, tum à priori quia omnis creatura eſt ordinata ad hoc ut ducat in cognitionem Creatoris.

Respondetur Minorem veram eſſe de creatura, ſecundùm quod creatura eſt, de qua acceptione loquebatur concluſio *tertia*, ſed non eſſe veram de creatura, ſpecificativè ſpectata. Et certè ponamus Atheum, ille negabit ordinem eſſentialem ad Deum, & tamen non negabit definitionem hominis, Animal rationale, ubi in re quidem latet ordo ad Deum, non tamen in ipſa formaliter ſumpta definitione, quod ipſum eſt ſignum à poſteriori, non definiri res omnes creatas per ordinem ad Deum. Negatur ulterius omnem rem primo eſſentialiter, eſſe ad hoc ordinatam, ut ducat in Creatoris notitiam.

Instat. Dum concipis creaturam aliquam, vel concipis ens illimitatum vel limitatum, vel indifferens ad eſſe limitatum & illimitatum: ſi primum exi ex infidelitate; ſi ſecundum ergo concipis creaturam, eo ipſo eſſe ab alio, nam nihil à ſe ipſo limitatur, aliàs eſſet invidum boni alicujus ſibi ipſi: ſi tertium ergo eo ipſo concipis ens limitatum & finitum, quia ipſa indifferentia & periculum limitationis, eſt formaliter limitatio.

Respondetur. Quando concipitur creatura qua creatura eſt, concipitur quid limitatum, ſecus ſi concipiatur creatura ſpecificativè ſumpta, tunc enim non concipitur ut indifferens ad limitari; quia non concipitur indifferens ad eſſe Dei. Animal enim v. gr. non eſt indifferens ut ſit illimitatum, ſeu DEUS, ſed concipitur ſecundum ſe, præſcindendo ab eſſe limitati & non limitati, Propoſitio illa. Nihil à ſe ipſo limitatur, in genere cauſæ efficientis vera eſt. præſupponeretur enim ſibi ipſi, limitatur tamen unumquodque à ſe ipſo: ſecundùm exigentiam Metaphyſicè ſpectatam, nam limitatur à ſe ipſa eſſentia hominis, ne exigat eſſe eſſentia leonis, nec invidebit ſibi bonum, cum illum habere eſſentiam leonis, non ſit bonum, ſed malum illius. Indifferentia ad eſſe limitatum & illimitatum, non eſt periculum tantum limitationis, ſed exſpectatio determinationis ad illimitatum vel limitatum, quod non eſt formalis limitatio tantum, ſed & capacitas illimitationis, taleque eſt omne illud quod eſt indifferens ad Deum & creaturam, ut Subſtantia. Unde conſequenter, nego etiam tali abſoluto, ſi ſpecificativè ſumatur eſſe primo eſſentialem relationem. Nego item.

Creaturam ſpecificativè acceptam, definiri poſſe ſine ordine, ad Deum, ut cum dicitur homo eſt animal rationale, ſed id eſt verum de creatura reduplicativè accepta.

Objicitur II. Omnibus à Creatura v. g. præciſis, & relicto eſſe abſoluto, ſeu ſpecificativa ejus acceptione, adhuc Creatura erit ens ab alio, ergo Creatura, quocunque modo ſumpta primo eſſentialiter dicet relationem.

Respondetur. Præciſis omnibus, in re, & Phyſicè, fore illud Ens ab alio, non autem ſecundùm quod ſpectatur Metaphyſicè, certè enim communis ratio v. g. animalis, non importat rationem Creaturæ.

Objicitur III. Id quod ſpecificat aliud, debet eſſe illi primo eſſentiale, ſed dantur aliqua abſoluta, quæ ſpecificantur per reſpectum ad aliud, ut Actus ſpecificantur, ab objectis, Potentiæ ab actibus.

Respondetur. Specificativa intrinſeca eſſe primo eſſentialia, non autem ſpecificativè extrinſeca; actus autem ſpecificantur ab ob-

Digitized by Google

objectis extrinſecè, intrinſecè autem à ſua entitate, licèt nobis ignota. Vel certe ſumitur etiam tunc actus, ſecundum quod relativum quoddam eſt.

Objicit. IV. Maur: hic qu. 53. probando potius non dari Tranſcendentales relationes aut ſi dantur debere eſſe ſuperadditas, quicquid ſit de mente illius, penſanda ſunt argumenta. Si daretur quocunque ſenſu relatio Tranſcendentalis, deberet eſſe identificata abſolutæ ſubſtantiæ, ſed non poteſt eſſe identificata quia Ariſt. dicit cap. de Relativis quod Subſtantiæ completæ, non ſint relativæ per ſe ipſas. Et 14. Metaph. t. 4. docet etiam partiales ſubſtantias, non eſſe relativas per ſe ipſas.

Respondetur. Ad hos textus ſalvandos ſufficit dicere, quod ly per ſeipſas, ſupponat pro primo eſſentialiter. Concedimus autem quod ſubſtantiæ non ſunt primo eſſentialiter relativæ: quod autem inde non debeat inferri, quòd relativa tranſcendentaliter referantur relatione diſtincta, colligi debet ubi actum de diſtinctione relationis.

Objicit. V. Idem. Videtur per ſe notum, quod ſicut eſſe In alio, eſt eſſe proprium accidentis, & fundatur in eſſe per ſe, quod eſt proprium Subſtantiæ, ſic etiè Ad aliud quod eſt proprium relationis fundatur in eſſe abſoluto: ſed ſi relatio identificaretur cum Subſtantia, eſſe relativum non fundaretur in ullo abſoluto, nam eſſe ſubſtantiale eſt eſſe primùm, & non fundatum in alio eſſe priori Ergo.

Respondetur. Ad hoc ut ſalvetur quod eſſe relationis fundetur in aliquo abſoluto ſufficit dicere quod relatio tranſcendentalis ſupponat primo eſſentialem conceptum abſolutum.

Instat. I. Ex debilitate eſſe *in* ſequitur ut non poſſit cum Subſtantia identificari: eſſe autem *ad* eſt debilius præ eſſe *in*.

Respondetur. Non apparet qui eſſe *ad* ſit iſtud eſſe debiliſſimum & in identificabile, cum de facto identificetur Subſtantiæ divinæ. Etiam poſita iſta debilitate eſſe *ad* non ex debilitate hoc habet accidens, quòd non poſſit identificari Subſtantiæ ſed ex ſeparabilitate entitativa, quæ non poteſt oſtendi circa eſſe *ad*. Denique etiam eſſe *in* Metaphyſicum, poteſt identificari cum Subſtantia, ergo idem dicendum de relatione tranſcendentali.

Instat II. Etiam in DEO eſſe relativum v. g. Patris fundari debet in eſſe abſoluto Dei, cum quo licèt identificetur realiter, non identificatur omnimodè, ergo multo minus id erit in creatis.

Respondetur. Quod relatio diſtinguatur virtualiter à Deitate, id oritur præciſè ex eo, quia aliquod prædicatum reale primo intentionale, debet convenire relationi, quod non convenit Deitati v. gr. eſſe diſtinctum realiter, & quia nihil ſimile oſtendetur in relatione tranſcendentali, poterit illa identificari abſolutis, licèt non ſit de primo eſſentiali conceptu eorundem.

Instat III. Omnis relatio definitur per additamentum, ponendo in definitione terminum, Subſtantia autem debet definiri ſine ullo additamento.

Respondetur. Subſtantiam primo eſſentialiter ſpectatam debere definiri non per terminum, poteſt tamen ita definiri ſecundo eſſentialiter ſpectata.

QUÆSTIO III.

De Fundamentis Relationum & requiſitis.

Quod attinet ad fundamenta, *tria numeravit Ariſt.* 5. Met. tex. 20.

Prima Fundamentum Relationum eſt, Unitas & Numerus, hoc eſt Convenientia & diſconvenientia, & quia convenire poſſumus vel in ſubſtantia, vel in Qualitatibus, vel in Quantitate, Unitas, in Subſtantia fundabit identitatem, Unitas in Qualitate ſimilitudinem, Unitas in Quantitate Æqualitatem.

II. Fundamentum eſt Actio & Paſſio, quorum enim unum agit, & aliud ab illo efficitur, neceſſario hæc referuntur inter ſe.

III. Fundamentum eſt Menſura, & Menſurabile, & hoc fundat omnes Relationes Potentiarum, Habituum, Scientiarum, Actuum ad Objecta. Nomen enim hoc Menſura, non indicat Quantitatem, ſed adæquationem duorum, ſecum connexorum, unumque per aliud determinatur. Cæterum fundamenta hæc, non ſunt verbis accuratis expreſſa, unitas enim & numerus, non ſunt fundamenta, ſed potius ratio fundandi; Item nec actio aut paſſio, quæ quidem ſunt ratio fundandi, unde potius potentia activa & paſſiva, dici deberet fundamentum.

Ad prædicta fundamenta, revocantur quæcunque aliæ Relationes. Unde Propinquitas, cum ſit unitas ſecundum locum, Coætaneitas, ſeu coexiſtentia, cum etiam ſit unitas ſecundum tempus, revocabitur ad unitatem; Convenientia item Accidentium revocabitur ad Identitatem, nam quamvis duo alba, ad ſe referantur unitate ſimilitudinis, quia ſimilia ſunt, quorum Qualitas eadem eſt, duæ tamen albedines, quæ habent in ſuo genere talem convenientiam, qualem homo, & homo, ideo etiam referuntur ad ſe relatione identitatis. Diſtantia item, quæ eſt diſcon-

Digitized by Google

diſconvenientia in loco, antiquitas item comparata ad modernitatem, cum ſit diſconvenientia in tempore, revocabitur ad diſconvenientiam ſeu numerum, Unio & cætera quæ habent ſe, quaſi per modum Cauſæ, revocabuntur ad actionem. Materiæ autem & Formæ relationes, revocabuntur ad Menſuram, Formæ enim & Materia, ſunt ſecum connexa, capacitasque Materiæ, menſuratur à forma; Vel certè revocantur ad Actionem & Paſſionem, Materia enim & Forma ſunt cauſæ. Relatio etiam dimidii, & duplum, poteſt revocari ad actionem, cauſat enim dimidium, rationem dupli, dando ſe ei in partem, vel certè revocatur ad Menſuram. Denique relationes Tranſcendentales, revocantur vel ad tertium, vel ad ſecundum fundamentum ſeu ordinem.

Quod attinet ad Requiſita, idq; ut ſupponitur, Relationis realis, ea tria potiſſimum numerantur. 1. Ut illius extrema ſint realia, ita quod in ratione fundandi, & terminandi ab intellectu non dependeant, 2. Ut ſint realiter diſtincta, idem enim ad ſe ipſum referri non poteſt. 3. Ut relatio illorum non oriatur, per aliquam Comparationem ab intellectu inſtitutam, ſed ex Natura Extremorum. Et quidem, quod Relatio realis, debeat eſſe inter diſtincta realiter, exigit vel ipſa definitio relationis, nempe ly, ad aliud, nihil autem ſibi ipſi aliud eſt, unde etiam Theologi, ex relatione Patris ad Filium, arguunt diſtinctionem realem in Divinis.

DIFFICULTAS I.

An idem poſſit ad ſe referri Relatione ſaltim Tranſcendentali?

DICENDUM EST. *Quod non poſſit.* Ita Suar. Ovied. contra Ruiz. d. 5. de ſcient. ſ. 2.

PROBATUR I. Quia & eſſet illa Relatio Tranſcendentalis, Relatio realis, de hac enim inſtituitur quæſtio, & non eſſet realis, quia Relatio realis, requirit eſſe ad aliud realiter, ergo & relatio realis Tranſcendentalis requirit eſſe ad aliud realiter Tranſcendentaliter. Et certè non haberet illa relatio, per quid condiſtingueretur à relatione non niſi Rationis, quod quidem procedit magis in ſententia, quæ ſolam adhuc relationem Tranſcendentalem, dicit eſſe relationem realem.

PROBATUR II. Sola diſtinctio Rationis, non ſufficit ad ponendam Relationem Tranſcendentalem, quia implicat ut identitas rigoroſa, ſeu non ad aliud, ſit ad aliud, & tamen rigoroſa identitas, per te, eſſet reſpectiva, ſeu ad aliud.

PROBATUR III. Ovied. Illud per oppoſitos refertur relatione Tranſcendentali, quod non poteſt intelligi ſine alio. Ergo reſpectus Tranſcendentalis, ſemper eſt reſpectu aliûs, ergo non ad ſe ipſum.

OBJICITUR I. Auctoritas S. Thomæ, 1. parte, q. 19. a. 3. in θ, ubi docet S. Th. quod divina voluntas, neceſſariam habeat habitudinem, ad bonitatem ſuam, quæ eſt proprium ejus objectum, Ergo aliquid poteſt ad ſe ipſum referri.

RESPONDETUR. In illo loco intentionem fuiſſe S. Th. oſtendere, quòd DEUS aliqua amet, neceſſitate antecedenti, & hoc eſt, ipſamet bonitas illius eſſentialis, & alia amat neceſſitate conſequenti, ut ergo S. Th. ſignificaret DEUM amare ſemet ipſum, neceſſitate antecedenti, dixit divinam voluntatem habere habitudinem ad ſuam bonitatem. Deinde nihil loquitur S. Th. quòd illa habitudo ſit realis.

OBJICITUR II. ex Ruiz: Ratio Tranſcendentalis in eo conſiſtit, ut res abſoluta, non poſſit cognoſci, ſine alio cognito in obliquo, ſed divina cognitio divinam eſſentiam cognoſcens, cognoſci non poteſt, quin cognoſcatur in obliquo, ipſa eſſentia divina. Ergo cognitio divina non poteſt cognoſci ſine relatione ad eſſentiam divinam adeoque ad ſeipſam.

RESPONDETUR. Inprimis, non in hoc conſiſtit relatio Tranſcendentalis, ſed poſito, quod in hoc conſiſtat, tunc illa erit, ſi res abſoluta non poſſit cognoſci, ſine alio, quod ſit aliud realiter, non autem quod ſit aliud ſola ratione, non autem eſt aliud à ſe, ipſa eſſentia divina, ſe cognoſcens.

OBJICITUR III: A pari.

I. PARITAS. Cognitio cognoſcens objectum à ſe diſtinctum realiter, refertur ad illud objectum, relatione Tranſcendentali, ergo, & referetur ſic, etiam cognoſcens objectum à ſe non diſtinctum:

RESPONDETUR. Diſparitatem eſſe, quia in caſu Antecedentis ob diſtinctionem realem ſalvatur eſſe ad aliud reale, adeoque Relatio realis, hoc autem non habetur in caſu conſequentis:

II. PARITAS. Identitas non obſtat, quominus divina cognitio denominet eſſentiam divinam cognitam, ergo & relatam.

RESPONDETUR. Quia non eſt de definitiva ratione cognitionis eſſe ad aliud, eſt de definitiva ratione relationis.

III. PARITAS. Cognitio poteſt cognoſcere ſe ipſam, ergo & referri ad ſeipſam.

RESPONDETUR. Per allatam immediatè diſparitatem.

DIF-

Digitized by Google

DIFFICULTAS II.

An ad realem relationem, diverſa ratio fundandi, ſit neceſſaria?

SEnſus tituli eſt: Ponatur una eademq; numero albedo in Petro & Paulo, quæritur, an illi ſint referendi inter ſe relatione reali? Thomiſtæ negant, affirmant Scotiſtæ.

DICENDUM EST. *Interventuram tunc Relationem Realem.*

PROBANT I. SCOTISTÆ. In dicto caſu, reperiuntur, omnes tres conditiones ad relationem requiſitæ, ſcilicet eſſent Extrema realia, Realiter diſtincta, citra item comparationem Intellectus eſſent Similia. Ergo illic eſſet Relatio realis.

RESPONDERI POTEST, deeſſe diverſam Rationem fundandi, unde hoc fundamentum, deberet aliter proponi.

PROBARI II. POTEST. Similitudo fundatur ſupra unitatem, major autem eſſet unitas convenire in una numero, Ratione fundandi, quam in una vel genere, vel ſpecie, cur ergo hæc major unitas, non erit ſufficiens ad fundandam Relationem realem; & certè major eſt unitas inter Petrum & Paulum, quia Ratio fundandi, eſt una Specie, minor autem eſt unitas inter Petrum, & Bucephalum, quia Ratio fundandi, eſt una genere, & utraq; hæc ratio unitatis fundat Relationem Realem, cur ergo eam non fundabit albedo eadem numero, & in hoc & in illo extremo poſita.

RESPONDERI POTEST, ex unitate quidem convenientiæ argui Relationem, hæc enim plurium eſt, non tamen ex unitate, quæ eſt identitas, aliàs quia maxima eſt identitas, ejuſdem ad ſe, referri quidpiam poſſet realiter ad ſe. Solùm ergo admitti poſſet, quòd identitas cæteris paribus fundet Relationem, quæ hic non habetur ob defectum diverſæ Rationis fundandi.

PROBARI SOLET III. Poſſunt extrema habentia eandem Specie albedinem ad ſe referri, Relatione reali, ergo & habentia eadem numero Qualitatem poſſunt ad ſe referri.

RESPONDERI POSSET. Extrema habentia eandem Specie albedinem ideo ad ſe referri, quia habent, per quod ſalvent ly ad aliud, nempe diverſam albedinem ſeu Rationem fundandi, quæ non eſſet, ſi eadem numero albedo poneretur in duobus extremis. Potiùs ergo.

PROBANDA EST CONCLUSIO IV. Per Principium Negativum, quando ſunt Termini realiter diſtincti, & in quolibet termino eſt effectus formalis albedinis, nempe quod termini denominentur albi, quantumvis ab eadem albedine numero, non eſt inquam fundamentum, quare illi Termini, & denominata, non referentur ad ſe, Relatione reali. Ergo referentur ad ſe, Relatione reali.

PROBATUR V. Quia quantumvis albedo illa in duplici ſubjecto poſita, non ſit & hæc, & illa albedo, adeoq; nec interveniat illius ad ſe Relatio realis, tamen eſt illic & hoc album, & illud album, Ergo & erit illic Relatio realis, ipſorum ſubjectorum, quia Relatio realis in albedine eſt hoc album, & illud album, quod tamen tunc reperitur.

OBJICITUR I. Deeſt illic Ratio fundandi diſtincta, ergo & deerit Relatio vera realis.

RESPONDETUR. Non repugnare, ut ſint diverſæ Relationes, etiam poſitâ eadem ratione fundandi, modo ſint diverſi Termini, eòq; quòd diverſitas hæc non debeat ſpectari penes rationem fundandi, ſed penes ipſa extrema diverſa.

INSTAB. Relatio non poteſt eſſe, ſine Ratione fundandi, ergo & Relatio diverſa, ſine diverſa Ratione fundandi.

RESPONDETUR. Etiam illic ſuo modo oſtendi diverſam fundandi Rationem, non quidem diverſam, quoad entitatem, rationis fundandi, eſt enim eadem numero albedo, ſed eſt diverſa, ratione diverſi modi unionis, unientis illam Rationem fundandi, aut potiùs eſt diverſa, ratione diverſi Subjecti, cui ſe communicat.

OBJICITUR II. Priùs debent ad ſe Rationes fundandi referri & illis mediantibus ipſa Subjecta, ſed Rationes fundandi in caſu in quo in duobus ſubjectis, eadem albedo poneretur, non referentur ad ſe. Ergo neque illa extrema referentur ad ſe.

RESPONDERI poſſet ex doctrina Maſtrii d. 8. Log. q. 7. ad finem. *Subjectum inquit ille, non dicitur ſimile relatione fundata, v. g. in albedine abſtractè accepta, ſed in albedine ut tribuit ſubjecto, effectum ſuum formalem: in caſu autem poſito alium effectum formalem, albedo poſita in pariete A, & alium effectum Formalem in pariete B. præſtaret, ita ut effectus illi ſint inter ſe à parte rei diſtincti, quia destructo, effectu formali, qui eſt in pariete A, poteſt manere effectus formalis, qui eſt in pariete B.*

HÆC RESPONSIO NON SATISFACIT. Tum quia hoc ipſum probandum eſſet contra Thomiſtas, quod extrema non dicantur ſimilia ex præſuppoſita relatione, quam inter ſe albedines abſtractè acceptæ habent. Tum quia malè ex hoc arguitur diſtinctio à parte rei, eaq; realis, quia ſcilicet, deſtructo effectu formali albi, in pariete A, maneret tamen, effectus formalis in pariete B, certè enim, deſtructâ ſacramentali præſentia Chriſti, ſub ſpeciebus Sacramentalibus hîc, non deſtruitur præſentia ejuſdem alibi, non tamen ſequetur inde, Chriſtum hîc exiſtentem, & Chriſtum ibi exiſtentem, eſſe quid à parte rei diſtinctum:

Tum

Digitized by Google

Tum quia negatur eſſe à parte rei diſtinctionem ſimpliciter inter effectum formalem in iſto & illo pariete poſitum. Ratio eſt, quia effectus formalis involvit etiam formam, quæ tamen eſt eadem ibi poſita, quomodo ergo, dicetur effectus formalis, ſimpliciter, & ſine addito diſtinctus.

Respondetur II. Ordinariè debent prius referri ad ſe, ipſæ Rationes fundandi v. g. albedines ipſæ, cum enim ipſæ albedines inter ſe poſſint referri, & in diverſis ſubjectis naturaliter non ponantur niſi diverſæ, hinc prius ordinariè ad ſe referuntur, tanquam priores in linea albi, ſed negatur de eſſentia Relationis realis eſſe, ut priùs inter ſe rationes Fundandi referantur, quia etiam non intelligendo, illas ad ſe referri, adhuc ibi ſunt duo alba, adeoq; adhuc habentia Relationem albi, quæ in re non aliud eſt, quàm duo alba.

Objicit. III. Illa ipſa albedo poſita in pariete A, & in pariete B, non refertur ad ſe, ergo nec illa duo extrema, quæ eandem habent albedinem.

Respondetur. Diſp. eſſe, quia in caſu Antecedentis non poſſet ſalvari ad aliud, nihil enim ſibi ipſi eſt aliud, adeoq; nec ſalvari poſſet Relatio, quia autem duo alba, licèt eadem albedine dealbata, ſunt aliud, & aliud album, ideo etiam ſalvare poſſunt rationem Relationis.

DIFFICULTAS III.

An una Relatio poſſit eſſe fundamentum aliùs?

NEgat S. Th. 1. par. q. 42. a. 1. ad 4. Affirmat Scot. in 2. diſt. 1. q. 4.

Dicendum Est. *Quod una Relatio non fundet aliam.*

Probari Solet I. Non poteſt eſſe idem principium Formale, & Radicale in eodem genere, ſed ſi Relatio una fundaret aliam Relationem, referreturq; per aliam Relationem idem eſſet principium Formale & Radicale, Formale quidem, quia Relatio eſt formalitas, unum ad aliud referens, Radicale autem, quia fundaret aliam Relationem. Major probatur. Subſtantia non poteſt eſſe Subſtantia per aliam Subſtantiam, Quantitas non poteſt dici quanta, per aliam Quantitatem. Unio non poteſt dici unita per aliam Unionem, ergo non poteſt eſſe idem principium Formale & Radicale in eodem genere.

Responderi Posset, Quòd non poteſt eſſe idem principium Formale & Radicale reduplicativè acceptum, ſecus acceptum materialiter & ſpecificativè, jam autem una Relatio fundat aliam, non reduplicativè accepta, quâ eſt v. g. Relatio ſimilitudinis, ſed fundat illam, ſpecificativè, in quantùm ſcilicet fundat ſimilitudinem, cum aliis ſimilitudinibus. Subſtantia verò non poteſt eſſe Subſtantia per aliam Subſtantiam, nec Quantitas quanta, per aliam Quantitatem, quia hæc ſunt entia abſoluta, quorum unum non poteſt oſtendi, quod habeat fundamentum, ad fundandum aliud Ens tale ac ipſum: fundare autem poteſt ſimilitudo, ſimilitudinem ipſarum ſimilitudinum. Ex Inſtantia de Unione Oppoſitum ſequitur, nam unio, quæ ſe habet ut Quo ad unitum, habet ſe ut Quod reſpectu actionis, quam terminat; & ſicut cognitio repræſentativa lapidis habet ſe ut Quo in ordine ad repræſentandum, habet ſe autem ut Quod in quantum noſcitur à reflexu actu, ſic & Relatio poterit ſe habere ut Quo in quantum eſt ratio referendi, & ut Quod in quantum fundabit aliam Relationem.

Probari Solet II. Relationes Divinæ, non fundant alias Relationes, & ita, quamvis Relatio Paternitatis, ſit diverſa à Relatione Filiationis, tamen Relatio Paternitatis, non fundat diſtinctam à ſe Relationem diverſitatis, alias plures eſſent Relationes in Divinis quàm eas admittat Theologia, ergo & Creatæ Relationes non fundabunt alias Relationes.

Responderi Posset. Diſp: eſſe, quia ſi una Relatio in Divinis fundaret aliam Relationem, darentur plures Perſonæ in Trinitate quàm tres, cum Relationibus conſtituantur Perſonæ, nihil autem ſimile eveniret in Creatis.

Probatur III. Relatio quæcunq;, vel eſt ſimilitudo, vel Identitas, vel æqualitas, ſi fundetur in unitate, vel eſt Relatio agentis & paſſi, menſuræ & menſurabilis, ſed nulla ex his fundat aliam Relationem: Minor probatur. Relatio Identitatis nemine cogitante, nihil eſt præter duas ſubſtantias, ſed duæ ſubſtantiæ non fundant alias duas, ergo non fundant Relationes identitatis. Rurſus æqualitas in re, eſt duo quanta, ſed duo quanta non fundant alia duo quanta, ergo nec fundant, rationem diſtinctam Relationis, & ſic de reliquis.

Confirmatur, argumento communi. Si una Relatio fundaret aliam daretur proceſſus in infinitum in Relationibus, ſed hic dari non debet. Ergo. Minor probatur, Tum quia Ariſt. 2. Met. c. 2. probat non poſſe dari proceſſum in Infinitum in cauſis, quia verò una Relatio cauſaretur ab alia, hoc ipſo daretur proceſſus in Infinitum in cauſis, imò daretur Relatio quæ cauſaret infinitas Relationes, & aliqua quæ præſupponeret infinitas, & cauſaretur ab illis. Tum quia iſtæ Relationes & eſſent infinitæ ut ſupponitur, & non eſſent infinitæ, quia multitudo infinita, verſus unam partem

Digitized by Google

partem, finita verſus aliam, debet & ipſa eſſe finita, eadē enim eſt via Athenis Thebas, & Thebis Athenas, cum ergò ex una parte ſint iſtæ relationes finitæ devenitur enim ad primam, quâ non datur prior, ergò & versùs aliam partem, debent eſſe finitæ. Et certè duo alba ſunt ſibi ſimilia, & quidem duabus ſimilitudinibus realiter diſtinctis. Hę rursùs ſimilitudines ſunt ſibi ſimiles, ergò fundabunt, ſimilitudinem ſimilitudinum. Hæ ulterius ſimilitudines ſimilitudinum quia conveniunt in ratione ſimilitudinis ſimilitudinum fundabunt aliam ſimilitudinem ſimilitudinum, & ſic in infinitum. Nec ſe haberent hæ Relationes ita ſicut negationes; nam negationes accommodant ſe in noſtris principiis entibus quæ negant, ſi autem una relatio fundaret aliam, non jam illæ relationes accommodarent ſe ipſis ſuis Phyſicis & entitativè ſumptis fundamentis.

Responderi ſolet 1. iſtas Relationes eſſe infinitas ſolum potentia.

Contra eſt. Tum quia una Relatio non eſt potentia, ſed actu talis, ergo & infinitæ illæ Relationes, non ſunt potentia ſed actu infinitæ. Tū quia unâ Relatione poſita actu, neceſſario ponuntur aliæ actu, Ergo ſi ſunt infinitæ, nō erunt in potentia, ſed actu infinitæ. Tum quia ſi partes continui palmaris, quæ ſunt infinitæ potentiâ, ponerentur omnes actu, eſſent infinitæ actu, Ergo & cum Relationes antequam ſint, ſunt infinitæ in potentia, ſi omnes ponantur actu, infinitæ erunt actu.

Responderi ſolet 2. Alba eſſe ſimilia ſimilitudinibus à ſe realiter diſtinctis, ſimilitudines verò ipſæ, ſunt ſe ipſis ſimiles.

Contra eſt. Quia hoc ipſo jam non agnoſcis Relationes fundari per Relationes, cùm per te ſimilitudo, quæ eſt Relatio, non fundet ſimilitudinem ſimilitudinum, adoque nec fundabit una Relatio aliam. Deinde ut urget Smigl. Similia per oppoſitos, per diſtinctam ſimilitudinem, ſunt ſimilia, ergo ſimilitudines ſimilitudinum per diſtinctam ſimilitudinem ſunt ſimiles; certè enim primæ ſimilitudines, ſunt ſimilitudines alborum, poſteriores autem, non ſunt ſimilitudines alborum, ſed ſimilitudines ſimilitudinum, non enim fundantur v. g. in eſſentia albedinis, ſed in eſſentia ſimilitudinis.

Respondet 3. Maſtr. d. 8. q. 5. a. 2. Datur inquit ſtatus, ſeu conſiſtentia, in ea ſcilicet Relatione, cum qua cæteræ, quæ conciperentur cōſurgere, conveniunt, in Ratione fundandi, & in Ratione referendi, v. g. Duæ Paternitates, fundant Relationem ſimilitudinis inter ſe, ſi autem ſimilitudo hæc conferatur cum alia quæ reperitur inter alias duas Paternitates, ſe ipſis erunt ſimiles.

Contra. Tum quia quæ Relationes habent diſtincta Fundamēta & diſtinctos Terminos, illæ Relationes ſunt aliæ & multiplicatæ & diſtinctæ, ſed duarū paternitatum ſimilitudines, comparatæ ad alias ſimilitudines Paternitatū, habēt diſtinctū Fundamētum, & diſtinctos Terminos. Ergo duæ paternitatū ſimilitudines, comparatæ ad alias paternitatū ſimilitudines, ſunt Relationes aliæ, multiplicatæ, diſtinctæ. Minor probatur principiis Maſtrii, qui ad numericā Terminorum multiplicationem, ſentit contra Thomiſtas multiplicari Relationes. Major probatur. Quia ipſæ paternitates, dum fundant diverſam relationem ſimilitudinis, ſunt diverſum fundamentum, & Terminus, habentq; diverſam rationem fundandi, Ergo & ipſæ ſimilitudines paternitatum, erunt fundamentum diſtinctum, & Terminus diſtinctus, habebuntq; diverſam rationem fundandi, quod ipſum reſolvitur in principium negativum. Quæ ratio probat duarum identitatum, intra eandem ſpeciem eſſe diſtinctas numero relationes, diſtinctasque rationes fundandi, eadem probabit, ſimilitudines duarum paternitatum, eſſe diſtinctis ſimilitudinibus ſimiles.

Contra 2. Quia per Maſtr. Poteſt eſſe diſtincta & Realis relatio, etiamſi ratio fundandi ſit eadem, ut dictum ſupra. Ergo quantumvis duæ paternitates eandem numero rationē fundandi haberent, poſſent eſſe diſtinctæ, & reales relationes.

Contra 3. Poteſt eſſe Relatio ſimilitudinis paternitatum A, & non eſſe relatio ſimilitudinis paternitatum B. ſi illæ paternitates v. g. non exiſtant, Ergo alia realiter relatione referuntur inter ſe ſimilitudines A, & alia referuntur ſimilitudines B, Conſequentia probatur. Quia per Oppoſitos ex eo arguitur diſtinctio realis relationis à fundamento & Termino, quia poteſt eſſe fundamentum & Terminus ſine relatione.

Objicitur 1. Relatio Similitudinis comparata ad aliam relationem ſimilitudinis, fundat ſimilitudinem ſimilitudinum, ergo una relatio fundat aliam.

Respondetur. Diſt. Antecedens. Relatio ſimilitudinis comparata per intellectū ad aliam ſimilitudinem, fundat per rationem ſimilitudinem ſimilitudinum; Conc. Anteced. Relatio ſimilitudinis, ſecundùm id, quod dicit à parte rei, fundat realiter ſimilitudinem ſimilitudinum. Nego antecedens & Conſeq. realiter enim ſpectata ſimilitudo, ſunt ipſa alba, ipſa autem alba non fundant alia alba.

Instat. Similitudines ſimilitudinum ſunt ſibi nemine cogitante ſimiles. Ergo una ſimilitudo ſeu relatio fundat aliam.

Respondetur. Nego antecedens, ſimilitudines enim ſimilitudinum non ſunt nemine cogitante, præter ipſa ſimilia, conſequenter, nec ſunt nemine cogitante ſibi ſimiles. Similitudines enim alborum extra ipſa alba, nihil ſunt in re diſtincti, nec eſt ulla nemine cogitante ſimilitudo ſimilitudinum, diſtincta ab illis.

Objicitur 2. Relationes ipſæ ſuſcipiunt v

Digitized by Google

ras denominationes relativas, non minus quàm Entia abſoluta, nam tam verè ſunt ſibi duo alba ſimilia, quam verè ipſæ ſimilitudines, ſunt ſibi ſimiles. Ergo ſi Entia abſoluta fundant relationes reales, fundabunt & ipſæ relationes alias relationes.

Respondetur. Nego anteced. cum ſua probatione propter dicta ad primam probationem, & ejus Inſtantiam.

Objicitur 3. Entia abſoluta poſſunt fundare relationem, ergo & ipſæ relationes poterunt.

Respondetur. Nego Conſeq. Diſparitas eſt, quia Entia abſoluta ſunt quid ratum, poſitivum, nemine cogitante propriam exiſtentiam habens, quod non competit relationibus. Diſparitas alia eſt, quia ſi abſoluta fundent relationem, non ſequitur proceſſus in Infinitum, qui ſequeretur, ſi una relatio fundaret aliam. Diſparitas denique eſt, quia fundare abſoluta relationem ſimilitudinis, eſt illa habere qualitatem eandem, quia verò habere qualitatem eandem & eſſe ſibi ſimilia, non fundat habere qualitatem aliam eandem, ideo nec una relatio fundabit aliam.

Instat. Binarius hominum, & binarius leonum, ſunt numeri diverſi, rurſùs binarius binariorum non eſt binarius tantum hominum aut binarius tantum leonum, ſed eſt quid conflatum ex duobus binariis: Ergo eſt quid ab utroq; diſtinctum: Ergo ulterius binarius hominum & binarius leonum fundabit binarium binariorum. Ergo ulterius una relatio aliam.

Respondetur. Concedo antecedens quoad utramq; partem. Conſeq. autem Diſt. primum. Ergo binarius binariorum eſt quid realiter ab utroq; binario diſtinctum. Nego Conſeq. Eſt quid ratione diſtinctum. Conced. Conſeq. Certè enim binarius ille binariorum, non eſt quid reale ultra binarium hominum, & binarium leonum, ſed in re binarius binariorum eſt binarius leonum & binarius hominum.

Objicitur 4. Proportionalitatis analogia, eſt realis, cùm tamen illa ſit convenientia convenientiarum, ſeu fundata convenientia, ſupra convenientias. Ergo una convenientia poteſt fundare aliam. Ergo & una relatio aliam.

Respondetur. Proportionalitatis analogia eſt in hoc realis, quia non eſt merè ficta, ſed non eſt realis, hoc eſt nemine cogitante, actu, ultra ipſa proportionalia, imò in re nihil eſt, præter ipſa proportionalia. v. g. Proportionalitas in ratione Principii conveniens cordi, fonti, auroræ, nihil eſt, præter fontem, cor, auroram &c. quæ convenire advertendo Intellectus in ratione Principii, poteſt concipere convenientiam convenientiarum.

Objicitur 5. Formalis effectus paternitatis eſt referre filium ad patrem, & non eſt effectus illius formalis primarius eſſe ſimilem, alteri paternitati. Ergo ad illam paternitatem, alia relatione referri, debet. Ergo una relatio fundabit aliam.

Respondetur. Formalis effectus paternitatis, quæ eſt forma ex modo noſtro concipiendi, eſt referre filium, ad patrem. Conc. antecedens formalis effectus paternitatis, quæ ſit forma nemine cogitante ultra patrem & filium diſtincta. Nego antecedens. Conſequens autem ſubdiſtinguo. Ergo ad illam paternitatem, aliâ relatione realiter referri debet. Nego Conſ. alia relatione per rationem. Transeat. Ergo ulterius una relatio fundabit aliam realiter. Nego. Per rationem. Transeat.

QUÆSTIO IV.

De Termino Relationis.

Præmitto 1. *Quid ſit Terminus?* quem dixi ſupra eſſe illud aliud, ad quod terminatur relatio.

Præmitto 2. *Relationem tranſcendentalem non requirere Terminos actu Exiſtentes*, hinc relatio cauſæ, eſt ad effectus quantumvis illi actu non exiſtant, imò poteſt eſſe relatio tranſcendentalis potentiæ cognoſcitivæ ad non Ens, ad Chimæram, in quantùm illa eſt cognoſcibilis.

Præmitto 3. *Relationem prædicamentalem requirere Terminum actu exiſtentem.*

Ratio. Tum quia relatio prædicamentalis, ſi ſpectetur ſecundùm quod eſt nemine cogitante, duo requirit actu, quomodo enim erit pater, qui nunquam genuit? quomodo erit paries ſimilis, ſi nullum habeat alium parietem, cui ſit ſimilis. Tum quia, ſi eſt pater qui non habet filium, ſed tantùm habet poſſibilem: Ergo & poſſibilis filius, qui nondum eſt, habet patrem, hæc enim ſunt correlativa, conſequenter erit genitus antequam ſit. Tum quia ſi poteſt eſſe relatio prædicamentalis etiamſi non exiſtat terminus: Ergo nullæ ſunt de novo relationes prædicamentales.

Cæterum non exiſtente utroq; Termino, quantumvis ſine ulla jam reali Relatione (niſi forte ampliativa) poſſunt tamen aliqua relativas denominationes habere, & ita v. g. dicitur Joannes eſſe filius Petri, etiamſi Petrus ſit mortuus, & non exiſtat, non quòd nunc verè ſit Relatio, ſed quòd ratione habitæ Relationis, hæc denominatio perſeveret, adeoque ampliativè. Aliqua tamen, non exiſtente, utroq; termino, non habent denominationes relativas, & ita non dicitur pupillus habere Patrem, non dicuntur infantes occiſi pro Christo, eſſe Patres, quantumvis potuerint eſſe Patres, nec dicitur filius eſſe pater ſui patris, quantumvis poſſibile foret, ut eum quem aliquis habuit pro patre, haberet pro filio, ſi aliter Deus ordinaſſet. Quare autem aliqua ſortiantur denominationes relativas, non exiſtente utroque extremo, aliqua non ſortiantur, reddit pro ratione Arriaga, conſuetudinem, & uſum humanum, qui aliquibus pro

mero

Digitized by Google

mero hominum placito tribuit denominationes relativas, aliquibus negat. Rationem paulò aliam reddit Ovied. Conv.9. Metaph. par. 3. v.11. Rationes fundandi relationes, ſunt duplices, quædam ſunt per modum actûs, ſeu actionis, quæ ex ſe eſt tranſiens, qualis eſt Ratio fundandi ad Relationes, ſecundi fundamenti, ſeu ſecundi, ut vocant Ordinis, quædam ſunt Rationes fundandi, quæ ſunt per modum habitus, quæ quiete & mortuo ut ita dicam modo, ſubjectum denominant. Relationes ſecundi generis, non requirunt actu exiſtentem terminum, ut ſubjectum denominetur relatum, requiritur tamen ut ratio fundandi, vel exiſtat, vel exſtiterit. Unde, quamvis jam ceſſet, ratio fundandi, adhuc ſubjectum denominabitur relatum, eò quòd ratio fundandi, cenſeatur virtualiter durare in genere Moris: ad eum plane modum, ſicut dicuntur permanere actus voluntatis, in effectibus, qui ab actu voluntatis, originem trahunt, & ſicut cenſetur durare intentio finis, durante executione mediorum: ſic etiam hîc, ceſſante jam alteratione generativa, Joannes dicitur filius Petri, eò quòd cenſeatur moraliter durare, quia durat Entitas Joannis, quæ eſt per veram generationem producta. Rationes autem fundandi, quæ ſunt per modum habitûs, & ſpectant ad relationes primi fundamenti, ſeu prioris Ordinis, nec durant nec adferunt denominationes relativas, ratione fundandi ſublata, & ita non dicitur, ſubjectum ſimile in albedine alteri ſubjecto, ſi alter paries denigretur, nec dicitur æquale lignum alteri, ſublatis aliquibus, in altero partibus. Neque juvat ut dicatur nunc paries ſimilis, quia fuit ante ſimilis, nam ex una parte tam verè id quod fuit, ſed nunc non eſt, tam verè inquam non eſt, quàm verè non eſt id, quod nunquam fuit: ex altera parte non eſt uſus hominum tribuendi talibus denominationes Relativas.

Dices. Relatio tranſcendentalis, poteſt eſſe & quidem realis ad terminum non exiſtentem: Ergo & relatio prædicamentalis.

Respondetur. Nego Conſeq. Diſparitas eſt in noſtris principiis, quia abſurdum eſſet, ſi Relatio tranſcendentalis non poſſet eſſe ad terminum non exiſtentem, ſequeretur enim quod poſito ſubjecto Relationis tranſcendentalis, non eſſet hoc ipſo Relatio tranſcendentalis, quod dici non poteſt, aliàs adveniret relatio hęc ſubjecto, non eſſetque illi eſſentialis, ſiquidem poteſt eſſe ſubjectum ſine illa; nullum autem eſt abſurdum ut Relatio, quæ de ſe eſt adveniens, ſi terminus illius abſit, hoc ipſo non ſit Relatio. His præmiſſis, *ſit*

DIFFICULTAS I.

An Relatio terminetur ad relativum eſſe, an verò ad abſolutum?

Senſus quæſiti eſt: An Relatio v. g. paternitatis referatur ad Entitatem filii, an verò ad ipſam relationem filiationis? Jam verò cùm dixerim in re relationem non eſſe quidquam ſupra Fundamentum & Terminum, ſeu duo abſoluta aut extrema, conſequenter dico, nihil eſſe in Termino relativum, quod non ſit abſolutum, adeoq; quod ad rationem abſolutam relatio terminetur: Procedet ergo quæſtio, de ſolis conceptibus; an ſcilicet relationem, quam concipimus per modum Formalitatis, referentis unum ad aliud, an inquam hanc Formalitatem concipere debeamus, reſpicientem aliud ut relativum, an verò ut abſolutum.

Dicendum I. *Relationem non mutuam terminari ad Abſolutum.*

Probatur I. Ex Ariſt. 6. Met. tex. 15. ex quo textu ſic arguitur. Menſurabile terminat relationem, non ſub relativa ratione. Ergo relatio non mutua, ad abſolutum terminatur. Antecedens probatur. Si menſurabile terminaret relationem per aliquid relativum referretur ad menſuram, ſed non refertur. Ergo. Minorem textus Ariſt. probat.

Probatur 2. Si relatio non mutua terminaretur ad relativum, daretur in Termino non relato mutuò, daretur inquam ratio relativi, ſed non datur in Termino non relato mutuò, ratio relativi. Ergo relatio non mutua non terminatur ad relativum. Minor probatur. Si in Termino non relato mutuò, daretur ratio relativi, hoc ipſo non relatum mutuò, eſſet relatum mutuò, impoſſibile enim eſt dari in aliquo rationem relativi, & tamen illud non eſſe relatum. Major principalis probatur. Daretur in non relato mutuò ratio terminativa relationis. Sed ratio terminativa relationis, eſt ratio relativa. Ergo daretur in non relato mutuò, ratio relativi. Habendum hîc præ oculis exemplum relationum non mutuarum, quomodo refertur menſura ad menſurabile, ſcientia ad ſcibile, non è contra, & in ſententia Thomiſtarum refertur creatura ad Deum, non Deus ad creaturam.

Respondet I. Cajet. Relativa non mutuò invicem referri, quamvis relatio utrique non inſit. Unde non ideò appellantur non mutuò relativa, quaſi utrumque non referatur extremum, ſed ideo appellantur non mutuò relativa, quia non utriq; ineſt relatio, hinc etiam relativum non mutuò, terminat relationem aliûs extremi, in quantùm viciſſim ad illud refertur.

Contra eſt I. Ergo relativa non mutuò, ſunt & relativa, & non ſunt relativa, non ſunt relativa ut ſupponitur, & ſunt relativa, quia referuntur ad ſe invicem: neq; dici poteſt unum extremum relatione in alio recepta referri, quia certè, non poteſt eſſe quis albus albedine in alio exiſtente, & ſibi non unita, nec poteſt aliquid eſſe æquale æqualitate aliûs ſubjecti: Ergo nec relatum relatione aliena.

CONTRA eſt 2. ex Hurt. Deus per Cajet. eſt id, ad quod formaliter refertur creatura. Ergo in Deo debet eſſe Ratio formalis terminandi. Conſequens probatur. Quia ſi in Deo, non eſſet Ratio formalis terminandi, hoc ipſo non denominaret Deum formaliter terminantem, ratio enim formalis terminandi, denominat formaliter Terminum. Supponitur enim hæc Relatio creaturæ ad Deum, eſſe ad Deum, quod ſi eſt in Deo ratio formalis terminandi: Ergo & in Deo eſt relatio, cum per Cajet. Relatio terminet Relationem.

CONTRA 3. Relatio Dei terminans Relationem, A, quam creatura dicit ad Deum, vel eſt eadem, cum relatione, A, creaturæ, vel non eſt eadem, ſi eſt eadem, ergo Relatio A creaturæ refertur ad ſe ipſam, quod repugnat, unde ne hoc abſurdum ſequatur, neceſſarium eſt, ut agnoſcat Cajet. illam Relationem, ad aliquid abſolutum terminari. Si autem Relatio A creaturæ non terminatur ad ſe ipſam, & tamen terminatur ad Relationem. Ergo Deus dicet Relationem qua terminet relationem A creaturæ, quod eſt inconſequenter dicere, cum Cajet. nullam in Deo agnoſcat relationem ad creaturam, cum inquam, non agnoſcat Relationem diſtinctam à Relatione creaturæ. Quando verò Ariſt. 5. Met. tex. 16. ſentit extremum ſcibile dici ad aliquid, non quia ipſum dicatur ad aliquid, ſed quia aliud, dicitùr ad ipſum, non ſentit per hoc, quod poſſit aliquid referri ad aliud relatione non ſua, ſeu relatione alius extremi, ſed tantùm ſentit, ex eo, quia ad ſcibile refertur ſcientia, ex eo inquam ſcibile referri, hoc eſt revocari, reduci, & pertinere ad Prædicamentum ad aliquid, tanquam Terminum.

RESPONDENT 2. alii. Deum terminare Relationem creaturæ, extremum item non relatum terminare Relationem extremi relati, non ſub ratione abſoluti, ſed ſub ratione relativi, ponuntque in Deo & non in Relatis mutuò, Relationem Rationis, quæ ſubeat vices termini.

CONTRA eſt, ex Suar. etiamſi nullam intellectus iſtam relationem fingat, aut conſideret, tamen Relatio creaturæ verè terminabitur ad Deum: Ergo non per iſtam relationem Rationis, Deus terminat Relationem creaturæ. Antecedens probatur. Non enim mea fictio facit, quòd à Deo pendeat creatura, illud autem quod urgent: Deum cognoſcere factibilem eſſe Relationem Rationis, hacque ipſa formalitate, terminare Relationem creaturæ, omninò impertinens eſt, nam creatura non reſpicit Deum, ut ſpeculantem poſſibilitatem, fingendæ & concipiendæ Relationis, ſed reſpicit creatura Deum, ut productivum creaturæ: Ergo non ad hanc Relationem Rationis, tanquam ad Terminum tendit.

RESPONDET 3. Fonſec. l. 5. c. 15. q. 5. ſ. 4. per relationem rationis Deum terminare Relationem creaturæ, quæ etiamſi actu non exiſtat, poteſt tamen convenire: actu Creatori: ſicut etiamſi Homo non exiſtat, eſt tamen actu animal Rationale.

CONTRA 1. Impoſſibile eſt actu aliquid convenire alteri, & non eſſe tamen actu, quia priùs eſt eſſe actu, poſteriùs eſſe actu conveniens.

CONTRA 2. ex Suar. Falſum eſt Homini actu non exiſtenti, convenire actu eſſe animal.

CONTRA 3. ex Hurt. Relatio creaturæ tendit realiter in Deum: Ergo Deus eſt terminus realis ut quod Relationis: Ergo habet formalitatem aliquam realem, à qua tanquam à Ratione ut quo denominetur terminans, ſed Relatio rationis etiam cum eſt actu, non eſt in Deo, ergo neq; denominat Deum.

DICENDUM 2. *Relationes etiam Mutuas terminari ad abſolutum.*

PROBATUR 1. Ex Suar. adducente tale axioma: Id quod in unoquoq; principio eſt Ratio fundandi propriam relationem eſt Ratio eandem in alio extremo terminandi, ſed principium propriæ Relationis, fundat illam ſecundùm eſſe Abſolutum. Ergo & terminat illam ſecundùm eſſe Abſolutum. Probatur Major, Ratio fundandi eſt illa, per quam redditur ratio, cur hoc fundamentum referatur ad illum terminum, ſed eadem ratio redditur, propter quam unum extremum refertur ad alterum, & propter quam alterum terminat eandem Relationem. Ergo ratio propter quam unum extremum fundat Relationem, eſt eadem cum illa, propter quam extremum aliud, eandem terminat. Minor probatur, Inquirenti cur hic paries ad alium referatur relatione ſimilitudinis, non reſpondemus, quia in ſe relationem habet, ſed quia eſt albus. Rurſùs ſi quæramus, cur hic alter terminat Relationem illius; non reſpondemus, quia relationem habet, ſed quia eſt albus, ergo eadem eſt ratio fundandi & ratio terminandi, ſed Ratio fundandi relationem eſt abſoluta: Ergo & Ratio terminandi.

PROBATUR 2. Paternitas terminatur ad ſubſtantiam filii, non ad filiationem: Ergo Relatio mutua, poteſt terminari ad abſolutum. Antecedens probatur. Paternitas eſt relatio cauſæ ad Effectum, in actione enim fundatur, ſed effectus cauſæ generantis eſt ſubſtantia filii genita, generatio enim tendit in ſubſtantiam hominis geniti. Ergo ſubſtantia filii geniti, eſt terminus paternitatis.

PROBATUR 3. Communiter Relatio mutua dependet à termino in ſuo eſſe. Ergo præſupponit terminum: ſed non præſupponit correlativum, correlativa enim ſunt ſimul natura. Ergo præſupponit abſolutum. Ergo & illud abſolutum terminat relationem.

CONFIRMATUR. Ad aliud refertur relatio parietis albi A cui eſt ſimilis paries A, ſed non eſt ſimi-

Digitized by Google

ſimilis relationi parietis albi B, ſed ipſi parieti albo. Ergo ad illud, & non ad ejus relationem, terminatur ſimilitudo. Deinde in relatione non mutua habet terminus ſufficientem vim, ut ſecundum eſſe abſolutum, terminet relationem. Ergo & in relatione mutua terminus habebit ſufficientem vim, ut ſecundum eſſe abſolutum terminet relationem.

Respondent Complut. ex Nazario. Eſſe abſolutum præexigi ad hoc, ut terminet Relationem tanquam fundamentum, ſed non exigi eſſe abſolutum tanquam formalem rationem terminandi.

Contra eſt. Tum quia hoc ipſum negatur quòd eſſe abſolutum, tantum ut fundamentum, non verò tanquam ratio formalis terminandi præexigatur. Tum quia ille terminus formaliter terminat Relationem, quo poſito & impoſſibili alio, poſſet adhuc eſſe relatio Paternitatis, ſed impoſſibili Filii relatione, poſita verò tantum ſubſtantia genita adhuc eſſet relatio. Ergo. Minor probatur. Impoſſibili filiatione, quam volunt Complut. eſſe ſuperadditam realiter, modo ponatur ſubſtantia genita, erit verè impoſſibili filiatione ſuper addita, Relatio Paternitatis. Tum quia in non relativis mutuò, eſſe abſolutum terminare poteſt Relationem. Ergo idem abſolutum poterit & in relativis mutuò terminare.

DIFFICULTAS II.

Rationes Oppoſitorum.

Objicitur 1. Auctoritas Theologica. Divinæ Relationes, non terminantur ad aliquid abſolutum quod eſt Natura, ſed ad relativum v.g. ad filium: Ergo & creaturæ Relationes non terminabuntur, ad aliquid abſolutum ſunt enim imitationes increatarum.

Respondetur. Diſpar. poſſe aſſignari, quia ſi Relatio paternitatis v.g. non terminaretur ad aliquid relativum, non haberet ad quod terminaretur; non enim poſſet terminari ad naturam, quia terminus hujus relationis deberet eſſe diſtinctus realiter, cùm tamen natura non ſit diſtincta realiter in divinis v.g. à filio qui refertur ad Patrem; Similis autem ratio non urget in Creatis ſi relatio terminetur ad aliquid abſolutum. Ad mentem Bonavent. & conſequenter ad dicta in prima parte. Negatur Antecedens. Ratio eſt, quia ſentit Bonaventura non Relationibus ſed Originibus perſonas conſtitui, relationes autem eis advenire, & in eis fundari. Conſequenter dicit paternitatis relationem terminari ad paſſivam Originem filii, Relationem autem filiationis, terminari ad originem activam filii, conſequenter non terminari relationem formaliter. Imò poſito quod Relationibus perſonæ conſtituantur, poſſet dici terminari relationes paternitatis non ad filiationem formaliter. Videatur Suar. d. Met. 46. ſ. 6. n. 37.

Objicitur 2. Auctoritas Ariſt. qui tractans de Relatione dicit, quod circumſcriptis omnibus quæ ad ſervum pertinent, ut eſſe bipedem, eſſe ſcientiæ capacem, & relicto hoc ſolo quòd ſit ſervus, terminabitur adhuc ad illum Relatio Domini, Ergo ſentit relationem terminari ad Relativum.

Respondetur. Quod non dixerit Ariſt. omnia omninò abſoluta circumſcribi poſſe, & tamen adhuc menſuram relationem Domini ad ſervum, ſed ſentit circumſcribi poſſe omnia abſoluta, non ſpectantia, nec fundantia rationem ſervi: aliàs ſi ſentiret circumſcriptis omnibus abſolutis, poſſe eſſe relationem Domini ad ſervum, non dixiſſet relinqui debere ſervum, ſed relinqui debere ſervitutem, ſervitus enim eſt relatio; ſervus autem eſt concretum involvens abſolutum quid, hoc eſt Entitatem ſervi quantumvis reſtrictam formalitate ſervitutis.

Objicitur 3. Relativa ſunt ſimul naturâ, ſed ſi relatio v.g. paternitatis non referretur ad relationem filii, non eſſent ſimul naturâ paternitas & filiatio. Ergo. Minor probatur. Prior eſſet paternitas terminata ad ſubſtantiam genitam, quàm filiatio terminata ad ſubſtantiam generantis: Ergo non eſſent ſimul.

Respondetur. Neg. Min. & probationis anteced. imò ex hoc principio oppoſitum in probationibus oſtendimus, hæc enim quæ ſunt ſimul natura, unum non debet præſupponi alteri; ſed terminus præſupponitur relationi. Ergo non eſt ſimul naturâ cum relatione, quòd autem terminus præſupponatur relationi, hoc inde eſt. Tum quia cenſetur primùm ex fundamento & termino pullulare relatio: Ergo apparet terminum præſupponi à Relatione. Tum quia habent ſe terminus & relatio, ſicut principium & principiatum, certè enim non intelligitur poni terminus, propter poſitam Relationem, ſed potiùs intelligitur poni relatio, ex poſito termino. Ergo relatio eſt tanquam principiatum, terminus autem tanquam principium illius. Ergo ulteriùs relationi præſupponitur terminus. Benè hic addit Suar. n. 23. Simultatem hanc naturæ, quæ eſt inter duo correlativa, non fundari in formali habitudine eorum inter ſe, ſed in neceſſaria connexione, quam habent in Fundamento & Termino; quia ſcilicet neutra conſurgere poteſt, quin ſimul conſurgat alia, hinc Pater & Filius, ſunt ſimul natura, neque enim filiatio præſupponitur paternitati, tanquam terminus. Pater autem, vel potius paternitas & hæc ſubſtantia genitâ, non ſunt ſimul natura, præſupponitur enim Relationi Paternitatis tanquam terminus ſubſtantia genita.

Instat. Subſtantia genita eſt prior paternitate, eſt enim terminus prior ut diximus relatione, ſed Filiatio eſt ſubſtantia genita. Ergo Filiatio eſt prior Paternitate.

Respondetur. Filiatio formaliter accepta eſt ſubſtantia genita. Nego Minorem (formaliter enim accepta dicit ipſam formalitatem relationis.) Filiatio materialiter accepta & realiter, eſt ſubſtantia genita. Concedo Minor. Diſtinctoque Conſeq. Nego Conſeq. Et dico Filiationem realiter acceptam ſeu pro ſubſtantia genita eſſe priorem Paternitate, non tempore ſed Naturâ, ſicut ipſa Relatio, eſt poſterior termino, non tempore ſed Naturâ. Quod autem dicitur. Petrus prius eſt Natura homo, & prius natura eſt genitus, quàm ſit filiatio. Ergo & Joannes priùs naturâ erit Genitor, quam ſit Paternitas, hoc concedo totum. Sicut enim præſupponitur Filiationi ſubſtantia genita, ex qua pullulat Filiatio, ita præſupponetur Paternitati ſubſtantia generans, tanquam id, ex quo pullulat Paternitas.

Objicitur 4. Commune axioma. Relativa ſunt ſimul cognitione, & definitione, ſed ſi Paternitas v. g. non terminaretur ad Filiationem, hoc eſt, ſi non terminaretur Relatio ad Relativum, poſſet cognoſci Paternitas ſine Filiatione. Ergo Relativa non eſſent ſimul cognitione. Minor prob. Poſſet cognoſci Paternitas, quæ eſt relatio, cum ſuo Termino, hoc eſt eſſe abſoluto, quod terminat Relationem Paternitatis, non attingendo Filiationem, ſufficit enim ad cognitionem Paternitatis cognoſcere fundamentum in circumſtantia termini, qui per nos eſt quid abſolutum: Ergo poſſet cognoſci Paternitas non cognitâ Filiatione.

Respondetur. Diſt. Min. ſi Paternitas non terminetur ad Filiationem poſſet cognoſci ſine Filiatione tanquam terminante formaliter Relationem Paternitatis. Concedo Minorem. Poſſet cognoſci Paternitas ſine Filiatione, tanquam nec concomitante terminum Formalem nec identificata termino Formali, adeoque materialiter, & identicè non terminante. Nego Min. & Diſt. Conſeq. nego Conſeq. & dico. Quamvis relationem Paternitatis per nos non terminet Filiatio, propter rationes adlatas, ſed terminat ſubſtantia, tamen concomitanter terminat & filiatio, quia filiatio, eſt identificata ſubſtantiæ genitæ.

Respondent Alii. Quod relativa ſint ſimul naturâ, ſi unum formaliter & aliud materialiter relativum ſpectetur, non verò ſi alterum, tanquam formaliter relationẽ terminans, ſpectetur.

Instat 1. Si una Relatio non dicit aliam tanquam Terminum, ſequitur non poſſe dari cauſam, cur poſitâ unâ v.g. relatione Paternitatis, neceſſe habeat reſultare alia, v.g. Filiationis, ſatis enim eſt, quòd fundamento reſpondeat terminus.

Respondetur. Hoc inde eſſe, quia quando reſpondet Paternitati terminus, reſpondet per nos ſubſtantia genita, hocque ipſo pullulare debet filiatio, impoſſibile enim eſt eſſe ſubſtantiam genitam, & non eſſe filiationem.

Instat 2. Si terminus eſt prior ipſa relatione, ſequitur, quòd v. g. effectus prior quâ terminat relationem cauſæ, ipſâ relatione, ſed non eſt prior. Ergo. Minor probatur, quia effectus non eſt prior cauſâ.

Respondetur. Effectus non eſt prior cauſâ in ratione effectus. Conc. Non eſt prior in ratione Terminantis relationem. Nego Propoſitionem.

Addo, ut ſalventur hæc duo dictamina: Cauſa eſt prior ſuo effectu; & iſtud aliud: Correlativa ſunt ſimul natura. Ita ſcilicet hoc accipiendum. Quando dicuntur eſſe ſimul naturâ, utrumque debet accipi ut relativum formaliter, ita ut neutrum reſpectu aliûs habeat rationem, Termini, ſi enim haberet rationem Termini, hoc ipſo non eſſet ſimul naturâ, ut dictum. Cauſa autem in eo ſenſu, eſt prior ſuo effectu, in quantùm effectus accipit eſſe à cauſa. Dicere ulterius potes, cauſam comparatam cum effectu, in quantùm ille accipit eſſe à cauſa, eſſe priorem effectu, in quantùm autem terminat reſpectum cauſæ, eſſe priorem cauſa, omnis enim Terminus, eſt prior relatione naturâ.

Quod attinet: an Relativa ſint ſimul definitione. Reſpondendum erit, quòd ſcil. concomitantes ſint ſimul definitione, non verò ſit utrumq; ut formaliter relativum accipiatur. Certè enim paternitas cùm ſit relativum, ſine termino definiri non poteſt, ſi ſine termino definiri non poteſt, ſine ſubſtantia genita definiri non poteſt, ad quam ſubſtantiam genitam, quia concomitanter habet ſe filiatio, ideo ſine filiatione, concomitanter definiri non poteſt. Quod verò formaliter accepta Paternitas, ſi definiatur non exigat definiri per Filiationem, innuit Ariſt. 6. Top. c. 3. ubi docet tradi debere definitionem per priora, cum filiatio non ſit prius paternitate, paternitas per filiationem definiri non debet. Rurſùs ſiquidem paternitas & filiatio ſunt oppoſita, cum idem Ariſt. doceat oppoſitum per oppoſitum definiri non poſſe, ideo nec per filiationem formaliter, Paternitas formaliter definietur.

Instat 3. Paternitas terminatur ad filium, ut filius eſt, ergo terminatur ad aliquid relativũ.

Respondetur. Paternitas terminatur ad filium ut filius eſt, ita, ut ly ut, reduplicet relationem filii, negatur anteced. ita ut reduplicet ſubſtantiam genitam. Conc. Antecedens & Nego Conſequentiam.

Obji-

Objicitur 5. Commune axioma. Inter relativa debet eſſe oppoſitio: inde Ruvius ſic argumentatur. Oppoſitio Relativa, reperitur inter relativa, ut relativa ſunt formaliter. Ergo & mutua relatio includet eſſentialiter mutuã oppoſitionem relativam. Sed mutua oppoſitio relativa, eſſentialiter includit utramque rationem referendi, & terminandi: Ergo utrumq; officium exercent relativa per relationes, & non per fundamenta abſoluta.

Respondetur. Tranſeat primum Enthymema. Dico Tranſeat, quia oppoſitio relativa, debet eſſe communis omnibus relativis, non ergo debet eſſe inter relationem, & relationem, aliàs in relationibus non mutuis, non eſſet oppoſitio relativa, quia non ſunt illic duæ Relationes; Subſumptum Diſt. ſed mutua oppoſitio relativa, eſſentialiter includit utramque rationem referendi & terminandi, ſub eadem formalitate. Nego, ſub diverſa formalitate Conc. Subſum. & Nego Conſeq. Unum enim relativum reſpicit aliud, per rationem formaliter reſpectivam, ſed terminat ut dixi non per rationem reſpectivam formaliter, ſed per abſolutum.

Instabis 1. ex eodem. Mutuo relativa ſunt, quorum quodlibet reſpicit aliud, & ab eo reſpicitur: Ergo ſi Formaliter reſpicitur, formaliter terminat Relationem.

Respondetur. Eadem Diſt. quòd ſcilicet mutuo relativa, debeant reſpicere, & reſpici, ſed ſub diverſa formalitate.

Instat 2. Nulla eſt ratio cur ſub eadem Formalitate, non ſe reſpiciant & terminent mutuo relativa.

Respondetur. Eſſe rationem, quia Mutuo relativa, debent eſſe ſimul Naturâ, non eſſent autem ſimul Naturâ, ſi unum reſpiceret aliud, tanquam Terminum.

Instat 3. Quod per ſe primò opponitur relativo, illud per ſe primò reſpicitur à Relativo, ſed correlativum formaliter opponitur Relativo: Ergo illud primò reſpicitur.

Respondetur. Illud primò & per ſe reſpicitur à relativo, quod per ſe primò illi opponitur, ut quo. Nego majorem. Quod illi primo & per ſe opponitur. Ut quod, Conc. Major. Diſtincta Minori. Nego Conſeq.

Respondetur 2. ex fundamento ſententiæ; illud hîc primo reſpicitur, quod per ſe opponitur, & ſtat cum hoc, ut correlativa ſint ſimul natura. Concedo Majorem, ſi non ſtat cum hoc ut correlativa ſint ſimul natura. Nego Majorem Diſt. Minori. Nego Conſequentiam. Si autem ipſum formaliter correlativum reſpiceretur, non eſſent correlativa ſimul natura, ut probatum eſt.

Addit Pont. quòd ſcilicet ad mutuam oppoſitionem, non hoc ſit requiſitum ut reſpiciat unum, aliud reſpiciatur, ſed ut unum ſit realiter diſtinctum ab alio, & terminetur ad aliquid, ad quod, non terminatur aliud. Quod autem dicitur, ſi præſcindantur Paternitas & Filiatio à Fundamento, opponentur ſecum & ſe invicem terminabunt, id non convincit, quia poſito illo caſu impoſſibili, erunt relationes illæ oppoſitæ, mutuæ, coexigentes ſe adinvicem, ſed non erunt terminatæ, ſed terminabiles. Unde Paternitas eſt ad Filiationem, velut ad oppoſitum, non tanquam ad terminum.

DIFFICULTAS III.

An ad multiplicationem Terminorum multiplicentur Relationes?

Affirmant multiplicari Scotiſtæ. Negant Thomiſtæ. Quæſtio hæc in noſtris principiis locum non habet, quia apud Nos Relatio Paternitatis, nihil aliud, eſt niſi Entitas Patris in circumſtantia Filii. Cùm ergo Entitas Patris ad ſecundi Filii poſitionem non multiplicetur, ideo nec relatio Paternitatis, ſecundùm id quod dicit pro ſubjecto multiplicabitur, licèt multiplicetur ratione extrinſecorum, intrinſecè ad relationem requiſitorum, hoc eſt ratione aliûs, & aliûs Filii. Breviter ergo ad titulum Reſponderi poteſt. Multiplicatis terminis multiplicari relationes ſecundùm extrinſeca intrinſecè ad relationem requiſita, non verò ſecundùm rationem, quam pro ſubjecto important Relationes. Procedet ergo quæſtio; an multiplicatis Terminis, neceſſe ſit ex modo noſtro concipiendi fundato in re concipere plures advenientes formalitates, quarum una v. g. referat Patrem ad Stanislaum Filium, alia ad Joannem &c. Ad quam Quæſtionem.

Dicendum. *Multiplicatis Terminis, multiplicari Relationes.*

Probatur Auctoritate Ariſt. qui dicit: Relativa eſſe ſimul Natura, quo ex axiomate tale fit argumentum. Si ad multiplicationem Terminorum, non multiplicarentur Relationum Formalitates, relativa non eſſent ſimul naturâ, ſed ſunt. Ergo., Sequela probatur, Poſſet eſſe Paternitas, & non eſſe Filiatio. Ergo. Antecedens probatur. Adam habuit Relationem Paternitatis ad Caim, cùm necdum eſſet Filiatio Abelis, & tamen habuit Paternitatem Abelis, cum tu dicas per eandem Paternitatem referri Adamum ad Cain, & Abelem: Ergo poteſt eſſe Paternitas & non eſſe Filiatio.

Idem ſic proponi poſſet. Ante Natum Abelem, & ſolo exiſtente Caimo, vel habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam, vel non habebat, ſi habebat, Ergo antequam natus fuiſſet, Adamus, Pater Abelis jam erat, & Fi-

Digitized by Google

lius Abel non erat: quodſi conceſſeris, inferam. Ergo Abel antequam natus eſſet, & erat Filius & non erat, non erat ut ſupponitur, & erat, quia qui habet Patrem, eſt Filius. Abel antequam natus eſſet habuit Patrem: Ergo antequam natus eſt, erat Filius. Si autem non habebat relationem Paternitatis ad Abelem Adam quantumvis habuerit relationem Paternitatis ad Cainum: Ergo non una Paternitate refertur Adam, ad Cainum & Abelem.

Probatur 2. Multiplicatis Rationibus fundandi, & Terminis, multiplicantur relationes: Ergo una relatio non poterit reſpicere plures Terminos, ſi adſint novæ rationes fundandi. Antecedens probatur. Multiplicatis cauſalitatibus multiplicantur effectus, ſed rationes fundandi ſunt cauſalitates, & relationes, ſunt illarum effectus. Ergo multiplicatis Rationibus fundandi multiplicantur Relationes. Idem ſic proponi poſſet: Accedente nova ratione fundandi, debet fundari novum quid, ſed non fundatur præexiſtens Paternitas. Ergo fundatur nova.

Probatur 3. Inexplicabile eſt, quomodo una numero Relatio tam multos terminos reſpicere poſſit. Et à pari probatur. Pro diverſitate ſpecifica terminorum multiplicantur relationes ſpecie. Ergo & pro diverſitate numerica terminorum, multiplicabuntur Relationes numericè.

Respondent 1. Thomiſtę. Ad productionē Abelis non reſultare novam Relationem, ſed tantùm veterem extendi ad Abelem, quæ fuit ad Cain tantùm: ad eum modum, quo idem habitus, circa idem objectum, ad aliam numero demonſtrationem ſolum ſe extendit, & non multiplicatur ad illam. Item eadem quantitatis abſque ulla additione aliûs quantitatis in rarefactione, plus ſpatii occupat, per ſolam extenſionem præexiſtentis quantitatis, & ſicut baculus fixus in fluvio dicitur de novo coëxiſtere ſuccedentibus aquis, ex ſola novitate partium, & nulla ſui multiplicatione, ita & una Paternitas, extendet ſe ad alium Filium, ſine ulla ſui multiplicatione.

Contra 1. ex Maſt. Tum quia iſta extenſio prioris Relationis, vel eſt extenſio per rationem, vel in re, non poteſt eſſe extenſio per rationem, quia à parte rei reſpicit novum filium, ſi autem hæc extenſio eſt in re: Ergo per novum aliquem reſpectum: quia extenſio ad novum terminum, non poteſt eſſe quid abſolutum. Ergo debet eſſe reſpectus formaliter. Quæ ratio maximè urget in principiis Thomiſtarum aſſerentium Relationem eſſe realiter ſuperadditum quid. Tum quia paternitas fundatur ſuper generationem, vel illam neceſſario ſequitur. Ergo ſi generatio, non eſt prioris generationis extenſio, neque paternitas erit extenſio prioris paternitatis.

Contra 2. Quia exempla à Thomiſtis adlata non evincunt, ſi enim idem habitus non inclinaret ad ſimilem demonſtrationem iis demonſtrationibus, à quibus eſt productus, hoc ipſo non eſſet habitus, cum de ratione habitûs, ſit talis inclinatio; ſi autem eadem paternitas, non referret ad alium filium, nihil erit contra rationem & definitionem paternitatis. Quod attinet ad rarefactionem, illa vel eſt qualitas realiter ſuperaddita, vel fit ut alii volunt, per intromiſſionem corpuſculorum. Nego item quod baculus per extenſionem ejuſdem coexiſtentiæ, aliam, & aliam præſentiam habeat.

Contra 3. Tum quia, quando cognoſcimus objecta, ſolo numero diſtincta, non eſt extenſio unius cogitationis, ut v. g. cognitio quâ cognoſco Petrum, ſi poſtea cognoſcam Paulum, non eſt extenſio cognitionis Petri: Ergo neque eſt ſola extenſio paternitatis præexiſtentis, ad novum filium. Tum quia hæc extenſio, vel fit, per extenſionem novæ formalitatis, per quam præexiſtens paternitas, quæ refert ad Cainum, denominatur etiam paternitas ad Abelem, vel certè fit per acquiſitionem novæ Entitatis, quomodo augetur habitus in ſententia, non tenentium illum eſſe ſimplicem qualitatem. Neutro modo fit hæc extenſio, ut probo. Certè enim non fit per acquiſitionem novę formalitatis, quia ſi fieret hæc extenſio paternitatis, per ſolam acquiſitionem novæ formalitatis: Ergo poterit (contra quam velint Thomiſtæ) fundamentum per acquiſitionem novæ formalitatis, & ſine ſuperaddita realiter relatione, referri ad aliud. Si autem fit per acquiſitionē novæ Entitatis: Ergo jam non eſt in re extenſio prioris paternitatis, ſed novum quid, quod ante non fuit, & hoc novum Nos appellamus relationem v. g. ad Abelem; Tu quomodo velis, appelles, idem enim jam ſentis.

Respondent 2. Complut. Relationis paternitatis v. g. duplex eſt terminus. Formalis unus, qui eſt reſpicere rationem filii, & alius Materialis, qui eſt reſpicere, hunc & hunc, & hunc filium: variatis ergo terminis Materialibus, multiplicatis item, vel diminutis, quia manet vel in uno filio, ratio formalis termini, ad quam tendit paternitas, ideo & invariata formaliter paternitas manet.

Contra eſt. Tum quia ſequeretur etiam ad cognoſcenda objecta ſolo numero diſtincta, eandem numero eſſe formaliter cognitionem, licèt alia ſit materialiter, ut dixi ſuperius. Tum quia hoc quod eſt reſpicere, novum Materialiter terminum, vel eſt nova formalitas vel nova realitas. Neutrum dici poteſt. Tum quia hoc, quod eſt unam eſſe filiationem formaliter, idem eſt, ac eſſe unam ſpecie filiationem & convenientiam in ratione communi filiationis, ſed hoc non obſtante, debet eſſe formalis multiplicatio rela-

Digitized by Google

relationis, quod probo. Etiamſi omnes homines conveniant in una formali ratione Hominis, hoc tamen non obſtante, in Individuis multiplicatur ratio formalis, & unusquisque diſtinctam numericè, habet formalitatem Hominis. Ergo etiamſi conveniant & illi termini in ratione v.g. filii, hoc non obſtante, unusquisque habebit formalitatem filii, & unusquisque formaliter, non materialiter terminabit Relationem paternitatis: Ergo unusquisque formalis, non materialis erit terminus Relationis, contra quam voluerunt Complutenſes.

Objicitur 1. Ariſtotelis auctoritas 5. Metaph. tex. 2. ea eſſe idem numero docentis, quorum una materia eſt, ſed unum ſubjectum Relationis v.g. Adam, eſt materia Relationis: Ergo in uno Adamo una eſt Relatio.

Respondetur. Multum probari. Probatur enim etiam ad ſpecie diſtinctos terminos eandem eſſe relationem: quia idem ſubjectum relationis, eſt etiam ad diſtinctos ſpecie terminos. In forma explicandus erit Ariſt. ex Fonſeca, quòd ſcilicet, velit illas ſubſtantias Phyſicas eſſe idem numero quæ habent eandem materiam. Quanquam totum hoc argumentum non eſt contra Nos, qui dicere poſſumus, eandem eſſe relationem ad primum & ſecundum Filium, eandem inquam, ſi relatio ſpectetur ſecundùm id, quod dicit pro ſubjecto, licet alia & alia ſit, ſpectata ſecundum id, quod dicit pro obliquo, & connotato.

Objicitur 2. Accidentia ſolo numero diſtincta, non poſſunt eſſe in eodem ſubjecto, v.g. plures numero albedines, in eadem parte ſubjecti: Ergo nec Relationes ſolo numero diſtinctæ.

Respondetur. Accidentia quæ idem præſtare nata ſunt, ſi ſint ſolo numero diſtincta, non poſſunt eſſe in eodem ſubjecto. Concedo Antecedens: ſi ſint nata diverſum quid præſtare. Nego Antecedens. Diverſum autem quid præſtat paternitas Cain, refert enim ad Cainum, & diverſum præſtat paternitas Abelis, refert enim ad Abelem. In noſtris principiis hoc non habet difficultatem, licèt enim accidentia Phyſica, ſolo numero diſtincta, non poſſint eſſe in eodem ſubjecto, præcipuè ſi idem utrumque præſtet, poſſunt tamen eſſe plura Accidentia Logica, adeoque & Relationes, quas multiplicari debere ad diverſos numero terminos probatum eſt.

Objicitur 3. Si plures paternitates poſſent eſſe in uno ſubjecto, illud ſubjectum non eſſet unus pater, ſed plures, quia ad multiplicationem abſtracti, debet multiplicari concretum.

Respondetur. Negando ſequelam cum probatione, quia ad multiplicationem abſtracti, tunc multiplicatur concretum, quando & ſubjectum, cui ineſt forma multiplicatur. Cùm ergo non multiplicetur natura humana in Adamo, ad multiplicationem terminorum, nec multiplicabitur concretum hoc, Pater, licèt poſſit dici, Adam, eſſe pluries pater, ita, ſicut ſi in uno ſubjecto ponerentur plures albedines, non diceretur ſubjectum illud plura alba, ſed pluries album. Ubi videre potes, paternitatem Caini habere effectum ſuum formalem, quòd ſit, & denominetur Adam pater Caini, habebit etiam ſecunda paternitas effectum ſuum formalem, quia referet, & denominabit Adamum, habentem ſe ad Abelem.

Instabis 1. Ergo alia relatione referetur filius ad patrem, alia ad matrem?

Respondetur. Concedo totum. Cum enim uterq; ad poſitionem filii partialiter concurrat, ad utrumque erit Relatio, ad eum modum, quo & ignis & calor concurrit ad productionem aliûs ignis, ignisque productus ad producentem ignem, calor item productus ad calorem producentem refertur.

Instabis 2. Sequitur ex dictis: alium eſſe numero Patrem Caini, alium Abelis; quia una paternitate, eſt unus pater: Ergo & aliâ paternitate, erit alter Pater.

Respondetur. Negando id ſequi, altera autem paternitate non denominatur alter pater, quia ipſum ſubjectum, hoc eſt, natura Adami, non multiplicatur, multiplicata formâ, hoc eſt paternitate. Committitur etiam hìc fallacia Accidentis, quia id quod uni tribuatur, non inquantùm unum eſt cum illo, ſed inquantum eſt aliud quid ab illo, atque ita, quia formalis ratio paternitatis, multiplicatur, volunt oppoſiti, materialem illius rationem, ſeu ſubjectum multiplicari.

Instabis 3. In eadem actione fundatur utraque paternitas: Ergo eadem eſt.

Respondetur. In eadem actione, quoad ſpeciem, fundat & ſecundam, & primam paternitatem, ſed non in eadem numero: conſequenter & paternitates ſecundùm ſpeciem idem erunt, ſed non idem numero, quæ reſponſio procedit in ſententia diſtinguentium Relationem.

Objicitur 4. Una relatione Tranſcendentali poteſt fundamentum ad plures terminos referri, unâ relatione cauſa refertur ad omnes effectus, Habitus & Potentiæ ad actus: Ergo & relatio prædicamentalis una numero, referet ad plures terminos.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Diſp. eſt, quia relationes Tranſcendentales ſunt ſecundò eſſentiales rebus, easq; tranſcendunt, adeoque etiam earum unitatem induunt, Relationes verò prædicamentales, non ſunt tales. Diſparitas ſecunda eſt, quia ratio fundandi relationem Tranſcendentalem, eſt una tan-

Digitized by Google

na tantùm numero, v. g. vis cauſandi, rationes verò fundandi relationes prędicamentales, v. g. plures actiones generandi, non ſunt idem numero, hinc quando cauſa reſpicit effectum actualem, reſpicit illum relatione prædicamentali, & quia aliud eſt exercitium actuale, hujus virtutis ad hunc effectum tendentis, & aliud exercitium, hujus virtutis tendentis ad effectum illum, ideo etiam Rationes fundandi erunt diſtinctæ, conſequenter & Relationes. In noſtris principiis hæc diſtinctio numerica relationum, ſolum debet eſſe ex modo noſtro concipiendi diſtincta.

Objicitur 5. Si ad multiplicationem Terminorum, multiplicantur Relationes: Ergo ſunt infinitæ.

Respondetur. Tot fore relationes, quot terminos, qui quia infiniti non ſunt, nec Relationes ſunt infinitæ.

QVÆSTIO V.

De affectionibus Relationum.

PRima eſt habere Contrarium, hoc eſt Oppoſitionem veram & realem. Secunda ſuſcipere magis & minus. Sed hæc proprietas non omnibus convenit, duplum enim non eſt magis vel minus duplum, ſed in indiviſibili conſiſtit; Cæterùm duæ quantitates inæquales; poſſunt majorem vel minorem habere Inæqualitatem. Tertia dici ad Convertentiam, & ita dicitur Flius, Filius Patris, & Pater, Pater Filii. Quarta ut ſint ſimul naturâ, & ut id in duobus eluceat. Primò ut valeat ab uno ſubſiſtendi conſequentia ad aliud, quà formaliter relativa, valet ſubſiſtendi Conſequentia ad effectum. Secunda Ut unum, non ſit cauſa aliûs, hinc paternitas quà paternitas eſt, non eſt cauſa filiationis, licèt Pater materialiter acceptus ſit cauſa Filii. Quinta Eſſe ſimul cognitione & definitione.

TRACTA-

Digitized by Google

TRACTATUS III.

De Secunda & Tertia Operatione.

Secunda Operatio ſicut ordine, ita & tractatione, præcedet Tertiam.

DISPUTATIO VII.

De Secunda Operatione.

DE ſecunda Operatione tractando, multa intermittenda ſunt, quæ circa Voces & Enunciationem adferri potiùs deberent, quam expendi. Videantur hæc apud alios. Ad difficiliora accedendo, *ſit*

QUÆSTIO I.

De Proprietate Enuntiationis, quæ eſt Veritas.

MIſſis illis quæ magis Dialectica ſunt, agetur hîc maximè de proprietate Operationum, quæ eſt Veritas.

DIFFICULTAS I.

Proponitur quid ſit apud alios Veritas cognitionis.

SUnt qui conſtituant Veritatem in Relatione actus ad objectum; in qua ſententia ſunt Scotiſtæ & Vaſquez ſaltem verbo tenus, quia quando ille, docet veritatem eſſe relationem rationis, intelligendus eſt quòd velit illam eſſe denominationem extrinſecam ab objecto; quas denominationes ipſe appellat relationes rationis, ſed quidquid ſit de mente illius.

Dicendum eſt 1. *Veritatem ſeu conformitatem actus cum objecto non eſſe relationem rationis.*

Probat 1. Suarez Diſp.8. Metaph. Sect.2. num.8. Relatio hæc rationis non poteſt conſurgere, niſi ſuppoſito aliquo per modum fundamenti & termini, ſed ex vi ejus quod præſupponitur ad talem relationem, actus eſt verus; eſt enim conformis objecto: Ergo Veritas non eſt ſita in iſto ente rationis.

Probat 2. Hurtadus Diſp. 2. de Anima. Sect.3. Actus Dei erant ab æterno ſine ulla fictione, quę involvitur in omni ente rationis: Ergo ratio communis Veritatis non eſt ab iſta fictione deſumenda; aliàs deberet iſta fictitio, & ens rationis competere divinæ veritati.

Probat 3. Arriaga Diſp.14. Logica num.3. Propoſitionem eſſe veram nihil aliud eſt quam affirmare objectum ſicuti ipſum eſt à parte rei, ſed totum hoc datur ante ens rationis & fictionem intellectus: Ergo dabitur & veritas.

Confirmatur. Supponamus in inſtanti. A. quo currit Petrus dicere Paulum Petrus currit: & in inſtanti B. dicere idem quando jam Petrus non currit: quo poſito, ita arguitur. In inſtanti A, quo currit Petrus, vel poterat reſurgere relatio falſi in illa propoſitione, vel non poterat; (idem dico de relatione veri: an illa ſcil. reſurgere potuerit in propoſitione quæ dicebat Petrum currere cùm ille non curreret) ſi poterat relatio falſi reſultare in propoſitione quæ dicebat Petrum currere cum currebat, ergo currente Petro poteſt falſum eſſe illum currere, quod eſt manifeſtè falſum: ſi non poterat relatio falſi reſultare cùm Petrus curreret & diceretur de illo quod curreret, ergo habebat prædicatũ incompoſſibile illa propoſitio, cum falſitate formali, eſt Veritas formalis, ergo antequam aliqua rationis relatio reſultaret, habebat illa propoſitio veritatem formalem, quia habebat prædicatum incompoſſibile cum falſitate formali.

Dicendum 2. *Quod veritas non ſit aliqua relatio realis.*

Probat 1. Suarez. Tum quia poſſunt eſſe cognitiones aliquæ veræ, & non habere relationem realem ad objecta, & ita cognitio cognoſcens ſeipſum, cognitio item Dei cognoſcens Deum, eſt cognitio & quidem formaliter vera, tamen propter ſummam identitatem, nec cognitio Dei ad Deum, nec cognitio ſuiipſius ad ſe,

Digitized by Google

ad ſe,poteſt dicere relationem realem, Ergo apparet non eſſe veritatem formalem ſitam in relatione reali. Deinde ſupponamus per impoſſibile impediri reſultantiam relationis quæ apud Scotiſtas eſt res, adhuc actus eſſet verus, modo enunciet de objecto, quod importat ipſum objectum, eſſet enim cognitio adhuc Conformis objecto.

PROBAT 2. Hurtado. Tum quia actus divini ſunt veri, ſine ulla relatione per ſolam conformitatem cum objecto. Confirmatur. Iſta relatio utplurimum cenſetur eſſe Prædicamentalis, ſed prædicamentalis eſſe non poteſt; quia relatio prædicamentalis debet eſſe inter terminos realiter exiſtentes, ſæpe autem eſt propoſitio vera formaliter, de objecto realiter non exiſtente, immò & de impoſſibili.

PROBATUR 3. Argumento quod eſt propoſitum quarto Loco contra præcedentem Concluſionem.

RESPONDET Maſtrius. Non dicere Divinam veritatem relationem realem ad objecta cognita, nam quod Deus cognoſcit, eſt vel Deus vel Creatura. Si Deus, relationem ad ſe non dicit; ſi Creatura; non dicet etiam cognitio Divina ad illam relationem, quia nullæ dantur relationes reales Dei ad Creaturam. Dat inſuper duplicem diſparitatem Diſp. 10. Log. q. 2. art. 3. num. 26. oſtendens quare Cognitio Creata in ratione veræ conſtituatur per relationem realem, non dicat autem increata cognitio ſimilem relationem. Quia ſcilicet cognitio Divina eſt infinita, illimitata, noſtra autem cognitio eſt finita, limitata, adeoque etiam ab objecto dependens; ſi dependens ab objecto, relationem hoc ipſo dicet ad objectum. Rurſus cognitio noſtra non eſt ita eſſentialiter vera ex ſui natura, ſicut cognitio Divina, non ergo neceſſe erit Divinam cognitionem dicere Relationem, quàm dicet Creata.

CONTRA 1. eſt. Quia hæc doctrina ſupponit falſum, nullas ſcilicet dari reales relationes ad Creaturas, cujus oppoſitum docuimus; ſupponit item quòd relatio ſit Entitas realiter ſuperaddita, quod etiam falſum eſt.

CONTRA 2. Ergo veritas formalis Divinæ cognitionis, nec Analogicè convenit cum veritate formali Creatæ cognitionis, cùm tamen in hoc Scotiſtæ univocam convenientiam agnoſcant. Illatum probatur, Prædicatum cõſtituens rationem formalem veritatis creatæ, non participat veritas formalis cognitionis Divinæ; non participat enim rationem Relationis, quæ per Maſtrium conſtituit veritatem in ratione formali Veritatis; ergo non conveniunt ſecum etiã analogicè, quia ad analogicam convenientiam, eſt neceſſe participare de eodem prædicato, licet non ſine aliqua ratione differendi.

CONTRA 3. Divina cognitio licèt ſit infinita, debet tamen eſſe vera; ergo Divina cognitio quantumvis ſit infinita debet habere rationem formalem veritatis, quæ per Maſtrium debet eſſe relatio, nec video quid proſit ad hoc infinitudo, ut cognitio dicatur vera, ſi non dicit relationem ad objectum, in qua ſtatuitur è Maſtrio veritas.

RESPONDET 2. Idem. Quod ſublata relatione, & poſita ſola affirmatione objecti, illiusq; ut affirmatur poſitione, ſolùm erit propoſitio fundamentaliter non formaliter vera. Sed hanc reſponſionem impugnavimus in materia de relatione in ſimili; An Relatio ſit Res.

DICENDUM eſt 3. *Veritatem non eſſe eſſentialem propoſitioni*: Eſt hoc ſpecialiter contra Hurtado, & ejus ſequaces, qui dicunt; veram propoſitionem habere aliquod prædicatum intrinſecum, ſpecificum, & differentiale, per quod condiſtinguitur à propoſitione falſa.

PROBATUR 1. Auctoritate Ariſtotelis, qui in prædicamentis cap. de Subſtantia docet; Veritatem, & falſitatem, eſſe accidentalem propoſitioni.

PROBAT 2. Arriaga. Eo ipſo quia affirmamus Petrum currere, currente Petro, nulla alia poſita intrinſeca & eſſentiali differentia in illa propoſitione, hoc ipſo eſt formaliſſimè vera propoſitio: quia propoſitionem eſſe veram de curſu Petri, eſt propoſitionem affirmare curſum Petri, & ipſum curſum dari à parte rei; Ergo veritas non conſiſtit formaliter in aliquo prædicato eſſentiali propoſitionis.

CONFIRMATUR hoc idem. Quia ſi propoſitio vera includeret aliquod prædicatum eſſentiale, quod non includeret falſa, poſſet Angelus certò cognoſcere omnia futura, quod negant Theologi. Sequela probatur, quia in hac propoſitione. Petrus peccabit, videret aliquod prædicatum intrinſecum conſtituens propoſitionem hanc in ratione veræ, quod non videret in propoſitione quæ diceret; Petrus non peccabit; ergo cognoſceret verum eſſe, quòd Petrus eſſet peccaturus.

RESPONDETUR huic argumento. Angelum ſi deberet comprehendere hanc propoſitionem veram ut veram, debere inquam priùs cognoſcere futuritionem peccati, quam quia non agnoſcit, nec actum illum ut verus eſt cognoſcit.

CONTRA eſt ex Arriaga. Non eſt neceſſe futuritionem ipſam peccati priùs cognoſcere; quia ille ipſe actus, informaret de illa futuritione; ad eum planè modum, quo non eſt neceſſe, ante cognitionem materiæ, quæ dicit reſpectum eſſentialem ad formam, non eſt inquam neceſſe priùs in ſe præcognoſcere formam, ſed ex ipſa materia cognita, poteſt deveniri in cognitionem formæ: ita ex ipſo actu cognito, deveniretur in cognitionem futuritionis peccati.

RESPON-

Digitized by Google

Respondetur II. Angelo ſicut non debetur concurſus ad cognoſcenda futura, ità nec ad penetranda iſta objecta, ex quibus certò futura cognoſci poſſunt.

Contra ex Arriaga. Angelus cognoſcit poſſibilia hæc eſſe judicia. Petrus peccabit, Petrus non peccabit, cognoſcitq; unam propoſitionem intrinſecè habere prædicatum, quod oſtendat illam eſſe veram; ergo cognoſcit quod ſit peccaturus vel non.

Hac ratione non eſt contentus Oviedo; eò quòd dicat, Angelum in judiciis iſtis poſſibilibus non poſſe verum à falſo diſcernere. Sed omnino immeritò. Quæro poteſtne Angelus cognoſcere & formare iſtam propoſitionem: Petrus peccabit, & iſtam propoſitionem? Petrus non peccabit? ſi non poteſt, quæ hujus ratio? ſi poteſt, ergo poterit cognoſcere etiam prædicata intrinſeca hujus propoſitionis, conſequenter etiam veritatem.

Probat III. eandem Concluſionem Oviedo. Quia Hurtadus id nec conſequenter, nec verè docet; non docet conſequenter: quia per illum ſimilitudo conſiſtit, in utroq; extremo, & non in uno tantum; ergo & conformitas, ſive veritas, non in ſola cognitione: ſed & in objecto, ſtare debuit; Non docet verè: quia hæc propoſitio Petrus currit, poteſt ſua omnia intrinſeca habere, ſive currente, ſive non currente Petro, & objectum cùm ſæpe non exiſtat, non poteſt Phyſicè inſluere in actum, nec poteſt moraliter influere: quia nullum eſt hujus moralitatis fundamentum: & quia poſſet aliàs Deus, hanc propoſitionem; Petrus currit, producere, cum intrinſeca perfectione veritatis, etiamſi Petrus non ſit curſurus.

Confirmatur. Supponamus hodie currere Petrum, & dici de illo, Petrus currit, ſupponamus deinde, cras non currere Petrum, & tamen dici de illo: Petrus currit; quæ hodierna propoſitio, comparata ad craſtinam, vel habet aliquod intrinſecum prædicatum, quod non habet craſtina, vel non habet; ſi non habet, ergo propoſitioni hodiernæ veræ, non eſt intrinſecum prædicatum veritas, neq; propoſitio vera vel falſa intrinſeco diſtinguetur; ſi habet, rogo quod illud, & cur eadem in entitate heri, & cras durare non poſſit; ſicut eſt eadem entitas hominis cras & hodie durantis. Unde etiam urget ſic Maſtrius. Si propoſitio ex natura ſua eſſentialiter eſſet vera vel falſa, ſequeretur hanc propoſitionem Petrus currit, non currente Petro, dicere ordinem eſſentialem, ad duo contradictoria, quod eſt falſum. Sequela probatur. Diceret enim ordinem eſſentialem illa propoſitio ad curſum Petri, affirmat enim quòd currat Petrus, & diceret ordinem eſſentialem ad negationem talis curſus, quod ipſum probatur: ut enim ſit falſa hæc propoſitio Petrus currit, debet affirmare & curſum Petri, & carentiam ipſius. *In Oppoſitum*

Rationes, quòd Veritas ſit Relatio.

Objicitur I. Quod pendet à termino, illud eſt relativum, Veritas pendet à termino; quia ſicut mutato termino mutatur relatio, ita mutato objecto, mutatur veritas vel falſitas.

Respondetur. Quod pendet à termino inquantum pendet à termino, eſt relativum, ſecùs ſi habeat formalitatem non pendentis: jam autem invenitur quidem relatio quædam, ex conformitate actus ad objectum reſultans, cæterum veritas hæc, non in iſta relatione conſiſtit, ſed in fundamento præcedente relationem.

Objicitur II. Veritas non eſt de eſſentia actûs, ergo eſt ejus accidens, ſed non eſt accidens abſolutum, ergo eſt accidens relativum.

Respondetur. Negando quòd veritas non ſit accidens abſolutum; nam etiam fundamenta relationum dicuntur abſoluta, licèt ex hoc fundamento, quod eſt veritas, pullulet poſtea relatio. Alii dicunt quòd veritas, ſit accidens Logicum, relativum conſequenter, non verò relativum primariò.

Objicitur III. Veritas nihil aliud eſt, quàm conformitas quædam, Conformitas eſt quid relativum; eſt enim ſimilitudo & convenientia &c. ergo & veritas.

Respondetur. Confirmitatem eſſe quid relativum, conſequenter non primariò, primariò enim veritas dicit radicem conformitatis, quæ eſt quid abſolutum.

Instabis. Veritas eſt aſſimilatio cum objecto eaq; realis, aſſimilatio autem eſt ordo realis, ad terminum.

Respondetur. Veritatem eſſe radicem illius ordinis & fundamentum, adeoq; non eſſe niſi quid conſequenter relativum.

Pro Parte aſſerentium veritatem eſſe Prædicatum intrinſecum.

Objicit I. Hurtadus. Iſte actus: Petrus eſt homo, per ſuam eſſentiam eſt repræſentans Petrum ſicuti eſt, Petrus enim eſt homo & repræſentatur ut homo; ergo ille actus, per ſuammet eſſentiam, eſt repræſentatio Petri ſicuti eſt, ergo & per ſuam eſſentiam, eſt formaliter verus.

Respondetur. Iſte actus; Petrus eſt homo, per ſuam eſſentiam poſitam in circumſtantia Petri ita ſe habentis, & in obliquo importati, eſt repræſentatio Petri ſicuti eſt, Conc. Antec. Iſte actus: Petrus eſt homo, per ſuam eſſentiam, hoc eſt non ex vi connotati extrinſeci, eſt repræſentatio Petri ſicuti eſt, Nego Anteced. hoc ergo ſolùm ſenſu, actus ille per ſuam eſſentiam repræſentat Petrum, quia veritas non eſt res, aut aliqua entitas modalis ſuperaddita, ſed nõ in hoc ſenſu dictus actus per ſuam eſſentiam repræſentat Petrum ſicuti eſt, quaſi habeat id ex aliquo intrinſeco, & non ex mera connotatione. Conformiter ad Connotata dici poteſt, quòd ſcilicet

actus per ſuam eſſentiam ſit repræſentatio objecti ſicuti eſt, in quantùm repræſentatio ſumitur pro eo, quod dicit pro ſubjecto, pro intrinſeco, & in recto; licèt actus non per ſuam eſſentiam ſit repræſentatio, in quantùm repræſentatio dicit aliquid pro connotato.

Objicit II. Idem. Actus per ſuam eſſentiam vel aſſimilatur objecto, vel non, ſi aſſimilatur, ergo per ſuam eſſentiam eſt formaliter verus, ſi non aſſimilatur, ergo per ſuam eſſentiam, eſt formaliter falſus.

Respondetur. Simile eſſe hoc argumentum. Petrus vel per ſuam eſſentiam eſt albus, & ſic albedo non erit accidens, vel per ſuam eſſentiam non eſt albus, adeoq; nunquam poterit dealbari. Directè autem dici poteſt; quod non aſſimiletur per ſuam eſſentiam actus objecto; inde tamen non eſt arguendum, quòd per ſuam eſſentiam ſit falſus, quia non licet à termino negativo argumentari ad poſitivum, quale poſitivum, eſt falſitas; aliàs bona eſſet hæc illatio: hic paries non eſt albus per eſſentiam, ergo eſt niger per eſſentiam. Dici etiam poteſt quòd actus aſſimiletur objecto per ſuam eſſentiam, ſecundùm id quod dicit aſſimilatio in Recto.

Instat Idem. Actus in Ratione veri, non dicit majorem dependentiam ab objecto, quam in ratione repræſentantis; ſed in ratione repræſentantis conſtituitur per ſolam ſuam eſſentiam, intrinſecè connotando objectum, ergo & in ratione veri.

Respondetur. Conceſſo ſubſumpti Antecedente, negatur conſequentia. Actui enim intellectûs eſſe repræſentativum eſt intrinſecum prædicatum, ſi enim Actui Intellectûs ſeu mentis, non eſt quid extrinſecum, eſſe verbum mentis, ita nec erit extrinſecum, eſſe repræſentationem, ita ut ipſa Naturâ Intellectionis, penetratâ, hoc ipſo penetretur, Repræſentatio objecti. Jam autem nullum eſt tale prædicatum intrinſecum Actui, quo penetrato, ſit devenire in cognitionem, quòd ille Actus verus ſit.

Objicit III. Idem. Veritas eſt intrinſeca actui, ergo non includit objectum.

Respondeo. Veritatem ſecundùm id, quod dicit in recto, eſſe intrinſecam actui, non ſecundùm id, quod dicit in obliquo. Unde diſtincto Antecedenti Nego Conſequentiam.

Instat primo. Veritas eſt perfectio actûs, ergo extrinſecum quid actui eſſe non poteſt.

Respondet Arriaga, Veritatem eſſe perfectionem actûs, non ſecundùm ſe totam, ſed ſecundùm quod eſt actus.

Respondet Oviedo Negando Conſequentiam, quia multa ſunt extrinſeca, quæ tamen ſunt perfectio alicujus, arguuntq; intrinſecam illus perfectionem.

Responderi deniq; poteſt, diſtinguendo conſequens, Ergo veritas extrinſeca eſſe actui non poteſt, id eſt non debet eſſe exigens aliquid extrinſecum ad ſuam denominationem & formalitatem; Nego Conſequentiam; ergo extrinſecum eſſe non poteſt actui, id eſt non debet eſſe quid ſupra ipſum actum, entitativè ſuperadditum. Concedo Conſequentiam. Et certè eſſe verum, non abſimili omnino modo habet ſe in ſua perfectione, ſicut eſſe conſervatum, & ſicut eſſe conſervatum eſt perfectio pendens ab aliquo extrinſeco, hoc eſt Deo conſervante, quantumvis, conſervatio rei conſervatæ, non ſit Entitas ſuperaddita, ita & veritas.

Instat II. Si veritas conſtitueretur ex Actu & Objecto, veritas hujus propoſitionis Petrus, non currit, conſiſteret in aggregato ex Actu & Negatione curſûs: Falſitas autem conſiſteret in aggregato ex Actu, & Curſu Petri: ſed perfectius eſt aggregatum ex curſu Petri, & Actu de curſu Petri, quàm aggregatum ex Actu, & Negatione curſûs. Ergo perfectior eſſet falſitas quàm veritas.

Respondet Oviedo: Aggregatum illud quod importat ille actus falſus ſecundùm ſe, eſt perfectius, tamen in ordine ad Objectum circa quod verſatur, & Actum quem denominat, eſt illud aggregatum omnino imperfectius: Falſitas enim eſt imperfectio actûs.

Objicitur IV. Veritas Divina quâ me Deus cognoſcit exiſtentem, eſt perfectior veritate Creata, qua ego cognoſco Deum exiſtere, ſed non eſſet perfectior, ſi ex actu & objecto conſtitueretur veritas: quod probatur: utraq; veritas coaleſceret ex Deo & me, ergo utraq; eſſet æqualis, ergo una non eſſet perfectior aliâ.

Respondet Arriaga, veritatem creatam, quæ cognoſcit Deum eſſe, & veritatem increatam, quæ cognoſcit Creaturam eſſe, non eſſe veritates æquè perfectas, in ea ratione quam in Recto important, veritas enim creata importat in Recto actum creatum, veritas autem increata importat cognitionem Divinam increatam, licèt quoad id quod dicit utraq; tam in Recto quàm in Obliquo non ſit una perfectior alia, utraq; enim importat Deum & Creaturam.

Instabis. Si veritas non eſſet, intrinſeca actui, non eſſet unde Deo repugnaret falſitas, quia etiam ſi Deus haberet propoſitionem falſam, adhuc illa eſſet tã perfecta intrinſecè, quàm eſt perfecta vera cognitio, quia utraq; diceret cognitionem in Recto Divinam, defectibilitas autem illa, quam adfert falſitas, eſſet extra Deum: ergo non eſſet unde falſitas Deo repugnaret.

Respondet Arriaga. Ex eo tantùm repugnare Deo falſitatem, quia argueret, in Deo imperfectionem, ignorantiam & defectum Cognitionis evidentis.

Responderi poteſt & aliter quòd ſcilicet, etiamſi cognitio Divina ſit formaliter vera, ab exiſtentia objecti, habet tamen radicalem exigentiam veritatis, cui exigentiæ contrairet falſitas, & quidem contrairet, tanquam

quam

Digitized by Google

quam alicui intrinſeco in Deo, hæc enim exigentia, eſt intrinſeca perfectio Dei.

Objicitur V. Bonitas Actuum eſt ſita in ipſo Actu, non verò in Objecto. Ergo & veritas, eſt ſita in ſolo Actu.

Respondetur I. quòd ſcilicet bonitas actuum Phyſica, ſit ſita in ipſo actu, non verò bonitas Moralis.

Responderi poteſt II. Diſparitatem eſſe; quia ſcilicet bonitas Actuum non pendet ex Objecto, idq; ex eo, quia circa Objectum bonum, ſi reputetur eſſe prohibitum, & tamen ametur à voluntate, erit actus malus, & circa objectum malum, ſi reputetur bonum, erit actus bonus. Ergo apparet bonitatem actûs, à bonitate objecti, non pendere; jam autem ſi ita ſe habeat objectum, & intellectus non judicet ita ſe habere, hoc ipſo, erit actus falſus, Ergo apparet falſitatem pendere ab objecto.

Instabis. Amor Dei circa Creaturas, non conſtituitur in ratione boni formaliter, per ipſas Creaturas ſed per ſeipſum; Ergo & actus Dei verus.

Respondetur. Adferendo diſparitatem ſupra adlatam.

Objicitur. VI. Si objectum eſſet pars veritatis, poſſet ipſum objectum dici verum, quàm poteſt dici verus ipſe actus, ſed hoc eſt abſurdum, ergo & illud. Minor probatur; quia actui ſoli competit formaliter eſſe verum. Major probatur. Quia quando denominatio ab utroq; extremo ſumitur, tunc illa denominatio æquè primò utriq; convenit ut patet in ratione ſimilis, æqualis, &c.

Respondetur. Negando ſequelam, & certè Relatio Creatoris in Deo, requirit Creaturam, & tamen Creatura, Creator dici non poteſt; ergo & actus verus poteſt exigere objectum, & tamen ipſum objectum poteſt non appellari formaliter verum. Porrò tunc denominatio ſumpta à duobus extremis, denominat æquè utrumque primò extremum, quando ipſa extrema ſunt ejuſdem rationis, in illo genere: diverſæ autem rationis extremum eſt, Actus, & Objectum.

Objicit. VII. Si veritas deſumeretur ex actu & objecto, ſequeretur quòd ſi Objectum eſſet Ens Rationis, veritas eſſet partim realis partim Ens Rationis. Si item objectum ſit futurum vel præteritum, veritas illius eſſet partim præterita partim præſens.

Respondeo Negando ſequelam. Ratio negandi eſt, quia denominatio veri, ſumitur principaliter ab ipſa entitate actûs, quæ entitas actus, quia non eſt ens rationis, ideò nec actus verus erit partim ens rationis, partim præteritus. Poteſt hîc etiam eſſe quæſtio de voce, quia ſi dixeris, ideò actum verum eſſe ens rationis, quia habet pro objecto ens rationis benè ſenties, ſed phraſis hæc non c. nſentiet communi ſermoni: Quando verò dicitur objectum eſſe menſura actus veri, adeoq; quòd inde debeat non eſſe conſtitutiva actûs veri? reſpondendum erit: ex modo noſtro ſignificandi, objectum eſſe menſuram actûs veri, non verò de ſe, ut ſuperiùs dixi. Addo multas ex his objectiones hoc urgere, quòd Actus verus, non componatur objecto tanquam parte, quod etiam nos aſſerimus.

DIFFICULTAS II.

Proponitur tenenda Sententia.

Dicendum eſt I. *In re nihil aliud eſſe veritatem, niſi hæc duo, Actum & Objectum, ita ſe habens, ut dicit Actus.* Probandum eſt, iisdem rationibus, quibus probatum, in re, nihil aliud eſſe relationem, niſi duo abſoluta.

Dicendum II. *Conceptum Veritatis formalis, unum dicere in Recto, hoc eſt ipſum actum intellectus, & aliud dicere in Obliquo, ſeu pro Circumſtantia, Connotato, hoc eſt ipſum objectum, ita ſe habens.* Hanc eandem Concluſionem aliis verbis docet Suarez, diſp: 8. Sect. 2. n. 9. Veritas cognitionis, ultra ipſum actum, nihil addit reale, vel intrinſecum, ſed connotat ſolum objectum, ita ſe habere, ſicut per actum repræſentatur.

Probat Suarez. Actum eſſe verum plus dicit quam eſſe actum, & tamen non dicit aliquid reale abſolutum, vel relativum ultra ipſum actum, ergo eſſe verum nihil aliud addere poteſt, niſi connotationem, ſeu denominationem, conſurgentem, ex tali conjunctione actûs & objecti.

Confirmat Idem. Mutato objecto, mutatur Veritas cognitionis, & tamen non mutatur Intrinſecum cognitionis, ut ſupra probatum, ſed tollitur tantùm, ſeu potius mutatur objectum. Ergo veritas, eſt ipſe Actus, importans Objectum.

Objicit. Arriaga, & ſupponit propoſitionem hanc naturaliter elicitam: Antichriſtus erit, eſſe veram, ſicq; argumentatur: Illa denominatio intrinſeca, non provenit ab entitate propoſitionis dictæ, invariata enim illa propoſitio, poterit eſſe falſa, ſi fortè Antichriſtus non ſit futurus, neq; provenit ab Antichriſto futuro, quia hic, tam nihil eſt de facto, quam ſi non eſſet futurus.

Respondetur. Illam denominationem veri in Recto, eſſe ab ipſo ſubjecto veritatis, hoc eſt ab ipſa propoſitione; in quantùm autem hæc denominatio, poſtulat intrinſecè aliquod connotatum, in tantum ab objecto proveniet; benè autem id, quod ſe habet tantùm per modum termini, & connotati, poteſt connotare aliquid, quantumvis actu non exiſtat, ut patet in Relatione tranſcendentali, quæ in omnium ſententia poteſt connotare (ſaltem aliqua) terminum poſſibilem. Dici etiam poteſt, pro hac diffe-

differentia temporis, quæ nunc eſt, nihil eſſe Antichriſtum, ſed pro differentia temporis, cui ille eſt coexiturus, tam verè eſt Antichriſtus, quàm ſi nunc defacto eſſet, rationeq; hujus coexiſtentiæ poteſt denominare propoſitionem veram.

Instat idem. Denominationem veri, objectum non exiſtens, neq; tribuere poteſt formaliter, neque efficienter; non efficienter, quia quod non eſt exiſtens, efficere ne quidquam poteſt, neq; tribuit hanc denominationem objectum non exiſtens formaliter, quia forma, non dat ſuum effectum, niſi quando exiſtit.

Respondetur. Tribuit denominationem hanc, objectum formaliter, hoc eſt terminativè, quia ſcilicet terminat illum actum, ſecundùm id eſſe, cui conformatur actus.

Dicendum eſt III. *Poſſe à nobis concipi veritatem, per modum pullulantis formalitatis, ex radicali illa conformitate.*

Probatur id, argumentis, quibus in ſimili actum eſt de Relatione.

Addo I. Sunt aliqui actus naturales, ita neceſſariò veri, ut non poſſint eſſe falſi, idq; ex neceſſitate objecti: hæc enim propoſitio; homo eſt animal; eſt ita vera, ut nec divinitus poſſit eſſe falſa, idq; ideo, quia nec Deus facere poteſt, ut homo non ſit animal.

Addo II. Sunt aliquæ propoſitiones ita falſæ, ut nunquam veræ eſſe poſſint, & ita hæc propoſitio; homo eſt hircocervus, eſt ita falſa, ut nunquam poſſit tranſire in veram, hocq; eſt commune omnibus propoſitionibus, in materia neceſſaria, & impoſſibili, quòd ſcilicet veritas illarum, vel falſitas, nunquam mutari poſſit.

Addo III. Propoſitiones, quæ ſignificant determinatè aliquod inſtans, nunquam poſſunt de veris in falſas, de falſis in veras tranſire, reſpectu ejuſdem inſtantis.

Ratio eſt I. Ex Arriaga. Implicat objectum, quod ſemel pro aliquo determinato tempore exſtitit, aut exſtiturum eſt, pro illo non exiſtere, aliàs, ſimul exiſteret, & non exiſteret, ergo etiam implicabit, propoſitionem affirmantem, v.g. curſum Petri, pro inſtanti A, quæ fuit ſemel vera, mutari in falſam, reſpectu ejuſdem inſtantis. Probatur conſequentia; quia repugnat mutari, de vera in falſam propoſitionem, ſine mutatione objecti.

Ratio II. A propoſitione poteſt affirmari tempus tripliciter. 1. Indeterminatè, v.g. dicendo Petrus currit, vel nunc, vel nunc, vel nunc; & ſic propoſitio ſemper eſt, vel vera, vel falſa. Si enim quocunq; vel uno inſtanti currat, verum erit illum currere, quod ſi nullo inſtanti ex dictis currat, erit falſa. 2. Poteſt tempus ſignificari collectivè, dicendo v.g. Petrus currit, & ſubintelligendo, quòd omni inſtanti currat, & ſic, ſi vel uno inſtanti non currat, falſa erit propoſitio, ſi omnibus currat, vera erit. 3. Poteſt tempus v.g. ſignificari determinatè, pro illo primo inſtanti, quo profertur, & ſic reſpectu hujus inſtantis, etiam tempore tranſacto, vera erit & ita v.g. ſi dicatur, Petrus currit in inſtanti A, producaturq; hæc eadem propoſitio, ad inſtans B, etiam in inſtanti B, verum erit dicere, quod pro inſtanti A, currit Petrus.

Ratio III. eſt. Quia inquantùm talis propoſitio redderetur falſa, intantùm non reſpiceret jam determinatum inſtans. Ergo. Cæterùm videndum reſtat; an non aliquo modo, poſſit una propoſitio, de vera, in falſam tranſire.

DIFFICULTAS III.

Quomodo una Propoſitio de vera poſſit tranſire in falſam.

Dictum immediatè ſupra, quòd propoſitio, reſpectu ejus inſtantis, qūd importat, ſemper ſit & immutabiliter talis, ut nunquam de vera in falſam tranſire poſſit, nihilominus, quia poteſt fieri adhuc comparatio ad diverſum inſtans. *Hinc*

Dicendum eſt. *Propoſitiones quæ ſignificant determinatè aliquod inſtans ſi comparentur ad diverſum inſtans, poſſunt eſſe* v.g. falſæ, quantumvis reſpectu aliùs inſtantis, ſint veræ, & è contra, & in hoc ſenſu, poſſunt dici Propoſitiones de veris, tranſire in falſas.

Probatur I. Auctoritate Ariſtotelis in Prædicamen: Cap: de Subſtantia, & S.Thomæ, prima parte, quæſt. 14. ar. 15. ad tertium, aſſerentium, propoſitionem de vera, poſſe tranſire in falſam; quem locum explicat quidem Arriaga, quòd ſcilicet poſſit eſſe propoſitio omnino ſimilis falſæ; vel quod erit illa propoſitio nonniſi externa: quæ explicatio ut impugnetur:

Probatur II. Suppono non implicare Contradictionem, ut idem entitativè actus, pluribus inſtantibus duret, immò hanc durationem, ejuſdem in entitate Viſionis beatæ, nihil vetat admittere, hocq; ſuppoſitum Probatur per negativum medium terminum, quia in hoc nulla eſt contradictio. Supponamus ergo Petrum currere pro inſtanti A, dicaturq; Petrus currit, vera erit Propoſitio. Supponamus deinde Petrum non currere, in inſtanti B. durante tamen eodem actu numero, certè hæc propoſitio, comparata ad inſtans A. erit vera, comparata ad inſtans B. erit falſa, quia erit difformis objecti.

Confirmatur. Iſta propoſitio; Hoc currens, eſt animal rationale, ſi comparetur ad Petrum currentem vera erit, ſi comparetur ad Equum, falſa, ergo etiam reſpectu diverſorum inſtantium, propoſitio, quæ comparatè ad unum inſtans eſt vera, poteſt reſpectu diverſi inſtantis, eſſe falſa.

Prob. III. Argumento, cujus etiam meminerunt Arriaga & Oviedo. Quando ego dico? Homines qui ſunt in foro currūt, ſi Petrus eſt in foro, illum

Digitized by Google

illum ſignificat, ſi Joannes illum etiam, ſi verò non fuiſſet Petrus, & Joannes, ſed Paulus, illum etiam ſignificaret; hoc poſito: formatur argumentum. Eadem propoſitio eſt indifferens, ad ſignificandum, vel hoc, vel illud objectum, ergo & ad ſignificandum hoc vel illud inſtans, ergo poterit mutare ſignificationem, ergo ulterius in uno inſtanti, poterit ſignificare inſtans A. in altero inſtans B. eſſeq; vera, reſpectu inſtantis A. non verò reſpectu inſtantis B.

Respondet Arriaga, dictæ propoſitionis eſſe ſenſum conditionatum, æquivalet enim huic; ſi Petrus eſt in foro currit, ſi Paulus, currit &c. Conſequenter eoſdem ſignificat, & eodem modo conditionatè, quantumvis determinatè nonniſi de Paulo verificetur, ſi ille ſit in foro, non verò Petrus.

Contra. Tum quia propoſitio illa conditionata, poteſt tranſire ex determinatè ſignificante Petrum, in non ſignificantem determinatè Petrum, ſed Paulum; ergo etiam poteſt tranſire, ex ſignificante verè hoc inſtans, in ſignificantem falſò aliud inſtans. Tum quia hujus conditionalis ſenſûs appingendi nullum eſt fundamentum, aliàs, quaſcunq; abſolutas enuntiationes, poſſemus dicere conditiotas; additq; Oviedo: ſi illa propoſitio faceret ſenſum conditionatum, nullo exiſtente in foro, poſſet eſſe vera, quia conditionalis, non fit ex eo falſa, quòd conditio illius, non ſit impleta. Tum quia etiam illius propoſitionis, quam dicimus comparatè ad unum inſtans eſſe veram, comparatè ad aliud, falſam; dicam etiam ſenſum eſſe conditionatum; ſi comparetur ad illud inſtans, poteritq; ſubſtitui unum inſtans pro alio inſtanti ad falſificandam propoſitionem, ſicut ſubſtituto Paulo, pro Petro, ut concedit Arriaga, falſificabitur propoſitio.

Respondet II. Oviedo. Hujus propoſitionis: Homines qui ſunt in foro, currunt, ſenſus eſt. Aliqui homines ſunt in foro & hi quicunq; illi ſunt currunt, quo ſenſu poſito, non ſequitur, propoſitionem non eſſe determinatam, ad hunc, quàm illum ſignificandum, ſed tantùm eſſe indifferentem, ut de hoc, vel illo, verificetur. Docetq; ulterius, quod ſcilicet propoſitio; Aliquis homo currit, non ſit indifferens, ad diverſas ſignificationes, ſed tantùm ad diverſas verificationes.

Contra. Dicta propoſitio, ut conceditur, eſt indifferens ad diverſas verificationes, neq; eſt determinata ad unam verificationẽ, ergo etiã & hæc propoſitio, Petrus currit, non eſt ita determinata ad inſtans A. quo currit, ut non poſſit referri ad inſtans B. quo Petrus non currit, adeoq; falſificari. Deinde Propoſitio hæc; Petrus currit, prolata in inſtanti, A. in quo currit, ſi in illa duretur ad inſtans B. quo non currit, vel ſignificabit curſum Petri, ergo ſignificabit falſò, adeoq; de vera tranſibit in falſam, vel non ſignificabit: & hoc non poteſt dici, cùm de facto ipſa propoſitio id habeat.

Deniq; verificatio propoſitionis, & ſignificatio, indiſſolubiliter ſecum junguntur, ergo ſi propoſitio hæc, Aliquis homo currit, eſt indifferens ad verificationem, erit etiam indifferens ad ſignificationem. Videantur dicta in materia de Præciſionibus objectivis in Divinis in ſimili.

Responderi Poteſt III. Propoſitionem hanc; Petrus currit, prolatam in inſtanti A, quando eſt curſus Petri, ſi proferatur in inſtanti B, quo non eſt curſus Petri, non eſſe mutandum de vera in falſam, quia etiam in inſtanti A, ſi comparatur ad inſtans B, erit falſa, conſequenter nõ tranſibit de vera, in falſam, ſed ſicut ab initio erat reſpectu inſtantis B. falſa, ita, & in inſtanti B, reſpectu ejusdem inſtantis, eſt falſa.

Contra eſt I. Quia hæc Reſponſio eſt præviſa à Concluſione, quia ſcilicet in iſto tantum ſenſu admittimus propoſitionem, de vera, poſſe tranſire in falſam, quia ſcilicet hæc propoſitio, quæ reſpectu certi inſtantis, eſt vera, comparata ad aliud inſtans, poteſt eſſe falſa, quidquid ſit, quòd non poſſit dici, rigoroſè tranſire de vera in falſam, idq; ob rationem in reſponſione adlatam, poteſt tamen aliquo modo dici tranſiens tranſitu Logico, & ex modo concipiendi, quia videlicet, non ſtat in ſola ſua veritate, vel falſitate, ſed ratione diſtincti inſtantis, ab extremo, ad extremum venit.

Contra II. Succeſſivè illud objectum quod eſt curſus Petri, factũ eſt falſum, quia ſucceſſivè deſiit curſus Petri, qui erat, Ergo & propoſitio, quæ dicit: Petrus currit, facta eſt falſa ſucceſſivè.

Contra III. quia propoſitio, quæ ſignificat determinatè inſtans A, ſi per impoſſibile ſignificaret inſtans B. redderetur falſa. Ergo etiam ſi comparetur ad inſtans B, debet dici, quòd ex vera fiat falſa.

Objicitur. Si Propoſitio hæc; Petrus currit, determinatè ſignificans inſtans A, in quo eſt curſus Petri, cenſeretur eſſe falſa, ſi comparetur ad inſtans B. in quo non eſt curſus Petri, ſequeretur nullam dari propoſitionem abſolutè veram, ſed hoc eſt abſurdum, Ergo, Sequela probatur inductione: hæc propoſitio. Petrus dormit, orat, peccat, comedit, &c. ſunt veræ, ratione alicujus inſtantis, & reſpectu aliûs inſtantis, ſunt omnino falſæ. Ergo nulla datur porpoſitio abſolutè vera.

Respondetur. Negando Sequelam, & probationis ejus conſequentiam, propter inſufficientem enumerationem, certè enim hæc propoſitio, homo eſt animal rationale, reſpectu nullius inſtantis eſt falſa, in nullo enim inſtanti eſt homo, in quo non ſit animal rationale.

Instabis. Etiam hæc propoſitio, homo eſt animal rationale, reſpectu bovis eſt falſa, ergo nulla daretur abſolutè vera.

Respond. Hæc propoſitio, homo eſt animal rationale, reſpectu bovis, neq; eſt falſa, quia priùs eſt propoſitionẽ eſſe ſignificativam, poſtea

Digitized by Google

veram vel falſam, priùs eſt propoſitionem ſupponere Objectum, quod importat, & poſtea verè vel falſò ſupponere, cùm ergo iſta propoſitio, homo eſt animal rationale, nec ſupponat, pro bove, nec illum ſignificet, reſpectu ejus, falſa non erit. Deinde alia eſt omnino ratio de hac propoſitione, Petrus currit, ſi dicatur in inſtanti.B.quo ille non currit,cùm tamen curreret, in inſtanti A, & aliud eſt,de hac propoſitione,homo eſt animal rationale comparata ad bovem, quia hæc Propoſitio, Petrus curret, in omni inſtanti, ſignificat, & Petrum & curſum, hæc autem propoſitio, homo eſt animal rationale, in nullo inſtanti, ſignificat bovem.

QUÆSTIO II.

De veritate in particulari Propoſitionum abſolutarum.

MAxima hîc erit Difficultas circa propoſitiones de futuro, de quo

PRÆMITTO I. *Quid ſit futurum.* quod bene definit Hurtado diſp.9. Anim. Sect. 6.Subſect.1. idq; ad mentem S. Auguſt. Futurum eſt exiſtentia rei, in inſtanti ſequenti, connotando carentiam ſui in inſtanti præſenti, ly ſequenti non accipiendo tantùm pro immediato.

PRÆMITTO II. *Diviſionem futuri.* Futurum aliud eſt Neceſſarium, aliud Liberum. Futurum Neceſſarium eſt, quod proficiſcitur, à Cauſa ad agendum determinata, ubi fuerint poſita prærequiſita ad agendum,& ita v.g. ignitio ſtipulæ,ubi ei fuerit approximatus ignis, eſt Futurum Neceſſarium. Futurum Liberum, eſt futurum quod proficiſcitur à Cauſa, quæ poſitis omnibus ad agendum requiſitis, poteſt agere, & non agere, & ita Petrus cantabit, Petrus peccabit, &c. ſunt talia Futura Libera.

PRÆMITTO. III. *Rurſus hoc futurum Liberum aliud eſt Abſolutum, aliud Conditionatum* Futurum eſt abſolutum v.g. Petrus peccabit. Futurum Conditionatum eſt v.g. Petrus, ſi ingreſſus fuerit atrium Pontificis, peccabit. Agemus hîc de Veritate hujus utriuſq; futuri liberi, Theologis merè Theologica relinquendo.

DICENDUM eſt, *quod Futura abſoluta libera, habeant determinatam veritatem*, eſt concluſio Catholica Contra Ariſto: 1. Perier. C.6. qui dicit, ex his propoſitionibus, omnis homo curret, aliquis homo non curret,eſſe determinatam Veritatem vel falſitatem; ſed in his propoſitionibus ſingularibus. Plato curret, Plato non curret, dicit non eſſe determinatam veritatem, ſed ſolùm in ſenſu disjuncto, id eſt quod ſit vel curſurus vel non curſurus. Conſequenterq; errabat, negando Deo Scientiam ſingularium propoſitionum, de futuro Libero.

PROBAT I. Hurtado. Id quod erit, determinatè erit, ergo futurum eſt determinatè, ergo & verum eſt determinatè. Antecedens probatur, quod producetur extra ſuas cauſas, erit determinatè; Cauſæ enim nihil indeterminati producunt, ſed id quod erit, producetur extra ſuas Cauſas, ergo id quod erit, erit determinatè. Conſeq; Imi Enthymematis probatur. quod erit determinatè, futurum eſt determinatè, ſed id, quod erit, erit determinatè, ergo id quod erit, futurum eſt determinatè.

CONFIRMAT I. Hurtadus dialecticè. Supponamus hanc propoſitionem eſſe falſam. Omnis homo curret, vera erit per Ariſtotelem hæc contradictoria, aliquis homo non curret, quo poſito ita arguit. Hæc propoſitio, Aliquis homo non curret, vera erit etiamſi reliqui cucurrerint, & unus forte non curret, ergò ſi illa propoſitio, Aliquis homo curret, eſt vera determinatè ratione Sortis, etiam hæc propoſitio, Sortes curret, erit determinatè vera, cum utrobiq; idem dicatur, unde dicit Hurtado Ariſtotelem contra Sumulas, contra Philoſophiam, contra Theologiam naturalem, circa hanc materiam erràſſe.

PROBAT II. Arriaga. Quantumvis Petrus ſit indifferens ad peccandum, vel non peccandum, accedente tamen inſtanti craſtino determinatè faciet unum ex illis, neq; enim datur medium inter hoc, quod eſt peccare, & non peccare: ergo ulteriùs, Propoſitio quæ affirmabat eum peccaturum, fuit determinatè vera, quia ita exſtitit objectum tempore importato per copulam, ſicut per ipſam propoſitionem enunciatum fuit.

CONFIRMAT idem ſic. Vel enim peccatum Petri nunc eſt determinatè futurum, vel non; ſi eſt, ergo etiam verum erit nunc affirmare illud; ſi verò nunc non eſt determinatè futurum, ergo propoſitio affirmans eſſe futurum, erit ſaltem determinatè falſa.

PROBAT III. Oviedo Communi argumento. Petrus curret, Petrus non curret, ſunt Contradictoria; ſunt enim affirmatio & negatio ejuſdem, de eodem; ergo una debet eſſe vera, altera falſa.

CONFIRMATUR ex eodem. In inſtanti quo Petrus currit, verum eſt dicere; Petrus currit, ergo & heri, reſpectu hujus inſtantis, verum erat dicere, Petrus curret: idem enim affirmaretur.

OBJICIT I. Ariſtot: Si determinatam veritatem haberent ſingularia futura libera, cognoſceret illa Deus: Sed non cognoſcit, ut probat; quia ſi Deus cognoſceret hanc Propoſitionem, Sortes curret, tolletur libertas Sortis in curſu; ſed non debet tolli, Ergo. Sequela probatur, neceſſario jam curreret Petrus, eſſet enim determinatè verum illum curſurum, Ergo.

RESPONDETUR. Negando Minorem Probationis. Nego ſequelam majoris, cum ſua probatione: illam verò propoſitionem, Eſſet determinatè verum illum curſurum, Diſtinguo, Eſſet verum determinatè, determinatione orta ex ſuppoſi-

poſi-

Digitized by Google

poſitione antecedenti, Nego Probationem, determinatione orta ex ſuppoſitione conſequenti, concedo hanc probationem; conſequentia autem abſolutè negatur. Explicui hanc diſtinctionem fusè in materia de libertate actuum humanorum in Ethicis, & in Materia de Prædeterminatione, in prima parte. Nunc breviter dico, alia eſt ſuppoſitio & neceſſitas antecedens; alia conſequens. Suppoſitio Antecedens, eſt neceſſitas orta ex cauſâ determinante ad effectum: qualis eſt neceſſitas in igne, ad ponendam ignitionem, ſi fuerit admota ſtipula. Alia eſt neceſſitas orta ex ſuppoſitione conſequenti, quæ eſt neceſſitas orta ex ipſa actione, ſeu effectu: qualis eſt neceſſitas, quia currentem impoſſibile eſt non currere, ſedentem item impoſſibile eſt non ſedere. Hæc ſecunda ſuppoſitio non tollit libertatem, reperiturque in futuro libero.

Instabis I. Cujus Antecedens eſt neceſſarium; ex 1. Poſter. tex 17. Sed hoc Antecedens Deus peccaturum Petrum præſcivit, eſt neceſſarium, ergo & conſequens eſt neceſſarium, nempe peccatum Petri.

Respondetur: ex S. Thoma 1. parte q. 13. quod cujus Antecedens eſt neceſſarium, illius & conſequens ſit neceſſarium, eo modo neceſſitas quo & antecedens eſt neceſſarium; ſed non alio modo neceſſitatis; hoc autem antecedens quod eſt cognitio peccati futuri, eſt neceſſarium neceſſitate conſequenti, ſeu neceſſitate orta ex ſuppoſitione peccati, non verò eſt neceſſarium neceſſitate antecedenti; non enim ideo eſt futuritio peccati, quia præſcitur peccatum, ſed ideo præſcitur, quia eſt illius futuritio.

Instabis. II. Ante omnem poſitionem effectus liberi futuri, antecedit ſcientia Dei, ergo illa tolleret libertatem.

Respondetur. Ante omnem poſitionem effectus liberè futuri, antecedit Scientia Dei tempore ſeu duratione, ab æterno enim Deus habet illam ſcientiam; ſed non antecedit cauſalitate; non enim ut dixi ideò peccatum eſt futurum, quia noſcitur futurum.

Instabis III. Ego non poſſum facere, ut non ſit ſcientia DEI de peccato futuro, ergo neque poſſum facere, ut poſitâ illâ ſcientia non ſit peccatum.

Respondetur. Ex ſuppoſitione conſequenti, ſeu quòd jam me determinârim ad peccandum; non poſſum facere, ne id ſciat Deus; ſicut etiam ſuppoſitò, quòd determinârim me ad peccandum, non poſſum non eſſe determinatus ad peccandum, licèt ſecundum ſuppoſitionem antecedentem, potuerim non exhibere Divinæ ſcientiæ hoc objectum, quod eſt meum peccatum.

Objicit. II. Ariſt. Quod exiſtit determinatè, neceſſariò exiſtit; ſed futurum liberum per nos determinatè exiſtit. Ergo neceſſariò exiſtit.

Respondetur. Quod exiſtit determinatè ſecundùm ſuppoſitionem antecedentem, neceſſariò exiſtit; Secus ſi exiſtat determinatè ex ſuppoſitione conſequenti, ſeu ex ſuppoſitione ſui ad ſe.

Instabis I. Scientia Dei eſt intrinſecè infalibilis, ergo non ſolum habet connexionem cũ effectu ex ſuppoſitione conſequenti, quia talis ſuppoſitio adhuc ſtare poteſt, ut res potuerit non eſſe.

Respondetur. Res determinata ex ſuppoſitione Conſequenti, poteſt adhuc non eſſe, ſi ſpectetur in ſuis cauſis, ſecùs ſi ſpectetur in ſuppoſitione ſui ad ſe, ſecundùm quam ſuppoſitionem, infallibiliſat per modum termini Scientiam Divinam.

Instabis II. Si verum eſt, futurum illud poſſe adhuc non eſſe, ergo adhuc non habet determinatam veritatem; quia nec determinatum eſſe.

Respondetur. Cum ly poſſe non eſſe, verificetur tunc de illo effectu in cauſis liberis ſpectato, Concedo, quod in illis effectus liber, non habeat determinatum eſſe; nec determinatam veritatem.

Instabis III. Accedente tempore futuro, quo Petrus peccaturus, dicitur, rogo utrum Petrus poſſit non peccare pro ſuo libitu, an verò teneatur peccare: ſi tenetur, ergo non eſt liber; ſi poteſt non peccare, ergo propoſitio affirmans Petrum peccaturum, fuit vera ut ſopponitur, & ſimul falſa; quia non peccabit Petrus, quod eſt abſurdum.

Respondetur. Poteſt non peccare Petrus, nec tenetur peccare, ſed inde non ſequitur, quod non ſit peccaturus, & cum ex ſuppoſitione conſequenti ſit peccaturus, habebit adhuc peccatum determinatam Veritatem.

Objicitur III. Veritas conflatur ex actu & ex objecto ipſo, ergo antequam illud objectum exiſtat non poteſt eſſe Veritas.

Respondetur. Illud connotatum objectum ab actu vero, non eſt neceſſe ut exiſtat Phyſicè, ſufficit ut exiſtat intentionaliter; & quantùm ad præſens attinet, ſufficit ut futurum illud exiſtat in aliqua certa differentiâ temporis.

Inferes. Propoſitiones de futuris eſſe in ſe veras, non verò ratione noſtri, cùm nos determinatè futuritiones iſtas, vel non futuritiones liberas, non attingamus.

QUÆSTIO III.

De Veritate Futurorum liberorum Conditionatorum.

PRæmitto I. Ex Oviedo Contr. 7. Animaſt. pun: 6. *Futurum conditionatum dicitur illud*,

quod caſu quo talis Conditio ponatur, eſſet, ſive talis conditio ponenda ſit ſive non; & inde eſt quod dicunt Dialectici; Conditionalem nihil ponere in rebus, non enim importat, quod res ſit, ſed tantùm importat, quod eſſet, ſi conditio poneretur.

Præmitto II. Ex eodem *Quod dentur propoſitiones non ſolùm de futuro conditionato, ſed etiam de præterito & præſenti conditionato.* v.g. Si ingreſſus fuiſſet Jacobus atrium Pontificis, negaſſet Chriſtum, erit propoſitio conditionata de præterito. Si ingreditur, negat, eſt propoſitio de præſenti conditionato. Si ingredietur vel ingrederetur, negabit, eſt propoſitio de futuro conditionato. Agitatur tamen difficultas potiſſimùm de Futuris, quantumvis, etiam reliquæ propoſitiones habeant ſuas difficultates.

Præmitto III. *Propoſitionem tam de præterito coditionato, quàm de præſenti, quàm de futuro, interdum eſſe purè conditionatam, interdum non eſſe purè conditionatam:* purè conditionata eſt, quæ nihil ponit in eſſe; non purè autem conditionata eſt, quæ affirmat vel futurum eſſe, vel præſens eſſe, vel præteritum eſſe, ſi talis conditio ponatur, & inſuper virtualiter & implicitè importat negationem aut poſitionem eventûs propter defectum Conditionis.

Præmitto IV. ex communi ſententia. *Propoſitiones conditionales quasdam conſtare conditione diſparata, quasdam conditione proportionata*, conditio diſparata eſt v.g. ſi Turca dormit, Papa orat. Conditio autem proportionata erit, ubi dixero. Si Turca petierit, Papa pro illo orabit. Propoſitiones illæ priores, ſeu quæ habent diſparatam conditionem, cognoſcuntur vi ſola coexiſtenti ita ut ſenſus ſit; Si Turca dormiet coexiſtet huic dormitioni illius, Oratio Papæ: poſteriores verò conditionatæ, ſeu quæ habent conditionem proportionatam, habent ſenſum quodammodo illativum, ita ut ex petitione Turcæ, tanquam conditione, inferri quodammodo poſſit, Oratio Papæ; Cæterum ſi etiam Deus faceret decretum, ut ſi ponatur dormitio Turcæ, ponatur Oratio Papæ, tali ſuppoſitione data, vi etiam illationis, vera erit illa conditionalis; benè enim ex hoc decreto alligato illi dormitioni, tanquam conditioni, inferretur Oratio Papæ.

Præmitto V. *Propoſitiones Conditionales, quæ, ſenſum habent quodam modo illativum interdum conſtant Conditione, neceſſaria*; v.g. Si animal erit rationale, riſibile erit: *interdum conſtant Conditione impoſſibili* v.g. ſi equus eſſet rationalis, riſivus eſſet: *interdum conſtant Conditione quæ ſit aliquo modo cauſa & conditio requiſita conſequentis*; quantum eſt ex vi cauſæ, & illius Conditionis, poſſit non ſequi conſequens.

Præmitto. VI. *Quantumvis aliqua Conditionales ſint veræ in ſenſu illativo, illatio tamē hæc non eſt illatio vi formæ*, & legitimæ deductionis: quia ſi eſſet hoc illatio vi formæ & legitimæ deductionis, ſemper teneret, & in omni ſubjecto; eſt enim regula Dialectica. Conſequentia quæ ſemel eſt bona. Unde ſi vi legitimæ deductionis teneret hoc conſequens; Petrus ſi ingreſſus fuerit atrium Pontificis, Chriſtum negabit, teneret etiam in hoc ſubjecto, ſi Joannes ingreſſus fuerit atrium Pontificis, Chriſtum negabit quod falſum eſt. Quod ulterius in hoc reſolvitur omnis illatio ſupponit neceſſarium aliquo modo connexionem conſequentis cum antecedenti, quæ quia hîc non habetur non erit illatio vi formæ.

Præmitto VII. *Cenſere omnes quòd ut de objecto Conditionato, infallibiliter procedat ſcientia, tunc ex parte Conditionis, debet poni totum id, quod requiritur tanquam principium ad effectum conditionatum requiſitum.*

Præmitto VIII. *In hoc eſſe difficultatem, An inter Conditiones prærequiſitas ad cognoſcendum infallibiliter effectum liberum conditionatum, ſit etiam decretum DEI neceſſarium, quo dicat v.g. DEus, Volo ſi?*

Præmitto IX. *Quòd noſtri Doctores cùm ſentiant hoc decretum non eſſe neceſſarium ad cognoſcendos effectus liberos conditionatè futuros, immo cenſeant illud eſſe deſtructivum libertatis noſtræ, admittunt nihilominus, cognoſci hæc futura in ſe ipſis, ſeu ex ſuppoſita determinatione voluntatis.*

Præmitto X. *Quantumvis noſtri Doctores non agnoſcant formari à Deo ullum decretum de ipſo effectu conditionatè futuro, cenſent tamen formari à Deo decretum* de dandis prærequiſitis ad agendum, de quibus dixi Præmiſſo 1. ut v.g. de exhibendo concurſu, de danda gratia, ſi ſit effectus ſupernaturalis; ut poſt alios docet Martinon Diſp. 5. n. 160. prima parte citans pro ſe Suarez. Dicitq; hanc eſſe communem noſtrorum Doctrinam. Nec tamen eſt hoc decretum abſolutum, quia & tolleret libertatem, & potiùs fundaret ſcientiam viſionis, & eſſet improportionatum; quomodo enim de futuro conditionato quod nunquam futurum eſt, poteſt dari decretum abſolutum, quantùm eſt ex parte Actus. Vide Fulgen. Suavis Concordiæ Diſp. 4. Sect. 2. n 1. *His præmiſſis*

Dicendum eſt. *Propoſitiones de objecto libero conditionatè futuro eſſe veras determinatè.* Ita omnes noſtri & primus Fonſeca lib. 6. Metaph. poſt eum, Molina lib. 1. de Concordia gratiæ cum libero arbitrio, Diſp. 14. & 1. parte q. 14. à 13. Adferentur probationes merè ex locis Philoſophicis. Hinc

Probatur I. Ex principio Metaphyſico. Quodlibet eſt aut non eſt; illæ propoſitiones quæ habent determinatum eſſe, habent determinatam veritatem, cum ipſius Eſſe paſſio, ſit veritas; Sed propoſitiones de futura Conditionato Libero, habent determinatum Eſſe, ergo & determinatam veritatem. Minor prob. Petrus ſi vocatus fuerit a, ut converteretur, aut non converteretur. Ergo propoſitiones de futuro Conditionato

nato

Digitized by Google

nato Libero, habent determinatum Eſſe, habere enim v.g. Eſſe, vel non Eſſe converſi Si, eſt habere eſſe vel non Eſſe determinati Si. Antec prob. quodlibet eſt aut non eſt. Ergo & Petrus Si vocatus fuerit aut converteretur aut non converteretur.

Probatur II. Ex principio Logico. Ex duabus Contradictoriis alterutra debet eſſe vera: hæ propoſitiones: Si vocaretur Petrus converteretur, &: Si vocaretur Petrus non convertetur, ſunt propoſitiones de futuro contingenti libero conditionatæ & contradictoriæ, ergo alterutra illarum neceſſariò eſt verà.

Probatur. III. Tum quia in inſtanti quo Petrus vocatus convertitur, vera eſt hæc propoſitio. Petrus vocatus convertitur, eſt enim conformis objecto, ergo etiam antea vera erat propoſitio. Petrus ſi vocatus fuerit convertetur Prob: Conſeq: quia propoſitio conditionata, totum id, & de eodem objecto enuntiat, quod & abſoluta, excepto modo enunciandi; ergo ſi abſoluta propoſitio in ſtatu abſoluto eſt vera, etiam conditionata in ſenſu conditionato erit vera, licet alio modo enuntiet.

Idem. Sic proponi poteſt; Supponamus quod hæc propoſitio ſit vera. Petrus convertitur, debebit eſſe etiam vera hæc, Petrus vocatus convertetur, quia propoſitio ſemel vera, ſemper reſpectu ejuſdem inſtantis à propoſitione importati, eſt vera; ergo ulterius vera erit etiam hæc propoſitio, ſi vocatus fuerit convertetur, ſolo enim ſtatu hæc propoſitiones differunt, ſeu modò enunciandi, habent autem idem objectum adeoque; eandem veritatem: conſequenter ſi eadem veritas, licet alio modo enuntietur, erit ſemper vera propoſitio, licèt alio modo formetur. Tum quia ſupponamus poni Converſionem Petri vocati, hoc ſuppoſito Vera eſt determinatè hæc propoſitio; Petrus vocatus converſus eſt; ergo falſa fuit determinatè illa, Petrus ſi vocatus fuerit non convertetur, idem enim determinatè negat, quod prior affirmat, Ergo hæc propoſitio, ſi Petrus vocatus fuerit convertetur; determinatè fuit vera antecedenter, ſiquidem illa altera, determinatè fuit falſa. Tum quia ſi Deus talia non noſcit, deberet dicere Neſcio, ſed quæ proponibilis eſt legitimè interrogatio Deo, cui omniſcitivitas Divina, non poſſit ſatisfacere niſi per Neſcio.

Objicitur I. Si vera eſſet determinatè una propoſitio Conditionata de effectu futuro libero, vera eſſet propter bonitatem Conſequentiæ; quod tamen nos negamus. Sequela probatur, quia veritas conditionalis apud Dialecticos ſumitur ex connexione Antecedentis cum Conſequenti.

Respondetur. Id docere Dialecticos de veritate conditionalium in materia neceſſaria, nam in Liberis, ſufficit coexiſtentia eventus cum conditione Si.

Objicitur II. Objectum propoſitionis conditionatæ non exiſtit determinatè, Ergo & ipſa propoſitio, non eſt determinatè vera.

Respondetur. Objectum conditionatè ſi ſpectetur in ſuis cauſis non exiſtit determinatè, ſicut ſi ſpectetur in ſuppoſitione ſui ad ſe.

Objicitur III. Si daretur determinata veritas talium propoſitionum, tolleretur libertas. Status enim ille conditionatus, antecedens ſtatum abſolutum, debet eſſet talis, ut ex eo inferri poſſit neceſſario effectus.

Respondetur. Ex ſtatu conditionato non inferetur neceſſariò effectus, neceſſitate orta ex ſuppoſitione antecedenti, & habente ſe per modum cauſæ, ſed eſſet ille effectus neceſſarius, ex ſuppoſitione conſequenti.

Colliges. Quòd noſter intellectus, quando idem affirmat de contingenti conditionatè futuro, quod affirmat Deus, veram propoſitionem faciat, per ordinem ad objectum, licèt non ſit vera in ordine ad nos, eò quòd per ordinem ad nos, careat certitudine.

DISPU-

Digitized by Google

DISPUTATIO VIII.

De Syllogiſmo,

IN quantùm hîc attingemus diſcurſum reſpondebit Tractatio Libr. Priorum ubi tractat Ariſtoteles de Diſcurſu in Communi, ejus forma, ac Materia. Tractatio autem de Demonſtratione, reſpondebit Libris poſteriorum, ubi de hac materia Ariſtoteles.

QUÆSTIO I.

Explicatur natura Diſcursûs & Syllogiſmi.

DIſcurſus eſt Nomen translatum à curſu corporali ad motum quendam intentionalem, ſicut enim per diſcurſum corporalem movet ſe mobile Corporeum, ita & per diſcurſum intentionalem, movet ſe Intellectus; & ſicut in diſcurſu Corporali proceditur à termino A quo, ad terminum Quem ita & in diſcurſu intentionali, proceditur ab ûna cognitione notiori, tanquam à termino A quo, ad aliam cognitionem objecti minus noti, tanquam ad terminum Ad quem. Hurtadus verò nomine termini A quo, in progreſſu intentionali, intelligit objectum formale, quod per ſe primo attingitur à ſcientia & A quo primum incipit currere intellectus, terminum autem Ad quem, dicit eſſe Objectum materiale quod cognoſcitur à potentia cũ dependentia à potentia cum dependentia à Formali. Nomine verò objecti formalis intelligit, præmiſſas, tanquam objectum formale motivum.

De Diſcurſu.

QUÆRITUR I. *Quid ſit diſcurſus.*

RESPONDET Scotus. Diſcurſum eſſe progreſſionem intellectûs ab uno objecto ad aliud. *Hac definitio diſcursûs ordinariè admitti non ſolet.*

RATIO eſt. Quia competit etiam diſcurſui virtuali, ſeu æquivalenti & non tantùm formali: hinc allata definitio poteſt quadrare etiam Divinis cognitionibus, unum objectum ex alio, cognoſcentibus, cùm tamen ordinariè dicatur Deus non diſcurrere.

ALITER Diſcurſum definiunt Conimbricenſes, *Quod ſit progreſſio intellectûs ab una cognitione in aliam*; Hæcq; tenenda erit definitio. Cæterumhic progreſſus non debet eſſe merè ſucceſſio unius poſt aliam cognitionem, nec debet eſſe merè per accidens, & caſu, ſed ex antecedentibus debet educi alia. Harum autem definitionum in hoc eſt differentia, quia prior importat alietatem in ipſis objectis, poſterior importat in ipſis Actibus.

QUÆRITUR II. *Quotuplex ſit Diſcurſus.*

RESPONDETUR Communiter. Prima diviſione diſcurſum alium eſſe Formalem, alium Virtualem. Formalis Diſcurſus, eſt Diſcurſus conſtans pluribus cognitionibus diſtinctis realiter, quarum una inferatur ex alia. Diſcurſus autem Virtualis, Diſcurſus æquivalenter, Diſcurſus objectivus &c. (hæc enim idem ſunt) Nihil aliud eſt, quàm progreſſio ex uno objecto in aliud, per eandem numero cognitionem.

QUÆRITUR. III. *An diſcurſus formalis debeat habere partes, hoc eſt plures Enuntiationes.*

RESPONDET. Hurtado Diſ. 7. Anim. Sect. 3. Arriaga, Oviedo hîc debere illum habere partes, hoc eſt tres virtualiter vel formaliter diſtinctas propoſitiones. Formaliter diſtinctæ propoſitiones ſunt tales, ſicut communiter ponuntur in Cathegorico Syllogiſmo. Propoſitiones autem virtualiter diſtinctæ ſunt, quando ſimplex qualitas propoſitionis totum id enuntiat quod tribus aliis diſtinctis enuntiaretur ut ſi v.g. his tribus propoſitionibus. Omnis homo eſt animal: Petrus eſt homo. Ergo Petrus eſt animal, ſi inquam his propoſitionibus unico actu, præbeatur aſſenſus. Ratio communis pro reſponſione eſt. Tum quia Ariſtoteles in definitione Syllogiſmi qui in re à Diſcurſu (ut inferius explicabitur) non differt, requirit pluralitatem actuum, vultque ut in illo nonniſi ex quibuſdam poſitis, aliud ſequatur. Tum quia ubi eſt cauſa & effectus, illic debet eſſe pluralitas, ſed inter præmiſſas & concluſionem eſt ratio cauſæ & effectus. Ergo. Tum quia ut unum ex alio ſequatur per diſcurſum, debet prædicatum & ſubjectum, priùs conjungi cum Medio Termino, juxta Principium. Quæ ſunt eadem uni tertio: conjungi autem prædicatum & ſubjectum Concluſionis non poteſt cum medio termino, niſi ſint duæ propoſitiones, in quarum una ſubjectum, cum medio termino, & in altera prædicatum, cum eodem medio termino, conjungantur, tertia autem propoſitio erit conjunctio ipſius ſubjecti & prædicati inter ſe, quæ omnia actus vel formaliter vel virtualiter plures requirunt.

Dices

Digitized by Google

Dices. Bonus eſt hic Diſcurſus, Omnis homo eſt animal, Ergo Petrus homo, eſt animal, & tamen in hoc diſcurſu, unum extremum in una præmiſſa, aliud autem extremum nō in alia præmiſſa, ſed in ipſa illa, cum medio termino conjungitur. Ergo ad diſcurſum non eſt neceſſaria etiam virtualiter duplex præmiſſa.

Responderi poteſt: quod illa illatio ſit ſimul virtualiter & æquivalenter præmiſſa, illa enim illatio Ergo Petrus homo, eſt animal, æquivalet his duabus propoſitionibus, ſcilicet Petrus eſt homo, & Petrus eſt animal.

Respondet II. Oviedo. Negando bonum illum eſſe diſcurſum. Ratio negandi eſt, quia non innititur illi principio quæ ſunt eadem uni tertio. Attendendo etiam ad Illationem, omnis homo currit. Ergo aliquis homo currit, docet Arriaga eſſe hîc duplicem virtualiter præmiſſam, ſubintelligitur enim hæc minor ſed in omnis homo, includitur aliquis homo.

De Syllogiſmo.

Quæritur I. *Quid ſit Syllogiſmus.*

Responderi Poſſet, hîc eſſe difficultas, an ly: Oratio, quod adhibetur ad definitionem tam Syllogiſmi quàm Definitionis; ſit genus proximum an remotum. Cenſent aliqui eſſe hoc genus remotum, idque ideo, quia proximus genus ad Syllogiſmum eſt argumentatio. Sed hæc ratio non convincit, quia argumentatio & Syllogiſmus idem ſunt & æquè latè patent, Ergo argumentatio non eſt genus ad Syllogiſmum. Dat aliam rationem Arriaga quare ly: Oratio ſit genus remotum; quia ſcilicet argumentatio cum Definitione & Diviſione conveniūt in hoc, quòd ſint modi ſciendi, Oratio autem extenditur etiam ad ea, quæ non ſunt modus ſciendi, hinc propoſitio ſimplex, eſt Oratio, & tamen non eſt modus ſciendi. Huic etiam rationi Reſponderi poſſet, quòd ſicut conveniunt in ratione modi ſciendi Argumentatio, Definitio, & Diviſio, ita etiam in ratione Orationis, cur ergo etiam Oratio non erit genus proximum. Deinde ſit licet quòd Oratio extendatur etiam ad ea quæ non ſunt modus ſciendi, non ſequetur Orationem non eſſe Genus, ſicut licet animal extendatur ad ea quæ non ſunt rationalia & non ſunt homo; non ſequitur tamen genus proximum hominis non eſſe animal. Puto itaque quod ly Oratio ſit Genus proximum ad definiendum Syllogiſmum ſitque non aliud quàm operatio intellectûs, quæ eſt Verbum mentis, quod ipſum verbum mentis, eſt Oratio animæ &c. Ex quo colliges & referes ad dicta ſuperius de objecto: quod in re Oratio Logica ſit Objectum Logicæ, quia ut dixi operationes intellectûs ſunt objectum Logicæ, Oratio autem Logica in re ſunt ipſæ operationes intellectûs: ſed non eſt objectum adæquatum Logicæ, quia terminus per ſe eſt ſpecies objecti Logicæ, & tamen illi non convenit eſſet Orationem. Nec debet vocari nomine Orationis Logicæ objectum ejuſdem, quia Oratio Logica, eſt æquè ignota ac ipſa Logica: Objectum autem ſcientiæ debet eſſe quid notiùs, ut ex illo dignoſci ſcientia penitus poſſit. Et quia an vocari debeat Objectum Logicæ Oratio, eſt quæſtio de voce, in qua cum pluribus ſentiendum.

Quæres II. *Quid ſentiendum ſit de Figura Galeni.*

Respondetur. Dari illam imprimis. Eò quòd detur talis poſitio terminorum, ut id quod fuit in priori propoſitione prædicatum, fiat in poſteriori ſubjectum, quod eſt figura Galeni rectè concludens, quia innititur iiſdem principiis communibus Syllogiſmorum. Imò non ignoràvit iſtam figuram Ariſtoteles; ut videre eſt ſecundi priorum Cap. ultimò videreque eſt in multis locis ita argumentantem Ariſtotelem. Definitur ergo hæc figura, eſt in qua medium prædicatur in Prima, ſubjicitur in Secunda Propoſitione. Deinde dico hanc figuram in re idem eſſe cum prima Ariſtotelica; ſed tantùm habet propoſitiones tranſpoſitas; nam ea propoſitio quæ ſecundo loco ponitur eſt verè Major, continet enim in ſe Majus extremum, & iſta quæ primo loco ponitur eſt verè Minor, cōtinens Minus extremum: hinc ſi poſita loco ſecundo propoſitio, ponatur pro prima, eodem omnino modo concludet; quo prima figura. Recitat Hurtado Verſiculos qui denotant modos debitos Galeni Figuræ, conſimiles tamen modis Ariſtotelis ſuntque tales.

Barnaba, Calee, Dimari, Firemo, Bamalipton.

Infer. Non ideò Galenicam figuram non eſſe eſſentialiter diſtinctam ab Ariſtotelica prima Figura, quia Galenica eſt reducibilis ad Ariſtotelicam Primam, aliàs Secunda & Tertia Figura non eſſent diſtinctæ à Prima; quia ſunt reducibiles ad Primam: Sed ideò quia illic eſt diſtincta combinatio medii cum extremis; iſta enim combinatio; eſt figura. Sed in Galenica figura, non eſt diverſa combinatio medii cum extremis: quod probatur. Sola tranſpoſitio Propoſitionum non eſt diverſa combinatio medii cum extremis, ſed in Galenica, eſt ſola tranſpoſitio Propoſitionum, ut dixi; Ergo.

Dices I. In nulla Ariſtotelica Medium prædicatur in Majori ſubjicitur in Minori. Ergo Galenica etiam diverſam combinationem Medii cum extremis importat.

Respondetur. Negando conſeq. Propter Minorem quæ hîc ſubticetur, quòd ſcilicet in Galenica figura, medium prædicetur in Majori, ſubjiciatur in Minori, hæc enim Minor eſt in re Major; quia continet Majus extremum hoc eſt Prædicatum concluſionis.

Dices II. Fieri poterit ut ita inferatur Concluſio in Galenica ut habeat pro ſubjecto id quod poni-

Digitized by Google

ponitur pro prædicato in Minori, pro prædicato autem habebit id, quod ponitur pro Subjecto in Prima propoſitione.

Respondetur. Tunc non fore Categoricum argumentum, ſalvari tamen poterit, per hoc, quia licitum eſt pro converſa, convertentem ponere.

Dices III. Figura Galeni habet collocationem Propoſitionum diverſam, à collocatione Ariſtotelica; Ergo differt ab Ariſtotelica. Probatur Conſeq. Modi Figurarum differunt eſſentialiter, propter ſolam transpoſitionem Propoſitionum. Ergo & ipſæ Figuræ.

Respondetur Diſtinguendo Antecedens & dicendo, quòd figura Galeni habeat aliam materialiter collocationem propoſitionum, non aliam formaliter ut ſupra dicebam. Tranſito etiam Antec. Neg. Conſequen. utramque. Quia ex alio principio ſumitur diſtinctio Modorum ex alio verò principio ſumitur diſtinctio Figurarum; Cum enim Figura ſit combinatio medii cum extremis, ideò Principium ex quo ſumitur diſtinctio Figurarum, eſt diverſa combinatio extremorum cum medio: & quia poſita ſola tranſpoſitione propoſitionum, non fit diverſa combinatio medii cum extremis, ideo nec diverſa erit Figura. Principium autem ex quo ſumitur diſtinctio Modorum eſt diverſa diſpoſitio Propoſitionum, ſecundùm quantitatem & qualitatem: hinc poſita diverſa tranſpoſitione propoſitionum, neceſſe erit poni diſtinctionem Modorum. Porrò cum hæc tranſpoſitio Propoſitionum utilis fiat quatuordecim Modis ideò & modi quatuordecem erunt. Combinatio verò extremorum cum medio, quia tantum eſt ternaria, hinc & figuræ, tantum tres erunt.

Inferes. *Vltra aſſignatas figuras, nullas alias dari benè concludendi ſpecies.* Nam Sorites eſt coacervatio Syllogiſmorum, Dilemma, eſt Syllogiſmus per diviſionem, ſeu conjunctus, Enthymema autem, Inductio, Exemplum, eſt ſyllogiſmus truncatus voce. Reliqui autem Modi concludendi extra hos nulli ſunt recti, & neceſſariò inferentes. *Contra hoc illatum*

Dices I. Iſte Syllogiſmus, Omnis homo eſt animal, Omis lapis eſt non animal. Ergo nullus lapis eſt homo, eſt Syllogiſmus bonus, & tamen nec eſt in Galenica, nec in Ariſtotelis Figura, nulla enim eſt hic præmiſſa negativa, cum infinita illa, æquivaleat affirmativæ.

Responderi ſolet Minorem quoad rem, etſi non quoad modum ſignificandi, æquivalere huic Negativæ, Nullus lapis eſt animal, conſequenter hoc Argumentum eſſe in Cameſtres.

Dices II. Iſte Syllogiſmus Omnis homo currit, Petrus eſt homo; Ergo Petrus currit, eſt bonus; & tamē in nullo eſt modo Ariſtotelico, quod probatur. Quia in nullo modo Ariſtotelico ponitur minor ſingularis, & Cenluſio ſingularis, in Darii enim v. g. ponitur minor non ſingularis ſed particularis itemque Concluſio.

Respondetur. Certum eſt aliud eſſe terminum vel propoſitionem particularem, aliud ſingularem, hinc expoſitorius Syllogiſmus conſtat tribus ſingularib⁹, rectèq; concludit, non concludit ex Particularibus. Diſcrimen autem inter ſingulare & particulare eſt, quia particulare non habet ſubjectum determinatum, habet ſingulare. Cæterum tamen hic Syllogiſmus ut ſentit Hurtadus Diſp. 10. Log: Sect: 15. n. 75. revocari poteſt ad Darii particularem ſumendo propoſitionem pro quacunq;, quæ non eſt univerſalis, cum ergo tam particularis quàm ſingularis Propoſitio, ſit Propoſitio non Univerſalis, ideo cùm particularis Minor & Concluſio cum tali diſpoſitione medii termini debeatur Darii, etiam cum ſimili diſpoſitione medii termini. Minor & Concluſio ſingularis, revocabitur ad Darii.

Dices III. Bonus eſt iſte Syllogiſmus aliquod animal currit, omnis homo eſt animal; ergo aliquis homo currit & tamen hic Syllogiſmus in nulla eſt Ariſtotelica Figura.

Respondetur Negando. Bonum eſſe iſtum Syllogiſmum. Ratio eſt quia non neceſſariò concludit, poteſtq; ei negari conſequentia. Quòd non neceſſariò concludat hoc inde eſt, quia non innititur Principio Quæ ſunt eadem Uni tertio, neque Principio Dici de omni & Dici de nullo, quod ipſum probo. Quia non oſtendit identitatem hominis & currentis quam infert in Concluſione; quòd non oſtendat identitatem hominis & currentis, hoc inde eſt; quia quando dico aliquod animal currit, vera poteſt eſſe propoſitio de Bove currente & non Homine. Ergo hic Syllogiſmus, non oſtendit identitatem inter currentem & hominem. Deinde medius terminus vel ſemel diſtribui debet, in dicto autem Syllogiſmo non diſtribuitur, Medius enim terminus in dicto Syllogiſmo eſt animal, qui neq; in priori Præmiſſa diſtribuitur, quia illa præmiſſa eſt particularis: neq; diſtribuitur in ſecunda præmiſſa, quia illa eſt affirmativa univerſalis, adeoq; non diſtribuens Ly Animal pro prædicato poſitum.

Colliges. Non dari modos indirectos in ſecunda & tertia Figura rigoroſè dictos. Quia licèt in ſecunda & tertia Figura, poſſit Convertens loco Converſæ poni, non tamen per hoc fiet modus rigoroſè indirectus, quia in ſecunda figura id ſubjicietur quod ſubjicietur in præmiſſa, in tertia autem Figura id prædicabitur in Concluſione, quod prædicabatur in Præmiſſa; ad Modum autem rigoroſè indirectum, requiritur ut non ſit ſubjectum Concluſionis aut Prædicatum quod erat Subjectum Præmiſſarum aut Prædicatum.

QVÆRES III. *An univerſale ſit illud principium regulativum Syllogiſmorum affirmativorum. Quæ ſunt eadem uni tertio.*

Respondet Vaſquez, non eſſe univerſale immò fallibile, eò quòd fallat in Divinis, iſte enim Syllogiſmus expoſitorius Natura divina eſt Paternitas; Filiatio eſt Natura Divina, Ergo Filiatio eſt Paternitas: iſte inquam Syllogiſmus, innititur principio huic, & tamen negari in illo debet Conſequentia. Unde potiùs ſentit Syllogiſmum inniti illi principio Dici de omni & dici de nullo.

Sed

Digitized by Google

Sed RESPONDENT Alii ut Hurtado diſp. 10. Logica Sect. 16. Oviedo in Dial. Valere iſtud principium univerſaliter & infallibile eſſe.

RATIO imprimis ex Hurtado eſt. Dici de omni & dici de nullo; fundatur in iſto Principio; Quæ ſunt eadem uni tertio. Ergò ſi fallit principium, Quę ſunt eadem uni tertio, fallet & Dici de omni. Antec. prob. auctoritate Ariſt. ex Prior: cap. 1. *In toto autem quopiam eſſe, & de omni quopiam eſſe, & de omni quopiam quodpiam prædicari, idem ſignificat, atque tum de omni dicimus prædicari, cum nihil poteſt ſubjecti ſumi de quò alterum non dicatur.* Reflecte te ad verba illa in toto eſſe & de omni quopiam prædicari idem ſignificat.

CONFIRMATUR idem. Ideo verificatur dici de omni, quia quidquid prædicatur de ſuperiori prædicatur de inferiori quod ipſum inde eſt: quia inferius identificatur cum ſuperiori. Quod ſi ex identificatione inferioris cum ſuperiori habetur, ſequitur verificari illud propter principium Quæ ſunt eadem uni tertio.

RATIO 2. ejuſdem Hurtadi. Si falleret in Divinis principium illud Quæ ſunt eadem &c. falleret etiam dici de omni in Divinis quod probat: quia Dici de omni, ſignificat prædicatum unum dici de aliqua re, de omni alia quæ ſit idem realiter cum illa, ſed quod dicitur de natura Divina non dicitur de omni, quod eſt realiter natura Divina, Ergo iſtud etiam Principium in Divinis falleret. Minor prob. Dicitur enim de Natura quod communicetur & non dicitur de Paternitate illi identificata realiter, quòd communicetur. Ergo.

RATIO 3. Oviedi. Dici de omni & dici de nullo non poſſunt eſſe ſtrictè loquendo regulativa principia Syllogiſmorum in Divinis, quod probat. Quia in Divinis non eſt Omne & Nullum, quia ly Omne & Nullum ſunt Prædicata univerſalia, quæ in inferioribus multiplicantur. Natura autem Divina, non multiplicatur in Perſonis. *Quomodo autem iſtud Principium valeat in Divinis:*

EXPLICAT 1. S. Thom. 1. par. q. 28. quòd ſcil. quæ ſunt eadem uni tertio materialiter, & formaliter, ea ſunt idem inter ſe, non verò quæ ſunt eadem, uni tertio tantùm materialiter, & ita actio & paſſio non ſunt idem inter ſe, licet materialiter ſint idem cum motu, cùm ergo Paternitas & Filiatio ſint idem materialiter cum natura Divina, non eſt neceſſe illa eſſe idem inter ſe. *Sed hæc explicatio* indiget adhuc ulteriori explanatione. Quia falſum eſt, quòd ea quæ ſunt idem, materialiter cum tertio, non ſint realiter idem inter ſe, nec id probat exemplum quod adducitur, quia etiam actio & paſſio, ſunt idem materialiter cum motu, quantumvis non ſint idem Formaliter, tamen ſunt idem realiter inter ſe. Tum quia apud S. Thom. quæ ſunt realiter idem inter ſe, in tantùm cenſentur idem non eſſe formaliter, in quantum cenſentur, non eſſe idem per rationem, ſive hęc ſit cum fundamento in re, ut ſtatuat diſtinctionem Rationis Rationatæ, ſive ſit cum fundamento circa rem ut ſtatuat diſtinctionem Rationis Ratiocinantis. Alietas autem formalitatum, quę fit per rationem, non facit, ut aliqua non ſint idem realiter. Ergo alietas formalis inter naturam divinam & Paternitatem, item inter eandem naturam Divinam & Filiationem; non faciet quo minus ſint idem realiter Paternitas & Filiatio. Modus autem S. Thomæ explicari poterit per ea, quæ inferiùs ſubdam. Exemplum non exactum S. Thomæ doctrinæ non officit, quia in his requiritur Veritas ut ait pro præſenti Hurtado.

EXPLICAT 2. Scotus. Quomodo hoc principium valeat in Divinis in 1. Diſt. 2. q. 4. §. 4. ad primum Principale. Quia ſcil. quæ ſunt eadem ex natura rei Uni tertio, ſunt eadem inter ſe, cùm ergo ex natura rei, non ſunt idem Natura & Paternitas, item Natura & Filiatio, ideo non erit neceſſe idem eſſe Paternitatem & Filiationem. *Hæc Explicatio*

NON SATISFACIT. Quæ ſunt eadem ex Natura rei uni tertio, ſunt eadem inter ſe ex Natura rei, ergo & quæ ſunt eadem uni tertio tantum Realiter, ſunt idem realiter inter ſe, ſed paternitas itemque Filiatio quantumvis non ſint idem ex natura rei, cùm natura Divina, ſunt tamen idem Realiter cum eadem. Ergo Paternitas & Filiatio, quantumvis non ſint idem ex natura rei, erunt idem realiter. Rurſus quamvis animal non ſit idem ex natura rei per Scotum cum rationali, quia tamen identificatur cum homine, ideo ſunt idem realiter inter ſe animal & rationale. Ergo non ex eo argui debet aliqua non eſſe idem realiter, quia non ſunt identificata ex natura rei.

EXPLICAT 3. Hurtado loco citato. n. 92. Quæ ſunt eadem realiter & virtualiter uni tertio, ea ſunt idem inter ſe, cùm ergo in Divinis licèt ſit Paternitas & Filiatio licet inquam idem ſit realiter cum natura Divina una, quia tamen illa natura una, eſt virtualiter multiplex, ideò licet tam Paternitas quàm Filiatio ſint idem cum natura divina, non ſequetur ea eſſe idem inter ſe. Et quia diximus in materia de diſtinctionibus non dari diſtinctionem virtualem in ordine ad prædicata Phyſica & primo Intentionalia in Creatis, ideo quæ ſunt eadem uni tertio realiter in creatis, idem inter ſe ſunt. Idem hoc eſt quod dixi Summulis ſcilicet quæ ſunt eadem uni tertio incommunicabili, ſunt eadem inter ſe. Et hoc eſt puto quod voluit S. Thomas ſuperiùs citatus. Sine autem recurſu ad virtualem etiam identitatem, tenet prædictum Principium, hoc ſenſu, Quæ ſunt eadem uni tertio, ſecundùm quod ſunt eadem, ſunt eadem inter ſe, & ita in ratione naturæ, ſunt idem perſonæ divinæ : quæ natura Divina, eſt illud tertium.

Digitized by Google

QVÆSTIO II.

De Præmiſſis.

OMiſſis facilioribus Duo reſtant quærenda. Primum Quæ ſit Cauſalitas Præmiſſarum in Concluſionem. Deinde Quàm neceſſaria & inimpedibilis ſit illatio concluſionis, poſt præmiſſas.

DIFFICULTAS I.

Quomodo Præmiſſæ cauſent Concluſionem.

DIcendum eſt 1. *Præmiſſæ non cauſant Concluſionem propriè Phyſicè, in genere cauſæ efficientis.*

Probatur 1. Non eſt minor dependentia reliquorum actuum à potentia intellectiva quàm dependentia primi actus, nullum enim eſt fundamenum id aſſerendi, nec eſt ratio cur actus intellectus, qui eſt decimus, non potuerit eſſe primus &c. Sed primus actus, eſt talis, ut petat nonniſi ab ipſo intellectu elici, ergo & reliqui actus. Minor probatur. Quia ſi primus actus non eliceretur ab ipſa potentia, ſed ab illo actu, hoc ipſo non eſſet primus, ſupponeretur enim ante illum alter, qui ſcilicet eſſet principium elicitivum illius.

Probatur 2. Unus actus non facit alium actum propriè efficienter, ergo nec præmiſſæ facient propre concluſionem efficienter. Antec. probatur, quia nullus actus eſt propriè potentia, ergo nec ullus id faciet quod eſt proprium potentiæ, à qua fit productio actûs.

Probatur 3. Vel poteſt intellectus ſolus elicere concluſionem ſine concurſu effectivo Præmiſſarum, vel non poteſt; ſi poteſt, ergo tu id fruſtra aſſeris, multiplicaſque entia, quia potentias ſine neceſſitate; ſi non poteſt, cur non? præcipuè cùm intellectus concluſionem hanc, prout ſimpliciter propoſitio eſt, poſſit elicere ſine concurſu effectivo Præmiſſarum, Ergo poterit elicere eandem, etiam ut Concluſio eſt, quia in hoc nulla repugnantia.

Objicitur 1. Id præſtant Præmiſſæ reſpectu Concluſionis, quod præſtant ſpecies impreſſæ reſpectu Præmiſſarum, Species autem impreſſæ non concurrunt tunc ad efficiendam Concluſionem.

Respondetur. Negando quòd ſpecies impreſſæ, non concurrant ad Concluſionem, ſed ſolæ præmiſſæ. Rurſus quamvis non concurrerent ſpecies ad concluſionem, ſed ſolæ præmiſſæ, nondum dandus eſſet concurſus effectivus concluſionis præmiſſis, quia etiam ipſæ ſpecies impreſſæ complent quidem intellectum ad ponendam intellectionem, ſed non coëfficiunt eandem per multos.

Objicitur 2. Poteſt Species impreſſa concurrere efficienter ad producendas notitias intellectuales, Ergo & præmiſſæ concurrunt efficienter.

Respondetur. An concurſus ſpecierum, ſit concurſus in genere efficientis dubium eſt, de hoc conſulatur materia de Speciebus. Negatur etiam Conſequentia. Quia ſuppoſito quòd objectum, medio aliquo debeat concurrere efficienter ad actum intellectus, non poterit hoc in aliud referri quàm in ſpecies, quæ ſunt vicariæ objecti: jam autem efficientia actuum intellectus quamvis non tribuatur actibus, ſufficienter referri poterit in ipſam intellectivam.

Instabis. Non poteſt dici, quod ſpecies impreſſa Concluſionis, concurrat efficienter ad Concluſionem. Supponamus enim aliquem primò cognoviſſe hanc Concluſionem, ergo Petrus eſt riſibilis, ad hunc actum, non poſſet concurrere ſpecies illius Concluſionis impreſſa, nondum enim eſt ſpecies illius, cùm antea non fuerit cognita. Ergo nec ad alias Concluſiones concurret ſpecies impreſſa earundem.

Respondetur. Non dari Species Concluſionis diſtinctas à Speciebus Præmiſſarum, cùm nihil ſit in Concluſione, quod non fuerit in Præmiſſis, conſequenter etiam ſpecies, quæ concurrunt ad Præmiſſas, cōcurrere poterunt ad Concluſionem. Deinde etiam conceſſo quod dentur Species Concluſionis, diſtinctæ à Speciebus Præmiſſarum, adhuc illæ poterunt concurrere ad Concluſionem primò etiam poſitam, quia ad hoc, ut dicatur haberi alicujus Species impreſſa, non eſt neceſſe, ante illud fuiſſe præcognitum, ſed ſufficit vel habuiſſe ejus ſpecies infuſas, vel fabricatas ad ſimilitudinem præcognitarum; & ſicut prima cognitio cenſetur elici dependenter à ſpecie impreſſa, & tamen ante primam cognitionem nihil fuit cognitum, ita & in præſenti.

Objicitur 3. Auctoritas Ariſtot. ex 1. poſt. c. 1. & ex 2. Phyſ. textu 21. ubi docet Concluſionem effici à Præmiſſis.

Respondetur. Coëffici Concluſionem à præmiſſis impropriè, hoc eſt complendo intellectum & illuminando ad faciendam Concluſionem.

Dicendum eſt 2. *Cauſant Præmiſſæ Concluſionem impropriè in genere Cauſæ efficientis complendo & illuminando intellectum ad concluſionis aſſenſum & effectionem.*

Probatur 1. Auctoritate Ariſtot. citati. Præmiſſæ non cauſant Concluſionem efficienter propriè, & tamen cauſant efficienter, ergo debent cauſare impropriè efficienter.

Probatur. 2. Quia cùm admittant oppoſitorum aliqui, quòd Præmiſſæ non concurrant ad Concluſionem propriè in genere Cauſæ efficientis, & tamē volunt illas cōcurrere in genere Cauſæ Formalis extrinſecæ, cum illis non reſtabit

bit quæſtio niſi de voce; An ſcilicet Concurſus per modum illuminantis, complentis ſit in genere Cauſæ formalis intrinſecæ, & tamen in quæſtione de voce cum pluribus eſt loquendum, nobiscum autem Thomiſtæ, Averſa, Rubius, Smigletius, & alii loquuntur.

Probatur 3. Ille qui dirigit ad peccatum & inſtruit, cenſetur id facere in genere Cauſæ efficientis impropriè, nec dicitur eſſe Cauſa Formalis extrinſeca peccati, ergo & Præmiſſæ quæ illuminant ad aſſenſum Concluſionis, hoc in eodem genere præſtabunt.

Objicitur. Si quocunque modo cauſarent Præmiſſæ Concluſionem deberent exiſtere tunc, cùm fit Concluſio: omnis enim cauſa, debet exiſtere in inſtanti productionis ſui effectus: ſed Præmiſſæ non exiſtunt tunc cùm fit Concluſio, quia tranſacta cognitione Præmiſſarum, non exiſtunt Præmiſſæ, ſed ſæpe cùm eſt Concluſio, eſt tranſacta cognitio Prçmiſſarum. Ergo.

Respondetur. Sæpè dum eſt Concluſio, eſt tranſacta cognitio Præmiſſarum, prout abſolutè propoſitiones ſunt, nunquam tamrn eſt Concluſio, ut non ſit cognitio Prçmiſſarum tanquam ob quas fit aſſenſus Concluſionis. De quo infra.

Instabis. Voluntas quando eligit Media, non adeſt tunc Intentio finis. Ergo nec Præmiſſæ aderunt cùm fiet Concluſio:

Respondetur Negan. Antec. Adeſt enim tunc Intentio finis in aliquo ſui, id eſt in amore ſui, & in cognitione bonitatis finis, quæ cognitio bonitatis, ducit ad Media, atque ita finis in aliquo ſui, hoc eſt in cognitione illius utilitatis, quam habent media ad conſequendum finem, exiſtit tunc.

DIFFICULTAS II.

Quomodo neceſſitent Præmiſſæ ad Concluſionem.

Præmitto ex Hurtado Diſp. 7. Animaſt. Sect. 4. *Neceſſitatem duplicem agnoſci*: quçdam neceſſitas eſt quoad ſpeciem actus, quædam neceſſitas eſt quoad exercitium actus: tunc eſt neceſſitas quoad ſpeciem actûs, quando potentia determinatur ad aliquam ſpeciem actûs, ita ut non poſſit elicere actum ſpeciei aliûs v. g. quando determinatur potentia volitiva nonniſi ad exercendum actum amoris, eſt tunc determinatio ad ſpeciem actûs. Alia neceſſitas quoad exexercitium, quæ tunc eſt: quando potentia determinatur, ut ab Actu, ſe retrahere, illumq; ſuſpendere, non poſſit. Neceſſitati quoad ſpeciem Actus opponitur libertas Contrarietatis, quæ eſt indifferentia ad actus etiam contrarios, neceſſitati verò quoad exercitium actûs opponitur libertas Contradictionis, quæ eſt indifferentia ad exercendum vel non exercendum Actum. *Hoc Præmiſſo*,

Dicendum eſt 1. *Intellectum neceſſitari à Præmiſſis ad ſpeciem actûs, circa Concluſionem eliciendi.* Senſus eſt. Qui præbuit aſſenſum Præmiſſis, non jam poteſt diſſenſum præbere Concluſioni. quod totum procedit de Concluſione rectè illata, proceditq; de iſto, qui advertit bonitatem hanc Conſequentiæ, nam interdum fit ut temerè negetur Conſequentia, ſi bonitas illationis non penetretur.

Probat 1. Hurtado, Qui præbuit aſſenſum præmiſſis non poteſt diſſentire Concluſioni. Ergo Præmiſſæ neceſſitant ad ſpeciem actus. Antec. probatur. Si is qui præbuit aſſenſum præmiſſis, poſſet diſſentire Concluſioni, poſſet idem objectum affirmare & negare ſimul & ſemel, ſed hoc eſt falſum, aliàs quis poſſet dicere, de eodem, eſt & non eſt, Ergo. Sequela probatur. Idem eſt objectum Præmiſſarum quod & Concluſionis, ut inferiùs probabitur, ergo ſi is qui præbuit aſſenſum Præmiſſis, poſſet diſſentire Concluſioni, poſſet idem objectum affirmare & negare.

Confirmatur ex eodem. Qui ſemel determinatur ad Præmiſſas, non poteſt habere rationem, quæ illum dimoveat à Concluſione, niſi etiam illum dimoveat ab aliqua Præmiſſa. Ergo poſito aſſenſu Prçmiſſarum, non poteſt negari Concluſio. Antec. prob. Nulla ratio perſuadere poteſt extrema non eſſe idem inter ſe, niſi perſuadet extrema non fuiſſe idem cum medio termino, propter illud Principium, quæ ſunt eadem uni tertio, Ergo qui aſſenſum præbuit Præmiſſis, non poteſt habere rationem, quæ illum dimoveat ab aſſenſu Concluſionis.

Probat 2. Arriaga. Intellectus nequit diſſentiri vero & aſſentiri falſo ut tali evidenter propoſito, ſed per præmiſſas proponitur intellectui, ut evidenter verum objectum Concluſionis, & ejus Contrarium ut evidenter falſum. Ergo ſtantibus illis Præmiſſis, non habet intellectus potentiam, ad negandum objectum Concluſionis, & aſſentiendum oppoſito. Minor prob. quia per præmiſſas proponuntur extrema Concluſionis unita cum medio termino, Ergo per illas proponitur intellectui ut evidens connexio extremorum inter ſe, & ſeparatio ut evidenter falſa. Ergo ulterius per Præmiſſas proponitur intellectui objectum Concluſionis, ita ut nequeat illi diſſentire intellectus.

Probatur 3. Si poſito aſſenſu Prçmiſſarum, poſſet intellectus diſſentire Concluſioni, poſſet negare Conſequent. etiam argumenti in bona forma: diſſenſus enim Concluſionis quà Concluſio eſt, eſt negatio conſequentiæ, ſed argumento in bona forma non poteſt negari Conſequentia. Ergo.

Objicitur 1. Saltem in Syllogiſmo probabili, nõ neceſſitatur intellectus ad ſpeciem actûs circa concluſionẽ eliciendi, Ergo nõ univerſaliter Præmiſſæ determinant ad ſpeciem actûs circa

Concluſionem Antec. prob. Concluſio Syllogiſmi probabilis eſt & obſcura; Ergo ad illi aſſentiendum non neceſſitabitur intellectus.

Respondetur. In Syllogiſmo probabili non neceſſitatur intellectus ſimpliciter ad ſpeciem actus, Conc. Antec. Non neceſſitatur vi ſuperioris aſſenſûs præbiti Præmiſſis, Nego Antec. non neceſſitatur ideo ſimpliciter intellectus, quia objectum eſt obſcurum in ſe, neceſſitatur autem ſecundùm quid, quia illi obſcuritati, connectitur illud principium, Quæ ſunt eadem uni tertio &c. cui diſſentire intellectus non poteſt tanquam evidenti.

Objicitur 2. Opiniones mutari poſſunt; Ergo Opinabili Concluſioni non neceſſario intellectus aſſentitur, poſito etiam aſſenſu Præmiſſarum.

Respondet Hurtado. Opiniones ratione Præmiſſarum, quibus poteſt non exhiberi aſſenſus poſſunt mutari, ſed non poſſunt mutari ſuppoſito aſſenſu Præmiſſarum. Deinde dici poteſt quòd eadem ſit neceſſitas conſequentiæ tam in Syllogiſmo neceſſario quam in Syllogiſmo probabili, quia utraque Concluſio initur Principio illi Logico, Quæ ſunt eadem uni tertio, licèt non ſit eadem neceſſitas Metaphyſica Rei & Objecti de quo infertur concluſio; poteſt enim unum objectum eſſe neceſſarium, & immutabile & non aliud, ſi autem neceſſitas conſequentiæ eſt par, non poteſt quis opinionem mutare titulo hoc, quaſi non ſit æquè neceſſaria Conſequentia.

Objicitur 3. Poteſt intellectus enuntiare aliquid eſſe, quod ſcit non eſſe verum, Ergo intellectus non neceſſitatur ad Speciem actus. Anteced. prob. Intellectus enunciat de Hircocervo quòd ſit Animal, Ergo poteſt enuntiare aliquid eſſe verum, quod ſcit non eſſe verum.

Responderi ſolet. Poſſe intellectum quod ſcit non eſſe verum, enuntiare tanquam verum ex ſuppoſitione. Concedo Antec. tanquam verum abſolutè Nego Antec. Dici etiam poſſet. Quòd intellectus ſicut habet vim aliquid fingendi, ita habet & vim illi à ſe ficto tribuendi aliquid verum, verum enim eſt paſſio entis, unde & entis ficti paſſio, erit veritas ficta. Cæterum non eſt in intellectu vis ut aſſenſu, qualis præbetur Enti non ficto, dicat Hircocervum eſſe Animal. Hinc quando etiam committitur mendacium, non eſt illic aſſenſus internus, ſed eſt ſignificatio externa, quam ſignificationem externam, poteſt imperare locutivæ, voluntas, eſt enim locutiva, deſpoticè ſubjecta potentiæ volitivæ, & ejus imperio, ut ea etiam enuntiet, quæ intellectus judicat à parte ſui non enuntianda. Non eſt autem hoc deſpoticum imperium voluntatis, ſupra intellectum; hinc ſi voluntas prohibeat ne dicat lingua bis duo facere quatuor, non dicet lingua bis duo facere quatuor, quantumvis autem neſcio quo modo prohibeat voluntas, ne judicet intellectus bis duo à ſe apprehenſa facere quatuor, neceſſario tamen id judicabit intellectus.

Instabis. Potentia loco motiva eſt potentia neceſſaria, & tamen ſubeſt imperio voluntatis, Ergo & intellectus quamvis ſit potentia neceſſaria, ſubeſt imperio voluntatis.

Respondetur 1. Retorquendo argumentum. Potentia viſiva eſt potentia neceſſaria, & quidem talis, ut poſitis omnibus ad agendum prærequiſitis non poſſit non agere, nec ſubeſt in hoc imperio voluntatis, Ergo & intellectus.

Responderi poteſt ſecundò. Negando conſequentiam, quia niſi accedat imperium voluntatis, non poteſt oſtendi, per quid interdum determinetur potentia loco motiva ad motum, quid enim eſt illud? ex quo colligimus, interdum imperium voluntatis, eſſe inter conditiones prærequiſitas ad agendum potentiæ loco motivæ, dixi interdum, nam tremor ille manuũ, qui in juvenibus ex voluntate nonniſi provenit, poteſt invitis provenire ſenibus: ſine autem imperio voluntatis, poteſt oſtendi principium, quod movet intellectum nempè Claritas & Certitudo objecti illius: quæ ſunt eadem uni tertio &c.

Dicendum 2. *Intellectum neceſſitari à Præmiſſis ad exercitium actûs circa Concluſionem* Senſus Concluſionis eſt. Quando v. g. intellectus aſſenſum præbuit Præmiſſis, item quando penetrato principio: Quæ ſunt eadem uni tertio, eam vim Syllogiſmo incluſam eſſe advertit, non poteſt cohibere ſe, quin actu moveat ſe ad aſſenſum. Ita Hurtado diſp. 7. Animaſt. Sect. 4. n. 27. Arriaga hîc, Oviedo citantes pro ſe S. Thomam in ſecundum Diſtinctionum quæſt. 1. ar. 2. in 8.

Probatur 1. Authoritate Ariſtotel. 7. Et hic: Cap. 3. Ubi Philoſophus inquit, *Poſita una univerſali Propoſitione, & altera particulari, animam ſtatim agere, neceſſe eſt.*

Probat 2. Hurtado. Intellectus eſt potentia neceſſaria, non poteſtque ſuſpendere actum ſuum, ſi habeat omnia ad agendum requiſita, ſed poſito aſſenſu Præmiſſarum habet omnia requiſita ad exercitium aſſenſus circa Concluſionem, Ergo poſito aſſenſu Præmiſſarum neceſſitatur intellectus ad exercitium. Minor prob. quia requiſita ad agendum aſſenſum Concluſionis ſunt, ſufficiens objecti repræſentatio, bonitas conſequentiæ &c. quæ omnia tunc habentur. Ergo.

Probatur 3. Poſito aſſenſu Præmiſſarum, ita eſt applicatus intellectus ad agendum aſſenſum Concluſionis, atque erat applicatus ad agẽdum aſſenſum Præmiſſarum, ſed ad agendum aſſenſum Præmiſſarum quem elicuit, ſufficienter ante applicatus erat, ergo ad agendum aſſenſum concluſionis, eſt ſufficienter applicatus. Minor probatur. Sufficiẽs applicatio intellectus

ad

ad dandum aſſenſum Præmiſſis, in hoc erat, quia erat debita apprehenſio terminorum, & apprehenſio connexionis illorum, cum medio Termino, ſed poſito aſſenſu Præmiſſarum, eſt debita apprehenſio Terminorum & apprehenſio connexionis illorum inter ſe. Ergo. Hæcq; tota Probatio procedit etiam de aſſenſu Concluſionis ex probabilibus Præmiſſis deductæ, quibus cum liberum ſit aſſentiri, poſito tamen aſſenſu, neceſſitatur intellectus ad Concluſionis aſſenſum, propter evidentiam principii illius: Quæ ſunt eadem uni tertio &c. Quod ſi intellectus ad ponendum aſſenſum concluſionis, eſt ſufficienter applicatus; indubiè ponere illum debet, quia omnia neceſſaria, poſita ſufficienti applicatione, indubiè agunt.

Respondere ſolet. Inter prærequiſita ad aſſenſum circa Concluſionem, eſſe imperium voluntatis.

Contra. Saltem non eſt univerſale, eſſe inter prærequiſita ad ponendum aſſenſum concluſionis, Imperium voluntatis. Dantur enim, aliqui aſſenſus in materia neceſſaria, qui nullo modo dependent ab imperio voluntatis, ad iſta enim eſt imperium voluntatis, quæ ſunt veſtita ratione boni. Sed aliqui aſſenſus non ſunt veſtiti ratione boni. Ergo ad illos non datur imperium voluntatis. Major probatur. Imperium voluntatis, eſt ad actus voluntatis, actus autem voluntatis non poteſt eſſe niſi circa ipſum bonum, ut docetur communiter. Sicut actus auditûs, non poteſt eſſe circa viſibile, ſed circa ſonum, quia objectum auditûs ſonus eſt. Minor princip. probatur. Quòd bis duo faciant quatuor, iſtud nullo modo eſt veſtitum ratione boni, item quòd ignis approximatus urat, nullã habet rationem boni, ſi tantùm ſecundùm Phyſicam exigentiam ſpectetur Ergo dantur aliqui aſſenſus neceſſarii, qui non ſunt veſtiti ratione boni. Tum quia. Datur aliquis actus intellectus præcedens omnem actum voluntatis, Ergo poterit dari & aſſenſus intellectus, qui præcedat actum voluntatis, Ergo ulterius poteſt dari aſſenſus aliquis, non indigens imperio voluntatis. Antec. probatur, quia prius eſt cognitum quàm volitum, & primus ex omnibus actibus Creaturæ rationalis, eſt actus intellectus, neque enim voluntas ſe movet, niſi præluceat intellectus. Conſequentia probatur Paritate rationis; probato autem quòd detur aliquis actus intellectûs, præcedens imperium voluntatis, inferendum erit. Ergo poterit dari etiam aſſenſus Concluſionis, ſine imperio voluntatis. Tum quia Aſſenſus Concluſionis neceſſariæ, nõ eſt dependens ab imperio voluntatis, Ergo & aſſenſus Concluſionis probabilis. Antec. probatur. Supponatur per impoſſibile, poſito aſſenſu Præmiſſarum, poſita penetratione circa bonitatem illationis, ſupponatur inquam non accedere imperium voluntatis, vel aſſentietur tunc intellectus vel non aſſentietur, ſi aſſentietur. Ergo apparet iſtud imperium non eſſe ad aſſenſum requiſitum; ſi non aſſentietur, certum eſt, quòd poſitivè non ſit diſſenſurus, nam nullus benè diſpoſitus intellectus, poteſt negare, quod bis duo faciant quatuor, quòd etiam non poſito imperio voluntatis non ſit intellectus ſe ſuſpenſurus, ab actu Probatur. Quia primus actus intellectûs non poteſt ſuſpendi ex imperio voluntatis, aliàs ante iſtum actum primum intellectûs daretur alius prior, qui ſcilicet prælucerect voluntati, non licentianti intellectum ad dandum aſſenſum. Deinde dum eſt aſſenſus, non poteſt ſuſpendi ab imperio voluntatis, ut non ſit, aliàs idem erit & non erit. Ergo & dum eſt aſſenſus præbitus Præmiſſis, & poſita eſt ſufficiens advertentia circa bonitatem Illationis, non poteſt ſuſpendi aſſenſus Concluſionis. Conſeq. probatur, quia tam neceſſarium eſt, hoc quod eſt, eſſe, quàm neceſſarium eſt, ut ea, quæ ſunt idem Uni tertio, ſint idem inter ſe. Deniq; revera eſt merum figmentum & arbitrariè uſurpatur, eſſe hoc imperium inter prærequiſita ad agendum intellectui: dicam & ego ignem nunquam urere, niſi acceſſerit imperium Intelligentiæ, quæ præeſt elementis, & quicquid contra hoc figmentum dictum fuerit, idem applicari poterit contra eum, qui hoc imperium requirit. Conſequentia autem Enthymematis principalis probatur. Vel innititur bonitas Conſequentiæ in Syllogiſmo probabili eidem principio, cui innititur bonitas Conſequentiæ in Syllogiſmo neceſſatio vel non innititur eidem principio: ſi non innititur; ergo non ſtas in ſuppoſitione, ſupponit autem id Concluſio & probant Dialectici eidem principio utramque inniti: deinde Concluſio noſtra ſupponit eſſe illic bonitatem Conſequentiæ neceſſariam, & hac bonitate ſuppoſita quærit, an poſſit circa aſſenſum exhibendum, ſuſpendi potentia: ſi autem eidem principio innititur tam Conſequentia prababilis Syllogiſmi, quàm Conſequentia neceſſarii: ergo circa utramque æquè neceſſariò exercetur actus. Ideo enim in materia neceſſaria, cogimur ad exercitium actûs, quia urget principium: Quæ ſunt eadem uni tertio, ſed etiam in Syllogiſmo probabili, urget principium. Quæ ſunt eadem uni tertio. Ergo, ubi ut vides dico, Concluſioni in materia probabili, quã ſimpliciter Propoſitio eſt, poſſe non tribui aſſenſum, ſeu ipſi objecto præcisè ſecundùm ſe ſpectato poſſe non præberi aſſenſum: licèt Concluſioni ex Præmiſſis deductæ, & innitenti illi principio: Quæ ſunt eadem, non poſſit non præberi aſſenſus ex ſuppoſitione præbiti aſſensûs Præmiſſis.

Fundamenta in Oppoſitum.

Objicitur I. Intellectus eſt potentia ſubordinata imperio voluntatis. Ergo poteſt ab exercitio aſſensûs impediri à voluntate. Antec.

ceſſarium eſt imperium voluntatis, licèt non ſit neceſſarium, inquantùm jam deducta eſt, & inquantum innitens Principio, Quæ ſunt eadem uni tertio.

Objicitur IV. Aſſenſus Præmiſſarum probabilium indiget imperio voluntatis. Ergo & aſſenſus Concluſionis in materia probabili indigebit hoc imperio.

Respondetur. Negando conſequentiam, diſparitas eſt. Quia nullum eſt Principium, quod neceſſitet ad aſſenſum Præmiſſarum probabilium, eſt autem Principium quod neceſſitet ad aſſenſum Concluſionis in materia probabili, nempe Principium, Quæ ſunt eadem uni tertio: immò hæc indifferentia, quæ eſt ad aſſentiendum propoſitioni probabili, non oritur ex indifferentia potentiæ, ſed ex mala propoſitione objecti, & defectibilitate illius.

Objicitur V. Si voluntas non poſſet impedire intellectum ab aſſenſu Concluſionis, ſequeretur, quòd ſi Concluſio ſit Practica de aliquo objecto amando, voluntas neceſſariò illud amabit, quod eſt abſurdum: aliàs iſte actus, non eſſet humanus, quia non eſſet liber, conſequenter nec meritorius. Sequela probatur. Ideo appetitus brutorum neceſſariò fertur in objectum, quia ſenſus neceſſariò judicat objectum illud bonum, Ergo & voluntas neceſſariò fertur in objectum, quia intellectus judicat neceſſariò illud eſſe bonum.

Responderi Solet. Concedendo ſequelam, idque ad mentem Ariſtot. qui I. Ethicor. cap. 3. non judicat abſurdum, poſito dictamine practico, neceſſitari voluntatem. Poſſet & Diſparitas aſſignari inter appetitum brutorum & voluntatem, non ideò enim adæquatè appetitus brutorum neceſſariò agit, quia ſenſus illorum utcunqe neceſſariò fertur in objectum, ſed illa neceſſitatio à duplici Principio provenit: nempè à cognitione ſenſuum neceſſaria, deinde ab ipſa natura appetitûs determinati, ut ſi omnia habeat ad agendum requiſita, neceſſariò agat: jam verò voluntas creata non eſt potentia ita determinata, cùm enim ſit potentia libera, poſitis omnibus prærequiſitis, poteſt agere, immo & Motus primo primi, non ideo ſunt neceſſarii quia prævia cognitio ita judicat, ſed quia præveniunt omnem advertentiam & deliberationem. Deinde dici poteſt aliud eſt neceſſitari intellectum ad judicandum ex ſuppoſitis præmiſſis, quod hoc ſit bonum, ut aliud eſt judicare quod ſit bonum nullam miſturam mali habens, ſaltem in apprehenſione, primum illud contingit in Syllogiſmo illo practico, non contingit ſecundum, ſi non contingit ſecundum, dat locum ut adhuc liberè voluntas moveatur.

Objicitur VI. Præmiſſis ſuppoſitis poteſt voluntas imperare Concluſionem directam vel indirectam. Ergo Concluſio non elicitur independenter ab imperio voluntatis. Antec. probatur. Ex his Præmiſſis; Omnis homo eſt animal, Petrus eſt homo, poteſt intellectus elicere vel hanc Concluſionem directam. Ergo Petrus eſt animal, vel hanc indirectam, Ergo aliquod animal eſt Petrus. Ergo

Respondet Hurtado. Suppoſitis Præmiſſis, ſi æquè utraque proponatur Concluſio inferenda, non poteſt voluntas imperare directam vel indirectam Concluſionem, ſed utramq; intellectus inferet, quod ſi non æquè utraque proponatur intellectui concluſio inferenda, eam inferet cujus ſpeciem efficaciorem habebit, quæ ut plurimùm, ſolet eſſe directa.

Addit Oviedo. Concluſionem vocalem imperari poſſe à voluntate directam vel indirectam, ſed non Concluſionem mentalem, reſpectu enim ejus non habet libertatem intellectûs, ſed utramq; eliciet, quia ad utramq; eliciendam habet omnia requiſita.

Addi poteſt ulterius. Quòd intellectus ſit indifferens ad hanc vel illam Concluſionem, non ſit tamen indifferens ut neutram eliciat, unde ut alterutram eliciat, neceſſitatur, ut autem hanc potiùs quàm illam, pendet hoc à voluntate, ad eum planè modum, quo ſi oculo plura objecta proponerentur, eſſet ille neceſſitatus ad videndum, quòd verò ex his videre deberet, poſſet à voluntate determinari.

Objicitur VII. Poſitis his præmiſſis. Omnis homo Mendax, Chriſtus eſt homo, manet ſuſpenſus intellectus ne inferat, Ergo Chriſtus eſt mendax, Ergo apparet non determinari intellectum ad aſſenſum Concluſionis ab objecto Præmiſſarum.

Respondetur. Manere ſuſpenſum intellectum, quia non penetravit ſufficienter vim Præmiſſarum, ſi enim vim illarum apprehendiſſet intellectus, diſtinxiſſet illas; ſi autem ſufficienter vim Præmiſſarum non apprehendit intellectus, hoc ipſo non neceſſitabitur ad aſſenſum Concluſionis: tunc enim ille neceſſitatur ad aſſenſum, quando habet omnia requiſita, inter quæ, eſt ſufficiens penetratio Præmiſſarum; hinc infidelis qui cenſet ſe vim Præmiſſarum benè apprehendere, non ſuſpendit intellectum ad inferendam hanc propoſitionem. Ergo Chriſtus eſt mendax, Chriſtianus autem redit ad penetrandas Præmiſſas.

Responderi Poſſet & paulò aliter. Poſito aſſenſu illarum Præmiſſarum, manere ſuſpenſum intellectum, ad aſſenſum eliciendum illi propoſitioni, Chriſtus eſt Mendax, ſecundùm quòd præciſè propoſitio eſt, non verò ſecundùm quòd deducta & illata eſt: & ſicut Ariſtoteles quando in materia falſa formam Syllogiſandi oſtendit, v.g. docendo Omne A. eſt C. omne B. eſt A. ergo omne B eſt C. non erat ſuſpenſus ad inferendam Concluſionem inquantum Concluſio eſt, licet certò Præmiſſas non ita ſe habere judicaret: ita & hîc manet ſuſpenſus

intellectus,ad hanc propoſitionem, Chriſtus eſt Mendax, prout præciſè propoſitio eſt, non verò prout deducta & innitens illi principio, Quæ ſunt eadem &c.

Addo. Signantur & per modum Concluſionis. Poſſe intellectum, impediri à voluntate ab aſſenſu Concluſionis indirectè ut ſi illum avocet ad aliud cogitandum, velſi nimium ſit intentus alteri cogitationi, vel non attendat ad connexionem extremorum quæ ſequitur ex connexione cum medio. Ratio horum eſt ex Oviedo quia inter requiſita ad agendum, eſt, ne intellectus ſit nimium intentus, & ut advertat ad iſtam connexionem, quam eſſe neceſſitativam ad aſſenſum exhibendum, dictum.

DIFFICULTAS III.

De habitudine Concluſionis ad Præmiſſas.

TRactabimus hic de hac difficultate. An Concluſio reſpiciat objecta Præmiſſarum. *Sit*

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur quædam.

PRæmitto I. Ex Arriaga hic Sect. 4. n. 23. *Statum difficultatis in hoc eſſe.* Quæritur, An quando ego aſſentior Concluſioni, cognoſcatur tunc ratio motiva aſſentiendi quæ ratio motiva, eſt ipſum objectum Præmiſſarum v. g. quando ita dico: Omnis homo eſt rationalis, Petrus eſt homo, Ergo Petrus eſt rationalis, an tunc inquam, ideò huic propoſitioni aſſentiar, quia eſt homo, & omnis homo eſt rationalis.

Præmitto II. Ex Oviedo. *Dupliciter attingi poſſe objectum Præmiſſarum* imprimis tantùm ut Quo, deinde & ut Quo & ut Quod ſimul. Tantùm ut Quo attinguntur Præmiſſæ, quando attinguntur tanquam ratio motiva aſſenſûs, ut Quod & Quo attingitur objectum præmiſſarum quando attinguntur non ſolum ut ratio Motiva aſſenſus, ſed etiam ut de illis ipſis formetur aſſenſus, & aliquid enuntietur vi talis actûs. Præſens quæſtio inquirit: An ab actu illativo, attingatur objectum Præmiſſarum, tantùm ut Quo.

Præmitto III. *Quare quæratur an Concluſio reſpiciat objecta Præmiſſarum, non verò quæritur An Concluſio reſpiciat Præmiſſas.* Cujus ratio reddi poſſet. Quia ly Præmiſſa ex communi phraſi dicit actum mei intellectus affirmantem vel negantem, ſeu potiùs enuntiantem in ordine ad actum inferendi qui ſubſequitur: jam autem ratio motiva ad aſſenſum Concluſionis, non eſt actus mei intellectûs affirmans vel negans, ſed ratio motiva, eſt ipſum illud affirmatum vel negatum, hoc eſt objectum Præmiſſarum; v. g. quando dico: Ergo Petrus eſt rationalis, propter medium terminum, quia eſt homo, ratio motiva aſſenſus ad hanc Concluſionem eſt, quia eſt homo, non verò, quia ego aſſentior cogitoq; illum eſſe hominem, quamvis ego enim id negem & non cogitem, erit tamen Petrus rationalis, ex hac objectiva ratione; quia eſt homo. Breviter hoc Præmiſſum indicat, quòd ratio aſſentiendi Concluſioni ſint Præmiſſæ non formales ſed objectivè ſumptæ, caſu quo illas reſpicere debeat Concluſio.

Præmitto IV. *Actum Concluſionis debere habere aliquid intrinſecum, ſui conſtitutivum* per quod à reliquis aſſenſibus differat.

Ratio. Tum quia quæcunque alia, habent aliquod intrinſecum ſui conſtitutivum, Ergo idem dicendum de Concluſione. Tum quia ut urget Arriaga, niſi Concluſio intrinſecè differret ab aſſenſibus Præmiſſarum, multi eſſent Syllogiſmi, in quibus non poſſet oſtendi, quis actus defacto eſſet Concluſio, quod eſt abſurdum. Sequela probatur. Suppono quòd dentur tales Syllogiſmi in quibus quæcunq; ex Præmiſſis poteſt eſſe Concluſio & ex Concluſione poteſt eſſe quæcunque Præmiſſa, ut videri eſt in omnibus Expoſitoriis v. g. Petrus eſt Rex, Hic homo eſt Petrus, Ergo hic homo eſt Rex. Ex hac Concluſione poteſt eſſe Præmiſſa. Hic homo eſt Rex, Petrus eſt hic homo, Ergo Petrus eſt Rex. Quòd ſi dantur Syllogiſmi in quibus quæcunque ex Præmiſſis poteſt eſſe Concluſio, & ex Concluſione Præmiſſa, ſi Concluſio intrinſecè non differt ab aſſenſibus Præmiſſarum, hoc ipſo non poſſet dici quis actus defacto ſit Concluſio. Tum quia ſi Concluſio non habet aliquod intrinſecum ſui conſtitutivum non habet Concluſio, quòd ſit Concluſio, hoc enim Quo Concluſio eſſet concluſio, hoc inquam, eſſet illud intrinſecum conſtitutivum Concluſionis, ſi autem non haberet Concluſio, quo eſſet Concluſio, non eſſet Concluſio, quia nihil eſt, ſine eo Quo eſt.

Præmitto V. *Difficultatem eſſe Quodnam ſit illud intrinſecum per quod differt Concluſio à Præmiſſis.*

Explicant I. Aliqui Conſtitutivum illud eſſe, quia Concluſio pendet ab aliis probationibus, ſeu quia Concluſio habet ſe per modum illuminatæ, Præmiſſæ per modum illuminantis.

Contra eſt I. ex Arriaga. Quia quærere reſtat cur potiùs illuminare dicatur Præmiſſa Concluſionem, & non illuminari à Concluſione, tanquam à complemento diſcurſus.

Contra II. Per oppoſitos Propoſitio eſt indifferens ad hoc, ut ſi vel una ex Præmiſſis, vel ut ſit Concluſio, quòd ergo eſt hic determinativum ut habeat hæc Propoſitio rationem illumi-

Digitized by Google

illuminativæ ſeu præmiſſæ, illa illuminatæ ſeu concluſionis

Contra 3. Tum quia de hoc ipſo quæritur: quid eſt hoc concluſionem pendere à præmiſſis. De hoc ipſo quæritur, quid eſt hoc habere ſe concluſionem per modum illuminatæ, præmiſſas per modum illuminantis, quærereq; reſtabit quæ ſit nota quòd concluſio à præmiſſis non præmiſſæ à concluſione pendeant.

Explicant 2. Alii intrinſecum conſtitutivum concluſionis. Quia concluſionem præcedunt Præmiſſæ ſi non tempore, ſaltem naturâ.

Contra. Quia quærere reſtat in quonam ſita ſit iſta præcedentia præmiſſarum, quomodocunq; hæc præcedentia ſerviat, ut ſit intrinſecum conſtitutivum concluſionis.

Explicant 3. alii. Quòd intrinſecum conſtitutivum concluſionis, ſtet in hoc: quia concluſio reſpicit objecta præmiſſarum. Ratio, quia nullum aliud oſtendi poteſt intrinſecè conſtitutivum, & quia niſi hoc dicatur, non poterit ſalvari particula in definitione Syllogiſmi poſita: *Eò quòd hæc ſint*, ut hoc explanetur. *Sit*

Punctum Difficultatis 2.

An Concluſio reſpiciat Objecta Præmiſſarum.

Dicendum eſt. *Quod concluſio reſpiciat objecta Præmiſſarum.* Ita S. Thom. de Veritate quæſt. 22. ar. 4. ad 3. & 1ma 2dæ quæſt. 8. ar. 3. in (.) ubi expreſſè fatetur per actum concluſionis attingi etiam ipſa principia quæ priùs fuerunt cognita. Sanctum Thomam ſequitur Arriaga, Oviedo hîc, & alii apud illos.

Probat 1. Arriaga. Intellectus eſt potentia omnino neceſſaria in ſuis operationibus, efficiens quantùm poteſt: Ergo ſi per actus præmiſſarum ſemper proponitur illi veritas concluſionis, ut connexa cum veritate præmiſſarum, ſemper & neceſſariò intellectus ita aſſentietur: Sed proponitur ſemper veritas concluſionis ut connexa cum veritate præmiſſarum. Quod ipſum probatur. Quando dico, omnis homo eſt animal, Petrus eſt homo, Ergo Petrus eſt animal, non ſolùm per illas præmiſſas proponitur mihi connexio inter Petrum & animal, ſed etiam hujus ratio, quia ſcilicet Petrus & animal ſunt idem cum uno tertio, hoc eſt cum homine.

Responderi poſſet Hoc ipſum ulteriùs probari debere, quòd ſemper in aſſenſu concluſionis proponatur ratio prædicta.

Probat 2. Oviedo. Aliqua debet aſſignari ratio propter quam ex tribus propoſitionibus duæ ſunt præmiſſæ, & tertia concluſio: ſed non poteſt eſſe alia , niſi quia aſſenſus concluſionis fertur in objectum præmiſſarum tanquam in formale motivum , aſſenſus autem præmiſſarum, non attingit objectum concluſionis.

Responderi poſſet. Quòd explicari deberet, quare præmiſſæ non ferantur in objectum concluſionum, cùm præmiſſæ ferantur in objectum ſuum, idem autem eſt objectum concluſionis & præmiſſarum. Explicari item deberet quomodo etiam concluſio, non ſit motivum aſſenſus, caſu quo præmiſſa poſſit probari per concluſionem, ut cum dico. Dies eſt, ergo ſol eſt, poterit per concluſionem probari præmiſſa. Sol eſt, ergo dies eſt, ut etiam in ſimili, arguit Oviedo.

Probatur 3. Si concluſio non reſpiceret objecta præmiſſarum, concluſionis aſſenſus non fieret propter præmiſſas tanquam propter motivum, idem enim eſt in præſenti concluſionem reſpicere objecta præmiſſarum, & concluſionis aſſenſum, fieri propter præmiſſas, ut dictum ſupra. Sed concluſionis aſſenſus fit propter præmiſſas tanquam propter motivum, quod probatur. Si concluſionis aſſenſus non fieret, propter præmiſſas tanquam propter motivum, ſyllogiſmus non inniteretur huic principio quæ ſunt eadem uni tertio. Sequel. probatur. Nihil eſſet, cui aſſenſus præberetur propter connexionem cum aliquo tertio: Ergo ſyllogiſmus non inniteretur huic principio. Et certè nihil aliud eſt concluſionem reſpicere objecta præmiſſarum niſi aſſenſum præberi tertiæ propoſitioni , propter connexionem cum aliquo tertio.

Confirmatur. Quia niſi fiat aſſenſus concluſioni propter præmiſſas, ſeu propter reſpicere objecta præmiſſarum, non poterit oſtendi per quid concluſio extrahatur à mera ratione ſecundæ operationis. Neque valet ſi dicas, extrahi per denominationem extrinſecam; Tum quia per quid tranſitur ad illam ipſam denominationem extrinſecam. Tum quia ſecunda operatio non eſt duplicata prima operatio, ſed extrahitur ad rationem ſecundæ, per rationem enuntiativi judicii, non autem per meram denominationem extrinſecam. Ergo & tertia operatio, non erit mera denominatio extrinſeca. Tum quia præmiſſa non ſortitur denominationem concluſionis, ergo debet haberi aliquid in tertia propoſitione, ratione cujus ſervire illi poſſit id, quod tu appellas denominationem extrinſecam, hoc autem non aliud eſt, niſi aſſenſus; *Eo quòd hæc ſint*, adeoq; quòd ſit aſſenſus ob præmiſſas, ſeu ob reſpicientiam objecti præmiſſarum, quæ omnia idem ſunt.

Addo tamen. Aſſenſum propter præmiſſas, non debere eſſe propter præmiſſas reflexè, iteratò, in concluſione cognitas, diſtinctoque actu attactas. Ratio: quia hujus nulla neceſſitas, eſſetque hoc multiplicare aſſenſus ſine neceſſitate, præcipuè cum id etiam non experiamur.

Respon-

Digitized by Google

Respondetur 1. Intellectum diſtractum non reflectere ſe ad connexionem cum medio, conſequenter nec aſſentiri propter objectum præmiſſarum.

Contra. Tum quia probandum eſſet, hanc diſtractionem ſemper contingere, ſi autem non contingit ſemper, quærere reſtabit: An non diſtractus intellectus moveatur objecto præmiſſarum. Tum quia poteſt diſtractus intellectus non neceſſitari ad concluſionem, neque tamen inde rectè infertur, poſſe præbito jam aſſenſu, non præberi aſſenſum concluſioni. Ergo nec rectè ex eadem diſtractione inferetur, quòd intellectus concludens, non reſpiciat objecta præmiſſarum. Tum quia intellectus ille diſtractus, vel adhuc elicit actum concluſionis vel non elicit; ſi non elicit non procedit de illo concluſio, ſi elicit, ergo debet oſtendi conſtitutivum illius aſſenſûs in ratione concluſionis, hoc autem non aliud eſt ex dictis, niſi reſpicientia ſola, objecti præmiſſarum.

Respondetur 2. ex Ripalda apud Oviedo. Quòd conſtituatur concluſio, non per reſpicere objecta præmiſſarum, ſed quia deficientibus aliis propoſitionibus, deficit concluſio, cùm tamen deficientibus aliis, non deficiat præmiſſa.

Contra. Quia vel accipitur concluſio ut concluſio eſt, vel accipitur ut propoſitio eſt, ſi accipitur ut propoſitio eſt, certum eſt, quòd deficientibus præmiſſis, non deficiat concluſio, eſt enim jam tunc ita ſe habens, ac præmiſſa, quæ tamen tunc non deficit; Si autem accipitur concluſio quà concluſio eſt, illa verum quidem eſt, quod deficientibus præmiſſis deficiat, ſed ſi quæretur quare ita deficiat, bene id referri poteſt, quia jam non reſpicit præmiſſas, quod tamen intenditur in præſenti. Deinde deficiente etiam concluſione deficiunt præmiſſæ quà præmiſſæ ſunt, ergo ſi ex mera deficientia arguitur formalitas concluſionis, ea etiam præmiſſis competet. Quòd autem deficiente concluſione deficiat præmiſſa quà præmiſſa eſt, exinde colligitur. Quia præmiſſa reſpectu ſui non præmittitur, neque reſpectu aliûs præmiſſæ, ergo præmittitur reſpectu concluſionis, concluſio enim non reſpectu ſui, eſt clauſio cognitionis, ſed reſpectu præmiſſarum. Denique præmiſſa quà præmiſſa, & concluſio quà concluſio, ſunt quid correlativum: jam autem uno correlativorum ablato, & aliud aufertur.

Respondebis 3. Reſpici nonniſi interdum præmiſſas à concluſione, ſed non ſemper, eò quòd detur in rudibus aſſenſus concluſionis, qui tamen non eſt propter illud principium, *Quæ ſunt eadem*.

Contra. Etiam in rudibus, quando datur aſſenſus concluſionis, datur aſſenſus propter illud principium *Quæ ſunt eadem*, non quidem univerſaliter & abſtractè cognitum, ſed tamen propter cognitum reſtrictè & in particulari, hinc ſi quæratur etiam ex rudiſſimo: iſtené eſt tuus frater? reſpondebit, Eſt, ejusdem ſumus patris filii, quod eſt aſſentiri, propter principium: Quæ ſunt eadem.

Respondebis 4. Ex Maſtr. hîc diſp. 11. n. 12. Ly Ergo, ſolum ſignificat dependentiam concluſionis à principiis, dependentia autem formaliter, non eſt id, à quo aliud dependet.

Contra. Concedo quòd dependentia formaliter, non ſit id, à quo aliud dependet, adeoque concedo, quòd concluſio non ſit præmiſſæ, à quibus dependet, ſed ſi eſt dependentia concluſionis, à præmiſſis, hoc ipſo concluſio reſpiciet objecta præmiſſarum; nihil enim aliud in præſenti intenditur. Quando autem idem Maſtrius dicit: ſicut cùm cognoſcimus creaturam ut dependentem à Deo & univerſaliter cum cognoſcimus effectum provenientem à cauſa, non ſequitur cauſam includi in effectu, Deum in creatura, ita nec ſequetur, quòd concluſio attingat principia; quando inquam id dicit non convincit. Nam quamvis effectus non includat cauſam, aliàs idem ſe ipſum cauſaret, attingentia tamen effectus propter cauſam, non relinquit intactam indirectè ſaltem cauſam, aliàs, hoc ipſo non eſſet attingentia propter cauſam ita quamvis concluſionem non ingrediantur præmiſſæ, quaſi ſint concluſio, attinguntur tamen, quia concluſio, fit propter præmiſſas.

Respondebis 5. ex eodem. Per ly Ergo non exprimi dependentiam ipſius aſſenſûs, ad aſſenſum præmiſſarum, exprimi tamen dependentia objecti concluſionis ad objectum præmiſſarum, quia per talem aſſenſum, intellectus percipit veritatem concluſionis eſſe mediatam, & à veritate præmiſſarum cauſatam.

Contra. Quia etiam poſito non exprimi dependentiam, ipſius aſſenſus ad aſſenſum præmiſſarum, ſi exprimitur dependentia objecti concluſionis ab objecto præmiſſarum, habetur jam quod intenditur. Deinde ſemper in aſſenſu concluſionis ob præmiſſas, licèt non ſit motivum meus aſſenſus, ſed id cui aſſentior, indubiè tamen præſupponitur etiam aſſenſus præmiſſis, ſi enim illis non aſſentior, quomodo ob illas aſſentior.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur 1. Si concluſio reſpiceret objecta præmiſſarum etiam habitus concluſionis reſpiceret objecta præmiſſarum. Sed non reſpicit, quia aliàs nemo poſſet meminiſſe concluſionis, quin hoc ipſo meminerit præmiſſarum, cujus oppoſitum experientia probat: poſſum enim meminiſſe ſolius Dei, quem primò cogno-

cognovi ex creaturis, & non meminiſſe creaturarum. Sequela principalis probatur. Quia habitus debet eſſe ſimilis actibus ex quibus eſt genitus: Ergo ſi actus reſpiciunt objecta præmiſſarum, etiam habitus ex illis geniti, reſpicient objecta præmiſſarum.

Respondetur. Quod nemo poſſit meminiſſe concluſionis, quin hoc ipſo meminerit pręmiſſarum per ſe loquendo, ſi ſint omnia ad agendum & cognoſcendum utrumque objectum requiſita, secùs ſi non ſunt omnia ad agendum & cognoſcendum utrumq; objectum requiſita.

Explicatur adlata diſtinctio. Species, imò & habitus ex actibus reſpicientibus objecta præmiſſarum relictus, etiamſi ex parte ſua indiviſibiliter tam concluſionem quàm motivum illius ſive objectum præmiſſarum repræſentet, poteſt tamen excitare cognitionem de uno objecto, non verò de alio: ſic dantur in Angelis ſpecies concreatæ perfectiores in perfectioribus Angelis, quarum perfectio in hoc etiam ſtat, ut una indiviſibilis ſpecies, repræſentet plura objecta, non ſemper tamen omnia, ſed nunc hæc, nunc illa. Et ſicut ſpecies viſibilis vel propter ſuam imperfectionem, vel propter diſpoſitionem ſubjecti pravam, fieri poteſt, ut non repræſentet rationem individualem vel ſpecificam coloris: ut cum à longè oculus diſcernere non poteſt, quod in individuo hoc ſit coloratum, neque poteſt ſpeciem cognoſcere, an hoc ſit viride rubrum; ita etiam fieri poteſt, ut ſpecies intellectualis, excitet cognitionem de uno objecto, & non de alio, quantumvis nata ſit utriusque objecti cognitionem excitare. Porrò tunc ſpecies utriusque objecti cognitionem non excitat, quando talia habet requiſita, quæ nonniſi unius objecti cognitionem excitare poſſunt, tunc autem nonniſi unius objecti cognitionem excitare poſſunt inter cætera, quando nonniſi unum objectum occurrit, & quando notitia unius objecti, non excitat ſpecies ad aliûs etiam objecti repræſentationem. v. g. eſt in intellectu Pauli una ſpecies vel habitus aſſentiendi huic propoſitioni; Parentes mei mortui ſunt, tamen hoc non obſtante, ſi quis loquatur de morte ſuæ matris, poterit v. g. Paulus meminiſſe nonniſi ſuæ matris, eò quod per ſenſum auditus, occurrat objectum, nonniſi, mater, nec memoria matris, excitavit ſpeciem de patre, quem aliàs poſſet excitare ex variis circumſtantiis.

Responderi 2. poſſet. Quod nemo poſſit meminiſſe concluſionis quâ concluſio eſt, quin hoc ipſo meminerit præmiſſarum, licèt poſſit meminiſſe concluſionis ut propoſitio eſt, quin meminerit præmiſſarum.

Objicitur 2. Objectum concluſionis habet ex ſe independenter ab objecto præmiſſarum vim, ad terminandum aſſenſum. Ergo non eſt neceſſe, ut attingatur ab aſſenſu concluſionis, objectum præmiſſarum.

Respondetur. Quòd objectum concluſionis, independenter à præmiſſis, habeat vim ad terminandũ aſſenſum de ſe, ſecundùm quod propoſitio eſt, non autem ſecundùm quòd concluſio, quæ ſecundùm quod concluſio eſt, innititur principio: Quæ ſunt eadem, adeoque reſpicit objecta præmiſſarum.

Objicitur 3. Si aſſenſus concluſionis reſpiceret objecta Præmiſſarum, non indigeret dependere à præmiſſis formalibus, ſed indiget: Ergo. Sequela probatur in tantùm intellectus indiget præmiſſis formalibus, in quantùm ipſæ, ſunt manifeſtationes objecti, jam autem per nos ipſe aſſenſus concluſionis, eſſet manifeſtatio objecti, quia ipſe ille aſſenſus, diceret connexa extrema, cum aliquo tertio.

Respondetur. Præmiſſas formales non requiri, ad concluſionem virtualem, tamen requiri ad concluſionem formalem & diſcurſum, qui perficitur; tribus diſtinctis propoſitionibus, indigetq; intellectus illis præmiſſis formalibus, tanquàm clariùs diſtinctiusque præſentantibus motivum, cui pedetentim nata eſt aſſentiri ordinaria tenuitas ingenii humani.

Instabis 1. Aſſenſus præmiſſarũ non indiget applicari ſibi motivũ aſſentiendi ab aliis præmiſſis, ſaltem in demonſtratione, quæ ſit per prima principia: E. neq; aſſenſus concluſionis indigebit applicari ſibi motivũ aſſentiendi à præmiſſis.

Respondetur. Quòd aſſenſus concluſionis ut propoſitio eſt, non indigeat applicari ſibi hoc motivum à præmiſſis, ſed tantùm aſſenſus concluſionis ut concluſio eſt; quare autem aſſenſus concluſionis ut concluſio eſt, indigeat applicari ſibi Motivum per præmiſſas, non indigeat autem tali applicatione aſſenſus præmiſſarum, dat diſparitatem Oviedo. Quia facilius eſt aſſentiri objecto præmiſſarum propter ſe ipſum, quàm aſſentiri objecto concluſionis propter objectum præmiſſarum, & ita facilior actus non ſupponit applicationem motivi factam ab alio actu, quam ſupponit actus difficilior.

Responderi poteſt aliter transeundo antecedens & negando conſequentiam, quare tranſire debeat antecedens patebit ex diſparitate quę talis eſt. Pręmiſſæ vel ſunt prima principia, & ſic ipſa illorum evidentia, eſt ratio motiva, & applicatio motivi; vel ſunt præmiſſæ deductæ ex primis principiis, & tunc evidentia derivata ab ipſis principiis lumine naturæ notis, eſt applicatio motivi; vel certè præmiſſæ, ſunt propoſitiones probabiles, & ſic rationem motivam, applicat illis imperium voluntatis. Non poteſt autem oſtendi, quid applicet rationem motivam ad aſſenſum concluſionis ut concluſio eſt, quia hæc ratio motiva debet eſſe principium illud: Quæ ſunt eadem uni tertio. Quod principium applicari non poteſt, niſi concluſio reſpiciat objecta præmiſſarum.

Instabis 2. Poteſt eodem actu eligi medium propter bonitatem finis, quantumvis alio actu non ſit applicata bonitas finis, ſeu quantum-

tumvis non præceſſerit intentio finis, ab electione diſtincta: Ergo poteſt etiam præberi aſſenſus concluſioni, quantumvis non præceſſerit applicatio motivi facta à præmiſſis.

Respondet Oviedo: Dando diſparitatem. Quia rationem motivam ad electionem mediorum independenter ab intentione finis diſtincto actu appetiti, poteſt applicare ſufficienter, ipſum judicium applicans utrumque objectum, hoc eſt bonitatem finis & bonitatem medii ad finem. Tale autem applicativum ſufficiens illius principii: Quæ ſunt eadem independenter à præmiſſis oſtendi non poteſt. Deinde concedo, poſſe præberi aſſenſum concluſioni, quamvis tempore non præceſſerit applicatio motivi, vel per actum diſtinctum realiter, imò hoc contingit in omni diſcurſu virtuali, ſed nego, quòd poſſit præberi aſſenſus concluſioni, ſi nec virtute præceſſerit applicatio motivi, ſicut debet præcedere intentio finis, quamvis non diſtincta realiter ab electione.

Consimilem difficultatem proponit Arriaga. Electio non terminatur intrinſecè ad bonitatem finis: Ergo nec concluſio ad objectum præmiſſarum: Reſpondetque negando Antecedens poſtea Conſequentiam, diſparitatemq; dat, quia voluntas eſt potentia libera, & ſic poteſt amare bonitatem medii ſibi propoſitam, & non amare bonitatem finis, intellectus autem eſt potentia neceſſaria. Cum ergo in concluſione deducta ex præmiſſis, clarè proponatur connexio extremorum cum medio, non poteſt illi connexioni non aſſentiri intellectus, aſſentiri autem illi connexioni, eſt reſpicere per nos objecta præmiſſarum. *Vtriq; difficultati.*

Responderi poteſt 2. Concedendo totum, ſi procedat de diſcurſu in concluſione virtuali, non autem ſi procedat de diſcurſu concluſioneq; formali ut dictum ſupra.

Instabis 3. Ergo in concluſione ſemper debent repeti præmiſſæ.

Respondet Arriaga. Debere illas repeti non exteriùs ſed internè, pro repetitione autem illarum externa ſubſtituitur vox *Ergo*, quæ idem ſignificat ac ſi dicerem. *Itaque, Propter hoc, Sequitur, Infertur hoc vel illud*: hinc nemo experitur ſe aſſentiri concluſioni ut concluſio eſt, & tamen non propter præmiſſas, nemo enim eſt qui aſſentiatur concluſioni non apponendo illi particulas Ergo, Itaque, proinde &c. hæ autem particulæ indicant fieri aſſenſum propter objecta præmiſſarum. Quanquam etiamſi non experiretur quis, ſe ideò aſſentiri, parvum inde foret argumentum, quia de actibus intellectûs, difficilis eſt experientia, habemus enim ante quodlibet judicium duas vel tres apprehenſiones, aliam apprehenſionem ſubjecti, aliam prædicati, aliam totius propoſitionis, & tamen poſſet quis negare, quòd experiamur nos illas habere, non enim hæ cognitiones, movent diſtinctam ſui memoriam.

Respondet aliter Oviedo. Non repet præmiſſas ut quod, ſed ut quo, quod non eſt propriè repeti præmiſſas, ſed reſpici illas ut motivum.

Objicit 4. Poſſibilis eſt aſſenſus concluſionis qui non reſpiciat objecta præmiſſarum. Ergo non eſt de ratione concluſionis reſpicere objecta præmiſſarum.

Respondetur. Poſſibilem eſſe concluſionis aſſenſum ut propoſitio eſt, qui non fiat propter præmiſſas, impoſſibilis eſt tamen aſſenſus concluſionis ut concluſio eſt, qui non fiat propter præmiſſas.

Objicit 5. Si concluſio reſpiceret objecta præmiſſarum ex falſo nunquam poſſet ſequi verum, ſed poteſt ſequi ut fert proloquium Dialecticum. Ergo. Probat: Maj. Quotieſcunque præmiſſæ falſæ ſunt, & earum objectum non exiſtens, tunc aſſenſus concluſionis attingens objecta præmiſſarum, ſemper attingeret objectum non exiſtens: Ergo eſſet ſemper falſus.

Responderi poteſt ex Arriaga, quòd ex falſo nunquam internè poſſit ſequi verum, ſed tantùm in externa argumentatione.

Contra ex Oviedo, quia concluſio vocalis ſubſtituitur loco mentalis, reſpondetq; conceptui interno; Ergo ſi vocalis erit falſa concluſio, etiam mentalis erit falſa.

Responderi poteſt 2. ex Oviedo. Ideò ex falſo ſequi verum, quia id quod infert per legitimam conſequentiam à parte rei exiſtit, ſicut infertur. *Sed*

Contra eſt. Quia ſi inferat aliquis ideò Petrum eſſe animal, quia eſt lapis, quomodo à parte rei exiſtit hoc, ſicut infertur, cum à parte rei, non ex eſſe lapidis in Petro, oriatur ratio animalis. Deinde ſi per legitimam conſequentiam à parte rei id, quod infertur exiſtit ſicuti infertur: Ergo nunquam poterit ex falſo ſequi falſum, ſemper enim id quod infertur, exiſtit prout infertur. Cujus tamen oppoſitum & Dialectica & experientia docet.

Responderi poteſt 3. ex eodem. Ex eo ſequi ex falſo verum, quia objecta præmiſſarum non attinguntur ut quod, ſed ut quo, Veritas verò non deſumitur ex conformatione cum objecto ut quo, Sed cum objecto ut quod.

Contra eſt. Si veritas & falſitas non deſumitur niſi ex objecto ut quod, concluſionis autem aſſenſus, non attingit objecta præmiſſarum ut quod, quomodo ex falſo ſequetur verum. Deinde hoc principium dialecticum ex falſo ſequitur verum procedit de falſo quod ſe habet tanquam ratio motiva ſeu ut quo, explicandum ergo reſtat, quomodo ex falſo tanquam motivo, ſequi poteſt verum.

Respondetur ergo aliter. Ex falſo ſcil. poſſe ſequi verum, non abſolutè, ſed ex ſuppoſitione præbiti præmiſſis aſſenſûs, & ita concluſionis aſſenſus attingit objectum non exiſtens quidem

quidem abſolutè, exiſtens tamen ex ſuppoſitione, adeoque verus erit ex ſuppoſitione.

INSTABIS. Si Concluſio reſpiceret objecta Præmiſſarum, ſequeretur eundem actum poſſe eſſe affirmativum & negativum, certum & incertum &c. Sed hoc eſt abſurdum, E. Sequela probatur. Poſſet eſſe una Præmiſſa affirmativa, alia negativa, una certa & alia probabilis, Ergo unus idemque actus, poteſt eſſe affirmativus & negativus, certus & incertus.

RESPONDETUR. Hanc Objectionem in aliis materiis ſolvendam eſſe etiam oppoſitis, qui cenſent per primam operationem poſſe totum Syllogiſmum concipi, quomodo illic non erit idem actus certus & incertus, affirmativus & negativus. Rurſus formetur hæc Secunda Operatio. Petrus eſt, & eſt lapis; iſta propoſitio per objicientes eſt ſimplex qualitas, quomodo igitur idẽ actus non erit ſimul certus & incertus. Reſpondere itaque poteſt, unam eandemque propoſitionem, æquivalenter multiplicem, poſſe eſſe affirmativam & negativam, ad illud de certitudine & incertitudine dico quòd ſuppoſito, ſuppoſito inquam quòd objectum Concluſionis ſit certum, incertæ autem Præmiſſæ, tunc illæ Præmiſſæ quantum eſt de ſe, falſæ ſunt, ex ſuppoſitione tamen præbiti aſſenſûs, aſſentienti non ſunt falſæ. Conſequenter poterit idem actus eſſe certus & incertus, incertus quantùm eſt de ſe, certus autem ex ſuppoſitione præbiti aſſenſûs.

OBJICIT 6. Maſtr. Diſp. XI. n. 22. diverſis actibus debent attingi Concluſio & Præmiſſæ, Ergo Concluſio non attingit formaliter Principia.

RESPONDETUR. Si per formaliter attingere Præmiſſas, intelligatur quaſi ſcilicet in Recto non debeant tunc attingi Præmiſſæ, & quòd alio modo attingantur dum ponuntur pro Majori & Minori, vera eſt propoſitio: ſi autem per formaliter attingi intelligatur, quod nullo modo tunc intelligantur attingi, falſa eſt propoſitio. Quòd enim in Concluſione Præmiſſæ attingi debeant, probatum eſt. Quòd autem debeant attingi alio modo Ratio eſt: Quia quando dico albedo diſgregat viſum, & quando dico paries albus, alio modo attingo albedinem, nam in priori caſu attingo illam directè, in ſecundo caſu attingo in obliquo, ita quando Præmiſſæ in Majori & Minori attinguntur, attinguntur directè, in concluſione autem indirectè, directè enim attingitur Concluſio cui fit aſſenſus propter Præmiſſas. Aſſenſus item Præmiſſis antecedenter exhibitus, eſt aſſenſus propoſitionum, aſſenſus autem Concluſionis eſt aſſenſus propter propoſitiones, quibus jam ſupponitur, præconceſſus aſſenſus.

INSTAT 1. Ergo idem actus producit & habitum Principiorum & Concluſionum.

RESPONDETUR. Negando ſequelam. Quia habitus Principiorum eſt habitus aſſentiendi Principiis ut propoſitiones ſunt, quibus tamen talis aſſenſus non exhibetur, ſed tantùm naſcitur habitus ſimilis actui, nempe aſſenſus *Ob* aſſenſus *Eò quòd* adeoque aſſenſus Concluſionis, propter Præmiſſas.

INSTAT 2. Ergo idem actus ut terminatur ad Principia, eſſet cauſa ſui ipſius ut reſpicit Concluſionem.

RESPONDETUR. Non eſſet cauſa ſui ipſius, ſed tantùm repræſentaret idem actus, ſui motivum: diceret enim in intrinſeca ſua ratione, ſe fieri propter Præmiſſas. Cauſatio enim actus, aut eſt elicitiva, & hæc habetur à potentia, aut eſt motiva ſeu objectum movens: jam autem ille actus, non eſſet ſibi objectum movens, ſed tantùm fieret ob objectum motivum, quod attingit.

INSTAT 3. Ergo idem actus attingeret objecta tam diverſa.

RESPONDETUR. Quia ille actus attingeret objecta habentia unitatem mobilis quod eſt Concluſio, & motivi, quod eſt fieri propter præmiſſas; ideo ille actus, non attingeret objecta, ſimpliciter diverſa.

OBJICITUR 7. Medium non includitur in Concluſione, includeretur autem, ſi aſſenſus Concluſionis, attingeret Præmiſſas.

RESPONDETUR. Medium non includitur in Concluſione per modum Objecti probati, probaretur enim idem per idem, adeoque nihil: includitur tamen per modum objecti probantis, & ratione cujus probativi, fit ille aſſenſus.

QVÆSTIO III.

De Concluſione.

UT decernatur de Difficultate, præmittenda ſunt aliqua.

DIFFICULTAS I.

Præmittuntur quædam ad ſtatum quæſtionis intelligendum.

PRÆMITTO 1. *Eſſe in hoc difficultatem*, An poſtquam aliquis aſſenſum exhibuit Præmiſſis, ante aſſenſum quòd judicet extrema Concluſionis eſſe connexa cum medio, prærequiratur cognitio quâ cognoſcatur, rectè inferri ipſam Concluſionem; & hoc judicium vocari ſolet à quibuſdam Illatio præcedens ipſam Concluſionem, quæ hîc ſumitur pro aſſenſu, ultimò completivo diſcurſûs, pro aſſenſu inquam qui fit propter Præmiſſas.

PRÆMITTO 2. *Poſſe concedi reflexionem ſupra bonitatem conſequentiæ intercedentem & mediantem inter aſſenſum Præmiſſarum & aſſenſum Concluſionis*, ut expreſsè docet Smigletius diſput. 13. quæſt. 2. Conſentit Arriaga diſp. 15. Logica

ſect. 3 n. 22. quod maximè admitti decet circa Syllogiſmos imperfectos. Et rationem dat Arriaga, quia vis Syllogiſtica, innititur illi Principio: Quæ ſunt eadem. Cum ergo in imperfecto Syllogiſmo, poſſit non apparere clarè hæc vis, ergo circa illam nova indagine egebit intellectus, qui tunc neceſſariò & inevitabiliter infert Concluſionem, cùm habet omnia ad concludendum requiſita, inter quæ eſt, clarè videre quòd Syllogiſmus innitatur huic principio: hinc non infinitum procedet intellectus in iſtis reflexionibus, ſed eò uſque, quò non pervenerit, ad claram cognitionem quòd hic Syllogiſmus illi Principio evidenti innitatur: Quæ ſunt eadem.

Præmitto 3. *Cognitionem hanc de bonitate Illationis ſecundam Operationem fore.* Ita expreſsè Smigletius loco citato. Rationem dat, quia hoc judicium de bonitate illationis vel infertur ex alio judicio, vel non infertur, ſi non infertur, Ergo non eſt judicium tertiæ Operationis, quia tertia Operatio in Illatione judicii, ex judicio conſiſtit, ſi infertur, ergo erit Concluſio, quia judicium tale, eſt Concluſio, Ergo non præcedit Concluſionem.. Deinde tertia Operatio, in ratione tertiæ, ultimò completur per Illationem, ſed illud judicium de bonitate conſequentiæ non eſt Illatio, aliud enim eſt inferre, & aliud dicere; Inferendum benè: ſicut aliud eſt dicere: aliquid bene faciendum, aliud verò facere. Cùm ergo illud judicium tantùm dicat, benè faciendum, ſeu benè inferendum, hoc ipſo non inferet, conſequenter hoc ipſo non erit Illatio, adeoq; deficiet à ratione tertię Operationis.

Præmitto 4. *Aliam eſſe Præmiſſam formalem, aliam Præmiſſam objectivam.* Præmiſſa objectiva, eſt ipſum objectum aſſenſûs actualis præbiti Præmiſſa autem formalis, eſt ipſe actus intellectûs, aſſentiens illi prævio objecto. Dubitari ergo ſolet (& hic eſt ſecundus ſtatus quæſtionis) an ſuppoſito, quòd Concluſio reſpiciat objecta Præmiſſarum, neceſſaria ſit reflexa cognitio, quæ ſit vel apprehenſio ſimplex, vel judicium quod attingat & cognoſcat objectum Concluſionis, eſſe connexum cum objecto Præmiſſarum, ita ut poſtea huic vel apprehenſioni vel judicio ſuccedat, ipſe actus Concluſionis. Et hunc ſtatum quæſtionis jam definivimus, ubi diximus objectum Concluſionis reſpicere objecta Præmiſſarum.

Præmitto 5. *Quod non ſit neceſſaria cognitio reflexa de Præmiſſis formalibus* ſeu ipſis actibus intellectus quæ præcedat ante Concluſionem. Ratio eſt. Quia hæc cognitio otioſa eſſet, hoc ipſæ enim quia cognoſcuntur objecta illarum Præmiſſarum formalium, cognoſcuntur & ipſæ formales Præmiſſæ, ſine ulla reflexione. Idque ideo: quia Præmiſſæ formales, ſunt ſigna formalia, ſigna autem formalia ſine reflexa cognitione ducunt nos in ſui, & ejus quod ſignificant objecti ſignificationem.

Præmitto 6. *Ordinariè ſentire Doctores, quòd attento ſtatu quæſtionis quem Præmiſſo primo expoſui, de bonitate conſequentiæ, non debere eſſe cognitionem quæ ſit judicium.*

Ratio eſt. Tum quia. Si daretur illic judicium tale, hoc ipſo illud judicium eſſet Concluſio, Ergo ſi deberet præcedere hoc judicium Concluſionem, Concluſio præcederet Concluſionem. Antecedens probatur quia judicare quòd v. g. ex rationali inferatur benè Petrum eſſe animal, eſt formaliter habere aſſenſum Concluſionis. Tum quia daretur proceſſus in infinitum in iſtis judiciis, in iſto enim Syllogiſmo: Omne rationale eſt riſibile, Omnis homo eſt rationalis, Ergo omnis homo eſt riſibilis, in iſto inquam Syllogiſmo, ante Concluſionem, neceſſarium eſſet hîc judicium, judicans hoc benè judicari, & ante hoc ipſum, aliud, & ſic in infinitum: cur enim ante unum judicium requiretur aliud & ante hoc aliud, tertium non requiretur. Tum quia nulla eſt neceſſitas hujus Judicii, & nullum fundamentum adſtruendi illud.

Præmitto 7. *Remanere adhuc difficultatem: An ante Concluſionis aſſenſum ſeu* Judicium, *quod ſit propter Præmiſſas, neceſſaria ſit ſaltem cognitio apprehenſiva de bonitate Conſequentiæ*, & an ea diſtincta eſſe debeat, tam ab ipſo Judicio conſequentis, quàm ab ipſo Judicio Præmiſſarum. Eapropter *ſit*

DIFFICULTAS II.

Decernitur de Difficultate.

Dicendum eſt 1. *Ad Syllogiſmum neceſſaria eſt cognitio de bonitate Conſequentiæ.*

Probatur I. Quia ſciens Syllogiſticè, nunquam poſſet ſcire quod ſciat, ſcientem autem vult Ariſtoteles ſcire quod ſciat. Sequela probatur. Ille non poteſt ſcire quod ſciat Syllogiſticè, qui neſcit hanc ſuam ſcientiam rectè & regulariter inniti principio illi quæ ſunt eadem: ſcire enim Syllogiſticè, eſt ſcire propter hoc Principium. Sed qui non cognoſcit bonitatem Conſequentiæ, ille neſcit hanc ſuam Scientiam, rectè & regulariter inniti illi Principio, Quæ ſunt eadem unitertio. Ergo. Minor probatur. quia nos per cognitionem de bonitate Conſequentiæ, non aliud intelligimus, quam cognitionem, quòd hic actus innitatur illi principio.

Probatur 2. Si non daretur Cognitio de bonitate Conſequentiæ, ergo Syllogiſmus non eſſet aliud quàm tria judicia, duo de Præmiſſis, unum de Conſequenti, ſeu de ipſis extremis in Concluſione contentis, quod abſurdum eſſe, ſupra probatum.

Probatur 3. Si in Syllogiſmo non daretur cognitio de bonitate Conſequentiæ, ſequitur ſi Tyro neget Ariſtoteli Conſequentiam, remere ne-

rè negata Conſequentia, tunc primùm plus ſciturum Ariſtotelem de ſuo Syllogiſmo, ſciet enim tunc primùm, poſt negatam Conſequentiam, ſibi non potuiſſe negari Conſequentiam, ſuumque Syllogiſmum inniti illi Principio: Quæ ſunt eadem uni tertio, quod antea de ſuo Syllogiſmo non cognoverat.

Dicendum 2. *Cognitio de bonitate Conſequentiæ, non debet eſſe diſtinctus actus à Judicio Conſequentis* ſeu ab aſſenſu qui exhibetur extremis Concluſionis propter Præmiſſas, ſed ex iſtis duobus conflari debet Concluſio; Eandem Concluſionem ſic proponũt alii. Judicium illativum non debet eſſe diſtinctum realiter à Concluſione. Alii ſic. Aſſenſus illativus, non eſt diſtinctus realiter à judicio enuntiativo, quod eſt in Concluſione. Alii ſic. Non eſt neceſſaria Cognitio de bonitate illationis, quæ præcedat ipsũ aſſenſum Concluſionis. Alii denique ſic: Non eſt diſtinctus actus in Syllogiſmo judicium de bonitate Conſequentiæ à judicio Conſequentis. Ita Hurtadus diſ. 7. Animas: Sect. 5. Arriaga, Oviedo &c.

Probat 1. Hurtadus, Nulla eſt neceſſitas hos actus multiplicandi, ut patebit ſolutione objectionum.

Probat 2. Quia omnibus expenſis, quæ ad Syllogiſmum ex dictis requiruntur, tandem inferri debet, quòd cùm ſit neceſſe à Concluſione reſpici objecta Præmiſſarum, item quòd cùm ſit neceſſe attendere ad bonitatem Conſequentię, neceſſe eſt formare Concluſionem, quæ ſit aſſenſus ob motivum rectè diſpoſitum: non eſſet autem ullus aſſenſus ob motivum rectè diſpoſitum, ſi non eſſet indiviſibile judicium illativum, & ob nexum cum Præmiſſis & ob legitimam collocationem.

Probatur 3. Si judicium Conſequentiæ & Conſequentis eſſet diſtinctum, ſequeretur tertiam Operationem non eſſe diſtinctam eſſentialiter à ſecunda, ſed hoc eſt abſurdum. Ergo: ſequela probatur, non diſtingueretur tertia Operatio à ſecunda per Præmiſſas ũt clarum eſt, non diſtingueretur per judicium Conſequentiæ ut dixi Præmiſſo 3. non etiam per ſolum judicium Conſequentis, quia hoc ſe ſolo, non plus importat, quàm judiciũ quo judicetur extrema Concluſionis eſſe inter ſe connexa, Ergo.

Addo. Actum illum qui eſt cognitio Conſequentiæ, & ſimul judicium Conſequentis, eſſe æquivalenter multiplicem: æquivalet enim pluribus ſeorſim reperibilibus, ita ut idem judicium inquantum attendit ad diſpoſitioné medii Termini, ſeu figuram & modum ſit cognitio Conſequentiæ, inquantum autem attendit ad connexionem extremorum inter ſe propter pręmiſſas, eſt judicium Conſequentis ut Conſequens eſt.

Dicendum eſt 3. *Ante judicium Conſequentis & Conſequentiæ præcedere debet ſimplex apprehenſio utriusq; extremi in Concluſione contenti.*

Probatur. Ante omne judicium præſupponitur apprehenſio, ſed hîc eſt judicium de extremis Concluſionis, Ergo eorum apprehenſio præcedere debet, & quidem hæc apprehenſio debet eſſe condiſtincta à judicio Pręmiſſarum & apprehenſione: ratio eſt, quia per Præmiſſas non proponitur clarè identitas extremorum Concluſionis inter ſe, ſed tantùm per Præmiſſas proponitur identitas extremi unius cum medio termino.

OBJECTIONES
Contra Concluſionem Tertiam.

Objicitur I. Non experimur in nobis hanc præviam apprehenſionem.

Respondetur. Non experimur, non quòd de facto non ſit, ſed quia difficilis eſt experientia actuum intellectûs, propter celeritatem operandi intellectui debitam, & quia hæ apprehenſiones non cadunt nobis ſub ſenſum, ea verò nobis ſui certiorem & magis reflexam cognitionem movent, quæ ſub ſenſum cadunt.

Objicitur 2. Ad apprehenſionem non prærequiritur alia apprehenſio, Ergo neque ad judicium Conſequentis præ requiritur apprehenſio condiſtincta.

Respondet Arriaga dando diſparitatem. Quia ſi ante unam apprehenſionem daretur alia apprehenſio, daretur proceſſus in infinitum in iſtis apprehenſionibus; ſi autem detur ante judicium apprehenſio, non dabitur proceſſus in infinitum, ſed ſtabitur in illa apprehenſione, & ſicut in judiciis forenſibus ante judicium proponitur cauſa, ante quam propoſitionem non requiritur alia propoſitio, ita & hîc.

Disparitas 2. Poteſt eſſe. Quia ut intellectûs apprehendat aliquod objectum; ſufficienter applicari poteſt, vel per ſenſuum cognitiones, v. g. ut videndo Petrum cognoſcat Petrum, vel ex ſimilitudine objecti ſenſibus percepti, deveniendo in apprehenſionem ſimilis objecti, quod tunc ſenſibus non percipit, idq; propter excitationem phantaſmatum relictorum ex ſimili cognitione, vel ad apprehenſionem objecti alicujus ſufficienter applicatur, à bona ut vocat Ariſtoteles fortuna, ſive à DEO tanquam autore Naturæ ſi ſit apprehenſio Naturalis, à gratia autem quæ vocatur In, ſeu Præveniente ſi ſit apprehenſio ſupernaturalis: quæ vocatur gratia In, ut condiſtinguatur à gratia cooperante, quæ vocatur gratia Cum. Jam autem non habetur à quo connaturaliter applicari poſſit intellectus ad formandum judicium, niſi à prævia propoſitione ſeu apprehenſione objecti, non enim ab ipſa Cognitione ſenſuum applicari poterit, quia ſenſus non attingit judicium de identitate extremorũ: non etiam à DEO ipſo, quia ſi nihil obſtet, potiùs referri hoc de in aliquid aliud, & nõ in iſtam applicationem à DEO factam. Non eſt enim Philoſophicum ad Deum recurrere, ſi non deſint alia remedia reſpondendi, ut hîc non deſunt.

Digitized by Google

Objicitur 3. Per ſe notum eſt, eſſe eadem inter ſe, quæ ſunt idem cum tertio, Ergo ipſo eo quòd videat intellectus hæc extrema eſſe idem uni tertio, videbit illa eſſe idem ſecum: ſed præciſè ratione Præmiſſarum noſcit extrema identificari Uni tertio, Ergo præciſè ratione præmiſſarum, determinatur ad judicandum, identificari extrema inter ſe.

Respondetur. Negando abſolutè ſubſumpti Antecedens, quia ratione Præmiſſarum noſcit ſolùm intellectus prędicatum & ſubjectum: non noſcit autem idem illa eſſe inter ſe, propter identitatem cum tertio, niſi in Concluſione.

Contra ſecundam Concluſionem

Respondetur 1. Particula illativa *Ergo* non eſt nota quarti judicii, Ergo judicium Conſequentiæ & Conſequentis, non eſt idem. Antecedens probatur. Particula *Ergo* eſt ſeorſim & ſeparatim ſignificativa, Ergo debet illi particulare objectum reſpondere: ſed niſi eſſet quartum judicium nihil eſſet quod illi reſponderet.

Respondetur. Negando Antecedens, Probationi ejus Nego ſubſumptum. Illud autem quod reſpondet particulæ Ergo: non aliud eſt realiter à judicio Conſequentis, ſed aliud formaliter, in quantum ſcilicet illud judicium, fit propter Connexionem cum Præmiſſis rectè diſpoſitis: quantumvis idem judicium, inquantum judicat extrema Concluſionis eſſe connexa inter ſe, ſit judicium Conſequentis.

Instabis. Particula *eſt* poſita in Propoſitione, diſtinguitur realiter à cognitione verſante circa Prædicatum & Subjectum, cognitio enim verſans circa Subjectum & Prædicatum, eſt prima Operatio, per particulam verò *Eſt* indicatur Judicium, quod eſt diſtinctum realiter à prima Operatione. Ergo & Judicium illativum ſeu Conſequentiæ, denotatum per particulam *Ergo* diſtinguetur realiter à Judicio Conſequentis.

Respondetur. Diſparitatem aſſignat Smigletius *in Enuntiatione* inquit *nec Prædicatū nec Subjectum poteſt eſſe* Judicium, *Unde judicium Enunciativum neceſſe eſt diſtingui realiter ab utroque. At in Illatione, Concluſio ipſa eſt Judicium, cui ſi addatur quod cauſetur ex Præmiſſis, eò ipſo erit Judicium illativum ſeu Judicium Conſequentiæ.* In Idem recidet ſi dicas, niſi ponatur Judicium enuntiativum, diſtinctum à prima operatione, hoc ipſo Propoſitiones ſeu Præmiſſæ requiſitæ ad Syllogiſmum, non eſſent Propoſitiones; ſed nonniſi prima operatio: erit autem Concluſio tertia Operatio, quamvis Judicium de bonitate Conſequentiæ, ſit idem realiter cum Judicio Conſequentis.

Objicitur 2. Ex alio Principio ſeu motivo ſumitur Judicium Conſequentiæ & ex alio Principio ſeu motivo Judicium Conſequentis, Ergo hæc non ſunt idem realiter, actus enim ex motivis diverſificantur. Antecedens probatur. quia motivum Judicii Conſequentiæ, ſunt principia illa: Dici de omni &: Dici de nullo, motivum autem judicii Conſequentis, ſumitur ex connexione cum medio Termino, Ergo.

Respondetur. Negando Conſequentiam & Probationem ejus nego univerſaliter. Certè enim unam eandemque numero eleemoſynam, auditionem vel celebrationem ſacri, poſſum facere ex diverſis motivis, & tamen illa auditio, in quantùm fit ex uno motivo, non erit à ſe diſtincta realiter, in quantùm fit ex alio motivo, ſufficitque ut diverſi formalitati motivi, reſpondeat diverſa formalitas judicii.

Objicitur 3. quæ ſunt ſeparabilia realiter, ſunt diſtincta realiter, ſed judicium Conſequentis & judicium Conſequentiæ ſunt ſeparabilia realiter, Ergo ſunt diſtincta realiter. Minor probatur. Poteſt quis judicare extrema Concluſionis eſſe connexa inter ſe, & non judicare, eſſe connexa ex vi connexionis cum tertio rectè in præmiſſis collocato. Ergo.

Responderi poteſt. Negando Minorem, poteſt autem quis judicare extrema Concluſionis eſſe connexa inter ſe, poteſt inquam judicare judicio debito Concluſioni ut Propoſitio eſt, & non judicare extrema eſſe connexa cum tertio, Concedo Antec. Poteſt judicare judicio debito Concluſioni, ut Concluſio eſt. Nego Antecedens & Conſequentiam: hîc autem de tali judicio agitur.

Objicitur 4. Cognitis iiſdem Præmiſſis, poteſt aliquis aſſentiri Concluſioni rectè illatæ, & aliquis non aſſentiri, quod non poteſt in aliud referri, niſi quia non habet judicium diſtinctum realiter de Conſequentia, quod habet aſſentiens.

Respondetur. Non in defectum judicii diſtincti realiter de Conſequentia eſſe hoc referendum, quando aliquis non aſſentitur Concluſioni rectè illatæ, ſed quia vim præmiſſarum non penetravit. Vel quia judicium illud Conſequentis non habet formalitatem eliciti, etiam propter connexionem cum medio, rectè in Præmiſſis diſpoſito.

Instabis. Inferre & judicare quod rectè inferenda ſit Concluſio, ſunt diſtincta realiter, Ergo præter judicium Conſequentis, requiritur aliud judicium Conſequentiæ.

Respondetur. Inferre & judicare in actu ſignato, quod rectè inferenda Concluſio, non ſunt idem: ſed inferre ex præmiſſis & judicare in actu exercito, quòd rectè inferenda ſit Concluſio, ſunt idem realiter.

Objicitur 5. Si idem eſſet realiter judicium Conſequentis & Conſequentiæ, idem judicium poſſet eſſe verum & falſum ſed non poteſt idem judicium eſſe verum & falſum, Ergo. Sequela probatur. Poteſt eſſe Conſequens verum, & tamen Conſequentia falſa, ut ſi quis inferat hominem

Digitized by Google

hominem eſſe riſibilem, quia eſt Leo, vel ſi argumentum non ſit in forma, & tamen Concluſio ſit in materia neceſſaria.

Respondetur. Quòd idem judicium, ſed habens plures formalitates poſſit eſſe ſub una formalitate verum, ſub alia falſum: Addunt alii, non poſſe eſſe ſuppoſito aſſenſu Præmiſſarum conſequens falſum formaliter, licèt poſſet eſſe falſum materialiter. Unde qui aſſentiretur: Hominem eſſe rationalem quia eſt Leo, aſſentiri deberet huic univerſali; Omnis Leo eſt rationalis: hinc conſequens jam eſſet formaliter verum, falſum materialiter.

Instabis. Ergo ſaltem non erit locus diſtinguendi Conſequentis non diſtincta Conſequentia: ſi enim ſunt idem realiter, quomodo uno diſtincto, non diſtinguetur aliud.

Respondetur. Identificatis realiter poſſunt diverſa ſecundò intentionalia Prædicata convenire, diſtinctio autem illa ſpectat ad ſecundam intentionem. Deinde judicium Conſequentis & Conſequentiæ ſunt idem realiter per nos, ſed falſum eſt, quòd judicium Conſequentis, idem ſit realiter cum Conſequenti, negandoque ulteriùs quòd iſtud judicium diſtinguatur, ſed ipſum Conſequens diſtinguitur. Quòd non idem ſit judicium Conſequentis & Conſequens, inde eſt: quia judicium de Conſequenti eſt actus mei intellectûs, Objectum autē illius judicii eſt ipſum illud Conſequens, quod non eſt actus mei intellectus, nec fit à me: immo ſi ſemel actus aliquis intellectûs & aliquod judicium diſtingui poterit, neſcio cur non & judiciū Conſequentiæ diſtingui poterit. Quòd verò non judicium Conſequentis, ſed Conſequens diſtinguatur hoc inde eſt, quia reſpondens non attendit primariò ad judicium quod habet oppugnans, ſed ad objectum quod ſibi proponitur & faceſſit difficultatem, quam ut evadat, ſternit ſibi viam diſtinguendo & dividendo objectum, non faceſſit enim illi judicium oppugnantis difficultatem, ſed ipſum objectum. Unde fieri poteſt, ut oppugnans non præbeat aſſenſum Conſequenti, & tamen illud Conſequens faceſſet difficultatem oppugnato, ergo apparet quòd ad objectum attendatur, non ad conceptum oppugnantis.

DIFFICULTAS III.

An Concluſio ſequatur debiliorem partem.

Dicendum eſt *Sequi*. Eſt enim hæc axioma commune Dialecticum: quod ita intelligendum eſt. Concluſio non excedit ſua perfectione in Certitudine & Evidentia, non excedit inquam Certitudinem & Evidentiam Præmiſſarum: nec poteſt inferri major connexio inter extrema, quàm fuerit connexio cum medio termino, & ita ſi fuit una negativa Præmiſſa aut Particularis, debet eſſe & Concluſio Negativa aut Particularis.

Probatur 1. à Summuliſtis. Quia cùm conjunctio extremorum cum medio termino, ſit ratio formalis propter quam conjunguntur extrema inter ſe, ſi in Præmiſſis non fuit perfecta conjunctio extremorum cum medio termino, nec in in Concluſione erit. Sicut ſi albedo non eſt alba, quomodo faciet album, ita ſi non fuit conjunctio perfecta cum medio termino, quæ conjunctio eſt ratio formalis conjungendi extrema inter ſe, quomodo extrema inter ſe conjungentur.

Probatur 2. Non poteſt oſtendi quomodo benè Concluſio Affirmativa inferri poſſit, ſi fuit Negativa Præmiſſa. Item quomodo poterit inferri Concluſio Univerſalis, ſi præceſſit Particularis: immò in tali Syllogiſmo oſtendi poſſet error, & ubi negata illi fuerit Cōſequentia, impoſſibile erit illam probare. Antequam aliam rationem pro Concluſione proponam.

Suppono. Duas concauſas tripliciter concurrere poſſe ad eundem effectum, Primò enim concurrunt ita, ut unum fortius tribuat vires debiliori, ut cum v.g. Lumen gloriæ, concurrit cum intellectu ad producendam viſionem beatificam, tunc tribuit intellectui vires ad agendum, item cùm Pædagogus concurrit cum puero ad formandos characteres, tribuit ei quodam modo vires, ad formandos characteres. In tali ſemper caſu effectus ſequitur Nobiliorem agentem. Secundò Concauſæ concurrere poſſunt ad eundem effectum ita, ut ambæ propriâ virtute agant, & ut ex activitate utriusque, efficiatur una continuata activitas: & ita fit cum fax v. g. cum parva candela, illuminat tenebroſum locum, item cùm equus fortis unà cum debili trahit currū: & in tali caſu, ſuperat effectus utramque cauſam, plus enim trahere poſſunt equus robuſtus & debilis, quàm ſolus robuſtus. Tertiò Concurrere poſſunt Cauſæ ad effectum ita, ut ambæ quidem propriis viribus agant, ſed ita, ut debilior reſtringat perfectionem nobilioris, & ita tibia recta, reſtringitur à tibia curva, ad faciendam claudicationem. Itē anima ſpiritualis concurrens cum organo reſtringitur ad faciendam ſenſationem, producendumque effectum materialem. Item Cauſa Prima concurrens cum cauſa ſecunda, producit actum peccaminoſum, effectusque ſequitur debiliorem partem.

Addi poſſet quòd tunc, quando concurrunt aliæ concauſæ ad eundem effectum, ſed ita ut virtus unius agat in virtutem aliûs, tunc producitur effectus utrique aliquo modo diſſimilis, ut contingit in generatione muli. Hoc præmiſſo.

Probatur 3. Concluſio. Præmiſſæ concurrunt hoc tertio modo ad faciendam Concluſionem, Ergo debiliorem Præmiſſam Concluſio ſequi debet. Antecedens probari poteſt. Quia non eſt intelligibile, quomodo perfectior Præmiſſa,

miſſa,influat in imperfectiorem, quomodo item affirmationis & negationis item veri & falſi,&c. quomodo inquam eadem poſſit eſſe activitas, Ergo apparet Præmiſſas nonniſi hoc tertio modo agere, in quo agendi modo, ſemper effectus debiliorem partem ſequitur. Manſit adhuc difficultas de voce. Conceſſo enim quòd ſi præceſſit Particularis, debeat ſequi Concluſio Particularis, conceſſo quod ſi præceſſit Concluſio Negativa, ſequi debeat Concluſio Negativa, negant tamen aliqui hoc eſſe, ſequi debiliorem partem. *Sed*

Dicendum 2. *Inferri Concluſionem Particularem ex Particulari Præmiſſa, inferri Concluſionem Negativam ex Negativa Præmiſſa, eſt Concluſionem ſequi debiliorem partem.*

Probatur. Quia hæc tota quæſtio eſt quæſtio de voce, cùm ergo tota Peripatetica Schola propoſitionem Particularem & Negativam appellet debiliorem, & quia ad ſignificandum hæc quòd ex Præmiſſa particulari ſequi debeat Concluſio particularis, quod ex Negativa Præmiſſa ſequi debeat Concluſio Negativa, ad hoc inquam ſignificandum utantur Philoſophi his terminis, Concluſio ſequitur debiliorem partem. Ergo cum illis ſimiliter loquendum eſt. Reſtat explicandum, cur propoſitio Negativa, itemque Particularis, appelletur pars debilior.

Explicat 1. Quidam, quare Particularis vel Negativa Concluſio debilior pars appelletur, quia eſſe tam forte, ut per illud alia Propoſitio totaliter expugnetur eſt eſſe fortiùs illo, quod non poteſt totaliter expugnare aliam propoſitionem. Sed hæc propoſitio, Omnis homo eſt albus, eſt talis, ut per illam totaliter exponetur hæc propoſitio Nullus homo eſt albus, per hanc verò propoſitionem. Aliquis homo non eſt albus, non expugnatur hæc propoſitio Nullus homo eſt albus, dato enim quòd aliquis homo non ſit albus nondum per illud tollitur quominus Petrus vel Paulus ſit albus. Hinc Propoſitio Particularis, non eſt ita fortis ac Univerſalis, nec ita debellat Negativam v.g. Univerſalem. Hæc explicatio.

Non satisfacit, quia tam benè hæc univerſalis: Omnis homo eſt albus, expugnatur per hanc: Nullus homo eſt albus, quã benè per illam priorem propoſitionem hæc poſterior expugnatur, Ergo tam fortis erit Affirmativa quàm fortis Negativa. Et tamen Concluſio ſequens Univerſalem Negativam, dicitur ſequi debiliorem partem. Particularis hæc; Aliquis homo non eſt albus falſam abſolutè reddit illam propoſitionem; Omnis homo eſt albus. Unde dicitur communiter, ad infringendam Univerſalem, ſufficit una Particularis, Ergo illam expugnare poteſt cur ergo debilior erit?

Explicat 2. Idem. Quia Particularis addita Particulari, Negativa etiam addita Negativæ, non habet vim & robur ſufficiens ad inferendam Concluſionem: Addita autem affirmativa Negativæ, addita Univerſalis Particulari, habet vim ad inferendam Concluſionem. *Hæc explicatio*

Non satisfacit, quia hoc non ex debilitate aliqua proficiſcitur quòd Particularis addita Particulari non inferat Concluſionem, ſed hoc inde proficiſcitur, quia in illo Syllogiſmo nullibi diſtribueretur medius terminus. Negativa item addita Negativæ non infert Concluſionem non quòd ſit debilis, habet enim robur ſufficiens ad deſtruendam Univerſalem Affirmativam, ſed quia eſt regula univerſalis, ex puris negativis nihil ſequitur. Et ſicut quando in ſecunda figura, Affirmativæ additur alia Affirmativa, non poſſunt conſtruere Syllogiſmum, nec inde ſequitur ex illis alterutram eſſe debilem: ſic quia ex Particularibus itemque ex Negativis non poteſt conſtrui Syllogiſmus, non ſequetur inde aliqua debilitas in illis.

Explicari poſſet 3. Quare Negativa propoſitio itemque Particularis ſit pars debilior. Affirmatio importat eſſe, Negatio tollit eſſe, ergo Affirmatio eſt perfectior Negatione, cùm eſſe perfectius ſit, quàm non eſſe, & quamvis negatio importet aliquam perfectionem, ut cùm negatio Creaturæ in DEO, importat in DEO perfectionem, hoc tamen non facit ratione ſui; aliàs negatio Creaturæ, quæ eſt in Chimæra adderet perfectionem Chimæræ: ſed negatio Creaturæ in DEO, importat perfectionem, propter eſſe cui adnectitur illa negatio: & ita non eſſe Dei in Petro non eſt perfectio, quia non impletur perfectione Creaturæ, in Deo verò non eſſe Petri, eſt perfectio, quia ſuperatur, impletur, & exceditur perfectione Divina. Quod ſi perfectior eſt Affirmatio Negatione, debilior erit quia Logici nomine debilitatis intelligunt imperfectionem. Ex eo etiam Negatio poteſt dici debilior, quia Negatio fundatur in eſſe ſeu poſitivo, adeoq; nõ habet robur, ut ſit ſine illo, fortius autem erit poſitivum, quia & in ſe exiſtit, & portat ſupra ſe negationes, illorumque debilitati ſuccurrit ſua poſitivitate.

Quod Particularis ſit debilior & fortior Univerſalis exinde deduci poteſt. Quia quod habet & hoc, & præter illud aliud, & aliud ſimile, hoc ipſo robuſtius eſt: unde etiam ratio robuſti intenſivi, additione gradus ad gradum perficitur, & unum aliquod, non eſt ita robuſtum, ac plura ſimilia: quia autem Univerſale plura Particularia ſimilia continet, ideo Univerſale robuſtius erit & Particulare debilius. Poteſtque idem inſtantiis firmari. Quia etiam funiculus triplex difficilè rumpitur eſtque robuſtior præ uno. Conſenſus item Comitiorum robuſtior eſt præ conſenſu unius Nobilis. Denique innumerabilia & æterna robuſtiora ſunt mutabilibus & temporaneis. Talia autem ſunt Particularia comparatè ad Univerſalia.

Obji-

Digitized by Google

Objicitur 1. *Contra primam concluſionem:* Ariſtoteles primo prior: C. 9. docet, Ex una propoſitione de modo neceſſario, & altera de ineſſe, hoc eſt ex propoſitione contingenti ſequi concluſionem neceſſariam: ut cum dico, omne currens neceſſariò movetur, Sortes eſt currens; Ergo ſortes neceſſariò movetur: Ergo tunc concluſio ſi eſt neceſſaria, non ſequetur debiliorem partem.

Respondetur. Sicut ipſa Minor eſt neceſſaria ex ſuppoſitione, ſortem enim currentem neceſſe eſt currere, ita & concluſio ſequitur neceſſaria ex ſuppoſitione: ſi enim ſortes currit, neceſſariò movetur.

Objicitur 2. Ex una falſa & altera vera poteſt inferri vera concluſio v. g. cum dico, omnis lapis eſt ſubſtantia, omnis homo eſt lapis, ergo omnis homo eſt ſubſtantia.

Respondetur. Ex ſuppoſitione præbiti aſſenſûs Præmiſſis, ſequi etiam concluſionem ex ſuppoſitione veram: deinde dici poſſet hanc concluſionem ſecundùm quod concluſio eſt formaliter, falſam eſſe, quia falſum eſt ideò hominem eſſe ſubſtantiam quia eſt lapis, licèt ſit vera materialiter & quà Propoſitio eſt. Nos autem hîc loquimur, quòd concluſio quà concluſio, omnibus reliquis bene procedentibus, debeat ſequi debiliorem partem.

Objicitur 3. Ex ſuppoſitione impoſſibili, poteſt ſequi concluſio neceſſaria.

Respondetur. Ita ut præteritæ objectioni, *ſed inſuper*

Objicit 1. *contra ſecundam concluſionem* Pater Adrianus Pikarski, etiam in minutiis Dialecticis expendendis, ingenioſè accuratus. Particulare ex ſe, nec eſt firmum nec debile, quia particulare, nec eſt affirmativum nec negativum de ſe. Rurſùs negativum de ſe non eſt debile, quia negativum de ſe non eſt particulare: Ergo concluſio particularis deducta ex particulari præmiſſa, non eſt concluſio ſequens debiliorem partem.

Respondetur. Negan. Antec. Probat. Conſequen. quia debilitatem negativæ, non ex particularitate, neq; debilitatem particularis, ex negatione deduximus.

Objicit 2. Particulare bonum, non præciſè quà particulare, ſed quà particulare, bonum eſt, eſt minus perfectum bono univerſali, Ergo etiam & particulare verum, non quà particulare, ſed quà particulare verum, debilius eſt univerſali.

Respondetur. Cum in particulari propoſitione, ſit nonniſi particulare verum, hoc ipſo erit debiliùs verum, etiam ex mente ſic arguentis.

Instat 1. Hoc particulare verum Petrus eſt rationalis, non eſt debiliùs verum præ vero univerſali, Omnis homo eſt rationalis.

Respondetur. Particulare verum, eſt debilius Logicè, ſed non eſt debilius alia acceptione, eſt inquam debilius Logicè, quia ipſa particularitas ſecundùm explicationem, eſt debilitas, ſed non eſt hoc ſenſu debilius verum, quaſi non ſit æquè verum quod Petrus ſit rationalis, quàm quòd omnis homo ſit rationalis.

Instat 2. Omnis homo eſt rationalis & nullus homo eſt lapis, ſunt propoſitiones æquè fortes.

Respondetur. Non eſſe æque fortes ob fundamenta ſuperiùs prætacta.

Instat 3. Fortius eſt venenum medicamento, Ergo etiam fortior eſt negatio affirmatione.

Respondetur. Poſſe eſſe medicamentum fortius veneno, ſed quidquid ſit de hoc diſparitas eſt. Quia fortitudo phyſica attenditur penes exceſſum virium & activitatis, qui poteſt eſſe in veneno: fortitudo autem Logica, attenditur penes ea, quæ ſunt in explicatione adlata.

Objicit 3. Hæc propoſitio, omnis homo eſt albus comparata ad hanc particularem. Hic homo eſt rationalis, non eſt magis fortis, imò hæc particularis eſt fortior, dicit enim inſuperabilem neceſſitatem objecti.

Respondetur. Particularem dici debiliorem, comparatè ad ſuam univerſalem, dici etiam poſſet univerſalem propoſitionem etiam in materia contingenti, eſſe fortiorem Logicè, quamvis non ſit fortior quoad materiam & objectum quod infert.

Digitized by Google

DISPUTATIO IX.

De Demonſtratione.

ATtingemus primùm ea, quæ de Demonſtratione nondum prææxercitatis noſcenda ſunt, tum demum ad quæſtiones diſputabiliores delabemur.

De eſſentia Demonſtrationis.

QUÆRITUR 1. *Quid ſit Demonſtratio.* Duplicem definitionem Demonſtrationis poſuit Ariſt. Primi Poſter. c. 2. Prima eſt. Demonſtratio eſt ſyllogiſmus faciens ſcire, & Demonſtratio, eſt Syllogiſmus, ex veris, & primis, & immediatis, & notioribus & prioribus, & cauſis Concluſionis. Bonitas harum Definitionum ex eo ſuaderi ſolet, quia ſufficienter notificant naturam Demonſtrationis, & deinde quia inſtrumenta definiri poſtulant per finem ſuum, ut oſtendit Inductio. Jam autem finis Demonſtrationis eſt, ut faciat ſcire.

QUÆRITUR 2. *Vtrum hæ definitiones ſint rigoroſæ.* Quòd prima non ſit rigoroſa, Ratio eſt. Quia definitio rigoroſa debet habere genus & differentiam, quorum unum ſeorſim acceptum, ſit verum illius genus, & aliud ſeorſim acceptum ſit verè differentia: hæc autem definitio: Demonſtratio eſt Syllogiſmus faciens ſcire, non continet, tale genus, & talem differentiam, ly enim ſyllogiſmus eſt quid genericum ad ſyllogiſmum probabilem Sophiſticum & demonſtrativum, conſequenter non eſt illius rigoroſum genus: ly etiam faciens ſcire, non eſt rigoroſa differentia; nam facere ſcire convenit etiam definitioni, & aliis modis ſciendi. Cæterum ſi utraque hæc pars definitionis tota ſimul & collectivè ſumatur, bona erit: Ratio eſt: quia per ly ſyllogiſmus diſtinguetur à definitione, per ly autem faciens ſcire diſtinguetur à ſyllogiſmo probabili & Sophiſtico. Quòd ſecunda definitio non ſit rigoroſa. Ratio eſt: Quia nonniſi per finalem & materialem cauſam traditur, quales definitiones non eſſe rigoroſas, docet Dialectica; præſens autem definitio, procedit per cauſam materialem, quia ipſæ propoſitiones veræ & primę ſeu præmiſſæ tales, componunt tanquam cauſa materialis, demonſtrationem. Procedit etiam per cauſam finalem, quia vult ſyllogiſmum hunc conſtare cauſis concluſionis, nomine autem concluſionis intellexit ſcientiam, quæ eſt finis, ad quem illæ ordinantur.

QUÆRITUR 3. *Quomodo illa Particula intelligenda, faciens ſcire.* Non ſunt ita intelligendæ quaſi ſolus ſyllogiſmus faciat ſcire cùm etiam definitio faciat ſcire: ſed intelligendæ ſunt, quòd ſolus ſyllogiſmus faciat diſcurſivè ſcire. Non ſunt etiam intelligendæ hæ particulæ, quaſi demonſtratio, faciat efficienter ſcire, quid enim eſt illa cauſata ſcientia à demonſtratione, præter illam et ipſam. Facit ergo demonſtratio ſcire formaliter, ſeu per modum formæ habitæ, quæ ſeipſa, eſt formaliter faciens ſcire. Ut autem ſalvetur illud, quòd ſcire ſit per cauſam cognoſcere, id ita accipiendum: quòd omnis demonſtratio procedat per cauſam, non quidem in eſſendo, procedat tamen per cauſam in cognoſcendo: quo ſenſu etiam demonſtratio per effectum, erit ſcientia per cauſam: vel certè explicandus erit Ariſtot. quòd dixerit ſcientiam potiſſimam eſſe cognitionem per cauſam, non verò cæteros ſciendi vel demonſtrandi modos.

De Diviſione Demonſtrationis.

QUÆRITUR 1. *Quot ſint Demonſtrationis ſpecies:* Philoſophus I^mi^ Poſteri C. 14. dicit aliam eſſe demonſtrationē propter quid, aliam quia, ſeu aliam eſſe demonſtrationem à priori, aliam à poſteriori, demonſtratio à priori, eſt demonſtratio per cauſam. Demonſtratio à poſteriori, eſt demonſtratio per effectum.

Sunt qui cenſeant non idem eſſe demonſtrationem à priori, & demonſtrationem propter quid, eò quòd demonſtratio à priori, ſit per cauſam non tantùm proximā, ſed etiam remotam, ut ſi per exiſtentiam ſolis, demonſtretur exiſtentia caloris, quamvis inter calorem & ſolem mediet lux: cùm tamen demonſtratio propter quid, ſit per cauſam immediatam. Cæterum cum effectus non ſolum per cauſam proximam, ſed etiam per remotam exiſtere dicatur, non eſt ratio, cur demonſtratio per cauſam remotam, non ſit demonſtratio propter quid.

Sunt itidem qui cenſent demonſtrationem quia, & demonſtrationem à poſteriori non eſſe idem, ex eo, quòd demonſtratio quia, fieri poſſit per cauſam remotam, demonſtratio autem à poſteriori, nonniſi per effectum ſit. Sed diximus demonſtrationem per cauſam remotam, eſſe demonſtrationem propter quid: & deinde quia eſt quæſtio de voce, loquendum ergo erit cum pluribus, qui demonſtrationem quia, non diſtinguunt à demonſtratione à poſteriori.

ADDO Fundamentum, propter quod demonſtratio à priori vocatur demonſtratio propter

per quid. Quia hæc demonſtratio eſt per cauſam, cauſam autem appellat Ariſtoteles rationem propter quid, ſicut ipſam eſſentiam appellat quod quid rei.

Rurſus demonſtratio alia eſt perfecta alia perfectiſſima, demonſtratio perfecta ex Arriaga eſt, in qua ex Præmiſſis evidentibus, concluſio evidenter ſequitur, ſed non demonſtratur prima paſſio de eſſentia. Demonſtratio autem perfectiſſima eſt, in qua per definitionem eſſentialem, ut per medium, demonſtratur prima paſſio eſſentiæ.

Quæritur 2. *An Demonſtratio propter Quid & Quia ſint ſpecie diſtincta* Eſſe, docetur communiter contra Scotum. Ratio ex Oviedo. Quia habent media diverſa, & rationes aſſentiendi Concluſioni, ſpecie diſtinctas: & ut addit Arriaga, alias regulas præſcribit Logica pro Demonſtrationibus propter quid, & alias pro Demonſtrationibus quia. Quando verò eadem concluſio nunc à poſteriori nunc à priori demonſtratur, tamen iſtæ concluſiones different ſpecie, quia eædem erunt materialiter, non eædem erunt materialiter, non eædem formaliter, ex diverſis enim ſpecie motivis procedent, nec eoſdem ſpecie aſſenſus generabunt. Imò ſi quis ignarus, rationalitatem eſſe cauſam admirativitatis, probaret tamen admirativitatem per rationalitatem , ſi verò alter probaret eandem concluſionem, ſciens rationalitatem eſſe cauſam admirativitatis, illorum Syllogiſatio eſſet eadem materialiter, & vocabulariter, differret tamen ſpecie: aliud enim ſpecie erit motivum in ſciente cauſam admirativitatis eſſe rationalitatem, à motivo ejus qui id ignorat. Non nego tamen demonſtrationem propter quid, & rem eſſe, & propter quid ſit, demonſtrat: Demonſtratio autem quia, rem demonſtrat.

Stat tamen cum hoc, ut hæ demonſtrationes ſint ſpecie diſtinctæ, quia diſtinctis ſpecie motivis, diverſiſq; regulis à Logica præſcriptis, innituntur. Hinc quamvis poſſit dari demonſtratio, quæ oſtendat qualis res ſit, quia tamen id oſtendet aut à priori aut à poſteriori, regulabiturq; præceptis datis à Logica pro Demonſtratione quia & propter quid, ideo diſtinctam ab his ſpecie non conſtituet demonſtrationem.

Addo. Probabile eſſe, quòd hæ demonſtrationes, ſint diſtinctæ ſpecie ſubalterna, non atomâ, quia adhuc habent ſub ſe inferiores ſpecies nempe figuras.

Quæritur. *An diviſio dicta, ſit adæquata.* Eſt. Ratio. Quia omnes ad hæc membra revocantur demonſtrationes. Deinde membra hæc procedere per cauſam, non procedere per cauſam, ſunt contradictoria, hæc diviſio procedit per talia membra, ut reflectenti patebit: Ergo procedit per membra contradictoria: & quia non datur medium inter duo contradictoria, ſed omnia revocantur ad aliquod membrum, ita & reliquæ demonſtrationes ad has. Hinc quando Petrus demonſtratur eſſe animal, quia eſt homo, hæc demonſtratio revocatur ad demonſtrationem quia , ſicut enim ab effectu valet conſequentia ad cauſam, non à cauſa ad effectum, ita ab homine valet conſequentia ad animal, quanrumvis ab animali non valeat conſequentia ad hominem. Item quando definitio per definitum demonſtratur, tunc etiam demonſtratio revocatur ad demonſtrationem quia, non quòd fiat per aliquid poſterius, ſed quia verificatur de illa, aliud membrum contradictionis: nempe non procedere per cauſam; tam verè autem demonſtratio ab effectu non procedit per cauſam, quàm demonſtratio quæ per convertibile vel per definitum procedit, non procedit per cauſam.

Subnecti deberent aliqua de præcognitis, ſed ea, quia nihil ſpecialiter diſputabile habent, aliunde petantur.

Colliges. Demonſtrationem perfectiſſimam ſemper debere procedere per cauſam in eſſendo, quæ cauſa non eſt neceſſe ut ſit actualis, & Phyſica, realiterque diſtincta, ſed ſufficit ut ſit cauſa Metaphyſica, & ex modo concipiendi in re fundato ; aliàs nullæ Metaphyſicæ, nullæ Logicæ demonſtrationes eſſent, quia hæ procedunt per cauſam frequenter nonniſi Metaphyſicam, quam alii appellant cauſam virtualem. Deinde neſcio cur hic Syllogiſmus, Omne immutabile eſt æternum, Deus eſt immutabilis: Ergo eſt æternus, neſcio inquam cur hic Syllogiſmus, cùm nonniſi cauſam virtualem ſeu Metaphyſicam contineant, deficiat à ratione cognitionis certę & evidentis conſequenter deficiat à ratione demonſtrationis. Et certè cauſa virtualis eſt vera cauſa, inquantùm verum opponitur ficto, licèt non ſit vera cauſa inquantùm verum, idem importat, quod realiter diſtinctum ab effectu: & quia cauſa virtualis eſt cauſa vera, prout verum opponitur ficto, hinc habetur fundamentum in re, concipiendi hoc tanquam cauſam, & illud tanquam effectum: & quia eſt fundamentum in re concipiendi hoc tanquam cauſam quantumvis virtualem, ideo cauſa virtualis non ſolum quoad nos, ſed etiam quoad ſe, notior erit, demonſtratioq; per illam, erit demonſtratio per notiora.

Colliges ulterius ex dictis ſupra. Omnem demonſtrationem procedere per cauſam in cognoſcendo, cùm ut dixi etiam effectus ſit cauſa in cognoſcendo ſuam cauſam. Neque cenſendum eſt omnes Syllogiſmos fore demonſtrationes, eò quòd omnes procedant per cauſam in cognoſcendo, quia multi Syllogiſmi non procedunt per cauſam in cognoſcendo neceſſariam, hoc enim Syllogiſmo nonniſi demonſtrativo convenit: ſicut procedere per cauſam in cogno-

cognoſcendo probabilem, convenit Syllogiſmo Topico. Reſtant quædam magis diſputabilia, an ſcilicet præmiſſæ debeant eſſe evidentiores, certiores, veriores concluſione. De quo *ſit:*

QUÆSTIO I.

An Concluſio ſit æqualis in evidentia, ipſis præmiſſis Demonſtrationis.

IN hac Difficultate erit neceſſe paululum ſubſiſtere, eò quòd eam diffuſiùs Neotorici rimentur *Sit*

DIFFICULTAS I.

Supponuntur quædam ad Concluſionem.

SUPPONO 1. ex iis, quæ dicta in materia de ſcientia, quid ſit certitudo, quid evidentia.

SUPPONO 2. ex Arriaga, poſſe eſſe certitudinem majorem & minorem: quia poteſt eſſe magis firma adhæſio uni quàm alteri veritati, imò poteſt eſſe major & minor evidentia, poteſt enim unum clariùs alio cognoſci, & ita clariùs cognoſco fumum quem video, quàm ignem, quem exiſtere, evidentia phyſica cognoſco, ex fumo.

SUPPONO 3. Ex his quæ immediatè dicta ex Arriaga. Poſſe nos tam certitudinem quàm evidentiam dividere, in certitudinem & evidentiam formalem, ſeu tenentem ſe ex parte actûs, & in certitudinem & evidentiam objectivam. Certitudo formalis, eſt, ipſa firma adhæſio ad objectum. Certitudo autem objectiva, eſt ipſa neceſſitas objecti. Rurſùs evidentia formalis, eſt, claritas & perſpicuitas cognoſcendi evidentia autem objectiva, eſt claritas & perſpicuitas ipſius agnoſcibilis.

SUPPONO 4. Ex Oviedo & dictis de ſcientia. Quod exceſſus cujusvis qualitatis, penſari poſſit vel ex perfectione entitativa, & ut alii appellant eſſentiali: vel poteſt penſari ex perfectione graduali, quam etiam intenſivam appellant. Perfectio entitativa, ſtat in excellentia entitatis & eſſentiæ. Perfectio autem, majoritas, gradualis exceſſus &c. ſtat in additione unius gradus ad alium. v.g. ſit unus gradus gratiæ, & caloris ſeptem, vel ſit unus gradus lucis, & ſeptem albedinis, tunc unus gradus gratiæ & lucis, major erit entitativè, ſeptem gradibus caloris aut albedinis, licèt illi ſeptem gradus, habeant majoritatem, perfectionem gradualem exceſſum &c. excellentiorem, præ uno gradu gratiæ & uno lucis: Quod dicitur de exceſſu qualitatis, idem dicendum de exceſſu in evidentia, vel certitudine. Poteſt enim v.g. certitudo penſari vel ex perfectione entitativa, vel ex perfectione graduali: ſit v.g. actus fidei de myſterio Trinitatis intenſus ut unum: ſit & actus ſcientiæ de riſibilitate hominis intenſus ut ſeptem, prior ille actus, erit perfectior in entitate & eſſentialiter, hic autem perfectior & intenſior gradualiter.

SUPPONO 5. In quo conveniant & in quo differant auctores, circa punctum præſentis difficultatis. Conveniunt omnes. Præmiſſas non eſſe veriores concluſione neque concluſionem veriorem Præmiſſis, eò quòd veritas in indiviſibili conſiſtat, neq; admittat majus & minus.

De evidentia diviſi ſunt. Arriaga enim Præmiſſam unamquamque ſeorſim acceptam, dicit poſſe eſſe evidentiorem & certiorem concluſione, utramque tamen Præmiſſam ſimul ſumptam, non eſſe certiorem, quàm ſit ipſe aſſenſus concluſionis. E contra Oviedo dicit concluſionem, æquè eſſe evidentem ac evidens eſt utraque Præmiſſa. Communis autem ſententia cenſet Præmiſſas eſſe certiores & èvidentiores quavis concluſione. *His ſuppoſitis* Sit

DIFFICULTAS II.

Decernitur quid ſit ſentiendum.

DICENDUM eſt *Præmiſſas eſſe evidentiores in Demonſtratione ipſa concluſione*; ita communis ſententia. Quæ

PROBARI poteſt 1. ex Arriaga. Firmiùs intellectus adhæret uni v.g. Præmiſſæ ſeorſim acceptæ, quàm adhæreat concluſioni: Ergo ſaltem concluſione, una præmiſſa ſeparatim ſumpta, eſt certior & evidentior. Antecedens probatur firmiùs intellectus adhæret uni veritati quàm illi uni & aliis ſimul: Ergo etiam firmiùs adhæret uni Præmiſſæ ſeorſim ſumptæ, quàm illi & concluſioni. Probatur conſequentia. Quia adhærendo concluſioni adhæret & Præmiſſis, & ultra Præmiſſas concluſioni. Antecedens probatur. Firmiùs creditur Petrum currere quàm Petrum & Joannem & alios currere: quod ipſum probatur: quia ad falſitatem hujus propoſitionis, Petrus & Joannes currunt, ſufficit ſi Petrus non currat, vel ſi Petrus currat, ſufficit quòd Joannes non currat: ad falſitatem autem illius propoſitionis Petrus currit, neceſſe eſt determinatè, Petrum non currere.

CONFIRMATUR. Plura habet capita, ex quibus falli poſſit concluſio, quàm una ſeparatim accepta Præmiſſa: Ergo concluſio minus eſt certa & evidens. Antecedens probatur. Quia concluſio importat & ſe, & duas Præmiſſas, Præmiſſa autem nonniſi ſeipſam importat: Ergo concluſio plura habet fallibilitatis capita. Et certè quis dubitet faciliùs poſſe perſuaderi, animal eſſe ſenſitivum, item hominem eſſe animal, item hominem eſſe ſenſitivum quàm poſſint perſuaderi hæc omnia ſimul.

RESPON-

Digitized by Google

Responde [illegible] rationi Oviedo. Quòd verum ſit aſſenſum incertum & fallibilem, magis eſſe fallibilem qui importat plura capita fallibilitatis. Cæterum certitudo & neceſſitas ſimpliciter, cùm excludat omnem fallibilitatem, non minùs excludet omnem falſitatem una, quàm altera propoſitio: conſequenter, non minùs excludit fallibilitatem una præmiſſa, quàm aliæ præmiſſæ & concluſio.

Responderi poteſt ſecundo eidem rationi, eam multum probare adeoque nihil. Sequitur enim ex illa, majorem eſſe certitudinem apprehenſionis hujus termini homo quàm certitudinem principii lumine naturæ noti, Definitionis, aut cujuſcunque termini complexi; idque ideo; quia plures habet titulos fallibilitatis. Deinde nego abſolutè quòd præmiſſæ & concluſio ſimul ſumpta, habeant plura capita fallibilitatis, ſupponimus enim & præmiſſas & concluſionem eſſe neceſſariam; & ſicut Deus, cujus infinitæ ſunt perfectiones, non cenſetur plures defectibilitatis titulos habere; quantumvis vel una perfectione Dei deficiente, Deus deficeret, ita & concluſio cum ſe & præmiſſas importet omnino infallibiles, non cenſetur plures habere titulos fallibilitatis; imò plures ſaltem extenſivè, titulos infallibilitatis haberet.

Responderi poteſt 3. Ex iis quæ ipſe prævertit Arriaga & ſolvere conatus eſt. Quando video duos currentes; tam certum eſt unum currere, quàm duos: Ergo etiam tam certa erit una Præmiſſa quàm duæ præmiſſæ & concluſio. Nam quod eſt intuitiva cognitio in potentia viſiva, hoc eſt claritas & perſpicuitas objecti in potentia intellectiva; cùm ergo tam præmiſſa una ſimpliciter, quàm duæ præmiſſæ ſimul cum concluſione, ſint objectum certum & evidens, neque enim per hoc, quia præmiſſa eſt certior & evidentior in noſtra ſententia, ſequitur ipſam concluſionem non eſſe certam & evidentem, neſcio cur clarior erit una tantùm præmiſſa quàm duæ cum concluſione acceptæ.

Addo. Ex accidenti & capacitate exigua intellectûs malè diſpoſiti, fieri poſſe, ut clariùs quis uni præmiſſæ aſſentiatur, quàm duabus & concluſioni: ſed non exiget hoc ipſa objecti natura.

Probari ſolet 2. ex illo axiomate. Propter quod unumquodq; tale & ipſum magis, ſed propter præmiſſa certa & evidens eſt concluſio, Ergo ipſæ magis ſunt certæ & evidentes.

Responderi ſolet huic argumento, quòd axioma fallat. Nam creatura eſt propter Deum, Deus tamen non eſt magis creatura, propter crematum eſt aliquis ebrius, neque tamen crematum eſt magis ebrium. Cathedra eſt propter lignum, & tamen lignum non eſt magis cathedra.

Contra. Fallit quidem hoc principium in reliquis cauſarum generibus, ſed non fallit in genere cauſæ finalis & motivæ, [illegible] quia bonitas ſanitatis, eſt motivum medicinæ, magis præ medicina, bona eſt ſanitas: cùm ergo præmiſſæ, ſint cauſa motiva ad aſſenſum concluſionis, ipſæ magis merebuntur aſſenſum. Deinde per oppoſitos, non fallit hoc axioma in cauſa finali, dicuntq; quòd amor finis, moveat ad amorem mediorum: Ergo cum certitudo & evidentia præmiſſarum moveat me ad aſſenſum concluſionis, ſicut præ mediis major eſt amor finis, ita præ concluſione, major erit certitudo & evidentia præmiſſarum.

Respondet 2. huic argumento Arriaga. Quòd in cauſa finali, ideo finis magis ſit amabilis quàm media, quia medium, non habet bonitatem dignam tanto amore, ſicut finis. At verò concluſionis objectum, habet in ſe capacitatem terminandi tam certum aſſenſum, ſicut præmiſſarum objectum.

Contra eſt. Tum quia etiam concluſionis objectum quà concluſio eſt, non habet evidentiam dignam tanto aſſenſu, quantum meretur præmiſſa; ſicut enim amabilitas finis, refundit bonitatem in media, ita & claritas pręmiſſarum, refunditur in concluſionem ut concluſio eſt: imò concluſio ut concluſio eſt, nullam habet evidentiam, niſi dependenter à præmiſſis, quantumvis habere poſſit æqualem evidentiam illa concluſio, quà propoſitio eſt. Hinc à pari argumentor. Medium non habet tantam amabilitatem quantam finis, ergo nec concluſio tantam evidentiam, quantam præmiſſæ. Tum quia ſupponamus, quòd inclinet cor aliquis ad faciendas juſtificationes propter retributionem in hoc mundo, & aſſumat ad hunc finem, ſervitium & amorem Dei, vel certè ut ſui filii bene habeant in hoc mundo, aſſumat ad hunc finem ut dixi amorem Dei, illa ſacra phraſi ſe moventе: Non vidi juſtum derelictum & ſemen ejus quærens panem. Cur tunc medium quod eſt amor Dei, non habebit amabilitatem dignam tanto amore, ſicut finis. Quod illi reſponderint, idem nos ad propoſitum applicabimus.

Respondetur 3. Etiam in rationibus motivis, falſum eſt, quòd motivo magis aſſentiamur quàm ipſi objecto, aliàs ſequeretur concluſionem evidenter deductam ex duobus principiis de fide, non eſſe de fide, non eſſet enim ita certa, ſicut præmiſſæ: omnia autem quæ ſunt de fide ſunt æquè certa.

Contra eſt. Tum quia ipſe Arriaga dicit quæſtionem hanc tractari debere independenter ab aſſenſibus fidei quorſum ergo hæc inſtantia opponitur. Tum quia non eſt mirum quòd in eo quod certiſſimum eſt non detur locus magis vel minùs certo, qualis ſummitas certitudinis non competit aſſenſibus fidei: ſed cùm hæc ſummitas certitudinis non competat aſſenſibus naturalibus, cur non dicetur eſſe præmiſſa præ concluſione. Tum quia in concluſione deducta

Digitized by Google

ducta evidenter ex duabus de fide duo ſpectari poſſunt *imò* formalitas concluſionis, & innitentia principio quæ ſunt eadem; ſic ſumpta tertia illa propoſitio, non eſt de fide. Deinde poteſt ſumi prout propoſitio eſt, ſic non reſpiciet Præmiſſas, erit de fide, adeoque æquè certa ac Præmiſſæ. Ex eo autem quòd illa propoſitio ut concluſio eſt, non ſit de fide, ſequitur intentum concluſionis, plus tribuentis præmiſſis, quàm concluſioni. Diffusè hæc tractata vide, ubi de formali fidei.

Quod verò addit Arriaga Deum, amare hominem propter gratiam, & tamen gratiam non magis amat homine, id habet multa difficilia. Imprimis quia cum gratia non ſit capax amoris amicitiæ, utpote incapax redamationis, hoc ipſo homo, qui hujus eſt capax amoris, erit amabilior: jam autem comparatæ inter ſe propoſitiones, poſſunt habere gradum, magis certæ vel minus certæ. Deinde poſſet quis dicere, quòd Deus non amet hominem propter gratiam tanquam propter motivum, ſed quòd hunc amorem exerceat, non independenter à gratia & quòd gratia ſit ſignum amoris. Denique negaret alius, quòd gratia in ſuo genere non magis ametur quàm homo: quia gratia eſt in entitate ſupernaturalis, quia plures gradus bonitatis participat, & cætera ſimilia.

Probari ſolet 3. Quia Præmiſſæ demonſtrationis vel ſunt immediatæ vel mediatæ, ſi ſunt mediatæ, ergo ſunt clariores & evidentiores concluſione, ſunt enim principia lumine naturæ nota, & ex hoc exceſſu evidentiæ, vocantur lumine naturæ nota. Si autem Præmiſſæ ſunt mediatæ, ergo tamen clariores concluſione, quia propinquiores lumini, hoc eſt principiis per ſe evidentibus.

DIFFICULTAS III.

Reſpondetur Objectionibus.

Objicit 1. Arriaga. Si major eſſet evidentia Præmiſſarum & certitudo, quàm concluſionis, hæc majoritas in eo eſſet, quia ſi intellectus negare deberet aut præmiſſas aut concluſionem, potiùs negaret concluſionem, ſed hoc falſum eſt: formetur enim hic ſyllogiſmus Deus eſt ſumma veritas, ſed Deus revelavit ſe eſſe ſummam veritatem; Ergo eſt ſumma veritas: in quo ſyllogiſmo non præeligeret intellectus potiùs negare concluſionem, cùm iidem termini, qui ſunt in præmiſſa, ponantur in concluſione.

Respondetur. Quòd non præeligeret intellectus negare illam concluſionem quàm præmiſſam, accipiendo concluſionem prout propoſitio eſt; præeligeret tamen, prout nonniſi concluſio eſt.

Instat 1. Idem. Quando ex propoſitione univerſali infertur particularis concluſio, non eſt magis diſpoſitus intellectus ad negandam concluſionem quàm negandam univerſalem, & ita ſi ſum certus quatuor currere, & in quatuor includi duos, quomodo non ero certus, eadem certitudine, duos currere.

Respondetur. Intellectum magis eſſe diſpoſitum ad negandam concluſionem particularem ut concluſio eſt, ſeu ut aſſenſus ex connexione cùm tertio eſt, quàm ad negandam univerſalem, quamvis non ſit diſpoſitus, ad abſolutè negandam illam particularem, ut illa particularis concluſio, propoſitio eſt. Deinde quia aſſenſus ad quatuor, eſt hoc ipſo formaliter aſſenſus, etiam ad duo, hinc non magis aſſentietur quis ad quatuor, quàm etiam ad duo: jam autem, quia non ex hoc ipſo quia aliquis aſſentitur præmiſſis, aſſentitur in illis etiam concluſioni, ut concluſio eſt, cùm illa requirat aſſenſum ſpecie diſtinctum, ideò adhuc relinquitur locus, ut intellectus magis poſſit aſſentiri Præmiſſis.

Instat 2. Idem. Intellectus evidentiſſimè cognoſcit, duo aliqua eſſe idem uni tertio, ac eſſe idem inter ſe: Ergo & ęquè evidenter cognoſcit Præmiſſas, involventes idem inter ſe, ac concluſionem involventem, idem uni tertio.

Respondetur. Æquè quidem evidenter cognoſcit intellectus idem uni tertio, & idem inter ſe, ſi idem uni tertio ſit objectum quod noſcitur, quia utrumq; erit principium, adeoq; lumen naturæ, ſed ſi cognoſcat propter idem uni tertio, hoc ipſo cognitum propter illud principium, non erit æquè evidens, quia non erit ipſum illud lumen, ſed participans de illo.

Instari poteſt 3. Deus in probabili ſententia, ex creaturis immediatè cognitis, cognoſcit ſeipſum, & tamen falſum eſt quòd Deus perfectiùs cognoſcat creaturas, quàm cognoſcat ſeipſum; Ergo etiam licèt aſſentiamur concluſioni propter Præmiſſas, tanquam propter medium, falſum erit illas evidentiores eſſe.

Respondetur. Creatura capax eſt imperfectionis in ſuis modis noſcendi, incapax Deus, hinc quamvis tribuamus Deo quòd ſe noſcat ex creaturis, noſcit tamen ſecluſis imperfectionibus: imperfectio autem eſſet, ſi evidentiùs noſſet Deus creaturas, quàm ſeipſum.

Objicitur 2. ex Tannero (quidquid ſit ſive hæc ſit mens illius ut vult Arriaga, ſive non, ut vult Oviedo) ſaltem quando intellectus habet unam Præmiſſam certam & evidentem, aliam probabilem, vel certam quidam ſed obſcuram, tunc concluſio erit certior probabili Præmiſſâ & evidentior illâ obſcurâ. Antecedens probatur. Quia intellectus eam quam poteſt certitudinem & evidentiam ſectatur, ergo ſi in una Præmiſſa invenit certitudinem & evidentiam, in alia verò non, tunc relictâ illâ defectibili Præmiſſa, ſectabitur nonniſi illam clariorem & evidentiorem.

Respon-

Digitized by Google

Respondet Arriaga. Tunc intellectus uno motivo relicto ſectatur evidentius motivum, quando illa motiva & argumenta ſunt diverſa: & ita quando Samaritani crediderunt in Chriſtum, jam non propter dicta Samaritanæ, ſed propter dicta ipſiusmet Chriſti relicto illo debiliori argumento, hoc eſt verbis Samaritanæ, arripuerunt fortiùs hoc eſt dicta Chriſti. Cæterum quando ex duobus motivis fit unum argumentum, non poteſt intellectus uno motivo partiali relicto arripere aliud, jam enim hoc ipſo non eſſet aſſenſus iſte Concluſionis ut Concluſio eſt, ſiquidem ex duabus Præmiſſis non procederet.

Objicitur III. Ex Oviedo Objectum Concluſionis identificatur cum objecto utriuſque Præmiſſæ, Ergo æquè evidens & neceſſarium eſt objectum Concluſionis ac utraq; Præmiſſa, aliàs de eodem objecto poſſent verificari duo Contradictoria, idemq; objectum v.g. & eſſet evidens ut octo, & non eſſet evidens ut octo.

Respondetur. Objectum Concluſionis eſt identificatum cum objecto Præmiſſarum, ita ut non habeat æquè immediatè conjunctam ſibi rationem aſſentiendi, hoc eſt evidentiam, Conc: Antec: Objectum Concluſionis eſt identificatum cum objecto Præmiſſarum, ita ut æquè immediatè conjunctam ſibi habeat rationem aſſentiendi, Nego Antecedens & Conſequentiam. Vel certe tranſito antecedente, Diſtinguo Conſequens. Ergo æquè neceſſarium eſt objectum Concluſionis quà Concluſio eſt Nego Conſequentiam, Ergo æquè neceſſarium objectum Concluſionis quà propoſitio eſt, Tranſeat.

Addo Ulterius, Unum idemq; objectum, ex diverſitate motivorū, nunc evidentius nunc inevidentius eſſe poſſe; & ita Deum dari, eſt inevidens, ſi id propter revelationem credam, evidens autem eſt, ſi id demonſtrativè ſciam.

Instat Idem. Eo ipſo quòd quis aſſentiatur Præmiſſis, aſſentiri debet Concluſioni. Ergo eadem determinatione, qua aſſentitur Præmiſſis, eſt determinatus ad aſſentiendum objecto Concluſionis, Ergo eandem ulteriùs Concluſio, quam & Præmiſſæ, habet evidentiam: nam hæc evidentia, eſt iſtud determinativum.

Respondetur Diſtinguendo I. Conſequens, Ergo eadem determinatione, & ex iiſdem Principiis, & æquè immediatè orta, qui aſſentitur Præmiſſis, aſſentiri debet Concluſioni, Nego Conſequentiam: eadem determinatione, ſed ex diverſis principiis, & non æquè immediatè orta Tranſeat Conſequentia & nego utramq; Conſequentiam ulteriorem.

Objicitur IV. Si Concluſio eſſet inevidentior Præmiſſis & incertior, ſequitur Syllogiſmum ſecundum, qui aſſumit Concluſionem præcedentis, pro Præmiſſa, eſſe priori inevidentiorem: rurſus ſequitur Syllogiſmum qui aſſumit pro Præmiſſa Concluſionem 2di Syllogiſmi, eſſe inevidentiorem, & ſic deveniendum tandem erit ad Concluſionem, quæ ſit omnino incerta.

Respondetur. Concluſionem quo plus recedit à Principiis Primis, eſſe inevidentiorem, nunquam tamen deveniendum eſt, ad jam omnino incertam. Majoritas enim & Minoritas in certitudine ſunt accidentia & affectiones quædam, veluti Subſtantiæ cujuſdam, hoc eſt ipſius Certitudinis. Sicut ergo mutatis accidentibus, non eſt neceſſe mutari Subſtantiam, ita diminuta majoritate certitudinis, non eſt neceſſe ipſam Subſtantiā certitudinis minui, adeoq; deveniri ad talem, quæ jam non ſit certa. Illuſtrari hoc poteſt inſtantia, deſumpta ex ſententia illorum, qui cenſent intra eandem ſpeciem, poſſe eſſe perfectiorem & imperfectiorem animam, ſicut enim ſuppoſita hac ſententia, non eſt venire ad animam rationalem tam imperfectam, quæ non ſit rationalis, ita diminuta certitudine, non eſt neceſſe venire ad talem, quæ jam non ſit certa. Illuſtrari item poſſet in hac ſententia, quæ admittit ſpecificam diſtinctionem Angelorum, & alios aliis eſſe perfectiores vel imperfectiores, ſicut enim ſi Deus procederet in producendis Angelis, ſemper & ſemper imperfectiorem producendo, tamen non deveniretur ad talem producendum, qui jam non eſſet Angelus: ita nec devenietur ad Concluſionem, quæ jam non ſit certa, etiamſi procedatur per deductas Conſequentias ſemper ad minus certam.

Objicitur V. Cauſa neceſſaria tribuit effectui, eam omnem perfectionem quam habet. Præmiſſæ ſunt cauſa Concluſionis, eaq; neceſſaria, Ergo Concluſioni tribuent Præmiſſæ, eandem perfectionem, adeoq; evidentiam.

Respondetur Communiter, cauſam univocam neceſſariam, tribuere effectui omnem ſuam perfectionem, ſed non cauſam æquivocam: eſt autem Præmiſſa, cauſa æquivoca per ordinem ad Concluſionem. Cauſa enim æquivoca eſt, quæ non producit ſibi ſimilem effectum, Præmiſſa autem quæ eſt principium, cum non producat aliud principium, ſed Concluſionem, ideò Præmiſſæ Cauſa æquivoca erunt Concluſionis.

Objicitur VI. Plures ſubſunt rationes aſſentiendi Concluſioni quàm Præmiſſis, Ergo.

Respondetur. Evidentiam non deſumi ex pluralitate motivorū, ſed ex majori claritate objecti: major autē claritas eſt in Præmiſſis, quia illæ vel ſunt ipſum lumen vel proximiùs quid lumini.

Objicitur VII. Præmiſſæ ſunt tanquam media, Concluſio tanquam finis, Præmiſſæ ſunt tanquam inſtrumenta, Concluſio tanquam effectus, Ergo cum præ mediis excellat finis, & præ inſtrumentis effectus, evidentior etiam erit Concluſio præ præmiſſis.

Respondetur. In aliquo quidem aſſimilari Concluſionem cum fine, quia ſicut finis terminat, ita & Concluſio; ſed habent in hoc diſparitatem, de quo eſt quæſtio: nec enim à Concluſione accipit lumen Præmiſſa nec primò movet, ut primò movet finis. Conſequenter poterit eſſe inevidentior, tanquam remotior à lumine &c.

QUÆSTIO II.

An Concluſio Demonſtrationis ſit certior Præmiſſis.

PRæmitto I. *Quid ſit apud alios Certitudo?*

Explicat I. Vaſquez & ſumit certitudinem pro determinatione aſſentiendi ſine formidine objecto, facta per imperium voluntatis. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Tum quia nullo etiam præſuppoſito imperio voluntatis, certè aſſentitur intellectus, duo non eſſe unum. Tum quia illi imperio voluntatis prælucere debet actus intellectûs, qui non arbitrariè proponat, ut hoc imperet voluntas; aliàs poſſet prælucere ut imperet voluntas aſſenſum, quod unum ſit duo, & hoc fundamentum potiùs erit certitudo quæſita. Tum quia neceſſariò debet diſtingui certitudo evidentis objecti, à certitudine inevidentis objecti, quæ diſtinctio nulla foret, ſi utrobiq; ad certitudinem requireretur imperium voluntatis.

Explicat II. Idem. Quòd certitudo idem ſit, quod veritas.

Non satisfacit Explicatio. quia licèt iſta in re & entitativè coincidant, diſtinguuntur tamen definibilitatibus, aliudque eſt dicere Cognitio vera & evidens, aliud certa & evidens, ut uſus etiam hominum comprobat.

Explicat III. Idem, quod certitudo ſit reflexio, quâ quis judicat aſſenſum à ſe exhibitum certum eſſe. *Hæc explicatio*

Non satisfacit. Tum quia non eſt ratio, quare non poſſit eſſe actus etiam directus, certus. Tum quia hujus ipſius quæritur ratio, unde & quid ſit, quòd reflexio dicat actum exhibitum certum eſſe. Tum quia aliud eſt, actum habere pro objecto ſcientiam, & aliud eſſe actum ſcientificum, hinc de ſcientia etiam nonniſi probabiliter poſſumus diſcurrere: ergo etiam aliud eſt, actum habere pro objecto certitudinem, & aliud eſſe certum: cumq; non ſit ratio, quare certitudo non poſſit dividi in certitudinem, Objectivam & Subjectivam, videtur Vaſquez immeritò admittere nonniſi certitudinem Subjectivam.

Præmitto II. *Quid ſit iſta certitudo.* Fuſiùs de illa in materia de certitudine Fidei, pro nunc ſuffecerit dicere. Certitudinem ex parte Actûs eſſe ipſam firmam adhæſionem ad objectum. Certitudo autem objectiva, eſt ipſa invariabilitas, neceſſitas, determinatio, ipſius eſſe objecti.

Præmitto III. *Certitudinem ex parte actus ſeu ſubjectivam, ſecundum id quod dicit in recto eſſe idem cum ipſo actu entitativè, licèt connotet, objectum.* Ratio quia nulla neceſſitas diſtinguendi illam ab actu.

Præmitto IV. *Certitudinem objectivam eſſe intrinſecam etiam objecto.* Ratio: quia non eſt ullum fundamentum illius ſuperaddendę & certè hæc certitudo objectiva, eſt neceſſitas & invariabilitas objecti, Objecti autem neceſſitas, eſt ipſa exigentia prædicatorum Objecti, ipſa autem exigentia, ſunt ipſa prædicata Objecti, ipſa autem prædicata Objecti, ſunt ipſummet Objectum, ipſum autem Objectum eſt ſibi intrinſecum, Ergo à primo ad ultimum, ipſa etiam neceſſitas, eſt intrinſeca. Non nego tamen quòd ipſum certum, objecto creato conveniens, in linea exiſtentis, dependant à Deo. Non nego item quòd certitudo objectiva poſſit haberi ratione motivi extrinſeci v.g. Dei atteſtantis; ſed quia hoc quod eſt eſſe certum ratione teſtimonii Divini, non eſt in ratione objectiva aliquid realiter ſuperadditum, illi objecto ita formaliſato, hinc adhuc, verum erit dicere, certitudinem non eſſe quid ſuperadditum. Caſu autem quo Deus aſſenſum qui ex probabilibus motivis fit, revelaret tamen eſſe verum, in tali caſu actus ille, factus ex probabilibus motivis, non eſſet certus, quia non eſſet firma adhæſio animi, eſſet tamen certus ex motivo quod Deus nihil falſum revelare poſſit.

Præmitto V. *Maximè attendi ab Auctoribus ad certitudinem ex parte actus*, unde cum quæritur An Concluſione certiores ſint Præmiſſæ, attenditur ad certitudinem ex parte Actus & Subjectivam. *Hinc*

Dicendum eſt. *Certiores eſſe Præmiſſas Concluſione.*

Probatur I. Propter quod unumquodque tale & ipſum magis; Sed Concluſio eſt certa propter Præmiſſas, Ergo & ipſæ ſunt certiores.

Probatur II. Evidentiores ſunt Præmiſſæ præ evidentia Concluſionis, Ergo & certiores.

Probatur III. In Concluſione non eſt æqualis certitudo objectiva, Ergo nec reſpondebit illi ſecundùm (ut ſupponimus) merita objecti, æqualis certitudo ſubjectiva. Antecedens probatur, quia certius eſt ipſum principium lumine naturæ notum, quàm id quod nectitur cum illo principio: & cum nulla Concluſio quà talis, ſit Principium lumine naturæ notum, nulla etiam Concluſio erit æquè certa ac Præmiſſæ. Conſequentia principalis prob: quia hic quæritur de certitudine ut dixi, quæ ſit ſecundum merita objecti, non autem eſſet certitudo ſecundum merita objecti, ſi cùm Concluſio non ſit æquè certa, æquè certò illi aſſentiretur intellectus.

Confirmatur. Adhæſio iſta fit ex majori Neceſſitate quam advertit intellectus, majorem autem neceſſitatem intellectus advertit in Principio lumine naturæ noto, quàm in Concluſione ex illo deducta, aliàs æqualis eſſet certitudo Principii, cum Concluſione, per mille Conſequentias deducta; quod eſt certè contra communem experientiam & contra rationem, quia aliàs omnes Concluſiones eſſent Principia, & omnes, eſſent Lumen intellectus.

Quæ in contra Objiciuntur, petatur illorum ſolutio ex dictis de Evidentia.

QUÆ-

Digitized by Google

QUÆSTIO III.

An Concluſio ſit verior Præmiſſis in Demonſtratione.

EX dictis circa ſecundum Operationem habitum eſt, veritatem formalem eſſe conformitatem cum objecto, de hac quæritur, An poſſit major eſſe conformitas in Concluſione quàm in Præmiſſis, vel è converſo, *ut id ſolvatur*

PRÆMITTO I. *Præmiſſas neceſſariò debere eſſe veras*, aliàs Concluſio utpotè ſequens debiliorem partem, deberet eſſe non vera, & tamen in Demonſtratione debet eſſe vera: quia Concluſio Demonſtrationis debet eſſe ſcientia, ſcientia autem debet eſſe vera, Ergo tantùm quæritur: an poſſit eſſe æquè vera ac Præmiſſa.

PRÆMITTO II. *Aliud eſt quærere; An una veritas, poſſet eſſe magis neceſſaria præ alia:* & aliud; an una veritas ſit major aliâ, priùs illud jam affirmatum eſt, ubi diximus, majorem eſſe certitudinem Præmiſſarum quàm Concluſionis, de poſteriori, lis reſtat.

PRÆMITTO III. *Aliud eſt quærere: An una veritas, poſſit magis & minus intenſa eſſe, & aliud; an una veritas poſſit eſſe major alia.* Prius illud affirmandum, de poſteriori quæretur: quia licet illud magis ſit album quod plures gradus albedinis habet: ſed majoritas veritatis non penſatur ex majori intenſione graduali, ſed ex majori conformitate cum objecto, aliàs recenter converſus hæreticus ad fidem Catholicam, & magis intensè credens articulos quibus nuſquam diſcredidit, magis inquam intensè illos credens, præ iis, quibus diſcredidit olim, ſequeretur quòd magis crederet verè, illos, quàm hos, & tamen Theologi veritatem fidei æqualem ponunt. Ergo apparet quòd majoritas veritatis, non ſit penſanda ex intenſione graduali. Solet hoc & aliis inſtantiis illuſtrari. v. g. Duo parietes albi ut ſeptē non ſunt magis ſimiles Logicè, præ duobus parietibus albis ut duo, quantumvis plures gradus ſimilitudinis Phyſicæ habeant. Sic & duæ veritates, quantumvis plures gradus intenſionis habeant, non cenſendæ ſunt magis eſſe veræ.

PRÆMITTO IV. *Aliud eſt quærere: An una veritas poſſit eſſe ſpecie diſtincta ab alia, & Aliud: an poſſit eſſe magis vera quàm alia.* Certum enim eſt, unam veritatem ab alia poſſe eſſe ſpecie diſtinctam, cum enim cognitionibus veris identificetur veritas, & hæ ſunt inter ſe ſpecie diſtinctæ, etiam erunt veritates ſpecie diſtinctæ, ſi autem ſunt veritates ſpecie diſtinctæ, ſunt etiam perfectiores & perfectiores, nec tamen inde ſequetur quod ſit una verior alterâ, ſicut non ſequitur ex eo, quia homo eſt perfectius animal bove, hominem verius eſſe animal.

PRÆMITTO V. *Intenſio veritatis etiamſi identificaretur realiter cum veritate, non argueretur rectè exinde quòd aliqua ſit magis vera propoſitio.*

RATIO. Quia quamvis eſſent idem realiter intenſio veritatis & veritas nō eſſent tamē idem formaliter, quod ſi non eſſent idem formaliter, quod convenit formaliter intenſioni, non eſſet tribuendum formaliter veritati, aliàs committeretur fallacia accidentis. *His Præmiſſis*

DICENDUM eſt. *Concluſionem eſſe æqualem in veritate Præmiſſis.*

PROBATUR I. Falſa eſt hæc propoſitio Aliqua Propoſitio vera, non tribuit objecto id quod habet objectum, aliàs hoc ipſo non eſſet vera, Ergo vera eſt hæc propoſitio, Omnis propoſitio vera, tribuit hoc quod habet objectum, Hoc poſito ſic urgetur. Quando omnis propoſitio vera, tribuit, hoc, quod habet objectum, tunc nulla eſt propoſitio verior aliâ, ſed ex dictis omnis hoc habet. Ergo. Major probatur. In hoc eſt veritas cognitionis, ut hoc tribuat objecto quod habet, Ergo major veritas in eo erit, ut magis tribuat vera propoſitio hoc, quod habet objectum, ſed nulla magis poteſt tribuere hoc objecto, quod habet objectum. Quod ipſum probatur, Quia ly magis tribuit vel ſe tenet ex parte actûs, hoc eſt intenſiùs tribuit, & hoc non arguit majoritatem veritatis ut dictum Præmiſſo 3tio. vel ly magis tribuit tenet ſe ex parte objecti & hoc non: quia reſpectu cujuſcunque cognitionis homo v.g. non plus habet quàm quòd ſit animal rationale & ſic de reliquis, ergo nulla cognitio magis hoc tribuit objecto, quod habet objectum. Proponi idem poteſt via Negativa. Inexplicabile eſt, quid ſit magis tribuere objecto, id quod habet objectum. Ergo nec eſt explicabile, quòd una propoſitio, ſit verior altera.

PROBATUR II. Suppoſito quod una cognitio quæ dicit Apoſtolos eſſe duodecem ſit verior, & alia idem dicens, ſit minus vera; illa verior, & eſſet verior ut ſupponitur; & non eſſet; quia id tantùm haberet magis vera, quod haberet minus vera, ſed minùs vera non eſt magis vera, ergo nec magis vera, eſt magis vera; jam autem magis vera, diceret Apoſtolos eſſe duodecem, minus vera diceret etiam Apoſtolos eſſe duodecem, Ergo tantùm id haberet magis vera, quod haberet minus vera.

PROBATUR III. Non poteſt Unum eſſe magis æquale alteri, hoc ipſo enim, ſi unum minùs æquale eſſet alteri, non eſſet æquale, Ergo neque una cognitio conformior objecto præ alia, hoc ipſo enim ſi minùs conformis eſſet quàm altera, conformior non eſſet, Ergo neq; poteſt eſſe una cognitio verior aliâ, hæc enim conformitas in adæquatione conſiſtit.

Idem ſic proponi poteſt Cognitio vel adæquatur omnino cum objecto vel non adæquatur aliquomodo: ſi non adæquatur, eſt hoc ipſo jam falſa; ſi adæquatur omnino, ergo una non poteſt verior eſſe præ illa.

CONFIRMATUR Si daretur ſphæra, una aurea, in puncto tangens planum; & alia etiam in puncto tangens, argentea, non magis tangeret illa

planum in puncto, quàm hæc. Ergo etiam non magis tanget una cognitio veritatem objecti, quàm alia; nam ſicut punctum in indiviſibili conſiſtit, ita & veritas.

Responderi poteſt. Non dari conformitatem majorem inter hunc actum, & hoc objectum, ſed falſum eſt non dari majorem conformitatem, ſi unus actus comparetur ad alios actus, & eorum objecta, & ita v.g. magis eſt conformis objecto hic actus, qui dicit, homo eſt animal rationale: quàm qui dicit, homo eſt animal.

Contra eſt. ex Oviedo, quia conformitas & adæquatio, quam diceret cognitio vera, ſpectari debet penes illud objectum quod importatur à prædicato, ſeu quod affirmatur, non verò ſpectari debet penes illud objectum, quod non affirmatur: cum ergo in hac propoſitione: Homo eſt animal, non affirmetur rationale, ſed tantùm animal, quantumvis in hac homo eſt animal rationale plus dicatur, non debet tamen hæc propoſitio verior dici. Deinde hæc propoſitio Sanctus Petrus eſt in cælo non eſt minus vera quam hæc: Sancti Petrus & Paulus ſunt in cœlo; ergo & hæc propoſitio. Homo eſt animal, non eſt minus vera quam hæc. Homo eſt animal rationale; cum hoc tamen ſtat, ut una propoſitio poſſit eſſe magis neceſſaria quàm alia.

Solvuntur Objectiones.

Objicitur I. Auctoritas Ariſtotelis Propter quod unumquodq; tale, & ipſum magis, ſed propter Præmiſſas vera eſt Concluſio, ergo Præmiſſæ magis ſunt veræ.

Respondetur. Communiter. Axioma verum eſſe, cæteris paribus, hoc eſt iis, quæ ſuſcipiunt magis & minus; veritas autem non ſuſcipit magis & minus. Deinde quando idem cenſet hanc Propoſitionem. Bonum eſt bonum, eſſe veriorem iſtâ Bonum non eſt malum, intelligendus eſt, quòd per veritatem intellexerit certitudinem & evidentiam.

Objicitur II. Una cognitio datur certior & evidentior alia; Ergo & verior.

Respondetur. Negando Conſequentiam. Diſparitas eſt, quia eſt abſurdum, ut una cognitio ſit verior alia, non eſt abſurdum ut ſit certior & evidentior: ſi enim eſſet verior; eſſet conformior objecto: nulla autem poteſt eſſe conformior præ alia objecto; quia nulla præ alia poteſt plus tribuere objecto: ut ſupra habitum.

Objicitur III. Una cognitio poteſt eſſe falſa magis præ alia, ergo & vera præ aliâ. Antecedens prob: ex 4. Metaph: C. 4. Ubi ſenſit Ariſtoteles non eodẽ modo falſum dicere, qui quatuor dicit eſſe quinq;, quàm qui dicit eſſe decem.

Responderi I. ſolet I. Negando conſequentiam Diſparitas datur, quia falſitas eſt receſſus à veritate & deviatio, quæ poteſt eſſe major & minor.

Non satisfacit hæc Diſparitas, eſt enim Metaphorica, contra quam inſtari poſſet: Falſitas eſt receſſus ab objecto, veritas autem eſt acceſſus ad objectum, ſed poteſt acceſſus eſſe major & minor Ergo & veritas.

Respondent alii II. Negando Antecedens, Auctoritatem Ariſtotelis explicant quod illic falſum ſeu mendacium ſumpſerit Ariſtoteles, pro impoſſibili quaſi dixerit, magis impoſſibile eſſe, ut quatuor ſint decem, quam ut ſint quinq; , non accepit verò magis falſum, in ſenſu de quo hîc.

Hæc Responsio indiget adhuc explicatione, quia ſi poteſt unum præ alio eſſe magis falſum hoc eſt impoſſibile, cur non poterit etiam magis eſſe verum.

Responderi Poteſt III. ex Oviedo, qui negat circa objectum indiviſibile poſſe eſſe majorem & minorem falſitatem. Rationem dat, quia objectum indiviſibile eo ipſo quòd diſconformetur cum actu, diſconformatur ſecundum ſe totum, Ergo habet tantam diſconformitatem, quantã poteſt habere, neq; alius minoris, eſt capax. Talis v.g. eſt falſitas ſi quis dicat: Michaelem non exiſtere, hæc falſitas nec augeri nec minui poteſt, quia exiſtentia Michaelis, indiviſibilis eſt. Ulteriùs idem docet, circa objectum diviſibile, poſſe eſſe majorem & minorem falſitatem. Rationem dat: ſi enim dicam: viginti homines currunt, iſte actus poteſt eſſe magis vel minus falſus. Antecedens probatur, ſi enim nullus homo currat, diſconformabitur, ſecundùm omnes viginti homines, ſi verò currant decẽ & novẽ, ſecundùm unum tantũ diſconformabitur.

Contra tamen eſt. Quia intentum non ſalvat objectionis. Reſtitui enim ſic poteſt argumentũ. Circa objecta diviſibilia poteſt eſſe major vel minor falſitas, Ergo major & minor veritas.

Contra II. quia ipſe Oviedo n. 7. loco citato ſentit dictam propoſitionem: Viginti homines currunt, nullo currente, & novem decem currentibus, æquè eſſe falſam in iſto ſenſu, quod utraq; eſſentiam veritatis non habeat: ſed non poſſe eſſe æquè falſam, quaſi illa propoſitio viginti homines currunt, nullo currente, quaſi inquam non ſe ad plura objecta diſconformia extendat. Hæc verò doctrina ſolùm admittit extenſionem in falſitate, quàm extenſionem etiam in veritate comminiſci poſſumus: Hæc enim propoſitio Homo eſt animal, ad pauciora ſe objecta extendit, quàm hæc, Homo eſt animal rationale: & tamen non ſequitur hanc ſecundam propoſitionem, præ illa magis eſſe veram, Ergo nec ſequitur magis illam eſſe falſam, quæ ſe ad plura objecta diſconformia extendit.

Contra denique. Quia tam in indiviſibili conſiſtit exiſtentia Michaelis, quàm in indiviſibili conſiſtit curſus viginti: ſi enim aliquid demptum fuerit, non erit etiam curſus viginti; ſi additum, non erit etiam curſus viginti: Ergo ſi circa exiſtentiam Michaelis, non poteſt eſſe minor vel major falſitas, ita nec circa curſum viginti hominum, in dicto ſenſu, poteſt eſſe falſitas.

Re-

Digitized by Google

Respondetur. Itaque Aliter Diſtinguendo Antecedens. Una cognitio poteſt eſſe magis falſa præ alia, id eſt magis illi vel minùs poteſt competere non eſſe veri, Negatur Antecedens; poteſt eſſe magis vel minus falſa; id eſſe pluribus titulis vel circa plura objecta falſa, Concedo Antecedens & Nego Conſequentiam. Dico itaq; uni propoſitioni præ alia non poteſt magis competere, non eſſe veri. Ratio eſt, quia verum in indiviſibili ut diximus conſiſtit; non poteſt ergo ſecundum aliquid ſui communicari, ſecundum aliquid non communicari. Deinde negatio eſt malignantis naturæ, totum quod invenit corrumpit, ergo cum verum ſit indiviſibile, ſuperadditum illi Non, totum corrumpit, nec relinquit magis vel minus ex vero, illi Propoſitioni falſæ; communicabile. Cæterùm poteſt falſum eſſe aliquid pluribus titulis, vel circa plura objecta, ut probat etiam exemplum immediatè ab Oviedo adlatum: hinc autem etiam ſequetur poſſe aliquid magis eſſe verum, hoc eſt pluribus titulis & extenſiùs ad objecta. Verùm hoc ipſum ut dixi in Præmiſſis, non eſt eſſe magis verum, quia veritatis majoritas, non ex iſtâ extenſione & titulis, ſed ex conformitate majori cùm objecto penſari debet, quæ quia non datur, nec dabitur veritas major.

De Circulo Demonſtrationis.

Quæritur I. *Quid ſit Circulus?* Circulus apud Mathematicos eſt Linea quæ in ſe ipſam redit. Ab hac proportione vocatur circulus Logicus, qui tunc fit, quando Antecedens per Conſequens, & Conſequens per Antecedens probatur v.g. Homo eſt rationalis quia eſt riſibilis; eſt riſibilis, quia eſt rationalis.

Quæritur II. *Quotuplex ſit Circulus?* Duplex. Quidam enim eſt circulus Formalis, qui fit quando per Conſequens aliunde non cognitum, probatur Antecedens, ut ſi v.g. aliquis probaret terram eſſe rotundam, quia eſt orbicularis figuræ, & eſſe orbicularis figuræ, quia eſt rotunda. Alius eſt circulus Materialis, qui appellatur Regreſſus demonſtrativus: Quando ſcilicet Antecedens probatur per Conſequens aliunde cognitum: ut ſi quis hominem probat eſſe riſibilem, quia eſt rationalis, eſſe verò rationalem probet; per hoc, quia eſt riſibilis, habendo hoc aliunde cognitum v.g. ex actibus ridendi.

Quæritur III. *An Circulus formalis ſit vitioſus?* Eſt. Ratio quia Conſequens eſt ignotius Antecedente. Ergo Conſequens quà Conſequens pro probatione aſſumi non debet, nam Demonſtratio & Scientia ex notioribus procedere debent. Cæterum Circulus Materialis eſt utilis, quia procedit argumentatio à notioribus: aliunde ſcilicet cognitis. Deinde relativa mutuo ſe inferre poſſunt; Ergo ſaltem in aliquo caſu, utilis erit hæc argumentatio. Immò ex uno genere Cauſæ poteſt fieri argumentatio ad aliud genus, & ita (ut dicitur in materia de fide) rectè per revelationem divinam probamus auctoritatem Eccleſiæ, & per auctoritatem Eccleſiæ, probatur etiam facta fuiſſe revelatio Divina.

Ne Labor noſter circulum faciat vitioſum, redeat ad ejus gloriam, qui vires dedit.

Ad M. D. G. Bq; V. H.
b. M.

BIBLIOT. NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

INDEX I.

TITULORUM IN LOGICA CONTENTORUM.

TRACTATUS II.

Logicus.

DE Proëmialibus & de prima operatione Intellectus. p. 1.

DISPUTATIO I.

De natura ſcientiæ & objecti in Communi ib.
QUÆSTIO I. *De Natura ſcientiæ* ib.
Difficultas I. An ſit ſcientia ib.
Difficultas II. Solvuntur objectiones 3
Difficultas III. Quid ſit ſcientia & cujus objecti 4
Difficultas IV. Quid ſit Evidentia? quid Certitudo ſcientiæ. 6
Difficultas V. De Specificativo ſcientiæ. 7
Punctum Difficultatis. 1. Rejiciuntur modi quidam explicandi Specificativum ſcientiarum. ib.
Punctum Difficult. 2. Rejiciuntur alii modi idem explicandi. 10
Punctum Difficult. 3. Explicatur ſpecificativum ſcientiæ ib.
Difficultas. VI. De unitate ſcientiæ. 12
Punctum Difficult. 1. Proponuntur quædam de eo an ſcientia ſit ſimplex qualitas. 13
Punctum Difficult. 2. Solvuntur Objectiones. 14
Punctum Difficult. 3. Decernitur de ſcientiæ ſimplicitate. 15
Difficultas VII. Notantur quædam de ſcientia in communi 17
QUÆSTIO II. *De diviſione ſcientiæ.* ib.
Difficultas 1. Diviſio in communi ſcientiarum ib.
Difficultas 2. De Diviſione ſcientiæ in Practicam & ſpeculativam 18
Punctum Difficult. 1. Rejiciuntur modi quidam explicandi Praxim & Practicum. ib.
Punctum Diff. 2. Rejiciuntur alii modi idem explicandi. 19
Punctum Diff. 3. Explicatur ratio Practici & Praxis, 20
Punctum Diff. 4. Satisfit quæſitis aliquibus. 22
Punctum Diff. 5. An detur aliqua ſcientia practica. 23
Diff. 3. De diviſione ſcientiæ in ſubalternantem & ſubalternatam. 25
QUÆSTIO III. De Objecto & ejus diviſionibus. 26.
Diff. 1. Explicatur quid ſit objectum. ib.
Diff. 2. Explicantur aliquæ Diviſiones Objecti. ib.
Diff. 3. Explicatur Ratio Objecti Attributionis & Attributi. 28

DISPUTATIO II.

De *Natura Logicæ & ejus Objecto.* 30
QUÆSTIO I. *De genere in Definitione Logicæ ponendo.* ib.
Diff. 1. An Logica ſit ſcientia. ib.
Diff. 2. Solvuntur Objectiones. 31
Difficul. 3. An Logica ſit ſcientia Practica an Speculativa. 34
Diff. 4. An Logica ſit purè practica. 35
Diff. 5. An Logica ſit ars an facultas. 37
QUÆSTIO II. De *Differentia Logicæ,* 38
Diff. 1. De objecto materiali Logicæ. ib.
Punctum *Diff.* 1. An Operationibus intellectus competat eſſe materiale Objectum Logicæ. ib.
Punctum *Diff.* 2. An prima Operatio ſit objectum materiale Logicæ. 40
Punctum *Diff.* 3. An ſecunda Operatio & non ſolus Syllogiſmus ſit materiale Logicæ. 41
Punctum Diff. 4. An tertia operatio & non ſola Demonſtratio ſit Objectum materiale Logicæ. 44
Punctum *Diff.* 5. Colligitur Objectum materiale Logicæ, ubi & de Conceptibus Objectivis. 46
Diff. 2. De objecto formali Logicæ & de objecto attributionis. 47
Punctum Difficult. Præmittuntur quædam de rectitudine Logicæ. ib.
Punctum *Diff.* 2. Proponitur Objectum formale Logicæ. 48
Punctum *Diff.* 3. Reſpondetur Objectionibus. 50
Diff. 3. Reſpondetur quibuſdam quæſtionibus de objecto Logicæ. 52
QUÆSTIO III. *De iis quæ non ſunt definitivæ Logicæ.* 53
Diff. 1. An Ens rationis ſit objectum Logicæ. ib.
Diff. 2. An voces ſint objectum Logicæ. 56
Diff. 3. An res ſint objectum Logicæ. 58
QUÆSTIO IV. De *Diviſione Logicæ.* 59
Diff. 1. Quid nomine Logicæ Utentis veniat apud alios. 60
Difficult. 2. Quid nomine Logicæ Utentis venire debeat. 62
Diff. 3. Quomodo Logica Docens ab Utente diſtinguatur. 64
QUÆSTIO V. De *Neceſſitate Logicæ.* 66

DISPUTATIO III.

De *Natura univerſalis in communi.* 68
QUÆSTIO. I. *De unitate Univerſalis* 69
Diff. 1. An habeat Natura à parte rei actu unitatem ortam ex Indiviſione Unitatis Formalis. 70
Diff. 2. An habeatur à parte rei Unitas Orta ex ſtatu Præciſionis. 71
Diff. 3. An habeatur à parte rei Unitas negativa univerſalis. 72
Diff. 4. De Unitate univerſalis & convenientiæ. ib.
Punctum *Diff.* 1. Daturne à parte rei unitas Convenientiæ & unitas formalis. 73
Punctum *Diff.* 2. An prædicatæ Unitates ſint ſufficientes ad univerſale formaliter. 74
Punctum *Diff.* 3. Fundamenta Oppoſitorum. 76
Diff. 5. Proponitur tenenda ſententia de Univerſali. 77

Quæſtio

Digitized by Google

INDEX PRIMUS TITULORUM.

QUÆSTIO II. De *Actu Intellectus per quem fit Natura univerſalis una.* 80
Diſſ. 1. An univerſale fiat per actum confusè ſingularia cognoſcentem. *ib.*
Punctum Diſſ. 1. Quid tenendum. *ib.*
Punctum Diſſ. 2. An de eodem realiter poſſint verificari duo contradictoria. 81
Punctum Diſſ. 3. Alia Argumenta pro actu confuſo. 86
Diſſ. 2. Per quem actum fiat Natura univerſalis una. 87
Punctum Diſſ. 1. Poſt Præmiſſa, proponitur defendenda ſententia. 88
Punctum Diſſ. 2. Solvuntur Objectiones. *ib.*
Punctum Diſſ. 3. Inferuntur quædam ex dictis. 92
Punctum Diſſ. 4. An requiratur actus comparativus ad univerſale formaliter. 94
Punctum Diſſ. 5. Notantur quædam de fabricatione univerſalis & ejus Unitate. 95
Punctum Diſſ. 6. Quid tenendum de Recurſu ad diverſa Phantaſmata in Præciſionibus objectivis. *ib.*
Punctum Diſſ. 7. Satisfit Suppoſitis in oppoſitum. 97
QUÆSTIO III. *De Univerſalis aptitudine & Prædicabilitate.* 98
Diſſ. 1. An detur à parte rei aptitudo Naturæ univerſalis. 99
Diſſ. 2. Referuntur quædam ad aptitudinem Naturæ Univerſalis ſpectantia. 100
Diſſ. 3. De Prædicabilitate Univerſalis. 101

DISPUTATIO IV.

De Univerſalibus in particulari. 104
QUÆSTIO I. De *Numero Prædicabilium.* *ib.*
QUÆSTIO II. De *Genere.* 107
Diſſ. 1. An & quomodo genus definiatur. *ib.*
Diſſ. 2. De Nexu Generis cum ſpeciebus & in dividuis. 109
Diſſ. 3. De quibus Genus prædicetur ut Genus. 112
QUÆSTIO II. De *Differentia.* 114
Diſſ. 1. Quid & de quo prædicetur Differentia. 115
Diſſ. 2. An una Differentia formaliter includat aliam. 116
Diſſ. 3. Fundamenta in Oppoſitum. 117
QUÆSTIO III. De *Specie.* 119
Diſſ. 1. De Individuo primo intentionaliter ſumpto. 121
Diſſ. 2. De definitione Individui ſecundo intentionalis. 123
Diſſ. 3. De Individuo vago. 124
QUÆSTIO IV. De *Proprio.* 125
QUÆSTIO V. De *Accidente.* 126

DISPUTATIO V.

De Antepradicamentis, Pradicamentis, Poſtpradicamentis in communi. 127
QUÆSTIO I. De *Antepradicamentis.* *ib.*
Diſſ. 1. De Univocis. *ib.*
Diſſ. 2. De Æquivocis. *ib.*
Diſſ. 3. De Analogis. 128
QUÆSTIO II. De *Prædicamentis.* 129
QUÆSTIO III. De *Poſtprædicamentis.* 130

DISPUTATIO VI.

De *Prædicamentis in Particulari & in Specie.* 130
QUÆSTIO I. De *Exiſtentia & ſubjecto Relationis.* *ib.*
QUÆSTIO II. De *Quidditate Relationis.* 134
Diſſ. 1. Quid definitivè Relatio. *ib.*
Diſſ. 2. Quid ſit in re apud alios Relatio. 136
Punctum Diſſ. 1. An Relatio ſit quid Diſtinctum re. *ib.*
Punctum Diſſ. 2. Fundamenta Oppoſitorum. 137
Punctum Diſſ. 3. Solvuntur reliqua Argumenta. 139
Punctum Diſſ. 4. An Relatio ſit modus. 140
Punctum Diſſ. 5. An Relatio ſit formalitas. 143
Diſſ. 3. Proponitur quid ſit Relatio? 144
Punctum Diſſ. 1. Tenenda ſententia. *ib.*
Punctum Diſſ. 2. Componiturne creata Paternitas creata Filiatione. 146
Punctum Diſſ. 3. Solvuntur Objectiones. 147
Punct. Diſſ. 4. Solvuntur Argumenta Recentiorum. 150
Punctum Diſſ. 5. Continuatur ſolutio. 153
QUÆSTIO II. De *Diviſione Relationis.* 157
Diſſ. 1. Quid ſit Diſtinctio apud alios inter Relationem Prædicamentalem & Tranſcendentalem. 159
Diſſ. 2. Aſſignatur hoc Diſtinctivum. 161
Diſſ. 3. An Relationes Tranſcendentales ſint rebus abſolutis primo Eſſentiales. 162
QUÆSTIO III. De Fundamentis Relationum & requiſitis. 165
Diſſ. 1. An idem poſſit ad ſe referri Relatione ſaltim Tranſcendentali. 166
Diſſ. 2. An ad realem Relationem diverſa ratio fundandi ſit neceſſaria. 167
Diſſ. 3. An una Relatio poſſit eſſe fundamentum alius. 168
QUÆSTIO IV. De *Termino Relationis.* 170
Diſſ. 1. An Relatio terminetur ad relativum eſſe an verè ad abſolutum? 171
Diſſ. 2. Rationes Oppoſitorum. 173
Diſſ. 3. An ad multiplicationem Terminorum multiplicentur Relationes. 175
QUÆSTIO VI. De *affectionibus Relationum.* 178

TRACTATUS III.

De *ſecunda & tertia Operatione.* 179

DISPUTATIO VII.

De *ſecunda operatione.* *ib.*
QUÆSTIO I. De *Proprietate enuntiationis quæ eſt veritas.* *ib.*
Diſſ. 1. Proponitur quid ſit apud alios veritas cognitionis. *ib.*
Diſſ. 2. Proponitur tenenda ſententia. 183
Diſſ. 3. Quomodo una propoſitio de vera poſſit tranſire in falſam. 184
QUÆSTIO II. De *veritate in particulari Propoſitionum abſolutarum.* 186
QUÆSTIO III. De *veritate Futurorum liberorum Conditionatorum.* 187

DISPUTATIO VIII.

De *Syllogiſmo.* 190
QUÆSTIO I. Explicatur Natura diſcurſus & Syllogiſmi. *ib.*
De Diſcurſu. *ib.*
De Syllogiſmo. 191
QUÆSTIO II. De *Præmiſſis.* 194
Diſſ. 1. Quomodo præmiſſæ cauſent concluſionem. *ib.*
Diſſ. 2. Quomodo neceſſitent præmiſſæ ad Concluſionem. 195
Diſſ. 3. De habitudine Concluſionis ad Præmiſſas. 200
Punctum Diſſ. 1. Præmittuntur quædam. *ib.*
Punctum Diſſ. 2. An Concluſio reſpiciat Objecta Præmiſſarum. 201
Punctum Diſſ. 3. Solvuntur Objectiones. 202
QUÆSTIO III. De *Concluſione.* 205
Diſſ. 1. Præmittuntur quædam ad ſtatum quæſtionis intelligendum. *ib.*
Diſſ. 2. Decernitur de Difficultate. 206
Diſſ. 3. An Concluſio ſequatur debiliorem partem. 209

DISPUTATIO IX.

De *Demonſtratione.* 212
QUÆSTIO I. *An Concluſio ſit æqualis in evidentia ipſis præmiſſis demonſtrationis.* 214
Diſſ. 1. Supponuntur quædam ad Concluſionem. *ib.*
Diſſ. 2. Decernitur quid ſit ſentiendum. *ib.*
Diſſ. 3. Reſpondetur Objectionibus. 216
QUÆSTIO II. *An Concluſio demonſtrationis ſit certior Præmiſſis.* 218
QUÆSTIO III. *An Concluſio ſit verior Præmiſſis in Demonſtratione.* 219

INDEX

Digitized by Google

INDEX II.

CONCLUSIONUM EX LOGICA.

TRACTATU II.
DISPUTATIONE I.

De natura ſcientiæ & objecti in communi.

Aliqui veteres Academici non agnoverant ullas ſcientias de novo, ſed putabant reddi nos ſcientes unione intellectus. Alii negabant omnes ſcientias, eò, quòd omnia ſint in univerſo fluxa. Ex alio autem fundamento negavit Plato, de novo ſcientias dari; ſed indubiè dantur ſcientiæ de novo.

Quid nominis ſcientia, & quid Rei. Cauſa adæquata, & determinata eſt ſufficiens, ad ſcientiam habendam, quantumvis poſſit impediri, ne producat effectum. De contingentibus reduplicativè ſumptis & de eodem modo ſumptis ſingularibus poteſt dari ſcientia.

Quid Entitativè evidentia actûs. Quotuplex. Evidentia proportionata præcedit certitudinem, ſemper.

Quid certitudo. Quotuplex ſpecificativum ſcientiarum non eſt ratio formalis. Quæ Nec ſpecificantur à diverſa abſtractione nec ab objecto tam Attributionis, quàm Attributi ſed per naturam objecti Attributionis. Quod ipſum non deſumitur ex placito Philoſophorum Ibidem. Eſſe tamen hoc objectum Attributionis non eſt quid diſtinctum re, ab objecto materiali & formali ſimul ſumptis.

Quid tenendum de Unitate ſcientiæ. Quis ſtatus difficultatis in præſenti: nulla eſt unitas ſcientiæ, quæ oriatur ex compoſitione Phyſica illius ſcientiæ ibidem, neceſſe tamen eſt dari Habitus & ſcientias, qui ſint ſimplices qualitates; ſcientia Totalis, quæ haberet unum idemq; objectum formale immediatum, eſſet ſimplex qualitas. Nulla ſcientia totalis, ex iis, quæ dantur, eſt ſimplex qualitas, Datur aliqua ſcientia Practica.

De diviſione ſcientiæ.

Dividitur etiam ſcientia in ſubalternantem & ſubalternatam, ad ſubalternationem, rigoroſam requiritur, ut ſubalternata habeat idem objectum formale cum ſubalternante, & nonniſi conditionem accidentalem addat.

DE OBJECTO.

Objectum ut ſit definitive eſt. Ratio ejus circa quod. Non eſt idem ſubjectum & objectum rigoroſè loquendo. Nullum in Specie objectum, determinate acceptum eſt æquale potentiæ.

DE DIVISIONE OBJECTI.

Quid complexum, quid incomplexum objectum, quid materiale, quid formale, Quid ratio, formalis quæ, propter quam, ſub qua, Quid objectum adæquatum, quid inadæquatum.

Quid primarium objectum: Explicatur ratio objecti Attributionis & Attributi. Quæ conditiones objecti Attributionis.

Objectum Attributionis, non debet eſſe primarium; in ratione Entis. Non ſtat in hoc objectum Attributionis, quòd eo ſublato tollatur ſcientia. Ratio objecti Attributionis, cadit immediatè ſuprà rationem formalem, Dantur objecta Attributa & partialia.

DISPUTATIONE II.

De natura Logicæ & ejus objecto.

Logica eſt Scientia, eaq; Practica, & quidem purè. Sed eſt he Logica Ars, an facultas. Quid Actio, quid factio Logica prout dirigit operationes ſine demonſtratione, eſt propriè Ars.

Dantur ſuppoſitiones in quibus Logica non poteſt appellari Facultas. Poteſt tamen ſuo modo appellari Facultas.

Differentia Logicæ deſumenda ex objecto 55. Operationes intellectûs ſunt objectum Logicæ Materiale. Prima Operatio, cui competit eſſe veram. Licet non detur per ſe falſitas in illa tamen eſt objectum Materiale Logicæ. Quod etiam competit & ſecundæ Operationi. Et tertiæ, licet non ſola demonſtratio, ſit tale objectum. Colligitur quodnam ſit materiale objectum. Conceptus formales & objectivi ſuntne materiale objectum.

Diſcurrendo de formali Objecti Logicæ videndum quid rectitudo Logica ſit ex modo concipiendi. Et quid in re. Quæ ipſa rectitudo dividitur in Activam & Paſſivam. Hoc dirigi & rectificari quomodo perficitur. Ex quibus infer rectitudinem Operationum, eſſe formale Logicæ. Qualiter ſumpta rectitudo eſt objectum formale Logicæ. Non bene illa exprimitur ſub nomine Operationum Rectarum. Nec ſub nomine dirigibilium. Sed potius ſub nomine Rectificabilitatis, ita ut operationes Rectificabiles ſint objectum Logicæ. Sed non debet

ſumi

Digitized by Google

ſumi operatio aliqua in communi, abſtrahens ab omnibus tribus. Intellectus etiam ut dirigibilis Logicè. Ens rationis duplex eſt, Metaphyſicum & Logicum. Quid Intentio quid Prima & Secunda intentio quid Denominatio Nec ens rationis Metaphyſicum ſeu chimæricum. Nec proprium, eſt Objectum Logicæ. Cæterum ens rationis Logicum, ſi ad mentem ſancti Thomæ ſumatur, eſt objectum Logicæ.

Nomine vocum quid venire poteſt. Voces prout manifeſtativæ conceptum non ſunt objectum Attributionis Logicæ per ſe, & adæquatum ſunt reductivè.

Res non ſunt Objectum Logicæ proximum & immediatum ſunt tamen remotum.

Variæ diviſiones Logicæ. Celeberrima hìc in Utentem & Docentem. Nomine Utentis apud alios venit habitus inclinans intellectum ad uſum præceptorum Logicorum in ſola materia propria Logicæ. Alii nomine Utentis accipiunt omnes alias ſcientias, quæ utuntur præceptis Logicis. Sed potius nomine Utentis Logicæ venit habitus inclinans intellectum ad uſum præceptorum Logicorum in quacunq; materia. Unde illa concurrit ad demonſtrationes etiam aliarum ſcientiarum. Præceptis tamen Logicis uti propriiſſimè convenit intellectui. Certum eſt apud omnes. Actus Logicæ Utentis à Docente diſtingui connotatis extrinſecis eſſeque diſtinctos realiter. Habitus Logicæ Utentis acquiſitus ex directione Logicæ naturalis, diſtinguitur realiter ab habitu acquiſito ex directione Logicæ Artificialis. Habitus tamen Utentis Logicæ vel Docentis, non ſunt realiter adæquatè diſtincti ab habitu Logicæ totali, diſtinguuntur tamen realiter adæquatè inter ſe.

Logica Naturalis eſt neceſſaria, ſimpliciter ad omnes Scientias, ſed non Artificialis. Hæc enim eſt tantum Neceſſaria ſecundùm quid.

DISPUTATIONE III.

De Natura Univerſalis in Communi.

Debent dari Univerſalia. Ly Univerſale eſt terminus concretus. Quæ diviſio Univerſalis Univerſale tamen non eſt idea Blatonica.

De Unitate Univerſalis.

Unitas formalis Naturæ dividitur à parte rei. Non habetur à parte rei Unitas Univerſalis orta ex ſtatu præciſionis. Nec datur à parte rei Unitas Negativa. Datur tamen Unitas Convenientiæ. Unitas item formalis. Neutra eſt ſufficiens ad Univerſale, ſed ſufficiens ad Univerſale Unitas, eſt indiviſio in plura cum aptitudine ad ineſſendum multis.

Non datur actu à parte rei natura Communis, nemine cogitante condiſtincta à differentiis.

Actus quo natura Univerſalis ſit Una, non eſt actus confusè cognoſcens ſingularia. In omni ſententia, Verificantur duo contradictoria, ſi præcisè contradictio ſpectetur penes terminos oppoſitos. In nulla autem ſententia verificantur duo contradictoria formaliter & ſimpliciter talia. Unde tum primum verificarentur duo Contradictoria quando non tantum verificarentur termini contradictoriè oppoſiti ſed & de eodem, & idem, & ratione ejuſdem.

Diſcurrendo de actu quo fiat natura univerſalis una, ſupponitur intellectionem produci à potentia intellectiva, indigere tamen compleri. Quomodo hæc completio fit. His & aliis præmiſſis infertur Naturam Univerſalem fieri unam per actum abſtractivum ſeu præciſivum ex parte Objecti. Univerſale conſiſtit in conceptu non formali ſed objectivo. Unitas univerſalis eſt illi intrinſeca. Ad univerſale non requiritur actus comparativus. Quomodo fit fabricatio Univerſalis.

De Aptitudine Univerſalis.

Duplex cogitari poteſt aptitudo quę eſt prædicatum Univerſalis. Quo ſenſu illa datur. Et an ſit ſufficiens. Quo ſenſu non datur nemine cogitante. Hæc Aptitudo in recto, eſt ipſa natura. Ea debet eſſe non tantum ad eſſe in multis, ſed & ad exiſtendum in multis. Aptitudo Negativa, eſt aptitudo Univerſali debita, licèt & illa ſit ſuo modo poſitiva.

Quid Prædicabilitas Univerſalis? Illa accepta pro eo quod dicit in recto eſt de eſſentia Univerſalis Metaphyſici licet ſuo modo ſit tantùm proprietas, Sed eſt de eſſentia Univerſalis Logici. Hæc autem Prædicabilitas debet ſumi pro Prædicabilitate paſſiva. Univerſale non prædicatur neque ut univerſale neque ut ſingulare. Sed prædicatur Natura ſecundùm ſe. Hocque ipſo quia prædicatur Natura præciſa à differentiis prædicatur Univerſale. Et quamvis non prædicetur Univerſaliter non tamen ſingulariſatur in prædicatione.

DISPUTATIONE IV.

De Univerſalibus in Particulari.

Quotnam ſint Prædicabilia.

DE GENERE.

Genus definiri poteſt. Definitivè eſt id quod de pluribus ſpecie vel numero differentibus ine o quod quid prædicatur. Hinc prout eſt Univerſale, requirit plures ſpecies. Non autem prout natura eſt. Individua Generica non dantur à parte rei. Dantur per rationem. Et de illis prædicatur Genus. Quo etiam modo prædicatur de Individuis Completis. De quibus interdum immediatè interdum mediatè dicitur.

DE DIFFERENTIA.

Differentiæ nomine quid venit. Fieri poteſt ut aliquid quod eſt reſpectu Unius Differentia ſit reſpectu alius Genus. Definitivè illa eſt id quod prædicatur de pluribus in Quale quid. De Genere tamen & de ſpecie non prædicatur ut

Digitized by Google

n Differētia ſed de inferioribus Speciei Generica tamen Differentia & ſpecifica, non conſtituunt duo diverſa Prædicabilia. Una Differentia formaliter accepta prout eſt de parte rei includit formaliter aliā: Non includit prout ſubeſt noſtris conceptib⁹ Ità ut Differentia etiā inferior Metaphyſice ſumpta nō includat formaliter ſuperiorē.

DE SPECIE.

Quid nomine Speciei venit? Quæ ejus diviſio. Species ſubjicibilis quomodo definiendæ?

Individuum aliud eſt primo intentionaliter ſumptum. Aliud ſecundo intentionaliter. Poteſt dari ratio comunis omnibus individuis. Datur individuum Vagum. Quid illud & quotuplex Datur in Divino intellectu ſuo modo quomodo illud prædicetur.

DE PROPRIO.

Quid Proprium ſive illud primo intentionale ſive ſecundo intentionale. De quo prædicatur Proprium univerſaliter.

DE ACCIDENTI.

Quid quotuplex Accidens? & de quo Univerſaliter prædicatur Accidens ut Accidens

DISPUTATIONE V.

De Anteprædicamentis, Prædicamentis & Poſt prædicamentis.

Quid univoca? Quæ illorum diviſio. Excluduntne diſconvenientiam. Quid Æquivoca? Quot. Excluduntne omnem convenientiam. Dantur Analoga & quid illa ſunt. Quæ fundamenta Analogiæ. Quæ ſigna.

Quid Prædicamenta? Quot. Quænam ponantur in recta linea prædicamentali.

Quid Poſtprædicamenta Quot? & quæ?

DISPUTATIONE VI.

De Prædicamentis in particulari & in ſpecie de Relatione.

DE RELATIONE.

Explicantur termini in hac materia uſurpabiles. Dantur Relationes in Creatis. Et in Deo ad Creaturas. Et creaturarum ad Deum.

Definitive Relatio Eſt formalitas cujus totum eſſe eſt ad aliud ſe habere. Non eſt illa realiter diſtincta à fundamento cum ratione fundandi ſumpto & termino. Nec eſt modus entitativè ſuperadditus. Aut formalitas ex natura rei diſtincta, ſi relatio Phyſicè ſpectetur nil aliud eſt in re quam ipſa duo extrema. Metaphyſice autē ſpectata eſt ipſum fundamentū prout, connotans terminum.

DE DIVISIONE RELATIONIS.

Varia diviſio Relationis. Quid ſentiendum de ratione prioris & poſterioris. Quæ diſtinctio per alios inter relationem prædicamentalem & tranſcendentalem. Per hoc diſtinguuntur, quod tranſcendentalis ſit rebus eſſentialis ſecus prædicamentalis. Tranſcendentales relationes neq; ſunt primo neq; ſecundo eſſentiales rebus abſolutis prout res abſolutæ Phyſicè ſpectantur. Non ſunt tamen primo eſſentiales rebus abſolutis Methaphyſicè ſpectatis. Licet ſunt primò eſſentiales abſolutis quà relativa ſunt.

DE FUNDAMENTIS.

Fundamenta relationum ſunt tria. Et requiſita tria, idem non poteſt referri ad ſe etiam relatione tranſcendentali. Caſu quo poneretur una v. g. Albedo in duobus ſubjectis referrentur illa Subjecta ad ſe relatione reali. Una relatio non fundat aliam.

DE TERMINO RELATIONIS.

NOn omnis Relatio Tranſcendentalis, requirit Terminum Actu exiſtentem. Requirit prædicamentalis. Poſſunt tamen manere denominationes aliquę denominativæ, licet non maneat Relatio. Relationes non mutuæ terminantur ad abſolutum. Mutuæ item Multiplicatis terminis multiplicantur Relationes.

Quæ affectiones Relationum.

TRACTATU III.

DISPUTATIONE VII.

De Enunciatione.

DE Proprietate enuntiationis quæ eſt veritas Veritas non eſt Relatio Relationis. Nec Relatio Realis. Nec eſt Prædicatum aliquot intrinſecum propoſitioni ſed in re. Veritas eſt Actus & objectum, ita ſe habent ut dicit Actus, ita tamen ut in recto dicatur Actus, pro connotato. Objectū poteſt tamen concipi per modum pullulantis formalitatis, ex radicali illa Conformitatē. Propoſitiones quæ ſignificat determinatè aliquot inſtans, ſi comparentur ad diverſam inſtans, poſſunt eſſe v. g. falſæ, hocque ſenſu tranſire de veris in falſas, Futura abſoluta habent determinatam veritatem itemq; Conditionata.

DISPUTATIONE VIII.

DE DISCURSU.

DIſcurſus Philoſophici nomen unde tranſlatum. Definitivè diſcurſus eſt progreſſio intellectus cognitione in aliam. Diſcurſus alius virtualis alius Formalis, & formalis debet habere partes diſtinctas.

DE SYLLOGISMO.

IN definitione Syllogiſmi pro genere poteſt poni Oratio. Figura Galeni eſt legitima præter Ariſtotelicas & Galeni, nulla alia datur bene concludendi ſpecies. Illud principium Quæ ſunt eadem uni tertio Eſt univerſale regulativum Syllogiſmorum affirmativorum. Quomodo hoc Principium alii accipiunt. Quomodo accipiendum.

Præmiſſæ non cauſant concluſionem propriè phyſicè in genere cauſæ efficientis ſed impropriè in genere cauſæ efficientis, complendo ſcilicet & illuminando intellectum. Neceſſitant ad ſpeciem Actus circa Concluſionem eliciendi & ad exercitium Actus. Concluſio reſpicit Objecta Præmiſſarum. Ad Syllogiſmum neceſſaria eſt cognitio de bonitate, conſequentiæ ſed non debet eſſe diſtinctus actus à judicio Conſequentis. Licet debeat ſimplex apprehenſio præcedere, utriusq; extremi concluſione contenti. Concluſio ſequitur debiliorem partem. Et ſequi concluſionem particularem ex Particulari Præmiſſa Negativam ex Negativa, eſt ſequi debiliorem partem. Explicatur hæc debilitas.

DISPUTATIONE IX.

De Demonſtratione.

QUid demonſtratio. Ejus ex Ariſtotele definitio eſtne rigoroſa. Quæ diviſio Demonſtrationis. Præmiſſæ ſunt evidentiores Concluſione certiores item. Sed non veriores.

Digitized by Google